Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari

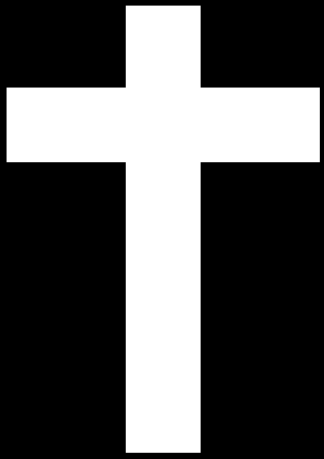

Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari New Testament

Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari

Huarijío: Riosia Warijio Nayewani Ahpo Tisiwa Kaaweruma Tuuyewari New Testament

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huarijio

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
c8002ff9-eafc-5d29-b2c7-a847cdca6c74

Contents

Maateo Iyoteria 1
Marako Iyoteria 84
Ruuka Iyoteria 136
Waani Iyoteria 219
Eesusi Ajawariae Nokitiame 280
Rooma 357
1 Koorintio 392
2 Koorintio Iyojurawa 425
Karata Iyotepawa 447
Eejesio Iyotepawa 460
Eeripo Iyotepawa 473
Koorosa Iyotepawa 482
1 Tesaronika Iyojurawa 491
2 Tesaronika Iyojurawa 499
1 Timoteo Iyotepawa 504
2 Timoteo Iyotepawa 515
Tiito Iyotepawa 523
Iremoni Iyotepawa 528
Eureo Iyojura 530
Saantiao Iyojura 559
1 Peero Iyojura 568
2 Peero Iyojura 580
1 Waani Iyoteria 586
2 Waani Iyoteria 596
3 Waani Iyoteria 598
Uurasi Iyojura 600
Waani Tetewiteria Eesusie 604

Riosi Kaaweruma Tuuyewari
Maateo
Iyoteria

Eesusi Riosie Weratiame tetejimarisiria, ehkoriami Auranisi o'inia (Ruuka 3:23-38)

1 Kúíraa. Neee Maateo tewaniamea, piiripi puuu Eesusi Riosie
Weratiamee weratiamepua tiame, oosa mariki aampa ooka Eesusi
ajawaria ahjama. I'wa iyotemane Eesusi Riosie Weratiameo, aatana
ehkoriami tetejimarisichi o'inia eenamekopua, aatia tiiachipa puuua
Auranitaru tetejimarikopua Raawitaru tiame, ehkoriami mochiriame
ti'tijoerichiopua. O'inemane i'ka iyosi aamowichio.
2 Ehkoriami Aurania Ihsa noonora eneriaipua; Ihsaa, Aakowo
noonora; Aakowoa, Uura noonora enerepua poponirama. 3 Uuraa,
Paaresi noonora enerepua Saara tiame. Yeeyera ihji ooka tatanao,
Taamara tewaniame enerepua; Paaresia, Ehroni noonora enerepua;
Ihji Ehronia, Aarami noonora enerepua; 4 Aaramia, Aaminawa
noonora enerepua; ihji Aaminawaa, Naasoni noonora enerepua;
Naasonia, Saromoni noonora enerepua; 5 Saromonia, Wooosi noonora
enerepua, yeeyeraa Raaja tewaniame. Ihji Wooosi tewaniamea,
Ooweri noonora enerepua, yeeyeraa Ruuti tewaniame; Ooweria, Isai
noonora enerepua; 6 Ihji Isai tewaniamea, Raawi noonora enerepua,
yawichi enekame; puuu yawichi Raawia, Saromoni noonora enerepua,
ihji Saromoni yeeyeraa, Uuria uupira enekame;
7 Saromonia, Roowoami noonora enerepua; Roowoamia, Aawiasi
noonora enerepua; Aawiasia, Aasa noonora enerepua; 8 Aasa tewa-
niamea, Osaja noonora enerepua; Osajaa, Oorami noonora enerepua;
Ooramia, Uusia noonora enerepua; 9 Uusiaa, Ootami noonora enere-
pua; Ootamia, Aakasi noonora enerepua; Aakasia, Esekia tewaniame
noonora enerepua. 10 Esekiaa, Manase noonora enerepua; Man-
asea, Aamoni noonora enerepua; Aamonia, Oosia noonora enerepua;
11 Oosiaa, Eekonia noonora enerepua poponirama, isaeri ti'tijoeri
Wawironia i'tonioiopua, chapisa i'totiame tiame.
12 Neipa Wawironia e'enatioio, Eekoniaa, Saratieri noonora enere-
pua; Saratieria, Soorowaweri noonora enerepua. 13 Soorowaweria,
Aawiu noonora enerepua; Aawiu tewaniamea, Eriakími noonora
enerepua; Eriakímia, Aasori noonora enerepua. 14 Aasoria, Sooroki
noonora enerepua; Soorokia, Aakimi noonora enerepua; Aakimia,
Eeriuu noonora enerepua. 15 Eeriuu tewaniamea, Riasari noonora
enerepua; Riasaria, Maatani noonora enerepua; Maatania, Aakowo
noonora enerepua; 16 Aakowoa, Oose noonora enerepua, Maaria
kuunara enekame, Eesusi yeeyera. Ihji Eesusipu puuua taamoo, Riosie
Weratiameko tuuyaa.
17 Ihji tetejimarira muuwekamea, oosa mariki aampa naao sesener-
ichi u'matokamepua, ahkasi Auranitaru o'iniao, Raawitarusiopua;
Raawitaru o'iniaoi, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi
Wawironia taawechiopua, i'isaeri ti'tijoerio Wawironia i'totioiopua;

Wawironia o'iniao, wa'achi kehki seseneri u'matorepua, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame naawariachisiopua tiame.

Apoe Eesusi naawariachi simiyame nayewaniame
(Ruuka 2:1-7)

18 Ehpeo neeea, Eesusi naawariachi simiyame aamo nayewemania, achini teereriopua i'wa weeechio. Ihji Eesusi yeeyera Oose ahjama neewimerioio, Riosi utewarie peteterepatetiamepua. 19 Ihji Oose Maaria ahjama neewimeriaa, ki se'wika kaawerumakapaopua, ki suuwe erapatenariapaopua Maariao, ki aawata nane'rejererepua achini teeka peteterepariaopua pu'kao. Pukaepa ihchi poanatamo o'rariaipua, apoeche nane'reka. 20 Nape i'ka Oose wa'a e'raka oiyoio Riosi ku'iwaria, kochirewachi chaanerepua pu'kao:

—Ooséee, Raawi tetejimarichi eename, ka'te suuwe eramitia muuua, Maaria ahjama neewikao. Ihji Maaria peteteparіaa, Riosi Riosiwarie wa'a e'rariae iikamepua.

21 Pukaepa muuua i'ka Maaria sausoopua, i'ka temari naawakameo, Eesusi tewameri eemea ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tatakoritiamewichio kokosapuame, newipatemerikoopua.

22 Yooma ihji wa'a ikipuamea, ehkoriami o'inia Riosi cheeriapua, ahpo nayewaturachiopua, eee cheeriaeopua:

23 Weemera kutewea, peteterepameripua;
ihji peteterepasaapua, temari saumeripua.
Ihji temaria, Emanuéri teewapuamepua.
Ihji Emanuéri chaniwamea: Riosia taamo ahjamapua, cheeka chaniwamepua.

24 Wa'a chaanetiapa Oosea Riosi ku'iwarieo, pusasaapa, yooma wa'a teetorepua waikao, ahkasi Maaria ahjama ahpo neewiachisi. Oosea neewirepua neewiao Maaria ahjamao, 25 nape ki noonoterepua pehjio ahpo uupichitiao, ahkasi neipami sauria yachapachisiopua. Waikaopua i'ka kuita naawasoopua Oosea, Eesusi teewarepua pu'kao.

2

Cherayachitepa e'name, te'ta pepeniwari machiyame ti'tijoe

1 Uurea weeechio, Eesusi Weereni mochiwachi naaoiopua, Eerore yawichi eneriaipua wa'ao waikamio. Waika taawechiamio, wa'a Eerusareni e'enarepua ookapi ti'tijoe cherayachitepa e'ename. Ihji ti'tijoea, te'ta machiwari pepeniame enerepua, itapiti so'porichi simiyame tísia i'yesika mochitoriame. 2 Ihjia wa'a mochiwachi e'enakao iinatukesirepua ti'tijoerio, chaachapaka:

—¿Akatia naawariarepua kohja, Uurio yawichiwara enemeri? Teemea so'porichitia tajayame ne'netoka e'enakame teemea, cherayachisi o'iniaopua, ahkasi pu'ka so'porika tiiame kahtiachisi, i'wa kohja naawamiachiopua. Pukaepa i'wa e'nakame teemea iyorimia te'teretoapu teemea pu'ka kuitao, ahka naawariachio.

3 Waikao Eerore yawichia wa'a chaachapo tuuwame inamukapaopua mehka e'enakameo, wekana eraparepua kiisi kaawe e'rakao, muuwaeme Eeroreka erakoameai Eerusareni mochiwachio, wa'achi erakorepua tiame Eerorechitiao. 4 Wa'a erapakaopua Eerore yawichia, ahpo kahtiachi napawinasaapua, te'ta isaeri ne'neseriosio, pariseroopua tiame napawinurasaopua, cheeka iinatukerepua pu'kao:

—¿Akatia naawameri ohjoarepu Riosie Weratiamea?
5 Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuamea chaachaparepua:
—Uurea weeechi naawameripua Weereni mochiwachi; wa'a cheeka nayewame Ehkoriami Iyoteria, Riosi nayewatura chaachapariaa. 6 I'ka eee chaachapaka:

Muuu Weereni mochiwachio, epeche nu'utirakaimua Uura weeechio ki wahjachi te'ta mochiwarichitiaopua,
wa'a aamo mochiwachio wa'a naawamerikaitepua piiripi tijoe, epeche te'ta weruma tiiaemeopua ki aaatachitia,
aaata puuua te'ta yawichi enemeriapua,
yooma no'o ijinuwachio, isaeri ti'tijoechio.

7 Wa'a chaachapatiame nane'resaapaopua Eerorea, ihchi paaesapa pu'ka cherayachi e'enakameo, pu'ka iinatukeka nane'rerepua, achinitio o'inia machenariopua so'porio, cherayachi so'pori naaniatiwariopua. 8 Wa'a ikisaopua Eerorea, Weereni siimpanurerepua waikao, chaanesa:
—Yooma aamo ye'kachisi i'yapuapua pu'kao, pu'ka kuita naawariachiopua. Tewisaapa eemea, no'o tuuyepuapua, wa'achi siminariame neeeai, ahjachi paparawemia.
9 Waikao cherayachitepa e'enakamea, Eerore cheeria inatatosika siimparepua. Waikao puuu so'pori cherayachisi o'inia tetewitoka na'naritosi e'enariaa, pu'ka wa'api so'pori ne'netosirepua Weereni ajasipuawichiopua. Waikaopua pu'ka so'pori na'naritokao, pu'ka kuita naawakame ta'perachi tahjepaka yasipakopaopua wa'asi, teewerepua ahpo wa'ami siimpao. 10 Waikaopua cherayachitepa e'enakamea, tísia kaawe erakorepua, kuita naawakame ohjirachi ajasitiopao. 11 Waikao wa'a karichi muisaopua yooreminao, wa'a kahtiame tetewarepua kuitao, ahpo yeeye Maaria tewaniame ahjama. Waikao cherayachitepa e'enakamea, chopokorieka ajapaka ki nu'uti iyorirepua pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo u'paria kaaja wahjonasaopua wa'a manitoame puuyanasaopua, Eesusi kuita ihkokerepua, itapiti tísia nateyáme, naatichitia: apoche o'ro, cho'imori, peeniajuri miira tiamé. 12 Waikao i'ka nonoraka nokisinioiopua, Riosi ku'iwaria kochirewachi nayewerepua pu'kao, eee chaaneka:
—Ka'te uumatomitia eemea Eerore kahtiachiamio, pirenachi poowechiami uumitia ohso kaawe.
Pukaepa puuua, piirechi pooechiami uumatorepua nonorakao.

Eejito weeechi ujumaniame Oosee

13 Wa'a ikisaopua Riosi ku'iwaria, pu'ka te'ta ma'machiwari nonowasoopua, Oosepechi nayewerepua kochirewachio, puuua Ooseo chaanerepua:
—¡Yaapi ihtakosa Ooséee! Ikanati werisika ujumamitiapua Eejito, wa'a i'toka ichipupamitiapua pu'ka kuitao yeeyera tiame. Wa'a ikisaapua, wa'a mochipuapua ku'itapi, ahkasi aamo no'o chaaniachisi eenechi, ahka aamo uumpamiachio. I'ka aamo chaanenania neeea, Eeroreo amori i'yasiamekopua pu'ka kuitao merinareka.
14 Waikao Oosea pu'ka tukawarichi wa'api machenarepua Eejitomio, pu'ka weeechi ichipupamiaopua kuita i'tokaopua tiame, yeeyerama. 15 Wa'a Eejitoo wa'a mochirepua ahkasi Eerore mukuyachisi. Ihji wa'a ikitiame ikitiamea, Riosi cheeria pichiwa machenaka teerere puuua,

ehkoriami ahpo nayewaturachi cheeria. Apoe taamo Noono Paamiraa
ehkoriamio, cheeriaipua: “Eejito o'inia paaenania no'o Taanao.”

Eerore yawichia, kukuchi ko'inurena

16 Eerorea cherayachitepa e'enakameo tísia ahpo wisikuerioopua,
tísia nekarepua waikao. Wa'a iikapa puuua yooma kukuchi
ooka paamuameopua waanami, ko'inurerepua, yooma Weereni
na'nawakameopua, wa'a norikame mochiwachiopua tiame, yooma
pu'ka so'pori machenariachisi na'nawakameopua kukuchi, cheray-
achitepa e'enakame chaachapariaopua waika taawechi naawamio
tuuka. 17 Ihji kukuchi ko'itiameai, Riosi chaaneriachitia ikitiamepua
tiame, ehkoriami Eremia nayewariachitia, i'ka cheeriachitiao:

18 Wahka Raama tewaniachi roomosachio,
aaata oowitime ki teesa kokosa e'raka naarachani,
tísia yuuwesika.
Ihji aaata naarachaniamea,
Raakeri tewaniamepua ahpo tatanawichio tísia naarame.
Ihjia kiisi teewenariame puuua naarakao,
ki nu'uti kaawe erapateniai, ahpo tatana kiterepatekapa.

19 Neipa Eerore mukisoopua, Eejito kahtioiopua Ooseo pehjio,
Riosi ku'iwaria eenechi nayewerepua Ooseo, kochirewachi. Puuua
kochirewachio, chaanerepua:

20 —Ehpeomua Oose, werisika Isaeri weeechi no'ramitiapua, puuua
aamo taana merinariameapa, mukukamekopua wa'asio.

21 Waikao Oosea wa'a simirepua waikao, pu'ka kuita i'toka yeeyera
tiame, Isaeri weeechi. 22 Nape Oosea Uurea weeechio, Arakerao
tewaniame Eerore taanara yawichiko tuuopa wa'ao waikao, ma-
jawerepua pu'kaoiopua pehjio, wa'a ahpo ohjoremiaopua. Waikao
Oosea eenechi kochirewachi tuuyetiapao Riosi ku'iwarieo, wa'ao ki
kaawe teeremerikoopua wa'ao; ohso kaawe Arirea weeechikamera
akiparepua no'rakao. 23 Waikaopua Arirea weeechi enasaopua,
Nasare mochiwachi yasarepua waikao ohjoekao. Wa'a iika ihjia,
ehkoriami Riosi nayewatura chaachapariachitia iintorepua. Ihjia eee
chaachapariaipua: “Puuu Riosie Weratiame enameria, Nasare tijoe
tewapuamepua.”

3

Waani Paatoamea kuhsitere yasaria
(Marako 1:1-18; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)

1 Pu'ka taawechiami Eesusi Nasare mochiwachi ohjoekoiopua,
Waani ti'tijoeri Paatoamea Uurea weeechiami yaajatoriaipua, ki ti-
joeekachi. Wa'ami yasaka tuuwicharepua ti'tijoerio, Riosi tuuye-
warichi simiyame. 2 Ihji Waania ti'tijoeri sisinawekao, eee cheerepua:

—¡Yooma toaka mochitopuapua aamo ki ka'karuma yooraka
mochikao, puuu aamo ki ka'karuma yoora cheriwemerio, ki mehka
kahtioi tiiopua pu'kaopua wa'asi! Puuu Apoe aamo cheriwemeria,
Apoe ihsimeripua aamo wahjonekao, ahpo ye'karichi muimichioo,
ahpokamera ahjama teerepuawichiopua taamoo.

3 Waania wa'a cheeka nayewerepua wa'a chiiamekopa Ehkoriami
Iyoterichiopua Isaiao, puuua eee cheeriaipua:

Wahka mehka ki tijoeekachi siinachani aaata, puuua cheechani-
amepua:
“Eeme ti'tijoea ooweru tiamea Riosiwichioo,
aamo iikachi wahjonamitia pooe;
nape te'ta pichiwa cheeka,
kiisiki kihta a'chi tiame inasokaopua amochio,
itapiti a'chi tiameopua ki kaawerumao.”
4 Ihji Waani wisachucharaa, tumusari animari kuuparae netetiame
eneriamepua; ihji wahsipuraraa, wi'chie netetiame eneriamepua. Ihji
koayaa ohchi koaka yayasariamepua, se'ma se'ori kuhsitere iintuame
tiame. 5 Eerusareni mochikame ti'tijoea, yooma Uurea weeechiami
mochikameopua tiameo, Oorani akichiko ohjoemeapua tiame, Waani
kahtiachi eejenapariaipua Waani keepumia. 6 Ihji Waania wa'a
enapasoopua ahpo kahtiachi, i'kao ahpo tatakoriwa toimo erapa-
soopua Riosichi tuuka, Waania paapatosiriaipua pu'kao Oorani akichi,
kaaweruma enepanariameopua taamo Noono Riosichio.
7 Nape seenepi simikameo Waania ki ookapi e'nariopa nanaarame
ahpo paatoachio, parisero ti'tijoeo, saruseo ti'tijoeopua tiameo,
chaanekapua pu'kao:
—¡Eeme sayawe ti'tijoeri, itapiti ki ka'karuma masitiame, ¿ihtana
yoramia e'enaka eemea i'wao, ti'tijoeri ahpo tatakori ma'chitachio
Riosíchio, ahpo paatoka toimo tuuwachiopua tatakoririao? ¿Aatana
aamo chaaneka aamoo, aamo newipamerikoopua Riosi kokosari-
chio, aamoo kiisi kaawe nokayameo? 8 Toipuapua pahchao aamo
tatakorika mochikao, nape pichiwa toinarekaopua aamoo kiisi kaawe
aamo nokayao. 9 Ki oowera aamo Aurani ojochiwarako erapuapua,
aamokamera te'ta ka'karumako erakokaopua Riosichio. Aamoka
te'tiame ojochiwa nakiyame enesaa Riosia, i'ka tehte i'wa maaniameoi
Aurani tetejimara enepatemiipua. 10 Riosi kokosari tepuraraapa,
nawachi meteka tehpunamerapua wa'asi yooma ki ka'karuma taaki-
ameopua Riosiwichioo. Yooma aaata ki ka'karuma taakiameopua
Riosiwichioo, na'ichi ipaka kosimerapua pu'kao. 11 Neeea yooma ahpo
tatakoriwa toinariameo, neeroie paatoamepua paatoao, nape neipa
eenamea ahpo Riosiwarie paatomeripua iikachio, neeea pu'kawichioo
kihta nateyamepua. Puuu Apoe neipa eename paatoaa, te'ta piipari
paatowa enemeripua; na'ie kosoka piipatiamechitiapua tatakorio.
Pu'kao neeea kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoinia ki
nateyamenia no'o na'sonemiao. 12 Puuu Apoe Paamiraraa wa'asi, ahpo
sekachi makotoamepua wa'asi ahjae kasarapupuameopua tiirikoo.
Kasarapusaapua tiirikoo katewemeripua pu'kao; nape pu'ka tiiriko
moowaraopua na'ichi ipaka tajenatemeripua kosoka. Puuu ti'tijoeri
ki ka'karuma ihpapapuachio, kiisi choipame na'ichi ihpapapuamepua.

Eesusi paatorewa
(Marako 1:9-11; Ruuka 3:21-22)

13 Senepi simikame Waanio paatoka ihsioio Oorani akichio, wa'achi
eenariai Eesusiai Arirea o'iniaopua, ahpo paatopuawichioopua.
14 Nape Waania Eesusio ki paatonariaipua pu'kao, ki nu'uti tiiamekopa
Eesusio apochio. Pukaepa chaanekaipua Eesusio:
—¿Nape neee? Muuukamera no'o paatometepua. ¿Aatia neeekam-
era aamo paatotapua?

15 Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Eje'e, wa'atepua tiiao, nape wa'atioi no'o paatopuapua, ti'tijoerio
nane'remichiopua Riosie no'o weraniamekopua.
16 Eesusio paatotiache neerochi machenoiopua, te'pa tewekachio
wahjoame tetewitiapua. Wa'a o'inia kooroka tiame tekikao, Eesusichi
yasipakapua. Pu'kao, yooma teeme wa'a nokayame tetewikapua.
17 Pu'ka Eesusichi yasipasoopua tewekachi o'iniao, chiiame inamureti-
apua tewekachi o'iniao:
—Ihjipu no'o Taanaa, puuu te'ta no'o nakiyaa. Ihji puuua, te'ta tísia
no'o kaawe e'riapua.

4

Aatia iintota Eesusi ne'newa
(Marako 1:12-13; Ruuka 4:1-13)

1 Riosi Riosiwari wa'a iintosaapua Eesusichio, mehka i'torepua ki
tijoeekachi. Eesusi wa'a kahtioiopua ki tijoeekachio riaorósia, Eesusio
aatia iintotarepua pu'kao.
2 Wa'a ki tijoeekachio Eesusia, ooka weerewa taawe yasarepua wa'ao,
ooka weerewa tukawari tiame, kiisi koaka. Wa'a yasakaopua tísiwa
toore aiwarepua. 3 Wa'a tiiopa Eesusio tísia chorowakao, riaorósia,
kiisi kaawe iintotenariapapua Eesusio, chaanerepua:
—Pichiwa Riosi Taanara enesaamua, paani enepatepuapua i'ka
tehteo, ko'kopuapua ihsisa.
4 Wa'a chiiopa riaorósio Eesusia, chaanerepua:
—Riosi Ehkoriami Iyoterichi chiiaa, chiiamepua: “Ki kooameche
koaka ahjame ti'tijoeria, Riosi chiiacheeoiopua yoorekao, ahjani-
amepua.”
5 Ehjepamio riaorósia Eerusareni u'parepua Eesusio, Eerusarenio
Piipari Mochiwari teewataniachi upasaoi tiopachio, epeche te'pa
weeriame tiopachi moenapusaopua, 6 chaanerepua wa'a weerakao:
—Pichiwa Riosi Taanara enesaa,
aamo ihpaomua wa'atipoo,
Riosia ahpo ku'iwarieo,
aamo ku'ipameripua ka'chi ikimichioo
—wa'a chiiamepua Riosi Ehkoriami Iyoterichio. Puuu wa'api Iyoteria
chiiamepua tiameo:
Riosia, ahpo ku'iwarie aamo panitomapua,
ki wichipamichiopua pooechi motochikao.
7 Eesusia nehjiarepua pu'kao:
—Nape Ehkoriami Iyoterichio chaanipua tiameo: “Aamo Riosiwao,
ka'te aatiatamua utewarirao.”
8 Neipa wa'asiopua riaorósia, kai waapi weeriamechi kawijampa
i'torepua Eesusio, wa'a werakaopua yomatiame ma'chiachiopua
weeechi yawichiwachiamio, 9 chaanerepua ne'netekao:
—Nee. Yooma i'ka ye'kari aamo tetewao, yooma aamowichio
teerepamania pu'kao, no'okamera yooresoopua chopokorieka.
10 Nape Eesusia wa'a chiiopa Satanasio, chaanerepua:
—Se'wisa muuua noochio. Mehka akipaka muuua ki noochi.
Kiisi ahjachi chiiamemua, oowera tísia se'wi chiiamemua. Riosi
Iyoteri chiia eeekamera chiiamepua: “Muuua aamo Riosikamera

iyorimitiapua, Apoe aamo Paamirakamera. Pu'kakamera yorakeka yasitopuapua kiisi teesaoi se'wika.”
11 Wa'a chaanetiapa riaorósia, toarepua waikao. Eesusi toisoopua riaorósio, Riosi ku'iwaripechi wa'a e'enarepua, Eesusi itapiti ku'ipuame nakisoo ku'ipamia.

Eesusia ahpo tehkiwa o'inenapua, Arirea weeechi
(Marako 1:14-15; Ruuka 4:14-15)

12 Eesusia Waani karichi yachatiame inamukaopua, Arirea weeechi no'rariapua eenechi, Nasare mochiwachi. 13 Nape wa'a Nasare mochiwachio ki itipirepua wa'ao, ohso kaawe Kapenaukamera akipariapua, ohjoremia. Kapenau tewaniachio, kawiyamina Arirea weruma neeroi maaniachi suuwerachi enerepua, Sauroni tetejimara weewarachi enerepua, Nehtari tetejimara weewarachi tiame. 14 Wa'a iintotiamea Eesusieo, Isaia iyoteriaa tísia pichiwa machenarepua, puuu cheeriaopua tiame:
15 Wa'a Sauroni tetejimari weewarachio Nehtari tetejimari weewarachi tiameo,
Oorani akichi o'inia ahkasi kawiyamina Arirea pa'we suuwerachisi enerepua.
16 Wa'a mochikamea tísia tukapachi mochikme eneriaipua, ki nu'uti tukapachi ahpo te'teriame:
nape aaata wa'a eenakaopua taajenachi te'terepaterepua, kaaweruma uutapachi iintaparepua iikachio.
Puuua wa'a te'terekao wahjiparichi mochikame eneriaipua ahjaio.
Nape aaata apochi eenakopaopua, ma'chireparepua ahpochi iikachio.
Ihji aaataa, Eesusi wa'a iintoriaa nayewamepua, Isaia ehkoriami cheeria ahpo iyoterichi.
17 Eesusia wa'a o'inia o'inesirepua Riosi kaaweruma tuuyewari chiia nayewatusikao. Puuua eee cheeka nayewesirepua ti'tijoeriopua ooweruriopua tiame:
—Yooma toaka mochitopuapua aamo kiisi ka'karuma nokayao; ohso kaawe eemea, Riosi kaaweruma chiiakamera na'naritopuapua, puuu Riosi ye'karichi muijerameo, aamo ohjoekachi eenariamekopua wa'asi.

Eesusi naao so'chi chapiyame paajuteria
(Marako 1:16-20; Ruuka 5:1-11)

18 Piie taawechi Arirea pa'wesuweko ihtoai Eesusia, ooka aaata ahpo poponieme tewarepua sochichaira neerochi ihpapame, puuua so'chi chapiwa tekipaname eneriaipua. Piiripi puuua Siimoni Peero tewaniame enerepua, piirea Anteresi, wa'api puuu poonira. 19 Eesusia wa'a tetewakapao, pu'kao chaanerepua:
—¡Nahpe no'o ahjama, ti'tijoeri Riosichi paajutiame enetai, Riosiwichio so'chi upapamechitia!
20 Wa'a chaanetiapa puuua ikanati toisapua ahpo sochichaira, ahjama siimparepua.
21 Epeche waanakoopua tiameo, piirechi ooka tewarepua ahpo poponieme. Piiripi puuua Saantiao tewaniame enerepua, piirea Waani. Ihji ookaa Sewereo tatanara enerepua, ahpo noonoma nokayame so'chi ikuchaira koyacheka, pawekakerachi mochika. Pu'ka wa'a tewakapaopua Eesusia, paajutesirepua tiameo, ahpo ahjama

ohjomichiopua. 22 Ihjia paajutetiaapa ikanati ahjama siimpariapua
tiameo, wa'api pawekakerachi toisaopua ahpo noonoo.

Eesusi ki ookapi ti'tijoeri masiteria
(Ruuka 6:17-19)

23 Wa'a inisikaopua Eesusia, yooma Arirea mochiwachiami ohjo-
tiapua isaeri ka'karichiami napawiwachi, masitekaopua, Riosi chiia
ka'karuma tuuyewari, tuuyesika, Riosi ye'kariwachi simiyame
nayewesikapua wa'ao. Yooma wa'amiopua, yooma ihta kokorewa
yachapatesikapua tiame. 24 Wa'a inisiame inamukapaopua yooma
ihta kokorewa yachapatekao, muuwaeme Nehtari weeechiamio,
yomachi Siiria weeechiamiopua tiameo ti'tijoeri, wa'a e'enariapua
yooma ihta kokoriame u'yepakaopua. Puuu muuwaeme kokoriame
u'yepatiamea ti'tijoe ooweru tiame, reemo yahchame eneriapua,
epiresi ko'koame te'teriame tiame, tu'tuikame kokoriame, ro'roji koko-
riame, chookopakame kokoriame tiame. Yooma i'ka ko'koameopua
Eesusia, sautekapua. 25 Wa'a teetochaniopa Eesusio, muuwaeme
Eesusichi papararіapua: Arirea ohjoeme, Eerusareni ohjoeme, Uurea
weeechi ohjoeme, Reekapori weeechi mochikame, Oorani akichi
cherayachimina ohjoeme tiame.

5

Eesusi roomosate, yasaka masitia

1 Seenepi simikame muuwaeme ti'tijoeri ahpo na'naritorioio Eesusia,
teewi tekorata yasipakapua masitemiao. Waikao wa'a yasipakopa
Eesusio masitemiao, ti'tijoeri pepenipanariamea Eesusi masitiao,
waapi eenepakapua Eesusio.

Riosie tísia kaawe erakotewa tesiwa erakoamewichioo
(Ruuka 6:20-23)

2 Pu'ka muuwari waapi enepakoopa Eesusia, o'inekapua cheekao:
3 —Aaata Riosichi tuukame ahpo tatakorio, tísia kaawe yora-
puamepua Riosieo, cheriwepuamepua tatakoririao; puuu tatakori
cheriwetiamea, iinuemeri puuua Riosi ye'karichi muipuameopua.
4 ’Aaata tatakoririapa tísia yuuwesiameopua, tísia kaawe yora-
puamepua Riosieo, apoe Riosi iintomerikopua kaawe erapatekao,
aaata pu'ka tatakoriria cheriwekaopua.
5 ’Tísia kaawe yorapuame Riosieopua tiameo, aaata ahpo iika-
chio tísia tesiwa e'raka ahpo uuyamea Riosichio, wa'a te'tiamekapa
Riosichiopua puuukamera muimerikapapua Riosi ye'karichio, te'ta
weemera weeeopua.
6 ’Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, chorowa e'rameapua Riosi-
chio tísia paramua e'rameapua tiameo, te'ta ahpo kaawe teeremiapa
Riosichio; puuukamerakopua te'ta ahpo ta'iria yasitemeria.
7 ’Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, aaata tísia kaawe tiiamea
Riosichio, aaata te'ta tesiwa e'reka tetewame aaatao, aaata tesiwa
e'reka tetewachitia aaata, wa'achitia tesiwa e'reka tetewipuamepua
Riosieoi.
8 ’Tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, te'ta piipatetiamea iikachi
Riosi Riosiwarieo, puuukamerakapapua Riosichi ahpo ahjama
tetewimeria.

9 ’Tísia kaawe yorapuame Riosieopua, Riosichi ahpo katewekamea,
ta'iria mochipuawichio ku'ikamea, puuukamera Riosi tatanara tewa-
puamekapa.
10 ’Tísia kaawe yorapuamepua Riosieo, Riosi nakiya yoorapa na'ara
yoraniamea, pu'kakamerawichiopu tewekachi ye'karia.
11 ’Tísia kaawe yorapuame Riosieopua na'ara chaaneniamea, aaata
kihta yoorakai wenejiniamea, no'okamera na'naritoapaopua. 12 Yooma
wa'a ikiwa aiwamea no'owichioo, kaawe erakomitia eemea aamowi-
chio enemerikopa Riosi nuutiaopua tewekachio. Wa'achitia aiwatere-
tiaipu ehkoriami Riosiwichio na'nayewatukameai.

Oona wa'achitarichi nayewaniame
(Marako 9:50; Ruuka 14:34-35)

13 Piirechi taawechiamio Eesusia, oona wa'achitari nayewakapua
waikao, eee cheeka:
—Eemea oonaka teeremetepua, i'ka weeechi mochikameo
ta'iretiame. Nape ki oonachitia enesaa eemea, ka'chi iika ta'iretema
eemea aaataoi, kihta oonaemekapa. Ihta oona ki onachari
enepakameapa, kihtawichio kaawe enepamepua, ipaniame nahkipua
kasarachio. Riosiai, aaata ki onacharipakamepua wa'asio, ipaka
teteimapua pu'kao.

Tajiwa te'terewachitia nayewaniame

14 Piirechi taawechiamio Eesusia, chaanekapua ti'tijoerio:
—Eemea tajayameka te'teremeripua, yooma ti'tijoea ooweru
tiameai, i'ka weeechi mochikamewichioo, ti'tijoechiopua ooweru-
chiopua tiame. Aamo i'ka weeechi tajayaa kiisi noriwi teeremetepua,
naapi tetewiwachiche teeremetepua, te'pa kawijampa o'inia tahji-
amechitia yomachi mochiwario, ki wahjika tajayame tetewiniachiche.
Wa'a te'tereka eemea, aaata te'pa kawijampa mochiwarika teere-
meripua, ahkaoi o'inia teteiwame. 15 Aamo kaaweruma nokaya tajayaa
ma'chiachiche te'teremetepua, yooma ti'tijoee tetewika mochipuawi-
chiopua. Pukaepa itapiti tahjera uutapariai, aaataai ki noriwi weer-
amepua pu'kao ki weeresi uutapamichioo. Ohso kaawe te'pa weramapua
pu'kao yooremina karichio, weeresi uutapamichiopua petechio.
16 Wa'achitia eemeai tahjerachitiao, yooma tetewachi tajitopuapua
aamo kaaweruma yoorao. Aamo wa'a te'teretosoo chaachapama
ti'tijoeria, wa'a te'tiame puuua ahpo Noono te'pa kahtiameo, iyorika
mochitoapa.

Riosi nuurarichi simiyame yoorewa, Eesusi masitia

17 Tajayame te'terewa nayewaka kajusaapa Eesusia, cheekapua
waikao:
—Ookapi aaata eeme i'isaeri pa'pamiratuamea, ehkoriami Moise
nuurari Riosie kiaretia, no'o sa'runamio eenario tuuyamepua, pu'ka
ehkoriami na'nayewatura masitiaopua tiameoi. Nape neeea ki
wa'a iintomia eenakamenia, ohso kaawe neeea pu'ka Moise nuu-
rario, te'ta utewatemia eenakamenia, ohsotia pu'ka ehkoriami Riosi
na'nayewatura Riosie chaachapaka iyoteriaopua tiameo, te'ta pichi-
watamia eenakamenia, pu'kakamera te'ta nateyameko tuumia. 18 Ihji
no'o chiiaa kiisi wehchi wichimeripua. Yooma puuu Riosi iintomia
ne'newaka chaachapatiamea, kiisi sewina chaachapapuamepua piiripi

iyotichioi, piiripi chi'pichioiopua, ahkasi ki yooma ikiyachisiopua i'ka
tuutiameo. 19 Pukaepa ki ahsieme e'waka mochikamea i'ka Moisetaru
kiaretiaopua nuurari, wa'achitia ki ahsieme masitesaa teeme wah-
jachioi, kiisi iinuemeri teemea Riosi ye'karichi muipuameo. Nape
yooma i'ka nuurari chiia ahsieme e'waka mochitokamea, ahsieme
masitekamea tiame wahjachioi, muimeripua Riosichi ye'karichio.
20 Pukaepa aamo chaanenania, ki te'ta Riosi e'wiame enesoopua aamo
iikachio, pa'pariserochitiaopua, iyoteri ti'tijoechitiaopua tiame, kiisi
muimeri puuua Riosi ye'karichio.

Eesusia, nekarewachi simiyame nayewena.
(Ruuka 12:57-59)

21 Piirechi taawechiamio Eesusia ti'tijoerio, nekarewachi simiyame
masitekapua, eee cheekao:
—Inamukame eemeapa aamo ki'yami mochiriame chaachapario:
“Ka'te aaata merimitia muuua. Aaata merisaamua, saaemeriche
muuua Riosi kokosario.” 22 Nape neeea aamo chaaniamepua, kiisi
aaata me'yakaio, ooweraoi tísia aaata na'ara chaanekameai, kiisi
kaawe iintokamekaitepua tiame. Aaata ki inatame teewakameai
aaatao, apoe ahpo wa'api ki teesa Riosi kokosarichi ipayameaitepua,
ahkasioi na'ichi ahpo ipaka kosopuame.
23 ’Wa'a tiiame inatatoame enesaamua Riosi iyoriwachi
simiyaiopua itapiti oowewamiao, itapiti ki kaaweruma aamo
iintoria inatepasaoimua aaatao, ohso kaawe ki asipuapua Riosi
te'ta iyoriwachiopua, itapiti Riosiwichio oowewa i'toaiopua,
Riosi tepawechi tooemiaiopua. 24 Ohso kaawe aamo ki kaawe
iintoria aaatachio, aamo katewepuapua pahchao. Neipa aamo
kaawe katewesaapua na'areriao, enapuapua waikao Riosi oowewa
tooemiaopua.
25 ’Aaataoi aamo wenejisoopua karichi yachanarekao, ikanati
katewepuapua ahjamao, ke'chu i'toniaipua peereichio. Wa'a peereichi
upatiaapa muuua, karichiche yachapuame muuua yoorewa neese-
toameeopua. 26 Wa'a pachatiaapa muuua pichiwa teeremerimua, ki
ma'chipapuamemua ahkasi yoomá natetesa aamo koparoaniao. Wa'a
tiachipa eemea aaatachi ki kaawe teeresaa, ikanati aamo kaawe
erapateka katewepuapua ahjamao, ke'chu epeche aamo teerepoiopua.

Eesusi suweporichi simiyame masitia

27 Piie taawechio Eesusia, suweporichi simiyame masitekapua, eee
cheeka:
—Inamukame eemea ki ehpesi o'inia chanitiamekopua: “Ka'te suwe-
pori ihsiii.” 28 Nape neeea aamo chaanenapua, aaata tijoeai, oowera
ikotuka tetewikai aaata oowitiameo, tatakori suwepori iintokame
puuuapa, ahpo e'rariaeo.
29 ’Wa'a tiiachipa muuua aamo puusioi tatakorichi wichitesoo, pujisa
mehka ipania nakiyamepua ohso kaawe. Epeche kaawe weerewaoi
ku'wichi wekatetiaa, ki yooma weerewa kokosari na'ichi ipaniamechi-
tiaopua ki wahjika tajenarichi. 30 Aamooi seeka tatakorichi wichitesoo,
ohso kaawepua tehpunaka mehka ipatiaa, ku'wichioi wekateka ki
yooma weerewa na'ichi kosiniamechitia, ki wahjiamesi tajenakame
tiiachi.

Nenewikai poanatuniame, Eesusi masitia
(Maateo 19:9; Marako 10:11-12; Ruuka 16:18)

31 Piirechi taawechio nenewikai poanatuniamechi simiyame masitekapua, eee cheekao:
—Ihjia ki ehpesi o'inia wa'a cheetiamepua: “Aaata ahpo uupichi poanatunariamea, poanatari iyosichi to'waka katewesapa, poanatuniamepua.” 32 Nape pu'kaonia aamo chaanenania, aaataai ahpo uupi ki suwepori iintokoi poanatukamea, suwepori iintokamepua ahpo uupichio, Riosio ki ahpo toaka mochinurariopua pu'kao. Aaataai, oowitiame ahpo kuunachi poanatukame ahjama neewikamea, tatakoriame puuuai, pu'ka oowitiameo Riosiwichio, ki poantukamechitia tetewamekopua.

Eesusia aaata ahpo iintomia pichiwatamechi masitewa

33 Eesusia piie taawechio, aaata itapitichi ahpo iintomia pichiwataniame masitekapua, eee cheekao:
—Inamukame eemea, pu'ka ehkoriami mochiriameopua chaaneretioopua pu'kao: “Ka'te mukiwae pichiwata eemea aamo iintomiao, Riosiwichio iintomo tuurikao, ki yorameriai.” 34 Nape neeea ohso kaaweo aamo chaanenapua, ki aamo itapitichi pichiwataka iintojeraninia, tewekaeoi, pu'ka tewekao ki aamo iinuwarakopapua, Riosiche iinuwarakopapua pu'kao ahpo kahtiachi. 35 Weeeoi ki aamo pichiwatamete eemea a'chi ikijerakao, aamo iintomiaopua. Weeeai kiisi aamo iinuwa puuua, apoe Riosikamera iinuwara puuua, ihteka kahtiachiopua. Eerusarenichioi ki aamo pichiwatamete eemea aamo iintomiao, Apoe Te'ta Yawichi iinuwarakopapua pu'kao, Apoe te'pa kahtiame taamo Noono. 36 Aamo mo'oeoi ka'te aamo iintomotiwichio pichiwatamitiamua, pu'kaoi ka'chi iika aamo sewina ikitepo tiiapaomua piiripi kuupaoio, ohchonasipatekao, tohsanasipatekaoioo. 37 Pukaepa muuua, “eje'e” cheesaa, pichiwa eje'e enepuapua, “ka'i” cheesaa, pichiwa ka'i enepuapua. Epeche u'matoame i'ka ooka pichiwario, riaorósiche eenamepua.

Ki ahpo na'aretiachitia iintowa, Eesusi masiteria
(Ruuka 6:29-30)

38 Eesusia piie taawechi ti'tijoeri masitekao cheekapua:
—Ki ehpesi o'inia inamukame eemeapa chaachapaniameo: “Puichi wewetiaa, wa'achi iintopua muuuai puichi wewekao; taamechi wewetiaa, taame wichitemichiopua piiripi, wa'achi iintopuamua taamechi wewekao, wichitemichiopua, piiripi.” 39 Nape neeea ki wa'a tiame masitiamepua, neeea eee chiiamenia: Aaataoi aamo na'ara yoorasoo paanata wewekao, ohsotia piire aamo paanatawa oowepuapua aamo wewemichioopua tiame. 40 Aaata piire ahka aamo peereichi upasoo itapiti nu'uti ikitiamewichioo, wakiraoi aamo u'yenarekao, kiapuapua pu'kao ohso kaawe, ahkasi aamo ampawakiraoi i'tomichio. 41 Aaata ku'itapioi ahpo ku'inuresoopua itapiti mooketoka, ehpeche tepepioi ku'ipuapua mooketokekao. 42 Aaataoi aamo ihko itanesooi, ihkokepuapua pu'kao. Aaataoi aamo rewewa itaneka enasoo, rewesaa pu'kao ka'te utewa yoora koparoakaopua pu'kao.

Ki nekamucheka teteiwamepua ahpo seepurawakooi
(Ruuka 6:27-28, 32-36)

43 Pu'ka wa'a tiiame nayewasaapua neipao, aaata ahpo seepurawachi
simiyame masitekapua, eee cheeka:
—Inamukame eemeapa ehkoriami chaachapariameo: “Aamo kaawe
e'riao nakipuapua, nape aamo seepurawao nekumepuapua.” 44 Nape
neeea aamoo chaaniamepua: Aamo sesepurawao nakika tetewipua-
pua kaawe yooraka, pu'kawichioo Riosi itaka ku'iwa, ka'karuma
enepatemichio pu'kao. 45 Wa'a te'teriame enesaa eeme, tewekachi
kahtiame No'no tatanara enemeripua. Apoe Te'ta taamo No'noa,
yooma napati taamo nakika tetewamepua, ki aaata epeche tiiame
tetewaka. Taaaoi puuua, yooma napati taamo taajenekiamepua, ki
ka'karuma ti'tijoerikoipua, ka'karumakoiopua tiame. Apoea yu'kioi,
napati wa'achitia tamochi yukitiamepua, ahpo piipateriamechi, ki
ahpo piipateriamechiopua tiame. 46 Aamo nakiniamechee nakiyame
enesoo aamo, ¿aatana aamo kaawe ihsiameko tuutapua? ¿Ahkasi te'ta
ki ka'karumaai ki wa'achi nokayamepu tiame ahpo nakiyao? Ahkasi
Rooma weeechi yawichiwichio koparowameai, wa'achi nokayamepua
pu'kao. 47 Aamo Riosichiche te'teriame kaawe uuyame enesoo, ¿aachin
teeka sewina teereta eemea ki Riosichi te'teriameo? ¿Ki wa'achi
nokayamepu puuua tiame, ki Riosichi paparaipua? 48 Ahsepari
ka'karuma nokipuapua, kiisi se'wika, te'pa kahtiamechitia taamo
No'no, nakiyachitia.

6

Ka'karuma yoorarichi simiyame masitewa Eesusie

1 Eesusia, seepurawa kaawe e'rewa nayewaka kajusaapua,
ka'karuma yoorarichi simiyame masitekapua, eee cheeka:
—Riosiwichio aamo yoorao, ka'te oowera aamo kaawe
teteipuachewichio ihsimitiapua pu'kao, aaata yooma tetewachiopua.
Wa'a aamo ihsiame enesoopua, kihta aamo kaawe e'rema
taamo Noono tewekachi kahtiamea. 2 Pukaepa aaata ku'iwa
ki'yaiopua, ka'te aamokamera kaawe chaachapapuaichio ihsimitiapua
ihkokiaio, yooma teteiniachioopua; wa'a nokayame aaataai ki
ku'inariai ku'yameai, ahkaoipua napawikarichiamioi, pooechioiopua
tiame turupuchaka paajutekao. Pichiwa kaawe chaachapariwa
iinuemeripua, nape ti'tijoerieche ki Riosie. 3 Aaata ku'isaamua
wahka tiopachiamioi, ka'te yooma aamo kaawe ihsiame tetewimichio
ihsimitiamua itapitie ku'ikaiopua ihkokewao. 4 Ihjia noriwi
teerepuamea aamo kaawe iintoriao, aamo te'pa kahtiame Noonoche
nane'remichiopua. Wa'a aamo iintokame enesoo aamo tewekachi
Noonoa, kaawe e'reka aamo tetewimapua.

Eesusi masitia, achini cheeka paparaka nayeweniame Riosichio (Ruuka 11:2-4)

5 Piirechi taawechio Eesusia, Riosichi paparaka nayeweniame ma-
sitekapua. Pukachi simiyame nayewemiaopua, eee cheeka o'inekapua:
—Ka'te aamokamera kaawe teteipuawichio nayewemitia. Wa'a
e'raka nokayamea, ahpoche kaawe teteiwa i'yamepua; wa'a e'raka
ahkaoi Riosi nayewiamea, ahkaoi napawikarichioipua yoorem-
ina ajakaoi, ma'chioipua, pichiwa chaaninia pu'kao, aaata wa'a
nokayamea, yooma ahpo nakiwa kaawe chaachapawa yowikame
puuuapa, nape ti'tijoerieche, ki Riosie. 6 Nape eemea, ki wa'a teeka

nayewemeripua Riosio. Piineri Riosiche ahjama nayewemeri eemea, yooremina karichioiopua mochika. Apoe Te'ta aamo Noono wa'a ihsiame aamo tetewisaapua aamoo, te'pa kahtiame aamo Noonoa kaawe e'raka aamo teteimapua.

7 ’Riosi ahjama nayewaiopua, ka'te oowera wihtuki ni'ochaka nayewe eemea Riosio, wahjachi ki Riosichi paparamechitiaopua, aaata puuua weeka naewasao, epeche inamupua e'rakaopua Riosieo. 8 Ka'te wa'achi nokaka nayewemitiapua Riosio, Riosia ke'chu aamo nayeoio apoe nane'riamepua, yooma aamo inataopua itanareka, yooma ihta aamo nakika yasitoaopua. 9 Ohso kaawe aamo iikachi erakoae nayewepuapua Riosio, eee cheeka:

Taamo Noono tewekachi kahtiame,
tísia iyoriwa taamo teerewia.
10 Ikanati enajerani teemea, aamo ye'kario, taamo mochikachi weeechio;
Wa'achi teerejerani teemea aamo e'rao, i'wa weeechiopua tewekachi tiiaopua tiame.
11 Senepi taawechi taamo oowepuapua, taamo nakisiao.
12 Taamo cheriwejerani teemea, taamo ki kaawe nokariao, taamoo aaata taamo na'aria, cheriwiachitia.
13 Muuua taamo ku'imitiapua ki ruhjimichioopua ki ka'karumachio,
ohso kaawe taamo neesetomitia muuua, ki taamo ruhjimichioopua, te'ta taamo seepurawa Satanasichio.
Yooma i'ka no'o aamo chaaniao, aamoo te'ta yomatiame ye'kari Teekorakopapua, amochiopua tiameo, tísia utewariemekopapua, amochiopua yomatiame te'ta iyoriwao, amochi tiiamekopapua, ahkasi ki wahjiamesiopua amochio.

Wa'asi, wa'a teerejeriamenia amochio.

14 ’Aamo na'ara iintokame cheriwesoo, wa'achitia aamo cheriwema aamo No'noai, tewekachi kahtiamea. 15 Nape aamoo ki cheriwiame enesoopua aaata aamo na'arekameo, wa'achita ki aamo cheriwema aamo Noonoai, tewekachi kahtiamea.

Riosi iyorika ki koi'wa Eesusi masitia

16 Eesusia simiteka masitekao, Riosi iyoriwa ki koi'wamechi simiyame masitekapua, eee cheeka:

—Riosi iyoriwa ki koi'wa yooraio, ka'te aamo nane'retemitiamua, tísia chorowari aamo aiwariaopua, ka'te aamo nanarichi tetewetemitiaoimua pu'kao. Aaata wa'a nokayame ti'tijoeria, tísia Riosiwichio ahpo ki koaka nokayame, eratiamepua ti'tijoerio. Pichiwa chaaninia wa'a nokayameo, yooma iinuepakame puuuapa ahpo kaawe chaachaparewaopua, nape ti'tijoerieche, ki Riosie. 17 Eemea Riosi iyoriwa ki koi'wa yooraioo, kaawe aamo pusitesa puuyapuapua, kaawe aamo katewesa kuupaoi, 18 ki aamo nane'repuawichiopua ti'tijoerieo, aamo chorowari aiwariao, pu'ka aamo Riosiwichio ki koi'wa iyoriwa ihsiriao, Riosieche nane'repuawichiopua pu'kao, ki aaatae wa'asi. Waikao te'pa kahtiame Waikao wa'a aamo te'teresoo, Riosi taamo Noonoa, tísia aamo kaawe e'remapua.

Aachin teeka tewekachi paarasateniame
(Ruuka 12:33-34)

19 Piie taawechi Eesusia masitiao, tewekachi paarasarichi simiyame
masitekapua, eee cheekapua:
—Ka'te weeka paarasari katewepa eemea, itapiti i'ka weeechi iintu-
ameopua, ki tehpe yemitupameopua, ihta itapitioi, ki tehpe esoratu-
pameopua, itapiti pikayameoiopua, ihtaoi ichikopua tiiaopua. 20 Ohso
kaawe eemea, tewekachi paarasarikamera iinuepua i'yapuapua,
ka'chitia taawechi esoratupamera, ki pikayamera itapiti, ichikuameoi
wa'ao ki'tiachi. 21 Wa'atiao eemea, wa'ache inataka mochitomapua.

Weerewachi tahjera iinueniame masitewa
(Ruuka 11:34-36)

22 Piirechi taawechi masiteka oiai Eesusia, i'ka masitekapua:
—Aamo weerewachi tahjeraa, aamo puusi puuua, aamo simiy-
achi tajetoame ki motochimichio; iikara ne'niachipona puuua tiame.
Ka'karuma ne'nepuawichio iinuesaamua aamo puusio, kaaweruma
enemamua yomatiame aamo weerewachio. 23 Nape aamo puusie ki
ka'karuma tiiame ne'niame enesaamua, yomatiame aamo weerewachi
aamo na'atameri muuua, ahkasioi aamo iikachisiopua tiame. Wa'a
tiiame ne'nenareka simitesaamua, tukaparichi tiiame tetewinarekao-
mua, yomatiame aamo weerewachi tukapari enepamamua, te'ta
tukapari oorosi enepaka.

Ooka teeko ki iinuepuachi chanitiame
(Ruuka 16:13)

24 Piie taawechio Eesusia, eee cheekapua ti'tijoerio:
—Aaataai ka'chi iika ihsimetepua ooka teeko ahsepari yorakewao,
neneku te'ta ahsepari iyoriwao; aaata ooka teekoemea, piiripikamera
teeko e'wiame enesaapua, ki e'wiame enemamua piireo, piiripi
teekaokamera te'ta iyoriame enesaamua, piire teekoo kiisi iyori-
ame enemamua. Wa'achi teereniame i'ka weeechiche iintuame
i'yaniameai, ka'chi iika Riosiwichiokamera te'ta iyoriwa teeremerika-
papua, i'ka weeechi iintuamekamera ikotuka yasitoame enesaapua
pehjio.

Riosi ahpo tatanachitia neesetowa
(Ruuka 12:22-31)

25 Eesusia masiteka oiaio, Riosi ahpo tatanachitia neesetowa, ma-
sitekapua. Pukachi simiyame nayewakao, eee cheeka o'inekapua
pu'kao:
—Ka'te te'ta erakomitia eemea, aamo meere ko'komiawichioo, aamo
nerojimiaoipua, wisasorioi aamo chuchamiaoi. Aamowichio te'ta
epeche nateyameraa, Riosichikamera ahjaniame puuua, ki itapiti
kooamechitia, wisasorioi, yooma ihtaoi i'ka wehjoarichi aamo nakika
mochitoa. ¿Ki wa'akosa tiiame tetewame eemea? 26 ¿Ki pahtekakosa
tetewame eemea tuchiki nokayao, kiisi echayameoipua pu'kao, ki-
htaoi i'ipameoipua suunujorichio ahpo katewemiao, taamo Noonoa
pu'kao ki'yamekopua ko'komichioo? ¿Ki epeche nateyame ohjoare
eemea taamo Noono tatanaraa, ki pu'ka tuchikichitia? 27 Eemea
koi'wamechekamerache inatame eemea, ¿pukaekamera epeche tehpe
ahjaka mochitomio o'raniche eemea?
28 '¿Achinikai tahpitika erakona eemea wisasori chuchapuamewi-
chioo? ¿Ki tetewame eemea kuhsitere iintuameoi seewao, ki

tehki nokayaipua wisasori netekao, ki teesa peeniatiame sewayo?
29 Naakona, ¿ki epeche tísia peeniatiamepua ki Saromonichitia, apoe
yawichi, tisiwa nateyame wisasori chuhchamekaipua? 30 Riosio kuh-
sitere sewayameoi ki tehpe e'rame tísia peeniatame enesoo, ¡ki epeche
iintotarepua aamooio, yooma ki'yakaopua aamo nakirewaka yasitoa?
Wa'a ihsiame enesoo Riosio, ¿achinikai ki pukachikamera paparani
eemea? 31 Wa'a teeresoo, kihta a'chi chaachapamete eemea i'kachitiao:
"¿Ihtatia ko'kota teemea meereo? —erakoniame— ¿Achini nokaka
tewita teemea taamo wakiratamiao? —erakoniame." 32 Yooma ihji
ki Riosichi paparamea, wa'a tiameche inatame puuua. Eemea yooma
aamo nakiwia nane'riameo, apoe aamo Noonokamerapua, te'pa kahti-
amera taamo ne'neka. 33 Pukaepa eemea epeche nateyamera inataka
mochitopuapua, Riosi ye'karichikamera inataka mochitopuapua, kiisi
se'wi erakoka te'teretoka. Wa'a aamo te'teresoo te'pa kahtiame
taamo Noonoa, yooma itapiti aamo nakirewaka yasitoao, kiameripua.
34 Ka'te yuuwesi eemea, meere aamo a'chi teeremia katewenarekao.
Ehpeche wa'api aamo a'chi tiia, katewepuachepua. Puuu meere aamo
a'chi teeremiaa, meere wa'api iinuepuamepua katewepuao. Senepi
taawechi machenasiame taamo a'chi teeremiaa.

7

Ki aaata a'chi tiame nayewaniame
(Ruuka 6:37-38, 41-42)

1 Eesusia ki aaata a'chi chaaneniamechi masitekao, chaanekapua
ahpo masitiao:

—Ka'te ki kaawe chaachapamitia eemea aaata ihsiao, itapiti chiiaoi,
ki aamo terijeraa Riosieo, aaata na'ariapao. 2 Wa'a te'teriame aamo
enesoo, wa'achitia ki kaawe chaachapapuame eemeai. Kehkisa
kehchuma aamo na'areria, wa'achi kehchuma na'arepuame eemeai.
3 Puuu aaata aamo katewenarewaa, aaata puichi pusiwekame,
kasarara puhjenariameka tiiamepua. ¿Achinikai itapiti tahpitika
e'riame eemea aaatao, kiisi weruma teekamekoipua pu'kao ahpo pui-
chio, eemea aamo puichio, epeche weruma teekamekaipua, ki nu'uti
kutemorika tiiame? 4 Eemea, puichi ki nu'uti kutemori teekameai
wa'a chaachapasaa, ¡achini iika tetewita eemea, aaata pusiweria
kasarao? Eemea wa'a kehchuma teekame enesaa puichio, ¿wa'ana
chaachapamete eemea, aaata puichi, kasarara ma'chipakemo tuukao?
5 Wa'a te'teriame enesaa eeme, kihta chaachapame tiiamepua. Ohso
kaawe eemea, aamo puichi kutemorikamera pujipuapua pahchao,
waikaope, kihta eina teerema eemea aamo puichio, aaata aamo
piirechi kasarae pusiweria, aamo ma'chipasekemichioopua.

6 Eesusia masiterepua tiame napawikameo, aaataopua seenekachio,
kihta keepunariame Riosichi simiyameopua, peeniatiame. Pu'ka
naewakaopua, cheerepua:

—Ka'te chuhchuri ki'ya eemea itapiti te'ta iyoriniameo, itapiti
koowioi ki ihpapaseniamepua, perera tehte peenia te'tiameka tiamea,
koowia pu'ka ihpapasetiaa yooma tekesoka na'atamapua, ti'tijoeai
chuhchurika noonoimapua tiameo, amochi e'enakaopua ki'kimia.
Wa'a tiiamekatepua, aaata ki nakiyamea Riosichi simiyameo ahpo
tuuyenia.

Aachin teeka kaaweruma teerewa i'yaniame Riosichi
(Ruuka 11:9-13; 6:31)

7 Piie taawechio Eesusia, Riosichi kaawe teerewa i'yaniame ma-
sitekapua, eee cheeka o'ineka:
—Aamo Riosichi kaaweruma teerewa itasoo, kaaweruma itapiti
aamo kiamapua; aamo Riosichi kaaweruma i'yame enesoo,
Riosichi teimache muuua pu'kao; Riosi ta'perachi aamo enasooio
itapiti kaaweruma teerewa i'yakao, wahjonepuamemua pu'ka
iinueniachiopua yeeterao, aamoo pu'ka aamo i'ya kiapuaichiopua.
8 Kaaweruma e'raka itayamea, kiapuamechepua; Riosichi i'yamea,
teimeripua Riosichio; Riosichi i'yaka eenamea, wahjonepuamepua
kaawe yoramia.
9 '¿Aatana eeme aamo taanao takari itakoio, tehte kiatapua?
10 ¿So'chi itasooi ahpo taanao, siinoi kiatapua? 11 Aaata oowera
ti'tijoekai ahpo tatanao, ka'karumara ki'yame enesoopua itapitio, ¿ki
epeche kaawerumara taamo kiatarepu taamo Noonoa, te'pa kahtiamea
tewekachi?
12 'Pukaepa eemea kaawe teerenariamea aaata wahjachio, aamo
yorajerachitia teeremerimua pu'kao. Wa'a chiiame Riosia, ehkoriami
ahpo nayewaturachi nayewariaa iyotetemichio.

Ku'wichi muirachi masiteniame
(Ruuka 13:24)

13 Pu'ka kuuwepasa naewaka Eesusia ti'tijoerio, Riosi ye'karichi
muiraa ma'chitekapua eee cheeka:
—Riosi ye'karichi siminariameaa, ku'wichi muirachikamera
simiyame i'yapuapua pooeo. Puuukamerapua, Riosi ye'karichi
eenamea pooe. Piirechi pooe po'yaitepua tiameo, ki ku'wichi muirachi
eename, nape puuua, Riosi kokosamiachikamera simiyamepua. Pu'ka
pooeo ki tehki tiiamekopao, muuwaeme pu'ka pooechi uumpamepua,
ki toinariamekapapua ahpo kiisi kaawe nokayao, pu'ka ki ku'wichi
muirachi eenamechi pooe. 14 Nape Riosi ahjama ahjaniachio pooe
ki werepoe puuua, yeetaraai muiwachiopua, kúú'wichipua; wa'a
muiwao, ki muuwaeme tewayamepua.

Kuuu kaaweruma taakiamea, taakerachi machiwamepua
(Ruuka 6:43-44)

15 Piie taawechio Eesusia, kaawe ahpo neesetonurekapua ahpo
masitiao, ki pichiwa chaachapamechiopua. Pu'ka ahpo inatenurawa
nayewekaopua, eee chaanekapua:
—Eemea kaawe aamo inateka mochitopuapua, Riosichi simiyameo
wihkuaka nayewamechiopua, pichiwaka naewamechitia chaacha-
pamechiopua. Sapoorika nokayameopua po'wa konarekao. 16 Pu'kao
eemea wa'a nokayachio, wa'a chaachapachiopua tiameo, kaawerumachi puuyanapuapua. Kaawerumachio ka'chitia machenameri ki
kaawerumao. ¿Wehchajurichikona taakiamepu panijuwari, chuu-
nakaio? 17 Ki checheyame kuuua, ka'karuma taakiamepua, nape
checheyame kuuua, kiisi ka'karuma taakiamepua. 18 Ki checheyame
kuuua, ka'chi iika taakemapua ki ka'karumao; checheyame kuuuai,
ka'chi iika taakemapua ka'karumao. 19 Yooma puuu kuuu ki ka'karuma
taakiamea, tehpunasa na'ichi ihpapapuamepua, tajimichio. 20 Yooma
ne'nepasaapa eemea i'ka ma'masitari masitiao, itapiti taakerawachitia

machima eemea pu'kao, ka'karuma enesoo, ki ka'karuma enesoo pu'ka masitiao.

Ki yooma Riosi ye'karichi muimeri
(Ruuka 13:25-27)

21 Eesusia Riosi ye'karichi muipuame nayewakao, eee cheekapua:
—Ki yooma no'o ahpo Paamira teewame, no'o Noono ye'karichi muimeripua. Wa'a no'o Noono ye'karichio, no'o Noono muimeri kaawe e'reriache muimeripua. 22 Kajuyachi te'ta taawechio, muuwaeme ki no'o Noono e'ra noonoikamea, no'oo chaachapameripua: “Nape Paamira, ¿ki aamo nayewakamekosa teeme? ¿Ki aamo teewaka utewarichi puuyanakame teemeai nanaarario reemó? ¿Ki aamo teewarae cheeka ki ookapi ki maaenari peeniatiame nokakame teemeai?” 23 Nape neeea waikao, chaanemapua pu'kao: “¡Kiisi aamo macheyamenia! ¡Se'wi eemea noochio, tísia na'ara noonowikame!”

Kaari chokitera nayewaniame
(Ruuka 6:47-49; Marako 1:22)

24 Seenepi simikameo Eesusia, kaari chokiterachitia wa'achitaka nayewekapua ti'tijoerio, eee cheeka:
—Yooma no'o masiteria teetokamea, e'pechi karitakameka iintoamepua. 25 Yu'ki ki nu'uti eenakoiopua, ahkasioi ki nu'uti yeenakoipua neeroio, eekaoiopua, ki muuenati motakoiopua pu'ka kaario, kiisi ru'mimeri puuua, e'pechi tísia pewatiame nawateka karitatiamekopa. 26 Nape ki no'o masitia teeretokamea, setechi karitakame ikiriachitia. 27 Puuu karitariaa, weruma yukisoopua eeka ahjamao, aaki neeroiai ki nu'uti yeenasoopua tiame, pukae ruruputiaopua, ru'mirepua. ¡Wa'a ikitiamea tísia kokosa ikitiamepua! Wa'achi ikimeripu ki no'o masiteriachi pewatiame weritokamea.
28 Eesusi kajusoopua nayewakao, yooma ti'tijoeria tísia peenia eraparepua Eesusi masitiao, 29 tísia ye'kaka nayewamekopapua masitekao, ki iyoteri ti'tijoechitia, kiisi aaata seeweka nayewamekopa pu'kao.

8

Eesusia repera kokoriame yachapatena
(Marako 1:40-45; Ruuka 5:12-16)

1 Tapanarami Eesusi roomosachi Riosi kaawe ihsiwa nayeweka kajusaapua ti'tijoerio, tetekitiapua wa'a roomosarichi o'iniao. Wa'a tetekitioopua, tisiwa muuwaeme taamo na'naritokapua, ti'tijoe ooweru tiame. 2 Pu'ka muuwaeme ahjama nokisinioio Eesusio, aaata chopokorieka weripakapua Eesusio, repera kokoriame, korowari tísia chewipatiamera. Puuua wa'a iintokao chaanekapua Eesusio:
—Paamiraa, no'o piipatenaresaa no'o sautepuapua no'o kokoriao.
3 Eesusia waikao sekae ihchepakao, chaanekapua:
—Eje'e, aamo sautenariame neeea.
Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, chaanekapua:
—Saukame itipisa muuua.
Waikao kokoriamea wa'a cheesochepa Eesusio, saukame itipikamepua, ikanati. 4 Waikao pu'ka sautesaapua Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Née, ka'te tuuyemitia naaju aaataoi, i'ka aamo no'o yoorariaopua. Ihchi siinka kiapuapua pu'ka Riosi ihkorewao, waami tiopachi eenakaopua neeseriosichio. Wa'a eenakao, pu'ka kiapuapua, Moisetaru nuuraretia Riosiwichio oowewario, aamo yachapariawichioo, wa'a tiopachio yoomahka aamo tetewimichiopua, aamo kokoriao yachapakamekopapua.

Eesusia, rooma kapitai weripateria sautena
(Ruuka 7:1-10)

5 Pu'ka repera kokoriame sautesoopua Eesusio, Kapenau mochiwachi siimpatiapua waikao. Wa'a muipuachi nokisinioiopua pehjio, aaata natepatiapua, Rooma yawichi kapitaira. Puuua Eesusi ahsekao, tísia tesiwa cheeka, chaanekapua:

6 —Paamira, itapiti eratori teetoamenia amochio. No'o neesetoka weripateriaa, tesiwatia po'yapu no'o ta'pechio, kiisi werisiame. No'o cheriwejerame neeea sautekekao.

7 Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia, chaanekapua:

—Wee, kaawepua. Wa'a simimane sautemiao.

8 Nape kapitaia wa'a chiiopao chaanekapua pu'kao:

—Nape Paamira, kihta no'o nateyo e'rame neeea no'o petechi pakipuaio. Neeea tísia amochi paparamepua, i'wache o'inia aamo cheesoo, yachapamapua. 9 Neeeai nuureniamepua no'o epeche paamiratuameeoi. Nooeai noochi iinueme neeeai no'o nuurewa soontaroo. Puuua no'o cheesoo, “Wa'a siimitia muuua”, wa'a siimachepua; Piirechi no'o soontarooi chaanesoopua, “Eenao wa'ana”, enamachepua wa'anao; no'o ta'pechi yoratiaoi chaanesoopua, “I'ka yoramitia muuua”, yoramachepua pu'kao.

10 Eesusia wa'a chiiopa kapitaio, tísia peenia erapakapua pu'kao, ki nu'uti paparamekopapua. Wa'a iikapa Eesusia, ahpo pukamina nokisiame ne'nepakaopua, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'ka tijoeo, yomatiame isaeri weeechioi, ki tetewikamenia te'ta paparameo. 11 Neeea chiiamepua, i'ka tijoechitia paparakamea, káátisia ki ookapi ti'tijoe ooweru tiame, Riosi ye'karichi muimeripua, yomatiame wehjoarichi mochikamea, yomatiame nenekumi weeechi e'nakame, cherayachitepa o'inia ariyachitikia o'inia tiame. Yooma puuua wa'a Riosi ye'karichi mochikao, tísia ta'iria mochimeripua, Aurani ahjama, Ihsa ahjamaopua, Aakowo ahjamaopua tiameo, yooma pirena ta'iria koaka. 12 Nape yooma puuu ki i'ka tijoechitia paparakamea, isaeri ti'tijoeai pahcha inamukai i'ka Riosi tuuyewari ki nakikamea tiame, tukapachi uhjurapuamepua ki nu'uti oorosi tukapari tiiachi, wa'ao ki nu'uti naarakoniachi, taamerao tahpitika cheeniachi ki'suka tísia aiwakaopua.

13 Waikao Eesusia ahpo pukamina nokisiame wa'a chaanesaapua, chaanekapua kapitaio:

—Kaawe e'raka no'raka naaju aamo ta'pechio, aamo papararíopa, yachapakame teimamua ta'pechi kokoriameo.

Waikaopu kapitai ta'perachi kokoriamea, Eesusi wa'a cheesoche yachapakame itipiriapua.

Eesusia Peero waasira yachapatena
(Marako 1:29-31; Ruuka 4:38-39)

14 Eesusia piie taawe Peero ta'perachi ajasitioopua, Peero waasir-
aopua tísia che'yame tewitiapua, ipetachi po'yame. 15 Wa'a tiioopua
pu'kao Eesusia po'yachi eenakao, sekae ihchepaka yachapatekapua
pu'kao. Waikao Peero waasiraa yachapasaapa, itapiti kooame yoramia
werisikapua ko'kopuawichio.

Eesusia ki ookapi kokoriame yachapatena
(Marako 1:32-34; Ruuka 4:40-41)

16 Pu'ka wa'api aario yooma wa'ami ohjoemea waapi, ki ookapi
reemoikame u'yepakapua Eesusio. Waikaopua pu'ka na'arari
yahchameopua, oowera te'yaka puuyanakapua pu'kao. Wa'aoiopua
tiameo, yooma ihta kokoriame yachapatekapua tiame. 17 Ihji Eesusie
sautetiamea, ehkoriami Isaia cheeria, ikitiamepua. Puuu Isaiaa, i'ka
Eesusi naewakao, eee cheeriaipua: “Puuua yooma taamo kokosa
ikitiaopua weerewachio, yomatiame taamo ihtaoi yuuwesiwaopua
tiameo, taamo apechunekaopua pu'kao, apochi uuka i'torepua, kuru-
sichi mukukao.”

Eesusi na'naritonarekame
(Ruuka 9:57-62)

18 Wa'a ohjonioiopua pehji Eesusi ahjamao, muuwaeme napawikame
tetewikapapua ahpo norikameo, tísia resipakamekapapua wa'asio,
paonamina pa'wechi siimpapo tuukapua waikao. 19 Wa'a chiioi Eesusio
pehjio, wa'a naaepakapua aaata iyoteri tijoe. Puuua naaepakao
chaanekapua Eesusio:

—Masitari, aamo ahjama siminariame neeeai, ahkaoi aamo simiy-
achi.

20 Nape Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Keeochia yeewachi ohjoemepua wa'atioi, tuchikiai ahpo ta'sochi
kochiyamepua, nape neeea Tijoe Tijoetukamea, ki iinuemepua
i'wa weeechio ahka no'o che'repasimiachioopua karichio. ¿Kaawe
inatakamekosamua naaju no'o ahjama oinariao?

21 Piirechi aaata Eesusi keepuame tiamea, chaanekaipua Eesusio:

—Paamira, aamo ahjama oinariamene oiyao, nape no'o noono
mukukame, wetemajimerikane pehjio.

22 Nape Eesusia i'ka e'rao nane'riamekapaopua, oowera wa'a
chiiamekopapua pu'kao, wahjachi wa'a keepuameo wa'achi ahpo
e'rameko erakomichiopua pu'kao, pukaepa eee cheeka nehjiakapua
pu'kao, Eesusia:

—Pichiwa no'o ahjama oinariame enesaa, kihta eina e'remetemua
aamo no'o ahjama siminarewao. Pichiwa enesoo aamo noono
mukukameo, wahjipakameka te'teriame Riosichikamera toipuapua
pu'kao, wetemajimichioo.

Eesusia eeka teewetena, pa'we pe'konira tiame
(Marako 4:35-41; Ruuka 8:22-25)

23 Wa'a cheesaapa Eesusia, pawekakerachi mo'moenatiapua. 24 Wa'a
pa'wechi nokisinioio ki kuita yukipakapua ki nu'uti eejeka. Pa'we
pe'koniraai pawekakerachio, aampasi chi'posiapua, pawekakerao pi-
witeme teereteka. I'ka wa'a ikinioio Eesusia kochipariaipua pawekak-
era wasichitu poika. 25 Waikao teeme Eesusi ajawariaa, pusatekapua
Eesusio, chaachapaka:

—¡Paamíra, Paamíra pusasaaa! ¡Werisika taamo ku'isa! ¡Ki piwiteme teetona teeme?

26 Waikao Eesusia pusatetiaapa, taamo chaanekapua:

—Ai eeme, ¿achinikai tísia majayame eemea? ¿Kiisi ahjachi erakona eemea noochio, no'o ihsia tetewakameai? Wa'a cheesaopua werisikao, ta'omakapua eekao, yu'kiopua tiame.

Waikao yu'kia eekaa tiame ta'omatiapao, teewekapua. Waikao, yooma yúúweeme itipikapua waikao, pa'wechio. 27 Waikao teemea tísia peenia erakokaopua iintoriao, taamo chaachapaka teemea:

—¿Ihtana tijoe iikame ihjia, ahkasi yu'kia eekaai e'wiameo?

Wa'a erakoka itipitiapua pu'kao.

Kaatara weeechi ooka tijoe reemoikame
(Marako 5:1-20; Ruuka 8:26-39)

28 Kaatara weeechi ajasitioopua paonamina wa'a pa'wechio, pu'ka meereo pooechite mo'moenanioio, senawato ooka ti'tijoe reemoikame taamo natepakapua, Eesusi ahjama nayewamia. Ihji reemoikamea wahjipari toaniachi ohjoeme eneriapua tísia nenekatuame. Wa'a te'tiamekopua pu'kao, aaataai ki u'matome tiiapua wa'amio, pooechio. 29 Ihji ooka reemoikamea wahjipame wetemajiwachi ohjoeme senawato puuyakamea, weeru sisinakokaopua, chaachapakapua Eesusio:

—¡Muuu Riosi Taanara, ihtana yoramia teetonamua wakinao? ¿Taamo kokosamia eenamemua ke'chu taamo kokosapuame asiyoio?

30 Teesa waanami kaawi kahjenachio, muuwaeme ohjoriapua koowi tepuniame, koaka nokayame. Reemoikamea pu'ka wa'a ohjoame tetewapao, 31 utewa chaachapakapua Eesusio, pukachi ahpo uhjurapuawichiopua. Puuua chaachapakapua Eesusio:

—¡Eesúsii!, i'ka tijoechi taamo puuyanameri enesaa, pu'ka koowichi taamo reesisepuapua muimichiooo.

32 Eesusia chaanekapua waikao:

—E'esa naaju, wa'a muimitia eemea.

Waikaopu re'remonia pu'ka ti'tijoechi puuyakaopua, koowichi muikapua waikao. Apochi muitiaapa koowia reemonioeo, kai muenáti ujumakaopua, tekoratatipo ruhjikapua pa'wechi neerochi. Waikaopua wa'ao, yooma wahjipakapua si'sirika.

33 Waikaopua koowi tepuyamea, wa'a noonoikopa koowio, ahkasi mochiwachisi ujumakapua tísia majakame. Wa'a ajasisaopua mochiwachio yooma tuuyeriapua wa'a mochikameo, ihtana ikiriamekopua, puuu ooka ti'tijoe re'remoikameopua. 34 Waikao wa'a mochiwachi ohjoemea ikanati Eesusi kahtiachi e'enariapua. Wa'a e'enasaopua Eesusi ihsiachio, pu'ka iintoria majakaopua, utewaeme itanekapua Eesusio, sewinachi akipamichiopua, ki ahpo weewachi.

9

Eesusia tu'wikame yachapatewa
(Marako 2:1-21; Ruuka 5:17-26)

1 Kaatara o'inia Kapenau no'rapakao, pawekakerachi mo'moenatiapua Eesusi ahjama. 2 Wa'a ajasitioopua Eesusio, aaata tu'wikame u'yepatiapua wa'ao, e'taparachi tekitoka. Waikao pu'ka

tu'wikameo, pu'ka u'pakameopua tiameo, tísia apochi paparamekopua pu'kao, Eesusia chaanekapua tu'wikameo:
—¡Oisa erapasaaa temaríi!, aamo sautema neeea, aamo tatakorio cheriweka.
3 Ikanati wa'a cheekopa Eesusio iyoteri ti'tijoea, erakoriapua apochio: “Ihji tijoea, na'arenapua Riosio.” 4 Nape Eesusia nane'riapa i'ka erakoao, chaanekapua:
—¿Achinikai no'o na'ara cheerio erakoame eemea Riosio? 5 ¿Naakonakosa ki epeche ki tehki ohjoarepua: “Aamo cheriwiamenia tatakoririao” —chaniwame, naatikosaoi— “Yachapasa oisí”? 6 I'ka tu'wikame no'o cheeriaa aamo tetewimichio cheekamenia, neee Tijoe Tijoetukameo, reesiseri iinuekamekopapua i'ka weeechi cheriwepuameopua tatakorio.
Wa'a chaanesapa Eesusia pu'ka nekakoameo, chaanekapua tu'ikameo:
—¡Sausáaa, werisika oisíii! ¡Saukame muuuapa wa'asiii! Ehpeo apechunasa aamo ipetao no'asa.
7 Wa'a cheesoche Eesusio tu'ikamea, saukame itipikapao, ahpo ipeta apechunasa mookeka no'rakapua. Waikao Eesusia wa'a iintosaapa, iyoteri ti'tijoe ne'nepakaopua, chaanekapua:
—Aaí. ¿Ki saukamekosa, no'rapukosamene pu'ka?
8 Waikao Eesusi iintoria yooma tetewikamea, ki nu'uti iyoriwa tetewikapua pu'kao. Wa'a iikapa puuua, weruma kaaweruma paparari nayewaka, paparakapua Riosichio, pu'ka Eesusio weruma utewari kiaretiopua, aaata weeechi tijoekoipua.

Eesusie Maateo yeetoniame
(Marako 2:13-17; Ruuka 5:27-32)
9 Ehpeo Eesusi no'o paajuteria ahjama oimichio, nayewamane. Piie taawechi no'o Rooma yawichiwichio koparowaka ihsioio, Eesusia no'o chokichiami u'matoaio, no'o paajutesikapua, eee no'o chaaneka:
—Nahpe Maateo no'o ahjama, ahkaoi no'o oiyachi ahjama oitai.
Waikao neeea, ahjama siinkapua. Waika o'inia neeea, ahjama oiyamepua.
10 Waikaonia pu'ka wa'apichio, no'o ta'pechi paajutekania aari enamichiopua ko'komiao, noochitia Rooma yawichiwichio koparoame, napawisa ko'kopuachi. Wa'achi wa'a e'enariapua tiame, ki kaawe nokayame, puuua wa'achi ko'kakapua tiame, Eesusi taamo ahpo masitera ahjama koaka kahtiachi. 11 Neipa meeriamio parisero ti'tijoea, Eesusi nane'rekapao tatakoriame ahjama ko'kariopao, taamo iinatukekapua chaachapakao:
—¿Achinikai aamo masitaria, yawichiwichio koparowame ahjama ko'kakamepua, wahjachi ti'tijoe ahjama tatakoriame?
12 Wa'a chaachapachaniopao Eesusia, chaanekapua pu'kao:
—Ki kokoriamea ki nakiyamepua ahpo sauteniameo; kokoriamerakamerapua, ahpo sautewa nakiyamea. Neeea, tatakoriame ahjama koayamepua, puuukamerakopapua ahpo tatakoriria sautepuameo. 13 Nonorasaapa, Ehkoriami Iyoterichi chiia, ne'nepuapua, eee chiiachi: “Ki itapiti no'o ooweniameche tetewinare neeea, itapiti me'yetiame no'o ooweniame. Neeea aamo iikachikamera, kaaweruma enepakame tetewinare neeea, no'okamera oowe e'reka paparakamera.” Neeea

tatakorikamera noochi paajutemia eenakame neeea, noochi paparaka enasoopua cheriwemiapa tatakoririao, ki ahpo tatakorieme erakoamekoopua ka'i.

Ki koi'wari Riosi iyoriwachi simiyame iinatukewa
(Marako 2:18-22; Ruuka 5:33-39)

14 Seenepi simikame Waani Paatori na'naritoamea, Riosi iyoriwa ki koi'warichi simiyame iinatukekapua, Eesusio:

—¿Achinikai teeme Waani masitewaraa, pa'pariseroa tiameo, tísia Riosi iyoriwa ki koi'wa yooramepua, nape aamo masitewaraa, ki wa'achi nokayamepuá?

15 Eesusia nehjiakapua:

—¿Yuuweeme mochitariarepua nenewiwachi paajutetiamea, neewimerio ahpo paajutetiachi ahjama kahtioopua pehjio? Nape no'o neewimerika tiiame apechunatioopua tewekachio, waikamiope o'inemeri no'o masitewaraa, ki koi'wa Riosiwichio iyoriwa yoorakao.

16 ’Neeea i'ka wehjoarichio weemera Riosichi te'terewa enepatemia eenakamenia. Oochetiame Riosichi te'terewa nokiwameo, animari ko'yeka kohseniamechitiaopua oowewa, kiteremichiopua pu'ka nokiwameo. Aaata ki koyachiame weemera wisasorieopua, oochetiame wakiraopua. Weemera wisasori chu'rupasokoopua, oochetiame wisasori koyacheraa si'panamiopa pu'kao, wa'a ikisoopua pu'kao, epeche teeremerikopua si'pariachio. 17 Wa'achitia weemera wiinooi, ki oochetiame wi'chi aarichi toaniamepua. Puuua oochetiame wi'chi aarichi toatiaa, si'pama oochetiame aaria wi'chi. Wa'a ikisoopua pu'kao, wa'atia wekamapu wiinoa aaria tiame. Weemera wiinoo weemera aarichi wi'chichi toaniamepua, nenekuti ka'karuma enesoo ki si'pamichiopua.

Airo maarara nayewaniame; aaata oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepakame tiame
(Marako 5:21-43; Ruuka 8:40-56)

18 Wa'a chaanioipua Waani na'naritoao, senawato wa'a eenaka Uurio ti'tijoeri paamiratuamea. Ihjia ikanati chopokorieka weripakao chaanekapua Eesusio:

—Paamira, yaapiti simijerani neeea no'o maara ne'nemia. Ihpi kiterepakapu no'o maaraa, nape wa'a eenaka aamo sekae ahjachi ihchepasoo, eenechi oijenamapua.

19 Wa'a chaanetiache Eesusia, ahjama siinkapua ne'nemiao, ahpo yeeka oiya yeetoka. 20 Wa'a simiyoiopua pooechio, pukamina naaeparia piiripi oowitiame. Puuu oowitiamea, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame eneriaipua eerasukao. Ihji oowitiamea noriwi ihchepariapua Eesusi wisasoriwachio, e'raka: 21 “Wisasorichioi ihchepasaane, saumachenia.” 22 Wa'a ikitiaapa Eesusia, ku'rika ne'nepakao chaanekapua oowitiameo:

—Kaawe erapasa maararaa. Muuua noochi paparaka ihchepakapao, saukame itipikamemua wa'asi.

Waika wa'apichio, saukame itipiriapua.

23 Eesusia tijoe paamiratuame ta'perachi ajasitioopa, weeru chaachapa wa'áo naarakokao, pakapuchera chaajateka

o'inemerikaiopua wa'asi mukukame i'topuawichioopua
wetemajimiao. 24 Eesusia chaanekapua wa'ao:
—Ehsoo eemea, se'wi ajapasaopua pahchúo. Ihji kutewea kiisi
mukukamekaitepua, oowera kohchiaite ihjia.
Wa'a chiiopua Eesusio ti'tijoeria, a'achekapua na'areka. 25 Wa'a
cheesao Eesusia yooremina pakikao, yooma puuyanakapua wa'ao.
Wa'a ikisaopua pu'ka kiterepakame maaeniameo, sekachi chapika
oijenatekapua. 26 Eesusi wa'a iintoriaa, yooma pu'ka weeechiami
nane'reretiapua.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena

27 Wa'a o'inia Eesusi machenasoopua, ooka ki mamachiriame
na'naritokapua siinakosika, aaatae panitoka i'toniaiopua chaachapasi-
apua Eesusio:
—¡Ehkoriami Raawichi eenameee, taamo cheriwesa muuuaaa!
28 Aaata ta'pechi pakisoopua Eesusio, wa'a e'enaka naaepakapua
Eesusio. Wa'a e'enakopapua pu'kao, iinatukekapua Eesusia:
—¿No'o kajumio erakona eemea aamo sautekao?
—Eje'e Paamiraaa —chaachapakapua.
29 Waikao Eesusia puichi ihchepakao, chaanekapua pu'kao:
—Saukame itipiame eemeapa, noochi paparakapa.
30 Waikao ki mamachireriamea ti'tijoe, saukame itipikapua. Wa'a
iintosaapa Eesusia, chaaneka uhjurakapua ohjirachio:
—Kiisi aaata chaanemitia eemea, i'ka no'o aamochi iintoriao.
31 Nape puuua wa'a puuyasacheo, yooma mochiwachiami
nane'reteriapua, ahpo yoraretiaopua Eesusieo.

Eesusi ni'o tijoe nayewateria

32 Pu'ka ki mamachiriame pukeri puuyasooipua ta'pechio, wahjachi
ajasikapua wa'ao, ni'o tijoe u'yepame Eesusio, puuua reemo yahchame
eneriapua tiame. 33 Puuu tijoe ni'oa, Eesusi ma'chipasochepua reemoo,
o'inekapua nayewakao. I'ka wa'a iikame tetewapao Eesusio, ti'tijoeria
tísia peenia erakokao, chaachapakapua:
—¡I'wa isaeri weeechio, kiisi tetewameai teemea eee ikiwameo, ihtá
taawechioi!
34 Nape pa'pariseroa wa'a chaachapame inamukapaopua pu'kao,
chaachapakapua:
—Aa nape puuua wa'a ihsiamepua re'remo puuyachakao, reemo
noonorae ku'iniapa, pukae kianiamekapa puuua, te'ta utewario.

Eesusia, ti'tijoeri tesiwa e'reka tetewanipua

35 Eesusia yomachi muuwari mochiwachiami oikao, nu'nunti
mochiwachiamiopua tiameo, yooma pipiripi i'isaeri napawikarichi-
amioipua tiameo, masiteka oiriapua tiameo. Eesusia, Riosi ye'karichi
simiyame masitekaopua wa'amio, yooma ihta ko'koame sautesikapua
tiame, ihtaoi weerewachi a'chi eraniameopua, sautekapua tiame.
36 Yomachiami wa'ami tesiwa te'tiamekopapua ku'iwa nakikao, po'wa
ki tepuniamechitia mochitoamekopua pu'kao, tísia tesiwa e'repakapua
pu'kao. 37 Waikao Eesusia ki ookapi ti'tijoeri wa'a tiiame tetewika-
paopua, taamo chaanekapua ahpo ajawariao:
—Riosi tehkiwachio ki nu'uti tehki simiyamepua, nape tekipanamea
ki weekapua, ehpeche ki ookapi nakiwiamepua pehjio. 38 Pukaepa

ehpeche weeka tekipaname itamitiapua no'o No'no tewekachio, Apoe i'ka echiwa Teekoraopua, taamo ku'ika apechunameriopua i'ipario, pu'ka i'ipari ti'tijoeri noochi paparameriopua.

10

Eesusie oosa mariki aampa ooka, uuka ajawatiame
(Marako 3:13-19; Ruuka 6:12-16)

1 Wa'a cheesapa Eesusia, taamo ahpo ahjama ohjoameo, oosa
mariki aampa ooka uusaopua, ahpo waapi ajapanurekapua. Wa'a ik-
isaopua, taamo nayewatumia siimpameri ajawakapua. Taamo uusaa-
pua siimpamichioo, ahpo utewari taamochi yahchekapua, pu'kae
utewarie taamo puuyanemichiopua re'remoopua ti'tijoechio, yooma
ihta ko'koameopua tiameo, pukae yachapatemichiopua weerewachi
kokoreniame.
2 Ihji teeme oosa mariki aampa ooka ajawatiamea, ihjipua: pahcha
simiyamea Siimoni Peero teewataniame, Anteresi Peero poonira;
piirea Saantiaokapua Waani tiame, na'pa Sewereo tatanara; 3 piirechia
Eeripekapua, piirea Waatorome, epeche piirea Toomasi; wa'a ikisa
piirechia tiameo, neee Maateokapua, Rooma kahtiame yawichiwichio
koparoaka yasitoai; piirea Saantiaokapua tiame Arajeo taanara; piirea
Taareokapua; 4 piirechia tiameo, Siimonikapua Weemuame teewata-
niame tijoe; piirea Uurasi Ihkariótekapua Eesusio, noriwi nehjakame.

Eesusie Riosi ye'karichi nayewatumichio uhjurawa
(Marako 6:7-13; Ruuka 9:1-6)

5 Eesusia taamo oosa mariki aampa ooka masitera uusaopua, eee
cheeka taamo uhjurapuame ajawakapua:
—Ka'te ohjomitia ki isaeri ti'tijoerichio, Sa'samaria mochiwachi-
amioi. 6 Ohso kaawe isaeri mochikachiami siimpapuapua, po'wa ki
tepuniamechitia mochikamechi, tatakorichi wewekakame mochikachi
ti'tijoeri. 7 Pu'ka ti'tijoerio chaanepuapua: “Aamo Riosi ye'karichi
muitemeria, aamo weeechi ihsiame puuuapa. Pu'ka aamo nayewemia
e'nakame teemea.” 8 Pu'ka Riosi ye'karichi simiyame nayeweka nok-
isikao, yooma aaata kokoriameo sautesipuapua pu'kao; mukukameo
ahjatepuapua pu'ka; repera kokoriameoi piipatepuapua pu'kao; reemo
na'arari yahchameoipua, ma'chipasepuapua tiame. Eemea pu'ka
sauteniame nokisiaio, kihta toomi koparoachi nokisipuapua, wa'a
te'teretomeri eemea i'ka Riosi utewario, kihta koparoawachi kiati-
amekapapua.
9 ’Toomio itapiti aamo ahjae tarimiao, kihta i'toka siimpapuapua.
10 Mokewarioi ka'te i'toka siimpamitia, itapiti aamo ahjachi i'tomiao,
piirechi wakiraoi, piirechi kaakaoi, teesoraoi; wa'atia siimpameri kihta
i'tokao, tekipanameo, ahkaoi ahpo nokayachio ko'kotepuamekopua.
11 ’Ookapi ta'peekachiami asikaio, Riosichi paparame i'yapuapua,
aaata aamo che'repamiachi kiamia tiiachi. Aamo che'repari kiati-
achioi, wa'ache mochisa uumatopuapua. 12 Aaata ta'pechi asiyaio,
Riosichi mochikamechitia teepotapuapua. 13 Wa'a ta'pechi aamo asiy-
achiamio, Riosichi paparamechitia aamo asipusoo, wa'ache che'repasa
uumatopuapua. Nape ki Riosichi iyoriame enesoo, poanachi
i'yapuapua che'repapuachio. 14 Nape wahka mochiwachi, ki aaata
aamo kianaresoo che'repapuachio, aamo tarachi pechichisache kaakao

uumatopuapua wa'ao, ki ahpo kaawe e'reretia pechichisa. 15 Pu'ka
wa'a te'tiamechio ti'tijoeri, pichiwa chaaninia pu'kachio, ki teesa
tiame wichimerikopua Riosi kokosario te'ta Riosi katewemiachiopua
ti'tijoerio. Epeche kokosari aiwamerikopua pu'kao, ki Sooroma
muuwari mochiwachi, Oomora muuwari mochiwachioiopua tiame,
Riosi kokosari aiwariachitiaopua.

Chapinarewa erakoa Eesusichi paparame na'ara yoraniame

16 ’Tísia maajoichitia che'maka ohjopuapua aamo siimpachio, wa'a
aamo no'o uhjurachio, sapoori ti'tijoe ooweru tiame mochiwarichi-
ami aamo uhjuramenia. Wa'ami ahka aamo tetewisaapua, aamo
ko'konaremapua, pu'ka aamo Riosi kaaweruma tuuyesiopa, tísia aamo
na'areka tetewimapua. Pukaepa eemea, koorochitia kihta chiiame
enepuapua, kihta nekame tiameo. 17 Pu'ka ti'tijoechio kaawe aamo
neesetopuapua, ki senawato yoorewa neesetoamechi wenejipua tiiame
enepuaichiopua, seenekachioi puuua aamo wenejikao karichiami
ahkaoi aamo toanaremapua. I'isaeri napawikarichioi aamo i'tomapua
wepipuawichioo. 18 Te'ta yawichi peereirachi u'upapuame eemea
wenejika, noomina te'teriapa eemea ahjama. Waika chaachapameri
eemea no'o nehpupakao, wa'akachi, te'ta ya'yawichi tetewachi. Eepi
wa'a yorapuame eemea aamo ohjoachio ihta ya'yawichichioi, ihta
aaata seesenu ya'yawichichioi i'isaeri. 19 Nape ahkaoi te'ta yawichichi
upatiaio, ka'te seewemitia eemea aamo chaachapamiao, achini ih-
tana chaachapaka aamo nehpupapuameopua. Riosi Apoea amochi
ihsimeripua nehpupaka, aamo chaachapamiao nayeweteka. 20 Ki
aamoe naewai chaachapameri eemea, apoe Riosi ihsimeripua amochi
nayewaka, apoe ahpo Riosiwarie.

21 Wa'a cheesaapa i'ka nayewasikapua:

—Asimiitepua piie tawechiamio, aaataa no'o ahjama ohjoniopao,
ahpo poponiemeai ahpo ko'imiitepua; noonoraai ahpo tatanao,
wa'achi iintomiitepua ahpo taana me'yaka; tatanaraai tiame ahpo
noono nekamuchekao, merimeripua tiame ahpo noonoo, ki tetewinar-
iapa ahpo noonoo ahjama teereniameo. 22 Ahkaoi ti'tijoeria aamo
nekamuchemeripua no'owichioo, nape ahkasi kateweri taawechisi ki
se'wika noochi paparaka te'teretosoopua newipatepuamepua, kaku-
pachi iintapakao. 23 Pirenapi mochiwachi na'ara yoramia naanari-
toniaa, pirenachi mochiwachiami ujumapuapua; neeea no'o ikimiao,
kiisi wehchi wichimeripua, neee Tijoe Tijoetukamea ke'chu aamo
yooma ohjoi i'isaeri mochiwachiamio, meritiai eenechi oijenakame
eenakame enamania.

24 ’Aaataai masiteraa, ki epeche tiiamepua ahpo masitario. Aaataai
ahpo teeko tekipanakiamea, ki epeche tiiamepua ahpo teekoo. 25 Puuu
masiteraa, ki ahpo masitari epeche tiiame tetewiniamechitia, ahpo
tetewipo maaemetepua. Aaata tekipanamea, ki ahpo teeko tetewini-
amechitia, tetewipo ahpo maaemetepua. No'oo, no'o Weseu riaorósi
tewatioo, ¿ki epeche eemekamerakosa riaorósi tewapuamepua?

Aatanakamera majawepuame
(Ruuka 12:2-9)

26 Eesusi i'ka taamo masitesaapua, i'ka taamo chaanekapu:

—Nee. Ka'te seewemitia masitari ki ka'karumao aamo
na'ariao, yooma itapiti aamo na'aretiamea kihta noriwi

itipimerikaitepua. Yooma wa'a chaachapakamea, Riosi te'ta kokosari
tísia aiwatepuamepua. Yooma noriwi tiiamea, yooma ma'chi
teerepapuaite puuua; yooma noriwi na'ara nokitiameai inasoka,
yooma nane'repuaitepua, Riosi kokosarichi taawechio, te'ta Riosi
ti'tijoeri te'teria katewiachiopua. 27 Pukaepa eeme piineri mochikai
no'o masiteria, yooma tetewachi masitepuapua aaatao, yooma aamo
no'o ki aaata inamuachi masiteriao, yooma inamuachi masitepuapua
pu'kao. 28 Ka'te seewe nokisimitia aamo weerewa merinariameo, aamo
weerewa me'yakaipua, ka'chi iika merimeripua aamo iikao, Riosi
ahjama yasimeriopua. Riosikamera aamo kokosamia seewepuapua,
te'ta ki wahjiame aiwarichi uhjurapuame.

29 '¿Kikosa tuchikia, piiripi toomichi wa'api nehjitioiopua pu'kao, ki
nane'retare Riosia pu'kao, piiripi pu'kaoio mukukoo? 30 Aamoo Riosia,
¿ki epeche nateyame tetewame ohjoare Riosia, ki tuchikichitia? Puuua
ahkasi aamo kuupaoi, nane'riamepua kehkina aamo kuupaekopua.
31 Pukaepa kihta seeweka mochitomete eemea, epeche nakiwameka-
papua Riosieo, ki tuchikichitia.

Ki aaata seeweka Eesusichi paparameko tuuniame
(Ruuka 12:8-9)

32 Eesusia simiteka masitekao, chiiapua:

—Aaata no'o ahjama tiio tuuyameo, wa'achitia no'o ahjama tiio tu-
uyo tuuyemania pu'kao, apoe te'ta no'o Noonochi te'pa kahtiamechio.
33 Nape aaata ti'tijoechio ki no'o ahjama tiio tuukameo, neeea no'o
Noochio te'pa kahtiamechio, kiisi machiyo tuumania pu'kao.

Ki napati wa'achi erakowa
(Ruuka 12:51-53; 14:26-27)

34 Pu'ka masitesaapua ti'tijoerio, ki ahpo wa'achitia inataniame
masitekapua, eee cheeka:

—No'o i'wa weeechi eenariwaa, ki napati ta'iria mochipuawichio
no'o eenario erakopuapua, ti'tijoeriopua noochi simiyame chaacha-
pakao, ahpo nekakomerikopa. 35 Ahkasi aaata ta'pechi mochikameai,
ki wa'achitia ahpo erakomapua no'owichio tiiachiopua. Tatanaraa,
ahpo noonochi noochi paparameo, ki wa'achitia erakomeripua; ma-
mararaai ahpo yeeyechioi, ki wa'achi tiiame erakomeripua noochi pa-
paropa ahpo yeeyeo; momoriawaraai, noochi paparopa ahpo waasio,
nekakomeripua. 36 Wa'a te'terewachio, ahpo ta'pechikaiopua wa'apio,
ahpo seepuraweka enemeripua.

37 'Aaata ahpo noonoo ahpo yeeyekamera epeche nakiyameapua ki
no'ochitiao, ki no'o ijinuwara teereme tiiamepua. Wa'achitia aaata
ahpo maaraoi ahpo taanaoi epeche nakiyamera ki no'ochitia, ki no'o
ahjama teereme tiiamepua. 38 Aaata ki noochi paparawawichio
anachaka yasitoamea, na'areniaoi aaataeoi, kiisi noochi teeremetepua.
39 No'o ahjama tiia noriwi teerenariamea, kihta iinuemeri puuua
noochio, ahpo ahjama teerewao. Nape ki inasoamea ahpo noochi tiiao,
kaawe teeremetepua noochio, ki ahpo inasoamekapapua noochi tiiao.

Iintorewawichio kianiame
(Marako 9:41)

40 ’Aamo kaawe tetewamea noochi tiiopao, no'o kaawe tetewamepua
tiame. Wa'achitia no'ooi kaawe tetewamea, no'o Noono kaawe tete-
wamepua tiame, Apoe no'o Noono no'o weerakame, tewekachi o'inia
kahtiame. 41 Aaata noochi tiiame Riosiwichio kaaweruma nayewat-
uamea, kaawe uuka tetewameapua Riosi chiiao, wa'achitia ahpo
iinuepakamepua, Riosie ahpo kianiameopua. Yooma noochi eneka
Riosichi ka'karupakameo, kaawe tetewame no'o Noonoo, wa'achitia
ahpo iinuepakamepua Riosie kianiameo. 42 Aaataai, pukeri noochi
o'ichame paparakao, teesaoi ku'ikoipua pu'kao, neeroioi ki'yakaopua
paramusoo, Riosia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao, ki wa'atia
toimeripua pu'kao, itapiti ahpo kiameriopua, tísia kaawerumaopua.

11

Waani Paatori uhjuraria
(Ruuka 7:18-35)

1 Eesusia kajusaapa taamo oosa mariki aampa ooka ajawatiame
yorapuame tuuyekao, wa'api wa'ami masitemia simikapua taamo
ahjamao, ahpo Noono kaaweruma tuuyewari tuuyewamiaopua.
2 Waani Paatoria yeetaeka kahtiaiopua perekarichio, Eesusi inisia
inamukapaopua, ookapi ahpo masitia uhjurariapua Eesusi iinatukemi-
chioo. 3 Waania eee cheeka iinatukenureriapua Eesusio:
—¿Muuupu Ehkoriami enamio tuutiame Iyoterichi, piirechikosa
puuyetaone, pehji?
4 Eesusia iinatuketiapao, nehjiakapua cheekao:
—Nonorasaa eemea, yooma aamo tetewaria no'o ihsia, tuuyepua-
pua Waanio, yooma aamo no'o chiia inamuriaopua tiame: 5 ki
mamachiriameo no'o ma'chirepatio tuupuapua; rojowi kokoriameo,
sautio tuupuapua no'oo; repera ko'koriameoi, no'o yachapatio tuupua-
pua tiame, piipakame itipiteka; na'nakapioio, no'o sautio tuupuapua
pu'kaoi, inamuteka; mukukameoio, no'o oijenatio tuupuapua eenechi;
ahpo tatakoririopa tísia cheriwejerao, nooe cheriwio tuupuapua.
6 Noochi kiisi seeweka oowe e'riame, tísia kaawe yorapuameko
tuupuapua pu'kao, no'o Noonoeopua Riosi.
7 Waikao i'ka Waani na'naritoa nonorapusaapua Eesusia, Waanichi
simiyame nayewasikapua wa'a muuwario, eee cheeka:
—¿Ihtana ne'nemia siimpaka eemea ooruchi weeechiopua? ¿Aaata
majaka kuhsichitia chachapia ihsiame eekaekosa, ne'nemia siim-
pakame eemea wa'ao? 8 Ki wa'a tiame ne'nemia siimpakame enesaa
eemea, ¿ihtana ne'nemia siimpanareka eemea naaju, aaata tijoe
ka'karuma wakiraemekosa? Ka'iii, ka'karuma wakiraemea peenia
tiame, yawichi karichiche wa'a tiame wakiraetaniamepua, apoe
yawichikamera. 9 Ki wa'a tiame wakiraeme ne'nemia e'enakame
enesaa eeme, ¿ihtanakamera ne'nemia siimpaka eemea naaju, aaata
Riosi nayewamekosa? Eje'e. Puuu enerepua Riosi nayewatuame, nape
ki oowera Riosi nayewatuame. 10 Waania ki oowera tijoe enerepua,
pu'ka Waanio no'o Noonoa ke'chu no'o eenoio masitemiao, cheeriaipua
pu'ka nayewakao, eee cheeka:
Neeea, ke'chu aamo o'inioi masitekao,
wa'a aamo uhjurenania aaata,
yooma ti'tijoe ooweru tiame ki kaawe te'teriame ahpo iikachio,

katewetiame mochiwamichiopua ahpo iikachio,
yooma pu'ka ki kaawe ahpo te'teriameopua,
toinuresika na'arariopua, ki kaawe nokiwameo.

Wa'a cheeka nayewakame Riosia Ehkoriami Iyoterichio, ahpo ehkoriami nayewaturachio.
11 Pichiwa chaaninia i'kao, yooma ooweruchi naawakamea, ihji Waani Paatoriche puuua, epeche weruma itapiti yoorakamea ki wahjachitia; nape Riosi ye'karichi yasipua ahsepakamea, epeche weruma tiiaitepua, ki Waani Paatorichitia, kihta weruma iintokaipua i'ka weeechio.

12 ’Waani eenariachisi o'inia ahkasi ehpe taawechiamisio, tísia na'areka tetewiniamepua, Riosi ye'karichi muipuame nayewatuamea. Ehpe taawechimioi, wa'achitia tahpitika e'raka kajuka tetewinariame, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewaria. 13 Yooma ehkoriami Riosi nayewatukamea, Ehkoriami Iyoterichi chiiaa tiamea, i'ka Riosi ye'karichi muira nayewaka chaachapatiame puuua, ahkasi Waani enasaoipu tiameo, pu'kachi ehkoriamisi o'inia Riosi ye'kari nayewatiame nayewarepua tiame. 14 Neeea pukaepa i'ka Waanio, ehkoriami Eeríakotinia pukachio, Riosi na'nayewatura enamio tuuka chaachapariao, pu'kao wa'achi tiiame ihsiwariemekopapua. Aaata wa'achitia erakonariamea, wa'achi erakomapua. 15 I'ka wa'a tiiame pahtenariamea, kaawe inataka ne'nepuapua.

16 ’¿Ihtanako tuutarenia ehpe taawechiami ti'tijoerio? Ihji ti'tijoeria, kukuchika te'tiamepua, muuwaeme mochikame nehjiwachiopua, te'eka chaachapakame: 17 “Teemea chaachatekamepapua pakapucherao, nape ki yaukame eemea. Yuuwesiwa wikatakame teemea, nape ki naarakokame eemea.” Ehpiami ti'tijoeria wa'a te'tiamepua. Eemea Riosie paaetiai, kiisi e'wekamepua. 18 Waanioi ki e'wakame eemea, ohsotia eemea pu'kao, rooroikame teewakamepua eemea, ki ti'tijoeri ahjama koayamekopua pu'kao, mochiwachiami oika. 19 Ehpeoi no'o Tijoe Tijoetukame eenakoio, wa'achitia te'teriamepua, ki no'o e'wekao, ohsotia eemea no'oo, tísia koayame no'o teewamepua, nawajiameopua tiame. Eemea, oowera wa'a no'o chaachapamepua, senepi ti'tijoeche ahjama koayamekopa. Eemea wa'a chaachapamea no'oo, tatakoriamera ti'tijoeri no'o kaawe e'rio tuuyamepua. Nape aamo no'o na'ariao, no'o kaaweruma ihsia aamo ihchitamapua, no'o yooraka yasitoaa, kaawerumakapa, no'o Noono tewekachi kahtiameo, te'ta peenewari machiwarikapapua.

Ti'tijoeri mochiwachiai mochikame, kiisi yooriame
(Ruuka 10:13-15)

20 Waikao Eesusia wa'a mochiwachio, epeche weeka itapiti peenia ihsiwa ahpo iintoriachio, o'inekapua te'yakao, yooma pu'ka ti'tijoeriopua, ki toinarekopa ki kaawe ahpo nokayao. Eesusia chaanekapua pu'kao:

21 —¡Aiiii eemea Korasini mochikame! ¡Aiiii eemeai We'saira mochikame tiamé! I'ka no'o peeniasiwao Tiiro mochiwachi no'o iintosoopua Siironioiopua mochiwachiopua tiameo, pichikemii puuua no'o chiiao Riosichi paparakao, yooma ahpo ki kaawe nokayaopua toakáa. Wisasori suuwiti chuhchamii puuua napisooi ahpo moochi ipaseka, ahpoo kiisi kaawe ahpo nokario erakoka, ahpoo puuua wa'a tiame e'rakao, tetewiteka. 22 Nape neeea aamo chaanemapua

pu'ka aamo nokayawichioo, te'ta Riosi katewemiachiopua taawechio,
Riosia amochio ki nu'uti kokosari amochi teewemiitepua, epeche ki
Sooroma Oomora mochiwachiopua tiameo, te'ta kokosari aiwatetiame-
chitiaopua. 23 Eeme Kapenau mochikameai, ¿Riosie aamo apechuna-
puamekosa maayame eemeai te'pa Riosi kahtiachio? ¡Ka'ii, ohsotia
eemea kiisi wahjiame wichiwachi uhjurapuamepua, poanachi ki Riosi
kahtiachi, wa'ao te'ta tukapachi! Neeea i'ka peenia tiame amochi
iintoriao, Sooroma mochiwachi no'o iintokame enesoo, Sooroma
mochikame ti'tijoeria, paparamii puuuapa, wa'a iikaopua, ahjaka
mochimeriipua pehjio. 24 Nape eemea tetewikameaipua i'ka te'ta
kaaweruma no'o peenia ihsiriao, kiisi nakika tetewikame eemea. Wa'a
te'tiapa eemea, te'ta Riosi yooma ti'tijoeri katewiachio, epeche tísia
kokosari aiwatepuame eemea Riosieo, epeche ki Sooroma Oomora
tiame aiwatetiamechitia.

Eesusi apochi resipupuawichio paayea
(Ruuka 10:21-22)

25 Eesusia yooma ti'tijoeri inamuachio, ahpo Noonoo nayewekaopua,
cheekapua:

—No'no, aamoo tewekachi yomatiame ye'kameopua i'ka weee-
chiopua tiame, aamo cheriwema ki'yame neeea, aamoo, i'ka
ti'tijoeri weeechi mochikameo, kihtawichio aamo nakimia erakoame-
chiopua, ki aamo te'ta ma'chiame tetewitiamekopapua pu'kao, aapoeo
aapoeche, ahpo ahsepari tiiame maayameopua, kaawe te'teriameopua;
ohso kaawe muuua, tesiwa te'tiamerakachi aamo tetewitiame muuua,
te'ta aamo machika mochitonariamechiopua. 26 Wa'a ihsiame muuua
No'noo, wa'a tiame iintomo e'rakamekapa.

27 Wa'a cheesapua Eesusia ahpo Noonoo, chaanekapua ti'tijoerio:

—No'o Noonoa yooma no'o ki'yakamepua ahpo itapitiwao, yooma
ihta itapiti iintuameopua tiame. Aaataai ki te'ta no'o machiyamepua,
no'o Noonoche puuua, te'ta no'o machiyamea; no'o Noonooi, aaataai
ki'tiamepua te'ta machiyamea, neeechepua, te'ta machiyameraa,
pu'kao neeea aaatao, no'o Noono machitenaria. 28 Pukaepa noochi
e'enajeraninia. Aamo noochi e'enasoopua, aamo machitemania no'o
Noonoo. No'o Noonoo te'ta machisaapa eemea, resipumeri eemea
yooma itapiti amochi pehtiao, yooma aamo ki ka'karuma nokariaopua,
cheriwetiame itipikapa. 29 Noochi te'teresa naaju, yooma teitaipua
waikao aamo resipuka yasitopuameo. Pepenipapuapua naaju no'o
masitiao, kiisi tehki tiiame aamo masitema neeea, kaawe e'raka. Kihta
utewa cheeka aamo masitemeri neeea, kaaweruma iikaeka. 30 Neeea
aamo maakurakiao, kiisi pehtiamepua tehkíi. Ihji aamo no'o nuuriaa,
kiisi pehtiame tiiamepua.

12

Eesusi masitewaraa resipuwa taawechi, tiiriko muurara tehpucharia
(Marako 2:23-28; Ruuka 6:1-5)

1 Piie taawe resipuniame taawechio Eesusia, tiiriko echitiachi-
ami u'matoiopua ahpo ma'masitera ahjamao, ihji ma'masitewaraa
cho'chorowame nokisiapaopua tiiriko pahchira koi'siriaipua okisikao.
2 Nape parisero ti'tijoea wa'a nokisiopua pu'kao, chaanekapua Eesusio:

—Ne'neo aamo masiterao, resipuniachi taawechioipua, itapiti
yooraka nokisinapua, ki reesisewa nokiwameopua.
3 Eesusia wa'a chaanetiapao nehjiakapua pu'kao:
—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriami Iyoterichio ihtana iintorio Raaw-
itaruo ki anachapasaopua toore? 4 ¿Ki Riosi kaarirachi pakika
paani iyoriwa ko'kakamepua, ahpo yeetoka inisia kipotekaopua tiame,
pu'ka paanio tiopachi neeseriosiche reesiseniame, ko'komichio? 5 ¿Ki
tetewakame eemea tiameo pu'ka Moisetaru Iyoterichio tiame chiiao,
tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, itapiti yoorariopua, Moise nu-
urari resipuniame taawechioi, itapiti ki reesiseri yoorario? 6 Pu'ka
resipuniame taawechiwichionia, aaata te'ta iyoriniame kahtiotinia
pehjio, ki pu'ka tiopachi iyoriwachitia. 7 Eemea epeche no'o te'ta
machiyame enesaa, ki wa'a no'o chaanemii eemea i'ka ki reesise-
waopua. Pahtiame enesaa eemea i'ka tiopachi iyoriniameo, pahtemii
eemea tiamea, Ehkoriami Iyoterichi chiiaopua, Riosio eee cheeria-
chiopua: “Neeea, ki oowera itapiti meritiame oowewari no'o u'yepaka
no'o iyorijeraninia; neeea aamo iikachikamera kaaweruma enepa-
niame, nakiyamenia, aamo aaataopua tesiwe e'remichiopua.” I'ka
Ehkoriami Iyoteri chiia nokisiame enesaa eeme, kihta chaachapamii
eemea, i'ka ti'tijoeri kihta ki kaawe nokayameo. 8 Neee Apoe Tijoe
Tijoetukamea, neee wa'api iintokamepua pu'ka resipuniame taaweo,
yahchakao.

Tijoe sekachi chookopakame
(Marako 3:1-6; Ruuka 6:6-11)

9 Eesusia wa'a tiirikochi o'inia u'matosaopua napawikarichi pakika-
pua wa'api mochiwachio. 10 Wa'a tiopachiopua, wa'a tewitiapua
piiripi tijoe sekachi chookopakame. Wa'aoi parisero ti'tijoea, itapiti
wenejipuame tewinariapua Eesusio, chaachapaka pu'kao:
—¿Reesisewa ohjoarepua, aaata resipuniame taawechi yachap-
atepuao?
11 Nape Eesusia i'ka nayewaka nehjiakapua:
—¿Aatana eemea po'wa aamo puhkue tekorichi wichisoopua pi-
iripio, ki ma'chipatapua, resipuniame taawechikoio? 12 ¿Ki wa'achi
iintotarepu aaataai tísia ahpo nakiyame enesaaopua aaata tijoeo?
¿Ki epeche nateyame ohjoarepu ti'tijoea oowerua ki po'wachitia?
Wa'a teeresoo resipuniame taawechioiopua, aaataai tijoe ku'yamea
oowitiameoiopua, kihta ki kaawe tiiame ihsiamepua.
13 Wa'a cheesaopua Eesusia, chaanekapua chookopakameo:
—Riisasipaomua aamo seekao.
Waikao chookopakamea, riisasipasaopua seekarao, ikanati saukame
itipikapua seekarao, piire kaaweruma ahpo seekachitiaopua. 14 Nape
parisero ti'tijoea kaawe e'remitioiopua Eesusi kaawe iintoriao, Eesusi
meripuame ahpo kateweriapua wa'a puuyasao.

Eesusi ikipuame nayewatiame

15 Eesusia i'ka noonoimia nane'resaapua, sewinachi siimpatiapua
waikao, muuwaeme taamo pukamina nokisiniame ahjama. Eesusia
ahpo pukamina nokisiameo, ki ookapi sautesiapua. 16 Eesusia
ahpo sauteriao, ki aaata tuuyenuresiapua pu'kao, aatana ihsiriopua
sauteriao. 17 Ihji Eesusi kaawe ihsika oiriaa, ehkoriami Riosi cheeria

teetotiamepua, ehkoriami Isaia tewaniamechi Riosi cheeria, Ehkoriami
Iyoterichio puuua, eee cheeriai Riosia:
18 ¡Nee! Senawato yachamiitenia,
aaata no'owichio yorakemeriopua;
puuua aaata no'o uuria tijoe enemeripua,
aaata te'ta no'o nakiya,
aaata no'oo, tísia kaawe e'raka tetewamera;
pukachi yasipameri neeea no'o Riosiwario.
Ihjia te'ta no'o Taana enemeripua.
Puuua yomachi weeechi mochikameo,
no'o chiia cheesimeri enemeripua,
no'oe cheriwepuame tatakori tiiameo.
19 Ihjia kaaweche nayewiame enemeripua ti'tijoerio,
kaawe e'raka nakikache,
kihta uwatiame nayewaka nekayamechitia.
Kihta inamupuamepua, aaata tetewachioipua,
ihta ki oowe e'repuameopua, utewa cheeka aaatao,
weeru nayewaka nekame cheekao.
20 Ihji no'o Taanaa, ki epeche erapatemapua aaata,
ka'chi ikime e'raka kahtiameopua,
neeroturi kahponakachitiaopua,
aaata epeche koomorapatekaopua tísia yuuwesika yasitoameo.
Puuu no'o Taanaa tiameo,
ki wa'atia toimapua ki ku'ikao,
aaata noochi teesa paparawa moroyame choipatiame,
itapiti tahjera meechara choipatiamechitia.
Wa'a inisimeri no'o Taanaa, noochi enapame ku'isikaopua,
ahkasi ahsepari teeremeriachisi noochi paparameriopua wa'asi,
ahkasi no'o Taana yawichituwachi,
no'oo mochitepasichi.
21 Wa'a pu'ka no'o Taana yawichituwachio,
yomatiame wehjoarichi mochikame,
no'o Taanachi ahjachi erakoka, ohjoepameripua.

Eesusi wenejiwa reemo utewarie ihsia
(Marako 3:19-30; Ruuka 11:14-23; 12:10)

22 Wa'ao Eesusia, piiripi tijoe ni'o ki ma'chiriame u'yepatiapua. Ihji tijoea reemo apochi yahchapa wa'a teereriapua. I'kao Eesusia, reemo ma'chipasekaopua, saukame itipitekapua ki ma'chiriao, ni'ooi naewatekapua tiame. 23 Yooma i'ka wa'a iikame tetewakamea, tahpítikatia peenia erakokaopua, ahpo iinatukiapua chaachapaka:

—¿Ki ehkoriami Raawichi enamerijuare ihji? ¿Ki ihjipu Riosie enamio tuutiame?

24 Nape parisero ti'tijoea i'ka inamukapaopua, ahpo ihchi chaachaparepua:

—Ihji tijoea, Weseuchi eenamepua utewariraa, pukae ma'chipamepua reemonioo.

25 Wa'a ahpo chaachapopa ihchio, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Nape piiripi yawichiwachio, ka'chi iika ahpo wa'apichi nasiwametepua. Ahpo wa'apichi nasiwasaapua ooka pirenaturi enepakao, ahpo wa'api soopameripua. Ahkaoi mochiwachioi, ahkaoi ta'pechioi, ahpo

wa'api nasiwasaapua, ahpo wa'api soopameripua tiameo. 26 Satanasia
ahpo wa'api utewarie aaata reemo ma'chipame enesaa, ahpo wa'apichi
nasiwame puuua. Wa'a tiiame enesaa, ¿ki ahpo wa'api me'yaka
ihsiamepu? Ahpo wa'api merisaapua, ¿Aachin teeka teetotapua
waikao ahpo yawichituao?
27 Eemea no'ooi, Weseu utewarie no'o ma'chipame teewasoopua
reemoo, ¿ihtana utewarie ma'chipame reemo, aamo na'naritoamea
naaju? Puuu aamo na'naritoao, Riosi utewarie ma'chipame ene-
soopua reemo ki Weseu utewarie, se'wi chaachapai no'o wenejina
eemea. 28 Nape no'oo Riosi Riosiwari utewarie puuyachame enesoopua
reemoo, amochi ihsiamepua wa'a teesoo, aaata Riosi ye'karichi muiti-
amea.
29 ’Ihji no'o reemo puuyaka ihsiaa, Riosi seepurawa puraka ihsini-
amepua. Ki Satanasi purisaa teeme pahchao, ka'chi iika upameriai
teemea aaatao Riosi ye'karichio. Nee. Aawataai ki ichikuetare
aaata karichiopua, ki pahcha purisaopua kariwaemeo. ¿Achini ihsika
u'yetariapu aaata iinuwarao tísia inatewa iinueme enesoopua? Ka'chi
iika u'yetariare ki purisaapua pahcha.
30 ’Ki noochi tiamea ku'itokao, no'o seepurawapua. Ki no'owichio
na'poamea, Riosi ye'karichi upapuameo, no'o chi'ripakiamepua, ki
noochi e'enamichio.
31 ’Riosia, ahpo Riosiwarie paaeria apochi oowe e'reka
e'enekameopua, cheriwiame puuua pu'kao. Nape aaata ki nakikameo
ahpo Riosiwarie paaewao, kiisi cheriwepuamepua pu'kao. Nape
ahpo paaeriao ahpochi paparameopua nakika, ihta ki kaaweruma
iintorioipua pu'kao, yooma cheriwekemeripua pu'kao. 32 Riosia,
no'o Tijoe Tijoetukame na'aretioopua, cheriwemapua pu'kao
pehjio, nape ahpo Riosiwari chiia kiisi apochi uunarekameopua,
kiisi cheriwemapua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesi taawea, i'wa
wehjoarichioi, Riosi weemera wehjoarichioi.

Ihta kuuua, taakerachi machiwamepua ihtana kuuukoo
(Ruuka 6:43-45)

33 Eesusia simiteka masiteka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaaneka-
pua:
—Eemea aamo nokayaa, itapiti kuuu taakiameka tiiamepua.
Ka'karuma taakiame enesaa eemea, ka'karuma nokayame enema
eemea. Nape ki ka'karuma taakiame enesaa eeme, ki ka'karuma
enema eemea aamo yoorao. Ihtaoi kuuu taakiamea, taakiachi
machiniamepua ihtanakoo, kaaweruma enesoo, ki kaaweruma ene-
soooi. 34 ¡Eeme pa'pariserooo, sayawe ti'tijoeee, kiisi ka'karuma
eemea! ¿Achini iika ka'karuma naewata eemea kiisi ka'karumakaio?
¿Ki nane'riame eemea aamo iikachi tahpitika ki ka'karuma e'ra,
nayewamekopua? 35 Kaaweruma tijoea, ka'karuma ahpo iikachi e'ra,
nayewamepua. Ki kaaweruma tijoea, ahpo iikachi ki ka'karuma
e'ra, nayewamepua. 36 Pukaepa neeea utewaeme aamo chaani-
amepua, utewaeme aamo neesetomichioo, kiisi se'wika aamo ma-
sitemichioopua, ka'karumache. Wa'a te'teretomeri eemea, te'ta Riosi
katewiachiopua taawechio, ahkasi nu'utioi ki kaawe chaachapa ti-
iameo, tuumerichekopua. 37 Te'ta Riosi katewiachio, yooma ihta aamo
chaachaparia aamo noonowiria tiame katewemeripua. Yooma ihta

aamo noonowiria teteiwachi iintapaka, chanimapua aamoo kaawerumakoo, aamo ki kaaweruma enesooiopua. Waika kateweniachio, ahpo chaachaparichi wa'a kateweniachi chapisipuamepua waikao, ihta ki kaawe iintokame enesoo, kaaweruma iintokame enesooiopua, wa'a nane'repuame eemea.

Ti'tijoeri ki ka'karumaa, itapiti Riosi peenia ihsiwache tetewinarewa (Marako 8:12; Ruuka 11:29-32)

38 Waikao pukeri e'enakame ookapi pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, aamo itapiti peenia ihsiwa tetewinare teemea.

39 Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpiami ehpe taawechiami mochikame ti'tijoe ooweru tiamea, no'o peenia ihsiwache tetewinariamepua, nape ihji ti'tijoeria, ki tetewitepuamepua wa'asi itapiti Riosi peenia ihsiwaeopua, naatiche tetewitepuame puuua, Riosi iintoriachiche, ehkoriami Oonasichi. 40 Ehkoriami Oonasia, kiiya paika taawe tukawari tiame weruma pawesochi topachi yasariaipua ko'kotiameo, ahkasi yo'yotiaiopua eenechi ahjakame. 41 Níniwe ehkoriami mochiriamea kateweniachi taawechio, Oonasi cheeria pichikekamea, Riosichi aamo wenejimapua, ki no'o pichikiopa Riosi paajutewaopua. Pichiwa aamo chaaniamenia, neeea aamo nayewiaa epeche ki nu'uti tiiamerapua, ki ehkoriami Oonasichitia. 42 Wa'achi iintomeripu yawichi oowitiameai, yomatiame Tetuyachi weee yawichituka kahtiameai, Riosichi aamo wenejimeripua, te'ta Riosi katewiachio; puuu oowitiamea kai waapi siinka Riosichi paparakamekapa, ahkasi ehkoriami Saromoni yawichi kahtiachisi eenakamekapa, Riosichi kaaweruma tuuyewari i'yasikao. Nape eemea pu'ka oowitiame iintoria noonoimitiooi, kiisioi no'o keepunariamepua, no'oo, aamo nayewiameo, epeche tísia werumakoipua, ki puuu Saromonichitia.

Achini ihsiameko na'arario (Ruuka 11:24-26)

43 Eesusia ti'tijoeri simiteka nayewekaopua, chaanekapua pu'kao, nape wa'achitarichi naewakao, eee chaanekapua pu'kao:

—Aaata tijoechi oowitiamechioi machenasaa na'araria, wahka oiyai wakiwechi ooruchiamio, tísia aiwaka ki tewakapa ahpo ohjoeka resipumiachio, erapame puuua: 44 “Ohso kaawe eenechi no'ramania, no'o yasariachi tijoechi.” Waikaopua eenechi ahpo yasariachi enasaapua tijoechio, kakupa ihpichitiachi enesoopua ahpo yasariachio, wa'a ohjoepamapua eenechio, ki Riosi Riosiwari enesoo wa'a ohjoemeo. 45 Nape eenechi wa'a enasopua ohjoemiao, oowisani yeeka enameripua wa'a ohjoemiao, epeche nanaarame ki ahpochitia. Wa'a ikitiaa ihji tijoea, epeche teeremeri ihjia apochio na'ararieo, ki pukerichitia. Wa'achi ikimeri ehpe taawechiami tísia nanaaramea, ki apochi yachatoka ohjoamea Riosi Riosiwario.

Eesusi yeeyera, poponira tiame (Marako 3:31-35; Ruuka 8:19-21)

46 Eesusio, iiweta yooremina ihsioipua tijoe nayewekao, ma'chio, wa'a eenaria Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjama pipinira tiame. Ihjia Eesusi ahjama nayewanariame eneriapua. Wa'a ajakoiopua

pehjio ma'chi, tamochi eenakapua aaata Eesusi tuuyemeri. 47 Puuua,
chaanekapua Eesusio:
—Aamo yeeyea, aamo poponi aamo pipini ahjama weeriamepua
ma'chi, aamo ahjama nayewamia puuyeka.
48 Nape Eesusia ahpo tuuyekameo, chaanekapua pu'kao:
—¿Aatanakamerajuarepu te'ta no'o yeeyea, te'ta no'o poponia
pipinia tiame?
49 Waikaopua ahpo masiterakamera ma'majoekao, cheekapua:
—¿Ki ihjikosapu no'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o te'ta
pipinia tiame? 50 No'o te'ta tetejimaa, yooma aaata no'o Noono yorajera
yooraka mochitoamera puuua.

13

Itapiti wa'achitarichi nayewatiame
(Marako 4:1-9; Ruuka 8:4-8)

1 Eesusia pu'ka wa'api taawechiopua, wa'a wa'api ta'pechiopua,
yooremina machenakaopua weruma neeroi maaniachimina yasi-
pakapua, neerosuwe. 2 Wa'aoi ki ookapi napawiriopa ti'tijoerio,
pawekakerachi mooenakapua waikao ti'tijoeri nayewemiao, puuu
ti'tijoea oowerua tiamea, pa'wesuwe itipikapua. 3 Wa'a yasipasaopua
waikao, ki ookapi itapiti nayewekapua ti'tijoerio, itapiti wa'achitarichi,
puuua o'inekapua cheeka:
—Piiripi echayamea tiiriko echimia simiriataipua. 4 Nape echimi-
aiopua, poowechi ruhjiteriataipua ookapi iimorio. Pu'kao tuchikia
wa'a e'enakao, yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. 5 Wahjachi
iimoria, tehteekachi ruhjiriataipua ki tunakame kahtiachi weee.
Puuuai ikanati yaupariatapua yaupao, nape waitiamekopua weeeo,
6 taaa taipasoopua, ikanati wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi
naawatakamekopua pu'kao. 7 Puuu iimoria paikapichio, we-
hchaekachi ruhjiriataipua. Pu'kao wehchaa, yaupakoipua wewerí-
pakao, wi'ropateka wakipateriatapua pu'kao. 8 Nape wahjachi iimori
kaaweruma weeechi ruhjikamea, tísia kaawe taakeriatapua; ihji
piiripi pahchiraa, piie siento pachitariatapua taakekao; wahjachi
pahchiraa kaawe taakekamea tiame, paika weerewa pahchi taakeri-
atapua pipiripi pahchira iimori; epeche ki weeka taakekamea, piie
weerewa aampa oosa mariki taakeriatapua, piiripi pahchiraa. 9 I'ka
pahtenariamea, kaawe inataka i'yewa nakiyamepua.

Aatia wa'achitarichi nayewaniame
(Marako 4:10-12; Ruuka 8:9-10)

10 Waikao Eesusi masitewaraa, naaepaka iinatukekapua:
—¿Achinikai wa'achitarichi nayewekamua ti'tijoerio?
11 Eesusia pu'kao, cheeka nehjiakapua:
—Eemea kiatiamepua pu'kao aamo nane'repuao, itapiti Riosi iin-
uekaopua aamowichioo, Riosi apoeo noriwi iinuekaopua pehjio,
nape aaata ki no'o oowe e'rekache keepuamea, ka'ipua. 12 Aaata
Riosichi simiyame nane'renariamea, epeche nane'retepuamepua
Riosieo, ahkasi ki ookapi Riosi oowe e'ria kiapuaopua. Nape aaata
oowera no'o na'arenareka keepuamea, kihta pahtewari kiapuamepua;
pu'kao, teesa ahpo pahteriaoi, u'yepuamepua. 13 Pukaepa ki Riosichi

te'terenariameo, wa'achitarichi masitiamenia pu'kao, pu'kao no'o
keepuaio, oowera ki pahteka itipimichiopua; ne'niaio ki tetewika
itipimichiopua, pahtewario. 14 Wa'a iikaopua ihji ti'tijoea, Isaia
iyoterichi cheeriachitia ikiyamepua, ehkoriami Riosi nayewaturachi
cheeriachitia; Riosia Isaiachi naewakaopua, cheeriaipua:
Nape ihji ti'tijoea keepuaio, ki pahteka inamumeripua;
ihji ti'tijoea tetewaio, kiisi pahteka tetewimeripua.
15 Ihji ti'tijoea kiisi pahtenariamepua;
ihji ti'tijoea ahpo nakachio, to'peraemepua;
ihji puichiopua tiameo, kiisi pahteka tetewame enepakamepua.
Wa'a te'tiapa ihji ti'tijoea, Riosichi simiyameo, kiisiki pahteka tete-
wamepua, tetewai;
inamukai kiisi pahteka inamuamepua.
Ihji ti'tijoeri noochi e'enaka pahtekame enesoopua tiameo,
cheriwemii neeea pu'kaoi, puhjekaopua tatakorirao.
16 Eesusia simiteka naewakao, taamo chaanekapua ahpo ajawariao:
—Nape eeme no'o pahtenariamea, te'ta kaawe te'terenariamepua
Riosichio, no'o kaawe keepukamea masitiao, pahteka tetewinariamea
pu'kao, pichikekamekapapua tiameo, noochi paparawao. 17 Ihjia
tísia pichiwa tiiamepua, muuwaeme ehkoriami Riosi nayewatukamea,
ka'karuma enepakamea tiame, waika taawechiami mochiriamea, tísia
tetewinareka mochikaipua tiameo, i'ka ehpe no'o aamo tetewika
mochikao, wa'atia wahjipakamepua ki no'o tetewika. I'kachi tísia
inamunariame eneriaipua tiameo, i'ka ehpe taawechiami aamoo,
aamo no'o keepuka mochitoao, nape wa'atia wahjipakame puuua, ki
no'o inamuka masitia.

Echayame nayewatiameo, ihtana masiteka cheeria Eesusio
(Marako 4:13-20; Ruuka 8:11-15)

18 Wa'a cheeka kajusaapa Eesusia, taamo chaanekapua:
—Ehpeo echayamechi simiyame aamo ma'chitemania. Kaawe keep-
umitiao eeme. 19 Puuu iimori pooechi ruhjikamea, Riosi kaaweruma
tuuyewari puuua, tijoe peewaeme iikarachi echitiame. Riosi ye'karichi
simiyame inamukaipua, ki pahtekamepua riaorósie u'yetiapapua
ahpo pahteriao, ahpo iikachi echitiameopua kaaweruma tuuyewari.
20 Puuu tehteekachi ruhjikamea iimori, kaawe e'raka inamukamepua
inamuao pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, 21 nape ki pewatiame
weritokamepua Riosichio, ki teeresi naawaekapa Riosichio; ikanati
kokosa yooraka naanaritoniapaopua, towayamepua Riosichi ahpo
papararíao. 22 Puuu wehchaekachi echitiamea iimori, kaawe e'raka
inamuamepua inamuao Riosi kaaweruma naawesario, nape tísia ahpo
toomituwa inatapapua i'ka weeechi iintuameo, ahpo si'ritiamepua
pu'kaeo. Yooma ahpo Riosichi simiyame ahpo masiteretiaopua, wa'a
iikapapua pu'kao yooma toayamepua. Wa'a iikapa puuua yooma
Riosichi simiyame ahpo keepuriaopua penipaka, kihtawichio kaawe
eenekame puuua. 23 Nape kaaweruma weeechi ruhjikamea iimori,
puuua pahteka inamukamepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario.
Ihjia, ka'karuma weeka muuwewa iintomeripua Riosiwichioo, itapiti
echitiame ki ookapi taakekamechitia. Ookapi ihji ti'tijoea, tiiriko
muuraraka tísia muuwekameka teerekamepua, piiripi iimoriopua,
piie weerewa aampa oosa mariki taakekamepua pipiripi pahchirakai,

wahjachi ihji tiiriko iimoria, paika weerewa muuwekamepua pipiripi pahchirachiopua muurekao; epeche wahjachi wa'asia, piie siento pahchira pachitakamepua pipirepi muuraraa.

Ki kaaweruma to'iwe tiirikochi

24 Eesusia piirechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua:

—Riosi ye'karichi mochipuamea, tiiriko iimori echitiameka ikiyamepua. 25 Aaata tijoe teekoraa kaaweruma iimori tiiriko echanurariataipua ahpo wasawachio, nape seepurawaa yoomahka kokochinioio, wa'a eenakao tukaoo, tiirikotui ki kaaweruma eecheriatapua tiirikochio. 26 Waikao ihji ki kaaweruma tiirikotuiai tiiriko yaupariachio, wa'achi yaupaka weweripariatapua tiame. 27 Waikao tiiriko ne'nemia enanioipua, pachitariatapu tiirikoapa, tiirikotuiapua tiamé. Wa'a tiiame tewakapa ahpo teeko tekipanakiamea, ahpo teeko ne'nemia siimpariatapua tuuyemia, ahpo teekochi ajasisaapua chaaneriatapua pu'kao: “¿Ki ka'karumakosa iimori taamo ki'yakamemua echipuawichioo? Tahpitika tiiapu tiirikotuia tiirikochio, ¿aatia wa'a tiiarepua?” 28 Waikao teekoraa chaaneriatapua: “Aa puuua, aaata no'o seepurawa iintoriapua, taamo echariao, tiirikotui ki kaaweruma pahchira ipasekao”, cheeriatapu teekoraa. Tekipanakiamea waikao chaachapariatapua: “¿Napotare teemea pu'kao?”, chaachapariatapua. 29 Waikao teekoraa cheeka nehjiariatapua: “Ka'i, wa'atia toipuapua pu'kaopua pehjio, tiiriko ahjama po'tamaoipu —cheeriatapu teekoraa—. 30 Wa'atia toipuapua pu'kao pehjio, ahkasi tiiriko i'ipapuachisi. Ahkasi waika, naponuremania pu'kao, pu'ka tiirikotuio, patuka purisa kosimania pu'kao, tiirikochi poanatasaopua —cheeriatapu teekoraa—. Tiiriko ki tiirikotuiekachi i'ipatiameo, tiirijomachi katewemania pu'kao”, chaaneriatapu teekoraa ahpo tekipanakiao.

Wa'achi yoorapuame ti'tijoeai, Riosi katewiachi taawechi, asisoopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewatiame
(Marako 4:30-32; Ruuka 13:18-19)

31 Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewekaopua tiame, cheekapua tiame:

—Riosi ye'karia wacherai tewaniame kuuu pahchiraka tiiamepua. 32 Ihji wacherai kuuu pahchiraa kiisi werumakaipua pahchira, ki nu'uti kuuu weripamekaitepua, ahkasi tuchikiai muuwaeme ta'sotachi wa'a nu'nunti atowarachi. Wa'achitia Riosi ye'karichi mochimeria, ki nu'uti mehtamiitepua, ki ookapi enepakao.

Rewarurachitia wa'achitari
(Ruuka 13:20-21)

33 Eesusia wa'a tiame taamo nayewesopua, piirechi wa'achitarichi taamo nayewakapua eee cheeka:

—Riosi ye'karichi nayewaniachio, Riosi kaaweruma tuuyewaria rewaruraka ihsiamepua. Aaata oowitiame teesa rewarura yahcheka wesosoopua paatusio, rewaruraa yomachi muika weruma a'potiamepua paatusio. Wa'achitia Riosi tuuyewariai, yomachi wehjoarichi mu'ipaka tuuyetowatiaopua, ki nu'uti enepatiamepua Riosi ye'kario, Riosichi paparakameeopua.

Aatia tiiachipa Eesusi wa'achitarichi naewaria
(Marako 4:33-34)

34 Eesusia yooma i'ka ahpo masiteria ti'tijoerio, wa'achitarichiche
ahjae masitekapua pu'kao, ki wa'achitarichiopua, kihta. 35 Ihji Eesusia
wa'achitarichi naewaniamea, Riosi ehkoriami ahpo nayewaturachi
cheetiamepua, waika taawechimio, cheeriaipua:
Wa'achitarichiche nayewema neeea;
itapiti nayewatupuame no'o noriwi teereriopua, ahkasi Riosi i'ka
wehjoari mochiwachio, yahchariachisi.

Eesusia to'iwe wa'achitarichi nayewariao, ihtanako tuunapua

36 Waikao Eesusi toisoopua ti'tijoerio, wa'api karichi muitiapua
waikao. Wa'a muitioopa teemea, iinatukekapua Eesusio:
—¿Aachin cheeka chanikamua to'iwe naewakao? Naane e'renare
teemea Masitari.
37 Waikao Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:
—Puuu kaaweruma iimoria, Riosi kaaweruma tuuyewari echayame
puuua, echayamea neeepua, Riosi Tijoe Tijoetukame. 38 Waasa
echiwachio, yoomatiame wehjoarichi ti'tijoeri puuua. Puuu ka'karuma
iimoria, ti'tijoe puuua Riosi ye'karichi mochitoame. Puuu ki
kaaweruma to'iwea, ti'tijoeri nanaarame puuua, ki Riosi ye'karichi
mochimeri, Satanasi ijinuwarakapa. 39 Puuu ki kaaweruma to'iwe
echakamea, riaorósi puuua. I'ipaniamea, i'ka yomatiame weee
kajuyachi teeremeri puuua, te'ta Riosi katewiachi wa'asi. Puuu
echitiame i'ipameria, tewekachi Riosi ku'iwari e'enameri puuua.
40 Puuua ti'tijoeri ki ka'karumaopua, to'iwe ki ka'karumachitiaopua,
yooma patuka poanatasaopua, ihpapaka na'ichi kosimapua pu'kao, ki
teesa aiwaniachiopua. Wa'asa teeremerikapua i'ka yomatiame we-
hjoari kajuyachiopua. 41 Neee Tijoe Tijoetukamea waikao, tewekachi
mochikame no'o ku'iwario, yomatiame wehjoarichi uhjuramania,
no'o ye'karichi ki ka'karuma ti'tijoeri wa'a mochikameo, yooma
puuyanamichiopua, ti'tijoeri ka'karuma tatakoritameopua. 42 Wa'a
ikisaopua, yooma pu'ka nanaarame aaata tatakoritameopua tiameo,
na'ichi ihpapamapua ooronachi. Wa'ao puuua, tísia aiwameripua ta-
jakao, tísia naarakomeripua tísia aiwapao; kiisi anachapa aiwakaopua
wa'ao, tahpitika chanimapua taamera ki'sukao, ki teesa tiiame aiwapa
puuua Riosi kokosario. 43 Waikao Riosi te'ta weruma katewiachi
u'matosoopua, yooma ti'tijoea ooweruaiopua tiamea, Riosi te'ta nakiy-
achitia noonowikamea, yooma te'ta Riosie piipatetiamea, tisiwa kaawe
erakomeri puuua, taaachitia peenia tiame tajayamechitia, no'o ahjama
mochikapapua no'o Noono ye'karichio. Epeche pahtenariame enesaa
yooma aamo no'o nayeweriao, tísia kaawe inataka i'yepuapua pu'kao,
tísia pahtewari nakimerikopua aamoo, aamo masiteka ohjoachiopua.

Wehtere inasotiame toomi wa'achitarichi nayewatiame

44 Pu'ka to'iwe ki kaaweruma wa'achitarichi nayewaka kajusaapua,
eee taamo chaanekapua ahpo ajawariao:
—Riosi ye'karia, weee toomi majitiame tísia nateyame iinuemeka
tiiamepua. Aaata nane'resaapua tísia nateyamekopua pu'ka weeeo,
ahpo ta'pe no'rakaopua, yooma nehjimapua ahpo iinuekao, ahkasi
ahpo kariwaoipua tiame. Pu'ka nejisaapua pu'ka toomitutiameopua,
pu'ka toomitutiame i'toka siimapua, pu'ka tísia nateyame weee ahjae

tarimiaopua. Pu'ka weee tarisaopua, tísia kaawe eramapua waikao, ahpo tarariachi yasakao. Wa'achi iintomeri aaataa, ki teesa te'ta nateyamechitia tetewamea, Riosi ye'karichi yasiwao. Te'ta Riosi chiia e'weka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi ahpo yasipoa reesisepuawichioopua.

Perera ki teesa nateyame nayewaniame

45 Eesusia weee wehtere toomichi simiyame kajusaapua nayewakao, chaanekapua taamoo:

—Riosi ye'karia, perera ki teesa nateyamechitia tiiamepua. Aaata perera tarayame, 46 perera tísia nateyame tewisaa, ahkasi yooma ahpo iinueka toomichi nehjisaopua, tarimeripua pu'kao. Wa'achitia aaata tijoea oowitiameai, tísia nateyamechitia tetewikameapua Riosi ye'kario itapiti pererachitiao, yooma Riosi ahpo nuuria yooraka yasitoma puuua, Riosi ye'karichi yasipoa kiapuawichioopua. Wa'a tiiame inatari masitemitia eemea, ahkaoi aamo masitiachiamio.

Sochichaira wa'achitari

47 Perera wa'achitaka nayewasaopua, sochichaira wa'achitarichi taamo nayewekapua, eee cheeka:

—Riosi ye'karichi muimeria, sochichairae pa'wechi chapiwameka ikiniamepua. Yooma ka'karuma so'chi, ki ka'karuma ahjama tiame chapisaopua, 48 suuwerachi upasaopua, poanataka uuka ka'karumarao, ihpapaniamepua ki ka'karumao. Yooma ka'karuma uusaopua, weruma waarichi toaniamepua. 49 Wa'achi ikipuamepua, i'ka wehjoari kajuyachiopua. Waika taawechio yomatiame wehjoarichi ti'tijoe ooweruopua tiameo, Riosi ku'iwari tewekachi e'enakamea, yooma ka'karumara uusaopua, 50 ki ka'karumao na'ichi ihpapamapua pu'kao ooronachi, wa'ao tísia naarakomiachio, na'ie tajaka ki anachapaopua, tahpitika cheemeripua taamera ki'sukao, tísia kokosa tiame aiwakaopua.

Oochetiame masitewa, weemera masitewa tiame

51 Wa'a cheesaapua Eesusia, taamo iinatukekapua ahpo ajawariao:

—¿Pahteka inamukame eeme i'ka no'o cheeriao?

—Eje'e —chaachapakapu teemea.

52 Waikao Eesusia ki ka'karuma toiwamechi simiyame taamo nayewekapua, piirechi wa'achitarichi. Puuua pu'ka wa'achitarichio, eee taamo chaanekapua:

—Aaata Riosi ye'karichi tiiame masitiamea, aaata kariwaemechitia tiiamepua, ahpo ijinuwa to'wachi ka'karumache poanataka uuyamechitia, ki ka'karumao ki uuka. Wa'achitia Riosi kaaweruma tuuyewari ma'masitariai, poanatameripua oochetiame Moisetaru masiteria nokiwameopua, Riosichi te'tereretiao, weemera Eesusi masitiachitia, te'terepuawichioopua, pu'kakamera masitemeri Riosichi simiyame ma'masitaria, oochetiame Riosichi te'tereretiaopua, toaka.

Eesusia ahpo weripariachi eenani
(Marako 6:1-6; Ruuka 4:16-30)

53 Eesusia kajusaapa yooma pu'ka wa'achitarichi taamo nayewekao, wa'a Ooriwo roomosachio, wa'a chaachapaka taamo masitenurakapua, ahkaoi taamo masiteka ohjoachiopua. Waikao Ooriwo

roomosachi o'iniao, Eesusi nu'utikai weripariachi, nonoratiapua Kapenau tewaniachi. 54 Eesusia Kapenau ajasitioopua, wa'a napawikarichi pakikapua, i'isaeri napawikarichi. Wa'a masitekapua waikao weesa, senepi taawechi. Wa'a napawikarichi nanapawiamea, tísia peenia erakokaopua, chaachapakapua ahpoo:

—¿Akatia penipakamejoarepua, ahpo tísia peenewariopua, ahpo tísia peenia ihsiaopua tiame? 55 ¿Ki ihjipu tijoe, i'wa mochiwachi ma're sipaka itapiti neteyame, taanara? ¿Ki Maaria tewaniamepu yeeyeraa ihji? ¿Ki puuu poponirapu Saantiaoa Oosea tiame, Siimonia Uurasia tiame? 56 ¿Ki i'wa ohjoepu pipiniraai, i'wa taamo mochikachi? ¿Achini ihsika tísia machiyame enepariarepu?

57 Pukaepa Eesusia ki ahpo yoorenariopao e'wekao, chaanekapua pu'kao:

—Riosi nayewatuamea, yomachi kaawe tetewiniamepua, nape te'ta ahpo mochiwachiopua, ka'i.

58 Ki apochi pichikiopa wa'a ti'tijoerio, paikapi ki weeka peenia ihsiwa wa'api ihsikapua wa'ao.

14

Waani Paatori mukuria
(Marako 6:14-29; Ruuka 9:7-9)

1 Pu'ka taawechiamio Eeroreo, Arireasi yawichikoio, tísia peenia ihsiame inamukapapua Eesusio, 2 Eerorea cheeriapua ahpo nuurewao:

—Puuu Eesusia, Waanitaru puuua eenechi ahjakame, weruma utewari yahchaka eenakame. Pukaepa peenia ihsika oiyamepua —cheere Eerorea.

3 Eerorea me'yakamekapapua Waanio, eenechi oijenakame maaeriapua, apoe kaarenae o'yaeka yahchakamekapapua karichio. Eerorea wa'a iintokame Waanio, i'ka Waanio ahpo wenejika naewakopa, kiisi kaawe iintorio tuukaopua Riosichio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewikaopua. Eeripea Eerore pa'chira eneriaipua, Eroria kuunaraa. 4 Waania chaaneriaipua Eeroreo:

—Muuua aamo pa'chi uupira uupitariapao, kiisi yoorekamemua Riosio, tísia tatakorikamemua Riosichio.

5 Eerorea pukaepa waika taawechiami merimo o'rariaipua Waanio, nape ki me'yariaipua pehjio, majawiapa Waanimina ti'tijoeriopua, Riosi nayewaturachitia tetewameopua. 6 Nape Eerore paamupari paamuachiopua pahkochio, ahpo piisimarara machenasoopua yawimia yooma paajutetiame mochikachiopua tetewachi, tísia pu'serekaopua ahpo piisimarao, u'matome chaacharepua tísia teekupakao. 7 Pukaepa ahpo piisimaraopua, chaanerepua:

—Nee, ihtaoi no'o itanekooio, aamo kiamache neeea, kiisi wihtuka chiiamenia.

8 Waikao piisimararaa ahpo yeeye cheerewachio, chaanerepua Eeroreo:

—Waani Paatori merisa no'o kiamitia naaju, pehtorichi yachasa mo'orao —chaanerepua Eeroreo.

9 Waikao Eerore yawichia wa'a chiiame yoomae inamutiapao, yuuwesiparepua erapakao: “Ki wa'a cheeme teeeriainia naaju.” Nape Eerorea yooma ahpo paajuteria tetewachi wa'a iintomo tuukapao, kiisi

wa'a iintomo e'raipua, wa'a iintoriapua. 10 Waikao Eerorea yeetepa-
tiame yahchaipua Waanio kaarenae o'yaekao, mo'ora tehpunasa
u'yepanurarepua, itapitichi oowatoka. 11 Waikaopu piisimararaa pu'ka
u'yepatiao, ahpo yeeye ki'yarepua.
12 Wa'a iintosoopua Eeroreo Waanio, wa'a e'enaka Waani
na'naritoamea meritiachio, i'ka weerewara i'tokao, wetemajirepua.
Wa'a noonoisaapua, Eesusi tuuyemia siimparepua.

Mariki miiri ko'kotena Eesusia
(Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

13 Eesusia Waani ikiria nane'resapao, tísia yuuwesipakaopua
poanachi siimo orapakapua piineri tiiachi. Waikao pawekakerachi
mooenasaopua, pukachi simitiapua. Nape ti'tijoea nane'rekapao,
muuwaeme na'naritoriapua pa'we suuwerachikoopua ma'chi, ahkaoi
yooma mochiwachiami ahpo yeetopasikao, muuwaeme enepasiriapua.
14 Eesusi tekimiachi asisaapua, ki ookapi muuwekame mochiriapua
wa'ao, ti'tijoeri. Waikaopua wa'a noonowiriame tewakapaopua, tísia
tesiwa e'repakapua pu'kao, wa'a erapakaopua, yooma kokoriame
u'pariaopua, sautekapua. 15 Aari enepasoopa wa'ao, teeme Eesusi
ajawariaa Eesusi naaepakao, chaanekapua pu'kao:
—Paamira, ariwatonapa wa'asi, mehka ki'tiachi mochiwachi
i'wao. ¿Ki kaawe ohjoare ti'tijoeapa nonoraputia, aapoe kooame
i'yamichiopua mochiwachiamio?
16 Nape Eesusia taamo chaanekapua:
—Ka'i, ki nonoramerinia pu'kao. Eeme wa'api ko'kotemeripua
pu'kao.
17 Waikao teemea Eesusi masiteraa, chaachapakapua:
—Nape teemea, mariki paani wa'api itipitiamepua, ooka so'chi tiame.
18 Waikao Eesusia taamo chaanekapua:
—Ehsoo, no'o u'yepaopua pu'kao.
19 Wa'a cheesapa Eesusia, wehchi mochipanurakapua ti'tijoeo
ooweru tiameopua, paachi. Waikaopua, pu'ka mariki paani uusaopua
ooka so'chiopua tiameo, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo
Noonoo, taamo ki'yakapua pu'kao, taamoo naachutamichiopua. Wa'a
ikitiaapua yooma ti'tijoeri naachutekapua. 20 Waikao yooma ahka
ko'kakapua ahkasi poposaniachisi. Ehjepao ko'kotiame soparakameo,
oosa mariki aampa ooka weeweruma waari na'poatiapua pehji,
chi'wapame. 21 Wa'a ko'kakame ti'tijoea, mariki miirikapua, ki ihtetaka
ooweruopua kukuchioipua tiame.

Nerojampa ihtoria Eesusi
(Marako 6:45-52; Waani 6:16-21)

22 Waikao pu'ka muuwari ko'kotesaopua Eesusia, taamo paonam-
ina uhjurakapua pa'wechio, pawekakerachi taamo mo'moenapuka.
Wa'a taamo uhjurasaopua apoeo, ti'tijoe nonorapuka itipikapua pe-
hjio. 23 Yooma nonorapusaapa Eesusia ti'tijoerio, teewi kaawitiachite
akipariapua ahpo Noono ahjama nayewamia. Tukapasipoiopua
pehjio, iiweta wa'a ihsiriapua piineri. 24 Wa'a keenakoopua
teeme masiteraa, paaomi nokisiniapua wa'asi. Nape tísia ekay-
opao, tísia pe'kosiopa pa'weopua tiameo, tehki nokisiapua wa'apoo.

25 Marikarowaopua Eesusia, taamo nokisiachipo eenakapua nero-
jampa weritoka. 26 I'kao nerojampa weritopao, tísia majakao chaacha-
patiapua:
—¡Wéiii, naayuripu puuua!
27 Nape Eesusia taamo sisinamukao, taamo chaanekapua:
—¡Ka'te majakoo, oisa erapasa! ¡Ka'te tahpitika erakoo!
28 Waikao Peeroa sisinamukapua tiame:
—¡Paamiraaa, pichiwa Eesusi enesaa no'o Paamira, nerojampa
weritoka no'o aamo natepatemitiapuaaa!
29 —¡E'esaaa iiyetasao wa'anaaa! —chaanekapu Eesusia.
Waikao Peeroa pawekakerachi o'inia niipakao, nerojampa
o'inekapua simika, Eesusi natepamia. 30 Nape Peero nerojampa
ihtoaiopua tísia ekayopao, tahpitika erapakaopua piwiteme teetoapa.
Waikao sisinamukapua Eesusio, cheeka:
—¡Yaapitiii, no'o ku'isaaa! —cheeka sisinamukapua. 31 Waikao
Eesusia, Peero inisiachi asikaopua, ikanati sekachi chapitokapua,
chaanekapua Peeroo:
—¿Kiisi noochi paparame muuua teesaoi? ¿Achini iika wekakame
muuua noochi paparao?
32 Wa'a cheesoopua Eesusio, wa'a pawekakerachi mooenasacheopua
Eesusia, teewetekapua tísia ekayao. 33 Eesusio teewetesoopua eekao,
teeme pawekakerachi mochikamea, chopokorieka ajapekao Eesusio
tísia iyorikao, chaanekapua Eesusio:
—Muuua pichiwa tewekachi o'inia eenakamepua, Riosi weeechi
eenaka Tijoe Tijoetukame.

Eesusia, Eenesare mochikame yachapateka kokoriame
(Marako 6:53-56)

34 Wa'a neerochi paonasaapua teemea, Eenesare weeechi tetekitiapua. 35 Waikao wa'a ohjoemea Eesusikoopua wa'a eenakameo,
muuwaeme u'yepatiapua kokoriame. 36 Eesusio tesiwa chaachapopa,
ahpo wisasori suuwerachioi ihchepapua itanekapua. Wa'ao waikao,
yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame nonorakapua
ahpo ta'pechiamio.

15

Itapiti taamo eiwepua ohchorewapa ikitewa
(Marako 7:1-23)

1 Ookapi Eerusareni e'enakame parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri
ti'tijoeapua tiamea wa'achi e'enakame, Eesusi naaepaka iinatukeka-
pua:
2 —¿Achinikai ki paanikosa koayame aamo masiteraa, taamo
pa'pamiratuameo masitiachitia?
3 Wa'a chaanetiapao Eesusia tiame, iinatukekapua pu'kao:
—¿Achinikai eemea aamo pa'pamiratuamekamera nokaya,
inatamepua yoorepuameo, ki Riosi nuurari yoorepuamekamera?
4 Riosi nuuraria eee chiiamepua: “Yooreka yasitopuapua aamo
yayawao; ki yooreka yasitokamea pu'kao, mukimachepua.” 5 Nape
eemea chaachapamepua aaatao, ahpo yayawao chaachapamichiopua:
“Yooma no'o iinuekao Riosichewichiopua, wa'a tiiapa neeea ka'chi
iika aamo ku'imetenia.” 6 Wa'a chaachapakao eemea, wehchi

ipaka tetewame eemea Riosi nuurari iyoriwao, aamoe wa'apiche
nokiwa yoorepuawichiopua na'naritoka. 7 Eemea, ¡“wisikuarikamera
erakoai”!, chaachapamepua aamo masitiao. Wa'a aamo nokimiao,
ma'chiame cheeriai Riosia, ehkoriami Isaia iyoterichiopua, eee
cheeriaopua:
8 Ihji mochiwaria no'o kaawe chaachapanipua chaachapao,
nape oowera chuwaeche,
nape ahpo iikachiopua kai waapi mochikai chaachapamepua noochio.
9 Puuua wa'a nokayamea, kihta no'o iyoriwa nokayamepua,
oowera ti'tijoeche nokaya masitiamepua,
ki Riosichi eename nokipua.
10 Pu'ka kajusaapa naewekao Eesusia, ahpo wapichuri ajapanure-
saopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo, yoomahka taamoo, chaanekapua:
—Pahteka inamumitiapua i'kao: 11 Aaata chu'wachipo rupituni-
amea, kihta ki kaaweruma chuhkiamepua aaatao; aaata chu'wachi
chiia machenakamera, na'atamepua pu'ka aaatao, tatakoriwatekao.
12 Neipa taamoche ahjama kahtioi Eesusio, teeme masiteraa
chaaneka iinatukekapua Eesusio:
—¿Nane'rekamua pariseroo, aamo wa'a chaanesoo, nekamuka
inamurio?
13 Nape Eesusia cheeka nehjiakapua:
—Pe'yachipua. Yooma puuu ki no'o Noono ahpowichio uuriao,
ihpapameripua, itapiti to'iwe ki ahpo echariachitia, po'tanaka ihpa-
paniamechitia. 14 Ka'te pichikemitia eemea pu'ka parisero ti'tijoe
masitiaopua. Puuua ki mamachiriai, aaata tukapachi ohjoameo,
neesetoka panitonariamepua. Wa'a te'tiamea aaata panitoaiopua
wichipasaa, wichipatemapua tiame ahpo panitoaoi.
15 Waikao Peeroa chaanekapua Eesusio:
—Kaawe taamo tuuyeomua pu'kao, chu'wachi machenamechi
simiyameopua, aamo naewariaopua.
16 Nape Eesusia taamo chaanekapua:
—¿Naakona iiweta ki pahtiame eemea pehji? 17 ¿Ki nane'rena
eemea yooma chu'wachi rupituniameo, topachi eenamekopua, wa'a
ikisaopua eenechi machenamekopua weerewachio? 18 Nape chu'wachi
machenamea taamo nayewa, iikachi eenamepua, puuukamerapua
taamo na'aratiamea. 19 Ihji na'arari itapiti, tijoe iikachi o'inia
machenakamea ihjipua: ki kaaweruma e'raniamera, tijoe ko'inarewa,
suwepori nokinarewa, ooweru ikotuwa eraniame, ichikonarewa, wih-
tunarewa eraniame, na'ara chaninarewa. 20 Yooma puuupua ti'tijoerio
ki ka'kaweruma enepatiamea; puuu ki paanikosa koi'wamea, kihta
na'ara ikiwamepua iikachio.

Piiripi seenu oowitiame, Eesusichi paparakame
(Marako 7:24-30)

21 Neipa wa'a o'inia puuyasaapua Eesusi ahjamao, Tiiro weeechiami
e'enatiapua Siironi weeechi tiame. 22 Wa'ao piiripi oowitiame Kaanani
weeechi ohjoemea, Eesusi sisinamukapua:
—¡Paamira, ehkoriami Raawitaru oochiwaraa, no'o tesiwa e'remitia
muuuaaa! ¡Reemoikamekapu no'o kuteweee!
23 Nape Eesusio kihta nehjiakopa pu'kao, teeme masiteraa, naaepaka
utewaeme terijerakapua pu'kao:

—Paamira, ¿achinikai ki te'yanimua pu'ka oowitiame aamo pukamina kichiwa cheesiameo?
24 Nape Eesusia taamo nehjiakapua chaaneka:
—No'o Noonoa, isaeri mochikamechiche no'o uhjurakamepua, apochi simiyame tuuyemichioo, wa'ao po'wa wewekakamechitia, te'teriamekopa.
25 Nape puuu oowitiamea, Eesusi ihsiachi ahsesaopua, tísia ahpo tesiwa cheeka ahpo sautejerakao, chaanekapua Eesusio:
—Paamira, taamo cheriwemitiapua no'o kutewe yachapatekao.
26 Nape Eesusia chaanekapua:
—Ki kaawe iintomaoi neeea aamo ku'isaa, no'o Noonoeo no'o tetejimarichikamera uhjuratiamekapa pahcha, ku'imichiopua pu'kao. Kiisi kaawepu kukuchi ko'komiao, u'yesa chuhchuri kianiaapua pahchao.
27 Wa'a chaanetiapa oowitiamea, nehjiakapua:
—Wa'atepua tiiao, nape chuhchuriai meesatere ruhjikameo, koayamepua.
28 Wa'a chiiopa oowitiameo, chaanekapua Eesusia:
—¡Ai muuua, tísia paparamemua noochio! Muuua noochi paparakapao, te'ta aamo itayachitia ikimamua.
Wa'a cheesoche Eesusiopua, saukame itipiriapu puuu kuteweraa.

Eesusia muuwaeme yachapatena kokoriame

29 Eesusia Tiiro weeechi machenasaapua, Arirea e'enatiapua pa'wechi. Wa'a pa'wesuweo, suuwerachitetu uumatotiapua. Wa'atetu nokisinioio roomosachite mo'moenatiopua, yasipaka Eesusia. 30 Wa'aoi muuwaeme napawikapua ti'tijoe ooweru tiame, chookopakame kokoriame u'yepaka, ki mamachiriame u'yepaka, rojomika ohjoame, ti'tijoe ni'o ooweru no'oopua tiameo, wahjachi ki ookapi itapiti kokoreniame tiame. Yooma pu'kao Eesusi chokichi upatioopua, Eesusia yooma sautekapua pu'kao. 31 Wa'a iintokopao Eesusio, ni'oo nayewatioopua, rojomio kaawe ohjotetioopua, chookopakameo sautetioopua, ki mamachiriameo tetewitetioopua tiameo, wa'a napawikame muuwaria, ki nu'uti kaawe erakoapua Riosio, tísia peenia Riosiopa Eesusio, isaeri Riosiwachio.

Eesusia, naao miiri ti'tijoeri ko'kotena
(Marako 8:1-10)

32 Eesusia ahpo kahtiachi taamo paaesapao masiterao, chaanekapua:
—Tísia tesiwe e'renania i'ka ti'tijoerio, i'ka muuwari taamo ahjama nokayameopua, paika taawe i'toamekopaopua, kiisi iinueka kooameo. Ki wa'atia uhjuranarenia i'kao, ki ko'kotesao, toore wahjipamerikopua wahka pooechi nokisiaiopua.
33 Waikao teeme Eesusi masiteraa chaachapakapua:
—¿Nape aatia nokaka tewitare teemea kooameo, i'wa kai waapi ki tijoeekachio, ki ookapi ti'tijoewichio ko'kotepuawichioo?
34 Eesusia waikao iinatukekapua ahpo masiterao:
—¿Ihkina paani to'ame eemeapa?
—Oowisani paani wa'api, ookapi nu'nunti so'chi tiame —chaachapaka teemea.
35 Waikao Eesusia yooma ti'tijoerio, wehchi mochipanurekapua. 36 Wa'a cheesaapua oowisani paani uusaopua ookapi so'chiopua

tiame, te'pa ne'nepaka cheriwema kiasaopua ahpo Noonoo, chi'wanasa
ki'yakapua taamoo masiterao. Waikao teemea masiteraa, ahkasi
yooma ahsepachisi naachuteka teemea, pu'ka muuwariopua. 37 Ihjia
yooma ahsepari poposatioiopua. Ko'kotiame soparakamea, oow-
isani weeweruma waari pochiwatiapua, yooma chi'wapameopua
soparakame. 38 Kehki wa'a ko'kotiamea, naao miirikapua ti'tijoe,
ki ihtetakaopua ooweruopua kukuchioi. 39 Neipao Eesusia nono-
rapuso muuwario, pawekakerachi mooenatiapua waikao. Pukachi
mo'moenasaopua, Makarani weeechi siimpatiapua.

16

Pariseroa saruseoa tiame, Eesusi peenia ihsiwa itani
(Marako 8:11-13; Ruuka 12:54-56)

1 Parisero ti'tijoea, saruseo ti'tijoea tiame, Eesusi ne'nemia
e'enariaipua, oowera Eesusi peenia ihsiwa teewinaria. Puuua oowera
itapiti ki kaawe iintowachi chapinariapao, chaanekapua Eesusio:

—Riosi peenia ihsiwa taamo tetewitepuapua, wa'a aamo iin-
tosoomua, nane'reme teemea, pichiwa tewekachi eenamekoopua.

2 Nape Eesusia chaanekapua pu'kao:

—¿Achinikai epeche tiiame tetewinare eemea no'oo naania ihsiwao,
tísia machika tetewameko tuuyameai itapiti uurapario, ariyachi se-
htanasipasoopua tewekachio, kaaweruma ma'chirepamio tuuyameai,
3 eemea, cherayachitepa sehtanasipasooi ki nu'uti yukimio tuuyameai
tiame? Yooma pu'ka uurapari machika tetewameai eemea, ¿kiisi
machika tetewame eemea, ehpiami no'o naania teetoao no'o yoorao,
ihtana ikipuame ohjoare ehpe taawechiamio? 4 Ehpe taawechiami
ki ka'karuma ti'tijoeri ki Riosi yooreka mochitoamea, no'o peenia
ihsiwachee nane'renariamepua no'o aatanatawao; nape eemea ki
tetewitepuamepua wa'asio, no'o peenia ihsiwae no'o aatanatawao, no'o
ikimiaeche tetewitepuamepua no'o aatanatao, puuu enemeripua no'o
naaniatiwatamea. Puuu no'o ikimiaa, ehkoriami Oonasi ikiriachitia
teeremeri, pu'kao, ki nu'nuti so'chie ko'kotiaio, simiteriamechitiaopua
ahjakao.

Wa'a cheesoopua Eesusio, uumatotiapua wa'ao.

Parisero masitewara rewarurachitia ihsiame
(Marako 8:14-21)

5 Paonamina pa'wechi ajasitioopua Eesusia, taamoo ki uparioiopua
nutukao, paani ki rewarurarachi simiyame taamo nayewekapua.
6 Pu'kachi wa'achitarichio, taamo chaanekapua:

—Nee, kaawe aamo inateka ohjopuapua parisero rewarurawara-
chio, saruseo rewarurachiopua tiameo, yoomachi paatusichi
mu'ipameka nokayamechiopua.

7 Rewarura nayewatioopua, taamo nutuka ki u'pario ijinatepaka
teemea. Waikao taamoo, chaachapaka teemea:

—¡Aa e'enone, natakepare teemea nutuka! ¿Ihtana noonoita teemea
ehpeo?

8 Waikao Eesusia taamo wa'a chaachapame inamukapao, chaaneka-
pua taamoo:

—Ai eeme, ¿kiisi oowe erakoame eemea noochio? ¿Achinikai
paani nutuka no'o nayeo erakoame eemea, aamo nutuka natakeparia?

9 ¿Kiisi pusakona eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki inatepame eemea
no'oo, mariki paanieo mariki miiri ti'tijoe ko'koterio, ki ihtetaka
ooweruo kukuchiopua tiaméo, kehkina weeweruma waari popochi-
ame na'poatiamekoopua soparakameó? 10 ¿Ki inatepani eemea
neipamioi wa'achi no'o iintoriopua, oowisani paanieoiopua tiame,
naao miiri ti'tijoe no'o ko'koteriopua tiame, wa'a soparakameopua
kehkina weeweruma waari apechunatiopua? 11 ¿Ki nane'reka ina-
mukame eemea, no'o rewarura naewakoio, pariserochi simiyameo
saruseochiopua tiameo, ki paani rewarurara no'o nayewaka cheeri-
oiopua?
12 Ahkasi waika wa'a chiiopa, inateparepua Eesusio ki rewarura
nayewaka cheeriopaopua, pa'akachiopua. Parisero masitewakamera
naewaka cheeriopua, saruseopua tiame, ki paanikamera rewarurara.

Peeroa Eesusiko tuunapua Riosie Weratiameo
(Marako 8:27-30; Ruuka 9:18-21)

13 Makarani weeechi puuyasaopua, Sesareami e'enaka teemea, Iiripo
yawichi ye'karichi. Wa'ami ohjonioio, taamo ahpo masitiao, iinatukeka
Eesusia:
—¿Aatanako no'oko tuuna ti'tijoeria, no'oo Tijoe Tijoetukameo?
14 Teemea chaaneka nehjiakapua pu'kao:
—Ookapi ti'tijoea, Waani Paatoriko aamo tuunapua; wahjachi
ti'tijoea, ehkoriami Eeria aamo maayamepua; epeche wahjachia,
ehkoriami Eremiako tuuyamepua aamoo; epeche wahjachia pehji,
aaata piirechi ehkoriami Riosi nayewatukame maaenapua.
15 —¿Eemepe, aatanako no'o tuuna eemea? —chaanekapua taamoo.
16 Siimoni Peeroa, nehjiakao chaanekapua:
—Neeea aamoo, Riosie Weratiamekotipua, Riosi te'ta ahjarichi
eename.
17 Waikao Eesusia, chaanekapua Peeroo:
—Wa'a e'ramekapa muuua, tísia kaawe yorapuame muuu Siimonia,
Oonasi taanaraa. Ki aaata amochi iintokamepua, aamo wa'a tiiame
inatatekaopua, no'o Noonokamera iintokamepua wa'a eratekao, apoe
te'pa kahtiamera. 18 Wa'a cheeriopua aamoo no'oo, Peero teewa
aamo yahchiame neeea, e'pe, cheeka chaniwame. Peero aamo
teewame neeea, pu'ka aamo noochi simiyame cheeriao, e'pechitia
pewatiamekopa. Pu'ka e'pechio neeea, yooma noochi paparakame
wa'a mochiwama neeea, no'o tewekachi tiopachio, ki teteiwame
pusieopua. Wa'a no'o tiopachi mochikame ti'tijoeo ooweruopua
tiameo, aaataai ki no'o u'yemapua, te'ta mukiwari utewariraai apoe
Satanasiai. 19 Aamoonia Peeroo, aaata yeetapura ki'yamechitia Riosi
ye'karichiopua, muiniame. Puuu yeetapura no'o aamo kiamiaa, no'o
aamo aatanakoo cheeriapua. Pukae aaata Riosi ye'karichi pakinari-
ameo, pu'kae aamo wahjopurae reesisemerimua pakimichioo, aaata
aamochitia no'o aatanakoo ma'chitame enesoo; nape aaata ki aamo
cheeriachitia ma'chitakameopua no'o aatanakoo, ki reesisemerimua
pu'kao, Riosi ye'karichi pakimichioo.
20 Wa'a cheesaopua Eesusia, utewaeme taamo chaanekapua ahpo
masiterao, kiisi tuumichiopua ahpoo, Riosichi ahpo eenamekoopapua,
Tijoe Tijoetukao, ehkoriami o'inia Meesia tewaniame.

Eesusia mukimio tuunapua
(Marako 8:31–9:1; Ruuka 9:22-27)

21 Waika o'inia Eesusia Eerusareni enasaopua, tísia aiwamio tu-
utuwisikapua, yooma wa'a Eerusareni isaeri pa'pamiratuameopua,
pukaeo, ki teesa ahpo aiwatepuameko tuukapua, ahkasi mukiwachisi
ahpo aiwatewachisi, nape meritiaiopua, paika taawechi oijenamio
tuukapua eenechio. 22 Waikao Peeroa kiisi inamunariapao Eesusi
chiiao, poanachi i'tokaopua te'ya cheekao, chaanekapua:

—¡Kiisi mukimerimua! ¡Riosiai kiisi wa'a aamo ikijeramepua!

23 Nape Eesusia ku'rikao, chaanekapua Peeroo:

—Waamiami se'wisa noochio. Satanasi muuua wa'a chiiapao. ¿Ki
no'o Noono Riosie ikika itipimeriche tuutiame, eerinatame muuua?
Puuu wa'a chaniwamea, oowera tijoechitia inataka chaniwame puuua,
kiisi Riosi inata.

24 Wa'a chaanesaapua Peeroo Eesusia, eee cheeka masitekapua
masiterao:

—Aaata noochi paparaka no'o na'naritonariamea, aiwaka ahpo
yasitomia eramete puuua, ki ta'iriache ahpo yasitopo inataka. 25 Aaata
ki aiwanariamea noochi paparawawichioo, ki uumapua weemera
ahjario, ki pichiwarikapa puuua noochio, ahpo paparao. Nape
ki seewiamea ahpo aiwamiao noochio, kiapuame puuua weemera
ahjario, pichiwaka noochi paparakamekapapua. 26 ¿Ihtatia kaawe
enetapu tijoea, ki ookapi paarasatekaipua toomio, ki uumeri teere-
saapua weemera ahjario? ¿Kehkina toomi aamo ahsepamia maaena
eemea, weemera ahjari taripuao, tariniame enesoopua? 27 ¿Aachin
teeretapu naaju puuu ki weemera ahjari iinuemea, no'o Noono tisiwari
teetokae enasoopua, yooma tewekachi ku'iwari ahjamao? Waika
taawechio neeea, yooma aaata kiapuame i'toka enameri neeea, yooma
aaata noochi paparamewichioo. 28 Pichiwa chaaninia, ki wa'atia
itipimerikopua aamo ookapiopua, ki tetewikaopua no'o o'iniameopua
no'o ye'kari yawichitukao.

17

Eesusi ahpo sewina tiame ikiria
(Marako 9:2-13; Ruuka 9:28-36)

1 Puhsani taawechi neipao Eesusia, Peero yeetokapua, Saantiao,
Waani Saantiao poonira tiame, pu'ka yeetokao teewi kaawichite
siimpakapua, kai waapi te'pa weeriachi kaawi. 2 Wa'a kaawichi
asisaapa Eesusia, sewina tiame eneparepua, yooma pu'ka paika ahpo
yeetoria tetewachiopua. Wa'ao Eesusi nanariraa, taaachitia tajayame
eneparepua, puuu wisasoriwaraa, tisiwa tohsaname eneparepua,
tisiwa tohsaname, kiisi ne'neme eraniame, tatapara ihsiame. 3 Pu'ka
wa'apichioi, wa'achi ajakame tetewiriapua tiameo, Moise Eeria tiame,
ehkoriami ahjariame Eesusi ahjama nayewaka. 4 Pu'ka wa'a tetewapa
Peeroa, senawato kihta inatasa chaanerepua Eesusio:

—¡Paamira, kaawechupena aamo ahjama e'enakame teeme! Aamo
erasoo, paika ekapora ajawama teeme i'wa, piiripia aamowichio,
piirea Moisewichio, piirechia pehji, Eeriawichio.

5 Wa'a chiioi Peeroo, paawi tajayame eenaka, yooma
mo'poreparepua Eesusi ahjama ajaniachio. Waikao pu'ka toomarichi

o'iniao, eee chiiame inamuriapu puuu paikaa, Eesusi ahjama siimpakamea, Eesusi masiteraa:

—Eeme yooma weeechi mochikame, ihjipu no'o taanáá, ki teesa nakika no'o uuriaa, pukachio no'oo, tísia kaawe e'reka yasitoaaa. Yooreka mochitomitiapua pu'kao, e'weka keepuka tiame.

6 Wa'a chiiame inamukapa Eesusi masitewaraa, tahpitika erapakaopua, ki nu'uti yoorewa e'reweka Eesusio, chopokorieka ajaparepua, ahkasi wehchisi koomorasipaka. 7 Waikao Eesusia wa'a te'tioiopua pehjio, wa'a te'tiachi pehji eenakao, ahjachi seekarepakao chaanerepua:

—Ajasisa. Ka'te majako wa'asi.

8 Waikao Eesusi masitewarao ajapaka ne'nepoio, Eesusiche wa'a weeriame tetewarepua, ahpo chokichi.

9 Ehjepao kaawichi o'inia tetekiaiopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoria masiterao:

—Ka'te aaata tuuyemitia eemea, i'ka aamo teewi tetewiriaopua, ahkasi no'o Tijoe Tijoetukameo, no'o meritioi oijenachisi.

10 Wa'a chiiopua Eesusio, iinatukeria puuu paika masitewaraa:

—¿Achinitio yasipameri muuua naaju aamo ye'karichio, iyoteri ti'tijoeo ke'chu Riosie Weratiame yawichi yasipoio, Eeriakamera enameriko tuuyamekopua pahchao?

11 Wa'a chaachapopa ahpo masitewarao Eesusia, chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa chaachapame puuua, Eeria pahcha enameriko tuuakao, puuupua, iintomerikoo ti'tijoeri Riosichi te'terepuame katewemeria. 12 Nape puuu Eeriaa, eenakamekaite puuuapa, nape ti'tijoea ki machika tetewikamepua pu'kao, ohsotia a'chikoi yoorarepua na'arekao. Wa'achitia yorapuame neeeai Tijoe Tijoetukamea, pu'ka ti'tijoeri nanaarameeo.

13 Wa'a chiiopua Eesusio masiteraa, pahteka inamure puuua, Waani Paatori nayewaka chiiamekopua, Eeria yoorari simiteriopa Waanio yorasikao.

Eesusia temari, na'arari tijoeturi yahchame yachapatena
(Marako 9:14-29; Ruuka 9:37-43)

14 Wa'a kaawichi o'inia tetekioiopua Eesusio, taamo Eesusi masitera toaria mochikachio, muuwaeme e'enakame mochikame tewakapua wa'ao. Wa'ao piiripi wa'a e'nakamea, chopokorieka weripaka Eesusi natepakao, chaanekapua:

15 —Paamiraa, taamo tesiwa e'rejerani neeea, no'o taanaa, mumukipamekapu na'ararie. Tísia aiwamekapu wa'a tiiapao, weesa na'ichi wiwichipateniamepua reemoeopua, neerochiamioipu tiame. 16 Pukaepa i'wa aamo u'yepakamenia aamo sautemichio. Aamo masitera sautenurekainia nape ki kajukapua yoorakai.

17 Eesusia nehjiakapua:

—¡Ai eeme kiisi ahjachi erakoame Riosichio! ¿Akanasi aamo chaaneka neeea, aamo noochi paparapamichioo? ¿Akatiasi aamo anachata neeea, aamo ki noochi oowe erakoao? Ehsóó, no'o u'yepao pu'ka temario.

18 Waikao Eesusia pu'ka temario, pu'ka na'arario, te'yaka
ma'chipakapua temarichio. Pu'ka na'arari ma'chipasetiaapua temaria,
ikanati kaaweruma kahtiapua, saukame.
19 Neipao Eesusi piineri kahtioio taamo ahjama ajawariacheo,
iinatukeka teemea:
—¿Achinikai ki kajukame teemea, pu'ka tijoe reemo na'arari yahcha
ma'chipasekao?
20-21 Wa'a chaachapaniopao, taamo chaanekapua Eesusia:
—Ai eeme, ¿ma'chipamekosa erakokame eemea, kiisi Riosichi pa-
paraka itayame enesaa? ¿Ki aamo wa'api utewariekosa ma'chipasemo
erakokamekosa eemea? Ihjia tisiwa pichiwa tiiamepua: Eemea
teesaoi te'ta Riosichi paparakame enesaa, mohtasa pahchirakoi ke-
hchuma ki weruma, Riosia aamo kajutemiipua pu'ka na'arari aamo
ma'chipasenariaopua; ihtaoi aamo yoranariao, teesaoi Riosichi aamo
paparasoo, Riosia aamo kajutemerikoipua kajutekao, ahkasi i'ka
kaawioi ikicha weripanurekooi.

Eesusia eenechi tuunapua ahpo mukimia
(Marako 9:30-32; Ruuka 9:43-45)

22 Neipao Arirea weeechiami ohjoniaiopua, Eesusia taamo chaaneka-
pua:
—Neee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjipuamepua.
23 Neeea pukaeo, meripuamenia me'yao nape paika taawechi oije-
namerinia eenechio. Wa'a chiiopa Eesusio, tísia yuuwesipaka teemea.

Yawichi koparoawa i'isaeri tioparawichio

24 Eesusio Kapenau asisoopua taamo ahjamao, wa'a tiopachi
koparoamea, Peerochi e'enaka chaanekapua:
—¿Aamo masitariwaa, ki natetiamepua tiopachi koparowaniameo?
25 —Eje'e, natetiamepua tiame pu'kawichioo —nehjiakapua Peeroa.
Ehjepa petechi pakioi Peeroo, Eesusia ke'chu nayeoi iinatukekapua:
—Siimonii, ¿achini chiiamemua? ¿Aatanakamera koparoame
ohjoare i'isaeri ya'yawichia, ahpo tiopawichioo, i'wa wa'api ohjoe-
mekosa, ma'chikosa o'inia enapamekosacheoi?
26 Peeroa nehjiakapua:
—I'wa ohjoemeraa, ka'i.
Eesusia waikao aampachi cheekao:
—Wa'a teeresoo teemea, kihta natetemetepua pu'kawichioo. 27 Nape
ki seesenukai natetenia kaawepua, ki aaata ki kaawe erami-
chiopua. Wa'a teesoo, wiitu siinka weruma neerochi, so'chi
po'wachupuapua. Pahcha so'chi aamo ma'chipariachi, ne'nepuapua
chu'wachio wahjoneka, wa'a tewimamua piiripi toomi. Pu'kaeche
ahsepameripua, yawichi koparowa natetepuameo, taamo na'pawichio
koparowaniameo.

18

Aatana ohjoare epeche tiiamea weruma
(Marako 9:33-37; Ruuka 9:46-48)

1 Waikao pu'ka wa'api taawechi, aaata Eesusi masitia pepenipanari-
amea, Eesusi naaepakao, iinatukekapua:
—¿Aatanakamera ohjoarepu, epeche weruma enemeria tewekachi
ye'karichio?

2 Waikao Eesusia piiripi kukuchi paaesapaopua, taamo naasipa
werapakaopua, 3 cheekapua yooma inamuachio:
—Tísia pichiwa ihjia: Aaata ki i'ka kuitachitia tiiamea apochio,
ka'chi iika pakimeri puuua tewekachio, no'o Noono ye'karichiopua.
4 Epeche weruma teerenariamea tewekachi ye'karichio, i'ka kuitachitia
teeremeripua, yooma ahpo noono chiia pichikiame. 5 Aaata kuitachitia
noochi paparamea, pakimeripua Riosi ye'karichio, te'pa tewekachio.

Tatakorichi wichiwa eeyowa
(Marako 9:42-48; Ruuka 17:1-2)

6 Nape aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakorichi wi-
chitekamea, ohso kaawe kutachi o'yesa tusura matasurara, pa'wechi
ipaniame nakiyamepua, pu'kao kai waapisi teere piwitewika, si'rika
mukimichiopua. 7 Eesusia pu'ka nayewaka kajusaapa, taamo tatako-
richi wichipua, eeyowa tiia taamo nayewekapua. I'ka naewakaopua,
eee taamo chaanekapua:
—I'ka wehjoarichi taamo mochikachio, tahpitika tiiamepua itapiti,
taamo wichiteme tiiame. Wa'a tiiachi i'wao, ki ookapi mochikamekopa
ti'tijoeri ki ka'karuma taamo tatakorichi ruhjitenariame. Nape ¡ai
puuu wa'a aaata iintokamea!, kiisi cheriwepuamepua Riosie.
8 ’Pukaepa neeea, aamoo chaaniamepua, aamo seeka aamo taaraoi
tatakorichi aamo wichitesoo, ohso kaawe tehpunasa ipania kaawepua,
nape mehkaa. Epeche kaawepu piiripi seekaeka, piipiri taaraekaoi, ki
wahjiame ahjarichi pakiniamea ohso kaawe, ki na'pa seekaekao, na'pa
taaraekaoi, ki teesa aiwaniachi pakiniamechitiao. 9 Aamo puusioi ki
kaawerumachi aamo wichitenaresoo, ma'chipasa mehka ipapuapua
pu'kaoi. Epeche kaawepu piiripi puusiekai Riosi ye'kari ahjarichi
pakipuaa, ki ooka puusieka ki wahjiame na'ichi ahpo ipaniamechitia.

Po'wa wekakamechi wa'achitaka nayewatiame
(Ruuka 15:3-7)

10 Pu'ka naewaka kajusaapa Eesusia, po'wa wekakamechi simiyame
nayewakapua. Pu'ka nayewakao o'inekapua cheekao:
—Ka'te ki kaawe chaaneka tetewi aaataoi u'utichitia noochi pa-
parakameo, no'o te'pa te'ta Noonoo, ahpo tewekachi ku'iwarie neese-
toamekopapua pu'kao, noochi ahpo paparao ku'ika ki toitemichiopua,
ihta keenakooi ku'ipamichio ahpo ku'iwa nakiso. 11 Neee Tijoe
Tijoetukamea, pu'ka po'wachitia wewekakame, i'yamia eenakame
neeea, noochi e'enamichiopua pu'kao, noochi paparaka.
12 ’Ihjia, aaata piie siento po'wa iinuemeka tiiamepua. Puuua,
piiripioi ahpo tepuya wekasoo, ikanati simika i'yamepua pu'kao, wahja
ahpo tepuyao toisa ku'itapioi. 13 Pu'ka wekakame teisaa, ¿ki epeche
kaawe e'retarepua pu'kao, ki wahjachitia naao weerewa oosa mariki
watani ahpo toariaopua ku'itapi, po'wa?
14 Wa'achitia no'o Noonoai tísia kaawe erapamepua, aaata ki
kaawerumachi oiyai, apochi upatioopua, nu'utichitia apochi pa-
parakopao. Tísia kaawe erapame puuua, aaataai i'ka nu'utichitia
apochi paparakameo, wekakame itipijerapapua, ki kaawerumachio.

Achini teeka ahpo cheriweka mochitoniame
(Ruuka 17:3)

15 Neipao Eesusia, taamo poponiwa cheriwewa nayewakapua. Puuua pu'ka nayewakao cheekapua:
—Aaata Riosichi paparame ki kaawe iintosoopua amochio, piineri ihsioi amoe simika katewepuapua pu'ka ahjamao. Kaawe teereka itipinariaapua amochio, ahpo cheriwenuramapua. Wa'a iintosoopua, ahpo kaawe e'reka itipima eeme. 16 Nape ki katewenaresoopua aamo ahjamao, i'yapuapua ooka paikaoi pu'ka iintoria tetewikame, pu'ka pichiwatarie aamo katewepuapua pu'ka iintoriao. 17 Ki e'wesoopua pu'ka aamo ku'yame katewekaopua, Riosichi paparame pirenaturichi i'topuapua pu'kao, aamo ku'ika ne'neweka katewemichiopua pu'kao. Nape pu'kao ki e'wesoo Riosichi paparame pirenaturio, wa'asi waikao, wa'atia toipuapua pu'kao. Nape pu'kachepa pu'kao, ki Riosichi paparame tetewipuapua pu'kao, tijoekoio oowitiamekoiopua, pu'kao ki ka'karumachiche oiyamekopao.
18 ’Ihji no'o chiiaa kiisi se'wi ikimeripua: i'ka weeechi aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia cheriwepuamepua tewekachioi; nape ki aaata ahpo kateweka cheriwesoo, wa'achitia ki cheriwepuamepua taamo Noono te'pa kahtiameeopua tewekachi.
19 ’Eenechio chaaninia: Aaata eeme ookaoi paikaoi aamo ki kaawe noonoiria katewemia napawisoopua, aamo cheriwepua itasoo Riosichio, no'o Noono tewekachi kahtiamea, aamo cheriwemapua. 20 No'o Noonoa aamo cheriwemapua, neee aamowichio tatakori natetekamea, aamo napawiriachi ihsiopa tiame.
21 Waikao Peeroa Eesusi naaepakao iinatukekapua:
—Paamira, aaata no'o Riosichi poponiwa ki kaawe iintosoopua noochio, ¿kehkinasi anachetania cheriweka pu'kao, oowisanisi?
22 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—Muuua ki oowisanisi cheriwemerimua pu'kao, ahkasi paika weerewaoi oosa marikisi o'owisanisa, cheriwemerimua pu'kao.

Yawichichi tekipaname ki cheriwekame aaata

23 Ahpo cheriweniame naewaka kajusaapua Eesusia, Riosi ye'karichi simiyame nayewakapua wa'achitarichio. Pu'ka naewakao, eee cheeka o'inekapua:
—Aaata yawichia, yooma ahpo tehkiwa neesetoame wikirieka koparoamo o'rariataipua. 24 Pukeri o'ichoi wikiriewa ne'nekao, pahcha puuu u'yeparia aaata wikiria ne'niaopua, ki ookapi toomi wikirewakatapua, oosa mariki miiriahka. 25 I'kao teekoraa, ka'chi iika natetemio tiiopa wikiriemeo, toomichi nehjinuremo o'rariataipua wikiriemeo, yooma pu'kao iinueka ahjamaopua, uupiraopua, tatanaraopua tiame, pukae nehjitiameeo, natetetiame itipimichiopua wikiriaraa. 26 Wa'a yoranarewaopua wikiriemea, chopokorieka weripaka tísia naaracheriataipua ahpo teekoo, tesiwa cheeka ahpo cheriwenureka: “Muuu no'o teekoo, ka'te te'ta yaapi no'o e'remitiamua aamo no'o wikiriekawichioo; no'o puuyemitiapua pehjio paikapi taaweoi, yooma aamo natetemiitenia pu'kao.” 27 Waikao teekoraa tísia tesiwa chiiopa pu'kao, tesiwe e'repakaopua pu'kao, yooma cho'weriatapua wikiriarao. Wa'a ikisaopua wa'atia toariatapua no'ramichioo. 28 Nape puuu wa'api cheriwetiameaio, ahpo ta'pechi no'raio, aaata wa'achi tekipanameopua tiame, piie siento wa'api wikiriekoipua pu'kao toomi, pooechi natepakaopua, kutachi

chapikaopua chaaneriatapua: “¡Ehpe wa'api no'o natetepuapua aamo
no'o wikiriekao!” 29 Waikaopu wikiriemea, chopokorieka weripaka
tísia tesiwa cheeriataipua chaaneka: “Ka'te ikanati aamo natetejera-
mua no'o wikiriekao, yooma aamo natetemitenia, aamo wikiriekao.”
30 Nape ihjia ki puuyenareriatapua pu'kao, ohsotia karichi pachariata-
pua pu'kao, ahkasi yooma ahpo natetiachisi. 31 I'kao wahjachi wa'api
tekipanamea, wa'a iintokopa pu'kao, ahpo teekochi wenejiriatapua
pu'kao. Nekamuchiapapua pu'kao, yooma i'ka iintoria tuuyeriatapua
ahpo teekoo. 32 Waikao teekoraa paaeriatapua wa'a wenejitiameo,
enasoopua pu'kao, chaaneriatapua: “¡Ki tísia na'arame muuua? No'oo
yooma aamo cheriwekoipua aamo wikiriao, 33 ¿ki wa'achi iintomo
teereriamua naaju, no'oo aamo cheriweriachitia?”, chaaneriatapua.
34 Waikao teekoraa tísia nekakao, karichi yachanurariatapua pu'kao,
wa'a yoorakaopua ahkasi wikirieka nateteriatapua.
35 Eesusia cheekapua aampachi pehji:
—Wa'achitia no'o Noonoai ki cheriwemapua aaatao, ki ahpo iikachi
e'raka cheriwiameopua ahpo piirechio, aaata ahpo cheriwenure-
soopua.

19

Nenewikai poanatuniame masitewa Eesusie
(Marako 10:1-12; Ruuka 16:18)

1 Neipa pu'ka wa'achitarichi naewasoopua Eesusio, puuyatiapua
Arireao. Oorani akichi paonamina e'natiapua waikao, Uurea ye'kari
nenekuwachi. 2 Ki ookapi wa'ami taamo na'naritokameo Eesusia,
yooma sautekapua kokoriameo.
3 Wa'a ohjonioio ookapi pariseroa, iinatukekapua Eesusio, itapitichi
wichipatenariapapua, eee chaachapaka:
—¿Reesiseri ohjoarepua ahpo uupichi poanatuniamea, ihta itapiti-
wichiooi?
4 Eesusia nehjiakapua:
—¿Ki iyoname eemea Ehkoriami Iyoterichio, pukeri Riosi tijoe nete-
rioio, eee chiiachio, “piiripi tijoe neterepua, piiripi oowitiame tiame”,
chiiachi? 5 Riosia pirenachi Iyoterichio, cheriaipua tiame: “Pukaepa
tijoea, ahpo yayawa toayamepua, ahpo uupi ahjama neewisaapa, na'pa
pirena piiripi enepamiapa.” 6 Wa'a tiiachipa no'o Noono Riosia, ki
ookachitia tetewanipua nenewikameo, piiripichitia enepakamekopua
pu'kao. Pukaepa Riosi pirenaturia nenewika, aaataai ti'tijoeria, kiisi
poanatametepua pu'kao.
7 Wa'a chiiopa Eesusio, eenechi iinatukekapua pa'pariseroa:
—¿Nape aatia Moise Nuurari Iyoteria chiiamepua, reesisewako
tuuka pu'kao, iyoterichiche poanatari iyotesa kiasapua nenewikameo?
8 Wa'a chaachapopa, Eesusia cheeka nehjiakapua:
—Moisea wa'a iintorepua pu'kao, ti'tijoerio kiisi e'waka mochi-
tonariopa Riosi nuurario, wa'a tiame aamo tísia itariopua aamoo.
Pukaepa wa'a iintorepua poanatuwa reesisekao, nape no'o Noonoa
pukeri o'iniachisio, kiisi reesiseriaipua wa'a tiameo. 9 Pukaepa
neeea aamoo chaanenapua, aaata ahpo uupichi poanatukamea, kihta
suwepori iintokame enesoo, wa'a iintosapa piirechi oowitiame ahjama
neewisaapua, apoekamera suwepori iintoamepua.

10 Waikao teemea Eesusi ma'masitewaraa pu'ka wa'a tiame inamukapao, chaanekame teemea Eesusio:
—Wa'a teeresoo ohso kaawe ki nenewinia nahkipua.
11 Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:
—Ihji no'o chiiaa, ki yoomawichio puuua, nenewiniamewichioche puuua, puuua, Riosi chiia te'ta iyorika mochitonariamewichiochepua.
12 Nenewiniame nayewaniachi tiiamea, ki yooma ti'tijoe nenewime te'teriamepua. Iintuame ti'tijoe ahpo naawariachisi o'inia ki tatanatame te'tiamekapa. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, kaponitatiamekapapua. Wahjachi ti'tijoe tiamea, ki nenewiamepua, Riosi tehkiwachiche ki wahjiame teetonariapa. Wa'a tiiachipao, ihji no'o chiiaa, te'ta Riosiwichio iyorikache yasitonariamewichiopua.

Eesusia, Riosi kaawerumari yahchena kukuchi
(Marako 10:13-16; Ruuka 18:15-17)

13 Piie taawechi Eesusi u'yepanioi kukuchio, i'kawichioo kaawerumari itamichiopua Riosio, Eesusi masiteraa te'yariaipua Eesusi u'yepapuaichioo. 14 Nape Eesusia, chaanekapua masiterao:
—Toowa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao, pu'ka kukuchi tiiamekopua no'o Noono ye'karichi muimeria, puuu kukuchi ahpo noonoo ihta chiiaoi ikanati pichikiamekopua.
15 Waikao Eesusia, pu'ka kukuchichi seekarepaka, ahpo Noono paparaka kaawerumari yahchesoopua, uumatotiapua wa'ao.

Aaata ki paamira pehji tísia paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani
(Marako 10:17-31; Ruuka 18:18-30)

16 Piie taaweo aaata tijoe eenariapua Eesusi ne'nemiao, puuua chaanekapua Eesusio:
—Kaaweruma Masitari, ¿ihtana iintotarenia ki wahjiamesi ahjari no'o iinuepuamichioo?
17 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—¿Ihtana tiiachipa no'o tísia kaaweruma teewamemua? Te'ta kaawerumaa, piiripi wa'apiche puuua, Apoe tísia te'pa kahtiame Riosiche. ¿Wa'a tiiamekosa no'o e'riame muuua? Weeh, pu'ka aamo ki wahjiame ahjari iinuenarewachi simiyameo, no'o Noono nuurarira e'weka yasitopuachepua.
Waikao tijoea cheekapua nehjiakao:
18 —¿Ihtanapu nuurari no'o e'wemiaa?
Waikao Eesusia chaanekapua:
—Ka'te me'ya, ka'te suwepori ihsi, ka'te ichiko, ka'te wistumitia muuua aaatao, ki kaawe yorapuawichioo, 19 aamo yayawao yoorepuapua, aamo piirechioi kaawe e'raka tetewipuapua tiameo, aamo wa'apichitia.
20 Wa'a chiiopua Eesusio puuu tijoea, chaanekapua:
—Yooma pu'kao neeea, yooraka yasitokame neeeapa, temarikai o'inia. ¿Ihtanajupu no'o toitiaa naaju pehjio?
21 Eesusia wa'a chiiopa pu'ka tijoeo, pu'ka pichiwarira nane'renariaapa, chaanekapua:
—Te'ta kaaweruma enenariaa, yooma nehjipuapua aamo iinuekao, wa'a iintosaapa muuua, te'ta tooremuka mochikamerao, pu'ka ihkokepuapua wa'a iintosaapa waikao. Wa'a iintokame enesaamua,

tewekachikamera iinuemerimua aamo te'ta pichiwari paarasario,
pu'ka ki wahjiame ahjario, aamo i'yáo. Yooma pu'ka iintosaapa
muuua, noochi enapuapua waikao, no'o yeetowa enepaka.
22 Wa'a chaanetiapa puuua, yuuweeme akipakapua, no'rakao, ki
ookapi tomiwaemekapa puuua, kihta wekateme e'ramekapa puuua.
23 Pu'ka no'rasoopua Eesusia, chaanekapua ahpo keepuameo:
—Ihjia tísia pichiwapua: aaata tísia tomiwaemea, tísia eerina
tiiame puuua, ahpo Riosi ye'karichi pakimiao. 24 Eenechi aamo
chaaniamenia: aaata ihtaoi te'ta paarasatiamea, epeche ki tehki tiiame
piiripi tumusari animari i'ikia puusirachiami u'matoteniameaa, ki
aaata te'ta tomiwaemechitia ahpo Riosi ye'karichi pakimiáo.
25 Masiteniamea wa'a tiame inamukapao, epeche tahpitika erapakao,
chaachapakapua Eesusio:
—¡Aa, naakona! ¡Wa'a teesoo aatanakamera newimeripua?
26 Waikao Eesusia kaawe ne'nepakao, chaanekapua:
—Ihji newitoniamea ti'tijoewichioo, kiisi ahsepame tiiamepua, nape
Riosiwichioo ka'i.
27 Wa'a chaachapatiopua Peeroa, chaanekapua Eesusio:
—Kaawechupena teeme aamo masitewaraa, yooma taamo iinueriao,
toakamepua. Wa'a tiiao uumeri teemea pu'ka paarasario, ¿nape ihtana
paarasaripu puuua?
28 Waikao Eesusia, cheeka nehjiakapua Peeroo:
—Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiaa: Yooma ihta weemerata-
tiachi taawechi asisoo, neee Tijoe Tijoetukameo yasipasoopua tiame,
no'o tísia peenia tiiamechi ye'karichio, neeea aamoo no'o ku'ika
katewemeri ajawamania, pu'ka i'isaeri oosa marikichi aampa ooka
tetejimarichio, kateweri enemichio. 29 Yooma aaata ahpo iinuwa
toakamea no'owichioo, naatichitia: ahpo kariwao, ahpo papachi,
ahpo pipini, ahpo yayawa, ahpo tatana, ahpo weewa tiame, epeche
ki ahpo toariachitia kiapuamepua Riosieo, u'matoame piie sientoo
si'siento paarasari kiapuamepua, wa'a kehki ki'yakameaipua pehjio,
weemera ahjari kiameripua tiameo, ahkasi ki wahjiamesi. 30 Wa'a
Riosi weemeratariachiopua, yooma napati wa'achitia paarasateka
mochipuamepua, napati te'terewa tiiame, ki i'wa weeechitia.

20

Tekipaname noonowiriachitia wa'achitari

1 Eesusia, Peero nehjiaka kajusaapa, yooma taamo wa'a keepuameo,
piirechi wa'achitarichi taamo nayewekapua, ahpo ye'karichi
simiyame. Puuua eee cheekapua: Ihji Riosi ye'karichi kiapuamea,
aaata tekipanakame nateteniameka tiiamepua. Aaata teekoa
echakamea, pa'a piari werisika simiriataipua aaata tekipaname
i'yamiaopua. 2 Ihjia tekipaname teewisaapa, piie taawe yowiwame
yowitemio tuuka uhjurariataipua tekipanamichioo. 3 Watanichi
keenakoopua wa'asi tiame, eenechi simiriataipua wahjachi
tekipaname i'yamiao muuwaeka nehjiwachi, wa'amiahka ajariatapua
wahja kihta yoorame. 4 Pu'kaoi chaaniatapua: “No'o echiwachi
siimpamitia eemeai tekipanamiao, kaawe aamo natetemane”,
chaaneriatapua. Puuuai, wa'achi siimpariatapua tiame, tekipanamiao.
5 Oowetawe asitoio wa'achi iintoriatapua, arikiriopua tiame,

tekipaname i'yamiao. 6 Marikichi simiyachiopua aario, wahjachi
wa'ami ahka oowera ajakame tewakatapua. Pu'kao chaaneriatapua:
“¿Achinikai ki tekipanakame eemea, ehpe taawechio?” 7 Ihjia
chaachapariatapua: “Ki aaata takewakopa”, chaachapariatapua.
Waikao takewameraa chaaneriatapua: “Siimpamitia eemeai
no'o echiwachi tekipanamia.” 8 Neipao teekoraa cheeriatapua
ahpo tekipanakiame paamiratiao, nateteniachi asisoopa aario:
“Natetemitiamua no'o tekipanakiao, pipiripi paaesika, neipa
e'enakamechi o'ineka.” 9 Marikichi keenako aari tekipanamia
e'enakameopua, ahsieme piie taawe yowiwame sotateriataipua pu'kao.
10 Pahcha piari e'enamea epeche ahpo natetepo orakoriataipua,
nape wa'api kehki piie taawe yowiwame kiatiapaopua. 11 Wa'a
ikitaapua, kiisi kaawe erakokao, chaachapariatapua ahpo teekoo:
12 “¿I'ka ku'itapi wa'api tekipanakameoi, wa'achi kehki natetere
muuua tamochitia, taamoo yooma taawe tekipanakoipua, tatae
aiwakao?” 13 “Eje'e —chaaneriatapu teekoraa—. ¿Ki piie taawe
yowiwamewichiokosa e'enakame eemea aamo tekipanamiao? —
chaaneriatapu teekoraa pu'kao—. Ahsieme aamo natetekamenia
aamoo. 14 Natetetiame muuuapa, yaapi no'rasa. I'ka neipa
e'enakameopua, nooe wa'a kehki e'rekapa, wa'a kehki natetekamenia.
15 ¿Ki no'o iintonaria iintotarenia naajuo, no'o wa'api tomiwaeo?
¿Tísia ikotuchiamekosamua naaju, i'ka nooe no'o oowe e'reria
nateteria toomi?”
16 Wa'a cheesapa Eesusia, cheekapua:
—Wa'achitia no'o Noono ye'karichi muimeria, neipa kuwachi
wa'asi e'enakamea noochi paparamiao, pukeri o'iniachi pahcha
e'enakamechitia noochi paparamia, wa'achitia napati kiapuamepua,
no'o Noono tewekachi kahtiameeopua.

Eesusia paisa simiyame tuuya ahpo mukimiao
(Marako 10:32-34; Ruuka 18:31-34)

17 Eerusareni siimpapooio Eesusia, taamo ahpo oosa mariki aampa
ooka masiterao poanachi i'tokao, chaanekapua:
18 —Née, Eerusareni siimpani teemea ehpeo. Wa'ao neee Tijoe Tijoe-
tukamea, isaeri tioparachi neeseriosie nanaaramechi nehjipuamepua,
iyoteri ti'tijoechi. Puuu ti'tijoea, no'o merinuremapua. 19 Wa'a
noonowitioopua tísia no'o na'aresao, tísia no'o wepisaopua tiameo, ki
isaeri ti'tijoechi kiapuame neeea, kurusichi chuhchaka merimichiopua.
Nape wa'a yooraka meritiainia, paika taawe i'toio, oijenamerinia
eenechi.

Saantiaoo Waani tiame yeeyera Eesusi itaria
(Marako 10:35-45)

20 Eesusio Eerusareni siimpanioiopua taamo ahjameo, Sewereo uupi-
raa, ooka ahpo tatana ahjama eenakaopua, Aakowo Waaniopua tiame
Sewereo tatanarao, Eesusichi eenakaopua chopokorieka weripakapua
Eesusio, tesiwa cheeka nayewekaopua, itapiti itanareka. 21 Eesusia
wa'a iintokopao, iinatukekapua cheeka:
—¿Ihtana eratoame muuua?
Waikao puuu oowitiamea chaanekapua Eesusio:

—Paamira, neeea aamo itamia eenakamepua, i'ka ooka no'o tatanao,
aamo ye'karichi yasipasaamua, aamo kahtiachi nenekuo, chokichi
mochitejeraninia, piiripi ahjamina, piireo owemina.
22 Eesusia wa'a chiiopa pu'ka oowitiameo chaanekapua:
—Muuua kiisi inatamemua aamo itayao.
Wa'a cheesaopua Eesusia, oowitiame tatanara iinatukekapua:
—¿Anachamerikosa eemea naaju, no'o paasowachi iijimiao iijika,
tisiwa chihpuameoipua pu'kao?
Aapoeo chaachapakapua:
—Eje'e —chaachapakapua—, anachaka iijima teemea.
23 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Eemea kajutarepua kajuya pu'ka iijikao, nape pu'ka no'o neneku
mochipuameo, ki neee iintomeripua pu'kao, apoe no'o Noono iin-
tomeripua pu'kao.
24 Waikao teeme oosa marikia, wa'a chaachapame inamukapa pu'ka
tehtemario, nekumeka teemea pu'kao. 25 Wa'a iikopa taamoo Eesusia,
taamo chaanekapua:
—Eemea tetewamepua weeweruma tiiarieme ya'yawichio, tísia
e'raka yooraka tetewamekopua ahpo yoorewachi mochikameo, tísia
ahpo utewarieo saaeteka. 26 Nape amochio eemea, ki wa'a er-
akoka mochimetepua Riosichi iyoriamea. Ohso kaawe eemea,
aaata paamiratuame enenariamea, eemekamera yorakiamera ene-
meripua aaata aamo ahpoo, kihta aamo weruma uuka. 27 Eemea
amochio epeche weruma enenariamea, yorakiamera enemeripua.
28 Wa'a teeremeripua, neeeai Tijoe Tijoetukameai ki no'okamera
yorakepuawichio, eenakamenia. Neeea Tijoe Tijoetukamea, ohsotia
aamokamera yorakemia eenakamenia, ahkasioi no'o ahjarioi ne-
hjimia, mukiwachisi, ki ookapi ti'tijoewichioopua, pejana nateteteka
kokosapuameopua, tatakoririawichioo.

Eesusia, ooka ki mamachiriame yachapatena
(Marako 10:46-52; Ruuka 18:35-43)

29 Taamo Eriko o'inia puuyatioio, ki ookapi Eesusi ahjama
e'enatiapua. 30 Pooechi nokisinioio, ooka ki mamachiriame tetewiti-
apua pooesuwe mochikame. Puuua wa'ami taamo u'matopoio, Eesusi
sisinamukapua, wa'ami ihtoame inamukapa. Puuua chaachapakapua:
—¡Muuu ehkoriami Raawitaruchi eenameee! ¡Taamo tesiwe e'resa
pahchuu, tísia tesiwa erakoka chaachapame teemeaaa!
31 Waikao ookapi wa'a nokisiamea taamo ahjamao, ihchi mochin-
uriaipua pu'kao ta'omaka. Nape aapoeo ohsotia epeche weeru
sisinamukapua Eesusio, chaachapaka:
—¡Paamíraaa, Raawítaru ehkoriamichi eenámeee, Taamo tesiwa
e'resa pahchúuu!
32 Waikao Eesusia paaekapua weripakao, wa'a ikisaapua iinatukeka-
pua pu'kao:
—¿Ihtana aamo yorajerani eemea?
33 Waikao ki mamachitiamea, muuenati naewakaopua wa'asio,
chaachapakapua:
—Paamira, taamo ki mamachiria sautejerani teemea.
34 Waikao Eesusia tesiwa e'repakaopua pu'kao, puichi seekarepakao,
sautekapua pu'kao. Ikanati kaawe ma'chiriame itipitekapua.

Waikaopu ki mamachiriame sautetiameai wa'a, Eesusi ahjama nokisikapua tiame siimpaniachi.

21

Eesusia Eerusareni pakina
(Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19)

1 Eerusareni ke'chu asinioio, Wepaje tewaniachi ajasitioopua Ooriwo
roomosachi mo'moenakao, Eesusia ooka ahpo masitera uhjurakapua
chaaneka:
2 —Eemea paao siimpamitiapua, ma'chiachi mochiwachi. Wa'a
teimeri eemea piiripi uuru ye'ira, oowira taanaeme. Pu'ka
uuru taanarao o'yaeka chuhkuao, na'sonasa no'o u'yepapuapua.
3 Aaata aamo wa'inesoo, chaanepuapua pu'kao, aamo Paamirae
i'yetonuretiamekopua, ku'itapi, ehjepa upapo tuutiamekopua eene-
chio.
4 Ihji uuru upatiamea, ehkoriami chanitiame pichiwa eneriapua,
waikami Ehkoriami Riosi cheeriaopua, ahpo nayewaturachiopua Iy-
oterichio. Eee cheeriaipua:
5 Siioni muuwari mochiwachio, chaanepuapua pu'kao:
“Ne'neo eemea aamo Yawichio;
tesiwa teetoka yasitoamepua uuru taanarachio.”
6 Puuu ooka Eesusi masitewaraa waikao, yooma wa'a noonowire-
pua waikao, Eesusi uhjurariachitia. 7 Ehjepao Eesusia pu'ka uuru
taanara i'yepatiaapua, wisasori ipeteka yaasetokapua. 8 Waikao
muuwaeme puuyeka ajakamea uumatopuachio, wisasori ipetesi-
apua u'matomiachio. Wahjachi puuua, kuhsisawa ipekesiapua,
u'matomiachio. 9 Waikao pahcha nokisiamea, pukamina nokisiamea
tiamea, weeru chaachapasiapua siinasikao:
—¡Nee tetewísaaa, ehkoriami Raawi yawichichi o'inia enaméríii!
¡Te'ta kaaweruma Yawichi Riosichi eenámeee! —chaachapaka si-
inakosiapua simipakao.
10 Eesusi Eerusareni pakisoopa, yooma weeru noonowikapua
muuwari mochiwachio, ihjia chaachapakapua:
—¿Aatana ihjia naaju?
11 Eesusi ahjama nokisiamea chaachapakapua:
—Eesusi ihjia, Riosi Apoe nayewatura, Nasare ohjoeme tijoe, Arirea
weeechi.

Eesusio i'isaeri tiopa piipateria
(Marako 11:15-19; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22)

12 Eerusareni enasaapa Eesusia, i'isaeri tiopachi eenaka yooma
puuyanakapua wa'a nehjameo, yooma tarayameopua tiame. Meesa
toomi naakuriwaniachiopua tiameo, yooma yakana ihpapasekapua,
kooro nehjiwaopua korokariraopua tiamé. 13 Eesusia chaanekaopua
pu'kao:
—Ehkoriami Iyoterichio no'o Noonoa, chiiamepua: “No'o kari-
wao, no'oche ahjama nayewapuawichio netetiamepua”; nape eemea
ichikuame teesowara enepaterepua.
14 Wa'a i'isaeri tiopachio, ookapi ti'tijoe ooweru tiame Eesusi
naaeparepua, ki mamachiriame, chookopari kokoriame tiamé, puuua
Eesusie ahpo sautemichio e'enariapua wa'ao. Waikao Eesusia, yooma

sautekapua pu'kao. 15 Nape wa'a i'isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi ki
maaepori iintokopao, kukuchiopua eee chaachapaka siinako chaacha-
pachaniopua tiopachio: “¡Ee, taamo newipateri Eesusiii, ehkoriami
Raawitaru yawichi o'inia eename oochiwaraaa!”, tísia nenekakapu
pa'pamiratuamea. 16 Wa'a ijikikaopua, chaanekapua Eesusio:
—¿Ki inamuame muuua kukuchioi ihtana aamo chaachapachanio?
—Eje'e, inamuamenia —nehjiaka Eesusia—. ¿Naakona ki iy-
onamekosa eemea, Ehkoriami Iyoterichi chiiao, i'ka kukuchichitia
teereniame, nayewaka chanitiameo, eee chiiachio?:
Ahkasi kukuchiai, nu'nunti chiiameai pehji,
aamo kaawe chaachapamapua.
17 Wa'a chaanesopa Eesusio pu'kao, uumatotiapua waikao Wetania
mochiwachi. Wa'a ajasisaapa, wa'a che'repatiapua waikao.

Eesusi chuuna kuuu wakipateria
(Marako 11:12-14, 20-26)

18 Piario eenechi Eerusarenite e'enapanioio, Eesusia chorowapari-
aipua. 19 Puuua, chuuna tetewikapao pooechiami u'matoaiopua,
ahseka ne'nekaipua, taakaekoipu e'raka. Nape puuua ki taakaeme
eneriapua, saawarache weeriame. Wa'a tiiopa pu'kao Eesusia,
chaanekapua pu'kao:
—¡Kiisi taakemeri muuua wa'asio!
Waikaopu chuuna saawaraa, ikanati waaropakapua. 20 Waikao
teemea ikanati wa'a iikopa pu'ka chuunao, iinatukekapua Eesusio:
—¿Achinikai ikanati wakiparepu?
21 Eesusia taamo nehjiakapua:
—Neeea pu'ka chuuna wakipatekane, itapiti ki kaaweruma iin-
ueriopa, ki toayame taakemichioo. Pichiwa chiiame neeea i'kao:
Wa'achitia eemeai, aamo pichiwa Riosichi paparaka no'o itasoo, ihta
itapiti ki kaaweruma amochi iinuemeo, pujime tiiamemua amo-
chio, Riosi utewariraeo, kaaweruma taakiame aamo enemichiopua,
Riosiwichio. A'chitia kehchumaoi aamo eerina tiiaopua Riosiwi-
chio aamo taakemiaopua, i'ka kaawi kehchumakooi, kajuyamenia
aamo puhjenekao, aamo i'ka kaawi chaanekooio: “Waami pa'wechi
wichime”, wa'a iintotekaoio, kajumania. 22 Yooma ihtaoi amochi eina
tiiame Riosichi paparaka aamo puhjenurewa itanesoo, aamo ahsieme
puhjetiame itipimamua amochio.

Aatana nuurewachi iintoria Eesusi
(Marako 11:27-33; Ruuka 20:1-8)

23 Ajasisaapa Eerusareni taamo siimpachio, Eesusia i'isaeri tiopachi
pakikapua wa'ao. Wa'a yooremina masitioio Eesusio, neeseriosi
pa'pamuratuamea Eesusi naaepakapua, puuu Uurio o'ochetiamechitia
uuniame tiame. Puuua iinatukekapua Eesusio:
—¿Aatana nuurewachi ihsina muuua i'kao? ¿Aatana aamo
ki'yakamepua i'ka aamo iintomichioo?
24 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—Nape neee aamo iinatuketao pahchao. Pu'ka kaawe aamo
nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai waikao, aamo iinatukiao.
25 ¿Aatanakamera iintokame Waani uhjuraka paatomichioo, Riosikosa
puuua, aaata ti'tijoerikosaoi?
Waikao ihchi ahpo nayewekaopua, chaachapariapua:

—Riosiko tuusoopua taamoo, taamo chaanemapua: “¿Achinikai ki pu'ka pichikeka eeme waikao?” 26 Aaata ti'tijoerioiopua ka'chi iika uhjurario chaachapamete teemea, pu'ka yooma ti'tijoeria Waanio, Riosi nayewaturamekoo, erakoamekopua pu'kao. Wa'a tiiachio, maapori tiamepua taamowichioo, tamochi nenekamiopa puuua.
27 Wa'a erakoamekapaopua, chaachapaka nehjiakapua Eesusio:
—Kiisi nane'riame teemea pu'kao.
Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Wa'a teesoo neeeai ki chanimapua, aatana no'o nuurekamekopua, yooma i'ka no'o ihsimichioo.

Ooka tatanachi wa'achitaka nayewatiame

28 Eesusia iinatukekapua waikao i'isaeri pa'pamuratuameo:
—Ehsoo, ¿ihtana chaachapata eeme i'ka wa'achitarichi no'o aamo nayewamiao? Piiripi tijoea ooka tatanareriataipua. Ihji noonoraa chaaneriataipua piiripi ahpo taanao: “Taamo panijuwari eechichi siimitia tekipanamia.” 29 Ihji taanaraa nehjiariatapua ahpo noonoo: “Ki siminarenia tekipanamia”, cheeriataipua. Nape wa'a cheekaipua simiriatapua. 30 Ehjepao piire ahpo taanaoi wa'achi chaaneriataipua. Ihjia nehjiariataipua: “Siimania.” Nape wa'a cheekaio, kiisi simiriatapua. 31 Ehsoo no'o tuuyemitiao, ¿aatanakamerapu ihji ooka tatanaraa, kaawe noonoikamepua ahpo noonochio?
—Pahcha simiyamera, ki siimo tuusa simikamera —chaachapakapua i'isaeri pa'pamuratuamea.
Waikao Eesusia, chaanekapua pu'kao:
—Eemea pu'ka pahchachitia te'teriamepua, ki e'weka mochikamekapa te'pa kahtiame no'o Noonoo. Kiisi wehchi wichimeri ihji no'o chiiaa: Rooma yawichiwichio ko'koparoamea, ooweru suwepori nokayamea tiame, i'kao ki Riosi ye'karichi muimeri enesoo, eemea epeche ki muimeripua. 32 Eemea Waani Paatorio, Riosi kaaweruma tuuyewari aamo masitemia eenarioio, kiisi pichikere eemea pu'kao, nape yooma Rooma kahtiame yawichiwichio koparoamea, suwepori tekipanamea tiame oowerua, pichikerepua pu'kao, Waani chiiao; puuu koparoamea, suwepori tekipanamea tiame, pichikekamekapaopua Waani chiiao, ahpo ki kaawe nokaria cheriwejerarepua no'o Noono te'pa kahtiameo. Nape eemea pu'ka no'o Noonoe cheriwetiame tetewikaio, kiisi sewina erapakame eemea kaawerumachio, Waani Paatori cheeria pichikekaopua.

Panijuwari wa'achitarichi nayewatiame
(Marako 12:1-12; Ruuka 20:9-19)

33 Eesusia kajusaapa pu'ka ooka tatanachi simiyame nayewakao, pirechi wa'achitari o'inekapua nayewakao. Puuua pu'ka wa'achitarichio cheekapua:
—Aaata tijoea, panijuwari echariataipua. Echisaapua, ko'reteriataipua pu'kao, wa'a ikisaapa, satuneropuachi neteriataipua tiameo. Wa'a iintosaapua, kai waapisi weeriame ne'nesori neteriataipua wa'a werika inatepuawichioopua yomachi ma'chiachi echitiachio.
’Wa'a ikisaopua tiameo, ti'tijoe tekipanameri takewariataipua. Yooma wa'a iintosaapua waikao, wahka simiriatapua mehka, seenu weeechi. 34 I'ipaniachi asisoopua, aaata uhjurariataipua waikao ooka

ahpo seekaraeka kahtia, ne'nemichiopua pu'kao, kehkina ahpo yowiria
i'ipatiameo. 35 Nape eechi neesetoka toitiamea wepiriatapua pu'kao,
piireo me'yariatapua, piirechi pehjio wa'api pasipuka kahsinariatapua
mo'orao. 36 Ehjepao teekoraa eenechi uhjurariatapua epeche weeka,
nape pu'kaoi, wa'achi yoorariatapua tiame.
37 ’Neipaopua wa'asio, ahpo taana uhjurariataipua waikao: “Pu'kao
no'o taanakopao yooremakoipua”, e'raka. 38 Nape ihji tekipanamea
pu'ka taanarakopao pu'kao, ahpo chaachapariatapua: “Ihji tijoea,
taamo teeko taanarapua, ihjipua, yooma ahpo noono iinuekao,
yooma ahjama itipimeria; meritaria pu'kao, teeme yooma ahjama
itipipuawichiopua noonora iinuekao.” 39 Wa'a erakosaapua, chapisa
me'yariatapua pu'kao.
40 Waikao Eesusia iinatukekapua pu'kao:
—Eemea i'ka noonowiriawichioo, ¿ihtana iintomio maaena eemea
teekora enasaa, pu'ka tekipanameo?
41 Waikao aapoeo nehjiakapua Eesusio:
—Kiisi cheriwemapua pu'kao, tísia na'ara noonoikamekopa. Wa'a
iintosaapa teekoraa, piirechi ajawamapua ahpo eechichio, ahsieme
nehjame ahpo i'ipariaopua ahpo teekochio.
42 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—¿Ki iyonakame eemea Ehkoriami Iyoteri chiiao, eee chiiame?:
Puuu tehte ahjae karitaniame ki nakitiameo,
epeche te'ta nateyame enepakamepua, te'ta kaari naawarachi yacha-
niamechitia.
I'ka wa'a tiame iintokamea apoe Paamirapua,
wa'a tiiachipa tísia peenia e'riame teemea pu'kao.
43 Pukaepa aamo chaanenania aamoo, pu'ka no'o Noonoe aamo
kiaretiaopua u'yepuame eemea, pu'ka ahpo chiia ye'karichi simiyame
masitepuameopua ti'tijoerio, ki kaawe noonowiriopua neesetokao.
Pukaepa wahjachi ti'tijoeri kiameripua pu'kao, te'ta ka'karumara,
kaawe taaketiamera ahpowichioo, pichiwa paparameopua apochio,
te'ta iyorika mochitoame. 44 Nape aaata no'o Noono ahpo karitachi
naawarachi yahcheria tehtechi motochikamea, pihtumeri puuua.
Puuu tehte aaatachi wichisaa, piwiyame pihtunamapua pu'kao.
45 Puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea, i'ka chiia keepusaapua,
nane'reriapua Eesusio, ahpokamera nayewaka chiio. 46 Pukaepa
chapimo o'rariaipua Eesusio, nape wa'atia toakapua majawiapa
ti'tijoerio, pu'ka ti'tijoeo ooweruopua tiameo, Riosi nayewatura er-
akoamekopa Eesusio.

22

Nenewiwa pahkotawa wa'achitarichi nayewatiame

1 Eesusia eenechi wa'achitarichi nayewekao, chaanekapua pu'ka
keepuameo:
2 —Riosi ye'karia naatika tiamepua, aaata yawichi ahpo taana
nenewiwawichio, pahkotakameka tiiamepua. 3 Ihjia ahpo ta'pechi
weweripateriao, yooma ti'tijoe ooweru tiameo, aaata ahpo paajute-
nariakamera paajutenureriataipua, nape paajutetiamea, kiisi aaata
e'enareriataipua. 4 Waikao wahjachi ahpo weweripateriapechi uhju-
rariatapua tiame, eenechi paajutemichiopua aaata wahjachi. I'kao

chaanesa uhjurariatapua: “Chaanemitiapua ti'tijoeri paajutekao: No'o
teekoa, kooame wasikame weerotiapua wa'asi. Wakasi wi'wiyame
pasuriapu ko'isa, aamo paajutiapu, wa'a siimpaka ko'komichio, ahpo
nenewiwa pahkotaniachiopua.” 5 Nape puuu paajutetiamea tiameo,
kiisi e'enariatapua aaataoi. Nape puuua ookapio, ahpo wasachi
ne'nemia siimpariatapua; wahjachia ookapi, ahpo tehkiwachi uu-
pariatapua ohso kaawe. 6 Wahjachi pehjia, yawichi uhjurariao,
chapisa wepika ko'yariatapua pu'kao. 7 Waikao yawichia tísia
nekakao, ahpo soontarowa uhjurariatapua waikao, pu'ka ti'tijoe
ko'yameo, ko'imichiopua; wa'a ikisaopua yooma ko'isaopua wa'a
mochirachio, kosinureriatapua pu'kao. 8 Waikao yawichia, chaaneriat-
apua ahpo weweripateriao: “Yooma yoratiame iinuemenia iinuemeko
nenewipuameopa, nape pu'ka ki e'nakameopua te'ta paajutetiaio, kiisi
reesisemania pu'kao, no'o neewiwa pahkochi muimichio. 9 Ohso
kaawe eemea, ahkaoi pooechiami ajapasikao, aaataoi paajutepuapua”,
cheeriatapu yawichia. 10 Waikaopu yawichi weweripateriaa, wa'a
noonowiriatapua waikao, yooma aaataoi paajuteriatapua waikao,
ka'karuma ti'tijoeri ki ka'karumaoipua tiame. Waikao yooma aaata
paajutetia e'enakamea, apoche puuua pochiriatapua nenewiwachio.
11 ’Ehjepao Yawichia wa'a eenaka ne'niaio yoorekoo, aaata ti-
joechi ne'neka itipiriatapua, pu'kao ki nenewiniachi wakirataniame
chuhchaka eenariopa. 12 Pu'kao chaaneriatapua: “¿Achini ihsika
pakikamua i'wasio, ki nenewiwachi enapaniame wakiraekai?” Nape
puuua kihta nehjiaka ihchi itipiriatapua. 13 Waikao yawichia chaaneri-
atapua wa'a neesetowao ko'kopuachio: “Purimitia pu'ka tijoeo sekachi
tonochi tiame, wa'a ikisa ma'chi ipamitiapua pu'kaopu tukapachi ki
ma'chiachi, wa'ao te'ta naarakoniachi; wa'ao tahpitika chaniwachi
taameraopua ki'sukao.” 14 Riosi ye'karichi muimichio paajutetiamea,
ki ookapipu, nape wa'a muimichio uutiamea, paikapi wa'apipua,
piipakame wakiraemeche.

Yawichiwichio koparoaniame iinatukewa
(Marako 12:13-17; Ruuka 20:20-26)

15 Pa'pariseroa, neipa apochi utewaeme nayeweretia Eesusie, puuu
pa'pariseroa Eesusi ahpo chapimia kateweriapua. Puuu pa'pariseroa,
itapiti iinatukemo o'rariaipua Eesusio, Eesusi nehjiarichi chapinar-
iapua pu'kao, ahjae wenejipuameopua. 16 Wa'a chaachapasaapua
ahpominakamera te'tiameopua, aaata ti'tijoe uhjurariapua Eerore
yawichichi te'teriame ahjama, Eesusio chaanemichioopua:
—Masitari, nane'rena teemea aamoo tísia pichiwari chiiamekopua,
pichiwa te'ta Riosichi simiyame taamo masitiamekopua aamoo,
aaataoipua napati wa'achitia tetewamekopua, ki aaata epeche weru-
maka tiiame tetewika. 17 Wa'a tiiopua aamoo, taamo tuuyemitiapua,
¿kaawe ohjoare nateteniaopua Rooma ohjoeme yawichiwichioopua,
Seresa tewaniamepua?
18 Nape Eesusia nane'riapa pu'ka erakoao, ahpo itapitichi wichijer-
aka chaachapopao, chaanekapua pu'kao:
—Wihkuame eemea. ¿Achinikai itapiti chairachi no'o wichitenare
eemea? 19 Ehsoo, no'o ki'yaopua piiripi toomi yawichi koparoa.
Eesusia u'yepatiaapa pu'kao ne'nesaa, 20 iinatukekapua pu'kao:

—¿Aatanajupu ihji toomichi kahtiame nanariraa, aatanapu teewaraapua tiame i'ka toomichi iyotetiame?
21 Aapoeo chaachapakapua:
—Seresa yawichi —chaachapakapua.
Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Wa'a teesoo pu'ka yawichio, ahpo kiajerakamera kiapuapua, toomikamera; Riosio ahpo kiajerakamera kiapuapua, iyoriwakamera.
22 Waikaopua Eesusio wa'a tiame inamukapaopua, tísia inatamekoopua, tahpitika erapakaopua, nonorakapua wa'asi.

Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa
(Marako 12:18-27; Ruuka 20:27-40)

23 Pu'ka taawechi wa'apioi, ookapi saruseo ti'tijoe wa'a e'enakaipua Eesusi ne'nemia, ki'tio tuuyamekapua eenechi ahjaniameo. Ihjia i'ka iinatukekapua Eesusio chaachapaka:
24 —Masitari, ehkoriami nuurarichio, Moisea cheeriaipua: Aaata tijoe pa'chira neewikai ki taanaeka mukisoo, wa'api poonira ahjama neewinuriamepua, pa'chi uupirao, ahpo tatanao ahpo pa'chi tatanarachitia enemichiopua. 25 Wee, aamo tuuyemane aachin teeeriaopua aaatao i'wao taamo mochiwachio. Piie taaweo, oowisani ahpo poponiemea, pahcha simiyame pa'chiraa, neewisache wa'atia mukuriataipua ki tatanataka. 26 Wa'achi ijikiriatapua wahjachi poponiraai, ahpo pa'chi uupira ahjama nenewikaméa, wa'atia ki tatanátaka yooma pipiripi wahjipariatapua, ahkasi yooma oowisanisi kajuka, kiisi tatanataka wahjipakao. 27 Yooma i'ka wahjipasoo, oowitiameai mukuriatapua waikao. 28 Wee, ihji oowitiamea, yooma pu'ka oowisani ahjama neewikame enesaa, ¿aatanakamerapu te'ta kuunaraa i'ka oowitiameo, i'ka oowisani ahpo poponieme ahjama nenewikamea, pichiwa enesoo eenechi ahjapuameo?
29 Waikao Eesusia nehjiakapua:
—Eemea sewina chaachapanipua, kiisi machiyapa eemea Ehkoriami Iyoterichi chiiao, ki machiyapa tiameo, Riosi utewarario. 30 ¿Ki nane'riamekosaai eemea wahjipakameo, eenechi ahjarichio, kiteremerikopua nenewiniameo? Wa'a eenechi ahjatiachio, ti'tijoea oowerua tiame, Riosi ku'kuira tewekachi ohjoemeka te'teremeripua. 31 Nape pu'ka eenechi ahjaniamechi naewaniachio, ¿ki iyonakamekosa eemea pu'ka Ehkoriami Iyoteri chiiao? Riosia eee cheeriaipua: 32 “Neee puuu Apoea, Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa tiame, Aakowopua tiame Riosiwaraa wa'achi.” Riosio pu'ka Riosiwarako tuuyoiopua pehjio, wahjipakame eneriaipua wa'asio. Riosia wa'a cheekao, simitiameko tuukamepua ahjaniameo, nape ki weeechi weerewa weerewaeka. Wa'a teeresoo ki aamo chaachapachitia tiiame puuua, wahjipatioo ki eenechi ahjaniameko tuuyao.
33 Wa'a tiiame inamukapa yooma wa'a napawikamea, ma'chiame chiiopua Eesusio, tísia peenia tiiame chiiopao, ki teesa pu'sereka inamukapua waikao.

Moise kiaretia nuuraria, aachin tiamerakopu te'ta nateyameraa
(Marako 12:28-34)

34 Waikao parisero ti'tijoea nane'riapa saruseo ti'tijoeo, newitoriopua Eesusio, ahpo poanapuka teesa, kateweriapua ihtanachi

chapipuameopua Eesusio. 35 Wa'a ahpo katewesaapua, aaata te'ta pee-
niamera Moise nuurari, uhjurariapua waikao Eesusi iinatukemichioo:
36 —Masitari, yooma puuu Moise Riosie kiaretiaa nuurari, ¿aachin
tiamerajuarepu epeche nateyameraa?
37 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—Epeche nateyameraa, ihjipua: “Aamo Paamira Riosio, yomatiame
aamo iikae nakipuapua, yomatiame aamo e'rae iikachi, yomatiame
aamo inatarie.” 38 Puuupua epeche nateyameraa, te'ta weruma
te'terepuamea. 39 Ookachi simiyamea nuurari, ihjipua tiameo: “Aamo
piirechiopua, aamo wa'apichitia nakipuapua tiame.” 40 Yooma Riosi
nuuraria Moiseo, ahpo naewaturachiopua tiameo, ihji ooka nuurari
nokipua ahsepari teereniamepua yorapuameo.

¿Aatanachi machenakamepu Riosie Weratiame?
(Marako 12:35-37; Ruuka 20:41-44)

41 Pu'ka nehjiasapa, iiweta wa'a mochikopua pehjio, iinatukekapua
pariseroo:
42 —¿Ihtana erakoame eemea, Riosie Weratiameo? ¿Aatana ojochi-
warachi eenameko maaena eemea pu'kao?
Waikao pa'pariseroa nehjiakapua:
—Raawitaru —chaachapakapua.
43 Waikao Eesusia chaanekapua:
—Wa'a teesoo, ¿aatia tiiachipa Raawitaruai ahpo Paamira tee-
warepua Riosie Weratiameo, Riosie ahpo iyoteteniaio? Ehkoriami
Raawitarua ahpo Iyoterichio, eee cheerepua:
44 Te'ta no'o Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Weratiameo:
“No'o ahjamina yasipamitia muuua,
ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao,
aamo taratere toapachisi.”
45 Wa'a cheekame enesoo Raawitaruo ehkoriamio, ¿achini teeka
Raawichi eename enetapu Riosie Weratiamea, Raawitaru wa'apioi
ahpo Paamira teewakamekoopua pu'kao?
46 I'ka wa'a chiia Eesusio, aaataai pa'pamuratuame wa'a keepuamea,
ka'chi iika nehjiame erakokapua. Waika taawechi o'inia wa'anao,
aaataai ki iinatukeme erakoapua Eesusio.

23

Eesusia ki kaawe nokayo tuunapua pa'pariseroo
(Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)

1 Neipa i'kao Eesusia chaanekapua ahpo masitia ti'tijoeriopua, taamo
ahpo masiteraopua tiame:
2 —Iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, Moisetaru nuurari
neesetora enepakamepua. 3 Wa'a iikamekopa pu'kao, pu'kakamera
e'weka mochitopua, Moisetaru nuurarichi simiyame nokisika, nape
kihta aampachi na'roetiameo nokisipuapua, pu'ka ahpo na'roeriopua,
pu'ka aapoe ahpo na'roeriaopua, aapoe wa'apioi ki ajasepa yoorakao.
4 Tahpitika pehtiame tiiamekoopua yorajerawa, aaataoi ki chewame
tiiameopua yoorakao; Aapoeo sutueoi ki ihchepame erakoamekopua
pukachio yorapuaichio, tísia pehtiamekopaopua pu'kao yorapuao.
5 Yooma ihji i'ka yooraa, ahpokamera kaawe tetewipuawichio
nokayamepua, weeweruma iyotetiame Ehkoriami Iyoteri e'wewa

chiia, kutachi chuhchaka ohjowa pu'seriamepua, ramakachi tiame.
Ihjia tiameo, ahpo wisasoriwa suuwerachio, itapiti peenia tiiame
chucheraeme ohjoamepua. 6 Pahkochi koi'rachioi epeche kaaweruma
yasirachi mochinariamepua puuua, napawikarichioi tiame epeche
peenia yoratiamechi momochinariamepua tiame. 7 Ihjia wahka ahpo
natepaniachioi poowechio, kaawe ahpo yooreka teepotajeramepua
masitari teewaka.

8 ’Nape eemea te'ta yoorekao, aaataoi ki masitari tewapuapua,
yooma eemea Riosichikamera aamo poponiemekapaopua, te'ta pichi-
wari Masitari iinuemekapa, piiripi wa'api, Riosie Weratiame Eesusi.
9 Ka'te aawataoi aamo noono teewamitiapua eemea i'ka weeechi
mochikameo, te'ta iyoriwa yoorekaopua; te'ta aamo Noonoa, te'ta
te'pa kahtiamerapua tewekachi, káii waapisi te'pa. 10 Eemea aawataoi
ki aamo ne'netosiame tewapuapua, i'ka weeechi mochikameo,
neeechekopua Riosie Weratiamea, aamo ne'netesiamea aachin teeka
aamo teetomiachiopua. 11 Amochio eemea, epeche weruma tiiameraa
amochio, apoe inisiame enemeripua itapiti aamo yorakewao. 12 Puuu
ahpo wa'api werumatamea, yooma tesiwa erapatepuamekaitepua;
nape ki ahpo weruma uuyameraa, puuukamera werumatapuaitepua.

13 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeopua tiame, kiisi ahjachi
kaawe simiyamechi chaachapamepua! Eemea wa'a chaachapakao,
aamo wa'api yeetepamepua Riosi ye'karichi muipuao. Eemea ki
muinarepua muiyao, nape kiisioi ki toinariamepua eemea aamo
piirechio, Riosi ye'karichi muimichioo.

14 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiiisíoi
aamo inata chaachapame eemea! Eemea, ooweru kukunara kariwara
u'yamepua. Eemea tiameo, ti'tijoeeo kaawe aamo tetewipuawichioo, ki
e'nekuma ni'ochame eemea. Eemea wa'a aamo nokariawichioo, tísia
kokosa yorapuame eemea Riosieo.

15 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea parisero ti'tijoea tiame, ki kaaweruma
inatameai chaachapame eemea! Ahkaoi ohjopamepua weeechi-
amio pa'wechiopua tiame, ahpo na'naritomeri i'yakaopua amochitia
nokayame enepámichiopua. Wa'a nokaka eemea aamo te'ta kokosa
aiwapuame epechetame eemea.

16 ’¡Ai eeme! ¡Ki mamachiriameai eemea, aaata piirechi ki
ma'chiriame neesetoka panitonariame eemea! Eemea chaacha-
pamepua aaatao: “Aaata tiopae pichiwata ahpo iintomiao, kihta
nateyo tuuyame eemea; nape tiopachi maaniamee o'ro ahpo pichi-
watasoo, tísia nateyameko tuuyame eemea.” 17 ¡Kiisi ijinatame eemea!
¡Kiisikoi mamachiriame eemea! ¿Ki tiopachi upatiamekapapu o'roa,
epeche nateyame enepakamepu? 18 Eemea tiameo, chaachapamepua:
“Riosi tepawetiamechi natewataka iintomo tuuniamea, ki nateyameko
tuuna eemea; nape wa'a oowewa towatiamechi aaata ahpo iintomo tu-
uya pichiwatasoo, nateyameko tuuyame eemea.” 19 ¡Kiisi mamachiri-
ame! ¿Ihtanakamera epeche nateyamera maaena eemea, Riosi
tepawetiachi toatiamera oowewari, naatikosaoi, Riosi tepawekam-
era? ¿Ki puuu oowewaria epeche nateyamepua, Riosi tepawechi
toatiamekapa? 20 Riosi tepawetiae ahpo iintomo natewatamea, ki
Riosi tepawetiachiche nayewaka chiiaitepua. Yooma wa'a maaniame
to'wetiamechi ahpo natewatai chiiamepua. 21 Puuu Riosi tiopachi ahpo

nateyataka ahpo iintomochamea, ki tiopachiche ahpo natewataka chi-
iai chiiamekaitepua, Riosie ahpo natewatai chiiamepua, Riosiai wa'a
yooremina kahtiamekopua tiopachio. 22 Tewekachi ahpo natewataka
itapiti iintomo tuuyamea, Riosi yasirachi ahpo natewatai chiiamepua
tiameo, wa'a ikisaopua tiame, wa'a Riosi yasirachi kahtiameopua
tiame, Apoe Riosichi.

23 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, kiisi aamo
erakoa chaachapame eemea! Eemea oosa marikio, piiripi poanataki-
ameai, Riosiwichioo, yooma itapiti echitiame pahchiraopua, meenta
pahchirachitiaopua, aanisioipua pahchiraoi, koomino pahchiraoiopua
tiameoio, ki e'waka mochitoame eemea epeche nateyameopua
Riosi nuurario, i'ka te'ta kaaweruma masiteniamechitiaopua: tísia
kaaweruma eneniame ahpo wahjachiopua, tesiwewa e'reniame
aaata, te'ta Riosi nuurari iyorika yasitoniame. I'kakamera yooraka
mochimete eemea aamo wahjawichioo, kiisi wahjiame teewetoka.
24 ¡Eemea ki mamachiriameai, aaata neesetonariame eemea! Eemea
ti'tijoerio, ihta nu'uti ki kaawe tiiamekoi tísia teripo chaachapamepua;
nape eemea wa'a chaachapaio, epeche ki nu'uti ki kaawe nokayame
eemea, Riosiwichioo.

25 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoea tiame, ki ahpo ma-
sitia nokayame! Eemea pehtori tísia ohchorewaemeka te'tiamepua.
Aampache aamo papakoame eemea, nape aamo yooreminao tísia
ohchorewaeme itipitekaopua, aamo ki kaawe nokaka ichikoriaeo,
eemea tiameo, aamochewichio tahpitika erakoamepua yooma ihta
itapitichio. 26 Eeme pa'pariseroa, kiisi mamachiriame ti'tijoe: aamo
yooreminakamera papakopapua pahchao, wa'atiao ma'chioi papakoti-
ame itipimapua. Wa'a tiiame papakotiame enesaa eemea, yooma aamo
yooraai ka'karuma enemapua waikao.

27 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoe, parisero ti'tijoe tiame, sewina erakoai
chaachapame eemea ki kaawerumachi! Eeme wahjipame toani-
achika te'tiame eemea aamo yooreminao, ma'chio peenia yooraka
tosawetiame, nape yooreminao, tahpitika tiiamekaitepua pikakameo,
oowera tisiwa eiwepua tiiame. 28 Wa'a te'tiamekai yooreminao,
ma'chio ka'karumaka te'tiamepua, nape aamo yooreminao pochikame
kahtiaipua aamo wihkuariao, aamo na'arariaoipua tiame.

29 ’¡Ai eeme iyoteri ti'tijoea, parisero ti'tijoeapua tiame, kiisi
kaaweruma erakoai wa'a chaachapame eemea! Eemea wahji-
pame wetemajira wejayamepua, aaata Riosi nayewatuame meri-
tioopua, kaawe erakoamekapa. Wa'a te'tiameai eemea, tesiwa
yoraretupua me'yakao chaachapamepua chaachapao, nape amochio
ki wa'a erakoamekai. 30 Ahkasioi eemea, chaachapamepua tiameo:
“Teeme ehkoriami mochiriame enesaa, ki ku'imii teemea pu'ka Riosi
nayewatura ko'yakao, pu'ka eerara wi'sutekao.” 31 Nape wa'a chaacha-
paio eemea, pu'ka noonowiria Riosi ehkoriami nayewatura ko'yakame,
pu'ka ojochiwarasisikameko tuuyamepua. 32 ¡Ki wa'achikosa
nokayame eemeai, ehpiámikosaoi!

33 ’¡Eeme siinowi iikamepua! ¡Sayawe ti'tijoe! ¿Aamo
newipamio maayame eemea Riosi aamo kokosamiachio, ki teesa
tiiame aiwapuameo? 34 Pukaepa amochi uhjuremania, te'ta
Riosichi simiyame nayewatura, te'ta ma'machiyamera masitekao, te'ta

pepeneka ye'kamera, aamoo Riosichi oowe erapatemichiopua. Nape
eemea pu'kaoio, ko'imerapua tiame ookapio; wahjachi pu'kaopua
tiameo, kurusichi chuhchaka ko'imerapua; epeche wahjachiopua
pu'kao tiame, aamo napawikarichiamio, wepika kokosa aiwatemeri
eemea, yomachi mochiwachiami wa'achi nokimeripua naanaritoka.
35 Yooma pu'ka aamo ehkoriami ki kaawe noonowiriawichioo, yooma
aamo ki kaawe noonowiriawchioopua tiameo, te'ta kokosari iin-
tomeri Riosia amochio. Yooma eemea Riosie kokosapuamepua,
Riosi na'nayewatura ko'yakamekapa, ehkoriami Aaweri taawechisi
o'iniaopua, ahkasi Sakaria Werekia taanara taawechisi, pu'kao eemea,
naasipa Riosi iyoriwachi Riosi tepawetiachi ihsioiopua. 36 Neeea i'ka
kokosari Riosi iintomerio, ki nu'uti pichiwa chiiamenia, kiisi wa'atia
itipimeripua kii iintokao, yooma aamo ki kaawe nokayamechiopua.

Eesusia Eerusareniwichio nanaranipua
(Ruuka 13:34-35)

37 '¡Ai muuu Eerusareni! ¡Muuu Riosi na'nayewaturao papaka
ko'yakamea, aamokamera no'o uhjurekoipua, Riosi te'ta ka'karuma
nayewaturaopua! ¡Kehkinasa aamo na'poanarekame neeea aamo
tatanao, nu'nunti pipilochitia no'o masatere koominarekaopua, aaata
totori yeeyera ahpo tatana koominariachitia! Nape muuu Eerusarenia
ohsotia aamo wa'inekamepua. 38 Pukaepa wa'a te'terekamekapa
eemea, aamo te'ta iyoriachi tiopaa, ooruchi itipimeripua. 39 Aamo
chaaniamenia tiameo, ki no'o tetewipuamekopua, ahkasi taawechi
chaachapaniachio: "¡Nee, Riosi te'ta taamo Paamira Tijoetukamea,
kaawechupena tamochi eename puuuapa!"

24

Eesusi Eerusareni tiopao ru'mimio tuuria
(Marako 13:1-2; Ruuka 21:5-6)

1 Eesusi Eerusareni tiopachi machenaso nonoraka nokisinioiopa,
teeme Eesusi masitewaraa tísia peenia tiiame peeniatewetiame tete-
wapa tiopa ka'kariwarao, chaachapasiai teemea:
—¡Néee! ¡Ne'neo achini yooraka tísia peeniatewetiamepu tiopaa!
2 Nape Eesusia poanachi sewina tiame e'rapao, chaanekapua
taamoo:
—Wa'a tiiame tiiao ihjia, nape ihji wa'a tiiame aamo tetewaa
ehpe, meeriamahkaopua taawechio, kiisi raampata itipimiitepua tehte
to'weraa. Yooma pihtuame itipimiitepua ru'mikao.

I'ka wehjoari kajuyachi naaniatiwa
(Marako 13:3-23; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)

3 Wa'a muuwarichi puuyasaapua, Oorio roomosate e'enatiapua
waikao. Teeme masiteraa wa'a yasipasoopua Eesusio, naaepaka
iinatukekapua, piineri kahtioio:
—Paamiraa, wiitu i'isaeri tiopachi taamo cheeriao, ¿achinitio wa'a
ikimeri puuua? ¿Ihtana enetapua naania teerewaa, i'ka wehjoari
kajuyachi aamo eenechi enamiachiopua?
4 Taamoo nehjiakapu Eesusia:
—Waika taawechiami mochikamea, yooma noochi paparakamea
amochitia, tísia kaawe ahpo inatemetepua, ki aawata ahpo wisikuemi-
chiopua. 5 Waika taawechiamio ki ookapi e'enamerikopua: "Neeepua

Apoe Riosie Weratiame”, chaachapame. Wa'a chaachapakao puuua,
ki ookapi ti'tijoeri wihkuemeripua, ti'tijoe, ooweru tiame. 6 Waika
taawechiamiopua tiameo, ki nu'uti nasiwaniame inamupuamepua
ahkaoi. Nape wa'a teetoiopua pehjio, ki te'ta majapuamepua pe-
hjio, ki te'ta kajuyachipuapua pehjio. 7 Piiripi ti'tijoeturia piirechi
ti'tijoeturichi nasiwari mehtameripua. Piiripi yawichituwachi, piirechi
yawichituniamechi nasiwasimeripua, ahpo soontarowae. Waika
taawechiamio tísia toorewi aiwapuamepua, waikamio ihji wehjoari
weeechiamioi tiame, ahkaoi ki muenati noonomeripua. 8 Nape yooma
i'ka ikiyoiopua pehjio, pukeri o'icharichi enemapua tísia iinya tiame
aiwapuachiopua, ki teesa kokosa tiiame aiwapuachio.

9 ’Waika taawechiamio amochitia noochi paparakameopua,
tísia nekamuchepuame puuua, yomatiame i'ka wehjoarichi
mochikameeopua; pu'kaopua chapisaoi tísia na'ara kokosa
yorapuamepua, ahkasioi merinarekaopua. 10 Wa'a yoraniapa
puuu noochi paparamea, ki ookapi noochi paparamea
toimeripua, ahpo noochi paparao. Waikaopua, noochi paparame
nekamuchiamekapaopua, ki ookapi noriwi wenejimapua pu'kao.
11 Waika taawechiamiopua tiameo, ki ookapi Riosi nayewatuame
puuyamapua, kiisi pichiwa chaachapame Riosi pichiwarirao,
puuua wa'a chaachapaka wihkuekao, ki ookapi ti'tijoe ooweru
tiameo, sewina erapatemapua. 12 Pu'ka taawechiamioi, tísia
muuweemapua tiameo, na'ara nokayameai, ahpo piirechi kaawe
e'riameai, wekamapua ahpo piirechi kaawe e'riao. 13 Nape noochi
wa'api teetokamea paparakao, kiisi sewina erapaka ahkasi kajuyachio,
newipatepuamepua no'o Noono Riosieo. 14 Ihji kaaweruma tuuyewari
Riosi ye'karichi simiyamea, yomachi wehjoarichi tuuwitopuamepua,
ke'chu wa'a ikinioiopua, yomatiame i'ka wehjoarichi, nane'reka
mochitopuamichiopua; waika enemeri, i'ka wehjoari kajuyachiopua
wa'asio.

15 ’Ehkoriami Riosi nayewatura Raanieriai, itapiti eee tuuwame
cheeriaipua iyotekao, wahka ihtorichio, itapiti tísia iinya tiiame
werapuamekopua Riosi te'ta iyoriwachiopua, tiopachio. (Aaata i'ka
iyoteri iyonamea, Raanieri cheereria pu'ka iinya tiiamechi simiyame
iyotekao, ahkasi ikisopa nane'remapua pehjio, ihtanakoopua pu'ka
iinya tiiame ahpo iyonariao.) 16 Waika wa'a tiame ikiyopaopua,
pu'ka te'ta iinya tiiame te'ta Riosi iyoriwachi yachatiame naaniati-
wariaopua, Uurea mochikamea ti'tijoeria, tísia majaka kaawichi-
ami ujumeripapua waikao. 17 Te'pa karijampa ihsiamea, ka'te
tekimitiapua itapiti ma'chipamiaopua ahpo petechio, ohso kaawe
wa'atia toisa ujumameripua. 18 Ahpo wasawachi nokayameai
tekipanakao, ki ahpo ta'pechio e'enametioi teeremeripua, ahpo wisas-
oriwaoi ma'chipamiaopua. 19 ¡Ooweru petetiamea, kohja chiiti-
amea tiame pehjio, tísia tesiwa te'teremeripua waika taawechiamio!
20 Pu'ka taawechiamio, yomatiame ti'tijoeri mochikamea, Riosichi itaka
mochimetepua, ki tuuroi enemichiopua pu'ka kajuyachi taawechiami
ikinioiopua, resipuniame taawechioiopua. 21 Waika taawechi aiwani-
amio, ki teesa kokosa tiiame aiwaniame teeremerikopua, ihta taawe-
chioi naayachisi o'iniao, ka'chitia aiwatiamechitiaopua, neipamioipua
ki iintumeriopua wa'a ikiniameopua aiwario. 22 Pu'ka aiwari ki ku'we

teewetesoopua Riosio, ki aawata newimeriaipua, nape Riosia pu'ka aiwario, ahpo uuriachi ti'tijoerio, ki tehpe teewetemeripua pu'kao, yooma ahpo uuriao, apochi newipateka.

23 ’Pukaepa wahka ihtoriachi ahjaka mochitoameopua, aamo chaaniamenia, aaata wa'amahka enasoo aamo chaanekao: ¡“Nee, i'wa kahti Riosie Weratiamea”!, ¡“Waamiami ihtonapua”!, aamo chaanesooiopua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, wa'a chaachapoio. 24 Aamo mochikachio e'enamiitepua aaata ki pichiwa chaachapame, Riosie Weratiame ahpo teewaka. E'enamitepua tiame, wisikuaka Riosi nayewatura ahpo teewaka, ki nu'unti peenia ihsiwa nokimeripua tiame, ahkasi Riosi uuriaoi wisikuemeripua. 25 I'ka aamo tuuyamenia, kaawe aamo neesetoka mochitomichiopua pukachio, ke'chu enapoiopua pu'kao, 26 aaata aamo chaanesoo: “Nee, Riosie Weratiamea, waami ihsiamepua ki tijoeekachi”, ka'te siimpamitiapua wa'ao; seenekachiooio aamo chaanesoopua aaatao: “Nee, waami kahtipua yooremina”, ka'te pichikemitiapua pu'kaoi. 27 Ka'te pichikemitia pu'kao, no'o enameria yomatiame ma'chiame weeechi tetewiniame enameripua, kuhjipari tahjepakamechitia, cherayachisi o'inia ahkasi ariyachisi. 28 Yooma pu'ka wa'a tiiame ikiwame no'o aamo chaaneriachitia teetoopapua, kihta toiyame enemapua wa'asio, no'o enameriopua wa'asiopua, oonori ruhjiame tetewapachitia eemea, wa'a po'ipu mukukamea erakopapua.

Tijoe Tijoetukame eenechi enameri
(Marako 13:24-37; Ruuka 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 ’Waika taawechiamio, neipa te'ta tísia aiwari u'matosoopua, ikanati taaa tukapasipamapua, meechaai choipameripua ahpo mechatajenao, so'poriai ruhjimeripua waikao tewekachi o'iniao; ahkasi tewekachi ohjoeme nanaarame utewariraai, chachapia noonoimapua majaka. 30 Waikao te'pa tewekachio, no'o Tijoe Tijoetukame enameriopua wa'asi, tísia naaniateremeripua, tahpitika tiiame. Waikao yomatiame weeechi ti'tijoeturi ki Riosichi paparakamea, naarakomapua chaachapakao: “¡Ai teemea, kiisiki ahjameripua!”, chaachapaka, no'o Tijoe Tijoetukameo ki nu'uti utewarieo tajitoame, toomarichi weritoka no'o tekioio. 31 Waikao weeechi tekisaapania, no'o ku'iwari ki ku'ita chiiame kusutenuramania ahpo turupuchario, yomachi weeechi inamumichiopua, ahpoo yooma na'poapuamekoopua noochi upapuachiopua, yooma te'ta noochi paparakameopua, pu'kao yooma no'owichio uuriaopua, yomatiame i'ka wehjoarichi naomina ohjoemeopua.

32 ’Pahtemitia eemea, i'ka wauri echiwamechi simiyamechi nayewaniame, wa'achitarichio: Eemea i'ka wauri uuyoiopua sawatakao, nane'rema eemea amori asiyamekopapua paamunio. 33 Wa'achitia teeka no'o enamiachi taawechiopua, yooma i'ka no'o cheeria tetewapa ikiwameo, nane'remapua no'o Tijoe Tijoetukameo, tísia waapi ihtoamekopua wa'asi, ahpo petechi pakiwachi weeriamechitiakopua wa'asi. 34 Yooma ihji no'o aamo chaaneria ikipuameo, ikikache itipimapua, ke'chu wahjipoi i'ka no'o cheeria tetewikameopua, waika taawechiamio. 35 Tewekaa weeea tiame kiterepamapua, nape yomatiame ihji no'o aamo chaaneriaa, kiisi wa'atia itipimeripua, kiisi ikikao.

36 ’I'ka wa'a tiiame ikimeriopua keenakoo, aawataai ki nane'riamepua pu'kao, ihta taawechioi ikipuameo, tewekachi

ohjoemeai Riosi ku'iwari, kiisi nane'riamepua, neeeai tijoechitia
nane'rewao, apoeche nane'riamepua pu'kao, te'pa tewekachi
kahtiameche no'o Noono.
37 ’Ehkoriami Nooe taawechiamichitia ikitiameka teeremeri no'o
eenariwaa. 38 Ke'chu i'ka weeechi si'riwa neeroiopua, natakeka
mochitoriaipua tiameo, pu'ka taawechiami itapiti ta'iria pahkotaka,
nenewiwa ta'iria pahkotaka tiame, ahkasi ehkoriami Nooeo, tisiwá
ki nu'uti pawekakerachi pakiriochisi. 39 Senawato yu'ki wawasora
eenakaopua, yooma si'ripurepua. Wa'achitia no'o enamio taawe-
chiopua, wa'achitia senawato enameripua; wa'a teeka enameri neeea,
neee Tijoe Tijoetukamea. 40 Pu'ka taawechio, ooka nokayachio, piiripi
wa'api apechunapuamepua. 41 Ooka ooweru nokayamea tusuka,
piiripi apechunapuamepua, toaka piireo.
42 ’Pukaepa ki nane'riapa achinitio no'o enamerikopapua, no'o
aamo Paamiraopua, ka'te kochika mochitomitia eemea no'o enam-
iao. 43 Eemea inataka keepusaomua i'kao: Aaata kariwaemeraa,
nane'riame enesaa ahpo ichikopuao, ki kochika yasimii puuua, te'ta
taawechi ahpo ichikuepuachiopua. 44 Pukaepa eemea ka'te kochika
mochitomitiapua, i'ka no'o Tijoe Tijoetukame eenoiopua, neeea,
senawato enamerikaitenia.

Kaaweruma seekaerewa, ki kaaweruma seekaerewa tiame
(Ruuka 12:41-48)

45 Wa'a cheesaapua Eesusia, eee taamo chaanekapua:
—¿Aatanakamera ohjoare te'ta kaaweruma seekaerewaa?
Kaaweruma seekaerewaa ihjipua: aaata teekorae toitiame ahpo
ta'pechi neesetomichio, kaawe koi'teka yasitokamepua ahpo
teeko ta'pechio, yooma kaawe yooraka yasitokameopua, ahpo
teeko weweripateriao ahpo ta'pechi, ahkasi ahpo teeko eenachisi.
46 Waikaopua, ihji Teekoraa eenechi eenasaapa, tísia kaawe
yoramapua pu'kao, ahpo ta'pechio tísia kaawe neesetoka yasitoriopua
pu'kao. 47 Puuu teekoraa, kaawe neesetokame enesoopua ahpo
ta'pechio, ¿ki epeche tiiame tehki kiatarepua neesetomichioo, ahkasioi
yooma ahpo iinuewachiopua? 48 Nape pu'ka neesetoame ahpo toariao,
na'ara iintokame enesoopua ahpo ta'pechio, 49 wepikame enesoopua
ahpo ta'pechi weweripakameo, oowera yasaka koaka nawajikame
enesoopua, 50 teekoraa senawato enasaa, tísia kokosa yoramapua
pu'kao. 51 Wa'achi yorameri Riosiai aaatao, ki ahpo chiia e'waka
yasitosoo. Poanatamapua pu'kao, ki ahpo chokichi yasitomichiopua
pu'kao, tísia aiwaniachi ipamapua pu'kao, ki teesa naarakoniachi,
tahpitika cheeniachi taameraopua ki'supakaopua, tísia aiwakao.

25

Oosa mariki kutewe wa'achitaka nayewaniame

1 Waikao Eesusia, pu'ka ooka seekaerewachi simiyame wa'achitari
naewaka kajusaapua, oosa mariki kutewechi simiyame, wa'achitarichi
o'inekapua taamo naewekao, eee cheekao:
—Nee, no'o Noono tewekachi kahtiame ye'karichi muimeria, kaawe
ahpo katewetiame mochitomeripua no'o eenachisi puuyekao, aaata
nenewiwachi noonowitiachitia. No'o keepumitiao i'ka wa'achitarichi
no'o chanimiao, i'ka eee tiiameo: Piie taawechio, oosa mariki kutewe

eneriataipua, muuwaeme napawiriachi nenewipuachio. Wa'a nenewi-
wachio puuu oosa mariki kutewea, neewimeri natepamerikataipua
tahjetokao. 2 Puuu oosa mariki kutewea mariki puuua, ki ne'niame
eneriataipua ahpo ikitariao, nape mariki puuu oosa mariki kutewea,
kaawe ijinatame eneriataipua ahpo ikitariao. 3 Ihji mariki ki
ahpo a'chi ikimia inatakamea, ki soparame i'toriataipua aasieteo,
ahpo tahjewa to'emiaopua. 4 Nape piire mariki kutewe ki kochika
te'terekamea ahpo tahjetomiao, u'matoame soparame i'toriatapua
ahpo ahjae tahjemia aasieterao. 5 Nape wa'a neewimeri puuyeka
mochinioio, tehpe eenepakopa neewimerio, kokochipariataipua ki
anachapakapa kochirewao. 6 Nape naasipa tukaoopua, sisinapure-
tiatapua tahjera tahjemichiopua, eee cheeka: “¡Née, wa'a ihtona
neewimeriapaaa! ¡Tahjetoka natepasaaa!” 7 Waikaopu yooma puuu
kutewea, mochisiriatapua waikao yooma ahpo tahjetomia tajenatemia.
8 Nape puuu mariki kutewe ki ahpo ikimia inatakamea, yooma
soopasaapua ahpo tahjetoa aasieterao, chaachapariatapua ahpo wah-
jachi mariki kuteweo, ahpo ikipua inatakameopua: “Eemea, taamo
rewemitia ku'witaoi aasiete, amori choipatiameka teeme taamo tah-
jetoao, wakipamekapua wa'asi aasietera.” 9 Nape puuua kutewe
aasiete i'toamea pehji, chaachapariatapua pu'kao: “Ka'i, ki aamo
kiama teemea. Aamo kiasaa teemea, ki ijinueka itipimeri teemeai.
Tarimitia eemea ohso kaawe.” 10 Nape pu'ka kutewe aasiete tarimia
siimparioiopua, puuu kutewe ahsepari aasiete i'tokamea, ahjama
muiriatapua neewimiachio, pahkochi. Pu'ka ahjama muisoopua
neewimeria, yeeteparetiatapua muiwachio. 11 Puuu kutewe aasi-
ete tarimia siimpakame e'enasaapa, chaachapaka sisinamuriataipua
muirachio: “¡Taamo paamiraaa, taamo wahjonesaaa, muinariame
teemeee!” 12 Nape apoe neewimeria nehjiariatapua pu'kao: “¡Ka'i
eemea! ¡Kiisi aamo machiyamenia aamoo!”

13 Eesusia kajusaapa i'ka wa'achitarichi naewakao, taamo chaaneka-
pua ahpo masitewao:

—Pukaepa eemea kaawe aamo neesetopuapua, no'o enamiachi
taawechisiopua, no'oo senawato enamerikopapua.

Teekora tomiwara wa'achitarichi nayewatiame

14 Pu'ka oosa mariki kutewe noonowiria nayewasaopua, teekora
iintoria ahpo tomiwae, wa'achitarichi taamo nayewekapua eee cheeka:

—No'o enamiaa i'ka wa'achitarichitia teeremeripua. Piie taawe
aaata teekoraa, aaata ahpo tekipanatia ahpo toomi tekipanamichio
toowesa simiriataipua wahka, seenu weeechi.

15 ’Piiripi pu'ka toomi tekipanamerio, mariki miiri apoche o'ro
toomi ki'yariataipua. Piireopua pu'kao, ooka miiri. Piirechi pe-
hjiopua tiameo, piire miiri toomi tooweriatapua pu'kao. Ihji toomi
kiatiamea, yoomahka tekipanaka muuepumichio eneriataipua, ahkasi
ahpo ye'kachisiopua pipiripio. 16 Waikaopu mariki miiri apoche
o'ro toomi kiatiamea, oosa mariki miiri iintapariatapua pu'kao,
tekipanakao. 17 Puuu ooka miiri apoche o'ro kiatiamea, naao miiri
iintapariatapua pu'ka toomio, wa'achitia ooka miiri yowiteriatapua
ahpo teekoo. 18 Nape piie miiri apoche o'ro toomi kiatiamea, kihta
muuwepuriatapua, oowera wa'amiahka majisa yasariatapua pu'ka
toomio.

19 ’Tehpe neipamio teekora enasaapa, ne'neriatapua i'ka
noonowiriaopua ahpo toomiwaeo, kehkisa ahpo yowika
machenariaopua ahpo toomiwaeo. 20 Waikao mariki miiri tooetiamea,
pahcha naaepakaopua ahpo teekoo, chaaneriatapua pu'kao: “Íya,
i'wa maani aamo toomiwaa mariki miiri, i'wachi maaniamepua
tiameo, mariki miiri toomi no'o yowiteria tekipanakao.” 21 Waikao
apoe teekoraa chaaneriatapua pu'kao: “Kaawe iintokame muuua no'o
tekipanakiaa, kaawechupena aamochi oowe e'rere neeea. Kaawe
tekipanatekamemua no'o toomiwao, wa'a aamo iintoriawichioonia,
epeche weruma aamo kiamania tehkio. Kaawe e'ramitia muuua
noochio, wa'achi erameri neeeai amochio.” 22 Ehjepa neipao, wa'achi
eenariatapu ahpo teekoe ooka miiri tooetiamekai toomi. Puuua
wa'achi eenakaopua chaaneriatapua ahpo teekoo: “Paamira, i'wa
maani ooka miiri toomi, aamoo no'o tooeria tekipanamichioo. I'wachi
maanipua tiame ooka miiri, aamo toomiwae yowiteria tekipanakao.”
23 Pu'kao teekoraa chaaneriatapua: “Tísia kaawe iintokamemua
tiameo, kaawechupena kaawe iintorenia aamochi e'rarenia. Kaawe
neesetoremua no'o tomiwao, wa'a aamo iintoriawichioo neeea,
ehpeche epeche tiiame aamo toowemania yowitemichioo. Kaawe
e'ramitia muuuai noochio, neeeai wa'achitia e'ramepua amochio.”
24 Waikaopu piie miiri toomi toowetiamea, ahpo teeko naaepakao,
chaaneriatapua pu'kao: “Paamira, i'wa maani piie miiri aamo
no'o tooweriaa. Neeea nane'riamekapa ki cheriwiamekopua ki
kaawe machenatioo, aamo majawekania, aamoo ki echakamekaio,
muuu i'ipamekopua, aamoo oritiameo ki ekasuwakai ekasuwatiame
uuyamekopa. 25 Pukaepania aamo tomiwao, kihta muuwepukania,
wehtere majika katewekania ohso kaawe. Pukaepa wa'api kehki
aamo no'rawenania toomio, i'wa maanipua wa'api kehki.” 26 Nape
teekoraa wa'a iintoriopua pu'kao, chaaneriatapua pu'kao: “Kiisi kaawe
iintokamemua, oowera nahsinaka yasakamemua, kihta yooraka pu'ka
toomio, itapiti muuetekao. 27 Muuwejerame e'rakame enesaamua
pu'ka toomio, toomi yowiteniachi toamii muuua, pu'ka toomio ehpe
taawechi no'o eenoiopua, yowika manimichiopua paikapioi, paikapioi
yowikame no'o teimichiopua eenoio.” 28 Wa'a chaanesapa teekoraa,
ahpo tekipanatiameoopua chaaneriatapua pu'kao: “U'yemitiapua
pu'kao pu'ka piie miiri no'o ki'yaria toomio, naatikamera kiamitiapua
pu'kao, oosa mariki miiri muuwepukamera tekipanaka. 29 Wa'achitia
Riosichi tekipanameai, epeche kaawe iintokamea Riosie ahpo oowetiao
yorajera, epeche kaawe yorapuamepua wi'suamesi; nape kiisi
yoorakamea Riosi ahpo ooweria teesaoi Riosi nakiya yorajerawao,
teesaoi ahpo oowe e'reretia wekatemapua, kihta yoranarekapapua
Riosi tehkirao. 30 Waikao Riosia pu'kao, ki apochi teerenarekopaopua
apochi tekipanakao, pu'kao, tukapachi ipamapua pu'kao, wa'ao te'ta
naarakoniachi, tísia kokosa tiiame aiwaniachi, wa'ao tísia aiwakao,
ma'chi cheeniachi taamerao ki'supaka.”

Yomatiame wehjoarichi ti'tijoeri katewewa

31 Waikao Eesusia teekora ahpo tomiwae iintoria kajusaapua,
wa'achitarichi naewakao, i'ka wehjoarichi mochiniame katewerichi
simiyame, taamo nayewekapua wa'achitarichio, eee cheeka:

—Neee Tijoe Tijoetukame eenaio, norikame tajitoka enamerinia,
no'o tewekachi ku'iwari ahjama; wa'a teetoka enamerinia, no'o
ye'karichi yasipamiao wa'asi. No'o ye'karichio, tahpitika teeremeripua
wa'ao, te'ta peenia tiiario. 32 Waika taawechionia, yoomatiame
wehjoarichi mochikame ti'tijoeo ooweruo tiameo, no'o kahtiachi
upanuremania pu'kao, yooma ahpo nonowiriaopua, katewepuawi-
chiopua. Waikaonia Tijoe Tijoetukamea, ti'tijoeo ooweruopua tiameo,
poanatamania pu'kao, aaata tepuyamechitia po'wao, poanatamechitia
chiiwachio. 33 Waikaonia pu'ka po'wachitia no'o poanatariao, no'o
ahjamina mochiwama neeea. Pu'ka chiiwachitia no'o poanatariaopua
ti'tijoeo ooweruopua tiameo, no'o oweminakamera iintapamania
pu'kao. 34 Waika wa'a iintosaania, no'o ahjamina mochiwariao
chaanemania pu'kao: “Yooma eeme no'o Noonochi piipakamea, no'o
Noono ye'karichi mochimeripua, no'o kahtiachi ahjama. Ihji no'o
ahjama aamo mochimiaa, ke'chu naayachikoi o'inia eratiamepua
no'o Noonoeo, waika o'inia aamowichio nuuteweniame. 35 I'ka
no'o wa'a iintomiaopua aamo no'o ahjama mochimiao, no'o chorooi
eeme ko'koteriawichiopua; no'o paramukoiopua no'o nerojiteriopa;
no'o pooechi ihtoio aamo ta'pechi no'o asipuriopa, no'oo aamoo,
kaawe noonowiriopua pu'kao; 36 no'oo wisasori nakiyoio, no'o
ki'yariopua pu'kao; no'o kokorioiopua, no'o ne'nemia e'enariopua
aamoo; no'o perekarichi kahtioio, wa'achi e'enariopua aamoo, no'o
ne'nemia.” 37 Waikao no'o ahjamina ajawariaa, chaachapamapua:
“Nape Paamira, ¿achinitio wa'a noonowikame teemea, aamo chorooio
aamo ko'koteriao, aamo paramoi nerojiterioio? 38 ¿Achinitio aamo
kaawe yoorakame teemea taamo ta'pechi i'tokao? ¿Achinitio aamo
ku'ikame teemea, ki aamo wakiraekoio ki'yakao? 39 ¿Achinitio
siimpakame teemea aamo ne'nemia kokorioio? ¿Achinitio aamo
ne'nekame teemea aamo karichi kahtioio?” 40 Waikao neeea Yawichi-
chitiao, nehjiamapua: “¿Ki no'okosa ku'ikai iikame eemea, aaata
no'o poponichitia tetewao no'o pipinichitia tetewaopua tiame, tesiwa
te'terioio aamo ku'irioiopua?”

41 ’Waikao no'o owenamina ajakameopua chaanemania pu'kao:
“Eemea se'wimitapua noochio, eemea Riosieo, te'ta kokosarichi uhju-
rapuamepua, te'ta aiwaniachi na'ie tatae, kiisii seenampa choipachi
na'i, Satanasi ipapuachi na'itiachi, wa'a aiwatepuachi pu'kao yooma
ahpo ku'iwari ahjama. 42 Wa'a yorapuame eemea no'o chorooio, kiisi
ko'kotekamea, no'oo tísia paramoio, kiisi nerojitekameo; 43 no'o ki
machiwachi oiyoio, kiisi no'o asipuriopua aamo ta'pechio; no'o wisas-
ori nakiyoio kiisi no'o ki'yariopa; no'o kokorioiopua kiisi no'o neeseto-
riopa, no'o karichi kahtioio kiisi e'nariopa no'o ne'nemiao.” 44 Waikao
no'o owenamina ajakamea chaachapamapua: “Nape teemea Paamira,
¿achinitio aamo tetewikame teemea chorowameo, paramuameoio, ki
machiwame oiyoio, wisasorioi nakiyoio, kokoriameoi po'yoio, karichi
kahtioiopua tiameo? ¿Achinitio ki aamo ku'ire teemea?” 45 Nape neeea
Yawichichitia kahtiaio, aamo chaanemapua: “¿Ki nane'riame eemea
aaata tesiwa te'tioio ki ku'irioo, ki nane'riame eemea no'okamera
ki ku'irioo?” 46 Wa'a teesoo no'o owemina poanatatiamea, riisaka
aiwaniachi uumpamapua, ki wahjika aiwaniachi; puuu no'o ahjamina
poanatatiamea, ki wahjiame ahjaniachi itipimapua.

26

Eesusi noriwi chapipua ahpo katewewa
(Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

1 Neipa yooma pu'ka taamo cheesaapa Eesusia, taamo chaanekapua
ahpo masitewao:
2 —Nane'riame eemea ooka taawe toiyamekopua wa'asio, Seme-
jenato pahko enemiachio. Wa'a pahkochi neee Tijoe Tijoetukamea,
kurusichi meripuamenia, nanaaramechi ki'yaka.
3 Pu'ka taawechiami ne'neseriosi pa'pamiratuamea, Uurio pirenaturi
o'ochetiamea tiame, Kaija te'ta neeseriosi paamiratuame kahtiachi
napawiriaipua, te'ta weruma tiopachi. 4 Ihjia Eesusi ahpo chapipua
katewemia napawiriaipua, a'chikoi yooraka meripuaichiopua, wis-
tuka. 5 Puuua ahpo katewekao chaachapariapua:
—Nape pahkokoio ki chapima teemea pehjio, ki tahpitika noonoimi-
chiopua pu'ka na'naritoao nenekaka.

Oowitiame, Eesusi peeniajuwa to'wekame tarachi
(Marako 14:3-9; Waani 12:1-8)

6 Eesusi Wetania ihsioio Siimoni reperaeme teewataniame
ta'perachio, 7 wa'a eenaka piiripi oowitiame sewajuya i'tokao, puuua
piire riimeta pochikame u'pariapua pu'kao, tísia nateyame. Ihji
oowitiamea wa'a enasa, meesa chokichi kahtioiopua Eesusio, moochi
to'wepakapua ahpo sewajuya u'pariaopua. 8 Teemea wa'a iintokame
tetewapao, kiisi kaawe erakokao, taamo chaachapaka teemea:
—¿Achinikai ihji oowitiamea na'atanipua pu'ka sewajuya, tísia
nateyameoiopua? 9 ¿Ki ookapi toomichi nehjime teeeriaipua ohso
kaaweo, kihta ko'kome tiamekoopua ihkokepuaichio?
10 Nape Eesusia inamuriapaopua taamo chaachapao, taamo
chaanekapua:
—¿Achinikai wa'a aamo chaachapani eemea i'ka oowitiame wa'a
ihsiame tetewikapao? Ihji oowitiame noochi iintoriaa, káátisia kaawe
iintotiamepua. 11 Kooamewichio tesiwa te'tiamea, senepi taawechi
tetewimeri eemea pu'ka ku'ipuawichioo, nape no'oo ki senepi taawechi
tetewimeri eemea. 12 Ihji sewajuya no'o to'wetiamea, no'o weerewa
kateweka ihsitiame puuua, ke'chu no'o mukuyoio, no'o weerewa ki
iinyajuwa ujuremichiopua. 13 Pichiwa chiiamenia i'kao, ihji oowitime
no'o yoorariaa, ahkasi wahka ihtoriachi i'ka Riosi kaaweruma tuuye-
wari nayewatuniachisi, nayewapuame ihji oowitiamea, inatepasikao.

Uurasi noriwi iintoria Eesusi
(Marako 14:10-11; Ruuka 22:3-6)

14 Waika taawechiamio piiripi taamo Eesusi oosa mariki aampa
ooka masiteraraa, Uurasi Ihkarióte tewaniame masiteraa, ne'neseriosi
pa'pamiratuamechi simiriaipua. 15 Pu'kao chaaneriapua wa'a
eenakao:
—¿Ihkina no'o kiatare eemea Eesusi no'o amochi nejisoo?
Aapoeopua chaachapariapua:
—Ahkasi piie weerewa aampa oosa mariki tataparasi toomi.
16 Waikaopua, pu'ka toomi ahpo kiatiachisi wa'anao, o'ineria Uurasia
i'yakao, aachin teeka noriwi nehjimiaopua Eesusio.

Taamo Paamira Aari Koi'wa ko'karia
(Marako 14:12-25; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

17 Pahcha taawechi pahkochio ki rewaruraeme koi'wachiopua
paanio, teeme masiteraa, iinatukekapua Eesusio:
—¿Akana aamo yorakejeranimua Semejenato koi'wariopua?
18 Wa'a taamo chaanesoopua puuua, taamo chaanekapua:
—I'ka muuwarichi siimpamitia eemea i'ka tijoe ta'perachi, pu'ka
wa'a ta'peemeo chaanemitiapua: “Taamo Masitariaa, eee aamo
chaanemichio taamo uhjurakapua: Waapi toinapua no'o kiteremi-
achio; wa'ami simiyamekane aamo ta'pechi, Semejenato koi'wari
ko'komiaopua, yooma no'o masitera ahjama.”
19 Wa'a chaanetiapa teeme masiteraa, wa'a siimpatiapua waikao.
Wa'a e'enasaopua teemea, yooma iintokapua chaaneretiao, wa'a
yoratiapu kooameai.
20 Ehjepami aari enasaapa Eesusia, meesamina yasipakapua, yooma
taamo ahjamaopua, oosa mariki aampa ooka masitera. 21 Wa'a koaka
mochinioio, taamo chaanekapua Eesusia:
—Aaata i'wa mochikamea teeme, no'o noriwi nehjimeripua.
22 Waikao teeme masiteraa, tísia yuuwesipatiapua. Wa'a chiiopao
teemea yoomahka pipiripio, iinatuketiapua:
—¿Paamira, aatana ohjoare puuua, neeekosa? —chaachapatiapua.
23 Neipa yooma wa'a chaachapatioopua, nehjiaka Eesusia:
—Aaata piirepua, taamo ahjama ichuyame. 24 Neee Tijoe Tijoe-
tukamea, wa'a yooraka noriwi nehjipuamepua, Ehkoriami Iyoterichio,
wa'a chiiopa, nape ¡ai puuua, aaata wa'a iintokamea! Epeche kaawe
eneriaipua, ki naawakame enesaa.
25 Eesusia, Uurasi ahpo noriwi ihsiame iinatukekoiopua cheeka:
—Paamira, ¿neee ohjoarepua?
—Wa'a chiiame muuua —chaanekapua Eesusia.
26 Waikao koi'oiopua pehjio Eesusia, piiripi paani uusa chi'wanasao,
cheriwema ki'yakapua ahpo Noono. Wa'a iintosaapua, chaanekapua
taamoo:
—Ihji paania no'o weerewapua. Eemea yoomahka eeme pipiripio,
chi'watiame ko'komeripua.
27 Wa'a ikisaopua, itapiti iijiwari uusaopua piie paasoo, cheriwema
ki'yakapua tiame ahpo Noono, wa'a iintosaopua, chaanekapua taamoo:
—I'ka, paasochi maaniameo, yoomahka pipiripi iijimeri eemea i'kao.
28 Ihji paasochi maaniamea, no'o eera puuua. I'ka eeraeo, weemera
kateweri ti'tijoeri ahjama no'o yahchapua, yooma ti'tijoeri tatakoririao,
cheriwepuamewichio no'o wi'sumeri.
29 Eesusia, simiteka taamo tuuyekao, cheekapua:
—Neeea aamo chaanenapua, ki oosa no'o iijimio tuunania, i'ka uuwa
neeroraopua, ahkasi no'o Noono ye'karichi, taamo mochipachisiopua.
Ahkasi waika enemapua, eenechi aamo ahjama iijimiaopua, i'ka
panijuwari neeroraopua.

Eesusia Peero ahpo ka'itamo tuuna
(Marako 14:26-31; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

30 Neipao, wiikari wikatasaopua, teewi siimpatiapua waikao, Oorio
Roomosachi. 31 Wa'ao Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:

—Eemea ehpe tukaoo, yooma eeme no'o toimeripua. Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiamekopua: “Tepuyamea meripuamepua, tepuniamea, chi'ripameripua.” 32 Nape neeea eenechi meritiai ahjasaapa, Arirea weeechi siimania ke'chu wa'a aamo e'enoi no'o ne'nemiao.
33 Peeroa chaanekapua waikao:
—Yoomahka aamo toitarepua nape neeea ka'i; kiisi aamo toimania.
34 Wa'a chiiopua Peeroo, chaanekapua Eesusia:
—Pichiwa chiiame neeea ehpe wa'api tukawarichio, ke'chu totojowira kusuyoio, paisa no'o ka'itamerimua.
35 Nape wa'a chaanetiai Peeroa, nehjiakapua:
—Kiisi wihtuka chaaninia pu'kao, mukimiaiopua aamowichioo, kiisi aamo toimania.
Wahjachi masiteraai, wa'achi chaachapatiapua.

Eesusia E'semaní tewekachi ahpo Noonoma, nayewatiame
(Marako 14:32-42; Ruuka 22:39-46)

36 Ehjepao Eesusia masitera ahjamao, E'semaní tewaniachi e'enatiapua. Wa'a asisaapua Eesusia, taamo chaanekapua ahpo masiterao:
—I'wa itipimitia eemea ku'itapio. Waami siminania ku'itapio, no'o Noono ahjama nayewamia te'pa kahtiameo.
37 Wa'a cheesaopua, waanami akipakapua teesa, Peero yeeka, na'pa Sewereo tatanara tiame. Wa'ao Eesusia, tísia iiyana erapakaopua, 38 chaanekapua ahpo yeetoriao:
—Neeea ehpeo, tísia yuuwesiamepua, ahkasi mukime eraniame iikachio. I'wa no'o puuyemitia eemea pehjio, ne'neka mochika.
39 Wa'a cheesaopua epeche teesa waanami enepasaapua, wehchisi koomorasipakaopua, chaanekapua ahpo Noonoo tewekachi kahtiameo:
—No'nooo, no'o sewina teeremia enesaamua, i'ka aamo iintomia noochi tísia yuuwesiao, no'o se'wipuaoiopua. Nape ki no'okamera e'rachitia iintojeraninia aamoo, aamo e'rachikamera.
40 Ehjepao Eesusia, taamo ahpo masitera toariachi eenaio, kokochiame tewakapua taamoo. Wa'a te'tereriopa taamoo, chaanekapua pu'ka Peeroo:
—¿Ku'itapioi ki ne'neka mochime erakona eemea? 41 Pusakame moochíii, neesetowa itaka Riosichio, ki aamo ahsemichiopua na'arario. ¿Ki nane'rena eemea kaaweruma erakoaio, senawato ki kaawerumachi wichitariaio, weerewao ki anachamekopu moochi inatarichi eraniameo?
42 Eesusia, oosa simiyachi simisaapua ahpo Noonoma nayewamiao, chaaneka nayewekapua:
—No'noo, ki teeresoo no'o se'winapua i'ka tísia no'o aiwa yuuwesiao, aamo e'rachitia iintopuapua, ki no'okamera e'rachitia.
43 Eenechi oosa simiyachi eenaka ne'nioio, kokochiame taamo tewakapua. Teemea puichio, kiisi ne'neme erakoamekapua kokochinaria. 44 Wa'a te'tiame toisaapao, eenechi siinkapua ahpo Noono ahjama nayewamia, paisa simiyachikapua wa'asio. Waikaoi Eesusia, wa'api cheeka nayewekapua ahpo Noonoo. 45 Eenechi eenaiopua wa'asio taamo pe'tiachio, taamo chaanekapua:
—¿Iiweta kokochina eemea pehji? ¿Tísia reresipakame eemea? Ne'neka mochikaa, asikame neeeapa, Tijoe Tijoetukameapa,

nanaaramechi kiapuachiopua, ichipukao. 46 Mochisíka wa'ási. Wa'a
ihtoamepa no'o noriwi nanaaramechi kiameria.

Eesusi chapiniame
(Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)

47 Iiweta wa'a chiioi Eesusio, Uurasia piiripi taamo oosa mariki
aampa ooka masiteraa, taamo mochikachi asikapua, muuwaeme
yeeka soontaro. Ihji ahjama e'nakamea, nasimacheta makoka
e'enakamekapua; puuu wahjachia, kuuu ahjae wewepuame.
Yooma ihjia, ne'neseriosi paamiratuame uhjurariamekapua, i'isaeri
o'ochetiame pirenaturi tewaniame tiame. 48 Uurasia noriwi
nehjiakaopua Eesusio, chaanekame eneriapua soontaroo:
—Aaata no'o chuchuya, puuu enemapua chapipuamea.
49 Pukaepa Uurasia Eesusichi asikao,
—¡Kúíraaa, Masitari! —chaanekaopua Eesusio.
Wa'a chaaneka Eesusio, chuchukapua. 50 Waikao Eesusia wa'a
yoratiapao, chaanekapua Uurasio:
—¿Ihtana e'raka ihsiamemua?, no'o kaawe uuyaa. Ikanati iintosa
naaju, aamo iintomia eenariao.
Wa'a cheesoche Eesusio, soontaro i'tomeria, naaepaka chapisa
i'tokapua.
51 Nape Eesusi chapinioio piiripi teeme Eesusi ahjama ohjoamea,
ikanati ahpo nasimacheta ma'chipasapao, nakachi meteka tehpuneka-
pua nahkarao, piiripi pu'ka te'ta ne'neseriosi weripateriaopua. 52 Nape
Eesusia wa'a iintokopa pu'kao, chaanekapua pu'kao:
—Ka'te wa'a iinto muuua. Yaapiti katewesa muuua pu'ka aamo
merimachetao. ¿Ki nane'renakosa muuua ki wa'a ihsimerikopua? ¿Ki
nane'riame muuua merimachetae ko'yameo, merimachetae merini-
amekoopua tiame? 53 ¿Ki nane'riame muuua no'o nehpurewa
itanesoopua no'o Noonoo, u'matoame piie miiri Riosi ku'iwari no'o
uhjuremiikoopua, no'o nehpupamichioopua pu'kao? 54 Nape wa'a no'o
iintosoopua, ¿achini ikitapu Ehkoriami Iyoterichi chiia, no'o Noono
tewekachi kahtiameopua, ikipo tuuria?
55 Waikao wa'a chaaneka terisaopua merimachetae metekameopua,
Eesusia chaanekapua ahpo chapimia e'enakameo:
—¿Achini iikai eemea kuuu wewera makoka enapamepua, nasi-
waniame maacheta makokaopua tiame, aaata ki nu'uti na'ara iin-
tokamechitia chapimiao? ¿Ki senepi taawechi no'o tetewikame eeme
tiopachi masitiame? ¿Achinikai ki wa'a no'o chapika eemea? 56 Nape
eemea, wa'a noonoimeripua noochio, pu'ka Ehkoriami Iyoterichi
chiiao, pichiwa machenamichiopua, ehkoriami Riosi nayewatura,
chaachapariao.
Wa'a o'inia Eesusi chapitiachio, piineri toaka teemea, yooma ujuma-
tiapua.

Eesusia te'ta muuwaeme napawitiachi
(Marako 14:53-65; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24)

57 Wa'a chapisa Eesusia Kaija peereimia napawiniachi i'toretiapua,
ne'neseriosi te'ta paamiratuamechi. Wa'a weruma yooremina na-
pawiniachio, wa'a napawiriapua, iyoteri ti'tijoe, o'ochetiame tewa-
niame pirenaturi tiame, Eesusi chapitiame katewemiapua, puuyeka.

58 Peerochea waikao, piineri na'naritoriapua neipa, ahkasi ne'neseriosi
te'ta paamiratuame ta'perachi. Wa'a ta'pechi pakisaapua, tiopachi
ne'nesetoame ajakachi weripakapua ne'neka, nane'renariapa puuua,
aachin teeremerikopua Eesusichio.
59 Yooma neeseriosi pa'pamuratuamea, oochetiame pirenaturi tewa-
niamea tiame, te'ta weruma napawiwachi napawikamea, Eesusi
meripuamesi wenejiwa i'yaipua. 60 Nape Eesusia ki ookapi itapiti
wenejika e'enatiaipua, kihta na'arari teitiapua, yooma wistuki
chaachapariapua. Nape wa'asi neipaopua wa'ao, ooka e'enakapua
wenejiame, 61 puuua chaachapakapua:
—I'ka tijoeo teemea, i'ka chiiame inamukapua: “Neeea i'ka tiopa
ru'minakaio, paika taawechi weramania eenechi.”
62 Waikaopu te'ta paamiratuamea neeseriosi, werisika iinatukeka-
pua Eesusio:
—¿Kihta nehjianimua pu'kao, ki nu'uti na'arario tuuka wenejiniai?
63 Nape Eesusia ihchi itipikapua. Waikao te'ta neeseriosi paamiratu-
amea, chaanekapua Eesusio:
—Pichiwa Riosi ahjamechi pichiwataka nehjiapuapua, ¿pichiwa
Riosi Taanarakosa muuua, Riosie Weratiame?
64 Eesusia waikao cheekapua:
—Eje'e, wa'atepua, te'ta aamo chiiachitia. Neeea aamo chaanema-
pua tiameo: No'oo Tijoe Tijoetukameo, tewekachi kahtiame no'o
tetewipuawite neeea, te'ta no'o Noono yawichituwa yasirachi ahjam-
ina kahtiame, ki nu'uti utewarieka yawichituame. Wa'a o'iniao no'oo
toomarichi weritoka eename tetewipuamepua.
65 Wa'a chiiame inamukapa Eesusio, waikaopu te'ta ne'neseriosia
tísia nekakao, ahpo si'panakapua wisasoriwao. Wa'a iintosaapua,
chaanekapua yooma wa'a napawikameopua:
—¡Ihji tijoe chiiaa, tísia na'araripua Riosichioo! ¿Aatia aaata nakita
teeme, epeche pichiwatameri? Eeme wa'api inamukamepua wa'asio,
Riosio, tísia na'ariamekopua. Waikao te'ta neeseriosia yooma ahpo
ahjama napawikameo, iinatukekapua chaanekao:
66 —¿Achina erakoame eemea pu'ka chiiao? ¿Ihtana yorapua
erakoame eemea pu'ka?
Waikao wa'a napawikame iinatuketiamea, chaachapakapua:
—¡Merisáaa! ¡Merisáaa! ¡Riosi tísia na'ariame puuuaaa!
67 Waikao ookapi weruma napawitiachi mochikamea, Eesusi weeri-
achi e'enapaka akachupiapua, nanarichi. Wahjachia teesa wepakao,
chaachapapua iinatukekao:
68 —¿Ki Muuukosapu Riosie Weratiame? ¡Ehsoo, taamo tuuyesao
aatanakamera aamo wewekame teeme!

Peeroa ki machiyo tuuna Eesusio
(Marako 14:66-72; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-27)

69 Peeroa wa'a nokioiopua yooreminao, ma'chi kahtiapua Kaija
kaarira ta'pewarachio. Wa'a kahtioiopua Peeroo, wa'a eenaka piiripi
oowitiame wa'api tekipanamea, chaanekapua:
—¿Ki pu'ka ahjama oiyame muuuai, Arirea ohjoeme chapitiame
ahjama?
70 Peeroa nehjiakapua:
—Ka'i, neeea. Kiisi machiyamenia pu'kao, aamo chaachapao.

71 Waikao Peeroa, waami puuyaniachiami ihtoio, wa'aoi piirechi
oowitiame tiamea, Peero tetewikapao tiameo, chaanekapua ahpo
wahjachio:
—Ihjipu tijoea tiame, i'ka Eesusi Arirea ohjoeme ahjama oiyamea.
72 Waikao Peeroa eenechi ka'itakapua Eesusio cheeka:
—Kiisi machiyamenia pu'kao; ki pichiwa enesoo no'o chiiao, muki-
taonia —cheekapua.
73 Ehjepatakirio wa'a nokayamea, Peero naaepakao, utewaeme
chaachapakapua:
—Pichiwápua muuu tiameo, i'ka Eesusi ahjama oiyamea, wa'achi
cheeka nayewame muuúai.
74 Waikao Peeroa, eenechi ka'itakapua Eesusio, paisachi
simiyameopua, eee cheeka:
—Kiisiki machiyamenia pu'ka tijoeo.
Wa'a cheesoche Peeroo, kusuchachakapu totori oowiraa. 75 Waikao
Peeroa Eesusi cheeria inatepariapua: “Muuua, ke'chu kusuyoi totori
oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamerimua.” Wa'a iikapa Peeroa,
tísia iiyana erapakaopua yuuwesika, ma'chi machenaka nanarariapua.

27

Piiratochi i'towa Eesusi
(Marako 15:1; Ruuka 23:1-2; Waani 18:28-32)

1 Pu'ka meere ma'chirepasoopua, yooma ne'neseriosi
pa'pamuratuamea, i'isaeri pirenaturi o'ochetiame tewaniameapua
tiame, Eesusi meripuame kateweriapua. 2 Waikao Eesusi
purisapaopua, Piiratochi i'totiapua, Rooma ohjoeme te'ta
yawichiwichio yawichituamechi.

Uurasi ahpo me'ya

3 Waikao Uurasia Eesusi noriwi nehjakamea, Eesusi meripuame
iintoriapao, tísia iiyana eraparepua ahpo tísia na'ara iintoriaopua.
Wa'a erapakaopua pu'ka piie weerewa aampa oosa mariki tata-
parasi toomio, eenechi no'rapurepua neeseriosi pa'pamuratuameo,
o'ochetiame pirenaturi tewaniameopua tiameo. 4 Wa'a iintosaapua
pu'ka pa'pamuratuameo, chaanerepua:
—Ki nu'uti tatakorire neeea aaata kihta iintokameoipua nehjakao.
Nape puuu pa'pamuratuamea, chaanerepua Uurasio:
—Muuua, muuukamerapua tatakorikamea, teemea kihta
noonowikamepua. Amoe wa'api wa'a iintokamemua pu'kao.
5 Waikao Uurasia wa'api i'isaeri tiopachi ihpapasesapao toomio,
ma'chi akiparepua wa'a mochiwachio. Wa'a machenasaapa puuua,
ahpo kuuuchi chuhchaka wiitarichio, ahpo topepateka me'yarepua.
6 Waikao te'ta pa'pamuratuamea pu'ka toomi apechunasaopua,
chaachaparepua ahpoo:
—Ihji toomio eeraemekopaopua pu'kao, ka'chi iika towapuamepua
Riosi oowewari maaniachio.
7 Waikaopua kaawe ahpo katewesaopua, Sikoritame Weewara
tararepua ahjaeo, seesenu ti'tijoeri wahjipame toapuachi. 8 Waika
o'inia ehpiamisiopua pehjio, We'e Eeraeme teewaniachipua wa'ao.
9 Wa'a teeka pichiwa machenare Eremia cheeriaa Riosi nayewatura,
puuua eee cheeriaio ahpo iyoterichio: “Puuu isaeri pa'pamuratuamea,

ahpo noriwi nateteriae nehjitiameeo, pu'ka piie weerewa aampa
oosa mariki tataparasi toomio, eenechi no'raputiame itipikamepua.
10 Pukae toomie taritiame Sikoritame Weewaraa. Neee Eremiaa, wa'a
chiiame iyotekamenia, te'ta no'o Paamira tewekachi kahtiamee, no'o
nane'reteriachitia.”

Eesusia Piiratochi
(Marako 15:2-5; Ruuka 23:3-5; Waani 18:33-38)

11 Eesusia Piirato yawichichi upasao, eee cheeka iinatuketiapua:
—¿Pichiwa uurio ti'tijoeri yawichiwara muuua?
—Eje'e, aamo chiiachite puuua —nehjiaka Eesusia.
12 Nape puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea o'ochetiame pirenaturi
tewaniame tiamea, weeru chaachapoipua Eesusi na'arekao, ihchi
itipikapu Eesusia. 13 Waika Piiratoa Eesusio ihchi itipikopao, chaaneka-
pua Eesusio:
—¿Kiisi inamuamekosamua yooma aamo tísia na'arechanewao?
14 Nape Eesusia kiisi nehjiakapua pu'kao. Wa'atia itipikapua.
Yawichia wa'a tiiopa pu'kao, “iinsa tiiame ihjia”, erapakao, ka'chi ikime
e'rapua.

Eesusi meripuaichio i'tonurawa
(Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38; 19:16)

15 I'ka pahkochio, aaata karichi kahtiame toiniame eneriaipua
pu'ka taawechiamio, aaata itasoopua ma'chi toipuawichioo. 16 Waika
taawechiamiopua, wa'a karichi yasariaipua piiripi tijoe tísia inamu-
niame, Eesusi Warawasi tewaniame. 17 Pukaepa Piiratoa machenaka
iinatukeriaipua wa'a napawikameo:
—¿Aatanakamera toijerame eemea, Eesusi Warawasi, naatikosaoi,
Riosie Weratiame Eesusi?
18 Piiratoa Eesusi Riosie Weratiame toinuramio o'rariaipua, kihta
na'ara iintokamekopua Eesusio, oowera tísia nakiniamekopa Eesusio
tísia muuwaeme ti'tijoerieopua.
19 Nape Eesusi katewenioiopua Piiratoeo, Piirato uupiraa, chaa-
nenuraka uhjureriapua Piiratoo, eee cheeka: “Ka'te katewemitiamua
pu'ka tijoechi simiyameopua wenejiniameo, kaaweruma tijoekopa
pu'kao, pa'a tukaoopua neeea, tísia iinya tiiame teemukania amochi
simiyameopua, kiisi kaawe tiiame aamo iintosoopua pu'ka tijoechio.”
20 Nape pu'ka wa'apichio ma'chio, neeseriosi pa'pamuratuamea,
o'ochetiame pirenaturi tewaniameapua tiame, Warawasikamera toin-
uramichio, oowe erapaterepua ti'tijoerio, Eesusikamera meripuawi-
chio. 21 Pukaepa Piirato eenechi ti'tijoeri iinatukioio aachin tiamera
toipuamekoo, Eesusikoio, Warawasikoio, ti'tijoeria chaachapakapua
siinakokao:
—¡Warawasikameraa puhjésaa! ¡Warawasikamera puhjésaa!
22 Piiratoa wa'a chaachapopao ti'tijoerio, eenechi iinatukeka
chaanekapua:
—¿Ihtana iintotane Eesusio, Riosie Weratiame tewaniameo?
Pu'kao muuwari ti'tijoeria, chaachapakapua:
—¡Kurusíchi me'yaaa!
23 Wa'a chaachapopao Piiratoa, chaanekapua:
—Nape ¿ihtana ki kaawe iintokamepua wa'a yorapua?
Waikao muuwaeparia, epeche utewaeme chaachapakapua:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

24 Piiratoa ka'chi ikime e'rapa Eesusi toinariaio, epeche teetopa
muuwario chaachapakao, Piiratoa neeroi uusao, yooma tetewachi
paanikokapua cheeka:

—Neee aamo noonowinariao, paanikonania pu'kao, kihta teerenar-
iapa noochio, pu'ka meritioio —chaanekapua pu'ka muuwepari tísia
siinakoameopua—. Eemekamera kokosapuamepua, neeea ka'i.

25 Waikao yooma muuwaria nehjiakapua:

—¡Wéee, pe'yáchiii! ¡Pe'yachi tamochi wichitapu Riosi
kokosáriaaa, yooma taamo tatana tijoetusiwachiopua tiaméee!

26 Wa'a chaachapopaopua pu'kao, Warawasikamera puhjesa toakapu
Piiratoa; Eesusio wepinurarekapua pu'kao, wepisaopua, merinureka-
pua pu'kao, kurusichi chuhchaka.

27 Waikao Eesusia soontarokarichi uparetupua kapitaichi. 28 Wa'a
ajapasaapa kapitai kahtiachio Eesusio, yooma wakirapusao, sehta-
murame wakirateriapua waikao. 29 Wa'a yorasaopua moochio, we-
hcha pi'rinaka yawichi mo'kori netesaopua, mosokiraterepua. Wa'a
noonoisaapua, ahjamina sekachio yawichi teesorara makotesaopua,
yawichi teewaka aacherepua na'areka. Wa'a yorasaapua, chopoko-
rieka aajapeka Eesusio, eee chaachapariapua na'arekao:

—¡Kúíraaa, isaeri yawichíwaraaa!

30 Wa'a chaachapakaopua akachupiapua paanatao, wa'a nokakaopua
tiame, pu'ka wa'api teesorae ahpo ki'yariae, moochi wepariapua wa'ao.
31 Wa'a nokisaapua na'arekao, pu'ka ampawakira sehtamurameo
puhjesaopua, wa'api wakirara chuhcheriapua eenechi. Yooma wa'a
noonoisaapua yooreminao, merimiachi i'totia Eesusi wa'asi, kurusichi
merimia.

Kurusichi meriwa Eesusi
(Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

32 Wa'a i'tonioio siimpaniachio, pooechi natepatiapua piiripi tijoe
Siimoni tewaniame. Ihji tijoea Siirene weeechi ohjoeme eneriapua.
Waikao soontaroa pu'kao, Eesusi ku'ika i'tonurekapua kurusio, ki
kakajuopua Eesusiopa mooketokao.

33 Wa'a nokisia Ókota tewaniachio, ajasitiapua, Wahjipakame
Mo'ojowa chanika chaniwamechi. 34 Wa'ao Eesusio waikao, chipuwari
neerora wiino ahjama kiatiaipua tisiwá chihpuame, nape Eesusia
yenasache ki nakikapua.

35 Kurusichi chuchasaopa so'sontaroa, Eesusi wisasoriwao ahpo
newitowa te'ekapua pu'kao, aaatakamera newitokamea, ahjama itip-
imichiopua, ehkoriami Riosi na'nayewatura te'ta chaachapariachitia,
puuu te'ta ikitiapua. 36 Wa'a nokisaopua, wa'api mochika itipirepua
inatekao. 37 Wa'a kurusichio moochikamera tepaminao, itapiti iy-
otetiame chuhcheretiapua, aatia tiiachipa meritiamekopua chiiame.
Puuu iyotetiamea, chiiamekapua: “Ihjipu Eesusia, uurio ti'tijoeri
yawichiwaraa”, chiiamekapua.

38 Ooka ichikoame chucharetiaipua tiameo, piiripi ahjamina, piirea
owemina, na'pa puuua neneku chokichi, pipiripi kurusichi. 39 Wa'a
chuhkoi Eesusio wa'ami u'matopamea, na'areka Eesusio, mo'rewaka
u'matopapua chaachapa:

40 —¡Nee, muuua tiopa ru'minakaio, paika taawechi weramio
tuukamekaiomua eenechio, ¿ka'chi iika aamo newime o'ranimua
ehpeo, pichiwa tísia utewariemeko tuukamekaio? ¡Pichiwa Riosi
Taanara enesaa, tekisáoko ehpeo, wa'a kurusíchio!
41 Puuu neeseriosi pa'pamiratuamea, puuu o'ochetiame pirenaturi
tewaniameaipua tiame, chaachapakapua:
42 —Wahjachio newipatiameko tuukaio, ka'chi iika newipame
e'ranipua ahpo wa'apioi. Ihjia i'isaeri yawichikai, tekimetiaipua
wa'a kurusichio, taamoo pichikemichiopua pu'kao, apoekopua Riosichi
eenameo. 43 Riosichikamera oowe e'riameko tuukamepua; wa'a teere-
soo, Riosi apoe enamapua newipatemiao, tísia nakiyame enesaapua
pu'kao: “Riosi Taanara neeea”, cheekamekopao.
44 Ahkasi puuu ooka ichikuame kurusichi chuchatiameai, na'ara
chaachapakapua Eesusio.

Eesusi mukiwa teereria
(Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

45 Neipa pu'kaopua, oowetawesi o'inia yooma tukapasipasao, ahkasi
arikiri paika keenako simiyachisi, taajenakapua eenechio. 46 Paika
keenako teetoio Eesusia, weeru sisinakaopua chaachakapua:
—Eeri, Eeri, ¿reema sawatani? —No'o Riosi, no'o Riosi, ¿achinikai
no'o toakamemua? —cheeka chaniwamepua eureo naewaniachio.
47 Waikao ookapi wa'a ajakamea, pu'ka inamukapao chaachapaka-
pua:
—¡Néé, keepukao! Ehkoriami Eeria paaechanipua.
48 Waikaopua piiripi puuua, ikanati a'potiame uusa paatatiamechi
saampatesao, kuhsichi chuchasa wa'apote oowepakapua, Eesusio
pi'pimichiopua. 49 Nape i'kao oowioiopua, wahjaa chaachapakapua:
—Ka'te, ka'teopua pehji. Enatakoipu Eeriaa, newipatemia.
50 Nape Eesusia eenechi utewaeme sisinakao, mukukapua wa'asi,
ahpo Noonochi nehjakapua iikao. 51 Eesusi mukuyoio isaeri mochi-
wachi tiopachioi, tísia weruma tiiame ikirepua. Puuu wisasori Riosi
iyoriwachi pejana chuhkuameai, pu'ka wa'apichi keenakoo, te'pa
o'inia teeresi si'parepua. Pu'ka wa'apichi keenakooi, weeeai, ki
muenati noonorepua, ahkasi e'peai yooma tataka kahsirepua. 52 Wa'a
iikaopua tiameo, wahjipakame toatiachioi, yooma wahjorepua, ki
ookapi Riosichi paparaka wahjipakamea, eenechi ahjarepua. 53 Neipa
Eesusi oijenasoopua, puuu wahjipakame eenechi ahjakamea, ohjosire-
pua toatiachi puuyakao, Eerusareni e'enare puuua waikao, wa'a
Eerusarenio, ki ookapi ti'tijoee tetewitiamepua.
54 Waikao eenechi Eesusi meritiachi nayewakao, puuu soontaro wa'a
inateka mochikamea, soontaro kapitairaopua tiameo, yooma pu'ka
ikiyame tetewapaopua wa'ao, weeeo tiame ki muuenati nokayopao,
tísia majariapua. Waikaopua yooma wa'a tiame ikiniopaopua, Eesusio
e'repakaopua, chaachapakapua:
—¡Aa, pichiwa Riosichi o'inia eenakame eneriai ihjia, Tijoe Tijoe-
tukame!
55 Pu'ka wa'a ikiyoiopua wa'ao, wa'achi ajakapu ooweruai
muuwaeme Eesusi ahjama e'enakame, Arirea o'inia ku'isika
na'naritokamea. Ihjia, mekapi ajakapua wa'ao, ne'neka. 56 Pu'ka

ooweruchio wa'a ajakapua, Maaria Maarena, Maaria Saantiao Oose tiame yeeyera, Sewereo tatanara yeeyera tiame.

Eesusi mukukatewe teesotiachi
(Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)

57 Pu'ka wa'api aari tukapasipoio, wa'achi eenariapu Oose tewaniameai Arimatéa weeechi tijoe, Eesusichi pichikiamekapaopua tiameo.
58 Puuu Oosea, Eesusi yeeyera ahjama ahpo katewesaapua masitewara tiame, Piiratochi simika itariapua Eesusi weerewarao, wetemajimio tuuka. Waikao Piiratoa, kianurarepua pu'kao. 59 Ehjepao Oosea, Eesusi weerewara tekipuketiaopua, riino wisasori tohsanamechi ikapikapua.
60 Pu'kao ikapisaopua, ahpo weemera teesotariachi teekakapua, ahpo mukiso tekipuachio neteriachi. Wa'a tekisaopua weruma tehte chihturame to'petiapua ki'sunaka. Wa'a ikisaapa nonoratiapua. 61 Nape Maaria Maarenaa, piirechi Maariaapua tiame, wa'a mochika itipikapua pehji, tekitiachi ne'neka.

Eesusi mukukatewetiachi inatewa

62 Pu'ka meereo ma'chirepasoopua, yooma kateweniame tewaniame taawechi u'matosoopua, resipuniame taawechio neeseriosi pa'pamuratuamea parisero ti'tijoe tiame, pirena siimpariapua Piirato chaanemia. 63 Piiratochi e'enasaapua, chaachapariapua pu'kao:

—Muuu Piirato, muuu taamo paamiratuameraa, naati inatepaka teemea, pu'ka meritiame ahjaka oioiopua, pu'ka tísia wistuameo eee cheekamekoopua: “Neeea meritiaio, paika taawe i'toai oijenamania eenechio.” 64 Pukaepa teemea, aamo inatenurawa itamia e'enakapua, wa'a mukuteso tekitiachio, ki seenekachi Eesusi masitewarao, Eesusi weerewara ichikosapaopua, oijenario tuumichioopua. Pu'kao wa'a chaachapasoopua puuu meritiame wistuniamea, epeche teeremapua, ki pukerichitia.

65 Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—Weh, kaawepua. Wa'a ajawi soontaroa, aamoe wa'api i'toka, inatetepuapua pu'ka mukukame tekitiachio, nape te'ta ki ichikopua teereweka.

66 Waikaopu isaeri pa'pamiratuamea, Eesusi tekitiachi e'enasaapua Piirato so'sontarowa i'tokaopua, tísia kaawe inatenureriapua. Waikao soontaroa wa'a noonowiwaapua, kaawe ikichesa toariapua yeetarachio.

28

Eesusi ahjaria eenechi
(Marako 16:1-18; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)

1 U'matosoopua resipuniame taawechio, pahcha taawechiopua oowisarichio, ma'chirepasoopua Maaria Maarenaa, piirechi Maaria tewaniameapua tiamea, wa'a e'enariaipua ne'nemia Eesusi mukukame tekitiachiopua. 2 Wa'a tekitiachi ajasisoopua ooweruo, ki muuenati noonoka we'ea, te'pa o'inia tekikopa Riosi ku'iwario. Ihji Riosi ku'iwaria, tekisache wahjonasa tehtee to'perarao, ikicha yachapasaopua pu'kao, ahjachi yasiparepua. 3 Ihjia, kuhjiparichitia utewaeme tajaka yasarepua, wisasoriraa, tisiwa tohsaname keepachitia.

4 Soontaroa wa'a tiiame tetewapao, tisiwa majariapua, ahpo sasaweri-
apua majaka, mukipakame ruhjirepua majakao. 5 Ihji Riosi ku'iwaria,
chaanerepua ooweruo:
—Ka'te majako eemea. Naane e'rena neeea aamoo, Eesusi i'yasiopua,
kurusichi meritiame. 6 Nape puuua ki'tepua i'wao, oijenakamepua
wa'asi ahpo cheeriachitia. Naakoo ne'nesakoopua tekitiachio. 7 Wa'a
ne'nesaapa, yaapi nonoraka tuuyepuapua Eesusi masitewarao, Eesusi
oijenariopua wa'asi, Arirea ahpo ihsimio tuuko tuupuapua pu'kao,
ke'chu wa'a enapoiopua aapoeo. Wa'a ahpo tetewipo chiio tuupuapua
pu'kao. I'kache aamo tuuyemia tekikamenia.
8 Wa'a chaanetiapapua oowerua Riosi ku'iwarieo, ikanati uju-
masiriapua taamo Eesusi ajawaria mochikachi tuuyemiao, tísia
majakamekaipua kaawe erakoriapua. 9 Nape pu'ka ooweru
u'mapasioipua nonoraka, senawato pooechi machejeneka Eesusia —
Kúíraa —chaanerepua. Waikao oowerua, tisiwa yuuwesiaiopua, tah-
pitika kaawe erapaka tetewapaopua, tonochi kooreparepua Eesusio,
iyorire. 10 Waikao Eesusia chaanerepua pu'ka ooweruo:
—Ka'te yuuwesipa, iika yachapasa naajúu. Ohso kaawe yaapi
nonoraka tuuyepuapua no'o masiterao. Pu'kao chaanepuapua, Arirea
no'o tetewimeriko tuuyepuapua.

Soontaroo wihtuki chaachapajewa

11 I'ka ooweruo Eesusi ma'masitera tuuyemia nonorakoiopua, ookapi
soontaroa wa'a tekitiachi inatekamea, Eerusareni e'enakaopua, ikanati
yooma tuuyerepua wa'a neeseriosi pa'pamuratuameo, wa'a itapiti
ahpo tetewariaopua. 12 Waikao ihji pa'pamuratuamea i'ka wa'a
tiame tuuyetiapaopua, o'ochetiame pirenaturi tewaniachi e'enarepua
ahpo wahjachi ahjama ahpo erakoa katewepuawichiopua, ihtana
yorapuamekopua Eesusi ki'tiopa mukukame tekitiachio. Waikao ihji
o'ochetiame pirenaturi tewaniamea, ahpo napawika katewesaapua,
ki ookapi toomi nateterepua soontaroo, wihtuki chaachapamichiopua
Eesusi ahpo wekateriameopua. 13 Wa'a ikisaapua, eee chaachapanu-
rarepua:
—Eemea aaatae iinatuketiaa, Eesusi weerewarao, Eesusi wa'api
ma'masitera ichikorio tuupuapua, aamo kokochioio. 14 Taamo
yawichio nekasoo nane'resapao, teeme kaawe erapatemapua pu'kao,
aamoo ka'chi yorapuawichiopua.
15 Waikao soontaroa pu'ka toomi uusao, wa'a tiiame katewetiame
itipirepua. Pukaepa uurio ti'tijoeria, wa'api chaachamepua ahkasi
ehpe taawechiamioi.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurawa
(Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

16 Piirechi taawechiami neipao, puuu oosa mariki aampa piiripi
masiteraa, Arirea siimpariapua Eesusi chaaneriachi kaawichi. 17 Wa'a
ajasisaapa teemea, Eesusi tetewisaapa, tísia kaawe erapatiapua tísia
ahjachi paparaka mukukai eenechi ahjariopa, aaatacheo tamochio,
ki te'ta oowe e'rerioiopua, te'ta oijenario Eesusio. 18 Neipao Eesusia,
taamo naaepakao, cheekapua:
—No'o Noono Riosi tewekachi kahtiamea, yooma ahpo utewari no'o
ki'yakame puuuapa, yomatiame te'ta aampa tiiameopua, tewekachio,

i'ka wehjoarichiopua tiame. 19 Wa'a tiiachipa neeea ehpe o'inia
tiiame, yomatiame i'ka wehjoarichi aamo uhjuraninia, yooma noochi
paparakameopua tiame nuurewaka, yomachiami siimpaka masites-
imichiopua tiame, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua. Yooma pu'ka
aamo masitesiao, no'o masitewara enepatemitiapua, no'o Noonochi
paparaka paatosipuapua, noochiopua tiame Taanarachio, Riosiwari-
chioopua tiame. 20 Pu'kaoiopua tiame, yooreka mochiwa masitepua-
pua pu'kao, no'o e'waka mochitomichiopua, no'o masiteriachitia.
Eemea no'oo, te'ta kaawe nane'reka mochitomitiapua, yooma aaata
noochi paparakameo, ahjama ihsitomerikopua, ahkasi i'ka wehjoari
kajuyachisiopua.

Wee, neee Maateoa, i'wasi kajuyamenia i'ka Eesusichi simiyame no'o
iyotiao. Cheriwema wa'asi, no'o aamo kaawe teererewa aamowichioo.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari
Marako
Iyoteria

Waani Paatori ki ti'tijoeekachi
(Maateo 3:1-12; Ruuka 3:1-9, 15-17; Waani 1:19-28)

1 Ihji i'wa iyotapechi iyotetiamea, Riosi kaaweruma tuuyewarichi
simiyame nayewaniamepua, Apoe te'ta Riosi Taanara, Riosie Werati-
amechi simiyame.
2 Ehkoriami Raawitaru Riosi nayewaturaa, eee cheeka iyoteriaipua
Riosi chiiao, Riosi Taana nayewakaopua wahka ihtoriachi naawameri-
opua:
Wa'a aamo uhjurenane aaata,
amochi simiyame nayewamichiopua ti'tijoerio,
kaaweruma pooe ahpo wahjonemichio iikachio,
ke'chu aamo asioiopua weeechiami ti'tijoeri nayewemiao,
no'o kaaweruma tuuyewari pichikeka mochitopuawichioopua.
3 Puuu Isaia cheeriaipua tiameo:
Wahka ki tijoeekachi siinachaniamepua aaata tijoee,
puuua eee cheechaniame:
“Eeme ti'tijoe ooweru tiame,
riisame pooe wahjonemitiapua aamo iikachio,
Riosi chiiao aamo iikachi uumichiopua.”
4 Puuu wa'a ooruchi siinachania tuutiamea, Waanitaru wa'a tee-
tomia eneriamepua, wahka mehka ki tijoeekachi tuuyeka siinacha-
niame, ti'tijoe ooweru tiame paatokaopua. Puuu Waania paa-
toka yaajatoaio eee chaaneka tuuyeriaipua ti'tijoerio: “Ka'karuma
enepaka mochitomitia eemea aamo iikachio, aamo ki ka'karuma
nokayao, yooma toakaopua wa'asio. Noochi e'enamitia eemea aamo
ki ka'karuma nokayao, toinarepaka, aamo ki ka'karuma toinarepa-
soopania, aamo neeroiye paatomania, aamo tatakoririaopua amo-
chio, no'o aamo paatoriae Riosie cheriwetiame aamo tetewipuawi-
chiopua, ti'tijoerieo.” 5 Wa'a Waani kahtiachio, yooma Uurea weeechi
mochikamea, Eerusareni mochikamea tiamea, wa'a e'enaparepua
Waanie tuuyewa keepumia. Waania ti'tijoeo ooweruopua tiame,
Riosichi ahpo cheriwejeresoopua ahpo tatakoririao, yooma toinarepa-
soopa ahpo tatakoririao, paatosiriamepua waikao Oorani akichio.
6 Waani wakirataa, tumusari animari kuuparae netetiame enerepua,
puuu wahsipuraraai wi'chie netetiame enerepua. Ihji koayaa ohchi
enerepua, se'ori tiame. 7 Waania ti'tijoerio, eee cheeka naaweseri-
amepua:
—Neipa no'oo piirechi tijoe enameripua, piirechi aaata epeche
weruma tiiame ki no'ochitia; pu'kao no'oo kiisi nateyamenia, pu'ka
kakajoyaraoi no'o na'sonemiao. 8 Neeea neeroie paatoamepua
ti'tijoerio ooweruopua tiameo, nape apoe enameri enasaapua, ahpo
Riosiwarie paatomeripua.

Waania Eesusi paatona
(Maateo 3:13-17; Ruuka 3:21-22)

9 Pu'ka taawechiamio Eesusia, Nasare mochiwachi o'inia eenakame
eneriaipua, Arirea weeechi. Waania wa'a eenakopa pu'kao, paa-
torepua Eesusio, Oorani akichio. 10 Eesusia wa'a paatotiai nee-
rochi machenaio, tewekachi wahjoame tetewarepua tepoona. Wa'a
tewekachi wahjoriachitepao, Eesusia, Riosi Riosiwari tekiyame tete-
warepua, kooroka tiiame, pu'ka kooroo apochi eenaka apochi yasi-
pame. 11 Waikao i'ka kooroka tiiame Eesusichi yasipoio, teweka
wahjorachi o'iniao, chiiame inamuretupua:

—Muuujupua no'o Taanaa —chiiame—. Muuupua tiameo, te'ta no'o
nakika yasitoao. Muuupua tiameo no'o iintomiawichioo, te'ta uuriaa.

Satanasio Eesusi aatiataria
(Maateo 4:1-11; Ruuka 4:1-13)

12 Waikao Riosi Riosiwaria, seenepi pu'ka wa'apichi, mehka i'torepua
ki tijoeekachi. 13 Wa'a ki tijoeekachio, ooka weerewa taawe yasitere-
pua wa'ao, oori ohjoachi. Satanasia Eesusio, tatakoritemo o'rariaipua,
nape Riosi ku'iwaraai wa'achi nokarepua Eesusi ku'ipakao, Satanasi
aatiatawao anachapawichio.

Eesusi ahpo o'ichari tehki, Arirea weeechiami
(Maateo 4:12-17; Ruuka 4:14-15)

14 Neipa Waani karichi pachatioiopua, Eesusia Arirea weeechi
akiparepua Riosi ahpo Noono nayewatumia, Riosi kaaweruma tuuye-
wari. 15 Wa'a Arireao Eesusia, eee chanika nayewerepua ti'tijoeo
ooweruopua tiame:

—Asikame wa'asiopua no'o Noonoo, uhjuramio tuuriaa.
Asikamepa aamo mochikachio, Riosi ye'karichi muitemerio.
Pukaepa toaka mochipuapua wa'asi pu'ka aamo ki ka'karuma
nokayaopua wa'asi, ohso kaawe Riosikamera kaaweruma tuuyewarira
pichikeka mochitopuapua, pu'kakamera yooraka mochitosaa eemea,
newipatepuamepua tewekachi Noonoeo.

Eesusia naao sochiero yeetona
(Maateo 4:18-22; Ruuka 5:1-11)

16 Eesusia Arirea Pa'wesuweko ihtoaio, Siimoni tewarepua ahpo
poonima Anteresi ihsiame. Ihjia sochichaira ihpapaka nokariaipua
pa'wechio, so'chi i'yaka tekipanaka, wa'a nokaka tekipanameka puuua.
17 Eesusia pu'kao, wa'ami u'matokaopua chaanesirepua na'pa:

—No'o ahjama ohjoame enemitia eemea. Neeea aamoo ti'tijoeri
oowe erapatiame enepatemapua, Riosi kaaweruma tuuyewarie
po'wachuame.

18 Waikao puuua wa'api toisapa ahpo sochichairao, ahjama siimpare-
pua.

19 Wa'a ikisaopua tiameo Eesusia, teesa waanakoopua tiameo,
Sewereo tatanara tewarepua waikao, Saantiaoo ahpo poonima ihsiame
tiame, puuua pawekakerachi mochiriaipua, ahpo sochichaira teh-
puriachiami kateweka. 20 Pu'kao Eesusia paajutesirepua tiame ahpo
ahjama ohjomichiopua pu'kao. Waikaopu tehtemaria ahpo noono
pawekakerachi tekipaname toisaopua, ahjama siimparepua tiame,
taamo Paamira Eesusi na'naritoka.

Tijoe na'ararie keewakame
(Ruuka 4:31-37)

21 Wa'a inisika Eesusia, Kapenau tewaniachi asirepua resipuniachi
taawechi, wa'a e'enasaopua, i'isaeri napawikarichi pakirepua ahpo
ajawaria ahjama, wa'a yooremina o'inerepua masiteka. 22 Wa'ao
Eesusi masitia keepuamea, peenia erakoka inamurepua pu'kao, tísia
peeneka masitiamekopa pu'kao, Riosi kaaweruma tuuyewario, ki
i'isaeri iyoteri ti'tijoechitiaopua. 23 Nape wa'achi tiopachioi yasari-
aipua aaata keewakame, na'arari pakitekame. Puuua tísia nekawekao,
chaanerepua Eesusio:
24 —¿Ihtana yoramia eenakamemua tamochio, Eesusi Nasare
ohjoeme? ¿Taamokosa kokosa yoramia eenakamemua? ¿Ki aamo
machiyamekosa teemeapa, Riosichi aamo eenakameko, aamoo te'ta
Riosi kaawerumarako?
25 Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka na'arari pakiteriao chaaneka:
—¡Ihchi yaasa muuua na'arari! ¡Yaapiti, machenasa muuua pu'ka
tijoechio!
26 Waikaopu nanaararia, ki muenati sasaweteka pu'ka tijoeo, ki
ku'ita sisinaka machenarepua pu'ka tijoechio. 27 Waikaopu wa'a
e'enakamea, tísia majakamekapapua, ahpo iinatukerepua chaacha-
paka:
—¡Ihtana weemera penipaniame ihjia, ihji tijoea tísia utewari
iinueka nayewamepua, ahkasi riaorósiwari nanaararíai, e'wiamepua?
28 Ihji Eesusi inisiriaa, ki tehpe yomachi nane'reretupua Arirea
weeechiamiopua mochiwachiami tiame.

Peero waasira yachapatewa Eesusie
(Maateo 8:14-15; Ruuka 4:38-39)

29 Napawikarichi puuyatioopua Eesusia, Siimoni ta'perachi simire-
pua Anteresi pehterachi tiame, Aakowo yeeka Waani tiame. 30 Wa'a
ta'pechi ajasitioopua, Siimoni waasiraa ipetachi poirepua che'yame.
Wa'a mochikamea chaachaparepua Eesusio, kokorenio tuuka wa'ao.
31 Waikao Eesusia naaepakao, sekachi chapika werisipurepua koko-
riameo. Waikao wa'a ikitiaopua kokoriamea, yachaparepua ikanati.
Waikaopua yachapatetiaopua, kooame yorasirepua Eesusi ko'kotemia.

Muuwaeme kokoriame Eesusi sauteria
(Maateo 8:16-17; Ruuka 4:40-41)

32 Wa'ao Eesusia taaaa pakiyoio, muuwaeme kokoriame
u'yeparetupua, wahjachi aaataa, na'arari yahchawa kokorewa.
33 Puuu ti'tijoeria wa'a karichi muirachio, tísia muuwaeme
napawirepua. 34 Eesusia wa'ao, ki ookapi kokoriame yachapaterepua,
a'chitiame ko'koame iniwaeme. Eesusia na'arario, kiisi toarepua
nayewamichioo, machiwamekapa puuua pukaeo.

Eesusia napawikarichi nayewatuna Riosi kaaweruma tuuyewari
(Ruuka 4:42-44)

35 Eesusia wa'a mochiwachio, amori ma'chirepachi yasisisapa
wa'ao, machenarepua wa'ao mehka ooruchi, ahpo Noono Riosi ah-
jama nayewamia yuuweekachi. 36 Siimonia ehjepao, ahpo ahjama
mochikameo tiameo, Eesusi i'yamia siimparepua. 37 Puuua tewisaapa,
chaanerepua:
—Yooma ti'tijoeria aamo i'yani wiituo.
38 Nape Eesusia cheerepua:

—Pirenachiami siimpameri teemea ehpeo. Nahpe, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, pirenachiami i'tomia. Pu'kawichio machenakame neeea, nayewatumiao.

39 Wa'a ikire Eesusia waikao. Yomachi Arireami oiparepua, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyesikao, yoomachi napawikarichiami, mochiwachi tiame. Waikao Eesusia wa'a inisirepua waikao, yomachi mochiwachiamio, puuyachasika na'arario, kokoriame sautesikaopua tiame.

Eesusia yachapatena repera kokoriame
(Maateo 8:1-4; Ruuka 5:12-16)

40 Piiripi tijoe repera kokoriamea, tawemina chokichi chopokorieka weripakao, chaanerepua Eesusio:

—Aamo no'o sautejerani neeea wa'a aamo erasoo, yachapanarenia no'o kokoriao ko'koame.

41 Eesusia waikao cheriwepakao, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:

—Aamo yachapatenare neeea. ¡Yachapakame itipisa naaju muuua, wa'asi!

42 Wa'a chaanesochepa Eesusio, puuu repera ko'koamea, toarepua pu'kao wa'asi. Saukame itipirepua wa'asi. 43 Waikao Eesusia pu'kao, no'anurerepua pu'kao ahpo ta'perachi, nape utewaeme eee chaanesapa pahcha:

44 —Nee. Ka'te aaata tuuyemitia muuua i'ka aamo ikiriao. I'kache iintopuapua muuua. Waami siimitia muuua napawikarichi neeseriosichi, pu'ka neeseriosio, pu'ka itapiti i'yetomitiapua Moisetaru nuurari nuura, i'ka Riosi aamo yachapariawichioo. Wa'a ihsimitiamua tiameo, i'ka Riosi iintoriaopua amochio, yooma ti'tijoeri tetewimichiopua, aamoo saukamekopua wa'asi, pu'ka aamo repera kokoriaopua.

45 Nape tijoea no'rasaapa yooma tuuyesirepua wa'a mochiwachio, yooma Riosi iintoretiaopua apochio, kaawe iintokao. Pukaepa neipao Eesusia, ka'chi iika te'ta ma'chiame pakime e'rarepua wa'a mochiwachio. Pukaepa oowera ma'chiche oojowirepua waikao ki tijoeekachiche. Nape ahkasi wa'aoi ahkaoi mochikame e'enaparetupua Waani keepumiaopua kahtiachi, tetewinariapa pu'kao.

2

Eesusia tu'wikame sautena
(Maateo 9:1-8; Ruuka 5:17-26)

1 Paikapi taawechiami neipamio Eesusia, eenechi pakirepua Kapenauo. Waikao ti'tijoeria Eesusio aaata ta'pechi kahtiame inamukapao, 2 ki ookapi napawirepua wa'ao muirachi, wa'a yeetarachio kiisi ojowime teererepua. Pu'ka napawikame ti'tijoerio Eesusia, wa'a ihsirepua masiteka Riosichi simiyame. 3 Wa'a teerenioi wa'ao, wa'a e'enarepua naao ti'tijoe aaata tu'ikame tijoe upakoame. 4 Nape tísia tahchiame weeriopa muirachio, ka'chi ikime erakoapaopua te'ta Eesusi kahtiachi pachanariaiopua ahpo kokoriame u'pariao, karijampa mo'moenarepua. Wa'a mo'moenasaapua, wahjonarepua Eesusi kahtiachi riisakao, wa'a ikisaopua wa'atipo tekipurepua kokoriameo,

e'taparachi tekitoka. 5 Waikao Eesusia pu'ka kokoriameo, tísia pa-
paramekopua apochio, tísia tesiwa e'repakaopua pu'kao, chaanerepua
tu'wikameo:
—Tísia aamo cheriwiame neeea. Wa'a e'rapa neeea, aamo sautena-
nia, yooma aamo tatakoririaoiopua puhjeka.
6 Nape wa'ao ookapi iyoteri ti'tijoea, wa'a chiiopa Eesusio apoe te'ta
cheriwio tuuyopa tatakorio, ki kaawe erakokaopua, chaachaparepua
ahpoo: 7 "¿Achini iikai wa'a cheeka nayewame ihji tijoea? ¿Ki
Riosikamera na'areka wa'a chiiamepu? ¿Ki apoekamerache Riosi
cheriwiamepu tatakoritiameo? Riosi apoechekamera puuua, tatako-
rikame cheriwiamea." 8 Nape Eesusia nane'riapa pu'kaopua apochi
erakoao, chaanerepua:
—¿Achini iikai wa'a tiiame no'o erakoame eemea, kiisi no'o kaawe
ihsio erakowao? 9 Ehsosao naaju, ¿ihtanakamera epeche ki tehki-
juarepua naajuo: "Cheriwetiame itipimitia muuua aamo tatakoririao",
chaniwa, naatikosaoipua naajuoi: "Saukame werisikosa muuua",
chaniwakosa? 10 Weh, ehpe wa'api aamo tetewitemania no'oo,
te'ta utewari iinueemekopua no'oo, aaata te'ta tatakorikameoi, te'ta
ahsieme saukame no'o itapitiamekoopua, te'ta tatakoritiameoi ahsieme
cho'wetiame itipitiamekooipua.
Wa'a cheesaopua chaanerepua tu'wikameo:
11 —Aamo chaanenane tu'wikame, saukame werisika, apechunasa
aamo ipetawao, oisika no'ramitia aamo petechio.
12 Wa'a chaanetiache tu'wikamea, ikanati kaaweruma werisika ahpo
petechi no'rarepua, ahpo ipetawaopua tiameo, mooketoka. Waikao
wa'a mochikamea, ki Eesusichi na'arekamea, tahpitika tiiame peenia
erapaka Eesusi iintoriao, cheriwema ki'yarepua Riosio, ki nu'uti peenia
iintoriopua Eesusichio. Wa'a erakoapaopua chaachaparepua ahpoo:
—Ka'chitia taawechi tetewameai teemea, i'ka eee tiiame iintoniameo.

Eesusia, Reewi tewaniame yeetona
(Maateo 9:9-13; Ruuka 5:27-32)

13 Eesusia wa'a tiiame iintosaopua neipao, eenechi pa'wesue
eenariamepua. Wa'a enasoopua pa'wesuweo, muuwaeme ti'tijoe
ooweru tiameo, napawiriamepua Eesusi eenariachio. Waikao Eesusia
o'inerepua wa'a masitekao, apochi waapi enepakameopua keepumiao.
14 Ehjepamio masiteka kajusaa u'matosaapua, Reewi tewaniame
tewarepua, Arajeo taanara. Puuua toomi koparoaniachi yasariaipua,
ya'yawichiwichio koparoaniachi wa'a mochiwachio. Wa'a tetewikapa
pu'kao, chaanere Eesusia:
—Nahpe no'o ahjama. Neeea aamoo, no'o masitewara enejeraninia.
Waikaopu Reewia pu'serepakapua Eesusi chiiao, ahjama simirepua
tiame wahjachitia, ahjama teetomia ahkaoi Eesusi simiyachio.
15 Neipapamio piie taawechio, Reewi ta'perachi koi'oio, Eesusia
koi'rachi yasariaipua ahpo yeetoria ahjamao, wa'achi nokariaipua
tiameo, muuwaeme ti'tijoe Eesusi keepupuame, Eesusi teetoachi
pirenatukame. Wa'achi mochiriaipua tiameo Eesusi chokichio, ti'tijoe
koparoame te'ta ya'yawichiwichio, wa'a ikisa muuwaeme wahjachi
ti'tijoe tatakoriame, ki kaawe nokayame tetewiniame. 16 Iyoteri
ti'tijoea, wa'a kahtiame tetewapa Eesusio, yooma pu'ka ki ka'karuma
ti'tijoe ahjama koakao, puuua iinatukerepua Eesusi masitewarao:

—¿Achinikai aamo masitaria pu'ka ki ka'karuma ti'tijoeri ahjama koayamepua, pu'ka te'ta yawichiwichio koparoame ahjama, wahjachi ti'tijoeriopua tiameo, ki ka'karuma nokayame tetewiniame ahjama?
17 Pu'kao wa'a chaachapame inamukapao Eesusia, chaanerepua pu'kao:
—Ki kokoriamea kihta nakiyamepua me'merikoo. Kokoriamekamera nakiyamepua me'merikoo. Neeea kokoriamekamera sautemia eenakamenia, ki kokoriameo ka'i. Neeea tatakorie kokoriamerakamera sautemia eenakamenia, kihta ahpo tatakorikame maayameopua, ka'i.

Ki koi'wa Riosi iyoriwa yoraniame
(Maateo 9:14-17; Ruuka 5:33-39)

18 Aaataa seenepi simiyame taawechi Waani ma'masitewarao, pa'parisero masitia na'naritoameapua tiameo, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayame tetewapao, Eesusichi e'enakaopua chaachaparepua pu'kao:
—¿Achinikai Waani na'naritoamea, pa'parisero na'naritoameapua tiame, ki koi'wa Riosi iyoriwa nokayamepua, nape aamo na'naritoamea, ka'í? 19 Wa'a chaanetiapao Eesusia, cheeka nehjiarepua:
—¿Toore aiwatariarepu nenewiwachi paajutetiamea, aaata neewikame ahpo neewiriachi kahtioiopua pehjio? Ka'ipua, ohso kaawe yoomahka paajutetiame, ta'iria ko'kopuamepua, ahkasi posaka.
20 Puuu neewimerika tiiamea, neeepua, noochi paparamechio. No'o apechunatiopa ki'tioiopua i'ka weeechio, waikaope noochi paparamea o'inemapua ki koi'wa Riosi iyoriwa yorasikao.
21 Waikao wa'a cheesapa Eesusia ahpo iinatukiameo, chaanerepua:
—No'o tewekachi apechunatiopa, ehkoriami o'inia oochetiame nokisitiamea toipuamepua wa'asi, weemera tiiame te'teretopuawichiopua, Riosichi kaawe te'terewaopua, aaataai ki koyacheme tiiachitiaopua oochetiame wisasorio, weemera wisasori chuhchekao. Wa'a iintotioopua weemera wisasorie koyacheraa, chu'rupaka si'panameripua oochetiame wisasorio. Wa'a iikapu oochetiame wisasoria, epeche weere enepameripua yeewasipakao. 22 Wiino weemeraai, ki totoaniamepua oochetiame wichijarichioi. Wa'a iintotiaapu weemera winopatariai, tatateka si'panamaoipua oochetiame wi'chijario. Wa'a ikisoopua oochetiame wi'chijario, yooma na'itumeri wi'suka weemera winopataria, wi'chijaria tiame. Pukaepa weemera wiinoa weemera wichijarichi toaniamepua.

Eesusi na'naritoamea tiiriko muurara tehpunaria
(Maateo 12:1-8; Ruuka 6:1-5)

23 Piire taawe resipuwa taawechio, Eesusi tiiriko echichiami u'matoio ahpo ajawaria ahjamao, chorowapa puuua, tiiriko kumisiriaipua, muurara okisika. 24 Parisero ti'tijoea wa'a nokisiopa Eesusi ajawariao, iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:
—¿Achini iikai wa'a nokayame aamo ahjama ohjoamea, ki reesisenioi resipuwa taawechio, ihtaoi yooramekopua?
25 Nape Eesusia nehjiarepua pu'kao:
—¿Ki nane'riame eemea aamo ehkoriami Raawitaru iintoriao, ahpo ahjama nokisiame cho'chorowapasoopua piie taawechio? 26 Iiweta Aawiatataruo te'ta neeseriosikoipua, ¿ki Riosi kaarichi pakika Riosi

paaniwara ko'kakame puuua, Riosiwichio to'weniame tiopachio, ne'neseriosiche ko'komichioo? ¿Ki pu'ka paani uusa kipotekamepua tiameo ahpo ahjama nokisiriao, tísia cho'choroopa?
27 Wa'a chaanesapao Eesusia, chaanerepua tiameo:
—Resipuniame taawea, ti'tijoewichio yachatiamepua, ki resipuniame taawekamera ti'tijoeri ye'kamichiopua. Resipuniame taawea, Riosie yachatiamepua. 28 Pukaepa neee Riosie Tijoe Tijoetutetiamea, neeekamera ye'kamepua, resipuniame taaweo.

3

Tijoe sekachi chookopakame
(Maateo 12:9-14; Ruuka 6:6-11)

1 Neipao Eesusia, eenechi napawikarichi eenariaipua. Wa'a yasariaipua piiripi tijoe sekachi chookopakame. 2 Nape wa'aoi ihpueniame enere Eesusia, aaata resipuniame taawechi sautesoopua, wenejinaria. 3 Eesusia wa'ao, sekachi chookopakameo chaanerepua:
—Werisisa, i'wa weripamitia naasipa.
4 Wa'a ikisoopua pu'kao, wahja wa'ao, iinatukerepua cheeka:
—¿Ihtanakamera epeche kaawejoarepua, resipuniame taawechi yoraniaa, kaaweruma yoraniamekosa, ki kaaweruma yoraniamekosaooio? ¿Meriniamekooi, ahjateka newipateniakosaoipua?
Nape aapoeo ihchi itipirepua, kiisioi ihta nehjiaka. 5 Waikao Eesusia kiisi kaawe erapaka ahpo norikame ne'nepasaopua, tísia yuuwesiparepua, kiisi pahteka inamuamekopa pu'ka chaaniao. Wa'a iikaopua, chaanerepua chookopakameo:
—Ehsoo, riisasipaomua aamo seekao.
Waikaopu sekachi chookopakamea, riisasiparepua seekao. Ahpo seekache riisasipasopua, saukame itipirepua ahpo chookowao. 6 Waikao pa'pariseroa wa'a puuyasachepa puuua, Eesusi ahpo merimia katewesirepua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe ahjama.

Eesusia muuwaeme masitena pa'wesuwe

7 Eesusia muuwaeme Arirea mochikame na'naritowae ahjamao, ahpo masitera yeekaopua tiameo, Arirea pa'wechi akiparepua. 8 Waika taawechiami Eesusiapao, kai waapisi nane'reretiame enere puuuapa, tísia peenia ihsiaopua ahpo Riosi utewarieo. Pukaepa ahkaoi yomachiami mochikamea wa'a e'enariaipua Eesusi tetewika machinariapa. Puuu wa'a e'enakamea ihji enerepua: Uurea weeechi mochikame, Eerusareni mochikame, ahkasi Irumea mochikame tiame, wa'a ikisa muuwae tiame Oorani akichi cherayachimina ohjoeme. Wa'a e'nakame enerepua tiameo, Tiiro mochiwachiami o'inia e'enakame, Siironi mochiwachiami o'inia e'enakame tiame. 9 Pukaepa Eesusia wa'a pa'wechi asiaio, yomachiami weeechi o'inia e'enakame wa'a tewarepua. Waikao Eesusia, po'wachuwa nerokakera katewetiame iinuenurarepua ahpo masiterao, ki tahchika yasinariapa pu'ka tísia muuwaeme yomachi e'enakame masitekao. 10 Nape ki ookapi Eesusi kahtiachi e'enakaopua, Eesusichi aampa e'enarepua ahjachi ihchepanareka, ikanati yachapanariapapua ahpo kokoreka mochitoa, ki ookapi wa'asi sautekame inamukamekapa Eesusiopa. 11 Puuu ti'tijoe ooweru tiame nanaarari apochi mochitiamea, Eesusi tawemina chopokorieka aajapapua siinakokao, eee chaachapakao:

—¡Muuupua Riosi tepoena o'inia eenakamea, apoe Riosi Taanara tijoe tijoetukamea!

12 Nape Eesusia wa'a chaachapopa ti'tijoechi mochikame nanaarario:

—Ihchi mochika eemea —cheeka te'yarepua yooma tetewachio, ki nanaararie nane'repuawichiopua, te'ta aatanakoopua ahpoo.

Eesusi oosa mariki aampa ooka, uuka ajawaria
(Maateo 10:1-4; Ruuka 6:12-16)

13 Pu'ka nanaarari terisaapa Eesusia, teewi kaawieka tiiachi mooenarepua, paikapi ahpo masitera yeeka. 14 Wa'a yasipasaapua ookapi ahpo oowe e'reria uurepua, oosa mariki aampa ooka ti'tijoe ajawarepua, ahkaoi ahpo tehkiwa yorasia nokisimichiopua, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatusikaopua. 15 Pu'kao ajawasaapa, ahpo Riosiwari utewari yahcherepua, pu'kao pu'ka utewarieo nanaarari puuyanasimichiopua, ti'tijoechi muikameo. 16 Ihjipu oosa mariki aampa ooka uutiamea: Siimoni, pu'kao Peero tewatiame tiame; 17 Saantiao, Sewereo taanara, wa'a ikisa Waani, Saantiao poonira, pu'ka ookao Waanereje teewatanime tiame, Te'oni Tatanaraa cheeka chaniwame; 18 Anteresi, Eeripe, Waatorome, Maateo, Toomasi, Aakowo, Arajeo taanara; Taareo, Siimoni, Kaanani ohjoekame tijoe; 19 Uurasi Ihkarióte tiame, puuua neipao Eesusi ki ka'karuma ti'tijoechi nehjakame.

Satanasichi o'inia eenameko tuuwame Eesusi utewario
(Maateo 12:22-32; Ruuka 11:14-23; 12:10)

20 Wa'a iintosaapa Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, ahpo checherepachi no'rarepua ko'komia. Nape wa'apechi ajasitioio, ki ookapi mochiriopa wa'ao ka'chi iika ko'kome teererepua. 21 Eesusi tetejimaraa wa'a inamukapao Eesusio, wa'a e'enariaipua i'tomia, ki inatameka ihsiopa, ki ookapi ti'tijoeri ku'inarekao.

22 Iyoteri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enakamea, chaachaparepua:

—Ihji Eesusia, te'ta Weseu Satanasi utewarira yahchamepua apochio, apoe te'ta na'arari teekora. Pu'ka utewarie puuyachamepua na'arario, ti'tijoechi muikameo.

23 Wa'a chaachapopa pu'kao Eesusia, waapi ahpo ajapanurerepua, chaanenariapa. Wa'a ikisoopua chaanerepua:

—¿Achini iintoka ma'chipatapu Satanasia, ahpo wa'apio? 24 Aataai yawichia ahpo wa'apichi nasiwamea, ahpo wa'api soopameripua. 25 Aaata ahpo ta'pechi mochikamea, ahpo ta'pechi mochikamechi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua. 26 Satanasiai ahpo wa'apichi nasiwasisaa, ahpo wa'api soopameripua, wa'atiao ka'chi iika ahjakame weritomeripua ahpo yawichituwachio.

27 ’Aaata tijoe utewaeme enesoo, aaataai ka'chi iika ichikonemeripua ta'perachi pakikao, ki o'yesaapua pahchao.

28 ’Neeea i'ka no'o chiiao, te'ta pichiwa chiiamepua: Yooma aaata tijoea oowitiamea tiameo, ihtaoi ahpo ki kaawe iintokaio, ihtaoi ki kaaweruma cheekaio, cheriwepuame tiiamepua; 29 nape Riosi Riosiwari ahpo chaania ki e'wekamea, ka'chitia cheriwepua tiiamepua, ka'chitia cheriwepuamepua tatakoririao, ki itayamekapapua ahpo cheriwepuameo. Puuu aaata wa'a tiiamea, wa'api teeka itipimeri puuua tatakoriekao, ahkasi ki wahjiamesi.

30 Wa'a cheeka ahpo nehpupare Eesusia, Weseu riaorósiwarira
apochi iinueko tuuwao.

Eesusi poponira yeeyera tiame
(Maateo 12:46-50; Ruuka 8:19-21)

31 Wa'a ihsioi Eesusio tísia naanasoti oika ti'tijoeri sautekao, ma'chi
werika Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira ahjamao pipinira tiame,
paaenurerepua Eesusio. 32 Waikao wa'a mochikamea Eesusi norikame,
Eesusi paaewa inamukapaopua, chaachaparepua Eesusio:
—Aamo yeeyea aamo poponi pipini tiame ahjama, aamo paaecha-
nipua waami ma'chi.
33 Nape Eesusia, cheerepua:
—Aa no'o tetejima, ¿Aatanakamerajuarepu no'o yeeyea, no'o po-
ponia pipinia tiameo?
34 Waikaopua ahpo norikame mochikame ne'nepakaopua, chaanere-
pua:
—I'wa mochikamerapu no'o yeeyea, no'o poponia pipinia tiame.
35 Aaataai Riosi e'ra yooramea, no'o yeeyekaite puuua, no'o pooni, no'o
piini tiame.

4

Echayame masiteniame wa'achitari
(Maateo 13:1-9; Ruuka 8:4-8)

1 Piirechi taawechio Eesusia eenechi pa'wesue o'ineriaipua ma-
sitekao, wa'a kahtiachio tísia muuwaeme napawiriaipua tiame.
Waikaopua pawekakerachi mooenasaopua pa'wechi chuhkuamechio,
wa'a yasiparepua waikao. Wa'a ikitioopua ti'tijoeria, waapi ma'chi
ajapare puuua, pa'wesueo. 2 Waikao wa'a yasaka Eesusia, itapiti
wa'achitarichi masiterepua, muuwaeme itapiti Riosichi simiyame
masiteniame. Pu'ka masitewachio cheerepua:
3 —¡Eeme ti'tijoee ooweru tiame, keepumitiao pahchuuu!
Wa'a cheesao o'inerepua ti'tijoeri i'ka eee cheeka wa'achitarichi
nayewekao:
—Aaata tijoea wahka wasachi echimia simiriataipua. 4 Puuua
echimia simiyaio pooechi ruhjiteriatapua ookapi iimori. Pu'kao
tuchikia, wa'a e'enaka yooma pepeka ko'kariatapua pu'kao. 5 Wahjachi
iimoria, waitiame kahtiachi weee echariataipua. Puuu iimoria
ku'we yaupariatapua yaupao, nape ki tunakame yasariopapua weeeo,
6 taaaa machenasaapa taipakopao, wakipateriatapua pu'kao, ki teeresi
naawaeriopa pu'kao. 7 Wahjachi puuu iimoria wehchaekachi ruhjiri-
ataipua. Puuua yaupariatapua yaupao, nape wehchae si'riputiapa
mo'porepakao, wa'atia wakipariatapua kihta taakeka. 8 Nape wahjachi
iimoria kakupa weeechi ruhjikamea echitiaio, ka'karuma yaupaka
weweripasaopua, ki ookapi taakeriatapua. Ihji muurara pachitariaa,
piire weerewa aampa oosa mariki pahchitariatapua, piiripi wa'api
pahchira echitiaopua. Wahjachi pipiripi iimoria, pa'paika weerewa
pachitariatapua muuraraa; epeche wahjachi iimoria, pipie siento
pachitariatapua muuraraa, pipirepi pahchira echitiamea.
9 Wa'a tiiame wa'achitarichi nayewasaapa Eesusia, chaanerepua
ahpo masitiao:
—Nahkaesaa eeme, pahteka inamupuapua pu'kao.

Aatia tiiachipa wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 13:10-17; Ruuka 8:9-10)

10 I'ka wa'achitari Eesusi naewaka kajusoopa, wa'a muuwepariame ti'tijoeria, nonowarepua waikao ahpo petechiami. Ehjepamio Eesusi piineri itipisoopa, paikapi Eesusi masitia keepuamea, puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaapua tiamea, iinatukerepua Eesusio, ihtana cheeka cheeriopua Eesusio, wa'achitarichi nayewakao. 11 Waikao Eesusia eee cheeka nehjiarepua pu'kao:

—Neeea pu'ka ti'tijoerio wa'a cheeka nayewakamenia wa'achitarichichio, aatiatanariapa pu'kao, no'o te'ta masitia pichiwa pahtenarewa ne'nenariapa pu'kao. Aaata aamochitia te'tiameopua, te'ta Riosi ye'karichi muinariameopua, Riosia ki wa'achitarichi ma'chiame aamo tuuyamepua aamoo; nape neeea pu'kao oowera keepumia e'enariame nane'riapao, wa'achitarichi nayewekania pu'kao, kihta Riosichi simiyame pepeninariapa e'enakame. 12 Puuu wa'a te'teriamea, ne'niaio ki ma'chiriame itipimeripua, keepuaio kihta pahtemeripua. Wa'a te'tiapa puuua, kiisi ahpo tuuyamepua Riosichio, ahpo ki ka'karuma nokariao, ahpoo Riosieo, ahpo cheriwepuawichioopua.

Eesusi echiwame wa'achitaka nayewani
(Maateo 13:18-23; Ruuka 8:11-15)

13 Eesusia chaanerepua waikao:

—¿Kiisi pahteka inamukame eemeai, i'ka no'o wa'achitarichi nayeweriao? Wa'a teeresaa eemea, ¿achini teeka pahteta eeme wahjachi wa'achitari no'o nayewamiaopua meeriamahkao? 14 ¡Nee! Puuu echayame no'o nayewaria wa'achitarichio, Aaata iimori echayamepua, Riosi ka'karuma tuuyewari echisiamepua. 15 Puuu iimoria, Riosi ka'karuma tuuyewaripua, ti'tijoeri keepua. Puuu iimori echayame echiwachi ruhjikamea, ti'tijoeri iikarachi echitiamepua. Paikapi iimori echayamee pooechi ruhjitetiamea, ti'tijoeri peewame iikaemechi ruhjikamepua. Puuua, Riosi chiia keepunapua keepuao, nape Satanasia ikanati wa'a eenaka yooma u'yamepua, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewari keepuriao. 16 Wahjachi iimori e'peekachi ruhjitetiamea, kaawe e'raka keepuamepua keepuao Riosi tuuyewario, nape ki tehpesi simiyamechi wekatiamepua, ahpo keepuriao. 17 Puuua itapiti aiwateniaapua Riosiwichioo, ikanati toayamepua ahpo papariao, kihta teeresi naawaekapa Riosi kaaweruma tuuyewarichio. 18 Wahjachi iimori wehchaekachi ruhjikamea, naatiju puuua, i'ka weeechiche iintuame tísia weemuniame. Puuu ti'tijoeria pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari kaawe keepuame keepuao, 19 nape epeche ahpo erakoaeopua i'ka weeechi iintuamechi itapitio, ahpo si'ripuamepua, tahpitika erakoamekapa puuua, toomichio. Puuua yooma ihtaoi iniwaeka mochinariamepua. Yooma ihji wa'a tiame mu'ipakamea ahpo iikachio, yooma apochi si'ripukao, kihta taakiamepua apochio, Riosiwichio ka'karumaopua. 20 Nape puuu iimori kakupa weeechi ruhjikamea, ti'tijoeri ka'karuma iikaemechi ruhjikamepua. Puuua kaawe e'raka keepuamepua Riosi kaaweruma tuuyewario, te'ta pewatiame apochi itipiteka. Wa'a iikamea, kaaweruma taakiamepua Riosiwichioo, tiiriko echitiame muurarachitia. Ookapi ihji tiiriko muuraraa, piire weerewa aampa oosa mariki pachitakamepua; wahjachi

ihji tiiriko muuraraa, paika weerewa pachitakamechitia tiame; epeche wahjachi ihji tiiriko muuraraa, ahkasi piire sientooi pachitakame.

Tahjera wa'achitarichi nayewatiame
(Ruuka 8:16-18)

21 Eesusia chaanerepua tiameo:
—Riosi tuuyewaria, itapiti tahjeraka tiiame puuua. ¿Aatanana noriwi weratare itapiti ahpo tahjerao, e'tapara teereopua, itapiti kaajonitere noriwioiopua? Aataai ki wa'a iintomeripua. Ohso kaawe te'pa werameri puuua, weeresi tahjemichiopua pu'kao, weeresi uutapamichio pu'ka tajayao, weeresi tetewipuawichiopua. 22 Wa'achitia Riosiai wahka taawechiamio, yooma ahpo teteiwachi toapamapua, yooma ihta inasotiame toatiameoipua, yooma ihtaoi ti'tijoe ki ka'karuma noonowiriaopua, ooweruoiopua tiame. 23 Eemea inatame enesaa, pahteka inamumitiapua pu'kao.
24 Eesusia wa'a cheesaa, chaanerepua tiameo:
—I'kao eemea, te'ta inataka inamumitiapua: Kehkisa aamo nakika mochitokamea Riosichi, pu'kachi kehkisa kiapuamepua eemea Riosieo, itapiti te'ta Riosichi eenameopua kaaweruma, nape u'matiame epeche kehkisio. 25 Riosie kiatiame iinuemeopapua, epeche pehji kiapuamepua, i'wa weeechi no'o enasoopua; nape kihta iniwaemeopua Riosie kiaretiao, ahkasi teesa iinuekaoi i'ka weeechi ahpo iinuekao, yooma u'yepuamepua, no'o tewekachi Noonoeopua, kiisi kihta tooeka, no'o tewekachi o'inia eenechi enasopao.

Iimori weweripari nayewaniame, wa'achitarichi

26 Eesusia chaanerepua tiame:
—Riosi ye'karichio, tijoe echariaka tiiamepua. 27 Echakame kohchioiopua, pusakame kahtioiopua, puuu echitiame yaupasaapua, tukaooi taaweoi tiame, naapi simitiamepua weweripakao, pu'ka echakame ki teteoiopua. 28 Riosi ihsimepua yaupatekao, weweripatekaopua tiame naawaepatekaopua, neipao muuraetepamepua, pu'ka muurara pachitasoopua, iwapatiamepua. 29 Pu'ka tiiriko pahchira iwapasoopua, ahsepakame puuua ohsae tehpunaka i'ipapuachio.

Wacherai kuuu pahchira wa'achitari
(Maateo 13:31-32; Ruuka 13:18-19)

30 Eesusia eenechi chaanerepua:
—¿Ihtanaka tiiame ohjoarepu Riosi ye'karia? ¿Ihtanaka tiiame teemea Riosi ye'karichio? 31 Aa, wacherai pahchiraka tiiame puuua. Kaawe inataka ne'nemitiaomua wacherai kuuurao. Kiisi werumakaipua pahchirao, ki nu'nuti weripamekai tiiamepua kuuuraa, 32 echitiaapa, kii ookapi atowataitepua, ahkasi tuchikioi ahjachi tatasotachi. Wa'achi tiiame Riosi ye'kariai. Ki weruma o'inekaipua, ki nu'uti mehtamepua.

Eesusio aatia tiiachipa, wa'achitarichi nayewia ti'tijoerio
(Maateo 13:34-35)

33 Eesusia, weeka tuuyewari masitere puuua wa'achitarichio, ki tehki erakoka pahtemichio ahpo masitiao. 34 Kihta masiterepua pu'kao, ki wa'achitarichi ku'ikao; nape ahpo wa'api ajawariao, piineri ahpo

ahjama mochikoio, tísia tehki tiiamekopua pu'ka masitiao, yooma kaawe ma'chiame tuuyerepua pu'kao.

Eesusi eeka teeweteria, pa'wechi
(Maateo 8:23-27; Ruuka 8:22-25)

35 Pu'ka wa'api taawechi tukaoo, Eesusia chaanerepua ahpo ajawaria masiterao:
—Paao siimpapuamepua ehpeo, paonamina pa'wechi.
36 Waikao masiteraa wa'a toisapa ti'tijoerio, paonamina i'torepua Eesusio, wa'api pu'ka pawekakera Eesusi kahtiachi. Wahjachi pawekakeraai pukamina chuchutorepua tiame. 37 Wa'a nokisioio, ki nu'uti eenare yu'kia ki nu'uti eejeka. Waikaopu pa'wea pe'kokao, aampamisi chi'posirepua pawekakerachio. 38 Eesusia wa'a ikinioio, kochipariaipua pawekakera wasichitu poika, itapiti mo'teka. Nape ma'masiteraa tahpitika ikiyapaopua, pusaterepua pu'kao chaaneka:
—¡Masitári, Masitáriii! ¿Kiisi ka'chi e'ramemua taamo piwitewioio?
39 Waikao Eesusia werisika teeweterepua eekao, pa'weopua tiameo, chaaneka:
—¡Muuu eekáaa, ikanati teewésaaa! ¡Neeroi pe'koniai, mooena manipásaaa!
Wa'a chaanetiapa eekaa teewerepua, yooma yuuweeme itipika. 40 Wa'a iintosaapua ahpo masitera ajawariao, chaanerepua:
—¿Achinikai majayame eemea? ¿Kiisiki paparame eemea pehji, noochio?
41 Nape aapoeo, Eesusi iintoria tísia seewepakamekapapua Eesusio, kiisi nehjiame erakorepua. Pukaepa aapoeo, poanachi ahpo chaachaparepua:
—¡Ihtana tijoe naaju ihjia, eekaeoi e'weniamée, pa'weeoiopua tiamé?

5

Tijoe na'arari yahchame Eerasa ohjoeme
(Maateo 8:28-34; Ruuka 8:26-39)

1 Wa'a nokisika paonarepua wa'a neerochio, Eesusi paonamina i'tokao, wa'ao Eerasa weewachi e'enarepua. 2 Wa'a paonamina tekisochepa Eesusio, aaata naaeparepua pu'kao itapiti na'ararie keewakame. 3 Ihji tijoea wahjipame toaniachi ohjoeme eneriaipua. Puuua aaataeoi ki yuuyumpaniame eneriaipua mooena yahchakao, kaarenaeoi o'yekaio. 4 Puuua ki ku'itapisi kaarenae o'yeniaipua tarachio sekachiopua tiame, yooma tetepunasa siisimiriaipua, yooma pipiripi pihtunaka ihpapasa. Wa'a ihsiamekopa pu'kao, ka'chi yorame erakoretiaipua wa'asi, wa'a mochikameeopua ti'tijoeri. 5 Wa'a iintosaapua yooma tukawari ojowiriaipua, mukuteso wahjipame toaniachi siinakao, kaawichiami oikaopua tiame, temosochiami tiame momotochisika, tísia kokosa ijikisika. 6 Ihjia wa'a eename tetewapa Eesusio, mehka ihtoi u'masika eenakao, chopokorieka weripakaopua chokichi, 7 chaanerepua Eesusio, ki ku'ita sisinaka:
—¡Eesúsiii, te'ta te'pa eename Riosichiii, ka'te no'o te'ta kokosa yoramitiamua! ¡Neeea aamoo te'ta tesiwa cheeka aamo itaniamepua, ka'chi no'o yoramichiopua kokosakao!

8 Wa'a cheeka nayeware na'arari tijoechi kahtiamea, Eesusie eee
cheeka teritiamekapaopua:
—¡Muuu na'arari tijoeturi, ikanati machenasa muuua pu'ka tijoe-
chio!
9 Eesusia terisapaopua pu'ka na'arario, iinatukerepua pu'kao:
—¿Achini teewaeme muuua?
Waikao na'araria nehjiarepua cheekao:
—Reejioni tewaniame neeea, kii ookapi na'arari tijoeturikapa.
10 Waikaopu nanaarari tijoechi mochikamea, naaracheka itaneri-
aipua Eesusio, ki se'wiami ahpo uhjurapuaichiopua wa'ao. 11 Nape
wa'api wa'a kahjena kaawichiamioio, ki ookapi koowi ohjopa wa'ao,
12 wa'a ahpo uhjuranurare nanaarari ti'tijoeturia, eee chaachapaka:
—Wa'a pu'ka koowichioi taamo uhjuramitiapua, wa'a pukachi taamo
muimichiopua —chaachaparepua.
13 Waikao Eesusia wa'a uhjurarepua koowichi. Wa'a uhjuratiapa
nanaararia, pukachi muirepua koowichi, tijoechi puuyanatiapao.
Waikaopu ooka miiri ahka koowia, pu'ka nanaarari apochi muitiaapa,
tahpitika noonoikao, ki muenati ujumarepua tekoratamio. Wa'a
noonowikaopua, yooma wahjiparepua tekoratatipo ruhjika, pa'wechi
neerochi ruhjikapa, si'rika.
14 Waikaopu koowi inatiamea, ahpo mochiwachi ujumasirepua
yooma tuuyemia mochiwachio, yomachi o'okapi mochiwachiamiopua
tiame. Waikao yooma wa'ami ohjoemea, wa'a e'enarepua pu'ka ikitia
ne'nemia. 15 Ajasisaapa Eesusi ihsiriachio, puuu nanaarari tijoeturi
iinueriamea pa'akachio, ehpeo yachapakame yasarepua wa'a Eesusi
ihsiachio, kaaweruma wakiraeka wa'asi. Waikao wa'a e'enakamea
wa'a iintoriopua Eesusio, tísia seeweparepua pu'kao. 16 Puuu pu'ka
yooma wa'a ikitiame tetewikamea, yooma tuuyerepua wa'a e'enakame
ne'nemiao, aachin teererio puuu tijoe ki ookapi nanaarari apochi
ohjoeriao, koowioi achipu noonowiriopua tiameo. 17 Waikao wa'a
e'enakamea wa'atiame tuuyetiapa Eesusi iintoriaopua tiameo, tísia
seewepakaopua Eesusio, utewaeme itanerepua chaachapakao:
—Se'wi siimitiamua i'wao, sewinachiami akipaka.
18 Ehjepao pawekakerachi mooenoi Eesusio, puuu na'arari apochi
ohjoeteriamea, utewaeme itaneriaipua Eesusio, ahpo yeetomichiopua
ahpo simiyachio. 19 Nape Eesusia ki e'rapa chiiao, chaanerepua pu'kao:
—Muuua no'ramitiapua ohso kaawe, aamo pehtewachi aamo tete-
jimachi. Muuua aamo ta'pewachi asisaapa, yooma tuuyemitiapua
pu'kao, Riosi amochi iintoriao, achini iintoka Riosio, aamo tesiweri-
opua.
20 Waikaopu tijoea, ahpo petechi no'rasaopua, yomachi Reekapori
weeechiami mochiwachi oirepua tuukao, yooma ihta itapiti ahpo
Eesusie, kaawe iintoretiaopua. Waikao mochiwachiami ohjoemea,
tísia peenia e'reka inamurepua Eesusi iintoriao.

Airo tewaniame maarara; Aaata oowitiame Eesusi wisasoriwachi ihchepakame tiame

(Maateo 9:18-26; Ruuka 8:40-56)

21 Eesusio eenechi pe'ku paonasoopua pa'wechio, muuwaeme na-
pawirepua pa'wesuwe tekiriachio. Wa'a neerosue kahtioi Eesusio,
22 wa'a eenarepua aaata tijoe Airo tewaniame, puuua wa'a mochiwachi

napawikarichi paamiratuame enerepua. Wa'a tewakapa Eesusio, chopokorieka weripaka taweminao, chaanerepua Eesusio:

23 —Paamira, tísia yaapi e'raka eenakamene amochio, amori mukuyame teekane no'o maara petechi. Wa'a simika ahjachi seekarepajeraninia saumichio, ahjame weritomichiopua pehjio.

24 Waikao Eesusia wa'a simirepua ahjamao. Nape pooechi nokisinioio, muuwaeme tahchiame ajatoriaipua Eesusichio. 25 Wa'a naasipa muuwaeme nokisiniachioipua tiameo, wa'achi weritoriai aaata oowitiameai, erawisu kokoriame. Puuua wa'a teerekaopua, oosa mariki aampa ooka paaumpari wa'a tiiame enerepua wa'asi. 26 Ki ku'witapi aiwakame eneriaipua wa'asi, ki ookapi me'merikochi oiyai wa'asi, wa'api teerekame eneriaipua, kihta sauka, ki ookapi toomi na'atakaiopua. 27 Ihji oowitiamea, Eesusi sautiame inamukapaopua, wa'achi eenakame eneriaipua, Eesusie sautetiame itipinariapa tiame. Pukaepa Eesusi ahjama nokisiachi ihtoaiopua naasipao, Eesusi wisasoriwarachi ihcherepua, káátisia saunareka. 28 Ihjia wa'a e'raka ihchepasaapua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua: “Eesusi wisasoriwachi ihchepakaio, saukame itipimania”, e'rakapa. 29 Wa'a e'raka ihchepasaopua Eesusi wisasoriwachio, saukame itipirepua ikanati. Ikanati teewekame saaerepua ahpo erawisuao. 30 Waikao Eesusia ahpo utewari u'yetia saaekapao, ku'rika chaanerepua apochi tahchiame muuetoao:

—¿Aatanapu noochi ihchepakamea, wisasorichio?

31 Nape masiteraa chaachaparepua:

—Nape Paamira, tetewameai muuua amochi tahchiame ajatonio amochi ijichepaka, ¿iinatukiamemua: “¿Aatana noochi ihchepakamepua?” —cheeka?

32 Wa'a cheesapa Eesusia, neneku ne'nesao, apochi ihchepakame wisasoriwachi ne'neparepua oowitiame. 33 Waikao oowitiamea ahpo nane'retiamekapaopua Eesusieo, chachapia ihsika majakao, chopokorieka weripakaopua, apoe ihsirio tuurepua. 34 Waikao Eesusia chaanerepua oowitiameo:

—No'o maalala, saukame itipikame muuuapa, noochi te'ta paparakamekapa. Wa'a chaanesaapa chaanerepua tiameo: Kaawe eratoka ehpeo, no'ramitiamua aamo petechi.

35 Iiweta Eesusi oowitiame naewaka ihsiaio, wa'a e'enariame aaata kooriaa, Airo ta'perachi o'inia e'ename. Puuua chaachaparepua Airoo:

—Aamo maaraapa, kiterepakamepua wa'asi. Kihtawichio noonotepuame taamo Paamira masitaria wa'asi, taamo ta'pechi siimichioopua wa'asi.

36 Nape Eesusia wa'a chaachapoiopua pu'ka kooriao, chaanerepua kuita noonorao:

—Ka'te paache yuuwesipa muuua, te'ta paparapuachepua muuua, Riosichio.

37 Waikao Eesusia ki yeetokaopua wahjachio, naatiche i'toka simirepua, Peero, Saantiao, Waani Saantiao poonira tiame. 38 Ehjepamio, Airo ta'perachi ajasitioiopa, ne'ku ohjoame tewarepua wa'a mochika inatiameo, weeru chaachapaka naarakokao. 39 Waikao Eesusia yooremina pakisaapua kutewe po'yachio, chaanerepua wa'a po'yachi neesetoka mochikameo:

—¿Achinikai naarakoame eemea? ¿Ki oowera wa'a tiiai tiiamepua kochikache? Kiisi mukukamekaitepua.
40 Nape wa'a chiiopa Eesusio, a'acheretupua wa'a mochikameeopua chokichi. Wa'a cheesao Eesusia yooma puuyanarepua wa'a neesetoameo, ma'chisi machenaka tiame. Waikaopua pu'ka kutewe noonorache i'tokaopua yeeyera tiame, ahpo ahjama ohjoameopua tiame, eenechi pakirepua yooreminao, kutewe po'yachio. 41 Pu'kao sekachi chapikao, cheerepua:
—¡Talita, cumi! —eee cheeka chaniwamepua: ¡Kuita, aamo chaanenane, werisi!
42 Waikaopua kutewea oosa mariki aampa ooka paamuamea, oijenarepua eenechi ahjaka. Wa'a iika werisisaapua, oisirepua eenechi. Puuu a'achekamea waikao, sewina ijikirepua tísia kaawe erapaka, tísia peenia tiame tetewa Eesusi iintoriao. 43 Nape Eesusia waikao pu'kao, utewame chaanerepu pu'kao, kiisi ahpo tuupuaichiopua wa'a ahpo iintoriao, aaataoi. Waikao Eesusia, pu'ka kutewe ahjatesaopua, ko'kotenurarepua pu'kao.

6

Eesusi Nasare mochiwachi ihsia
(Maateo 13:53-58; Ruuka 4:16-30)
1 Wa'a o'iniao Eesusia, ahpo weewachi no'rarepua ahpo masitewa ahjamao. 2 Wa'a asisaapa ahpo weewachio, resipuniachi taawechiopua, wa'a napawikarichi o'inerepua masitekao. Wa'ao Eesusi keepukamea, ki nu'uti peenia erakokaopua, chaachaparepua ahpoo:
—¿Akatia tísia penipakame ohjoare ihji tijoea, i'ka itapiti ki ookapi peenia ihsiwaopua? 3 ¿Naakona ki naatikosapu ihji tijoea, kapintero Maaria taanara? ¿Ki Aakowo pa'chirapu ihjia, ki Oose, Uurasi, Siimoni tiamepu tiamea, pu'ka poponirapuaa? ¿Kikosa ihji tijoe pipiniraa, i'wa ohjoemepua tiame taamo ohjoekachi?
Wa'a chaachaparepua ki kaawe e'erakoapa Eesusi masitiao, kiisi paparaniamekapa Eesusichio. 4 Waikao Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua pu'kao, chaanerepua:
—Yomachi yooreka tetewiniame Riosi nayewatuamea, nape ahpo ohjoekachiopua ka'i, ahpo tetejimarichioi, ahpo wa'api petechioi.
5 Pukaepa kihta a'chi ihsime e'rarepua wa'ao, ihtaoi peenia ihsiwaopua Riosieo. Wa'a mochikameo kiisi pichikenariopa apochio, paikapioi sautesa kokoriame, u'matorepua wa'ao. 6 Wa'a te'tiopa Eesusia wa'ao, kiisi kaawe eratoka u'matorepua wa'ao, eee tiiame inatasika pu'kao: “¿Naakona ahkasi wa'a te'tiame ihji ti'tijoeria?”
Waikao Eesusia wa'a o'inia u'matosapao, yooma wa'ami waapiami simiterepua masitekao, Riosi ye'karichi simiyame tuuyewariopua, ahkaoi ahkasi ti'tijoeekachisi, mochiwachiamio.

Eesusia ahpo ajawaria, Riosi ye'karichi simiyame masitemichio uhjurani
(Maateo 10:5-15; Ruuka 9:1-6)
7 Ihji Eesusia ahpo ajawariao kaawe tuuyesaopua pu'kao ahpo yoramiao, o'okache uhjurarepua mochiwachiamio, ki ka'karuma tijoeturi puuyanemichiopua, ti'tijoechi mochikame. 8 Ahpo siimpachiwichio kihta i'toka siimpanurerepua, teesorache makoka ahpo sekachio,

kihta mokewarioi i'tokaopua, nutukaoi kihta i'toka, toomioi kihta i'toka
ahjae taripuameo, 9 kaakaoi ahpoche chuhchaka ohjoa i'tonurerepua,
wakiraoi ahpoche chuhchaka oiya i'tonurerepua. 10 I'kao eee chaanesa
uhjurarepua tiameo:
—Aaata ta'pechiami ajasisaa, wa'ache mochisa uumatomitiapua
wa'ao. 11 Wahka pirenachi mochiwachi aamo ajasiriachio, ki kaawe
aamo uutioopua ki inamunareka aamo masitio, puuyasaapua wa'ao,
aamo tarachi pechichisa uumatopuapua wa'ao. Wa'a aamo noonoipua-
pua, nane'remichiopua pu'kao, ki kaawe erakoka aamo uuma-
toamekopua wa'ao, aapoe nane'remeripua epeche ahpo ikimeriopua
aiwari kokosario ki Sooroma Oomorachitia, kiisi inamunareriopa,
aamo Riosi kaaweruma tuuyewario.
12 Waikao Eesusi ajawatiamea siimpasaapa, yomachi sisinamurepua
Riosi kaaweruma tuuyewario, Riosichikamera e'enamichio paajuteka,
yooma apochi ki kaaweruma tiiao, Riosichi tuusa pichiwa toinari-
ameko tuuka, yooma ahpo ki kaaweruma noonowiriao, cheriwepuawi-
chiopua. 13 Puuu Eesusie uhjuratiameapua tiameo, ki ookapi nanaarari
puuyanarepua ti'tijoechio ooweruchiopua tiame, kokoriameoi ki
ookapi sauterepua Riosi utewarieo, ooriwo nerosowi chuhchesika.

Waani Paatori meritiame
(Maateo 14:1-12; Ruuka 9:7-9)

14 Te'ta Eerore yawichia, Eesusi tísia sautiame inamukapao,
tísia Eesusi nayewaniame yomachiamio, tuuyerepua mochiwachi
mochikameo:
—Puuu Eesusi tewaniamea ti'tijoeeo, Waanikotinia Riosi nayewatura
eenechi ahjakame, pukaepa sautewa utewari iinuemepua.
15 Nape aaata wahjachia chaachaparepua ti'tijoerio:
—Ka'i ki puuupua. Eeriakamera puuua, eenechi i'wa weeechi
eenakame.
Wahja wahjachia tiame, chaachaparepua:
—Naatikamera puuua, aaata ehkoriami Riosi nayewaturao, i'wa
weeechi eenakame.
16 Nape Eerorea wa'a chaachapanioiopua, cheerepua ahpo chokichi
mochikameo:
—Ka'chitia piirechipua. Waanitarukamera puuua, te'ta pichiwa,
pu'kao nooe mo'ora tehpunenureria, ehpeopua eenechi ahjakame.
17 Eerorea, Eroria iintowachi karichi yahchakame eneriaipua
Waanio, kaarenae o'yeraeka. Eerorea Eeripe uupira ahjama
neewikame eneriapua, ahpo pooni uupieria. 18 Waania Eeroreo
chaanekame eneriaipua:
—Muuua aamo pooni uupirao, kiisi uupietame teereriaimua, wa'a
iintokapao muuua, kiisi kaawe iintokamemua Riosichio.
19 Pukaepa Eroriaa Waanio, nekamuchiame eneriaipua pu'kao,
merinareka tetewame, nape ka'chi ikime e'rariaipua wa'a e'raio.
20 Eeroreapua Waanio, Riosi nayewaturakopaopua pu'kao, seeweka
tetewame enerepua pu'kao, Riosie kaaweruma tijoekopaopua tiame.
Wa'a tiiachipa seewiaio, ka'chi yorapuawichio neesetoriaipua Waanio.
Ki kaawe pahtiaipua Waani chiia Riosieo, pu'sereka keepuame eneri-
aipua Waanio. 21 Nape Eroriaa, tewarepua piie taawechi ahpo iinto-
miachio, Eerore ahsepatioipua paamupari pahko. Eerorea yooma paa-
juteriaipua waikao ahpo ye'karichi yawichituameo, Arirea ohjoeme

tiamé, weruma te'teriame ti'tijoeri. 22 Eroria maararaa yawimia
pakiriaipua pahkochi koi'rachiopua, Eerorea tísia pu'serekapa pu'ka
yawiriao, yooma wa'a mochikame inamuachio, chaanerepua ahpo
piisi maarao:

—Ihtaoi aamo no'o itanesoo, aamo kiamania, 23 ahkasi no'o nuurari
naasipasioi yawichiwa.

24 Waikao piisi maararaa, ikanati ahpo yeeyechi simikao, iinatukere-
pua ahpo yeeyeeo ihtana itanejeraopua yawichio. Waikao yeeyeraa
chaanerepua:

—Waani Paatori mo'ora itanemitiapua.

25 Waikaopu Eroria maararaa, yaapi eenechi pakisaopua yawichi
kahtiachio, chaanerepua pu'kao:

—Ehpe wa'api no'o kiajeraninia pehtorichi yachasao, Waani Paatori
mo'ora tehpunasa.

26 Waikao yawichia wa'a chiiopa ahpo piisi maarao, tísia iiyana
eraparepua apochio. Nape yooma paajutetiame inamuachi wa'a
cheekamekapaopua, ka'chi ikime e'rarepua ka'itanariaio. 27 Wa'a
tiiachipa yawichia, ikanati uhjurarepua piiripi ahpo soontaro, Waani
mo'ora tehpunasa upamichiopua, pehtorichi yachasa. 28 Waikao
soontaroa wa'a akiparepua Waani mo'ora upamia. Puuu soontaroa
Waani mo'ora upasaopua, Eroria maararaa ki'yarepua, pehtorichi
yachatiame. Waikaopu kutewea, ahpo yeeye ki'yarepua pu'kao.

29 Waikao Waani na'naritoamea, Waani meritiame nane'rekapao,
wa'a e'enarepua Waani weerewara i'tomiao, wahjipame toaniachi
tekimia.

Mariki miiri ti'tijoe Eesusi ko'koteria
(Maateo 14:13-21; Ruuka 9:10-17; Waani 6:1-14)

30 I'ka ikitiame u'matosoopa, Eesusi yomachi masitemichio uhju-
rariaa, eenechi e'enarepua Eesusi kahtiachio. Waikao Eesusi uhju-
rariaa, yooma tuuyerepua Eesusio, achini teereriopua ahpo ohjoriachi
nokariao, yooma mochiwachiami ahpo masiteriachio. 31 Nape wa'a
Eesusi kahtiachio, naapi nonowasika wahjachi enapasiamekopaopua
ki wahjika, ki toiwamekapapua ku'itapioi ko'komichiooi, chaanere
Eesusi ahpo ajawariao:

—Nahpe no'o ahjama, yuuweekachi siimpapuapu, ku'itapi re-
sipumia.

32 Wa'a iintore Eesusia waikao ahpo ajawaria yeekao, pawekakerachi
mo'moenasao, paonamina ooruchi resipumia. 33 Nape muuwaeme
ti'tijoeri Eesusi ahka suwenamiachi nane'rekamea, wa'a uumpare-
pua paonamiachi puuyemia. Wa'a paonamiachi siimpoio pu'kao,
ahkaoi ohjoeme ahjama na'peparepua, ahjama siimpamia siim-
pachi. 34 Pukaepa Eesusi wa'a tekiyaiopua suwenakao, muuwaeme
mochikame tewarepua wa'ao, ahpo puuyeka mochikame. Waikao
Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, tísia tesiwa e'reparepua pu'kao, tísia
tesiwa te'tiamekopua pu'kao, po'wa ki tepuniamechitia neesetoka.
Wa'a iikapa Eesusia, wa'apechi simiterepua masitekao, ki ookapi itapiti
Riosichi simiyame nayewaka. 35 Aarikopa wa'asi Eesusi ajawariaa,
Eesusi naaepakao chaanerepua:

—Masitari, tísia ariwanipua wa'asi. Ki waapi ooruchi i'wao. 36 ¿Ki
kaawejoare nonorapunia i'wa e'enakameo, kooame tarisimichiopua
wahka mochiwachiamio?
37 Nape Eesusia nehjiarepua:
—Ka'i. Eeme ko'kotemeripua pu'kao.
Nape aapoeo chaachaparepua Eesusio:
—¿Pu'ka kehkiwichio tarijeranimua kooame, ooka siento taawechi
yowiniame toomi tehki, yooma ko'kotepuamewichioo?
38 Eesusia waikao, cheerepua:
—Ne'nemitia eemea kehkisa kooame iinueniame i'wao.
Eesusi ajawariaa e'enasaapa, chaachaparepua:
—Mariki paani wa'api maaniamepua i'wao, ooka wa'api so'chi tiame.
39 Waikao Eesusia pu'ka muuwari wa'a e'enakameo, pa'paikapichi
mochipanurerepua pu'kao, paasepo siionachio. 40 Waikao wa'a
chaanetiaapa, wa'a teeka mochiparepua pa'paikapiche, pipie siento
ahsieme, wahja o'oka weerewa aampa oosa marikisi. 41 Waikao
Eesusia pu'ka mariki paani uusao, Riosichi ne'nepakaopua tewekachio,
cheriwema kiasapa tewekachi No'noo, ahpo ajawariao chi'wanasa
ki'yarepua pu'ka paanio, so'chioipua tiameo, naachutamichio
ki'yarepua. Waikao Eesusi ajawariaa, yomatiame wa'a mochipakame
muuwari, naachuterepua, pu'ka paaniopua, so'chiopua tiame. 42 Pukae
kooame naachutatiameopua, yooma posakame itipirepua, ahkasi
soparamesi. 43 Puuu ko'kotiame chi'wapame soparakamea, oosa
mariki aampa ooka wa'wari weeweruma pochikame, na'poaretupua
paani soparakameopua, so'chi tiame. 44 Pu'ka paani ko'kakamea so'chi
tiame, mariki miiri u'matoame, enerepua ti'tijoe.

Eesusi nerojampa ihtoria
(Maateo 14:22-27; Waani 6:16-21)

45 Neipa i'kao Eesusia, ahpo ajawaria pawekakerachi
mo'moenapusaopua, We'saira mochiwachi paonanurarepua pahcha,
wa'a weruma neeroi maaniachiopua, ahpoo pu'ka ti'tijoeri wa'a
muuweeriao, nonorapuachisi. 46 Neipao nonorapusaapa Eesusia
pu'kao, kaawichi mooenarepua pehji, ahpo Noonoma nayewamia
tewekachi kahtiame. 47 Ariwatoipua pehji pawekakeraa, naasipapo
pa'wechi ihtoraipua pehjio, Eesusio weeechi itipirioiopua pehjio,
piineri. 48 Eesusio pu'ka muuwari nonorapusaapa, paaomi nokisiame
tetewarepua ahpo ajawariaopua pehjio, tehki nokisiame pawekakera
ka'kepusikaopua, natepaka nokisiamekapapua eekao. Ehjepamio
Eesusia, marikarowaopua wa'asio, nerojampa weritoka eenarepua
ahpo ajawaria nokisiachio, u'matome iintokaiopua weriparepua.
49 Nape ajawariaa wa'a ihtoame tetewapa Eesusio nerojampa
weritoameo, naayuri maaekaopua pu'kao, siinakorepua tísia majakao.
50 Nape Eesusia wa'a chaachapoio majakao, ikanati nayewerepua
cheeka:
—¡Ka'te majako eemea! ¡Neeekaite puuua! ¡Iika yachapasa eemea,
aamo majaya erakoao!
51 Ihji Eesusia pawekakerachi mooenasaopua, teeweterepua eekao.
Waikao Eesusi ajawariaa tahpitika eraparepua, wa'a tiiame tete-
wakapa Eesusi iintoriao. 52 Kiisiki pahtiame eneriaipua pehjio, aatana

te'takoopua, Eesusio, Eesusio ki ookapi ko'kotekame tetewikameai.
Puuua ahpo pahtemiao, peewame eneriaipua pehjio.

Eesusi yachapateria kokoriame, Eenesare mochiwachi ohjoeme
(Maateo 14:34-36)

53 Wa'a pa'wechi paonasaapua Eenesare weewarachi ajasisaapua, wa'ao pa'wesuwe o'yesapa pawekakerao, wa'a toarepua pu'kao. 54 Eesusio wa'a tekisochepa pawekakerachio, machiretupua muuwarieo. 55 Wa'a iikapa ti'tijoeria, ahpo ta'pechiami ujumasirepua, ahpo kokoriame ijinuwaeka i'noramia, yomachiami mochiwachiamiopua, ipetachi tekitoka upamia. 56 Waikao ahkaoi eenoio Eesusio, teesa ohjoewachioi, wekapi ohjoewachioio, pipiripi ohjoewachioio tiameo, ahkaoi u'matomiachi pooechiamio, poowesue tootowariamepua kokoriameo, tísia tesiwa chaachapaka Eesusichio, teesaoi Eesusi wisasorirachi ihchepajeraka, saukame itipitemichiopua ahpo kokoriamewao. Waikamio, yooma Eesusi wisasoriwachi ihchepakamea, saukame itipiriamepua, ahpo kokorewao.

7

Itapiti ki ka'karuma enepatiame aaata iikachio
(Maateo 15:1-20)

1 Pa'parisero ti'tijoea, ookapi iyoteri ti'tijoe Eerusareni ohjoeme yeeka e'enakamea, Eesusi naaeparepua. 2 Ihjia ookapi Eesusi masitera ki paanikosa koayopaopua, Moisetaru nuurari chiiachitiao, na'arerepua Eesusi ma'masitewarao. 3 (Puuua na'arerepua pu'kao, ki koayamekapa ki weesa paanikosaapua pahchao, ko'komiao. Puuu parisero ti'tijoea, yooma i'isaeri ti'tijoeriapua tiamea, pu'ka ehkoriami Moisetaru nuurari chiia, iyorika mochitoamekapa pehjio. 4 Ihjia tiameo, te'ta muuwari nehjiwachi no'rakaiopua, tísia kaawe paanikosa koayame eneriaipua. Ihjia tiameo, weeka iinueriaipua tiame itapiti ahpo iyoriwa nokayao, i'ka eee nokiwamechitia: paasoo tísia kaawe papakoniame, piicheri, pehtoriopua tiame, oronse meetari kaajete, ahpo kochiyachioi, kaawe wichotiame ipetiachi.) 5 Pukaepa pa'pariseroa iyoteri ti'tijoea tiame, pu'kachi simiyame iinatukerepua Eesusio, chaachapaka: ki taamo ehkoriami nokariachitia nokayamepua? Puuua ki Riosichi iyorikao, kiisioi te'ta paanikosa koayamepua.

6 Eesusia wa'a chaachapao, nehjiarepua pu'kao:

—Isaia ehkoriami Riosi nayewatukamea, ma'chiame cheeka iyoteriaipua, i'ka Riosi chiiao:

Ihji ti'tijoeria no'o kaawe chaachapanipua chuwaecheo,
nape puuua ahpo iikachi yooreminao,
tísia mehka tiiai chaachapamepua noochio.
7 Puuua tísia iyoriameka nokayai,
noochi simiyame masitekao,
kihta kaawerumakaitepua ahpo noochi iyoriwa nokayao,
pu'ka masitiao wihtukikapa, aapoe erakowachiche machename.

8 ’Eemea wa'a nokakao, toayamepua Riosi ka'karuma nuurario, aamo wa'api erakoakamera yoranarekao, aamo ehkoriami noonori noonowiriachitia.

9 Eemea aamo ehkoriamichitia nokaria yooraio, ki ahsepari
yooramepua Riosi te'ta kaaweruma nuurariopua, 10 i'ka eee chi-
iachitia: “Aamo noono aamo yeeyeopua tiameo, ka'karumako tu-
upuapua, aaata ahpo Noono na'ara cheekamea, ahpo yeeyeoiopua
tiameo, meripuamechi puuua.” 11 Eemea ki e'wiamepua pu'ka Riosi
kaaweruma nuurario, ki yooreka tetewamekapa aamo yayawao.
Eemea ki ku'yamepua aamo yayawao, pu'ka yooma aamo iinuekao,
Riosi iinuwarako tuuka. 12 Eemea wa'a tiame masiteka aamo tatanao,
ki utewa yorapuameko tuuyamepua, ahpo yeeye ku'ipuaopua, ahpo
noonooi. 13 Wa'a te'tiapa eemea Riosi te'ta Riosi nuurario, kiisi
kihta nateyame iintamepua, pu'ka ehkoriami o'inia aamo te'teretoria
teetoapa pehji. Wa'a nokisika eemea aamo tijoetusiachio, aamo
tatanachi toisiame eemea, i'ka ki ahpo yayawa yoorepuaopua. Eemea,
ki ookapi wa'a te'tiame nokaka mochitoamepua.

14 Wa'a chaanesapa Eesusia i'isaeri pa'pamiratuameo, ahpo waapi
paaesapa wahjachi ti'tijoeo ooweruopua tiameo, chaanerepua pu'kao:

—No'o kaawe keepumitiapua i'kao, nape kaawe inataka, kaawe
aamo pahtemichiopua: 15 Ihtaoi ma'chi eenaka amochi pakiyamea,
ki aamo na'itutiamepua Riosichi aamo kaawe teerewao. Aamo
Riosichi kaaweruma tiia na'itutiamea, naatipua, aamo ki kaaweruma
chiiakamera, aamo iikachi o'inia eenamera. 16 Eemea pahtiame
enesaa, pahtepuapua i'kao, no'o aamo cheeriao.

17 Eesusi toisoopa pu'ka ti'tijoerio, petechi pakisoopua, Eesusi
masiteraa, iinatukerepua Eesusio:

—¿Achini cheeka chiiamua ma'chi eename tamochi pakiyameo, ki
na'itutiamekoopua taamo Riosichi kaawe te'terewao?

18 Eesusia chaaneka nehjiarepua:

—¡Aa eemee, kiisi pahtekame eemeai pu'kao? ¿Ki nane'riame
eemea itapiti aamo rupituao, ki iikachisi pakiyamekopua pu'kao,
19 ki aamo iikachi te'ta pakiyamekopua pu'kao, aamo e'rariwachi?
¿Ki nane'riame eemea topachikamerache u'matoamekopua pu'kao,
siwachituche, neipao pu'kao machenamekopua weerewachio?

Wa'a cheekao Eesusia, cheeka cheerepua yooma ihtaoi kooame
enesaa, ka'chi tiiameko tuurepua ko'kotiaio, Riosichi kaawe te'terewao.

20 Cheerepu tiame:

—Puuu tijoe ki kaaweruma erapatiamea, tijoe chu'warachi
machenamekamerapua, puuukamerapua, taamo Riosichi kaawe
te'terewa na'itutiamea. 21 Puuu taamo ki ka'karuma erapatiamea,
taamo iikachi o'inia machenamepua, te'ta eratewarachi, yooma
ihta suuwe erapori iintonarewa eraniamea, ichikonarewaa, tijoe
ko'inarewaa, yooma ihta ki ahpo iinuwa iinuwanarewaa tiame,
22 yooma ihta na'ara nokinarewaa, wihkuenarewaopua tiame, nawa-
jinarewaa, piirechi iinuwa ikotunarewaa tiame; taamo aaata pukam-
ina na'ara chaachapanarewa, weruma ahpo uunarewa, ki inata
nokinarewaa tiame. 23 Yooma ihta aamo yooremina o'inia eratiamea,
taamo na'itutiame taamo Riosichi kaawe teerewao.

Seenu oowitiame, Eesusichi paparakame
(Maateo 15:21-28)

24 Wa'a o'iniao Eesusia, Tiiro mochiwachiami akiparepua, Siironi
mochiwachiami tiame. Wa'a asisaapua, aaata petechi pakiriaipua kiisi

ahpo nane'rejereka aaataeoi, nape ka'chi iika wa'a ikime teererepua.
25 Ikanati wa'a eenarepua aaata yeeyera, ahpo kutewe na'arari
yahchame u'paka. Puuua ikanati wa'a eenaka Eesusi kahtiachio,
chokichi chopokorieka weriparepua. 26 Puuu oowitiamea, seenu
weeechi ohjoeme enerepua Sirojenisi tewaniachi. Wa'a iintoka
puuu oowitiamea, Eesusi itanerepua ma'chipasemichioopua, ahpo
kutewewachi kahtiameopua na'arari. 27 Nape Eesusia chaanerepua
pu'kao:

—Nape kukuchikamera ko'koteniamepua pahchao. Ki kaawepu
taamo tatana ko'koamiao, chuhchurikamera kipoteniao.

28 Nape puuu oowitiamea wa'a chiioi Eesusio, cheerepua:

—Pichiwa wa'atepua Paamira, ahkasi chuhchuri koayamepua,
kukuchi koayoi meesatere ruhjitiao.

29 Waikao Eesusia chaanerepua:

—Kaawe cheeka nehjiakame muuua. Aamo tísia kaawe cheeka
nehjiariawichioo, aamo kuteweapa yachapakame kahtiame puuuapa
aamo ta'pechio. Kaawe eratoka no'ramitia muuua. Puuu na'arari
aamo kutewechi yasariameapa, toarepua pu'kao wa'asi.

30 Waikaopu oowitiamea, ahpo ta'pechi asisaapapua, saukame
tewarepua ahpo kuteweo, ta'iria po'yame ahpo kochirachio.

Eesusia yachapatena aaata nakapi ni'o

31 Eesusia Tiiro muuwari mochiwachiami oiyai machenasaapua,
Siironiami u'matosaapua Reekapori weeechi mochiwachiami tiameo,
Arirea weruma neromanichi eenarepua, wa'ao pa'weka tiiachi. 32 Wa'a
asisoopua Eesusio, wa'a u'yeparetupua piiripi nakapi ni'o. Puuu
nakapi ni'o u'yepakamea Eesusio, ahpo tesiwenurerepua pu'ka nakapi
yachapateka. 33 Waikao Eesusia poanachi i'toka ki tijoe tetewachi pu'ka
nakapio, nakachi suhturepakaopua, sekachi akachupasaopua tiameo,
sutue chachaterepua yenichi. 34 Waikaopua tewekachi ne'nepaka
weeru panisukaopua iwiwao, nakapi ne'nepakaopua:

—¡Ejata! —chaacharepua eureo naewaniachio, puuua: ¡Wahjosa!,
cheeka chaniwame.

35 Wa'a chaanetiache nakapia, wahjorepua nahkarao, kaawe inamu-
pakao. Yeeniraai wi'ropakao, kaawe nayewarepua. Saukame itipire-
pua wa'asio. 36 Waikao wa'a iintosaapua, ki aaata tuuyenurarepua
ahpo iintorio; nape wa'a chaanetiai nakapi sautetiamea, newitoka
tuusirepua.

37 Waikao inamukamea ki nu'uti peenia erakokaopua, chaachapare-
pua:

—¡Tisiwa peenia ihsiamepu tijoea, ahkasi tísia nakapikooiopua,
inamutiamepua; ni'ooio nayewatiamepua tiameo, kiisi maaepori ti-
iamekoipua!

8

Eesusi naao miiri muuwaepakame ko'koteria
(Maateo 15:32-39)

1 Piire taawechi Eesusia, ki ookapi napawirioi ahpo oiyachio, Eesusi
masitia keepumiao, i'kao kihta ko'kome te'tioi, chaanerepua ahpo
ajawariao:

2 —Neeea tísia tesiwa e'riamenia i'ka ki ookapi i'wa no'o masitiachi
napawikameo, paika taawe i'toamekopapua no'o ahjamao pu'kao,
yooma soopariopa wa'asi ahpo ko'kometio. 3 Wa'atia no'o nonorapu-
soopua pu'kao ki ko'kotesao, wahka pooechioi wahjipamaoipua toore,
kai waapisi e'enakame ihji i'wa e'enakamea.
4 Eesusi ajawaria waikao iinatukerepua:
—¿Nape ihtana ko'kotetariapua, i'wa ki ti'tijoeekachio, ki'tiachiopua
ahka taripuachio ko'kotepua?
5 Waikao Eesusia iinatukerepua ahpo ajawariao:
—¿Ihkina paani itipitiame eemea naaju?
Aapoeo chaachaparepua:
—Oowisaniche paani.
6 Waikao Eesusia pu'ka muuwaeme e'enariameopua, wehchi
mochipanurerepua pu'kao, yoomahka. Waikao Eesusia wehchi
mochipasoopua, ahpo sekachi uusaopua pu'ka oowisani paanio,
tewekachi ne'nepasopua, cheriyema kiasaopua ahpo Noono,
ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka paani chi'wanasao, yooma
wa'a mochipakameo, naachutemichiopua. Waikaopu Eesusi
ajawariaa, naachuterepua yooma muuwario. 7 Wa'a ikisaopua
Eesusia, so'chi paikapi maniriopa tiameo, ahpo Noono cheriwema
kiasaopua, ahpo ajawaria ki'yarepua pu'ka so'chioi, naachutamichio
tiameo. 8 Yoomahka ko'kosepatioopua wa'asi, ahkasi yooma ta'iria
itipiwachisiopua, pu'ka ko'kotiame soparakameopua, ahkasi oowisani
weeweruma wa'wari popochiame, na'poaretupua. 9 Puuu wa'a
ko'kakamea, kiiya naao miiri enerepua, ti'tijoe ooweru kukuchi
tiame. Ehjepamio Eesusia wa'a iintosaapa nonorapukaopua, kaawe
eratonurerepua pu'kao. 10 Wa'a iintosaopua Eesusia, pawekakerachi
mooenasaapua, Ramanuta weeechiami akiparepua, ahpo ajawaria
ahjama.

Parisero ti'tijoea, Eesusi peenia ihsiwa iintojerani
(Maateo 16:1-4; Ruuka 12:54-56)

11 Wa'a Ramanuta weeechi ohjoniaio, parisero ti'tijoea Eesusi naae-
parepua. Puuua naaepasopua, o'inerepua Eesusio nekakoa chaacha-
paka. Wa'a chaachapakoapua parisero ti'tijoea Eesusio, itapiti peenia
ihsiwa itanerepua, ahpo Riosichi eename pichiwatame. 12 Eesusia
waikao weeru panisusaapua iwirao, chaacharepua:
—¿Aatia ehpe taawechiami mochikame ti'tijoeria, Riosi peenia
ihsiwache ahpo tetewitejeramepua, no'ooche akana o'inia eename
ma'chitame? Nape neeea aamoo, ma'chiame chiiamepua aamowi-
chioo, kihta tetewitepuamekopua wa'asio, Riosi peenia ihsiwaopua.
13 Wa'a chaanesapa Eesusia, toarepua pu'kao. Eenechi pawekaker-
achi mooenasaopua ahpo ajawaria ahjamao, paonamina akiparepua
pa'wechio.

Pa'parisero masitia rewarurachitia ihsiame
(Maateo 16:5-12)

14 Waika taawechio Eesusi ajawariaa, natakepariaipua ahpo weeru
nutuka i'tomiaopua. Piiripi paani wa'api itipitiame eneriaipua wa'asio.
15 Waikao Eesusia nane'riapao, natakepariamekopua ahpo ajawariao
nutukao, paani rewarurarachi simiyame masiterepua, eee cheeka:

—Kaawe aamo neesetomitia eemea, parisero ti'tijoechi rewarurarachio, Eerore rewarurachiopua tiameo, ihji ti'tijoe na'arame rewarurara, aaatachioi mu'ipamepua.
16 Nape Eesusi ajawariaa poanachi ahpo piiripi paaniche itipitiache, ahpo chaachaparepua:
—Aa, Eesusia rewarurachi simiyame taamo nayewiamepua, taamo natakepariopa weeka paani nutuka taamo upamiao.
17 Eesusia wa'a ahpo chaachapame inamukapaopua, chaanerepua pu'kao:
—¿Achinikai ka'chi ijikime erakoame eemea, soparamekoipua piiripi paani wa'api iinuekoio? ¿Kiisi noochi te'ta paparapamekosa eemea pehji? 18 No'o ihsia tetewai eemea, ¿kiisi pahteka tetewame eemea? Ma'chiame no'o chiioipua masitekao, aatanakoopua no'oo, ¿kiisi pahtiame eemea no'oo, aatanakoo? 19 ¿Ki inatapame eemea mariki miiri ti'tijoe ko'koterioio? ¿Kehkina waari pochikame apechunatioio ko'kotioio soparakameo?
Aapoeo nehjiarepua:
—Oosa mariki aampa ooka waari enekamepua.
20 Eesusia chaanerepua tiameo:
—Naao miiri no'o ko'koteriaoio, oowisani paanieoipua wa'asi, ¿kehkina waari pochiwatiamepua apechunatiameopua soparakameo?
Eesusi ajawaria nehjiarepua:
—Oowisani waari, apoche soparakameo.
21 Waikao Eesusi chaanerepua:
—Yooma wa'a no'o iintorioio eemea, ¿kiisi pahtiame eemea no'oo aatanakoo? ¿Ki soparame ohjoarepua, piiripi wa'apikaipu puuu paani?

Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepatena, We'saira tewaniachi

22 Arirea pa'wechi paonasaapa Eesusia, We'saira mochiwachi asirepua. Wa'a tekisaapua, aaata ki ma'chiriame u'yeparetupua. Puuu ki ma'chiriame i'toka e'enakamea, tesiwa chaachapaka itanerepua Eesusio, ahjachi seekarepakaoi, sautemichiopua pu'kao. 23 Waikao Eesusia ma'chi mochiwachi i'tokaopua sekachi panitokao, ahpo a'kae saampatekaopua puichio, ahjachi seekarepaka sauterepua. Wa'a ikisaopua, iinatukerepua pu'kao:
—¿Ehsoo ehpeo ne'nepao, tetewamemua ehpeo?
24 Waikao ki ma'chiriamea ne'nepakao, nehjiarepua Eesusio:
—Eje'e, tetewapamenia teesa, nape kutemorika tiame ohjoame.
25 Waikao Eesusia eenechi puichi seekarepasoopua, kawiyame ma'chireparepua wa'asi, ahsieme saukame itipikaopua wa'asi. 26 Wa'a ikisoopua Eesusia, uhjurarepua ahpo petechi no'ramichio, nape pu'kao chaanesapa pahcha:
—I'wapi o'inia aamo weeriachio, seene simika no'ramitiapua aamo petechio, ka'te eenechi pakimitiapua mochiwachio.

Peeroa Eesusio Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-20; Ruuka 9:18-21)

27 Neipao Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, pu'ka ki ma'chiriame sautesao, Sesarea nu'nunti mochiwachiami akiparepua, Iiripo weewachi. Pooechi nokisinioi Eesusia, iinatukerepua ahpo ajawariao:
—¿Aatanako no'o tuuna ti'tijoeria?

28 Aapoea nehjiarepua:
—Waanitaru Paatoamekata muuua, chaachaparepua. Wahjachi ti'tijoeria, Eeriataru aamo maayamepua, nape epeche wahjachia chaachapamepua, piirechi ahka aaatakatamua, ehkoriami Riosi nayewatukame eenechi eenariame.
29 —Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? —iinatukere Eesusia.
Peeroa waikao chaanerepua:
—Muuua, Te'ta Riosie Weratiameramua.
30 Nape Eesusia Peero ahpo cheeriao, ki aaata ahpo ma'chitanurarepua pehjio.

Eesusia ki mukuyai pehjio, ahpo mukimia tuuna
(Maateo 16:21-28; Ruuka 9:22-27)

31 Waikao Eesusia, pooechi ihtoai wa'a chaanesaapa Peeroo, apochi simiyame nayewerepua ahpo ajariao, eee cheeka o'ineka:
—Ihji neee Tijoe Tijoetukamea, tísia aiwatepuamepua. Kiisi nakika tetewipuamenia yooma i'isaeri pa'pamiratuameeo, ihji pa'pamiratuamea naatipua: o'ochetiame ma'masitari tewaniamee, wa'a ikisa te'ta pa'pamira neeseriosie, i'isaeri iyoteri ti'tijoee tiame. Yooma pukae tísia aiwatesapa neeea, meripuamepua. Nape meritiaio neeea, paika taawechi i'toaionia, eenechi oijenamania.
32 Peeroa Eesusio ahpo ajawariao ma'chiame wa'a chiiopa ahpo meripo tuukao, poanachi i'toka, te'yarepua Eesusio. 33 Nape Eesusia ku'rika ne'nesapa ahpo wahjachi ajawariao, utewaeme te'yaka Peeroo, chaanerepua:
—¡Poanatu muuua noochio, ka'te no'o naaepa muuua, Satanasi! Kiisi Riosi e'rachitia tetewamemua no'oo Riosio, ikitemo e'rao, ohsotia muuua, tijoe erakoachitia e'ramemua, Satanasi na'naritoame.
34 Waikao Eesusia ahpo ajawariao, yooma muuwaeme wa'a napawikameopua tiameo, chaanerepua:
—Aaata no'oe te'ta masiteniame enenariamea, natakepametepua ahpochewichio teerewa inatao, ahkasi ahpo meripuame tiiaio, no'oche ki toaka na'naritomeripua. 35 Aaata ki toakamea ahpo pukeri o'iniasi yooma ihta ahpo ki kaaweruma ihsiao, ka'chi iika iniwaemeripua, Riosi weemera ahjariopua, Riosie ahpo kiapuameopua. Nape toakamea ahpo pukeri o'inia ahpo ki kaaweruma inisiriao, iinuemeri puuua weemera ahjario, Riosie newipaniameo. 36 ¿Te'ta kaawenanapu te'ta weeechi tísia paarasariteniamea, ki iinueniamewichio te'ta Riosi ahjari ki'yao? 37 ¿Iintunakosarepua epeche nateyameo, ki Riosi weemera ahjari taamo kianarewachitia? 38 Aaataai ti'tijoechio, suuwe e'rameopua noochi teerewameo, suuwe erapameopua tiameo no'o ka'karuma masitiao, wa'achi teerema neeeai Riosie Tijoe Tijoetukamea pukachio, eenechi no'o weeechi tekisaapa, tewekachi o'inia eenaiopua, yooma no'o Noono tewekachi ku'kuira ahjama.

9

1 Eesusia chaanerepua tiame:
—Pichiwa chaaninia ihji ookapi i'wa ajakameo, ki wahjipamerikopua pehjio, ki tetewakaopua, no'o Noono Riosiwari tísiwari tekika noochi yasipameopua, no'o apoe aamo ki'yamechiopua reesiserio, no'o Noono ye'karichi muipuameopua.

Eesusi sewina iikame tetewitiame
(Maateo 17:1-13; Ruuka 9:28-36)

2 Puhsani taawe i'toiopua Eesusi wa'a cheerioio, Eesusia Peero
yeetorepua ooruchi kaawichi, Aakowoopua Waani tiame. Wa'a
mooenasao Eesusia, sewina tiiame eneparepua ahpo ajawaria tetewa-
chiopua. 3 Ihji Eesusi wisasoriraa, ki teesa tohsaname eneparepua,
tajayame, keepachitia tohsaname. Ihji wisasoriraa, tisiwa kaawe
wichotiameka tiiame eneparepua, kiisi ahsepame tiiame aaataeoi,
wa'a tiiame tísia tohsaname wichokao. 4 Puuu yeetotiamea wa'ao,
Eeriataru tetewarepua, Moisetarua tiame, Eesusi ahjama ajakame
nayewaka. 5 Wa'a te'teriopua pu'kao Peeroa, chaanerepua Eesusio:

—¡Masitarii, kaawechupena i'wa aamo ahjama e'enakame teemea!
Paika ekaporatama teemea, piiripi aamowichio, piireo Moisetaruwi-
chio, piireo Eeriataruwichio.

6 Peeroa wa'a chaacharepua Eesusio, tísia tahpitika erapakaopua
ahpo tetewariao. Yooma paikaopua, wa'achi erakorepua tiame.
7 Wa'a chiioi Peeroo, paawika tiame tepoona eenakao, mo'poreparepua
pu'kao, yooma ajakachio. Waikao wa'a toomarichio aaata nayewa
chaaniame inamuretupua. Puuua cheechaniame:

—Ihjipu no'o Taanaaa, te'ta tísia no'o nakiyaa. Yooma pu'ka Apoe
aamo chaaniao, yoorakache mochitopuapua.

8 Wa'a tiiai apechusoopua paawio, Eesusiche werirepua wa'ao.
Wahjaa ki naania ikirepua wa'ao, Moisea Eeriaa tiame.

9 Wa'a kaawichi o'inia tetekinioiopua Eesusi ahjamao, Eesusia ahpo
ajawariao, ki aaata tuuyenurerepua pehjio, pu'ka te'pa kaawichi
ahpo tetewariao, ahkasi ahpo eenechi oijenachisiopua ahjaka, i'ka
Tijoe Tijoetukameo. 10 Pukaepa ihchi teeweka mochitoriai Eesusi
ajawariaa pu'ka ahpo tetewariao. Aapoeo Eesusi oijenaniame
nayewariachi inataka mochitorepua, pu'ka cheeriao eee cheeka ahpo
iinatukekache: ¿Achini cheeka cheeriamare Eesusia, oijenaniamechi
simiyame nayewaio, mukukai eenechi ahjaniameo? 11 Wa'a erakoa-
paopua, chaachapaka iinatukerepua Eesusio:

—¿Achinikai chaachapani i'isaeri iyoteri ti'tijoea, Ehkoriami Iy-
oterichio, Eeriakamera enamio tuukaopua pahchao, ke'chu Riosie
Weratiame yawichituka yasipoiopua?

12 Eesusia cheeka nehjiarepua pu'kao:

—Pichiwapu puuua, Eeriakamera enamio tuutiamekopua pahchao,
yooma ihta pahcha katewemiaopua pooeo aaata enameriwichioopua.
Nape ¿aatia Ehkoriami Iyoteria chiiamepua tiameo, aaata Tijoe
Tijoetukameo, tísia kokosa aiwamerikopua, ki nakipo tuuwameopua
muuwaemeoipua ti'tijoeeo? 13 Neeea pu'ka Eeriao, eenario tuuyame
neeeapa, yooma no'o enamia katewemiaopua; nape pu'kachepa
te'ta Ehkoriami Iyoterichio cheeriachitiao, tísia nanaaramea, a'chikoi
na'ara yoorarepua pu'kao.

Eesusia temari ma'chipasena na'arari
(Maateo 17:14-21; Ruuka 9:37-43)

14 Wa'a chaachapasiaiche, ajasitioopua wahjachi Eesusi ajawaria
toitiachio, muuwaeme nooreka mochiniame tewarepua ahpo
ajawariao, Moise nuurari ma'masitariopua, weeru chaachapame
ahjama. 15 Puuu muuwaemea wa'a ihtoame tetewapa Eesusio, tísia

kaawe erapaka ujumasirepua, Eesusi natepaka teepotemia. 16 Waikao
Eesusia, iinatukerepua ahpo ajawariao:
—¿Ihtana weeru chaachapai eemea pu'ka Moise nuurai ma'masitari
ahjamao?
17 Nape ke'chu Eesusi nehjianiaiopua, aaata pu'ka muuwaemechi
kahtiamea, peichi chaacharepua:
—Masitari, saukame itipiniame nayewai teemea. I'wa aamo
u'yepakamene no'o taanao, na'arari yahchame, ni'o iintapakamekapu
pu'kao. 18 Ahkaoi oiyoiopua pu'kao, ihji na'arari yahchaa, utewaeme
wiiwichipatiapu puuua, mumukipateka pu'kao. Wa'a ikitekaopua
pu'kao, tootonewatiapua chu'wachio, ma'chi cheeteka taameraopua
ki'sutekao. Wa'a yoorakaopua, u'wanakame teetekipapua pu'kao.
Aamo ajawaria ma'chipanurekainia pu'ka na'arari yahchao, nape ki
kajukapua ma'chipasekao.
19 Wa'a tiiame chaanetiapa Eesusia, chaacharepua:
—¡Ai eeme ti'tijoeria, teesaoi ki paparame eemea Riosichio! ¿Ahkasi
achinitio wa'a teereta neeea aamo ahjamao, aamo pepenipamichiopua
wa'asio, aamoe wa'api Riosichi itamichioopua aamo sautepuawichioo?
¿Ahkasi akanasi anachata neeea, aamo ki oowe e'reka mochikaopua
Riosio? Árisa, yaapiti no'o u'yepasao wa'ana pu'ka temario.
20 Waikao u'yeparetupua temario. Nape na'araria Eesusi tetewa-
pao, mukipaterepua pu'ka temario, wehchi wichipatekaopua, ika-
purisitekapua pu'kao, chu'wachioiopua toonewateka. 21 Waikao
Eesusia, iinatukerepua noonorao:
—¿Achinitio o'inia wa'a ihsiame ihji temaria?
Noonoraa waikao, chaanerepua Eesusio:
—Ahkasi simarokoi. 22 Weesa na'ichi iipapakamepua pu'kao, nee-
rochiami tiame, merinarekaopua pu'kao. Wa'a tiiachipa muuua, yu-
umpame teeresaamua pu'kao, taamo cheriwepuapua yachapatenekao.
23 Eesusia waikao wa'a chiiopao, chaanerepua:
—¡Yuumpame teeresa —chiiame muuua? ¡Noochi paparamewi-
chioo, yooma yuumpaniamepua!
24 Waikao temari noonoraa sisinarepua cheekao:
—¡Pichiwa amochi paparame neeeaaa! ¡Muuua epeche no'o
ku'imitiapua, epeche no'o amochi paparamichiopua!
25 Waikao Eesusia muuwaeme tetewachio, te'yarepua na'arario,
chaaneka:
—¡Muuu Satanasi na'ararii, ni'o enepatekame i'ka temaríii, nakapi
enepatekameopua tiameo, ikanati machenamitiapua i'ka temarichio!
¡Ka'te seena aampasi, ahjachi pakimitiamua eenechio!
26 Waikao Satanasi na'araria, ki ku'ita sisinakaopua, mukipatere-
pua eenechi. Wa'a iintokaopua na'araria, machenarepua wa'asi
temarichio, mukipakame toisa temario. Waikao muuwaeme wa'a
napawikamea, mukukame maaeriaipua pu'kao. 27 Nape Eesusia
sekachi chapikaopua pu'kao, werisipurepua pu'kao. Waikaopua
Eesusie werisiputiaapa temaria, saukame werisirepua wa'asi.
28 Neipao Eesusio, aaata ta'perachi muitoopua resipupuachio, Eesusi
ajawariaa, iinatukerepua Eesusio:
—¿Achini iikai ki kajure teemea pu'ka na'arari ma'chipakao?
29 Eesusia chaanerepua waikao:

—Pu'ka wa'a tiame na'arari ma'chipaniamea, te'ta Riosichi paparaka ma'chipaniamepua, te'ta apoe Riosi utewarie. Apoea, apoe ahpo e'ra ihsiamepua.

Eesusia oosa simiyachi tuuna ahpo mukimiao
(Maateo 17:22-23; Ruuka 9:43-45)

30 Wa'a ahpo tetekiriachi o'inia nonowasaa, Arireami uumparepua waikao. Eesusia ki aaata ahpo nane'rejerarepua ahpo simiyachio, 31 ahpo ajawariakamera epeche te'ta pahtemichio masitenariapa, pehjio. Pukaepa pu'kao, chaanerepua:

—Neee Tijoe Tijoetukamea, tijoe nanaaramechi nehjipuamekaitepua, meripuawichioo. Nape neipa paika taawe i'toiopua meritiachio, eenechi oijenamerikaite neeea, wahjiparichi o'inia machenakao.

32 Nape Eesusi ajawariaa, kiisiki pahtiaipua pu'ka chiiao, tísia seewerepua iinatukenariaio.

Aatanakameraa epeche weruma enemeri Riosi ye'karichio
(Maateo 18:1-5; Ruuka 9:46-48)

33 Kapenau mochiwachi ajasirioiopua pu'kao, aaata ta'perachi ahpo che'cherepachio, Eesusia ahpo ajawaria iinatukerepua, cheeka:

—¿Ihtana naewaka chaachapasia eemea pooechi nokisiaio?

34 Nape masiteraa kiisi ahpo tuunariapa chaachapariao, ihchi itipirepua, ahpo aatanakamera epeche weruma itipiniame nayewakamekapaopua pooechi nokisiaio. 35 Waikao Eesusia yasipasao, pu'ka ahpo oosa mariki aampa ooka ajawariao, ahpo waapi ajapanuresopua, chaanerepua:

—Aaata epeche weruma enenariamea ahpo wahjachio, ki weruma ahpo uumetepua, ohsotia puuua, apoekamera yorakemeripua pu'kao.

36 Neipao ti'tijoeekachi oiaio, piiripi kuita koomipaka naasipa werapakao, chaanerepua wa'a mochikameo:

37 —Aaata peenia e'raka apochi uuyamea aaata kuitao, wa'achi e'raka no'o uuyai teeremeripua apochio. Aaata piire no'o kaawe e'reka uukamea, ki no'oche kaawe e'reka uuyai tiiamepua, te'ta te'pa kahtiamera no'o Noono kaawe uuyai teeremeripua, Apoe i'ka wehjoarichi no'o uhjurakamera.

Ki tamomina ihsiamea, taamo ahjama tiiamepua
(Ruuka 9:49-50; Maateo 10:42)

38 Waikao Waani Eesusi weerariaa, chaanerepua Eesusio:

—Masitarii, aaata tetewikame teemea, aamo teewachi puuyachame na'arari, nape pu'kao, ta'omaka teemea ki taamo ahjama ohjoamekopua pu'kao.

39 Nape Eesusia wa'a chiiopa Waanio, chaanerepua:

—Ka'te ta'omamitia eemea pu'kao. Aaataai peenia ihsiame no'o teewaraeo, kiisi na'ara ihsiamepua noochio. 40 Wa'a teeresoo aaataai ki taamo seepurawa enesaa, taamo ahjama te'teriamepua. 41 Aaataai noochi paparamea, piire arapaoi neeroi aamo oowekameo, kiisi wehchi wichiyamepua, Riosie kaawe yorapuao.

Tatakorichi wichime te'terewa
(Maateo 18:6-9; Ruuka 17:1-2)

42 ’Aaata kukuchichitia noochi paparakame tatakorichi ruhjite-
soopua, ohso kaawe enemii puuua, weruma moorino matasurara
kutachi o'yesa pa'wechi ipaniaopua. 43 Eemea aamo seekaraoiopua
tatakorichi aamo wichitesoo, ohso kaawe aamo tehpunapuapua
pu'kao. Epeche kaawe piiripi seekaeka Riosi peenia tiiame ye'karichi
pakiniaa, ki ooka seekaeka Satanasi ahjama na'ichi ipapuachitiao,
kiisi wahjiamesi tajayachiopua; 44 wa'ao na'ioo kiisi wahjiame taje-
narichio; wa'ao ikuchuwaoi ki wahjipakao, tahpitika eiwepua tiia-
chiopua. 45 Aamo taaraoi tatakorichi aamo wichipatesoo, ohso kaawe
puuua tehpunatia. Epeche kaawe piiripi taaraeka pakiniaa Riosi
ta'iria mochiwachi ye'karichiopua, ki ooka taaraeka Satanasi na'ichi
ipapuachi aamo ipaniachitiaopua; 46 wa'ao na'ioo kiisi wahjiame
tajenarichiopua; wa'ao ikuchuwaoi kiisi wahjika tahpitika tiiachi
eiwepuao. 47 Aamo puusioi aamo tatakorichi aamo wichitiame enesoo,
ohso kaawe puuua ma'chipatiaa. Epeche kaawe piiripi puusiekai
tewekachi pakiniaa Riosi kahtiachi ahjamao, ki ooka puusieka Satanasi
na'ichi ipapuachi aamo ipapuachitiaopua; 48 wa'ao tísia ikuchuwao
kiisi wahjiame tiiachi, na'ioi ki choipachi seena aampa.

49 ’Wa'a te'teremeri eemea, tísia kaawe aamo neesetoka tatakorichi
wichiniameo, kihta tatakori aamo tewikepuawichiopua Riosi te'ta
katewiachi taawechiopua, Riosia ahpo taawechi ti'tijoeri katewia-
chio, yoomahka na'ie i'yekiamechitia iintomerikopua, tamochi
i'yawakaopua taamo tatakoriria ki cheriwetiameo. 50 Eemea, ki tatako-
richi wichitepuawichio aamo piirechio, te'ta oonaemechitia mochitop-
uapua, aamo piirechi tetewachio kaawerumache yooraka mochitoka.
Oonaeme eneniamea, aamo piirechiwichio kaawe yorapuao, nape
aamo onachari wekatesaamua, kihtawichio kaawe enemamua aamo
piirechi ku'imiao. Oonaa, ahpo anachari wekasaapapua, ki oosa
onachari enepamepua. Pukaepa eemea, kaawe aamo neesetopuapua
onachari eneniameo, ki wekapuawichio aamoo, aamo onachari eneni-
ameo. Wa'a te'teresaa eemea, ta'iria mochima eemea aamo wahjachi
ahjamao, wa'achitia oonaeme enepakapao.

10

Eesusia, nenewiwa poanatuniame masitena
(Maateo 19:1-12; Ruuka 16:18)

1 Eesusia Kapenau tewaniachi machenasaapua, tetuminatu akipare-
pua, Uurea weewachiami, Oorani akichi cherayachiami. Wa'ami in-
isika asiyachiamio, muuwaeme napawisiachiopua ti'tijoe ooweruopua
tiame, ahpo Riosi kaaweruma tuuyewari masitesirepua, senepi
taawechi inisiwachitia. 2 Piie taawechi wa'ami inisioio pu'ka
weeechiamio, ookapi parisero ti'tijoea Eesusi naaepariaipua, itapiti ki
kaawe chaachasoopua, chapinariapa. Wa'a erakoapaopua teepotesao,
iinatukerepua Eesusio chaachapaka:

—Masitari, ¿reesiserijuare kuunarao, ahpo uupi toiwao?

3 Eesusi pu'kao nehjiarepua:

—¿Ihtana aamo chaaniamekosapu, Moisetaru nuurarikosaapua
naaju?

4 Aapoeo chaachaparepua:

—Taamo ehkoriami Moisetarua reesisekamepua pu'kao, nape iyosichi chanika iyotesa kiasa, ahpo poanatawa pichiwatawao.
5 Waikao Eesusia chaanerepua:
—Moisetarua nane'riai Riosio ki reesisiamekopua pu'kao, oowera wa'a iintorepua, tísia wa'a chaachapopapua pu'kao, kiisi e'wenarekaopua Riosio. 6 Nape pukeri o'inia Riosi yooma ihta enepaterioio, ki wa'a teereriaipua, Ehkoriami Iyoterichio Moise wa'api eee cheeriopua: “Riosia pukeri o'iniao, piiripi tijoe neterepua piiripi oowitiame tiame. 7 Wa'a tiachipa ti'tijoea, toimeripua ahpo yayawao, ahpo uupima pirenatumiaopua wa'asi, 8 na'pa piiripichitia teeremeripua pirenatusaa.” Wa'a tiiachipao pirenatutiameapa, ki ookakaite puuua, piiripi wa'apikaitepua. 9 Pukaepa pirenatutiameo, aaataai tijoea oowitiameai, ki poanatametepua pu'kao, apoe Riosi iintokamekopua pirenatakao, pukeri o'inia nenewitiaiopua.
10 Ehjepamio ta'pechi nonorasaapa Eesusi ahjamao, Eesusi ajawariaa, iinatukerepua Eesusio nenewikame poanatuniame nayewariame. 11 Eesusia waikao pu'kao, te'ta ma'chiame tuuyerepua, eee cheekao:
—Aaata piire ahka ahpo uupichi poanatusa piirechi ahjama neewisaa, suwepori tiiame tatakoriamepua, kiisi kaawe iintoka ahpo pahcha uupieriamechio. 12 Oowitiameai ahpo kuuna toisaa, piirechi ahjama neewisaapua, wa'achitia ki nu'uti suwepori iintuamepua tiameo, ki nu'uti tatakorika ahpo pahcha kuunaeriachiopua.

Eesusia Riosi kaaweruwari yahchenapua kukuchichi
(Maateo 19:13-15; Ruuka 18:15-17)

13 Neipao, ma'chi kahtioio Eesusio, kukuchi u'yeparetupua wa'ao, pu'kao Eesusia ahjachi seekarepakao, Riosi kaaweruma neesetori yahchemichiopua pu'kao. Nape Eesusi ajawariaa, ki eerinatemichiopua Eesusio, ki u'yepajereriaipua kukuchio. 14 Nape Eesusia ahpo ajawariao, wa'iniopa ki apochi e'enamichiopua kukuchio, te'yarepua pu'kao, eee cheeka:
—Tooa pu'ka kukuchio noomina e'enamichio. Ka'te wa'ine pu'kao. ¿Ki nane'riamekosa eemea, kukuchika te'teriamekopua Riosi ye'karichi muimerio? 15 Pichiwa aamo chaanenania, ki kukuchichitia ikanati pichikiamea, Riosi chiia ahpo ye'karichi paajutewao, ka'chi iika pakimeripua wa'ao.
16 Waikaopua piiripi kuita apechunasaapua, koomirepua. Wa'a ikisaopua ahjachi seekarepaka, Riosi neesetori yahcherepua pu'kao, kaaweruma weritomichiopua pu'kao.

Tijoe tomiwaeme Eesusi ahjama nayewaria
(Maateo 19:16-30; Ruuka 18:18-30)

17 Piie taawechi wahkami u'matoi Eesusio, aaata tijoea u'masika eenaka naaeparepua Eesusio. Ihjia Eesusi tawemina chopokorieka weripakao, taweminao, iinatukerepua pu'kao:
—Muuu Kaaweruma Masitari, ¿ihtana yoratania ki wahjiame ahjari Riosie no'o kiapuawichioo?
18 Eesusia chaanerepua:
—¿Ihtanawichio kaaweruma no'o teewame muuua? Apoe Te'ta Kaawerumaraa, piiripiche puuua, apoeche te'pa kahtiameche Riosi.

19 ¿Machiyamekosa muuua, Moisetaru nuurari chiiao? Puuua eee
chaaniamepua aamoo: “Ka'te suuwe erapori ihsi, ka'te me'ya, ka'te
ichiko, ka'te wihtucha aaataoi na'ara yorapuaichioo, te'ta yooreka
yasitopuapua aamo yayawao.”
20 Waikaopu tijoea, nehjiarepua Eesusio:
—Eje'e Masitari, nu'utikai machiyamenia pu'kao, nu'utikai ahsieme
yooraka yasitoamenia pu'kao.
21 Waikao Eesusia kaawe e'repakaopua pu'kao, chaanerepua:
—Nape muuua wa'a tiiaio, piiripi itapiti toitiamemua pehjio: ne-
hjimitia naaju muuua, yooma aamo iinueka kahtiao, wa'a iintosaamua,
tooremuka mochikame ku'imitiamua pukaeo. Wa'a iintosaa muuua,
tewekachikamera iinuemamua, aamo paarasario. Yooma wa'a iin-
tosaapua muuua, noochi enapuapua waikao, no'okamera yorakeka
yasitomia. Ahkasi yooma wa'a iintosaape, iinuemamua waikao, ki
wahjiame ahjario.
22 Nape ihji tijoea tísia tomiwaemekapaopua, yuuweeme itipire-
pua wa'a tiiame inamukapao, yuuwesipakapaopua. Wa'a teetoka
no'arepua, kiisi wekatenariapapua ahpo tísia paarasatiao.
23 Waikao Eesusia ahpo ma'masitia norikame ne'nepakao, chaanere-
pua pu'kao:
—¡Ki teesa tehki e'rame tísia totomiwaemea, Riosi ye'karichi ahpo
muipuao!
24 I'ka wa'a chiiopa Eesusio, Eesusi ajawariaa, tahpitika eraparepua
Eesusi cheeriao, kiisi pahtiapa puuua pu'ka chiiao. Waikao Eesusia
eenechi chaanerepua pu'kao:
—¡Tísia tehki e'rame aaata tísia paarasatiamea, ahpo Riosi ye'karichi
muimiao, ahpo tísia paarasarichi toomichiche paparamekapa, tisiwa
weemuame pukachio! 25 Epeche ki tehki tiiaitepua tumusari tewani-
ame animaria, i'ikia puusirachiami u'matoteniaopua, ki aawata te'ta
paarasatiameo, Riosi ye'karichi pakimiao.
26 Wa'a tiiame inamukapa Eesusi ajawariaa, epeche tahpitika era-
pakaopua chaachaparepua ahpoo:
—¿Aatanakamera newipame teeretapua, wa'a teeresoo?
27 Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:
—Ti'tijoewichioo ki kajume tiiamepua, ki ahpo wa'api newipateme
tiiamekapapua. Nape Riosiwichioo, kiisi tehki tiiaitepua, apoekamer-
aka puuua, te'ta taamo newipatiameraa. Apoewichioopua Riosio, kihta
itapitioi, ki'tiaitepua ki kajume tiiameo.
28 Waikao Peeroa chaanerepua Eesusio:
—Paamira, kaawechupena teemea, yooma toakamepua
taamo weeechi iinuenarewa erakopua, aamokamera ahjama
te'teretonariapa.
29 Waikao Eesusia yooma inamumichioopua, weeru naewakao,
cheerepua Peeroo:
—Pichiwa chaaninia i'kao: aaataai i'ka kaaweruma tuuyewarichi,
noochi te'teriamewichioo, ahpo ta'pewa toakamea, ahpo papachiwao,
ahpo pipiniwao, ahpo noonoo, ahpo yeeyeo, ahpo uupio, ahpo
tatanao, ahpo weewaoio, 30 kiapuamepua i'ka weeechi mochitoiopua
pehjio, itapiti epeche piire sientosa u'matoka nateyame ki yooma
ahpo toariachitiao. Puuu tísia nateyame pu'ka kiapuameraa, Riosie

ahpo newipaterapua, ahpo tatakoriria ahsieme cheriweniame, i'ka
weeechi mochitoaiopua pehjio, aiwaka mochitoaiopua. Puuua kia-
puamepua tiameo, weemera Riosi ye'karichi mochipuameo, ahkasi
ki wahjiamesi ahjaka mochipuachi. 31 Nape pu'ka taawechiami
Riosie ahpo ye'karichi muipuachio, Riosie reesiseniaopua, ehpiami i'ka
wehjoarichi te'ta weruma nateyame tetewiniame paarasatiapao, kihta
weruma nateyame tetewipuame puuua, Riosieo. Nape ehpiami i'ka
wehjoarichio, kihta weruma nateyame tetewitiamea kihta weruma
paarasatiapao, waika taawechi Riosia ahpo ye'karichi muipuawichio
reesisiaio, te'ta weruma te'terewaeme tetewimapu Riosia.

Eesusi Paisachi simiyame mukimia tuuya
(Maateo 20:17-19; Ruuka 18:31-34)

32 Pooechi nokisinioi Eerusareniteo, Eesusia ahpo ajawariao, pahcha
weritoriaipua. Pu'kao oisa teetoka pahcha weritopao, seewerepua
Eesusio itapiti ahpo ikipuao. Neipa nonosiamea tiamea, wa'achitia
seewerepua. Eesusia wa'a erakotopapua pu'kao, poanatasaopua pu'ka
oosa mariki aampa ooka ahpo ajawariao, ma'chiame tuuyerepua
pu'kao, ihtana apochi teeremerikopua wa'a Eerusarenio. 33 Waikao
Eesusia o'inerepua tuuyekao, ihtana ahpo ikimiaopua wa'ao:

—Tetewame eemeapa, Eerusarenite asiyamekopua wa'asi. Wa'ao
neee Tijoe Tijoetukamea, nanaarame ti'tijoechi nehjipuamepua, isaeri
ne'neseriosi pa'pamuratuamechi tiame, wa'a ikisao iyoteri ti'tijoechi
i'topuamenia tiame, yooma puuu noonoimeripua, no'o mukiwachi
uhjurakao. Neeea pu'ka noonoimerie chaachapatioopua, seesenu
ti'tijoechi kiapuamenia meripuawichioo, rooma ti'tijoerichi. 34 Puuu
seesenu ti'tijoeria, no'o tísia na'ara yorameripua, a'chikoi yoorakao
wepaka tiame. Puuua ahkasioi no'o nanarichi akachupemeripua,
nanaarakao. Wa'a noonoisaapua, no'o meripuachi i'tomeripua, kuru-
sichi chuhchaka meripuaichiopua. Nape wa'a meritiainia, paika taawe
simiyachiopua, eenechi ahjameri neeea oijenakao.

Saantiao Waani tiame, Eesusi itanewa itapiti
(Maateo 20:20-28)

35 Waikao Aakowoa Waania tiame na'pa Sewereo tatanaraa, Eesusi
naaepakao, chaanerepua:

—Masitari, itapiti aamo itanenariai teemea taamo yorajera.

36 Eesusia waikao wa'a chaachapatiapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ihtana no'o aamo yorakejerai eemea?

37 Waikao aapoeo chaachaparepua:

—Teemea aamoo, aamo ye'karichi yasipasaapa, taamo reesisejera-
nipua aamo chokichi mochipuapuawichiopua, taamo piiripio aamo
ahjamina, piireo aamo owemina.

38 Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Eemea kiisi ijinatamepua aamo itayao. ¿Ahkasioi anachameri
ohjoare eemea no'o tísia aiwamia paasochi iijimiachitiao, pu'ka tísia
no'o aiwarieo pukachi moropiteka paatoniamechitiao?

39 Aapoeo nehjiarepua waikao:

—Eje'e, anachameri teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua:

—Pichiwa aiwatare eemea kokosatiameo, itapiti tísia chihpuame iijikaopua, itapiti tísia aiwaniamechi aamo moropiteka paatoniamechitiaopua; 40 Nape puuu aamo no'o ahjamina mochipuao, piiripio no'o oenao, piirea no'o ahjaminaoi, ki neeekamera iintomeripua pu'kao; Apoe no'o Noono tewekachi iintomeripua pu'kao, apoe te'ta apochi reesiseri ki'yamera.

41 Waikao puuu oosa mariki Eesusi ajawaria ki wa'a chaachapakamea, pu'ka ooka Eesusi ajawaria wa'a chaachapariopao, nekawerepua pu'kao, Saantiaoopua, Waaniopua tiameo. 42 Nape Eesusia pu'ka nekawiopao, yooma ahpo ajawaria paaesaopua, pirena ajawakaopua chaanerepua:

—Eeme wa'apiai nane'reka mochitoamepua i'ka wehjoarichio, iintuamekopua aaata ya'yawichio, ahpo tararia ti'tijoerio, tísia kokosa yooraka tekipanatiamekopua pu'kao. Puuua, tísia ahpo weruma erakoka mochitoamepua. 43 Nape eemea noochi paparamea, ki wa'achitia weruma erakoka mochitopuapua. Ohsotia aaata eemea te'ta weruma enenariamea, kiisi aamo weruma e'raka yasitomeripua; ohso kaawe puuua kaawe e'raka ku'imeripua ahpo wahjachio. 44 Aaata te'ta paamiratuame enenariamea, ohsotia puhkuka teeremeri puuua ahpo wahjachio. 45 Neeeai Riosie Tijoe Tijoetutetiamekai ki epeche weruma teeremia eenakamenia amochio, no'o kaawe yorakepuawichioo, ohsotia neeea, aamokamera yorakemia eenakamenia, aamokamera kaawe yoramia. Neeea aamowichioo, ahkasioi no'o ahjarioi, aamowichio pejana nehpupaka nehjimia eenakame neeea, aamo kiisi kaawe noonowiriawichio natetemia.

Eesusia Watimeo ki ma'chiriame yachapatena
(Maateo 20:29-34; Ruuka 18:35-43)

46 Eesusi Eriko mochiwachiami u'matoi ahpo ajawaria ahjamao, muuwaeme nokisiame tiame Eesusi ahjamao, pooesuwe yasariaipua aaata ki ma'chiriame, puuua ihkorewa itaka yasariaipua wa'ao. Puuu ki ma'chiriamea, Watimeo tewaniame enerepua, Tiimeo tewaniame taanara. 47 Puuua Eesusi wa'ami u'matomioio, puuua Eesusio Nasare ohjoemeko tuuwame inamukapao, weeru sisinamurepua Eesusio, chaaneka:

—¡Eesúsiii, Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamee, no'o cheriwejerani neeeaa!

48 Wa'a chiiopa pu'kao, waapi ajakamea, te'yarepua pu'kao, nape puuu ki ma'chiriamea teritiaio, epeche uwatiame sisinamurepua Eesusio:

—¡Raawitaru tetejimarisiwachi eenameee, no'o tesiwa e'remitiapua pahchúuu!

49 Waikao Eesusia weripakao, chaanerepua ahpo chokichi ajatoameo:

—No'o u'yepao pu'ka tijoeo.

Waikao ki ma'chitiame i'noramea, chaanerepua pu'kao:

—Nahpesa naaju aamo paaena Eesusi. Kaawe erapasa naaju. Utewataka werisisa.

50 Waikao ipasapa ahpo matomoporao, ikanati niika werisika, Eesusi chokichi eenarepua, ahpo i'norame panitoaeopua. 51 Eesusia waikao iinatukerepua pu'kao:

—¿Ihtana aamo yoorejeranimua?

Ki ma'chiriamea nehjiarepua cheekao:
—Masitari, ma'chiriame enenare neeea.
52 Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:
—Wee, kaawepua. Kaawe e'raka no'ramitiamua. Noochi paparakapa muuua, aamo ki ma'chiriaopua muuua, saukame muuuapa wa'asi.
Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua, kawiyame tetewaka. Waikao puichi saukamea, ahjama simirepua waikao, Eesusi na'naritokao.

11

Eesusia Eerusareni muuwari mochiwachi pakina
(Maateo 21:1-11; Ruuka 19:28-40; Waani 12:12-19)

1 Eesusia Eerusareni waapi ihtoaiopua, Weetajeo Wetaniao tiame, Ooriwo kaawichi taweminao, ooka ahpo ajawaria chaanerepua:
2 —Paao ohjoewachi siimpamitia eemea, i'wa o'iniao ma'chiachio. Wa'a muirachio piiripi uuru teimeri eemea, masotatiame wa'asi, puuua ki yaasetoniame pehjio. Pu'ka uuruo, o'yaeka chuhkuame teimeri eemea wa'ao, wa'a kaari ko're yeetarachi poemina. Na'sonasa no'o u'yepamitiapua pu'kao. 3 Piire ahka iinatukesoo pu'ka uuru aamo na'sochoio, chaanepuapua pu'kao:
—Eesusi Apoe taamo Paamiraa, ahpo i'yetonurakapua ku'itapio, eenechi upapuatapua ku'we.
4 Puuua wa'a siimpasaa waikao, wa'a tewarepua pu'ka uuruo, yeeta ko'rechi poemina o'yetiame. Waikaopua pu'ka uuru o'yara na'sochoiopua, 5 aaataa wa'ao sisinamurepua chaaneka:
—¿Ihtana yooraka nooka eemea wa'ao? ¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo?
6 Waikao Eesusi uhjurariaa, te'ta Eesusi ahpo chaanenurechitia nehjiarepua. Wa'a chaachapakopua pu'kao, reesiseretupua i'tomichioo. 7 Waikao Eesusi uhjurariaa pu'ka uuruo, Eesusi u'yeparepua pu'ka uuruo. Waikao Eesusia pu'ka uuruo, itapitie ipetetiopua pu'kao, yaasetoka yasitorepua pu'kao. 8 Waikao wehchi ahjama nokisiamea, ahpo kemawa ipekesirepua simiyachio. Wahjachia kuhsisawa ihpapasesirepua u'matomiachio.
9 Waikao pahcha nokisiamea, neipa nokisiamea tiame, chaachapasirepua siinakosikao:
—¡Tisiwari, tisiwari! ¡Riosichi eename Yawichiii, Te'ta kaawerumara Yawichiii! 10 ¡Ehpe o'inia werisipupuapua eenechio, ehkoriamisi Raawitaru yawichituriao! ¡Cheriwema ki'yame teemea Riosi tisiwa te'pa kahtiameo, te'ta te'pa tewekachi o'inia aamo uhjurakameopua weeechi!
11 Ehjepa Eerusareni ajasisaapa Eesusia, isaeri te'ta tioparachi pakirepua, wa'a yooremina napawikarichi. Wa'ao yooma ne'nesapa yoorekoo, aarikopa wa'asio, Wetaniami akiparepua ahpo oosa mariki aampa ooka ajawaria ahjamao.

Eechichuna Eesusi wakipanura
(Maateo 21:18-19)

12 Pu'ka meere Wetaniami nokisinioio Eesusi chorowapasaa, 13 mehka o'inia tetewariaipua, echitiame chuunao weeru sawatakame

weeriame. Pu'kao ahseriaipua ne'nemia taakaeko o'raka, kihta
taakaeme werirepua, saawarache apoche. 14 Waikao Eesusia
chaanerepua pu'ka eechichunao:
—¡Ka'te oosa taakemitia muuua, ki aawata aamo ko'komichiopua
taakiao!
Puuu Eesusi ajawariaa, inamurepua Eesusio, pu'ka eechichuna
na'ara chaanerioio.

Eesusi i'isaeri tiopachi ki ka'karumao, ma'chi ihpaparia
(Maateo 21:12-17; Ruuka 19:45-48; Waani 2:13-22)

15 Neipa i'ka cheesoo Eesusio, Eerusareni ajasirepua. Waikaopua
i'isaeri tiopachi pakisaapa Eesusia, yooma puuyanarepua wa'ao,
ki kaawe nokayameopua wa'ao, itapiti nehjameopua wa'ao,
tarayameopua tiame. Yooma ru'minerepua meesao, toomi
naakuriwaka mochikameopua tiame, waankooi ahjachi mochikao,
yooma ru'minaka ihpapaserepua tiame, kooro nehjaka mochikameo,
yooma ihpapaserepua koorokario. 16 Eesusia wa'a tiopachiopua
tiameo, aawataoi ki towarepua itapiti i'toka nonoramichioopua,
yoorekomi nonoraka puuyaniachio. 17 Wa'a yoorasaapa pu'kao, tísia
te'yarepua pu'kao, chaanekao:
—¿Ki Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiame Riosia: “No'o kari-
waa, ki noochi paparapuawichio netetiamepua, yomatiame weeechi
mochikamewichioo”? Nape eemea no'o kariwao, ichikoame
teesowara, iintaparepua.
18 Neeseriosi pa'pamiratuamea iyoteri ti'tijoea tiame, wa'a ahpo
chaaneniame inamukapaopua, waika o'inia i'yasirepua aachin teeka
Eesusi ahpo merimiao. Nape wa'a erakoaipua majawerepua
ti'tijoerio, muuwaeme tísia peenia e'raka keepuamekopua Eesusio.
19 Tukapasipasoopua wa'asio, Eesusia ahpo ajawaria ahjamao, ma'chi
machenarepua wa'a muuwari mochiwachio.

Eechichuna ki taakiame wakipatetiame
(Maateo 21:20-22)

20 Meere piario, eenechi wa'ami uumatonioio, puuu eechichuna
Eesusi nayeweriaopua, wakipakame werirepua wa'asi. 21 Waikao
Peeroa chaanerepua Eesusio:
—Masitari, ne'neo pu'ka echichunao, tapana aamoo ki taakenureriao
wa'asi. Nee, ¿ikanáti wakiparepua wa'ási?
22 Eesusia nehjiarepua:
Wa'a iintokame Riosia aamo tetewimichioopua, itapiti ahpo itane-
tiaapua aamoeo, wa'a iintoka nehjiamekapapua ikanati. 23 Pichiwa
te'ta paparaka nayewesaa eeme Riosichio, ihta itapiti aamo tesiwa
e'raka itasoopua, aamowichio iintomeriche puuua, kai nu'utikoipua
aamo itayao, kaawi kehchumakoio. 24 Pukaepa, aamo weruma
Riosichi itayao, kaawi kehchumaoi enesoo werumao, ihta kaawioi wa'a
weeriamechitiao, wiitu weripa pa'wechi chaanesoo, wa'a weripamii
kaawia. Pukaepa aamo chaaniamenia, kihta seeweka itanepuapua Rio-
sio ihta kehchuma aamo cheriwejeraopua, nape te'ta pichiwa Riosichi
paparaka. 25 Nape eeme Riosi ahjama nayewanariame enasaa eemea,
kaaweruma e'raka enamitia muuua aamo iikachio, aamo iikachioi
kihta inasoka nayewemia. 26 Aaata aamoo ki kaawe iintosoopua,
ka'te nekumeka itipimitiamua pu'kao; ohso kaawe cheriwepua muuua

pu'kao, wa'achitia Riosiai waikao, aamo cheriwemapua tiameo, ihtaoi aamo itayae cheriwekao. Nape muuua ki cheriwiame enesoopua aaataoiopua aamo piirechio, Riosiaio kiisi aamo cheriwemapua.

Eesusi ahpo masitemia reesiseri iinuewa
(Maateo 21:23-27; Ruuka 20:1-8)

27 Neipa i'ka wa'atiame nayewasaapa Eesusia, eenechi Eerusareni eenarepua. Wa'a i'isaeri tiopachi pakisa yooremina oiyoio, neeseriosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame ookapia, wa'a ikisa o'ochetiame pirenaturi tewaniamea ti'tijoe ma'masitari, 28 Eesusi naaepakaopua, iinatukerepua:

—¿Aatana reesiserichi inisiamemua aamo masitiao?

29 Wa'a chaachapopao Eesusia, chaanerepua:

—Pu'kachi aamo no'o iinatukia, aamo iinatukiame neeeai. Pu'ka aamo no'o nehjiasoo, aamo nehjiama neeeai aamo no'o iinatukiao. 30 ¿Aatanakamera ihsikame uhjuraka Waanio paatomichioo, Riosikamera, ti'tijoekamerakosaoi?

31 Waikao aapoeo, ihchi nayewakaopua ahpoo, chaachaparepua:

—Riosi uhjurario taamo tuusoo, eee cheeka taamo nehjiamapua: “¿Achini iikai ki pichikeka eeme pu'ka chiiao?” 32 Wa'a tiiachio, ¿ihtanakamera chaachapata teemea? Aaata ti'tijoerioi, ka'chi iikaoi uhjurario chaachapamete teemea.

Puuua wa'a chaachaparepua majayapa ti'tijoerio, pu'ka Waanio yomarika ti'tijoe ooweru tiameo, Riosie uhjuratiameko, erakoamekopua pu'kao. 33 Wa'a tiiachipao, chaachapaka nehjiarepua Eesusio:

—Kiisi nane'riame teemea.

Waikao Eesusia chaanerepua pu'kao:

—Wa'a teesoo neeeai ki aamo tuuyemapua, no'oo aatanakamera no'o uhjurariaopua, i'ka no'o masitia inisimichioo.

12

Tekipanatewa ichikokame, wa'achitarichi nayewatiame
(Maateo 21:33-46; Ruuka 20:9-19)

1 Ehjepamio Eesusia wa'achitarichi masiteka o'inerepua wa'a i'isaeri napawikarichio. Puuua eee chaanerepua:

—Seenepi simiyachio wahka yasariataipua aaata tijoe panijuwari echayame. Puuua panijuwari echisapao, ko'reteriataipua pu'kao. Naati neteriaipua tiameo, tekesatura, pu'kao i'ipasaopua wa'a sahtunapuawichiopua. Naati neteriataipua tiameo, kai waapisi weeriame ne'nesero, wa'a te'pa werika inatepuawichiopua echitiameo. Wa'a ikisaapa neipa tekipaname i'yasaapua, wa'a wasachi eechichi toariatapua tekipanamichioo. Yooma wa'a iintosaapa, mehka akipariatapua seenu weeechi. 2 Neipami ahsepasoopa pu'ka echitiame i'ipasa naachutapuawichioo, aaata uujurariatapua ahpo naachutari i'noramichioopua wa'a kajukame naasipasio. 3 Nape wa'a tekipanamea chapisa wepisapao, wa'atia uhjureriatapua ahpo teekoo, kihta i'toka. 4 Waikao wa'a ikitiapa apoe teekoraa, piirechi uhjurariatapua waikao, ahpo ku'iwa. Nape pu'kaoi tekipanamea, moochi weweka na'ara yooraka eeranatesaopua, ahpo teekochi no'apuriatapua pu'kaoi.

5 Waikao paika simiyachiopua te'ta teekoraa, eenechi piirechi uhjurariatapua, nape puuua meriretiatapua. Neipao epeche weeka uhjurariataipua, nape pu'kaoi tekipanamea, ookapi ko'isaopua, wahjachio oowera wepisaa nonorapuriatapua ahpo teekochio.

6 ’Waikaopu teekoraa, ki aaata uhjurame tiiapaopua, piiripi wa'api taanaekaipua tísia nakiyao, pu'kapechi uhjurariatapua: “Ki merimapu i'kao”, e'raka, “Yooremapua i'ka no'o taanakopao”, e'raka. 7 Nape tekipanamea, pu'ka wa'a ihtoame tetewakapaopua, chaachapariatapua: “Ihjia taamo teekora taanarapua, ihjia ahpo noono mukisoopua, puuukamera yooma ahpo noono iinuekao, teekorachitia itipimeripua. Meritaria pu'kaopua tiame. Wa'a noonoisaa teemea, yooma pu'ka iinuemia iinueka itipima teemea”, chaachapariatapua. 8 Waikaopua pu'kaoio, chapisa me'yariatapua. Pu'kao merisapao, pu'kao eechichio, ma'chi i'toka ipariatapua. Wa'asa noonoiriata puuua.

9 Pu'ka yooma naewasaapa Eesusia, iinatukerepua ahpo keepuameo:

—¿Wee, ihtana iintotapu teekoraa ahpo tekipanateriao, wa'a noonowiriopao? ¿Ko'itarepua ahpo tekipanakiameo wa'a enasaopua? Puuua wa'a iintosaa, ¿ki wahjachi kiatarepua pu'ka tehkiwarao, ki ichikoka tekipanamekamera?

10 ’Naakona, ¿ki iyonakame eemea pu'ka Ehkoriami Iyoteri chiiao, tehte ki nakika ipatiame nayewachio? Eee chiiamepua Ehkoriami Iyoterichio:

Tehte tekipaname ihpapariaa ki nakika tetewikao,
puuu tehte ipaka tetewitiamea,
te'ta nakiwamera eneparepua,
te'ta kaari nawatera utewarachitia.
11 Pu'ka tehte te'ta nateyame enepatekamea,
Apoe taamo Noono tewekachi kahtiame iintokamepua.
Teemea pu'ka tehteo taamo Noono iintoriao,
tísia peenia erakoka tetewame teemea.

Wa'a cheeriame Raawitarua, Ehkoriami Iyoterichio.

12 Puuu ne'neseriosi pa'pamiratuamea, wa'a cheekopa Eesusio, apochi simiyame nayewaka chiio erakoparepua. Wa'a erakoapa puuua, karichi chapisa yachanareriaipua Eesusio, nape majawiapa ti'tijoerio, wa'atia toisa nonowarepua pu'kao.

Ya'yawichiwichio koparoarichi simiyame
(Maateo 22:15-22; Ruuka 20:20-26)

13 Neipapao Eesusia, parisero ti'tijoe uhjureretupua, Eeroremina chuchukuame ti'tijoe. Ihji uhjuratiamea, Eesusi noonotemichio uhjuratiame eneriaipua, itapiti ahpo wenejiwa chaachasoopua, ahpo pa'pamuratuamechi wenejimichio. 14 Wa'a e'enakao chaanere puuua:

—Masitari, nane'rena teemea aamoo, te'ta pichiwarichi simiyamekamera chiiamekopua, a'chikoi chaanenioiopua ti'tijoeeopua, kiisi sewina erapamekopua. Muuua, wa'a chaaneriaiopua kiisi toayamekopua, te'ta Riosi pichiwari chiia masitekao. Pukaepa i'ka aamo iinatukemo o'rame teemea: “Nee, ¿kaawejoare te'ta yawichiwichio koparoaniame, nateteniao?”

15 Nape Eesusia nane'riapa ahpo wihkueka chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—¿Achini iikai no'o chapimo o'raka nayewiame eemea? No'o u'yepamitiaopua piiripi toomi, no'o ne'nemichiopua pu'kao.
16 Waikako Eesusia u'yepatiapa pu'ka toomio, kaawe ne'nesaapa pu'kao toomichio, iinatukerepua pu'kao:
—¿Aatanapu, ihji toomichi kahtiame nanariraa? ¿Aatana teewara iyotetiamepua i'ka toomichio?
Waikao aapoeo chaachaparepua:
—Aa puuua, apoepua Seresa, apoe te'ta yawichi —chaachaparepua aapoeo.
17 Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao, chaanere Eesusia:
—Wa'a teesoo te'ta yawichi iinuwarao, te'ta yawichikamera kiapuapua; nape Riosikamera iinuwarao, Riosikamera kiapuapua.
Wa'a cheeka nehjiatiapao puuu Eesusieo:
—¡Naakonakosa wa'a tiiaitepua, tísia inatamekaite puuua? —ahpo chaachapaka itipirepua.

Mukukai eenechi ahjaniame iinatukewa
(Maateo 22:23-33; Ruuka 20:27-40)

18 Waikao Eesusi kahtiachio, saruseo ti'tijoepechi e'enarepua wa'ao. Puuu saruseo ti'tijoea, ki pichikiame enerepua, mukukai eenechi ahjaniameo. Pukaepa iinatukeriaipua Eesusio, eee chaachapakao:
19 —Masitari, ehkoriami Riosi nayewatura Moisea, eee cheeriaipua ahpo Iyoterichio, aaata neewikame ki tatanatasa mukukameopua ahpo uupichio, puuu wa'api poonira neewimeri tuukamepua ahpo pa'chi uupira ahjamao, ahpo tatanatariaopua, ahpo pa'chitaru tatanara enemichiopua. 20 Nape neeea pu'kao wa'achitarichi aamo nayewemania. Puuu wa'achitaria eee teereriataipua: Oowisani tijoe eneriatai puuua, ahpo poponieme. Pahcha weeriamea neewiriataipua aaata oowitiame ahjamao, nape puuua ki tatanatasa mukuriatapua. 21 Waikao puuu wa'api neipa weeriamera ahpo pa'chi uupieria ahjama neewiriatapua, nape puuuai kihta tatanatasa mukuriatapua. Wa'achi iika mukuriata neipa weeriame pooniraai ahpo pa'chi uupira neewikameai. 22 Yooma puuu oowisani ahpo poponiemea, wa'achi iika wahjipariatapua, pu'ka oowitiame ahjama nenewikamea, aaataai ki tatanaeka. Wa'asi neipaoi te'ta pa'chira uupiraai, mukuriatapua tiame. 23 Wa'a ikikame enesaa yooma puuua, ¿aatanakamera te'ta kuunara enetarepu eenechi ahjarichio, yoomahka puuu oowisania ahpo poponieme, pu'ka oowitiame ahjama nenewikame enesoo, pa'chira tiame?
24 Waikao Eesusia pu'kao, cheeka nehjiarepua:
—Aa eemea, tísia se'wi erakoamepua, kiisi pahtiapa ehkoriami iyoteri chiiao, kiisi machiyapa tiameo, te'ta Riosi utewarira ihsiao. 25 Wahjipakamea eenechi o'oijenasaapua ahjarichio, aaataai ki nenewika mochitomeripua, tewekachi mochikamechitia te'teriamekapa. 26 Eemea pu'ka wahjipakai oijenaniameo, kihta machiyamepua, Ehkoriami Iyoteri chiiamekoopua. ¿Kikosa iyonakame eeme pu'ka Ehkoriami Iyoterichi cheeria Moisetaruo, Riosie ahpo nayewetiameopua, kuhsi uuyari tajenarichi ahpo nayewetioiopua? Pu'ka uuyari tajenarichi o'iniao Riosia, eee chaanerepua Moiseo: “Neee Aurani Riosiwaraa, Ihsa Riosiwaraa, Aakowo Riosiwaraapua tiame.” 27 Wa'a cheekame enesoo Riosio, puuu paika Riosichi paparaka

wahjipakameopua, Riosiwarako tuuriopao, wa'a teeresoo ahjaka mochitoamekaitepua pehjio, eenechi weerewa uumerikaitepua. Wa'a tiiachipa eemea, ki pichikiame enesaa eemea eenechi ahjaniameo, ki nu'uti se'wi erakoamepua.

Epeche nateyame nuurariwa
(Maateo 22:34-40)

28 Waikao piiripi puuu Moise nuurewa masitaria Eesusio, tísia peeneka nehjiachaniopa saruseo ti'tijoe iinatukeriao, Eesusichi eenakao iinatukerepua tiame, eee cheeka:

—¿Achini tiiamerapu Riosi nuuraria, te'ta nateyamechitia tetewipuamea, te'ta e'waka nokisipuamea?

29 Eesusia nehjiarepua cheeka:

—Aamo ehkoriami Moisea, eee cheeka nayewerepua ti'tijoerio: “Eeme isaeri ti'tijoe ooweru tiame wa'achitia, keepuka mochimitia eemea aamo Noono tewekachi kahtiameo, taamo Noono Riosia piiripi wa'apipua, ki'tepua wa'asi piirechia. 30 Te'pa kahtiame taamo Noono nuuraria, ihjipua te'ta yorapuamea: Aamoche Riosiwa nakika mochitopuapua, yomatiame aamo iikachi e'rae, yomatiame aamo inatarie, yomatiame aamo utewarie tiame.” Puuupua te'ta nokaka mochitopuamea nuurari. 31 Piirechi nuuraria tiame, ihjipua te'ta nateyameraa: “Kaawe e'reka yasimitiamua aamo piirechio, aamo wa'api aamo nakiyachitia.” Te'ta nuurari nokipuamea, ki'tepua wa'asi epeche nateyamea, pu'ka ookachitiao.

32 Waikaopu Moise nuurari masitaria, chaanerepua Eesusio:

—Eje'e, kaawe chaanimua masitari. Pichiwajupu aamo chiiaa, pichiwa piiripi wa'apipu Riosia, ki'tiamepua wa'asi piirechio. 33 Riosikamera epeche nakika mochitoniamea, epeche te'ta nateyamepua, nape yomatiame ahpo iikae nakiniamepua, yomatiame ahpo inatarieopua tiame, yomatiame ahpo utewarieopua tiame, ahpo piirechioi ahpochitia nakiniameopua tiame. Yooma puuua epeche nateyamepua, ki animari Riosiwichio wahseka, oowewari kianiamechitia.

34 Waikao Eesusia Moise nuurari masitario, kaawe e'raka pichikeriopa ahpo pichiwari chiiao, chaanerepua pu'kao:

—Ki se'wi tiiame muuuapa Riosi ye'karichio.

Waikao tísia ye'kaka nehjiamekopua Eesusio ahpo iinatukeniao, ki aaata iinatukeme erakorepua pu'kao.

Riosie Weratiame iinatukewa, aatanachi o'inia eename
(Maateo 22:41-46; Ruuka 20:41-44)

35 Eesusia i'isaeri tiopachi masitiaio, iinatukerepua ti'tijoerio, eee cheeka:

—¿Aatia tiiachipa chaachapame iyoteri ti'tijoea, Raawitaruchi eenameko tuuka Riosie Weratiameo? 36 Raawitaru wa'apiai Riosi Riosiwarie erapatetiaopua, cheerepua:

Apoe Riosi Paamiraa, eee chaanerepua ahpo Taana no'o Paamirao:

“No'o ahjamina yasipamitia muuua, ahkasi aamo seepurawao, aamo taaratere no'o toapachisi.”

37 Eesusia wa'a Ehkoriami Raawi Iyoteria cheesaapua, iinatukerepua ti'tijoerio:

—¿Achini iikai Raawitarua, ahpo paamira teewakame Riosie Weratiameo, tísia ahpo neipami naawakamekoipua pu'kao?

Ti'tijoea ooweru tiamea muuwaeme, pu'sereka keepuame enerepua Eesusio.

Eesusio ki pu'sereria iyoteri ti'tijoe masitiao
(Maateo 23:1-36; Ruuka 11:37-54; 20:45-47)

38 Eesusia i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitario, kiisi kaawe noonowirio tuunapua. Pukaepa eee chaanerepua ahpo masitia keepuameo:

—Naane e'reka i'isaeri iyoteri ti'tijoe masitiao, puuua teteperuma wakirata pu'seriamekapu, kaawe yooreka ahpo tepotejeramepua, ahpo ihtoachi natepatiaapua. 39 Aapoeo ahpo napawikarichiopua tiameo, epeche yoorewa ti'tijoe mochipamiachi momochipamepua, epeche yoorewa ti'tijoe ko'komiachi momochipamepua. 40 Puuua kunamukukameopua tiameo, a'chikoi chaachapaka wihkueka kariwaraoi u'yamepua tiame, puuua ka'chi erakopuawichio ti'tijoerieo, tepekuma ni'okiamepua Riosi cheriwema ki'yakaopua, ahpo tísia kaawe yoratiamewichioopua kunamukukameeo. Nape puuua wa'a nokayaio, ki nu'uti kokosapuaitepua Riosieo.

Kunamukukame nehjaria Riosiwichio oowewari
(Ruuka 21:1-4)

41 Eesusia piire taawe ne'neka kahtioio. Riosiwichio toomi oowewari toaniachio, muuwaeme enapame teteware Eesusia wa'ao, ahpo Riosiwichio oowewa to'wiame. Ki ookapi we'weka tomiwaemea, we'weka to'eriaipua toomio. 42 Nape piiripi wa'a eenakame kunamukukamea, ki weeka toomiwamekapaopua, ookapi wa'api nu'nutira toomi to'erepua Riosi oowewario, kiisi weeka nateyame. 43 Waikao Eesusia ahpo ajawaria paaesapaopua, chaanerepua:

—Pichiwa ihji oowitiame kunamukukamea, epeche oowewari ki'yakai tiiamepua Riosio, ki pu'ka wahjachi ki ookapi tomiwaemechitia, Riosiwichio nehjariachitia oowewario. 44 Yooma puuu tísia paarasatiamea toomi, ahpo soparawatiakamera ki'yamepua Riosi oowewarichioo, nape puuu kunamukukamea, ahpoche ko'komia ahjae tarimia iinuekaiopua, yooma Riosiwichio oowewariopua.

13

Eesusi i'isaeri tiopa ru'minamio tuuya
(Maateo 24:1-2; Ruuka 21:5-6)

1 Eesusi i'isaeri tiopachi machenoio, piiripi Eesusi ajawaria chaanerepua:

—¡Masitari! ¡Ne'neo, achipu kekechumapu tehte, achini keena ajakamepu raampakariai!

2 Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, ¿kaawe tetewamemua pu'ka kaario, kai waapisi ajakamekoo? Nape puuua wa'a tiiaio, kiisi itipimerikaitepua piiripioi tehte, raampata maaniameo. Yooma wehchi yasipamiitepua wa'a tiiaio, piie taawechiamio.

Ke'chu weee kajuyoi naania teetowa
(Maateo 24:3-28; Ruuka 21:7-24; 17:22-24)

3 Ooriwo Roomosachi ajasitioopua i'isaeri tiopa ma'chiachiopua,
Eesusia yasiparepua. Wa'a yasipasoopua Eesusio, Peeroa, Aakowoa,
Waania, Anteresia tiame, piineri iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:
4 —Teemea taamo tuuyejeramemua pu'ka i'isaeri tiopao, achinitio
enemerikopua wehchi yasipamiachio, ihtana enemerikopua naania
teerewa ikipuachio.
5 Eesusia nehjiarepua:
—Eeme waika taawechi ohjoemea, aamo inateka mochitometepua,
ki aawata aamo wihkuepuamichio pu'ka taawechiamio, 6 muuwaeme
e'enamerikaitepua chaachapame: “Neeeju Riosie Weratiamea.” Pu'ka
chaachapaeo, ki ookapi ruhjimiitepua pu'ka wisikuewachio.
7 ’Eeme pu'ka taawechiami ohjoemea, ki nu'uti nasiwaniame in-
amuaio, ka'te te'ta majamitiapua pehjio, wa'a tiame inamuaiopua,
ki kajuyachikai teetomapua pehjio. 8 Pirenapi weeechi ohjoemea,
piire weeechi mochikamechi nasiwasimeripua ya'yawichi. Weeeai, ki
muenati noonomeripua tiame, yoomatiame wehjoarichi, wa'a ikinioio
tooretuniameai, ki teesa tiame teetomeripua. Nape yooma pu'ka
wa'a tiiame teetoaiopua pehjio, pukeri o'ichari enemeripua, te'ta tísia
kokosa aiwapuachio, pehjio.
9 ’Eeme pu'ka taawechiami noochi paparaka mochitoamea,
kaawe aamo neesetoka mochitopapua; waika taawechiamio
eemea, ya'yawichichi ijitopuamepua eemea; ahkaoipua i'isaeri
napawikarichiamioi chapisa wepipuame eemea. Eemea te'ta
weeweruma ya'yawichichi paaepuamepua noochi te'teriapa, wa'a
iika no'o nehpupaka nayewameri eemea, te'ta ya'yawichi peereichio.
10 Pukaepa ihji Riosi kaaweruma tuuyewaria, ke'chu i'ka weee
kajuyoio, yomatiame i'ka wehjoarichi nayewatupuamepua. 11 Eemea
weruma ya'yawichichiami ijitotiaio itapiti iinatukemiao, wa'a
weeweruma ya'yawichi peereichi ajakaio, ka'chi eramitia eemea aamo
chaachapamiao, Riosia aamo eratiae chaachapameri eemea wa'ao,
ki eemeche piineri nokimerikapa wa'ao, wa'achi ihsiamerikopua
Riosiai, aamo ahjama ku'ika nayewakao. 12 Waika taawechiamio ahpo
poponiemeai, ahpo poonioi nehjimeripua meripuawichio, noonoraai
wa'achi iintomeripua tiame, ahpo tatana nehjakaopua ko'ipuamechio;
aaata tatanaraai ahpo noono nehjimeripua tiame meripuaichio.
13 Yooma wehjoarichi mochikamea, noochi te'teriopa aamoo,
nekamuchemeripua; nape wa'a te'tereniai ki se'wika noochi paparaka
newitoka puuyakamea, te'ta kajuyachisio, Riosie newipatepuamepua.
14 ’Ehkoriami Riosi nayewatura Raanieria, wahka ihtoriachi
ikipuame iyoteriaipua, itapiti tísia iinya tiiame yachapuamekopua
i'isaeri tiopachi yooreminao, kiisi yachapuachi tiiame. Ehkoriami
Raanieri tuuya iyonakamea, pu'ka taawechi pu'ka tísia iinya tiiame
tetewapao, pahtemapua Raanieri cheeriao. Pahteka tetewamea
pu'ka tísia iinya tiiameo, kaawichiami ujumamitiapua, yooma Uurea
weeechiami mochikamea. 15 Aaata ahpo karijampa ihsiamea, ki
tekisaa kaawe enemiipua ahpo itapitiwaoi ma'chipamiao; 16 aaata
wahka nokayameai ki e'enasaa kaawe enemiipua, ahpo petechioi ahpo
wisasoriwa ma'chipamiao. 17 Pu'ka taawechi peteteka mochikame
oowerua, ahpo tatana chiiteka mochikameaipua pehjio, ¡tísia tesiwa
te'teremeripua! 18 Pukaepa pu'ka taawechiami noochi paparaka

mochitoamea, Riosichi itaka mochitomitiapua, ki tuuroi enemi-
chiopua wa'a ikipuameo. 19 Pu'ka taawechiami tísia aiwapuamea,
ki nu'uti teeremeripua, ka'chitia taawechi tetewiniame, naayachi
o'inia i'ka weee yachatiasichiopua, neipami ahkaoi wahka ihtoriachioi.
20 I'ka tísia aiwario ki kahporatasoopua Riosio, apochi paparamewi-
chioo, aaataai ki itipimeripua ahjakameo. Nape yooma apochi pa-
parakameopua Riosia, ahpo tatana iintapariaopua, kahporatamapua
pu'ka taawechiami tísia aiwaka mochitoao.
21 ’Waikami taawechiami aaata Riosichi paparamea aaatae ahpo
chaanetiao: “Ne'neo, i'wa kahti Riosie Weratiamea”, wahjachikoieoi
chaanetiaapua: “Ne'neo, waamikachi kahtipua”, ka'te pichikemiti-
apua pu'kao. 22 E'enameripua weeka aaatao, Riosie Weratiameko
tuuyame, nape wihtuka chaachapameripua. E'enameripua tiameo,
pichiwaka Riosi nayewameka chaachapame, ahkasioi puuua tiameo,
Riosi peenia ihsiwa nokisikao. Ahkasioi puuua Riosi ahpo tatana
iintapariaoi, wihkuenaremapua; nape pu'kaopua wihkuenariaio, kiisi
yuumpamapua, te'ta pewatiame mochitoamekopua Riosichio. 23 Neeea
no'o ahjariao, i'ka wa'a ikipuame aamo tuuyenapua, te'ta nane'reka
mochitomichiopua, wahka ihtoriachi ikipuameo.

Tijoe Tijoetukamea eenechi enameri
(Maateo 24:29-35, 42-44; Ruuka 21:25-36)

24 ’Nape pu'ka taawechiami pu'ka aiwari u'matosoopa, taaaai
tukapasipamapua, meechaai ahpo mechatajenao choipameripua.
25 So'poriai tewekachi o'iniao, ki ookapi ruhjiame tetewipuamepua,
ahkasi tewekachi ohjoemeai, tísia chachapia noonoimeripua ma-
jakao. 26 Waikao neee Tijoe Tijoetukamea, toomarichi eename
tetewipuamepua tekika, ki teesa tiame tajitoka eename Riosi ute-
warieo, tahpitika tiame teetoka uutapari. 27 Waikao neee Ti-
joe Tijoetukamea tekisaopua, nuuremania no'o ku'iwario, yooma
na'poamichiopua no'o poanatariaopua Riosiwichioo, yomatiame
naomina i'ka weeechi mochikame, ahkasi i'ka wehjoarichi sihkochi-
amisioi mochikame. Wa'a ikisa tewekachi Riosie apechunatiameoipua
wa'asio, yomatiame na'poanuremania pu'kaoi.
28 ’Eemea pepenipamitiapua i'kao, chuunachitia wa'achitarichi
no'o aamo masitiao: Pu'ka oowarao rahtatiame uuyoiopua
sawatakao, nane'riame teemea waikao, paamuni asiriamekopa wa'asi.
29 Wa'achitia i'ka a'chitiame simiyoiopua, taaa ikiyao, meechaoi,
so'porioi tiame tutukapasipasoopa, no'o eenamechitiapa nane'reniame
enemeripua, no'o Tijoe Tijoetukameo, aamo ta'pechi muirachi
weeriamechitiaopua, erakopuamekoopua wa'asio. 30 Yooma ihji wa'a
tiiame teetomeria, pichiwa wa'a teeremeripua kajuyachi taawechio,
ke'chu wahjipoi waikami mochikame, tetewimerio. 31 Tewekaa weeea
tiamea wahjipatarepua, nape ihji no'o chiiaa te'ta pichiwapua, kiisi
wehchi wichika itipimeripua.
32 ’Nape pu'ka keenako ikimiao ihta taaweoio, ki aawata
nane'riamepua pu'kao, Riosi ku'iwari tewekachi mochikameai, neeeai
wehjoarichi ti'tijoechitiaoi kiisi nane'riamepua, apoche no'o Noono
tewekachi kahtiamera, nane'riamepua pu'kao.
33 ’Wa'a tiachipa eemea, pusakameche mochitopuapua no'oche
enamia inataka, ki nane'riapa achini keenako no'o enemiaopua.

34 Ihjia naatika tiiamepua, aaata tijoe teekora seenu weeechi
akipakamechitia, ahpo tehkiwao ahpo tekipanatewa tooesaopua
yoramichio, ahkasi ahpo eenachisi. Puuua ahpo ta'pechi yeetepawa
tekipanatewaopua, chaanesa simirepua: “Ka'te kochika yasimitia
muuua, eenechi eenaionia senawato enamiitenia.” 35 Wa'a tiachipa
eemeai pu'kachitiao, ka'te kochika mochitomitia no'o enamiaopua, ki
nane'riamekapa eemea, achini keenako no'o enamiao, seenekachioinia
tukapasipooi enamaoinia, naasipa tukaooi seenekachio, seenekachi
totori oowira kusuyooipua marikarowa, piarioiopua seenekachi.
36 Aamo inateka mochitopuapua, ki aamo kokochiame tewipuawi-
chiopua, senawato no'o eenoiopua. 37 I'ka no'o aamo chaania,
yomachi weeechi mochikame chaaneka chiiamenia: ¡Ka'te natakia
mochitomitia eemea, senawato no'o enamiao!

14

Eesusi noriwi chapipua katewewa
(Maateo 26:1-5; Ruuka 22:1-2; Waani 11:45-53)

1 Ooka taawe toiriai Semejenato pahko enamiachiopua, paani
ki rewaruraeme koi'wachio. I'isaeri tiopa ne'neseriosi te'ta
pa'pamuratuameraa i'isaeri iyoteri ti'tijoea tiame, Eesusi achini
yooraka ahpo chapimia i'yariaipua, wihkueka merimo o'rakapua
pu'kao. 2 Nape ookapi puuua chaachaparepua:

—Nape pahko simiyoiopua pehjio, ka'chi yoramete teemea pu'kao,
ki tahpitika noonowemichiopua pahkochio.

Oowitiame peeniajuwa to'wekame Eesusi moochi
(Maateo 26:6-13; Waani 12:1-8)

3 Eesusia Wetania mochiwachi eenariaipua Siimoni ta'perachi,
Reperaeme teewataniame tijoe ohjírachi. Eesusio meesa weeriachi
kahtioio, wa'a eenarepua aaata oowitiame, piie riimeta pochikame
tísia nateyame sewajuya makotoame, apoche narato tewaniamee
netetiame sewajuya. Puuu oowitiamea pu'ka riimeta kuhtarachi
kahponasaopua, Eesusi moochi to'werepua pu'ka riimetachi peenia-
juwao. 4 Waikao wa'a iintokopao pu'kao, ookapi wa'a mochikamea,
nekaweka tetewarepua pu'ka oowitiameo. Wa'a erakoapa puuua, ahpo
chaachaparepua:

—¿Achini iikai na'atame puuua tísia nateyame peeniajuwao?
5 ¿Nehjimetioipua pu'kao ohso kaawe, paika siento taawechi yowi-
wame kehkisi, pu'ka toomieo, tesiwa te'tiamera ku'ime teereriaipua?

Wa'a chaachapaka na'areriaipua oowitiameo.

6 Nape Eesusia wa'a chaachapopa pu'kao, chaanerepua:

—Ka'te na'ara chaachapa eemea i'ka oowitiameo; ¿achini iikai
na'ara chaachapame ihji oowitiameo? Ihji oowitiamea kihta ki
kaaweruma iintokamepua, ohsotia puuua, te'ta kaawerumara iintowa
iintokamepua. 7 Aaata te'ta tooremuameo, senepi taawechi amochi
iinuemeripua ku'ipuamewichioo, nape no'ooo, ki senepi taawechi
amochi iinuemeripua. 8 Ihji oowitiamea ahpo tesiwatia iinuekai i'ka
peeniajuwao, no'o moochi to'wekamepua. Ihji oowitiame iintoriaa,
ke'chu no'o mukuyoi, no'o weerewachi chuhchekamepua peeniajuwao,
no'oo, peeniajutiame katewepuawichiopua teesotatiachio, wahjipame
toaniachio. 9 Pichiwa aamo chaaniamenia i'kao, ihji oowitiamea i'ka

noochi iintoriao, ahkaai i'ka wehjoarichi Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatutiachio, i'ka oowitiame kaaweruma iintoria inatepaka mochitopuamepua.

Uurasi tewaniame Eesusi noriwi nehjaria
(Maateo 26:14-16; Ruuka 22:3-6)

10 Uurasi Ihkarióte tewaniamea, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka ajawariaa, i'isaeri ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamechi simirepua, Eesusi noriwi nehjiwa ahjama nayewamia. 11 Waikao puuu i'isaeri tiopachi te'ta pa'pamuratuamea Uurasi chiia inamukapao, kaawe erakoka natetemo tuurepua natekarao. Waikao o'inia Uurasia, o'inerepua i'yasika achini iintoka ahpo nehjimia Eesusiopua.

Taamo Paamira Eesusi Semejenato pahkokoi, aari ko'karia
(Maateo 26:17-29; Ruuka 22:7-23; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

12 Pahcha pukeri o'iniachi taawechi Semejenato pahkoo, ki rewaruraeme koi'wachio paanio, po'wa Riosi oowewariwichio meriwachiopua, Eesusi ajawariaa iinatukerepua Eesusio:

—¿Akana aamo yorajeranimua, Semejenato pahko ko'kopuachio?

13 Waikao Eesusia ooka ahpo ajawaria uusaopua, chaanerepua:

—Waami siimpamitia eemea muuwari mochiwachi. Wa'a tetewimeri eemea aaata tijoe sikorichi neeroi mahtotoame. Pu'ka na'naritopuapua, ahkasi ta'pechi pakiyachisi. 14 Wa'a ta'pechi pakiriachio, chaanemitiapua wa'a kariwaemeo, taamo Masitaria aamo iinatukenurekapua, akana yooreko yorapuamekopua, Semejenato pahko ko'kopuameo, ahpo ajawaria ahjama ko'komiachio. 15 Waikao apoe aamo ne'netemapua, akana yooreko aamo yoramia pu'ka kooameo, te'pa raampatakarichi yoorémina. Waikao wa'a yorapuapua pu'ka kooameo, taamo ko'komiao.

16 Waikao Eesusi ajawariaa, wa'a siimpasaapa wa'a muuwari mochiwachio, yooma ahpo chaaneretiachitia tetewarepua wa'ao. Wa'a yooremina yoorarepua waikao, pu'ka Semejenato pahkokoi koi'wao.

17 Waikao Eesusia tukapasipasoopua, wa'a eenarepua ko'komiao, ahpo oosa mariki aampa ooka ajawaria ahjamao. 18 Waikao Eesusia ahpo ajawaria ahjama mochinioiopua koi'rachiopua koakao, chaanerepua ahpo ajawariao:

—Pichiwa aamo chaaneniame neeea, piiripi i'wa koayame no'o ahjamao, no'o toomichi noriwi nehjimerikopua.

19 Waikaopu ajawariaa, tísia yuuwesipakaopua, yoomahka pipiripi iinatukerepua Eesusio, chaachapaka:

—¿Neeejoare Paamira?

20 Eesusia nehjiarepua:

—Piiripi eemepua, i'wa mochikame no'o ahjame, oosa mariki aampa ookao, no'o ahjama pehtorichi ichuka koayame. 21 Ihji no'o Tijoe Tijoetukamechi iintopuamea, Ehkoriami Iyoterichi chiia iintopuamepua; nape ¡Ai puuu no'o noriwi nehjakamea, epeche kaawe eneriaipua ki naawasaa!

22 Wa'a cheeka Eesusia koaka mochinioio, piiripi paani uusa cheriyema kiasaopua ahpo tewekachi Noonoo, naasipasi chi'wanasa pu'ka paanio, chi'wapame ki'yarepua ahpo ajawariao, eee chaaneka:

—Ihji paania no'o weerewapua. Ko'komitia eemea pu'kao.

23 Wa'a ikisaopua, paaso to'wame uusaopua tiameo, tewekachi ahpo
Noono cheriyema kiasaopua tiameo, ahpo ajawaria iijinurerepua
pu'kao, pu'ka paasochi maaniamepua. Waikao Eesusi ajawariaa,
yooma ahka iijirepua pu'kao. 24 Wa'a ikisoopa ahpo ajawariao,
chaanere Eesusia:
—Puuu paasochi maaniame aamo iijiriaa, no'o eerapua, puuu eeraa
Riosi ehkoriami mochiriame ahjama kateweria pichiwatamepua, no'o
eera wi'sumiae pichiwataniame. Ihji eera no'o wi'sumiaa, ki ookapi
tatakoririamewichio piipatepuamepua. 25 Ehpeo pichiwa chiiamenia,
ki oosa no'o iijimerikopua, i'ka echijuwari neeroraopua, ahkasi
no'o Noono ye'karichi no'o yasipaka ye'kachisi. Ahkasi waikamisi
iijimerinia eenechio, i'ka echijuwari neerorao, weemera ye'karichi.

Eesusi ka'itawa Peeroe
(Maateo 26:30-35; Ruuka 22:31-34; Waani 13:36-38)

26 Neipao, aari koi'wame ko'kosaapua, Riosi wikatari wikatasaapa
wa'asio, Ooriwo roomosachite e'enarepua E'semaní siimpakao. 27 Wa'a
nokisiaio, chaanere Eesusia ahpo ajawariao:
—Yooma eemea noochi paparamekaio, ehpe tukao wa'api no'o
chapitioo, piineri no'o toaka ujumameripua, Ehkoriami Iyoterichio,
eee chiiamekopa: “Me'rema neeea tepuyamerao, wa'a ikitiaapa po'wa
tepuyaa, yooma chi'ripamapua.” 28 Meripuamenia me'yao, nape
eenechi oijenamerinia; oijenasaapa neeea, Arirea ihsimania wa'a
aamo e'enoio.
29 Waikao Peeroa wa'a chiiopa Eesusio, chaanerepua:
—Pe'yachi wahjachi aamo ajawariaa, aamo piineri toita, nape neeea
ka'i.
30 Nape wa'a chiiopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:
—Pichiwa aamo chaaniame neeea, i'ka wa'api tukaoo, ke'chu oosa
kusuyoi totori oowirao, paisa simiyame no'o ka'itamiitemua, kiisi no'o
machiyo tuuka.
31 Nape Peeroa utewaeme naawesakao, eenechi chaanerepua Eesu-
sio:
—Nape neeea ahkasioi meripuameaio, kiisi aamo ka'itamerinia.
Waikao yooma Eesusi ajawariai, wa'achi chaachaparepua tiame.

Eesusia ahpo tewekachi Noonoma nayewani, E'semaní tewaniachi
(Maateo 26:36-46; Ruuka 22:39-46)

32 Ehjepamio, E'semaní tewaniachi ajasirepua. Eesusia wa'a aja-
sitioopua, chaanerepua ahpo ajawariao:
—I'wa no'o puuyemitia eemea ku'itapio, no'oo no'o Noonoma
nayewachisi pehji.
33 Waikao Eesusia, wa'a toisapa ookapi ahpo ajawariao, Peeroche
i'torepua, Aakowoo Waani tiame. Pu'ka yeeka simiyaiopua, tísia iiyana
eraparepua. 34 Wa'a erapakaopua Eesusia, chaanerepua ahpo yeetoao:
—Ki nu'uti tahpitika e'ramenia noochio, no'o iikachi yuuwesiwao,
ahkasi mukime e'ramenia. I'wa itipimitia eeme ku'itapiopua pahchu,
nape ki kokochika.
35 Waikao Eesusia, teesa wamichuri akiparepua ahpo Noono
tewekachi kahtiame ahjama nayewamia. Wa'ao chopokorieka weri-
pakao, ahpo Noonoo, ahpo aiwamia se'witepua itanerepua. 36 Pu'ka
ahpo Noonochi itakao, eee cheerepua ahpo Noonoo:

—Muuu no'o No'noo, kihta iinuame aamowichioo, ki kajuka iintome tiiao; pukaepa no'o se'wijeramenia i'ka tísia no'o aiwamiao, nape ki no'o e'rachitia iintoka, aamokamera e'rachitia ohso kaawe.
37 Ehjepao ahpo paika ajawaria toariachi enasaa, kokochiame tewarepu pu'kao. Eesusia wa'a te'teriopa pu'kao, yooma pusatesaopua pu'kao, chaanerepua Peeroo:
—Siimoni, ¿kohchiame muuua? ¿Kiisi pusakame yasime e'ramemua ku'itapioi, ne'neka yasimitiooi? 38 Ne'neka mochimitia eemea Riosichi itakao, ki aamo eenechi ahsemichiopua aamo nahsinapari kochirewao. Aamo ki kochimeriko e'raio, aamo wa'api resipariwaa, aamo kochipatiamepua.
39 Waikao Eesusia, eenechi simisaapua ahpo Noono ahjama nayewamiao, eenechi simiterepua cheekao, pu'ka wa'api naewaka. 40 Eenechi enasaapua oosa simiyachi ahpo ajawaria ne'nemiao, eenechi kokochiame tewarepua pu'kao. Eesusia pusateniaio, kihta nehjiame erakorepua, tísia kochinariapa. 41 Ehjepa eenechi enasaa Eesusia paisa simiyachiopua, chaanerepua ahpo ihsiachi yeetoriao:
—¿Iiweta resipuna eemea kokochika? Soparanipa wa'asi; ah-separupua wa'asi keenakoo, no'o Tijoe Tijoetukameo, nanaaramechi nehjipuachio. 42 ¡Yaapiti mochisisa! Nahpe waami wahja itipiriachi!
Wahja itipiriachi asisaapa Eesusia chaanerepua pu'kao, yooma ahpo ajawariao:
—Wa'atikia ihtoame tijoeapa, no'oo Tijoe Tijoetukameo, noriwi toomichi nehjakamea.

Eesusi chapisa, i'toniame
(Maateo 26:47-56; Ruuka 22:47-53; Waani 18:2-11)

43 Wa'a chiioi Eesusiopa, wa'atikia ihtore Uurasiapa, Eesusi noriwi toomichi nehjakamea, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa. Ihjia, ki ookapi merimacheta makotoame, yeetoka eenariamepua, wahjachi puuua, kuuu ahjae wewepua makotoka e'enakamepua. Puuua te'te ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamee uhju-ratiame enerepua, iyoteri ti'tijoee uhjuratiame tiame, wahjachi ti'tijoee uhjuratiame tiame, o'ochetiame pirenaturi tewaniamee. 44 Uurasia Eesusi toomichi nehjaio, cheekame eneriaipua: “Pu'ka aaata no'o chuchuyao, pu'ka chapisa i'topuapua, kaawe chapitoka, ki aamo neipumichiopua.”
45 Pukaepa puuua asisaapa, Eesusi naaepakao:
—¡Masitari! —cheekao, chuchurepua. Waikao i'isaeri pa'pamiratuame soontarowaraa, Eesusikamera chapirepua.
46 Wa'a yooraka chapinioi Eesusio, i'topuawichioo, 47 piiripi Eesusi ajawariaa, ahpo merimacheta ma'chipasa, nakachi meteka tehpunere-pua, te'ta ne'neseriosi paamiratuameopua, ku'ira.
48 Waikao Eesusia chaanerepua ahpo chapiriameo:
—¿Eemea nasimachetawaeka e'enakamepua, kuuu makoka tiame no'o chapimiao, eemea no'oo aaata ichikoameka yooramepua? 49 ¿Achini iikai ki no'o chapika eemea, no'oo i'isaeri tiopachi senepi taawechi no'o tetewaio, no'oo masiteka ihsioio? Aa, nape wa'a teetoame ihjia, Ehkoriami Iyoterichio wa'a chiiamekopa, wa'a ikikache itipimerikoopua.
50 Wa'a ikinioio yooma Eesusi ajawariaa, piineri toisa ujumarepua.

51 Piiripiche temari na'naritoriaipu, nape puuuai chapinareretiaipua
tiame; 52 nape puuuai wisasoriwarachi chapiniaopua, yasipaka newika
poiyame u'marepua.

Eesusia te'ta i'isaeri napawiriachi
(Maateo 26:57-68; Ruuka 22:54-55, 63-71; Waani 18:12-14, 19-24)

53 Waikao Eesusia, te'ta ne'neseriosi paamiratuamechi i'toretupua.
Wa'ao yooma ne'neseriosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame tewani-
ameapua tiame pirenaturi, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeapua tiame,
wa'a weruma nanapawiwa nanapawiniachi napawirepua. 54 Peeroa
mehka weritoka ne'netoka, na'naritosaapua, ahkasi te'ta neeseriosi
ta'perachisi eenarepua, wa'a ta'pechio na'iretiopao, wa'a weriparepua
tatapamiao, wa'a ta'pechi inatiame tatapachi.

55 Wa'a weruma napawitiachio, yooma i'isaeri pa'pamuratuame wa'a
e'enakamea, yooma te'ta, Eesusi na'ara iintoria i'yeriaipua iinatukekao,
nape itapiti merime teerewa; nape Eesusia kihta tewikeretupua,
ihtaoi weruma na'ara iintoriao. 56 Aapoeo muuwaeme wihtuki Eesusi
wenejiaio, ki napati wa'achi chaachapaka wenejirepua, aapoe wa'api
ahpo nateparika nayewapapua. 57 Nape wahjachi wa'a e'nakamea
tiamea, wihtuka wenejiriaipua Eesusio, eee chaachapakao:

58 —Teemea i'ka tijoeo, inamukamepua chiiameo: “Neeea i'ka tiopa
ti'tijoee netetiameo, nooe wa'api ru'minasa i'ka tiopao, paika taawechi
werapamania eenechio” —wa'a chiiame inamukame teemea.

59 Nape wa'a chachapaipua wenejikao, ki napati wa'achi chachapare-
pua.

60 Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea, werisika
wa'a napawitiachi naasipao, iinatukerepua Eesusio:

—¿Kihta nehjianimua aamo wenejiwao? ¿Ihtana chanimamua
aamo nehpupakao?

61 Nape Eesusia wa'a chaaneniaio iinatukekao, kihta nehjiarepua,
piiripioi naera. Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea,
eenechi iinatukerepua Eesusio, cheeka:

—¿Muuupu te'ta Riosie Weratiamea, te'ta Riosi Kaaweruma Taa-
naraa?

62 Eesusia nehjiarepua:

—Eje'e, neee puuua. Eemea wahka ihtoriachio, no'oo Tijoe Tijoe-
tukameo, no'o Noono te'pa kahtiame Ki Teesa Utewaeme kahtiachi ah-
jama, ahjamina kahtiame no'o tetewimeripua, wa'a o'iniaopua tiameo,
toomarichi weritoka no'o tekiyame tetewimeripua, i'ka weeechio.

63 Waikaopu ne'neseriosi te'ta weruma paamiratuamea nekakao,
ahpo wisasoriwa panisuka si'panarepua, wa'a iintosaapua, chaanere-
pua wa'a napawikameo:

—¿Ihtanawichio epeche wenejiwa nakitariapua? 64 Inamukame
eemeapa, na'araka nayewamekopua Riosichio. ¿Ihtana chaachapame
eemea pu'kao?

Waikao yooma ahkao, meripo tuurepua Eesusio.

65 Waikaopu Eesusi chokichi ajakamea, o'inerepua Eesusi akachu-
peka. Wa'a nokisao, Eesusi puusira to'peka wewesao, chaachaparepua:

—Ehsoo, ¿aatana ihsirupu aamo wewekao? —chaachaparepua
na'arekao.

Wa'a nokisaopua Eesusio, wa'a inatiame soontaroa, nanarichi wewesa ma'chiparepu iinatukeniachio.

Peeroa Eesusi ka'itani
(Maateo 26:69-75; Ruuka 22:56-62; Waani 18:15-18, 25-29)

66 Wa'a ikitioio Eesusio, Peeroa teere weririaipua pehji, napawitiachi
ma'chi. Wa'aoi wa'a eenaka piiripi oowitiame neeseriosi ku'yamea,
67 wa'a weeriame tetewapa Peeroo, na'isuwe tatapaka, puuua kaawe
ne'nepaka Peeroo, chaanerepua:
—Muuu tiamepua, Eesusi Nasare ohjoeme ahjama oiyamea.
68 Wa'a chaanetiapa Peeroa ka'itarepua cheeka:
—Ka'i, kiisi machiyamenia pu'kao. Neeea aamo chiiao, ki
nane'riamenia.
Wa'a chaaneretiaapa Peeroa, ma'chi machenarepua waikao, wa'api
wa'a ta'pechi muiwachio. Pu'ka wa'apichi kusuriame totori oowiraai.
69 Puuu wa'api oowitiamea wa'a ku'yamea, eenechi tetewapa Peeroo,
chaanerepua wahjachi wa'ami ajakameo:
—Ihji tijoeai, puuupua tiame Eesusi ahjama oiyamea.
70 Nape Peeroa, eenechi ka'itarepua, ki pichiwako tuukao. Waikao
puuu ajakame tuuyetiamea, ehjepamio paisachi simiyachio, chaacha-
parepua Peeroo:
—Pichiwa muuupua tiame, pu'ka tijoe chapitiame ahjama oiyamea,
Arirea ohjoemechitia nayewámemua.
71 Waikao Peeroa, tísia utewaeme ahpo ka'itarepua, eee cheekao:
—¡Kiisi machiyamenia pu'ka tijoeo, aamo chaachapao!
72 Wa'atiaiche, eenechi kusure totori oowiraa, paika simiyachiopua.
Waikao Peeroa inateparepua, eee ahpo chaaneretia Eesusieo: “Ke'chu
oosa kusuyoi totori oowirao, paisa no'o ka'itameri muuua, kiisi no'o
machiyo tuukao.” Pu'ka wa'a ahpo wa'a chaaneretia inatepakapaopua
Peeroa, nanararepua tísia yuuwesipaka.

15

Eesusi Piiratoe, utewaeme iinatukewa
(Maateo 27:1-2, 11-14; Ruuka 23:1-5; Waani 18:28-38)

1 Ma'chirepasoopa yooma ne'neseriosi pa'pamiratuamea iyoteri
ti'tijoea tiame, o'ochetiame pirenaturia tewaniameapua tiame, wa'a
ikisa yooma puuu te'ta weruma peereira pa'pamiratuameapua tiamea,
Eesusi o'yesa i'tonurerepua Piiratochio. 2 Waikao Piiratoai wa'ao,
iinatukerepua Eesusio:
—¿Muuukosapu i'isaeri yawichia?
—Wa'atepua, amoe wa'api wa'a chiiamepua —cheeka nehjiare
Eesusia.
3 Waikao ne'neseriosi pa'pamiratuameo, weeka itapiti utewa
chaachapopa wenejikao, 4 iinatukerepua eenechio chaaneka:
—¿Oowera kihta nehjianimua aamo wenejiwao, ki ookapi aamo
wenejiniaio?
5 Nape Eesusia kihta nehjiarepua. Waikaopu Piiratoa: “Aatia wa'a
tiiamejuarepua”, eraparepua Eesusio.

Eesusi merinurewa muuwarie
(Maateo 27:15-31; Ruuka 23:13-25; Waani 18:38–19:16)

6 Piiratoa senepi pu'ka pahkokoio paamuachio, aaata na'sonatiame
toayame eneriaipua aaata peeresoo, aatanakamera peereso ma'chi
toinuraniame ti'tijoeeo. 7 Waika taawechiamio wa'a iinueniame
eneriaipua piiripi peereso Warawasi tewaniame, wahjachi ahjama
pirenatuka ti'tijoe ko'yame, puuua muuwaeka nasiwaniachi nasi-
wakame, ahpo yeetowa nasiwaniame ahjama. 8 Waikao muuwaria,
Piirato senepi paamuparichi ijintoakamera yoranurarepua, aaata
piiripi peereso ma'chipaka toiwame. 9 Waikao Piiratoa chaanerepua
muuwario:

—¿Aatanakamera nahki eemea toipuaichioo, i'ka i'isaeri Yawichi-
wara?

10 Wa'a cheere Piiratoa, nane'rejeretoapa pu'ka ne'neseriosi
pa'pamiratuameo, ahpo paamiratuwa wa'inaka wenejiriopua Eesu-
sio. 11 Nape ne'neseriosi te'ta pa'pamuratuamea yooma muuwari
noonotekao, weeru chaachapaterepua, Warawasikamera itamichio
puhjepuawichoo. 12 Waikao Piiratoa eenechi iinatukerepua cheekao:

—¿Nape ihtana no'o yorajerani eemea waikao, i'ka i'isaeri Yawichi-
warao?

13 Waikao muuwaeme wenejiameraa, chaachaparepua siinakokao:

—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!

14 Piiratoa chaanerepua waikao:

—¿Ihtana na'ara iintokamesapua naajuo, ahkasi meripuawichiooo?

Nape muuwaria simiterepua chaachapakao:

—¡Kurusichi me'yáaa, kurusichi me'yáaa!

15 Waikao Piiratoa kaawe itipinariapa pu'ka muuwari ahjamao,
Warawasikamera puhjerepua waikao. Waikao Piiratoa wepinu-
rarepua Eesusio muuwari tetewachi, wa'a ikisao Eesusio, ahpo soon-
tarowao, kurusichi merimia i'tonurerepua.

16 Waikaopu soontaroa, ke'chu kurusichi merimia i'tomiaio,
yawichikarichi ta'perachi i'tosaapua Eesusio, wa'a napawinurarepua
yomatiame soontarowa. 17 Wa'aopua Eesusio, sehtamurame
mopowakira chuhchéretupua, wa'a ikisapapua moochio, wehcha
mosokira netetiame yahcheretupua. 18 Wa'a yorasaapa na'arekao,
chaachaparepua siinakoka:

—¡Nee, ne'neopu isaeri Yawichio!

19 Wa'a chaachapakao, moochi weparepua kuhsie, akachupekao.
Wa'a nokisaapa, chopokorieka aajapekao, na'arerepua ahpo yawichi
teewaka. 20 Neipapa wa'a nokisapa na'arekao, puhjerepua wisas-
ori sehtamurameo, waikao wa'a ikisaopua, wa'api pu'ka wisasorira
chuhcherepua eenechi. Wa'asi wa'a nokisapao, ma'chiparepua
waikao, kurusichi merimia i'tomiaopa.

Eesusi kurusichi meriwa
(Maateo 27:32-44; Ruuka 23:26-43; Waani 19:17-27)

21 Piiripi tijoe Siirene eenamea, Siimoni tewaniame eneriaipua.
Ihji Siimoni tatanaraa, Arejantoro eneriaipua piiripia, piirea Ruujo
tewaniame. Ihji Siimonia, wasachi tekipanai eenaka wa'ami u'matoio,
utewa yoraretupua, Eesusi kurusi mahtotoa, ku'ika mahtotomichio.

22 Eesusia Ókota tewaniachi i'toretupua, Wahjipakame Mo'ojoa,
cheeka chaniwame rieko naewaniachio. 23 Wa'ao Eesusio, wiino
ooweretupua miira na'petiame, nape Eesusia ki nakirepua pu'kao.

24 Waikaopua Eesusio mukimichioo, kurusichi chucharetupua. Wa'a
noonowisaa soontaroa Eesusi wisasoriwao, ahpo newitopua te'erepua
Eesusi wisasoriwichioo, nane'renariapapua aaatakamera newitoka
machenamerikopua Eesusi wisasorieo.
25 Pu'ka kurusichi chuchanioio, watani keenako enerepua. 26 Wa'a
kurusichioiopua, itapiti iyoteri chuhcheretupua, eee chiiame: “I'isaeri
Yawichira ihjia.” 27 Wa'a Eesusi meriwachio, ooka ichikoame
ko'iretupua tiameo kurusichi chuhchakao, piiripi ahjamina, piirea
owemina. 28 Ookapi ehkoriami Riosi iyotaperichio, i'ka eee tiiame
ikipuame nayewakao, eee chiiamepua: “Ki ka'karuma ti'tijoechi
tetewipuamepua.”
29 Wa'ami u'matopamea mo'rewakao, Eesusi na'arekao, chaacha-
parepua:
—Ehso muuua, tiopa ru'minamo tuukamekai, paika taawechi
weramo tuukamekai eenechio, 30 ¿achini iikai ki aamo Riosi ute-
warie tekika aamo newipanimua wa'a kurusichio? 31 Ne'neseriosi
pa'pamiratuameai, wa'a ikisa iyoteri ti'tijoeai, wa'ami u'matopaio,
na'arerepua tiame chaachapaka:
—Kaawe newipaterepua wahjao, nape ahpo wa'apio ka'chi iika ahpo
newipateme e'ramepua. 32 ¡Riosie Weratiame enesaa, apoe wa'api
ahpo tekipumetepua kurusichio, wa'a iintosoopua pu'kao, pichiwa
i'isaeri Yawichirako, erakopuawichiopua pu'kao!
Wahjachi ookaa kurusichi chuchukuameaa tiame, na'ara chaacha-
parepua Eesusio.

Eesusia mukuna
(Maateo 27:45-56; Ruuka 23:44-49; Waani 19:28-30)

33 Oowetawe enetoiopa, yomatiame weeechi tukapasiparepua,
ahkasi paikachi keenakoosi. 34 Wa'a keenako teetoio Eesusia, weeru
sisinakao chaacharepua:
—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —puuua cheeka cheerepua: No'o
Riosiwa, no'o Riosiwa, ¿achini iikai piineri no'o toanimua?
35 Wahjachi wa'a mochikamea, wa'a chiiame inamukapaopua Eesu-
sio, ahpo chaachaparepua:
—Keepukao, ehkoriami Eeria paaechanipu, ehkoriami Riosi
nayewatura.
36 Waikao piiripi puuu inamukamea, ikanati u'masika ikanati
a'potiame uusaopua, wiino cho'koamechi saampatesaopua, kuhsichi
chuchasa Eesusi ooweparepua wa'apote, pi'pimichio. Wa'a iintosaopua
cheerepua ti'tijoerio:
—Puuetariaopua pehjio, enamakoipu Eeriaa tekipumia.
37 Nape Eesusia weeru sisinakao, mukurepua wa'asi. 38 Pu'ka
wa'apichioi, puuu wisasori te'ta i'isaeri tiopara iyoriwachi to'piamea,
cha'rika si'parepua te'pasi o'inia teeresi. 39 Waikaopu rooma kapitaia,
Eesusi tawemina weripakao, cheerepua:
—Pichiwa Riosichi eename eneriai ihji tijoea.
40 Wahjachi ooweruai wa'achi ajariaipua mehka ajaka ne'neka.
Puuu piiripia, Maaria Maarena tewaniame eneriaipua, piire Maariaa,
Saantiao epeche nu'utira poonira yeeyera enerepua, puuua wa'api
Maariaa, Oose yeeyera enerepua tiame, Sarome yeeyera tiame. 41 Ihji
oowerua, Arirea o'inia Eesusi ahjama e'enariame enerepua, Arirea

kahtioi Eesusio, tísia ku'ikame. Wa'a nokarepua tiame wahjachi weeka
ooweruai, Eesusi na'naritoka e'enakame Eerusarenisio.

Eesusi mukiso katewetiame
(Maateo 27:57-61; Ruuka 23:50-56; Waani 19:38-42)

42 Semejenato pahkowichio kateweniachikoo, tukapasipachiopua
wa'asio, pu'ka meereopua resipuniame taawechikoopua wa'asio,
43 Oose Arimatéa ohjoemea, naanaso eratoka Piiratochi eenakao,
Eesusi weerewara itanerepua. Puuu Oosea Te'ta Weruma Pirenatuwa
tewaniamechi piiripia, weruma yooreniamechitia tetewiniame ene-
riaipua. Puuua tiameo, Riosi ye'kari puuyetoka yasitoame eneriai
puuua. 44 Nape Piiratoa Oosee itanetiapa Eesusi weerewarao, tahpitika
eraparepua Eesusio, ikanati mukuriopa. Pukaepa paaerepua ahpo
kapitaio, Eesusi pichiwa mukuria iinatukenariapa. 45 Waikao Piiratoa,
pichiwa mukurio tuuyetiapa kapitaieo, reesiserepua Ooseo, Eesusi
weerewara tekipusa i'tomichioo. 46 Waikao ihji Oosea wisasori
tohsaname tarisapaopua, simirepua Eesusi weerewara tekipumia.
Wa'a asisa tekipusa Eesusi weerewara ahpo ku'iwa ahjamao, pu'ka
ahpo i'toria wisasori tohsanamechi ikapisaapua, wahjipame toaniachi
i'tokaopua, yooremina teekarepua. Wa'a tekisaopua muirachio,
weruma tehte rahpename chihturamee to'perepua. 47 Maaria Maare-
naa, Maaria Oose yeeyeraa tiame, tetewakamepua pu'kao, Eesusi
weerewara tekitiachio.

16

Eesusi oijenawa wahjiparichi o'inia
(Maateo 28:1-10; Ruuka 24:1-12; Waani 20:1-10)

1 U'matosoopa resipuniachi taawechio, Maaria Maarenaa, piirechi
Maariaa Saantiao yeeyeraa, Sarome tewaniamea oowitiame tiame,
peeniajuwa tararepua Eesusi weerewarachi chuhchemia. 2 Waikaopua
pu'ka oowisari pahcha taawechio, Eesusi mukutekitiachi siimparepua
pu'ka peeniajuwari chuhchemia. 3 Piari taaa machenoi wa'a siimpakao
ahpo chaachapasiriaipua:

—¿Aatana taamo wahjoneta Eesusi tekitiachi muirachio?

4 Nape ihji oowerua, ajasisaapa wa'a Eesusi mukukatewetiachio,
tehte wa'a to'piameo, ikichatiame tewarepua. 5 I'kao, wa'a muisoopua
mukukatewechi yooremina ne'nemiao, wa'a yasarepua aaata Eesusi
tekitiachi ahjamina, tepekuma tohsaname wakiraeme. 6 Puuu
oowerua tísia majariaipua pu'ka tetewakao, nape puuu wa'a kahti-
amea Eesusi tekitiachi ahjaminao, chaanerepua ooweruo:

—Ka'te majakoo, eemea Eesusi Nasare ohjoeme i'yamepua kurusichi
meritiame, nape puuua ki'tiamepua i'wao, oijenakame puuuapa
wa'asi.

7 Wa'a cheesaapa Riosi ku'iwaria, chaanerepua tiameo:

—Yaapiti nonoraka Eesusi ajawaria tuuyemitiapua, Peerokamera
pahcha, pu'kao chaanepuapua: Eesusia Arirea ihsimeriko tuuyo,
ke'chu ahpo ajawaria wa'a e'enoiopua, ke'chu meriwaio ahpo ajawaria
chaaneriachitia.

8 Waikao oowerua, u'mapaka puuyarepua mukukatewerachio, ahpo
sasaweka tísia majakame. Pukaepa aawata tuuyerepua pooechi
u'mapasiaio.

Eesusia Maaria Maarena machejena
(Waani 20:11-18)

9 Piiripi puuu u'masikamea Maaria Maarena enerepua, pu'kao
Eesusio oowisani nanaarari puuyaneria weerewachio. 10 Puuu
Maariaa piirechi ooka ooweru ahjamao, riisaka e'enarepua Eesusi
ajawaria mochikachi, Riosi ku'iwaria ahpo chaaneria tuuyemia.
Wa'a ajasisaapua, tísia yuuwesiame tewarepua Eesusi ajawariao,
naarakoka mochikame. Waikaopua oowerua, chaachaparepua Eesusi
ajawariao, eenechi oijenariame Eesusia, wa'a cheeka tuuyetiame
teemea Riosi ku'iwarieo, Eesusi tekitiachi yasariameeo. 11 Nape ihji
Eesusi ajawariaa, wa'a chaanetiaiopua oowerueo, kiisi pichiwako
chaachapame tuurepua.

Eesusia ahpo ajawaria machejenena pooechi
(Ruuka 24:13-35)

12 Neipatakiro Eesusia, ooka ahpo na'naritoamera machejenerepua
pooechi nokisinioio, nape sewina tiiame weritopa, ki machiriapua
Eesusio. 13 Nape waikachuriami machisaapua Eesusikoo, ikanati
siimparepua Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi,
tuuyemia pu'kao. Nape puuu Eesusi ajawariaa, kiisi pichikerepua
pichiwa tetewiko tuuyetiaipua.

Eesusi ahpo ajawaria uhjurani nayewatumichio
(Maateo 28:16-20; Ruuka 24:36-49; Waani 20:19-23)

14 Pu'kachi meeriamio Eesusia, senawato yooma pu'ka ahpo oosa
mariki aampa piiripi ajawaria mochikachi machejenerepua, aaata
ohjoewachi meesamina mochikoi. Eesusia wa'a machejenekao,
te'yarepua ahpo ajawariaopua chaaneka:
—¿Achini iikai ki pichikeka eemea, no'o oijenario tuuyetiaio? Tísia
peewame eemea iikachio, kiisi pichikekapa eemea aamo tuuyeti-
ameeo, aaata amochisi e'enakameeo. 15 Neipa wa'a chaanesapaopua
Eesusia, ahjama ko'karepua. Ko'kosepasaopua, ke'chu machenaiopua
wa'a ta'pechio, i'kao achini nokisimia kaawe tuuyerepua. Pu'kao eee
chaanerepua:
—Eemea ehpe o'iniao, yomachiami mochiwachiami siimpamiti-
apua, yooma ihta no'o iintoria nayewatumia, ihtana iintoriopua
no'oo, yooma noochi paparakameo newipatepuawichioopua. 16 Kiisi
pichikekamea i'ka tuuyewario, kokosapuame puuua, Riosi nekare-
waeo. Nape pichikekamea i'ka noochi simiyame aamo nayewatiao,
ahpo ki ka'karuma nokaya toaka, ahpo paatokameapua tiameo, no'oe
newipatepuamepua Riosi nekarewachio. 17 Neeea aamo nayewa-
tusiachio, aamo ahjama inisimeripua neeea no'o utewarie aamo
ku'isikao. Pu'ka noochi paparasiameopua, ma'chiame tetewites-
imania no'o utewario, aamo aaata noochi simiyame tuuyesiwa-
chio. Puuu noochi paparakamea, i'ka naaniatiwari aamo nokisiame
tetewimeripua: Ahkaoi aamo asikoachiamio, no'o teewae puuyachame
ti'tijoechi muikame na'arari; ahkaoi aamo ajasisiachiopua, pu'ka
seesenu nayewachi nayewame aamo inamumeripua. 18 Puuu noochi
paparasiamea, amochi tetewimeripua tiameo, sekae chapikoi sayaweo,
ki'kioiopua, ka'chi aamo ikiyame; itapiti yerowaeme aamo iijikoiopua,
ki mukuyame; aaata kokoriamechi aamo seekarepasoopua, sautiame
aamo tetewimeripua pu'kao.

Eesusia tewekachi apechunania
(Ruuka 24:50-53)

19 I'ka nayewesaapua, neipatakiri taawechiopua, apoe Paamira
Eesusia, tewekachi ahpo Noonoe apechunaretupua, wa'asi. Wa'a
akipasaapa puuua, ahpo Noonomina yasiparepua yawichitumiao.
20 Wa'a ikisoopua Eesusio, Eesusi ajawariaa, ahkaoi yomachi
mochiwachiami puuyarepua, Riosi kaaweruma tuuyewari nayewa-
tumiaopua, Eesusi iintorio tatakoriria cheriwepuawichiopua tuuye-
sikaopua. Waikao nayewatuka nokisinioio, ahkaoi Eesusichi simiyame
nayewesinioiopua ti'tijoerio, Riosia pu'ka ahjama inisirepua ku'isikao,
ma'chiame tetewitesikaopua ahpo utewario, ahpo ajawariachi tísia
peenia ihsiwa ki maaenari inisikaopua, ahpoo, cheeriachitia. I'wasi
kajuna ihji iyoteri chiiaa.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari
Ruuka
Iyoteria

Ruuka teepote

1 Kúíraa, weruma teerewaeme Tiiojiroo. I'wa aamo nayewemane
i'ka iyoterichio, muuwaeme ti'tijoee Riosi iintoria iyoteka mochito-
riaopua, muuwaeme itapiti Riosi iintoriaopua i'ka weeechio, taamoo
nane'reka mochitoapa pu'kao, yooma ti'tijoeri tetewachi ikitiame.
2 Ihji ti'tijoe pukeri o'inia iyotekamea, Eesusi Riosie Weratiamechi
simiyame, taamowichio toowerepua yooma Eesusi iintoria iyotetiame,
pukeri o'iniachisi Riosie Weratiamee ahpo tetewiteretia, yooma pukeri
o'iniachisi ahpo nayeweretiaopua tiame pukae. 3 Wa'a tiiachipao
neeeai, tehpe simitekapa i'yaeka i'ka ikitiameo, aamoo Tiiojiroo,
weruma tiiamekopa aamoo, aamo iyotepamio orapakania waikao,
nape ma'chiame chiiamepua i'kao, 4 aamoo, nane'remichiopua i'ka
Riosie Weratiamechio, yooma itapiti ikitiameopua, te'ta pichiwa wa'a
tiiame ikitiamekoopua, aamo masiteriachitia.

Riosi ku'iwariaa Waani Paatori naawamio tuunapua

5 Uurea weeechi te'ta yawichikoipua Eeroreo, wa'a yasariaipu piiripi
tijoe neeseriosi, isaeri tiopachi neesetoame. Ihji tijoea Sakaria tewa-
niame eneriaipua, Aawiasi tewaniamechi pirenaturichi neeseriosi
eneriaipua. Ihji Sakaria uupiraa, Eerisawe tewaniame eneriaipua,
Aaronichi o'inia ti'tijoeturichi eename. 6 Ihji Sakariaa uupimao,
na'pahka kaawe teteiwame enerepua Riosieo, kaaweruma teetoka
mochitoamekapa, te'ta Riosi chiiachitia, Riosi yoorewao, ki se'wika
mochitoapa. 7 Puuua, ki tatanaeme eneriaipua, pu'ka oowitiameopua
ki tanayamekopa; oowitiamea, ya'watiame enerepua wa'asi, tijoeai
oochetiame wa'asi.
8 Piire taaweo, Sakaria ahpo pirenaturi ne'neseriosichio, aaata
pakimioiopua ti'tijoeriwichio iintomiaopua, iyoriwachio, 9 Sakariachi
wichirepua pakimiao, te'ta iyoriwachi cho'i moorimiaopua Riosi-
wichioo. 10 Sakariao, yooremina ihsioio pu'ka cho'i moorekao,
wa'api ma'chi itipikamea, Riosichi nayewarepua paparaka. 11 Wa'a
yooremina ihsioiopua Sakariao, senawato wa'a weeriame tetewarepua
Riosi ku'iwari, moorera chokichi weeriame ahjamina. 12 Sakariaa,
wa'a weeriame tewakapa moorera ahjaminao, tajinachurepua, tísia
majakapa pu'ka tijoeo. 13 Nape Riosi ku'iwaria chaanerepua pu'kao:
—Ka'te mahja muuua. Neeea, Apoe Te'pa Kahtiamee uhjurati-
amenia aamo tuuyemichioopua, aamo Riosichi itariaopua inamu-
tiamekopapua wa'asi. Aamo uupia, taanaremerikatapua piiripi
temarí, pu'ka temari aamo uupi taanaremerio, Waani tewamiatamua,
wa'a aamo no'o chaanenurekapu Riosia. 14 Pu'ka kuita naawasoo
tisiwa peenia erakomeri eemea, ahkasi wahjachiai wa'achitia er-
akomeripua. 15 Ihji kuita naawameria, ki oowera tijoe enemeripua
Riosiwichioo. Kiisi iijiame enemeripua ihta utewaeme teekuchameoi.
Ihji Waani tewapuamea, Riosi Riosiwari yahchame enemeripua, ke'chu

naawaio, pukaepa itapiti yoorame enemeripua Riosiwichioo. 16 Puuua,
muuwaeme isaeri ti'tijoerio, ahpo Paamira Riosichi e'enapumeripua,
pukachi paparaka mochitomichiopua pu'kao. 17 Ihji Waania yooma
ti'tijoerio, ehkoriami Eeriachitia Riosi utewarie nayewemeripua,
Riosi Riosiwarie, ke'chu eenoiopua pu'ka Paamirao, ti'tijoeri ma-
sitemiaopua. Ihji Waania, ti'tijoeri weeweruma tiiarieme erakoni-
ameo, nu'nunti tiiarieme erapaniamewichio nayewemeripua pu'kao,
wa'a erapakaopua, yooreka tetewimichiopua pu'ka Paamira enameri-
opua masitemia.
18 Sakariaa chaanerepua Riosi ku'iwario:
—¿Taanaetare teemea, no'o uupio ya'watuamekoi, neeeai oocheti-
amepua wa'asi?
19 Waikao, Riosi ku'iwaria chaanerepua:
—Apoe Kaurieri neeea, Riosi kahtiachi o'inia eename. Amochi
uhjuratiame neeea, i'ka peeniatiame tuuyepua, chaanemichio aamoo.
20 Nape ehpeo, ki ikanati pichikekapamua Riosi chiiao, ni'o itipima-
mua, ahkasi yooma ikiyachisi i'ka Riosi aamo chaaneriao.
21 I'ka wa'a tiame ikiyoipua Sakariao Riosieo, ma'chi itipikame
ti'tijoeria, yaapi erakoka puuyerepua: “¿Aatia ki machenaniare
Sakariaa?”, chaachapaka. 22 Sakariao ahkasi machenasoopa iyoriwa-
chio, nane'rerepua itapiti ikiriopua wa'a iyoriwachio, ki ijiyenopapua
naewakao, sekaeche nayeopa pu'kao, itapiti tepoena eename tetewiri-
ameko maaerepua.
23 Wa'a teekaopua, ahpo neeseriosi tehkiwa yorasao, no'rarepua
ahpo ta'pechi. 24 Neipa i'kao, Sakaria uupira Eerisawe tewaniamea,
petetereparepua waikao. Peteterepasaapa, ki ahka oirepua mariki
meecha. Ahpo iikachio e'rarepua: 25 “I'ka no'o yoorare Te'pa
Kahtiamea No'noa, ki suuwe eramichiopua no'oo, ki tatanatapao, apoe
cheeria ihjia, noochi ikimia.”

Riosi ku'iwaria Eesusi naawamio tuunapua

26 Puhsani mechachiopua Riosia, eenechi uhjurarepua Kaurierio,
nape ehpeo, Arirea weeechi, Nasare tewaniame mochiwachi. 27 Wa'a
naewanurerepua oowitiame ahjama, Maaria tewaniame enerepua.
Puuua ki neewiame eneriaipua pehjio, Oose ahjama neewimeri,
ehkoriami Raawitaru tetejimarichi, naawakame. 28 Wa'a asisaapa Riosi
ku'iwari Kaurieria, pu'ka oowitiameo, chaaneka teepoterepua:
—¡Kúíra Maaria, Riosie kaawe yoratiameráa! ¡Aamo ahjama tiiame
Riosía!
29 Riosi ku'iwarichio wa'a tiiame inamukapa Maariaa, tahpitika
eraparepua, ki pahtekapa wa'a tiiame teepotario. 30 Nape Riosi
ku'iwaria chaanerepua:
—Ka'te a'chi e'ra Maariaa, kaaweruma iintomeri Riosia aamowi-
chioo. 31 Ki maaeme tiiaiopua, peteterepameri muuua. Pu'ka temari
naawasoopua, Eesúsi tewamerimua. 32 Puuua ki nu'uti enemeripua,
ahkasioi puuua Te'ta Werumara Riosio, Taanara tewapuamepua,
apoe Paamira Riosia, ki nu'uti ye'kari kiameripua pu'kao, ehkoriami
Raawitaru teereriachitia ye'kari. 33 Yawichi enemeripua tiameo,
yooma ahkasi Aakowo tetejimarisiwachisi ye'karisiwachi, ahkasi ki
seenampachisi ki wahjiame; ihji kuita yawichituniamea, ki seenam-
pasi enemeripua, ki wahjiamesi.

34 Maariaa iinatukerepua waikao:
—¿Nape ihtana ikika wa'a teereta neeea, ki kuunaemekai, ki neewikameai neeea?
35 Nape Riosi ku'iwaria nehjiarepua:
—Riosi Riosiwaria, amochi enameripua, Te'pa Kahtiameraai tewekachi, amochi yasipameripua. Pukaepa naawasaapa temaria, Riosika tiiame iinuemeripua, kihtaoi a'chi tiiame, Riosi Taanara tewapuamepua tiameo. 36 Aamo tejima Eerisaweai, kiisi maaepori tiiaio, taanaemeripua tiameo, piiripi temari. Puuua, ki tatanatameko tuuniameai, puhsani meecha i'tonapapua peteterekao. 37 Wa'a ikikame puuua, ki'tiopa Riosiwichioo, ki kajume tiameo.
38 Waikao Maariaa, chaanerepua:
—Kaawepua. Riosi nuurewarachi kahtiame neeea. Wa'a erasaa Riosia, wa'a ikitemapua noochio, pu'ka aamo chiiao.
Ikaechepa Riosi ku'iwaria, no'arepua waikao.

Maaria Eerisawe ne'nemia eenaria
39 Pu'ka taawechiamio Maaria, yaapi Uurea weeechiami akiparepua, piiripi mochiwachi roomosachiami. 40 Wa'ami simikaopua, Sakaria ta'perachi eenarepua, wa'a asiyaio ta'pechio, teepotarepua Eerisaweo. 41 Eerisawea, wahka teepotame inamukapaopua Maariao, Eerisawe simaroraapua topachio, noonorepua. Pu'ka wa'apichi Riosi Riosiwariai, Eerisawechi eenarepua. 42 Wa'a iikapa puuua, ki nu'unti kaawe erapakao, chaacharepua:
—Yomachi ooweruchio, muuukamerapua uutiameapua Riosieo, amochi naawakameo, ki nu'uti uupuamepua Riosieo. 43 Tísia kaawe iintoremua eenakao, tísia kaawe e'rame neeea aamo tetewapao. Cheriwema aamo eenariawichioopua, nape neeekamera enameriaipua aamo kahtiachio, aamokamera kaawe eratemiao. 44 Aamokamera kiameri tiiai neeea kaawe e'rewao, noochi kahtiame simaroo aamo teepotachanioopua, káitisia peenia erapaka noochi noonorioopua. 45 Tísia kaawe yoratiame muuua Riosieo, pichikekapa muuua aamo chaanenuretiao.
46 Wa'a chaanetiapa Maariaa, cheerepua:
Noochio neeea,
ki nu'utiko e'riamenia Paamirao,
47 pukachi kaawe erapasiame neeea no'o iikachio,
no'o Te'pa Kahtiamechi Paamira,
no'oo newipatiamechi;
48 Riosio no'oo, oowera ki weruma tiiamekoipua yorakiame,
noochi ne'nepakamepua,
ahpo iintomeriopua noochi,
ki aaatakoipua no'oo.
Ehpe waanamio yooma ti'tijoetusiamea,
Riosie noochi kaawe iintotia,
chaachapaka mochitomapua,
49 i'ka Riosi yomachi aampa utewariemeopua,
ki nu'uti iintoriopa noochio.
Tísia kaawerumakotinia pu'kao.
50 Apoe Riosia tesiwe e'riame aaatao,
ahpo kaawe e'reka yooriameopua, ahjachi paparakao;
pu'ka ahpo iyoriameo,

cheriwiamepua pu'kao, ahkasi ihtori tijoetusiwachi.
51 Apoe Riosia ahpo ki nu'unti utewarieopua,
yooma ahpo weruma erakoame noonowinariao,
pihtuchamepua.
52 Ihji Riosia ya'yawichioio, puipamepua ahpo yasirachiopua,
wa'a ikisaopua pu'ka yawichiwa yasirachio,
ki ahpo weruma erakoamerakamera mochiwamepua,
wa'a weruma ahpo erakoame yawichi yasirachiopua,
weruma te'tereparichi apechunakaopua.
53 Cho'chorowa e'raka ahpo iikachi Riosichi enapameopua,
kaawerukamera kiatiamepua Riosieo,
cheriwiamepua pu'kao.
Wahjachiopua,
ki tesiwa erakoka enapameopua apochio,
wa'atia no'rapuamepua pu'kao,
kihta cheriwesa.
54 Apoe Riosia, ku'irepua i'isaeri ti'tijoerio,
ahpo seekaerachitia te'teriameopua tiameo,
ki natakepaka ahpo tesiwemiaopua.
55 Riosia, pu'ka iintomeri tuuriaipua taamo ehkoriamio,
aaata newipatemeri uhjuramio tuukao,
yooma Auranisi o'inia tetejimarisiwichioopua,
ahkasi ki wahjiamesi.
56 Maariaa, paika meechahka yasisaa Eerisawe ta'perachio, eenechi no'arepua ahpo petechio.

Waani Paatori naawaria

57 Neipao Eerisawea, pu'ka kuita naawameri asisoopua, saurepua pu'ka kuitao, temari enerepua. 58 Waikaopua, Eerisawe tetejimara waapi mochikameraa, e'enarepua waikao, kaawe e'remiaopua sauriao, tísia kaawe yooratiamekopua pu'kao, apoe Paamiraeopua Riosio. 59 Osanao taawe i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua, teewara yahchepuawichioopua, tiopachi neeseriosieopua. Wa'a teewatanioiopua neeseriosia, Sakaria tewamo o'rariaipua, wa'a teewaekopa noonorao, 60 nape yeeyeraa chaanerepua neeseriosio:

—Ka'ipua, ihjia Waani tewapuamepua.

61 Wa'a chiiopa Eerisaweo, tetejimaraa chaachaparepua:

—¿Nape aatia? Ki'te aaataai wa'a tewaniamea, taamo tetejimachio.

62 Waikao, sekae iinatukerepua noonorao, aachin tewapuamekoopua pu'kao. 63 Waikao noonoraa iyositasaopua iyotepuachio, wa'a iyoterepua teewarao, Waani tewapuameko tuuka. Wa'a ikisoopua pu'kao, ahpo ne'nepakaopua, “naakona”, chaachaparepua. 64 Pu'ka wa'apichi Sakariaai, iiyenarepua waikao naewasika. Wa'a ikisaapua, ki nu'uti cheriwema ki'yarepua Riosio, yooma Riosi iintoriawichioopua. 65 Waikao pu'ka wa'a ikitiameopua wa'ao kuitachi simiyameo, waapiami mochikamea, ki nu'uti erakorepua Riosichio, i'ka iintoriaopua. Ahkaoi mehka ohjoemeoi Uurea weeechi tuuyeretupua i'ka ikitiameo, ahka roomosachiami ohjoemeoi. 66 Yooma i'ka nane'rekamea aatia tiiao, ahpo chaachaparepua:

—¿Ihtatia enemerijuare ihji kohja temaria?

Wa'a erakore puuua, Apoe Paamira Riosio, weruma teereme tiiopa kuitachiopua.

Sakaria wiikara

67 Sakariaa, ki nu'unti erapaka Riosi Riosiwarieopua ahpo iikachio, chaacharepua:
68 I'isaeri Paamirawa Riosio,
ki nu'uti paparawa chanipuapua pu'kao,
yooma ahpo mochiwachiamiopua ti'tijoeri,
newipatemia eenariopa.
69 Apoe Riosia, taamowichio weerakamepua aaata,
taamoo, taamo newipatemeri tuuyemichio;
puuu newipatemeriaa,
ehkoriami Raawitaru tetejimarichi eenamepua.
70 I'ka newipatemeri nayewaka cheerepua ehkoriamio,
uhjuramio tuukao,
ahpo nayewaturachiopua, ti'tijoe.
71 Riosia taamo newipatemo tuuriaipua,
taamo seepurawachio,
taamo nekumiamechiopua tiameo.
72 I'ka iintowachiopua ahpo cheeriao,
taamo ehkoriami cheeriaopua,
pichiwa iintokamepua;
kiisi natakepakamepua ahpo katewerio,
73 taamo ehkoriami Aurani ahjama kateweriao,
74 taamo seepurawachio,
na'sonamio tuuriaopua;
wa'a iintosoopua pu'kao tamochio,
kihta seeweka mochitopuawichiopua,
Riosichewichio yorakesikaopua.
75 Wa'a teerekao Riosio,
kakupachi nokisimeri teemea,
taamo iikachio kihta a'chi tiiame ki kaaweruma inatatokao,
ahkasi ki seena aampasi.
76 Muuua, no'o taanaai,
Te'ta Riosi Werumarawichioo, nayewatura enemerimua;
pahcha teetomerira pu'kao,
katewesika pooeopua, ti'tijoeri iikachi,
apoe enasoopua te'ta Paamira tewekachi o'inia enameriopua,
kaawe e'raka uupuaichiopua.
77 I'ka Paamirao naewameripua,
tatakori cheriwemio tuuka,
ti'tijoerio newipatemio tuuka,
78 ahpo nakiyae tesiwe e'riaopua.
Pu'ka Apoe Paamira enasoopua,
weemera ma'chirepakameka teeremapua,
weemera taajenakamechitia apochio,
79 pu'ka te'ta tukapachi mochitoameopua,
taajenamichiopua iikachio,
apochi paparaka enapameopua,
cheriweka,

Riosichio ta'iria mochiwa teerepaka.
80 Puuu Waania simiterepua weripakao, epeche teetoka Riosichio,
epeche teetokaopua paparaka. Ihjia, ke'chu o'iniaiopua, isaeri
ti'tijoerichio nayewatukao, poanachi ohjoere puuuapu ki tijoeeka-
chiopua pehjio.

2

Eesusi naawaria
(Maateo 1:18-25)

1 Pu'ka taawechiamio, Aauhto tewaniame eneriaipua te'ta yawichi.
Puuu iintokamepua yooma ti'tijoeri kehkiwa nane'repua teewara iyop-
unurakaopua, yomatiame ahpo ye'karichiopua. 2 Ihji ti'tijoeri kehkisa
ihtetawa pukeri o'iniachio, Siirenio Siiria weeechi yawichikoi enere-
pua. 3 Pukaepa ti'tijoeria, yooma ahpo naawariachi e'enapuretupua,
ahpo iyopumichiopua teewarao. 4 Oosea waikao machenarepua
Nasare Arirea weeechio; wa'a o'iniao Uurea weeechite mooenare-
pua Weereni muuwarichi, Raawitaru tetejimarichi naawakamekapa.
5 Wa'a ahpo iyopure Oosea, Maaria ahpo uupi enemeri ahjamao,
amori sauyamepa wa'asi. 6 Wa'ao Weereni nokioio, asire Maariaa
ahpo saumiachio. 7 Wa'a saure Maariaa pahcha simiyame temari-
opua. Pu'ka naawasoopua, wisasorichi ikapisaapua, wakasi koi'rachi
teekarepua. Ki karichi naawakame puuua, ki tewitiopa ahka
che'repapuachio.

Riosi ku'iwari chaachaparia; po'wa tepuyame tiame

8 Waika tukaooi, wa'ami ahka che'repariaipua waapio, po'wa
tepuyameaipua tiame. 9 Senawato wa'a weeriame tetewarepua
eekachi, aaata tewekachi eename, Riosi ku'iwari. Waikao i'ka
norikame che'repameo, ki nu'uti uutapatere Riosia, ahpo tísia peeni-
atiamee tisiwariopua. Pu'ka tetewakaopua, tísia majarepua. 10 Nape
wa'a tiiopao Riosi ku'iwaria, chaanerepua:
—Ka'te majako eemea. Kaaweruma aamo tuuyemia eenakamenia,
yomatiame wehjoarichio ti'tijoeo ooweruopua tiameo, tisiwa peenia
erakopuame. 11 Ehpe tukao Weereni mochiwarichio, wa'ao aamo
newipatemeri naawakamepua, apoe Paamira Riosie Weerapuamea,
wa'a Weerenio, Raawitaru mochiwarichi tewaniamepua tiame. 12 Eee
tiame teima eemeapu pu'kao, wisasorichi ikapitiame enemapua,
itapitichi kaanoachitia wakasi ko'irachi tekitiame.
13 Pu'ka wa'apichi wa'a eekachio, Riosi ku'iwari weeriachiopua,
ki ookapi ajaparepua ahjama wahjachi Riosi ku'iwari. Puuua Riosi
ka'karuma naewakao, chaachaparepua:
14 Ki nu'uti peenia tiame naewariii,
ki waapisi te'pa kahtiameoopuaaa,
weeechi mochikame ti'tijoe ooweru tiameoo,
tísia ta'iria mochiwari pu'kawichiooo,
Riosi te'ta te'pa kahtiamee tesiwewaeooo.
15 Pu'ka tewekachi e'enameo nonorasoopua, po'wa tepuyamea
chaachaparepua:
—Siimpataria wa'a Weereni, wa'a ikitiameo Riosi taamo tuuyeria
ne'nemia.

16 Wa'a chaachapasaapa, yaapi teetoka siimparepua wa'ao. Wa'a
ajasisaapa puuua, kahtiame tewarepua Maariao, Ooseopua tiame.
Kohjao, itapitichi kaanoachitia po'yame tewarepua, wakasi koi'rachi.
17 Waikao, wa'a po'yame tetewisaapua pukeri naawakame kohjao,
yooma tuurepua Maariao, pu'ka tepoena e'nakame Riosi ku'iwari
ahpo chaaneriaopua, pu'ka kohjachi simiyameo. 18 Waikao yooma
wa'a inamukamea, tahpitika erapakaopua chaachaparepua: "¡Aa,
naakónaa! ¡Itapiti ikipuamejuarepua naaju?" 19 Nape Maariaa yooma
i'kao, senepi apochi inataka yasitorepua, i'ka ikipuameopua. 20 Puuu
po'wa tepuyamea, poanachi nokisire puuuapu chaachapasika, kaawe
naewasika Riosio, pu'ka itapitio ahpoo, chaaneretia, tetewaria tiame.

Eesusio kohjaai pehji, i'isaeri tioparachi tetewitewa

21 Osanao taawe i'toiopua kohjao, siichitepumia i'toretupua teewa-
temia. Ihji kohja temaria, Eesusi teewaretupua, Riosi ku'iwario wa'a
cheeriopua Maariao, ke'chu peteterepoiopua pehjio.
22 Maaria ahsepatesoopua ahpo sauria piipatepuachi taaweo,
Eerusareni siimparepua Eesusi temari i'tokaopua tiame, Riosichi
tetewipumiapua, Moisetaru nuurari chiiachitia. 23 Wa'a noonoirepua,
i'ka Riosi Iyoterichio eee chiiamekopa: "Yooma pahcha naawakame
tehtemaria, Riosiwichio teewepuamepua." 24 Yayawaraa Eesusio,
ahpo tatakoririawichioopua, Moise yoranura yoorarepua, puuua chiia:
"Ooka chonoporo oowemitia, ooka piichonioi."
25 Waika taawechiamioi, Eerusareni yasariaipua piiripi tijoe, Si-
imeoni tewaniame. Ihji tijoea, tísia kaaweruma eneriaipua, tísia
paparame Riosichiopua tiameo, Riosichio, isaeri ti'tijoeri newipatewa
tísia puuyetoka yasitoame. Ihji Siimeoni Riosi Riosiwarieo, eratetiame
eneriaipua, 26 ki mukimerikopua pehjio, ki tetewaapua pehjio, Riosie
Weratiameopua, tísia puuyeniameopua, yoomahka. 27 Ihji Siimeo-
nia, Riosi eratewachi eenariaipua wa'ao, isaeri tiopachio. Wa'achi
e'enariopua Eesusi yayawarao, Moise nuurari yoramiao, Siimeonia
tetewarepua kuitao. 28 Wa'a ikisaopua, koomirepua kuitao, pu'ka
koomikao, cheriwema ki'yakaopua Riosio, cheerepua:

29 Paamira, ehpeo muuua aamo cheeriao,
iintokame muuuapa,
Pu'ka aamo iintomia tetewikapao,
ta'iria mukimerinia,
30 aamo uhjuraria newipatemerio,
tetewakapa.
31 Ihjia aamo iintoriaapua,
aamo tetewachi iintotiamepua,
yooma mochiwari tetewachi.
32 Ihji aamo weeechi enateriaa,
yomachi weeechi mochikamewichio, tahjewaripua,
yoomahka aamo inatariao, yoomahka pahtepuawichio,
yooma isaeri ti'tijoeriopua,
pu'kao te'ta kaawe tetewipuawichiopua.

33 Waikaopu kuita yeeyeraa noonoraapua tiame, tahpitika era-
pakaopua: "Naakónaa", eraparepua. 34 Waikao Siimeónia, kaawerum-
ari Riosie e'resaapua yayawarao, chaanerepua Maariao:

—Ihji aamo kohja temaria, ki ookapi ti'tijoe ooweru tiamee, ki nakika
tetewipuamepua. Puuu i'ka kohja weripaso wa'a teeka tetewikamea,
ahpo Noono tewekachi kahtiamechi simiyame nayewatuka oioioo,
kiisi kaawe te'teremeripua i'ka Noonora tewekachi kahtiamechio.
Wa'a teeremiaipua, wahjachi ki ookapi ti'tijoea ooweruapua tiame,
ka'karuma enepaka Riosichio, tísia kaawe te'terepakaopua Riosichio,
tísia kaawe erakoka ahjachi paparamapua. 35 Ihjia nayewatuka
oioi nane'repuamepua, ihtana erakoameko ti'tijoerio pukachio, kaawe
erakowao ki kaawe erakowaoi. I'ka ti'tijoerieo kiisi kaawe
e'reniamekopao, tísia yuuwesimeri muuua aamo iikachio, ahkasioi
nasimachetae aamo iikachi otopuniamechitia.
36 Wa'api tiopachio, wa'a yasariaipua piiripi ooitiame, Aana tewa-
niame. Ihji oowitiamea, Riosi naewatura eneriaipua tiame, Aanueri
maarara eneriaipua, Aasere tetejimari tetejimaeme. Yáá'watiame
eneriaipua wa'asio. Pukeri weripai neewisaapua, oowisani paamu-
pariche ohjoeriaipua kuunaekao, 37 naao weerewa aampa oowisani
paaumpari i'toriaipua. Waika o'inia tiopachi ohjoeme eneriaipua
wa'ao, senepi wa'a ihsiame eneriaipua i'isaeri tioparachio, Riosichi
naewaka ti'tijoeriwichio. Ki ku'itapisi weesa wa'a iijisia Riosi nae-
wakao, chorowaio ki teewiame eneriaipua. 38 Siimeóni kajukoiopua
nayewakao, wa'achi eenare Aanaai wa'ao, pu'ka tetewakaopua kuitao,
cheriwema ki'yarepua Riosio, yooma inamuachiopua wa'ao. Waikao
i'ka kuitachi simiyame nayewerepua yooma wa'a ahpo tetewaka wa'a
tiopachi ajakameopua, pu'ka kuita koomika weeriáío. Waikao pu'ka
nayewaria inamukamea, pu'ka kuita maaerepua ahpo newipatemerio,
rooma soontarowarachi nasiwaka Eerusareni u'yekao, rooma yawichi-
watere mochiteniameo, wa'a tiiame puuyeka mochitoamekapa puuua.

Nasare e'enawa eenechi

39 Oosea Maariaa tiame yooma yorasaapua Riosi nuurari chi-
iaopua, Nasare nonowarepua pe'ku, ahpo mochiwachi Arirea weeechi.
40 Wa'ao nu'uti temaria, epeche epecheche weruma weripatorepua,
epeche epecheche peenewarieme enepatoka, epeche utewasipaka
Riosieopua, ahpo neesetowachio.

Eesusi nu'utikai tiopachi ihsiriame

41 Eesusi yayawaraa senepi paaumparichio, Eerusareni siisimpame
eneriaipua pahkochio, Semejenato pahko tewaniamechi. 42 Eesusio,
oosa mariki aampa ooka paamuoiopua, eenechi siimparepua Eerusare-
nio, senepi paaumparichi, siisimpaniachitia. 43 Nape yooma kajusoopa
pahkoo, nonowanioipua eenechio, Eerusareni itipiriai Eesusia, ahpo
yayawae ki nane'reka. 44 Yayawaraa, wa'a ihtoame maaerepua
muuwarichio. Nape ahkasi piie taawe poorosimiai ki tetewapa pu'kao,
i'yasirepua waikao, tetejimarichiopua, muuwari nokisiwachi. 45 Ki
tewakapa wa'ao Eesusio, pe'ku e'enarepua Eerusareni, wa'a i'yamia.
46 Ahkasi paika taawechi neipa, tewarepua pu'kao, i'isaeri tioparachi
yooremina kahtiame, masitaria ahjama naewaka, iinatukekaopua
pu'kao, keepukaopua tiame. 47 Wa'a mochikame ma'masitarie
iinatukeniaapua, tísia peeneka nehjiarepua. Wa'a chiiopua i'kao,
ma'masitaria, tísia peenia e'raka inamurepua, tísia peeniopa. 48 Wa'a
tewakapa yayawaraa, tahpitika eraparepua, wa'a tewakapa pu'kao,

nu'utikaiopua pu'kao, tísia machiyame ahjama nayeopa. Waikao yeeyeraa, chaanerepua:
—Eesusi, ¿achiníii wa'a iintoka muuua taamoo, ki tuuyesa taamoo? ¿Ki nane'riamemua taamoo, ki ahjame e'raka aamo i'yamekoo?
49 Wa'a chaachapopa ahpo yayawao, Eesusia chaanerepua:
—¡Aa, wa'a erakoka no'o i'yamekosa eemea? ¿Ki nane'riamekosa eemea, no'o Noono kariwarachi itapiti no'o Noonowichio yoramerikoo?
50 Nape yayawaraa wa'a chiioi, ki pahterepua.
51 Wa'a o'inia ahpo yayawae Nasareniko i'totiaapua, Nasare e'enarepua ahpo ohjoewachi. Wa'a ohjoekai Eesusia, ahpo yayawa e'wewachi weripatorepua. Yooma wa'a ikiniameo, yeeyeraa, apoeche inataka yasitorepua. 52 Eesusia wa'a o'iniao, o'inerepua weripakao ahkasi tijoe werumachitia inatapakao, epeche muuwepasika Eesusi nakiyameo, tísia kaawe ahpo tetewiniame, ahpo Noono tewekachi kahtiameeoi.

3

Waani Paatoria ooruchi weeechi
(Maateo 3:1-12; Marako 1:1-8; Waani 1:19-28)

1 Tiiwerio te'ta yawichio, oosa mariki aampa mariki paaumpari yomatiame Rooma weeechi yawichituka kahtioio, Poonsio Piiratoa, Uurea weeechi rooma ye'karichiopua, ki te'ta weruma yawichi eneriaipua. Eerore yawichia tiameo, Arirea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. Eerore poonira Eeripea, Iturea weeechi ki te'ta yawichi eneriaipua Tarakoni weeechiopua tiameo, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachiopua. Riisiani ki te'ta yawichia, Awirinia weeechi yasariaipua yawichitukao, rooma te'ta ye'karichi yawichituwachio. 2 Pu'ka taawechiami Eerusarenio, Aanasia, Kaijaa tiame, i'isaeri tioparachi ne'neseriosio puuua, te'ta neeseriosi eneriaipua. Pu'ka taawechiamioi Riosia, Waani nayewerepua, Sakaria taanara, ki tijoeekachi yaajatoiopua pu'kao, 3 Riosia pu'kao, ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio uuriame enerepua, ti'tijoerio, toinuremichiopua ahpo ki ka'karuma nokayao, ahpo paatokaopua. Pukaepa Waania yooma ahpo ki ka'karuma nokaya toinariameo, yooma Oorani akichiko oirepua paatokao, i'ka ahpo tatakoriwa toinarekameopua ahpo paatokao, Riosie cheriwepuawichiopua tatakoririao. 4 Wa'a iintore Waania, ehkoriami cheeriachitia Isaia. Ihjia eee cheeriaipua:

Wahka siinachani aaata tijoée,
mehka ooruchi ki tijoeekachi.
Puuua cheechaniamepua:
“Kaaweruma pooe katewemitia aamo iikachio,
Te'ta Apoe Paamirao amochi enamichiopua iikachio,
Riosi Riosiwarirao.
5 Yooma aamo iikachi roomosameo,
yepotapuapua;
yooma aamo iikachi tekopameo,
napatitapuapua;
nohkorameo pooe aamo iikachio,
riisatepuapuapua;

motochipua tiiameopua aamo iikachio,
ikichapuapua pu'kao, mehka ipaka.
6 Yooma wa'a iintokamea pu'kao,
piipakame itipikamepua iikachio,
papakotiame tatakorio,
ki kokosapuamepua Riosieo.”
7 Pukaepa Waania, muuwaeme ahpo kahtiachi e'enarioiopua
ti'tijoeri pa'pamiratuameo, ki ahpo iikachi piipanariai ahpo paatoje-
riopaopua pu'kao, chaanere puuua pu'kao:
—¡Sa'sayawe ti'tijoeturipua, tisiwa wiwisituame! ¿Aatanae noochi
e'enaka paatonuretiame eemea, aamo newipamichioopua Riosie
kokosapuameo? 8 Toipuapua naaju aamo tatakoriao, waikaope,
aamo paatomania. Nape ka'te tatakorika mochitomitiapua naajuo,
ma'chiame aamo ka'karumache erapakame iikachio. Eemea Riosichio
ki kaawe te'tiameaio, ka'te aamo te'ta piipakame maaemitiapua
tatakorio: “Aurani tatanarakamera teemea” chaachapakao. Oow-
era wa'a chaachapame nakiyame enesaa Riosia, ahkasi i'ka tehteoi
Aurani tatanara enepatemiipua. Te'ta pichiwari Aurani tatanaraa,
ki ti'tijoerichitia naawaniamepua, puuua Riosie piipatewae Riosichi
naawakamepua, yooma ahpo tatakori ihsiwao toariamekapa. 9 Aamo
ne'nepuapua amochio, ki kaawe nokayame enesaa, wa'a weeri tepu-
raapa aamo ahjaeo, tehpunapuame. Yooma kuuu ki taakiameo, cho-
kichi meteka tehpunapuamepua, wa'a yorasaapua na'ichi ipapuame.
10 Waikao wa'a chiiopa Waanio, muuwaeme ti'tijoeria, iinatukerepua
Waanio, Paatomerao:
—¿Ihtana yorata naajuo teemea?
11 Waania nehjiarepua:
—Ooka iinuwaeme wakirao, aaata aamo piirechi kiapuapua piiripio;
aaata eeme soparame iinuemea kooame, kipotepuapua aaata ki iin-
uemeo. Wa'a nokaka aamo ma'chitama eemea, aamo kaawerumachi
erapariaopua iikachio.
12 Wahjachi ti'tijoe yawichiwichio koparoamea, Waani naaepakamea
ahpo paatopuawichioo, iinatukerepua tiame:
—Masitari, teemepe, ¿ihtana yorata teemea, Riosichi kaawe teere-
puawichioo?
13 Waania chaanerepua pu'kao:
—Toinaria eemea aamo ki ka'karuma nokiwao, ka'te u'matoka
koparoamitia eemea, aaata wikiriekao.
14 Soontaroai naaepaka iinatukerepua:
—Teemeape, ¿ihtana yorata teemea Riosichi kaawe teerepuawi-
choo?
Pu'kao chaanerepua:
—Ka'te u'yemitiapua aaataoi, kihta ki kaaweruma iintokoi utewachi
koparoakao. Aamo natetewaeche kaawe erapuapua.
15 Yooma isaeri ti'tijoeria, Riosie Weratiame enameri puuyeka
mochitoamekapaopua, ahpo rurumurakao chaachaparepua: “¿Ki ihji
ohjoarepu Riosie Weratiamea, Riosi uhjuramo tuuria?” 16 Nape Waania
inamukapa wa'a chaachapameo, chaanerepua yoomao:
—Ka'i, ki puuu neeea. Neeea, neeroie paatoame neeea, nape piirechi
no'o pukamina ihtoamea, Riosi Riosiwarie paatomeripua aamoo,
te'ta piipari aamo yoorakaopua, o'ro na'ie kokoka piipatiamechitia.

Neeea pu'kao, kakajoyaraoi ki na'sopume tiamenia. 17 Sekachi
makotoame puuuapa charejicherao, ahpo ahjae kasarapumiaopua
tiirikoo, wa'a iintosaopua ekasuaka mooapumiao. Wa'a iintosaapua
pu'ka tiiriko kuhsira kasarao, na'ichi kosimapua, pu'ka na'io ka'chitia
taawechi choipamechi, ki seena aampasi. Wa'a yorapuamepua, kiisi
piipakameopua ahpo tatakoriwaopua apochio. Pu'ka tiiriko pahchira
ka'karumaraopua, ahpo tiiriko oomawachi toamapua. Puuu tiiriko
ka'karumaraa, ti'tijoeri puuua, tatakoriria Riosie piipatetiamera.
18 Waania utewa chaaneka uunurarepua, Riosi kaaweruma tu-
uyewariopua, ahpo tatakoririaopua cheriwepuawichioo. 19 Waania
naewatuka oiyaiopua, kiisi kaawe iintorio tuurepua Eeroreo, rooma
yawichiopua Eerusareni, pu'ka Eeroreo ahpo pooni uupira ahjama
kahtiopa, Eroria tewaniame. Waania, muuwaeme tiame ki kaawe
iintoria Eeroreo, teriwame nayewarepua. 20 Pukaepa Eerorea,
perekarichi yahcharepua Waanio, epeche teerepakaopua, ahpo ki
kaawe ihsiao.

Eesusi paatowa taawechi
(Maateo 3:13-17; Marako 1:9-11)

21 Nape ke'chu peereso karichi yachanioiopua Waanio, Eesusia
Waanie paatoretiamepua, piie taawe Waanio, ti'tijoeri paatoka ih-
sioiopua. Eesusia ahpo paatonioi ahpo Noonoma Te'pa Kahtiame
naeyoio, wahjorepua te'pa tewekachio. 22 Wa'a te'pa o'iniao, Eesusichi
tekirepua kooroka tiame, Riosi Riosiwaria. Pukachi yasipasoopua
pu'kao, te'pa tewekachio te'teorepua, wa'a o'inia chaacharepua:
—Muuua no'o Taanapua, no'oo te'ta no'o nakiya; amochio neeea,
ta'iria yasitoame neeea.

Riosie Weratiame, ehkoriamisi o'inia tetejimarisikame
(Maateo 1:1-17)

23 Ihji Eesusia, ahpo Noono Riosi tehkiwa o'iniaio, piire weerewa
aampa oosa mariki ahka paamuame eneriaipua. Eesusia, i'ka tetej-
marisiwachi o'inia eenamepua: Eesusi noonoratewaa, Oose enerepua,
24 Oose noonoraa, Eeri enerepua, ihji waanamio te'ta teerekam-
eraapua te'ta ojochira: Maata, Reewi, Mereki, Ajanai, Oose,
25 Matatia, Aamosi, Naaumi, Ehri, Naakai, 26 Maaati, Matatia,
Siimei, Oose, Uura, 27 Ooana, Reejesa, Soorowawe, Saratieri, Neeri,
28 Mereki, Aariri, Koosami, Emorami, Eeere, 29 Osuwe, Erieseri,
Oorimi, Maatati, 30 Reewi, Simeoni, Uura, Oose, Oonami, Eriakími,
31 Meerea, Meena, Maatata, Naatani, 32 Raawi, Isai, Oowere, Wooosi,
Saramoni, Naasoni, 33 Aaminara, Aremini, Arini, Ehroni, Aaresi,
Uura, 34 Aakowo, Ihsa, Aurani, Taare, Naakori, 35 Seeruku, Raakau,
Peereku, Eewere, Saraa, 36 Kainani, Arajasa, Seemi, Nooe, Raameke,
37 Maatusareni, Eenoko, Aarete, Majareeri, Kainani, 38 Eenosi, Seeti,
ahkasi ehkoriamisiopua, Aarani, Riosi tijoe neteria, ahpoka tiiame
taana.

4

Eesusi aatiatawa
(Maateo 4:1-11; Marako 1:12-13)

1 Eesusia pochikamepa Riosi Riosiwarieo, no'rarepua Oorani akichi
o'iniao. Wa'a o'inia Riosi Riosiwaria, 2 ki tijoeekachi i'torepua. Wa'ao

riaorósia, iikachi noonoterepua Eesusio, ooka weerewa taawe wa'a
ihsika, ne'nenariapa pu'kao aatia tiiamekopua ahpo iikachio, tísia
ahpo Noonochi Riosi iyoriwaopua. Pu'ka ooka weerewa taawechio
tísia choroware Eesusia, kiisi koaka oiriamekapa. 3 Wa'a tiiopa
chorowakao, riaorósia, chaanerepua Eesusio:
—Riosi Taanara enesaa muuua, ¿achinikai ki paani enepatena
muuua i'ka tehté, ko'kotai?
4 Wa'a chiiopa riaorósio, Eesusia nehjiarepua:
—Ehkoriami Riosi Iyoterichio chaanipua: “Ti'tijoeria Riosichio, ki
paaniche koaka ahjameripua, Riosi chiiakamerache te'ta yooraka
ahjatoniamepua.”
5 Waikao, te'pa apechunakaopua riaorósia, ikanati yomatiame
ne'netesaopua i'ka weeechi ye'kari mochiwao, 6 chaanerepua:
—Néé, yomatiame i'ka ye'kari ki nu'uti mochiwari, aamo kiama-
nia. Yooma ihjia, no'o iinuwapua, aaata no'o kianaria kiamania,
kianaresaa. 7 Aamo no'o yawichiwatere enepasoo no'o chopokorieka
weripekao, yomatiame no'o yawichituao, aamo iinuwa enepatemania.
8 Eesusia nehjiarepua pu'kao:
—Ki yuumpamamu no'oo, Ehkoriami Iyoterichio chiiopa: “Aamoche
Riosi paparapuapua, te'ta aamo Paamirache; pu'kache e'weka yasitop-
uapua.”
9 Wa'a o'iniao ehjepao riaorósia, Eerusareni u'parepua. Wa'a
Eerusarenio, te'ta te'pa tiopachi mooenapurepua, wa'a moenapusapao
chaanerepua:
—Aamo ihpao i'wa. Riosi Taanara enesaa, ka'chi ikimamua;
10 Ehkoriami Iyoterichio chiiopa:
Riosia uhjuramapua ahpo ku'iwario,
aamoo neesetomichio.
11 Aapoeo puuua, aamo inatetomapua,
ki tehtechi motochika wichipamichiopua.
12 Wa'a chiiopa riaorósio, Eesusia chaanerepua:
—Nape Iyoterichio chaanipua tiame: “Ka'te oowera aatiata Riosio.
Ka'te oowera aatiataka ne'nemo oramitiamua Riosi utewario.”
13 Riaorósia ki tewakapa ahjae aatiatapao, toarepua waikao, ahkasi
piire taawechi yorame tiiachisi.

Eesusia ahpo tehkiwa o'inena Arirea weeechi
(Maateo 4:12-17; Marako 1:14-15)

14 Eesusia, Arirea weeechi eenarepua eenechi, ahpo Noonoe wer-
atiameopua Noonora Riosiwarie, i'ka weeechiopua, ahpo tehkiwa
yoramia. Eesusia waikao, yomachi inamuretupua wa'a weeechio.
15 Ahka ahpo asiyachiamio, i'isaeri napawikarichiami masitioio,
ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'reka tetewarepua pu'kao.

Eesusia Nasare mochiwachi ihsiwa
(Maateo 13:53-58; Marako 6:1-6)

16 Wa'a teetoka asirepua, ahpo weripariachiopua Nasare. Wa'a
asisaapua, napawikarichi pakirepua resipuniame taawechio, wa'a ihsi-
amekapa, ahkaoi ahpo asiyachiamio. Wa'a yooreminaopua, werisire-
pua Ehkoriami Iyoteri iyonamiao. 17 Eesusia werisisa weerioiopua,
Isaia iyoteria kiaretu puuua, iyonamichioo. Waikaopua pu'ka iyotape
wahjonaio, ahpo iyonamiachi i'yaiopua, i'ka chiiame iyonarepua:

18 Riosia, ahpo Riosiwarie no'o weerakamepua,
tesiwa te'tiameopua Riosie cheriwepuao,
tuuyemichiopua i'kao,
ahpo ka'karuma tuuyewariopua.
Neeea tatakorie chapitiameo,
puhjewa naewamichio, uhjuratiamenia.
Yooma pu'ka ki ma'chiame tetewaopua,
Riosi iintonariaopua pu'kawichioo,
ma'chitamia eenakamenia.
Ka'chi ikime erakoameopua ahpo iintoriawichioo,
cheriwemia eenakamenia,
ta'iria mochiwamia.
19 Neeea weratiamepua tiameo,
Riosi naewamichio te'ta paaumpari enamiachi,
pu'ka enameri tuuyemichiopua ti'tijoerio.

20 Waikao iyonasaapa pu'ka Iyoterio, pi'rinarepua pu'kao, wa'a ikisaopua, wa'api ku'yame ki'yarepua eenechi. Wa'a ikisaopua, yasiparepua. Eesusi kahtioiopua, yooma wa'a mochikameapua napawikarichio, ki wahjiame ne'neka itipirepua. 21 Wa'a te'tioiopua pu'kao, waikao Eesusia eenechi werisikao chaanerepua:

—Ihji Iyoterichi ehkoriami o'inia cheesitiamea, ehpe taawechi ikiyamepua, noochi simiyamekaitepua aamo tetewachi weeriame.

22 Wa'a chiiopa Eesusio, yoomahka kaaweruma nayewarepua pu'kao, Eesusio peeniatiame nayeopa. Aapoeopua ahpoo, chaachaparepua:

—¡Naakona! ¡Ki Oose taanarapu ihji? ¡Puuukona enetapu Ehkoriami Iyoterichi chiiaa?

23 Waikao Eesusia cheerepua:

—Eemea piie taawechiamio, chaachapameripua: “Muuua ki ookapi sautekameai, ¿achinikai ki newipani muuu aamo wa'apio tekika?” Ihta taawechi no'o chaanemeri eemea tiameo: “¿Achinikai iintoame muuua i'wa aamo mochiwachi wa'apio, aamo Kapenau iintoria taamo inamuria?”

24 Pu'kao Eesusia cheerepua waikao:

—Pichiwa chiiamenia i'kao: Aaataai Riosi nayewaturaa, aaataeoi ki nakiwamepua ahpo wa'api mochiwachio. 25 Ka'chi iika wa'a iintomera i'wao, ehkoriami Eeria ikitiameka tiiopa i'wao, Eeria taawechiamio tísia tooretunioiopua paika paaumpari ki yukukopao, isaeri weeechio ki ookapi mochikoiopua kunamukukame tooremuame, ki wa'ao uhjuraretu Eeriaa ku'imichioo. 26 Saarepa mochiwachikamera uhjuraretupua seesenu weeechi, waapi Siironi weeechiami, wa'a ku'imichioo, piiripi kunamukukame wa'api. Isaeri mochikamea, wa'a yooraretupua, ki pichikeriopa Eeriao. 27 Eriseo taawechiamioi, ki ookapi repera kokoriame mochirioipua isaeri weeechio, ki sauteretupua piiripioipua wa'ao, Eriseoeo, naatiche sauteretupua piiripi, Naamani tewaniame, Siiria weeechi ohjoeme, seenu weeechi. ¿Ki wa'a yooraretupu ihjia, ki pichikeriapa?

28 Wa'a tiame inamukapa, yooma napawikarichi mochikamea, tísia nenekarepua, Eesusi ahjamao. 29 Waikao, tahpitika chaachapakaopua, chapisa ma'chiparepua wa'ao, ma'chi mochiwachi. Wa'api mochiwachi tekorata i'tore puuua, wa'a ipamia. 30 Nape Eesusia, ki

naaniai iikao, naasipami u'matoka newirepua. Wa'a ikisaopua wa'ao, sewinami akiparepua wa'ao.

Tijoe ki kaaweruma tijoetuwari yahchame
(Marako 1:21-28)

31 Wa'a newisaa Kapenau akiparepua, Arirea weeechi. Waikaopua
wa'a masiterepua, resipuniame taawechi. 32 Ti'tijoeria tísia peenia
e'raka keepurepua wa'ao, ki teesa peeneka nayeopa.
33 Wa'a napawikarichio, wa'a yasariaipua tijoe, reemoniwari
yahchame, puuua Eesusi tetewapao, ki ku'ita sisinaka chaacharepua
Eesusio:
34 —¿Ihtana yoramia teetonamua tamochio Eesusi Nasare ohjoeme?
¿Taamo ko'imiakosa eename muuua? Neeea aamo machiyamepua
aatanakoo, te'pa tewekachi o'inia tekikamekoo. Muuua, Te'ta
Ki'tiamerapua Ihtaoi Ki Kaawerumao, ihtaoi Ka'chi Tiiamera, te'ta
Riosichi eenámeramua.
35 Waikao Eesusia te'yarepua pu'ka reemonio, pukachi kahtiameo,
pu'kao chaanerepua:
—Ihchi yaasamua, yaapiti machenasa muuua, pu'ka tijoechio.
Wa'a chaanetiapa riaorósi reemoniwaria, wichipaterepua pu'ka ti-
joeo, ahjachi machenakaopua weerewachio, ka'chi ikitekaopua tijoeo.
36 Wa'a ikitiame tetewapao, ki inata erakorepua, peenia erapakao.
Wa'a te'tiapaopua chaachaparepua ahpoo:
—¿Ihtana iikame ihji tijoea, tísia utewariemekopua ahpo chiiao, ki
ka'karuma reemoniowarioi, yooreniame?
37 Ihji ikitiamea, yomachi wa'a mochiwachiamio, yomachi chaacha-
paretupua i'ka wa'a ikitiameo.

Eesusia Siimoni Peero waasira yachapatena
(Maateo 8:14-15; Marako 1:29-31)

38 Eesusia napawikarichio, werisika machenarepu wa'ao, wa'a
ikisaopua Siimoni ta'perachi eenarepua. Wa'aoi Siimoni waasirao
tísia che'yopao, Eesusia tesiwa chaachaparetupua, yachapatemichio.
39 Waikao Eesusia kokoriame po'yachi chukipakao, te'yarepua che'erio.
Waikaopu che'yamea, ikanati yachaparepua. Yachapasaapua, ikanati
o'inerepua itapiti yoorakao, Eesusi ko'kotepuawichio, yooma wa'a
mochikame tiame.

Eesusia weeka kokoriame sautena
(Maateo 8:16-17; Marako 1:32-34)

40 Ehjepamio taaa pakioio, ihta kokoriame ijinuemeai ahpo petechio,
wa'a e'enarepua Eesusi u'yepakao, kokoriameo, yachapatemichiopua
pu'kao. Waikao puuua, yooma pipiripichi seekarepakao, yachapatere-
pua pu'kao. 41 Reemoniwariai, muuwaeme puuyanaretupua tiameo.
Reemoniwariai Eesusie puuyanachiaio, chaachaparepua siinakokao:
—¡Aa Muuua, Riosi Taanaramua!
Nape Eesusia wa'a chaachapopao, te'yarepua pu'kao, nane'riai
chaachapopa pu'kao, ahpoo, Riosie Weratiamekoo, ki wa'a chaacha-
pamichiopua pu'kao, reemoniwari ti'tijoeturio.

Eesusia i'isaeri napawikarichiami tuuyesina
(Marako 1:35-39)

42 Ma'chirepasoopua, machenarepua wa'a mochiwachi muuwarichio, ki aaata ki'tiachi yasinariapa. Nape wa'aoi ti'tijoeria, tewarepua i'yasikao. Utewa yoorariaipua itipimichioo, ahpoche ahjama yasimichiopua. Ta'omapuaipua itipimichioo, ta'omamo orakoriai puuuapu ki ahka siimichio. 43 Nape Eesusia chaanerepua:

—Ka'chi iika i'wache itipimerinia. Wahjachi mochiwachi siimerinia tiameo, i'ka kaaweruma Riosi tuuyeturi, tuuyemiao, pu'kawichio uhjuratiamekapania, no'o Noonoe te'pa kahtiameeo.

44 Eesusia wa'a inisika nayewatusirepua, yomachi Arireami i'isaeri napawikarichiopua, wa'a ikisirepua tiame, Uurea weeechiamioi.

5

So'chi chapiniame ki maaepori ikitiame
(Maateo 4:18-22; Marako 1:16-20)

1 Seenepi simikame Eesusi Eenesare pa'wesuwe ihsioiopua masitekao, tahchiame weririai muuwaeme ti'tijoeria, Eesusi keepunaria, Riosichi simiyame naawesari. 2 Wa'a tiiopa Eesusia, ooka pawekakera tetewapa neerosuwe chuchukuameo, piiripi puuu tetekorao, tetekiriopa ahpo sochichaira papakomia, 3 wa'a mooenare Eesusia waikao. Puuu pawekakera aaata Siimoni tewaniame enerepua. Wa'a mooenasaapua chaanerepua Siimonio, pu'ka pawekakerao, epeche mekapi neerochi chuchapamichiopua. Wa'a ikitioopua Eesusia, wa'a o'inia yasaka masiterepua ti'tijoerio. 4 Eesusia, ti'tijoeri masiteka kajusaapa, chaanerepua Siimonio:

—Epeche waanami chuchapamitia i'ka pawekakerao. Wa'a ipasemitiamua pu'ka aamo sochichairao, wa'aope chapitai so'chi.

5 Nape Siimonia nehjiarepua Eesusio:

—¿Wa'á? ¿Ki wa'a nokakame teeme yooma tukawari wa'ami ihpapaseka sochichaerao, oowera kihta chapikao? Nape aamo wa'a chiioopao, wa'a ipasemane.

6 Waikao wa'a ipasesoopua sochichairao, ki ookapi chapirepua so'chí. Waikao panisuka ma'chipanioiopua pawekakerachi moenapukaopua sochichairao, ahkasi tehpume teetorepua, ki ookapi chaiteriamekapapua so'chio. 7 Wa'a teetopua sochichairao, wahjachi pirenachi pawekakerachi nokayame sisinamurepua, wa'a e'enaka ahpo ku'imichio pu'kao. Wa'a e'enasaopua ku'imiao, ooka pawekakera pochiwarepua, ahkasi chuurame pochikame, ahkasi piwiteme tiiamesi. 8 Waikao Siimoni Peeroa, wa'a ikitiame tetewapao, tawemina chokoporieka weripakaopua, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, aamo poanatujeraninia noochio, kiisi no'o ne'neme tiiamenia aamoeo, tísia tatakoriekapania noochio.

9 Wa'a cheere Siimoni Peeroa, ki nu'uti iyoriwapakapapua Eesusio, tahpitika erapakaopua tiameo, pu'ka ki nu'uti ki maaepori iintoriopua Eesusio, ki ookapi so'chi puuyanateka. 10 Wahjachi Siimoni ahjama nokayameai, tahpitika erakorepua tiame iyoriwa Eesusichio, Saantiaoa, Waania tiame, puuua na'pa Sewereo tatanara. Wa'a te'teriopao Eesusia, chaanerepua Siimonio:

—Ka'te te'ta no'o peenia erapamua, i'ka so'chi no'o aamo chapiteriao, neeea ehpe waanamio aamoo, ti'tijoeri Riosichi aamo

e'enapatiame enepatemerikopua, Riosiwichio po'wachuamechitia
ti'tijoeopua ooweruopua tiame wa'achitia.
11 Waikao puuua, wa'a nokayaipua so'chi chapika, wa'api toisa ahpo
pawekakerao, toare puuua ahpo sochiero eneniameo. Wa'a ikisaopua,
yooma ahpo iinueka toisaopua tiameo, Eesusi ahjama nokisirepua
waikao, ahjama tekipanasikao.

Eesusia repera kokoriame sautena
(Maateo 8:1-4; Marako 1:40-45)

12 Piire taawechio, Eesusi piie mochiwachi ihsioio, wa'a eenarepua
piiripi tijoe, repera kokoriame. Puuua wehchisi koomorasipakao,
tesiwa cheerepua Eesusio:
—Paamira, nane'renania aamoo, no'o tesiwe e'resoo, no'oo yachap-
atemerikopua.
13 Wa'a chiiopua Eesusia, ahjachi seekarepakaopua, chaanerepua:
—Eje'é, wa'a aamo e'riame neeea. Yachapakame itipisa naajú.
Wa'a cheesoche Eesusio, yachapakame itipirepua, ahpo repera
kokoriao. Te'ta saukame itipirepua wa'asi, pu'ka kokoriao, kiisi naania
ikiteka wa'asi. 14 Sautesaapa Eesusia, chaanerepua pu'kao:
—Muuua, ka'te aaata tuumitia, i'ka no'o aamo sauteriao, ohso kaawe
i'isaeri tioparachi siimitiamua i'yetokao, wa'a neeseriosio kiamia,
pu'ka Moise nuurari chiia kianurawao, pu'ka Riosiwichio oowewario.
Pu'ka kiariwa oowewaeo, yooma nane'remichiopua aamoo, yacha-
pakamekoopua aamoopua wa'asi.
15 Nape Eesusio ki mehtajerioipua ahpo iintoriao, ahkaoi yomachi-
ami mehtarepua. Pukaepa Eesusi ahkaoi asiyoio, muuwaeme
e'enaparepua keepumiao, ahpo kokoriame i'yetokaopua Eesusio,
sautemichiopua pu'kao. 16 Nape Eesusia tísia resipakapa sautiaio,
poanachi siisimiriaipua ooruchi, ahpo Noono tewekachi kahtiame
ahjama nayewámia, resipunariaapua tiameopua ku'itapioi.

Eesusi tu'ikame sauteria
(Maateo 9:1-8; Marako 2:1-12)

17 Piie taawechi masiteka ihsioi Eesusio, parisero ti'tijoeai wa'ami
ahka mochiparepua keepumia, ookapi Moise nuurari ma'masitari
tiame. Ihji ti'tijoea, Eesusi ihsia ne'nemia e'nariamepua, Riosi utewarie
ihsia. Puuu yomachi e'enakame enerepua: Arirea weeechi, Uurea
weeechi, wa'a ikisa Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame tiame.
18 Wa'achi e'enarepua tiameo, tu'ikame u'pakame, e'taparachi tekitoka.
Muinareriai puuua Eesusi kahtichio, 19 nape ki ahka pakime tiiopa
muuwaekapao. Ihjia wa'a karichio, yomachi i'yai ki tewakapa
pachapuachio, te'pa mo'moenaka wahjonerepua, karijampara we-
hchorieme netetiameo. Wa'atipo wahjonasaapua, pu'ka tu'ikameo,
wa'atipo tekipurepua e'taparachio, te'ta Eesusi kahtiachio. 20 Waikao
Eesusia pu'ka u'pariao, ki nu'unti apochi papararіopao, chaanerepua
kokoriameo:
—Saukame itipiame muuuapa, aamo tatakoriria cheriwetiame.
21 Wa'a cheekopa Eesusio, Parisero ti'tijoea, nuurari
ma'masitariaapua tiame, erakorepua: “¿Ihtana iikame ihjia chiia?
¿Ki ahpo Riosiko tuunapu? Riosiche puuua wa'a iintomeria, tatakori
cheriwemeria, wa'asi waanamiopua, aaataai ka'i.”
22 Eesusia nane'riapa erakoao, chaanerepua:

—¿Achinikai wa'a erakona eemea, ki tatakori no'o cheriwemia iinuekoo, maaeka? 23 Ehsoo, ¿ihtanakamera epeche tehkijuarepua ne'netewao, tatakori cheriweniame, yachapakame werisiteniamekosaoi i'ka tu'ikameo? Oowera wa'a chaniwamea ki tetewitekao, ki tehki tiiame puuua. Te'ta tehki tiiamea, te'ta iintoka ikiteka, ne'neteniamepua. 24 Pukaepa neee Tijoe Tijoetukamea, iinuekapa neeea no'o tatakori cheriwemiao, iintomania.

Wa'a cheesaa chaanerepua tu'ikameo:

—¡Yachapakame werisísaa, aamo chaanenane tu'ikameoo! ¡Apechunasa ipetáa, no'rasa petechíí!

25 Waikao kokoriamea yooma tetewachi werisikao, ikanati apechunasa ahpo ipetao, no'rarepua ahpo petechi, pooechio, cheriwema kiasika Riosio, ahpo yachapariawichioo. 26 Waikao yooma wa'a mochikamea, ki nu'uti tiiame tetewikapa Eesusichio, tahpitika eraparepua apochio, káátisia, peenia iintoriopua Eesusio. Wa'a iikapa puuua, tísia kaawe nayewarepua Riosio. Puuua chaachaparepua ahpoo:

—Ki teesa tiiame, tetewakame teemea ehpe taawechio. I'ka taamo tetewariao, ka'chitia taawechi tetewikamekai teemea.

Eesusia Maateo yeetona, Reewi teewataniame
(Maateo 9:9-13; Marako 2:13-17)

27 Ehjepao wa'a ta'pechi machenasaapa Eesusia, Maateo tewaniame tijoe tetewarepua, Rooma yawichiwichio koparoame, ahpo yooremina koparowachi kahtiame. Wa'a kahtiame tetewaopua, chaanerepua pu'kao:

—Nahpé, no'o ahjáma.

28 Waikao Maateoa, yooma wa'api toisaopua, na'naritorepua Eesusio.

29 Ehjepao Maateoa ahpo ta'pechio, weruma pahkotarepua Eesusiwichioo, weruma koi'wari yooreka. Wa'ao wahjachi e'enarepua tiame, rooma yawichiwichio koparoame, wahjachi tiame oowera ti'tijoeri. Yooma wa'a mochirepua meesa chokichi.

30 Pukaepa parisero ti'tijoea, iyoteri ti'tijoeapua tiame, wa'a oi'inia ki kaawe chaachapasirepua, Eesusi te'ta yeeka oiya masiterao. Pukaepa piie taaweo, Eesusi ahpo yeeka oiya masitioio, pa'parisero ti'tijoea i'iyoteri ti'tijoea tiame, na'ara chaachapariaipua Eesusi yeeka oiyao. Puuua eee chaachapariaipua pu'kao:

—¿Achinikai eemea yawichi koparoame ahjama koayamepua, wahjachi tatakoriame ahjama tiame?

31 Eesusia, wa'a chaachapame inamukapao, chaanerepua pu'kao:

—¿Ki kokoriamea sauteniamekosa nakiyamepua? ¿Ki kokoriamekosapu te'ta ahpo sautepuame nakiyamea? 32 Pukaepa neeea, tatakoriamera paaemia eenakamenia, noochi e'enaka itamichiopua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo, yooma toimo tuukaopua, ahpo tatakoririao. Ki ahpo tatakoriame maayameo, ki paayamenia pu'kao.

Ki koi'wa Riosi iyoriwa iinatukewa
(Maateo 9:14-17; Marako 2:18-22)

33 Piirechi taawechiamio aaata ti'tijoeria, chaachaparepua Eesusio:

—Waani na'naritoamea, parisero na'naritoamea tiame, tísia iyoriamepua Riosio ki koaka. Nape aamo yeeka oiya masitiaa, ki wa'achi nokayamepua. ¿Aatia?

34 Wa'a chaachapopa pu'ka ti'tijoerio Eesusia, chaanerepua:
—¿Aiwatarepu tooree neewiwachi paajutetiamea, iiweta ahpo ahjama kahtioiopua neewikameo? Ka'ii, neewiwachio, ko'komichio paajutetiamepua. 35 No'o ma'masitiaapua no'oo ahjama kahtioiopua pehjio, ki iyorimetepua koi'wao, ahkasi no'o no'raka apechunaniachisi tewekachio, waikaope Riosi iyorimeripua ki koi'wao, kihta koakao, no'o Noonochi ahpo ku'iyeraka nokayaiopua, ihtaoi noochioi itapiti ku'iwa itayaiopua.
36 Wa'a ikisaopua Eesusia, wa'achitarichi nayewerepua tiame, weemera Riosichi te'terewachi simiyameopua, eee cheeka:
—Aaataai ki weemera wisasorie koyachiamepua oochetiame wisasorio. Wa'a iintotioopua, wa'atia na'atameripua weemera wisasorio. Puuu weemera wisasoria, iinya teeremeripua pukachio, oochetiamechiopua.
37 Cheerepua tiameo:
—Aaataai ki to'wamepua, weemera wiinoopua oochetiame wi'chijarichiopua. Wa'a iintotioopua, puuu aari wi'chia tataka si'pamapua, wa'a ikisoopua pu'kao, wa'atia na'itumapu wiinoai, wi'sukao. 38 Pukaepa wiino weemeraa, weemera wi'chijarichi toaniamepua. Wa'achitia eemeai, kaawe te'terenariaa eemea aamo weemera te'terewaeo no'o Noono tewekachi kahtiamechio, kihta na'pemete eemea oochetiame te'terewaopua Moise nuuriwachi oochetiame nokisitiameopua, animari ko'yaka Riosiwichio kohseka oowepaniameopua.
39 Wa'atepua tiiao, nape eeme parisero pa'pamiratuamea, oochetiame te'tereniakamera pu'seriamepua, weemera Riosichi te'tereniakamera pu'sereme tiioipua. Ihji no'o aamo tuuyeka chiiaa, ki wiinoka tiiame puuua, wiinoa, paamutetiamerakamera, tísia te'yamerapua. Nape Riosichi simiyamea, weemera Riosichi te'tereniakamera, te'ta ta'yameraa.

6

Resipuniame taawechi Eesusi te'ta ma'masiterao, tiiriko muurara tehpuchasiwa
(Maateo 12:1-8; Marako 2:23-28)

1 Piire taawechi Eesusia te'ta ahpo masitera ahjama ihtoio, resipuniame taawechio, tiiriko echitiachiami u'matoipua pu'ka ahjamao, Eesusi te'ta masitewaraa, tiiriko muurara tehpuchasika koi'siriaipua, okisikao. 2 Pa'parisero ti'tijoea, wa'a nokisiame tetewapao, chaanerepua:
—¿Achinikai wa'a nooka eemea resipuniame taawechioi, taamoo ki reesiseniamekoipua wa'a nokiwao?
3 Waikao Eesusia nehjiarepua:
—¿Kiisi iyonakamekosa eemea Raawitaru iintoriaopua, ahpo ahjama nokisia ki teesa cho'chorowapasoopua? 4 ¿Ki Riosi karichi pakika, Riosi to'wewa paani ko'kakamepu, ahpo yeetoaopua kipoteka tiame, neeseriosiche koaya ko'kometi?
5 Eesusi chaanerepua tiameo:
—Puuu resipuniame taawe yahchakao, neee Tijoe Tijoetukame, iintokamepua pu'kao.

Tijoe sekachi chookopakame
(Maateo 12:9-14; Marako 3:1-6)

6 Piirechi taawechi resipuniame taawechio, Eesusio i'isaeri na-
pawikarichi ihsioiopua masitekao, wa'achi yasariaipua piiripi tijoe,
sekachi chookopakame. 7 Ookapi pa'parisero ti'tijoea, i'iyoteri ti'tijoea
tiame, Eesusi ichipuka inateriaipua, itapiti ki reesisewa iintosoopua
resipuniame taawechio, yawichichi wenejinariapa chapisa. 8 Nape
Eesusia nane'riaipua ahpo chapinarewao, sekachi chookopakameo
chaanerepua:

—Ehsoo enasao wa'ana, i'wa weripaomua naasipa.

Waikao sekachi chookopakamea, wa'a iintorepua. 9 Waikao
Eesusia wa'a naasipa weripasoopua, chaanerepua ahpo norikame
mochikameo:

—Aamo iinatuketaone: ¿Ihtanakamera reesiseripua resipuni-
ame taawechio, kaawerumara yoraniame, ki kaaweruma yorani-
amekosaoipua; aaata sauteniamera, ki aaata sauteniamekosaoipua?

10 Nape aapoeo kihta nehjiakopaopua, Eesusia ahpo norikame
ne'nepakaopua waikao, chaanerepua chookopakameo:

—Riisasipaomua aamo seekao.

Wa'a iintorepua waikao sekachi chookopakamea. Wa'a iin-
tosochepua pu'kao, saukame itipirepua, sekachio. 11 Nape wa'a
iintokopa Eesusio, pa'pariseroa tísia nenekarepua Eesusichio. Wa'a
iikapa puuua, ihchi ahpo katewerepua, achini yorapuameopua Eesu-
sio.

Eesusi ajawaria, oosa mariki aampa ooka
(Maateo 10:1-4; Marako 3:13-19)

12 Pu'ka taawechiamio Eesusia, teewi roomosachite akiparepua,
ahpo Noono tewekachi kahtiame ahjama nayewamia. Wa'a simisaa
Eesusia, yooma tukawari ihsirepua wa'ao. 13 Taaa machenasoopua
piario, ahpo ahjama ohjosikameopua ahpo masitia keepusikao, ahpo
kahtiachi waapi ajapanurerepua. Ahpo kahtiachi ajapasoopua pu'kao,
pu'kao oosa mariki aampa ooka uusaopua, ahpo Noono tehkiwachi
ahpo ku'ika nokisimichio ajawarepua. 14 Ihji ajawatiamea naati
enerepua: Siimoni, puuua Peero teewataniame tiame; Anteresi,
Siimoni poonira; Saantiao; Waani; Eeripe; Waatorome; 15 Maateo,
Reewi teewataniamepua tiame; Toomasi; Saantiao Arajeo taanara;
Siimoni Weemuame teewataniame; 16 Uurasi Saantiao taanara; Uurasi
Ihkarióte kuchitewaeme, puuua neipao Eesusi nehjakame noriwi.

Eesusia ki ookapi masitena
(Maateo 4:23-25)

17 Ehjepao Eesusia ahpo ajawawa kajusaapa, ahjama tekiyaiopua
wa'a yeepoo, ki ookapi tewarepua ti'tijoerio, wa'a Eesusi keepumia
napawikame, ahpo kokoriame sautekepuaichio eneriapua tiameo.
Puuu ti'tijoeri napawikamea, yomachi ahkaoi e'enakame enerepua:
Uurea weeechiami, Eerusareni muuwarichi o'inia e'enakame, Tiiro
weruma mochiwachi o'inia e'enakame, Siironi weruma mochiwachi
o'inia e'enakame, na'pa puuua, Meritaráneo pa'wesuwe weruma
mochiraeme. 18 Yooma ki kaaweruma tijoeturi yahchari aiwameoi,
sauteretupua Eesusieo. 19 Eesusia ahpo utewarieo, seekarepakache

yachapatiopaopua, yoomahka ahjachi ihchepakaoi, yachapanarerepua, wa'a e'enakamea.

Ta'iria yasiwame, ki ta'iria yasiwame tiame
(Maateo 5:1-12)

20 Waikao wa'a iintosaapa sautekaopua Eesusia, masiteka o'inerepua wa'ao, ahkaoi o'inia ahpo keepumia e'enakameopua, ti'tijoeri. Pu'kao yooma ne'nepakaopua, chaanerepua:

—Eeme tesiwa erakoameopua iikachio, ta'iria mochitomitia eemea, kiatiamekapa eemea, Riosi ahjama aamo mochipuaopua, Riosi ye'karichio.

21 ’Ta'iria mochitomitia eemea, chorowachitia e'ramea iikachio, aiwaka posatepuaite eemea, Riosieo.

’Ta'iria mochitomitia eemea, ehpe taawechiami naarakoamea aamo tatakoriwichioo, enamitepua taawechio, aamo Riosie cheriwetiame tatakorio, ta'iria achikomiachiopua.

22 ’Ta'iria mochitomitia eemea ohso kaawe, no'owichioo aamo nekamuchenioi, aamo wa'ineka mochinioi, aamo na'ara chaanenioi, aamo ki kaaweruma tijoerichitia ipaka tetewinioiopua, no'o Eesusi Tijoe Tijoetukamechi te'teretopa. 23 Ohsotia eemea wa'a yoraniaio, peenia erakopuapua pu'kao. Eemea ohso kaaweo, kaawe erakopuapua, Riosio aamowichioo ki nu'uti kaawe erapuame aamo nuutekiopa, ki teesa ta'iria mochipuame. Puuu ehkoriami Riosi nayewaturaai, amochitia na'aretiamepua tiameo, i'ka ki ka'karuma ti'tijoeeo, ehkoriami mochiriameeo.

24 ’Nape ai eeme ki Riosichi erakoamea, aamo toomi tísia paarasatiachiche tahpitika erakoamea, eemea pu'kao, ku'itapisi wa'a te'tereka ta'iria mochikamepua.

25 ’Ai eeme Riosi toakamea, ki Riosie soparame ahpo erakoamea. Wa'a erakoame eemea ehpiamiopua pehjio, nape asimiitepua piie taawechiamio, tísia aamo tesiwa erakomiachiopua Riosichio, tahpitika erakoka Riosie ahpo ku'ipuawichioo.

’Ai eeme, ehpe taawechiami ta'iria achikoameapua, kiisi kaawe te'tereka Riosichio, asimiitepua piie taawechiamio, aamoo tísia yuuwesika mochimiachio, Riosio ti'tijoerio, te'ta kateweka ihsioio.

26 ’Ai eeme aaata tísia kaawe nayewaniame ti'tijoerieo, ahpo tísia kaawe te'teriame erakoamea Riosichio, wa'achitia teteiwame eneriai ehkoriami mochiriameai, ahpo ki ka'karuma Riosi nayewaturiameo, kiisi pichiwaka chaachapakameo.

Ahpo seepurawa nakiwame
(Maateo 5:38-48; 7:12)

27 ’Ohso kaawe no'o keepupuapua, no'o aamo chaanemia. Ka'karumara teerewachiche te'teretopuapua. Aamo na'ara yoorameo, ki nekaka tetewipuapua; aamo nekumiameo, ka'te nekumeka tetewimitiapua pu'kao. 28 Aamo mukijeraka na'arameo, kaaweruma e'repuapua pu'kao. Na'ara aamo chaaniameo, ohsotia kaaweruma itapuapua pu'kawichioo. 29 Aamo nanarichi wewetioo, oowepuapua piire aamo nanarioi, wewepuaichio. Aaata aamo ampawakira u'yenaresoo, ohsotia aamo wakiraoi kiapuapua pu'kao. 30 Aaata itapiti tesiwa tiiapa aamo itanesoo, kiapuapua pu'kao. Itapiti u'yetiaimua, ki

utewa yorapuapua, aamo no'rawemichioo. 31 Aaataoi muuua, aamo
yorajerachitia, yorapuapua.
32 ’Aamo nakika mochikameche nakiyame enesaamua, ¿te'tana
kaawe ihsiame enetamua? Pu'ka wa'a tiiameo, ahkasi ki Riosi
nakiyameai, wa'achi nokayamepua. 33 Aaata aamo kaawe
yoorameche, kaawe yoresaamua, ¿ihtana peenia ihsiame enetamua
waikao? Ahkasi ki kaawe te'tiameai Riosichio, wa'achi nokayamepua
pu'kao. 34 Aaata aamo no'rawepo o'raka reweyameche enesaamu,
¿ihtatia peenia ihsiwa enetamua waikao, pu'ka tatakoriameoi
wa'achi nokayamekoo? 35 Kaawe uuka teteipuapua, aaata ki
aamo nakiyoiopua. Aamo reweka itaniameo, rewepuapua pu'kao,
ki epeche aamo no'raweniame puuyeka. Wa'a te'teriamea, te'pa
kahtiame No'noeopua, ki nu'uti enemeripua kiapuamea. Wa'a
te'tereka mochitoamea, Riosi nakiyachitia mochitoamepua, tísiwa
te'pa kahtiame tatanarachitia. Te'pa kahtiame Noonoeopua tiameo,
aaata ki ka'karumaoipua, kaaweruma itapiti kiapuamepua Riosieo,
ahpo wa'a iintowachio, ki cheriwema kianiaipua. 36 Eemea, tesiwe
e'riame enepuapua, taamo Noonoopua aamoo, tesiwa e'riachitia.

Kiisi na'ara chaaneniame aaataoi
(Maateo 7:1-5)

37 ’Ka'te ihta ki kaaweruma chaanemitiamua aaatao, kihta a'chi
aamo chaanepuawichioopua aaataeo. Ka'te aaata itapiti iintoko
tuumitiamua aaatao, ki wa'achi aamo iintorio tuupuaichiopua. Eemea
cheriwiame enepuapua aamo piirechio, aamo Noono tewekachi kah-
tiameo, aamo cheriwemichiopua tiameo. 38 Chuurame pochikame
ihko nehjame enepuapua, puuu aamo ihkokiamea, epeche pochikame
aamo ihkokemapua, wi'suame, sasaweka pochiwatiame, pewatiame
sasaweka. Aamo kaawe e'rariachitia ihko nehjaka, wa'achi kaawe
e'raka ihkokepuame muuuai.
39 Eesusia cheerepua tiame:
—¿Achini teeka aaata ki ma'chiriamea, kaawe neesetotarepua aaata
piirechio ki ma'chiriameopua, ki ma'chitiame enesaa? ¿Ki na'pa wahka
tekopachi ruhjitarepua? Pukae eemea pipiripi, ki kakupachi ohjoame
enesaa, kihta chaanemete muuua aaataoi. 40 Masiteniamea ki epeche
pepeniamepua ahpo masitiachitiao. Ahkasi ahpo masitarichitia ah-
separi penipasaape, wa'achi ihsimeripua tiameo, ahpo masitarichitia.
Wa'achi teeremete eemeai, aaata chaanenariaa.
41 ’¿Achini iikai kasarae pusiwekameko tuunamua piirechio, aamoo
ki tetewamekaipua, kutemori teekaopua puichi? Pukaepa muuuai,
¿aachin teeka chaanetamua aaatao, muuu wa'api ki kaawerumachi
oiyameai enesaa? 42 Wa'a tiame teekame enesaa, ¿aatia chaanetare-
mua aamo poonio: “Ehsoo, aamo pusiweria ma'chipasetaone kasara?”
¡Tísia wistuame muuua, aamo puichi teekai kutemori! Aamo puichi
teeka kutemorio, aamo pusiwepupuapua pahchao. Kaawe ma'chiriapa
muuua waikao, kaawe pusiwepumamua waikao, aamo piirechi kasara
pusiweriao.

Kuuu taakia taakewarachi machiwamepua
(Maateo 7:17-20; 12:33-35)

43 Eesusia, simiteka masitekao, cheerepua tiameo:

—Kuuu ka'karumaa, kiisi taakiamepua ki kaawerumao; kuuu ki
ka'karuma taakiamea, ka'chi iika ka'karuma taakiamepua. 44 Yooma
ihta kuuu taakiamea, ahpo taakiamechi machiwamepua. Wehcha-
jurichiai, ki taakiamepua waurio. Panijuwariai, ki ihta uuyawichiooi,
pujiniamepua. 45 Kaaweruma tijoea oowitiameai wa'achitiao, ahpo
iikachi kaaweruma tiiakamera, chaachapamepua; ki kaaweruma
tijoea oowitiameoi, ahpo na'ara tiiakamera iikachi chaachapamepua.

Ooka te'terewa nawatewa
(Maateo 7:24-27)

46 Eesusia eee cheeka masiterepua tiame:
—¿Achini iikai aaataa, no'o Paamira teewanipua, ki no'o chiia
yoorai? Te'ta no'o Paamira teewamea, ki wa'a teeka yasitomeripua.
47 Aaata no'o Paamira teewamea, no'o chiia yooramea, eee ti-
iamekatepua: 48 Ihjia, teeresi wejisa kaari chokitetiamechitepua. Ihjia
teere chokitesa weeramepua kaario, e'pechitia pewatiachi. Waikao
aakia, tísia utewaeme eenakaiopua motaka, kiisi ko'rimeripua, tísia
pewatiame weeriapa pu'kao. 49 Nape no'o keepuaio, ki yooramea no'o
chiiao, setechi karitakameka tiiamepua, ki pewatiachi chokiteka. I'ka
kaariopua, aaki utewaeme enasaopua, ahjachi motaka ru'minamapua
pihtunaka. Wa'achitia ru'michaniame aaataa noochi paparao, ki
pewatiame kahtiamea noochio, itapiti aiwaka yasitoapaopua.

7

Eesusi rooma kapitai weripateria yachapatena
(Maateo 8:5-13)

1 Eesusia ti'tijoeri nayeweka kajusaapua, Kapenau eenarepua mochi-
wachi. 2 Wa'a Kapenauo, wa'a yasariaipua piiripi soontaro kapitai,
rooma tijoe eneriaipua. Puuua ahpo ta'pechio, ahpo tísia nakiya
nuurewao, tísia kokoriame iinueriaipua, ki paparamepa. 3 Ihji kapi-
taia, Eesusi wa'amahka oiyame inamukapao, paaenurerepua pu'kao,
ookapi i'isaeri ti'tijoee, o'ochetiame pirenaturi tewaniamee. Pu'kao
kapitaia, ahpo cheriwenureka uhjurerepua Eesusio, eenaka saute-
jeraka ahpo ta'pechi kokoriameo. 4 Waikao uhjuratiamea Eesusichi
e'enakao, ahpo cheriwe nuurio tuurepua kapitaio, ahpo kahtiachi
eenaka sautemichioopua, ahpo kokoriameo. Wa'a chaanesaapua
uhjuratiamea, chaachaparepua:
—Tísia ku'ijerani teeme pu'ka kapitaio, tísia kaawe erakoma teemea
amochio, pu'ka ku'iriao. 5 Puuu kapitaia tiameo, tísia taamo
ku'ikamepua, taamoo i'isaeri ti'tijoerio, taamo napawikarioi apoe
wa'api weerakamepua pu'kaoi.
6 Wa'a chaanetiaapa Eesusia, ahjama simirepua, nape waapi ta'pechi
ihtoame tetewapa kapitaia Eesusio, wahjachi ahpo kaawe uuya
uhjurerepua Eesusio, chaanemichioo: Eee chaani kapitaia:
—Ka'te aamo eerinamitiamua no'o ta'pechisi asikao, ki aaata neeea
no'o ta'pechi pakipuaio. 7 Wa'a e'rapa neeea, ki simikame neeea
nooe aamo paaemiaoi, no'o cheriwejerakao, no'o kokoriame yachap-
atejerakao. Aamo cheesochepaoi, yachapatemioche e'rapaopua, no'o
weripateria kokoriame iinuekaopua —chiiame uhjurerepua Eesusio
ahpo nuurewaeo—. 8 Neeeai amochitia nuuramepua tiameai, no'o
soontarowaa no'o nuurewachi mochitoamepua tiamé. I'kao amochitia

no'o chanisoche: “Waami siimitia”, wa'ache ikimapua; piirechio no'o
chaanesooi: “Eenao noochi”, enamachepua noochioi. No'o yorakiame
mochikameoi, no'o chaanesoo: “I'ka yoramitia eemea”, yoramachepua
pu'kao —wa'a chaachapare kapitaie uhjuratiamea.
9 Eesusia, yooma i'ka kapitai ahpo chaania inamusaapa: “Aa,
naakona wa'a e'ramemua”, eraparepua kapitaio. Wa'a iikapa Eesusia,
yooma ne'nepakaopua ahpo na'naritokameo, chaanerepua:
—Aaatachioi ki tewakamenia te'ta i'ka kapitaichitiao, te'ta noochi
paparameopua, ahkaoi isaeri ti'tijoechiopua. Waikao Eesusia ki pakika
wa'a ta'pechio, yachapaterepua kapitai weripateriaopua kokoriame.
10 Waikaopu uhjuratiamea, kapitai ta'pechi noonorasaapua,
saukame tewarepua kokoriameo.

Eesusia, kunamukukame taanara sautena

11 Wa'a o'inia neipao Eesusia, Naaini mochiwachi akiparepua ahpo
te'ta masitera ahjama, muuwaeme ahpo na'naritoa ahjama. 12 Waapi
Naaini nokisiaio, mukukame i'toame nateparepua, muuwaeme nokisi-
ame. Ihji mukukame yeeyeraa, kunamukukame eneriaipua, pú'kache
taanaekaipua piiripi wa'api, kiterepatekame. 13 Waikao Eesusia pu'ka
oowitiameo, tesiwe e'repakaopua, chaanerepua:
—Ka'te naara oowitiame.
14 Wa'a cheekao Eesusia, chapikerepua e'taparao i'toniachio. Waikao
mooketoameai, ajaparepua. Ajapasoopua Eesusia, mukukameo
chaanerepua:
—¡Werisisa temaríí! —aamo chaanenane temaríí.
15 Waikao temaria yasisirepua, nayewasirepua waikao. Wa'a
iintosaapa Eesusia, chaanerepua yeeyerao:
—Wa'a kahti aamo taanaapa, kaaweruma.
16 Waikao wa'a iintokame tetewakamea, ki nu'uti iintoriame
e'reparepua Eesusio. Wa'a iikapaopua, tísia kaaweruma nayewarepua
Riosio, chaachapaka:
—Ki nu'uti kaawerumapu Riosia, ki nu'uti taamo nayewatumeri
uhjurekamepua tamochio.
Ahpoopua chaachaparepua tiameo:
—Riosi apoe ihjia, tamochi eenakame, ahpo ijinuwa ku'imia.
17 Ihji i'wa wa'a ikitiamea, ki tehpe yomachi Uurea weeechi
nane'reretupua, yooma norikameopua tiameo, Uurea weeechio.

Waani Paatori uhjuraria
(Maateo 11:2-19)

18 Waani Paatoria, ahpo masiterae nane'rekapaopua, yooma itapiti
Eesusi peenia inisiaopua, 19 ooka ahpo masitera uhjurerepua Eesusi
iinatukemichioo, apoekosapua enamerio, aaata piirechikosakoiopua,
taamo puuyemerikoopua enamerio, Ehkoriami Iyoterichi Riosi
na'nayewatura chaachapariachitiao. 20 Waikao Waanie uhjuratiamea,
Eesusichi e'enakao, chaachaparepua:
—Teemea aamo iinatukemichio uhjuratiamekapu, muuujuareko
iinatukemichio Riosie uhjuratiame enameria, aaata piirechikosaoipua,
puuyepuamea pehjio.
21 Pu'ka uhjuratiamea ajasioio, Eesusia, ti'tijoeri yachapateka ihsire
puuua, muuwaeme na'arari yahchame sauteriaipua, yooma ihta

ko'koame iinueme, ki mamachiriame tiame. 22 Wa'a ihsiai sauteka
Eesusia, chaanerepua Waani uhjurariao:

—Nonorakao, yooma i'ka tuuyemitiapua Waanio, i'ka no'o ihsia
aamo tetewa, yooma i'wa aamo keepuria tiame. Chaanepuapua
pu'kao no'oo, ki mamachiriameo ma'chirepatio —tuuyepuapua—;
ro'rojioi no'oo, ohjotio —tuupuapua—; repera kokoriameoi no'o sautio
—tuuyepuapua tiameo—; na'nakapioi inamutio —tuuyepuapua—;
mukukameoi ahjatio —tuuyepuapua tiamée—; aaata ahpo tatakoriri-
oopa tesiwa erakoameopua iikachio, Riosi ka'karuma tuuyewarie, no'o
kaawe erapatio —tuuyepuapua—. 23 Aataoi ki suuwe e'riameopua
noochi paparakao, tísia ta'iria yasitomeriko tuuyepuapua.

24 Waani uhjuraria nonorasoopua Eesusia, Waanichi simiyame
nayewesirepua ti'tijoerio. Uwatiame nayewaka iinatukerepua:

—¿Ihtana ne'nemia siimpakame eemea ooruchi weeechio? ¿Oow-
era paaka eekae nokayamekosa, tijoe chachapia ihsiame? ¿Aaata tijoe
rooroikamekosaoi? 25 ¿Naatikosaoipua, tijoe sosopatiame wakiraeme,
tísia nayewame? Ka'i puuua, puuu wa'a te'tiame wakiraemea,
ahpoche ta'iriache mochikamea, ya'yawichiche te'ta kaarirachiche
mochikamepua. 26 Ki wa'atiame ne'nemia siimpaka enesaa, ¿ihtana
ne'nemia siimpaka eemea naaju wa'ao? ¿Riosi nayewatuame tijoe?
Eje'e, puuu enerepua. Nape puuua, epeche tiiame, ki Riosi nayewatu-
rachitia. 27 Ihji Waania, ehkoriami nayewatiame enerepua, Ehkoriami
Iyoterichio, pu'ka Waani nayewakao iyoteria, chaanipua:

Wa'a aamo uhjurenane piiripi nayewatura,
aamo nayewatumichio pahcha.

28 Neeea aamo chaanenapua, aaataai i'ka weeechio, ki epeche
tiamekopua Waanio, no'o enameriko tuuka ihsikamea; nape te'pa
tewekachi Riosi ye'karichio, aaata nu'uti tiiamekaipua, epeche weruma
tiiamekaitepua ki Waanichitiao, weeechio ohjoemeo.

29 Yooma Waani keepukamea, Rooma te'ta yawichiwichio
koparoamea tiameo, pichikeka keepukame Waani chiiao, ahpo
paatonurerepua Waanio, Riosia pu'kao, te'ta papakorepua tatakorio.
30 Nape pa'pariseroa, Moise nuurari ma'masitaria tiame, ki nakikame
puuua ahpo paatopuawichioo, ipaka tetewikamepua, i'ka Riosi
ka'karuma tuuyewariopua, Riosio kaaweruma e'raka oowioiopua, ki
ahpo tuunareriopa tatakorio, kiisi cheriwepuame Riosieo. 31 Eesusia
simiteka naewakao, cheerepua:

—¿Ihtanaka tiiameko tuutane i'ka ehpe taawechiami ti'tijoerio?
¿Aatia tiiame ohjoarepua? 32 Aa, puuu ti'tijoeria, kukuchi te'eka
mochiriamekatepua, eee chaachapariaipua: “Taamoo pakapucherae
peenia chaachatekoio, kiisi yawikame eemea; taamoo tísia yuuwe-
siwa tiiame chaachatekoio, kiisi naarakokame eemea.” 33 Wa'achi
te'terekame eemeai, ki yoorakapa Waani Paatori chiiao. Ohso-
tia eemea, reemoikame teewarepua Waanio, pu'kao, ki tijoeekachi
yaajatopa, ki paani koayamekopua pu'kao, wiinooi ki iijiamekopua
pu'kao. 34 No'ooi Tijoe Tijoetukameoi, ki yooriame eemea no'o chiiao,
no'oo aamo mochikachiami oiyoipua ahjama koaka, aamo ahjama
iijika itapiti. Wa'a tiiopa no'oo, oowera posaka no'o pu'seriame
teewanipua, iijika pu'seriameopua tiame. Wa'a chaachapakaopua

tiame, no'o tatakoriame ahjama oiyo tuunapua, aaata Rooma yawichi-
wichio koparoame tiame. 35 Nape ehpe taawechiami ti'tijoerio wa'a
te'terioio, Riosi te'ta ka'karuma tuuyewaria taamo ti'tijoeri chaaniao,
ki pichikenarerioiopua, Riosi peenewaria ma'chiame tetewitemeripua,
yooma aaata Riosi chiia pichikekameopua, Riosio te'ta peenewari-
amekopaopua.

Eesusia iintoria Siimoni parisero ta'perachi

36 Piiripi parisero tijoe Siimoni tewaniamea, ahpo ta'pechi yee-
torepua Eesusio, ko'kotemia. Eesusia kajena poipaka yasiparioiopua
ko'komia, 37 wa'achi eenare piiripi oowitiame suweporichi tehkieme,
Eesusi wa'a eenario tuuo inamukapa. Puuu oowitiame, piire riimeta
sewajuya i'toka eenarepua. 38 Wa'a eenakaopua, tarachi chukipaka
nanararepua tísia o'kewataka, pu'ka o'kewae papakosaapua Eesusi
tarachio, ahpo kupae wakipaterepua pi'wekao. Wa'a ikisaopua, tarachi
chuchusaopua, pukae seewajuyae peeniajurepua tarachio, to'wepaka.
39 Waikapu pariseroa, ahpo ta'pechi paajutekamea ko'kotemiao,
e'raka tetewarepua Eesusio: “Pichiwa Riosichi eename enesaa ihjia,
nane'reka tetewimiipua i'ka oowitiame apochi imachukameo, suwe-
pori nokiwamechi tekipanamekopua.” 40 Nape Eesusia nane'riapa
ahpo e'reniao, chaanerepua:

—Siimoni, aamo chaanemo o'rane itapiti.

Siimonia waikao nehjiarepua:

—Ehsoo no'o chaaneo masitari.

41 Waikao Eesusia o'inerepua chaanekao, wa'achitarichi nayewekao:

—Ooka ti'tijoea, wikirieriataipua aaatao, aaata toomi reweyame.
Piiripi puuua, mariki siiento taawe yowiniame wikirieriataipua, piirea
ooka weerewa aampa oosa mariki taawe yowiniame. 42 Pu'ka ookao,
ki nateteme te'tiopao, na'pa wikiriara cho'weriatapua pu'kao. Ehsoo,
no'o chaanemitiao, ¿aatanakamera epeche nakiyame enerepua ahpo
reweyameo?

43 Siimonia nehjiarepua:

—Epeche wikiria cheriwetiamera, maaenania.

Eesusia chaanerepua:

—Eje'e, kaawe nehjiarumua.

44 Waikao pu'ka oowitiame ne'nepakao Eesusia, chaanerepua Siimo-
nio:

—¡Nee, ne'neo i'ka oowitiameo, achini iintorupua noochio! Nape
muuua ki wa'a iintorumua. Muuua, aamo ta'pechi asikoiopua,
neeroioi ki no'o ki'yakamepua, no'o tarachi papakopuamichoopua.
Nape ihji oowitiamea, ahpo o'kewaeoi papakosaopua no'o tarachio,
ahpo kupaeoi no'o wakipaterupua, pi'wekao. 45 Muuua ki no'o
chuchukamepua teepotaio, nape ihji oowitiamea no'o pakisoche aamo
ta'pechi, o'inekamepua no'o chuchuka taarachi. 46 Muuua no'o
moochioi, kiisi no'o to'wekamemua ooriwo soowioi, wa'a taamo
nokayamekoi muuua. Nape ihji oowitiamea, yooma iintokamepua
pu'kao, ahpo u'paria seewajuyaoi, no'o tarachioi chuhchekamepua
ohsotia. 47 Pukaepa aamo chaanenania, i'ka oowitiameo ki
ookapikoipua tatakorirao, cheriwetiame itipio tuunania tatakoririao,
tísia nakiwari iintokaopua, ki nu'unti paparari iinuekapapua. Ihji

ooitiamea, tísia weruma cheriwetiamepua, nape ki weruma cheriwepuame iinuemea, ki te'ta ahpo nakiwari, tetewitiamepua.
48 Wa'a chaanesaapua Siimonio, chaanere Eesusia oowitiameo:
—Aamo tatakoririao, yooma cheriwetiame itipitenania.
49 Wa'a cheekopa Eesusio, wahjachi wa'a paajutetiamea, chaachaparepua ahpoo:
—¿Ihtana iikame ihji tijoea, ahkasi tatakorioi cheriwio tuuyame?
50 Nape Eesusia oowitiamechi ne'nepakaopua, cheerepua aampachi:
—Aamo tatakoririao, aamo papararíawichio, newikame itipikame muuua Riosie kokosapuameopua. Ehpeo aamo iikachio, ta'iria teetoka no'rapuapua.

8

Ooweru Eesusi ku'ikame
1 Ku'wetakiri neipao Eesusia, yomachi oiparepua mochiwachiamio, Riosi chiia ahpo ye'karichi simiyame nayewesikaopua, tuuyesika, ahpo oosa mariki aampa ooka, ahpo ajawaria ahjama. 2 Wa'achi nokisire ooweruai, Eesusi sauteria kokoriao, wahjachi ooweruai tiame, ki ka'karuma tijoeturi puhjetiame. Piiripi ihji oowerua, Maaria enerepua, Maarena teewataniame, pukachio, oowisani reemo puuyanetiame. 3 Wa'achi ihtore Uhwana tewaniameai, Kuusa tewaniame uupira. Kuusaa, Eerore ye'karichi ku'yame eneriaipua. Wa'achi inisire Suusana tewaniameaipua. Wa'achi nokisiriai muuwaeme wahjachiai, Eesusi ku'ikame itapiti ahpo iinuekae, yooma Eesusi ajawaria ahjama.

Echayame wa'achitarichitia nayewatiame
(Maateo 13:1-9; Marako 4:1-9)
4 Piie taawechio, muuwaeme norikame ahpo mochiwachiami puuyakao, Eesusi ne'nemia e'enarepua keepumia. Eesusia ahpo kahtiachi napawikopao, i'ka wa'achitarichi o'inerepua nayewekaopua cheeka:
5 —Piiripi echayamea o'ineriataipua echakao. Ihjia echayaio, pooechi ruhjiteriataipua ookapi iimori. Pu'kao ti'tijoeria wa'a u'matopamea, yooma tekeka uumatoriatapua. Tuchikiai wa'a e'nakaopua, yooma pepeka ko'kariatapua pu'ka iimorio. 6 Wahjachi iimoria e'peekachi ruhjiriataipua, waitiame chuhkuachi weee. Puuuai yaupakai, ikanati wakipariatapua tiame, i'ka weee samiyao, ki tehpe e'oka wakipariopa. 7 Wahjachi iimoriai wehchajuritere ruhjiriatapua, pukaepa i'kao, wehchajuri weweripakao, wakipateriatapua si'rinaka. 8 Neipa wa'asi iimori ruhjikamea, tunakame weeechi ruhjiriatapua, ka'karuma weeechi. Pukaepa puuua weweripakao, piie siiento pahchira taakeriatapua, pipiripi iimoria.
Pu'ka kajusaapa Eesusia, pu'ka keepuameo, utewaeme nayewaka chaanerepua:
—I'ka wa'achitari pahtenariamea, kaawe inataka i'yepuapua masitiao.

Aatia tiiachipa wa'achitarichi nayeweria Eesusi
(Maateo 13:10-17; Marako 4:10-12)
9 Ehjepamio Eesusi ajawariaa, iinatukerepua piineri kahtioio:
—¿Achini chanika chiiamua pa'ao, wa'achitarichi nayewakao?
10 Waikao Eesusia, cheeka nehjiarepua:

—Eemea Riosichi noriwi tiiao, ma'chitepuamepua, nape wahjachi ki Riosi chiia pichikiameopua, ka'i. Wahjachi ti'tijoeri ki Riosi chiia pichikenariameo, wa'achitarichi nayewiamenia pu'kao, inamuaio, ki ma'chiame pahtepuawichiopua, ne'niaio, ki pahteka tetewipuawichiopua.

Eesusi ihtanako tuuniame echayame wa'achitaria
(Maateo 13:18-23; Marako 4:13-20)

11 Eesusia pu'ka wa'achitarichi nayewaka kajusaapa, cheerepua ahpo keepuameo:

—Ihji iimori wa'achitari no'o nayewiaa, eee chanika cheekamenia: Iimoria, Riosichi simiyamepua, kaaweruma tuuyewari. 12 Pooechi ruhjikame iimoriaa ikiriao, Riosichi simiyame nayewetiamepua, ka'karuma tuuyewari, pu'kao keepurioipua ki apochi uuriáa, apochi eenaka riaorósio u'yeriopua sewina erepateka, ki Riosichi paparaka newipamichiopua pu'káo. 13 Puuu iimori e'pechi ruhjikamea, weee waitiachio, Riosi tuuyewari pichiketiamepua, nape puuua, ki teeresi naawaekapa ahpo pichikeriao, kokosa tiiame aiwapa Riosichio, toakame ahpo pichikeriao. 14 Puuu iimori wehchajuritere ruhjikamea, Riosi tuuyewari pichiketiamepua, nape paarasari weemuniamee, itapiti ki ka'karuma eraniameeopua tiameo, itapiti ki ka'karuma pu'serewaeopua, kihta iintokame taakewachitiaopua, teesa teesache si'rikame. 15 Nape puuu iimori tunakame weeechi ruhjikamea, pichiwaka kaaweruma iikaeka pichikekamepua ahpo nayeweretiao. Puuua pewatiame uukamepua ahpo tuuyeretia pichikeriao, a'chikoitia tísia aiwaiopua Riosichi teetoapao, tísia anachakame puuua. Puuu wa'a teeka tísia anachakamea, tísia kaawe taakekamepua Riosichi te'teretowachiopua.

Tahjerachi simiyame wa'achitari
(Marako 4:21-25)

16 ’Puuu iimori taakeniameka tiiame puuua, ti'tijoeri tahjeraka te'teriame. Ihtaoi tahjeraa, ki noriwi weraniamepua, sikori yakana chuhcheka to'pekao, e'taparatereoi ki weraniamepua noriwio. Puuua ohso kaawe uutapamichioo, te'pa weraniamepua tepatetiachi, wa'a enapameoopua, uutapemichio. 17 Ihji ti'tijoe ooweru tiame tahjeraa, ki noriwi te'teremetepua ahpo tahjera te'teriao, yooma apochi enapameopua ahpo uutapachi e'enamichiopua, Riosichi paparamiao. Asimitepua piie taaweo, Riosio, yomatiame ki ka'karuma noriwi noonoitiameo, ma'chitamiachiopua.

18 ’Kaawe inataka inamumitiapua i'ka no'o chiiao. Te'ta iinuemea Riosie cheriwetiameo, Riosia kajuyachi taawechi enasaopua, epeche iinuemeripua Riosie ahpo kiapuao, Riosieo ahpowichio nuutekeka kahtiao. Nape kihta iinuemea Riosie cheriwetiameo, kihta ahpo kiapua teeremeripua Riosieo, ohsotia puuua ahkasi ahpo teesa iinueka erakoaoipua, u'yepuamepua Riosieo. Wa'a teeremeri Riosia, te'ta katewetiachi taawechio.

Eesusi yeeyera nayewaniame, poponira tiame
(Maateo 12:46-50; Marako 3:31-35)

19 Seenepi simikame Eesusi aaata ta'perachi ihsioio, wa'a eenare
Eesusi yeeyeraa, Eesusi poponira yeeka, nape ihjia tahchiame weeri-
opa ti'tijoeri muirachio, ka'chi iika muime erakorepua Eesusi ihsiachio.
20 Eesusi yeeyera ma'chi weerioio Eesusi poponira ahjama, aaataa
chaanerepua Eesusio:
—Aamo paaechani aamo yeeyea, aamo poponia tiame waami ma'chi.
Wa'a chaanetiaapa Eesusia, cheerepua ahpo norikame ajaka keep-
uameo:
21 —Áaa, ¿Aatanakamerajuare no'o yeeyea no'o poponiaio tiame,
no'o tetejimaria tiameo? No'o te'ta yeeyea, no'o te'ta poponia, no'o
te'ta tetejimaa tiame, yooma aaata Riosi chiiakamera keepuamepua,
te'ta Riosi chiiakamera yoorame, Riosikamera e'waka.

Eesusia eeka teewetena pa'wechi, neeroi pe'konira tiame
(Maateo 8:23-27; Marako 4:35-41)

22 Piie taawechi Eesusia, pawekakerachi pakisaapua ahpo te'ta
masitia ahjamao, chaanerepua pu'kao:
—Nahpe, paonamina i'ka weruma neerochio.
Wa'a siimparepua waikao. 23 Eesusia pa'wechi nokisinioio, wa'a
poitoka kochipariaipua. Wa'a teetoiopua Eesusio, wa'a pa'wechio, ki
nu'unti yukurepua, tísia eejeka. Wa'a ikitiopa pawekakeraa, maapori
inisirepua, neeroie pochisika piwiteme teetoka. 24 Wa'a ikiniopa Eesusi
masiteraa, yaapiti pusitesa chaachaparepua Eesusio:
—¡Masitari, masitari, yaapiti pusasáaa! ¡Piwitepani teeméee! —
chaachaparepua siinakokao.
Waikao Eesusia werisikao, teeweterepua eekao, pa'we pe'koniraoi.
Eesusia, teewetesoopua eekao, teewere pa'we pe'koniraai. Waikao,
yooma yúúweeme itipirepua. 25 Wa'a ikisao chaanerepua ahpo
masitiao:
—¿Achini ijikikame eemea, aamo noochi paparao?
Nape aapoeo tahpitika erapakamekapapua, poanachi ahpo chaacha-
parepua:
—¿Ihtana iikame ihji tijoea, eekaoi teewetiame, pa'weeoi yooreni-
ame?

Eerasa ohjoeriame tijoe reemo yahchame
(Maateo 8:28-34; Marako 5:1-20)

26 Ehjepa wa'a tiame ikisaapua pa'wechio, Kaarara weeechi paonare-
pua, Arirea weruma neerochiopua. 27 Wa'a weeechi tekikoiopua Eesu-
sio, wa'a machejenarepua piiripi tijoe, na'arari tijoeturi yahchame.
Puuua wa'a mochiwachi ohjoeme eneriaipua, nape neipao, wahjipame
toaniachi yaajatoame, ki chuhchaka wisasori oiyame, poiyame. Ki
ku'itapi wa'a teeka, yaajatoame eneriaipua. 28 Weesa kaarenae
o'yaeka, ya'yachatiame enerepua soontaroeo, nape puuua, tehpunasa
kuhsitere uujumame eneriaipua, pu'ka na'arari tijoeturie i'toniapa.
29 Puuua Eesusi machikapa aatanakoo, chopokorieka weripaka
cheerepua sisinaka:
—Eesúsiii, ¿ihtana yoramia teetonamua noochio, muuu Te'ta Te'pa
Kahtiame Taanáraaa?
Nape Eesusia wa'a chiiopa na'arari tijoeturio, te'yarepua pu'kao
chaaneka:
—Yaapi machenasa muuua pu'ka tijoechio.
Wa'a chaanetiapa na'araria tijoeturi, chaanerepua Eesusio:

—No'o tesiwe e'résaa, ki no'o kokosájeraniniaa.
30 Waikao Eesusia iinatukerepua:
—¿Achini tewania muuua?
—Piie Siento tewaniame neeea —nehjiare reemoa.
Wa'a cheere puuua, ki ookapi muitekamekapa nanaarari reemoniwario. 31 Waikaopu tijoechi mochikamea na'araria, tesiwa chaachaparepua Eesusichio:
—Ka'te taamo kokosamitia taamoo, ki waapisi wichiwachi tísia aiwateniachi taamo ihpapakao.
32 Wa'api waapi kahjenakooi, muuwaeme ohjopaopua koowi, pukachi ahpo uhjuranurarepua. Waikao Eesusia, pukachi reesiserepua muimichioo. 33 Waikao tijoechi puuyasaopua, koowichi muirepua. Waikao koowia ahjachi muitiao, tahpitika noonowirepua ujumaka. Kai muuenati ujumakaopua waatachituo, neerochi ruhjirepua si'rika.
34 Wa'a iikopa koowio, koowi inatiamea, ahpo mochiwachi e'enarepua tuumia, tísia majakame. Wa'a ajasisaapa, yooma tuurepua mochiwachio, yooma ihta ahpo ikiriao, ihtana ikirio ahpo tepuya koowio. 35 Waikao yooma wa'a mochiwachi mochikamea, yooma wa'ami mochikameapua tiameo, wa'a ikitiachi e'enarepua ne'nemia. Wa'a e'enatioopua Eesusi ihsiachio, na'arari tijoeturi iinuekamea, wa'a kahtiame tetewiretupua, kaawéruma, yachapakamepua wa'asi. Wakiratakame yasarepua wa'ao, kaawerumapua ki roorowiame. Nape ti'tijoeria wa'a iintokame tetewapa Eesusio, tísia majawerepua pu'kao, chachapia nokaka. 36 Puuu yooma tetewikamea, yooma tuuyerepua pu'kao, Kaararami e'nakameopua ne'nemia. 37 Waikaopua yooma nane'resaapa, Eesusi iintoria ahpo utewarieo, tísia seewepakaopua Eesusio, tesiwa chaachaperepua Eesusio, ahpo weewachio, machenajeraka Eesusio. Waikao Eesusia, no'rarepua pawekakerachi chuhkuachio. Wa'a mooenamioiopua pawekakerachio, 38 puuu ki ookapi na'arari tijoeturi puuyanetiamea, tesiwa cheeriaipua Eesusio ahpo yeetojerao, nape Eesusia chaanerepua pu'kao:
39 —Ohso kaawe muuua, i'wa aamo mochiwachi itipimitia muuua, yooma tuuyemia aamo mochiwachio, Riosi iintoriaopua amochio.
Waikaopu ihji tijoea, ahpo mochiwachi no'rasaopua, yooma tuuyerepua ahpo mochiwachio, ihtana iintorio Eesusiopua apochio.

Airo maarara oijenatewa; oowitiame Eesusi ampawakirachi ihchepariame tiame
(Maateo 9:18-26; Marako 5:21-43)
40 Waikao Eesusio eenechi no'rakao, Arirea weeechi paonasoopua, muuwaeme napawikame tewarepua wa'a, kaawe e'raka puuyeka mochiriame. 41 Wa'a tekisoopua Eesusio, wa'achi eenarepua aaata piiripi, Airo tewaniame. Puuu tijoea wa'a napawikarichi paamiratuame enerepua, kokoriame iinueme. Ihjia chopokorieka weripakao, tesiwa chaacharepua Eesusio, ahpo ta'pechi enajeraka. 42 Amori mukuyo tuurepua ahpo maarao, pu'ka ahpo maarara oosa mariki aampa ooka paamuame, puuuche ahpo iinueka. Waikao wa'a simiyoio Eesusio, ki ookapi na'naritorepua, tahchiame weritokaopua norikameo.
43 Wa'a muuwari nokisiniachio, wa'achi ihtoriaipua piiripi oowitiame, oosa mariki aampa ooka paaumpari i'toame, erayena kokoreka.

Puuua me'merikochi i'yowakao, ki ookapi na'atakame eneriaipua
toomio, kiisi yachapaka. 44 Ihji oowitiamea pukamina eenaka
naaepakao, Eesusi wisasoriwarachi ihcheparepua teesa. Waikaopua,
ahjachi ihchepasache ahpo erajenao teewekame saaerepua.
45 Waikao Eesusia, apochi ihchepatiame saaesao, cheerepua:
—¿Aatana noochi ihcheparu?
Nape aaataai ki noonorio tuuyopao, Peeroa chaanerepua Eesusio:
—Masitari, ¿nane'retare teemea, taamo tahchitoka teetoachio mo-
tasikao? Wa'a teetoi taamoo: “¿Aatana noochi ihcheparu”, iinatuki-
amemua?
46 Waikao Eesusia cheerepua:
—Nape noochi ihchepakamea, ki oowera noochi ihchepakamepua,
noochi machenakame saaekame neeea, no'o Riosi utewari.
47 Waikao oowitiamea ki newime tiiapa ahpo iintoriao, chopokorieka
weripaka Eesusio, yooma tetewachi apoe ihsirio tuurepua Eesusio,
chachapia ihsika seewiapa. Waikao puuua cheerepua tiame, aatia
tiiachipa ahjachi ihchepario, wa'a iintosacheopua, ikanati saukame
itipirio tuurepua. 48 Waikao Eesusia kaawe e'rekao chaanerepua:
—No'o kutewée, noochi paparakapa, saukame itipikamemua.
No'raka ehpeo aamo ta'pechi, kaawe eratoka.
49 Eesusi wa'a chaanioipua oowitiameo, wa'a eenare piiripi kooriaa,
Airo ohjirachi o'inia eename, puuua chaanerepua Airoo:
—Aamo maaraapa, kiterepakame puuuapa. Kihtawichio
noonotepuame Paamiraapa.
50 I'ka inamuka Eesusia, chaanerepua Airoo:
—Ka'te yuuwesi muuua. Noochiche oowe e'repuapua, aamo maaraa,
saumitepua.
51 Eesusia asisaapa wa'a ta'pechiopua, ki aaata pakinurerepua
wahjao, naatiche yeetoka pakimio tuurepua wa'ao, Peero, Waani,
Saantiao, pu'ka kuita yeeyera tiame, noonora wa'achi, wahjaopua ka'i.
52 Wa'a ta'pechi tísia naarakopao, Eesusia chaanerepua pu'kao:
—Ka'te naarako eemea. Ihji kuita kutewea, ki mukukamekaitepua,
oowera kohchiaitepua.
53 Wa'a chiiopa Eesusio ti'tijoeria, a'acherepua na'arekao, puuua
pu'ka kuteweo pichiwa mukukameko nane'riamekapa. 54 Waikao
yooreko pakisao Eesusia, sekachi chapikaopua, utewaeme chaanere-
pua pu'ka kuita kuteweo:
—¡Kutewée, yasisísaaa!
55 Waikao kuita kutewea, eenechi eenaka iikarao, eenechi ahjarepua
oijenakao. Wa'a ikisaopua, yasisisoopua kuitao, ko'kotenurare Eesusia.
56 Waikao yayawaraa, ki teesa kaawe erakorepua, tahpitika e'rakao
Eesusi iintoriao. Nape Eesusia chaanerepua pu'kao, ka'te tuumitiapua
i'kao, aawataoi.

9

*Eesusia ahpo ajawaria uhjuria, Riosi ye'karichi simiyame masitemi-
chio*

(Maateo 10:5-15; Marako 6:7-13)

1 Seenepi simikame tiameopua, Eesusia paaesapa ahpo oosa mariki
aampa ooka ahpo ajawariopua, yooma pipiripi yahcherepua ute-
wario, ahjae sautemichiopua kokoriameo, ahjae puuyanamichiopua

tiame ihtaoi reemoniwari nanaarariopua. 2 Yooma wa'a iintosaopua,
nayewatumia siimpanurerepua, i'ka kaaweruma Riosichi simiyame tu-
uyewariopua, yooma ihta ko'koameoiopua yachapatemichio. 3 Eesusia
pu'kao, chaanesa uhjurarepua:
—Wa'atia siimpamitia eemea, kihta i'toka teesorao, kihta i'toka
mokewarioi, nutukaoi kihta i'toka, toomioi kihta kahcheka, waki-
raoipua, ahpoche chuchatoa i'toka. 4 Ahkaoi mochiwachi aamo
che'repachioi, wa'ache mochisa uumatopuapua, pirenachi mochi-
wachiamio. 5 Ahka ki aamo nakiwachi e'enasaa, aamo kaaka
pechichisa uumatopuapua wa'ao, kihta Riosi tuuyewari nakiriopa.
6 Yooma i'ka chaanetiaapao, siimparepua waikao, i'ka kaaweruma
tuuyewari, tuuyesimia, sautesimiaopua tiameo, kokoriame.

Waani Paatori meriretia
(Maateo 14:1-12; Marako 6:14-29)

7 Pu'ka taawechiamioi Eerore yawichiai, Eesusi ihsiame inamuka-
paopua, wekana e'rarepua, aaata ookapia Waaniko tuuopa eenechi
ahjakame. 8 Wahjachi aaataa, Eeriako tuurepua, eenechi ahjakame.
Wahjachi piirechia tiame, ehkoriami Riosi nayewatura, oijenakameko
tuurepua, eenechi ahjakame. 9 Nape Eerorea cheerepua:
—Nape neeea Waanio, me'yakamenia pu'kao, mo'ora tehpunakao.
¿Aatanapu naaju puuua, ki ookapi itapiti ihsia tuuwamea?
Pukaepa Eerorea nane'renariapa pu'kao aatanakoo, i'yasirepua,
aachin teeka ahpo tetewimia pu'kao, machinariapa.

Eesusio mariki miiri ti'tijoeri ko'koteria
(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Waani 6:1-14)

10 Eesusie ajawatiame uhjuratiamea eenechi e'enasaapa, yooma
tuuyerepua Eesusio, yooma ahpo ohjoriaopua tuuyesikao, mochi-
wachiamio. Eesusia waikao e'enariopaopua pu'kao, poanachi ooruchi
i'tomo o'rariaipua pu'kao, We'saira muuwarichi waapi, wa'a re-
sipupuamichioopua ahjama. 11 Nape muuwaeme nane'rekamea
akanamina uumpariameo, wa'amina na'naritorepua. Eesusia ahka
ahpo akipariachi ahsepatiaopua, pu'ka muuwari ahpo na'naritoka
ahsepakameo, kaawe e'reka uurepua. Wa'a ikisaapa Eesusia, Riosi
ye'karichi simiyame nayewerepua, masitekao. Wa'aopua tiameo,
ahpo sautejererameopua ahpo kokoriame u'uyepariao, sautekerepua
pu'kao.
12 Aarikopao wa'asio Eesusi ajawariaa, naaepaka chaanerepua
Eesusio:
—¿Ki kaawejoarepa ti'tijoerio uhjurania, wa'ami ahka
che'repamichiopua mochiwachiami, kooame i'yamichiopua tiame?
Ooruchi i'wao, ki ahka i'yamete kooamea.
13 Eesusia chaanerepu pu'kao:
—Eeme ko'kote pu'kao.
Wa'a chaanetiapa Eesusie ajawatiamea, chaachaparepua:
—Nape i'wao mariki paani wa'api maaniamepua, ooka so'chi wa'api
tiame. Nape ¿ahsepamanapua yooma ko'kotepuamewichioo? Aamo
ehpeche tarijenuresoope kooame, ahsepameripua.
14 Ti'tijoeria mochikame wa'ao ooweru tiame kukuchimao,
u'matoame enerepu mariki miiri. Waikao Eesusia chaanerepua
ahpo ajawariao:

—Ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, mochipanuramitiapua pi'pirenapio.
15 Waikao ajawatiamea, wa'a kehkiche mochipanurepua, pi'pirenapio, ti'tijoeria wa'a noonoirepua waikao. 16 Wa'a ikitioopua Eesusia, pu'ka mariki paani uusaopua, pu'ka ooka so'chiopua tiameo, te'pa tewekachi ne'nepakaopua ahpo Noonochio, cheerepua:
—No'noo, aamo utewarie muuwetejeraninia i'ka kooameo.
Wa'a cheekaopua nu'nunti chi'wanasao, ahpo ajawaria ki'yarepua, yooma ti'tijoeri naachutamichio. 17 Waikao muuwari mochipakamea, ahkasi ahpo aiwachisi ko'karepua. I'ka sopakameopua chi'wapameo, oosa mariki aampa ooka weeweruma waari, popochiame apechunarepua.

Peeroa Eesusio, Riosie Weratiameko tuunapua
(Maateo 16:13-19; Marako 8:27-29)

18 Piirechi taawechiopua Eesusio, poanachi ooruchi ihsioio, ahpo Noonoma nayewakao, wa'achi mochiriai Eesusi te'ta masitiaapua ahjama. Wa'a mochiniaoi Eesusia, iinatukerepua ahpo te'ta masitiao:
—¿Aatanakata neeea, chaachapani ti'tijoeria?
19 Eesusie te'ta ma'masiteniamea nehjiarepua:
—Ookapia, Waani Paatoriko tuunapua aamoo; ookapi wahjachia, Eeriataruko tuunapua aamoo; nape epeche wahjachia tiameo, piirechi ahkako tuunapua aamoo, ehkoriami Riosi nayewatura, eenechi ahjasa eenakame.
20 Wa'a cheesaopua Eesusia, ahpo ajawaria iinatukerepua:
—Eemepe, ¿aatanakotipua no'oo? —iinatukerepua pu'kao.
Peeroa nehjiarepua cheeka:
—Muuua, Riosie Weratiamepua, Riosi tijoe enepakame.

Eesusia ahpo mukimio tuunapua
(Maateo 16:20-28; Marako 8:30–9:1)

21 Wa'a cheeka ahpo ma'chitakopa Peeroo, Eesusia chaanerepua:
—Pichiwa puuua, nape ka'te tuumitia eemea pu'kao pehjio, aaataoi.
22 Neee Tijoe Naawakamea, tísia aiwamerikaitepua pehjio, kiisi nakika teteipuamepua i'isaeri ti'tijoeeo, isaeri pa'pamiratuameeopua tiame, wa'a ikisaopua tiameo, ne'neseriosi pa'pamiratuamee, Moise nuurari neesetoameeopua tiame. Ihji neee Tijoe Naawakamea, yooma pukae meripuamepua me'yao, nape neeea, paika taawechi teetoiopua, eenechi ahjakame werisimeri neeea, oijenaka.
23 Aaata no'o na'naritonariamea, ahpo kiapuaichiopua weemera ahjario, ki ahpochewichio inataka yasitomeripua, senepi noochi teetoka yasitomeripua, aiwaiopua. 24 Aaata ahpo inatiamea, ki noochi teeretoka aiwanarekao, wekatemeripua ahpo kiapuameo, weemera ahjario. Nape ki suuwe erapamea noochi tiiapao, a'chi chaaneniaipua, uumeripua weemera ahjario. 25 ¿Ihtanawichio kaawe enetapu, yooma iinueniaiopua i'ka weeechi iintuameopua, yooma wekapuame enesaapua, ahpo weemera ahjarichiopua Riosichio? 26 Aaataeoi ki no'o suuwe erapaka noochi teetokameo, neee Tijoe Naawakameai, ¿ki wa'achi teeretare neeeai suuwe e'rekao, eenechi taawechi no'o eenoiopua? Eje'e, wa'achi teerema neeeai eenechi eenaka tekisao, waika te'ta peenia tiiachi taawechi no'o Noonowichioo, te'pa no'o

Noono ku'iwariwichioopua tiame, no'o Noonochio tísia iyoriwamewi-
chioopua. 27 Pichiwa chaaninia ookapi i'ka ajakameo, ki wahjipama
puuua, ki tetewaiopua pehjio Riosi ye'kariwao.

Eesusi sewina tiiame ikiwame weerewara
(Maateo 17:1-8; Marako 9:2-8)

28 Osanao taawe neipao, te'pa mooenare Eesusia, roomosachi ahpo
Noono tewekachi kahtiame ahjama nayewemia. Waani yeetoka
simirepua wa'ao, Peero tiame, Saantiao wa'achi. 29 Eesusia ahpo
Noono ahjama nayewaio, sewina ikirepua nanarirao, ihji Eesusi
wisasoriraai, ki teesa tiame tohsaname eneparepua, nape tisiwa
tohsaname, tajayame. 30 Wa'a ajarepua tiame, ooka tijoe Eesusi
ahjama nayewakao. Puuu piiripia, ehkoriami Moisetaru enerepua,
piirea, ehkoriami Eeriataru yasariame. 31 Ihji ooka Eesusi ahjama
ajakameaio, tahpitika tiiame tajayame ajakaopua tiameo, Eesusi
tewekachi no'ramia, tehpe nayewarepua Eesusi ahjamao, Eerusareni
meripuaopua. 32 Peeroa, ahpo ahjama mochikameapua tiame, tísia
kokochinariaipua, anachaka mochirepua ne'nekao. Wa'a te'teriapa
puuua, tetewarepua Eesusi wa'a ikiyame tísia tisiwariraeo, nape ki
teesa tiiame tajayáme, wa'achi te'tereka tajayamekoopua, puuu ooka
Eesusi ahjama ajariameai. 33 Puuu ooka ti'tijoeo, Eesusio piineri
toakoioopua, Peeroa kihta nane'riapa ahpo chanimiao, oowera wa'a
chaanekapua Eesusio:

—¡Masitari, kaawechupena i'wa nooka teemeai! Paika ekapora
ajawama teemea, piiripi aamowichio, piirea Moisewichio, wa'a ikisa
Eeriawichio tiame. Nape Peeroa kihta inatapa ahpo chanimiao.

34 Peeroo wa'a chanioipua Eesusio, toomari yasiparepua wa'ao,
mo'porepaka. Wa'a iikopa toomario, majapochire Peeroa, wah-
jachi ooka mochikameapua tiame. 35 Wa'a ikisoo toomario, wa'a
toomaritereo, chiiame inamurepua:

—No'o Taana puuua, no'o weeraria, no'o uuria. Eemea pu'kao,
e'weka mochipuapua.

36 I'ka ihkepameo, nayewaka kajusoopua, toomari apechusoopua,
Eesusiche weeriame tetewiretupua. Nape aapoeo i'ka ahpo tetewariao,
ihchi teewerepua pu'ka taawechiamio, aawataoi ki tuuyerepua pu'kao.

Eesusi temari ki kaaweruma tijoeturi yahchame yachapatena
(Maateo 17:14-21; Marako 9:14-29)

37 Meereopua, kaawitiachi tetekiaio wa'asio, muuwaeme nokisiame
tetewarepua ahpo natepameri. 38 Wa'a muuwarichi inisiame piiripi
tijoea, utewaeme sisinamurepua Eesusio:

—Masitári, no'o tesiwe e'remitia no'o taanao. Piiripi wa'api
taanaemekane. 39 Nape na'araria, tísia chachapia ihsitiamekapua.
Senawato ki ku'ita sisinatekaopua pu'kao, muumukipatiapua pu'kao,
chu'wachiopua toonewateka. Pu'kao chapisaopua, ki toinariamekapua
pu'kao, ahkasioi weerewaraopua, yooma saasawetiapua. 40 Aamo te'ta
ma'masitiao utewa yoorakaine ma'chipamichioopua, nape aapoeo ki
kajukamekapua ma'chipakao.

41 Waikao Eesusia chaanerepua yooma wa'a ajakameo:

—Ai eeme, kiiisí ahjachi erakoame Riosichio, oowera yooma
wewekakame ti'tijoeri. ¿Ahkasi achinitio wa'a teeretania aamo

ahjamao, aamo anachakao aamo wa'a te'tia? Ehsoopua pu'ka temario,
no'o i'yetosaopua wa'ana.
42 Pu'ka temario Eesusichi upatioopua, reemoniwari ahjachi kahti-
amea, eenechi kai muenati puiparepua pu'ka temario, tísia kokosa
yooraka mumukipateka. Nape pu'ka reemoniwario wa'a yooroiopua
pu'ka temario, tísia te'yaka ma'chipakesaopua pu'ka reemoniwari
mumukipatiao, saukame ki'yarepua pu'ka noonorao.
43 Wa'a ikitiopua Eesusieo, ti'tijoeria, ki nu'uti ihsiame eraparepua
Riosichio.

Eesusia oosa simiyamechi chaanipua, ahpo mukimiao
(Maateo 17:22-23; Marako 9:30-32)

I'ka ti'tijoerio ki nu'uti erakoiopua Eesusi iintoriao, Eesusia
chaanerepua ahpo te'ta masitiao:
44 —Tísia kaawe keepukao, i'ka ti'tijoeri chaachapao, wa'a chaacha-
panioi no'oo, neee Tijoe Naawakamea, wahjachi ki ka'karuma
ti'tijoechi, nehjipuamepua.
45 Nape aapoeo ki pahteka inamurepua pu'kao, wa'a chiioio. Ka'chi
iika chapime erakorepua, pahtewakao, pu'ka iinatukemiaoi suuwe
eraparepua.

¿Aatanakamera epeche weruma teerewaeme?
(Maateo 18:1-5; Marako 9:33-37)

46 Piie taaweo Eesusie te'ta ma'masiteniamea, nekakome chaacha-
pariaipua ahpoo, aatanakamera epeche ahpo weruma teeremeriko
nayewakao. 47 Nape Eesusia, nane'riapa ahpo ajawaria inatao, piiripi
kuita uukaopua ahpo chokichi werapakao, chaanerepua pu'kao:
48 —Noochitia kaawe e'reka uuka tetewamea kuitao, ki weruma ahpo
e'rakao, noochi kaawe teereniameapua. Noochi kaawe teereniamepua,
wa'achitia kaawe teereniamepua, no'o Noonochioi. Wa'a teesoo, puuu
kiisi weruma ahpo tetewamea, epeche weruma tiiamekaitepua.

Aaata ki taamo wa'iniamea, taamo ahjama teetoamepua
(Marako 9:38-40)

49 Wa'a cheesoopua Eesusio, Waania chaanerepua:
—Muuua taamoo, taamo paaeriamemua aamo na'naritomichio,
aamo tehkiwachi ku'imichio tiame, nape teemea tapanara nayewatuka
ohjoaio, aaata tetewaka teemea ki taamo ijinuwa, aamo teewarachi
cheeka ma'chipayame nanaarame reemoniwario. Ta'omaka teemea
pu'kao, ki taamo ijinuwakopa.
50 Wa'a chiiopa Waanio, Eesusia chaanerepua:
—Pe'yachipua pu'kao, ki taamo ahjama nokayai puuua, ki taamo
na'ara nokayamepua, ohsotia puuua taamo ku'yamepua.

Eesusia Saantiao te'yanipua Waani tiame

51 Paikapi taawe toioiopua, Eesusi tewekachi mooenamiachio, Eesu-
sia oisa teetoka mooenarepua Eerusarenio. 52 Nape pahchao, ahpo
ajawaria uhjurarepua, ahpo che'repapuachi i'yamichioo, nu'uti mochi-
wachio, Saamaria weeechio. 53 Nape Eesusi ajawaria wa'a mochiwachi
e'enatioio uhjuratiaio, ki kaawe uuka tetewiretupua, Eerusarenichi
siimpameko nane'rekapa. (Saamaria ohjoemea wa'a teeka tetewirepua
Eesusi uhjurariáo, ki ahpo kaawe uuka tetewamekapapua, Eerusareni

ti'tijoerio.) 54 Wa'a ikisaopua Saantiaoa Waania tiame, i'ka inamusaa, chaachaparepua Eesusio:

—¿Ihtana iintotariapua pu'kao Masitari, tewekachi na'i itatariarepua, ahjae kosimichiopua pu'kao, Eeria Riosi nayewatura iintoriachitia waika ehkoriami taawechiamio?

55 Nape Eesusia wa'a chaachapopao, ku'rika kaawe ne'nepaka, te'yarepua pu'kao chaaneka:

—¿Aaataai Riosichi paparamea, wa'ana erakometepua? ¿Kikosa aaata aamo na'ara yoora, wa'achi yoranare eemeai?

56 Waikao uumatorepua pirena mochiwachi che'repapuachi i'yamia.

Eesusi na'naritonariamea
(Maateo 8:19-22)

57 Pooechi siimpoio aaataa, Eesusi naaepakao, chaanerepua:

—Paamira Eesusi, aamo ahjama siminare neeeai, ahkaoi aamo simiyachi.

58 Nape Eesusia chaanerepua:

—¿Kaawe inatakame muuua aamo chiiao? Keeochia, keeochikai iinuemepua ahpo kochimiachio, tuchikia tuchikikaio iinuemechi puai ahpo ta'sowao, nape neee Tijoe Tijoetukamea, kihta iinuemenia ahkaoi no'o kochimiachio. Wa'a tiiamekoio, ¿no'o ahjama siminariame muuua?

59 Piirechiopua tiame Eesusia, ahpo ahjama nokisiame inisiameo, chaanerepua:

—No'o ahjama ihsiame enemitiapua, no'o Noonochi tehkiwa ku'isika.

Nape tijoea nehjiarepua Eesusio:

—Eje'e wa'a ikimane Paamira, nape iiweta pahchao, no'o noono kiterepakame, no'o toimitiapua wetemajimichioopua pehjio —cheerepua oowera wa'a chaanekao.

60 Eesusia nane'riapa oowera wa'a chiioopua pu'kao, chaanerepua:

—Toipuapua pu'ka Riosiwichio wahjipakameka te'tiameo, aapoe nokimichiopua ahpo wahjipakame wetemajikao. Muuua ohso kaawe, pichiwa no'o Noono tehkiwachi teetonaresaa, noochitia teetomitiapua ohso kaawe, Riosi kaaweruma tuuyewarikamera tuuyetopuapua ti'tijoerio.

61 Piirechi tijoe pooechi nokisinioi natepatiamea, chaanerepua Eesusio:

—Paamiraa, siima neeeai aamo ahjama, ahkaoi aamo inisiachi ku'isimia, nape no'o puuyepuapua pehjio, no'o ta'pechi aamo ahjama siimio, tuuyemichiopua pehjio.

62 Nape Eesusia oowera nane'riamekapa puuua, oowera wa'a chiamekopa pu'kao, chaanerepua:

—Oowera wa'a chiiame muuua, ki te'ta no'o ahjama siminariaio. Muuua aaata yoomuameka tiiamepua, yoomoka ihtoai pukamina ne'nepame, ahka aamo asimiachiche ne'netomitiapua ohso kaawe. Wa'a tiiamea ki te'ta ne'netoamepua ahpo asimichiopua inatariachi. Muuua pichiwa no'o na'naritonariame enesaa, ki wekana erametemua aamo no'o ahjama simiao, wa'a erasaa muuua, aamo pukamina ne'nepameka tiiamepua. Wa'a ikisaamua ka'chi iika no'o Noonochi teetomerimua, no'o Noono tehki yorakesikaopua.

10

Eesusia paika weerewa aampa oosa mariki uhjurani

1 Neipa piirechi taawechio, Apoe Eesusi Paamiraa, pahcha pukeri
simiyachi ajawakaipua uhjurawa, eenechi uurepua neipamio, wah-
jachi ti'tijoe uhjurapuameo. Puuua, paika weerewa aampa oosa mariki
ti'tijoe enerepua. Puuua pu'kao, chaaneriaipua:
2 —Ki ku'ichi i'ipapuachio, nape tekipanamea paikapipua. Utewa
itanekepuapua, i'ipapuame Teekorao, aamo uhjuramichiopua, ahpo
tehkichio.
Wa'a chaanesapaopua, o'okache uhjurarepua yooma mochiwachi-
amio, ahpo asimiachiamiopua, nape aampachi chaanesapa pehji:
3 —Kaawe aamo neesetoka naaju. Po'wachitia te'teretoame eemea,
sapoorika te'teriame ti'tijoerichio. 4 Kihta i'tomeri eemea naatio:
mokewario, toomioi, kaakaoi. Ka'te tehpe weripamitia pooechioi,
teepotakaio. 5 Wahka ta'pechi ajasisaai: “Kúíraaa, Riosichi pa-
parame ti'tijoeri”, chaachapaka teepotapuapua wa'ao. 6 Riosi ti'tijoeri
enesaa, kaaweruma aamo teepoteka aamo asipumapua. Ki wa'a
tiame enesaa, ki aamo nehjiamapua. 7 Aaata ta'pechi ajasitetiai,
wa'ache mochisa checherepasa uumatopuapua wa'ao. Kooameoi,
kihta chanika ko'kopuapua, ko'kosa iijiwa kiatiaio, ihchi iijipuapua.
Tekipanaka oiyamea, ko'koteniamepua. 8 Wahka mochiwachi ajasisaa,
ihta kooame kiatiaa ko'kopuapua. 9 Wa'a kokoriame mochisoo, saute-
saapua, chaanepuapua: “Riosi ye'karia epeche waapi enetoamepua,
Apoe Te'ta Yawichi aamo sautena.” 10 Nape ahka mochiwachi ajasitioi
ki nakitiaa, ma'chi puuyasapa uumatopuachio wa'asi, ahpo tarachi
pechichisaopua kaakao, chaachapasa uumatopuapua: 11 “Aamoo
taamo wa'inekopao, we'e moorewaraoi taamo kaakachi chukipakame,
taamo pechichisa uumatoma teemea. Nape nane'remitia eemea,
taamo Riosi kaaweruma tuuyewario, amochi u'paria aamo nayewe-
tioopua, Riosie newipameriko enerio eemea, ahpo yawichituwachi
mochimeri enerioiopua.” 12 I'kao, kajusaapa tuuyekao, chaanerepua
ahpo uhjurapuameo tiame:
—Pu'ka taawechi Riosi katewiachio, pu'ka mochiwachio ki aamo
nahkeriopao, Riosi kokosaria, epeche teeremiitepua pu'kawichioo, ki
Sooroma mochiwari ikiriachitia.

Mo'mochiwari ki e'waka mochikame
(Maateo 11:20-24)

13 Waikao Eesusia, ki e'waka mochiwachi mochikame inatepakao,
cheerepua pu'kao: “¡Áii muuu Korasini mochiwachi mochikame! ¡Áii
muuu We'saira mochiwachi mochikame tiame! Yooma puuu amochi
peenia tiame no'o iintoriao, Tiiro mochiwachi iintokame enesoopua
Siironi mochiwachiopua tiame, ki ehpesi suuwe erapamii puuua,
napisochi yasipamii puuua, sosotiame wisasori wakirataka, ahpo
tatakoririao, suuwe erapakapa. 14 Nape aamo wa'a noonoriawichioo
ki ka'karumao, epeche weruma enemera Riosi kokosariopua, ki Tiiro
mochiwachitia, ki Siironi mochiwachitia tiamea. 15 Muuu Kapenau
mochikameai, ¿tewekachi uumpameri maaena eemea Riosieo? Ka'ii.
Ohsotia ki wahjiame ruhjiniachi ihpapapuame eemea, ki teesa aiwa-
niachi.”

16 Eesusia eenechi naewaka pu'ka paika weerewa aampa oosa mariki
ooka ahpo uhjurameri, chaanerepua:
—Aamo no'o uhjurari keepuamea, no'o keepuamepua; ki aamo
nahkiekamea keepukao, ki no'o nahkiekamea keepukao; puuu ki no'o
nahkiekamea keepunarekao, no'o Noono i'ka weeechi no'o uhjuraria,
ki nahkiekamepua keepunarekao.

Paika weerewa oosa mariki ooka ti'tijoe uhjuratiame no'rawa

17 Neipaopua eenechi e'enasaapua puuu paika weerewa oosa mariki
aampa ookaa uhjuratiame, tisiwa kaawe erakokaopua, chaachapare-
pua Eesusio:
—¡Paamira, ki teesa peenia teerekapua tamochio, reemonioai
aamo teewarachiche cheesochepa, taamo e'wekamepua puuyachaniaa
ti'tijoechio!
18 —Eje'e —cheere Eesusia—, pichiwapua teware eemea Satanasi
ku'kuyao, Satanasionia, tetewakamenia tewekachi o'inia ipatiameo,
su'werichitia wichikameo. Puuu ku'iwaripua, i'wa weeechi ohjoamea.
19 Neeea aamoo, utewari ki'yakamepua ki'yao, pukaeo, pu'ka seep-
urawa Satanasi utewari newitomichiopua; sayaweoi aamo ki'kitioio,
ka'chi aamo ikimichiopua, machirie ki'kitiaiopua, kihta saaemi-
chiopua ko'koameo. 20 Nape wa'a te'tiai no'o utewari yahcheriaieo,
ka'te pukaekamera aamoo oijeramitiapua, ohso kaawekamera aamo
kaawe erakopuapua tewekachi mochimerikapapua Riosi ye'karichi,
aamoopua teewarao, Riosi iyotaperichi iyotetiamekapa wa'asi. Pu-
uukamerapu, epeche nateyameraa, aamowichioo.

Eesusi ahpo Noono Riosichi teerewa nayewa
(Maateo 11:25-27; 13:16-17)

21 Pu'ka wa'apichio Eesusia, tísia peenia erapaka Riosi Riosiwarieo,
cheerepua ahpo Noono tewekachi kahtiameo:
—Cheriwema No'nooo, yomatiame itapiti iintuame teekorao, yooma
tewekachi iintuameopua, yoomatiame weeechi iintuameopua tiameo,
tísia kaawe iintoriopa aamoo, yooma aamo ye'karichi muiniamechi
simiyameo, aamo noriwi teeweriopa aapoe ahpo pepeniwachichee
pahtenariameoopua; nape nu'nuntika te'tereriame amochi itaka, aamo
ye'kariwachi simiyame pahtenarewao, kawiyame ma'chitakamemua
pu'kawichioo. Eje'e No'noo, wa'a iintokame muuua, wa'a tiiame
inatakamekapa.
22 Ahpo Noono ahjama nayewasaapa, yooma ahpo keepuameo,
chaanerepua:
—Yooma ihta itapiti iintuameo, yooma kiatiamenia no'o Noonoeo.
No'o tiiao, aaataai ki no'o machiyamepua, no'o Noonoche te'pa kahti-
ame. No'o Noono tiiaoi tewekachi kahtiameo, neeeche nane'riamepua
pu'kao, apoe te'ta Taanarache, ki aaata piirechi. Neeeche puuua
tiameo, no'o Noono machinariameo, machitiameraa.
23 Wa'a cheesaapa ahpo ajawariamechi ku'rikao, chaanerepua,
aapoechewichioo:
—Kaawechupena eemea, tetewani eemea ehpe no'o ihsiao.
24 Muuwaeme ehkoriami Riosi nayewaturaa, i'ka aamo tetewa
tetewisaapua, tísia kaawe erakomiipua, aapoe tetewapa i'kao, aapoe
inamuapua tiame i'kao, nape wa'atia ki tetewarepua.

Kaaweruma tijoe Saamaria ohjoeme, wa'achitarichi nayewaniame

25 Seenepi simikameo, piiripi Moise nuurari masitaria, oowera
aatiatakaopua Eesusio, chaanerepua:
—Masitari, ¿ihtana yoratania ahsepanariaa, ki wahjiame ahjani-
ameo?
26 Eesusia nehjiarepua:
—¿Achini cheeka iyotetiamepu naaju, Moise nuurariaa? ¿Ihtana
pahtena muuua pu'kao?
27 Moise nuurari masitaria, nehjiarepua:
—Wa'ao chaanipua: “Apoe Te'ta Paamirao, nakika tetewipuapua,
yooma aamo iikae, yooma aamo utewaeopua, yooma aamo inatarie;
aamo piirechiopua, aamo wa'api nakiyachitia, wa'achitia nakipuapua
pu'kao.”
28 —Wa'atepua, kaawe nehjiakamemua —chaanere Eesusia—. Pu'ka
teresaamua, ki wahjiame ahjamamua —chaanere Eesusia.
29 Waikao, masitari tijoea pu'kao, wa'a ihsiame e'rapaopua, kaawe
iinatukerepua Eesusio eenechi:
—Puuu no'o piirechia, ¿aatanajuarepua?
30 —Keepusao naaju —chaanerepu Eesusia—. Nee. Aaata ti-
joea Eriko simiriataipua, Eerusareni pooechitu, nape pooechi ih-
toaiopua, aaata nanaaramee wepiretiatapua, kiiya mukukame toaka.
Wa'a yorasaapu, yooma ichikoneretiatapua, ahkasioi wisasori ahpo
chuchatoaoi. 31 Ehjepamio, aaata neeseriosiai pu'ka wa'apichi
pooechi ihtoriataipua, nape wa'a po'yame tewakaiopua, ikicha
u'matoriatapua, kiisi ku'ipasa. 32 Reewi tijoeai wa'ami u'matoaio,
wa'achi iintoriatapua tiame ikicha u'matoka. 33 Nape piirechi ti-
joe Saamaria eenamea, wa'ami u'matoaio, wa'a po'yame tewaka-
paopua, tesiwa e'repariatapua. 34 Ihjia, apechunaka sowijiyoi
chuhcheka i'yowesaapua, itapiti aakorieme chuhchekaopua tiameo,
puureriatapua pu'kao na'ituriachio. Wa'a ikisaopua ahpo yaase-
toachi tekitokao, mochiwachi i'toriatapua, che'cherepaniachio, wa'a
che'repariatapua inatekao. 35 Pu'ka meereo, ooka toomi ma'chipasao,
wa'a che'repaniachi teekorao, ki'yariatapua cheekao: “Ía, epeche
nateyame enesoo aamo inateriao i'ka tijoe, eenechi eenaio aamo
natetemane. Wa'a cheesaa, u'matoriatapua.”
36 Wa'a tiame nayewesaapa Eesusia, pu'ka tijoe masitario, iinatuk-
erepua:
—¿Achini tiamera ihji paika uumatokamea, kaawe iintorepua ahpo
piirechio?
37 Waikao masitaria, cheeka nehjiarepua:
—Wee, neeea tesiwa e'reka ku'ikamera maayamenia —cheerépua.
—Eje'é —chaanere Eesusia.
Wa'a cheesaopua:
—Wa'achi iintomitia muuuai —chaanerepua.

Eesusi Marata Maaria tiame pehterachi ihsiria

38 Piie taawechi Eesusio, Eerusareni simiyoiopua ahpo ajawaria
ahjamao, paikapi mochiwachi asisisoopua, aaata Marata tewaniamee
tetewiretupua. Puuu oowitiamea, ahpo ta'pechi paajuterepua pu'kao,
Eesusi ajawaria ahjama, ahpo ta'pechio ko'komichiopua. 39 Marataa

ahpo ta'pechio, ahpo piini ahjama ohjoeme eneriaipua, Maaria tewaniame. Puuu Maariaa, Eesusi chokichi yasiparepua, Eesusi nayewa keepunaria. 40 Nape Marataa, tísia eerina ihsiapapua weeka itapiti yoorakao, chaacharepua Eesusio:
—¿Ka'chi e'ranimua no'o piinio ki no'o ku'ioio, piineri no'o tehki ihsioio kooame yorakao? ¿Ki no'o ku'inuretaremua no'o Paamira?
41 Nape Apoe Paamiraa, nehjiarepua:
—¡Aa Muuu Marataa! ¿Tahpitika e'ramemua itapitichio? 42 Piiripi wa'apipua, itapiti tísia tahpitika erapuamea. Maariaa, pu'kakamera uunarerepua pu'kao, pu'kao, aaatae ki u'yemetepua.

11

Eesusia Riosichi nayewaniame masitewa
(Maateo 6:9-15; 7:7-11)

1 Seenepi simikame Eesusio, tewekachi kahtiame ahpo Noonoma nayeoio, i'ka kajusoopa nayewakao, ihji te'ta Eesusi masitiaa chaachaparepua Eesusio:
—Paamira, taamo masitemitia taamooi, Waanichitia ahpo masiterao masiteria, achini cheeka nayeweniamepua, te'pa kahtiame No'noo.
2 Eesusia chaanerepua waikao:
—Aamo Noono nayewenariaa, eee chaachapapuapua:
Muuu te'pa kahtiame No'noo, aamo teewaa, te'ta tísia iyoriniame enemitiapua.
I'wa weeechi enamitia muuua, aamo ye'kari yasipatemiao.
Aamo e'ra ikimitia weeechioi, te'pa tewekachichitia.
3 Soparame taamo kiamitia kooame senepi taawechi.
4 Taamo tatakoririao cheriwepuapua,
taamo cheriwiachitia taamo na'ara yoorameo.
Ka'te taamo tooa ki kaawerumachi taamo ruhjimichioo,
taamo newipatemitiamua pukachio.
5 Wa'a cheesaapa Eesusia, cheerepua tiame Riosichi itaniameopua, i'ka wa'achitarichi aaata iintoriachitia nayewaka, eee cheere Eesusia:
—Aaataa, aaata ahpo piirechi ta'perachi eenariataipua naasipa tukaomiahka. Puuua wa'a eenakao, chaaneriataipua pu'kao: “No'o reewemitia ookapioi paani. 6 No'o ta'pechi eenakapu aaata poorosimiame, ko'kotemo o'rane pu'kao no'o ta'pechi che'repamiopa, nape kihta iinuekane no'o ko'kotemiao.” 7 Ta'pechi reweniamea, pichiwa nehjiatarepua nehjiao, nape eee cheeka: “Ka'i, ki werisime e'rani neeeapa, yooma yeetepakame teemeapa wa'asi, kukuchiai, yooma kokochika pe'tiamepua wa'asi. Ki werisinare neeea, aamo kiamiaio.” 8 Nape reweka itayameo utewa chiiopao, ki kichiwa cheemichioopua, rewemapua ohso kaawe, ki suuwe e'raka e'rarioipua, tísia tukao eenakao. 9 Nape Riosia ki aaata nahsinepameaapapua, a'chitia keenakooi aamo apochi eenakoiopua itapiti itanemiaopua, naasipa tukaokooipua, aamo kaawe e'reka kiamapua. I'yamitiapua, teimapua waikao. Yeetarachi chochoka sisinamupuapua, wahjonepuamemua waikao. 10 Yooma wa'a teeka ihta keenakooi itayamea Riosichio, uutepuamepua. Riosichi itasaa, kiapuamemua. Riosichi i'yasaa, teimamua. Riosi yeetarachi aamo sisinamusoo, aamo yeetapumapua.

11 ’¿Naakona aaata noonoraa ahpo taana paani itasoo, tehtena
kiamapua? ¿so'chioi itasoopua ahpo taanao, siinoioi kiamanapua?
12 ¿ka'waoi itasoo ahpo taana, machirioi kiamanapua? 13 Weeh,
aamoo tatakoriamekoi kaaweruma ki'yame enesoopua aamo tatanao,
¿ki kehkisa epeche kaawe e'raka amochi enanaretare Riosia, amochi
yasipamiaopua Riosiwarie? Wa'a iintomeri aamo Noono tewekachi
kahtiámea, yooma aaataoi apochi yasipamichio ahpo Riosiwarie,
apochi enapaka itaniamechio.

Eesusia reemoniochi uuyame tewaniapua utewario
(Maateo 12:22-30; Marako 3:19-27)

14 Senepi simikame Eesusia, tijoe yachapate puuua, reemonie
ni'opakame. Ihji reemonieme ni'opakamea yachapasaapa,
ma'chipasetiaopua reemoniwario, nayewasirepua. I'ka wa'a iikame
tetewakame ti'tijoeria, tísia peenia eraparepua Eesusichio, wa'a
iintokopa. 15 Nape ookapi puuu tetewikamea, chaachaparepua:

—Áaa, Weseu yahchamekapa apochi, wa'a ihsiamepua, pu'ka wa'api
reemo noonora utewarie.

16 Nape wahjachi ti'tijoe tiamea, ki pichiwa utewarieme
maayameopua Eesusio, pu'ka ahpo iintoriaopua reemo ma'chipaka,
itapiti ki maaenari itarepua iintomichioo, te'pa eekachi teteipua tiiame.
17 Nape Eesusia, nane'riapao, Weseu utewarie ihsiame maaeniao,
chaanerepua:

—¿Achini teeka nasiwata Satanasia ahpo wa'api? Aaata ahpo
ijinuwa ahjama nasiwasaa, ¿ki yooma ahpo wa'api soopatarepua?
Aaata ta'pechioi, ahpo tatanachi wa'api nasiwasaa, ¿ki ahpo wa'api
ta'pechio, yooma ahpo ko'itarepua? 18 Satanasiai, ahpo wa'api ahjama
ijinuwa nasiwasaa, wa'achitia ahpo wa'api soopamapua. 19 Eeme
wa'apiai, ti'tijoeri puuyacho tuusaa reemonio, ¿ihtana utewarie puuy-
achame eemea? Riosi utewarie chaachapasaa, ki pichiwaniamea no'o
chaachapao. 20 Nape no'oo, Riosi utewarie puuyachame enesoopua
Satanasi reemoniwarioo, Riosi utewarirakamera ihsiamepua. Wa'atiao
neeea, Riosi utewarie Riosi ye'kari iintapame neeea, pukae inisikao,
Satanasio newitopakaopua.

21 ’Satanasia, aaata weeechi ohjoemekatepua, ahpo karichio ki
ookapi aataeka tísia utewaeme, ahpo iinueka kahtiao kaawe neese-
toka. Wa'a tiiapa puuu aaata tijoea, ka'chi iika ichikoneme tiiamepua,
tísia kaawe neesetoka yasitoamekopa. 22 Nape piirechi tijoe epeche
utewaeme enasoopua ki ookapi aataekao, pu'ka ta'perachi iinueka
u'yemiao, newitoka yooma u'yemapua pu'kao. Wa'a iintosaapa
puuua pu'ka newitoka u'yeriao, ahpo iintonaria iintomapua pukaeo.
Weeh, neee Riosie Tijoe Tijoetutetiamea, pu'ka Riosi te'ta utewarie
eenakamenia, Satanasi ye'kari utewarira puipamia.

23 ’Yomatiame aaataa ki noochi ahjama te'teriamea, no'o seepu-
rawapua. Ki no'o ku'ika Riosimina upapameaapua ti'tijoerio, no'o
mamajochakiame puuua, ki noochi enepamichio, pu'kao ki no'oeo
chi'rípamichio.

Ki kaawerumari tijoeturi eenechi aaatachi eename
(Maateo 12:43-45)

24 ’Aamo inateka mochitomitia eemea, pu'ka Satanasi reemoni-
wachio. Ihji Satanasi reemoniwaraa, tijoechio machenasaapua,
oowera wahka ooruchi oiyaipua aaatachi ahpo pakimiachi i'yakao;
ki ahka tewisaapua pakipuachio, erapamapua: “No'o yasariachio
kakupakaipua, ohso kaawe wa'akamera siimania eenechio.” 25 Wa'ao
wa'apitia kakupa tiio tewisaapua, ki wa'a Riosi Riosiwarie eina
teeresoopua ahpowichio wa'ao, 26 ehpeche oowisani epeche ki ah-
pochitia nanaarame Satanasi re'remoniwa paajutesaapua, eenechi
wa'a pakimapua. Waikao puuu tijoea oowitiameoiopua, epeche ki
kaaweruma enepameripua, ki ke'chu ahpo teereriachitia.

Te'ta pichiwari peenia eraniame

27 I'ka wa'a tiame nayeoio Eesusio, piiripi oowitiame wa'achi
ihsiameai keepukao, sisinarepua cheeka:

—¡Aamo naawatekamea, tísia kaawe e'ramejuarepua, puuu aamo
chiiteka weripatekamea!

28 Eesusia chaanerepua pu'kao:

—¡Te'ta kaawe erakoamea, naati puuúa, Riosikamera e'weka mochi-
toamera, pu'ka chiiakamera keepuamera!

Ki ka'karuma ti'tijoeria ki maaenari naaniatiwa itaya
(Maateo 12:38-42; Marako 8:12)

29 Wa'a ihsioi Eesusio masitekaopua pehjio, ti'tijoeria epeche
epecheche enetorepua napawikao, tísia muuwepakaopua Eesusi
norikameo. Wa'a iikopa wa'ao, Eesusia, o'inerepua masitekao. Puuua
chaanerepua:

—Ehpe taawechiami ti'tijoeria, te'ta no'o peenia ihsiwae itayamepua
no'o naaniatiwao. Nape ki tetewitepuamepua wa'asio no'o naaniati-
waopua no'o peeniasiwaeo, naatiche enemeripua no'o naaniatiwaa,
Oonasi ikiriaka tiiame, enemeripua pu'kawichioo, no'o naaniatiwaria.
30 Wa'achitiao ehkoriami Oonasi ikiriaa, ehkoriami Níniwe taawechi-
amiwichio eneriamepua naaniatiwario, Riosie wa'api uhjuraria ahpo
ma'chitameopua, wa'achitia ehpiami taawechiami neeeai apoe wa'api
Riosie uhjurakamepua ahpo ma'chitario, ehpiamiwichio no'oo ti'tijoeri
nayewemichioopua. Puuu enemeripua naaniatiwaria, aatanakoo
te'ta no'o ma'chitamea, no'o Noonoo no'o mukukoio, eenechi no'o
ahjaterioio. 31 Wahka ihtoriachi Riosi ti'tijoeri te'ta katewiachio, puuu
yawichi oowitiame Tetuyachi o'inia eenakamea, Saromoni te'ta pee-
newari machiwari ne'nemia eenakamea, te'ta wenejimeripua aamoo,
ehpe taawechiami mochiriameoo. Wa'a iintomeri puuua, kai waapi
o'inia eenakamekapa Saromoni tísia peenewari keepumiao, eemeo
ki ahpo iintoriachitia te'teriopa, no'oo epeche weruma tiiariemekoio
ki Saromonichitiao, no'oo tísia aamo chokichi oioiopua, kiisi no'o
ewakoamekopua no'o aamo masitiao, kiisikoio, no'o keepunarekao.
32 Wa'achitia Níniwe ohjoekameai, aamo wenejimapua tiameo, Riosi
te'te ti'tijoeri katewechio. Wa'a noonoimapua aamoo, tísia pichike-
riapa Oonasi cheeriaopua, aamoo, kiisi no'o pichikeriamekopa no'o
masitiao, no'o epeche tísia weruma tiiariemekoipua, ki Oonasichitia.

Tahjera taamo weerewachi tiia
(Maateo 5:15; 6:22-23)

33 Waikao Oonasi ikiria teereria nayewasaopua, taamo weere-
warachi tiia nayewakapua i'ka wa'achitarichio, eee cheekao:
—Tahjeraa, ki noriwi weraniamepua itapiti teereo, te'pa wera-
niame ohso kaawe, weeresi uutapamichiopua, wa'a enapameopua
uutapemichiopua. 34 Puusia, tahjeraka tiiamepua taamo weerewachio,
pukae tetewiniamepua te'ta kaawerumara pahtewario. Kaawe-
rumache aamo inatame enesoo, puuu tahjewaa amochi tajimeripua,
kaawerumachiche aamo oiteka. Nape ki i'ka masitewa kaaweruma
pahtewari uusaamua, ki kakupachi oimamua, tukapachikamera.
35 Wa'a teesoo, kakupachi mochitonariaa, ki toipuapua choipamichioo,
pu'ka kaaweruma pahteriaopua, amochi uuriao. Ki wa'a teeresaa-
mua, tukapari enemamua amochio. 36 Yomachi amochi uutapame
enesaamua, kihta ki'tiameomua noriwi ihsitiameo, kaawerumache
enemamua waikao amochio, yooreminao, aamo itapiti tahjerae, uu-
tapaniamechitia.

Eesusia wiwisituame teewanipua pa'pariseroo, Moise nuurari ma'masitariopua tiame
(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka 20:45-47)

37 Eesusia kajusoopa wa'a naewakao, aaata parisero tijoe ahpo
ta'pechi paajuterepua, ahpo ta'pechi ko'komichioopua. Eesusia,
pu'ka parisero ta'perachi asisaapapua, chitokae poiparepua ko'komiao,
wahjachi ahjama ko'komiao. 38 Nape pariseroa, ki paanikori-
amekopua Eesusio ko'komia, Moise nuurari nokiwachitiao, iinatukere-
pua: “Áchina tiiachipa ki paanikokamua ko'komiao?”
39 Wa'a chiiopa pu'kao Eesusia chaanerepua:
—Eeme parisero ti'tijoea, aampache kaawe pakoyamepua pehto-
rio, nape yooreminao wa'atia toayai, ki papakotiame. Wa'ache
te'tiame eemea yooreminao, ki papakotiamechitia, aamo yooreminao
eemea, pochikame kahtiame eemea, ki kaawe noonoitiame ichikoka,
yooma ihta ki ka'karuma tiame. 40 ¡Ki ijinatame eemea! ¿Ki
nane'riame eemea, ma'chi weerewa netekameo, yooremina tiame ne-
teriamekopua? ¿Ki nane'riamekosa eemea, ma'chi ahpo weerewachi
papakoamea, ahpo yooremina tiame papakomerikopua? 41 Pukaepa
eemea, tiopachiwichio toomio nehjaio, iikachi kaaweruma e'raka
kiapuapua, ki ti'tijoerikamera, aamo kaawe e'remichiopua. Wa'a
nokisao eemea, yooma piipateka enemii eemea, yooreminao, ma'chio
tiameo.
42 ’¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eeme oosa mariki simiyame
poanatakiame Riosiwichioo, yooma ihta aamo echaria i'ipaopua,
meenta saawaraopua tiame, ruura i'yowiopua tiame, yooma ihta
rahtatiame koi'wameopua tiame, nape wa'a nokakai eemea, ki tesiwe
e'riame eemea ti'tijoeri ichikoekao. Wa'a te'tiapa eemea, ma'chiame
tiiame eemea, ki pichiwa nakiyamekopua Riosio. Ki ichikoka mochit-
omete eemea ti'tijoerio, pu'ka Riosiwichio poanatakia ki'yariwaoi, ki
toaka kiatoka.
43 ’¡Áii eeme parisero ti'tijoea! Eemea napawikarichio, te'ta
weruma teerewame mochipachi moomochikonariame, ahpo yooreka
teteipuawichiopua ti'tijoerieo. Pooechi ohjoiopua eemea, yooreka
teepotejeranipua.

44 ’¡Áii eeme wahjipame toaniachika te'tiame, wa'ami uumatoame
ti'tijoeria, tísia eiwepuatiachi tekeyame ki wa'a tiame maaekaopua
teereo.
45 Wa'a chiiopa Eesusio, piiripi puuu Moise nuurari masitaria,
chaanerepua Eesusio:
—Masitari, parisero ti'tijoe wa'a cheekaomua, taamo nekamutena-
mua tiame.
46 Nape pu'kao tiame Eesusia, chaanerepua:
—¡Áii eeme iyoteri ti'tijoeai! U'matoka pehtiame iyoriwa yora-
puameopua ti'tijoerio, Moisetaru nuurari chiia na'roakao, aamo
wa'apioi, kiisi kajume tiiaopua iyorikao.
47 ’¡Ai eeme!, ehkoriami Riosi nayewatura wahjipakame toatiachi
tosawiamea, te'ta nakiriamechitiapua pu'kao. Nape pu'ka Riosi
nayewaturao aamo wa'api ehkoriami mochiriame ko'yakamekoipua
pu'kao. 48 Wa'a te'terekao eemea, kaawe e'riameka nooka eemea
pu'kao, pu'ka ko'yariopua, ehkoriami Riosi nayewatukameopua, pu'ka
wahjipakame toatiachiopua, senepi paaumparichi tosawesikaopua.
49 ’Pukaepa Te'pa Kahtiame No'noa, nane'riapa puuua ehkori-
amio, cheerepua: “Wa'a uhjurenane no'o nayewatura, neipa no'o
ajawariaopua tiame, tuuyetumeri. Puuua, ko'ipuamepua ookapio,
wahjachio na'ara yoramia, naanaripuame.” 50 Wa'a nokayamekapa
eemea, wa'achitia ki kaawe noonokame eemeai, aamo ehkori-
ami noonowiriachitia. Yooma ehkoriamisi o'inia Riosi nayewatura
ko'itiameopua, 51 Aaweri yasaria taawechi o'inia, ahkasi Sakaria
ooka Riosi iyoriwa tepawetiachiami u'matoi meritiachisi ko'itiameo,
yooma eeme i'ka ikitiamewichioo, te'ta Riosi kokosariraa, amochi
wichimeripua.
52 ’¡Áii eeme Moise nuurari ma'masitari! Tísia kaawe nane'riai
eemea, achini teeka kaawe mochitopuame Riosichio, ki wa'a te'tereka
mochitoamepua. Wa'a te'teriameai eemea, ki toani eeme wahjachioi,
kaawe te'tereka mochitomichioopua pu'kao, Riosichio.
53 Waikao o'inia, parisero ti'tijoea, Moise nuurari ma'masitaria
tiame, nekaweka tetewarepua Eesusio. Waikao o'inia wa'anao, ki
ta'iria yahcharepua Eesusio, muuwaeme itapiti iinatukeka, 54 ki
kaawe chaachasoopua pu'kao, chapisa wenejimiipua te'ta isaeri
pa'pamirachiopua.

12

Eesusie, ki pichiwaka chaachapame teriwa

1 Piie taawechio ki ookapi napawioiopua, ahkasi apochi momo-
tochikao, Eesusia wa'a e'nakameo, o'inerepua masitekao. Pahchao
o'inerepua cheekao:
—Eemea aamo inateka mochitopuapua, pu'ka parisero ti'tijoe
masitiao, ka'karuma masitiameka chaachapameopua ki ka'karuma
erakoka masitiaio. Puuu masitiaa, rewaruraka ikiyamepua, ti'tijoechi
mu'ipakao. 2 Pu'ka ahpo masitiai ki yooreka mochitoaa, noriwi
noonowiriaopua tiame, te'ta Riosi katewiachi taawechiopua, yooma
ma'chitapuaitemeripua. Kihta wa'atia itipipuaitepua, ki nane'rekao
Riosieo. 3 Wa'achita eemeai wa'achi te'teriame enesaa, yooma noriwi
aamo nayewariaa, yooma noriwi aamo noonowiriaopua tiameo,

ma'chiachi toapapuamepua puuua ma'chitakao, taajenachi. Wa'achitia puuu, yooremina yeetaeka ihchi naewatiameai, karijampa weripaka, ma'chitaka sisinamuniameka teeremapua.

Aatanapu seeweme tiamea
(Maateo 10:28-31)

4 ’Pukaepa neeea aamoo, no'o kaawe e'riao, aamo chaanenane, ka'te seeweka tetewamua ihta ti'tijoerio, aamoo na'ara yooroiopua, aamoo ahkasi merinarioiopua, aamo wa'a chaachapaiopua, ka'chi yorameripua aamo iikao. 5 Nape neeea aamo chaanenapua aatanakamera seewemerio: puuua Riosipua, Apoe taamo Noonokamera tewekachi kahtiame. Pu'kakamera seewemeri ki kaawe noonoikamea, pu'kao Apoe kokosariao, taamo iikachikamera kokosamekopua pu'kao, te'ta kokosarichi ihpapamaopua, ki wahjiamesi tajayachiopua na'i, wa'a ki wahjiamesi aiwaniame teeremiachi. Pukaepa Riosichikamera iyorika mochitopuapua, ki wa'a tiiame Riosi kokosari ikimichiopua amochio.

6 ’¿Tuchikina kehki nateyame eemea? ¿Ki ooka toomichi wa'api nehjiwamepu mariki tuchiki? Nape ku'ita kehki nateyoi Riosia, ki natakepamepua pu'kao. Ki ku'ita epeche nateyame eemea Riosiwichio. 7 Eemea ki teesa nakiwamepua Riosieo, ahkasi aamo kuupaoi kehkitaka ne'neka.

Riosie weratiamechi te'terio tuuwai ki suuwe erapame
(Maateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 ’Ka'te suuwe erapa noochio, aaata ti'tijoerichioi. Aaata noomina ahpo ma'chitame ti'tijoerichio, neeeai Tijoe Tijoetukamea, noomina te'terio ma'chitamania pu'kao, no'o Noonochi tewekachi kahtiamechiopua, yooma no'o Noono tewekachi ku'iwari, tetewachiopua tiame. 9 Nape ahpo wa'iname ti'tijoerio, ki noomina te'terio tuukao, wa'achitia neeeai, no'o wa'inemapua pukachio no'o ahjama teerewao, yooma no'o Noono tewekachi ku'iwari tetewachio.

10 ’No'o chiia na'arekamea, Riosieo cheriweme tiiamepua pehjio, nape aaata Riosi Riosiwarie ahpo nayewenia ki e'wiame enesaa, kiisi cheriwepuame puuua Riosieo, kiisi e'wekapa ahpo nayewia Riosiwario.

11 ’Nape no'o ahjama te'tiamea, wahka i'totiaipua isaeri napawikarichi wenejikao, ka'chi eramitia eemea, aamo nehpupaka nehjiamiao, 12 puuu wa'api Riosi Riosiwari amochi yasitoame, ihsimeripua aamo ku'ika nehjiatekao, aamo wenejiwa iinatukewao.

Ahpo paarasatiaeo maaporichi wichime tiiari

13 Eesusi masitioio, piiripi wa'achi keepuamea, senawato chaacharepua Eesusio peyachi, eee cheeka:

—Masitari, no'o ku'ika chaanemitia no'o pa'chio, taamo noono tooeria mukukao, naachutamichio.

14 Nape Eesusia pu'kao, nehjiarepua:

—¿Aaataekona weratiamenia pu'kawichio aaata nayewemichioo?

15 Wa'a cheeriopua pu'kao, Eesusia cheerepua yoomao:

—Aamo inateka mochitopuapua, te'ta ikotuwachi simiyameo; ta'iria mochiniamea, ki itapiti te'ta iinueniamepua.

16 Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepua. Waikao o'inerepua cheekao:

—Aaata tijoe ahpo echariachio, ki ookapi paarasatiamea, ki ookapi
apechunamiapa i'ipario, 17 e'rariatapua: “¿Akatia katewetane i'kao?
Ki iinuene ahkao.” 18 Ehjepao erapariatapua: “¡Aa! Na'sonamane
naaju no'o i'ipari toaniachio, epeche weruma ajawamane ihsisao,
pu'ka no'o i'ipamiao, yooma ojowimichiopua wa'ao. 19 Wa'a iin-
tosapaonia, chaanemania no'oo: Nee, tisiwá paarasatiame muuua,
ki ku'itapisiwichio. Resipusa ehpeo, ta'iria ko'kósa, ta'iria iijísa,
pahkoteka pu'séresa.” Wa'asa chaniriatapua. 20 Nape wa'a e'rariopua
pu'kao, Apoe Riosia chaaneriatapua pu'kao: “Kiisi inatame muuua.
Wa'a e'rakamekapa muuua, ehpe tukao mukima muuua. Puuu aamo
paarasatiaa, piirechi aaataoi, kiapuame puuua”, chaaneriata Riosia.
21 Waika ahpo keepuameo, chaanere Eesusia:
—Wa'a ikiyame pu'ka tijoechi oowitiamechi tiame ahpochewi-
chio erakoamechio, ki nakika mochitoamechiopua, Riosichikamera
paarasario.

Riosia, ahpo tatana inatena
(Maateo 6:25-34)

22 ’Pukaepa aamo chaanena neeea, ka'te epeche erako eemea, aamo
ko'kometiowichioo, aamo chuchamiaoi wisasorio. 23 Te'ta pichiwa
ahjaniamea, ki kooamee ahjaniamepua, wisasoriai, chuchaniameo.
24 Tetewame eemea kaarachio, ki echayameaipua, ki i'ipameoipua, ki
nuutiameaipua ko'kopuameo, tewiteniamepua Riosieo ko'kopuameo.
Riosiwichioo eemea, epeche nateyamepua, ki ihta tuchikichitia.
25 ¿Aatana eemea tahpitika e'rai iintonaria, aamoe waminatamua
aamo ahjario, piire taaweoi ehpecheo? 26 Ka'chi iika waminame
teeresaamua aamo ahjario piie taaweoi, ¿achini iika pu'ka aamo
tahpitika e'rarieo, kiamamua ihta aamo ahjariwachi nakisimiaopua,
ihtoriachisi taawewichio? Ohso kaawe Riosichi paparapuapua pu'kao,
aamo nakika yasitoao.
27 ’Ne'nemitia to'iwe seewarao, tísia peeniatiamekopua pu'kao, kihta
tekipanameaipua, kihta ikutamekoiopua ahpo peeniatiame teere-
puawichioopua. Wa'a tiiamepua. Saromoniai yawichikaipua, ki
epeche peeniatiame wakiratakamepua, ki pu'ka seewa tísia peeni-
atiamechitiao. 28 Riosio, to'iwekoipua pu'kao, tísia peenia tiame
teewiame enesoopua pu'kao, ¿kehkisa epeche aamo wakiratetare-
pua, yooma kiatarepua itapiti aamo nakiwiaoi? 29 Pukaepa ki
te'ta erakomete eemea, aamo ko'komiawichioo, aamo iijimiawichiooi.
30 Pu'ka wa'a tiiameo, ki Riosichi te'teriameche wa'a erakoamepua.
Nape aamoo, Riosi taamo Noono tewekachi kahtiame nane'riamepua
aamo itapiti nakiweka mochitoao, apoe aamo ihsiamepua aamo
ku'ikao. 31 Wa'a teeso eemea, Riosi neesetowachi mochitonarepuapua,
pu'kakamera nakika yooraka mochitoka, apoe ihsiamekopua yooma
ihta aamo nakiwia ki'yakao.

Tewekachi paarasatewa
(Maateo 6:19-21)

32 ’Aamoo noochi paparaka mochitoameo, tísia nakika yasitoamenia,
no'o pupuku po'wachitia neesetoka tetewamekopao, ka'te seeweka
mochitomitia eemea Satanasio, ihtaoi ki kaaweruma aamo na'ara
yoranarewao. Aamo Noono tewekachi kahtiamea, tísia kaawe

aamo neesetonariamepua ahpo ye'karichi mochipuawichioo, tísia
pu'sereka wa'a tiiame e'rariapa. 33 Nehjitiame maaemitiamua yooma
aamo iinuekaopapua. Riosi tooemitia pu'kao, ahjae ihsimichiopua
pu'kao, aaata kiamichiopua ahpo kianariao, ku'ipuame nakiyameo.
Wa'atiaomua, tewekachi nuutepanimua, kakupa, ka'chi ikiyachi, ki
yemipachi, ki'tiachioipua ichikoameo. 34 Aamo maayachi aamowichio
nateyame iinuwao, wa'a yasima muuuapu aamo inatario, wa'a kahti-
achitia aamo iikaopua.

Kaawe ahpo katewekame yasipuame

35 ’Ka'te kochika mochimitia eemea, ohso kaawe pusakame
mochipuapua, 36 aaata ahpo teeko neewiwachi enameri puuyame-
chitia te'terepuapua, enasoche yeetapukepuawichiopua pakimichioo.
37 Tísia peenia erakotariare ahpo teeko yorakiamea, wa'a te'teriame
tewitiapua ahpo teekoeo. Teekoraai tísia kaawe eratarepua
tewisaa, teekoraai tísia kaawe e'reka ajawemeripua kooameo,
ko'kopuawichioo. 38 Ahpo teeko naasipa tukaomi ahka eenakoio, tísia
kaawe erakotarepu ahpo teeko yorakiamea, pa'a marikarowa ahka
eenakoio.
39 Eesusia i'ka wa'achitari masitewari chaanerepua tiameo:
“Aaata petechi teekora nane'riame enesaa, achini keenako ahpo
ichikuepuameo, pu'ka keenako ki kochika yasimiipua, ki ahpo
ichikuepuawichioo.” 40 Wa'achitia eemeai, pu'pusame mochitopuapua
ohso kaawe, senawato enamaoi neeea, a'chitia keenakooi.
41 Waikao Peeroa iinatukerepua Eesusio:
—Masitari, ¿taamochewichio ohjoarepu, puuu wa'achitari aamo
cheeriaa, ki wahjachiwichioopua tiame?
42 Eesusia chaanerepua waikao:
—Aa, ¿ki pahtekakosa inamukame eemea, ahpo teeko kaarira
inatiame no'o aamo nayeweriao? ¿Ki yooma aaatachitiapua amochi-
tia noochi paparameopua, itapiti yoramichio no'o toowewa nuure-
waopua, ahkasi tewekachi no'o no'rasoopua eenechi no'o eenachi-
siopua? Wa'achitia aaata paamira i'wa weeechi ahpo ta'pechi
mochikame kianiame ahpo seekaere kaawe neesetomichioo, mehka
weeechi simisoo, wa'achitia neeeai tewekachi no'rasaa, yooma aaata
noochi paparameo, yooma napati ahpo inateka mochitomichio toi-
mania pu'kao, no'o kariwao. 43 Pu'ka ahpo teeko kaarira kaawe
neesetoka mochiriamea, tísia kaawe erakomeripua ahpo teeko ena-
soopua, pu'ka ahpo teekoeo tísia kaawe e'reretiapaopua, ahpo tísia
kaawe neesetoriaopua, ahpo teeko ta'perao. 44 Pichiwa chaaninia
pu'ka teekorao, tísia kaawe iintomerikopua pu'kawichioo, epeche
weruma neesetori kiameripua pu'kao, ahkasi yooma ahpo iin-
uwaoi. Neeeai wa'achitia iintomeripua eenechi enasaa, tísia kaawe
noonoikameopua no'owichioo, no'o neesetokeriaopua tísia kaawe
yooraka inateriopao. 45 Nape aaata ahpo teeko seekaerewao, ki enam-
eri maaeka ahpo teeko ki kaawe noonoikameo, ki ihkokekaopua ahpo
wahjachio, ahpoche kaawe ko'komia inatakameopua, nawajikache
yasaka pu'serekameopua, 46 apoe teekoraa senawato enasaopua, wa'a
nokayame tewisaopua, kiisi cheriweka tísia kokosameripua pu'kao,
yooma ahpo seekaerewa ahjamaopua, ki ahpo e'waka mochiri-
ameopua.

47 ’Aaataai ahpo teeko seekarewachitia tiiameo, nane'riameai tísia
iyoripua ahpo teeko iyorikameo, oowera yasakameopua kihta yooraka
ahpo nuureretiao, epeche weruma kokosari nakiyamepua. 48 Nape
kihta nane'riapa ki yoorakamea ahpo teekora nuurariao, ki te'ta
kokosapua nakiyamepua. Epeche machiyame ahpo nuurewao, epeche
iyorimete puuua ahpo nuurewao. Epeche kianiamea neesetomichioo,
epeche iyoriwa itaneniamepua ahpo neesetopuaichio tooweretiao.

Eesusichi paparapawichio aaata ahpo poanatuniame
(Maateo 10:34-36)

49 Eesusia, simiteka masitekao cheerepua:
—Neeea, noochi kaaweruma paparawa tajenatemia eenakamenia
amochio. Tísia pu'seriamii neeea, amochi ti'tijoechi ooweruochiopua
tiameo, tajenakame enesoo noochi paparario. 50 Neeea, ki nu'uti ai-
warichi u'matomeripua, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, te'ta piipakame
itipimichio tatakoririao. Ahkasi kajuyachisi iintosaapua tatakori
natetekao, tísia aiwamerimua noochio, ki ahjame eraniameo, ahkasi
kujuyachisi yoranariapa aamo tatakoriria natetekao. 51 ¿Ta'iria yoom-
ahka mochitemia no'o eenakame maayame eemea, napati inatakaopua
noochio? Ka'i ki wa'a teeremeripua. Neeea ti'tijoeo ooweruopua
tiameo, napati yoomahka paajutemia eenakamenia noochio, noochi
paparaka mochitomichiopua. Nape ti'tijoeria, ki yoomahka nap-
ati paparaka mochitomeripua noochio, ki yoomahka napati no'o
chiia pichikemeirikapapua. Wa'a te'tiapa ti'tijoeria, ki napati ahpo
kaawe e'reka mochitomeripua, ahkasioi tísia nekakomeripua apochio.
Apochi nekakoapa puuua, ahkasioi poanatumeripua apochio. 52 Wa'a
iikaopua, mariki mochikachio piiripi ta'pechio, ooka wa'api no'o
nakitarepu wa'ao, wahjachi paikaa ka'ikoio. Wa'a tiiapao, ahpo poana-
tumapua ahpo poponiemea pipiniemeopua tiameo. 53 Yayawaraa,
ahpo tatanachitiaoi, ki napati noochi paparamapua; tatanaraai, ahpo
yayawachitiao, ki napati noochi paparameripua; waasiraai, ahpo mo-
niawachioi oowitiameo ki kaawe nakika tetewimapua pu'kao noochi
paparamekopapua pu'kao; moniawaraa, ahpo waasichio, wa'achi
teeremeripua pukachio, ki noochi paparemekopua pu'kao.

Kajuyachi taawechiamio, naania teetomiachi
(Maateo 16:1-4; Marako 8:11-13)

54 Eesusia muuwari simiteka naewakaopua pehjio, cheerepu
ti'tijoerio:
—Eemea, ariyachi toomaritame tetewapao, yukimio tuusoo,
yuyukuamepua pichiwa. 55 I'ka weee tekiyanatikia eejesoopua,
tataremeri asimeriko aamo tuusoo, pichiwa wa'a teeremeripua.
56 Yooma pu'kao machiyame enesaa eemea, ¿achini iikai ki pahteka
tetewame eemea ehpe taawechiami amochi ikiyao, yooma no'o
yooraka inisiao, amoe pusie tetewaio? Wa'a teesoo, ki pichiwa
nane'riai chaachapame eemea itapiti ikimiao. Wa'a tiiapao eemea,
oowera wihkuaka chaachapame eemea, aamoe wa'apioi.

Ta'iria te'terewa i'yaniame ahpo seepurawachi
(Maateo 5:25-26)

57 Wa'a cheesaa Eesusia, cheerepua tiameo:

—¿Achini iikai ki aamoe wa'api ahpo katewena eemea, ahpo kaawe
teerepuawichioopua ki kaawe ahpo nokariao, te'ta Riosi nakiyachitia?
58 Aaata peereichi aamo i'tonaresoo, ohso kaawe ke'chu peereichi
aamo i'tonioi, katewepuapua aamo wenejiame ahjamao. 59 Wa'a
i'totiame enesaapamua, ki machenama muuua wa'ao, ahkasi aamo
ki kaawe iintoria yooma natetesapa. Pukaepa neeea aamoo, chaani-
amepua: Ke'chu asioi kajuyachi Riosi te'ta peereio, Riosi ahjama aamo
katewepuapua yooma aamo ki kaawe iintoriopua natetepuameo, kihta
kokosari amochi teerepuawichiopua Riosi peereirachio.

13

Riosichi enepaniame te'ta nateyamera

1 Pu'ka taawechiami tiameo, Eesusichi e'enarepua kooria Eerusareni
o'inia, Eesusio ahka kahtiachiami. Puuua chaachaparepua Eesusio,
Piirato ahpo soontaroeo, Arirea e'enakame ko'yakapua, Riosiwichio
mananioiopua animari ko'itiame, i'isaeri tioparachiopua. 2 Wa'a tiiame
tuuyetiapa Eesusia, cheeka iinatukerepua ahpo masiteka ihsiaopua:

—¿Aatia tiiachipa ko'iretiarepua? ¿Epeche tatakoririapa, ki wah-
jachi Arirea mochikamechitia? ¿Riosi kokosari iintokame maaena
eemea Piiratoo? 3 Ka'i puuua. Riosia te'ta kokosamepua nape wa'atia,
yooma ki apochi e'enakameopua, wahjipakameka teewiamepua
pu'kao apochiopua poana, ki seenampasi wa'asi. 4 ¿Ihtana erakona
eemea, pu'ka oosa mariki osanao mesuka wahjipakameopua Siroe
chupakarichio, epeche tatakorikapa ki Eerusareni mochikamechitia,
wa'a iikame maaena eemea? 5 Ka'i puuua. Ki wa'a te'tereriapa
wa'a iikamepua. Nape aaata eemea, ahjame ohjoaiopua pehjio, ki
Riosichi paparaka aamo tatakoriwa toinaresaa, wahjipakameka tiiame
eemeapa Riosiwichioo.

Eechichuna ki taakiame wa'achitarichi nayeweniame

6 Eesusia waikao, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, eechichuna echi-
wamechitiaka nayewerepua:

—Aaata tijoea, piiripi eechichuna echiwa echariataipua, taaketaoipu
e'raka. Tehpe neipamio, taakerio o'raka simiriataipua ne'nemia.
Nape ne'nioio, piiripioi ki taakeriatapua. 7 Wa'a tiioopa pu'kao,
chaaneriatapua ahpo moromatuao: “Paika paaumpari i'tonanepa eje-
nakao, ki tewaka piiirípioi i'ka wauri taakeriao. Po'tanapuapua ohso
kaawe, kihtawichio eina teeremichiopua wa'ao.” 8 Nape pu'ka echiwa
inatiamea, chaaneriatapua echakameo: “Toimitiao pehji. Itapitioi
yahcheka kaawe yoramane wejikekao, taaketaoipu wa'a yoratiaa.
9 Taakesoo eenechi paaumparichio, wa'atia toipuapu. Ki taakesoopua
waikamio, po'tanapuapu.”

Eesusia tuumurame oowitiame yachapatena resipuniame taawechi

10 Piie taawe resipuniame taawechio, Eesusia napawikarichi ihsiri-
aipua masiteka, 11 wa'achi yasariaipua piiripi oowitiame, tuumuwari
kokoriame. Wa'a ikiteriaipu na'arari tijoeturia, oosa mariki aampa
osanao paaumpari i'toriaipua, ki werisika riisakao. 12 Eesusia wa'a
kahtiame tetewapao, apochi enanuresaopua, chaanerepua:

—Oowitiame, saukame itipiamemua, aamo kokoriao.

13 Wa'a cheeka ahjachi seekarepasoopua, yachapakame itipire ooitiamea, kaawe oisirepua waikao, riisasipakao. Wa'a ikikapa oowitiamea saukao, tísia kaawe e'reka nayewerepua, cheriwema Riosio. 14 Nape wa'a napawikarichi paamiratuamea, tísia nekarepua, Eesusi iintoriawichioopua resipuniachi taawechio, pu'ka oowitiame sautekao. Wa'a iikapa puuua, chaanerepua wa'ao yooma ti'tijoerio:

—Tekipananiamea, puhsani taawechepua, pu'kache taawechiami e'enamete eemea, aamo sautemiawichioo, ki resipuniame taawechi.

15 Eesusia waikao chaanerepua:

—¡Wisikuame eemea! ¿Ki nerojimia i'toamekosa eemea animari ko'rerachi ma'chipasaopua, aamo oisiwao, aamo uuruoikosaoiopuá, resipuniame taawechikooikoopua? 16 Wa'a nokiwachi enesoo, ¿aatia ki sautepuame ohjoare ihji ooitiamea, resipuniame taawechikoopua, i'ka ooitiameo ehkoriami Aurani tetejimarichi eenamekoopua, ki ehpesi kokoretetiameopua Satanasieo?

17 Wa'a chiiopa Eesusio, puuu a'chi chaachapamea, ahpo newitotio eraparepua, nape wahjachi ti'tijoeria, ohsotia peenia erakorepua, yooma wa'a, itapiti peeniatiame iintoriawichioopua.

Wacherai pahchira wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 13:31-32; Marako 4:30-32)

18 Eesusia simitekaopua masitekao, cheerepua:

—¿Ihtanaka tiametatane Riosi ye'karichi simiyameo? ¿Aatia chanika naewatane pu'kao? 19 Puuu ye'karia, wacherai kuuu pahchiraka tiiamepua. Núú'utikoipua pahchirao, echitiaopua ki nu'uti weripame, ahkasi tuchikioi ahjachi ta'sotachi. Wa'a tiiame Riosi ye'karia, ki weruma o'inetiaipua, ki ku'wichisi enepame, ki ookapi ti'tijoeri ohjorepuachi.

Rewarura wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 13:33)

20 Eesusia cheerepua tiameo:

—¿Ihtanaka tiameko tuutania tiameo, Riosi ye'kario? 21 Ihjia, rewaruraka tiamepua, ooweru paanitameo, paatusi yahchia a'pomichiopua, muuenati mu'ika. Wa'a iika weruma mehtamepua, Riosi ye'karia.

Ku'wichikachi muira
(Maateo 7:13-14, 21-23)

22 Eerusareni simiyai Eesusia, muuwaeme mochiwachiami masitesirepua, o'okapi mochiwachiami tiame. 23 Wa'ami simika masitioiopua, aaataa iinatukerepua:

—¿Paamira, páikapijoarepu, tatakorichi newipameria?

24 Eesusia chaanerepua:

—Riosi ye'karichi muirachia, ki weeresi puuua. Wa'a muiniamea ki oowera aaata pakime tiiachipua ki Riosi reesiseri iinuesaa, wa'a tiiachipa wa'ao muuwaeme muinariaiopua, ka'chi iika muiyamepua. 25 Nape taamo Noono tewekachi kahtiame yeetepasaapua wa'ao, aaataoi ki reesisemapua muimichioopua wa'asi. Pu'ka taawechiamio muuwaeme enapoiopua chaachapakao: “¡Paamíra, taamo yeetapukesaaa!” Wa'a chaachapoipua paamiraa, chaanemapua: “Ka'i, kiisi aamo macheyamenia aamoo, ahka e'nameo.” 26 Nape aapoea,

chaachapamapua: “¿Nape Paamira, ki pirena ko'kakame teeme, aamo
pooechi ihtoai taamo masiterioio?” 27 Nape neee Paamiraa pu'ka
taawechio chaanemania pu'kao: “Ka'i, kiisi aamo maachinia, seesenu
eemea noochio. Yaapi se'wisa eemea noochio, ki ka'karuma iintosiame
ti'tijoeri.” 28 Wa'a teeremera kajuyachiopua, no'o eenechi enasoo.
Waika taawechio eemea, ki sewina erapakamea iikachio tatakori
toakao, naarakoma eemea, pu'ka aamo ehkoriami Riosi nayewatura
tetewapaopua, wa'a mochikame yooremina, Auraniopua, Ihsaopua,
Aakowoopua tiame, ka'chi ikime e'rapa eemea, pu'ka mochikachi
muinariaio. 29 Wa'ao waika taawechio wa'ao, yomatiame i'ka weeechi
ti'tijoe ooweru tiame e'enameripua, i'ka weeechi kapoyachikia, tetuya-
chitikia, cherayachitepa, ariyachitikia. 30 Pu'ka taawechio, muuwaeme
te'ta ahpo muime te'terekai, ki muimapua, ki tatakori papakotiame
enesaa; nape, ki muime te'terekameai, nape papakotiamea ahpo
tatakoriwa toakao, muimeriai teeremapua.

Eesusia Eerusareniwichio naaranipua
(Maateo 23:37-39)

31 Pu'ka wa'apichioi, wa'achi e'enaka ookapi parisero Eesusichi
paparakameai, chaanerepua Eesusio:
—¡Masitári! Yaapiti machenamitia i'wao, aamo merinariapu Eerore.
32 Nape Eesusia chaanerepua pu'kao:
—Nonorakao chaanemitia eemea pu'ka keeochi tísia wihkuameo:
“Nee, ehpeo meere tiameo, iiweta pehji i'wa no'o ihsimio” —
tuuyemitiapua—, “ti'tijoeri na'arari pakitekame puuyachekaopua,
ti'tijoeri kokoriame sautekaopua tiame. Meerekachiopua kajusaapa,
wa'a no'o enamio” —tuuyemitiapua pu'kao—. 33 Ooka taawe toitena
neeeapa, no'o asiyachio wa'a Eerusareni. Wa'a asinariame neeea,
aaata Riosi nayewaturao, ki ma'chi Eerusareni mukimerikopua.
34 Waikao Eesusia Eerusareni inatakao, chaanerepua pu'ka
muuwario:
—¡Áii muuu Eerusarenia! Muuu Riosi na'nayewatura ko'yamera,
papaka ko'yame amochi nayewatumeri uhjureretiaopua. Kehkinasa
aamo na'poakame neeea noochi pirenatumichioo, totori yeeyerachi-
tia ahpo masatere toapanariamechitia, nape kiisi nakikame eemea.
35 Ehpeo muuu Eerusarenia, ooruchi itipimerimua aamo ta'perao,
wa'a teeka itipimerimua, ahkasi no'o eenachisi eenechi, waikao
chaachapapuameo: “Kaawechupena eenakame muuua, te'ta Amoe
Paamira Riosichi eename.”

14

Eesusia a'popari kokoriame sautena

1 Piie taawechio, Eesusio ko'komia yeetotioiopua, aaata parisero
paamiratuame ta'perachio, wa'achi mochiriaipua tiame wahjachi
pa'parisero. Puuu wahjachi pa'pariseroa, inateriai puuua Eesusio,
aatia iintotarepu erakoka. 2 Wa'achi yasariai piirechi tijoeai, a'popari
kokoriame. 3 Eesusia Moise nuurari ma'masitario, parisero ti'tijoeopua
tiame, iinatukerepua:
—¿Reesiseniamejuarepua resipuniame taawechio, kokoriame
sautewao? ¿Eje'é, ka'ikosaoi?

4 Nape aapoeo, kiisi chaachaparepua. Waikao ki chaachapakopa
pu'kao, apochi uukaopua kokoriameo, sauterepua. Wa'a ikisaopua,
uhjurarepua no'ramichio. 5 Pu'ka tijoe sautesaapa Eesusia, chaanere-
pua yooma wahjao:
—¿Aatana eemea ki ma'chipata aamo oisio, aamo taanaoiopua teko-
richi wichisoopua neeropairachi, pe'yachi resipuniame taawechikoio?
6 Nape aapoeo, kihta nehjianarere puuua.

Nenewiwa pahkochi paajutetiame

7 Eesusia, ko'komia mochipuapuachio, epeche weruma te'teriame
mochipamiachi uuyopua pu'kao, i'ka wa'achitaka nayewarepua:
8 —Wahka nenewiwachi paajutetiaa ko'komichioo, ka'te te'ta iyori-
wachi yasipamitiamua, seenekachi epeche weruma tiiame paajutetiame enasoo, 9 ki aamo werisipuka, sewina yachapamichioopua. Wa'a
yoratiaamua, tísia suuwe e'raka, sewina yasipamamua. 10 Ohso kaawe
muuua wahka paajutetiaa, mehka iyoriwa mochipamiachi yasipapua-
pua. Wa'a tiiaopu aamo paajutekame enasaa, ahpo chokichi yasi-
patemaoipua, epeche iyoriwa mochikachio. Wa'a aamo yoratioopua
wahjachi aamo ahjama napawikamea, te'ta iyorika aamo tetewima-
pua. 11 Apoe wa'api ahpo weruma iintamia, suuwe erapatepuamepua;
nape ki ahpo weruma uuyamea, weruma teewepuamepua Riosieo,
ahpo te'ta katewiachi taawechio.
12 Ahpo paajutekameo chaanerepu tiame:
—Itapiti kooame pahkotasaamua, ka'te totomiwaemeche paajutemi-
tiamua, aamo tetejimacheoi, aamo wa'achi yorame te'tiameopua.
13 Ohso kaawe ihtaoi kooame pahkotasaa, naatikamera paajutepapua,
ki totomiwaemera ti'tijoe ooweru tiame, a'chi iika kahpokame ti'tijoe
ooweru tiame, rojowi ti'tijoe ooweru tiame, ki mamachiriame tiame.
14 Pu'kakamera paajutepuapua, ka'chi iika nateteme tiiopa pu'kao,
aamo no'rarewa paajutewao. Nape aapoeo ki aamo no'raweme teere-
rioipua paajutewao, aamo Noono tewekachi kahtiamea, ki teesa aamo
kaawe ikitema puuua, ka'karuma ti'tijoe ooweru tiame oijenatiaio.

Aari te'ta koi'wa wa'achitaka nayewatiame

15 Piiripi wa'a kahtiamea meesa chokichio, wa'a chiiopa Eesusio,
chaacharepua:
—Wa'a teeresoo waika taawechio, ¿ki teesa ta'iria ko'komerijoarepua
wa'a, Riosi ahjamao?
16 Nape Eesusia, chaanerepua pu'kao:
—Wa'atepua tiiao, nape siimerichemua, Riosie paajutetiachio. Wa'a
cheesaapua o'inere cheekao:
—Piie taawechio piiripi tijoea, weruma kooame yoorariataipua paa-
jutewa. Wa'a ikisaopua, muuwaeme paajuteriataipua wa'ao. 17 Yooma
wasipatesaapapua, uhjurariataipua waikao yooma paajutemichiopua,
ko'komia e'enamichioopua. 18 Nape puuua, a'chikoi chaachaparepu
ki e'nanariapa. Piiripia cheeriatapua: “Ka'chi eranurepuapua ki
no'o siinkoi, we'e no'o tararia ne'nemia simiyo tuupuapua”, chee-
riatapua. 19 Piirechia cheeriatapua: “Mariki maakurawa oisi no'o
tarario tuupuapua, ka'chi no'o e'repo tuupuapua ki no'o simikoi,
pu'ka oisi ne'nemia no'o simiyo tuupuapua.” 20 Ehpeche piirechia
cheeriatapua: “Ka'i, pukeri neewikame neeea, ki siima neeea. No'o

cheriwenurepuapua pu'kao, ki no'o simikoi”, cheeriatapua. 21 Ehjepao,
uhjuratiame enasaapa: “Ki e'enanarekapu”, chaaneriatapua ahpo
teekoo. Wa'a chaanetiapa teekoraa, tísia nekariatapua. Wa'a ikisaopua
eenechio, cheeriatapua: “Ehpeo yaapi siinka, yooma paajutemitiapua,
kihta paarasatiameoi, pooechiami aamo tewaya, yooma sihkochiami
aamo tewaya tiame. Te'ta tesiwa te'tiamera paajutemitia: rojowika
ohjoame, panaka ohjoniame ki ma'chiriapa, wa'a mahka ruhjika kah-
pokame.” 22 “Paamira, yooma yoorakameniapa aamo cheeriao, nape
itipina pehji mochipuapuachio, ko'komia”, cheeriata uhjuratiamea.
23 Waikao teekoraa chaaneriatapua: “Wahka epeche mehka pooechi-
ami i'yasaopua, utewa yorasaopua e'enamichioo, mochiwapuapua
wa'ao. Yooma ko're chokichiami, aamo tewariaoi, muinurepuapua
no'o ta'pechi, pochimichiopua i'wa. 24 Aaataai ki nakikamea no'oe
paajutetiaio, kiisi ko'komeripua no'o kooameo.” Wa'a teeremeri Riosia,
ti'tijoerichio.

¿Ihtana aiwaniame Eesusi na'naritoniameo?

25 Piirechi taawechio, seenepi simikame Eesusia, muuwaeme noki-
sioiopua ahpo ahjamao, ku'rikao chaacharepua:
26 —No'o pichiwa na'naritonariamea, epeche no'o nakimeripua
ki ahpo yayawachitia, epeche ki ahpo poponichitia, ahpo pipinioi,
epeche ki ahpo uupichitia, epeche ki ahpo ahjarichitia. Ki wa'a
teeka no'o nakiyame enesaa, ka'chi iika no'o na'naritomerimua.
27 Ki ahpo maaporichi teetonariamea no'owichioo, ka'chi iika no'o
na'naritome enemeripua. Kaawe ahpo inataniamepua ke'chu no'o
na'naritoaio. 28 Ke'chu no'o na'naritoaio, kaawe aamo ne'nepuapua
amochio, ihtanakamera ehpeche nateyamerakoopua, aamo iintomiao.
¿Ki aaata karitameai, pahcha ne'nesapa ahpo wekatemiaopua toomio,
o'ichamepua? 29 Ki wa'a iintokame enesoo, ahpo kaari o'inekai ki ka-
jusoo, suuwe erapori chaanepuamepua waikao, wa'ami u'matopamee,
a'acheka pu'kao. 30 Waikao ti'tijoeria, pu'ka ki kajukame ne'nekao,
chaachapamapua: “Nee, ¿kiisi kajurepu tiame?” 31 Yawichiai, ki
nasiwameripua aaata piirechi yawichichio, ki newitomeri enesaa,
ahpo oosa mariki miiri soontaroeopua, piirechi yawichichi, piire
weerewa miiri iinuemechiopua soontaroo. 32 Ki newitomeri teere-
saapua, uhjuramapua waikao katewemichio, kehkioi kiamio tuuka, ki
nasiwapuawichio. 33 Pukaepa muuua, kaawe inatapuapua pahchao,
noochi enanariaa. Aamo iinueka kahtia, epeche nateyamera maae-
saamua ki noochi enaniamechitia, ka'chi iika enamerimua noominao,
noochi te'teretomiao.

Oonaai wekatiame ahpo onachari
(Maateo 5:13; Marako 9:50)

34 Wa'a cheesapa Eesusia, oonachi simiyame naewarepua
wa'achitarichio. Puuua cheerepua ti'tijoerio:
—Eemea, oonachitiapua. Oonaa, tísia nakiwamepua, onachariesaa-
pua pehjio. Nape ahpo onachari wekatesaapua, ¿achini iika
eenechi onataparetapua? 35 Ki kaawe ihsiamepua to'iwe wasachi
wakipatewawichiooi, itapiti kasaraoi echipuamewichio onawepuaoi,
ipapuamepua wa'asi. Pahteka inamumitia i'ka no'o cheeriao, ki wa'a
ikipuaichio aamoo.

15

Piiripi po'wa wekatetiame, wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 18:10-14)

1 Yooma yawichiwichio koparoamea, wahjachi ti'tijoeria tiame
tatakoriwaeme, Eesusi waapi e'enarepua keepumia. 2 Parisero ti'tijoea
wa'a noonoikopa pu'kao, ahpo chaachaparepua Eesusio, pa'parisero
ti'tijoea:
—Nee, achini ihsiamepua. Ihji tijoea, yooma tatakoriameoi,
toayamepua ahpo naaepamichioo, ahjama koayamepua tiameo.
3 Wa'a chaachapopa i'kao, Eesusia i'ka wa'achitarichi nayewerepua:
4 —¿Aatana eemea piie siento puhkuemea po'wa, piiripi wekate-
saa, ki simiyamepua i'yamiao, piiripi toiyameopua siento? 5 Ihjia
i'yai tewesaapa, mooketoka no'rasaapa ahpo ta'pechio, kaawe e'raka
chanimapua waapi ohjoemeo: 6 “¡U'masio ne'nemia! Tewakasai
neeeapa no'o wekateria po'wao. Pahkotamane pu'ka no'o tewariawi-
chioo.” 7 I'ka wa'achi tiiame, epeche kaawe erapuame te'pa tewekachi
mochikame Riosi ku'iwarieeopua wa'asi, aaataoi we'wemerakamera
ahpo tatakoria toimo tuukameopua Riosio, ki wahjachitia ti'tijoeo
ooweru tiamechitia, ahpo tatakoria ki toinareriachitiaopua wa'asi.

Oowitiame ahpo tomiwao tewakame

8 Waikao tepuyame nayewasaopua Eesusia, toomi wekatetiame
nayewarepua waikao wa'achitarichio. Puuua cheerepua:
—¿Aatana oowitiame, oosa mariki toomi oosa mariki taawechi yowi-
wame iinuekai piiripi wekatesaapua, ki chichika i'yatarepua ahkasi
ahpo tewayachisio, tukapachi enesoo tahjekaoioopua? 9 Tewisapaopua
i'kao, ¿ki yooma ahpo kaawe e'ria tuuyetarepua, ahpo tísia
kaawe e'raopua, ahpo wekateria tewariapao? I'ka oowitiame
kaawe e'reka tetewamea chaachapamiipua: “¡Kaawechupena muuua
tewakamepua! ¡Teemeai aamo tewariopao, amochitia tísia kaawe
erakoamepua!” 10 Wa'achitia Riosiai, tísia kaawe eramapua ahpo
tewekachi ku'kuiwara ahjamao, aaata tísia tatakorichi wekakameoio,
apochikamera eenariopao paparamiao, tatakoriria chewipuawichioo,
aaataoi apochi paparamia eenariopao, ahpo tatakoriria cheriwepuawi-
chioo.

Aaata ahpo taana cheriwekame, wa'achitarichi nayewaniame

11 Eesusia naewarepua tiameo, cheeka:
—Aaata tijoea ooka tatanaeriataipua. 12 Piie taawechi neipa wee-
riamea, chaaneriataipua ahpo noonoo: “No'noo, no'o kiajeraninia
aamo mukusa tooemio.” Wa'achiopa ahpo taanao noonoraa, yooma
ahpo tatana naachuterepua iyosichi iyopusapua, yooma pipiripi
weewara iinueka itipiniameopua. 13 Waikao ehjepamio pooniraa,
yooma ahpo weewa nehjisaopua, wahka akipariatapua waikao, méhka
pirenachi weeechi. Wa'a asisaopua, o'ineriatapua ahpo toomi na'ataka,
itapiti suwepori ihsiwachi. 14 Ahpo tomiwa sopasoopua, ki nu'uti
toorewi eenariatapua wa'a weeechio. Waikao puuua tísia toore
aiwapao, 15 tehki i'yasiriatapua pu'ka weeechio. Ehjepamio tewisaapa
tehkio, o'ineriatapua tekipanakao, koowi inateka, wa'api ohjoeme
tijoe, puhkura. 16 Waikao ihjia tekipanaio, tísia chorowapaopua,
koowi koi'teniameoi ko'konareriataipua, nape ki kiatiapaopua pu'kaoi,

wa'atia itipiriatapua. 17 Waikao tísia aiwapa tooreo, e'rariatapua:
“No'o noono kahtiachio ki aiwaniachi tooreo, paarasanipua wa'ao.
Muuwaeme no'o noono ahjama tekipanamea, ki aiwanipua tooreo.
Nape neeea i'wao, amori mukuyame kahtinia toore. 18 No'ramane ohso
kaawe, no'o noono kahtiachi. Wa'a asisaa chaanemane: No'no, iinya
iintokame neeea. Taamo Noono te'pa kahtiamechio, tatakorikame
neeea noochio, amochiopua tiame. 19 Kiisi aamo taana enemetekoinia
ehpeo, nape wa'atioi, aamo no'o cheriwesoo, oowera tekipanamechitia,
uupuapua. Wa'a chaanemane no'o noonoo, asisaa.” 20 Waikao wa'a
erasaopua, no'ariatapua ahpo noonochio.

’Noonoraa i'ka asioiopua ta'pechio, wa'a ihtoame tetewapaopua
mehka o'inia ihtoiopua pehjio, tísia tesiwa teetopa ahpo taanao,
u'masiriatapua natepamiao. Natepasaapa noonoraa, koorepaka
chuchuriatapua pu'kao. 21 Waikao taanaraa, chaaneriatapua ahpo
noonoo: “No'noo, tísia tatakorikame neeea, te'pa kahtiame Noono-
chiopua, amochiopua tiame. Kiisi aamo taana enemete neeea.”
22 Wa'a chiiopa ahpo taanao noonoraa, yaapiti sisinamuriatapua ahpo
ta'pechi mochikameopua chaaneka: “Yaapiti. U'yepake wisasori,
epeche ka'karumara, chuhchepuapu. Aanio tiame u'yepamitia, sutuchi
chuhchepuame, wa'a ikisa kaaka we'wemera. 23 Wa'a ikisaopua
tiameo, weesero i'noramitiapua, epeche wiiyamera. Pahkotapuapu
merisa, ta'iria ko'kopuawichio, tísia kaawe erakoka. 24 Pahkotemane
i'ka no'o taanao, mukukameka teererioipua pu'kao, eenariopa. Ihjia
eenakao, eenechi oijenakamekatepua. I'ka no'o noorao, wekatekai
neeea, eenechi tewakamepua.” Waikao o'ineriata pahkoa, yoomahka
pu'sereka.

25 ’Nape pahcha naawakamea pa'chira, wasachi ihsiriatapua
tekipanakao. Ihjia eenaiopua, ke'chu asiyaiopua ahpo ta'pechio,
weeru chiiame inamuriatapua, sooni cheeteniame yawika.
26 Waikaopua asisaapa ahpo ta'pechio, aaata ahpo ta'pechi mochikame
iinatukeriatapua cheeka: “¿Ihtana pahkotania i'wao?” 27 Wa'a
tekipanamea, nehjiariatapua: “Aamo pooni pahkoteniapua. Aamo
noonoa, aamo pooni pahkotiapua eenechi eenariopa wahka oiyai,
pu'kawichioopua, weesero me'yeriapua epeche sowiyamera, eenario
tuukaopua kaaweruma.” 28 Waikao pa'chiraa tísia nekakao, kiisi
pakinareriataipua wa'ao. Nape noonoraa kahtiachi eenakao,
cheriweka nayewekaopua, pakinureriatapua. 29 Nape taanara
pa'chiraa, chaaneriatapua ahpo noonoo: “Nape muuua, ki ehpesi
no'o tekipanaoiopua aamo e'weka, seenepioi ki e'wekao, seenepioi ki
no'o pahkotiamemua, no'o taaenarichio, no'o kaawe e'ria ahjama
ko'komichioopua, pu'sereka. 30 Nape muuua i'ka aamo taana
enasoopua, oowera suweporichi oika na'atakameoipua toomio,
ikanati me'yamemua epeche wiiyame weeseroo, no'owichioo ki
wa'a iintokameai.” 31 Waikao noonoraa chaaneriatapua: “Nape
no'o nooláá, muuua senepi taawechi no'o ahjama kahtiamepua,
yooma no'o iinueka kahtiaopua, yooma aamo iinuwapua tiame.
32 Nape i'ka aamo poonio, mukukameka teereriopua pu'kao, eenechi
eenakaopua, oijenameka ikiriopa pu'kao; wekakameka teererioipua
tiameo, eenechi tewitiameka ikiriopa pu'kao. Pukaepa kaawepua,
kaawe e'raka pahkoteniamepua.”

Waikao Eesusia, kajusapa pu'ka noonora ahpo taana cheriwetiameo nayewakao, chaanerepua yooma ahpo masitia keepuameo:

—Wa'achi teeka cheriwiame te'pa kahtiame taamo Noonoa, ahpo tatakoriwa tuuka enapameo apochiopua, ahpo tatanachitia uuka.

16

Aaata teeko neesetokiame, kiisi kaawe iintokame

1 Eesusia ahpo masitiachi keepuameo, i'ka piirechi wa'achitarichi nayewerepua:

—Aaata tijoe tísia paarastiame weeechio, ahpo paarasatia neesetokiameo, yooma ahpo paarasatia, na'atame inamuriatapua. 2 Teekoraa wa'a tiame inamukapaopua pu'kao, paaesa iinatukeriatapua pu'kao: “¿Achini iikai no'o ichikuame muuua? Yooma nane'riamenia aamoé no'o ichikokenioo. Yooma ihtetaripapua no'o tomiwa aamo ma'chipariaopua, yooma kehkisasaapua, no'o iyotaperichi toapuapua, no'o nane'remichiopua. Ki tekipanamerimua wa'asio noochio.” 3 Waikao ahpo teeko tehkiwa neesetoamea, e'rariatapua: “¿Ihtana yoratarene ehpeo?, no'o teeko u'yesoopua tehkio. Ki utewaemenia wa'asi wasachi tekipanamiao, ihkorewa itakaio, tísia suuwe e'ramenia. 4 Aa, inatepane no'o iintomiao, aachin teeka no'o ku'ipuaichiopua, ki tehkiekoio.” 5 Waikao yooma ahpo teeko wikirieme paaesapao, iinatukeriatapua. Pahcha simiyameo, chaaneriatapua: “¿Ihkina wikiriemua taamo teekoo?”, chaaneriatapua. 6 Puuu tekipanamea, cheeriatapua pu'kao: “Neeea, piie siento piire weerewa aampa oosa mariki weeweruma sikori, waariri tewaniame, ooriwo nerosowi koi'wame wikirienia. Puuu waariria, piire weerewa aampa mariki ri'ritoro to'wame enerepua pipiripio.” Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriatapua pu'kao: “Nee, tamochiche nane'rewa itipimeri ihjia. Aamo wikiriao, naasipasi cho'wemane, ooka weerewa oosa mariki waariri wa'api, wikirieka itipimerimua.” 7 Piirechi tekipanameo iinatukeriataipua tiameo: “¿Kehkinapu aamo wikiriaa?” “Neeea, piie siento aaneka wikiriemenia tiirikoo”, cheeriatapu wikiriemea. Waikao tehki paamiratuamea, chaaneriatapua pu'kaoi: “Nee, ka'te tuumitia naaju aaataoi, neeea, naao weerewa aaneka, wikirieka itipitemania aamoo”, chaaneriatapua. 8 Teekoraa nane'resaapa i'ka iintoriao, e'rariatapua: “¿Ki teesa inatame puuua?”, e'rariatapua.

Pu'ka wa'achitari kajusapa Eesusia, chaanerepua ahpo keepuameo:

—Tísia pichiwa ihjia: Tukapachi ohjoamea, te'ta a'chikoi nokaka pepeniamepua ahpo ihsimiao, ki Riosichi paparaka mochitoamerakamerachitia, ki Riosi taajenarichi ohjoamechitiao.

9 ’Pukaepa aamo chaanenania, ka'te wa'achi noonoimitia eemea, pu'ka tehki paamiratuameo, ki kaawe iintoriachitia. Ohso kaawe eemea, paikapioi iinuekaio, ookapieoi ku'ika mochitopuapua aaata tísia tooremuka mochikameo. Wa'a nokayame enesaa eemea, tewekachikamera ohjorewachi te'ta paarasarikamera iinuemeripua.

10 ’Kaawe iintokame enesaamua paikaoi aamo Riosie kianiao, kaawe iintomerimua, epeche kiatiai Riosieo neesetomichioo. Nape ki kaawe neesetosaamua, paikapioi Riosie aamo neesetotetiao, ¿ihtana aamo kiatare Riosia, ehpeche aamo itapiti neesetomichio? 11 Aamo iinueka

paikapioi ki kaawe neesetoka yasitokame enesoo, ¿kiapua tiiamejuarepua Riosieo, itapiti neesetokepuawichioo ahpo kehkiwachi? 12 Aaata kiisi peeniame enesoo, ahpo wa'api iinuwaoi neesetokao, ¿kiatariamejoarepua aaataeo, ahpo iinueka neesetokemichioo?
13 Eesusi wa'a tiiame masitesaapa, eee cheerepua:
—Aaataai ka'chi iika yorakemetepua ooka teekoo wa'api keenakoo, eee tiiamekopa: piiripi ahpo teeko yorakioio, piire ahpo teekoai wa'apichi keenako ahpo yorakejemerikopua. Puuua waikao, piiripi teekokamera yorakiopaopua, piire teekoa nekamapua; piiripi teekokamera ahsieme yorakepuamepua, piie ahpo teekoo toaka. Wa'a tiiachiopua aaataai, Riosikamera te'ta nakiyamea, ka'chi iika weemumetepua toomichio.
14 Pa'parisero ti'tijoea, pu'ka inamukapaopua, a'achere puuua, toomikamera pu'seriapapua. 15 Waikao Eesusia chaanerepua:
—Nape Riosia nane'riamepua aamoo, toomichikamera te'ta paparamekopua, ki ahpokamerachi. Eeme pa'pariseroa, te'ta aamo yooreka tetewijeranipua ti'tijoerieo, nape aamo iikachio eemea, aamo wahjachi ti'tijoerichio, kiisi kaaweruma ijinatamepua. I'ka weeechi mochikame te'ta nateyamechitia tetewao, Riosiwichioo, tísia iinya tiiame teerewa tetewamepua.

Riosi nuurari; Riosi ye'karichi simiyame tiame
16 Pu'ka nayewaka kajusaapa Eesusia, i'ka eeetiame simiterepua masitekao:
—Ke'chu eenoi Waani Paatorio, ti'tijoeria, ehkoriami nokiwa yooraka mochitoriaipua, ahpo ehkoriami Riosi na'nayewatura masiteriachitia. Nape puuu Waani Paatori enasaapua, weemera nokiwa masiterepua ti'tijoerio, Riosi ye'karichi muimichiopua pu'kao. Pukaepa ki ookapi Riosi yawichituwachi mochirachi tísia muinarerepua wa'ao.
17 ’Pu'ka Waani Paatorichi simiyame wa'a tiiame te'ta pichiwa ikirepua, te'ta wa'a tiiame ikimeriko tuutiamekopua Ehkoriami Iyoterichio Riosieo. Yomatiame Riosi cheeria ikikache itipimerikai teererepua, ahkasi nu'nuti naawesari chanitiameoipua, te'ta nateyame tetewaka, te'ta nu'nuntiraoipua iyoti. Ihji weeea, ihji tewekaai, pahcha ki naania ikitarepua, nape Riosi cheeriaa ka'i, wa'api teeremeripua.

Eesusi masitia, aaata ahpo neewiria sa'runaniame
(Maateo 19:1-12; Marako 10:1-12)
18 ’Kaawe inatamitia i'kao: Aaata ahpo uupi toisaa, piirechi ahjama neewikameka ikiyameopua, suwepori iintowa. Wa'achi teekao, aaata Riosichi chiia toisaa, piirechi masitewa pichikemichio, suweporika iintokame Riosimina. Aaata tijoe ooitiame toitiame ahjama neewisaa, suwepori iintokamepua tiame Riosi ne'niachio. Wa'achi teekao, aaata piirechi masitewa pichikesaa ki Riosi taamo chiia, suwepori iintokamepua Riosichio, toakame puuuapa Riosio.

Tijoe paarasatiame Rasaro tiame, wa'achitarichi nayewatiame
19 Eesusia tiameo, Riosi chiia Ehkoriami Iyotetiame nateyarachi nayewakao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tijoerio. Eesusia o'inekao cheerepua:
—Aaata tijoe eneriataipua, tísia tomiwaeme, tísia nateyame wisasori chuhchame eneriataipua, te'ta to'totomiwaeme koaya koayame, ihtaoi

ki tooremuame eneriataipua ahpo ta'pechio. 20 Wa'achi ohjoeriataipua
tiame, aaata Rasaro tewaniame. Ihji Rasaroa, pochikame ehchaeme
weerewachio enerepua, pu'ka paarasatiame ta'perachi, yayasari-
ataipua, muirachi. 21 Ihjia pu'ka paarasatiame ta'pera muirachi
yayasariataipua, ko'kotiame wehchi ruhjikameoi, ahpo ihkokepuai-
chio. Chuhchuriai wa'a kahtioio, wa'a enapaka saasaeriataipua
ehcharao. 22 Pu'ka ihkoriame mukisoopua, Riosi ku'iwaria, Aurani kah-
tiachi i'toriatapua, Riosichi ka'karuma enekame mochikachi. Puuu ti-
joe paarasatiame mukisoopua, wetemajiretiatapua. 23 Wa'a ahpo upa-
tiachi kahtiaiopua, ki ka'karuma wahjipame mochikachiopua, ki teesa
aiwapaopua wa'ao, Aurani Rasaro ahjama kahtiachi ne'nepariatapua,
te'pa. 24 Waikaopu te'ta paarasatekamea, tísia aiwapa ahpo upatiachio,
sisinamuriatapua Auranio, cheeka: “¡No'nó Auráni, no'o tesiwéee!
Uhjura pu'ka Rasaroo, piiripi suhturaoi saampatesa, no'o yenichioi
seipatemane teesa. Tahpitika e'ranine parae i'wa na'ichio.” 25 Nape
Aurania chaaneriatapua: “Nape, ¿ki nane'rena muuua, weeechi
kahtiaiopua tísia tomiwaekao, tísia aamo ta'iria yasariopua ki Riosichi
inataka? Nape Rasaroa tísia aiwaio weeechio, tísia kaaweruma
enepakamepua Riosichio, pukaepa i'wa kahtiamepua no'o ahjamao
tísia ta'iria, muuua wa'a. 26 I'waoipua taamo pejanao, káii waapisi
akipame teeresi po'ipua waata, aaataai ka'chi iika u'matometepua
wa'apoo, wa'aponaoi aaataai ka'chi iika u'matometepua.” 27 Waikao
paaresatekamea chaanerepua Auranio: “Wa'a teeresoo muuu no'no
Aurania, pu'ka Rasaroo, no'o noono ta'pechi uhjuramitiapua, weeechi
kahtiame. 28 Wa'ao mariki no'o poponiekao, tísia utewaeme chaa-
nenurapuapua pu'kao, Riosi chiiakamera pichikenuraka, ki i'wa te'ta
aiwaniachi upapuaichiopua pu'kao.” 29 Nape Aurania, nehjiariatapua
pu'kao: “Nape aapoeo puuua, iinueme puuuapa Riosi cheeriao,
ehkoriami nayewatura iyoteria, ehkoriami Moise iyoteria kiaretiaopua
tiame. Pu'ka e'weka mochimeri puuua. Ki Moise e'wesaa tooweretiao
nuurari, aaataoi wahjipakame oijenaka wa'a eenakoipua aamo chiia
tuuyemiao, oijenakao, ki pichikemapua.” 30 Nape paarasatekamea
nehjiariatapua: “Eje'e, wa'atepua tiiao, nape ki e'wekameai Riosi
nayewatura iyoteriao, i'wa o'inia oijenakame wa'a enasoo, yooma
nayewesoo achini tiio i'wao, pichikemapua pu'kao. Wa'a iikapa puuua
Riosio, yooma ahpo toimio tuumapua ahpo tatakoriwao.” 31 Nape
waikao Aurania, chaaneriatapua: “Ka'i. Ki e'wiame enesaa pu'ka
Riosi Ehkoriami Iyoterichi chiiao, aaata wa'a eenakoipua i'wa o'inia
oijenakameo, ka'chitia pichikemapua pu'kaoi.”

17

Tatakorichi wichiwame maapori teerewa
(Maateo 18:6-7, 21-22; Marako 9:42)

1 Eesusia, ahpo te'ta masitiao chaanérepua:

—Aaata tatakorimichio ihsiamea, wa'api iintumeripua, na'ara yora-
puaichio ihsiamea; nape ¡wéii!, wa'a iintokamewichioo. 2 Ohso
kaawe eneriaipua pu'kao, moorino matasuraraa tehte, kutachi o'yesao,
pa'wechi ipatiaa, kátisia teeresi akipamichio pa'wechi, ki tatako-
richi ruhjinamichioopua, i'ka nu'nuntichitia noochi paparakame

o'iniameoopua. Pukaepa eemea wa'a aamo noonoimiao, tisiwá aamo
neesetopuapua, aamo inateka eemea, pu'kao.
3 Wa'a cheesapa Eesusia cheerepua tiame:
—Kaawe keepusao. Aaata piire aamo na'aresoo, teripuapua pu'kao;
nape ahpo cheriwenuresoo, cheriwepuapua pu'kao. 4 Oowisanisa
simiyame aamo na'aresoo, wa'a iintokai ahpo cheriwenuresoopua
pehjio, wa'apichi kehki cheriwepuapua, oowisanisa.

Taamo Riosichi paparawa utewarira

5 Piie taawechi Eesusi ajawariaa chaanerepua Eesusio:
—Paamira, taamo ku'imitiapua tamochio, epeche taamo ahjachi
eramichiopua amochio.
6 Waikao Eesusia wa'achitarichi naewakao, chaanerepua ahpo te'ta
masitiao:
—Weruma kehki no'o ahjachi erakowa ki nakiniamepua. Ku'ita
kehkioi no'o ahjachi erakoame enesaa eemea, wacherai kuuu pahchira
nu'utikoichitiao, i'ka aoso aamoo chaanesoopua: “Po'taka wiitu
weripa neeroi pa'wechi”, wa'a weripamii puuua. Noochiche ahjachi
e'rakaimua, soparamepua noochio.

Aaata yorakekiamera teeremeri

7 ’Nape ka'te weruma aamo maayame eemea, no'owichio yoorakawi-
chio itapiti noochi ahjachi e'rakao. Keepuka i'ka wa'achitari: Aaataai
ahpo yorakiame teekoraa, ahpo yorakiao wahka oirioipua wasachi
tekipanakao, resipakame eenakoipua tekipanakao, ki chaanema-
pua: “Koi'wachi yasipasa. Aamo weeremane kooame.” 8 Ohsotia
teekoraa chaanemapua: “No'o weere kooame, no'o neesetopuapua
ahkasi no'o aiwaka koayachisi. No'o ko'kosopa ko'kopua muuua.”
9 Teekoraa, cheriwemaoi ki kiatarepua ahpo nuurewa yoorariawi-
chioopua. 10 Wa'achitia eemeai, te'ta Riosi chiia yooraka mochi-
toaiopua, kihta aamo wikirieko eramete eemea Riosio. Ohsotia eemea
amochio erakopuapua: “Teemea, taamo Riosi yorakemeriche yooraka
mochitoamepua.”

Eesusia, oosa mariki repera kokoriame yachapatena

11 Piie taawechi Eerusareni simiyai Eesusia, Arirea weeechiami
Saamaria weeechiami tiame u'matorepua. 12 Wa'ami ihtoiopua pooe-
chio, piiripi mochiwachi asiyoio, oosa mariki ti'tijoe machejenarepua,
repera kokoriame. Ihji kokoriamea, mehka ajapaka 13 sisinamurepua:
—¡Eesúsi masitárii! ¡Taamo tesiwe e'résaaa!
14 Eesusia wa'a chaachapameo tetewapao, chaanerepua:
—Ne'neseriosichi siimpamitia eemea, pu'ka napawikarichi neese-
riosi mochikachi, aamo tetewimichio pu'kaopua, aamo yacha-
pakamekopa wa'asi.
Wa'a siimpaiopua waikao, saukame itipirepua. 15 Wa'a iikapa piiripi
puuua, saukame itipikapao, Eesusi ihtoachi no'arepu eenechi, cheri-
wema kiamia. No'raiopua, weweru cheesika cheriwema kiasirepua
Riosio, kaaweruma naewaka pu'kao. 16 Eesusi natepasaapa, wehchisi
koomorasipakao, cheriwema ki'yarepua Eesusio. Ihji tijoea, Saamaria
tijoe enerepua. 17 Waikao Eesusia cheerepua ahpo ahjama nokisiameo:
—¿Ki oosa marikisakaipu saukamea? ¿Ki e'enakame wahja watania?
18 ¿Ihji seenu tijoeche eenarepua Riosi cheriwema kiamiao?

19 Eesusia waikao seenu tijoeo, chaanerepua:
—Werika no'rasa ehpeo, noochi paparakapa saukamemua.

Achini teeka asimeri Riosi ye'karia
(Maateo 24:23-28, 36-41)

20 Piie taawechi Eesusi masitioio, pa'parisero ti'tijoea utewaeme iinatukeriaipua Eesusio, achinitio enamio Riosi ye'kariwao. Wa'a tiiame iinatuketiaapa Eesusia, chaaneka nehjiarepua:
—Riosi ye'karia amochi tiiaitepua wa'asi, ki pusie tetewiwame. Pu'ka ye'karichi eenepatiameo, amochio eenariamekopua wa'asi. 21 Pu'kao ki pusie tetewiniamekapao, ka'chi iika cheepuamepua: “Nee, i'wane weeri”, “wa'ane kahti”, yooremina aamo iikachi kahtiamekopaopua, puuua aamo kaawe te'ta tiiamepua Riosichio.
22 Eesusia simiteka ahpo masitiao, chaanerepua ahpo masiteka ihsiao:
—Asimitepua piie taaweo, aamoo piie taaweoi, no'o tísia tetewinaremiachio, nape wa'a erakoai ka'chi iika no'o tetewimeri eemea. 23 Pu'ka taawechiamio, ti'tijoeria chaachapameripua: “U'masi ne'neo, i'wa kahti.” Wahjachia chaachapamapua: “Waami tetewika teemea pu'kao, ne'netaria.” Nape wa'a chaaneniai, ka'te siimpamitiapua ahjamao. 24 Neeea, waika taawechio ki wa'a chaachapamechi enameripua. Neee Tijoe Tijoetukame eenaio, kuhjiparichitia ma'chiame enameri neeea, yooma ma'chiame tetewachi. 25 Nape ehpe taawechiami pehjio, ki no'o nakiyame ti'tijoerieo, weeka itapiti ikimeri neeea, tísia kokosa tiiame. 26 Pu'ka yooma u'matoso eenechi no'o eenoio, naatika teeremeripua, Nooe tewaniame tijoe taawechiami, te'tereka mochitiachitia. 27 Ihji Nooea itapiti yooraka mochiriaipua, tekipanaka koakache, nenewikaoipua tiameo, ahkasi Nooeo pawekakerachi pakiriachisiopua, i'ka yomatiame weeechi si'ririnioiopua, te'ta werumara si'riri, yu'kie. 28 Rooti tewaniame taawechiamioi, wa'achi te'tereriaipua, ahpo wahjipoiopua. I'ka ti'tijoerio wa'achi nokaka mochikoiopua Nooe taawechitia, oowera koakaopua, oowera tarakaopua tiame, itapiti nehjakaopua, echakaopua, karitakaopua tiame. 29 Rooti machenoiopua Sooroma mochiwachi muuwarichio, senawato ki ku'ita na'i yukurepua Sooroma mochiwachio, yooma wahjiparepua pukaeo, choochoka. 30 Wa'achitia senawato enamania waika taawechio, neee Tijoe Tijoetukamea, eenechi i'ka weee eenaiopua.
31 ’Pu'ka taawechio, karijampa ihsiamea itapiti yoorakaoi, kihtawichio inatametepua ahpo tekimiao, yooremina ahpo karichi iinueka ma'chipamiao. Wahka ihsiameai kuhsitereo, kihta inatameripua ahpo no'ramiaopua petechio, ahpo itapiti ma'chipasa i'tomiao. 32 Nane'riame eemea, Rooti uupirao, itapiti ahpo toaria i'noranaria ukana ne'nepariopaopua, oona enepariopua. 33 Aaata i'wa weeechi ohjoewache epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi ohjoewachitiao, wekatemeripua te'ta ahjario, ki wahjiamesi ahjaniameo. Nape aaata i'wa weeechi ohjoewa ki epeche nateyame maayamea, ki Riosi weemera ahjarichi mochiwao, puuua teimeripua te'ta pichiwari ahjario, ki wahjiamesi ahjaniameo.
34 ’Pu'ka taawechi tukao no'o eenoio, aamoo chaanenania, ooka pe'tiamea kokochikao, apechunapuamepua piiripio, piireo toaka.

35 Ooka ooweru nokayamea tusukao, i'topuamepua piiripio Riosieo,
piirea toaka. 36 Ooka tijoe nokayamea wasachio, piiripi wa'api
i'topuamechepua Riosieo, piireo toaka.
37 Waikao keepuameraa, iinatukerepua Eesusio:
—Nape ¿akana wa'a ikimeri puuua?
Waikao Eesusia chaanerepua:
—Wa'achitia itapiti mukukame po'yachio, naania tiiatachiatia oonori
weeru nokiwao, no'o aamo ikipo tuuriao, naania teeremeripua achini-
tio ikipuamekoopua pu'kao.

18

*Kunamukukame peereichi ahpo katewejera, wa'achitarichi nayewa-
niame*

1 Piie taawechio Eesusia, ti'tijoerio, ki toaka paparapuawichioopua
Riosichio, eee cheeka nayewerepua wa'achitarichio:
2 —Wahka muuwari mochiwachio, yasariataipua piiripi tijoe
peereira, kiisi iyoriame eneriataipua Riosio, ti'tijoerioi, ki tesiwa
e'riame. 3 Wa'achi ohjoeriataipua tiame piiripi oowitiame kuna-
mukukame, aaatae na'ara yoraniame eneriataipua. Wa'a yoraniapa
ihji ooitiamea, peerei kahtiachi simiriatapua ahpo katewepuaichio.
4 Weesa eenakame eneriaipua, pu'ka peerei tijoechio, nape ihjia
ahpo wa'inariataipua, ki ikanati katewenareka. Nape puuu tijoe
peereiraa, ki toaniapa senepi ejenakao, erapariatapua pu'ka ooiti-
ameo: “Ka'chitia taawechi tesiwa e'riameaipua aaataopua Riosichioi,
5 ikanati katewekemane i'ka ooitiame, tísia kichiwa chiiopua pu'kao,
noochi ejenaka.”
6 Wa'a cheesapa Eesusia, ahpo masiteka ihsiao chaanerepua:
—Kaawe inatamitia i'ka peereira tijoe iintoriao, ki pichikiamekaipua
Riosi kaaweruma tuuyewari chiiao. 7 Ihji tijoe Riosi chiia ki pichiki-
ameaipua, kaawe iintokame enesoo, ¿ki epeche kaawe iintomeri-
joare Riosia ahpowichio poanatariopua ijinuwaopua, apochikamera
paparameopua? ¿Ki ikanati nehpupatarepua te'ta ahpo ijinuwao?
8 Riosia, kiisi puuyeka cheriwemeri puuua, aaata apochi enasoopua
ahpo tatakori cheriwepuawichioo. Nape neeea no'o iinatukiamepua,
neee Tijoe Tijoetukame eenaio, ¿tewimerijoarenia pehjio, aaata
noochi paparameopua?

*Parisero tijoe, yawichiwichio koparowame tiame, wa'achitarichi
nayewaniame*

9 Eesusia i'ka wa'achitari nayewerepua, ahpoche kaawe nokayame
maaeka Riosichio, wahjachio ki kaawe nokayame maaerepua:
10 —Ooka ti'tijoea i'isaeri tiopachi e'enariataipua, Riosi ahjama
nayewamia. Piiripia, parisero tijoe eneriataipua, tísia ahpo iyoriame
maaetame Riosichi. Piirea, yawichi koparoari ichikoame eneriataipua.
11 Parisero tijoea, werisikaopua eee cheeka nayewariatapua Riosio:
“No'no Riosi, cheriwema ki'yaninia ki wa'achitia tiiamekapa wahjachi
te'teriamechitiao: aaata ichikoame; ki kaaweruma yoorame wahjachi-
wichioo; suwepori ihsiwa yoorame; ki waami weeriame aamo ahjama
nayewame, yawichiwichio koparoame. 12 Neeea oosa iyoriame neeea
chorowario, oowisari taawechisiopua. Neeea no'o yowiyao, senepi
oosa mariki toomi iinuekaionia, aamo poanatakiamenia piiripio.”

13 Nape puuu yawichiwichio koparoamea, ahpo muripa sonikao,
chiiatapua mekapi werikao: “No'o tewekachi kahtiame No'nóo, no'o
tesiwe e'remitia muuua, no'oo tatakoriamekopa.”
14 Pu'ka cheesaapa, Eesusia cheerepua:
—Neeea aamo chaanenapua, ihji yawichiwichio koparoamea, cheri-
wetiame no'rarepua ahpo ta'pechio, nape piirea ka'i. Riosia ki
keepuamepua aaataoi, ahpo wa'api werumataka naewameopua. Nape
tesiwa cheeka nayewameopua, cheriwiame Riosia pu'kao, tatakoririao.

Eesusia kukuchio, ahpo kaawerumari yahchena
(Maateo 19:13-15; Marako 10:13-16)

15 Eesusi masiteka ihsioio, wa'a e'enariaipua ooweru kukuchi
i'toka, Eesusi kahtiachisi upanariapa, Eesusio ahjachi seekarepaka
ahpo kaawerumari yahchemichio. Nape Eesusi te'ta masitewaraa
wa'a uparetioopua, wa'ineriaipua ooweruo, pu'ka kukuchi Eesusichi
asitepuawichioo. 16 Nape Eesusia ki reesiseniopa pu'ka kukuchi,
apochi asitepuawichioo, chaanerepua:
—Tooa pu'ka kukuchio noochi e'enamichio. ¿Ki nane'riame eemea
pu'ka kukuchika te'tiamekopua Riosi ye'karichi muimeria? —cheere
Eesusia. Simitekaopua cheekao, Eesusia cheerepua:
17 —Pichiwapua no'o chiia: Ki kukuchichitia uukamea Riosi paajute-
wao, ahpo ye'kari muimichioo, kiisi reesisepuamepua Riosieo, ahpo
ye'karichi pakimichioo.

Temari te'ta paarasatiame, Eesusi ahjama nayewani
(Maateo 19:16-30; Marako 10:17-31)

18 Piiripi tijoe itapiti paamiratuamea, iinatukerepua Eesusio:
—Kaaweruma Masitari, ¿aachin iintotania ahsepanariaa, ki wahji-
ame ahjaniameo?
19 Eesusia chaanerepua:
—¿Achini no'o kaaweruma teewamemua? Te'ta Kaawerumaa,
Riosichepua, ki aaata wa'asi. 20 ¿Kikosa nane'riamemua Moise
nuurari chiio? ¿Ki eeekosa chiiamepua?: “Ka'te suwepori nokimitia
eemea, ka'te merimitiapua aaataoi, ka'te ichikoemitiapua aaataoi,
ka'te wihtuka wenejimitia aaataoi, aamo yayawao muuua, yoorekache
tetewipuapua.”
21 —Wee Masitari, nape neeea pu'kao, yooma yooraka yasitokamenia
pu'kao, temariai o'inia —chaanere iinatukeniamea.
22 Eesusia wa'a chiiopao, chaanerepua pu'kao:
—Nape toitiame muuua aamo iintomiaopua pehjio. Nehjimitiaopua
naaju, yooma aamo paarasatiao, wa'a iintosaapa muuua, yooma
ihkokemitiapua pu'kao yooma aaata tooremuka mochikameo. Wa'a
iintosaamua, te'pa Riosi kahtiachi iinuemamua aamo paarasario.
Yooma wa'a iintosaapamua waikao, noochi enepuapua no'o ku'isimiao.
23 I'ka inamukapa paamiratuame tijoea, iiyana eraparepua Eesusi
wa'a chiiao, ki ookapi itapiti paarasatiamekapapua. 24 Waikao Eesusia
wa'a iikopa pu'kao, yooma wa'a keepuka ajakameo chaanerepua:
—¡Ki teesa tehki tiamepua, paarasatiamewichioo, Riosi ye'karichi
pakipuameopua! 25 Animari tumusaria epeche ki tehki enemiipua,
i'ikia puusirachiami u'matoteniaapua, ki puuu tijoe paarasatiamechi-
tiaopua, Riosi ye'karichi pakimichioo.

26 Inamukamea chaachaparepua waikao:
—¡Aa! Wa'a teeresoo, ¡aatanakamera newipatapua waikao?
27 Eesusia waikao chaanerepua:
—Ti'tijoeriwichioo, ka'chi iika iintome tiiamekoio, nape Riosiwichioo, kihta tehki tiiamekaitepua. Nape Riosia aaata ahpo te'ta paarasarichi weemuwa toisoo, apochikamera te'ta weemusoopua waikao, reesisemapua pu'kaoi, ahpo ye'karichi pakimichioopua.
28 Waikao Peeroa muuwaeniachio, chaacharepua:
—Wa'a teeresoo teemea, kaawe te'tiamepua aamo ajawariaa, aamo ahjama ohjomiaopua yooma toakamekapao, taamo iinueriaopua itapiti.
29 Eesusia chaanerepua:
—Pichiwa puuua, yooma aaataa ahpo ta'pe toikamea, ahpo uupioi, ahpo poponioipua, ahpo tetejimaoi, ahpo tatanaoipua, Riosi ye'kariwichio ikimiapa ahpoo, 30 ehpe o'inia i'ka weeechio epeche nateyame tewimeripua Riosichio, Riosie ahpo kiapuameopua, wa'asi kajuyachi taawechio, weemera mochiwachiopua tiameo, weemera ahjari kiapuamepua tiameo, ki wahjiame.

Eesusia paisachi simiyame tuunapua, ahpo mukimiao
(Maateo 20:17-19; Marako 10:32-34)

31 Eesusia poanachi i'toka ahpo ajawariao, chaanerepua:
—Ehpeo Eerusareni mo'moenama teemea, wa'ao, yooma ikimiachipua wa'asio, pu'ka ehkoriami nayewatura iyoteriaopua, no'o Tijoe Tijoetukamechi simiyameopua. 32 Wa'ao seesenu ti'tijoeria no'o Tijoe Tijoetukameo, na'ara yorapuamepua, na'ara chaanepuamepua tiameo, akachupepuamepua tiame; 33 pu'ka nanaarame ti'tijoeeo wepipuamepua, wa'a yorasaopua meripuamepua, nape neeea meritiaio, paika taawe simiyachio, ahjaka oijenamania.
34 Nape Eesusie ajawatiamea, kihta pahterepua pu'kao, wa'a chiioio; ka'chi iika pahteme tiame enerepua.

Eesusia ki ma'chiriame sautena, Eriko tewaniachi
(Maateo 20:29-34; Marako 10:46-52)

35 Eesusia amori asiyai Erikoo, aaata ki ma'chiriame pooechi kahtiame tetewarepua, ihko itaka kahtiame. 36 Ihji ki ma'chiriamea, weeru cheetoame inamukapa pooechi nokisiameo, iinatukerepua:
—¿Ihtana yooramepu wa'a cheetoamea?
37 Waikao neesetoamea chaanerepua:
—Aa, Eesusi Nasare ohjoemepua, i'wami u'matoame.
38 Waikao ki ma'chiriamea, sisinamurepua Eesusio:
—¡Eesusi, ehkoriami Raawi taanara! ¡No'o cheriwesa pahchúu!
39 Pahcha nokisiamea chaaneriaipua pu'kao:
—¡Ihchi yasakáa!
Nape puuua ohsotia weeru sisinakao, chaanerepua:
—¡Muuúu! Raawi taanáraa! ¡No'o tesiwésaa!
40 Waikao Eesusia weripakao, ki ma'chiriameo, ahpo weeriachi u'yepanurarepua. U'yepatiaapa pu'kao, Eesusia iinatukerepua:
41 —¿Ihtana aamo yorajeranimu no'óo?
Waikaopua ki ma'chiriamea nehjiarepua:
—No'o ma'chirepatejerani neeea.

42 Waikao Eesusia chaanerepua:
—Saukame itipinamua aamo ki ma'chiriao. Muuua saukamemua, noochi paparakapa.
43 Waikao ki ma'chiriamea, ikanati ma'chireparepua puichio. Wa'a iikapa puuua, wa'api o'inia na'naritorepua Eesusio, tisiwa kaaweruma nayewasika Riosio. Waikao yooma ti'tijoeria wa'a tiiame tetewikamea, ka'karuma nayewasirepua tiame Riosichio, tísia kaaweruma chaachapakaopua Riosio.

19

Eesusia Saakeo tewaniame nayewena

1 Eesusia Eriko mochiwachi pakisao, riisaka u'matomo o'rariaipua, 2 nape Saakeo tewaniame tewakapao, sewina eraparepua. Puuu Saakeoa, yawichiwichio koparoame, paamiratuame enerepua, tísia tomiwaeme tijoe. 3 Ihji tijoea, tísia tetewinareriaipua Eesusio, nape wichipa weeriamekapao, ki ajasepapapua ti'tijoeri aampamiopua tetewinariaio, 4 pahcha u'masirepua Eesusi u'matomiachi, sikomoro tewaniame kuuuchi mooenamia, te'pa werika tetewinaria. 5 Eesusia teeriami u'matomiaio, te'pa kahtiame tewakapao, chaanerepua:
—Saakeo, yaapi tekisa wa'ao, aamo ta'pechi no'o i'tojeraninia ko'komia.
6 Waikao Saakeoa, ikanati tekikao, ahpo ta'pechi i'torepua, kaawé e'raka. 7 Waikao ti'tijoeria, Eesusi Saakeo ahjama akipakame tetewikapao, ihchi ahpo chaachaparepua:
—¡Naakona! ¿Tatakoriame ta'perachi siminapua?
8 Ehjepao ta'pechio, wa'a mochikai nayewakao, Saakeoa yooma inamuachi chaanerepua Eesusio:
—Tísia kaawe erapaka aamo chiiaeo, kaaweruma enepanariapa ehpeo, naasipasi kiamane no'o iinuekao, tooremuka mochikameopua ihta, yooma no'o ichikoneriao, naaosa epeche no'o ichikoneria kiamania pu'kao.
9 Waikao Eesusia chaanerepua yooma wahja wa'a mochikameo:
—Riosi newiparia, ehpe o'inia o'iniamepua i'ka ta'pechio, ihji Saakeoo Riosichi papararíopa, Aurani tetejimarisiwachi enepaka, Riosi te'ta ye'karichiopua. 10 Neee Tijoe Tijoetukamea i'ka wehjoarichio, i'ka Saakeoka te'teriame, i'yaka eenakamenia, te'ta Riosichi paparame, ti'tijoe ooweru tiameo, tatakoriameo, te'ta newipatemia kokosapuaio.

Oosa mariki toomi wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 25:14-30)

11 Neipa Saakeo ta'perachi machenasaapa Eesusia, pooechi ihtoai Riosi ye'karichi simiyame nayewakao, ti'tijoeria waapikopa Eerusarenio, wa'a enemio maaere puuua, Riosi ye'kario. Eesusia wa'a erakopa pu'kao, i'ka wa'achitarichi nayewerepua waikao. 12 Waikao Eesusia o'inerepua nayewakao eee cheeka:
—Wahka yasariataipua piiripi tijoe, yawichi enemeri, puuua wahka akipariataipua mehka pirenachi weeechi, ahpo yawichichitia werapuachi, yawichi weratiaapa enasaa, ahpo weeechi yawichitumichiopua. 13 Nape ke'chu simiyaiopua, oosa mariki ahpo tekipaname paaesaopua, watani siento taawesi yowiwa ki'yariatapua pu'kao,

pipiripi. Puuua chaaneriatapua pu'kao: “Íya, tekipanamitia eemea
i'ka toomio, no'o eenachisiopua.” 14 I'kao simisoopao, tijoe ki
nakiyamea, pukaminachi uhjurariatapua asimiachiopua, chaacha-
paka: “Ki nahki teemea pu'ka tijoeo, taamo yawichi enemichioo.”
15 Nape wa'a chaachaparioi pu'kao, yawichi weraretiatapua. Waikao
eenechi enasaapapua ahpo weewachio, paaeriatapua waikao, ahpo
tooeriaopua toomio, kehkisa yowiteriarepua ahpo toomio, e'raka.
16 Pahcha eenakamea ahpo teeko tomiwarae tekipanakamea, cheeriat-
apua: “Paamira, i'wa maani aamo tomiwaa, oosa mariki toomi epeche
muuwekamepua pipiripia.” 17 Waikao yawichia chaaneriatapua:
“Kaawe iintoremua. Kaaweruma iintokame tekipanamemua”, chaane-
riatapua. “Wa'a aamo iintoriawichioo, kaawe iintorepua aamo tehki-
wachio, oosa mariki muuwari mochiwari, aamo yachamane yawichi-
tumichioo.” 18 Piire wa'a eenakamea ahpo tehkiwaeo cheeriatapua:
“Paamira, i'wa maani aamo toomiwaa, mariki toomi tiame, ehpeche
muuwekame pipiripichi.” 19 Pu'kao, yawichia chaaneriatapua: “Mariki
muuwari mochiwachi, aamo yawichitemane aamoo.” 20 Ehpeche
piirechi eenakamea, chaaneriatapua yawichio: “Paamira, i'wa
maani aamo tomiwaa, wisasorichi to'waka kaawe kateweka neeea.
21 Ki tekipanakania pukaeo aamo majawiapa, kihta to'wakameai
toomio yowiyamekopua; aamoo, kihta echakaiopua tiameo, apechu-
namekopua i'ipario.” 22 Waikao yawichia chaanerepua pu'kao:
“Aamoopua ki kaaweruma tekipanameo, aamo wa'api naawesarie
chapimania aamoo. 23 Wa'a tiiame no'o e'rekame enesaa, ¿achinikai
ki toomi tekipanateniachi to'wakamua, paikapioi yowimichio no'o
eenoiopua? Oowera kihta iintoremua.” 24 Puuua kajusapa chaanekao,
ahpo waapi ajakameo chaaneriatapua: “U'yemitiapua pu'ka toomio,
naatikamera kiamitiapua pu'kao, oosa mariki epeche yowitekamera.”
25 Nape ki tekipanakamera u'yemeria, chaachapariatapua yawichio:
“¡Pu'káa? ¿Ki oosa mariki ki'yakamemua pu'kaopa?” 26 Nape yawichia
chaaneriatapua waikao: “Iinuemea, iinuekai epeche kiapuamepua;
nape ki iinuemea, ahkasi teesa iinuekaoi, u'yepuamepua.” 27 Wa'a
cheesaapa, yawichia cheerepua: “Yooma no'o seepurawao, ki no'o
nahkiekamea no'o yawichi enemichioo, i'wa no'o u'yepamitia pu'kao.
I'wa upasaapa pu'kao, yooma ko'imitiapua pu'kao, no'o tetewachi.”

Eesusi cheerepua tiameo i'ka wa'achitarichi ikipuame inatakaopua:

—Neeeai eenechi tekisaapa i'ka weeechio, wa'achi iintomeri neeea,
i'ka weeechi yawichi yasipamiaapa.

Eesusia Eerusareni pakina
(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Waani 12:12-19)

28 Eesusia i'ka nayewasaopua, Eerusarenite u'matorepua. 29 Eesusia
Weetajeo waapi ihtoaiopua Wetania tiame, wa'ao Ooriwo kaawichio,
ooka ahpo ajawaria uhjurarepua chaanesa:

30 —Waami siimpamitia eemea mochiwachi, wa'a muirachio, wa'a
teima eemea piiripi uuru o'yetiame, ki aaata oiwame pehji ahjachio.
Na'sonasa no'o u'yepamitia pu'kao. 31 Aaatao aamo chaanesoo:
“¿Achini iikai na'sochani eemea pu'ka uuruo? Apoe Paamiraa
nakiyapua i'kao”, chaachapapuapua, pu'kao.

32 Waikao uhjuratiamea siimpakao, yooma wa'a tiame nateparepua
pu'kao, Eesusi cheeriachitia. 33 I'ka uuru na'sochaniaio, teekoraa
iinatukerepua:
—¿Achini iikai na'sochani eemea, pu'ka no'o puhku uuruo? —
cheerepua.
34 Waikao puuua, chaachaparepua:
—Taamo Paamira Eesusia, ahpo rewenurekapu ku'itapi.
35 Waikao Eesusia u'yepatiapa pu'ka uuruo, ahjachi ipetesapa wisas-
orio, yaasetorepua pu'kao. 36 Waikao Eesusio, uuruchi yasitoiopua
pu'kao, yooma wa'a nokisiamea, ahpo wisasorie ipekesirepua simiy-
achio, pahcha. 37 Asiaiopua Ooriwo roomosachi o'inia tekiwachio,
yooma muuwaeme nokisiamea kaawe e'rakao, weeru chaachapasire-
pua siinakao, ka'karuma naawesari siinasika Riosio, ki teesa tiame
ki maaenari yooramekopa, ahpoo peenia e'raka tetewaria. 38 Puuua
chaachapasirepua:
—¡Ée Yawichíí! ¡Tewekachi eename yawichíí! ¡Apoeo tísia
te'ta kaawérumaraa! ¡Tewekáchio ta'iria mochiwáaa! ¡Pu'ka ki
nu'uti teerewame tewekachi o'inia eenameo, te'ta weruma iyoriwa
pu'kawichióo!
39 Ookapi parisero wa'achi nokisiamea, chaanerepua Eesusio:
—Masitárii, te'ya pu'ka aamo na'naritoameo, ki wa'a chaachapami-
chiopua pu'kao.
40 Nape Eesusia nehjiarepua:
—I'ka ti'tijoe ooweru tiame wa'a chaachapame no'o teewetekekoio,
ahkasi ihji i'wa tehteewaapechi siinakomapua, no'o asiya kaawe
e'rewa siinakowao.
41 Waapi enepasaapa muuwari mochiwachio, nanarare puuua
mochiwachi ne'nekaopua cheeka:
42 —Yuuwesinania aamoo ki no'o machiriopa aatanakoopua
no'oo, aaata aamo newipatemia eenakameo. Nape eemea aamo
wa'inekamepua noochio. 43 Ehpeo ki teesa teeremeri aamo mochiwari-
chio, aamo seepurawaa norikame noorepaka ki ujumamichioo, ahjachi
mooenapuame ajawasaapua norikameo. Kiisi kaawe teeremera eemea
aamo ikiyao, aamo seepurawaa e'enasaapua, yooma we'ee i'morataka
mo'moenasaapua norikameo, 44 aamo aampa e'enamapua ko'isikao,
yooma aamo tatanama ko'isika wehchi wewekaopua. Yooma ohjore-
wao sa'mikoreopua tiameo, yooma ko'rinamapua, chi'rinaka. Yooma
wa'a tiame ikimeri muuua, ki machika tetewikapa muuu mochiwachia,
aaata aamo newipatemia eenariaopua.

Eesusia i'isaeri napawikarichi tioparachio, nanaarame nehjame puuyanaria
(Maateo 21:12-17; Marako 11:15-19; Waani 2:13-22)

45 Neipa i'ka cheesaopua, napawikarichi eenakaopua, wa'a pakire-
pua yooremina tiopachi weeriamechi. Wa'ao, wa'a nehjameopua,
tarayameopua tiame, yooma puuyanarepua pu'kao. 46 I'ka puuy-
achaiopua, chaanérepua:
—¿Ki Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiamepua: “No'o kariwaa,
no'oche naewapuachipua wa'ao?”, nape eemea ichikoame teesowara,
iintapare eemea.

47 Wa'a iintosaapua, wa'a masitesirepua waikao tiopachi, senepi
taawechi. Waikao o'inia neeseriosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea
tiamea, wahjachi ti'tijoe wa'a mochiwarichi pa'pamiratuamea tiameai,
i'yasirepua waikao, aachin teeka ahpo merimiaopua Eesusio, wa'asi
werapapuawichiopua Eesusi masitiao. 48 Nape ka'chi yorame
e'rarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoerio, pu'ka masitiachi chuchutopa
pu'kao.

20

Eesusi ahpo iintomia reesiseri iinuewa
(Maateo 21:23-27; Marako 11:27-33)

1 Piie taawechio Eesusio, ti'tijoeri masitioiopua tiopachio, pu'ka
Riosi ka'karuma tuuyewari nayewioio, wa'a e'enare neeseriosi
pa'pamuratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, mochiwari pa'pamiratuamea
tiame. 2 Ihjia Eesusi naaepakao, iinatukerepua:
—¿Aatana nuurena aamoo, i'ka yoramichioo? ¿Aatanachi utewae-
mua, i'ka aamo ihsiaopua masitekao?
3 Waikao Eesusia, chaanerepua pu'kao:
—Eemekamera no'o nehjiapapua pahchao: 4 ¿Aatana ihsire Waanio,
paatopuame ki'yakao, Riosi iintoriarepua, ti'tijoekosaoi?
5 Waikao aapoeo ahpo chaachaparepua:
—Riosi iintorio taamo tuusoo, waikaopua taamo chaanemapua:
“¿Achini iikai ki pichikeka eemea pu'kao?” 6 Ti'tijoeri reesiserio
taamo chaachapasoooi, ti'tijoeriai taamo ko'imapua waikao tehtee
pasipupaka, ti'tijoeria, Riosie reesisetiameko erakoapa puuua.
7 Wa'a erakosaapua puuua, chaachaparepua:
—Ki nane'rena teemea —chaachaparepua.
8 Eesusia chaanerepua waikao:
—Neeeai ki aamo nehjiamane waikao, aatana no'o reesisiaopua, i'ka
no'o yoramichioopua.

Ki ka'karuma echayame neesetotiame wa'achitarichi nayewaniame
(Maateo 21:33-44; Marako 12:1-11)

9 Waikao Eesusia, i'ka wa'achitarichi nayewerepua ti'tijoerio:
—Aaata tijoea panijuwari ajawariataipua ahpo wasachi wewerip-
amichioopua, wa'a iintosaapua, aaata naasipasi uupuaichio taakesoo,
yahchariatapua neesetomichioo. Wa'a iintosaapua, mehka simiri-
ataipua pirenachi weeechi. 10 Asisoopa taakemiachiopua, uhjurariata-
pua ne'nemiao ahpo inatetiao, ahpo ne'netepuaichiopua naasipasio,
ahpo naachutawao. Nape echiwa inatiamea pu'ka uhjuratiameo,
wewesa uhjurariatapua pe'kuo, wa'atia seekaekaopua kihta i'toka.
11 Waikao eenechi uhjurariatapua, pu'kaoipua echitiachi inatiamea,
na'ara chaaneka wepisaopua, wa'atia seekaeka uhjurariatapua eene-
chio, kihta i'toka. 12 Waikao paisa simiyachio teekoraa, piirechi eenechi
uhjurariatapua, nape i'kaoi eechi inatiamea, kiiya merika wepisaopua,
ma'chi ipariatapua.
13 ’Neipao wa'asipao, teekoraa e'rariatapua: “¿Ihtana yoratane
ehpeo?”, e'rariatapua. “Aa, no'o taana uhjuramane naaju, no'o
te'ta nakiya, yooremakoipua pu'kao, no'o taanakopa.” 14 Nape eechi
inatiamea, i'kao wa'a eenakopao, chaachapariatapua ahpoo: “Nee,

ihjipu tijoea, yooma ahpo noono iinuekao, ahjama itipimeria. Meritariapua pu'kao, taamowichio itipimichiopua, taamo teeko iinuwarao.”
15 Waikaopua pu'kao, ma'chipasaopua pu'kao, me'yariatapua pu'kao.
Waikao Eesusia wa'a cheesaapua, iinatukerepua ti'tijoerio:
—¿Ihtana iintomo erakona eemea, apoe echijuwari teekora enasaa? ¿Ki ko'itariarepua pu'kao? 16 Eje'e, yooma ko'imapua enasaa, wa'a iintosaapua pu'kao, piirechi inatetemapua wa'ao, tekipanamichioo.
Ti'tijoeria i'ka Eesusi ahpo nayeweria inamukapao, chaachaparepua:
—¡Naakona, kiisi wa'a noonoimii teemea!
17 Waikao Eesusia ne'nepakao chaanerepua:
—¿Wa'a erakona eemea? Nape ¿ihtana chanika chaanikosapu Ehkoriami Iyoteria? Eee chiiamepua:
Puuu tehte karitamee,
ki nakika ipatiamea,
puuu tehte wa'apia,
epeche te'ta nateyame tehte enepamiitepua.
18 Pukachi tehte motochikamea, kahsimeripua chapakarao; pu'ka tehtee mesukamea, pihtukame itipimeripua. Wa'a chiiame Ehkoriami Iyoteria. ¿Ki no'okamera nayewaka chiiamejuarepua?
19 Ihji wa'achitaria, ahpowichiokopa pu'ka chaniwao, tiopa ne'nesero pa'pamuratuamea, iyoteri ti'tijoe tiamea, wa'api chapime erakoriaipua Eesusio, nape se'sewepakapaopua ti'tijoeria, ka'chi ikime e'rarepua, chapinariai.

Te'ta yawichiwichio koparoawa
(Maateo 21:45-46; 22:15-22; Marako 12:12-17)
20 Waikaopu wa'a tiiopa pa'pamiratuamea, aaata ajawarepua Eesusi na'naritomichio, aatia iintota inatemia, ihtaoi ki kaawe cheesoopua pu'kao, yawichichi i'toka wenejinariapa chapisá.
21 Ihjia waikao waika taawechio, ka'karuma ti'tijoe ahpo eratenareka Eesusio, chaachaparepua pu'kao:
—Masitari, aamo chiiaa pichiwapua, nane'rena teemea aamoo, pichiwarichi teetoka masitiameko, Riosi nakiyachitia mochijeraka, yooma taamoo aaataoi, nu'nuntio weewerumaoi wa'achitia. 22 Pukaepa aamo iinatukena teemea:
—¿Kaawe ohjoarepu Seresa yawichi kopariari nateteniao, ka'ikosa?
23 Nape Eesusia nane'riapaopua ki kaaweruma erakoai wa'a chaachapopaopua, chaanerepua pu'kao:
24 —No'o ne'neteo piiripi toomi. ¿Aatanapu wa'a toomichi netetiamea? ¿Aatanapu tiame wa'a teere iyotetiamea, teewara?
—Seresa puuua —chaachaparepua.
25 Waikao Eesusia chaanerepua:
—Puuu enesoo toomichi kahtiameo, pu'kawichio kiapuame enesoo, pu'ka kiapuapua; nape Riosiwichio iyoriwa kiapuame enesoo, Riosikamera iyoripuapua.
26 Waikaopu chapimeria, kitachi chiia chapime e'rarepua Eesusio, ti'tijoeri tetewachio. Ohsotia puuua, tísia peeneka nehjiopa Eesusio, ihchi itipirepua, tísia peenia erapakaopua tiameo, Eesusi chiia.

Eenechi ahjaniamechi simiyame iinatukewa
(Maateo 22:23-33; Marako 12:18-27)

27 Neipamio, Saruseopechi e'enariaipua Eesusichi iinatukemiao,
itapiti ki kaawe chaachasoo chapinariapao. Puuu Saruseo ti'tijoea, ki
pichikiame eneriaipua, mukukai eenechi ahjaniameo. 28 Puuua wa'a
te'tiamekapaopua, chaachaparepua Eesusio:
—Masitari, ehkoriami Moisea taamo chaaneka tooeriaipua ahpo nu-
urariwachiopua, aaata pa'chira mukisoo ki tatanaeka ahpo uupichio,
kaawe neewimio tuunapua wa'api pooniraoipua, pukachi oowitiame
tatanaremichiopua, ahpo pa'chi tatanarachitia enemichiopua. 29 Nee,
aaataa oowisani ahpo poponieme eneriataipua. Yooma puuua pipiri-
pio, ahpo pa'chi uupira ahjama neewiriataipua. Pahcha neewikamea
ahjamao, wa'atia ki tatanaeka mukuriatapua. 30 Oosachi simiyamea,
31 paisachi simiyamea tiamea, yooma puuu oowisaniapua tiamea,
wa'achitia neewika pu'ka ooitiame ahjama, yooma wahjipariatapua
tiameo, ki tatanaeka. 32 Neipao oowitiameai, wa'atia mukuriatapua
tiame, ki tatanaeka. 33 Weh, ¿achini tiamera puuu ti'tijoe, te'ta kuunara
enetapua pu'ka oowitiameo, eenechi yooma ahjatiachiopua, pichiwa
ahjaniame enesoopua eenechio?
34 Waikao Eesusia chaanerepua:
—I'ka weeechi ahjarichio, nenewiniachipua wahjipaniachipua
tiameo, 35 nape Riosi weemera ahjari ki'yariachiopua ahpo ahjamao,
ki nenewiwachi enemeripua wa'ao. 36 Wa'ao, ki wahjipaniachi ene-
merapua tiameo, yooma Riosie eenechi ahjatetiachio, ti'tijoea ooweru
tiamea, Riosi ku'iwarika te'teremeripua, ka'chitia taawechi wahjipame.
37 Eenechi ahjapuamea pichiwa enemeripua, wa'atiame taamo tete-
witenapua inatarichio, Moisetaru tuuriaeopua Riosi ahpo chaaneriao,
kuhsi tajenakamechi Riosio, ahpo chaanerio tuuriaeo. Pu'ka Riosio,
Auranitaru Riosiwako tuurio cheerepua, Ihsa Riosiwara, Aakowoo
Riosiwara tiame. 38 Riosia wa'a cheekao, wahjipariamekoiopa ah-
jameko tuuriamepua pehjio, Riosia ahjakame Riosiwarakapa. Wa'a
teesoo Riosia, eenechi oijenatemeripua yooma ahpo ijinuwao, ti'tijoeo
ooweruopua tiameo, i'wa weeechio wahjipakamekoiopua.
39 Waikao ookapi iyoteri ti'tijoea, chaachaparepua:
—Wa'atepua. Ahjachi chaanimua masitari.
40 Aapoea ki oosa aampa iinatukerepua waikao, naawesarichi
wichipamichioopua, seewiapa Eesusi nehjiamiaopua, iinatukenariai.

¿Aatanachi o'inia eenamepu Riosie Weratiamea?
(Maateo 22:41-46; Marako 12:35-37)

41 Nape Eesusia, wa'a chaachapasoopua iinatukerepua pu'kao:
—¿Achini tiiachipa ti'tijoeria, Raawitaruchi eenameko tuuyamepua
Riosie Weratiameo? 42 Ehkoriami Raawitaruai ahpo Wiikari Iyoteri-
chio, eee cheerepua iyotekao:
Te'ta Riosi Paamiraa, chaanekapua no'o Paamira Meesíao:
“No'o ahjamina yasipamitiamua pehjio,
43 ahkasi no'oo, yooma aamo seepurawao,
aamo taaratere toapachisi tekeka.”
44 Eee cheekame enesoopua, ¿aatia tiiachipa ehkoriami Raawitaruai
ahpo paamira teewarepua Meesíao, ki ku'itapi neipami naawameri-
oipua pu'kao? Aaataai ki ahpo paamira teewamepua, ahpo neipa
naawakameopua. Wa'a cheeriopa ehkoriami Raawiaipua, Meesiaa
epeche paamirakai tiiamepua Raawitaruchio. Wa'a teesoo Meesiaa,

ki ehpesi o'inia wa'apitia paamira yasitoamepua, puuu Meesiaa, neee
Riosie Weratiamepua.

Eesusia Moise nuurari ma'masitari wenejina
(Maateo 23:1-36; Marako 12:38-40; Ruuka 11:37-54)

45 Waikao yooma inamuachio, Eesusia chaanerepu ahpo te'ta ma-
sitiao:
46 —Naane e'reka eemea, Moise nuurari ma'masitari nokayaeo,
puuua tepekuma wakiraeka ohjowa pu'seriamepua, ahpo te'ta
ka'karumako maaetiameopua Riosichio; muuwaeka nehjiwachi
ohjoaiopua, ahpo yooreka teepotejerameopua; napawikarichioiopua,
epeche ka'karuma mochipaniachi momochipanariamee; pahkotania-
chioiopua, epeche ahpo teteiwachi mochipanariame, 47 ooweru kuna-
mukukame kariwaraopua, u'yeka pu'seriame; ki ku'itapisi ahpo Riosi-
wachi paparamechitia chaachapaka, oowera ahpo kaawe teteipuawi-
chio nokaka. Nape puuu wa'a nokayamea, ki nu'unti kokosa aiwami-
itepua Riosieo.

21

Kihta iinuemera toomi kunamukukame oowewari
(Marako 12:41-44)

1 Eesusia wa'a ihsiaiopua ti'tijoeri naewekao, tetewarepu wa'ao,
aaata ti'tijoeo ooweruopua tiameo, weeka totomiwaemeopua, toomi
na'poa toaniachio, weeka toomi to'wame. 2 Aaata ooitiame tete-
warepua tiameo, wa'achi eenariame toomi na'poaniachiopua toamia,
puuua kunamukukame eneriamepua. Eesusia pu'kao, ooka wa'api
toomi, kiisi weeka nateyame to'wame tetewakamepua. 3 Wa'a iikopao
Eesusia, ahpo norikame ajakame ti'tijoerio, chaanerepua:
—Nee, pichiwa chaanine i'ka oowitiameo, epeche nehjai ti-
iamekopua pu'kao, Riosiwichio oowewao, ki wahjachitia ti'tijoeri
tísia totomiwaemeo. 4 Weeka totomiwaeme ti'tijoeria, ahpo sopara-
tiakamera oowewamepua Riosio, nape ihji oowitiamea, kihta itipitiai
ahpo ko'komiawichio taripuameo, yooma nehjarepua Riosiwichio
oowewakao.

Eesusia i'isaeri tiopara, pihtunapo tuuria
(Maateo 24:1-2; Marako 13:1-2)

5 Wa'api i'isaeri tiopachi toomi toaniachi puuyapanioiopua, Eesusi
te'ta masitewaraapua ookapia chaachapasiriaipua:
Nee ihji tiopaa, ¿ki tísia peenia te'tiame tehtee peeniatatiamepua?
¿Kikosa te'ta peeniatatiamepua itapitie ti'tijoeri oowewariáo?
Nape Eesusia wa'a chaachapopao, cheeka nehjiarepua:
6 —Nape yooma ihji tísia peeniatiame aamo tetewao, enamitepua
piie taawechio, piiripioi ihji tehtera to'weteka ahjae peeniatatiamea,
piiripioi ki itipimeriitepua raampatao.

Ke'chu kajuyoi i'ka wehjoario, naania teetowa
(Maateo 24:3-28; Marako 13:3-23)

7 Waikao Eesusi te'ta masitiaa iinatukerepua Eesusio:
—Masitari, ¿achinitio enetapu wa'a ikimeri ihji tiopaa? ¿Ihtana
naaniatiwachi nane'reta teemea wa'a ikimiao?
8 Eesusia cheeka nehjiarepua:

—Naane e'reka naaju, ki aamo wisikuepuawichioo, muuwaeme
enapamitepu no'oko tuukao. Puuua chaachapamapu: “Neee puuua,
Riosie Weratiamea; no'o eenaria asikamepua wa'asi.” Nape ka'te
pichikemitiapua pu'kao, wa'a chaachapoio. 9 Nasiwaniame ina-
muaioopua wahkao, weeru nokayo tuuoiopua ahpo ahjama nasiwaka
ti'tijoerio, ahkaoi i'ka wehjoarichio, ki te'ta seewepuapua pu'kaopua
pehjio. Yooma puuua, te'ta aiwari pukeri o'iniachi enemeripua. Puuua,
ki kajuyachikai teeremapua pehjio.

10 Eesusia simitere puuuapu cheekao:

—Pirenapi ti'tijoeritukamea, pirenachi ti'tijoeritukame ahjama nasi-
wasimeri puuua; pirenapi yawichiwachio, pirenachi yawichiwachi
ahjama, ahpo chapisimeripua nasiwasikao; 11 weeeai, ki muenati
noonomeripua, yomatiame wehjoarichiopua; toorewiai tísia aiwa-
niame ki nu'uti teeremeripua yomatiame wehjoarichio; tísia ma-
janiameai ki nu'uti teeremeripua ahkasi yomatiame wehjoarichio;
tewekachioi káátisia iinyatiame teteipuamepua, itapiti ikiyameo.

12 ’Nape ke'chu wa'a teetoiopua noochi paparamea, tísia na'ara
yoramia naanaritopuamepua. Waika taawechiamio aaata noochi
paparameopua, napawikarichiami upapuamepua wenejikao, na-
pawikarichi te'ta pa'pamiratuamechio, karichi toapuaichiopua; waika
taawechiamio tiame, ahkasioi te'ta weruma ya'yawichichi up-
apuamepua tiame wenejikao, noochi paparaka mochitoapaopua.
13 Yooma puuu noochi paparapa ya'yawichichiami i'topuamea, noochi
simiyame kaawe chaachapameri puuua, ya'yawichichi pe'peirachi
i'totiapaopua. 14 Nape pu'ka taawechi no'o nehpupawachi chanimiao,
ka'chi eramete puuua ahpo ki kajumia chanimiao, ahpo no'o neh-
puwaka nehjiamiaopua. 15 Neee wa'api ahjama ihsimeripua pukachio,
ahpo no'o nehpuwachi ku'ikao, aaataoi ya'yawichioi, ka'chi iika
newitome teeremichioopua, aaata no'o nehpupaka nayewameopua.
16 Waikachiami taawechiamio aaata ahpo wa'api ta'pechioi, ahpo
wenejipuamepua, ahpo noonoeoipua, ahpo papachieoiopua, ahpo
tetejimaeoiopua, ahkasi aaata ahpo kaawe uuyameeoi, ahkasi aaataeoi
meripuameeoipua. 17 Pu'ka taawechio no'owichioo, yoomahka ahpo
nekamumeripua nekamuao, 18 nape ahpo Riosichi te'ta weemera
ahjarichio, te'ta newitoka puuyameripua, kihta wekateka piiripioi
ahpo kuupaopua. 19 Yooma aaata ki toakamea noochi ahpo paparao,
newitoka puuyameripua, Riosi weemera ahjarichi mochipuameopua,
Riosi ye'karichio.

20 ’Pu'ka taawechiami Eerusareni mochikameo, pochikame tetewapa
norikame seesenu weeechi e'enakame soontaroo, asikame enema-
pua Eerusareni mochiwario, wehchi yachapuameoopua pihtunaka.
21 Waikao, yooma Uurea weeechiami mochikamea, kaawichi ujuma-
puapua, ka'chi ikipuaichio. Eerusareni mochikamea ma'chiami ahka
ohjoamea, ka'chi iika nonowameripua ahpo ta'pechio. 22 Wa'a teere-
meripua wa'ao, tísia aiwaniachi taawechikoopua, Riosia ki ahpokam-
era e'weka mochikopapua, tísia kokosamapua pu'kao. Wa'a teeremio
tuuyame, Ehkoriami Riosi Iyoterichiopua. 23 ¡Ai, puuu ooweru pe-
teterepakame mochikameapua pu'ka taawechiamio, kukuchi chiiteka
mochikameapua pehjio! Ki teesa tesiwa te'teremeri puuua, ki teesa
iinyatiame ikiniopa weeechio, ti'tijoerio. Weeeai kokosa aiwameripua

tiameo, wa'a tiiame ikiyopa. 24 Pu'ka taawechi mochikamea, ki nu'uti
teeremeripua ko'iniameo; chapitiamea, seenu weeechi i'topuamepua,
pirenachi; Eerusareni mochiwaria, ahkasioi teketiame itipimeripua,
ki Riosi iyoriamee nanaarame. Wa'a teeremeripua waika taawechi-
amio, ahkasi Riosio newitoka machenachisi, yomatiame nanaarame
ti'tijoerio.

Eesusi Tijoe Tijoetukameo aachin teetoi eenechi enameri
(Maateo 24:29-35, 42-44; Marako 13:24-37)

25 ’Pu'ka ihtoria taawechio, taaachio tísia iinyatiame teetomeripua,
meechachio tiame, so'porichioi wa'achi. I'ka weeechioi, ki nu'uti
siimapua wekana eraniamea. Ti'tijoeria, ka'chi ikime erameripua
tiameo, pa'weo tahpitika chiiopua, pe'kokao te'okaopua. 26 Ki nu'uti
iinyatiame simiyopa weeechio, tewekachiopua tiameo, mukipaka
ruhjimapu ti'tijoeria, ki ahjame e'rapa ahpo iikachio, ki teesa ma-
jakaopua ahpo iikachio, tisiwa iinya tiiame ikimia i'ka weeechio,
chaachapamapua. 27 Waika wa'a teerenioio, tetewipuame neee Tijoe
Tijoetukamea, eenameo, naasipa toomari weritoame, ki nu'unti ute-
warieme teetoka, tahpitika tiame teetoka. 28 Yooma wa'a tiiame tísia
iinyatiame tetewiniopao, waika taawechiami ti'tijoeria, kaawe erakoka
yooma ahpo katewemapua, kihta toiyame nane'riapa tewekachi ahpo
apechunapuachiopa.

29 Waikao Eesusia simiteka naewakao, cheerepua tiameo i'ka eeeti-
ame wa'achitarichio:

—Naakoo, inataka ne'nemitaopua chuunao, ihta kuuuoi. 30 I'ka
sewayoopa teemea, nane'remapua waapi teeto paamuniopa.
31 Wa'achitia ihjiai, yooma tetewapa i'ka aamo no'o chaaneriao,
amori asinapua ihjia, erakopuapua, pu'ka Riosi iintomiaopua i'ka
weeechio, yawichitukao.

32 ’Yooma i'ka iinyatiame tetewikamea, waika taawechiami
ohjoekamea, ki wahjipama puuua, ki tetewaopua pehjio, yooma
ikiyameopua ihta no'o cheeriaopua. Kiisi wehchi wichimapu no'o
chiia. 33 Yomatiame we'ea tewekaa tiame, kajutarepua, nape no'o
chiia wa'api teeremeripua, kiisi sewina iika ki wahjiamesi. Yooma
no'o cheeriaa ikikache itipimeripua.

34 ’Aamoo, kaawe aamo inateka mochimitia eemea. Ka'te te'ta
weemuka moochi eemea. Aamowichio kaawe eratewa yooraiopua,
ka'karumachi simiyame yorapuapua pu'kao, ki u'matoka nawajika
wekaniachisiopua. Ka'te aamo iikachi peewanate pu'ka itapiti
aamowichioche yoraniameoipua; ki yooresaa eemea no'o chiiao,
senawato mesuma eemeapu, pu'ka iinyatiame taaweeopua, teere-
merieopua, ihta kaari amochi ru'miamechitia, matachinaka. 35 Kaawe
aamo neesetopuapua naaju, ki aamo wichimichiopua itapiti wiitari ih-
sumarichio pu'ka taawechio, ki teesa iinya tiiame ikiwame teeremeri-
chio, yomatiame i'ka wehjoarichi mochikamewichioo. 36 Aamo neese-
toka mochimitia aamo iikachio, pu'ka taawechiwichioopua. Senepi
nayewaka mochimitia aamo Noono te'pa kahtiame ahjamaopua, ki
se'wika, ahkasi no'o eenachisiopua, no'oo Tijoe Tijoetukameo, yooma
katewemioiopua, ti'tijoeri te'tereka mochiriaopua.

37 Senepi taawechio, napawikarichi ijisire Eesusiapu masitekao,
tukaoopua, ooriwo kookochire puuuapu teewi, kaawitiachi. 38 Senepi
piario, ti'tijoeria wa'a eejenaparepu keepumia.

22

I'isaeri pa'pamiratuame noriwi ahpo katewia, Eesusi chapipua
(Maateo 26:1-5, 14-16; Marako 14:1-2, 10-11; Waani 11:45-53)

1 Waika taawechiamio, amori asiaipua pahkoa, paani ki re-
waruraeme koi'wameo, Semejenato pahko tewaniamea tiameo,
2 napawikarichi ne'nesero pa'pamiraa, i'isaeri iyoteria tiamea, naapi
i'yaiopua Eesusio, aachin teeka meripuameopua nape noriwí, kiisi
aaata tetewachi, majayapa ti'tijoerio, ki ahpokamera chapisipuawi-
chiopua puuua.
3 Piie taaweo, Uurasi Ihkariótea, piiripi puuu Eesusi ajawaria, oosa
mariki aampa ooka ajawatiamea, Satanasie noonoteretupua. 4 Ihjia
noriwi simikao, isaeri napawikarichi ne'nesero pa'pamiratuameopua,
yooma tuuyere puuuapu akana teipuame Eesusio, noriwi tarichere
puuuapu pu'kao, pukamina naewaka. 5 Waikao aapoeo, tísia kaawe
erakokaopua, natetemo tuurepu Uurasio. 6 Uurasia kaawe iintasaopu
pu'kao, i'yasire puuuapu aachin teekao ahpo nehjimiaopua Eesu-
siopua, wahka noriwi, ki muuwaeme tetewachiami.

Taamo Paamira Ariwatopi Ko'karia
(Maateo 26:17-29; Marako 14:12-25; Waani 13:21-30; 1 Koorintio 11:23-26)

7 Asisoopa pahko paani ki rewaruraemeo, pu'ka po'wao te'ta meri-
wachiopua, Semejenato pahkowichioopua, 8 waikao Eesusia, Peeroo
Waaniopua tiameo, chaanerepua pu'kao:
—Siimpamitiapa eemea, kooame yoramia, Semejenato pahko
kooame, taamo ko'komiaopua.
9 Uhjurapuamea iinatukerepu:
—¿Akana yorajeranimua pu'kao?
10 Eesusia chaanerepu pu'kao:
—Nee, muuwari mochiwachi muisaapao, wa'a teteima eeme piiripi
tijoe, neropai sikori mahtotoame, pu'ka na'naritopuapua, ahkasi
karichi pakiyachisi. 11 Wa'ao, asika chaanepuapua kariwaemerao:
“Masitaria iinatukiapu, akana yooreko enamerikopua, Semejenato
pahko kooame yorakepuaichio, ahpo masitari ahjama ko'komiachio.”
12 Waikaopua, tepakarichi aamo ne'netema puuuapu, yooma katewe-
tiame ajakachi, kooame ahjae yorapuameopua, yooreminao, weere
enemapu wa'ao. Wa'a yorapuapua kooameo.
13 Waikao siimpasaopua wa'ao, yooma wa'a tiame teware puuuapu,
ahpo chaaneretiachitia. Waikaopua, wa'a yoorarepu kooameo.
14 Ehjepamio wa'a e'natioopua, Eesusia waikao, yasiparepu
ko'komiao meesa weeriachio, yooma ahpo ajawariopua ahjama.
15 Wa'aopua Eesusia cheerepua:
—¡Káátisia e'rainia i'ka Semejenato koi'niameopua aamo ahja-
mao, ke'chu no'o tísia aiwatenioiopua! 16 Pichiwa simiyame ihjia,
ki seenampa no'o ko'komania i'kaopua, ahkasi Riosi ye'karichi
mochikapa, yooma ihta ikimerio, ikikopa.

17 Waikao, iijipaso uusapao ahpo sekachio, cheriwema nehjisaopua
ahpo Noono tewekameo, chaanerepua ahpoe ajawatiameopua:
—Íya, iijio pu'kao, yoomahka pipiripio; 18 ki oosa aamo oowemania
i'ka uuwa neerora iijiwariopua, ahkasi Riosi ye'karichi mochipachisi
taamo ahjama.
19 Wa'a cheekaopua, paaniopua tiameo uusaopua, cheriwema ki-
asaopua ahpo Noonoo, pu'ka paanio, naasipasi chi'wanasaopua, te'ta
ahpo masitia ki'yarepua chi'wapame ko'komichioo. Wa'a iintosaapua
chaanerepua:
—Ihji paania, no'o weerewapua aamo tatakoriwichio pejana
natetemia. No'o ki'tioiopua, i'ka nokaka mochitomitiapua, ahkasi
taawechisi, no'o aamowichio mukuka iintoria inatapasika.
20 Wa'a ikisaopua Eesusia, paanio ko'kotioopa, wa'achi iintoka
apechunaka iijipasoo, pu'ka iijipaso ne'netekao chaanerepua:
—Ihji aamo iijimiaa, no'o eerapua, aamowichio wi'sumeri aamowi-
chio mukukao. Pu'ka wa'a no'o mukuriaeo, Riosiea aamo tatakoriria
cheriwepuame pichiwatame puuua, yooma noochi paparakameo.
21 'Aa, nape i'wa kahtipua apoea te'ta puuu no'oo, noriwi iintomeria.
Taamo ahjama kahtipua koaka. 22 Neeea Tijoe Tijoetukamea, wa'a
yooraka meripuamenia, wa'a tiiame inatariopa apoe no'o Noonoo,
tewekachi kahtiameo. Nape ai puuu, no'o noriwi nehjikamea.
23 Waikao Eesusi ajawaria, Aatanakamerajuarepu wa'a iintomeria,
chaachaparepua ahpoo.

Aatanakamera epeche weruma teeremeria

24 Ehjepao, Eesusi ajawaria, ahpo wa'ineriai puuuapu waikao,
aatanakamera ahpo weruma paamiratuame enemerikopua. 25 Nape
Eesusia wa'a chaachapame inamukapaopua, chaanerepua:
—Yomatiame ahkaoi wehjoarichio, mochikamepua ya'yawichio,
tísia utewa yooraka tetewamekopua, ahpo yawichituwachi ye'karichi
mochikameopua. Pu'ka ya'yawichi ti'tijoeria, tísia iyorika tete-
wamepua. 26 Nape eemea amochio, ki wa'a te'tereka mochitopua-
pua. Ohso kaawe eemea amochio, napati aamo wa'achi te'tereka
mochitomeripua. Aaata epeche weruma paamiratuame enenariamea,
ki werumachitia teeremeripua amochio; aaata nuuriamera enenari-
amea, aaata puhku seekaerewachitia tiiame enemeripua, ahpo wah-
jachiwichioo. 27 ¿Aatanakosa naaju, epeche teerewaemea, meesachio
mochikamera koaka, meesachi ajawiamekosa kooameo? ¿Ki puuu
ohjoarepu naaju, mesachi mochikame koaka? Nape neeea, aamo
paamiratuameai, aamokamera yorakiamerania.
28 'Nane'renania aamo aiwariao no'o ahjamao, yooma ihta no'o aiwa
teetoria ikiyachi. 29 Pukaepa neeea, wa'achitia no'o Noono weer-
ariachitia ahpo ye'karichi ye'kamichioo, wa'achitia aamo ajawame
neeeai, 30 no'o ye'karichi ye'kamichiopua no'o ahjamao. Aamo
ya'yawichi ajawamania no'o ye'karichio, oosa mariki aampa ooka
yawichituwachiopua, isaeri ti'tijoeri tetejimarichiopua.

Eesusia Peeroe ahpo ka'itapo tuuna
(Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Waani 13:36-38)

31 Nape ke'chu wahka ihtoriachi ahpo ajawaria ikimioio pehjio, ehpe
taawechiami ikipuame nayewerepua ahpo ajawariao. Waikao Eesusia
Siimoni Peeroo chaanerepua:
—Aa muuu Siimoni Peero, utewaeme aamo chapipuapua, Sa-
tanasia tahpitika aamo yoojoranariamekapu yuuwesitekao, yooma
aamoo no'o ajawariachiopua, tiiriko mooarachitia aamo eejepunar-
iapu, wa'a aamo yooraka aamo u'yenariapa te'ta noochi paparao.
32 Nape neeea itakamenia no'o Noonochio, aamo ku'ipuaichioopua,
kiisi sewina erapamichiopua aamo noochi paparao. Pu'ka wa'a
tiiame yooma ikisaopua Satanasie aatiatario, eenechi kaawerumachi
enepasaopua, tísia ye'kame enemamua waikao, te'ta aamo kaawe
cheeka tuuyemiaopua, no'o aamo wahjachi ajawariaopua, kiisi toaka
mochinurekaopua pu'kao, te'ta noochi iyoriaopua.
33 —Nape Paamira —chaanere Peeroa— Satanasia kiisi no'o yu-
umpameripua no'o aatiatao. A'chitiameoi no'o yoraniaio pukaeo,
anachamania aamowichioo, karichi yachatiaiopua, meripuamekaipua.
34 Nape wa'a chiioi Peeroo, Eesusia chaanerepua pu'kao:
—Muuu Peeroa, ka'te aamo oise e'remua, te'ta. Wa'a chiiaiomua,
ke'chu kusuyoipua totorio, paisa simiyame no'o ka'itamapua, kiisi no'o
machiyo tuuka.

Eesusi ajawaria Eesusichi paparawa aatiatawa

35 Waikao Eesusia, chaanerepu ahpo ajawariao:
—Nane'riame eemeapa, no'o aamo wekanami mochiwachiami uhjur-
arioiopua kihta i'toka uhjurarioipua, kihta toomi i'toka, kihta i'toka
mokewario, kakajoyaoi weekao. ¿Ihta itapiti nakiwa aiwakamekosa
eemea wa'ami ohjoaio?
Aapoeo nehjiarepua:
—Ka'i. Kihta nakiwa aiwakame teemea.
36 Eesusia chaanerepua waikao:
—Nape ehpe waanami ki aamo ahjama no'o kahtioio, nakimeri
eemea aamo itapiti i'toka ohjomiao, toomio, wisasoriopua tiame;
aaata eemea ki peeturi maacheta iinuemea, tarimaoipua piiripi ahpo
ampawakiraoi nehjisa.
37 Chaanerepua tiameo:
—Ehpe asirupua, pu'ka Ehkoriami Iyoteri chiiao noochi simiyameo,
puuua chiia: “Nanaaramechi teteipuame puuua, na'aramechitia.”
Yooma puuu wa'a cheeka iyotetiame Ehkoriami Iyoterichio, iki-
machepua.
38 Eesusi ajawariaa chaachaparepua:
—Aa, i'wa iinueka teeme ooka nasimachetao, aamo nehpupapuaeo.
Nape Eesusi chaanerepua:
—Ka'te wa'a chaachapa eemea. Ki nasiwaka taamo nehpupameri
teemea.

Eesusia, E'semaníchi ahpo Noono tewekachi kahtiame ahjama nayewani

(Maateo 26:36-46; Marako 14:32-42)

39 Eesusia wa'a cheesapa, Ooriwo kaawichite no'rarepu, yayasani-
achi ahpo Noono nayewemia, ahpo ajawarewaoi yeetoka. 40 Asisapao
cheerepu:

—Nayewamita eemea Riosi ahjamao i'wa, ki aamo a'chi e'ra
na'arachi, ruhjimichio.
41 Wa'a cheesaapapua, epeche wa'ami akiparepua, piie tehte pasipu-
niachi keenako, wa'aopua, ahpo Noono ahjama naewamia. Wa'ao
chopokorieka weripakao cheerepua:
42 —No'noo, no'o cheriwepua muuua i'ka tísia no'o aiwamiao, wa'a
tiame erasaamua noochio; nape ki no'o chiiachitia iintojeraninia no'oo,
aamo te'ta e'rachitia iintojeraninia no'oo.
43 Waikao piiripi Riosi ku'iwaria, wa'achi machejenarepu chokichi,
iika yachapatemichiopua, ahpo tahpitika e'rao. 44 Wa'aopua, ki
nu'unti tahpitika e'raka apochiopua, epeche yuuweeme nayewere
puuuapu ahpo Noono, taipochiraoipua, ki ku'ita wehchisi ichuparepu,
eerachitia.
45 Werisisaapa puuua wa'a o'iniao, waami eenarepu ahpo ajawario,
toariachi. Wa'a enasao, kokochiame tewakapua pu'kao, kihta yorame
e'ropa yuuwesikao, 46 chaanerepu:
—Mochisisa, mochika nayewe eemea Riosio, aamoo, ki aamo
ruhjimichiopua na'ara e'rachio.

Eesusia chapinia
(Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Waani 18:2-11)

47 Wa'a chiioipua pu'kao, wa'atikia nokisirepua soontaroapa
muuwaeme ti'tijoeri ahjama, pahcha weritorepu yeetoamea, piiripi
puuu oosa mariki ooka Eesusie te'ta masiteniamea, ihji tijoea, Uurasi
tewaniámera. Ihjia, Eesusi naaepakao chuchurepu. 48 Nape Eesusia
wa'a yoratiaopua, chaanerepua:
—Uurasi, ¿piiripi chuchuwachi nehjanimua, Tijoe Tijoetukameo?
49 Waikao ahjama mochikamea, maapori tiame simiyopao, chaanere-
pua Eesusio:
—Paamiraaa, ¿nasiwasitariare merimachetae?
50 Waikao piiripi Eesusi na'naritoa, pu'ka napawikarichi ne'nesero
paamiratuame seekaerewao, meteka tehpunarepu nahkaraopu piiripi,
ahjamina weeriamera. 51 Eesusi cheerepua:
—¡Ka'te wa'a iintomua! ¡Mooena yasaka!
Waikao Eesusia, nahkara tehpuriachi chapikaopua, weemera enepa-
terepu eenechi. 52 Wa'a ikisa Eesusia, ne'nesero pa'pamiratuameo,
napawikarichi kapitaiopua tiameo, mochiwari pa'pamiratuameopua
tiameo, ahpoo i'tomia e'nakameo, chaanerepua:
—¿Merimacheta i'toka enapani eemea no'o chapimiao, kuuu
makoka tiame, no'oo, ki nu'uti ichikoamechitia? 53 Ki ehpesi aamo
tetewachi no'o ihsioi napawikarichio, ¿kiisi no'o chapika eemea? Nape
ehpe wa'a noonoimeri eemea, ehpe kiatiame Tukapari Noonoraai, wa'a
iintomichioo.

Peeroa, ki machiyo tuuna Eesusio
(Maateo 26:57-58, 69-75; Marako 14:53-54, 66-72; Waani 18:12-18, 25-27)

54 Waikao chapisao, ne'nesero paamiratuame ohjirachi i'toretupu
waikao. Waikao, Peeroa na'naritore puuua, mekapi. 55 Eesusi i'toamea
ajasisaapa, ta'pechio na'yarepua. Wa'a ikisaapa, wa'a mochiparepua
tatapamia. Peeroai wa'achi yasipariaipua tatapaniachio. 56 Wa'a

tekipaname piiripi oowitiamea, na'i tajayachio, kaawe ne'nepaka
pu'kao, cheerepua:
—¿Ki pu'ka ahjama oiyame ihji?
57 Peeroa chaanerepua:
—Ka'i, ki maachinia pu'kao.
58 Neipatakiriopua, piirechia cheerepua:
—Puuuchi muuuai, ahjama oiriamea.
Nape Peeroa nehjiarepu:
—Ka'i, seenunia pu'kao.
59 Epeche ehjepamio, piie keenakomi ahkao, cheerepu piirechi:
—Puuuchi ihjiai, ki aaata piirechi ihjia, Arirea tijoea ihjia.
60 Nape Peeroa chaanerepu:
—Ka'i, kiisi maachinia aamo chiiao.
Pu'ka wa'apichi chiioi Peeroo, totoria kusurepu. 61 Waikao, Eesusio
ku'rika ne'nepakoopua, Peeroa, inateparepu waikao, eee cheeria:
“Ke'chu kusuyoi totorio ehpe o'iniao, paisa no'o ka'itamamu.” 62 Wa'a
iikapa Peeroa, machenakaopua wa'ao, ki teesa yuuwesika nanararepu.

Eesusia na'arenia
(Maateo 26:67-68; Marako 14:65)
63 Eesusio inatiamea, na'ara chaanerepu pu'kao, wepaka.
64 Puichiami purisaopua ki ma'chiremichioo, wewesapa, chaanerepua
Eesusio:
—Ehsoo, ¿aatana aamo weweru?
65 Ki ookapi na'ara naawesari chaanerepua tiame.

Eesusia te'ta isaeri napawirachi katewewa
(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Waani 18:19-24)
66 Ma'chirepasoopua, mochiwari ne'neseroa, napawikarichi
ne'neseriosi pa'pamiratuamea, iyoteri ti'tijoea tiame, napawire
puuuapu. Waikao Eesusia, wa'a uparetupua, te'ta napawi
napawitiachi. Wa'a upatiopaopua, iinatukeretupua:
67 —Taamo chaanemitiakoo, ¿Riosie Weratiameko tuuyamemua,
taamo yawichi enemichioo?
Nape Eesusia cheerepua:
—Eje'e no'o cheekoio, kiisi no'o pichikema eemea; 68 itapiti aamo
iinatukekooi, kihta pichiwaka no'o nehjiama eemea. No'oo pichiwaka
aamo nane'retekoio te'ta aatanakoo, kiisi no'o toimapua. 69 Nape ehpe
o'inia neee Tijoe Tijoetukamea, ye'kamia yasipamerinia, no'o Noono
tewekachi kahtiame yasirachi yawichitumia yasipamania, no'o Noono
ahjaminaopua, tísia utewariekaopua.
70 Waikao puuu pa'pamiratuamea, chaanerepua Eesusio:
—Wa'a teesoo, ¿Riosi Taanarakoti muuua?
Eesusia nehjiarepua:
—Wa'atepua. Ki se'wipua aamo chaachapao.
71 Waikao pa'pamiratuamea, ahpo chaachaparepua:
—¿Ihtana nakita teeme epeche nane'reniameo? Soparame ahpo
ma'chitari cheekamepua wa'asio, ahpo wa'api chuwae.

23

Eesusi Piiratoe iinatukeniachi
(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Waani 18:28-38)

1 Waikao, Te'ta Weruma Napawitiachi o'iniao, yoomahka werisikao,
Piirato peereirachi i'toretu Eesusia. 2 Wa'a upasopua, Piiratochi
wenejirepua waikao, chaachapaka:
—¡Yawichi! I'wa aamo u'yepaka teeme i'ka tijoeo, weeru chaacha-
patiapu taamo mochiwachio ki natetepo tuuyekaopua, te'ta Seresa
yawichiwichio koparoaniameopua, rooma yawichi kahtiameopua.
Apoeopua tiameo, Riosie Weratiame yawichiko tuuyapu puuua.
3 Wa'a chaanetiaapa Piiratoa, chaaneka iinatukerepua Eesusio:
—¿Pichiwa yawichiju muuua, i'isaeri ti'tijoerio?
Eesusia nehjiarepu pu'kao:
—Wa'atepua, aamo chiiachitia.
4 Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, napawikarichi neeseriosi
pa'pamuratuameo, yooma wa'a napawikame ti'tijoeriopua tiameo,
chaanerepua:
—Pu'ka aamo chaachapa i'ka tijoechio, kihta a'chi tiame iintoria
tewakamenia pukachio. Wa'a tiiachio ihjia, ki asiyamepua te'ta
kokosapuameo.
5 Nape aapoeo, epeche utewaeme chaachaparepua Piiratoo:
—Ahpo masitiaeopu ti'tijoerio, weeru chaachapatiapua, yomachi
taamo mochikachiopua. Ihjia, Arirea weeechi o'inesao wa'a tiame
masitekao, wa'achi ihsinapua ahkasi i'wa Eerusarenioi.

Eesusia Eerore yawichi peereirachi ihsiwa

6 Piiratoa Arirea o'inerio tuuopa Eesusio, iinatukerepua wa'a
muuwaemeo, Eesusio Arirea tijoekoopua. 7 Pu'ka muuwaemeo, Arirea
ohjoemeko tuukopa Eesusio, Eerore yawichie katewepo tuurepua
waikao, Eerore ye'karichikopua wa'ao. Waikao Piiratoa, Eerorechi
i'yetonurerepua Eesusio, pu'ka taawechiami Eeroreo, Eerusareni
eenariamekopua. 8 Eerorea Eesusi tetewapao kaawe e'rarepua, tehpe
o'inia tetewinareka yasitoriaipua, Eesusi tísia peenia ihsiame ina-
mukapaopua, tísia tetewinarere puuua achini ihsiao. 9 Ahpo kahtiachi
upatiopao, Eerorea ki ookapi itapiti utewa chaaneka iinatukerepua,
nape Eesusia kihta nehjiarepua. 10 Wa'achi mochirepua tiameo,
neeseriosi pa'pamiratuame, Moise nuurariwa ma'masitari tiame, tísia
utewaeme wenejika. 11 Waikao Eerorea soontarowaraopua tiameo,
na'arerepua waikao a'chikoi chaaneka Eerore tetewachi yooma ah-
jama wa'a mochikameopua tiame. Yawichi wisasorira chuhcherepua
tiame na'arekao. Kajusaapa wa'ao na'arekao, eenechi Piiratochi
i'yetorepua Eesusio. 12 Waika o'inia kaawe erapare Eerorea, Piiratochi
ahpo nekumeka mochiriao.

Eesusi merinureretia
(Maateo 27:15-26; Marako 15:6-15; Waani 18:39–19:16)

13 Waikao Piiratoa Eesusi u'yepatiaopua, yooma napawinurere-
pua i'ka ti'tijoeo: i'isaeri neeseriosi pa'pamiratuame, mochiwari
pa'pamiratuameopua tiame, yooma wa'a Eerusareni mochiwarichi
mochikameopua tiame. 14 Napawisoopua, Piiratoa chaanerepua:
—Ki nu'unti wenejika no'o u'yepariai eemea i'ka Eesusio, ti'tijoeri
weeru nokitio chaachapaka, nape i'kao neeea, aamo tetewachi te'ta
iinatukekamenia, eeme wa'api tetewakamepua pu'kao, no'oo kihta
na'ara iintokame tewakamekopua pukachio. 15 Eeroreai kihta na'ara

iintoriame tewakapa, no'o uhjurekamepua i'ka Eesusio. Ma'chiame
tetewame eemeai, kihta iintoriamekopua pu'kao, meripuawichioo.
16 Waikaonia wa'a tiioopao pu'kao, wepisache toimania pu'kao.
17 Wa'a chaanere Piiratoa wa'a muuwari napawikameo, senepi
paamuparichi Semejenato pahkochio, piiripi peereso toiwamekopua
pu'kao, ti'tijoeri kaawe erakomichioo. 18 Nape muuwaria Eesusikam-
era toinariopua Piiratoo, yoomahka weeru sisinaka chaachaparepua:
—¡Ka'i pu'káo! ¡Warawasikamera toipuapua ohso kaawe! —
chaachaparepua.
19 Nape Warawasia tijoe ko'yame eneriaipua, nasiwari mehtachame
eneriai puuua. 20 Piiratoa eenechi chaaneriaipua ti'tijoerio, Eesusikam-
era toinario tuuka. 21 Nape muuwari ti'tijoeria, epeche utewaeme
siinakokao, chaachaparepua:
—¡Kurusichi merisáaa, kurusichi merisáaa!
22 Paisa simiyachi wa'a chaachapoipua Piiratoa, chaanerepua:
—¿Nape aatía? ¿Ihtána iintokamepua naaju ki kaawerumao?
Neeea ki tewakame pu'kao, ihta meripuame tiiameo. I'kao neeea,
wepisache toimania.
23 Nape muuwaria, wa'api chaachaparepua siinakokao:
—¡Kurusíchi merisáaa, kurusíchi merisáaa! —chaachapaka. Wa'a
chaachapaka simiterepua, ahkasi Piiratoopua ahpo erakoa e'wachisi.
24 Waikao Piiratoa pu'ka muuwaeme chaachapao, e'wérepua.
25 Piiratoa waikao wa'a iintorepua waikao. Tijoe ko'yamekamera,
puhjerepua waikao, Eesusiopua, nanaaramechi ki'yarepua, aapoeo
ahpo e'ra nokimichiopua pu'kao.

Eesusi kurusichi meriwa
(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Waani 19:17-27)

26 Ehjepamio, pooechio i'tonioiopua Eesusio kurusichi merimiao,
pooechi nateparetupua piiripi tijoe, Siireneo ohjoeme Siimoni tewani-
ame, tekipanaio eename. Waikao Eesusi mooketoaopua kurusio, pu'ka
ku'ika mooketonureretupua, Eesusi pukamina weritoka.
27 Wa'a pooechi Eesusi i'toniachio, ki ookapi nokisiriai ti'tijoea
ooweru tiame. Oowerua tesiwe e'rekaopua Eesusio, weeru chaacha-
pasirepua naarakoka. 28 Nape Eesusia ooweruchi ku'rika ne'nepakao,
cheerepua pu'kao:
—Eerusareni Ooweru, ka'te naarako eemea no'owichioo. Aamowi-
chiokamera naarakopuapua, aamo tatanawichio tiame. 29 Enamiitepu
taawe chaachapaniamea, Ehkoriami Iyoteriao eee chiiao: “¡Tísia
kaawe erakomeri ooweru ki tatanatamea, ka'chitia taawechi ki
peteterepakamea, ka'chitia taawechi kohja chiitekamea!” 30 Pu'ka
kajuyachi taaweo chaachapama ti'tijoeria tiame: “¡Tamochi ru'misa
kaawíii! ¡Taamo wetemaka ichipupasa kaawíii!” 31 I'ka nokioiopua
no'o siiyoname kuuu ki wakiyame kuuu pehjio, ¿achipu nokitarepua,
no'o kuuuchitia wakipasoopua wa'asi? Ihji kuuu siiyoname weritoame
chaniwamea, no'o weeechi oioio ahjariamepua; ihji kuuu wakiyame
chaniwamea, no'o i'wa kiteremio no'o cheeka chiiapua.
32 Wa'a chaanerepua Eesusia, soontaroe i'toio pu'kao, ahpo mer-
imiachi. Wa'achi i'toretupua tiameo, wahjachi ooka ti'tijoe, ti'tijoe
ko'yame, Eesusichitia ko'ipuame kurusichi. 33 Ajasisaapua Mukukame
Mo'ojoa tewaniachio, kurusichi chucharetu Eesusia mukimichioo.

Wahjachi ooka ti'tijoeopua tiameo, wa'achi chokichi ku'kurusichi
chucharetupua, piiripia ahjamina, piirea owemina, ku'kurusichi
wahjipamichiopua tiameo. 34 Wa'a kurusichi chuhkuaio Eesusia,
cheerepua ahpo Noono Tewekachi kahtiameopua:
—No'no, cheriwepuapua i'kao wa'a nokayoio, ki no'o te'ta
machiyamekapa, wa'a nokayamepua.
Wa'a chuhkoi Eesusio wisasorirao, puuu inatiamea soontaro, ahpo
newitowa te'erepua wisasorirao, aatanakamera, ahpo ahjama itip-
imerikopua pu'kao. 35 Muuwari ti'tijoea ooweru tiamea, wa'a ajarepua
ne'nekao. I'isaeri pa'pamuratuamea wa'achi ajarepua tiameo, Eesusi
kurusichi chuchatiameo, na'areka, eee chaachapaka:
—Newipatio tuurepua wahjao, ehpeo ahpo wa'api newipateme-
tepua, Meesia enesaa Riosie Weratiame.
36 Soontaroai Eesusio na'ara chaachaparepua, itapiti cho'koame
neero, pi'piteka. Puuua wa'a yoorakao, chaachaparepua:
37 —Isaeri yawichi enesaamua, ¿achini iikai ki aamo soontarowa
nuuriamemua, aamo tekipumichioo, aamo nehpupaka?
38 Te'pa kurusichi moochiminao, wa'a manirepua iyotetiamea, pu-
uua chiiame: “Ihjia, isaeri ti'tijoeri Te'ta Yawichirapua.”
39 Piiripi tijoe ko'yame kurusichi chuchatiamea, na'arariaipua Eesu-
sio chaaneka:
—¿Ki Meesíakosamu muuua, Riosi taamo uhjureriao newipatemi-
chioo? Yaapi aamo newipasa naaju, taamo newipatepuapua tiame.
40 Nape piire kurusichi chuchatiameapua tiame, ta'omarepua pu'kao,
wa'a chiiopao:
—¿Kiisi iyorina muuua Riosikoipua pu'kao? ¿Ki wa'achi teerenia
muai? 41 Teemea na'ara noonoikapa i'wa chuchatiamepua, nape puuu
apoea, kihta yoorakai i'wa chuchatiamepua.
42 Wa'a cheesaapa, chaanerepua Eesusio:
—Aamo ye'karichi kahtiaiopa, no'o inatepajeraninia. 43 Eesusia
chaanerepua waikao:
—Ehpe o'inia no'o ahjama yasimeri muuua, te'ta peenia tiame
paarasarichiopua.

Eesusi mukuya
(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Waani 19:28-30)

44 Wa'a te'terenioi wa'ao, oowetawe o'inia tukapasiparepua, ahkasi
paika keenako simiyachiopua arikiri, yoomachi weeechi tukapasipaka.
45 Taaaai, ahkasi wa'a keenakosi, choipakame yasarepua waikao.
Eerusareni tiopachioipua waikao, Riosi iyoriwachi to'piameai wisas-
oria, te'pa o'inia teeresi si'parepua tiame. 46 Eesusia arikiriopao, ki
ku'ita sisinarepua cheeka:
—¡No'no, aamo neesetowachi toaninia no'o iika!
Wa'a cheesache, mukurepua.
47 Waikao rooma kapitaia, yooma wa'a iikame tetewapaopua,
kaaweruma nayewerepua Riosio, wa'a ikisaapa cheerepua:
—Pichiwa ihji tijoea, kihta iintokame eneriaipua, ki kaawerumao.
48 Yooma wa'a e'enakamea ne'nemiao, yooma i'ka iikame
tetewikamea, no'wapaiopua, ahpo moripa chonisirepua, kiisi kaawe
noonowiretio, erasikaopua. 49 Yooma Eesusi tetejimaraa, Eesusi

kaawe tetewikameapua tiamea, ooweru tiamea Arirea o'inia Eesusi
na'naritokamea, wa'a itipirepua pehjio, mehka ajaka ne'neka.

Eesusi mukukatewa
(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Waani 19:38-42)

50 Eerusarenio, yasariaipua piiripi tijoe, Oose tewaniame. Puuua
isaeri tijoe eneriaipua Arimatéa ohjoeme. Puuua, te'ta weruma
napawirachi teeriame eneriaipua, kaaweruma tijoe. 51 Puuua ki ahpo
pirenaturi wa'achitia inatame eneriaipua, wa'a ikitiamechitiaopua
Eesusichio. Ihjiai tiameo, Riosie ye'kari yasipapuame, inataka ya-
sitoame eneriaipua. 52 Ihji Oosea Piiratochi simikao, itanerepua
Eesusi weerewarao, katewemio tuuka. 53 Reesisetiaapa puuua, Eesusi
chuchatiachi eenaka tekipurepua. Tekipusaapua Eesusi weerewarao,
riino tewaniamechi wisasori tohsanamechi uusaopua, ahjachi ikapire-
pua. Ikapisaopua, wahjipame toaniachi i'torepua tekimia, weemera
teesotatiame, ki aaata tekiwachi pehji. 54 Wienechi enerepua pehjio,
sawarachi resipuniameo, amori o'ichachi.
55 Arirea e'enakame oowerua, na'naritokaopua, kaawe tetewarepua
Eesusi weerewarao, tekitiachio. 56 Puuu ooweru Arirea e'enakamea,
ahpo che'repachi nonowasaapa, peeniajuri na'poarepua, itapiti
chuhchepuameopua tiame. Wa'a ikisao oowerua sawarachi taawechio,
resipurepua, wa'atia yachatiamekopapua, Moise nuurarieo.

24

Eesusi eenechi ahjani
(Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Waani 20:1-10)

1 Waikao oowerua, oowisari taawe o'wicharichiopua (toomikochi
eneriaipua waika taawechiamio), pa'a piari siimparepua Eesusi tekiti-
achio, ahpo peeniajuri na'poariao, i'toka. 2 Wa'a ajasisaa ne'nioiopua
tekitiachiopua, wahjonatiame tewarepua wa'ao, puuu wa'a tehte
yeeteraa, ikicha yasarepua. 3 Wa'a muirepua waikao ne'nemiao, nape
Eesusi weerewaraa, kitererepua wa'ao. 4 Waikao oowerua, weeka
inatarepua, ihtana ikiriaopua wa'ao. Ka'chi ikime e'roiopua pu'kao,
senawato ahpo chokichi ajapakame tetewarepua, ooka tijoe tísia
totosaname tajayame wakiraeme, tewekachi e'ename Riosi ku'iwari.
5 Pu'ka tewakapaopua ahpo chokichi ajakame, tísia majarepua pu'kao.
Wa'a iikapa puuua seewepamaopua pu'kao, wehchisi koomorasipare-
pua, yoorewika. Waikao Riosichi e'enamea chaachaparepua:
—¿Achinikai wahjipame toaniachi i'yani eemea, aaata ahjameo?
6 Puuua aamo i'yaa, ki'tepua i'wao, ahjakamepua wa'asi eenechio.
¿Ki nane'renakosa eemea Arirea kahtiaio 7 paika taawechi teetoio
oijenamio tuurio, nanaaramechi nehjitiaiopua kurusichi meritiaio?
8 Waikao oowerua, inateparepua Eesusi cheeriameopua. 9 Wa'a
iikapa puuua nonorarepua, tuuyemia pu'ka oosa mariki aampa piiripi
Eesusi te'ta masitiao, wahjachi wa'a mochikame Eesusichi paparame
tiame. 10 Tuumia e'enakamea Eesusi ajawariao, naati enerepua:
Maaria Maarena, Uhwana, Maaria Saantiao yeeyera tiame, wa'a
ikisa wahjachi ooweru, ahjama ohjoame tiame. 11 Nape Eesusi
ajawariaa, kiisi pichikerepua pu'ka ahpo tu'tuyameo, kiisi maae-
porikopa chaachapao.

12 Nape wa'a tiioi Peeroa, u'masirepua ne'nemiaopua, tekitiachi.
Asika yooremina ne'nioiopua, kiteerepua aaataai, ahjae ikapi tiameche
wa'a yasarepua, riino wisasori. Waikao Peeroa no'rarepua tahpitika
erasikaopua: “¡Naakona wa'a ikirepua!”, erasika.

Emausi pooechi ikitiame
(Marako 16:12-13)

13 Pu'ka wa'api taawechi Eesusia, ooka ahpo na'naritoame
machijenerepua, Emausi mochiwachi simiyameopua pooechi, wa'ao
Eerusareni piari machenasao, oowetawesi asiwame. 14 Puuu pooechi
nokisiaio, Eerusareni ikitiame ahpo nayewesiriaipua. 15 Wa'a nokisin-
ioiopua nayewasikao, senawato naaepaka ahjama weritore Eesusia.
16 Nape wa'a Eesusi ahjama siimpaiopua, aapoeo Eesusi tetewaio, kiisi
machirepua. 17 Ku'itapi simiyaiopua ahjamao, iinatukere Eesusia:

—¿Ihtana naewasina eemea pooechi nokisikao?

18 Waikao yuuwesiame ajapakaopua Kereojá tewaniamea, chaanere-
pua:

—¿Muuuchekosapua, ki nane'reka itipiameopua pehjio, ihpi
taawechiami Eerusareni ikitiameo?

19 Eesusia wa'a cheeka nehjiatiaapua, eenechi iinatukerepua:

—¿Ihtana ikiretupua naaju?

Waikao aapoeo, chaachaparepua:

—Wa'a Eerusarenio aaata meriretiapua, Nasare tijoe Eesusi tewa-
niame, Riosi nayewakame enekame. Puuua, ki ookapi itapiti kii
maaepori iintokameaipua, tísia peenia ihsiwa. Weruma masitari
Riosichi eename enekamepua, tísia kaawe tetewitiame ki ookapi
ti'tijoerieo. 20 Nape taamo ne'neseriosi pa'pamuratuamea, rooma
ya'yawichichi nehjariapua kurusichi meripuawichio. 21 Pu'ka Eesusieo
teemea, taamo mochiwa yawichiwa poanatuwa puuyetoai teemea,
na'sopuameopua wa'asi taamo rooma yawichi ye'karitere mochitoao,
nape puuua mukukamepua wa'asi, paika taawe i'toamepua. 22 Pa'a
piarioi ooweruai taamo ohjoekachi ohjoemeapua tiamea, tísia taamo
majatekapua, ki teesa tiiame taamo tuuyeriaeopua. Pa'a piari
siimpakai Eesusi tekitiachiopua, 23 ki tewako tuukapua wa'ao, wa'a
e'enakaiopua ne'nemiao. Wa'a nonorasaapua, ooka tijoe tewekachi
e'ename tetewiko tuukapua, Riosi ku'iwari. Ihji Riosi ku'iwaria
Eesusio, eenechi ahjario tuuriatapua. 24 Wa'a chaachapariopa ihji
ooweruo, wahjachi taamo ahjama mochikame tiame, siimpariaipua
tiame ne'nemiao, wa'achi chaachapakapua tiame ooweru taamo tuuy-
eriachitia, kitererio tuukapua tiameo, Eesusi mukukame tekitiachio.

25 Waikao Eesusia chaanerepua:

—¿Kiisi ijinatame eemea i'ka wa'a tiame ikitiameo, aamo
pahtemiao? ¿Kiisi pahtekame eemea, ehkoriami Riosi nayewaturao
aamo chaaneriameopua ahpo iyoteriachio? 26 ¿Ki wa'a tiame ai-
wamerikosaaipu Meesiaa, apoe Riosie Weratiame tewaniamea, ke'chu
tewekachi mooenaipua, yawichi yasipamiaopua?

27 Wa'a chaanesaapua, o'inerepua waikao, kaawe tuuyekao, yooma
ahpo nayewaka chaachapario tuurepua puuu Riosi nayewaturao,
ahkasi Moise Iyoterichi o'iniaopua, ahkasi yooma wahja Riosi
nayewatura chaachapariachisi, Riosie ahpo iyotetesiwao.

28 I'ka pooechi nokisiameo, ahpo ta'pechi ajasimioio, Eesusio riisaka
u'matomerikopua, 29 nape aapoeo utewa yoorarepua chaachapakao:
—Ariwanipa wa'asi, ohso kaawe taamo ta'pechi che'repasa
u'matopuapua meere.
Waikao ahjama asirepua ta'perachio. 30 Ehjepao ko'kopuachioipua
wa'ao, Eesusia, piiripi paani uusaopua, cheriwema ki'yarepua ahpo
Noonoo. Wa'a iintosaapua pu'ka paanio, naasipa chi'wanasaopua,
wa'a ko'komeri ki'yarepua. 31 Ahkasi wa'a iintokopa Eesusio, ahpo
ta'pechi paajutekamea, machirepua Eesusio, ahpo ki'yoiopua paanio
chi'wanoi. Waikao Eesusia wa'a iintosao, ahjama kahtiaiopua
tetewachi, senawato ki naania ikirepua. 32 Wa'a ikikoopa chaacha-
parepu:
—¿Kíkosa tamochi eename saaeka teeme iikachio, pu'ka taamo
nayewioio, pu'ka Ehkoriami Iyoterichi chiia taamo nayewioio tu-
uyekao, puuu apoe Eesusikopa, wa'a erekore teemea?
33 Waikaopua ikanati werisika siimparepua Eerusarenio, wa'a
ajasitiopa, pu'ka oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaopua,
napawikame tewarepua wa'ao, wahjachi ahpo ahjama ohjoame tiame.
Puuua pu'ka ajasikameo, chaachaparepua:
34 —¡Pichiwa Eesusi oijenariaa, Peero tiame machejeneriopa!
35 Waikaopu ooka wa'a ajasikamea, yooma tuurepua tiameo, pooechi
ahpo ijikiriao, achini teeka ahpo machiriopua Eesusio, ahpo ko'komia
paanio, naasipa chi'wanasa ki'yoio.

Eesusia ahpo te'ta masitewara machejenena
(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Waani 20:19-23)

36 I'kao, wa'a chaachapaoiopua tuukao, naasipa weripame tetewire-
tupu Eesusia. Wa'a weripasaapa, teepotarepua cheeka:
—Kúíra, Riosie ta'iria mochikáaa.
37 Senawato wa'a weeriame tetewikapaopua, tísia majarepua,
naayuri maayapa. 38 Nape Eesusi chaanerepua:
—¿Achinikai tísia majawa eemea? ¿Tísia tehkikosamua no'oo
aatanako pichikemiao? 39-40 ¿Ki neeekosapua naaju? Ne'nesao naaju
no'o sekachio, no'o tarachiopua tiame. Noochi ihchepaka, ne'neo. Tijoe
neeea, ki naayuri. Naayuria, ki no'oka tiiame weerewaeme puuua.
41 I'kao ki te'ta ahpoko maaeka teteopao, chaanerepua:
—¿Iinue eeme ko'kopuame? No'o kiapuapua ko'komichioo,
nane'retai neeekopua.
42 Waikao so'chi wahsetiame kiaretupua. 43 Waikao pu'ka kiatiaopua,
ko'karepua ahpo ajawaria tetewachi. 44 Ko'kosepasaopua, chaanere-
pua:
—Yooma ihji no'o ikiriaa, yooma no'o aamo nayeweriapua, aamo
ahjama oiyaiopua pehjio. Yooma ihji no'o ikiriaa, Ehkoriami Moisetaru
Iyoteria chiiapua, ahpo Iyoterichio, ehkoriami Riosi nayewatura,
chaachaparia tiame, wa'a ikisao, yooma Ehkoriami Wiika Iyotaperichi
chiiaopua tiame.
45 Wa'a cheesaapa, yooma epeche kaawe tuuyerepua Ehkori-
ami Iyoterichi chiiao, kaawe ma'chiame, ki tehki eramichiopua
pahtekao. 46 I'ka Iyoterichio, ma'chiame chiiamepua Riosie Werati-
ameo, meripuamekopua, meritiaiopua, paika taawechi oijenamiopua
eenechio. 47 Yomachi weeechi siimpameri eemea tuuyemiao, i'wa

Eerusareni o'inekao, yooma i'ka no'o iintoriao. Riosichi paajutepuapua
ti'tijoeriopua ooweruoopua tiameo, ahpo tatakoriria cheriwepuawi-
chioo, yooma aaata ahpowichio uukameopua no'o iintoriao, yooma
ahpo toimo tuukameopua ahpo tatakoriniameo. 48 Tuuyemitia i'kao
eemea, yooma i'ka no'o iintoria tetewikamekapa eemea. 49 Nape
ehpeo pehjio, Eerusareniche nokimera eemea, ahkasi Riosi kiamo
tuuria, kianiachisi. Ahkaoi ki se'wi ohjomeri eemea pehjio, ahkasi no'o
Noonoo tewekachi kahtiameo, utewari aamo ki'yachisi.

Eesusia tewekachi mooenani
(Marako 16:19-20)

50 I'ka weeechi oika kajusaapa Eesusia, ahpo Noono tewekachi kah-
tiamee oijenatetiaapa wa'asio, Wetania eenarepua waikao muuwaeme
yeekao, ahpo na'naritoame. Wa'a asisaopua te'pa seekarepakao,
kaawerumari yahcherepua wa'a ti'tijoerio. 51 Wa'a iintosaapa Eesusia,
te'pa apechurepua tewekachi, ahpo ne'neka ajakameo weeechi toaka.
52 Waikao ahjama na'narito Wetania e'enakamea, Eesusi tewekachi
mooenoiopua: “¡Nee, te'ta pichiwa tewekachi o'inia eenakame
enerepua.” Waikaopua kaaweruma nayewasacheopua, nonowarepua
Eesusio, Eerusareni nonowarepua, tísia kaawe eratoka. 53 Wa'a o'inia
waanamio, aapoe wa'api ahpo Riosi tioparachi nanapawirepua, senepi
taawechi Riosichi paparamiao.

Wa'asi ihji no'no iyoteka chiiaa. Cheriwema wa'asio, yooma i'ka no'o
iyoteria iyonamerio. Neeea Riosieo, tísia kaaweruma teetojeramenia
amochio.

Riosi Kaaweruma Tuuyewari Waani Iyoteria

Riosi Naera tijoe tijoetukame

1 Kúíra, yomatiame wehjoarichi mochikame ti'tijoe, ooweru kukuchi tiamé. Neeea Waani tewaniamepua, piiripi puuu Eesusi ajawaria, Riosie Weratiame weratiamenia. Ihji no'o iyoterichio, taamo te'pa kahtiame Noonochi simiyame nayewamania, aachin teereriopua i'ka weeechi eenariao. Paikapioi nayewama neeea, ihtana yooraka oikame Eesusio, i'ka wehjoarichi mochirachiopua.

Wee, i'wa o'inemania paikapioi taamo Noono te'pa kahtiame, no'o pahteteria. Ihji no'o iyoteri chiiaa, ihjipua:

Pukeri o'iniao ke'chukoipua i'ka wehjoarichio, Riosi tiiariraa ahjaka yasariai puuuapa, puuu tiiarirachi kahtiamea, Naera tewaniame enerepua. Puuu Naera tewaniamea, Riosi te'ta tiiarirachi teerewaeme enerepua; puuu te'ta tiiari Naeraa, Apoe te'ta Riosikai teererepua. 2 Puuu Tiiari Naeraa, wa'apitia kahtiame enekamepua Riosichio, Riosi tiiarichi teerekao. 3 Riosia pukae te'ta tiiarichi tiiame Naeraeo, yooma ihtaoi iintuame enepaterepua; yooma ihtaoi iintuamea, piiripi ihtaoi ki'tiamepua, ki pukae enepatetiamea, Naerae. 4 Pukachi Naera tiiarirachio, te'ta ahjari teereniame enerepua, ti'tijoerichi tahjiame enerepua, puuu ti'tijoerichi Tahjewaria ti'tijoeri pahtepatiame puuua; yooma ti'tijoe ooweru tiame i'ka wehjoarichi mochikameo, taamo Noono Riosichi simiyame pahtemichiopua. 5 Puuu Pahtewari Tajayamea, i'ka wehjoarichio, ti'tijoeri tukapachi mochitoamechi eenarepua. Puuu tukaparia ka'chi iika cho'wakamekopapua pu'ka wa'a eenakame Tahjewario, puuu Tahjewaria wa'api tiiamepua ti'tijoerichi tahjewakao.

6 Pu'ka taawechiami pu'ka Pahtewari Tajayame tukapachi te'teriamechi eenoio, piirechi Waani tewaniame ki neee, yasariaipua, Riosie uhjuratiame. 7 Puuu Waani Riosie uhjuratiamea, pu'ka Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewekamepua, aatanakoo puuu Pahtewari Tajayamea. Puuu Waania ti'tijoerio, pu'ka Pahtewari Tajayamechi paparanurekapua, keepuka pichikemichiopua pu'ka Pahtewari Tajayame chiiao. 8 Wa'a tiiachio Waania, ki puuukamerakai enerepua, Pahtewari Tajayamea. Puuua ti'tijoerio, oowera Pahtewari Tajayamechi simiyame nayewemia eenakame enerepua, aatanakoopu Pahtewari Tajayamea. 9 Puuu te'ta Pahtewari Tajayamea, i'wa wehjoarichi eenakamepua yooma ti'tijoerichi tahjepamia, Riosichi simiyame pahtetemia.

10 Puuu Pahtewari Tajayame i'wa wehjoarichi eenakamea, Riosi Naera puuua, Riosi inataka naewamia. Nape pu'ka taawechiami ti'tijoeria, pu'ka Riosi Naerao tewekachi o'inia eenakameoipua ahpo weee neteriachio, ki machika tetewarepua pu'kao, apoe iintokamekoipua, yooma ihta weeechi iintuame netekaopua. 11 Ihjia, ahpo weeechi eenakame eneriaipua, apoe ahpo neteriachi, nape weeechi mochikame ti'tijoeria, apoe iintokamekoipua yooma ihta

itapiti iintuame netekao, kiisi nakika tetewarepua pu'kao. 12 Nape
muuwaeme ti'tijoeria ki wa'a erakoka tetewarepua pu'ka te'ta Pahte-
wari Tajayameo i'ka weeechi eenakameo. Nape te'ta apoe i'wa
wehjoarichi eenakamea, kaawe uuka ahpo tetewikameo, ahpo chiia
pichikekameopua tiame, Riosia ahpo tatanara enepaterepua pu'kao.
13 Ihji Riosi tatanara enepatetiamea, ki ooweruchi naawamekapa Riosi
tatanara tiiamepua, Riosie uutiamekapa Riosi tatanara puuua.
14 Puuu taamo Noono Riosi tiiaria ahpo Naerao, tijoe iinta-
pamo eraparepua pu'kao, i'ka weeechi oimichiopua ahpo e'rari
naewatukao. Pukaepa oowitiamechi naawaterepua pu'kao, i'ka
wehjoari mochiwachiopua. Wa'a iika Riosi Naeraa, tijoetusaapa
tamochi yaajatokamepua, te'ta apoeche Riosi Taanarachitia. I'kao
teemea, Eesusi ajawariaa, ma'chiame tetewamepua, Riosi tisiwarichi
o'inia eenakamekopua pu'kao, ki nu'unti Riosi utewari yachatoka.
Puuua i'ka weeechi oiaio, i'ka weeechi mochikameopua, tísia ahpo
nakiya tetewiterepua, kihta wihtuki nayewaka, te'ta Riosi pichiwarichi
simiyameche nayewasika. 15 Waika taawechiami Oorani akichiko
oikame Waania, ti'tijoeri paatokao, pu'kachi naewaka cheekame
puuuai cheekao:
—Ihji Eesusipua, puuu tapanara no'o nayewaka cheeriaa no'o neipa
enamio tuukao, puuua epeche weruma teerewi iinuemeko tuuriaa ki
noochitiao, ihji tijoea ke'chu no'o ki'tioio, ki ehpesi o'inia yasariamepua
wa'asi.
16 Ihji Eesusi Riosi Tijoetukamee, kiatiame teemea te'ta
kaaweruma teerepuamepua Riosichio, taamoo senepi taawechi
piipatesipuameopua, tatakorisiwaopua taamoo. 17 Pu'ka ehkoriami
animari manaka kosotiamea, Moise nuurari yoorakao tatakori
ahpo cheriwepuawichioo, kihta tatakori kokosarira natetekamepua.
Nape Riosia tísia taamo nakiyapao, ahpo te'ta Taana mukirae
natetetterepua taamo tatakori kokosapuameopua. Wa'a tiiachipa
tatakori cheriwewaa, Eesusi iintoriawichioe, kianiame teemea
Riosieo. 18 Riosio, aaataai ki tetewamepua pu'kao. Apoe Riosie Tijoe
Tijoetukamechiche tetewiniamepua. Wa'a tiiachio ihji Eesusia, apoe
taamo Noono Riosi wa'apikaitepua, tijoe weerewaeme enepakame.

Waani Paatoamera, Eesusi Riosie Weratiame nayewanipua
(Maateo 3:11-12; Marako 1:7-8; Ruuka 3:15-17)

19 Waaniai paatoka oiaio, ma'chiame ahpo ka'itakame puuua, ki
apoeko tuuka Riosie uhjurapo tuutiameo. Wa'a cheekame Waa-
nia ahpo ka'itakao, piie taawechi i'isaeri ya'yawichieo iinatuketiao
aatanakoopua ahpoo. 20 Waania pu'kao, ma'chiame cheeka nehji-
akamepua cheekao:
—Ka'i, ki Riosie Weratiame neeea, Riosi apoe uhjuramo tuuriao,
Meesia tewaniameo.
21 Waikao uhjuratiamea, eenechi iinatukekao, chaachapakapua:
—¿Aatanakamera muuua naaju? ¿Ki Eeriatarukosamua naaju,
puuu eenechi ahjakame?
—Ka'i, ki puuu neeea —cheeka nehjiaka Waania.
—¿Ki muuukosapua naaju Eeriaa, Riosi naewatura te'ta uhjurapo
tuutiame?
—Ka'íí, piirechi neeea ki puuu —cheeka nehjiakapu Waania.

22 —¿Aatanakosa muuua naaju? ¿Aatanakoti muuua? Taamo
tuuyepuapua, wa'a taamo chaachapamichio taamo uhjurariao.
23 —Neeea aaatapua, wahka siinachaniame ihkepaka, puuua wahka
ooruchi cheechaniame: “Kaaweruma pooe wahjonamitia eemea, aamo
iikachio, pu'ka te'ta taamo Paamirao amochi eenaka pakimichiopua,
aamo iikachio.”
Wa'a cheeka nehjiaka Waania, ahpo iinatukeka uhjuratiameopua.
Puuu wa'a cheeka nehjiatiamea, ehkoriami o'inia, wa'a cheepo tuu-
tiamepua Isaiaeo, Ehkoriami ahpo Iyoterichiopua.
24 Waikao pa'pariseroe uhjuratiamea, 25 chaachapakapua Waanio:
—¿Achinikai paatona muuua wa'a teeresoo, ki Riosie Weratiame
enesaa, Eeriaoi ki muuu enesaa, Riosie uhjuratiameopua, aaataoi Riosi
nayewaturao?
26 Waania waikao chaaneka nehjiakapua:
—Neeea ki aaata werumakaitenia, oowera neeroie paatoame
neeea. Nape amochio oiyaitepua aaatao, pu'kao ki machiyame
eemea pehjio, puuua ahpo Riosiwarie paatomeri puuua, ki neeroiye.
27 Pu'kaonia kakajoyaraoi ki nateyamenia no'o na'sonemiao, no'oo,
neipa naawakamekoipua pu'kao.
28 Yooma i'ka wa'atiame teerekame Wetania tewaniame mochiwa-
chiopua, Waanio, Oorani akichi paonamina paatoka kahtioiopua.

Eesusia, Riosie Po'wachitia teteiwame

29 Pu'ka meerekachio Waani Paatoria, wa'ana ihtoame tetewapa
Eesusio, cheekapua:
—Nee, wa'ana ihtoame puuua, Riosieo po'wachitia tetewiniamea,
taamo tatakoriwichio pejana oowewapuame. Puuupua, te'ta taamo pe-
jana mukimeria, yooma taamo tatakorieka mochikao, natetekao. 30 Ihji
puuujupua, no'o tapanara cheeriao, no'o neipa naawakameoipua,
ki nu'uti tiiari iinuemekai tuuriaa, pu'kao ke'chu no'o naaoio, ki
ku'itapisi yasariameko tuuria. 31 Neee wa'apiai ki nane'riamekainia,
aatanakoopua enemerio, nape wa'a tiiai neeea, neeroiye paatosi-
ameainia i'isaerio, i'ka enameri eenachisio.
32 ’Nape ehpeonia Riosi Riosiwario kooroka tiame ahjachi tekikopao
Eesusichio, ma'chiame machikamenia pu'kao, puuukoopua. 33 Neeeai
ki nane'riamekainia aaata enamerio; nape apoe no'o uhjurakamea,
neeroiye no'o paatonurekaipua ti'tijoerio, puuua no'oo, eee no'o
chaanekamekaipua tiameo: “Aaata Riosi Riosiwari ahjachi tekikameo,
puuu enemerikopua apoeo, Riosi Riosiwarie paatomerikoopua,
ti'tijoério.” 34 Neeea pu'ka wa'a tiiameo tetewikapao, puuuko tuuya-
menia weeechi uhjuremo tuutiameo, puuuo pu'kaonia, Apoe Riosi
Taanarakotinia, Apoe weeechi tijoe tijoetukame.

Pukeri simiyame Eesusi ma'masitewara

35 Eenechi meereo wa'api wa'ao, Waania ooka ahjama weeriaiopua
ahpo masitia, 36 ahpo weeriachiami u'matoi Eesusio, cheekapua:
—¡Nee, waami ihtona Riosi Po'wa teewataniamea, taamo pejana
mukimeria!
37 Waikao masiteraa, na'pa Waani ahjama ajakamea, wa'a chiiame
inamukapaopua ahpo masitari Waanio, na'pahka na'naritokapua
Eesusio, wa'amio. 38 Eesusi ahpo pukamina nokisiopao, ku'rika
ne'nepakao, iinatukekapua:

—¿Ihtana erakotona eemea noochio?
Waikao aapoeo chaachapakapua:
—Masitari, ¿akana checherepame muuua?
39 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—¿Nane'renare eemea? Nahpeo naaju, nane'retai no'o checherepachio.
Ahjama siimpakapua waikao checherepachio. Nape tísia aarikopa wa'asio, wa'a che'repatiapua waikao Eesusi checherepachi.
40 Piiripi puuu ooka Eesusi na'naritokamea, Anteresikapua, Siimoni Peeroo poonira, Waanio puuua chiiame inamukame, Riosi Po'wa teewataniameko tuuyame Eesusio. 41 Wa'a che'repasaopua pu'ka meereo, ke'chu ihta yooraiopua pehjio, ahpo pa'chi Siimoni Peero i'yamia akipakapua. Waikao Siimoni tewisaapua, chaanekapua:
—Tewakame teemea Riosie Weratiameo, puuu Riosi uhjuramo tuuriaa, puuua Apoe Meesia.
42 Wa'a chaanesaapua, Eesusi kahtiachi upatiapua. Eesusia Siimonio, ahpo kahtiachi upatiame tetewapao:
—Kúíraa —cheeka teepotesaapapua, chaanekapua— Siimoni teewaeme muuua te'ta teewarao, Waani taanara, nape neeea Seeja aamo tewamania.
Ihji Seeja chaniwamea, Peero chaniwamepua rieko naewaniachio.

Eesusia ahpo ahjama oojomichio paajutenapua Eeripeo, Natanaériopua tiameo

43 Eenechi meereo Eesusia, Arirea weeechiami oinarepakapua. Wa'ami nokisinioi pooechio, Eeripe natepatiapua. Wa'a tetewikapa Eeripeo, chaanekapua:
—Nahpe no'o ahjama, no'o ahjama oitai.
44 Ihji Eeripea, We'saira mochiwachi ohjoeme eneriapua, Anteresi ohjoekachiopua Peero tiame. 45 Waikao Eeripea Natanaéri i'yamia simikapua. Natanaéri tewisaapua, chaanekapua:
—Eesusi Nasare ohjoeme natepaka teemea Oose taanara. I'ka Eesusi nayewaka cheeriai Moiseai ahpo Iyoterichio, aaata naewakaoopua, ehkoriami Riosi nayewaturaa, wa'achi chaachapakamepua tiameo ahpo iyoterichio.
46 Natanaéria wa'a tiiame tuuyetiaapua, cheeka nehjiakapua:
—¡Aa Nasare? ¡Naakonakosa puuua? ¡Aaata kaaweruma machenamii teeerepua wa'a?
Eeripea chaanekapua:
—Nahpeo naajuo, amoe wa'api tetewitai.
47 Waikao Eesusia, ahpo kahtiachiana tetewapa ihtoame Natanaério, chaanekapua pu'kao:
—Néé, wa'ana ihtona isaeri tijoe, tísia kaaweruma, kihta a'chi tiiame wihtuniameo.
48 Wa'a chaanetiao Natanaéria, chaanekapua Eesusio:
—¿Achini ihsika no'o machikamemua?
Eesusia chaanekapua waikao:
—Neeea ke'chu Eeripe aamo noochi enanurioio, chuunatere kahtiame aamo tetewikame neeea.
49 Natanaéria, chaanekapua waikao:

—¡Aa muuua, Apoe Paamirakaitemua wa'a teesoo, Apoe Riosi Tijoetukame! ¡Muuúa, isaeri yawichiwaramua, te'ta enameriko tuutiamera!

50 Eesusia wa'a chaanetiapao, cheekapua:

—¿Muuua chuunatere aamo tetewario tuuriamekopa, wa'a e'ramemua noochio? Muuua no'o ahjama oiyame enesaa, epeche tiiame tetewimamua, no'oo aamo tetewitemia.

51 Wa'a cheesaapa Eesusia, yooma ahpo paajuteriao, chaanekapua:

—Pichiwa chiiamenia i'kao, eemea tewekachio, wahjokame tetewimiitepua, Riosi tewekachi ku'kuiwario, no'o Riosi Tijoetukamechi tetekisika, eenechi tewekachi mooenapame.

2

Eesusi iintoria Kaanani mochiwari aaata nenewinioio

1 Paika taawechi simiyachi Kaanani tewaniachio, nenewiwa enekapua wa'ao, ookapi mochiwachi Arirea ye'karirachi. Wa'a ihsiapu tiame, Eesusi yeeyeraai. 2 Eesusia ahpo masitera ahjama, paajuteretiapua tiame wa'a nenewiwachi. 3 Eesusi yeeyeraa, wahjipasoopa wiinoo, ehpeche nakiniamekoopa wiinoo nenewiwachio, chaanekapua Eesusio:

—Sooparetupa wiinoapa.

4 Eesusia nehjiakapua waikao:

—Ye'ye, ¿ihtana no'o iintojeraka chiiamemua wa'a cheekao? ¿Eenechi iintujeraka chiiamemua wiinoo? Ki asiyame neeea pehjio, wa'a iintomiachio.

5 Ihji yeeyeraa wa'a chiioio, chaanekapua wa'a nokayameo naachutakao:

—Eemea oowera e'wemitiachepua pu'kao chiiao.

6 Wa'a ajariapua tiame puhsani sikori, tehte netetiame. Puuua neeroi ahjachi toaniame piipaniamewichio eneriapua, isaeri ti'tijoerio. Pipiripi puuu sikoria, piire siento ritiro ahka uuyame eneriapua. 7 Nape wa'a cheekai Eesusia, chaanekapua pu'ka naachutameo:

—Neeroiye pochiwamitia naaju pu'ka weeweruma tehte sikorio, eeme naachutamea.

Waikaopu puuu naachutamea pochiwakapua pu'ka sikorio, póóchikame. 8 Wa'a noonowisoopua pu'kao, Eesusia chaanekapua pu'kao:

—Ehpeo ku'wita itusao, pahko paamiratuame i'yetomitiapua.

Waikao wa'a ikiretupua. 9 Waikao puuu pahko paamiratuamea, ki nane'rekaopua achini teereriopua wiinoo, naachutameche nane'reriameopua, yenasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka wa'a neewiameo:

10 —Ahkaoi pahcha naachutaniame wiino epeche ta'yameraa, neipa tehpe iijinioi nanachutaniame wiino ki te'ta ta'yameraa, nape muuua, neipawichio katewekamemua pu'kao.

11 Wa'asa iintoka Eesusia Kaanani tewaniachio, Arirea weeechiopua. Puuu ki maaenaria pukeri pahcha simiyame iintoriamekapua, puuu iintoriaa ahpo aatanako ne'netiamekapua. Pukachipa masiteraa, epeche pichiwa tewekachi o'inia eenameko, erapakapua waikao.

12 Neipao, nenewiwa u'matosoopa wa'asi Eesusia, Kapenaumi si-
impatiapua waikao, Eesusi yeeyera ahjama, poponira tiame; wa'ao,
ookapi taawe mochitiapua.

Eesusie ujumaputiame tiopachio, ki ka'karuma ti'tijoeo
(Maateo 21:12-13; Marako 11:15-18; Ruuka 19:45-46)

13 Amori asiyachi Semejenato pahkoopa, Eesusia taamo ahjamao,
Eerusarenite mo'moenatiapua. 14 Eerusareniopa tiopachio Eesusia,
wa'a tiopachio ki ookapi tewakapao weeka itapiti nehjameo, oisi,
po'wa, kooro, wa'a ikisa toomi naakuriwame tiaméo ti'tijoe. 15 Waikao
Eesusia wepijoera netesapaopua, yooma weweka puuyanakapua, wa'a
mochikameo nehjakaopua, pu'ka puhkura oisio po'waopua tiamé,
yooma ma'chi uhjurakapua pu'kao, wi'wiyaka. Pu'ka wa'a toomi
naakuriameo, yooma ru'minekapua meesao, toomiopua tiameo yooma
wi'sunekapua wehchio, chi'rineka. 16 Pu'ka kooro nehjame naaepakao,
chaanekapua:

—¡Yooma puuyanamitia i'ka i'wao! ¡Ka'te weruma itapiti nehji-
wachi iintamitia eemea, no'o Noono kariwarachio!

17 Waikao masiteraa, inatepare puuuapu pu'ka Ehkoriami Iyoterio,
chiia: “No'nóo, ki tisiwa nu'nuti wa'inaka tetewamenia kahtine,
kariwao.”

18 Isaeri ya'yawichia, chaanekapua nekakoka:

—¿Aatana puuua, aamo wa'a ihsitiamea? Yorasao naaju, ihtaoi
itapiti Riosichi eename, taamoo aamo tetewimichioo, pichiwa Riosichi
eenamekoo.

19 Eesusia nehjiakapua pu'kao:

—Ru'misoo i'ka tiopao, neeea, paika taawechi weramania eenechio.

20 Waikao Isaeri ti'tijoea chaachapakapua pu'kao:

—Ooka weerewa aampa puhsani paamupari ariwatiameoi i'ka tiopa
weerakao, ¿muuua, paika taawechi wa'apiche weratarемua eenechio?

21 Nape Eesusia, tiopa naewakao, ahpo wa'api weerewa naewaka
cheeriapua. 22 Waikao teeme Eesusi masiteraa, inatepakapua ke'chu
oijenaio wa'a cheeriaopua Eesusia; waikao teemea, pichiwapu puuu
Ehkoriami Iyoteri chiiaa, erapakapua; waikaopua tiameo, pichikeka
teemea, Eesusi taamo masiteriao.

Eesusia yooma machiyamepua, aatia tiiamekopua iikachio

23 Eerusareniopa, Semejenato pahkochi Eesusio, muuwaeme pichik-
erepu pu'kao aatanako, apoe ki ookapi ki maaenari yooramekopua,
itapiti. 24 Nape Eesusia, ki pichiwako erapakapua pu'ka chiiao,
machiyapa aachin erakoamekopua pu'kao. 25 Puuua ki tuuyeniai
nane'riamepua aatanakamera apochi paparamekopua, machiyameka-
papua ihtana inatamekopua ahpo iikachio.

3

Eesusi Nikoremo tiame

1 Wa'ao yasariaipua tiame piiripi tijoe, Nikoremo tewaniame, paris-
ero tijoe enepakame. 2 Ihjia, tukao eenakaopua Eesusi kahtiachio,
chaanerepu:

—Masitari, nane'rena teemea, taamo masitemichio uhjuratiameko,
Riosieo. Ki'tepu aaataaio, aamo yooraria yooramea, ki ahjachi yasisoo
Riosio.

3 Waikao chaanerepu Eesusia:
—Ki waapisi noochi eename e'raka, aamo chaanenania i'kao, pichiwa kiisi sewina tiame ihjia, ki eenechi naawakamea, ka'chitia muimapua Riosi ye'karichio.
4 Nikoremoa iinatukerepu waikao:
—Nape, ¿achini iika tijoetuta teeme eenechi, oochetiameapa? ¿Achini iika ahpo yeeyechi pakika, tijoetuta teeme eenechi?
5 Eesusia nehjiarepu pu'kao:
—Kiisi sewina tiiamepua pu'kao. Ki oowitiame yeeyechi tijoetukao, Riosi Riosiwarichi tijoetukamea, ka'chi iika machimapua Riosi ye'kariwao. 6 Tijoechi tijoetuyamea, tijoepua; Riosi Riosiwarichi tijoetuyamea, Riosi Riosiwarichi ihchiamepua, ahpo naawariao. 7 Ka'te ka'chitiachitia tetewa muuua i'ka no'o chiiao: “Weemera tijoetumerimua, eenechi.” 8 Eekaka tiiame puuua, ahka kahtioio ki teteiwame; ahkaminaoi simiyoi ekayo, ki tetewamemua pu'kao, nape ki tetewaiopua eekao, amochi saayamepua ekayoo. Wa'achi teeka saaeniamepua tamochio, Riosio taamo eenechi naawatekame enesoopua, ahpo Riosiwarieopua.
9 Nikoremoa, chaaneriapua eenechi:
—Kiisi pahtenania pu'kao.
10 Eesusia chaanerepu waikao:
—Nee, muuua isaeri masitarikai, ¿ki pahtiamemua? 11 Kiisi se'wi no'o chiiaa, pichiwarichi simiyamea. Neeea no'o Noono tewekachi ahjamao, teemea aamo i'ka weeechi mochikameo, tewekachi simiyame itapiti chaachapamepua, nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwarichikamera simiyamekopua pu'kao. Nape eemea, kiisi pichikenariamepua pu'kao, taamo chiiao. 12 Ki no'o pichikiame enesaamua, i'ka weeechi iintuame aamo nayewiao, ¿achini iika pichiketa muuua, te'ta tewekachi iintuame aamo no'o nayewiao?
13 ’Aaataai te'ta tewekachio ki mooenamepua, naatiche puuua, te'ta tewekachi o'inia eenakameche, te'ta tewekachi Riosichi teereka yasitoameche, ehpe taawechiamio puuua, weeechi tekika tijoe tijoetukame. 14 Yepowechio, wa'achitia Moise apechunarichitia siinowe tetewipuawichioo, wa'achitia apechunaniame tetewipuame neeeai Tijoe Tijoetukamea. Waikao yooma noochi paparakamea, saupukame itipimapua ahpo tatakoririao. 15 Wa'a iikoopua, yooma puuu noochi paparakamea, ki wahjiamesi ahjari te'teremeri puuua, ki wahjipaka oosa simiyame wahjiparichiopua.

Riosi nakika kahtia yomatiame wehjoarichi

16 ’No'o Noono Riosia tísia nakikamepua weeechi mochikameo, ahkasi ahpo piiripikoi ahpo Taanao, pu'kawichio nehjakamepua, aaataoi weeechi mochikame ahpo Taanachi paparakameo, ki kokosari saaemichiopua no'o Noonoeo, ohso kaawe ki wahjiame ahjarikamera kiapuawichiopua. 17 Riosia ahpo Taanao, ki aaata ti'tijoeri kokosamichio uhjuratiamepua i'wa wehjoarichio, ohso kaawe puuua, ti'tijoe ooweru tiame newipatemichiokamera, uhjuratiamepua.
18 ’Riosi Taanarachi pichikeka paparakamea, ki aiwatepuamepua Riosi kokosario; nape ki ahpo Taanachi paparakameo Riosia, ahpo kokosari aiwapuachi teerepakamepua wa'asi, ki Riosi te'ta piiripi Taanarachi paparakopa. 19 Pukachipa aiwamerapua Riosieo,

na'arachikamera mochinarekapapua tukapachi, ki e'enanariapapua,
Riosi Taanara tajayachio. 20 Yooma ki kaaweruma nokaka
mochikamea, ki uunariamepua Riosi te'ta kaaweruma chiiaa, uu-
taparichi enepaniameopua, ki ahpo ma'chitapuaichio ahpo ki
kaaweruma nokayao. 21 Nape ka'karuma nokiwame nokaka mo-
chitonariamea, Riosi tahjewa kaaweruma uutaparichi eenepamepua,
ahpo Riosichi kaawe nokayao, ma'chiame tetewipuawichiopua.

Waani Paatoamea, eenechi Eesusi nayewanipua

22 Neipa i'kaopua Eesusia, Uurea weewachi simikapua taamo
ahjamaopua masiteramao, wa'ami nokisinioio paatosikapua, ti'tijoe
ooweru tiame. 23 Waania waikamio, Eenoni tewaniachi pa'paichi
ihsirepua paatokaopua tiame, Saarimi tewaniachi waapio, weeru
maaniopa neeroio. 24 Yooma ihji wa'a tiame simikapua, ke'chu Waani
pachanioiopua karichio.

25 Piie taaweo, Waani na'naritoamea ookapi, piiripi isaeri tijoe
ahjama chaachapakapua, tatakori piipaniamechi simiyame. 26 Waikao
wa'a chaachapasaopua, Waani na'naritoamea, Waani kahtiachi
e'enakapua tuuyemia, pu'kao chaanekapua:

—Masitari, puuu waami yasakameopua taamo ahjamaopua Oorani
akichi cherayachiminao, pu'kaopua epeche werumako tuuriaopua
amochio, paatoatapua ehpeo, muuwaemea, yooma wa'a enapatapua
ahpo paatotemiao.

27 Waikao Waania chaanerepua ahpo masiterao:

—Pe'yachipua, aawataai kihta yoratarepua, ki Riosie kiatiame ene-
saapua ahpo ihsimiao. 28 Eeme wa'api inamukamepua no'o cheerioio,
ki Riosie Weratiameko tuurio no'oo, aaata Riosie uhjurapo tuutiameo,
neeea no'oo, pahcha uhjuratiameko tuurioo, ke'chu pu'ka eenoiopua.
29 Nenewiwachio, moniawá ahjama neewimeria, mo'nera enemeripua.
Mo'nera kaawe e'ria, neee puuua, kaawe e'raka yorakiamerapua ihtaoi
ahpo yorajekeraopua. Wa'a tiiachipa neeeai ki nu'uti kaawe e'raka
tetewaninia pu'kao. 30 Ehpeo puuukamera, epeche weruma ene-
toaopua, no'oo epeche nu'uti enetoiopua, pu'ka apoeo te'ta tewekachi
eenamekopapua, no'oo weeechiche tijoe naawakamekopa.

Te'pa tewekachi o'inia eename

31 ’Apoe te'ta tewekachi eenameopua, yomarika aampa tiiamepua.
Teemea, weeechi ohjoemea, weeechiche simiyameche nayewamepua.
Nape tewekachi ohjoemea, tewekachi tiiame nayewamepua, yomachi
aampa tiiame itapitichio, ti'tijoechiopua tiame, 32 ahpo te'ta tete-
waria nayewamepua, te'ta ahpo Noono ahpo nayeweria inamuria
tiame; nape wa'atioi pu'kao, ookapipupua, pu'ka chiiao uuyamea.
33 Nape pu'ka chiiao uukamea, pichiwa chiiame nane'rekamepua
pu'kao, pu'ka chiiao, te'ta tewekachi eenamekopua, te'ta tewekachi
Noonora o'inia eename. 34 Puuu Taanaraa naawesaa, ahpo Noono
chiia chu'warachitia naewamepua, yooma apoe Noonora tiiaa, ahpo
Taanachi yasitoamekapa, ahpo Riosiwari. 35 Noonoraa, ki teesa
nakiyamekapapua ahpo Taanao, ki nu'unti utewari ki'yarepua pu'kao,
yomachi aampa tiiame ihtao. 36 Pukaepa pukachi paparakamea,
tewayamepua pukachio, ki wahjiamesi ahjaniame, nape ki pukachi

paparakamea, kiisi tewayamepua pukachio, ki wahjiame ahjaniameo, ohsotia puuua, Riosi kokosario, apochi petereka mochitoamepua.

4

Eesusi oowitiame nayeweria, Saamaria weeechi ohjoeme

1 Waika taawechiamio pa'parisero ti'tijoea, Eesusio epeche muuwaeme paatoame inamurepua ki Waanichitiao, 2 ki apoe Eesusi paatoamerakamekoipua, teemekamera paatoiopua masiterara. 3 Pukaepa Eesusia machenakapua wa'a Uurea weeechio, Arirea no'rakapua taamo ahjamao.

4 Saamaria weeechiami u'matosaapa, 5 wa'atumi nokisikaopua, Siikari tewaniachi ajasitiapua, ma'chi ke'chu muiwachi. Wa'a ke'chu asiwachio, ehkoriami Aakowo weewarachi eneriapua, Oose ki'yariachi weeeopua ahpo taana, wa'ao, neropaira neteriachi tekoritaka. 6 Wa'ao, resipakamekapa Eesusia, paira tekoritatiachi yasipakapua resipumiao, oowetawe wa'asi. 7 Waikao teeme Eesusi ajawariaa, piineri toisa Eesusio, Siikari mochiwachi siimpatiapua kooame tarimia. 8 Wa'a piineri itipirioi Eesusio, wa'a eenaria aaata oowitiame, neeroi paimia. Eesusia pu'kao chaaneriapua:

—No'o kiamitia ku'ita neeroi. Paramuna neee.

9 Nape Saamaria oowitiamea, chaaneriapua Eesusio:

—¿Achini iikame muuua naaju, muuua isaeri tijoekai no'o itanenamua neeroio, no'oo Saamaria ohjoemekooi?

10 Eesusia nehjiariapua pu'kao:

—Muuua nane'riame enesaamua no'oo aatanako, ahka eenameoio, nane'riame enesaamua tiameo, Riosio aamo ihta kianareka kahtiamekoo, muuukamera no'o itanemiipua neeroio, nape neeroi ki wahjiame ahjaniame.

11 Puuu oowitiamea chaaneriapua waikao:

—Nape Paamira, muuua ki iinuemepua aamo ahjae ma'chipapuameoipua neeroio, itapiti wiitarioiopua, kai waapisi teere maaniameopua neeroi ma'chipapuameopua ahjaeo. ¿Akana uuka no'o kiatamua pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniameo? 12 Ki ehpesi nerojiniachi ihji neeroia, taamo ehkoriami Aakowoo, taamo tooweriachisiopua i'ka tekoritiachi pairao. I'wa nerojikamepua Aakowoai apoe, wa'api tatanaraa tiame, yooma puhkura ahjama wakasi. Ki ehpesioi, ki teiwachi i'wao, neeroi ki wahjiame ahjaniameopua, aaataeoi. ¿Epechekosa iintotaremua naaju, ki te'ta taamo ehkoriami Aakowo weruma tiiamechitia?

13 Eesusia nehjiariapua waikao:

—Aamo pairachi ma'chipaka nerojiniamea, yooma paramumeripua eenechi, 14 nape no'o aamo ki'ya nerojitemiaa, ki oosa aampa paramumerimua. Ihji neeroia aamo no'o nerojitiaa, amochi wa'api pajenameka teeremeri puuua, ahkasi ki wahjiamesi, aamo ki wahjiame ahjateka.

15 Puuu oowitiamea wa'a chiiopa Eesusio, chaaneriapua:

—Paamira, wa'a teeresoo no'o kiamitia naaju muuua, pu'ka neeroi ki wahjiamesi ahjaniame, ki oosa paramumichiopua no'oo, ki oosa no'o enamichiopua i'wa neeroi paimiao.

16 Eesusia waikao chaaneriapua pu'kao:

—Kaawepua, nape paaemitia naaju aamo kuunaoi, wa'a ikisaomua, noochi e'enamitiapua na'pahka.
17 Nape oowitiamea nehjiariapua:
—Ki kuunaemekoi neeea.
Eesusia chaaneriapua waikao:
—Pichiwa chaanimua, ki kuunaeko tuukao. 18 Mariki tijoe ahjama ohjoekame muuuapa, ihji ehpe aamo ahjama kahtiaoi, ki aamo kuunakopa. Wa'a tiiachipao aamo chiia, pichiwapua.
19 I'ka inamukapa oowitiamea, chaaneriapua:
—Naatiko erapaninia aamoo, Riosie ne'neteniame. 20 Taamo ehkoriami Saamaria ohjoekamea i'wa wa'api paparaweriaipua Riosio, i'ka wa'api kaawieka tiiachi, nape eeme i'isaeri ti'tijoeria, Eerusareni siimpapo tuunapua Riosichi paparamiao.
21 Eesusia chaaneriamepua:
—Pichikemitiamua i'kao, akanache Riosichi paparaniamea, ki nateyamepua Riosiwichioo, Riosichi paparaniameo ahkakoikopua. Enamitepua meere ahka taaweopua, aamoo, ki i'wa kaawichiche aamo Riosichi paparamericheopua, Eerusarenioicheo. 22 Eemea, ki machiyamepua aamo te'ta paparawiao. Teeme i'isaerikamera nane'riamepua aatanakamera paparawiao, Apoe te'ta aamo Newipatiameo, wa'akamera machenakamekopua te'ta taamo i'isaeri tetejimarichi. 23 Nape asikamepua wa'asi, ki wihtuka te'ta paparapuameopua ahpo iikachio, ahpo Noonoopua tewekachi kahtiameo, wa'a teeka paparajeriamekopua apochio. 24 Riosia, ki pusie tetewiniamekopao, iikachi eraniamee paparaniamepua, pukachio.
25 Waikao oowitiamea chaaneriapua:
—Wa'a teeremerijoarepua tiiao, nape teemea, pu'ka enameriche puuyamepua, Riosie Uutiame, apoeo enasaapua, ma'chiame taamo chanimichiopua aachin teeremiao, yooma itapitichi simiyameo.
26 —Neeekaite puuua —chaaneria Eesusia—. Pu'ka ahjama nayewaka weeriaitemua —chaaneriapua.
27 Wa'a chiioio Eesusio, teeme masitewaraa e'enatiapua itipiriachio. Masiteraa, a'chi erapakaipua, pu'ka oowitiame ahjama nayewaniameo, kihta iinatukeka teemea, pu'ka ahjama nayewao. 28 Waikao, puuu oowitiamea, ahpo pairiachi toisapaopua ahpo sikorio, wa'atia u'masikapua mochiwachio. Wa'aopua yooma, paaekaopua chaaneriapua:
29 —U'masio pahchu. E'enasao, ne'nemia i'ka tijoe, yooma no'o yoorariao, tuuria. ¿Ki Riosie Weratiame ohjoarepu?
30 Waikaopua, puuyaka mochiwachio, e'enariapua Eesusi kahtiachi. 31 Ke'chu asikoi pu'kao, teeme masitewaraa, ko'konurekai teemea Eesusio.
32 Nape Eesusia taamo chaanekapua:
—Ko'kakame neeeapa.
33 Teemea waikao taamo chaachapakapua:
—¿U'yeparetiarepua naaju, ko'kopuameo?
34 Eesusia wa'a taamo chaachapopao, taamo chaanekapua:
—Neeea itapiti kooame ko'kakamepua, aamoo, ki machiya pehji. No'o koayaa naatipua tiameo, No'nowichio tehki, kajumichio uhjuratiame. 35 Eemea chaachapaniarepu, naao meecha toinapa i'ipapuachio, nape neeea aamo chaanenapua, i'ipapuamea asikame puuuapa.

Pukaepa neeea aamo chaaniamepua, i'ipapuameo, ti'tijoeri Riosichi
e'enapupuame naewaka chiiamepua. 36 I'ipaniachi tekipanakamea
yowimeripua; pu'ka Riosiwichio i'ipamechitia tekipaname yowiraa,
Riosichi upapania weemera ahjari uumichio peenia eraniamepua;
pu'ka weemera ahjari uupuawichio echakamea, i'ipakame ahjama
kaawe erakoamepua, puuu yowiraa, ahpo kaawe erakowarapua.
37 Wa'a tiiachipao, ki ahpo echariachi i'ipaniapua. 38 Wa'a aamo
uhjurakame neeea, ki aamo echariachi i'ipamichioo, Riosi tehkirachio,
wahjachi ohjoriachi pahchaopua tiameo, eemeai ehpeo i'ipamea,
ku'ipanipua tiameo wahja ohjoriachiopua, tehkiwachio.
39 Pu'ka oowitiameo cheeriopao: “Yooma no'o tuuyekapua no'o
ihsiriao”, Siikari ohjoemea waikao, ki ookapi ahjachi erakokapua Eesu-
sichio. 40 Siikari ohjoemea, wa'a iikapao, ajasisaapa Eesusi kahtiachio,
itipinurekapua ahpo mochiwachi che'repamichioo. Waikao Eesusia
teeme tiame, wa'a itipitiapua ooka taawe. 41 Waikao wa'a itipitioio
epeche weeka Eesusichi paparakapua pehjio, aapoe inamukapapua
Eesusio, apoe wa'api chiia. 42 Puuu Saamaria weemera paparakamea,
chaanekapua waikao pu'ka oowitiame:
—Ki aamo cheeriowichioche pichikena teemea ehpeo, tamoe in-
amukapa tiame, te'ta pichikena teemea, pu'ka chiiao. Nane'rena
teemea ehpeo, i'ka tijoeo, pichiwa te'ta Riosie Weratiamekopua, yooma
wehjoarichi mochikameo newipatemia eenakamekopua.

Eesusia, yawichi seekaerewa taanara sautena

43 Eesusia pu'ka ooka taawe i'toai Saamariao, taamo ahjama
u'matokapua Arireami. 44 Eesusia ki Uurea weeechiche itipinareka-
pua tekipanakao, Apoe wa'apio cheekapa: “Riosi naewatoamea ki
peenia e'raka uuniamepua ahpo wa'api weewachiopua, te'ta ahpo
machiwachiopua.” 45 Arirea weeechi asiyachiamio, kaawe e'raka
tetewiretupu wa'ao, wa'achi nonorakamekapapua tiame, Eerusareni
pahkochi, tetewakamekapapua tiameo, itapiti yooriaopua wa'ao.
46 Wa'a o'iniao Eesusia, Kaanani e'enatiapua eenechi, pukeri simiy-
achio ahpo machenariachi, Arirea weeechi, neeroio ahpo wiino iinta-
pariachi. Wa'a Kapenau yasariaipu piiripi tijoe yawichi seekaerewa,
ahpo taana kokoriame iinueme. 47 Waikao ihji tijoea, inamukapao
Arirea eenario tuuopa Eesusio, Eesusi kahtiachi eenakapua i'tomia.
Wa'a enasaapua, utewa yoorakapua Eesusio, ahpo ta'pechi enami-
chiopua, ahpo taanao tísia kokorio tuukaopua, amori mukuyo tuuka
wa'asi. 48 Eesusia pu'kao chaanekapua:
—Eeme ti'tijoeri i'wa ohjoemea, ki noochi paparanariamepua, ki
tetewaa pehjio no'o peenia ihsiwaopua Riosieo.
49 Nape yawichi seekaerewa tijoea simitekapua naaracheka utewa
chaanekao Eesusio:
—Nape Paamira, no'o cheriwepuapua wa'atioi, nape yaapiti, amori
mukuyamekapu no'o taanaa.
50 Waikao Eesusia chaanekapua:
—Aamo taana ahjanipua pehjio, saukame kahtipua wa'asio,
kaaweruma. Simika ne'nemitiao.
Waikao yawichi seekarewaa, Eesusi chiia paparakapaopua, kaawe
eratoka no'rakapua. 51 I'ka no'roiopua pooechio, ihji tijoe nuurewaraa
amori ta'pechi asioi natepakao, chaaneriapua:

—¡Ahjame aamo taanaa, yachapakame kahtiame puuuapa!
52 Waikao apoeo iinatukeriapua, achini keenako o'ineriopua yachapakao, ahpo taanao. Puuu ku'kuyamea nehjiariapua:
—Tapana taaa kayeoi, toakapua che'eria —chaachaparepua.
53 I'ka noonoraa waikao, inatepariapua Eesusio, achini keenako yachapakame kahtio tuurioopua, pu'ka kokoriameo ahjakame kahtio tuuriopua. Wa'a iikapapu kokoriame noonoraa, tísia Eesusichi paparakapua. I'ka noonorao ta'pechi asisoopua, yooma pu'ka ta'perachi mochikamea tiame, Eesusichi papararepua.
54 Ihji Eesusi ki maaepori iintoriaa, oosa simiyachi iintoniamekapua, Uurea o'inia enasapaopua, Arireao.

5

Eesusia tu'ikame yachapatena, We'seta ohjoeme

1 Pu'ka neipachiami Eesusia, Eerusarenite mooenatiapua isaeri ti'tijoeri pahkotachi siimpaka. 2 Eerusarenio, waapi Po'wa Yeeta tewaniachiopua, wa'a tootoaretiaipua neeroi tekopatetiachio, eureo nayewaniachiopua We'seta tewaniachi. Wa'a neeroi maniteniachio, mariki arakokari ajarepua wa'a norikameo, neerochi pakiniachio. 3 Wa'ao, ki ookapi mochikame tetewitiapua kokoriame, puuua: ki mamachiriame, rojomi, chookopakame, tu'ikame, petika puuyamekapua wa'ao, neeroi maaniame noonoachisi. 4 Ti'tijoeria aaata Riosi tewekachi ku'iwari, eepi wa'a eejenaka noonotiame maayame enerepua neeroio, pahcha pakikamea pu'ka neeroi noonosocheo, saukame machenaniamekopua ahpo kokoriao. 5 Piiripi puuu kokoriame wa'a po'yamea, piire weerewa oosa mariki aampa osanao paamuame enerіaipua kokorekao, uwanapakame. 6 Eesusia wa'a po'yame tetewaopua ki ku'itapisi kokorerioopua pu'kao tiame, iinatukekapua:
—¿Yachapanariame muuuai naaju?
7 Kokoriamea yaapiti nehjiakapua Eesusio:
—Eje'e, nape ki'tiapu no'o neerochi pachamerio, neeroi noonosoopua. Senepi no'o pakimio o'roio, piirechi paapakiapu pahchao, i'wa neerochio.
8 Eesusia chaanekapua waikao:
—¡Werisisao naajuo! ¡Apechunasa pu'ka aamo ipetao! ¡I'toka no'rasa naajuu!
9 Pu'ka cheesochepa Eesusio saukame itipikapua tijoea. Waikao sautetiamea ahpo e'tapara apechunasaopua, mookeka no'rakapua. Nape resipuniachi taawechikopa pu'ka taawechio, 10 yoorewa inatewa i'isaeria, chaachapariapua sautetiameo:
—Resipuniachi taawechikoi ehpeo; ¿achinikai mooketonamua aamo ipetao, ki reesiseniachikoi itapiti tehki yoraniameo?
11 Waikao sautetiamea chaaneriapua i'isaeri yoorewa inatiameo:
—No'o yachapatekamea, no'o e'taparawa apechunaka mookeka no'ranurekapua.
12 Waikao yoorewa inatiamea i'isaeri iinatukeriapua sautetiameo:
—¿Aatanapu puuua, aamo e'tapara mookeka no'ranurekamea?
13 Nape puuu tijoe sautetiamea, ka'chi iika nehjiame e'rarepua pu'kao, ki nane'riapa puuua, aatana ihsiriopua ahpo sautekao, pu'ka

Eesusio ki naania ikiriamekopua muuwaeme ohjoachio. 14 Ehjepamio
Eesusia, eenechi tiopachi natepasaopua sauteriao, chaanekapua:
—¡Nee, saukame muuuapa! Ehpeo ka'te oosa aampa tatakorimitia,
ki eenechi ki kaaweruma aamo ikimichiopua, epeche tiiameopua.
15 Waikao saukame tijoea ahpo iinatukekamechi iyoriwa inatiame-
chio, aatana ihsirio tuuka ahpo sautekao, Eesusiko tuuyere pu'kao
ahpo sautekameo. 16 Pukaepa isaeri ya'yawichia, Eesusi i'yasirepua
aachin teeka ahpo na'ara yoramiao, ki iyorioopapua pu'kao, resipuni-
ame taawechio. 17 Eesusia, wa'a tiiachipa piie resipuniame taawechio,
i'isaeri pa'pamiratuamee wa'a wa'ineniaipua aaata sautemichioo,
chaanekapua pu'kao:
—No'o tewekachi Noonoa, a'chitia keenakooi tekipanamepua, pu'ka
ihsia ihsiame neeea, pu'ka tehkiwara yooraka. Yooma no'o ihsiaa
itapitio, apoe Noono ihsiamepua no'oeo.
18 Pukaepa i'isaeri ya'yawichia, epeche nekamuchekapua Eesusio
merinareka, ki resipuniame taawechiche tekeka tetewamekopua Eesu-
sio ki iyorika. Ihji i'isaeria nenekarepua Eesusio tiameo, ahpo Noonoko
tuuyopa Riosio, Riosichitia ahpo uuyamekopapua.

*Riosi Taanara ahpo Noono utewari iinuewa, ihtaoi ahpo iinto-
miaopua weeechio*

19 Waikao Eesusia, ehpeche epeche kaawe ahpo tuuwikaopua,
chaanekapua:
—Pichiwa chaani neeea Riosi Taanaraa, ki nooe e'rachi
yooramekopua ihtaoi. No'o Noono ihsia, yorasiame neeeai. 20 Riosia,
nakiyamepua no'oo, ahpo Taanao. Pukaepa apoe wa'api tetewitenapua
yooma ihta no'o yoranariao. Pukaepa ahpo Taanachi ihkepateka
ahpo inatao yorasitenapua ahpo Taanao, pukaepa pukachi ihcheka
inisiame Taanaraa ahpo Noono erasia yorasikaopua. Puuua epeche
tiame iintomiitepua pehjio, aamo i'isaerio, epeche peenia erakomeri
tiiame. 21 No'o Noono aaata tatakorichi wahjipakame ahjatenario,
neee yooramepua pu'ka, weemera ahjari piipari ki'yakao. Wa'a
tiiachiopua no'o Noono ihsinariao, no'oe ihsiamepua. 22 Apoe
Noonoraa, kihta apoe chiiamepua aaataoi, aaata cheenaresaa, ahpo
Taanachi chiiamepua ihta ahpo chianariaopua. 23 Noonoraa, yooma
ahpo Taanae ihsiamepua, apochitia weruma tetewipuawichiopua.
Wa'a tiiachipao, Noono Taanara ki iyoriamea, apoe Noonora ki
iyoriamekaitepua, apoe Noonora ahpo Taanachi yasitoamekai
tiiamekopua.
24 ’Ki wihtuki aamo chaaniamenia, aaata yooreka keepuamea no'o
chiiao, kaawe uuka tetewameopua no'o uhjurakameoi, kiamania
pu'kao, weemera ahjario ki wahjiamesi; ihjia kihta seenampa iin-
uemeri puuua, Riosie ahpo kokosapuaopua wa'asio ahpo tatakori-
awichioo, paonakamekopa pu'kao weemera ahjarichio, tatakorika
wahjiparichio newitoriopa. 25 Ihjia te'ta pichiwapua, weeka tatakorichi
wahjipakameka tiiamea, ehpe wa'api taawechiami inamumeripua no'o
Riosi Taanara chiiao, yooma no'o chiiao yooreka inamukamea, no'oe
kiapuamepua pu'ka weemera ahjario, ki wahjiamesi ahjapuameopua
wa'asi. 26 Pu'ka ki wahjiame ahjari no'o Noono tiiameo, noochi
teerepatiapa, no'o weeechi tijoetutioio naawatetiaio. Pukaepa neeea,
noochi tiiamepua ki wahjiame ahjario, apoe no'o Noonochitia.

27 Neeepua no'o Noonoe utewari kiatiamea, yooma weeechi ti'tijoerio
neee katewemichiopua pu'kao, pu'ka kiisi kaawe noonoiriaopua.
Neee puuua aawata wa'a iintomeria, tijoe weerewaeme naawateti-
amekapa. 28 Ka'te tahpitika erakomitiapua, i'ka no'o aamo chaaneriao,
neeea, epeche tiiame iintomiitenia pehjio, ahkasi yooma wehtere
toatiameoipua wahjipakame, ahjakame werisipumiitenia, 29 no'oche
chaachasocheopua ahjapukao. Puuu no'o ahjateriaa, i'ka weeechi
noochi paparaka kaaweruma iintokamea, no'o ahjama ohjoremichio
kiamania, ahkasi ki wahjiamesi. Nape puuu no'o ahjateriaa, ki noochi
paparapa ki kaaweruma iintokamea, ki teesa kokosapuame puuua,
ahkasi ki wahjiamesi.

Aatana nuurewachi Eesusi ihsiria

30 ’Neeea, no'o tijoe weerewachi inataria, ki seenu inataripua no'o
Noono inatario. Pukaepa neeea, ka'chi iika iintomerinia itapiti
ki no'o Noono inataria enesoo. Yooma ihta no'o ihsiaa, te'ta
kaaweruma puuua, no'o Noono inatari iintonariopua pu'kao, Apoe
no'o Noono uhjurakame ahpo iintonaria ihsimichiopua weeechio.
31 Eeme wa'api no'o chaachapachitia oowera tijoechitia chiia enesaane,
kihta nateyame enemiipua, no'o chiia aatanako tuuyaa, oowera tijoe
oijeramechitia chiiame enemiinia waikao. 32 Nape kahtiaitepua
piirechi aaata, noochi ihsika pichiwatame no'o aatanakoo, puuu noochi
ihsiwa pichiwatamepua no'o chiiao. 33 Waani Paatori nehjiariaa,
pu'ka aamo uhjuraria iinatukemichio aatanakoo, pichiwaka tuurepua
eee cheeka nehjiakao: “Ki neeepua Riosie Weratiamea, puuua no'oo
neipa enameripua”, cheekapua. 34 Nape Waanio no'o aatanako
ma'chitariao, ki aaata weeechi tijoee pichiwataniame nakiyamenia
no'o aatanakoo. Oowera wa'a chiiamenia Waani cheeriao, pu'ka
no'o ma'chitatiamechi noochi paparakameo, tatakoriria cho'weka
cheriwenariapa. 35 Waania, tajayameka teerekamepua no'o ma'chiame
nayewakao, no'oo aatanakoo; eemea, ku'witapisi oowera kaawe
erakokamepua wa'a kahtiachi e'enapakaopua, keepumiao. 36 Nape
kahtiaitepua piirechi no'o ma'chitamea, no'o Noono apoe puuua,
epeche weruma tiiari tiiaeme, ki Waanichitiao; Apoeo no'o ihsitiae,
te'ta ma'chitamepua no'o aatanakoo. 37 No'o Noono no'o uhjurasaapa,
i'wa weeechio apoe wa'api pichiwataka no'o nayewakamepua, aamoeo
ki tetewaoipua pu'kao, ki inamuamekaipua pu'ka iiyenario. 38 Ki
pichikere eemea pu'kao, apoe aamo chaanenariaopua, ki pichikekapa
eemea pu'kao, noochi chu'wachie aamo nayewenareriaopua. 39 Eemea
kaawe iyonanipua pu'ka Ehkoriami Iyoteriaopua i'yachikao, nape
oowera iyonakache teimo orakokaopua ki wahjiame ahjariopua. Nape
eemea, puuu wa'api iyoterio noochi simiyame nayewamekoipu, ki
pahteka iyonakame eemea pu'kao. 40 Pukaepa ki noochi e'enakame
eemea, nooe aamo kiamichioopua, pu'ka ki wahjiame ahjariopua.

41 ’Eeme ki uunariamea Ehkoriami Iyoterichi noochi chiiao, aamo
kaaweruma nayewamekoi no'oo, ki uuka tetewamenia. 42 Wa'a
chaachapai eemea no'o kaaweruma naewakao, nane'riame neeea
aamoo, wihtuki chaachapamekopua aamoo, kiisi nakiyai wa'a
chaachapame eemea Riosio. 43 No'o Noono kaaweruma tuuyewari
aamo i'yetoka eenakamenia, nape eemea, ki no'o kaawe e'raka
tetewakamepua no'o eenariao. Nape aaata piirechi ahka enasoopua, ki

nane'riai ahka o'inia ahpo eenariachio, pu'seremii eemea puuukamera
enasoo. 44 Eemea ki no'o kaawe e'raka uuka tetewiniamea, aaataai
wa'a te'teremiipua ki no'o machiyapa no'o aatanakoo. Eemea wa'a
te'tiapao, aaataoi amochi asiyame kaawe e'riamekapao, ki no'o
kaawe e'reka uukamepua no'o asikoio, no'oo te'ta Riosikoi, ki no'o
machikamekapapua. 45 Nape wa'atioi ka'te aamo no'o wenejimeri
maaemitiapua no'o Noonochio, kajuyachi taawechi katewerichiopua.
Ki neee iintomeripua pu'kao, Moise wa'api aamo wenejimeripua ahpo
nuurarieopua, Riosie ahpo kiaretiaeopua ehkoriamio, puuu wa'api
Moise kiaretia nuurari nokisika mochitowa, aamo wa'api ahjachi
erakoae. 46 Moise chiia pichikesaa, noochi paparamera enemii eemea,
Moiseo noochi simiyame nayewaka iyoteriopa. 47 Nape ki pichikere
eemea pu'kao. Waikao, ¿achini teeka pichiketa eemea i'ka no'o chiiao?

6

Eesusia mariki miiri muuwaeme ko'kotena
(Maateo 14:13-21; Marako 6:30-44; Ruuka 9:10-17)

1 Neipa i'kao Eesusi ahjamao, paonatiapua Arirea pa'wechio, Ti-
iwerio pa'werachi tewaniamechiopua tiame. 2 Muuwaeme ti'tijoe
ooweru tiamea, pa'we suuwerachiko taamo na'naritokapua taamo
tetewitoka, pu'ka Eesusio ki nu'nuti ki maaenari yorasiamekopapua,
ko'koame sautesikao. 3 Wa'a tetekitioopa Eesusia, teewi yasipakapua
nahpuchi, teemea waikao, norikame mochipakapua Eesusio. 4 Wa'a
taamo nokayoio, amori asiyachikapua Semejenato pahkoa. Pukaepa
pu'ka pahkochi simiyame taamo nayewemio maaekai teemea. 5 Nape
Eesusia ki ookapi ahpo na'naritoriopaopua, chaanekapua Eeripeo:

—¿Achini iika tewita teeme kooame, yooma i'ka muuwaemewi-
chioo?

6 Oowera wa'a cheekapua Eesusia Eeripeo, aatia cheetarepua e'raka,
ahpochi paparaopua, nane'riai cheere Eesusia ahpo iintomiao. 7 Nape
Eeripea nehjiakapua:

—Ooka siento taawe sotatiame taritiai kooame, ki ahsepatariaipua
posaka ko'koniameopua.

8 Waikao piiripi masitera Anteresi tewaniamea, Siimoni Peeroo
pooniraa, chaanekapua Eesusio:

9 —Piiripi kuita temari nutukarache maanipua, nape mariki paani
wa'api, seewara tewaniame tiiriko paani, ooka so'chi ahjama, nape
¿ihtanapua, ki ookapiwichioo?

10 Eesusia taamo chaanekapua ahpo ma'masiterao:

—Mochipanuremitiapua pu'kao, yoomahka.

Waikao mochipakapua paasepochi, weeru paasepochikopa wa'ao,
mariki miiri ahkakapua mochipakamea, ti'tijoeapua ooweruapua
tiame. 11 Eesusia kiatiapa pu'ka mariki paanio, pu'ka ooka so'chiopua
tiameo, cheriwema ki'yakapua ahpo Noono te'pa tewekachi kahti-
ameo. Wa'a iintosaapa Eesusia, taamo ki'yakapua pu'kao yooma
ti'tijoeri naachutemichioopua. Waikao teemea yooma naachutekapua,
yoomahka ko'kotiapua ahkasi poposaka aiwaniachisi. 12 Waikao
Eesusia yoomahka aiwaka poposatioopa, taamo ahpo ajawariao,
chaanekapua:

—Yooma na'poamitiapua chi'wapame soparakameo, kihta wa'atia wekamichiopua.
13 Waikao teeme na'poanuraretiamea, oosa mariki aampa ooka waari weeweruma na'poatiapua chi'wapame soparakameopua, pu'ka mariki paani tiiriko seewara tewaniamee, paanitatiame. 14 Waikao yooma puuu ti'tijoe ooweru tiamea, i'ka ki nu'uti ki maaenari Eesusi iintoriao, ki nu'uti peenia tiiame chaachapakapua ahpoo:
—¡Te'ta pichiwa Riosie tamochi ti'tijoerichi enamio tuutiamera ihjía!
15 Nape Eesusia nane'rekaopua ahpoo, utewachi i'topuamekoopua yawichi weramiaopua, poanachi akipakapua ki naania iika wa'ao, epeche teewiami ooruchi.

Eesusia nerojampa ihtoria
(Maateo 14:22-27; Marako 6:45-52)

16 Tukaoopua wa'asi, teeme masiteraa pa'wesuwe tetekisaapua, 17 pawekakerachi mo'moenatiapua. Pawekakerachi mo'moenasaapa, wa'a pa'wechipo nokisiniapua, Kapenau muuwari mochiwachipoopua. Teemea Eesusio ki eenopa tukaokopaopua wa'asio, teemeche piineri uumatokapua, Kapenaukoo. 18 Wa'a keenako Tiiwerio pa'wechipo nokisinioio, ki muuenati eejekapua, ahkasi pa'weoi ki nu'unti pe'koteka, te'pasi wewerisitiapua pe'konio. 19 Téhpe nokisinioio pa'wechipoo, tehki nokisikaopua pawekakerao matakakesikao, taamo pukamina ihtoame tetewitia aaatao, nerojampa weritoame. Teemea, wa'a ihtoame tetewapao tísia majaka teemea, ki machikapa Eesusikoiopua, tukaokopa. 20 Nape Eesusia taamo sisinachachapua cheeka:
—¡Ka'te majako eemea, neeekaite puuua!
21 Waikao teemea majayaio kaawe erapakapua. Waikao tísia kaawe e'raka mooenaputiapua pawekakerachio, wa'a ikitioopua, ikanati Kapenau pawekakera chuchupachi ajasitiapua.

Ti'tijoeria Eesusi i'yani

22 Pu'ka meereopua, wanamina pa'wechi itipikamea, ki tetewakapa puuuche pawekakera wa'a pa'a piari chuhkuameo, nane'reriapua pu'ka masiterao piineri uumatoriopua, ki Eesusi ahjama. 23 Waikatakirio, piirechi pawekakerachi Tiiweria eename, chuchupakame tetewariapua, Eesusi ko'koteriachimina muuwaeme ti'tijoerio. 24 Waikao ki tewakapa Eesusio pu'ka Tiiweria eename pawekakerachio, i'yamo oraparia puuua. Pukaepa pu'ka pawekakerachi mo'moenasa, Kapenau siimpariapua.

Eesusipua, kooame ahjatiamea

25 Paonasaapa pu'ka neerochio, wa'a tewisaapa Eesusio Kapenauo, iinatukekapua Eesusio:
—Masitari, ¿achinitio asikamua i'wao?
26 Nape Eesusia cheeka nehjiakapua pu'kao:
—¿Eemea pahtekamekosa eemea no'o aatanakoo, ki maaepori iintokopao, wa'a tiachipa noochi paparanariame eemea? ¿Oowera aamo no'o ko'kotemichio e'nakamekosajuoipua naaju, no'o i'yasikao? 27 Ka'te resipamita eemea aamo kooameche ki tehpe e'rameche i'yakao, ohso kaawe eemea tehpe e'ramera kooame i'yame enepuapua, pu'ka kooame ko'kosaa eeme, ki wahjiamesi ahjari eneniame, pu'kao, neee

Tijoe Tijoetukamea, nooe inisia aamo ki'yakao. Wa'a iintomichio no'o
uhjurakame no'o Noonoa i'ka weeechio.
28 Waikao aapoeo iinatukekapua:
—¿Ihtanakosapu taamo nokijera Riosi?
29 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—Naati puuua, no'o ahpo uhjurariachi pichikeniame.
30 Waikao aapoeo chaanekapua:
—¿Ihtatia ki maaepori tiame yoratamu, pu'kao tetewakapa, aamo
pichikemichio? Yorasao naaju pu'kao. Árisa, eenechi ko'kotesao naaju.
31 Moisetarua wa'a iintokamepua, maana koi'ra ko'kotekao taamo
ehkoriami mochiriameo, wakiwechiami nokisinioio. Wa'a chiiame
Ehkoriami Iyoterichiopua, eee cheekao: “Apoeo, tewekachi eename
koi'wame, ko'kotekapua.”
32 Waikao Eesusia chaanekapua:
—Nape neeea, ki Moisetaru iintorio tuunania pu'kao, Apoe iintorio
tuunania pu'kao no'o Noonó, tewekachi kahtiame. Puuu Apoepua
tiameo, pu'ka te'ta pichiwari kooame ki'yameraa, tewekachi eenameo.
33 Te'ta pichiwari kooamea, tewekachi o'inia eenakamerapua, Apoepua
tewekachi o'inia tekikame; puuu te'ta tewekachi kooamea, tewekachi
tekekamepua ahjae te'ta weemera ahjari teerepuawichioopua.
34 Aapoea waikao, wa'a chiiopa Eesusio, chaachapakapua Eesusio:
—¡Aa Paamiraa, naakonakosa wa'a tiiamepua? ¡Pu'kakamera
kooame taamo kiamitiapua ohso kaawe!
35 Waikao wa'a chaachapakopa pu'kao Eesusia chaanekapua:
—Nape neeea, ki aamo kooame erakoa chiiamenia. No'o wa'api
naewaka chiiaitenia, no'oo kooamechitia nayewakaopua. Neeekaite
puuua, puuu kooamea. Noochi paparaka e'enakamea ko'komiao, kiisi
chorowameripua wa'asi, noochi paparakamea, ki oosa paramumeri-
oipua. 36 Nape no'o aamo cheeriachitia, eemea ki pichikenapua no'o
chiiao no'oo aatanakoo, tetewaiopua. 37 Yooma puuu no'o kiapuamea
no'o Noonoeo, noomina e'enameripua; wa'a ikisoo pu'kao, neeea
uumeripua. 38 Neeea ki no'o e'ra yoramia eenakamenia tepoonaopua
tewekatepao, naati e'ra yoramia eenakamenia, Apoe puuu no'oo
uhjurakame. 39 Apoe no'o uhjurakame e'raa, kaawe neesetopuamepua
pu'ka no'o kiapuameo, neeea pu'kao, eenechi ahjatemerinia pu'kao i'ka
weeechio mukukoi, pu'ka kajuyachi taawechi te'ta asisoopua wa'asi.
40 No'o Noono nakiyaa, ki wahjiamesi ahjaniamepua, aaata pahteka
tetewikame ahpo Taanaopua aatanakoo, ahpo Taanachikamera pa-
parakaopua. Waikao yooma aaata noochi paparameo, wahjipakameoi
i'ka weeechio, waika kajuyachi taawechiopua, eenechi ahjatemania
pu'kao.
41 Waikao puuu i'isaeri ti'tijoeria rurumurakao, kiisi kaawe chaacha-
pakapua Eesusio, Eesusio chiiopao: “Neeepua tewekachi o'inia
tekikame koi'ra.” 42 Wa'a cheekopao ti'tijoeria, chaachapakapua:
—¿Ki ihjipu Eesusi, Oose tewaniame taanara? ¿Ki machiyame
teemea pu'ka yeeyerao, pu'ka noonoraopua tiame? ¿Achinikai
tewekachi o'inia tekikameko tuunapua?
43 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Tooa pu'ka aamo rurumura chaachapao. Te'ta pichiwamekaite
neeea no'o chiiao, te'ta tewekachi no'o eenamekoo, te'ta pichiwari

puuua; neeepua te'ta tewekachi kooamea, no'o ahjae te'ta ahjari
aamo ki'yaa. 44 Nape aaataai ki keepukame no'o Noono chiiao,
noochi e'enanurawa paajutetio, ka'chi iika enameripua noochio, pu'ka
Riosi kooame uhjuraria ko'komiao. Nape no'o Noono paajutewa
e'waka e'enakamea, ko'komeripua pu'ka kooameo. Waikao neeea
pu'kao, weemera ahjarichi te'terewa kiamania. Pu'kaonia wa'a
iintoriaopua, kajuyachi taawechio, eenechi ahjatemania wahjipari-
ameoipua. 45 Ehkoriami Isaia Iyoteriachio chaanipua: “Yooma Riosi
mochiwarichi mochimeria, Riosie masitetiame enemeripua.” Wa'a
tiiachipa, yooma no'o Noonoe pepenitetiamea, yoorekamea tiame,
noomina e'enamepua.
46 ’Aawataai ki tetewai Riosi ahjae pepenipakamepua, Riosio ki aaata
puusie tetewiniamekopua, naatiche tetewikamepua pu'kao Riosichi
wa'api eenakame. 47 Wa'a tiiachio te'ta pichiwa ihjia: noochi
paparakamea, weemera ahjari iinuepakamepua, te'ta ahjari ki wahji-
amesi. 48 Neeekaitepu puuu kooamea, ahjaetiamea pu'ka weemera
ahjario. 49 Aamo ehkoriamia maana koi'ra ko'kakaipua wakiwechi
nokisiaio, wahjipakamepua. 50 Nape neeea seenu kooame naewaninia,
tewekachi o'inia tekikame, pu'ka ko'kakameo ki mukimapua seena
aampa. 51 Neeeju puuu kooame ahjatiamea, te'ta tewekachi o'inia
eenakamea. Pu'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjari teeremapua
ki seena aampasi. Puuu kooame no'o weerewa puuua, i'kao, i'wa
wehjoarichi mochikame kiamania pu'kao, ki seena aampasi ahjami-
chiopua pu'kao.
52 I'isaeri ti'tijoea ki pahtiapa puuua, ahpo chaachapakapua:
—¿Achini iintoka taamo kiatapua ahpo weerewa ko'kopuaopua?
53 Waikao Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua:
—Neeea pichiwa aamo chaanenapua, ki aamo ko'kosoo no'o weere-
wao, iijisoo tiame no'o eeraraooi, ki iinuemeri eemea amochio, te'ta
pichiwari ahjario. 54 Ko'kakamea no'o weerewao, iijikamea tiame no'o
eerao, iinueme puuuapa, ki wahjiamesi ahjaniameo; pu'kao neeea
kajurachi taawechio, mukukoiopua pu'kao, eenechi ahjatema neeea.
55 No'o weerewaa ki oowera kooamepua, no'o eeraa tiame ki oowera
iijiwaripua. 56 No'o weerewa ko'kakamea, no'o eera iijikamea tiame,
noochi ohjoeka kahtiame puuua, neeeai pukachi kahtiamepua. 57 No'o
Noono ahjaria no'o ahjari puai, apoe no'o uhjurakame. Pukaepa,
noochi koayamea, noochi uuka ahjamapua ahjario. 58 Puuupua te'ta
kooame tepoona eenamea tewekachi, ki puuuka tiamepua maana
koi'ra taamo ehkoriamio ko'karia, pu'kao ko'kakaio wahjipatiame;
nape i'ka kooame ko'kakamea, mukukai, ahjamapua, ki seena aampasi.
59 Pu'ka wa'atiame masiteka Eesusia Kapenau napawikarichio.

Ki wahjiamesi ahjaniame naawesari

60 Muuwaemea, yooma i'ka wa'a tiame inamukapao, ahpo ihchio
chaachapariapua:
—Nape ihji pu'ka chiiaa, ki teesa tehki tiiamepua. ¿Aaatatia pahteta
pu'kao?
61 Nape Eesusia nane'riapa pu'ka ahpo masitia chaachapao,
chaanekapua:
—¿Kiisi pahtena eemea no'o masitiao pehjio? 62 ¿Achipu erako-
tariamare eemea no'o aatanako pahtesaopa, no'oo Tijoe Tijoetukameo

te'pa tewekachi tetewime teeresaapua no'o yasariachio, ke'chu i'ka
weeechi no'o tekioiopua? Waikaope tísia pahtemerii eemea, i'ka
aamo tuuyao. 63 Taamo iikarakamera ahjatiamepua taamo weere-
wao; ki iikaeme enesaa teeme taamo weerewachio, ki ahjamii
teemea taamo weerewaraa, oowera weerewachea piineri, kihtawichio
kaawekamepua. No'o aamo nayeweriaa te'ta iikachi simiyamepua,
te'ta pichiwarikamera ahjari amochi teerepame, aamo kaawe e'reka
u'wisoopua. 64 Nape iintuna eemea paikapi ki no'o pichikiame.

Wa'a cheere puuuapu Eesusia nane'riapa pukeri o'inia aatanako
ahpo ki pichikemerio, wa'a ikisa aatanako tiame ahpo nehjimerio
noriwi. 65 Eesusi aampachi cheekapua tiameo:

—Pukaepa aamo chaanekamene ki aaata enamio tuuka noochio, ki
no'o Noonoe eratetiame enesoo.

66 Waikao o'inia neipao, puuu muuwaeme Eesusi ahjama ohjoamea
keepuka, toakapua Eesusio, ki ohjokapua ahjamao wa'asi. 67 Wa'a
ijikikopapua pu'kao, Eesusia taamo iinatukekapua tiame, ahpo oosa
mariki aampa ookao:

—¿No'o toitare eemeai?

68 Siimoni Peeroa nehjiakapua yooma taamowichioo:

—Paamira, ¿aatanachi uumpata teeme? ¿Ki muuuchekosamu,
taamo ki wahjiame ahjari masitekamea? 69 Aamokamera pichikiame
teemea, aamo nane'riamekapa teemea, te'ta pichiwa tewekachi o'inia
eenamekopua, aamoo Riosie, Te'ta Weratiamekopua.

70 Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Nape Peeroo, ki yooma eeme wa'achi erakoamekopua. Piiripi
eemea na'arame tijoepua, aamo oosa mariki aampa ookao, no'o
poanataka uurioipua, no'o ahjama tekipanamichiopua.

71 Wa'a cheekao Eesusia, Uurasi nayewaka cheeriapua, Si-
imoni Ihkarióte taanara, puuu Uurasikamera enemerikopua te'ta
na'aramerio, nanaaramechi ahpo nehjakaopua, noriwi. Eesusia
nane'riame eneriapua wa'a iintomerikopua, Uurasia wa'apikai oosa
mariki aampa ooka uutiamea.

7

Eesusi poponiraa ki papararíaipua Eesusichio

1 Neipa i'kao Eesusi ahjama Arirea weeerachiami ohjotiapua. Eesu-
sia ki oinarekapua Uurea weeechiopua, i'isaeri pa'pamiratuameeopua
merinareniapao. 2 Ekapora Pahko asiyopaopua i'isaeri papakotao,
3 Eesusi poponiraa ki nakiyapaopua ahpo pa'chio, chaachapakapua
Eesusio:

—¿Achini iikai ki Uurea siminamua wa'a mochikame aamo
na'naritoameai, aamo tetewimichiopua pahkochi, aamo ki maaenari
tísia peenia tiame ihsiaopua tiame? 4 Aaataai ahpo weruma tetewi-
jeramea ki itipiamepua noriwio, ohso kaawe ahpo tetewitiamepua,
ahpo peenia ihsiao, ahpo weruma tiiaopua, machipuawichiopua. Wa'a
simika iintometiaimua aamo peenia ihsiao, yooma wa'a pahkochi
nokayameo, aamo pu'sereka tetewimichiopua.

5 Aapoe wa'api poponiraa, oowera wa'a chaachapamekapua, ki
ahjachi paparapapua Eesusichio. 6 Nape Eesusia wa'a chaachapopao,
chaanekapua pu'kao:

—Ka'i. Ki siimania pehji wa'ao, ki asiyame neeea noochio pehji, no'o
te'ta ma'chiame oimiachiopua; nape wa'a tiiainia noochio, amochio
ka'chi tiamepua aamo siimpamiao. 7 Eemea ki seepurawaemepua
wa'ao, nape neeeape, neeea no'o seepurawao, ma'chitamekapapua
pu'kao, ki kaawe nokayao. 8 Eemea siimpanariaa siimpapuapua.
Neeea i'wa itipimapua pehjio, ki asiyapa pehjio, no'oo te'ta ma'chiame
oimichioopua pehjio.
9 Wa'a cheeka itipika Eesusia Arireao, teeme ahjama ohjoameapua
tiame.

Eesusia ekapora pahkotaniachi ihsiwa

10 Neipa ahpo poponi siimpasoopua, wa'achi siimpatiapua tiame,
nape Eesusia noriwi teetoka. 11 I'isaeri pa'pamiratuamea pahkochio,
i'yaka ohjoriapua Eesusio, iinatukeka ti'tijoerio.
12 Wa'a pahkochio, muuwaeme ti'tijoeri kaaweruma naewamekapua
Eesusio, ooweru tiame, nape pu'kachepao noriwi teereka. Eesusi nae-
wamea ookapi, kaawerumako tuuyamekapua Eesusio, nape wahjachia
Eesusi na'araka naewamea, ki kaawerumako tuuyamekapua Eesusio,
ti'tijoe wisikuiameko tuuyapua pu'kao.
13 Nape Eesusi kaaweruma chaachapamea, wichipa nayewaka
kaawe chaachapaka nayewamekapua Eesusio, majayamekapa i'isaeri
pa'pamiratuameo.
14 Naasipa simiyoipa ekapora pahkoo, Eesusia tiopachi pakikao,
wa'a napawikame masitekapua, ti'tijoe ooweru tiame. 15 Waikao wa'a
tiopachi i'isaeri wa'a e'enamea, peenia erakoka inamukapa Eesusi
masitiao, chaachapakapua:
—¿Achini ihsika ki ookapi machiyame ihji tijoea, ki peniteti-
ameaipua ma'masitarieo?
16 Eesusia inamukapa pu'ka chaachapao, chaanekapua:
—No'o masitiaa ki nooechi simiyamepua, apoe no'o uhjurakamee
chanitiame ihjia. 17 Aaata te'ta Riosi e'ra e'weka mochikamea,
machika inamumapua i'ka no'o chiiao, nane'remapua tiameo no'oo
Riosichi eename nayewamekoopua; machika inamumapua no'oo, no'o
nayewao oowera noochi machename enesoopua. 18 Aaata piire
ahka apochiche machename masitiame enesaa, ahpokamera kaawe
e'repuawichio masitiame puuua; nape aaata ahpo uhjurakamekamera
kaawe e'repuawichio i'yamea, te'ta pichiwari nayewamapua ahpo
uhjurariao, kihta ahpowichiokamera kaawe e'repuawichiopua i'yakao.
19 '¿Ki pichiwakosapu Riosi Moisetaruo ki'yaria nuuraria? Pichiwa ti-
iame enerepua, nape eemea kiisi yooriamepua pu'ka nuurario. Eemea
pu'ka Riosi nuurari te'ta yooriame enesaa, kiisi no'o merinaremii
eemea.
20 Waikaopu ti'tijoeria, chaachapakapua:
—Nawajikamepu muuua, teekupakame muuua chiia. ¿Aatanapu
aamo merinariamea?
21 Waikao Eesusia chaanekapua pu'kao:
—Nee, piiripi tijoe sautekainia, nape eemea ki nu'uti no'o nekaweka
tetewakapua, resipuniame taawechi no'o wa'a iintoriopa. ¿Achini ti-
iachipa no'o nekawekame eemea? 22 Eemeai kiisi iyoriamepua, eemeai
resipuniame taawechioi, aamo siichitepuwa nokayamekopapua, pu'ka

nokiwao te'ta iyorimichio kiatiamekaipua, Moiseeo. (Nape ki Moisekamerae o'inetiamekoipua ihji siichitepuwa nokiwaopua, aamo wa'api ehkoriami noonorikamera o'ineriamekoipua, i'ka siichitepuwa nokiwameopua.) 23 Waikao aamoo resipuniame taawechioi, aamo tijoe kohjakoi siichitepuameaipua, Moisetaru nuurari iyorikao, ¿achini iikai nekakona eemea no'oo aaata sautesoo resipuniame taawechio? 24 Kiisi oowera wa'a teeremeche tiamechiche ne'nekache chaachapamete eemea. Eemea aaataoi ki kaawe iintorio chaachapanariaa, ke'chu aaata te'yaiopua, te'ta kaawe teeremio ne'nesapa, teripuapua terinariaa.

Eesusia ahpo eenariachi nayewania

25 Eerusareni ohjoemea, Eesusi kaawe nayewame inamukaopua, ahpo chaachapakapua:

—¿Ki ihji ohjoare i'yaniamea merinareka? 26 Wa'a ihsinapua yooma inamuachi nayewaka, aaataai ki a'chi chaanenapua pu'kao. ¿Wa'atia kaawe e'renakosapua i'isaeri yoorewa neesetoameai, pichiwa Riosie Weratiamekopua Riosichi eenameo, i'ka wehjoarichi mochikamechiwichio weratiamekoopua? 27 Nape teemea i'ka tijoeo, ¿nane'riamekosa teemea, akana naawakamekoopua? Nape te'ta Meesia eenoiopua, puuua Riosie Weratiame tewaniameo, aaataai ki nane'remeripua, ahka i'ka weeechi o'inia eenariachio, teemea tewekachi o'inia enameriko erakoapa.

28 I'ka wa'a tiame inamukapao Eesusia, tiopachi masiteka weeru nayewakao, chaanekapua pu'kao:

—Eje'e no'o maachi eemea, maachi eemea no'o ohjirachiopua tiameo, nape eemea ki maachipua ki i'ka wehjoarichiche no'o ohjoemekoo. Neeea aaata aamo ki machiyamee, uhjuratiamepua. 29 Neeea maachipua pu'kao, pukae uhjuratiamekapa i'wa wehjoarichio.

30 Wa'a chiiopa Eesusio, iyoriwa inatiamea, chapisa i'tomo orapakaipua Eesusio, peereso yachamia. Nape wa'a erakokameai, ki chapikapua pu'kao, Riosieo wa'a tiiame po'yopua pehjio. 31 Nape Eesusio muuwaeme ki nakiyoiopua, muuwaeme ahjachi erakoriapua tiame, wahjachia chaachapariapua:

—¿Aatana aaata epeche tiiame iintotamarepua ki ihjichitia, i'ka eee tiiame ki maaenari yoorakao? ¿Ki ihjijuare Riosie Weratiamea?

Eesusi chapimia uhjuratiame

32 Iyoriwa neesetoria, ihchi kaawe naewaniopa Eesusio, ki anachapariapua waikao, ikanati uhjurariapua waikao, Eesusi chapimichio. 33 Waikao Eesusia ahpo chapimia e'enakameo, chaanekapua:

—Ku'itapi yasimeri neeea, aamo ahjamaopua pehjio. Wa'a ikisaapa neeea, no'ramerinia, no'o uhjurakame kahtiachi. 34 Wa'a no'o no'rasoopua, no'o i'yaio eemea, ki no'o teimeripua. No'o yasimiachio ka'chi iika e'enameri eemea wa'ao, no'o ahjamao.

35-36 I'isaeria ahpo chaachapakapua:

—¿Achini cheeka chaanipua naaju ki ahpo teipo tuukao? ¿Wahka simika chiiarepua naaju seesenu weeechi, wahkami ahka mochikame, ki isaeri ti'tijoerikamera masitemia? ¿Akahtia akipatapua ki teipua?

Aaki neeroi ahjame yeename

37 Eesusia kajuyachio pahkoo, epeche iyoriwa taawechiopua pahkoo,
werisika chaachanekapua:
—Aaata piire ahka paramuamea, noochi e'enaka nerojimeripua.
38 Noochi eenaka nerojikamea, tísia kaawe erameripua ahpo iikachio,
ki ku'ita neeroi u'mamechitia akichi. Wa'a chiiame Ehkoriami
Iyoterichio.
39 I'ka wa'a tiiame cheekao Eesusia, Riosi Riosiwari ku'iwa naewaka
cheeriapua pu'kao, Riosie Eesusichi paparakameo kiapuameopua
pu'kao. Nape ihji Riosi Riosiwari ku'iwaa, ahkasi Eesusi eenechi
tewekachi mooenasopa, kiapuamepua Eesusichi paparameo.

Ahpo pi'pirena poanatuwari

40 Wa'a cheekame inamukamea Eesusio, chaachapakapua:
—Pichiwa wa'a ikitiame ihjia, ehkoriami enamo tuutiamea Riosi
nayewaturaeo.
41 Nape wahjachia chaachapapua:
—Apoe ihjia, Riosie te'ta uutiamera, Riosie Weratiame.
Epeche wahjachia tiame, chaachapapua ookapi:
—¿Nape Arirea o'inia enatare puuua? 42 ¿Ki Weereni
machenamerikai puuua, Raawitaru tetejimarichi, ehkoriami
yasakame Weerenichi wa'api? ¿Ki wa'akosa chaanipu Ehkoriami
Iyoteri?
43 Wa'a chaachapakapa puuua Eesusio, ahpo poanatukapua.
44 Ookapi puuu ki wa'achitia ahpo inatamea, chapinareriai puuua
Eesusio, nape ka'chi yoorakapua pu'kao, wa'a e'erakoaiopua.

Yoorewa ya'yawichia ki Eesusichi paparame

45 Waikao iyoriwa inatiamea wa'ao, wa'atia nonowakapua parisero
mochikachio, wa'ao te'ta ne'neseriosi pa'pamuratuamea, iinatukeka-
pua pu'kao:
—¿Achinikai ki chapika eemea pu'kao?
46 —Seewepaka teemeapu pu'kao, ki nu'uti peeneka nayewamekopa,
kiisi aawatachitia —chaachapaka nehjiariapua, iyoriwa inatiamea.
47 Waikao te'ta ne'neseriosi pa'pamuratuamea, chaachapariapua:
—¡Aa eemeai, sewina erapakapua naaju, ahjachi paparanarekao?
48 ¿Akana inamuame eemea, aaata taamo pa'pamiratuameo,
aaataai pa'pariseroai, pukachi paparanariamekoo? 49 Ka'ii, wa'a
nokayamepua, ki machiyamea taamo masitiao. Wa'a te'teriapa puuua,
kokosapuamepua Riosieo.
50 Nape Nikoremoa, puuu piie tukaoo Eesusi nayewemia eenakamea,
chaaneriapua ahpo napawiriachio:
51 —Taamo nuurari yooreka mochitoniamea, iinatuteka
nane'renuriamepua pahcha, itapiti aaata a'chi iintoria katewenariaa.
52 Aapoeo nehjiariapua:
—¿Ki muuuju tiame Arirea tijoe, puuuchitia? Ne'neo amoe,
i'ka Ehkoriami Iyoterichio ki wa'a chiio, aawataai puuu Riosi
na'nayewaturao, ki Arirea puuyakamekopua.
53 Napawikamea, yooma i'ka chaachapasaapa, nonowariapua tiame,
ahpo ta'pechiami.

8

Oowitiame suwepori ihsiame

1 Nape Eesusia, teewi ajasitiapua roomosachite, Ooriwo tewaniachi. 2 Pu'ka meereo, piari yasisisaapa, eenechi wa'a e'enatiapua i'isaeri tiopachi. Wa'ao, muuwaeme ahsekapua pu'kao. Waikao Eesusia yasipakao, o'inekapua eenechi, masiteka. 3 Wa'a ihsioipa Eesusio masitekao, Moise nuurari ne'nesetoria, pa'pariseroa tiame wa'a e'enakapua, piiripi oowitiame i'toka, suwepori ihsioi chapitiame. Ihjia pu'kao, naasipa werapakao, 4 chaachapakapua Eesusio:

—Masitari, i'wa weeri ihji oowitiame, suwepori ihsioi chapitiame. 5 Moisetaru nuuraria, pasaka merinuramepua wa'a iintokameo. Nape muuua, ¿ihtana iintopuameko chiiamemua i'ka oowitiame wa'a iintokameo?

6 Oowera wa'a chaachapakame puuua, Eesusio ki kaawe chaachasoo, chapinariapa. Nape pu'kao wa'a chaachapoio, Eesusia chukipaka wehchi iyotekapua. 7 Waikao, simiteniapaopua iinatukekao, riisasipakao Eesusia, chaanekapua pu'kao:

—Aaata eemea ki tatakorieme enesaa, pasipupuapua, i'ka oowitiameo.

8 Wa'a cheesapa, eenechi chukipaka simitekapua iyotekao, wehchi. 9 Waikao wa'a chaanetiapa aaata pasipumeria, aaataai ki pasipukapua, piiripi o'inekaopua ahpo tehte makoyao, wa'atia ki pasipusa yooma pipiripi ahka ihpapasa nonorakapua, o'ochetiame pahcha o'ineka, ahkasi yooma. Wa'a ikitoopua Eesusia, piineri toitiapua, oowitiameche ahpo chokichi weeriameche ahjama. 10 Waikao Eesusia oowitiameo, nanarichi ne'nepaka iinatukekapua:

—¿Akana uumparupu aamo wenejiamea? ¿Piiripiai, ki aamo pasipurupua?

11 Ka'i —cheekapu oowitiamea— aaataai, Paamira.

Waikao Eesusia chaanekapua pu'ka oowitiameo:

—Neeeai wa'atia aamo toiyamepua, kihta terika. Neeea aamo ki kaawe iintoriao, cheriwetiame aamo itipitiamenia. Kaawe erakoka no'rasa naaju. Ka'te oosa aampa, tatakorimitia naaju.

Eesusia yooma wehjoarichi tajayame

12 Waikao Eesusia, eenechi simitekaopua masitekao, ahpo masitiao, chaanekapua:

—Neee puuua, i'ka wehjoarichi mochikame tajayamenia, ki tukapachi ohjomichiopua. No'o na'naritoamea, ki tukapachi oimeri puuua, no'o tahjera uutapachi oiyapa. No'o tajaya pahtewari apochi uukamea, te'ta weemera ahjari iinuepamepua, ahkasi ki wahjiamesi.

13 Pa'parisero iyoriwa inatiamea, chaanekapua Eesusio:

—Amoe wa'api, nayewanimua, aamo wa'api. Ahpo wa'api nayewaniamea, kiisi pichiwapua chiiaa.

14 Eesusia nehjiakapua:

—Nape wa'atioi, no'o wa'api nayewainia, pichiwa chaaninia, nane'riapa no'oo, aatanako. Neeea nane'riamenia no'oo, akana o'inia no'o eenamekoo, akana no'o no'wamerikooipua tiameo; nape pu'kao eemea no'oo, ki nane'riamepua. 15 Eemea, ki no'o te'ta machiyamekai aatanakoo, ki pichikiame eemea no'o pichiwa chiiao, no'o weeechiche ohjoeme maayamekapapua, oowera weeechi

mochikamechitia inatamepua. Nape aamoo wa'atia ki kaaweruma
inatoiopua noochio, kihta aamo iikachio i'yame neeea, kaawe-
rumakoio ki kaawerumakoio, aaatachioipua amochio. 16 Nape amochi
i'yame enesaania, ki ookapi teimiinia ki ka'karuma noochi inatao.
Wa'a ikimeri neeea amochio, ki piinerikapa neeea te'ta pichiwatamea,
ookakapa teemea amochi i'yameria, neeepua piiripia, no'o Noonopua
piirea, Apoe no'o uhjurakamera, te'pa tewekachi kahtiame. 17 Aamo
yoorewa iyoriwachio, ooka tijoe wa'achi chaachapaka pichiwatameo,
pichiwachitia uuyame eemea. 18 Wa'a teeresoo aamo yoorewa
iyoriwao, waikao ooka pichiwatamea iniwae neeeai: no'o Noonopua
piiripia, apoe no'o uhjurakamera, neeepua piirea. Na'pa teemea,
wa'achi chaachapaka pichiwatamepua, no'o chiiao.
19 Waikao aapoeo chaachapakapua:
—¿Nape akana kahti aamo noonoa?, ki naaniatepua i'wao.
Eesusia nehjiakapua:
—¡Aa, wa'a chaachapaka nayewame eemea, te'ta no'oo ki
machiyapa, te'ta no'o Noonooi ki machiyapa! Te'ta no'o machiyame
enesaa eemea, machiyame enemii eemea no'o Noonooi.
20 I'ka wa'atiame cheeka masiteka Eesusia isaeri tiopachio,
waapi toomi ihkokewa toaniachiopua, tiopachiwichio ku'iwariopua.
Wa'atiame masitioiopua, ki aaata a'chi yoorare Eesusio, chapinari-
aiopua pu'kao. Puuu Eesusi chapinariai ki chapitiamea, apoe wa'a
teerere puuua, ki asiyapa pehji, Riosi nakiyachitia chapipuameo.

“No'o simiyachio ka'chi iika siimpamete eemea”

21 Eesusia eenechi chaanekapua:
—Siimerikaite neeeapa. Waikao eemea, ahkaoi no'o i'yaio, ki no'o
teimii eemea, wa'a no'o simiyachio. No'o simiyachio, ka'chi iika
siimpameri eemea.
22 I'isaeri yoorewa inatiamea ahpo chaachapakapua waikao:
—¿Ahpo merimerijoarepua naaju, ka'chi iika siimpo tuukaopua
ahpo simiyachio?
23 Nape apoeo simitekapua chaaneka:
—Eemea i'wa teere tijoetukamepua weeechi; neeea, te'pa tewekachi
o'inia eenakamepua; no'o te'ta ahjaria, ki i'wa weeechi o'inekamepua.
24 Neeea aamo tatakorichi wahjipamio tuukamenia, ki no'o machisaa
no'oo, te'ta aatanakoo, aaata te'ta aamo tatakoriria cheriwiameraopua.
Wa'a tiachipao, ki noochi e'enaka aamo cheriwenuresoopua tatako-
ririao, aamo tatakorie wahjipameri eemea.
25 Aapoeo ki pahtekapao, chaachapakapua Eesusio:
—¿Aatana muuua naaju?
Eesusia chaanekapua:
—¿Aatia eenechi aamo chaanetania? Aamo chaanekame neeeapa
aatanakoo. 26 Neeea ki ookapi iinueme neeea, aamo wenejime
tiiao, nape ki iintomania. Puuu ki kaawe aamo noonowiria no'o
wenejime tiiaa, aaata no'o uhjurakamechi o'inia eenamepua, apoe te'ta
nane'riamerachi o'inia, pukaepa te'ta pichiwari tiiamepua.
27 Nape aapoeo kiisi pahteriapua Eesusio, ahpo Noono tewekachi
kahtiame nayewaka chiioiopua. 28 Pukaepa Eesusia kiisi pahteka
inamuriopao, ehpeche tuuyekao chaanekapua:

—No'oo, Tijoe Tijoetukameo me'yakameo, te'pa apechunasapa kurusichi no'oo, nane'rema eemeapu no'oo, apoe tewekachi eenamekoopua, ki nooe ihsiameko tiameopua no'oo, no'o Noono naewasoche, chaachasiamekopua neeeai. 29 No'o uhjurakamea, no'o ahjama yasitoamepua, ki piineri no'o toaka, no'oo ahpo e'ra yorasiopa, ahpo kaawe e'riakamera.
30 I'ka wa'a chiiame inamukapao, muuwaeme ahjachi oowe erapakapua.

Riosi tatanara nayewaniame; tatakori teekoraeme nayewaniame tiame

31 Waikao Eesusia, pu'ka i'isaeri ahpo tuuya pichikekameo, chaanekapua:
—Wa'api te'teretosaa eemea, no'o masitewa penipakao, pichiwa no'o masitera enemapua waikao. 32 Wa'a te'teretoka epeche epecheche, no'o machipama eemea no'oo, aatanakoo, wa'api aamo te'teretosoo noochi paparakao, senepi aamo tatakoririoio aamo piipatesima neeea tatakoriaio. Wa'a iintoka aamo, puhjesiame enema neeea puhkuchitia chapitiame iinueniameo.
33 Nape wahjachi Eesusi chiia ki pichikiamea, chaachapakapua:
—Nape teemea, ehpe taawechi Aurani tetejimara teemea, ki aawata puhkurachitia chapika mochitiame teemea, seenepioi. ¿Achini tiiachipa taamo puhjemio tuunamua, taamo puhku mochiniachitiao?
34 Eesusia chaanekapua:
—Pichiwa pichiwapua no'o aamo chaaniaa, senepi tatakorika kahtiamea, puhkuchitia kahtipua chapitiame. 35 Aaata puhkuchitia yasitoame piie ta'pechio, ki tejimarapua wa'a ta'pechio, nape te'ta tejimaraa piie ta'pechio, te'ta taanarakamera puuua. 36 Nape neee Riosi Taanarao, aamo puhjesoo tatakorio, pichiwa na'soame itipima eemea, pu'ka aamo chapitiamechitia mochikao, tatakori puhkurachitiao. 37 Nane'riamenia aamoo, Aurani tetejimari ti'tijoetukamekoopua, nape wa'a te'teriamekai eemea, no'o merinarepua, ki pichikiapa eemea, no'oko aamo tuuyao, tewekachi o'inia eenamekoo. 38 No'o Noonochi simiyame tetewitenia nayewani neeea, nape aamo noonoa piirechipua, pu'ka aamo noono aamo chaanesia yorasina eemeai.
39 Aapoeo nehjiakapua waikao:
—Ka'i, Auranikamera tetejimari teemea, pukachi puuyakamekopua.
Eesusi chaanekapua:
—Aurani tetejimari enesaa eemea, Auranichitia mochimii eemea, wa'achi nokaka, Riosi chiia pichikeka, ahjachi paparaka tiame. 40 Nape eemea, sewina nookapua, no'o merinarepua, no'oo te'ta Riosi pichiwarikamera no'o nayeoio, te'ta apoe no'o Noonochi inamuriaopua. Apoe Aurania ki wa'a tiiame iintomii puuua. 41 Eemea, aamo piirechi noono ihsia, yoora nokayame eemea.
Aapoeo nehjiakapua:
—Kiisi noonoeme teemea piirechio, piisi noonoo; piiripi wa'apikamera taamo paamiraa, apoe te'ta Riosiche.
42 Eesusia wa'a chaachapakopao, chaanekapua:
—Apoe paamira Riosio, pichiwa aamo paamira enesoo, no'o nakika uumii eemea waikao, ki sewina Riosichi no'o eenakameko tuuka, ki seenu neeea pu'kao, apoe wa'apikaite neeea. 43 ¿Iiweta ki no'o

pahtiame eeme? Eemea ki pahtiamepua, oowera weeechi tijoe
no'o tetewapa, pukaepa ki pichikenariame eemea no'o aatanakoo
chiia. 44 Satanasipua, te'ta aamo paamiraa. Pukaepa pu'ka aamo
paamirae nuurenia, nokisinare eemeapu, no'o merinare eemea, aamo
paamirao wa'api wa'a e'ropapua, merijerario. Aamo paamiraa, kihta
iinuepua pichiwarichi simiyameo, pukaepa ki nakika tetewanipua ihta
pichiwario. Ihji wistuaa, apoe wa'apichi ikika machenamepua, ihjia,
wistuniame apoe noonorapua. 45 Pukaepa wa'achi te'te eemea, ki no'o
pichikekao, no'o pichiwa chiiao. 46 ¿Aatana eeme no'o chaanetapua,
akana no'o a'chi ihsiriao, na'ara iintorio? ¿Kiisi wistuame enesoo, aatia
ki no'o pichiketa eemea? 47 Riosi ahpo paamiraemea, Riosi yoorena-
pua. Eemea, ki yoorenapua Riosio, seenukapa aamoo, paamirao.

Riosie Weratiamea ke'chu Auranikoi yasariame puuuapa

48 Isaeri tijoea chaachapakapua:

—¿Ki Saamaria tijoe muuua, reemowari yahchame amochio?

49 Eesusia chaanekapua:

—Ka'i, ki reemowari yahchame neeea, no'o Noonoche kaawerumari
yachatoame neeea; eemea wa'a chaachapakao, ki no'o yooretiame
eemea. 50 Nape neeea, ki nooe no'o weruma iintani neeea, piirechipua
wa'a tiiame no'o iintamea, apoepua, Riosi; apoepua chanimeria, aamo
chaachapao pichiwakoo. 51 Ihji no'o chiiaa, tisiwa pichiwaripua, pichi-
wachitia uukamea no'o chiiao, ki tetewimapua apochio mukiwario.

52 Isaeri ti'tijoeria chaachapakapua waikao:

—Ehpeo pichiwa erakoame teemea, reemo na'arame
yahchamekopua amochio, aamoo chiiopao: “Aaata noochi
paparakamea, kiisi mukumeripua.” Nape taamo ehkoriami Aurania,
yooma Riosi na'nayewaturaapua tiame, yooma wahjipakamepua
wa'asi. 53 ¿Naakonakosa muuua epeche tiiame ohjoare muuua, ki
mukimeriko tuumeriwichio? ¿Ihtanakoo aamo maayamemua?

54 Eesusia nehjiakapua:

—Nooe wa'api no'o nayewasaane no'oo aatanakoo, kihtawichio
natemii puuua no'owichioo. Nape no'o Noonokamera wa'a chaa-
nipua, no'oo aatanakoo, aamo wa'api aamo Riosiwa teewa. 55 Nape
pu'kao eemea, kiisioi ahjama te'teriai chaachapani eemea amochio.
Neeekamera, ahjama teereka yasitoamepua. Ki no'o Noono ahjama
no'o teerewaeme tewasaania, wihtumii neeeai, amochitia. Nape
neeea, ahjama teerewaemepua, pu'ka cheesia ikisiame neeea. 56 Aamo
ehkoriami Aurania, tísia kaawe e'rakapua no'o machiyapao. Pichiwa
no'o machika puuua, peenia e'raka no'o tetewakapua waikao.

57 Isaeri ya'yawichia chaachapakapua waikao:

—Ki weeka paamuamemua pehjio, ooka weerewa oosa marikioi
paamupario, ¿achini tiiachipa tetewako tuunamua Auranio?

58 Eesusia chaanekapua:

—Te'ta pichiwapua no'o chiia, ki ehpesi o'inia kahtiai tiiame neeea;
ke'chu Auranio ki tijoeturioi pehjio, ahjakame yasitoame neeea.

59 Waikao wa'a cheesopa Eesusio ya'yawichia tehte uusa, papaka
merimo erakoaipu. Nape Eesusia, ki tetewiniame enepakaopua weere-
warao, newikapua wa'ao, wa'a isaeri tiopachio machejenakaopua.

9

Eesusia ki ma'chiriame ma'chirepateria

1 Eesusia isaeri topachi machenasaapa ti'tijoeri mochikachi uumatonioio, aaata ki ma'chiriame tewitiapua wa'ao. Ihjia, wa'api teeka naawakame eneriapua. 2 Waikao aaata teeme Eesusi ajawariaa, chaanekapua:

—Masitari, ¿aatia tiiachipa wa'a tiiare ihjia ki ma'chirekao, ahpo yayawa tatakoririopa wa'a tiiamejuarepua, apoekosaoi tatakorikapa, wa'a tiiare puuua?

3 Eesusia taamo nehjiakapua cheeka:

—Ka'i. Kihta pu'ka wa'a tiiachipua, ahpo yayawa tatakoriawichiooi, apoe wa'apioi tatakoririawichiooi; nape puuua, pukachi ikitiame ne'netepuawichio ikitiamepua Riosi utewarieo, kaawe ihsiamekopua ki ma'chiriame sautekao, Riosi ahpo utewarieopua. 4 I'ka kaaweruma yoorachitia nokisimeri teemea, no'o uhjuratiame te'ta nakiyachitia, i'ka weeechi ajatoaapua pehjio. Ki wa'a nokisisaa teeme, ki Riosi tehkiwarakamera nokisima teemea. 5 Neeea, i'wa wehjoarichi kahtiaa pehjio, neee inisimapua tahjetosikaopua, kaawe pahtemichiopua Riosi kaaweruma tuuyewario.

6 Wa'a chiiaipua pehjio, wehchi akachupaka wesosaopua, pu'ka tijoe puichi chuhchepakapua. 7 Wa'a yorasaopua pu'kao, chaanekapua pu'ka ki ma'chiriameo:

—Ehpeo waami aamo i'tonurepuapua Siroe tewaniachi neeroi maaniachi pusitepuapua; wa'ao, Uhjuratiame cheeka chaniwame.

Waikaopu ki ma'chiriamea wa'a i'totiapa papakosaapua ahpo puichio, ma'chiriame eenarepua Eesusie ahpo uhjuratiachio. 8 Waikao pu'ka waapi ohjoemea, wahjachi tiameopua machiyamea, ki ma'chiriame tetewikamea, ahpo chaachaparepua pu'kao:

—¿Ki ihjipu tijoe, ahkaoi ihkoriwa itaka yayasame?

9 Wahjachi ookapia chaachapariapua:

—Eje'e, puuupua.

Nape wahjachi pehjia chaachapariapua:

—Ka'i, seenu puuua, nape wa'achi tiamepua tijoe.

Nape puuu ki ma'chiriameai ma'chirepakamea, chaanerepua:

—Neee puuukaitepua.

10 Aapoeo waikao, chaachaparepua:

—¿Achini iika ma'chiriamemua ehpeo?

11 Waikao ki ma'chirekamea chaanerepua:

—Aaata Eesusi tewaniame iintokapua, no'o kawiyame ma'chirepatekao. Puuua, ahpo a'kae wesosapa we'eo, no'o puichio chuhchesaopua, Siroe neeroi maaniachi no'o uhjurakapua, no'o puichi papakomichioo. Wa'ao pusitesache kawiyame ma'chiriame itipikania.

12 Waikao aapoeo chaachaparepua pu'kao:

—Ehpepe puuua, ¿akana kahtipua ihsisaa?

Sautetiamea nehjiarepua:

—Iiná. Ki tetewakania ahka akipariachio.

Parisero tijoea, utewaeme iinatukenapua, ki ma'chiriai yachapatetiame

13-14 Waikao ookapi puuu iinatukiamea, resipuniame taawechikopa,
Eesusi sautioiopua pu'ka ki ma'chireriameo, kiisi kaawe erakori-
apua Eesusichio. Waikaopu tijoea, parisero pa'pamuratuamechi
u'pariapua, te'ta Moisetaru nuurari ne'nesetoamechi. 15 Waikao wa'a
u'pasaopua, iinatukeriapua tijoeo, achini iikapa ma'chiriamekoopua
pu'kao. Waikao ki ma'chireriai sautetiamea, chaaneriapua:

—Puuu Eesusi tewaniame no'o puichi wehsara chuhchesaopua,
no'o pusitemichio no'o uhjurakapua Siroe neeroi maaniachi. Wa'a
iintosache, kawiyame ma'chiriame oiyamenia.

16 Wa'a chiiopua, ookapi pariseroa ahpo chaachapariapua:

—Puuu tijoe wa'a iintokamea, kiisi Riosichi eenamepua wa'a teesoo,
kiisi iyoriamepua resipuniame taawechio.

Nape wahjachi puuua chaachapariapua:

—Nape, ki Riosichi eenamea, ¿iintotariarepua wa'a tiiameo, itapiti
ki maaepori tiiameo?

Wa'a chaachapaapua ki napati wa'achitia inatame eneriapua,
pa'pamuratuamea. 17 Waikao eenchi iinatukeriapua sauteriameo:

—¿Aachin chaani muuua pu'ka tijoe aamo sauteriao?

Waikao sautetiamea, nehjiariapua pu'kao:

—Neeea, aaata Riosichi eenamekotinia pu'kao.

18 Waikaopu isaeri pa'pamuratuamea, ki pichikeriaipua pu'ka tijoeo
ki ma'chirerio tuuyao, aaata sautetiameoi, ahkasi yayawara paaesapa
pichikeriapua. 19 Ihjia yayawara paaesaopua iinatukeriapua:

—¿Pichiwa ki ma'chiriame naawakame ihjipu aamo taanaa? Wa'a
teerekame enesoo, ¿ihtana ikirepua?, ma'chiamepua ehpeo.

20 Waikao yayawaraa nehjiariapua:

—Eje'e, te'ta nane'riame teemea, ki ma'chiriame naawakamekopua,
21 nape ki nane'rena teemea aaata sauterioo, aatia tiiachipaoi
ma'chiriamekopua pu'kao. Apoekamera iinatukepuapua, puichi saute-
tiamera, apoe nane'reme tiiamepua wa'asi, ki temarikapa wa'asi. Apoe
wa'api aamo kaawe nehjiamapua, pu'ka aamo iinatukeriao.

22 Yayawaraa wa'a cheeka nehjiare puuua, parisero
pa'pamuratuameo majayapa, nane'riamekapa pu'kao, Eesusi
Riosichi eename sauterio tuusoo, ma'chipapuameko tuutiamekopua,
napawikarichiopua wa'asi. 23 Pukaepa yayawaraa, ahpo taanakamera
iinatukenureriapua ohso kaawe.

24 Waikao parisero pa'pamuratuamea, eenechi paaesao sautetiameo,
chaaneriapua:

—I'ka aamo ikiriao, Riosikamera kiapuapua cheriwemao, ihji tijoe
aamo sautekamea kiisi Riosi nuurari iyoriamekopua, ki nu'uti tatako-
riame.

25 Waikao sautekamea chaanerepua pu'kao:

—Pichiwa tatakorikame enesoo aamo chaachapachitiao, neeea
ki nane'riamepua pu'kao. Nape i'kache te'ta nane'riamenia,
pukerio neeea, kiisi ma'chiriamekainia, ehpeo neeea kawiyame
ma'chiriamenia.

26 Aapoeo eenechi iinatukeriapua pehji:

—Nape, ¿ihtana aamo yoorarupua? ¿Achini iintorupua aamo
tetewitepuawichioo?

27 Waikaopu sautetiamea, chaaneriapua pu'kao:

—Aamo chaanekasai neeeapa. ¿Ki no'o inamukamekosa eeme? ¿Eenechi aamo chaanejerani eemea naaju? ¿Epeche kaawe nane'renariamea naaju, ahjachi paparanariapa eemeai naaju?
28 Wa'a chiiopao sautetiameo, pa'pamuratuamea waikao, te'yariapua chaachapaka:
—Ihchiasamua pu'kao. Muuukamerapu ahjachi paparamea. Teemea, Moisetarukamera chiia oowe e'riamepua. 29 Pu'kakamera nane'riame teemea, Riosie nayewetiamekopapua, nape i'ka tijoeo, kiisikoi kihta nane'riame teemea, ahka machenakameo.
30 Waikao tijoe sautetiamea chaaneriapua pu'kao:
—¡Naakonakosa! ¡Ki pahtiame eemea akana o'inia eenamekoopua Eesusio, no'o puichio sautékame? 31 Aataai tatakoriamea, ka'chi iika wa'a iintomeriipua, ki Riosi utewarieme enesaa. Wa'a teesoo puuu no'o sautekamea, kiisi ihta tatakoriemera puuua. Apoekamera puuu Eesusia wa'a teesoo, Riosi utewarae no'o sautekamea, puuua te'ta tewekachi No'no utewarira iinuemepua, Riosio te'ta ahpo utewario, ki oowe aaata tijoe ki'yamekoopua. 32 Aaata oowera tijoea, i'ka weee yasipariachisi o'inia, seenepioi ki inamuamepua, aaata sautiameopua, ki ma'chiriameo. 33 Wa'a tiachipao, ihji tijoea ki Riosichi eenakame enesaa, ka'chi iika iintomii puuuapu, ihtaoi i'kaka tiiame iintowao. Wa'a teesoo ma'chiame apoepua, Riosichi eename.
34 Waikao chaachapariapua pa'pamuratuamea:
—¿Wa'a taamo chaaniame muuua? ¿Taamo masitiame muuua, tísia tatakorie pochikame naawakameai?
Waikao ki ma'chiriame sautetiamea, waika o'inia u'yeretupua reesiserio, i'isaeri napawikarichi pakiniameopua.

Ki apochi iinuekapa Riosi Riosiwario, ki ma'chiriameka te'teriame

35 Waikao Eesusia, pu'ka ahpo sauteria wa'a napawikarichi wa'a i'isaeri napawikarichio, ki reesiseniame inamukapaopua pakimichioo, i'yasitiapua pu'kao. Tewisaopua iinatuketiapua Eesusieo:
—¿Paparame muuuapa, Riosi Tijoetukamechio?
36 Sautetiamea cheekapua:
—¿Pukachi paparatare neeea, ki machiyameaipua pehjio? No'o tetewitepuapua pu'kao, no'o ahjachi paparamichioo.
37 Eesusia chaanekapua waikao:
—Tetewani muuuapa pu'kao, neee puuua apoea aamo ahjama nayewame.
38 Waikao sautetiame ki ma'chiriamea, chaanekapua Eesusio:
—¡Naakona! ¡Muuupua? ¡Eje'e, wa'a teesoo, amochi paparame neeea!
39 Eesusia waikao, yooma ahjama ajaka inamumichioo, cheeka nayewekapua pu'kao:
—Neeea i'ka wehjoarichi eenakamenia, ti'tijoe ooweru tiame ahpo iikachi pahtetemia, aachin te'tereka mochikamekopua ahpo iikachio, Riosichi ahpo te'terewa, pukachi kaawe te'terewao ki kaawe te'terewaoi. Puuu ki ka'karumachi nokayamea, ki ma'chiriameka te'teriame puuua, puuua ki kaawe te'teriamepua Riosichio. Pu'kawichio eenakame neeea, ti'tijoe ooweru tiame ki ma'chiriameka te'teriameopua apochio, puhjemia pu'ka ki ma'chiriameka te'teriao, noochi e'enasoo ahpo tatakoriria, cheriwejerakao. Nape puuu ki

ma'chiriameka te'teriameopua apochio, ki tetewamekapa puuua, ahpo ki kaawe te'teriaopua Riosichio, wa'api teeka itipimeriipua ahpo ki ma'chiriachitia.
40 Wa'a chiiopa Eesusio, ookapi pa'parisero wa'a waapi ajaka inamukamea, chaachapakapua Eesusio:
—¡Naakona, ki mamachiriamekosa teemea?
41 Eesusia wa'a chaachapopao, chaanekapua pu'kao:
—Pichiwa ki mamachiriame maaeria enesaa eemea, aamo Riosichi ki kaawe te'terewa erakokao, noochi e'enamiipua aamo cheriwepuawichioo. Neeea waikao aamo cheriwemiipua aamo tatakoriwao. Nape eeme aamo mamachiriame erakoamea ki ka'karumachi te'teriaai, wa'api teereka itipimeri eemea ki mamachiriamechitia, aamo kiisi kaawe noonowiriachitia Riosichio, apoe Riosi tetewachio.

10

Po'wa ko'rerachi ichikoamea
1 Wa'a cheeka kajusaapua Eesusia, ahpo simitewa masitewachiopua, i'ka masitekapua:
—Pichiwari chaaninia, ki yeetapuwachiami pakiyamea po'wa ko'rechio, ichikoameche puuua; 2 nape yeetapuwachiami pakiyamea, apoe tepuyakamerapua po'wao. 3 I'ka tepuyameo, wahjonenapua yeetapukiamea waikao pakisaapao tepuyamea, nayewenapua po'wao ma'chi puuyanamia, yooma pipiripichi teewaka, po'waai i'ka iiyenao, machika inamuamepua. 4 Yooma puuyanasaapa ahpo tepuyao, pahcha weritoamepua ahpo na'naritopuawichioo, tepuyamea. Waikao po'waa, na'naritoamepua pu'kao, machika inamuamekapapua ahpo yeetotoameopua. 5 Aaata seenu enesoo, ki na'naritomapua pu'kao, ohsotia ujumamapua pukachio, ki machiyapa pu'ka seenu tijoeopua, iiyenao.
6 I'ka wa'a tiame nayewekai Eesusia pu'ka pa'parisero pa'pamiratuameo, nape puuu pa'pariseroa, kiisi pahteka inamukapua Eesusio, ahpo apochi paparapuame nayeweka chiioiopua pu'kao.

Eesusi po'wa tepuyamechitiao, kaawerumara tepuyame
7 Waikao wa'a cheesaapa Eesusia, simitekaopua pehjio, cheekapua yooma inamuachio:
—Weruma inataka inamumitiamua i'kao. Neeepua yeetapuraa, po'wa ko'rerachi muiniachio. 8 Yooma no'o ke'chu eenoi e'enakamea, ahpokamera na'naritomichio ti'tijoeri yeetokamea, wi'wisikuame puuua, ichikoamepua tiame. Nape aaata no'o na'naritokamea, no'o puhku po'wakameka te'teriamepua, puuua, ki e'waka inamukamepua pu'ka wi'wisikuame chaachapao. 9 Neeepua pu'ka ko'rerachi muiniamea, wa'a pakikamea no'oe tepupuame puuua, tísia kaawe neesetopuamepua no'oeo, newipuatepuame puuua tiaméo. Ahkaoi no'o ohjotioioopua tepuka, kihta tooremumeri puuua.
10 ’Ichikowaria, na'ara iintoka ichikoemia e'enamepua, merimia, kajuka na'atamia; nape neeea, ahjamichio eenakamepua, no'o korewachi enepameopua, te'ta ahjario, paarasateka kiamania. 11 Neeea, kaaweruma tepuyamerania. Kaaweruma tepuyamea, ahpo mukiwachisi nehpupamepua ahpo po'wa tepuyao. 12 Oowera natetewachi tepuyamea, ki ahpo iinuwakopa po'wao, ki kaawe tepuyamepua

pu'kao, itapiti oorie naaepatioopua ahpo tepuyao, piineri toisa
u'mamepua po'wa tepuyao. Waikao ooria, wa'a eenaka ko'koniamepua
po'wao, chi'chiripatiamepua pu'kao. 13 Oowera tekipanaka tepuyamea,
toisa uujumamepua pu'ka po'wa ahpo tepuyao, ka'chi e'rakapua
wewekatekai, ki ahpo puhkukopua pu'kao.
14 ’Neeea, kaaweruma tepuyamerakamerania, no'o ijinuwakopa
pu'kao, ahjama tiiame neeea, aapoeai wa'achitia tiiamepua noochio.
15 Neeea te'ta no'o Noonoo, wa'achitia no'o machiyao, neeeai wa'achitia
machiyamepua. Neeea, no'o po'wa tepuyao, wa'achitia no'oe machiy-
achitia pu'kao, no'o po'wa tepuyaai wa'achitia no'o machiyamepua
tiame. 16 Neeea pirenachiamio, iinuenia tiame po'wa no'o tepuyao,
ki i'ka ko'rechi mochikame. I'noramerinia pu'kaoi, pirenapi ko'rechi
iintapamiapa, piiripi wa'api enepuawichiopua tepuyameo. Aapoeopua
no'o e'wekao, no'o na'naritomapua teetoachio. Wa'atiao, piiripi wa'api
enemapu tepuyameraa, neeeche, ki aaata piirechi tepuyame.
17 ’Apoe no'o Noonoa no'o nakiyamepua. No'o Noonoa i'kawichio
no'o nakiyamepua: no'o ahjario no'o po'wachitia tepuyawichio pejana
nehjimichiopua, wa'a iintosaapua noochio, eenechi no'o ahjatemiapa.
18 No'o ahjario aaataai ki no'o u'yemepua, nooe wa'api no'o kaawe
e'rachi ki'yamepua pu'kao. Neeea iinuemenia utewario noochio,
no'o ahjario wahjiparichi uhjurakaio, eenechi noochi enatemia no'o
ahjario. Wa'a tiiameo, no'o Noonoe yahchetiamenia pu'kao.
19 Waikao eenechi ki napati wa'achitia erakoka inamukapa Eesusi
chiiao, o'inekapua ahpo poanatukao. 20 Muuwaemea chaachapakapua:
—Rooroikamepu ihjia chiia, itapiti na'arari yahchamepua. Nape
rooroikame enesaa ihjia, ¿aatia keepuna eemea pu'kao?
21 Wahjachia chaachapakapua:
—Nape ihjia, kiisi na'arari yahchameka chiiamepua. ¿Naakonakosa
na'arari yahchameai sautetapua ki ma'chiriameo?

I'isaeri pa'pamuratuamea, ki nakika tetewamepua Eesusio

22 Seenepi simikameo Eerusarenio tuuroi taawechiamio, i'isaeri
ti'tijoeria pahkotakapua, ahpo weemera tiopawichio pahkotewa.
23 Waikao Eesusio wa'a Saromoni Arakokari teeriami oiyoiopua,
24 i'isaeri ti'tijoeri pa'pamuratuamea, taamo noorepakao Eesusi
iinatukekapua:
—¿Achinatiosi wa'a taamo teeremamua, ki aamo aatanako taamo
nane'retekao? Amoe enesaa Riosie Weratiameo, ma'chiame taamo
chaanepuapua.
25 Eesusia nehjiakapua:
—Aamosa chaanekasai neeeapa, ki pichikena eemea. Yooma puuu
no'o Noono utewarie no'o yoora, no'o nayewanipua, aatanakoo;
26 Nape eemea, ki no'o pichikenapua, wa'a te'te eemeapu, ki no'o
tepuyakapa. 27 No'o ijinuwa no'o puhku po'wachitiaa, no'o machika
inamuame puuua. Neeeaio, te'ta machiyamepua pu'kao, wa'a
te'teriamekapaopua, aapoeo kihta seeweka no'o na'naritoamepua.
28 Neeea ki'yamepua pu'kao, ahjari ki wahjiameo, ki seena aam-
pasi wahjipaniameo, ki seenampasi wahjipameripua, puuua te'ta
wahjiparichio, kiisi wahjipameripua; aaataai no'o seepurawaa, kiisi
no'o u'yemeripua pu'kao. 29 No'o Noonoa, yooma no'o na'naritoame
ki'yakamepua. Puuu apoeo, epeche weruma tiiamepua ki aaatachitia.

Pukaepa aaataai ka'chi iika u'yemetepua ahpo sekachio, no'o ki'yaopua
pu'kao. 30 No'o Noonoa, neeea tiameo, piiripikaitepua.
31 Waikao, pa'pariseo pa'pamuratuamea, eenechi pasipumo
o'rariaipua Eesusio, 32 nape Eesusia chaanekapua:
—Ki ookapi itapiti ka'karuma aamo tetewitekame neeea, no'o
Noonoepua. ¿Aachin tiiamera pu'ka kaaweruma itapiti aamo tetewe-
teriawichio, no'o pasipunariame eemea?
33 Waikao i'isaeri pa'pamuratuamea, chaanekapua Eesusio:
—Ka'karuma yoratiamewichioopua ka'ii, aamoo, Riosi aamo tee-
wamekopapua, taamochitia tijoekaio, pu'kawichio aamo pasipunari-
ame teemea.
34 Waikao pa'pamuratuame wa'a chaachapakopao, Eesusia
chaanekapua pu'kao:
—¡Naakonakosa! ¡Naakonakosa ki pahtiame eemea, wa'a chi-
iamekopua Riosio Ehkoriami Iyoterichio? Puuua, eee cheeriaipua ahpo
na'nayewatura nayewakao: “Eemea, riosipua, no'o Riosio, tatanara-
pakapa.” 35 Nane'riame teemea Ehkoriami Iyoterichi Riosi cheeriaa,
pichiwakopua pu'kao, Riosio ahpo chiiao kiisi wihtuamekopa, teemea
pu'kao kihta ka'itame tiiamekopua pu'kao. Pu'ka ahpo na'nayewaturao
riosi teewariaopua Riosia, te'ta pichiwapua, pu'ka na'nayewaturao
ahpo chiia chu'waremichiopua ti'tijoerichi tu'tuyesikao. 36 Weh, Riosi
iintorioo, no'o ahpo chiia ti'tijoeri nayewatumichio weerakamekoipua,
¿achini iikai nekakoame eemea noochio, no'oo Riosie Tijoe Tijoe-
tukameko tuuyoo? 37 No'o yoorao, ki Riosi ihsia yoorame enesoo, ki
no'o pichikepuapua no'oo, no'o Riosichi eenameko tuuyao. 38 Nape no'o
yoorao, Riosiche yorame tiiameche enesoo, pu'kakamera pichikepua-
pua, puuukopua no'o ma'chitameo, te'ta no'oo aatanakoo.
39 Nape isaeri pa'pamuratuamea, ki wa'a teeka pahtekapa puuua,
eenechi pasipumo orapakapua Eesusio, nape Eesusia newikapua
wa'ao.
40 Wa'a o'iniaopua waikao, paonamina Oorani akichi e'enatiapua,
Waani Paatori yaajatoriachi, ti'tijoe paatoka ooweru tiame. Wa'a
mochitiapua waikao paikapi taawechi. 41 Wa'a mochinioio ki ookapi
ti'tijoe ooweru tiame, no'o Paamira Eesusi machimia. Ihji wa'a
e'enakamea, Eesusi masitia keepusaapua, ahpoo chaachapakapua:
—Aa, wa'a teeso Waani Paatori nayewariaa i'ka tijoechi simiyameo,
Waania kiisi yoorakaipua itapiti peenia ihsiwao, te'ta pichiwa cheeri-
amepua.
42 Wa'a erapakaopua, muuwaeme Eesusichi paparakapua, Eesusi
ihsiachi masiteka.

11

Rasaro mukuria nayewaniame

1 Wa'a mochioiopua pehjio, wa'a asikapua aaata kooria Weta-
nia mochiwachi o'inia eename. Puuua Eesusio chaanekapua We-
tania mochiwachio, tísia kokorepariata aaata Rasaro tewaniame.
Ihji Rasaroa, ooka pipiniemekapua, piiripia Maaria tewaniame, pi-
irea Marata tewaniame. 2 Ihji Maariaa, Eesusi tarachi sewajuya
to'wepakamekapua, ahpo kupae pi'weka, wakipatekame. 3 Ihji ahpo
pipiniemea, Eesusi paaenurekapua, ahpo pa'chi Rasaroo kokoriopa.
Puuua ahpo uhjurawao, chaanenureriapua Eesusio:

—Paamira, aamo kaawe e'riaa, kokoriapua.
4 Eesusia, wa'a tiiame inamukapao, cheekapua:
—Ihji tijoe kokorewaa, kaawerumachi kajumiitepua. Ohso kaawe, Riosi ihsiwa tetewipuawichio iikamepua, aatanakoopu ahpo Tijoetuteriao, pukachi yasitoamekopua Riosia, apoeo.
5 Naatiopua, tísia nakiyame enerepua tiame, Maariao, Maratao, Rasaroopua tiame. 6 Wa'a tiiooi Eesusia, ooka taawe itipikapua pehjio, ahpo kahtiachio. 7 Neipa i'kaopua, ooka taawe puuyesaopua, chaanekapua taamoo ahpo masiterao:
—Ajasika. Siimpapuapu Uurea weeechi eenechi.
8 Waikao teeme Eesusi masitewaraa, chaanekapua Eesusio:
—Nape isaeri ya'yawichieo, iiweta aamo merinarioi wa'ao, ¿wa'a siminaremua eenechi?
9 Nape Eesusia taamo nehjiakapua:
—Pe'yachi wa'a teeremapua noochio. Wa'atioi neeea tekipanamerichepua. ¿Tepekumanapu taawea? Neeea ti'tijoeri tukapachi ohjoameo, Riosi kaaweruma tuuyewarie, tahjepamerichenia. Pu'ka tahjewarichi oiyamea, kihtae motochimapua. 10 Nape ki apochi i'toamea Riosi kaaweruma tuuyewari tahjerao, tukapachi oiyamepua, pukaepa motochimapua.
11 Wa'a cheesapa Eesusia taamo chaanekapua:
—Taamo kaawe uuya tijoea, kohchiamepua, nape ehjepa wa'a ajasitioopua, pusatemania pu'kao.
12 Waikao teeme masiteraa, chaachapakapua Eesusio:
—Wa'a teesoo, kohchiame enesaa, apoe wa'api pusamiitepua.
13 Nape Eesusia Rasaroo, mukukameko tuuka cheeriapua, ki oowera kohchiamekopua resipuka. Nape teemea ki pahtiamekapao, oowera kohchiame maaekapua. 14 Waikao Eesusia, eenechi taamo chaanekao, ma'chiame taamo tuuyekapua:
—Rasaroa mukukame puuua. 15 Kaawechupena ki wa'a yasarenia wa'a ikinioio, pu'ka wa'a no'o iintomeri tetewakao, epeche kaawe teeremerikopua aamowichioo, aamo no'o te'ta pichiwataopua, no'oo te'ta aatanakoo. Nahpe naaju, siimpaka ne'netaria Rasaro ikiriao.
16 Waikao Toomasia, taamo wahjachi masiterao, chaanekapua:
—Nahpesa naaju teemeai. Pe'yachi Eesusi ahjama ko'itaria teemeai.

Eesusi Rasaro tewaniame oijenatewa

17 Eesusi ahjama Wetania ajasitioiopua, Eesusia tuuyetiapua, naao taawe i'toamekopua Rasaro mukukame katewetiachio. 18 Wetaníao, waapikopa Eerusarenio, piie keenako ku'itapi simiwachi, 19 muuwaeme e'enariapua wa'ao, Maratao, Maariaopua tiameo, kaawe erapatemia yuuwesiao, ahpo pa'chi mukuria yuuwesiwaopua. 20 Marataa Eesusio, wahka ihto tuuwame inamukapao, machenariapua natepamia. Maaria ahpo kariwachi itipiriapua pehjio. 21 Marataa natepasao, chaanekapua Eesusio:
—Paamira, i'wa aamo yasisoo, no'o pa'chia ki kiterepamiipua. 22 Nape wa'atioipua aamoo, nane'riamenia aamoo, ihtaoi itaka aamo Noono Riosi nayewasoo, aamo inamumerikopua, ahkasioi ki maaepuame tiiameoi.
23 Eesusi chaanekapua:
—Aamo pa'chia eenechio, ahjamitepua.

24 Marata chaanekapua:
—Nane'renania ahjamioo, nape kiteremiachioopua wa'asi taaweo, yooma wahjipakame ahjapuniachiopua.
25 Eesusia chaanekapua waikao:
—Neee apoe puuua, eenechi ahjaniame ikitiamea. Neeepua tiameo, ahjari aaata yahchiameraa; noochi paparakamea, mukukaio, eenechi ahjamapua. 26 Noochi paparamea, ki mukuyai pehji no'o eenoi kiteremiachi wa'asi taaweo, ki mukimapua seenepioi. ¿Wa'a tiiame pichikiamemua Marata?
27 Marata chaanekapua:
—Eje'e, wa'a tiiame e'ramenia Paamira. Neeea aamoo, Riosie weratiameko e'riamenia aamoo, apoe Riosie Weratiame, apoe Riosi Taanarakopua tiame, ehkoriami o'iniao, enameriko tuutiame.

Eesusia naarani, Rasaro mukukatewetiachi

28 Wa'a cheesapa Marataa, pe'ku eenakapua ta'pechi, ahpo piini Maaria tuuyemia. Marataa, nakachi chukipakao chaaneriapua:
—Eenariapu Paamiraapa, aamo paayapu waami.
29 I'ka inamukaopua, ikanati werisika eenariapua natepamia. 30 Eesusia, ki pakiriai pehji mochiwachiopu. Ma'chi yasariai puuapu Marata natepariachi. 31 Ahjama mochika kaawe eratiamea, wa'ami akipakopa na'naritoriapu, mukukatewetiachi simiyame maaeka, naarachemia.
32 Maariaa, Eesusi kahtiachi asisaopua, chopokorieka weripakao chaanekapua:
—Paamira, i'wa aamo yasisoo, ki kiterepamii no'o pa'chia.
33 Eesusia, Maaria naarame tetewapaopua, ahjama e'enakametiameo, Marata tiame, tahpitika erapaka puaipu, yuuwesipaka. 34 Waikao cheekapua:
—¿Akana kateweka eeme?
Aapoeo chaachapakapua:
—Nahpeo Paamira, ne'nepuapu.
35 Ajasitioopa Eesusia, nanarakapua. 36 Waikao nanarakame tetewakapao, chaachapakapua:
—¡Ki teesa nakiyai teeeriai, puuuai!
37 Wahjachia chaachaparepu:
—Ihji ki ma'chiriame sautekamea, ¿ki itapiti iintome teeeriamarepua, ki mukimichioo?

Rasaro eenechi ahjatewa

38 Waikao Eesusia ajasitioopua Rasaro mukukatewetiachio, eenechi tahpitika erapakapua apochio. Rasaro tekiriatiachio, nu'uti teesotatiachikapua, tehte rahpename chihturamee to'petiame. 39 Eesusia waikao aaata cheekapua:
—Ikichanaopua pu'ka tehte, se'wi weerao.
Waikao Marata kiterepakame piiniraa, chaanekapua Eesusio:
—Nape Paamira, iiyanakame ujuremapu puuua, naao taawe i'toamekapa wa'asi, i'ka ikiriachiopua.
40 Waikao Eesusia chaanekapua Maratao:
—¿Ki aamo chaanekosane, aamoo noochi ahjachi erasoo, Riosio ki nu'unti iintomerikopua, itapiti aamo tetewimerio?

41 Waikao, ikicha werapatiapu tehtea. Wa'a ikitioopa Eesusia, te'pa
tewekachi ne'nepakao chaachakapua:
—Cheriwema No'noo, aamoo no'o inamuriawichioo. 42 Nane'riameai
neeea aamoo, senepi aamo no'o nayewesoo no'o inamuamekoo. Nape
ehpeo neeea aamoo, yooma inamumichioo, weeru nayewaka aamo
chaaniamenia, pu'ka aapoeopua tiameo, nane'remichiopua no'oo, te'ta
amoe no'o uhjuratiamekopua.
43 Wa'a cheesapa weeru sisinakaopua, cheeka te'ta Rasaro tekitiachi
ne'nepakao:
—¡Rasaróoo, machenasa wa'áaa!
44 Waikao mukuriamea machenakapua, yooma weerewa wisas-
opurae wipirika puritiame tarachisi o'inia na'pa toonorama, na'pa
seekarama ahkasi moochisi nanarima. Eesusi chaanekapua waikao,
wa'a ajakameo:
—¡Puhjeke wipipuriráo, oisimichioo!

Achini teeka i'yaniame Eesusi chapipuame
(Maateo 26:1-5; Marako 14:1-2; Ruuka 22:1-2)

45 Muuwaeme isaeri ti'tijoeri, Maaria ahjama e'enakamea, tete-
wakapua wa'a iintokopao, Eesusichi paparakapua. 46 Nape ookapi
puuu i'isaeria ki Eesusichi paparakamea, pariserochi e'enakao,
yooma tuuyeriapua pu'kao, Eesusi iintoriao. 47 Waikao neese-
riosi pa'pamiratuamea, yooma ahpo na'poasaopua parisero ahjamao,
chaachapariapua:
—¿Achini yorata teeme i'ka tijoeo? Ki ookapi ihsina puuuapa,
itapiti ki maaenari yoorakaopua, 48 wa'atia taamo toisoopua, yooma
ti'tijoeria ahjachi pichikemerapua. Wa'a ijikisoo, tamochi e'enaka ka-
juka pihtunamerapua rooma tijoea, taamo iyoriachioi tiopao, wehchi
yachamerapua, pihtunaka.
49 Nape piiripi wa'api puuua, Kaija tewaniamea pu'ka taawechiamio,
te'ta ne'neseriosi paamiratuameraa, cheeriapua:
50 —¿Kiisiki pahtena eemea? ¿Ki nane'renakosa eemea, ehpeche
kaaweko, piiripi wa'api mukisaa yoomawichio, ki yooma mochiwari
wahjipamichioopua?
51 Nape ki ahpo e'rachi wa'a cheekapua, Riosie eratetiapa wa'a
cheekamepua, pu'ka paaumparichio te'ta neeseriosi paamiratuaio.
Pukaepa wa'a tiame cheeriai Kaija. Riosia wa'a chaniteriapua Kaipao,
taamoo pahtemichiopua, Eesusio, ti'tijoeri pejanaka mukimerikopua,
pu'ka tatakoriria kokosapuamewichioo, 52 ki i'isaeriwichioche
mukimerikopua, yooma wehjoarichiami mochikamewichioopua
tiamé, yooma Riosi tatanarachitia te'teriameo, pirenapi wa'api
pirenaturichi, pirenatupuaichio. 53 Nape ki wa'a tiame pahteriai
puuu pa'pariseo napawikame wa'ao, pu'ka taawechi o'inia wa'ana,
nanapawiriapua a'chi teeka ahpo merimiao, chaachapamia.
54 Pukaepa Eesusia, ki te'ta ma'chiame oiyapua, isaeri mochikachi-
amiopua, mehka wa'a o'inia siimpasao Raaini mochiwachi e'enatiapua,
waapi wakiwechiamio. Wa'a itipika Eesusia waikaopua, taamo
ahjamaopua masiterao.
55 Asiyachikapua isaeri pahkotaopua, Semejenato pahkoo,
muuwaeme ti'tijoeri po'poanami mochikamea, e'enariamekaipua

Eerusarenio, ke'chu pahkokoikopua, ahpo Riosichi piipatepuawi-
chioopua, wa'a nokiwamechikopua wa'ao. 56 Waikao pahkochi
e'enakamea, ahkachiami tiopachiami aajatoka chaachapariapua
ahpoo:
—Ihtana erakona eemea, ¿enameriare Eesusia i'wa pahkochio, ki
enatarekosaoipua?
57 Wa'a nooka ahpo chaachaparia ti'tijoeria, te'ta neeseriosi
pa'pamiratuamea, parisero pa'pamiratuame tiamea, nuurarioipa pu-
uuapu, ahpo tuutiamichio aaataeo Eesusio tetewisoo, chapimichiopua
pu'kao.

12

Piiripi oowitiamea, Eesusi peeniajuwari to'weria
(Maateo 26:6-13; Marako 14:3-9)

1 Puhsani taawechi toioio pahko asimioio, Eesusia Wetania eenaka-
pua eenechi, Rasaro ohjirachi, ahpoo, ahjateria ta'perachi. 2 Wa'ao
kooame neteketiapua, aari koi'wame Eesusi kaawe e'rewawichioo.
Marataa, oiyapua ajawaka kooame, Rasaroa kahtiapua koaka Eesusi
ahjama meesachi. 3 Maariaa Eesusio, naasipa kiiro tísia nateyame
uusapa peeniajurao, apoche narato sewajuyamee netetiame, tarachi
to'wekaopua, ahpo kupae pi'wekapua wakipateka. Ihji peeniakame
e'oniraa, yoomachi karichi mu'ikapua. 4 Nape Uurasi Ihkariótea,
piiripi Eesusi wa'api masiteraa, noriwi iintomeria pu'kao, cheekapua:
5 —¿Achini iikai ki nehjiretupua ohso kaawe, paika siento taawechi
yowiwamechi, ahjae ku'ipuaichioo, kihta iinuwaeme ko'kometiwichio?
6 Uurasia, ki tesiwa te'tiame cheriwiai cheeriapuapu, ichikoapa chee-
riapua toomi, ahpo neesetoaopua, katewetenia. 7 Eesusia chiiapua:
—Ka'te a'chi chaane pu'kao. Tooa pu'kao, enemapu no'o kiterepami-
chio, kateweriai i'ka peeniajurao. 8 Tesiwa erakoamea, wa'api iintu-
merapua, nape no'oo, ki yooma taawechi amochi iinuemera eemea.

Rasaro meripua ahpo katewewa

9 Isaeri ti'tijoeri muuwaemea, nane'rekapao Eesusio, Rasaro
ta'perachi kahtiameko, muuwaeme e'enakapua wa'ao, nape ki Eesu-
siche ne'nemia, Rasaro ne'nemia tiame, Eesusio pu'kao, ahjateria
eenechi. 10 Pu'ka ahjateretiawichio, neeseriosi pa'pamiratuamea,
i'yasikapua tiame a'chi teeka ahpo merimiaopua Rasaroo, 11 Rasaro
ikitiamewichioopua, muuwaeme Eesusikamera na'naritokopa, ahpo
neeseriosi pa'pamuratuame masitiaopua, toaka.

Eesusi Eerusareni pakiniame
(Maateo 21:1-11; Marako 11:1-11; Ruuka 19:28-40)

12 Pu'ka meereo, Eesusi Rasaro oijenateria chaachapaniamea, ahkasi
Eerusareni yooma mochiwachi nane'reretiapua, mehtakao. Pukaepa
muuwaeme Eerusareni pahkochi e'enakamea, Eesusi Eerusareni
asiyame inamukapaopua, 13 tahku saawara tehpunasaopua, kuhsi
saawaeme tiame, ma'chi muirachi puuyeriapua Eesusi natepamia.
Eesusi natepasaapua, ahjama nokisikaopua, weeru siinakosiapua
chaachapakao:

—¡Taamo Riosiii! ¡Taamo Riosiii! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Taamo newipatesaaa! ¡Kaawechupena Riosichi o'inia eenamemua! ¡Kaawechupena yawichi enemerimua i'isaerichio ti'tijoechi!

14 Eesusia uuru taamo i'yakeriachi yasitoaa, Ehkoriami Iyoterichi chiia ikiriapua, pichiwa wa'a tiiame ikipua, machenariapua. Ehkoriami Riosi Iyoteria, eee cheeriaipua:

15 Ka'te majawemua, Siioni Riosi mochiwaria.
Nee, wa'a ihtonapa aamo te'ta yawichia,
uuru taanarachi yasitoka.

16 I'ka wa'a tiame uuruchi ihtotiameo, pukeri simiyachio, ki pahteriai teemea, nape neipa taamo Paamira Eesusi no'rasoopua tewekachio, waikapa inatepatiapua, Ehkoriami Iyoterio pu'ka naewaka cheerioopua.

17 Puuu muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea, Eesusie Rasaro oijenatetiame tetewikamea, Eerusareni nonorasaapua, yooma tuuyeriaipua Eesusi iintoria ahpo tetewariapua, Rasaro oijenatekaopua. 18 Wa'a tiame inamukapaopua Eesusi iintoriao, pahteriapua waikao Eesusio te'ta weruma tiiamekopapua pu'kao. Pukaepa muuwaeme natepamia puuyakamepua. 19 Pa'parisero pa'pamiratuamea, wa'a Wetania nonorakame inamukapaopua, Eesusi Rasaro oijenateriao, chaachapariapua ahpoo:

—Nee, yoomahka ti'tijoea, ooweruapua tiameo, Eesusikamera pu'sereka tetewamepua. Kihta yorame te'teriame teemeapa, ti'tijoeri teewetepuameopua, i'ka Eesusichi paparaniameo.

Eesusi i'yaniame nayewemia, ri'rieko ti'tijoee

20 Eerusareni pahkochi e'enakamechio, ri'rieko ti'tijoeri tiame e'enariapua ookapi. 21 Ihjia, Eeripe piiripi Eesusi ajawaria naaepariapua, We'saira ohjoeme Arirea weeechi. Puuu ri'riekoa chaanekapua Eeripeo:

—Paamira, machinariai teemea, Eesusio.

22 Waikao Eeripea, Anteresi tuuyesaopua, pirena e'enaka tuuyekapua Eesusio. 23 Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawepua, e'enanuremitiapua pu'kao, keepumichiopua no'o ti'tijoeri nayewiao.

Waikao Eesusia yooma ti'tijoeri nayewekao, o'inekapua cheekao:

—Asikame neeeapa, tetewipuawichioo no'o te'ta weruma iintomiao. Pukaepa ehpeo neeea yooma aamoo, no'o ikimiachi simiyame nayewemania, yooma no'o ku'we ikimeria, no'o te'ta aatanakooko ma'chitameripua. 24 Ihji no'o ikimia chiia, kiisi wehchi wichimeripua. Neeea no'o ikimiaa, piiripi tiiriko pahchiraka teeremeripua. Ki mukusaa puuu tiiriko pahchiraa, piiripi wa'api teereka itipimeripua, ki muuweka; nape echitia mukisaapua wehtereo, ki ookapi muuwemeripua, taakekao. 25 Aaata i'ka weeechi ahjari epeche te'ta nateyamechitia tetewamea, ki Riosikamera ahjari ahpo kianariachitiao, wekatemeripua pu'ka te'ta ahjari Riosie ahpo kianarewaopua. Nape ki epeche nateyame tetewamea i'ka wehjoari ahjario, ki pu'ka ahjarichitia ahpo kianareniao Riosie, kiapuamepua pu'ka te'ta ahjario Riosie ahpo kianarewaopua, pu'ka te'ta ahjari ki wahjiamesi ahjaniameopua. 26 Aaata piire no'o yorakeka yasinariamea, noochi enamitiapua; ahkaoi

no'o kahtioi no'o yorakeka yasitoameo, no'o Noonoa, kaawe no'o ihsikiame tetewimapua pu'kao.

Eesusia ahpo mukimia chaanipua

27 ’Ehpe neeea i'ka no'o ikimiao, ki nu'uti tahpitika erapaninia. Nape ¿ihtana chanitania i'kao no'o ikimiao: “No'o Noonoo, no'o apechunamitia i'ka no'o ikimiao”, cheetarenia naaju? Ka'inia pu'kao, pu'kawichio eenakamenia i'ka wehjoarichio, i'ka ti'tijoechio.
28 —Ohso kaawe no'o Noonoa, aamo iintonariakamera iintopuapua no'oeo —wa'a tiiame inatamenia.
Waikao tepoona o'iniao cheechaniapua:
—Neeea no'o amoe iintonariao, o'inekame neeeapa amoe iintokao; iiweta simitiame neeea pehjio, amochi iintokao.
29 Waikao ki ookapi wa'ami ajakame ti'tijoe ooweru tiamea, te'teoko tu'tuikapua. Wahjachia, Riosi ku'iwari Eesusi nayewerio chaachapapua.
30 Nape Eesusia chaanekapua wa'a chaachapameo:
—Aamo tewekachi inamuriaa, ki no'owichiokamera simiyamepua, aamowichiokamera simiyamepua, aamoo tetewimichiopua, Apoe no'o Noonoo, no'o ahjama nayewamekopua. 31 Tísia waapi teetoamepua naatia, puuu na'arari noonorao, newitopuachiopua. Puuu na'arari nokinarepuawichio pa'pasuame ti'tijoerio yomachi wehjoarichio, ma'chi ipapuameopua Riosi tetewachio. 32 Waikao yooma no'o Noono iintonareria iintosoopa noochio, no'o apechunatioopua no'o Noonoeo, yooma aaata te'ta pichiwa no'o ijinuwaa, yooma te'ta ahsieme natetetiame wa'asi, itipimeripua yooma ihta tatakoritiamea.
33 Pu'ka wa'a cheeka nayewaria Eesusia, ahpo a'chi teeka meripuame nayewaka cheerepua, ahpoo kurusichi chuchaka apechunaka meripuame. 34 Waikao keepuameraa chaachapakapua Eesusio:
—Nee, ¿nape ki senepi wa'apitia ahjamerikaipua Riosie Weratiamea, Ehkoriami Iyoteri chiiachitiao? ¿Achini wa'a chaanimua pu'kao, apechunaka meripuameko tuukao meripuaichio, pu'ka Tijoe Tijoetukameoopua? ¿Aatanakosapu puuu Tijoe Tijoetukamea, ki muuu enesaa?
35 Eesusia chaanekapua:
—Neee Apoepua, nape i'wa no'o kahtioiopua pehjio aamo tahjewachitiao, ohso kaawe no'o chiiakamera pichikepuapua, ki aamo chapipuaichiopua tukaparieo. Puuu tukaparie chapitiamea, ki ma'chiriame puuua Riosi tahjewachi teerepuameo. 36 Tahjewarikamera pichikeka mochitopuapua, iiweta amochi tiioipua pehji Riosi te'ta pichiwari tahjewao. Wa'a tiiame enepasaa eemea, Riosi tahjewarachi mochitoame enemapua.
I'ka cheesapa Eesusia, wa'ami akipakapua noriwi, pu'ka ti'tijoerio, toisa.

Aatia tiiachipa ki Eesusichi paparakame ti'tijoeria

37 Puuu ti'tijoeria Eesusio, ki ookapi ki maaenari yoorakameoipua ahpo tetewachio, wa'atia itipikapua, ki ahjachi paparaka. 38 Ihji wa'a ikitiamea ki Eesusichi paparakao, pu'ka cheeka cheeriai Isaiatarua, Ehkoriami ahpo Iyoterichio:
Paamira, ¿nape aatana pichikekamepua,
amochi simiyame taamo nayewariao?

¿Aatana amochi eenakamepua,
ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo?
39 Wa'a te'tiapapua, ki machika Eesusio aatanakoo, ki eenarepua
pu'kao ahjachi paparaka. Ehkoriami Isaiaa pu'kao, wa'achi cheeri-
amepua tiame ahpo iyoterichio, eee cheekao:
40 Riosia ki apochi e'enanarekameopua ahpo tatakoriria cheri-
wepuawichioo,
wa'apitia toare Riosia,
ahpo ki mamachiriamechitia
peewaeme te'teriamechiopua iikachio;
i'ka iikarachiopua peewame enemichiopua.
Wa'a te'teriamekapa puuua,
kiisi e'wakapa puuua,
Riosi apochi paaewao,
kiisi machika tetewamepua apochi kiisi ka'karuma te'teriao,
pukaepa ki noochi e'ename puuua,
no'o cheriwekemichiopua ahpo tatakoririao.
41 Ehkoriami Isaiaa, waika o'inia tetewikaopua Riosio ki nu'uti
tísia peenia tiiame iintomiaopua ahpo Taanachi Eesusiopua, ti'tijoeri
tatakoriria te'ta cho'wepuawichiopua, wa'a cheeka iyotere puuua ahpo
Ehkoriami Iyoterichio.
42 Nape wa'a te'tererioi i'kao, wahjachia, muuwaeme pichikeriapua
wa'ao, wa'api wa'ao i'isaeri pa'pamurakaipua tiameo. Nape ki
chaachariapua, seewiapaopua pariseroo, ahpo ma'chipapuameopua
napawikarichio; 43 Wa'atia ahpo iintare puuuapu, ohso kaawe ti-
joekameraa ahpo kaawe e'rewa nakire puuuapu, ki Riosi.

Eesusi naawesaria ti'tijoeri wenejiwa

44 Eesusia weeru nayewakao cheekapua:
—Noochi paparamea, no'o uhjurakamechi paparamepua tiame,
wa'apichi. 45 No'o tetewamea, no'o Noono tetewamepua wa'api, apoe
te'ta no'o uhjurakamera. 46 Tahjewarichitia eenakame neeea weeechio,
noochi pichikekameo ki tatakorira tukapachi oimichiopua wa'asi.
47 No'o keepukai ki yoorekameo, ka'chi yoramania pu'kao; ki pu'kachi
eenakame neeea, newipatenia eenakamenia ohso kaawe. 48 No'o
ehpeo ki nakika tetewikamea, no'o chiiaoi tiameo, pu'ka wahjipachi
taawechi wa'asi, enemera no'o chiia aamo wenejiao, aamo te'tia
kateweniachio. 49 No'o nayewaa, ki nooe chiia puuua, apoe no'o Noono
no'o uhjurakame, no'o ki'yaria puuua, no'oo aamo chaanemichioo.
50 Nane'renania, pu'ka no'o Noono no'o ki'yaria aamo chaanemichioo,
aamo ki wahjiame ahjariwawichiokopua pu'kao. Pukaepa wa'atiame
naawesari aamoo, tuuyesina neeea, te'ta wa'achi chiiame, no'oo
kiasinia, no'o Noonoeo.

13

Eesusia ahpo ma'masitia tarachi papakona

1 Ke'chu pahkokoi Semejenato pahkoo, nane'riame enere Eesusia,
asiriamekopua ahpo Noonochi siimerikoopua, i'ka weee toakaopua.
Eesusia taamo ahpo ajawariao, tísia taamo nakika yasitoamekaipua,
ahkasi wa'a teereka mukukamepua.

2 Ke'chu taamo koaka mochipanioio, Uurasi Ihkarióte Siimoni
taanaraa, riaorósie usuwetiapa ahpo iikachio, noriwi nehjimo orapari-
apua Eesusio. 3 Eesusia, yooma nane'riamekapaopua, ahpo Noonoe
yooma ihta ahpo iintomia kiatiamekoopua reesiseri, nane'riamekapua
tiameo, ahpo Noonochi no'ramerikopaopua tiame, ahpo ma'masitia
neesetorichi tooemo eraparepua, yooma ahpo Noonoe weeechi tehki-
waopua. 4 Wa'a erapakapaopua Eesusia, werisika koi'rachio, ahpo am-
pawakira pujisaopua, 5 neeroi neropetorichi toasaopua, wisasori ahjae
wakipateniame kaichi chuchakapua. Wa'a ikisaopua yasipakaopua,
taamo ahpo ajawaria ma'masitia tarachi taamo o'inekapua papakokao,
yooma taamo pipiripio.

6 Nape Peerochi asitioiopua ahpo tarachi papakopuameo, chaaneka-
pua Eesusio:

—¿Neeekosa tiame, no'o Paamira?

7 Eesusi nehjiakapua:

—Eje'e. Ehpeo ki pahtiame eemea i'ka aamo no'o papakoao, nape
ehjepa neipatakirio pahtemeri eemea.

8 Peeroa ahpo wa'inekaipua chaaneka:

—Ka'i neeea no'o Paamira, Kiisi no'o toima neeea no'o Paamira.

Nape Eesusi chaanekapua:

—Ki no'o aamo papakosoo, kihta teeremapua noochio.

9 Waikao Siimoni Peeroa, chaanekapua:

—Aa, wa'a teresoo Paamira, yooma no'o uupepapua sekachiami
tiame, nanarisichiami tiame.

10 Wa'a chiiopa Peeroo, Eesusia chaanekapua:

—Pukeri uupakameapa, tarachiche papakonia nahkipua. Piipakame
eemeapa wa'asi, nape ki yoomahka.

11 Eesusia nane'riapa wa'a cheekapua, aatanakoopua ahpo noriwi
na'ara yorameriopua.

12 Neipa yooma kajusaapua papakokao, eenechi chuchasapa ahpo
ampawakirao, eenechi yasipakapua ahpo yasariachi. Wa'a ikisaopua
chaanekapua taamoo ahpo ma'masiterao:

—¿Pahtena eemea ihtanakoopua i'ka no'o iintoriao? 13 Eemea no'oo,
aamo Masitariwa teewamepua, aamo Paamirawa tiame. Pichiwa
chaachapame eemea pu'kao, pichiwa puuu neeea aamowichioo.
14 Weh, neeea te'ta aamo Masitarikaipua te'ta aamo Paamirawa, neeea
ki weruma no'o uukaopua aamo tarachi papakokame enesoopua,
eemea noochitiao, wa'achitia aamo ki weruma uuniame te'terepuapua.
15 Neeea aamo tarachi papakokamepua, aamoo no'oo ki weruma no'o
uuya, aamo tetewimichiopua, aamoo wa'achi te'teretomichiopua, ki
weruma aamo uuka. 16 Eemea inataka inamumitiapua i'kao: aaataai
ki epeche weruma tiiamepua ahpo teekochio; aaata uhjuratiameai, ki
epeche weruma tiiamepua ahpo uhjurakamechioi. 17 I'ka pahtekame
enesaa eemea, tísia ta'iria mochitomeri eemea, aamoo ki aamo
weruma uuka mochitoame enesoo.

18 ’Neeea aamoo, ki yoomahka te'ta piipakameko tuuriao,
pichiwa wa'a tiiamepua, tetewamekapa neeea no'o ajawaria
iikachio. Nane'riamenia piiripi eeme no'o ajawariao, kiisi kaawe
iintomerikopua noochio. Nape ihji wa'a tiiame iintomeria, wa'a
tiiame tetewitiapa ehkoriami o'iniao, wa'a tiiame iintomeripua.
Ehkoriami Riosi nayewaturao, wa'a tiiame iintopuame tetewika

chaachapariopua, Ehkoriami Iyoterichiopua, eee chaachapaka
iyoteriaopua: “Piiripi puuu no'o ahjama oiyamea, no'o pukamina
na'ara iintokamepua.” 19 I'ka wa'a tiiame aamo chaanenania,
ke'chu wa'a tiiame no'o ikiyoiopua, aamo nane'remichiopua no'oo,
yomatiame no'o ikimiao, tetewamekopua. Neeea Apoepua te'ta neeea,
te'ta ihtaoi tetewameopua ke'chu ikiniameoipua pehji. 20 Eemea i'ka
pichiwari no'o cheemiao, inataka keepupuapua: No'o uhjurakame
kaawe uuka tetewamea, no'o kaawe uuka tetewamepua tiame; no'o
kaawe uuka tetewamea, no'o uhjurakame kaawe tetewamepua tiame.

Eesusia Uurasi ahpo noriwi ihsimio tuuna
(Maateo 26:20-25; Marako 14:17-21; Ruuka 22:21-23)

21 Wa'a cheesaopua Eesusia, iiyana erapaka apochiopua, taamo
chaanekapua:
—Pichiwa simiyame ihjia, piiripi eemea, nanaaramechi no'o ne-
hjimerapua noriwi.
22 Waikao teemea, tahpitika erakokao, nenekuti taamo
ne'nepakapua: “¿Aatanakamera ohjoare teemea?”, taamo
erakoka. 23 Waikao no'oo, Eesusie epeche nakiwa eraniameo,
chokichi kahtiamekopa pu'kao, 24 Siimoni Peero tewaniamea,
sekae no'o naewakapua, ihchi no'o iinatukenurakapua pu'kao,
aatanakamerakopua. 25 Waikaonia waapi chukipakao:
—¿Aatanakameraju no'o Paamira? —chaaneka iinatukekania.
26 Waikao Eesusia, ihchi no'o cheekapua:
—Ihji paani ichuka saampatesa no'oo ki'ya, puuu enemapua.
Wa'a cheesapa, Uurasi ki'yakapua paani ichuka saampatesa, Siimoni
Ihkarióte taanarakapua. 27 Neipa pu'ka paani iintotioiopua, Uurasia
apochi pakiteriapua Satanasio, ahpo na'ara iintomichioopua. Wa'a
iikopa Uurasio Eesusia chaanekapua:
—Uurasi, yaapi werisika siinka, iintomitiapua pu'ka aamo iin-
tonareka kahtiao.
28 Nape piiripiai wahjachi teemea, Eesusi ahjama koayamea,
kiisi pahtekapua aatia tiiachipa Eesusio, wa'a chaaneriamekopua
Uurasio. Neeeche pahtekamepua pu'kao. 29 Puuu wahjachia,
poanachi tarimia siinkameko erakoapua, itapiti taripua pahkowi-
chioo, aaata tesiwewa te'tiamewichiooi, ihkokepuamekoiopua. Wa'a
erakokamekapua Uurasio, puuu iintotoamekopapua, taamo toomi
na'poasika kiasiriaopua. 30 Waikao Uurasia, ikanati ahpo paani
chi'wanetiame ichuka ko'kosaapua, simikapua waikao wa'asi ahpo
iintomia yoramiaopua. I'ka Uurasi simioiopua, tukaokapua wa'asio.

Weemera nuurari

31 Neipa Uurasi simisoopua Eesusia taamoo chaanekapua:
—Ehpe tetewipua neeea, te'ta peenia tiiame no'o iintomerio; te'ta
peeniatiame tetewipuameopua tiame, te'ta no'o Noono inatariaopua
no'o iintomiaopua. 32 Neeea no'o iintomiaeo, No'o Noono tísia peeniati-
ame inataria tetewitesoo, Apoe no'o Noono tísia peeniatiame inatariao,
no'o iintoriae tetewitemapua pu'kao, ti'tijoe ooweru tiame tatakoririao,
ahsieme natetetiame itipiniame tetewitekao. Ehpe wa'api tukawarichi
iintopuamepua wa'asi. 33 Eeme no'o kukuchiwa, kihta itipina neeeapa
aamo ahjama yasimiaopa. No'o i'yama eemea i'yao, nape ki no'o
teimapua. No'o simiyachio eemea, ka'chi iika siimpamete eemea, isaeri

ya'yawichioi wa'achi chaanekamenia no'o iinatukekoopua. 34 Ehpeo
neeea, tísia aamo nakiyao, tísia kaawe aamo nakika mochitojeraninia.
35 Wa'a te'teretoka aamo mochitosoo, yooma ti'tijoea ooweru tiamea,
amochi tetewimeri eemea no'o masiteriao, no'o aamo kaawe nakika
mochitoniameo.

Eesusia ahpo ka'itapoti Peeroe
(Maateo 26:31-35; Marako 14:27-31; Ruuka 22:31-34)

36 Siimoni Peero teewaemea, ka'chi iika ahjama siimpuame
inatakaopua pehjio, chaaneka iinatukekapua Eesusio:
—¿Akana akipatamua Paamira, ka'chi aamo ahjama siimenia?
Eesusia chaaneka nehjiakapua:
—No'o simiyachio ehpeo, ka'chi iika no'o na'naritomerimua pehjio,
nape piie taawechiope.
37 Peeroa waikao utewa cheeka iinatukekapua eenechi:
—Nape Paamira, ¿aatia tiiachipa ki siimetenia? Nape Paamira, kiisi
ka'chi e'ramenia ahkasi mukukainia, aamo nehpupawachio.
38 Peero wa'a chiiopa chaaneka Eesusia:
—Wa'a chiiamemua chiiao, nape neeea aamo chaanenapua, ke'chu
kusuyoi totori oowirao pa'a piario, paisa simiyame no'o ka'itameri
muuua, kiisi no'o machiyo tuuka. ¿Pichiwa wa'a e'ramemua aamo
chiia?

14

Eesusia Noonochi pooe

1 Eesusia wa'a chaanesa Peeroo, yooma taamo ahpo ma'masiterao
chaanekapua:
—Ka'te yuuwesi, no'o siimo tuuyoio, noochi ahjachi e'rakache
mochipuapua ohso kaawe, Apoe no'o Noono Riosichi tiame. 2 No'o
Noono tewekachi kahtiachio, ki ookapi iintunapua ahka mochipua-
chio. Ki wa'a teeresoo, ki cheemiinia wa'a simika aamowichio
katewemio tuuyao, yooma pipiripi ahka aamo mochimiachiopua.
3 Ehpe ki tehpe simisao, ahkasi aamowichio katewesapa enamania
eenechi, wa'a aamo i'tomaniapua no'o ahjama, no'o ahjama mochimi-
chiopua waikao, ahka no'o te'ta kahtiachi; 4 Nane'riame eemeapa,
achini teeka asipuameo wa'ao.
5 Toomasia chaanekapua waikao:
—Nape Paamira, ¿achini nokaka asita teemea wa'ao, kiisi
nane'renaoi teemea wa'a pooeoi, ahka aamo simiyachiopua?
6 Eesusia chaanekapua:
—Neeekamerapua puuu pooea, no'o yasimiachi asitemeria;
neeechepua te'ta pichiwari aamo tuuyekamea; neeechepua tiameo,
te'ta ahjari ki'yameraa, ahkasi ki wahjiamesio. Aawataai ki asima
no'o No'nochio, ki no'oeo. 7 No'oo te'ta machiyame enesaa eemea, no'o
Noono tiame, te'ta machimii eemea. Machikamekai eemeapa no'o
Noonoo, noochi tetewaka ohjoamekai eemeapa no'o Noonoo.
8 Eeripea waikao chaanekapua:
—Nape Paamira, ahjama ohjoamekai teeresaa teeme, ¿achinikai
ki tetewame teemea? Taamo tetewitesao naaju. Tetewisaa teemea
pu'kao, tisiwa kaawe erakomii teemea waikao.
9 Eesusia waikao chaanekapua:

—¿Kiisikosa no'o machika tetewame muuua Eeripe, ki ehpesi no'o
aamo ahjama oiyoi? ¿Aatia tiiachipa aamo tetewitejerata eemea no'o
No'noo? Neeekamera puuua, Apoe no'o Noonoa; no'o tetewamea,
apoe no'o Noono tetewamepua. 10 ¿Ki pichikiamekosa eemea no'o
tiiario no'o Noonochi tiiamekopua, apoe no'o Noono tiiario noochi ti-
iamekoopua? No'o nayewao ki nooe chiiamepua, weeechi tijoechitiao,
no'o Noonoa noochi tiiamekapao, apoekaitepua noochi chiiao.
11 Waikao Eesusia yooma taamoo, chaanekapua:
—No'o pichikepuapua no'o chiiao, no'oo no'o Noonochi kahti-
amekopua, apoe no'o Noonoo, noochi kahtiamekopua wa'achitia. Ki
no'o chiia pichikesaa, no'o ihsiaoi pichikepuapua, apoe no'o Noono
noochi ihsia. 12 Pichiwa chaaninia, aaataai noochi paparamea, no'o
Noono tehkiwa no'o inisia teetomeripua, apoepechi no'o Noonochi
paparamichio ti'tijoe paajuteka, ooweru wa'achitia. Nape puuu
apoepechia, epeche muuwaeme paajutemeri ki noochitia no'o Noono-
chio, no'oo no'o no'ramerikopa no'o Noonochio. 13 Eemea aaata no'o
Noonochi enatekamea aaata tatakoriria cheriwepuawichioo, ihtaoi
tatakoriria no'o Noonoe cheriwepo tuuka masitemeripua, nape no'o
ahpowichio no'o kurusichi mukuriae natetewachi itaka. No'o kuru-
sichi mukuria ki ookapiwichio tatakoriria natetekao, no'o Noono tísia
peenia tiiame inataria puuua, yooma wehjoarichi mochikamewichio,
tetewimichiopua. 14 Ihtaoi ahpo cheriwepuawichio noochi eenakameo,
cheriwemachenia pu'kao, nape ahpowichio no'o iintoriae natetewachi-
tia, noochi itasoopua.

Eesusia Riosi Riosiwari Te'ta Piipari uhjuramo tuuya

15 ’No'o nakiyame enesaa eemea, no'o e'weka mochitopuapua, no'o
aamo nuuria. 16 Wa'a aamo te'tereka mochitopao, no'o Noono
nayewemania aamo uhjuremichioopua ahpo Riosiwarioopua, aamo
ahjama teetomichiopua ki wahjiamesio, aamo ku'isimichiopua aamo
teetowachio, yooma ihta aamo nakiyachisio, aamo oisa erapatesimi-
chiopua tiamé. 17 Puuu iintomeripua amochio, te'ta pichiwari tiiamera
pahtetekao. I'wache weeechi nokiwame pu'seriamea, ki kaawerु-
machiche mochitonariamea, ka'chi iika uumeripua pu'ka no'o Noono
Riosiwari ku'iwarao, ki uuka tetewamekopa puuua, no'o Noonoe ahpo
kiamiao. Eemekamera kiatiamepa pu'ka Riosiwario, puuua epeche
ku'iwa yasitomeripua yooma pipiripichi amochio, ki wahjiame aamo
ku'isimeripua no'oo no'rasoopua. 18 Ka'chitia taawechi aamo piineri
toayai neeea neesetokao; eenechi enamerikaite neeea, pu'ka wa'api
Riosiwarichi amochi yahchamechi, nooe amochi yasitomiaopua, ki
wahjiame amochi te'ta ku'isimia. 19 Ki mehka toiaitepua, i'ka
weeechi mochikame ki ka'karumao, ki oosa no'o tetewimiachiopua i'ka
weeechio, nape eemea noochi te'teretokamea, eenechi no'o tetewimi-
itepua no'oo oijenasocheo pehjio. Neeea wahjipaniame newitosaapua,
kajuyachi taawechio, aamoo wahjipakamekoipua, eenechi aamo ah-
jatemania. 20 Nape eenechi no'o ahjakame tetewapaopua ke'chu no'o
no'roipua tewekachio, pahtemeri eemea waikao, pichiwa No'nochi
eenamekopua, no'o Noonoo neeeopua tiameo, piiripi wa'apikai tiiopua.
Waika waanamio, eemea no'o ahjamao piiripi wa'apika teeremeripua,
no'oo amochi teetoamekopua no'o Riosiwarieo. 21 No'o nuuraria kaawe
neesetoka i'toamea, pichiwa no'o nakiyame puuua. Wa'a teeka no'o

nakiyameo, no'o Noonoai tísia nakiyamepua pu'kao. Pu'ka wa'a te'teriamechi, no'o Noonoa neeea tiameo, pukachi taamo tetewitemapua, piiripichitia, Riosi Riosiwarichi.
22 Waikao Uurasia, nape ki Ihkarióte Uurasia, iinatukekapua:
—Paamira, ¿aatia taamoche taamo tetewitetamua, ki aamo paparameopua ka'i?
23 Eesusia, nehjiakao chaanekapua:
—Aamoo noochi paparasoopua, no'o Noonoa neeea tiameo, piiripichitia yasitomeripua amochio. 24 Nape ki no'o nakiyamechiopua kihta yasitomeri teeme pukachio, ki no'o e'weka yasitoamekopua pu'kao, no'oo, no'o Noonoche chiia nayewerioipua. Ihji no'o chiia aamo inamuaa, apoe no'o Noono naawesa puuua, apoe wa'api i'ka weeechi no'o uhjurakame, ahpo noochi nayewa inamupuawichiopua.
25 ’Neeea iiweta aamo ahjama kahtiaapua pehjio, i'ka yooma aamo tuuyamepua. 26 Nape no'o Noonochi no'rasoopua, no'o Riosiwarie ihsimania aamo ku'ikao, no'o Noonoo aamochi uhjuramia. No'o Riosiwari ihsimapua aamo tuuyekao, yooma itapiti aamo masitiachio, yooma no'o aamo masiteria, inatepatesika.
27 ’Neeea te'ta kaawe erapari aamo ki'yamepua, ki weeechi mochikame kaawe erapari ki'yamechitia. No'o aamo kaawe erapari ki'yaa, no'o wa'api kaawe erapari iinuekapua. Pukaepa no'o kaawe erapari iinuemea, kihta yuuwesipuapua no'o simiyawichioo, itapiti seewekaoipua a'chi teeremiaopua, no'o ikimiaoipua ku'we. 28 Eemea, no'o inamukame eemeapa no'o siimio tuuriamekoo, nape eenechi amochio yasimia enameriko tuuriao. Noochi paparamea, no'o te'ta nakiyame enesaa, kaawe erakomete puuua kihta yuuwesika no'owichioo, no'o Noonochi simiyaa, amochi enamiapa eenechi wa'a no'o simiyopa, nape Riosi Riosiwarichi, yomachi amochi yasitome teereniamechi Riosiwarichi. No'o Noono Riosiwarichi yasipasaapa neeea, ahkaoi teeremeri neeea no'o Noono Riosiwarie yasitoaeo, ki weeechi no'o weerewae yasitoriachitia. 29 Ke'chu ikiyoi i'ka, yooma aamoo chaanenania, i'ka wa'a tiame ikisoopua, pichiwa no'o cheerio erakomichiopua aamoo, wa'a erakoapa eemea, kihta seeweka noochi paparaka mochitomichiopua i'ka weeechio, noochiche ahjachi erakoka.
30 ’Ki tehpe toina neeeapa ki no'o aamo nayeweka yasimiaopua wa'asi, waapi ihtona tukaparichi ye'kameapa, puuu te'ta no'o na'ara yorameria, apoe te'ta Satanasi tewaniamea, puuua te'ta ki ka'karuma nokayakamera, noonora. Puuua kiisi iinuekaitepua apochio, no'ochi newitomiaopua, 31 nape yooma ti'tijoeri nane'remichio no'oo, tísia nakiyamekopua no'o Noonoo, pu'ka iintomo e'raria iintomania ehpeo, no'o Noonoo tísia e'weka. Werisisa, nahpe.

15

Eesusi te'ta pichiwari panijuwari

1 Wa'a o'inia puuyatioiopua, pooechi nokisinioio Eesusia, eee cheesika taamo masitesikapua, ahjama nokisinioio:
—Neeea, uuwa echitiamepua, no'o echakamea, apoe no'o Noonopua.
2 Yooma no'o paanira ki taakiameo, tehpuchenapua pu'kao; nape kaawe taakiameo, katewekenapua pu'kao, charewa ki ka'karumao

puhjeneka, epeche taakemichioopua. 3 Eemea, cheriwetiame eemeapa
tatakorio, piipaka itipikame, amochi uukapa muuua no'o cheeriao,
pichikeka. 4 Wa'a aamo te'teresoopua noochio, wa'achi teerema neeeai
amochio, amochi yasimania. Yooma uuwa paaniraa, ki ihchiame
enesaa, kihta taakemapua. Wa'achi te'terena eemeai noochioi, ki
noochi ihcheka te'teriame enesaa, kihta muuwemii eemeai, aamo
taakiamechitiaopua.

5 ’Neeepu uuwa echitiamea, eemea paanirapua. Noochi ihchiapa
eemea, neeea amochi taakiamepua, nape ki no'oeo eemea, kihta
muuwemiipua taakekao. 6 Ki noochi ihchiame yasinariamea, ki
uuka tetewipuamepua, paanira ikicha ipatiamechitia, wakipasoopua
kosopuaichio.

7 ’Eemea noochi ihcheka te'teretonariamea, no'o chiiao, iyorika
uuka yasitonariamea, ihtaoi ahpo nakiya no'o itanemeri puuua,
aamo muuwewari taakemichioopua. 8 Aamo nokisiamechi ka'karuma
taakesoo, no'o Noono amochi ihsiwarao, ahpo kaawerumari amochi
teteiwa ihsimeripua. Pukachi naania teeremeri eemea, no'oe ma-
sitetiamekoopua. 9 Wa'achitia no'o Noono aamo nakika yasitoachitia,
wa'achitia aamo nakika yasitoame neeeai. Wa'achitia mochitopuapua
eemeai i'ka no'o aamo nakiyaopua, ka'te wa'atia wekate eemea.
10 Wa'api teetosaa eemea no'o masiteria teetokao, wa'api amochi
tetewika uupuamepua, aamo no'o nakirao.

11 ’Peenia erakosa naaju, ihji no'o aamo chaaniaa, pu'kawichiopua,
ki teesa aamo peenia erakomichio, amochi yasitoniamekoo inataka.
12 I'kache aamo nuurenania, aamo kaawe tetewaka mochipuame,
ahpo nakika, no'o aamoo te'ta kaawe nakiriachitia. 13 Ki'te te'ta
epeche nakiwamea, ki'te mukiwachisi nakiwamea aaatao, ahpo kaawe
e'rawichioopua. 14 E'wakame eemeapa, i'ka aamo no'o nuureriao,
pukaepa aamo, aamokamera kaawe e'riame neeea. 15 Neeea aamoo,
ki no'o tekipanatewa teewaninia wa'asi, tekipanamea ki yooma
nane'reteka yasitoame puuua ahpo teekochio, itaoi ahpo yoranareka
kahtiaopua pu'kao. Nape neeea aamoo, no'o kaawe e'rewachitia
tetewamenia aamoo, yooma no'o Noono e'ra aamo nane'retesiapa.
16 Ki eemekamera no'o uukamepua, aamo ahjama oimichioopua;
neeekamerapua aamo uukamea, no'o masitia masitesimichiopua
ti'tijoeo ooweruopua tiame, noochi paparamichiopua pu'kao. Aaata
aamo ku'yao noochi papararíame enesoo, no'o iintoria ahpowichio
kurusichi inatakao, no'o Noonochi cheriwewa itasoo, cheriwemeri
no'o Noono te'pa tewekachi kahtiamea, ihtaoi itapiti ahpo cheriwe-
jera itakoiopua. 17 Nape ka'te ahpo newitome erakomitia eemea,
Riosichi paparamichio e'enatewa nokayaiopua ti'tijoeo, ooweruopua
tiame. Ohsotia aamo chaanenania wa'a aamo nokisiachi pu'ka
yooraka: Kaawe aamo nakika mochitowa, masitepuapua, napati aamo
wa'achitia uuka tetewika.

I'ka weeechi nanaarame ti'tijoeri Eesusi na'areniame, ijinuwarama

18 Eesusia simiteka pehji taamo masitekao, eee cheekapu:

—Ki noochi paparameo aamo nekumesoo, nane'repuapua no'ooi
wa'achi teeretiopua pahcha ki aamochitia, nekamuchekao. 19 Eemea,
i'ka wehjoari ki ka'karuma yooraka nokisiame enesaa, kaawe e'raka
tetewi puai eemea, ki ka'karuma yoorameeo. Nape eemea, no'o

paajutekopa noochi e'enariopa, no'o ijinuwa iintapame neeea, ki
wa'achi nokaka mochitomichiopua, ki ka'karuma yooraka mochi-
toamechitiao. Ehpeo aamoo noochi te'teriapakoopa, nekamucheni-
ame eemea pukaeo. 20 Nane'repapuapua no'o cheeria: “Yoorewa
naewakao, ki epeche yooreka tetewiniame tekipanameraa, ahpo
teekorachitiaopua.” Kaawe uuka tetewipuame enesaa no'o masiteriao,
kaawe uuka tetewipuame aamo masitiaai, no'o nuurarikapa. No'o
na'aretiame enesoo, na'arepuame eemeai. 21 Yooma aamo na'ara yora-
niamea, noochi te'teriapa wa'a aamo yorapuamepua. Ki no'o Noono
uhjurariachi ahjama te'teriapa, wa'a aamo yorameripua, nanaaramea.
22 ’Ki no'o eenakame enasoo kihta teeremii puuua ki no'o nakika
mochikapa kokosapuameo, ki tetewikame enesaapua tísia peenia
tiame no'o ihsiriao, ki aaata iintome tiiaopua. Nape ehpeo no'o
eenakoio ki no'o uuka tetewikamea ti'tijoe ooweru tiamea, no'o Noonoe
kokosapuametere mochitomeripua. 23 Aaata ki no'o uuka tetewamea,
no'o Noonoi ki uuka tetewamepua. 24 No'oo, ki yooma tetewachi
ki maaenari yoorakame enesoo, itapiti ki aaata yorame tiameo,
kihta a'chi teeremii puuua, ki no'o uuka tetewaiopua. Nape ehpeo
yooma no'o ihsia tetewakaio, na'pa taamo ki nakika tetewikamepua,
no'ooi no'o Noonoi. 25 Nape yooma ihji ikiniamea, ehkoriami
Riosi nayewatura no'o ikimio chaachapatiamepua. Puuu ehkoriami
nayewatuaa, ehpe taawechiami ki no'o nakiyo tuuwa, chaachapakame
puuua iyotekao: “Kihta iintokai ki nakiniame neeea.”
26 ’No'oo, no'o Noonochi no'rasoo eemea, kaaweruma nayewameri
eemea no'o iintoriao, no'o Riosiwari aamo ku'imichio no'o uhjurariae.
Puuu no'o Riosiwari yomatiame ihta no'o iintoria aamo inatepate-
sikaopua, yooma no'o iintoriao, kaaweruma nayewesimichioopua
ti'tijoerichio, pichiwa te'ta wa'a teeeriopua no'oo. 27 Eemea no'o
ajawariaa, pukerisi o'inia no'o ahjama ohjokamekapao, wa'a chaacha-
pameripua.

16

1 ’Yooma i'ka aamo chaanesika yasitokame neeea, aamoopua, ki
no'o toaka mochitomichiopua, anachaka pu'ka ki teesa tiame aiwari
enameriopua. 2 Ma'chi ihpapapuame eemea napawikarichio, ahkasi
aamo me'yakameai, ahpo kaawe e'repuame maaemerapua Riosieo
ahpo wa'a iintoriawichioopua. 3 Wa'a nokimera puuua, ki te'ta no'o
Noonochi te'tereka mochitoapa, no'ochioi.

Riosi Riosiwarie taamo piipatewao

4 ’Wa'a aamo chaanena neeea, nane'reka mochimichiopua i'ka
wa'a tiame ikinioiopua, no'o aamo chaaneriao. Pukeri simiya-
chio, ki aamo chaanekania i'kao, aamo ahjama oiyapaopua pehjio,
nape ehpe aamo chaaniamenia, simiyapa wa'asi. 5 Nape eemea,
aaataai ki no'o iinatuketiamepua akana no'o simiyao, ma'chiame
aamo no'o tuuyekamekopua, akana no'o simiyachio. 6 Oowera
no'o simiyache, yuuwesina eemea. 7 Nape pichiwa chaani neeea,
kaaweruma simiyamekopua aamowichioo no'o simiyaa. Ki no'o
simisoopua, ka'chi iika enameri amochio aamo Ku'itomeria, nape
nooe simisaapania no'o Noono kahtiachio, nooe wa'api iintomania
aamo Ku'itomeri uhjurekao, puuu aamo Ku'imeria, nooe wa'api

Riosiwari enemeri puuua, amochi enameria. 8 Ihji no'o Riosiwari
i'ka weeechi enasaapa, puuu iintomapua tetewitekao, yooma ti'tijoe
ooweru tiameo ahpo iikachio, kiisi ka'karumakopua, tísia tatako-
rikamekapaopua. Nape puuu Riosiwaria tiameo, pu'ka ki ka'karuma
nokaka mochikameo, tetewitemapua tiameo aachin nokaka ahpo
ka'karumachi enepamiaopua tiame. No'o Riosiwaria ihsimapua
tiameo, yooma noochi paparakameo nane'retekaopua, pu'ka na'arari
noonorao, no'o Noono kokosaritere teereniakopua wa'asi, pu'kao te'ta
kokosapuawichiopua te'ta kajuyachiopua taawechio. 9 Ihji kiisi kaawe
nokiwamea tatakorika mochitoame tewaniame puuua, ki noochi pa-
paraka mochitoamekopua pu'kao. 10 No'o Riosiwaria, apoe ihsimapua
ki ookapi paajutekaopua aachin teeka kaawerumachi enepameriopu,
no'o Noonochi e'enamichio paajutekao. I'wa weeechiche itipisaane,
no'o chiia inamukameche e'enatemiinia no'o Noonochio. Nape
simisaane no'o Noonochio, ahkaoi yomachi tiiame enamania no'o
yasitoao, no'o Riosiwari tiiarirao aaatachioi, no'o Noonochi paajute-
nariaopua. 11 Te'ta na'arari Noonoraa, no'o Noonoe kokosaripuache
chanitiamekopaopua, no'o Noono ki ka'karuma katewemiao, te'ta
pichiwa enamerichepua, kiisi wa'atia itipimeripua pu'kao.
12 ’Ki ookapi iinuenia pehji aamo chaanemiao, nape ehpeo eemea, ki
pahtemapua pehjio. 13 Nape apoe Riosi Riosiwari te'ta pichiwariemea,
amochi enasaapa, yooma aamo masitemapua, noochi simiyame
pichiwarichiopua. Apoe Riosiwaria ki seenu Riosiwarie ihsimeripua
masitekao, apoe no'o Noonoe ahpo chaanesiwa masitesimapua. Puuu
no'o Riosiwaria tiameo, puuu teetosimeripua aamo masitekao, ahkasi
wahka ihtoriachisiopua, itapiti ikipuamechi simiyameopua. 14 No'oo,
puuu ihsimapua no'o kaawe chaniwa tetewipakaopua, akatiasi no'o
soparamekoopua, no'o ihta aamo kiamiaopua ku'iwario, no'o iin-
uwachi uuyapapua aamo kiamiaopua. 15 Yooma no'o Noono iinuekao,
no'o iinuwapua tiame. Pukaepa no'o iinuachi uumio tuuna neeea,
aamo kiamiawichioo.

Yuuwesiria kaawe erapari enepameripua

16 ’Ku'itapi toiyachio, kiteremania i'wao, nape eenechi ku'itapichio,
no'o tetewimeri eemea.
17 Ookapi teeme Eesusi ajawariaa, taamo ahpo chaachapai teemea:
—¿Ihtana ku'itapi naewaka cheeriamare Eesusia, ki ahpo tetewipo
tuukao, wa'a ikisao eenechi ku'itapi ahpo tetewipo tuuriao? ¿Ihtana
chanika cheeriamarepua, neipao ahpo Noonochi simimio tuukaopua
tiameo? 18 ¿Aatia wa'a cheeka nayewariare Eesusia, “ku'itapi”,
cheekao?
19 Eesusia nane'riapa ahpo iinatukepuameo, chaanekapua:
—No'o ku'itapi ki tetewisaa, eenechi tetewipo tuuriao, ¿pu'ka
nane'renariame eemea? 20 Kaawe keepumitia naaju i'kao: Aamo
naarakoio yuuwesikao, ki nu'uti siimera kaawe erakoniamea, wahja
tijoechiopua ki ka'karumachio. Nape neipa yuuwesisaapa, kaawe
erakomeri eemea eenechio. 21 Aaata oowitiame saumeria, iiyana
e'rame puuua ahpo saumiachi asiyoopua, kokosa aiwamiapa puuua,
nape pu'ka sauniame aiwari u'matosoopa, yooma natekepamepua
pu'kao, wa'a ikisaapa kaawe ejeramepua eenechio. 22 Eemea, wa'achi
te'teremapua ehpeo, ehpeo yuuwesina eemea, nape eenechi no'o

amochi tetewitemia machejenesoopua, eenechi peenia erakomeri
eemea aamo iikachio, nape te'ta peenia erakorie ki aaata u'yeme
tiameee.
23 ’Pu'ka taawechiami no'o Noonochi simikoio, eemea kihta
no'okamera itanemeripua waikao, ihtaoi aamo itayaopua Riosichi
ta'iria mochitopuaopua. Pu'ka aamo kiapuao, Apoe te'ta Noonokam-
era itanemeri eemea pu'kao, Apoe iintomeripua yooma aamo itaya
ki'yakao, yooma ihta apochi ta'iria mochitoniameopua. Wa'a iintomeri
puuua aamoo, no'o ijinuwarakopa. 24 Ahkasi ehpeo, kihta wa'a tiiame
itayame eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwako tuukao. Nape no'o
Noonochi simisoopua, no'o Noono itanepuapua, yooma ihta aamo
nakiyaopua, no'o Noonochi ta'iria mochitopuaopua. Wa'a te'teretosaa
eemea no'o Noonochio, tísia ta'iria tiiame mochitomeripua, tísia
kaawe erapuame tiiaeme.

Riosie Weratiamea newitomeri i'ka wehjoarichi na'arameo

25 ’Ahkasi ehpeo, itapiti wa'achitarichi aamo nayewekame neeea,
nape asinapa no'oo, ki wa'achitarichi aamo nayewemiaopua,
ma'chiame aamo ne'netemania waikao, no'o No'noo. 26 No'oo
no'o Noonochi no'rasoopa, aamoe wa'api itameripua no'o Noonoo,
tewekachi kahtiameo. No'o Noonochi no'rasaapa, ki neee ihsimeripua,
no'o Noonochi aamowichio itanekaopua. Wa'a te'terewa iinuemeri
eemea no'o Noonochio, no'o ijinuwarakapa. 27 Apoe no'o No'noa aamo
inamumapua, tísia aamo nakiyamekapa. Wa'a tiiame puuua tísia
aamo nakikao, aamoo tísia no'o nakika mochikamekopapua, aamoo
no'o pichikeriopua tiameo, no'oo te'ta no'o Noonochi eenamekopa.
28 Neeea no'o Noono tiiarirachi machenakame neeéa, weeechi enami-
aapa, pukaepa neeea ehpeo, i'ka weeechi mochikame toisaopua, no'o
Noonochi no'rameripua, no'o Noono Riosi tiiarichi yasimia.
29 Waikao teemea Eesusi ajawariaa, chaachapakapua:
—¡Aa, ehpeo ma'chiame nayewakame muuua, kihta itapitichi
wa'achitarichi naewaka! 30 Wa'atiao, ehpeo nane'rekame teemea
aamoo, yooma ihta yomatiame machikamekopua, ke'chu ihta aamo
iinatukioio, yooma nane'riamekopua.
31 Eesusia nehjiakapua:
—¿Ehpeope, pichiwa pichikiame eemea, no'oo aatanakotiao?
32 Nape wa'a erakoai eemea, ki tehpe simiyachi ujumamiite eemea,
piineri toakaoopua no'oo —chaaneka Eesusia—. Nape aamo ujumakoi,
ki piineri kahtiai teerema neeea, no'o Noonoa no'o ahjama kahtiai
teeremapua, Apoeo noochi yasitoamekapa Riosiwarirao. 33 Yooma i'ka
aamo chaanekame neeea, kihta a'chi e'raka aamo mochitomichiopua.
I'ka weeechi mochikaopua pehjio, itapiti a'chi tiame na'arari aiwameri
eemea. Nape eeme noochi ahjachi erakoamea kaawe erakomitiapua,
no'oo newitoriopa i'ka wehjoarichi te'ta na'arari noonoraopua, i'ka
weeechi ki ka'karuma yooraka mochiniameo ye'kaka yasitoameo.

17

Eesusia ahpo Noono, ahpo ajawariawichio itani neesetori

1 Eesusia wa'a cheesika taamo masitekoiopua mochipatiapua
ku'itapi. Eesusia waikao, te'pa ne'nepakao, eee cheeka nayewekapua
ahpo Noonoo:

—No'o Noonoo, asikame neeeapa aamo yahchariachio, aamo te'ta
inataria iintomiachio yomatiame i'ka wehjoarichi mochikamewichioo.
Kaawe no'o iintomia tetewijeraninia pu'kawichioo, neeeai aamoo
tísia kaawe aamo te'ta inatatoriaopua kiisi ki ku'itapisi ehkoriami
o'iniaopua, ehpe i'ka taawechi no'o iintomeriopua. 2 Muuua No'no,
reesiseri no'o ki'yakamemua, ki wahjiame ahjari kiamichiopua, yooma
aaata amochi paparaka e'enakameo, i'ka weeechi mochikameo. Yooma
pu'kao amochi e'enakame ahpo tatakori cheriwepuawichioo, no'o
ki'yakame muuua pu'ka piipatemichio. Wa'a iintokame muuua, amoe
no'o uhjurakamekopamua i'ka weeechio, no'oo, pu'ka tatakorikameo,
pejana natetemichiopua tatakoririao, amoe wa'api kokosapuameo,
te'ta weemera ahjari kiapuawichiopua ki wahjiamesi. 3 Neeea pu'kao,
weemera ahjari ki'yamepua, noochi paparaka amochi paparaka tiame
e'enakamekopapua pu'kao, aamoo te'ta pichiwari Riosikamerakopua.
Neeea wa'a iintokamepua pu'kao, pu'ka iintomichio amoe uuti-
amekapa, pu'ka iintomichio weeechi no'o naawatekamekopua.

4 ’I'ka weeechio neeea, aamo te'ta kaaweruma tiiao yomatiame
weeechi aamo nayewakamenia; neeea tiameo, aamo no'o nuureria
i'ka weeechi no'o iintomichioo, yooma iintokamenia wa'asio. 5 Ehpeo,
noochi aamo tetewitepuapua, pu'ka amochio pu'ka ki nu'uti tísiwari
aamo tiiaopua, ke'chu i'ka weeechi naayachisiopua, taamo pirena
te'tereniameopua taamo tiiarichio.

6 ’Neeea i'ka no'o ahjama ohjokameo, yooma aamo tiia ma'chitekame
neeeapa pu'kao, aachin tiiamekopua aamoo. Ihjia aamo ijinuwaka-
pao, no'o ijinuwapua tiame, amoeo wa'a tiame noochi tetewini-
amekopua. I'ka aapoeo, no'o e'wekapao, aamo e'wekamekopapua
tiameo. 7 Ehpeo ihjia, nane'reka mochitoamepua, yomatiame no'o
tiia, amochi o'inia eenamekopua. 8 Wa'a tiame pahtekamepua, yooma
no'o masiteriaopua no'o chuwaeo, amoe inatarichi e'rario noochi
eenamekopua nayewamichioo. Wa'a tiame pahtekamekapaopua,
amochi paparamepua.

9 ’Pu'ka wa'a teeremichio aamo uuriaopua, aamo itaniamenia
pu'kawichioo, kaawe inateka neesetomichiopua pu'kao. Wahjachi ki
aamo ijinuwaopua, kihta aamo itaniamenia pu'kawichioo, aamoche
ijinuwawichio noochi iintapariawichio itaniamenia neesetojerakao.
10 Yooma no'o ijinuwaa, aamo ijinuwapua tiameo; yooma aamo
ijinuwaai, no'o ijinuwapua tiame. Pu'ka wa'a teereniachi ijinuwakao,
ma'chiame piiripi tiiame teemea.

11 ’Neeea ki itipimapua i'wao, nape aapoeo i'wa itipimerapua.
Pukachipa muuua te'ta kaaweruma Noonoa, kaawe neesetopuapua
pu'kao, aamo mochiwarikopua, pu'kao, apochi kaawe erakoka mo-
chitomichiopua, taamoo pirena te'teriachitia. 12 Neee i'ka weeechi
kahtiaopua pehjio, kaawe inatekame neeea pu'kao, amochi eename
inatewarie. Aamo no'o uukeria ajawariopua, yomarika noochi
paparaka mochitoamepua, nape piiripia ka'i, Ehkoriami Iyoterichio
chiiachitia.

13 ’Ehpeo aamo kahtiachi no'ramerinia. Nape no'o ahjama
ohjokameopua, weeka itapiti kaawe e'rari tuuyekamenia pu'kao,
kaawe erakomichiopua noochitia. 14 Tuuyekame neeeapa pu'kao,
yooma aamo iintomia inatarichi eenameopua. Puuu aamo inatarichi

eename uukamekaapua, amochi ijinuwa eenepakame puuuapa. Wa'a
iikapa puuua, ki i'ka wehjoarichi ahpo ohjorewa iinuekaite puuuapa,
noochitia wa'achitia ki i'wa wehjoarichi ohjoekai tiiamepua. Pu'ka i'wa
ohjoeraemea, kiisi taamo nakika tetewamepua. 15 Neeea no'o ahjariao,
ki aamo puuyanamichio itaninia i'ka wehjoarichio, ohso kaawe aamo
inatejeraninia, i'ka weeechi ki ka'karuma noonoraopua, ka'chi yorami-
chiopua pu'kao. 16 Neeea ki i'wa weeechi ohjoerewaemekapao, wa'achi
te'tiame no'o ajawariai. Pukaepa aamo neesetojeraninia pu'kao, ki
apochi panisumichiopua Satanasio, apochi erapatekao. 17 Ku'imitia
pu'kao, ahpo piipakameche mochitonaretekapua pu'kao, aamo te'ta
kaaweruma e'rarie iikachi naawesika, amochiche paparaka ohjoremi-
chiopua pu'kao, kiisi sewina erapaka. 18 Neeea aamoo, te'ta no'o
uhjuraretiachitia weeechi ti'tijoeri nayewemichioo, wa'achitia uhju-
rakame neeeai pu'kao, yomachi mochiwachiami nayewemichioopua,
amochi eename tuuyewario. 19 Neeea, yomatiame no'o ihsiwachio,
aamoche kaaweruma tuuyewari ti'tijoeri tuuyeka ihsikamenia, pu'ka
ti'tijoerio te'ta aamo ijinuwara enemichiopua, aamo pichiwariwachi
te'ta paparakamekopa.

20 ’Ki i'kache ajawariawichioche aamo itanenania, yoomawichiopua
tiameo, wahjachi amochi paparameriopua pehjíi. Puuupechi nok-
isimeripua amochi paparatekao, aamo tuuyewari nayeweka tuuye-
sikao. 21 Neeea aamo itanenapua tiame ku'imichioo, yooma amochi
paparaka mochikameo, te'ta kaawe ahpo nakika mochitomichiopua,
te'ta pirena te'tereka, te'ta taamoo, pirena te'teriachitia. Pu'kaonia
te'ta tamochitia pirena te'tereka mochitojeraninia, pu'ka aaata ki
taamochi te'teriameopua, pichiwako erapamichiopua no'oo, amoe no'o
Noono uhjuratiamekoopua. 22 Neeea yooma noochi paparakameo,
piiripi wa'api pirenaturi iintapakamenia, piiripi wa'api pirenaturi
teereka ohjoremichiopua, no'oo aamo no'o Noonochiopua tiameo,
piiripichitia pirena te'teriachitia. 23 Neeea pu'ka noochi paparame-
chio, yasitoamenia no'o Riosiwarieo; muuu no'o Noonoa, noochio
yasitoamemua tiameo, piiripi wa'api Riosiwarikapa teemea taamo
te'terewachio. Wa'a teereka piiripi Riosiwarichi teemea, yooma aaata
pipiripi tamochi paparamechi, yasitoame teemea piiripi teeka taamo
Riosiwariwao. Wa'a teekao, aaata ki tamochi paparamea, tamochi
paparameo ka'kaweruma itapiti yoorame tetewapaopua, kaawe ahpo
nakika mochitoameopua tiameo, nane'rema puuua pu'ka tamochi
paparame iikachio, itapiti tísia kaaweruma iinuemekoopua. Waikaopu
ki tamochi paparamea, noochi paparapa ka'karuma yoorameko er-
apamapua, itapiti kaaweruma ijinuemekoopua iikachio. Wa'a era-
pakaopua, pichiwa no'o tewekachi amochi o'inia eenameko erapama-
pua, ki oowera tijoeko maaeka. Aapoeoipua waikao, nane'remapua
tiameo, wa'achitia ahpo nakiwamekopua amoeo, muuu no'o No'noo,
no'no nakiyamechitia.

24 ’No'noo, yooma tamochi paparakameopua, no'o ahjama mo-
chitejeraninia pu'kao, pu'ka aamo no'o ki'yariaopua newipatemichio.
Neeea tetewijeraninia no'o kahtiachi mochikaapa, tetewimichiopua
neeea muuukopua, ki ehpesioi wa'apitia ahjaka yasitoame, piiripi
tiiarichi wa'api, ke'chu i'ka weee naayachikoipua pehjio. 25 Muuu
no'o Noonoa, Te'ta Kaawerumara muuua, nape i'ka weeechi ki amochi

inataka mochitoamea, te'ta kiisi aamo machiyamepua, aamoo te'ta kaawerumarakoipua. Nape neeea, te'ta aamo machiyamerapua, ahkasi aamo te'ta tiiarirachi, aamo wa'api tiiarichi machenakamekapa. Yooma noochi paparakamea, nane'riamepua no'oo, amochi o'inia eenakamekopua. 26 Pu'kao neeea aamo tiiao, ma'chiame tuuyekamenia, wa'api teetomeri neeea amochi simiyame masitekao, aamo kahtiachi no'rakaio. Wa'a yasaka ku'isimania no'o Riosiwarieo, kaawe ahpo pirena mochitomichiopua pu'kao, kaawe ahpo nakika wa'achitia, taamo ahpo nakiyachitia.

18

Chapinia Eesusi
(Maateo 26:47-56; Marako 14:43-50; Ruuka 22:47-53)

1 Waikao Eesusi teewesoopua ahpo Noono ahjama nayewakao, ajasika uumatotiapua Seeroni kohjochioopua, paonamina. Paao ajasisaapua waikao, itapiti taakiame echitiachi yeepo muitiápua. 2 Uurasia Eesusi noriwi na'arekamea, machiyamekapua tiame wa'asi wa'ao, weesa eenakamekapapua wa'ao, taamo Eesusi ahjamao. 3 Ihji Uurasia, ne'neseriosi pa'pamiratuameo pa'parisero pa'pamiratuameopua tiameo, ahjama ahpo kateweriai puuua, muuwaeme soontaro ahpo kiapuaichiopua Eesusi chapipuamewichio. Ehjepamio Uurasia, muuwaeme soontaro yeeka wa'atikia ihtoame tetewetiapua Eesusi chapisa i'tomia wa'asi. Puuu soontaroa, yoomahka tahjetoka nokisiamekapua, ahpo merimacheta makotoka tiame. 4 Waikao Eesusia nane'riamekapua ahpo ikimiao, pahcha weripaka pejanao, iinatukekapua, wa'a e'nakameo:

—¿Aatana i'yame eemea?

5 Aapoeo chaachapakapua:

—Eesusi, Nasare tijoe.

Eesusia waikao chaanekapua ahpo i'yasiameo:

—Neeeju puuua.

Puuu Uurasi Eesusi noriwi nehjamea, wa'achi weeriapua tiame, Eesusi i'yasiame ahjama. 6 Puuu Eesusi i'tomia e'enakamea: “Neeepua”, cheekopa Eesusio, ukana ruhjikapua majaka. 7 Waikao Eesusia eenechi iinatukekapua:

—¿Aatana?

Aapoeo eenechi nehjiakapua:

—Eesusi, Nasare ohjoeme.

8 Eenechi chaaneka Eesusia:

—Neeesakotine. No'o i'yame enesaa, toipuapua no'o ahjama nokisiao, nonoramichioopua.

9 Wa'a tiiame ikitiamea wa'ao, Eesusi eee cheeria enerepua ahpo Noono ahjama nayewaio: “Aamoe no'o kiatiao, piiripioi ki wekatekamenia.” 10 Waikao Siimoni Peeroa, ahpo merimachetaeka ma'chipaka, nakachi meteka tehpunekapua ahjamina, pu'ka Marakoo tewaniameopua, te'ta ne'neseriosi weripateriaopua. 11 Nape Eesusia chaanekapua Peeroo:

—Yaapi katewesamua pu'kao. ¿Ki iijimerikosa neeea pu'ka tísia chihpuame iijipasochi, no'o iijimichio no'o Noonoe kiatiame, no'o

Noonoe e'rariaeopua? ¿Ki kajuka simitemerine pu'ka, no'o Noonoopua yorajera?

Eesusi iinatukeretiapua Aanasie
(Maateo 26:57-58; Marako 14:53-54; Ruuka 22:54)
12 Waikao isaeri ya'yawichi soontarowaraa kapitaiwaraa tiame, chapisa purakapua Eesusio. 13 Pahchao Aanasi i'yetotiapua, Kaija si'yarao, puuua te'ta ne'neseriosikopua pu'ka taawechiamio. 14 Puuu Kaijakapua, piie taawechio cheekamekaa: “Epeche kaawe enema piiripi wa'api mukisaa, yoomawichioopua, ki muuwaeme wahjipamichiopua.”

Peeroa ki machiyoti Eesusio
(Maateo 26:69-70; Marako 14:66-68; Ruuka 22:55-57)
15 Siimoni Peeroa, neee Waania tiame, mekapi ajatoka na'naritokapua Eesusi i'toniachio. Neeea, machiwamekapapua pu'ka te'ta neeseriosi paamiraeopua, neeea yooremina pakikapua Eesusi i'toniachio, te'ta neeseriosi kaarira ta'perachiopua. 16 Nape Peeroo, ma'chi itipikapua muiwachio. Ehjepamio neeea, eenechi machenakaonia, wa'a muirachi inatiame oowitiame nayewekania, Peero reesisemichiopua pakimichioopua ta'pechio. 17 Waikaopu puuu oowitiame iinatukekapua Peeroo:
—¿Ki muuupu tiame, i'wa upatiame masitewara?
—Ka'i —nehjiakapua.
18 Tuuroikopao wa'a nu'nurewaa, ihsawi choatiame kosoriapua. Wa'a ikisaopua wa'a ajakapua tatapaka, Peeroai wa'achi kahtiapua waikao na'isue, tatapaka.

Te'ta tiopa neesetoamea, utewaeme iinatukewa Eesusi
(Maateo 26:59-66; Marako 14:55-64; Ruuka 22:66-71)
19 Te'ta neeseriosia, iinatukiapua Eesusio ihtana masitia, masiterachi simiyameopua tiameo. 20 Eesusia nehjiakapua pu'kao:
—Yooma tetewachi masitekame neeea ti'tijoeo ooweruopua tiameo. Ki seenepiche simiyame masitekame neeea napawikarichiamiopua, i'isaeri ti'tiopachiamiopua tiame, yooma i'isaeri nanapawiriachiamiopua. Kihta masitekame neeea noriwio. 21 ¿Achinikai no'o iinatukenamua? Aapoe iinatukepuapua ohso kaawe, no'o masiteria. Puuu nane'renapua no'o cheeriao.
22 Wa'a chiiopa Eesusio, chokichi weeriameraa, wewekapua chaaneka:
—¿Wa'a cheeka nehjianimua te'ta neeseriosi paamiratuameo?
23 Waikao Eesusia chaanekapua:
—Ki kaawe no'o cheekame enesoo no'o chaanepapua ihtanachi ki kaawe no'o cheerio, nape kaawe no'o cheekame enesoo, ¿kihtanawichio no'o wewemetemua?
24 Aanasia waikao purinurasaopua, Kaija i'yetonurakapua, piirechi te'ta paamiratuame neeseriosi.

Peeroa eenechi ka'itani Eesusi
(Maateo 26:71-75; Marako 14:69-72; Ruuka 22:58-62)
25 Kaija ta'perachio Peeroo tatapoiopua wahjachi ahjamao, aaataa iinatukekapua pu'kao:
—¿Ki muuupu tiame puuu tijoe chapitiame masiterawa?

Peeroa ahpo noriwitakao, cheekapua:
—Ka'iii.
26 Waikao piirechi tiame Kaija seekaerachi kahtiamea, Peero tehpuneria nahkara tejimaraa, chaanekapua tiame:
—¿Ki pa'a aamo tetewikane pu'ka chapitiame ahjama, teewi itapiti taakeri echichi?
27 Peeroa, eenchi ka'itakapua ahpoo. I'ka ahpo ka'itoiopua, pu'ka wa'apichi kusuchacha totori oowiraai.

Eesusi Piiratochi iinatukewa
(Maateo 27:1-2, 11-14; Marako 15:1-5; Ruuka 23:1-5)

28 Kaija petechi o'iniao, Rooma yawichi ta'perachi i'totiapua waikao, wa'ao peereitaniachi. Wa'a mochioio, ma'chirepapua wa'asi. Nape wenejiameraa i'isaeri ki muikapua wa'ao, ki na'arame teerenariapapua ahpo piipariwachio. Wa'a pakisaapua, ki ko'kome teeremerikapapua Semejenato pahko koi'niameo. 29 I'isaerio ki muikopao, Piiratoa machenaka chaanekapua pu'ka Eesusi u'pakameo:
—Ti'tijoeee, ¿ihtana wenejina eeme i'ka tijoeo?
30 Aapoeo chaachakapua:
—Kihta iintokame enesoo, ¿aamo u'yepatariamare teeme?
31 Piiratoa nehjiakapua:
—Aamoe i'topapua pu'kao, aamo yooreka mochikae katewepuapua pu'kao.
I'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua waikao:
—Merinare teemea pu'kao, nape Rooma yoorewaa, ki taamo toayamepua merimichioo.
32 Wa'a chaachapariachio, ma'chiame naania tiiamekapua achini yooraka meripuameopua Eesusio, kurusichi chuhchaka. 33 Piiratoa eenechi pakika peereiniachiopua, Eesusio paaesa iinatukeriapua:
—¿Isaeri ti'tijoeri yawichijuarekosa muuua?
34 Eesusia nehjiariapua:
—¿No'o yawichiko e'ranimua amoe, oowerakoi wa'a chaanikosamua, inamukapa?
35 Piiratoa nehjiariapua:
—¿Isaeri tijoekosane nane'remetiao? Ki nane'riame neeea nane'riao, nape aamo tetejimari wa'api, i'wa no'o aamo u'yepakamepua. ¿Ihtana iintokamemu naaju wa'a yorapua?
36 Eesusia cheerepua waikao:
—No'o yawichitumiaa, ki i'ka weeechi enemeri puuua. I'ka weeechi yawichi enesaane ye'kario, iinuemiinia no'o wa'inamerio, ki no'o chapisa kiapuaichioopua i'isaeri ti'tijoerichiopua; nape no'o yawichiwamiachio, ki i'wa weeechipua.
37 Waikao Piiratoa chaaneriapua:
—Wa'a teesoo, ¿pichiwa yawichimua?
Waikao Eesusi nehjiakapua:
—Eje'e wa'atepua, aamo chiiachitia. Pu'kawichio naawakamenia i'ka weeechi eenakao, yooma ti'tijoerio, te'ta pichiwarichi simiyameo, machitemia. Yooma puuu te'ta pichiwarichi te'terenariamea, no'o te'ta pichiwari chiia, e'wiamerapua.
38 Piiratoa cheeriapua:
—¿Ihtanajuarepu pichiwaria?

Eesusi peerierae merinurawa
(Maateo 27:15-31; Marako 15:6-20; Ruuka 23:13-25)

Wa'a cheesaapua machenakapua eenechi, isaeri ti'tijoeri nayewemia. Chaanekapua pu'kao:

—Kihta ki kaaweruma iintokame ihji tijoea, kihta tewakekamenia pukachio ihta ki kaaweruma iintoriao. 39 Nape eemea senepi Semejenato pahkoio, piiripi peereso maamachipamekopaopua, ¿ki i'kakamera puhjesa toijerani eemea, i'isaeri Yawichikamera Eesusi tewaniame?

40 Waikao aapoeo weeru chaachapakaopua eenechio:

—¡Ka'ii! ¡Pu'kao ka'iii! ¡Warawasikamera puhjepuapuaaa! —chaachapakapua.

Nape puuu Warawasia, ichikoamekapua.

19

1 Waikao Piiratoa nuurakapua, Eesusi wepipuaichio wepirae. 2 Eesusi wepisapa soontaroa, yawichi mo'kori netesaopua wehcha apoche, mosokiratekapua na'araka. Wa'a yorasaopua, yawichi wisasori chuhchekapua. Puuu wisasoria, sehtanamekapua teesa. 3 Waikao soontaroa Eesusi naaepakao, chaaniapua:

—¡Née, ne'neopu, isaeri yawichia! —chaachapaka wepayapua sekae.

4 Wa'a noonowiretioopua Piiratoa, eenechi machenakaopua Eesusi i'tokao, chaanekapua muuwari napawikameo:

—Née, ma'chipakania pu'kao tetewimichio, kihta tewakapa pu'kachio, a'chi tiame iintoriaopua ki kaawerumao.

5 Eesusia wa'a weeriapa waikao, yawichi mo'kori apoche wehcha netetiamee mo'koritetiame. Puuu Eesusia, yawichi wakirata wakiratetiamekapua tiame, tepekuma wakira sehtamurame. Waikao Piiratoa chaanekapua wa'a muuwaeme napawikameopua, ti'tijoeo ooweru tiame:

—Wa'a weeriamepu tijoea. ¿Ihtana iintotaria pu'kao?

6 Waikao puuu te'ta ne'neseriosi pa'pamiratuamea, wahjachi tiameopua yoorewa inatiameapua, Eesusi ne'neka siinakokapua chaachapaka:

—¡Kurusichi me'yaaa! ¡Kurusichi me'yaaa!

Piiratoa chaanekapua waikao:

—Ka'i neeea, ki merinariamenia pu'kao. Te'ta merinaresaa, aamoe wa'api i'toka meripuapua, kurusichi chuhchakao. Neeea utewaeme iinatukeka i'yekai ki kaawe iintorio, kihta tewakamenia pukachio.

7 Waikao i'isaeri pa'pamiratuamea chaachapakapua:

—Ihji tijoe meripuamechepua, wa'a chiiame taamo nuurari yoorewewa mochikaa. Wa'a yorapuamepua, ahpoo Riosichi eenameko tuuyopa, oowera tamochitia tijoekai.

8 Piiratoa waikao, wa'a tiame inamukapao, tísia seewepakapua pu'kao. 9 Eenechi yooremina pakikaopua, eenechi iinatukeriapu Eesusio:

—¿Akana eename muuua naaju? ¿Ihtana tijoe muuua naaju?

Nape Eesusia ki nehjiariapua pu'kao.

10 Waikao Piiratoa chaaneriapua:

—¿Kiisi no'o nehjiamemua? ¿Ki nane'renamua no'oo, aamo merime tiiariemeko kurusichi chuhchakao, no'ooio aamo toime tiiameko?
11 Eesusia chaanekapua:
—Kihta iintomii muuua, ki wa'a tiame teeketiame enesaapua no'o Noonoeo, tepoona o'iniaopua. Nape pukachipa, puuu no'o amochi u'pakameraa, epeche na'ara noonoikamepua.
12 Wa'a tiame inamukapa Piiratoa, achini teeka toipuaichio i'yakao, Eesusi pejanao ta'omamo o'raipua ti'tijoerio. Nape i'isaeri ti'tijoeria, simitekapua sisinakao, chaachapakapua:
—Pu'ka tijoe toisaamua, ki kaawe teeka itipimamua aamo te'ta yawichichiopua Seresa. Aaataai yawichi enepakamea, Seresa seepurawarapua.
13 Wa'a chaachapopa pu'kao, Piiratoa ma'chipanurakapua Eesusio. Waikao peerei kateweniachi yasirachi yasipakapua, nuurari yasirachi tewaniamechi, Eureo naewaniachio, Kawata, Tehtewetiame Pooe, cheeka chaniwame. 14 I'ka nokioio, oowetaweapapua wa'asi, pu'ka meere enemiachikapua Semejenato pahkoo, yooma kateweniachikapua wa'asi, pahkowichioo. Piiratoa chaanekapua i'isaerio:
—Née, wa'a weeri aamo yawichiwaa, tesiwa yoratiame.
15 Nape aapoeo sisinakokapua:
—¡Kurusichi me'yáaa! ¡Kurusichi me'yáaa!
Piirato chaanekapua:
—¿Kurusi chuhchaka meritarene aamo yawichi wa'api?
Nape i'isaeri ne'neseriosiai chaachapakapua:
—Ki'tiame piirechi taamo yawichiwaa, apoe Seresa yawichichepua.
16 Waikao Piiratoa, ki'yakapua pu'kao, kurusichi chuhchaka meripuaichioopua, i'toka.

Eesusi kurusichi meriwa
(Maateo 27:32-44; Marako 15:21-32; Ruuka 23:26-43)

17 Waikaopua i'totia Eesusia. Waikao wa'a o'inia machenasaopua Eesusia kurusi mahtokao, ahkasi Mukukame Mo'ora Wakiyame tewaniachisi mahtotokapua, Eureo nayewaniachioo, Ókota tewaniachi. 18 Waikao wa'a ajasitioopua, kurusichi chuchatiapua Eesusia, ooka kurusichi chuchatiame naasipa chuchatia Eesusia. 19 Wa'a ikitioopua Piiratoa, itapitichi iyotenurakapua Eesusi kurusiwachi chuhchepuame, pukachio chiiamekapua: “Eesusi Nasare tijoe, uurio ti'tijoeri yawichira.” 20 Muuwaeme wa'a enapaka iyonapua pu'ka wa'a iyotetiameo, waapi muuwarichikopua wa'ao mochiwachio. Pu'ka Eesusi kurusichi chuchatiameo naati, rieko naewachi iyotetiamekapua, raatini nayewaniachi, eureo nayewaniachi tiame. 21 Pukaepa isaeri ne'neseriosi pa'pamuratuamea, chaachapakapua Piiratoo:
—Ka'te iyotemitiamua wa'a kurusichio: “Uurio ti'tijoeri yawichi ihjia” —cheekao. Ohso kaawe iyotemitia muuua kurusichio, eee cheeka: “Uurio ti'tijoeri yawichiko tuukame ihjia.”
22 Nape Piiratoa nehjiakapua:
—No'o iyoteriaa, wa'a chiiame iyotetiame puuuapa.
23 Kurusichi chuchasaopa Eesusio soontaroa, ahpo naachutekapua wisasorirao, naaochi ahpo. Nape ampawakira tepekumao, yomatiame ihchiamekopa soontaroa, ki si'pananariapao, 24 pu'ka ampawakirao, ka'chi iika naachutame tiiamekopa pu'kao, ahpo newitowa te'eriapua

pu'kawichioo. Puuu wa'a noonoitiamea, ehkoriami o'inia wa'a teeremio tuutiamekapua, Ehkoriami Riosi Iyoterichio.

Puuu Ehkoriami Iyoteria eee chiiamepua: “No'o wisasoriwao ahpo naachutekapua, pu'ka wisasori newitowawichioo, apochi newitowa te'eka.”

25 Eesusi kurusichi waapio, wa'a ajakamea naatikapua: Eesusi yeeyera, Eesusi ye'chira, Eesusi yeeyera ko'chira tiame, Maaria Kereojá tewaniame uupira, wa'a ikisa Maaria Maarena tewaniame tiame. 26 Eesusia no'oo, ahpo yeeye ahjama weeriame tetewapao, chaanekapua ahpo yeeyeo:

—Ye'yee, aamo chokichi weeriamea, aamo taanapua ehpeo.

27 Waikao no'oo, te'ta ahpo nakiya weerariao, no'o chaanekapua:

—Nee, ehpe waanamio no'o yeeyea, aamo yeeye enemapua.

Waika o'inia Eesusi yeeyerao, no'o petechi ohjoetekania.

Eesusi kurusichi mukuria
(Maateo 27:45-56; Marako 15:33-41; Ruuka 23:44-49)

28 Wa'a cheesapa Eesusia, nane'riapa ahpo na'ara yorapuao, wa'a tiiame ikimio tuuyo Ehkoriami Iyoterichi chiiao, ahsieme ikimichiopua wa'a chiiameo, cheekapua:

—Paramunane.

29 Wa'aoi kurusitereo wa'a weratiamekapua, itapiti cho'koame to'wame. Waikao wa'a isapatesa itapiti a'potiameo, iisopo kuhsira kuachi chuchasa ki'yakapua wa'apote, Eesusi pi'pika rupitumichiopua. 30 Eesusia pu'ka pi'pisaopua nerojika, chaachakapua:

—Kuuwepakamenia wa'asi.

Waikao Eesusia, koomorasipakao ahpo iikao, ahpo Noonochi no'rapukapua.

Aaata soontaroa Eesusio, nasijicherae wachikachi checheria

31 Waikao isaeri pa'pamiratuamea, pu'ka meere o'ichachikopua, ahpo te'ta iyoriwa taawechiopua pahkoo, Piirato itariaipua Eesusi chapakara kahsinepuaichioo, ikanati mukimichiopua erawisuka. Wa'a tiame itariai Piiratoa, ki tehpe chuchumichiopua wa'ao, amori asiyamekopa resipuniame taawechio, pu'ka kurusichi chuchukuameo ikanati tekipusa katewepuawichiopua waikao, wahjipakame toaniachiopua. 32 Waikao soontaroa, wa'a e'naka kahsinakapua chapakarao, na'pa Eesusi chokichi kurusichi chuchatiameo, piiripio pahcha, piireo neipa. 33 Nape Eesusi chapakara kahponemiaio, mukuriopa pu'kaopa, wa'atia toitiapua waikao, ki kahponesa chapakarao.

34 Nape piiripi soontaroa, nasijicherae checheka yeewatakapua Eesusi wachikachio, wa'a yooratiapao, eera wi'sukapua neerompakame. 35 Neee Waani te'ta i'ka wa'a tiiame tetewikamea, te'ta pichiwa chiiame neeea. Te'ta pichikepuapua i'kao. 36 Ihji wa'a tiiame ikitiamea, Ehkoriami Iyoterichi chiiapua, puuua eee chanitiame: “Piiripioi o'wara ki kahsinetiapua.” 37 Pirenachi Ehkoriami Iyoterichioi, eee chiiamepua tiame: “Puuua tetewipuamepua, chokichi ajakamea, checheka otowinakapua.”

Eesusi mukukatewewa
(Maateo 27:57-61; Marako 15:42-47; Ruuka 23:50-56)

38 Neipa Eesusi mukusoopua, Oose Arimatéa mochiwachi o'inia eenakamea, Piiratochi eenaka itarepua reesiseri, Eesusi weerewara

tekipumio tuuka, wa'a ikisaopua katewenario tuuka wahjipakame toaniachi. Piiratoa waikao, reesiserepua pu'kao. Puuu Oosea, Eesusichi paparame eneriaipua tiame, nape noriwi teereka, seewiapa puuua isaeri ya'yawichio. Waikao Oosea, tekipusapua Eesusi weerewarao, i'tokapua wahjipame toaniachi. 39 Nikoremo tiame, Eesusi ahjama naewakame piie tukao, wa'achi eenakapua tiame, piire weerewa aampa oosa mariki pehtiame u'matoame petejitiame i'toka, sewajuya mirira tewaniame, ároe teewaeme sewajuya ahjama na'petiame. 40 Waikao Oosea Nikoremo tiamea, riino wisasori peeniajurichi isapatesaopua, ahjae ikapisapa ahpo yoyorachitia isaeri ti'tijoerio, katewemia i'tokapua wahjipame toaniachi. 41 Eesusi kurusichi mukukachio, waapikapua wa'ao itapiti taakewa echitiachi. Wa'ao, weemera yeewatatiachikapua, mukukame tekipuachi, ki aaata tekiwachiopua pehjio. 42 Wa'a katewetiapua Eesusia, waapikopa wa'ao ahpo mukiriachio, resipuniame taawechioi asiyachikopua wa'asi, Semejenato pahkowichioo, yooma kateweniachikapua wa'asi.

20

Eenechi ahjaniame Eesusi
(Maateo 28:1-10; Marako 16:1-8; Ruuka 24:1-12)

1 Maaria Maarenaa, píiiari tukapoi eenariaipua wa'a Eesusi katewetiachio, nape wahjonatiame tewakapa wa'ao, yeetera tehteo ikicha iintapatiame, 2 u'masiriapua waikao taamoo tuuyemiao, Peeroopua no'oopua tiame. Puuua tamochi eenakao chaanekapua:

—Ma'chipaka i'toretia taamo Paamiraa wahjipame toaniachio, wahka i'toretiare puuua, ki nane'rena teemea i'totiachio.

3 Wa'a chiiopa Maaria Maarenao, ujumasika teemea, neee Peero tiameo, wa'a wahjipakame toaniachiopua ne'nemia. 4 Pirena ujumasikai teemea, pahcha asikania wahjipame toaniachio, epeche uwatiame u'masikapa. 5 Nape pahcha asikainia, ki pakikania. Pakirachi chukipaka yooremina no'o ne'nioipua, wisasorirache wa'a maaniapua sa'runatiame. 6 Peeroa no'o pukamina asika yooremina pakisao, pu'kachi tetewikapua tiame, riino wisasoriche ahjae ikapitiame wa'a maaniame. 7 Moochi ikapitiamea wisasori, poanachi yachatiame, kaawe ikapitiame. 8 Waikao neeea tiame wa'a pakisaopua wahjipame toaniachio, kaawe ne'nesaopua yooreminao, pichiwa oijenario erapakania waikao. 9 Ki inatepai teemea wa'a tiame ikimioiopua, ki pahteriapa teemea pu'ka Iyoteri Ehkoriami chiiaopua, oijenamio tuuyoiopua pu'kao. 10 Wa'a tiame tetewisaapua wa'a yooreminao, Peeroa neee tiameo, nonoraka teemea taamo petechio.

Eesusia Maaria Maarena machejenena
(Marako 16:9-11)

11 Maaria Maarenaa wa'a itipikapua pehji, wahjipame toaniachi ma'chio, naaraka. Maaria Maarenaa wa'a itipikaio eenechi taamo petechi enasaopua, eee tiiame taamo tuuyekapua:

—Neeea ma'chi itipisaa naarakao, yooreminapo no'o ne'nioiopua chukipakao, 12 wa'a mochikame tetewakane ooka Riosi ku'iwari, tísia totosaname wakiraeme; piiripia Eesusi poiriachi moota kahtiapua,

piirea tarachitu. 13 Puuua no'o iinatukekapua: “¿Achinikai naaranimua?” Waikao nehjiakania pu'kao: “Neeea no'o Paamira ki tewakapa naaramenia, ki nane'riapa ahka i'totiachio.” 14 Wa'a cheesaania ku'rika no'o ne'nepasoo, waapi weeriame tetewakania aaata, pu'kao Eesusikoi kiisi machiriania. 15 Puuua no'o, iinatukekapua: “¿Achinikai naarani muuua? ¿Aatana i'yani muuua?” Waikaonia, tísia o'kewaekapaopua ki ma'chiame tetewapaopua Eesusikoio, wa'a echitiame inatiame maaekao, iinatukekania: “No'o Paamira wekatekapa naaramenia, ki nane'riapa aaata i'toriameo. Muuu i'tokame enesaa, no'o tuuyepuapua ahka aamo teekariachio, no'o wa'a siimichiopua i'noramiao.” 16 Waikao no'o chaanekapua: “Maaria.” Wa'a cheesoche machika inamukania pu'kao. Waikaonia, tísia kaawe erapakao, ku'rika ne'nepakao chaanekania: “¡Naakona muuukaitepua, Masitari!”, eureo naewakao, Raawoni chaniwamepua. 17 Waikaonia chapakachi koorepakainia, iyoriwa iyoreka Eesusio, nape apoeo no'o chaanekapua: “No'o tooamua pehjio, no'oo ki mooenamekopua pehjio, no'o Noonochiopua. Nape muuua no'o ma'masiterao chaanemitiamua, no'oo, no'o Noono kahtiachi mooenamio tuuyo, pu'kao yooma aamo Noonorachi tiame; puuua apoe no'o Noonoa, no'o Riosiwapua, yooma aamo Riosiwa tiame.”

18 Wa'asa tiiame taamo tuuyekapu Maaria Maarenaa, taamo petechi no'rasaapua taamo tuuyemiao.

Eesusi ahpo ajawaria machejeneria
(Maateo 28:16-20; Marako 16:14-18; Ruuka 24:36-49)

19 Pu'ka wa'api taawechio amori tukapasipoio, taamo isaeri ya'yawichi majayapao, taamo kariwa yeetesa yooremina mochikai teemea. Nape wa'a te'terenioio yeetaekao, senawato wa'a weeriame tetewika teemea Eesusio. Wa'a werikao taamo teepotekapua cheeka:

—¡Kúíra, kaawe erakoka mochiwíii! ¡Ka'te majakóo!

20 Wa'a cheesapa puuua, taamo ne'netekapua ahpo sekachi, ahpoopua wachikachi chechetiachi tiame. Waikao tísia kaawe erakoa teemea, taamo Paamirao eenechi tetewapa. 21 Waikao eenechi taamo chaanekapua:

—¡Kúíra, iika yachapasa eemeapa amochío!

Wa'a cheesaopua taamo chaanekapua:

—Neeea no'o Noono no'o uhjurariachitia, wa'achitia aamo uhjurame neeeai, eemepechi simitemichiopua no'o i'wa weeechi o'ineria no'o Noono tehkiwao.

22 Pu'kawichioo, neeea aamo kiamapua ku'iwario, no'o Noono utewarira utewarieme Riosiwari.

Wa'a cheesapao, tamochi pupuchekapua cheeka:

—Ía, amochi u'wi eemea, Riosi utewario. 23 I'ka Riosi kaaweruma tuuyewari aamo teetoachio, no'o Noono utewarie aamo nayewatuachio, yooma aaata uuka tetewikame aamo nayewatuao, cheriwetiame itipimeripua ahpo tatakoririao, Apoe te'ta no'o Noonoeo. Nape ki apochi uuka tetewikamea pu'ka aamo nayewatuao, wa'atia itipimeripua ahpo tatakoririao, kiisi cheriwetiame no'o Noonoeo.

Toomasia, Eesusi oijenakame tetewani

24 Toomasia, piiripi puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawariaa, puuua tiameo Okasauti teewataniamea, ki'tiaipua taamo ahjamao,

Eesusi pukeri pahcha taamo mochikachi machejenoiopua. 25 Nape
teemea neipamio, tuuyekapua chaachapaka:
—¡Tetewakasai teemea taamo Paamirao!
Nape Toomasia, ohsotia chiiapua:
—Oowera wa'a chaachapani eemea, kiisi pichiwakoi. Nooe
tetewisaape, pichikemania pu'kao. Ahkasi nooe sutue tahchinesaape
raositeretetiachio, ahkasi nooe sekae ne'nesaape wachikachi yeewata-
tiachiopua tiameo, pichikemania.
26 Nape osanao taawechi neipao, eenechi taamo napawikoio wa'api
ta'pechio, wa'achi kahtiapua waikao Toomasiai, taamo yooremina
yeetaeka mochikoio. Wa'a te'terioi taamoo, senawato wa'a weeri-
ame tetewika teemea Eesusio, wa'a yooreminaopua taamo chokichi.
Waikao Eesusia, taamo teepotekapua cheeka:
—Kúíraa, kaawe erakósa.
27 Waikao Eesusia Toomasi wa'a tetewapao, chaanekapua:
—Ehsoko naaju. Yaapi no'o ne'nesa naaju. No'o sekachi raositeka
yeewatatiachio. Yaapi no'o ne'nesao naaju, no'o wachikachi yeewata-
tiachiopua naaju. ¿Ki neeekosapu naaju Eesusia? Ka'te oosa aampa ki
maaemitiamua naaju, pichikemitiachemua.
28 Waikao Toomasia chaachakapua:
—¡Nee, pichiwa no'o te'ta Paamírakamera muuua, Apoe no'o
Riosiwa!
29 Eesusia chaanekapua:
—¿No'o tetewapa pichikenapua ehpeo? Ki no'o tetewai pichikiamea,
te'ta kaawe erakowa kiapuamepua no'o Noonoeo.

Aatia tiiachipua ihji iyotapea

30 Eesusia muuwaeme itapiti ki maaeniame yoorakapua pehji,
nape puuua ki yooma iyotetiamepua i'ka no'o iyotiachio. 31 Nape
ihji no'o iyoteriaa, pukachi aamo pichikemichio puuua, Riosi tiiarie
naawakamechi pichikemichiopua, Eesusi Riosie Weratiamechi; yooma
aaata pukachi paparakameo, weemera ahjari kiapuamepua pukaeo,
ahkasi ki wahjiamesi ahjari.

21

Eesusia oowisani ahpo ajawariachi machejenena

1 Neipa i'kao, eenechi tetewitiapua Eesusia, Tiiweria Pa'wechi
suuwerachi. Eee teerekapua wa'ao: 2 Wa'a mochimioi Siimoni
Peeroa, Toomasi (Okasauti teewataniame tiame), Natanaéri (Kaana
ohjoeme Arirea weeechi), Sewereo tatanara tiameo, wahjachi ooka
no'o ahjama Eesusi masitewara tiame. 3 Waikao Siimoni Peeroa, taamo
chaanekapua:
—So'chi chapimia siimania, no'o sochichaira i'toka.
Waikao teemea, chaanekapua tiame:
—Siimpama teemeai aamo ahjama.
Wa'a chaachapasao siimpakapua teemeai, so'chi chapimiaopua
pawekakerachi. Nape pu'ka tukawarichio, yooma tukao nokakai,
kihta chapika teemea. 4 Piari taaa cherayoio, pukeri asitoa teemea
suuwerachio, wa'a weeriame tetewaka teemea aaatao. Ki machikai
teemea pukerio, nape Eesusikai teereriapua, puuu aaataa. 5 Puuua
wa'a werikao, taamo sisinamukapua cheeka:

—Tehtémariii, ¿weeka chapitú so'chíii?

—¡Ka'íii, kihtáaa! —chaachapaka teemea.

6 Waikao Eesusia taamo chaanekapua:

—¡Aamo ahjamina pawekakerachi ipasesa pu'ka aamo sochichairáo, wa'aope chapima eeméaaa! Waikao wa'a ipasao teemea, kiisi chechewa teemea sochichairao, ki ookapi chuchatopa so'chio.

7 Waikao neee Waania, Eesusi ne'nepaka machikapao, chaanekania Peeroo:

—¡Nee naakona! ¿Ki Eesusikaitepu puuu, puuu aaataa taamoo sisinamukamea? Apoe taamo Paamirakaite puuua.

Waikao Peeroa, nane'resache Eesusikoopua, yaapiti u'masikapua ahpo wisasoriwa chuchamia, pujakamekapa puuua neerochi tekipanamiapa. Waikao chuchasache wisasorio, ikanati asinariapa Eesusi weeriachi, ikanati neerochi niipaka ka'keka akipakapua. 8 Teeme pawekakerachi itipikamea, tesiwatia panisutoka pawekakerachi sochichairao, suuwerachisi e'enaka teemea; so'chi chapitiachi o'iniao, kiiya piie siento matokahka eneriapua suuwerachisio. 9 Wakiyachi puuyasaapa, na'itiame tewitiapua wa'ao, wa'a ihsawichio piiripi so'chi wahseniame po'yapua, paani tiame. 10 Waikao Eesusia, taamo chaanekapua:

—I'norame ookapi so'chi, pu'ka weemera aamo chapiria.

11 Waikao Siimoni Peeroa, pawekakerachi mooenaka na'sonasaopua sochichairao, suuwerachisi u'pakapua setechi. Póóchikame chuchatome eneriapua, so'chi apoche weeweruma, piire siento ooka weerewa aampa oosa mariki ahka, so'chi eneriapua. Ki ookapikoi so'chi, kiisi tehpuria sochichairaa. 12 Eesusia taamo chaanekapua waikao:

—E'enasa wa'ana ko'komia.

Aaataai teemea ki iinatukeme erakoapua aatanakoo, machikapa teemea wa'asi Eesusikoo. 13 Eesusia pu'ka paanio, chi'wanasa taamo naachutekapua. Wa'achi iintokapua so'chioi chi'wanasa.

14 Ihji Eesusia paisa simiyachikapua, senawato taamo machejenia-chiopua.

Eesusia Siimoni Peero ahjama nayewanipua

15 Neipa ko'kosepatioopa, Eesusia chaanekapua Siimoni Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿epeche nahkimua no'oo ki i'ka no'o aamo ajawaria wahjachitia?

Peeroa nehjiakapua Eesusio:

—Eje'e Paamira, nane'riamemua no'oo aamoo, nakiyamekoo.

16 Oosa simiyachio, chaanekapua Peeroo:

—Siimoni Waani taanara, ¿pichiwa no'o nakiyamemua?

Peeroa nehiakapua eenechio:

—Eje'e, pichiwa aamo nakiyamenia.

Waikao Eesusia chaanekapua:

—Kaawe neesetomitia muuua naaju, no'o ijinuwaopua po'wa.

17 Eesusia Peeroo, paisa simiyachi iinatukekao chaanekapua:

—Siimoni Waani taanara, ¿tiiisiwá no'o nakiyamemua?

Peeroa, paisa simiyachi ahpo iinatukioio Eesusio, tísia yuuwesi-pakao, chaanekapua:

—Yomatiame nane'riamemua no'oo; nane'riame muuua no'oo, káaatisia aamo nakiyamekoo.

Eesusia waikao chaanekapua pu'kao:

—Kaawe neesetomitia naaju, no'o ijinuwaopua po'wa, noochi paparakameo. 18 Pichiwa aamo chaanenania, temarikaio muuua, amoe apechuka seekara wakiratariaipua, waikamio ahkaoi aamo siminariachi siisimiriaimua; nape aamo oochetupasoopua, aaata aamo seekara apechuneka wakiratemapua, ki aamo siminariachi i'toka.

19 I'ka Eesusi wa'a cheeriaa, Peero mukimia naewaka cheeriapua, a'chi teeka mukimia pu'kao, Eesusichi simiyame nayewaturiamekapapua. Neipa i'ka cheesao Eesusia, chaanekapua Peeroo:

—Nahpesa naaju. No'o na'naritomitiamua.

Eesusi ahpo weeraria te'ta nakiya

20 Waikao neee Waania, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama ihtoania, Eesusi pukamina nokisiwachi. Neeekapu Eesusi chokichi kahtiamea, pu'ka Eesusio aari koi'wame koayoio, aaatakamera iinatukekamea Eesusio, aatanakoopua ahpo noriwi nehjimerio. 21 Waikao Peeroa, no'o Eesusi pukamina ihtoame ne'nepakao, iinatukekapua Eesusio cheeka:

—Paamira, ¿ihjipe? ¿Ihtana ikimera puuua?

22 Eesusia chaanekapua pu'kao:

—I'kao no'o tewekachi o'inia eenachisi no'o ahjatenariao, ¿ihtanawichio nane'renariamemua pu'kao? Muuua oowera no'o na'naritopuapua.

23 Wa'a chaaneriopa Eesusio Peeroo no'o naewaka, yooma Riosichi paparakamechio, no'oo ki no'o mukimeriko erakowa, mehtariapua. Nape ki no'o ki mukimio wa'a cheeka naewariaopua Eesusia. Pu'kao Eesusia oowera chiiapua: “No'o pu'kao, ahkasi tewekachi o'inia no'o eenachisi ahjatenaresoopua seenekachio, ¿ihtana tiiamepua aamowichioo?”

24 Neee Waania, yooma i'ka no'o iyoterichi chiia, pichiwa chiiame puuua, nooe wa'api Eesusi ahjama oika tetewamekapa. Yooma ehpiami mochitoamea, te'ta pichiwa no'o chiiameko i'ka no'o iyotiao.

25 Eesusia ki ookapi itapiti yoorariopua pehjio, ki yooma iyotetiamepua i'ka iyotaperichio. Yomatiame Eesusi cheeriaa iintotiame tiameo, yomatiame iyotetiame enesaa, pochikame yasipamiipua yomatiame i'ka wehjoarichio, yomatiame i'ka iyotaperi iyotetiamea, kiisi ojowika.

Ehpeonia i'wasioi iyotesa kaawe e'raka itipiamenia, yooma Eesusi inisiria no'o tetewaria iyoteriapua. Wa'asi kajunania no'o iyotiao. Ehpeo cheriwemapua yomatiame i'ka wehjoarichi no'o iyoteria inamukameo. Wa'asipua wa'asi.

Eesusi Ajawariae Nokitiame

Riosi Riosiwara enamo tuuria

1 Kúíra Tiiojiroo, weruma iyoriwa tiiame. Kaaweruma kahtiare
muuua. Kaaweruma yasisaamua tísia kaawe enemiipua. Neee aamo
iyotepuamea, aamo no'o pahcha simiyame iyoterichi iyotepuriaa,
Eesusi Riosie Weratiame iintoria iyotepukamenia, masiteria tiame.
2 Pu'kaonia, pukeri o'iniachisi ahkasi tewekachi apechunatiachisi
Eesusio, yooma iyotekania iintoriao. Ihji Eesusia ke'chu mooenai
tewekachio, ahpo ajawariao Riosi Riosiwarie nuurerepua pu'kao, ahpo
nayewatumichiopua pu'kao, neipa ahpo tewekachi mooenasoopua.
3 Neipa mukukai oijenasaapua, Eesusia ahpo ajawariao, apoe wa'api
ahpo tetewiterepua eenechio, ahpo masitera mochikachi machejeneka,
ahpo ajawariao, pichiwa ahpo oijenario erakomichiopua. Eesusia
ahpo ajawariaopua tiameo, ahpo te'ta Noono ye'karichi simiyame
nayewerepua, Apoe tisiwa te'pa kahtiame.
4 Nape neipa eenechi oijenasaopua tiameo, ahpo ajawaria ahjama
koayaio, Eesusia ahpo ajawariao, ki ahka puuyanurerepua Eerusare-
niopua pehjio. Wa'a cheesaapua eee chaanerepua:
—Riosi iintomia puuyemitiapua pehjio, no'oo aamoo ki ehpesi
aamo nayeweka yasitoria. 5 Eemea ehpe taawechiamio, neeroie
paatotiamepua Waani Paatorieo, nape ku'we eemea Riosia ahpo
Riosiwarie aamo paatomeripua, ahpo utewarie aamo teetomichio
apochi simiyame nayewatukaopua.

Eesusia tewekachi mooenaria

6 Piiechi taawechiami neipao, Eesusi ahjama mochikaio, Eesusi
ajawariaa, iinatukerepua Eesusio:
—¿Paamira, ehpe taawechiami enetarepu aamo yawichitumiaa,
yooma i'ka i'isaerichi ikimiaopua?
7 Waikao pukachi simiyameo, chaanere Eesusia:
—Pu'kao ki aamo nane'reporipua pehjio, i'ka itapiti Riosi iinto-
miaopua, apoekamera Riosi nane'riamekapaopua pu'kao. 8 Nape
ke'chu aamo nane'rioiopua pu'kao, i'ka aamo chaaninia aamoo: Eemea
Riosi Riosiwari amochi enasoopua, Riosi utewarie teetomeri eemea
no'o nayewatukao, Eerusareni o'inesaopua ahkasi yomachi Uurea
weeechiami ohjomeripua, Saamaria weeechiami tiamé, yomachi
mochiwachiami, pu'ka noochi simiyame nayewatuwao; neipami
eemechitia noochi paparakamea, noochi simiyame nayewatuka nok-
isimeripua, ahkasi yomatiame i'ka wehjoarichi mochiwachiami,
noochi paparamichio nayewatukao.
9 Neipa i'ka cheesaapa Eesusia, ne'neka ajanioipua pehjio Eesusia,
tewekachi apechunaretupua, ahkasi toomarichi wekaka. 10 Pu'ka
ne'neka ajakoiopua pehjio, senawato Eesusi ajawaria chokichi
ajakame tetewiretupua ooka ti'tijoe, totosáme wakiraeme. 11 Ihji ooka
Riosi ku'iwaria chaachaparepua:
—Arirea ti'tijoérii, ¿achini iika wa'a teeka ne'neka itipina eemea
pu'ka tewekachi mooenaka akipariachio? Puuu wa'api Eesusia,

ahpo wa'achi teeka tewekachi mooenariachitia, wa'achi teeka eename
tetewipuamepua, kii ookapi ti'tijoeri yeeka tekiyame tewekachi o'iniao.

Maatia weraniame Uurasi teetoriachi

12 Waikao wa'a ijikisaapua wa'a kaawichi Ooriwo taakeri echiti-
achi tewaniachi o'iniao, yoomahka Eerusareni e'enarepua eenechi,
sawarachi oiwa keenako reesisewachi. 13 Puuu Eesusie ajawa-
tiamea, Eerusareni nonowasaapua, raampakarichi mo'moenarepua
wa'a naanapawika mochikachi, naatia: Peero, Aakowo, Waani, An-
teresi tiame, Eeripe, Toomasi, Waatorome tiame, wa'a ikisa Maateo,
Aakowo Arajeo taanara, Siimoni We'muame teewataniame, naati
tiame, Uurasi Aakowo poonira. 14 Wa'ao yooma puuua, wa'a nanapaw-
iame eneriaipua Riosichi iyoriwa nayewamia, Maariaa Eesusi yeeyera,
Eesusi poponiraapua tiame, wahjachi ooweru tiame.

15 Seenepi simikame Eerusareni wa'apiopua napawitioio, Peeroa
werisika nayewerepua napawikameo. Wa'a napawikamea, piire siento
aampa piire weerewahka napawiriaipua. Pu'ka napawikameo Peeroa,
chaanerepua:

16 —Riosichi poponiwaa pipiniwa tiame, no'o keepumitiaopua
ku'witapio. Ehkoriami Raawitaru iyoteriaa Riosi Riosiwarieo, aaata
wahka ihtoriachi na'ara iintomeriko tuuriaa, ikikache itipirupa pu-
uua. Uurasi wa'a iintomia nayewaka cheeriamepua, Uurasia pichiwa
wa'a iintokamekopapua, pichiwa muuwaeme yeeka eenakamepua
Eesusi chapisa i'topuawichioopua. 17 Puuu Uurasia, Eesusi ahjama
taamo ohjoio, wa'a iintokamepua Eesusi na'arekao. 18 Pu'ka na'ara
iintoriao teemekamera tetewikamepua, ahpo Eesusi na'ara iintoria
nateteretiaeopua, weee tarariamekopua Uurasio. Wa'a iintosaopua
neipao, tekoratatipo wichika, yooma ta'pariamepua topachio, ma'chi
wichika siiwarao. 19 Uurasi ikiriao, yooma Eerusareni ohjoeme
ti'tijoeria, tísia nane'reka ohjoemepua pu'kao. Pukaepa pu'ka we'e
tarariao, Akerama teewaretupua, rieko nayewarichio, puuu weee wa'a
teewaraa, Eeraeme Weee cheeka chaniwamepua. 20 Uurasi ikiriaa,
te'ta Wiika Iyotaperichi chiiachitia ikirepua, Raawi iyoteriachitiaopua,
ehkoriamio. Wiika Iyoterichio eee cheeriame puuua:

Uuruchi toipuapua ohjirao,
ki aaata ohjoepuapua wa'ao.
Puuua cheeriamepua tiameo:
Pu'ka tehkiwa teetoriachio, piirechi werapuapua.

21 ’Pukaepa Uurasi tehki towariachio, piirechi werapuamepua, nape
Eesusiche ahjama oikame, iiweta Apoe Paamirao, taamo ahjama oiyoi.
22 Nape puuua Eesusio, Waanie paatoniachisi o'inia, ahkasi tewekachi
mooenariachisi tetewikame enemeripua. Te'ta pu'ka tetewakame
nakiwamepua, taamo ahjama pichiwatamichiopua Eesusio, pu'kao,
te'ta pichiwa oijenakamekopua.

23 Waikao wa'a cheesoopa Peeroo wa'a raampa karichi napawiti-
achio, Eesusi ajawariaa ooka ne'neparepua waikao werapuameo,
Uurasi Eesusie weratiamechitia teetomichiopua, aaata pu'ka ooka
uutiameo, Riosie uutiamekoopua werapuawichioo. Piiripi puuua,
Oose enerepua werapuamea, Warawasi teewataniame, Uhto teewata-
niameopua tiame. Piirea, Maatia tewaniame enerepua. 24 Waikao
Riosichi nayewarepua, chaachapaka:

—Muuu No'no tewekachi kahtiameraa, muuu te'ta machiyamerakapa pu'ka ti'tijoeri iikara te'teriao, taamo ne'netepuapua aatanakamerakopua taamo weramiao, i'ka ookao. Amoe uupuapua i'ka werapuameo, 25 i'ka Uurasi teetoriachi tehki werapuawichioopua, Uurasio simikamekopua pu'kaopua wa'asio, ahpo te'ta kokosa aiwamiachiopua wa'asio, ahpo ki kaawe iintoriawichioo.

26 Waikao puuu oosa mariki aampa piiripi Eesusi ajawariaa, aaata pu'ka ooka piiripi werapuame inatariao, itapiti ihpapaka nane'repuamechi iyoterepua teewarao, pu'ka ihpapaniamechio nane'repuawichiopua Riosio, aatanakamera e'rariopua werapuameo. Waikao Riosie nane'repuame ihpapatiamechio, Maatiachikamera wichirepua werapuamea. Wa'a yooraka nane'retioopua Riosie eratiameo, Maatiakamera weraretupua, Uurasi tehkiwara teetoriamechioopua. Waika o'inia Maatiaa, Eesusi ajawaria ahjama oisirepua, Uurasi tehkiwaeria yorasika, pu'ka Eesusi oosa mariki aampa piiripi ajawari ahjámao.

2

Riosi Riosiwari eenari

1 I'ipari pahko asisoopua, yooma puuu oosa mariki aampa ooka Eesusi ajawaria napawiriachiopua, 2 senawato te'pa tewekachi o'inia inamuretupua, weruma eeka cheetoamechitia. Puuu cheetochaniamea Eesusi ajawaria mochikachi, pochikame yasiparepua. 3 Waikao weeka yeenika tiiame puuyarepua, na'ika tiame tajenarieme. Puuu na'i yeenia yooma Eesusi ajawariachi moochi chachasoopua yomatiame wa'a yooremina mochikamechio, pochikame yasipare Riosi Riosiwaria. 4 Wa'a iikaopua Eesusi ajawariaa, pochikame ahjachi muipaterepua Riosi Riosiwario, yooma ihtaoi seesenu naeraoi kajuteka, Riosi Riosiwarie kiaretia iiyenawa.

5 Pu'ka wa'a ikinioio Eesusi ajawariao, puuua yomachi weeechi Eerusareni e'enakamea, yooma Eerusareni mochikameapua tiameo, pu'ka weruma eeka ahpo inamuriachi, ujumasirepua ne'nemia. 6 Waikao Eesusi ajawariaa wa'a e'enakameopua, yooma aaata pipiripi naewarichi, iiyenaka nayewerepua. Waikao wa'a e'enakame seesenu ti'tijoeria, ahpo wa'api naewachi nayewetiaopua Eesusi ajawariaeo, tísia wekamuwa erakorepua. 7 Waikao ahpo nayewa nayewachaniopao, tahpitika erakokao, chaachaparepua ahpoo:

—¿Ihtana ijikikame ohjoare naaju ihji ti'tijoea? Naakona, ¿ki Arirea ohjoemekosapu ihji ti'tijoe? 8 Nape Arirea ohjoeme enesaa, ¿achini iika taamo nayewa nayewachaniamepua, yooma pipiripi taamo seesenu nayewamechi? 9 Ihji ti'tijoeri ahpo seesenu naewachi inamukamea, wekanami weeechi o'inia e'enakamepua: Paratia weeechi e'enakame, Meeria weeechi e'enakame, Eerami e'enakame, Meesopotami e'enakame, Uurea e'enakame tiame, Kaparosia e'enakame wa'achi, Poonto e'enakame, Aasia e'enakame tiame, 10 wa'a ikisa Rijia e'enakame, Paanjiria e'enakame tiame, Eejito e'enakame tiame, Riiwia weeechi e'enakame tiame, Siirene weeechi waapi. I'wa nookapua tiameo, Rooma muuwarichi e'enakame, Iitaria weeechi o'inia; ookapi ihjia i'isaeri naawakame enerepua, epeche ookapi puuua isaeri enepakamepua. 11 I'wachi nookapu

tiameo, Kereta e'enakame, Aarawia weeechi e'enakame tiame. Yooma
ahka ma'chiame pahteka inamuame teemea pu'ka Eesusi ajawariao,
ma'chiame taamo nayewa nayewachaniamekoo, Riosio yooma ihta
peenia iintoriamekoopua taamowichioo.
12 Yooma ihji ti'tijoeria, ki nu'unti peenia erakorepua, ki teesá peenia
tiame ikitiopua wa'ao. Wa'a erakoapaopua, chaachaparepua ahpoo:
—¿Ihtana ikiwame i'wao? ¿Ihtanapua?
13 Nape aaata wahjachia, na'arakao chaachaparepua:
—Aa puuua, nawajikamepua.

Peero naewaria

14 Wa'a chaachapopa Peeroa, yooma pu'ka Eesusi ajawaria ahjama
weripakao, pu'ka ti'tijoeri ahpoo nawajiame teewariao, weeru sisinaka
chaanerepua:
—Yooma ti'tijoeri yomachi e'énakamea, yooma i'wa Eerusareni
ohjoeme tiaméa, kaawe no'o keepumitiapua pahchuo. 15 Teemea, kiisi
nawajika chaachapamepua. ¿Aatana nawajita piarikooiopua pehjio?
16 Ihji taamo ikiyaa, ehkoriami chanitiamepua, Ooeri iyoteriachi, Riosi
nayewatura. Ihjia cheeka iyoteriaipua:
17 Neipami taawechiamio, Riosi nayewatura kajumiachiopua wa'asio,
Riosia cheeriaipua:
Yooma weeechi mochikamewichioo, no'o Riosiwari kiamania pu'kao;
yooma noochi paparameo, aamo tatana tehtemario, no'o kaaweruma
nayewamichiopua,
aamo mamaraopua tiame, wa'achi chaachapamichio;
aamo tehtemario, ka'karuma yoorari inatatemichiopua pu'kao;
o'ochetiamea yayawatiamea tiame, peenia tiame teemumichiopua
kochirewachio,
ahpo peenia erakoa tewekachi mochipua.
18 Pu'ka taawechiamio, no'o seekarachitia mochikameo, ti'tijoeo
ooweruo tiameo,
no'o Riosiwari yahchemania pu'kao,
noochi simiyameo peeneka nayewamichiopua, ki se'wi simiyame;
19 Neeea tewekachio, itapiti tetewitemania neipamio,
itapiti peeniatiwari uurapari tetewitemania neipami teetomeri
wa'asi,
wehchioi itapiti eera uurapari teetotemania waikamio,
itapiti na'i uurapari tiame, itapiti morowa tiame.
20 Taaaai tukapamapua, meechaai eeraka tiiame ikimapua sehtanasi-
paka,
ke'chu no'o aamo Paamirao Riosi Tijoetukame eenoio pehjio,
yooma wa'a tiiame teetomeripua, nape no'o Taana eenaiopua Tijoe
Tijoetukameopua,
tahpitika teetoka enameripua, pu'ka taawechio.
21 Yooma pu'ka Riosi Tijoetukamechi paparakamea,
newipatepuamepua pukaeo, tatakoriwao.
22 ’Eeme i'isaeri ti'tijoeria, keepusa i'ka naawesari: Nane'rena
eemea Eesusi Nasare ohjoemeo, Riosie weratiamekopua pu'kao, pu'ka
weruma itapiti, peenia tiame ihsiriapa, Eesusia pukae peenia ihsiawae
ahpo pichiwatarepua, pichiwa Riosie weratiamekopua ahpoo, pu'ka

taamo nane'reka mochitomichiopua. 23 Nape ihji Eesusichi ikiti-
amea, Riosi e'rariachitia teerekamepua, Apoe Riosi Taanarao, amochi
kiatiamekopua meripuaichio. Eeme wa'api nokakamepua pu'kao,
nanaaramechi ki'yakao. Pukaepa wa'a noonoire eemea, kurusichi
meripuaichioo. 24 Nape Riosia i'ka ahpo Taana Eesusio, eenechi ah-
jatere puuua, oijenatekao. Wa'a iintoka Riosia Eesusio, newitoterepua
wahjipaniameo; wahjipaniameo ka'chi iika newitome tiiamekopua
Eesusio. 25 Taamo yawichi ehkoriami Raawitaru ikipo tuuriai, i'ka
Eesusi ikiria cheeka cheekame puuuai, eee cheeka iyotiaiopua:

Neeea no'o Noonoo, ki piineri no'o toaka tetewamepua,
pukaepa no'oche ahjama inisiame tetewamenia,
pukaepa ki majayamenia noochio, apoeo no'o ahjamakopua pu'kao.
26 Pukaepa peenia e'raninia noochio, no'o iikachio, pukachi ahjachi
e'rapa;
pukaepa no'o yeenieoi, ta'iria nayewamenia wa'a e'rapa;
no'o weerewaai ahjachi e'ramepua, ahpo oijenatepuao mukukai,
amoeopua No'noo.
27 Muuua no'o iikaoi, ki toimapua wahjiparichio,
aamo Taana Te'ta Piipari weerewaraoi, kiisi toimamua pikami-
chioo.
28 Muuua no'o tetewitekamemua aachin iintoka no'o mukukoio,
eenechi no'o ahjatemio; wa'a ikitiapao neeea,
tísia ta'iria yasitomerikopua, aamo kahtiachi ahjamao.

29 'Ihji ehkoriami Raawi wa'a cheeriao, ma'chiame ki ahpo
weerewa nayewaka cheerepua, apoeai Raawitaruo, wetemajiti-
amekopua mukisoo, i'ka Raawitaruo tetewikame teemea wetemajiti-
achio. 30 Ihji Raawitarua Riosie naewaniamekapa, ma'chiame tiiame
enerepua, i'ka Riosi ahpo chaaneretiao, pichiwa ahpo tetejimarisi-
wachi machenamerikopua piiripi aaata yawichi, ahpo tetejimariwachi
yawichitumeri. 31 Wa'a tiame pahtekapa Raawitarua, ke'chu ehpiami
simiyame ikiyoiopua pehjio; pukaepa, wa'a cheeka iyoterepua Eesusi
oijenatepuao, ka'chi iika pikamerikopua weerewarao, wa'a iikaopua,
kiisi itipimerikopua wahjiparichio mukukaio. 32 Ihji Ehkoriami Iyoteri
no'o aamo tuuyeriaa, Eesusi naewaka cheetiamepua, i'ka Eesusio,
Riosie oijenatetiame. I'ka wa'a ikitiameopua teemea, tetewákame
teemea. 33 Ehpeo Riosie Eesusia, tewekachi i'toretupua, pu'kao
ehpeo ahpo chokichi yasitenapua, te'ta ahpo weruma teerewaeka.
Riosi ahpo ahjama yachapasaopua Eesusio, tamochi teerepanurarepua
ahpo Riosiwari, ahpo utewarie teetopuawichiopua, ihtaoi ahpowichio
nokiwao. Puuupua ihjia, ehpe i'wa aamo tetewariaa, ehpe i'wa
aamo inamuriaopua tiameo, yooma i'ka itapiti aamo naewachi taamo
nayewariaopua. 34 Waikao, ma'chiame pichiwa ki ahpo naewaka
cheere Raawitarua, ki apoekamera ki mooenariopua tewekachio.
Pukaepa Raawitarua, Eesusi ahpo Paamira naewakaopua, eee cheere-
pua:

Apoe no'o Noono Paamira Riosia, chaanerepua no'o Paamira weeechi
enamerio:
"I'wa yasipamitia no'o ahjamina,
35 ahkasi no'o aamo seepurawao newitoachisi,
ahkasi aamo taaratere so'mipaka tesiwa te'tereka toapachisi."

36 ’Yooma i'isaeri ti'tijoeria, te'ta weruma nane'rewa iintaka mochitopuapua, i'ka Eesusi aamo me'yariaopua kurusichio, ki nu'uti teerewa kiaretiame eneriopua pu'kao, pu'kakamera te'ta Noonorao, ki nu'uti Paamiratumichio uuriamekopua pu'kao, yomatiame wehjoarichi mochikame ti'tijoerichio, yooma ihta yomatiame i'ka weeechi iintuameopua tiame.

37 Waikao i'isaeri ti'tijoea, aapoe me'yario tuuwapa Eesusio, ki teesa iiyana erakorepua apochio, ahpoo ki kaawe noonowirio tuuwapa. Wa'a erakoapa puuua, iinatukerepua pu'ka Peeroo, yooma wahja Eesusi ajawariaopua tiameo, chaachapaka:

—¿Ihtana noonoita teemea ehpeo, taamo ki kaawe nokaria kaawe itipipuawichioo?

38 Peeroa waikao chaanerepua:

—Eemea, Riosichi aamo ma'chitapuapua ohso kaawe, pu'ka aamo ki kaawe noonowiria erakoao, Riosio eemea, aamo cheriwenurapuapua. Pu'ka ki kaawe aamo noonowiria erakoao, Riosichi aamo paatoka tetewitepuapua. Aamoo kaaweruma inatamekopua, Riosi e'rariopua amochi yasipariopua ahpo Riosiwarie. 39 Ihji Riosiwarie paatoniamea, Riosi ehkoriami o'iniao taamo kiamo tuuriaopua, aamowichiopua, aamo tatanawichiopua, seesenuwichiopua tiame, yooma Riosichi paparameopua tiame, Riosichi e'enakame.

40 Peeroa tehpe weeka itapiti tuuyerepua pehjio, apoe Riosie Weratiameo, Eesusikopua pu'kao. Wa'a cheesaopua chaanerepua tiameo:

—Yooma ki ka'karuma nokiwameopua ti'tijoeeo, poanatupuapua pu'kao.

41 Waikao, yooma Riosichi simiyame Peero nayewaturia pichikekamea, ahpo paatonurerepua, yoomahka pipiripi Riosichi ma'chitaka, ahpo ki ka'karuma yoorariao. Waika taawechio, paika miiri ahka Riosichi eneparepua, te'ta Riosichi paparakao, yooma Eesusi ikiria pichikekameopua, iintoria. 42 Wa'a iika paatotiamea, yoomahka Riosi chiia na'naritorepua, pu'ka Eesusi ajawariae masiteriao. Puuu papatotiamea, waika o'inia ahpo nanapawirepua, wahjachi Eesusichi paparame ahjamao, kaawe erakoka teetomiaopua, Riosichi nayewamiaopua, Eesusi Aari Ko'karia, yorasimiaopua.

Pukerio aachin te'tereria Eesusichi paparakameo

43 Waika o'inia yomatiame Eesusichi paparakamea, Riosie tísia peeniatiwari tetewiwa mochitorepua, Eesusi ajawaria nokisiwaeopua. 44 Yooma Riosichi paparaka mochikamea, yoomahka ahpo kipotiame eneparepua, ihtaoi ahpo kipoteka mochipuameo. 45 Ihjia, a'chitia ahpo nakisiachi, ahpo ku'isiame enerepua, ahpo iinueka itapiti nehjisa. 46 Tiopachioi ki toarepua napawikaopua, senepi taawechi. Ahpo ta'pechioi napawisaoi tiame, yooma ahpo kaawe uuka mochitorepua, pu'ka Paamira Aari Koi'wameopua, koayaio. Wahjachi kooameopua tiameo, ahpo kipoteka ko'karepua pu'kao, nape kaawé erakoka. 47 Ihji we'wemera Eesusichi paparamea, tísia kaawe tetewiniame enerepua aaataeoi wahjachio. Puuu we'wemera Eesusichi paparasiamea, wahjachi paparakame ahjama enepasirepua, Riosie.

3

Chookopakame kokoriame yachapatewa

1 Piire taawechiamio, Peeroo Waani tiame tiopachi e'noiopua, arikiri
Riosi ahjama nayewamia tiopachio. 2 Wa'a tiopa muirachio, yasariai
aaata chookopakame kokoriame. Wa'a tiopa muirachio, puuu rojomi
kokoriamea, wa'a ujuparetiaipua senepi taawechio, ihko itamichiopua
wa'ao, Peeniatiame teewaeriachi muirachio. 3 Puuua, Peero Waani
tiame tiopachi muiyame tetewapao, ihko itanerepua pu'kao. 4 Nape
Peeroa Waani tiamea, chaanerepua:
—Ehsoo, taamo ne'nepao.
5 Waikao kokoriamea ne'neparepua, itapiti ahpo kiapuame maaeka.
6 Nape Peeroa cheerepua:
—Toomio ki iinuenia, nape aamo kokoriao aamo yachapatemia
iinuemenia: Eesusi Riosie Weratiameo, utewarie.
Wa'a cheesaopua chaanerepua:
—¡Werisísaa! ¡Kaaweruma oisísa saukame!
7 Waikao Peeroa ahjamina sekachi chapikao, werisipurepua.
Waikaopu chookopakame sautetiamea, pu'ka wa'apichi werisipu-
niaio, tonochi utewarepakaopua, oisirepua. 8 Wa'a iika oisisaa-
pua chookopakamea, tísia kaawe e'raka niinipakao, Riosichi pa-
pararepua; wa'a inisika pakirepua tiopachio. 9 Pu'ka chookopakame
oisikameo, yooma ti'tijoeri tetewarepua pu'kao, Riosio ahpo iintoria
pukachio, tísia cheriwema ki'yaopua pu'kao, tísia kaawéruma nae-
wakaopua Riosichio. 10 Yooma machirepua chookopakame saute-
tiameo, puuukopua chookopakame kokorekameo, tiopa muirachio
yayasamekoopua pu'kao, i'isaeri tiopachi, Peeniatiame muirachi
tewaniachi yayasariameo, ihko itaká. Wa'a iikame tetewikame
chookopakameo, yooma weruma peenia erakorepua chookopakameo,
wa'a ikikame tetewapao.

Peero masiteria tiopachi

11 Peeroo Waani tiame tiopachi ohjoio, pu'kao tiopateriami noki-
sioiopua Saromoni tewaniachi, puuu yachapakamea, chokichi wer-
itoriaipua tiameo. Waikao yooma ti'tijoeria, wa'a ihtoame tete-
wapa yachapakameo, wa'a ujumasirepua ne'nemia, tísia peenia
erakokaopua yachapariopa. 12 Peeroa wa'a noonoikopao, cheerepua
pu'kao:
—Eeme ti'tíjoeri, ¿achini iikai taamokamera weruma erakona
eemea, taamoe utewarie yachapaterio erakoka i'ka tijoe? 13 Ka'ipua.
Ki teemekamera iintokaitepua. Keepusao naaju. Ihji sautetiame aamo
tetewariaa, Riosikamera iintokamepua sautekao, ahpo te'ta utewarie,
puuu wa'apia Aurani Riosiwara, Ihsa Riosiwara tiame, Aakowo Riosi-
wara wa'achi. Puuu Riosiwara iintokamepua, aamo ehkoriami o'inia
Riosiwara. Puuu wa'api Riosi ihsikamepua, Eesusi werumatakaoiopua,
ahpo Seekaechitia yasimichioopua. Pu'ka eeme i'isaerio, Piiratochi
nehjaria meripuaichio, Piiratoo ki merinarioio aamo utewa yooraria
meripuaichioo. 14 Eemea Piiratoo, Eesusi Te'ta Kaawerumara puhje-
narioiopua, tijoe ko'yakamera itaria, puhjepuawichioo. 15 Wa'a nokaka
me'yakame eemea Eesusio, pu'ka Eesusi te'ta ki wahjiame ahjari taamo
ki'yameopua. Eemea pu'ka me'yarepua me'yao, nape Riosia eenechi

oijenaterepua pu'kao. Yooma i'kao, taamoe wa'api tetewakamepua,
teeme Eesusie wa'api ajawátiame. 16 Ihji tijoe aamo machiyachitia
ikiriao, Eesusi utewarira iintokamepua sautekao, tonochi utewatekao
oitekao. Ihji wa'a ikitiamea i'ka tijoechio, Eesusichi paparakapa wa'a
ikitiamepua, yoomá aamoo, tetewachi.
17 'Eeme no'o tetejimari wa'api, nane'renania aamoo, aamo
pa'pamiratuameopua tiameo, ki nane'riamekopua aatanakoo, wa'a
noonowiriopua Eesusi me'yakao. 18 Nape puuu wa'a aamo
noonowiriaa, wa'a teeremiapa wa'a noonowirepua, wa'a ikimio tuu-
tiamekapa, ehkoriami Riosi nayewaturaeo, Aapoeo chaachapariaipua,
ihji Riosi Uutiamea, tísia aiwameri puuua. 19 Wa'a teesoo pu'ka
aamo noonowiriawichioo, Riosichi e'enamitia eemea, apoe aamo
noonowiriawichioo, aamo cheriwemichiopua, pu'ka aamo noonowiria
Eesusichio, ki peteremichiopua wa'asio. 20 Wa'a aamo noonoisoopua,
eenechi uhjurepuame eemea i'ka Riosie Weratiameopua, pu'ka aamo
puuyetoka mochitoao weeechi yawichitumeriopua, apoe yasipami-
chiopua waikao, aamo yawichichitiao. Ihji enapuame aamo puuyeka
mochitoaa, ihji Eesusi puuua, ehkoriami Riosi nayewatura chaacha-
paria. 21 Nape Eesusia pehjio, tewekachi yasimeripua pehji, ahkasi
Riosi yahchariachisiopua ahpo eenechi enamiachio. Waika enasaapua
Eesusia, te'ta kakupachi aamo iintapameripua i'wao, te'ta ehkoriami
Riosi nayewatura chaachapariachitia. 22 Moisetaruai, ahpo Ehkoriami
Iyoterichio, cheeriaipua: "Apoe taamo Paamiraa Riosi, aamo tete-
jimarichi ma'chipamapua, piiripi noochitia Riosi naewame. Yoore-
puapua pu'kao, yooma ihtaoi aamo nuuriao. 23 Aaata ki e'wakamea
pu'kao, kihta teeremeripua Riosichio, poanachi te'teremeripua Riosi
ijinuwarachio, ki seená aampasi."
24 'Yooma puuu Riosi na'nayewakamea, wa'achi chaachapari-
amepua, yooma i'ka ikitiameopua, Saamueri taawechi o'inia ahkasi
ehpesi. 25 Yooma Riosi aamo kiamo tuuriaa ahpo na'nayewaturachio,
kajukame itipimeripua amochi enasoopua, pu'ka Nayewatura Riosi
enamo tuuria. Nane'riame eemea tiameo, Aurani ahjama ahpo
katewiaiopua Riosio, cheeriopua Auranio: "Amochi machenameripua
piiripi tijoe, yoomá weee mochikamewichioo, ki teesá kaawe iin-
tomeri." 26 Pukaepa aamo i'isaeri ti'tijoerio, Riosia Eesusi naawatesao,
amochikamera uhjurerepua pahchao, amochi pahcha cheriwepuawi-
chiopua tatakorio, aamo toinaresoopua aamo ki ka'karuma nokayao.

4

Peeroa Waania tiame, ya'yawichi iinatukewachi

1 Neipa taawechiamio, Peeroo Waanio tiame ti'tijoeri ahjama
nayewioio Eerusareni tiopachi masitekao, wa'a e'enarepua ookapi
tiopachi neesetori. Puuua piiripi kapitai yeeka e'enarepua, tiopachi
inatiame, naati yeeka tiame, saruseo ti'tijoe, puuua Moise nuurarira
neesetoame enerepua. 2 Puuua nekamucherepua Peeroo Waaniopua
tiame, Eesusio meritiai eenechi ahjariae, pichiwa iintapariopua tu-
uyopua, eenechi ahjaniameo. 3 Puuua wa'a erakoapao, chapisa
yeeteparepua pu'kao, nape tísia aarikopua wa'asio, meerewichio
toarepua katewepuao. 4 Nape muuwaeme ti'tijoe ooweru tiamea,
kaawe e'raka inamukamea pu'ka eenechi ahjapuame tuuyewario,

pichikerepua. Pu'ka wa'a ikipuame pichikekamea, ahkasi mariki miiri
enetorepua, ti'tijoeche ihtetakao.
5 Pu'ka meereo i'isaeri ya'yawichia ahpo napawirepua, Peero
katewemia Eerusareniopua. Wa'a napawikamea tiameo, tuuyewari
pa'pamuratuame enerepua, Moisetaru nuurari neesetoame. 6 Wa'a
mochirepua tiameo, Aanasi te'ta tiopachi paamiratuamera, wa'a ikisa
Kaija, Waani, Arejanto, wahjachi tiame te'ta tiopachi paamiratuameo,
tetejimara. 7 Waikao wa'a napawisaapua, ahpo napawiriachi upanu-
rarepua Peeroo Waani tiame. Pu'kao upatioopua, naasipa ajawaka
iinatukerepua, chaachapaka:
—¿Aatanachi utewaeka peenia nokayame eemea, pu'ka ki maaepori
aamo nokayao? ¿Aatana reesisewachi wa'a nokayame eemea?
8 Waikao Peeroa, Riosi Riosiwari ku'irae naewakao, cheerepua:
—Yooma eeme te'ta pa'pamiratuameopua ti'tijoeri, 9 i'ka rojomi
taamo cheriweka sauteria katewenariao, pukachi simiyame taamo
iinatukiao, 10 ma'chiame chanimania pu'kao, yooma aamoopua, yooma
aamo i'wa napawikameopua, yooma aaata i'isaeriopua tiame. Ihji
tijoe i'wa weeriame aamo tetewachio, Eesusi ihsikamekaitepua yacha-
pateka ahpo utewarieo, Nasare tijoe enekame, Apoe puuu aamo
merinureria, nape Riosio eenechi ahjateria. 11 Ihji Eesusia, aamo
wa'api ipaka tetewariapua, nape ehpeo tísia nateyame enepakame,
yomatiame ihta itapitichiopua. Ihji Eesusia, tehte te'ta nateyamechitia
enepakamepua, itapiti tehte te'ta kaari naawarachi yachaniamechitia.
12 Ki'tepua wa'asi i'ka weeechio, aaataai taamo tatakorio, te'ta puhji-
amea.
13 Waikaopua ya'yawichia, Peeroo Waani tiameopua, kihta seeweka
nayewiopua pu'kao oowera ti'tijoekai, tísia pepeniamekopua pu'kao,
tahpitika eraparepua. Waikao nane'rerepua pu'kao, Eesusi ihsiriopua
masitekao. 14 Waikaopu pa'pamiratuamea, pu'ka yachapatiamechi
simiyameo, kihta chaachapame e'rarepua, pu'ka saukameo wa'achi
weeriopua pu'kao tetewachi, yachapakame wa'asi. 15 Waikao Peeroo
Waani tiameo, ma'chi puuyanasaopua ku'itapio, aapoeche ahpo
nayeweka itipirepua waikao, ihtana ahpo noonowimiao. 16 Puuua
ahpo chaachaparepua:
—¿Achini yoorata teeme i'ka ti'tijoeo, i'ka nokariao i'wa Eerusarenio,
yooma nane'reniamepua wa'asio, ihji oika yachapatetiamea, pichi-
wakoopua? Pu'kao teemea, ka'chi iika ka'itametepua. 17 Kihta yoram-
etepua tiiao, nape a'chitiaoi teewetenia nakiyame puuua, Eesusichi
simiyame masitiao, ki weruma mehtamichiopua wa'asi. Mamajochatia
kaawepua pu'kao, teewemichiopua wa'asio, pu'ka Eesusichi simiyame
masitiao.
18 Wa'a erapasaapa puuua, Peeroo Waani tiameo, eenechi
ahpo mochikachi upanurerepua. Wa'a upasaapa pu'kao, ute-
waeme chaanerepua pu'kao, kiisi masitemichiopua wa'asi Eesu-
sichi simiyameo. 19 Nape Peeroa Waani tiame wa'a chaanetiapao,
chaacháparepua:
—Eemea, eeme wa'api ne'nepuapua aaatakamera yoorepuameo,
Riosioi, aamo chaachapaoi, 20 nape teemea taamoo, kiisi teewemeriko
erakoamepua taamo tetewariao taamo inamuriaopua tiame Eesusi-
chio.

21 Waikao isaeri pa'pamiratuamea, oowera mamajochasa toarepua Peeroo, Waaniopua tiameo. Ki wepisa toarepua pu'kao, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiameo, Riosi peenia ihsiwa pu'sereka tetewiriopua pu'kao. Pukaepa ti'tijoerio, majawekaopua tiame. 22 Ihji pa'pamuratuamea, kihta chaachapame erakorepua aapoeo, pu'ka sautetiameopua, apoe wa'api nayewame tiiopua pu'kao, ooka weerewa paamuamekopua tijoeo wa'asi.

Eesusichi paparamea, ahpo nayewatumia oisa teetowa itaniame

23 Waikaopua toitiapao, Peeroa Waania tiame, wahjachi Eesusichi paparame mochikachi nonowarepua. Pu'kao wa'a e'enasao, yooma tuuyerepua ahpo ikiriao, pu'ka pa'pamuratuame noonowiriaopua apochi, yooma ihtaopua tiameo, ahpo mamajochatiame. 24 Ihji Eesusichi paparame kaawe keepusaapua, yoomahka pirena kaawe erakoka nayewerepua Riosichi paparakaopua chaachapaka:

—Muuu te'ta yoomachi Paamiraa, Muuu amoe netekameraopua tewekao weeeopua tiameo, yooma ihtaoipua pa'weoi, taamo anachari kiamitiapua utewari, ki seeweka nayewatupuaichiopua aaataoiopua, yooma ihta amochi simiyame naawesariopua. 25 Muuua aamo Riosiwarieo, aamo Raawi seekarewachi naewakao, cheeriaimua:

¿Achini iikai ki no'o nakiyamea no'o puipameriko erakoame eemea,
ka'chi iika no'o newitome tiiai eemea?
26 Yooma ya'yawichi weeechi mochikamea,
pu'kawichio noochi nasiwamia pirenatuamepua, no'o Uuria
Weerariamechi nasiwamiaopua tiamé.

27 ’Puuu aamo Raawichi cheeriao, pichiwa ikikamechepua. Eerore yawichia, Poonsio Piiratoa tiame, seesenu ti'tijoeriopua tiameo, i'wa Eerusareni napawikamepua, aamo Uuriame merimia, Eesusi, pu'kao aamo seekarewachitia yasitoame. 28 Puuua, pichiwa wa'a noonowiretupua, te'ta aamo cheeriachitia. 29 Ehpeomua Apoe taamo te'ta Paamiraa, taamo ku'imitiapua ki majamichiopua taamo mamajochameo, taamoo, anachaka aamo nayewamichiopua. 30 Tamochi teerepuapua aamo seekao, amoe sautepuawichiopua aaataoi ahpo sautejeresoo, aaata aamo Taanachi paparakameo. Tamochioi itapiti aamo peenia ihsiwa yorajerasaa, taamo ku'ipapuapua aamo tetewitepuaichiopua utewarirao.

31 Kajutiopa Riosi nayewekao, wa'a mochikachio noonorepua, Riosio wa'a kahtiopa ahjama. Pu'ka noonosoopua yooremina mochikamea, ahpo iikachio peenia eraparepua, Riosi Riosiwari apochi eenariopa. Pukaepa wa'a puuyasaapa, oisa e'raka nayewasirepua eenechio, Riosi tuuyewario.

Yoomahka ahpo iinuwao, ki ahpochewichio erakowa

32 Eesusichi paparamea muuwaeme enerepua, yoomahka pirena, ahpo tetejimachitia mochikame. Pukaepa yooma ahpo iinuekao, ahpo kipotepuamewichio iinuerepua. 33 Waikaopu yooma puuu Eesusi ajawariaa, utewaeme te'teretorepua ahpo Paamira Eesusi oijenaria naewatukao. Riosiai epeche teetorepua pukachio, ahpo ku'isika cheriwewaeo. 34 Eesusichi paparamechio, kitererepua chorowaniamea. Weewaemeai, kariwaemeai ahpo ijinuwa nehjisaapua, 35 Eesusi ajawaria kiasirepua, kehkisa ahpo ku'inariaeopua. Waikaopu Eesusi ajawaria yooma Eesusichi paparakameche, kiasirepua naachutekao,

ki cho'chorowamichiopua pu'kao. 36 Weee nehjiwa naewaniachio,
wa'achi yasariaipua piiripi tijoe Oose teewaeme, puuua Wenawe
teewataniame eneriaipua Eesusi ajawariaeo. Puuu teewaraa, “Kaawe
Erapatiame” chaniwame puuua. Puuu tijoea, tiopachi ku'yame
eneriaipua, Chipire tewaniachi o'inia eenakame eneriaipua, pawe-
nasipa weeechi. 37 Ihjia ahpo weewa nejisaopua, Eesusi ajawaria
uujuyeparepua toomio, naachutepuaichio kooame nakisiameo.

5

Ananiaa tatakoriwa, ahpo uupira Saajira tiame

1 Nape piirechi tijoea, ki wa'achi iintorepua, Anania tewaniamea
ahpo uupimaopua Saajira tewaniame. Puuua ahpo weewa nehjisaa-
pua, 2 paikapi toomi ahpowichio katewesaopua, ki ahsieme i'yetorepua
Eesusi ajawariaopua, pu'ka nehjitiame toomio. Ihji Ananiaa, wa'a
eenakaopua yooma Eesusi ajawaria ajakachio, wehchi to'weparepua
toomio cheeka:

—I'wa maani weee taamo nehjaria toomia. 3 Waikao Peeroa
chaanerepua:

—Anania, ¿achini iika aamo toakamua Satanasie wisikuepuawi-
chioo, Riosi Riosiwarikamera aamo wihkuenaremichioo, ki ahsieme
aamo wihkueka upamichiopua toomio? 4 Ke'chu nehjiwai weeea,
¿ki aamo weeekosakaipua? ¿Achini iikai wihtumio o'raka neh-
jaka eemea weeeo, ki ahsieme upanariapa toomio ki wihkuame-
chitia, aamoo te'ta weeka nehjariachitia tetewipuawichioo? Puuu
aamo iintoria, ki nu'unti wihkuatiamepua Riosiwichiokamera, ki
ti'tijoeriwichiokamera.

5 I'ka inamusache Ananiaa, mukukame wichirepua. I'ka
tetewikamea wa'a ikitiopao, ki nu'uti iyoripo eraparepua Riosio.
6 Waikao wa'a e'enaka aaata tehtemaria, wisasorie ikapisapao
weerewarao, apechunasa i'torepua wetemajimia.

7 Paika keenako tepepio, puuu uupiraa wa'a eenarepua. Puuu
uupiraa kihta nane'riame eneriaipua pehjio, ahpo kuuna ikiriao.
8 Pu'kao Peeroa chaanerepua:

—¿Eee kehkichi nehjaka eemea weeeo?

—Eje'e. Wa'a kehkichi nehjitiapua —cheerepua.

9 Waikao Peeroa chaanerepua:

—¿Achini iikai wa'a noonoimo o'raka eemea, aamo tísia kokosa-
puame tiame Riosie? Ka'chi ikimete muuua ehpeo. Ne'neo wa'a
ajakameopa, aamo kuuna i'tokame puuuapa, wetemajimiao; ehpeo
aamopechi i'tomia e'enakamepua.

10 Wa'a chaanesoche Peeroo, mukukame wichirepua ikanati, pu-
uuai. Pu'ka tehtemari muioipa, mukukame poirepua wa'asi.
Waikao ma'chipasaapua, kuunara wetemajitiachi wetemajirepua
tiame. 11 Yooma ti'tiopachio, aaataai i'ka ikitiame inamukameopua
tiameo, tísia majaka inamurepua, wa'a ikitiameopua wa'a.

Eesusi uhjurawaa muuwaeme ki maaenari yoorani

12 Yooma puuu Eesusi ajawariaa, ki ookapi Riosi peenia ihsiwa
tetewiterepua ti'tijoeriopua, Eesusi utewarieo. Eesusichi paparamea,
eepi nanapawiriaipua tiopatereo, Saromoni tewaniachio. 13 Wahjachi
ti'tijoeria, kaawe tetewiriaipua pu'kao, nape ki nanapawiriaipua

ahjama, tísia iyoriniame tetewapa wa'ao. 14 Nape wa'atioipua,
Eesusichi paparamea, epeche epecheche teetorepua muuwesikao,
ti'tijoeopua, ooweru tiame. 15 Muuwaeme ti'tijoeriaio, e'taparachi
puyanariaipua ahpo kokoriamewao pooesuwe Peero u'matomiachi
toamia, Peero ekawiraraa ahjachi u'matosaapua sautemapua, er-
akokao. 16 Ahkasi Eerusareni mochiwachiamioi wa'achi noonoirepua,
Peero u'matomiachi puuyanekaopua kokoriameo, pooechi. Waikao
yooma Eesusi ajawariaa, yooma kokoriame Eesusichi paparaka saute-
sirepua, wa'ami u'umatokao.

Eesusi ajawaria chapipuame naanaritowa

17 Wa'a tiame inamukapa napawikarichi pa'pamiratuamea, wahjachi
tiame saruseo ti'tijoe pirenaturiai, kiisi kaawe erakore puuua ahpoche
tísia erakowae pochikapa, muuwaeme ti'tijoe ooweru tiame Eesusi
ajawariakamera na'naritoamekopua. 18 Waikaopua, pu'ka Eesusi
ajawariao chapisaopua, yeeteparepua meeresi. 19 Nape tewekachi
Riosi ku'iwaria, wa'a eenaka tukaoo, wahjonerepua Eesusi ajawariao,
yeetaeka mochikachio. Puuua yeetapuka puuyanasaopua, chaanere-
pua:
20 —Eemea, simitepuapua tiopachio masitekaopua ti'tijoerio, pu'ka
weemera ahjarichi simiyameopua.
21 Wa'a chaanetiamekapa Eesusi ajawariaa meere piario, simitere-
pua masitekao, wa'api tiopachio.
Waikao wa'a nokayoiopua masitekao, puuu te'ta isaeri na-
pawikarichi pa'pamuratuamea, eenechi napawirepua, ahpo yeetepari-
achi simiyame katewemiaopua. Wa'a napawisaopua, Eesusi
ajawariao, upanurerepua eenechio, pu'ka noonowiria katewepuawi-
chioopua. 22 Nape wa'a yeetepatiachi e'enasaapua i'norameria, ki
aaata tewarepua yeetepatiameo. Wa'a ikisaopua, wa'atia nonoware-
pua, ahpo pa'pamuratuamechi tuumiaopua. 23 Pukachi e'enakaopua
chaachaparepua:
—Ki'tiapua wa'ao. Yooma yeetaeka weririapua weeriao, inatiameai
wa'achi ajariapua ajariao, nape taamo yeetapusa ne'nioipua yoorem-
inao, ki'tia wa'ao aaataai.
24 Waikao yoorewa inatiame kapitairaa, tiopachi neesetori
pa'pamuratuamea tiame, i'ka inamukapao, wekana erakokao
chaachaparepua: “¿Ihtana ikiniamekosapua naaju i'wao?” 25 Wa'a
erakoiopua pehjio, wa'a eenare aaata tijoea chaanesikao:
—Aamo karichi mo'ariaa ti'tijoe, waami nokayamekapua tiopachi
masiteka.
26 Waikaopua tiopachi inatiame kapitairaa, piirechi yeeka simirepua
tiame, pu'ka Eesusi ajawaria ahpo yeetepariachi i'noramiaopua. Nape
ki e'raka chapisa u'parepua, majawiapa pu'ka ti'tijoeriopua, ahpo
pasipupuawichioo. 27 Waikao pa'pamiratuamea, ahpo mochikachi
u'yepatiaapua pu'kao, naasipa ajawaka iinatukerepua pu'kao:
28 —¿Ki utewaeme wa'ineka teeme aamoo, ki masitemichiopua
wa'asi Eesusichi simiyame utewario? ¿Ki wa'a noonoire eemea
ohsotia? ¿Ki yomachi Eerusareni pochiware eemea aamo masiti-
aeo? Eemea pukaeo taamokamera sahtuchamepua, pu'ka Eesusio
taamokamera me'yario tuuka.
29 Waikao Peeroa, wahjachi Eesusi ajawariaa tiamea, nehjiarepua:

—Wa'atepua tiiao, nape teemea, Riosikamera yooremetepua, ki
ti'tijoerikamera. 30 Pu'ka Riosi taamo ehkoriami mochikame Riosi-
warao, pu'ka Eesusi eenechi ahjatekame, pu'kao aamoo, kurusichi
chuhchaka me'yaria. 31 Pu'ka wa'api Eesusio Riosia, eenechi ahjatere-
pua, wa'a iintosaapua, epeche te'ta weruma yasira ki'yarepua pu'kao,
ahpo ahjamina yasimichiopua, te'ta ki nu'uti weruma Paamirachitia
yasimichiopua. Riosia pu'ka Eesusio ahpo ahjamina yasakao, te'ta
ki nu'uti Newipatiamera enepaterepua pu'kao, yooma isaeri ti'tijoe
ooweru tiameo, cheriwepuawichiopua tatakoririao, yooma ahpo ki
kaawe nokayao pichiwaka toinaresoopua. 32 I'ka Eesusi Riosi eenechi
ahjateriao, tamoe wa'api tetewikamepua. Yooma wahjachi Eesusichi
paparamea, ki tetewameai Eesusi oijeraniao, Riosi Riosiwariae ahpo
nane'retia te'ta pichiwatame puuuai.
33 Waikaopua aapoe noonowirio tuuwapa Eesusi me'yakao, ki teesa
nenekarepua, ahkasi ko'inareka Eesusi ajawariaopua. 34 Nape piiripi
parisero tijoea, Amarieri tewaniamea, werisika ma'chi uhjurarepua
ku'itapi Eesusi ajawariao. Ihji Amarieria wa'a mochiwachio, tísia
nakiwame eneriaipua, Moise nuurari masitiame. 35 Waikao ihjia
pa'pamuratuameo, chaanerepua, yooma wa'a napawikameo:
—Eeme isaeri ti'tijoe, aamo chaanemane no'o e'rao. Ki te'ta
yorajepo e'raninia i'ka ti'tijoeo, seenekachi ki kaawe teeremaoi
eeme. 36 Nane'riame eemea piie taawechiamio, Teurasi tewaniameo,
muuwaeme ahjama werisiriopua, weruma ahpo maaeka. Pu'kao
meriretiopua, yoomahka ahpo ahjama ohjoao, naao sientohka. Wa'a
iikapa puuua, yoomahka chi'ripaka kajurio. 37 Neipaoipua tiameo,
aaata Uurasi tewaniameai, wa'achi iintoriai puai, muuwaeme pirena-
tusao. Nape meriretu puai, pu'ka na'naritoameai, yooma chi'ripaka.
38 Pukaepa, ehpe tiiachio, toitia kaawe eneriaipua ohso kaawe. Oowera
ti'tijoerichi eename enesaa, wa'atia u'matomapua. 39 Senawato
seenekachi Riosichi eename enesoo, ka'chi iika saipatema eemea i'kao,
Riosichi nasiwame enemeri eemea, Riosi puipanariame.
40 Waikao Amarieri chiia kaawe e'resaapua, uhjurarepua waikao
Eesusi ajawariao, upapuaichio. Upasaapua i'kao, ki oosa naewanure-
saapua Eesusio, wepisache toarepua pu'kao. 41 Waikao wa'a weruma
napawitiachi puuyaiopua, ka'chi erakorepua Eesusiwichio wepiretia
aiwakaio, ohsotia kaawe erakorepua wa'a yoratiaiopua. 42 Wa'a
yoratiai puuua, kaawe erakoka simiterepua Eesusichi simiyame ma-
sitekao, senepi taawechi wa'api isaeri tiopachio, yomachi wa'api
mochiwachiami ta'pechiamiopua tiame.

6

Oowisani tijoe naachutari ajawatiame

1 Pu'ka taawechiamio Eesusichi paparamea, epeche teetorepua
muuwaepakao. Wa'a teetopa i'isaeri ti'tijoeri rieko naeraemea tiame,
ki kaawe erakorepua, ahpo wahjachi i'isaeri eureo naewamechio,
ahpo tetejima ki kukunaemeo, ki ajasepo tuuka kooameo, senepi
taawechi naachutaniameopua. 2 Waikao puuu oosa mariki aampa
ooka Eesusi ajawariaa, napawinurere puuua, Eesusichi paparameo.
Napawisoopua piiripi puuu Eesusie ajawatiamea, cheerepua wa'a
napawikameo:

—No'o keepumitia yoomahka. Ki yekimeri teemea naachutakao,
ki toime tiiapa teemea masitekao, Riosi kaaweruma tuuyewari tu-
uyekao. 3 Pukaepa ajawatia kaawepua aaata kooame naachutameri.
Aamoe chaachapamitia eemea amochio, aatanakamera ajawapuame
amochi uuka oowisani ti'tijoeo, nape ka'karuma ijinatamera ti'tijoe,
ahsepari ahjachi oowe e'repua te'teriame naachutapuawichioo, apochi
yahchaka ohjoamera Riosi Riosiwario, kaawe e'rariwa tiiame.
4 Wa'atiaopua teeme Eesusie ajawatiamea, wa'apitia simitemapua ma-
sitekao, Riosichi itasikaopua tiame aamo kaawe te'teretopuawichioo.
5 Waikao chaanetiamea, yooma ahka ahpo pirena kaawe iin-
tasaapua pu'kao, apochi i'yasaapua aaatao, Teiwa uurepua piiri-
pio, kaawerumakoopua pu'kao, soparame yahchamekopua apoc-
hio, Riosi Riosiwario. Wa'achi te'teriame uuretupua wahjachioi,
Eeripeopua, Poorokoroo, Nikanoriopua tiame, Tiimoni tewaniame,
Paramena tewaniame tiame, Nikorasi Antiokía ohjoekame tiame.
Ihji tijoea pukerio, isaeri tijoe enepakame, ehpeopua Eesusichi pa-
parame. 6 Wa'a ikisaopua i'ka oowisanio Eesusi ajawaria u'yeparepua.
Waikaopua Eesusi ajawariaa, ahjachi seekarepaka Riosichi naewakao,
pu'kakamera uurepua naachutamichioo.
7 Waikao puuu Eesusi ajawaria nokisiachio, Riosi kaaweruma tuuye-
wari tuuyekao, epeche mehtasirepua Eerusarenio, wa'ao, yomatiame
wa'a weeechiamiopua tiame. Wa'a ahkaoio, ahkasi muuwaeme isaeri
tiopachi neeseriosiai, Riosichi papararepua.

Teiwa chapisa i'toniame, te'ta weruma kateweri napawirachi

8 Teiwaa, piiripi puuu naachutamea, weeka itapiti peenia ihsiwa ih-
sikamepua tiameo Riosi ihsiwaeo, muuwaeme ti'tijoeri tetewachiopua,
ti'tijoeria pu'sererepua Teiwa masitiao. 9 Nape Puhku Puhjetiame
napawikari tewaniachi te'teriamea Eerusareni o'inia e'enakamea, kiisi
pu'sereka tetewarepua Teiwa masitiao. Pukaepa Teiwa masitiao,
o'inerepua Teiwa chiia ka'itakao. Yooma puuua Aasia weeechiami
o'inia e'enakame enerepua, Siirene tewaniame mochiwachi, Arejanti
mochiwachi tiame, wa'a ikisa Seerisia mochiwachi. 10 Yooma ihji
ti'tijoea Teiwa newitonariaipua, ka'chi iika newitome teererepua,
Teiwao Riosi ihsiopa ahjama ku'isikao, ahpo Riosiwarieo. 11 Waikao
puuu ti'tijoea, ki newitome tiiapa Teiwao, aaata nateterepua Teiwa
wenejimichiopua, Eerusareni ohjoemechiopua. Ihji natetetiamea
waikao, ahkaoi oiyachio chaachaparepua wenejikao: “Na'ara chiiame
inamukame teemea, Moise masiteriao, wa'a cheekaopua, na'arinapua
Riosio.” 12 Wa'a chaachapakaopua, weeru noonowiterepua ti'tijoerio
ki kaawe erakoteka, wa'achi chaachapakao ki kaawe erakoterepua
tiameo, isaeri pa'pamuratuameoi, ahkasi tiopachi iyoteri ti'tijoeoi
nenekaterepua. Wa'a iikapao, Teiwa chapisao, weruma kateweri
napawirachi uparetupua. 13 Wa'a napawitiachi upasaopua, puuu
wihtuka wenejiamea, chaachaparepua:
—Ihji tijoea, kiisi teewenarepu na'ara cheekaopua, i'ka taamo tiopao,
Moisetaru nuurai taamo iyoria. 14 I'ka Teiwao chiiame inamuka
teemea, Eesusi Nasare tewaniameo, yooma ru'minamio tuuyamekapua
i'ka tiopao, pu'ka Moise nuurari taamo yooriaopua tiameo, yooma
taamo toitemio tuuyapua tiameo, taamo ehkoriami o'inia taamo
nokisiwaoi.

15 Nape Teiwaa wa'a chaachapaka wenejiniaiopua, sewina iikaopua
nanarirao, Riosi ku'iwarika tiame eneparepua, tewekachi eename.

7

Teiwa ahpo nehpupaka naewa

1 Te'ta neeseriosia, iinatukerepua Teiwao:
—¿Pichiwapu ihji aamo chaachapawaa?
2 Waikaopua nehjiarepua:
—Ka'íí, ki wa'atepua. No'o keepumitiaopua ku'itapiooio, yooma
eemea pa'pamuratuamea, yooma eeme keepuamea tiameo. Riosia,
Auranitaruo tetewiterepua ahpoo, taamo ehkoriami Meesopotami
weeechi kahtioiopua pehji, ke'chu Aarani mochiwachi eenoiopua.
3 Riosia chaaneriaipua pu'kao: “Machenamitia aamo weewachio,
aamo tetejimachio, wa'a ikisaomua, no'o aamo tuuyemiachi weeechi
siimitiapua.” 4 Waikao Aurania Riosie siminuretiapao, Kaareo weeechi
machenasaopua, Aarani weeechi eenarepua mochiwachi. Neipao
wa'ao, ahpo noono mukisoopua, Riosia i'wa u'parepua, ehpe aamo
mochikachi. 5 Aurania waikamio kihta weewaeka yasariaipua, ahkaoi
i'wami ahpo ohjoekachio. Nape Riosia i'wami kiamo tuuriaipua
weeeo, ahpo tatana tatanasiwachiopua tiame. Pu'ka ahpo wa'a
chaanetiameo, ke'chu aaata tatanaekoi eneriaipua. 6 Nape Riosia
Auranio chaanekame eneriaipua tiameo, pu'ka tatanachi puuyakameo,
seesenuchitia mochimerikopua wahka seenu weeechiopua, puhku-
chitia, naao siento paamuparichisi. 7 Nape Riosia pu'ka puhku-
chitia mochitiameo, cheerepua: “Neeea pu'ka aamo puhkuekachitia
mochitiameo, ki teesa aiwatemania pu'kao. Nape neipa wa'a no'o
puuyanasoopua pu'ka i'isaerio, noochi paparameripua, i'wa no'o
upasoopua eenechi.” 8 Riosia wa'a cheesaapua ahpo kateweka Au-
rani ahjamao, pu'ka Auraniopua ahpo kateweri naaniatiwachitiao,
ahpo siichitepujewerepua, yooma ahpo tatanaopua tiame tehtemari.
Neipamio Aurania, pahcha weeriame tatanaesaopua, osanao taawe
i'toi siichitepurepua, Ihsa tewaniameo. Ihsaai, wa'achi iintorepua
ahpo taanachi Aakowooi; puuu Aakowoai tatanatasikaopua, wa'achi
inisirepua siichitepuwa inisikaopua tiameo, yooma ahpo oosa mariki
aampa ooka tatanasiriao.
9 ’Ihji Aakowo tatanaraa, epeche kaawe tetewiniopua ahpo pooni
Ooseo, ki kaawe erakorepua papachiraa pu'kao. Wa'a tiiame ki kaawe
erakoapa puuua ahpo poonichio, ti'tijoe tarayamechi nehjarepua,
Eejito siimpamechi. Nape Oosea wa'a yooratiaio, tísia kaawe teeremiai
teeerepua Riosieo. 10 Riosia, yooma ihta a'chi ikiyoio, nehpuparepua
pu'kao. Neipamio Eejito weeechioo, Riosia Ooseo, ki teesa tiame
machiwari ki'yarepua pu'kao. Pukaepa Eejito yawichia, Araoni
teewataniameapua tiameo, tísia kaawe tetewapa pu'kao, weruma
ye'kamechitia yahcharepua pu'kao, yooma ahpo kariwachi neese-
toame, yomatiame weeechiopua tiame, Eejitoo.
11 ’Wa'a weruma teereka kahtioiopua Ooseo, wa'a pu'ka taawechi-
amio, weruma toorewi eenarepua, yomachi Eejitoo weeechiopua, wa'a
ikisa Kaanani weeechi tiame. Pukaepa taamo ehkoriami noonoria,
ka'chi ikime erakorepua tooremuri. 12 Waikaopu taamo noonori
Aakowoa, Eejito ki tooremuniame inamukapa tiirikowichioo, wa'a

uhjurarepua waikao, taamo ehkoriami noonoriwa papachiopua, tiiriko
tarijupamichiopua wa'ao. Ihjia pahcha simiyamechi enerepua pukeri.
13 Oosea, oosa simiyachi uhjuratioi ahpo papachio, ahpo ma'chiterepua
ahpo papachio. Wa'a iika nane'reretu Eejito yawichieo, Oose tete-
jimaraa. 14 Ehjepamio Oosea, upanurarepua ahpo noonoo Aakowo
tewaniameo, yooma ahpo ta'pechi tetejimaopua tiame. Puuu ta'pechi
tetejimaraa, paika weerewa oosa mariki aampa mariki enerepua.
15 Waikao Aakowoa, wa'a iika Eejitoo, eenarepua. Wa'a ohjoekai
mukurepua, taamo noonori tatanaraapua tiame, yooma wahjiparepua
wa'a. 16 Ihji weerewaraa Kaanani weewarachi i'tosiretupua, Siikeni
weeechi toasimia, ehkoriami Aurani tarariachi, wahjipame toapua-
chio. Puuu weeea, Aamori tewaniamechi tatanara, taritiame.

17 ’Amori asiyoi Riosi Aurani kiamo tuuriachi weeeo, ki ookapi
muuwekame eneriai i'isaeriapa, Eejitoo. 18 Waika taawechiami
Eejitoo, piirechi yawichi yasiparepua, Oose ki nakiyame. 19 Ihji
yawichia, taamo ehkoriami noonoriwao, ki nu'uti tesiwa yooraka
tetewarepua. Puuua taamo yayawaopua tiameo, ki nu'unti na'ara
yoorarepua pu'kaoi, ahkasi pu'ka kohjawaraopua yooma ihpapanura,
toore wahjipamichiopua pu'kao. 20 Pu'kachi taawechiami naawariai
Moiseai, puuu kohjaa tísia peeniatiame eneriaipua. Ihji kohjaa, paika
meecha inateretupua, ahpo yayawaeopua petechio. 21 I'ka kohjao
paika meecha i'toiopua, akisuwe neerochi toiretupua apoe yeeyeraeo,
aaatae teipuaichiopua pu'kao. Waikao wa'a eenaka, yawichi maaaraa,
neerochi po'yame tewakaopua itapitichi pohjachuka, apechunarepua
pu'kao. Wa'a ikisaopua ahpo taanachitia weripaterepua. 22 Waikao
Moisea, yooma masiteretupua, Eejito te'ta pepenipari machiwariopua.
Ki teesa peeneka nayewame eneparepua, ahpo yooraoi, tísia inatame.

23 ’Moisea, ooka weerewa paamuaipua, ahpo tetejima tekipanachi
ne'nemia, machenariaipua, i'isaeri ti'tijoeri. 24 Wa'a oiyai tekipanania-
chio, aaata ahpo tejima wepayame tetewapao Eejito tijoeo, me'yarepua
pu'kao ahpo tejima nehpupakao. 25 Ihji Moisea, ahpo pahtepo
o'rariaipua, apoekopua ahpo tetejimao, Eejito puuyanamerio, nape
aapoe, kiisi pahterepua. 26 Pu'ka meere eenechiopua, Moisea, eenechi
nateparepua nasiwaniame, nape ooka isaeri wa'api ahpo. Puuua
pu'kao, ta'omakao chaaneriaipua: “Ka'te nasiwaa, ¿achinikai nasiwani
eemea, eeme wa'apikai?” 27 Waikao Moise tejimariaa, chaanerepua:
“¿Achinikai papakinamua tiame taamo nasiwachio? ¿Aatana aamo
weerakame aamoo, taamo ta'omamichioo? 28 ¿No'okosa merinare-
mua tiameo, tapana aamo me'yariachitia, eejito tijoe?” 29 Moisea wa'a
tiame inamukapao, simirepua Eejitoo. Mehka u'marepua Mariani
weeechi, wa'ao, seenuchitia ohjoerepua. Wa'ao neewisaapua, ooka
tatanaerepua.

30 ’Wa'a Mirianio, ooka weerewa paamupari ohjoekaio, wa'a waki-
wechi, waapi Sinai kaawichiami oiyoio, wa'a nayewere Riosia, weeru
kuhsichi tajenakaopua. 31 Moisea waikao, weruma ihtanakaitepu era-
pakao, ne'nemo oraparepua waapi weripaka. Nape Riosia waapi weri-
toio, chaanerepua: 32 “Aamo ehkoriami Riosiwara neeea, Aurani Riosi-
wara, Ihsa Riosiwara tiame.” Waikao Moisea tísia majarepua. Oowera
chachapia ihsirepua majakao, kiisi ne'neme e'rareoipua wa'a tajenari-
chio. 33 Waikao Riosia cheerepua: “Pujisa mo'korio, aamo kaakaopua

tiame, no'o tetewachi werika, yooresa. 34 Ma'chiame tetewaninia no'o
mochiwario, Eejito mochikameo, tísia aiwaka mochikopua pu'kao,
tesiwa chaachapaka, pukaepa tekikamenia ku'imia pu'kao. Muuu
enemeripua puuua, pu'ka ti'tijoeri ku'imeriopua no'o ku'ika.”
35 ’Ihji kuhsichi nayewakamea, i'ka Moise wa'api weerarepua Eejito
uhjurapuaichio, ahpo tetejima nehpumichioopua, Riosie paamiratu-
amechitia, i'ka Eejitoo kahtioio: “¿Aatana aamo weerakame aamoo
taamo ta'omamichioo?” chaanetiame. 36 Wa'a ikire Moisea wa'ao.
Waikao Riosia pu'kao, ki ookapi peenia ihsiwae yorateka, puuyanare-
pua Eejitoo, ahpo utewarie ku'ikao Moiseo. Ihji peenia ihsiriaa, Eejito
mochikoi enerepua pukerio, neipao Pa'we Sehtanamechi paatenioi,
wa'a ikisa wakiwechiami nokisinioi, ooka weerewa paamuparisi.
37 Moise wa'api enerepua, isaeri ti'tijoerio chaanekamea: “Riosi
aamochi machenatemapua piiripi, noochitia Riosi nayewatura.” 38 Ihji
Moise wa'api enerepua tiameo, isaeri ti'tijoeri, wakiwechi nokisioio
paamiratuame. Puuua enerepu tiameo, Riosi ku'iwari ahjama
nayewakamea, te'pa Sinai kaawichiopua. Puuuchi enerepua tiameo,
taamo ehkoriami noonori ahjama yasakamea, pu'ka Riosi nuurari
taamo a'chi teeka mochitopuameo, tuuyeka.
39 ’Nape pu'kao, taamo ehkoriami mochiriamea, ki yoorere-
pua pu'kao, ohsotia ahpo iikachiopua, sewina erakorepua, Eejito
nonowanarewa eenechi, Eejito ti'tijoechitia mochitonarewa. 40 I'ka
Moise sinai kaawichi ihsioiopua, Riosi nuurari kianioiopua, taamo
ki'yami mochiriamea, chaachaparepua Aaronio: “Muuua, taamo
netekemita itapiti taamo ahjachi paparamia, i'ka Moisea Eejito taamo
ku'ika puuyanakameapa, ki naaniajupua puuuapa wa'asi, itapiti
ikireoipua.” 41 Waikao Aaronia, wakasi taanara riosirewa netekere-
pua, yooma ti'tijoeri ku'iwae itapiti netetiamee o'roe, pu'kao pu'ka
riosieka mochimichiopua. Wa'a ikisaapua pu'ka ahpo riosi nete-
riaopua tooroo, wakasi me'resa manawerepua, kohseka. Waikao wa'a
noonoisao, ahpo wa'api netetetiachi, ahpo riosiwaka paparawerepua,
pahkotekaopua. 42 Waikao Riosia towarepua pu'kao, ahpo wa'api
riosichi neteria, paparaweka mochimichiopua, itapiti so'soporichiopua
tiame, paparawemichiopua tiame. Pu'ka wa'a tiame noonowitiame
chaachapare Riosi ehkoriami nayewaturaa taamo ehkoriami mochiri-
amea, eee chaachapaka iyoteriaopua Riosieo:
¿No'o oowekamena eemea wakiwechi nokisiaio,
no'onawichio kohsekamena eemea,
no'owichio kaaweruma erakokaopua aamo iikachio?
43 Eemea no'o iyoriwa karitera mooketoriaipua mooketoao,
nape ki ka'karuma iikaeka,
ohsotia eemea, aamo neteriakamerachi, inataka nokisirepua,
Mooroki tewaniame aamo riosiwatiachi.
Wa'achitia tiameo, Reejani so'porichi paparare eemea tiame,
wa'achi tiiame so'pori netesa.
Pukaepa Wawironia aamo i'totemania,
seesenuchitia mochimichiopua wa'ao, puhkuchitia.
44 ’Puuu iyoriwachi Riosi karitera i'toniamea wakiwechi nokisinioio,
Riosi te'ta cheeriachitia netetiame enerepua, ehkoriami Moisetaruo,
Riosi cheerio tuuyeriachitia, ahpo moochi tetewiteriachitia tiamé.
45 Pu'ka Osuwetaru ahjama nokisinioio ahpo Riosie kiapuaopua

weee, pu'kao wa'a mochikame u'yerioiopua weeeo, pu'kachi mookeka
nokisiriaipua tiame, pu'kachi Riosi karitera iyoriwachi. Ihjia Riosi
karitera i'tokao, wa'a nokisiretupua ahkasi Raawitaru taawechiamisi.
46 Raawitaru eneriaipua te'ta weranariamea, Riosi kaari tiopao, wa'a
ohjoremichio Aakowo Riosiwarao, wa'a enapaka paparapuawichiopua
Riosichi iyorikao, yoomá i'isaeri ti'tijoeriopua tiame. 47 Nape pu'ka
tiopao Saromonikamera iintorepua, te'ta weerakao, 48 Riosio ki
weeechi karichi ohjoemekoipua, Riosio Ehkoriami Iyoterichio, eee
cheeriopa:
49 No'o nuurari yasiraa tewekachi o'iniapua;
no'o ihteka kahtiachio weeepua.
Wa'a kehchuma kahtiame enesoopua weeechi ihtekao,
¿Kajutare eemea, no'o kariwa netekao, no'o kehchumawichioo?
50 ¿Ki Neee iintokamepu tiameo, yooma itapiti netekao?
51 ’Eemeai i'wa napawikamea, wa'achitia tísia peewaeme kuh-
taemepua, ki ku'rime tiiame Riosie ku'richaniaiopua. Eemea
wa'achi te'tiamepua aamo ehkoriami noonoriwachitia, tísia peewaeme
aamo iikachio, kiisi keepunariame eemea Riosio, aamo chaaneni-
ameopua Riosiwarieo. 52 ¿Aatana ehkoriami Riosi na'nayewatura, ki
na'ara yoorakamepu, aamo ehkoriami mochiriamea, aamo noonori?
Yooma pu'ka Riosi na'nayewaturaopua, kiisi kaawe yoorakamepua
pu'kao, pu'kao, Riosi Te'ta Kaawerumara enameriko tuuyoio, ohsotia
ko'yakame puuua pu'kao. Ahkasi ehpiami taawechioi eemea, wa'achi
noonoikamepua, ahkasioi pu'ka Te'ta Kaaweruma Riosi enameri tuu-
tiameopua tiame, me'yare eemeai. 53 Eemea pu'ka Te'ta Kaaweruma
Eesusi me'yakamekapao, kiisi iyorikame eemea Moise nuurario, pu'ka
nuurario eee chiiame: “Ka'te aaata merimitia muuua.” Puuu wa'a
chiiame nuurari Moise kiatiamea, Riosi apoe iintokamepua ki'yakao,
ahpo tewekachi nuurewarie ku'iwarie.

Teiwaa meriwame

54 Ihji isaeri pa'pamiratuame wa'a napawiriamea, ahpo wa'a chaa-
neniapao, tísia nekamuparepua Teiwachio, ki'pupaka taameo. 55 Nape
Teiwaa, kihta seeweka Riosi Riosiwarieopua, te'pa ne'nepaio, Riosi
tahpitira tiiari tetewarepua, tewekachi wahjorachio, Riosi ahjama
weeriame tetewarepua Eesusio, Riosio ahjamina kahtiachi. 56 Waikao
chaacharepua:

—¡Nee! ¡Wahjore tewekachio! ¡Wa'a weeri Eesusi Tijoe Tijoe-
tukamea, Riosi ahjamina!

57 Nape wa'a napawikame ti'tijoea, kiisi inamunariapa Teiwa chi-
iao, ahpo nahka to'pekao, yooma aampa e'enarepua Teiwao, weeru
chaachapaka. 58 Waikaopua chapisao, te'ta napawirachi ma'chipasao,
ma'chi i'torepua mochiwachio, merimia. Wa'a ikisaopua, yoomahka
pasipuka me'yarepua Teiwao. Wahjachi ne'neka ajakamea, ahpo
kaawe iintamechitia wa'a nokiwao, ahpo wakira pujisaa, Sauro
tewaniametere to'warepua, tarachi. 59 Teiwaa ahpo papaniaio, Riosichi
nayewerepua, cheeka:

—No'o Paamira Eesusi, no'o iikao, aamo kahtiachi no'o i'tomitiamua.
60 Wa'a cheeka chopokorieka weripakao, weeru sisinarepua cheeka:

—¡Eesusi, wa'a nokayoiopua i'kao, cheriwemitiapua!

Wa'a cheesache, mukukame wichirepua.

8

Aaata Sauro tewaniame Eesusichi paparame na'araria

1 Pu'ka taawechi Teiwa meritioio, wa'achi ihsiriai Sauro tewaniameai, puuu eneriaipua tiame, Teiwa merinioi kaawe iintameapua meripuawichioo. Ihji Sauroa, parisero eneriaipua isaeri tijoe.

Ihji Sauroa pu'ka taawechi o'inia o'inerepua, Eesusichi paparameopua tesiwa yorasikao, kokosa yorasikao, Eerusareni mochiwachio. Eesusichi paparamea muuwaeme eneriaipua, yooma Uurea weeechiamio, chi'rika mochikame, Saamaria weeechiami tiame, naatiche ki ujumakame eneriaipua, Eesusi ajawaria. 2 Riosichi te'teretoame ti'tijoea, Teiwa apechunasa wetemajirepua. Wa'a ikitiameopua, tísia naaracherepua pu'kao, yuuwesika. 3 Nape Sauroa simiterepua pu'ka Eesusichi paparameo, tesiwa yorasika, yooma ta'pechi pakisika puuyachasika pu'kao, ti'tijoeoipua ooweru tiame chapisaopua, perekarichi toamia.

Riosi kaaweruma tuuyewari, Saamaria mochikame sisinamuwa

4 Nape ujumakamea wa'a Eerusarenio, ahkaoi nokisiai, simiterepua Eesusichi simiyame nayewakao, Eesusi iintoriaopua ahpowichioo. 5 Eeripea piiripi puuu oowisani kunamukukame naachutemichio weratiamea, Saamaria eenariaipua muuwari mochiwachi. Wa'a enasaapa puuua, Riosie Weratiamechi simiyame nayewarepua wa'ao. 6 Eeripe nayewariao, yoomahka yooreka keepuretupua wa'ao, Eesusichi itakaopua, tísia peenia ihsiopa pu'kao, sautekao. Waikao ki ookapi puuua, Eesusichi papararepua. 7 Ki ookapi yachapaterepua tiame, ki ka'karuma na'arari yahchameopua, puuu na'araria, ki ku'ita siinakoka puuyaparepua puuyachaniaio; muuwaeme tu'ikameoipua yachapaterepua, rojomiwa kokoriame tiame. 8 Wa'a inisia Eeripe wa'a muuwarichio, weruma kaawe erakoretupua wa'ao.

9 Wa'a ohjoeriaipua piiripi tijoe, Siimoni tewaniame. Ihji tijoea, puusi wihkueka machiyame eneriaipua. Puuua, muuwaeme wihkuekame eneriaipua wa'asio, itapiti yooraka ahpo peenia ihsiwaeopua, yomatiame wa'a weeechi mochiwachiamiopua. Ihjia epeche machiyame ahpo tetewipuawichio ihsiame eneriaipua ki aaatachitia. 10 Wa'a ihsiopa Siimonio, yooma ti'tijoeria yooreka tetewiriaipua pu'kao, ahkasi ya'yawichiai peenia e'reriaipua pu'kao. Pukaepa chaachapame eneriaipua:

—Ihjiape, pichiwa Riosi utewara iinuemepua.

11 I'ka yooreka tetewakao, ki ku'itapisi wa'a te'tereriaipua wa'ami ohjoemia. 12 Nape Siimoni na'naritoamea ti'tijoeri, Eeripe nayewa Riosi ye'karichi simiyamera tísia pu'sereka inamukapao, Eesusi Riosie Weratiameo ahpowichio iintoriamekopaopua tiameo, Eeripechikamera eeneparepua, Eeripe chiiakamera pichikiapa. Wa'a iika Eesusichikamera papararepua. Wa'a iikopaopua pu'kao Eeripea, yooma paatorepua pu'kao, ti'tijoeopua ooweruopua tiame. 13 Waikao ahkasi Siimoniai kaaweruma tiiamekopua Eesusichi simiyameo, Eesusichi papararepua tiame. Wa'a iintokoopua pu'kao, paatoretupua tiame. Wa'a o'iniao, Eeripe ahjama oisirepua. Eeripe ahjama oikao, tísia peenia e'rerepua, Eeripe peenia ihsiao.

14 Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamea, Saamaria mochikameo,
apochi uuka mochiko tuuopa Riosi tuuyewariopua tiameo, Peero
uhjurarepua wa'ao Waani tiame. 15 Waikao puuu uhjuratiamea
Saamaria e'enasaopua, yooma Eesusichi paparakameo, Riosi Riosi-
warichi simiyame kaawe ma'chiame masiterepua. Chaanerepua
pu'kao aaata Eesusichi paparanaresoo, Riosia pukachio, ahpo Riosi-
wari yahchemerikopua, aapoeo pukae ahpo ku'ika mochitomichiopua.
16 Aaataai ki nane'reka mochitoriaipua, Riosi iintoriaopua aapoechio
Eesusichi papararíopao, pukachi yahcheriaopua ahpo Riosiwario.
Puuua oowera paatotiame mochiriame eneriaipua pehjio, Eesusichi
paparakao. 17 Waikao, Saamaria ohjoeme Eesusichi paparakameo
pahteriopapua Riosi Riosiwario apochi uuriamekopapua Eesusichi
paparaka, Peeroa Waaniapua tiameo, ahjachi seekarepasoopua, pirena
cheriwema ki'yarepua Riosio, Riosio ahpo Riosiwari ahjachi enepari-
opa.
18 Waikao Siimonia, Peeroo Waani tiameo, Saamaria mochikame
Eesusichi paparakamechi ahjachi seekarepakoopua Riosi Riosiwari
kiaretiawichioo, puuu Siimonia wa'a nokayopao puusi wihkueniame
maaerepua. Pukaepa wa'a nokiniameo, toomie tarinareriaipua,
wa'achi ihsinariapa. 19 Pukaepa eee chaaneriaipua Peeroopua Waan-
iopua tiame:

—Noochi nehjimitia pu'ka aamo pepenia nokaka, wa'achi ihsimi-
chiopua no'ooi, aaatachi no'o ihchepakoi seekarao, uutemichiopua
Riosiwario.

20 Nape Peeroa chaanerepua:

—¡Teesana ki inatanimua aamo chiia? ¡Aamo toomichi pika-
puapua ohso kaawe! Riosie kianiamea, ki toomichi kianiamepua;
Apoe Riosi ahpo Riosiwari ki'yaa, kihta natekachi ki'yamepua.
21 Wa'a cheekamekapa muuua, ehpe waanamio muuua, kihta ih-
simeripua Riosi tehkichio, kihta kaawerumakapa muuua aamo iika-
chio. 22 Yaapiti Riosichi aamo cheriwepua itamitiapua, yooma
tuuyeka aamo ki kaaweruma erapariao, nape te'ta pichiwaka Riosichi
tuumitiapua naaju. Aamo te'ta pichiwaka cheesoo Riosia, aamo
cheriwemapua. 23 Naaniaju noochio, tísia iinya tiiamechi aamo kahtio.
Aamo na'arariaa, aamo chapirepua wa'asi.

24 Waikao Siimonia nehjiarepua:

—No'owichio ka'chi ikimichio nayewamitiapua aamo Riosichio, ki-
hta no'o a'chi ikimichio no'o aamoo, ki kaaweruma chaaneriawichioo.

25 Ahpo uhjuratia kajusaapa wa'ao, pu'ka Riosi tuuyewari
naewakaopua, ihji Peeroa Waani tiamea, nonowarepua waikao
Eerusareni. Waikaopua ahpo uumatosiachiamio, yooma
masitesirepua mochiwachiamio, Saamaria weewachiamio.

Eeripe tomikatewiame nayewia, Etiopía ohjoeme

26 Neipatakirio i'ka Eeripeo, Riosi ku'iwari machejenerepua pu'kao.
Ihjia Eeripeo chaanerepua:

—Werisika muuua teetu siimitiapua, Eerusareni o'iniao, Kaasa
tewaniachi akipame pooechi.

27 Waikao Eeripea werisika simirepua, pu'ka pooechituo. Pooechitu
ihtoaiopua, wa'a nateparepua aaata tijoe, wa'achi pooechitu ihtoame,
Etiopía weeechi ohjoeme. Puuu tijoea, weruma teerewa iinueme

enerepua, Etiopía yawichi tomiwara katewekiame. Eerusareni o'inia
no'rakame eneriaipua, ahpo Riosiwa iyoririaiopua, kaawai kaaretachi
yasitoriaipua. Puuu Etiopía yawichia, oowitiame eneriaipua waika
taawechiamio, Kaantasi tewaniame oowitiame. 28 Ihji tijoea, Isaia
tewaniame iyoteria iyonasiriaipua, ehkoriami Riosi nayewatura iyote-
ria. 29 Waikao Riosi Riosiwaria chaanerepua Eeripeo:
—Kaareta chokichi weritomua.
30 Waikao Eeripea kaareta chokichi weritoaiopua, ehkoriami Isaia
iyoteria, iyonasiame inamurepua. Pu'ka iyonasiame inamukaopua,
iinatukerepua pu'káo:
—¿Pahtiamejoaremua pu'ka aamo iyonasiaó?
31 Waikao puuu tijoea, nehjiarepua:
—Ka'i, tehkipua pahteniaa ki aaatae masiteniaa. No'o ku'isaomua
pahchu, pahtiame enesaa.
Waikao utewa yoorarepua, ahpo ahjama kaaretachi mooenami-
chioo.
32 Ihji tijoe iyonasiriaa, eee chiiachi iyonasiriaipua:
Po'wachitia i'toretupua meriwachio,
ihchi itipirepua, po'wa poasikira sikiniamechitia.
33 Na'ara yooranioipua pu'kao, ki aawata eenarepua pejana naewameo.
Kiterema puuua tatanaraa, aaata ahpo naewapuameo, pu'kao,
ke'chu tatanaekoi u'yetiapa i'ka weeechio.
34 Waikao iyonamea Tiopia tijoe, iinatukerepua Eeripeo:
—¿Aatana naewaka cheekame ihji Riosi naewaturaa? ¿Ahpo wa'api
naewaka, aaata piirechikosaoi?
35 Eeripea, pu'ka wa'api iyonarichi nayewakao, kaawe tuuyerepua
pu'kao, yooma a'chitiame ikitiame Eesusichio. 36 Waikaopua yooma
Eeripe cheeria pichikekapao, ahpo paatomo eraparepua. Neeroi
maaniachi ajasitioopua tijoea, chaanerepua Eeripeo:
—Nee, i'wane maani neeroi; ¿ki kaawejoarene i'wa paatotia?
37 Eeripea chaanerepu pu'kao:
—Eje'e. Kaawepua, nape pichiwa aamo pichikesoo.
Tijoea waikao nehjiarepua:
—Aamo pichikena neeea, pu'ka Eesusi Riosie Weratiameo, pichiwa
no'owichio mukuriopua, apoekopua tiameo, te'ta Riosi Tijoe-
tukamekoo.
38 Waikao tetekisaapua kaaretachio, neerochi muika paatoretupua
Eeripeeo. 39 Neerochi puuyatiaopa, Eeripea ki naania ikirepua wa'ao,
Riosi Riosiwarie apechunatiapa sewinachi i'toka. Waikaopu puuu
tijoea, ki tewakapa Eeripeo u'matorepua, ki oosa tewarepua wa'asi.
Nape wa'a ikisaopua, ihjia tísia peenia eratoka u'matorepua. 40 Wa'a
ikisaopua Eeripea, ikanati pu'ka wa'apichio, Aasoto mochiwachi, ahpo
tetewarepua. Wa'a o'iniao, Sesarea mochiwachi akiparepua, yooma
mochiwachiami nayewatusika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario,
Eesusichi simiyameo.

9

Eesusichi paparaparia Sauro
(Nokitiame 22:6-16; 26:12-18)

1 Sauroa, tísia nekamuka Eesusichi paparaka mochitoameo, pukaepa
tísia nekamuchekaopua pu'kao, yooma ko'imo tuurepua pu'kao, tísia

tahpitika cheeka oiriaipua ahkaoi oiyachio. Wa'a e'rapaopua, te'ta
isaeri neeseriosi paamiratuamechi eenariaipua, wa'api Eerusarenio,
2 pu'kao iyojura reesiseri itanémia, Raamahko ahpo i'tomiaopua.
Wa'a Raamahko napawikarichi pa'pamuratuame asinariame eneri-
aipua, pu'ka reesiseri Eerusareni ahpo itariao, wa'a napawikarichi
pa'pamuratuame iyonamichiopua pu'kao, puuua iyonasaapa, piirechi
reesisewa ahpo kiamichioopua. Pu'ka piirechi reesiseri iyoteria,
yooma Raamahko mochikame Eesusichi paparameo, chapisa pe'pereso
Eerusareni upameri enerepua. 3 Nape wa'a simika pooechi ihtoio
Sauroo, senawato ki nu'uti uutapasiparepua tepoona o'iniao, nape ki
teesa tísia utewaeme tajayame, Sauro norikameo tisiwa uutapasipaka.
4 Wa'a iikapa Sauroa tísia majakao, wehchi wichirepua. Sauroo
wichikame po'yoiopua tewekachio, ahpo chaaniame inamurepua:
—Sauróo, Sauróo, ¿achini iikai noochi nasiwánimua?
5 Waikao Sauroa iinatukerepua:
—¿Aatanamua chiiaa?
Nayewachaniamea nehjiarepua:
—Neeea Eesusipua, aamo ahjachi nasiwa. Aamo wa'api na'atanimua
wa'a ihsikao, itapiti animari, icherachi motayamechitia.
6 Sauroa waikao chachapia ihsikao, nehjiarepua:
—Paamira, ¿ihtana cheenariamemua no'oo?
Waikao tepoona o'inia Paamiraa, chaanerepua:
—¡Werisíí! Waami siimitiamua Raamahko mochiwachi, wa'a
chaanepuamemua, itapiti aamo yoramiao.
7 Puuu Sauro ahjama nokisiamea, tajinachukame ajarepua wa'ao,
wa'a nayewachaniame inamurepua inamuao, nape ki tetewarepua
aaatao. 8 Wa'a chaanetiapa Sauroa, werisirepua, nape werisiaiopua
tiisi ma'chirerepua. Wa'a iikopa Sauroo, puuu ahjama nokisiamea,
sekachi panitoka i'torepua Raamahko mochiwachisi. 9 Raamahkoo,
paika taawe yasarepua ki ma'chirekao, ki koakaopua tiame, kiisi
nerojikaoi.
10 Raamahkoo, wa'a yasariaipua aaata tijoe, Anania tewaniame. Ihji
tijoea, Eesusichi paparame eneriaipua tiame. I'kao kochirewachio,
Eesusi Paamiraa chaanerepua:
—¡Ananía! —chaanerepua.
Waikao Ananiaa teemurichio, nehjiarepua:
—¿Ihtana Paamíraa?
11 Waikao chaanere Apoe Paamiraa:
—Werisika siimitiapua, wa'a Pooe Riisame tewaniachi. Wa'a
asisaapa, Uurasi kariwara i'yapuapua, pu'ka kaari tewisaapa, aaata
Sauro tewaniame iinatukepuapua wa'ao, Taraso o'inia eenakame.
Ehpe wa'api wa'a ihsiamepua, noochi paparaka. 12 Puuu Sauro
tewaniameai tiameo, ehpe wa'api kochirewachio, aamo tetewanipua
tiameo, aamoo, ahpo puichi seekarepaka sautiame.
13 Ananiaa nehjiarepua:
—Nape Paamira Eesusi, ki teesa na'ara ihsiame inamukamenia
pu'ka tijoeo, yooma Eerusareni mochikameopua, amochi paparame.
14 Puuu tijoea tiameo, i'wa wa'apioi reesiseri itamia enamerikaipua,
i'wa pa'pamuratuameeoi, yooma amochi paparameopua, chapisa
i'topuawichiopua Eerusareni katewepuawichioo.

15 Nape Eesusi Apoe Paamiraa, chaanerepua Ananiao:
—Nape wa'a ihsiamekoipua tuunioi Sauroo, siimitiapua muuua, pu'ka tijoeo nooekamera uukamekopa. Neeea pu'kao, yomachi ki i'isaeri mochikachiamio, uhjuramerinia, wa'ami ya'yawichiopua tiame, aaataoipua tiameo, i'isaerichi tijoe. 16 Neee wa'api ne'netemapua pu'kao, aachin teetomerikopua pu'kao, no'owichio aiwasikaopua.
17 Waikao Ananiaa, wa'a eenasaapua ahpo tuuyetiachio, wa'a tewarepua Sauroo. Waikao Ananiaa chaanerepua pu'kao:
—No'o Riosichi pooniwa Sauroo, Eesusi Paamiraa, i'wa no'o uhjurakapua aamo po'yachi, i'wa eenaka aamo sautemichiopua puichio, aamoo eenechi ma'chirepatepaka. Eesusieo amochi uhjuratiamenia tiameo, no'oo aamo weramichiopua Eesusio amochi yachamichiopua ahpo Riosiwario, aamo yorasiachi ku'imichiopua ahpo tehkiwachio.
18 Waikao wa'a chaanesaapua, Sauroo ahjachi seekarepasaopua, Riosichi itarepua sautemichioopua puichio. Wa'a cheeka itasoche Riosichi paparakao, ikanati sinapewaka tiame ruhjikapua puichi o'iniao. Wa'a ikisaopua ma'chiriame itipirepua, eenechi kawiyame tetewaka. Wa'a iintosaapua Sauroo wa'a ikisaopua, Eesusi weeraria enepaterepua. Waikao Sauroa werisisaapa, Eesusichi paparakaopua, ahpo paatorepua. 19 Wa'a ikitiaopua ko'karepua waikao, utewaparepua eenechio. Wa'a tiiaapua, Raamahko itipirepua ookapi taawe, Eesusichi papareme ahjama.

Sauroa Raamahko nayewatuna

20 Wa'a o'inia o'inere Sauroa, pu'ka Eesusi Riosi Taanarao, Riosi wa'apichi eenamekopua, Riosi tiiarichi. Wa'a cheeka nayewasire puuua, ahkaoi mochiwachiamio, i'isaeri napawikarichio. 21 Yooma i'ka nayewatuame inamukamea, chaachaparepua:
—¡Naakona! ¿Ki ihjipu na'ara iintokame Eesusichi paparame, Eerusareni kahtiaio? ¿Ki puuupu tiame i'wa eenakamea, Eesusichi paparameo chapisa Eerusareni i'tomo o'rakame, te'ta neeseriosi yawichichi katewepuaichio?
22 Sauroa, epeche yekatorepua ti'tijoeri oowe e'retekaopua Eesusichio, pu'kao Riosie Weratiameo, te'ta Riosi tiiarirachi o'inia eenameo. Wa'a chiiopua Sauroo, te'ta masitari isaeri ti'tijoea, ka'chi ijikime erakorepua, kihta tewakapa ahpo chaachapamiao.

Sauro ku'iwa u'mamichio

23 Neipa muuwaeme taawechiamio, i'isaeri te'ta pa'pamuratuamea, ahpo na'poasaapua Sauro ahpo merimia katewerepua. 24 Pukaepa puuua merinarekao, senepi taawechi tukao tiame puuyeriaipua Raamahkoo, wa'a muirachio, nape Sauroa nane'rerepua pu'kao. 25 Pukaepa Sauro na'naritoamea, weruma waarichi tekipurepua wanaminao, sa'mikore yeewachitipo ma'chipakaopua. Wa'a iika newipateretupua ahpo seepurawachio.

Eesusichi paparame uutiame Sauro

26 Sauroa Raamahko machenasaapa, Eerusareni asisaapa puuua, wahjachi Eesusi ajawaria ahjama enepamia teetoriaipua. Nape Eesusi ajawaria Eerusareni asisoo, majawerepua Sauroo, ki nane'riamekapa Eesusichi paparamekoo. 27 Pukaepa Sauro natepasaapa Wenawea,

Eesusi ajawariachi u'parepua, tetewipuawichioopua pu'kao. Waikao
Wenawea yooma tuuyerepua pu'kao, yooma ihta Sauro ikikame
Eesusieo, Raamahko pooechi ihtoaio. Yooma tuuyerepua tiameo,
Eesusie Sauro nuureratiaopua, achini teeka utewaeme teetoriopua
Eesusichi simiyame nayewatukaopua Sauroo, yomachiami Raamahko
mochiwachiamiopua. 28 Wa'a ikisao Sauroa, wa'a Eerusarenichi Eesusi
ajawaria ahjama teereparepua. Waikaopua wa'ao, ahkaoi Eesu-
sichi simiyame nayewarepua ti'tijoerio. 29 Nape ri'rieko nayewame
nayewioio Eesusichi simiyameo, ki pu'sereka inamuretupua Paoro
nayewao, newitoka nayewaniapa Sauroeo. Pukaepa merinaretupua
pukaeo. 30 Nape ookapi Eesusichi paparamea, merinareniopao Sauroo,
Sesarea i'torepua, pa'wesuwe mochiwachi, Sesarea o'iniao puuu
i'tokamea, Taraso mochiwachi uhjurarepua waikao, pawekakerachi.
31 Waika o'iniao Paoroo, tisiwa te'ta Eesusichi paparame enepari-
opao, ta'iria mochirepua waikao, yooma Eesusichi paparame Uurea
mochikamea, Arirea mochikamea tiame, Saamaria mochikamea
wa'achi, Riosichio iyoriwa te'teriapao. Puuu ahjachi erakoaa Eesusi
Paamirachio, epeche epecheche peewapasika, epeche ta'iria mochisika
Riosi ku'iraeo. Wa'a iikao ki ookapi muuwepasirepua, Eesusi Paamira-
chio.

Eenea tewaniame yachapatetiame

32 Peeroa piiripi Eesusi ajawaria, ahkaoi oiyai masiteka Eesusichi
simiyameo, piie taaweo Riira mochiwachi asirepua. 33 Wa'a mochi-
wachio, aaata tu'i kokoriame tewarepua, Eenea tewaniame. Ihji tijoe
Eenea tewaniamea, osanao paamupari i'toame eneriaipua tu'ikameo.
34 Peeroa, tesiwa tiiame tetewapa Eeneao, sautekao chaanerepua
pu'kao:

—Aamo Eeneao, Eesusi Riosie Weratiamea, aamo sautekame itipite-
napua wa'asi. Werisisa, apechunasa katewemitiamua aamo ipetao.

Waikao Eenea tewaniamea, ikanati werisirepua, yachapatetiame
wa'asi. 35 Muuwaeme Riira mochikamea, Saaroni mochiwachia
tiame tetewarepua saukame itipikameo. Pu'ka kokoriame sautetiame
tetewikapao, Eesusichi paparasirepua tiame, Apoe Paamirachi.

Taawita tewaniame oijenatewa

36 Pirenachi mochiwachi Oope tewaniachio, wa'a tewarepua tiame
aaata Eesusichi paparame, puuua, Taawita tewaniame enerepua oowe-
tiame. Taawita teewaa rieko naewachio, Roroka teewarapua. Puuu
oowitiamea, kaaweruma enerepua, yooma kaawe tetewika ku'yame.
37 Pu'ka taawechiami Roroka tewaniamea, kokorepaka mukuriaipua.
Pu'ka weerewara papakosaopua, te'pa rampakarichi kateweriaipua
yooreko. 38 Riira mochiwachio waapikopa Oope mochiwachio, Peeroa
Oope oiyame inamuretupua. Waikao ooka Eesusichi paparamea, wa'a
uhjureretupua, yaapiti enanuremichio.

39 Waikao Peeroa paaetiaapao, ahpo uhjuraretia ahjama eenarepua.
Enasoopa Peeroo, te'pa karijampa i'toretupua mukukame po'yachi.
Wa'ao Peeroo, ooweru kunamukukamea, naarakoka ne'neterepua
Peeroo, itapiti pu'ka kiterepakame neteria, sipicha, wakira, pu'kao
ahjaka kahtiai neteria. 40 Peeroa yooma puuyanasapa pu'kao, Riosichi
paparaka nayewarepua. Waikao pu'ka weerewa ne'nepakao, cheere-
pua:

—¡Taawitaa, werisisaa!

Waikao mukuriame oowitiamea, ne'neparepua. Wa'a kahtiame tetewapa Peeroo, yasisirepua. 41 Waikao Peeroa, sekachi chapika werisipurepua. Wa'a ikisaapua, paaesapa Eesusichi paparameo, kukunara wahjipakameopua tiameo, ahjakame ki'yarepua pu'kao. 42 Yooma Oope mochikameai, nane'rerepua i'ka ikitiameopua Riira mochiwachio. Pu'ka nane'rekapaopua, muuwaeme papararepua Eesusichio. 43 Peeroa wa'ao, muuwaeme taawe itipirepua, Oope mochiwachio, Siimoni wi'chi yokiyame ta'perachio.

10

Peero Koonerio tiame

1 Sesarea mochiwachio, wa'a ohjoeriaipua aaata tijoe Koonerio tewaniame, soontaro kapitaira eneriaipua, piie siento soontaro pirenaturi, Iitaria tewaniamechi. 2 Ihji tijoea yoomahka Riosi iyoriame eneriaipua ahpo ta'pechio, senepi Riosichi nayewame, ti'tijoerioi tísia ku'yame enerepua, kooamechio tesiwa te'tiameopua. 3 Piie taawechi Koonerioo, ahpo ta'pechi kahtioiopua arikiri waanamio, ahpo kahtiachi eename tetewarepua aaata, tepoena eename Riosi ku'iwari. Ihji tewekachi eenakamea Koonerio kahtiachio, chaanerepua Koonerioo:

—¡Kúíra Koonerio!

4 Koonerioa majakame ne'nepakao, nehjiarepua:

—Kúíra. ¿Ihtana teetoamemua noochio paamira?

Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, chaanerepua Koonerio:

—Aamo Riosichi papararíaopa, kaawe e'retiame muuua Riosieo, aamo tísia ku'ika yasitoaoi aaata, peenia e'reka tetewitiamemua tiameo. 5 Muuua Oope uhjuramitiapua aaata, wa'a mochiwachio Siimoni Peero teewataniame i'noramichioopua. 6 Wa'a ta'pechio, piirechi Siimoni ta'perachi kahtipua, wi'chi iyokame pa'we suuwerachi. Puuu Peero aamo tuuyemapua, apoe enasaa.

7 Koonerioa, wa'a cheesa no'rasoopua tewekachi eenakameo, ooka ahpo nuurewa paaerepua, piiripi soontaro tiame Riosichi iyoriame tiame, pukachio Koonerioo oowe e'rewa tiiame enerepua. 8 I'kao yooma tuuyesa uhjurarepua Oope mochiwarichio.

9 Pu'ka meereopua i'ka pooechi waapi nokisirioio, Peeroa oowetaweopua wa'asio, karijampa mooenariaipua, Riosichi paparamia. 10 Wa'a ihsiaiopua Riosi ahjama nayewakao, chorowapariaipua. Chorowapasopua, ahpo kooame yoranurariaipua. Waikaopua ahpo kooame yorakenioio, kochirewachi wichikameka ikirepua. 11 Wa'a ahpo ikiwatereopua, te'pa tewekachio, wahjoame tetewarepua. Wa'a o'iniao, weruma wisasori apochi waapi tekiyame tetewarepua, naomina o'yaeka ta'rame. Ihjia ahpo waapi tekikao, ta'raka ipeparepua wehchi. 12 Pu'ka wisasorichio, kii ookapi chuchutorepua yooma ihta ahjakame, chuchuka ohjoame, wehchi petika ohjoame itapiti animari, ma'saeme eekachi ohjoame tiame. 13 Pu'ka tekisoopua, tewekachi o'inia inamurepua Peeroa, eee cheechaniame:

—Werisisa Peeroo. Yaapi merisa ko'kosa.

14 Waikao Peeroa nehjiarepua pu'kao:

—Ka'i, ki ko'komania pu'kao, no'o Noono Paamira Riosíi. Ka'chitia taawechi koayamenia, ki no'o aamo reesiseria ko'komichioo, ki aamo iyoriniameopua kooameo.

15 Nape Riosia eenechi chaanerepua:

—No'o aamo reesisia ko'kopuame ki'yaa, kiisi ki iyoriniame tewamete muuua pu'kao.

16 Paisa simiyame wa'a cheechaneretupua. Wa'a ikitioopua, eenechi apechuneretupua wisasorio, te'pa tewekachio. 17 Peeroo weeka inataka itipioiopua pehjio, ihtana cheerio e'rioiopua ahpo chaaneretiao. Peeroo wa'a tiame inataka kahtioipua karijampao, puuu Koonerio uhjurariaa, Siimoni wi'chi iyokame ta'perachi, muirachi ajarepua wa'asi, Peero akana kahtiame iinatukeka. 18 Puuua sisinamukao chaachaparepua: “¿I'waju Siimoni Peero ohjirachio?” 19 Peeroo wa'a kahtioio pehji ahpo chaaneretia inatakao, Riosia eenechi chaanerepua inatarichio:

—Peeroo, ne'nesao muuua. Aamo ta'pe teereo paika tijoea aamo i'yachanipua. 20 Ehpe wa'api werisika tekisaa, kihta seeweka siimpuapua ahjamao, neee uhjurakamekapu pu'kao.

21 Waikao Peeroa tekirepua teepotemiao, pu'ka Koonerio uhjurariao. Pu'kao teepotasaopua chaanerepua:

—Kúíra. Neeeju aamo i'yaka te'teretoaa. ¿Ihtana eratoka teetoame eemea noochio?

22 Aapoeo chaachaparepua:

—Kúíra. Teemea kapitai Koonerioe uhjuratiamekapua, kaaweruma tijoe Riosi iyoriamee, kaawe tetewiniameopua tiameo, i'isaeri ti'tijoeeo. Ihji Koonerioa aamo paaenurekapua, Riosi ku'ira tewekachi eenamee, aamo paaenureretiapa, Koonerio ta'perachi enamichioopua aamoo, aamo keepupuawichio wa'a enasoo, Riosichi simiyame aamo nayewa.

23 Waikao Peeroa muinurarepua yooreko, wa'a che'repamichiopua pu'kao. Pu'ka meereopua piari yasisisaapua, ahjama simirepua waikao, wahjachi yeeka tiame, wa'api mochikame Oope, Eesusichi paparame.

24 Pu'ka meere ahpo puuyariachiopua, Sesarea ajasirepua Koonerio ohjirachi. Wa'a ta'pechi ajasioio, Koonerioa wa'a yasarepua, weeka ahpo tetejima paajutesa ahjama, wahjachi tiame ahjama, kaawe ahpo tetewame tiame, seenu yeeniemeopua ahpo nayewa. 25 Koonerioa Peero asikame tetewapao, weruma yooreka teepoterepua pu'kao, chopokorieka weripaka. 26 Nape Peeroa sekachi apechunakao, chaanerepua:

—Ka'te wa'a iinto no'ochio, werumachitia tijoe iyorikao. Oowera tijoekaite neeeai amochitia.

27 Pu'ka ahjama nayewasikao, yooremina pakirepua. Wa'a yooreminao, muuwaeme mochikame tewarepua napawikame. 28 Waikao Peeroa cheerepua:

—Eemea nane'riamepua wa'asio taamo isaeri ti'tijoerio, ki reesiseniamekoopua taamoo, seesenu ahjama te'terepuawichioopua. Wa'a te'teriame teemea ki ehpesio. Nape Riosia no'o chaanekamepua pu'kao, aaataoio ki chaanepuameo, kiisi piipariemekoo, seesenu ahjama te'tereniameo, ka'chi ikiwamekoopua taamo Riosichi iyoríwao. 29 Wa'a chaanetiapania Riosieo, ikanati kihta chanika eenakania amoe

paaetiapaonia. Ehpeo no'o chaanejeraninia aamoeo, itapiti e'raka
aamo no'o paaeriaopua.
30 Koonerioa waikao, yooma tuuyekaopua ahpo ikiriao, o'inerepua
cheeka:
—No'o keepumitiao no'o tetewariao. Naao taawe i'tonapua ehpesio,
i'ka wa'api keenakoio arikiri ahkao, no'o ta'pechi Riosichi naewaka
kahtioio, no'o ne'neka kahtiachi eenakapua aaata tijoe, tohsaname
wakiraeme, tatapara ihsiame. 31 Puuua no'o chaanekapua: “Ina-
mukame Riosia aamo nayeweriao, tetewakamepua tiameo, aamoo
tísia ki'yamekopua tiameo, wahjachi tijoeoi. 32 Pukaepa muuu
Koonerioa, aaata uhjuramitiapua Siimoni Peero i'noramichioo, Oope
mochiwachi kahtiame, piirechi Siimoni tewaniame ta'perachi. Puuu
Siimonia, pa'we suuerachi ohjoemepua, wi'chi iyokame tijoe.” 33 Wa'a
chaanetiapa neeea tewekachi eenameeo, ikanati aamo uhjurekania
paaepuawichioo. Kaawechupena eenakame muuua, no'o paaewa
tesiwekao. Ehpeo i'wa mochikame teemea Riosi tetewachi aamo
keepumia puuyekao, Apoe Paamira cheeria taamo tuuyepuawichioo.

Peero naewaria Koonerio ta'pechi

34 Peeroa waikao Koonerio ta'pechio, o'inerepua cheekao:
—Ehpeo neeea, pahtiamepua, Riosio taamoo napati taamo nakika
kahtiamekopua, ki aaatache piiripi, epeche kaawe e'reka tetewame.
35 Aaata tijoeoi Riosi iyoriameo, ka'karuma yoranariameopua tiameo,
kaawe uuka tetewamepua Riosia, ki isaeri ti'tijoekoipua. 36 Wa'a
tiiamekapa Riosia, tísia nakiyamekapapua yomatiame wehjoarichi
ti'tijoerio, Riosia ahpo Taanao, pahchao, isaeri ti'tijoerichi uhjurarepua
Eesusi Riosie Weratiameopua, pu'kao, te'ta yomatiame ihta aampa
tiiamerao. Pukaepa puuua yomachi oikamepua, te'ta Riosi chiia
kaaweruma tuuyewari nayewatukao, yomachiami ti'tijoeo ooweru
tiameo, ahpo tuuyewari chiiae Riosichi paparamichiopua, ka'karuma
erakoame enepamichioopua ahpo iikachio, Riosie cheriwetiaapua
yooma ihta ahpo tatakoririao. 37 Inamukame eemeapa, i'ka wa'a tiame
naawesario, Arirea o'ineriopua i'kao, wa'a o'inia i'ka nayewatuwao,
ahkasi yomachi mehtariopua, Uurea weeechio. Ihji wa'a ikiti-
amea, neipa Waani Paatori nayewaturioi eneriamepua, Riosimina
e'enamichio sisinamurioi ti'tijoerio, ahpo tatakoriwa toaka paatomi-
chiopua. 38 Nane'renachi eemea Eesusio, Riosie uutiamekopua ahpo
Riosiwari yahchekao, ahpo Riosiwarie weerarepua pu'kao, ahpo
tehkiwa o'inemichiopua weeechio, pukachi teetomerikapapua ahpo
utewarieo. Nane'rena eemea Eesusio, Riosi utewarieo, wa'a teetori-
opua, yooma riaorósie na'itutiameopua sauteka. 39 Pu'ka yooma tee-
toriao, taamowichio ikiriaopua tiame, taamoe tetewikamepua pu'kao,
Eesusi ajawatiamea, yooma i'isaeri weeechio iintoriaopua, yooma
Eerusareni muuwarichio, ikiriaopua tiame. Ihji Eesusia, tísia na'araka
meritiamepua, kurusichi chuhchaka, 40 nape Eesusio Riosia, paika
taawe i'toi mukukoio, eenechi ahjaterepu. Wa'a ikisaopua, eenechi ah-
jasaapua, tamochi eenaka tetewitekapua, 41 nape ki yooma ti'tijoechi,
taamochekamera ahpo ahjariachiche, ahpo pichiwatameriche. Pu-
uua pichiwa eenechi ahjakamepua, taamo wa'api ko'kakamepua
ahjama, teeme wa'api ahjama ohjokamepua tiame, eenechi ahjakoio.
42 Apoe Riosi ihsikamepua taamo uhjurakaopua tiame, yooma ti'tijoeri

chaanemichiopua, Riosie weratiamekopua Eesusio, i'ka wehjoarichio
yooma weeechi ti'tijoerio apoekopua te'ta katewemerikoopua pu'kao,
wahka ihtoriachi i'ka weee kajuyachiopua, yooma wahjipakame ahpo
oijenateria, ki wahjipakameoiopua tiame. 43 Yooma ehkoriami Riosi
na'nayewaturaa chaachapariaipua, Riosio aaata uhjuramio tuukao,
te'ta tatakori choaniamewichio meripuameo. Puuu Riosie uhjurapo
tuutiamea, ihjipua Eesusi, taamo tatakori natetewawichio meritiáme.
Pukaepa yooma Eesusi iintoriao ahpowichio iintorio erakoamea,
cheriwepuamepua, tatakoririao, yooma aaataai wa'a erakokamea.

Riosia ki i'isaeri ti'tijoerioi, ahpo Riosiwari ki'ya

44 Pu'ka wa'a tiame inamukapa ki isaeri ti'tijoeri Koonerio paa-
juteriaa, Riosi Riosiwarie noonotetiaopua, tísia peenia eraparepua,
Eesusi ahpowichio wa'a iintoriopao. Wa'a iikapa puuua, ahpo seesenu
naerachi naewaka tísia kaawe erakoka cheriwema ki'yarepua Riosio.
45 Waikao, puuu i'isaeri ti'tijoeri ookapi Eesusichi paparakamea,
Peero ahjama e'enakamea, ke'chu Eesusichi paparai siichitepuwe-
tiameapua, chaachaparepua: “¡Naakonakosa puuuai cheriweti-
amepua, ahpo tatakoririaopua tiame, kiisioi siichiteputiamekai puuua?
¡Wa'a teesoopua, ¿aaataai kaawe Eesusichi paparamecheoi, kihta
siichiteputiamekai, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo? Wa'a teesoo
Riosia, aaataoi ahpo Taana Eesusichi paparakame enesoo, kaawe
uuyamepua pu'kaoi, pukachi yasitoaopua, ahpo Riosiwarieo.” 46 Ihji
siichitepuwetiame Eesusichi paparakamea, wa'a chaachaparepua,
pu'ka ki siichitepuwetiameo, ahpo wa'api seesenu naerachi kaawe
erakochaniopapua, Eesusichi paparakao. 47 Waikao Peeroa yooma
wa'a napawikameo, chaanerepua:

—Waikao Riosia, ma'chiame tiiamepua, pu'kao tamochitia tiameo,
ma'chiame ki'yariopua ahpo Riosiwario, oowera Eesusichi pa-
parakopaopuache. Wa'a iintokame enesoo Apoe Riosio, ¿ihtana taamo
wa'iniame wa'a teesoo, i'ka Eesusichi paparakameo, papatopuawi-
chioo?

48 Peeroa wa'a tiiame kaawe iintatioopa, paatonurerepua waikao,
Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka, pu'kao Eesusichi paparame
tetewipuawichiopua. Waikao yoomahka wa'a e'enakamea Koonerio
ta'perachio, Peeroo, paikapi taaweoi utewa yoorarepua wa'a itipimi-
chioo, Koonerio ta'perachio. Waikao Peeroa, wa'a ikirepua.

11

Peero tuuiwa, Koonerio ta'perachi ikitiame

1 Pu'ka taawechiamio, pu'ka Koonerio ta'pechi ikitioio,
yooma ahkaoi Uurea weeechiamio, i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi
paparakamea, nane'reka mochitiapapua, ki i'isaeri ti'tijoeaio,
Eesusichi paparamekopa, Riosi kaaweruma tuuyewari pichikekaopua.
2 Nape puuua, ki nane'reriaipua pehjio, siichiteputiame
apochi nokiwameopua, ki nateyamechitia tetewarioi Riosiopa
pu'kao. Pukaepa Peeroo Eerusareni enasoopua, Eesusi ajawaria
napawiriachio, teriretupua Eesusi ajawariaeo, wahjachi wa'a
mochikameeopua tiame, i'isaeri ti'tijoeri Eesusichi paparakamee.
3 Puuu te'yaka chaachaparepua Peeroo:

—¿Achini iikai wa'a no'raka muuua, ki siichiteputiame mochikachio, ahjama ko'kakamua tiameo, kaawe e'riamechitia?

4 Waikao Peeroa wa'a chaachapopao, chaanerepua:

5 —No'o Riosichi poponiwaa, no'o keepumitia pahchuo, neeepechi aamo nehjiamakoo, aatia tiiachipa wa'a no'o oiriao.

’Piie taawechi Oope mochiwachi no'o kahtioi no'o Riosi ahjama nayewakao, itapiti tetewitetiamenia Riosieo, itapiti tewekachi o'inia eename, wisasorika tiiame naomina o'yaeka. Puuu wisasoria no'o kahtiachisi tekika ta'rapakapua. 6 No'oo kaawe ne'nepasoopua pu'kao, pukachi yooreminao ki ookapi chuchukuapua itapiti ahjakame, yooma ihta animari ki koi'wame, ihjichitia: animari naao taaraeme, animari sa'pa koayame mawiyachitia, topae ohjoame animari siinoichitia, te'pa eekachi ohjoameopua tiame tuchiki. 7 Pu'ka tetewaiopua Oope mochiwachio, no'o chaaneniame inamukania tewekachi o'inia: “Peeroo, werisisa. Werisika Merisa ko'kosa.” 8 Neeea waikao pu'ka wa'a cheechaniameo, chaanekania: “Ka'i Paamira. Neeea no'o kutachitipoo, kiisi u'matotiamenia ki reesiseniameopua kooame.” 9 Waikao tewekachi cheechaniamea, eenechi no'o chaanechaniapua: “Riosi apoe aamo ko'konuriao, kihta ka'itametemua pu'kao.” 10 Waikaopu wisasoria, paisa simiyachi wa'a cheesoopao Riosio, yooma apechukapua eenechio te'pa tewekachi. 11 Waikaopua, pu'ka wa'apichio apechusocheopua pu'kao, wa'a e'enakapua paika ti'tijoe Sesarea ohjoeme, puuua no'o i'yasika e'enakame eneriapua. 12 Waikaonia Riosi Riosiwarieo, ahjama siinurakapua pu'kao. Waikaonia kihta cheeka siimo erapakania ahjamao, ki i'isaeri ti'tijoekoipua uhjuratiameo. Waikao neeea, i'ka puhsani i'isaeri Eesusichi paparakameo, no'o ahjama siimpamichio uusaopua, pirena e'enaka teemea, Oope mochiwachi o'iniaopua Koonerio ta'perachio. 13 Sesarea ajasitioopa, Koonerioa, yooma taamo tuuyekapua ahpo ikiriao, yooma a'chitiame siinkameopua wa'ao. Puuua wa'ao, aaata tetewako tuukapua tewekachi eename, puuua apochi eenakao chaanetiotiapua pukaeo eee cheeka: “Oope tewaniachi uhjuramitia ti'tijoe, Siimoni i'noramichiopua, Peero tewataniame. 14 Apoe aamo chaanemapua enasaapa, aachin teeka aamo newipamerikopua aamo tatakoririao, yooma aamo ta'pechi ohjoemeopua tiame.” 15 Waikao no'o Sesarea ihsioiopua Koonerio ta'perachi napawikame nayewekao, Riosia ki isaeri ti'tijoeo iikachi noonoteriapua. Tísia pu'serekapa Eesusi iintoriaopua ahpowichioo, Eesusichi papararepua waikao. Ahpo wa'apichi nayewa nayewakao, tísia pu'sereka nayewarepua ahpo Eesusichi paparao, ahpo tatakoririao cheriwetiame itipikapapua. Wa'a iikopaopua pu'kao, nane'rekania Riosi Riosiwario pukachi eenarioopua, tamochi eenariachitia, pukeri Eesusichi taamo papararioiopua. 16 Waikao wa'a iikopua pu'kao, Eesusi cheeria inatepakania waikao, eee cheeria: “Pichiwa chiiame neeea, Waania neeroiye paatoriaipua paatoao, nape eemea Riosi Riosiwarie, paatopuamekaitepua.” 17 Waikao wa'a teeeriopao i'kao ki i'isaerikoi, Riosi Riosiwarie noonotetiamekopaopua pu'ka iikachio, wa'achitia taamo peenia erakoriachitia pukeri Eesusichi taamo paparoio, ¿ihtana ka'itatania, pu'ka Riosie ikitiameo? ¿Ki kaawe iintoriokosa tuutarenia Riosio?

18 Waikao Eerusareni ohjoeme isaeri ti'tijoeri Eesusichi pa-
parakamea, yuuweeme itipirepua, wa'a chaanetiapa Peeroeo. Tah-
pitika tiiame peenia erakorepua Riosichio, tísia kaawe iintoriopua
ahpowichioo. Waikao chaachaparepua tahpitika peenia tiame e'rakao:
—¡Naakonakosa cheriweretupua tiame Riosieo, kiisi i'isaeri
ti'tijoerikaiopua?

Antiokía tiopa

19 Ehpeo, Eesusichi paparame chi'ripakame nayewamania i'ka no'o
iyoterichio. Neipao Teiwa meritioi ujumakamea, Eenisi mochiwachi-
ami e'enarepua, wahjachi Eesusichi paparakamea Chipire tewaniachi
e'enarepua, wahjachi puuu ujumakamea tiame, Antiokía tewaniachi
e'enarepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparapa chapipuai uuju-
masaapua. Waikao wa'ami ohjorepua pu'ka taawechiamio, Riosi
ka'karuma tuuyewari nayewatukaopua, nape isaeri ti'tijoerichiche.
20 Nape wahjachi isaeri ti'tijoeria, Siirene ohjoemea Chipire ohjoemea
tiame, pu'ka ujumakamechi pepenipakamea, Antiokíami ohjoparepua
Eesusi ka'karuma tuuyewari naewatuka. Nape puuua wa'a aja-
sisaapua tiameo, rieko ti'tijoeri masiterepua tiame, machimichiopua
pu'kaoi, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. 21 I'kao wa'a ohjoi
ri'rieko nayewekao, Riosia i'ka ri'rieko iikarachio, apochi paajutesire-
pua pu'kao, ahpoo Riosiwarieopua. Pu'ka wa'a inisiniaopua Riosi
Riosiwarieo, apochi paajutesikao, muuwaeme Eesusichi papararepua.
Wa'a iikaopua, Eesusichikamera paparaka mochitorepua waikao, ahpo
ki kaaweruma te'tereriaopua toaka.

22 I'ka inamukapa Eesusi ajawatiamea, Eerusareni tiopachi
mochikame pa'pamuratuamea, Wenawe uhjurerepua waikao,
Antiokía mochiwachio. 23 Wenawea Antiokía asisaapa, Riosio
tísia kaawe iintorio tetewikapaopua wa'ao, tísia kaawe erapare
Wenawea. Wa'a te'teretoriopua wa'ao Wenawea, kaawe e'raka
tuuyerepua wa'ao, yooma pu'kao, ki se'wika mochitomichiopua
ahpo Eesusichi papararichio, pewatiame mochitonureka Eesusichio,
Apoe te'ta Paamirachiopua. 24 Wenawe wa'a uhjuratiameo, kaawe
e'rame tijoe eneriopaopua pu'kao, Riosi Riosiwarieopua puuua,
ta'irepakamekopaopua tiameo, tísia paparamekopua Riosichio,
pukaepa Antiokía uhjuratiame enere Wenawea. Puuua yooma wa'a
tiiamekapapua, muuwaeme Eesusichi paparaterepua, Eesusichi oowe
erapateka.

25 Neipao Wenawea wa'ao, ki ookapi enepariopua Eesusichi
paparakameo, Taraso muuwarichi akiparepua waikao, Sauro
i'yasikaopua ahpo ku'imichio. 26 Sauro tewisaopua, Antiokía
i'torepua yeeka. Waikaopua Antiokíao, piie paaumpari mochirepua
wa'ao masiteka, pu'ka weemera muuwekameopua, Eesusichi
paparakameopua. Wa'a Antiokía enere, Eesusichi paparameo, Riosie
Weratiamechi paparakame tewatiachio, pahcha pukeri wa'a teewaka
o'inetiachiopua.

27 Pu'ka taawechiamio, wa'a Antiokía e'enariaipua ookapi ti'tijoe,
Eerusareni o'inia e'enakame, Riosi na'nayewatura eneriapua tiame.
28 Piiripi puuu tijoe Akausi tewaniamea, chaanerepua Antiokía
ohjoemeo, tísia toorewimio tuuyo tuurepua Riosio, yomachiami i'ka
weeechiamio. Puuu cheeriaa, pichiwa wa'a teerekapua, Kaurio

tewaniame yawichikoipua, rooma weeechiami mochiwachio. 29 Tísia
tooremuniopa yomachi Uurea weeechio, Antiokía mochikame Eesu-
sichi paparamea, itapiti ku'iwa uhjurenariapaopua pu'kawichioo,
yooma a'chitia ahpo ahsepatia, ku'ipaka na'poarepua, yoomahka
pipiripi. 30 Wa'a noonoirepua waikao. Waikao yooma a'chitia ahpo
ahsepatia na'poasaopua pu'ka ku'iwao, Wenawe uhjurarepua Sauro
ahjama, i'tochekaopua pu'ka ku'iwao, yomachiami pipiripi mochi-
wachiami pa'pamuratuameopua, yooma tooremuame naachutemi-
chiopua pu'kao.

12

Saantiao meriretia; Peeroo karichi yachaniame

1 Pu'ka taawechiami Eerore yawichiai, paikapi Eesusichi paparame
chapinurarepua, tísia na'arenareka. 2 Saantiaoo merimachetae
merinurarepua pu'kao, Waani pa'chirao. 3 Eerorea pu'ka isaeri
napawikarichi ya'yawichio, kaawe uuka teteopua pu'kao, chapin-
urarepua Peerooi. Ihji wa'a nokitiamea, paani ki rewaruraeme
pahkotanioi nokiretupua. 4 I'ka chapisaopua perekarichi yahcharepua,
naao na'nao soontaro inatetekaopua. Pu'kao, neipa ma'chipasa
pahko u'matosoopa, katewemo o'rariaipua pu'kao, wa'a muuwarichi
ohjoeme iinatukekaopua, aatia yorapuamekoopua pu'kao. 5 Nape
Peeroo wa'a kahtioi perekarichi yeetepatiameo, Eesusichi paparamea,
ki toarepua Riosichi itakaopua, utewaeme chaachapakaopua, Peeroo
ma'chipuawichiopua Riosieo.

Riosia Peero ma'chipani karichio pereso

6 Pu'ka tukao wa'api meereo, Eerore ma'chipamiachi Peero
katewemiao, Peeroo, ooka soontaro inatewachi poiriaipua naasipa,
kaarenae o'yaeka kochika. Wahjachi ooka soontaroa, yeetachi ajare-
pua inateka. 7 Wa'a teerenioiopua tukaoo, senawato wa'a eenare
Riosi ku'iwaraa Peero po'yachi yooremina. I'ka wa'a eenakoopua,
weeru uutapasiparepua wa'ao. Puuu Riosi ku'iwaria waikao, Peero
wachikachi noonoteka pusaterepua. Pusatesaopua chaanerepua:
—Yaapiti Peeroo, werisisa.
Pu'ka wa'a chaanetiochepa na'sore kaarenaa, sekachi o'yaraa tiame.
8 Waikao Riosi ku'iwaria chaanerepua:
—Ikanati wakiratasa kaakatasa tiamé.
Wa'a iintosoopua Peeroo, Riosi ku'iwaria chaanerepua:
—Yaapi kematosa no'o na'narito.
9 Peeroa machenarepua waikao na'naritoka, oowera na'naritoka ki
nane'riai ahpo ikiyao. Oowera teemuameka e'rarepua. 10 Pirenapi
unatiame weeriachi uumatotioopa, pirenachi tiameo, sisioki yee-
tachi ajasirepua waikao, puuyaniachipua wa'asi wa'a perekarichio.
Puuu wa'a yeetaraai apoe wa'api wahjorepua. Puuyatioopua ahpo
ma'chiparia Riosichi eename ku'iwari ahjamao, piiripi pooe paonaka
uumatotioiopua, puuu Riosi ku'iwaria ki naania ikirepua piineri toaka.
11 Waikao Peeroa pusakameka ikirepua. Wa'a ikisaopua e'rarepua:
—Pichiwa wa'a teesoo no'o ikiyao Riosieo. Ehpeo nane'renane, Apoe
ihsirio Riosio no'o karichi ma'chipakao. Ahpo ku'iwari uhjurarepua,
no'o Eerorechi nehpupakao, yooma isaeri pa'pamiratuameo, no'o
na'ara yoranariaopua tiame.

12 Yooma pusasaapa Peeroo, Maaria ta'perachi siimo oraparepua,
Waani Marako tewaniame yeeyera kahtiachi. Wa'a Peero asimo
o'rachio, wa'a mochirepua muuwaeme, Riosichi paparaka Peerowi-
chio. 13 Peeroo teepotasoopua kaari yeetarachio, puuu Roora tewa-
niamea nuurewaraa, nehjiarepua. 14 Nape puuua machikai Peero
naewachaniao, ki wahjonesa wa'atia u'masirepua, tísia kaawe e'raka,
wa'a werichanio tuumia Peeroo, yeetachi.
15 —¡Wííhtuame! —chaachaparepua aapoeo.
Nape nuurewaraa, utewa chaanerepua —Pichiwáá.
Waikao aapoeo chaachaparepua:
—Ki puuukoi chaanipua, iikarachichekoipua chiiaa.
16 Nape Peeroa simiterepua yeetapunurekao, kaari yeetarachio
chonaka. Waikao aapoeo wahjonesaapa, tetewisaapa Peerokopaopua:
—Naakona muuukaite —chaachaparepua waikao, kaawe erakoka.
Sewina ijikirepua tetewapao, ki maaeriaiopaopua pu'kao. 17 Waikao
Peeroa pakisaapua, sekae ihchitarepua pu'kao, ahpo keepupuawi-
chiopua ku'itapioi. Waikao Peeroa o'inerepua nayewakao, yooma a'chi
tiame ahpo ikiria, a'chi teeka ahpo ma'chiparetiaopua perekarichio,
ahpo Noono tewekachi kahtiameopua. Saantiao tuuyenurerepua
tiame ahpo ikiriao, wahjachi pichikiame tiame poponiwari. Wa'a
machenasaapa, pirenachi akiparepua.
18 Meere ma'chirepasoopa, perekarichi soontaroa, ki teesa wekana
erakorepua, Peerochi simiyame aatiatiachi wa'a ikiriopua. 19 Eerorea,
i'yanurerepua pu'kao, nape neipao, ki tewariopa Peeroo, utewaeme
iinatukesache soontaroo, ko'inurerepua pu'ka soontaroo. Neipao
Eerorea, Uurea machenakaopua, Sesarea akiparepua ohjoremia.

Eerore mukuria

20 Eerore nekasoopua Tiiro mochikame ahjamao, Siironi
mochikameopua tiame, na'pa ihji ahjama nekatiamea, Rasito
itanerepua Eerore itanemichio ahpo ahjama napawipuawichioo.
Wa'a napawisaapua, Eerore ahjama ahpo katewepuawichio, wa'a
noonoimo o'rarepua, ki ahpo u'yepuawichiopua, ahpo kooame
tariwachi kianiameopua. 21 Eerorea yahcharepua piie taaweo, pu'ka
Tiiro mochikameo Siironi mochikameopua tiame ahpo kahtiachi
napawipuachioopua. E'enasoopa Eerorea, yawichi wakirataniame
wakiratasaopua, yawichi yasirachi yasipaka nayewerepua. 22 Waikao
o'inesoopua nayewakao ti'tijoeria, o'inerepua chaachapakao,
siinakoka:
—¡Néé, keepusao eemea! ¡Ihji nayewamea, Riosi apoe puuua, ki
tijoééé!
23 Waikao tewekachi eename Riosi ku'iwaria, pu'ka wa'apichi ahjachi
eenakaopua, tísia kokorepaterepua Eeroreo, Riosichitia iyoriniame
ahpo e'rariopa, ti'tijoerio wa'a chaachapopa. Wa'a iika mukure
Eerorea ikuchuapakao, kiisi tehpe simiyachi.
24 Wa'a wa'a ikitiameeo yoomachi mochiwachiami
nane'reretiopapua, weruma mehtare Riosi ka'karuma tuuyewaria,
muuwaeme ti'tijoe Eesusichi papararepua, ooweru tiame.
25 Wenawea Sauroa tiame, Eerusareni kajusaopua ahpo tehkiwao,
Antiokía nonowarepua eenechi, Waani yeekaopua, pu'ka Waanio
Marako teewaemeopua tiame.

13

Wenawea Sauroa tiame, o'inenapua ahpo ohjoa Riosi naawesari i'towa

1 Pu'ka taawechiami Riosi na'nayewatuamea Antiokía tiopachi
mochiriaipua, masitari ti'tijoea tiame. Riosi chiia masitiamea, ihji
enerepua: Wenawe, Simeoni (Niijeri teewataniame), Ruusio tiame
(Siirene eename tijoe), Manaeni (Eerore yawichichi weripakame), wa'a
ikisa apoe Sauro. 2 Piie taawechio Eesusichi paparameo, Riosichi
paparaka nayewenioiopua kiisi koakao, Riosi Riosiwaria wa'a eenaka
napawikameo, moochi nayewerepua inatarichio chaaneka:

—No'o poanatekemitia Wenaweo Sauroopua tiame, no'o paaeri-
akamerakopapua pu'kao, no'o tehkiwa teetomichiopua.

3 Waikao Riosichi paparaniame nayewai kajusaapua, kiisi koaka
nokarioio, Wenawea Sauroa tiame, Riosi chiia nayewatumichio
ajawaretupua; aampa seekarepaka ahjachio, Riosi ku'iwari yahcherepua, Riosi Riosiwari. Wa'a yorasaapua uhjuraretupua waikao, Riosi
tehkiwa teetomichio.

Chipire weeechi pawenasipa nayewaturia Paoroo, Wenawe tiame

4 Uhjuratiaapa Riosi Riosiwarieopua, ahkasi Sereusia tewaniachi
ajasirepua pa'wesuwe, wa'a o'inia pawekakerachi mo'moenasaopua,
Chipire tewaniachisi e'enarepua, pawenasipa weeechi. 5 Chipire
weeechi ajasisaapa pawenasipao, Saramina pawekakera chuchupachi,
wa'a o'inerepua Riosi tuuyewari naewatukao, i'isaeri napawikarichi-
amiopua. Puuu Waani, Eerusareni o'inia yeeka enatiameai, wa'achi
ihtoame enerepua tiameo, Paoro Wenawe ahjamaopua tiame, Riosi
tehkiwachi ku'isika. 6 Wa'a pawenasipa weeechi masitesikao, ahkasi
Parajo tewaniachi e'enarepua. Wa'a tewarepua aaata tijoe Wara-
jesu tewaniame, puuua isaeri tijoe enerepua. Ihji tijoea riaorósi
tekipanakiame eneriaipua, ahpo masitiao wihtuka Riosichi eenameko
tuuka. 7 Puuu tijoea Serejio Paoro tewaniame eneriaipua, ki te'ta
yawichi ahjama oiyame, tísia inatame. Ihji ki te'ta yawichia, apochi
upanurarepua Wenaweo Sauroopua tiame, keepunariapua pu'kao,
Riosichi simiyame nayewatusiaopua. 8 Nape puuu Warajesua, Eerima
teewataniamea (riaorósimina simiyame, masitiame cheeka chani-
wamepua), puuua wa'inerepua Wenaweo Sauroopua tiame, pu'ka
ki te'ta yawichio, nayewepuawichioo, ki pichikemichiopua pu'ka
chaachapao. 9 Nape Sauroa (Paoro teewaemea tiame), ki nu'uti
yahchameapa utewari Riosi Riosiwarieo, puichi kaawe ne'nepaka
itipisaapua ku'itapi, 10 te'yarepua cheeka:

—¿Muuu riaorósichi eename, muuu yooma ka'karuma seepurawaa,
yooma na'arari wiskuari pochikame yahchame, ¿ahkasi achinitio
wa'a teeretamua aamo na'ararie? ¿Kiisi toime e'ranimua pu'kao?
Toipuapua muuua pu'kao, wa'asi, ki eerina aamo ihsimichiopua Riosio,
Riosi kaaweruma pooe masitewachiopua. 11 Ehpeopua muuua, kokos-
apuame muuuapa wa'asi Riosieo. Ki ma'chiriame itipimeri muuua
wa'asi, pu'ka aamo tísia na'ara ihsiriawichio; wa'a teeremerimua
meeriamesi. Muuwaeme taawechi ki ma'chiremamua; taaaoi teesa
ta'wesameo, ki tetewimamua.

Ikanati tukapachi wichirepua chaanetiache. Waikao imasuka
i'yarepua, aaata ahpo ku'imichiopua, panitoka. 12 Waikao ki te'ta

yawichia, pu'ka Paoro masitia yooma inamukapaopua, i'ka nokaya tetewikaopua tiameo, tísia iyoriwamekopua Riosio. Waikaopua yooreka yasitomo erapakapao Riosio, Eesusichi papararepua.

Paoroa Wenawea tiame Antiokía, Piisiria weeechi

13 Wa'a te'teresapa Parajo mochiwachio, Paoroa ahpo ahjama nokisiameo tiameo, pawekakerachi mo'moenasopua, Pereka mochiwachi uumparepua Paajiria weeechi; nape Wanimarakoa, wa'asi toisa no'arepua Eerusareni. 14 Pereka o'iniao Paoroche ahjama nokisikao, Antiokía e'enarepua eenechio, Piisiria weeechi. Wa'aopua resipuniame taawechio, napawikarichi e'enarepua keepumia, wa'a mochiparepua yooreko. 15 Neipa pa'pamiratuamea Ehkoriami Iyoteri iyonasaopua, chaachaparepua Paoroo, itapiti iinuesoo ahpo cheemia, ehpe chanimichio.

16 Waikao Paoroa werisikao, sekae nayeweka ihchiwasaopua yooma napawikame ne'nepakaopua, cheerepua:

—Yooma eeme isaeri ti'tíjoe, wahjachi tiame Riosichi iyoriameapua ti'tíjoe, no'o keepumitiaopua pahchuo. 17 Ihji taamo Riosiwaa, puuu wa'apipua i'ka taamo ehkoriami noonoriwa uuka tetewikamea, ihji wa'api iintokamepua muuwepatekaopua Eejito mochikoiopua. Ihji wa'api Riosi iintokamepua tiameo, taamo ehkoriami puhkuchitia Eejito mochikoio puuyanakaopua ahpo utewarieo, tísia aiwaka mochikoiopua. 18 Ihji wa'api Riosi enerepua tiameo, kiisi iyoriniameoipua taamo ehkoriami mochiriameeopua, tísia kaawe neesetokamepua pu'kao, ooka weerewa paamuparisi, nokisinioiopua wakiwechiamio. 19 Ihji Riosi wa'apichipu tiamea, Kaanani weee u'yesaa, taamo ehkoriami noonoriwa ki'yakamea, wa'a Kaananio oowisani ti'tijoeri mochiwari puipasaopua ki ka'karuma nokayameopua. 20 Wa'a iintosaapa Riosia weewara ki'yakao, naao siento aampa ooka weerewa mariki paaumpari yawichituterepua wa'ao, taamo noonoriwao, te'ta pa'pamuratuame tu'tuyewari ajawesikaopua, pe'pereira, ahkasi Saamueri taawechisi wa'a teererepua. Saamueri o'inia wa'anao, Saamueri wa'api Riosi nayewatura enerepua, pahcha púkeri Riosie nayewatura ajawanioiopua. 21 Waika taawechiami Riosi na'nayewatura ajawasioio, i'isaeri ti'tijoeria, yawichi itanerepua Riosio, ahpoo yawichitupuawichiopua. Waikao Riosia, Saauri tewaniame weerarepua yawichitumichioo, puuu Saauria, ooka weerewa paamupari yawichiturepua. Ihji Saauria, Kiisí tewaniame tijoe taanara enerepua, Chaamini tetejimarisiwachi naawakame. 22 Neipamio Riosia, Saauri u'yesapa yawichiwao, Raawitaru weerarepua waikao, Riosio pukachi tewako tuuria, ahpo kaawe e'rewao, pu'kao, weemuamekopua pu'kao, ahpo yoratiao. 23 I'ka Raawi tetejimarisiwachi u'pakame Riosia, i'isaeri newipatemeriopua, ihji Eesusi tewaniame enerepua, ehkoriami o'iniao, Riosie enamio tuutiameopua. 24 Waani paatoamerao ke'chu i'ka Eesusi eenoio, ti'tijoeri tuuyeka ihsiriaipua, ahpo tatakoriria toinurekao wa'asi, ahpo paatonurerepua ohso kaaweo, apochi te'ta pichiwa tetewipuawichiopua, ahpo tatakorika yasitoao, toinariamekopua wa'asi. 25 Puuu Waani Paatori wa'apiai cheeriaipua tiameo: “Neeea, oowera paatoamepua neeroiyeo, ki neeekapapua pehjio, aamo puuyeka mochitoao, puuua no'o neipa ihtoaitepua, puuu apoe te'ta cheriwemeria, yooma ihta ki kaaweruma nokitiameopua.

Neeea, kihta nateyamenia pukachio, pu'ka kaakaraoi no'o na'sonemiao
kakajoyarao.”
26 ’Poponíi, Riosichi no'o poponíwariii, yooma eeme Aurani tete-
jimarisiwachi e'ename, wahjachi tiame eeme Riosi iyorika mo-
chitoame, ihji Eesusi ka'karuma tuuyewaria, yooma tamowichio
uhjuratiamepua, Apoe Riosio, uhjuraria. 27 Nape Eerusareni
i'isaeri pa'pamiratuamea, kiisi machika tetewarepua pu'kao, apoe
Eesusikoipua pu'kao, Riosi uhjurariao, senepi resipuniame taawechi
ahpo napawikarichio, pu'ka chiia nayewame iyonaiopua. Pukaepa
wa'a noonoirepua Eesusi me'yakao, puuu wa'a noonowiriaa, Ehkori-
ami Iyoterichi chiiachitiao, pichiwa machenakamepua. 28 Pu'ka Eesu-
sio kihta a'chitiame tewakaipua meripuawichio, pa'pamiratuamea Pi-
iratochi u'parepua, kurusichi chuhchaka meripuawichiopua. 29 Neipao
yooma Eesusi kurusichi meriwame u'matosoopua Ehkoriami Iy-
oterichi chiiachitiao, tekipuretupua kurusichio, wa'a ikisaopua,
mukukatewechi tekiretupua. 30 Nape Riosia pu'ka mukukoiopua,
eenechi ahjaterepua. 31 Eenechi oijenasaapa Eesusia, muuwaeme
taawechi mamachenarepua, ahpo ahjama e'enakameopua Arirea
o'iniao Eerusareni. Ehpeo puuu nokayamepua Eesusi eenechi ahjaria
pichiwatakaopua, ti'tijoerio.
32 ’Wa'a tiiachipa teemea, pu'ka wa'api Riosi taamo ehkoriami
mochiriame iintomio tuuyeria, pu'ka wa'api simiteka aamo nayewat-
uame teemea, ahkasi aamo mochikachiami u'yepasikaopua. 33 Wa'a
tiiachipao taamoo, taamo ehkoriami o'inia tijoetusiwachi e'enameo,
Riosia ehpe taawechiamio pichiwa wa'a tiiame iintorepua ahpo
cheeriao, Eesusi mukukoio, eenechi ahjatekao. Riosia ehkoriami
Wiika iyotaperichio, Eesusi naewakao chiiame Riosia: “Ehpeo muuua
no'o Taanapua; neeea aamoo, aamo Noono enepakamepua, aamo
tijoetutekao.” 34 I'ka Eesusio Riosia ke'chu ikiyoiopua mukiwao,
eenechi ahjatemo tuuriaipua Ehkoriami Iyoterichio, ki pikamichiopua
Eesusi weerewarao. Pichiwa iintaparepua ahpo cheeriao, Raawitaru
ahpo iintokemo tuuriachitiaopua kiisi wehchi wichika itipimerikopua,
eee ahpo ikitemio tuukao: “Neee Riosia yooma no'o cheeriao, te'ta
pichiwache iintomerinia, Raawi no'o seekarewa no'o iintokemoche
cheeriachitia.” 35 Pirenachi iyoterichio Wiika tewaniame Iyoterichio,
ihji wa'api Raawiai Riosichi paparaka nayewaiopua, eee cheekamepua
ahpo iyoterichioi: “Muuu no'o Riosia aamo Taana Te'ta Tísia Pi-
ipariemeoopua, mukukoioopua, kiisi toimamua pu'ka weerewara
pikamichioo.” 36 Ihji Raawitarua wa'a cheeka iyoteriaa, ki ah-
pokamera wa'a teeremia nayewaka cheeriamepua, pu'ka Raawitaruo,
yooma ahpo Riosiwa tehkiwa kajusa mukisaopua, pikariamekopua
weerewarao, puuua, ahpo ehkoriami noonori wahjipakame toatiachi,
wetemajitiame puuua. 37 Wa'a teesoo Raawia, ki ahpo naewaka
cheeriamepua ahpo Ehkoriami Iyoterichio, Eesusikamera naewaka
cheeriamepua, pu'ka weerewarao Riosia, eenechi ahjateriopua pu'kao,
ki pikamichiopua. Wa'a tiiachiopua puuu ehkoriami Raawi iyoteriaa,
Eesusi Riosie Weratiamekamera nayewaka cheeriamepua. 38 Puuua
taamo tatakoriawichio nateteka mukukamepua, puuua mukiwameo
newitokamepua, taamoo weemera ahjarichi iintapapuaichiopua, te'ta
kaaweruma ahjari ki wahjiamechi. I'ka Eesusi te'ta aamowichio

iintoria mukuka, pu'ka te'ta inataka mochitojerani neeea. 39 Yooma
aaata i'ka Eesusi iintoriao, ahpo pejanaka mukurio erakoamea, yooma
ihta ahpo ki kaawe noonowiriaopua, yooma te'ta cho'wetiame itip-
imeripua wa'asi; yooma puuu ehkoriamisi Moise nuurari nokisitiamea,
kihtawichio kaawe enekamepua, kihta te'ta cho'wiame eneriopua
puuua tatakorio. 40 Wa'a tiiachipa eeme i'isaeri ti'tijoeria, kaawe
inataka pahtepuapua, aamo ehkoriami Riosi na'nayewatura Riosie
chaachapariaopua. Pu'kao eee chaachapaka iyoteriao:

41 Nee, eeme no'o iintomo tuuya na'ariamea,
kihta nateyame tetewikameapua pu'kao;
eeme ki no'o pichikeka na'ariamea,
tahpitika erakosa no'o iintomia te'ta peenia iintosoopua,
ki pu'serekamea oowera ne'nepasa toisa nonorapuapua;
nape no'oo, pu'ka taawechi no'o iintomiaa,
ki teesa peenia tiame enemeri puuua,
ki aaata ahsepari maaeme tiame,
aaataeo aachin teererio tuuyetiai.

42 Paoroo kajusoopa napawitiameo, ahpo ahjama ohjoame
machenoio napawikarichio, ti'tijoeri ki i'isaeria, ki muika keepukamea
Paoro cheeriao, eenechi e'enanurarepua pu'kao, eenechi resipuniame
taawechiopua, pu'ka wa'apichi simiyame ahpo nayewepuawichiopua.
43 Muuwaeme i'isaeri ti'tijoeria, i'isaeri ti'tijoeri enepakameapua
tiame, Paoroa ahjama nokisirepua. Paoroa Wenawea tiame pooechi
nokisiaiopua, chaachapasirepua ahpo ahjama nokisiao:

—Simitemitia eemea, pu'ka Riosie aamo nakirewa teetoachio, pewa-
tiame te'teretokapua pukachio.

44 Eenechi sawarachi resipuniame taawechio, kiiya yooma wa'a
mochiwari e'enarepua waikao, pu'ka Paoro nayewa keepumiaopua,
Apoe Paamira Eesusichi simiyameo. 45 Nape wa'a napawikarichi
i'isaeri pa'pamiratuamea, tísia muuwaepariopua wa'ao, nekamuchere-
pua Paoroo. Wa'ina e'rerepua pu'kao, epeche keepuniopa pu'kao
ki ahpochitia. Wa'a erakoapua puuua, na'ara yoorarepua Paoroo,
ka'itaka Paoro chiiao. 46 Waikao Paoroa Wenawe ahjamao, uwatiame
nayewaka nehjiarepua pu'kao, chaaneka:

—Aamo isaeri ti'tijoerio, aamokamera pahcha tuuyepuamekai ihji
Riosi tuuyewaria, nape aamoo, ki nakiyopa i'ka Riosi tuuyewari ki
wahjiame ahjaniameo, wahjachi ti'tijoechi nayewatuma teemea ohso
kaawe, ki i'isaeri ti'tijoechi. 47 I'ka ki i'isaeri naewepuameopua tiameo,
Ehkoriami Iyoterichio, cheeriai Riosia:

Aamo i'isaeri ti'tijoerio tahjerichitia ajawakamenia,
yooma pu'ka ki i'isaeri mochiwarichiopua tiame,
eeme nayewemichiopua pu'kao tiame,
ahkasi yomatiame i'ka wehjoarichisi.

48 Wa'atiame chaniwame inamukapa ki i'isaeri ti'tijoeria, tísia kaawe
erakorepua, Riosi tuuyewario tísia kaawerumako tuuka. Waikao
yooma nakikamea pu'ka weemera ahjari ki wahjiameo, apochi uure-
pua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario. 49 Wa'a iika Riosi tuuyewaria,
yomachi mehtarepua wa'a wehjoarichiamio, Riosichi pichikiamee
nayewaturae. 50 Nape i'isaeri napawikarichi pa'pamiratuamea, ookapi

ooweru nayewarepua tísia kaawe te'tereka mochitoame wa'a napawikarichio, ookapi ti'tijoeriopua tiame, tísia kaawe te'tereka mochitoameopua wa'a muuwarichio, weruma te'tewaka mochikameopua, pu'ka Paoroo Wenaweopua tiame, weeru chaachapaka ujumapumichiopua pu'kao, tísia na'arekao. 51 Waikao Paoroa Wenawea tiame, ahpo ki kaawe erakoa ahpo pechichisapa kaakao, uumatorepua wa'ao Iikonio mochiwachio. 52 Nape nu'uti Antiokía mochikame Eesusichi te'ta paparakamea, kaawe erakore puuua, Paoro masiteriae pepenipakamekapa puuua, Riosi Riosiwario apochi yasipariopa, apochi ahjama oimia.

14

Paoroa Wenawea tiame, Iikonio nokiniame

1 Iikonio ajasisaapa wa'asi, Paoroa Wenawe tiamea, pirena muirepua i'isaeri napawikarichio ti'tijoeri nayewemia. Wa'aopua, pu'ka nayweriaopua Eesusichi simiyameo, ki ookapi oowe e'repaterepua i'isaeri ti'tijoeria ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame. Wa'a iikapa puuua, ki ookapi papararepua Eesusichio. 2 Nape puuu ki Eesusichi paparakamea i'isaeri pa'pamiratuame, kiisi kaawe erakoapa puuua Paoro masitiao, nekakomichio ki i'isaeri ti'tijoeo noonoterepua pu'kao, ki aaata wa'asi pichikemichio Paoro Wenawe tiame masitiaopua, Eesusichi paparameo, ki epeche muuwepamichiopua. Wa'a noonowirepua, pu'ka Eesusichi paparakameo, ki nakipuawichiopua wa'asi ahpo mochiwachio. 3 Pukaepa Paoroa Wenawea tiame, tehpe eeneparepua wa'ao, utewaeme nayewekaopua Eesusichi simiyameo, kihta seeweka te'ta pichiwako tuurepua, ahpo masitiao. Apoe te'ta Riosiai ahjama inisirepua ahpo te'ta peenia ihsiwae ku'isikao, ahpo ki maaenari ihsiwaeopua tiame, pukae peenia ihsiwae pichiwatasikaopua, Paoroo Wenawe tiame masitesiao. 4 Wa'a te'terepakaopua wa'a Iikonio mochiwachio, ooka poanaturi eneparepua: pirenaminao isaeri pa'pamiratuame ahjama, pirenaminao Paoro ahjama Wenawe tiame. 5 Wa'a ikisaapua i'isaeri pa'pamiratuamerachi enepakamea, te'ta i'isaeri ti'tijoeria, te'ta ki i'isaeri ti'tijoeria tiame, Iikonio ya'yawichichi ahpo katewerepua, Paoroo Wenaweo tiame pasaka ko'ipuawichiopua. 6 Nape Paoroa Wenawe tiamea, wa'a noonoimia nane'rekapao, Rikaonia weeechiami uumparepua, Risitira mochiwachi Erewe mochiwachi tiame e'enaka, wa'a iika newiparepua ahpo pasipupuao. 7 Wa'a ikisaopua tiameo, wahjachi weeechi ohjorepua tiame, yooma wahja weeechiami tiame masitesika, pu'ka Riosi ka'karuma tuuyewario.

Risitira tewaniachi pasipunia Paoroa

8 Nape Risitira e'enakaiopua, wa'a tewarepua aaata, tu'irewa kokoriame, wa'a tiiame naawakame eneriaipua kiisi oiyame. 9 I'ka tijoeo keepuka kahtioiopua Paoroa, kaawe ne'nepakaopua puichio, tísia Riosichi paparame tetewarepua pu'kao, ahsepari tiiame ahpo yachapatepuaichioo. 10 Waikao Paoroa, utewaeme naewakao, chaanerepua:

—¡Werisika weripa, utewarieme muuuapa aamo tonochio!

Waikao tu'ikamea, niika werisirepua. Oisirepua waikao. 11 Waikao wa'a iintokame tetewakapa Paoroo, weeru chaachaparepua, ahpo wa'api nayewachi naewaka, Riikoni nayewaniame:

—¡Nee, tamochi tetekire ri'riósii, tijoeka te'tiame enepakame!

12 Wenaweo, Seeusi riosi teewarepua, Paoroo Eremesi riosi tee-
warepua, te'ta nayewamekopapua pu'kao. 13 Puuu Seeusi tioparachi
neesetoamea, wa'achi muuwari ma'chi muirachi, iinueriaipua ahpo
tiopawao; puuua Paorochi eenakaopua Wenawechi tiame, tooro
u'yepariaipua, Paoroo Wenaweopua tiameo ko'yeka oowewemia.
Pukaepa sewateriaipua Paoro ihsiachio Wenawe tiameo, ri'riosichitia
paparawemiaopa pu'kao, ahpo muuwari ohjoeme ahjama. 14 Nape
Wenawea Paoroa tiame, nane'rekapa pu'ka noonowinariao, ahpo
si'panarepua wakirao, tísia iiyana erapakapaopua ahpo yorakepuao.
Waikao wa'a erapakaopua Paoroa, muuwarichi naasipa weripaka,
utewaeme sisinamurepua pu'kao, cheeka:

15 —¡Ka'téee, ka'te wa'a nooka taamóó! ¡Teemea aamóka
te'tériamekaitepua tiaméé, oowera ti'tijoe! Ki aaata ri'riosikaite
teemea. Teemea aaata Riosi naewamia e'enakamepua, nape te'ta
pichiwarikamera Riosíi, Apoe te'ta teweka netekamerachi nayewani-
ame, Apoe te'ta i'ka weee yahchakame, pa'weoipua Apoe netekam-
erachi simiyameopua tiame, yooma ihta i'ka paika Riosi neteriachi
ahjakame iintuameopua tiame. Pu'ka te'ta Riosichi simiyame aamo
nayewemia e'enakame teemea, pu'ka aamo ri'riosiwa ti'tijoee neteri-
ameo, toaka mochitomichiopua pu'kao, kihta kaawewichiokamekopua
pu'kao, aamoo ohso kaaweo te'ta Riosi pichiwarikamerachi, paparaka
mochitomichio. 16 Apoe Riosia, taamo ehkoriami mochiriameo,
a'chikoi erakoka ki ka'karuma yooraka mochirioiopua, ki ahpo nakiy-
oiopua pu'kao, 17 Riosia ki toaka tetewarepua pu'kao tísia kaawe
yoorakao. Puuua tísia taamo nakiyapaopua, taamo yukitekerepua,
yooma ihta taamo echariao tísia taamo taaketemichiopua, taamo
ta'iria mochitomichiopua pu'ka koaká.

18 Nape yooma i'ka nayewetiaipua, tesiwatia ewaterepua pu'kao, ki
ahpo oowewemichiopua pu'ka tooro me'yenekao.

19 Nape pukeri oowe erapatetioi wa'ao, wa'a e'enaka ookapi i'isaeri
ti'tijoea Antiokía e'ename, wahjachi Iikonio e'enakamea tiame, pu-
uua ikanati eenechi sewina erapateriamepua Risitira mochikameo.
Wa'a iikaopua, Paorochi aampa e'enariamepua pasipusikao. Ihjia
pasipukepasaopua, ma'chi ipariamepua mochiwachio, panisutoka
i'toka, mukukame maaeka. 20 Waikao Eesusichi paparakamea,
wa'a e'enariaipua mukukame apechunamiao, nape norikame ne'neka
ajakoiopua pehjio, Paoroa noonoka werisirepua, tísia pasiputiaio; wa'a
ikisaopua, eenechi wa'api mochiwachi pakirepua. Wa'a ikisaopua
pu'ka meereo, Erewe mochiwachi akiparepua Wenawe ahjama.

21 Neipao Erewe mochiwachi mochinioiopua Riosi ka'karuma tuuye-
wari nayewatukao, muuwaeme Eesusichi paparasoopua wa'a ti'tijoeo
ooweruopua tiameo, Paoroa Wenawea tiameo, Risitira mochiwachi
e'enarepua pe'kuu Erewe o'iniao, wa'a ikisao Iikonio tewaniachiami
uumatokao, Antiokía nu'utirachi ajasirepua pe'kuo. 22 Yooma i'ka
pipiripi mochiwachiamio, muuwaeme weemupaterepua pu'kao Riosi
naawesarichio. Pu'ka wa'a ahpo te'teriao, ki se'wika nokisinurerepua
pu'kao, ahpo Eesusichi paparaopua. Anachanurerepua pu'kaopua
pehjio, aiwaiopua Eesusiwichioo. 23 Yooma pipiripi ti'tiopachi ahpo
inisiachiopua tiame, pa'pamiratuame ajawasirepua tiameo, ti'tiopachi

neesetomeriopua. Ahkaoi ti'tiopachi pu'ka ajawasiaiopua, wa'atia kiisi koaka pu'ka ajawaiopua Riosichi itaka aatanakamera ajawapuamekopuao, yooma ahkaoi pipiripi ti'tiopachiopua, neesetomerio. Wa'a te'teretorepua ahkasi ahpo kuuwepachisio.

Paoroa Wenawea tiameo, eenechi e'enanipua Antiokía Siiria weeechi

24 Risitira tewaniachi puuyasaapa, Piisiria weeechiami nokisikao, Paajiria weeechi e'enarepua. 25 Wa'a Paajiria weeechiami nokisiaio, Pereje mochiwachi ajasirepua. Wa'a nayewaturepua pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewariopua waikao, Pereje o'iniao, Aataria weeechi e'enarepua. 26 Wa'a Aataria weeechio, pawekakerachi mo'moenasaopua, weruma Antiokía nonowarepua eenechi pe'ku, ahpo ajawasa uhjuratiachiopua, Riosi tehkiwa yoramichioopua. Pu'ka yooma tehki yorapuame kajusaapua, eenechi e'enakame enerepua. 27 Wa'a weruma Antiokía ajasisaapa ahpo puuyariachio o'iniao, yooma napawinurerepua wa'ao Riosichi paparakameo. Wa'a tiopachi napawisoopua, yooma tuuyerepa napawikameo, aachin teeerio Riosio ahpo ohjoriachio, yooma ihta teetoria Riosio, apochi paparapuawichiopua. 28 Waikao Paoroa Wenawea tiame, ki ku'witapisi itipirepua wa'ao, Eesusichi paparame ahjamaopua.

15

Eerusareni napawiwa

1 Waika taawechiami weruma Antiokía kahtioiopua Paoroo, wa'a e'enariaipua ookapi i'isaeri ti'tijoe Eerusareni o'inia e'enaka, Eesusichi paparakameaipua, iiweta siichitepuwa yooraka mochitoame. Puuua wa'a e'enasaapua, tiopachi o'ineriaipua masitekao, wa'a mochikame Eesusichi paparakame. Ihjia ahpo masitewachio chaachapariaipua pu'kao:

—Eemea Eesusichi paparamepua paparao, nape ki siichiteputiame enesaa eemea, Moisetaru nuurari chiiachitiao, ki newipatepuame eemea Riosieo, aamo tatakoririao. 2 Pu'kao wa'a chaachapaka masitioopa, ki nu'uti ki kaawe erakoa simikapua wa'ao, Paoroeo Wenaweeopua tiameo, kiisi kaawe tiiame tetewiriopa siichitepuwa masitewa teetoniameopua. Pukaepa wa'api Antiokía tiopachi pa'pamiratuamea, Paoro Wenaweopua tiame Eerusareni uhjurarepua, Eesusi ajawaria Eerusareni mochikamechiopua, aachin teeremio chaachapamichiopua siichitepuwachi simiyameopua, wahjachi wa'a tiopachi pa'pamiratuameopua tiameo, ihtana chaachapamerikoopua pu'kao. 3 Waikao Paoroa Wenawea tiame Eerusareni siimpaio, Eenisia weewachiami uumatoaio Saamaria weeechiami tiame, wa'ami tuuyesirepua ti'tiopachiamio, achini teeka ki i'isaeri ti'tijoeai, ka'karuma enepariopua Eesusichi paparakao, ahpo ehkoriami o'inia ki kaawe nokaka mochitoriao, toaka. I'ka wa'a tiiame inamukapa tuuyetiamea, tísia kaawe erakoka itipirepua.

4 Eerusareni ajasisoopua Paoroo Wenaweopua tiame, wa'a tiopachio Eesusie ajawatiameea, wa'a pa'pamiratuameeopua tiameo, kaawe e'raka uuretupua. Pu'kao, yooma tuuyerepua Riosi iintoriaopua, ahpo ohjoriachiamio.

5 Nape ookapi pa'parisero Eesusichi paparakamea, ajasika chaachaparepua:

—Puuu ki isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakamea, siichitepuwa yachatometepua apochio, Moisetaru nuurari chiiachitia.

6 Waikao puuu Eesusi ajawaria, wa'a pa'pamiratuamea tiopachiopua tiame, ahpo na'poasa nayewarepua, i'ka pa'parisero chaachapariachi simiyameopua. 7 Tehpe nokioi pu'ka pa'parisero chaachapariachi simiyame ahpo katewekao, ahpo katewesaapa puuua, eenechi napawitiachi e'enasoopua, Peeroa werisika chaanerepua yooma napawikameo:

—Eemea noochitia Riosichi poponiwa, no'oo nane'riame eemeapa, ki ehpesi o'inia no'o weratiamekopua Riosieo, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiokoopua, i'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewario, pu'ka ti'tijoerio, Eesusichi paparamichiopua tiameo. 8 Riosia, nane'riamekapa taamo iikachi e'rao, nane'rere puuua i'ka ki i'isaeri ti'tijoeri ooweruopua tiameo, apochi paparanariamekopua pu'kaoio, ahpo kaaweruma tuuyewari keepusao. Riosia apochi paparakopa pu'kao, pukachi yasiparepua ahpo Riosiwarieo, tamochitia yasiparichitia, pukeri Eesusichi taamo papararioiopua. Riosia wa'a iintorepua pukachio, kiisi i'isaeri ti'tijoekoiopua pu'kao, kiisioi siichitepuwa yoratiamekoiopua pu'kao. 9 Wa'a teesoo Riosia wa'a iintoriopao pukachio, ki seesenuchitia tetewakamepua pu'kao, tamochio. Riosia pu'kao, oowera apochi papararioocheoi, tamochitia te'ta piipaterepua tiameo, pu'ka tatakoririao. Wa'asa iintokamekapu Riosi, kiisi ihta Moise nuurari ahsepari nokarioiopua pu'kao. 10 Riosi apoe wa'a tiame inatakame enesoo, ¿aatia ki kaawe iintorio erakota teemea Riosio, ki siichitepuwa yahchetiamekoi piipatetiamekoopua Riosieo? ¿Aatia utewa yorata teemea pu'ka siichitepuniameo, tamochi wa'apioi, tísia pehtiamekoopua, pu'ka wa'a tiiame nokiwao? ¿Aatia utewa yorata teemea pu'kao, itapiti taamo ehkoriami mochiriameai, kiisi ahsepari nokariaopua Moise nuurari iyorikao? 11 Riosia, ki i'isaeri ti'tijoe piipatiaiopua tatakoririao, kihta nateyame tetewarepua siichitepuwa nokiwameo, naatikamera te'ta nateyame tetewarepua tatakori piipatiameo, Eesusichikamera te'ta paparaniamera. Wa'a tiiachipao teemeai, kihta nateyame tetewimetepua tiameo, siichitepuwa nokiniameo.

12 Wa'a cheesoopua Peeroo, yooma wa'a napawikamea, yuuweeme itipirepua, pu'ka cheeria erakoka. Waikao Paoroa Wenawea tiame, o'inerepua tuukao, yooma Riosi iintoriaopua ahpo ohjoriachiamio, aachin teetoriopua Riosio, ahpo ki maaenari peenia ihsiwaeopua apochio, ki i'isaeri ti'tijoeri mochikachiami inisioiopua, Eesusichi paparatekao. 13 Paoro kajusoopa ahpo ohjoria tuukao, Saantiaopechi werisirepua naewamiao; puuua chaanerepua yooma wa'a napawikameo:

—Poponiraa, no'o keepumitia pahchuo. 14 Ihji Paoro taamo chaaneriaapua, achini iintoka Riosio ki i'isaeri ti'tijoerio taamo ahjama Riosichi pirenatariaa, Siimoni Peero taamo tuuyeriachitia ikitiamepua tapanaramio, Koonerio petechiopua ki i'isaeri ti'tijoerichio, aachin teeka Riosio pu'ka iikarachio ahpo Riosiwarie noonoteriopua. 15 Ihji taamo wa'a ikitiamea ki i'isaeri ti'tijoeri ahjama taamo Riosichi pirenatutiamea, ehkoriami Riosi nayewatura chaachapariachitia, ikitiamepua, Riosi nayewatura ehkoriami ikipuameko chaachaparia, Riosia eee cheeka iyoteteriaipua:

16 Wahka ihtoriachi enasaapa neeea,
eenechi apechunaka weramania no'o mochiwariopua no'o Raawi kaario;
eenechi ajasipumania ru'mikameka te'teriameo,
17 yooma pu'kao chi'ripariameo, noochi napawinamania eenechio,
pu'kao noochi mochitomichiopua yoomahka pirena,
yomatiame ti'tijoeturiopua noochi paparamichiopua tiameo,
aaataoi ihta ti'tijoeturioipua,
ihta yeeniewa nayewameoiopua.
18 Wa'a cheekame Riosia, Apoe Paamiraa,
tísia ehkoriamisi o'iniao.

19 ’Pukaepa wa'a tiiopao, toitia kaawepua wa'asio, kihta utewa yorania kaawepua wa'asio siichitepuwao, Eesusichi paparakame ki i'isaeri ti'tijoeopua. 20 Wa'a tiiachipao, oowera iyotesa uhjuratiai soparame kaawepua wa'asi, pukachi iyoterichio chaanecheoipua, ahpo utewaeme neesetonurekaopua ahpo suwepori nokiwameopua, kihta ko'konureka itapiti ri'riosi oowewatiameo, itapiti sa'paoi topepateka meritiameopua, ihtaoi animari eerara ki ko'korureka. 21 Ihji iyorewa uhjurariaa, Moise nuurari chiiachitia nokiniamepua, ehkoriami o'inia wa'a teetojeretiame, ehpe taawechiamioi senepi resipuniame taawechioi, wa'a tiiame iyoneniamepua iyoriwao, ahkaoi i'isaeri napawikarichiamio.

Antiokía Eesusichi paparakamewichio iyotepari

22 Waikao Eesusi ajawariaa, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuame ahjamaopua tiameo, pu'ka siichitepuwachi simiyame katewesaapua, iyoteri uhjuramo oraparepua, weruma Antiokía tiopachio pa'pamiratuamewichioo. Wa'a erakosaapua ke'chu neteyaiopua iyoteri iyojuraopua pehjio, ooka tijoe ahpo tiopachi uurepua, Paoroo Wenawe ahjama siimpamichioopua, ahpo iyojura i'tomichioopua pu'kao. Puuu ooka uutiamea ihji enerepua: Uurasi Wasawasi teewaeme piiripi, piirea, Siira tewaniame, na'pa puuua kaawe tetewiniame enerepua Riosichi poponiwaeo. 23 Waikaopua iyojura netesao, Antiokía uhjurarepua, pu'ka naao ti'tijoee i'tocheka. Pu'ka iyojurachi chiiaa, eee chiiame enerepua:

“Teeme Eesusie ajawatiamea, Eerusareni tiopachi pa'pamiratuameopua ahjamao, yooma i'wa mochikame poponiwao pipiniwaopua tiame ahjameopua, aamo teepotena teemea, yooma ki i'isaeri ti'tijoe ooweru tiame Eesusichi paparakameopua, yooma aamo Antiokíami mochikameopua, yooma Siiria weeechi mochikameopua tiame, yooma Siirisia weeechi mochikameopua tiameopua wa'achitia. 24 Nane'rekame teemea wa'a e'enario ookapi ti'tijoeo, ki i'wa Eerusareni o'inia taamo uhjuraria, wa'ao aamoo, wekana erapaterio tuuwame, ahpo sewina tiame masiteraeo. 25 Wa'a tiachipa wa'a uhjuramo orapaka teemea, aaata ti'tijoeopua Paoro ahjamaopua, Wenawe tiame, tísia taamo nakiya poponiwa ahjama. 26 Ihji Paoroa Wenawea tiame, tísia maapori tiiachi ohjokamepua Eesusi tehkiwachi nokisiaiopua, ahpo ahjario ahkasi wekateme teeka ahpo Paamira Eesusiwichio tekipanapa. 27 Puuua Paoro ahjama taamo uhjuraa, Uurasi puuua, Siira tewaniame piirea, aapoe kaawe aamo tuuyemichiopua, i'ka iyoterichi aamo uhjuriao. 28 Teemea

Riosi Riosiwarieo aamo chaanenariamepua, pu'ka wahjachi aamo
utewa chaachapariaopua, siichitepuwa yoramichioopua aamo
newipariwichioo, pu'kao teemea ki aamo yorajeramepua wa'asio.
Aamo Riosie newipatepuamewichioo, Eesusichiche paparakaipua
soparamepua. Nape i'kache aamo yoorajerani teemea: 29 ki
ko'komachepua eemea ri'riosi oowewatiameo; ki ko'komache eemea
tiameo, itapiti sa'pa eerampakameopua; ki nokimache eemea tiameo,
ihtaoi suwepori nokiwameo. Yooma i'kao, mehka te'teresaa eemea,
kaawe enemapua. Wa'asi kajuna teeme i'ka taamo iyotiao. Kaawe
e'raka mochitomitia naaju."
30 Neipao, kaawe teetonureka uhjuratiapa, Paoroa Wenawea tiame
Antiokía uumparepua, ooka uhjuratiame ahjama. Antiokía ajasisaapa
puuua, tiopachi napawinuresaapua, yooma Eesusichi paparameopua,
pu'ka ahpo iyojura i'toao, pu'ka ki'yarepua. 31 Waikaopu Eesu-
sichi paparame iyonasaapa chiia, tísia kaawe erakorepua waikao,
wa'a chanika uhjuraretiapa. 32 Waikao Uurasia, Siiraa tiame,
yoorakamekapa pu'ka Riosi nayewaturao, pepeneka naewaka nokare-
pua wa'ao, pu'ka Eesusichi poponiwao, oisa erakoka paparami-
chiopua Eesusichio, pewatiame te'teretoka ahjachio. 33 Tehpe wa'a
mochikoiopua pu'kao, eenechi nonoramioio Uurasio Siiraopua tiame,
Antiokía poponiwaa, itapitie ku'iparepua nonoramioio. 34 Nape Siiraa,
no'ramiaio wa'asi, epeche kaawe teeremio eraparepua wa'a ahpo
itipimiao, pukaepa wa'a itipirepua. 35 Paoroai Wenaweai tiame,
wa'achi itipirepua tiame pehjio Antiokía, Antiokía nayewatuka taamo
Paamira Eesusichi simiyameo, pukeri paparasiameopua Eesusichio,
epeche kaawe masitesirepua pu'kao, epeche kaawe teeretomichiopua
Eesusichio.

Paoroa oosa simiwa o'inena

36 Neipa ookapi taawechiamio Paoroa, chaaneriaipua Wenaweo:
—Siimpatia kaawepua eenechi yomachi weeechiami nayewatu-
mia, taamo masiteka ohjoriachi, pu'ka taamo Paamirachi simiyame
nayewatukao. Ne'nepuapu wa'ami ti'tiopachiamio, aatia teetonarepua
Riosichio.
37 Wenawea, Wanimarako yeetopo o'rariaipua tiameo ahpo Paoro
ahjama siimpamiachiopua, 38 nape Paoroa kiisi yeetonarerepua Wa-
nimarakoo, pukeri pahcha simiyachi Paajiria weeechi nokisinioiopua,
ahpo na'pa toaka Eerusareni no'rariopa. 39 Waikao Paoroo, ki
yeetonarekopua Wanimarakoo, tísia ahpo chaachapasapa, poana-
turepua. Waikao Wenawea, apoe yeetoka simirepua Wanimarakoo,
Chipire weeechi pawenasipa akiparepua waikao, pu'ka ahjamao.
40 Paoroa waikao, poanachi Siirache yeeka simirepua, ahpo Riosichi
poponiwaeo, Apoe Eesusi Paamira kaawe neesetowachi uhjurati-
aapa. 41 Waikao Paoroa Siira ahjamao, naatichiami uumatorepua,
Siiria weeechiami, Siirisia weeechiami tiame, epeche pewatiame
mochitonuresikaopua wa'ami ti'tiopachi, Eesusi Riosie Weratiamechio,
Riosichi poponiwaopua.

16

Paoroa Siira tiame, Timoteo yeetona

1 Nape Rerewe u'matoka Risitira asisaapua, Paoroa wa'a tewarepua
aaata Timoteo tewaniame, Eesusichi paparame. Puuu yeeyeraa
isaeri oowitiame enerepua, Eesusichi paparame tiame. Ihji Timoteo
noonoraa, rieko tijoe enerepua. 2 Ihji Timoteoa Risitira mochikame
Eesusichi poponiwaeo, Iikonio mochikame Eesusichi poponiwaeopua
tiameo, kaaweruma nayewaniame enerepua pukaeo. 3 Wa'ao
Paoroa ahpo ahjama simijereriaipua Timoteoo, nape yeetomiapapua
pu'kao, siichiteputerepua Timoeoo, ka'chi chaachapamichiopua i'isaeri
ti'tijoeopua wa'amio, yomachiami ahkaoi nane'reniame eneriopa, Tim-
oteo noonorao rieko tijoekopuao, ki yooramekopapua siichitepuwao.
4 Wa'a machenasaapua Timoteo yeetokaopua yomachi weeechiami
ohjorepua, mochiwachiami eenechi oisa erapateka Eesusichi pa-
parakameo, pewatiame mochitonurekaopua pu'kao Eesusichio. Wa'a
inisikaopua tiameo, yooma tuuyesirepua tiame, pu'ka Eerusareni
mochikame iyoteriaopua tuuyenuraka, Eesusi ajawaria chaachapari-
opua pa'pamuratuameopua tiame. 5 Wa'a inisiriopua Paoroo, ki ookapi
pewatiame itipirepua Eesusichio, ahpo paparao, ki ookapiopua tiame
epeche muuwekameopua, Eesusichi paparakamea.

Maseronia ohjoeme tijoe, Paoro tetewaria kochirewachi

6 Ihjia Aasia weeechi siimpai Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatu-
miao, ki reesisetiapa wa'amio Riosi Riosiwarieopua, Riijira weeechiami
uumparepua, wa'a u'matokao, seene siimpaka Kaarasia weeechiami
Miisia weeechi suuwerachisi e'enarepua. 7 Wa'ami nokisikao, Mi-
isia weeechiami suuwerachi uumatokao, Wiitinia weeechi muimo
o'rariaipua, nape Eesusi Riosiwariraa, ki reesiserepua pu'kao, wa'ami
muimichioo. 8 Waikao Miisia weeechio semejenatoka uumatosaopua,
pawekakera chuchupachisi tetekirepua waikao, Torowasi tewania-
chiopua pa'we suuwe. 9 Wa'a mochinioio Paoroa, Maseronia ohjoemee
ahpo paaeniame teemuriamepua, puuuo ahpo chaaniame: “Paoroo,
asimitia tiame i'wa Maseroniaoi, taamoo ku'imia.” 10 Pu'ka ahpo
chaanenia teemukapa Paoroa, yaapiti ihtakotiapua Maseronia siim-
papuawichioopua, Paoroo Maseronia Riosie paaetiamekopapua, Riosi
tuuyewari nayewatumichioopua wa'aopua tiame.

Paoroa Siira tiame, Iiripo tewaniachi

11 Waikao Toroasi puuyasaapa, Samotasia tewaniachi ajasitiapua
neronasipa weeechi, riisaka simika wa'apoopua neerochi; pu'ka
meereopua, Neeapori mochiwachi paonatiapua. 12 Wa'a o'iniao,
Maseronia weeechiami e'enakao, Iiripo tewaniachi te'ta muuwarichi
ajasitiapua, wa'ao rooma ye'karichikapua. Wa'a itipitiapua waikao
paikapi taawe. 13 Piie resipuniame taawechi wa'a Iiripo mochiwachio,
ma'chi puuyatiaipua wa'ao akisuepa, wa'amahka ooruchi i'yakaopua
Riosi ahjama nayewapuawichioopua. Wa'ami ohjoai teemea i'yakao,
ooweru tewaka teemea ookapi, akichi e'enakame wa'a pu'seremia.
Waikao wa'a mochipaka teemea, Eesusichi simiyame nayeweka, Riosi
chiia ka'karuma tuuyewari. 14 Piiripi puuu oowerua Riiria tewani-
ame eneriapua, Tiatira mochiwachi ohjoekai eenakame, sesetamuri
wisasori nehjamekapua, te'ta nateyamera wisasori. Puuu ooiti-
amea, Riosichi paparame eneriaipua, nape ki machiyame Eesusichi
simiyameopua pehjio. Ihji oowitiamea, Paoro masitia Eesusichi

simiyame inamukapaopua, pu'ka iikachi noonoteria Riosia, ahpo Riosi-
warieopua. Wa'a ikitiapua puuu oowitiamea Eesusichi paparakapua,
pichikekapaopua Paoro masitiao. 15 Yooma pu'ka oowitiame pehter-
achi ohjoemea tiameo, Eesusichi paparakapua tiame. Wa'a ikisoopua
pu'kao, yooma pirena paatotiapua. Ahpo papatotioopua puuu Riria
tewaniame oowitiamea, tísia utewa cheeka taamo paajutekapua ahpo
petechio, eee cheeka:

—Ehpeo no'o aamo Riosichi piinichitia tetewame enesaa, no'o
ta'pechi che'cherepapapua.

16 Wa'a Iiripo mochikaio pehji, eenechi puuyatioipua Riosichi
nayewemiao, naati natepatiapua waikao, aaata oowitiame na'arari
yahchameopua apochio, ihta ikipuame tuuwichari eneriapua. Ihji
oowitiame teekoraa, ki ookapi yowiyame eneriapua pu'ka ihsiaeo.
17 Puuu oowitiamea, ahkaoi naanaritoapua Paoroo, taamo ahkaoi
nokisioiopua, wa'achi iijitoapua taamo pukamina siinasikao. Puuua
na'ara chachanesiaipua Paoroo:

—Nee. Ihji puuu wa'a nokisiamea, wihtuki chaachapamepua,
te'ta Riosichi simiyame nayewatuo tuuyaopua, Riosichi newipari
nayewatuo tuuyame puuua. Ka'te pichikemitia pu'kao, aamo
wisikuiamekopua pu'kao.

18 Puuua muuwaeme taawe wa'a cheeka oikapua taamo pukaminao.
Paoroa nahsinapakaopua kichiwa chiiao, te'yekapua pu'kao, apochi
yachatoaopua na'arari. Puuua chaanekapua pu'kao:

—Eesusi utewarachi aamo te'yaninia, Apoe Riosie Weratiamechi.
Yaapi machenamitiapua pu'ka oowitiamechio, ikanati.

Waikaopu oowitiamechi kahtiame na'araria, ikanati teewekapua,
oowitiamechi machenaka.

19 Waikaopu pu'ka oowitiame na'arasiame tetekoraa, ki yow-
imerikapa wa'asi toomi pu'ka oowitiameeo, Paoroo chapisika panisu-
tokapua waikao Siira tiame, ahkasi rooma yoorewa inatiame
ajakachisi, muuwari mochiwarichi peereira karichi. 20 Pu'ka yoorewa
inatiameo chaanekapua:

—Ihji i'isaeri ti'tijoea, kiisi ta'iria mochitiapu i'wa mochiwachio.
21 Itapiti taamo te'terejerapu utewachi, ki taamo yorame tiia, rooma
ti'tijoekapa.

22 Puuu wa'a muuwepakameai, wa'achi chaachapakapua Paoroo
Siiraopua tiame. Waikao puuu yoorewa inatiamea, kuhsie wepinu-
rakapua wakirara puhjesa. 23 Waikao tísia wepisaapao, perekarichi
yeetepatiapua pu'kao, wa'a ikisapao, wa'a perekarichi inatiameo,
inatenuresa toakapua pu'kao. 24 Wa'a chaanetiapa wa'a perekarichi
inatiamea, epeche yooremina yeetepakapua. Wa'a yooreminaopua,
kuuu yeewamee tonochi ki'kichesa toiretupua.

25 Naasipa tukaomio, Paoroo Siira tiame Riosi ahjama
nayeoiopua wikataka tiame Riosiwichioo, wa'achi pe'pereso
keepuka mochikoiopua tiameo, 26 senawato ki muuenati noonore
weeea wa'ao, mochikachio. Wa'a iintokopa weee noonoka wa'a
perekarichi nawateraa, yohjaparepua, wa'a perekarichi yeetaraai,
wahjorepua waikao tiame; waikao kaarenaai yooma na'sokaai,
tonochi ki'kicheraai, wahjorepua tiame. 27 Waikao wa'a perekarichi
moromaa pusasaapa, yooma wahjonatiame tewakapaopua wa'ao,

ahpo merimo o'rariaipua ahpo merimachetaeo, ahpo wa'a inatiao,
yooma ujumario o'raka. 28 Nape Paoroa cheeka sisinamurepua
pu'kao:
—Ka'te wa'a iinto muuua paaché, yooma i'wa mochiwi teeme
pe'pereso aamo inatiao.
29 Waikao perekarichi moromaa, tahjera itasaapa ahpo wahjachio,
wa'a eenarepua u'masika, chachapia inisika majakameo. Waikaopua,
chopokorieka weriparepua Paoroo, Siiraopua tiameo, yooma ina-
mukapua pu'kao, ahpo ariwatopi chaachapariaopua. 30 Pukaepa
puuyanasaapa Paoroo Siiraopua tiame, iinatukerepua pu'kao:
—Eeme Riosi ti'tijoera, ¿achini iintoka newipata neeea Riosieo?
31 Aapoeo nehjiarepua waikao:
—Eesusichiche paparapuache muuua, Apoe te'ta Paamirachiopua,
Apoe aamo newipatemapua waikao; aamo ta'pechi mochikameo
tiameo, Eesusichiche paparasoo pu'kao, newipatemapua tiameo.
32 Waikao wa'api tukaoopua pehjio, Paoroa pu'ka ta'perachi yeeto-
tiaopua Siira tiame, kaawe tuuyeriapua pu'kao Eesusichi simiyameo,
yooma pu'ka ta'pewarachi inamuachiopua tiame. 33 Wa'a ikisaapua
Paoroa, Siiraapua tiame, papakoriapua waikao eeranariachiopua
wepitiai. Waikao Paoroa, neeroi maaniachi i'toka paatorepua pu'kao,
yooma pu'ka ta'perachi ohjoemeopua tiame, yoomahka paatorepua
pu'kaoi, ahpo Eesusichi paparawao te'ta pukachi paparame ahpo
tetewipuawichiopua. 34 Wa'a ikitiao perekarichi moromaa, eenechi
ahpo ta'pechi i'tokao ko'koterepua. Apoeopua waikao, yooma i'ka
ta'perachi ahjamaopua, tísia peenia erakorepua Riosichi, Riosio apochi
u'pariopa Eesusichi paparaniameopua.
35 Piariopua ka'kateweri ti'tijoea, ahpo yoorewa inatiame uhju-
rarepua moromao, Paoroo Siiraopua tiame puuyanapuaichioo.
36 Perekarichi moromaa, chaanerepua Paoroo:
—Aamo puhjenuretiame neeea, ka'kateweri ti'tijoeeo. Puuyasa
naaju ehpeo, kaawe eratoka.
37 Nape Paoroa ahpo ma'chipanurawa uhjuratiameo, chaanerepua
pu'kao:
—¿Achinikai noriwi kateweri ti'tijoea, taamo noriwi puhjenare-
puao, ahpo ki kaawe noonowiria ichipunariapa? ¿Ki yooma
tetewachi wepitiame teemea, rooma ti'tijoekai, noriwi taamo puh-
jenureniame teemea, ke'chu taamo katewenioiopua pehji? Aapoe
e'enanuremitiapua pu'kao, taamoo puuyanamiao.
38 Waikao uhjuratiamea, wa'a chaachaparepua ka'katewerio. Pu'ka
inamukapua ka'kateweria, rooma ti'tijoekai te'tereriopua pu'kao, ki
teesa majaka inamurepua. 39 Waikao ka'kateweria wa'a e'enakao,
ahpo cheriwenurerepua Paoroo Siiraoopua tiame, ahpo ki kaawe
noonowiriawichioopua. Waikao puhjesapa pu'kao, wa'a muuwari
mochiwachi puuyanuresache toarepua waikao. 40 Puuyanatiaapa
perekarichiopua, Riiria ta'perachi e'enatiapua waikao. Neipao, wa'ao
kaawe neesetonuresaapa Eesusichi paparameo, uumatotiapua wa'a
mochiwachiopua.

17

Tesaronika weeru noonoitiame ti'tijoerie

1 Taamo siimpachi siimpaiopua, Aanjiporiami uumatotiapua Aporo-
niami tiame, Paoro ahjama Siira ahjamaopua tiame. Wa'a nok-
isikaopua Tesaronika ajasitiapua, i'isaeri napawikari weeriachi.
2 Paoroa wa'api ihsiamekapaopua napawikarichi muitiapua wa'ao.
Wa'a napawikarichio, paika resipuniame taawechi eejenatiapua wa'ao,
oowe erapatekaopua wa'a ti'tijoeopua ooweru tiame, pu'ka Riosi
Iyoterichi chiiaeopua. 3 Kaawe nayewetiapua wa'ao, i'ka weeechio
Riosio, aaata uhjuramio tuuriopua pu'kao, aaata Riosie Uutiame.
Ma'chiame chaanetiapua pu'kao pu'kachi simiyameo, puuu Riosie
Uutiamea, tísia aiwamerikopua pu'kao, ahkasi mukiwachisi. Nape
puuua eenechi oijenamerikopua paika taawe teetoachio; wa'a chaniti-
amekopua Riosieo, Ehkoriami Iyoterichio. Paoroa ma'chiame tuuyeka-
pua tiameo:

—Ihji Riosie Uutiame no'o aamo nayewiaa, Eesusi tewaniamepua,
puuupua Riosie Weratiamea.

4 Waikao ookapi isaeri ti'tijoea ooweru tiamea, Paoro chiia
pichikekapaopua, Eesusichi paparakapua; muuwaeme rieko ti'tijoeri
tiame Riosichi paparameapa wa'asi, wa'a ikisa, muuwaeme ooweruo
weruma te'tereka mochikame tiaméa, Paoro ahjama e'enepakapua,
wa'a ikisa Siira tewaniamea tiame. 5 Nape wahjachi i'isaeri ki
Eesusichi paparamea, wa'inaka tetewarepua, Paoro ahjama enepa-
niameo. Waikaopu i'isaeri nenekakamea, tahpitika na'ara nokaka
pu'seriame, noonotekapua waikao, weeru chaachapamichio Paoro
na'arekao. Puuua tahpitika chaachapasikao, ahkasi Aasoni ta'perachi
ajasiriapua, wa'ao weeru noonowikapua, Paoro i'yakaopua Siira tiame.
I'ka tewisaapua, ya'yawichichi upanuretiame eneriaipua panisutokao,
yooma muuwaeme tetewachi. 6 Nape ki tewakapa Paoroo Siiraoiopua
tiameo, Aasonikamera chapisa i'tokapua, panisutoka ahkasi yoorewa
yawichichiopua, muuwaeme tetewachi. Wa'ao chaachapakapua wene-
jikao:

—Puuu ooka ti'tijoe i'wa ohjoame Paoro tewaniamea Siira tewani-
ame tiamea, yoomachi weeechi nokisiamekapu wewekapusikaopua
ti'tijoerio, i'wa e'enakame puuua ehpeo. 7 Ihji Aasonia, ahpo ta'pechi
che'repatiamekapapua pu'kao. Ihji ti'tijoea, Seresa yawichituao, puipa-
nariamekapua pu'kao, piirechi yawichi kahtiameko tuuka, Eesusi
tewaniame.

8 Nape wa'a yoorewa ya'yawichia ti'tijoeri tetewikamea tiame,
kichiweka inamuriapua pu'ka panisutokame wenejika chaacha-
pariao. 9 Waikao ya'yawichia Aasonio, Riosichi poponiwaopua tiameo,
toomiche koparoasa toariapua pu'kao.

Paoroa Siiraa tiame, Weerea mochiwachi

10 Waikao Aasoni toitioiopua aariopa, waikachu tukaoopa, Eesusichi
paparame poponiwaeo, teemea Paoroa Siiraa tiameo, ikanati Weerea
mochiwachi uhjuratiapua. Weerea ajasitioopua, i'isaeri napawikarichi
e'enatiapua. 11 Ihji i'isaeri Weerea ohjoemea, epeche kaaweruma
iikaeme eneriapua, ki Tesaronika mochikamechitia. Ihji Weerea
ti'tijoea oowerua tiame, kaawe e'raka uukapua Riosi kaaweruma tu-
uyewario. Senepi taawechi i'yawiame eneriapua Ehkoriami Iyoterichi
chiiao, Paoro masitiao, nane'renariapapua pichiwa chiiao. 12 Eesusichi
simiyame Paoro masitiao, muuwaeme isaeri ti'tijoe pichikekapua

ooweru tiameo, ki ookapi ri'rieko tiame oowéruma; ookapi puuu
Paoro masitia pichikiamea, weruma tiiame te'tereka mochikameka-
pua, ti'tijoea ooweru tiame. 13 Nape Tesaronika mochikame i'isaeria,
Paoroo Weerea mochiwachi Eesusichi simiyame masiteka ihsiame
inamukapao, Weerea e'enariapua tiameo, weeru chaachapatemiapua
Paoro na'arekao, wa'a Weerea ohjoeme ti'tijoeriopua. 14 Nape Weerea
mochikame Riosichi poponiwaa, ikanati ke'chu weeru noonowin-
ioiopua, Paoroa pa'wechitu uhjuratiapua Aatenami; nape Siiraa Tim-
oteoa tiame, Weerea itipikapua pehjio. 15 Paoro i'tosiame ahjamao,
Aatena muuwari mochiwachisi ajasitiapua. Ehjepami taawechiami
taamo i'tosiamea Weerea e'enasaapa eenechio, Siirao Timoteoopua
tiameo, yaapiti Aatena e'enanureriapua Paoro kahtiachi.

Paoroo, Aatena te'ta muuwarichi ihsiria

16 Aatena mochinioio, Siira puuyekaopua Timoteoopua tiame,
Paoroa ki nu'uti tesiwa erepakapua wa'a muuwarichi ohjoemeo,
wa'ao pochikame weeriopua ri'riosi netetiameopua, yooma ihta
ri'riosiopua. 17 Waikao ahpo i'toa Eesusichi simiyame nayewemiaopua
wa'ao, i'isaeri napawikarichio o'inekapua, taamo i'toa Riosichi
simiyameopua. Wa'a napawikarichio i'isaeri ti'tijoeria ki i'isaeria
ti'tijoeria tiame, Riosichi paparame eneriapua paparao, nape ki
nane'riame eneriapua pehjio, Eesusichi simiyame ka'karuma tu-
uyewariopua. Wa'api wa'a muuwarichioipua naasipao, senepi ee-
jenapamekaipua tiameo, ti'tijoeri wa'ami enapameopua, Eesusichi
simiyame naewemiaopua. 18 Wa'a e'enakapua wahjachi ti'tijoeri,
inatari pepenitame, aatia tiiachipaopua taamo ahjao ahpo penitame;
wahjachi ti'tijoea tiame, achini tiiachipa i'ka weeechi taamo mochiko,
ahpo penitiame; yooma ihta itapiti wa'atiame simiyamechi, pu'seriame
nayewaka. Ookapi puuua Paoro chiiao, chaachapakapua:

—¿Ihtana chanika chiiame ihji tijoea kiisi inatame chiiame, oowera
kihta chiiai oowera pu'seriame nayewaka?

Nape aaata puuua chaachapakapua:

—Iina, nape seesenu ri'riosi nayewameka chiiamepua.

Wa'a chaachapakapua Eesusi nayewaniame inamukapao, aaata
mukukaiopua, eenechi ahjakame. 19 Waikao puuua, Aareopako
tewaniachi taamo i'tokapua, aapoe nanapawirachi. Wa'a siimpanioio
taamo chaachapasiapua:

—Taamo masitemitia eemea pu'kaoi, taamo masitejerani teemeai,
pu'ka weemera simiyame aamo i'toao. 20 Sewina tiiamekate puuua
taamo machiyao, pukaepa te'ta kaawe taamo nane'retejerani teemea.

21 Yooma Aatena ti'tijoeria, seesenu wa'a mochikame tiamea,
pu'kache weemera simiyameche itapiti i'yacheka pu'seriame eneri-
apua.

22 Napawika nanayewaniachio Paoroa, naasipa weripaka nayeweka-
pua:

—Eeme Aatena ti'tijoeri, kii ookápi itapitichi paparamepua,
tetewikame neeea aamoo, yooma itapitichi ri'riosi netetiamechi pa-
paramekoopua, oowe e'riamekoopua. I'wa muuwarichi te'ta ohjoni-
achio, muuwaeme ajakame tetewikania ri'riosi netetiame, tepaweti-
achiami ajakame, ri'riosi tehtee netetiame. 23 Nape piiripi tepawechi
iyotetiachio, chiiamekapua: “Ihji Riosia, ki machiwamepua pehjio.”

Wéé, i'ka Riosi ki machiwamechi simiyameo, aamo nayewemania. Puuu Riosi aamo ki machiyaa pehjio, Aaata puuua ki nu'uti tisiwa ki ahsepame tiiame utewarieme puuua, puuua eee iintókame:
24 Puuua apoe iintokamepua i'ka wehjoari netekao, yooma ahjachi iintuameopua tiameo. Apoekamerapua yomatiame wehjoari Te'ta Nuurari Tiiameraa, yomatiame tewekaopua aampa tiiamepua tiame tísia ahpo utewarieo; puuua, ki weeechi tiopachiami ahka ohjoemepua, ti'tijoeri neteriachiopua. 25 Apoe te'ta taamo Noono Paamiraa, ki aaatae neesetoniamepua, apoekamerakapua taamo neesetoamea, apoekamerakapua taamo ahjari ki'yamea, apoepua tiameo, taamo iwiya ki'yamea, ihtaoipua tiameo, taamo nakika mochikao.

26 Ihji Riosia, apoe iintokame tijoe netekao, pukeri o'icharichio piiripi wa'api tijoe netekoio, ki ookapi ti'tijoeri mehtasirepua, ahkasi yomatiame weeechi pochiyachisi. Ihji wa'api Riosia pukeri yawichituwa yahchakao, piiripi yawichituwa o'inekaipua ahkasi yomatiame wehjoarichio yawichituwa enepaterepua, ahkasi yomatiame wehjoarichi yawichituwa mehtarepua, ahpo yawichituwa weerariaopua piirechi werasikaopua. Apoe iintokamepua tiameo, ahkasi yooma pipiripi yawichiwa asiyachi suuwerao. 27 Nape te'ta ihji Riosi inataka iintoriaa, yomatiame i'ka wehjoarichi mochikame yawichituwa, apochi e'enamichio iintokame, apochi e'enaka paparamichio iintokamepua, ihta ti'tijoerikoipua. Riosia, a'chitiaoi teeka apochi e'enajerare puuua, imasukaoi ahpo i'yasikao ki mamachiriamechitiao. Puuu Riosi teipuamea, kiisi tehki tiiaitepua teipuawichioo, tewinariamewichioopua pu'kao, Riosio tamochio, kiisi mehka kahtoi tiiopa tamochio, aaatachioi. 28 Riosio kiisi mehka kahtioti neeea, ahkasi taamo wa'api iwiyaoi, apoe wa'apikopapua taamo ahjao, apoe ihsiamekopapua pu'ka iwiwa taamo ahjari ki'yakao, ahkasi taamo iikachioi apoe ihsiamepua taamo ahjatekao, yooma weerewachi taamo noononiame ahjatewaoipua. Aaata aamo ehkoriami i'iyoteriai, eee chaachapariaipua tiameo: “Teemea Riosi tetejimarikaitepua.” 29 Wa'a teeso teemea wa'a tiiachipao, Riosie wa'api ti'tijoeritetutetiamekapao, Riosio ka'te ki aaata ki ahjamee tijoe enepatetiameko, erakomete teemea, ki i'ka itapitie ki ahjamee netetiamechitia, riosirewaeniamechitiao: o'roe netetiamchitiao, sisiokieo, tehteeo, ihtaoie itapiti ri'riosirewa, ti'tijoerie neteniameo. 30 Ihji wa'api Riosi ki aamo machiriaa, aamo ti'tijoe ooweru tiame ki ahpochi paparaka mochikoiopua ahkasi wahka ihtoriachisi ehpesiamio, kihta kokosari iintokamepua ti'tijoeri pehjíi, yomatiame ti'tijoeri puuyetoka yasitoapaopua, apochi paparapuawichiopua ki ka'karuma ahpo nokayao toaka, aapoe neteka ri'riosi ahjachi paparaopua tiamé. 31 Nape ki ka'karuma yooraka mochinariameopua, yahchakame puuua aaataeo, ti'tijoerio, ihta taawechi katewepuameo. Puuu aaata ti'tijoeri katewemeri Riosi uuriaa, mukukoi eenechi oijenateka ma'chitarepua aatanakoo.

32 Waikao ookapi puuu keepuamea, pu'ka mukukai eenechi ahjaniame inamukapaopua, na'areka a'achekapua Paoroo. Nape wahjachi keepunariameaipua chaachapakapua Paoroo:

—Pu'kao, meeriamahka keepunariame teemea.

33 Wa'a chaachapasoopua, puuyatiapua wa'ao. 34 Nape wahjachi Paorochitia inatamea, pichikerepua pu'kao. Piiripi puuua Rionisio

tewaniamekapua, Aareopako tewaniamechi pirenaturichi tijoe, piirea oowitiamekapua, Ramarisi tewaniame, ookapi wahjachi aaata tiame.

18

Paoroa Koorintio mochiwachi ihsiria

1 Neipa i'kao Paoroa, Aatena machenasaapua, Koorintio e'enatiapua waikao. 2 Waikao wa'ao, wa'a natepatiapua aaata Aakira tewaniame isaeri tijoe, puuua, Poonto weeechi eenakame eneriapua, pukeri eenakame. Puuu uupiraa, Pirisira tewaniamekapua, ahjama eenakame tiame. Ihjia Iitaria weeechi ohjoekaio e'enakame eneriapua, yooma i'isaeri puuyachanioipua wa'ao. Ihjia, Rooma muuwari mochiwarichio, puuyakame eneriapua wa'ao, Kaurio yawichie, puuyanuretiapa wa'ao. Paoroa piie taaweo, Aakira pehterachi siminarekapua ne'nemia. 3 Ihji Aakiraa, wisasokari neteka tekipanamekopaopua Paorochitiao, wa'a itipitiapua ookapi taawe. 4 Waikao wa'a mochikao, senepi sawarachi resipuniame taawechio, wa'a napawikarichi eejenapatiapua, wa'a masitemiaopua Riosi tuuyewario, i'isaeri ti'tijoerio ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiame.

5 Siirao Timoteoopua tiame, Maseronia o'inia e'enasoopua Paoroa, masitekache teetotiapua waikao, i'isaeri ti'tijoerio, Eesusi te'tako tuukaopua, Riosie Weratiameo, aapoeo, puuyeka mochitoriaopua enamichioo. 6 Nape oowe erapateniamea masitekao, Paoroa na'areka ki nahketiapa ahpo masitiao, ahpo wakirao pechichikaopua, chaanekapua pu'kao:

—Aamoe nane'renapua a'chi ikisaa, Riosie aamo kokosatioo, ka'chi teerema neeea. Ehpeo neeea ohso kaawe, seesenu ti'tijoechi siimania masitemiaopua, ki i'isaeri ti'tijoechi.

7 Wa'a cheesoopua Paoroo, wa'a puuyasaapa napawikarichio, Tiisio Uhto tewaniame ta'perachi e'enatiapua, puuua Eesusi Paamirachi paparame eneriapua tiame, wa'api napawikarichi chokichi ohjoeme. 8 Piirechi Eesusichi paparamea tiame, Kirihpo tewaniame wa'api napawikarichi paamiratuamea, yooma ahpo ta'pechi mochikame tiame, Eesusichi paparakapua tiameo. Muuwaeme wahjachi Koorintio ohjoemea tiame, Paoro Eesusichi simiyame chiia pichikekopao, papatotiapua pu'kaopua waikao. 9 Piie tukawarichio apoe Eesusi Paamiraa, chaaneriapua Paoroo kochirewachio:

—Paoroo, muuua ka'te seeweka simitemitiapua no'o naewakao, ka'te teewemitiaoi aamo teetoao. 10 Aamo ahjama ihsiai teetomeri neeea, aamo na'ara yoranioopua, anachaka aamo teetomichiopua. I'wa muuwarichi no'o mochitiaa, ki ookapikaitepua noochi paparameripua pehjio.

11 Pu'ka nane'reriopa Paoroo Koorintioo, piie paamupari aampa naasipasi itipitiapua wa'ao, Riosi ka'karuma tuuyewari masitekaopua.

12 Nape pu'ka taawechiami taamo mochikoio, Karioni yawichikoi Aakaya weeechio, puuu i'isaeri ti'tijoeri ki Eesusichi paparakamea, ahpo pirenaturiapua Paoro nekamucheka wenejimichio. Waikao pukaeo, Paoroa chapisa i'totiapua Karioni yawichichio, peereira karichi katewemia. 13 Karioni yawichio, chaachapakapua wenejikapua Paoroo:

—Ihji tijoea, seenu nokiwame masitiamekapu puuua, ki taamo
Riosichi paparachitia nokaya.
14 Nape Karioni yawichia, Paorochi simiyame ahpo wa'a chaaneniapao, chaanekapua i'isaeri ti'tijoeo:
—Nee, tisiwa tiame enesoopua pu'ka Paoro wenejiaopua noochio,
aaata meripuame tiiame enesoo, aamo keepumii neeea. 15 Nape ki
wa'a tiiamekopua aamo chaachapao, nape oowera aamo nokiwa tiiamekopua pu'kao, aamoe katewepuapua pu'kao, kihtawichio pakimetenia wa'ao.
16 Wa'a cheesaapua, ma'chi puuyanakapua pu'kao, wa'a peereira
karichio. 17 Nape puuu wenejiamea, Sohtenikamera chapisikapua
waikao, piiripi tijoe wa'api napawikarichi paamiratuame, pu'kao Eesusichi paparopa tiameo. Waikaopua wa'api yawichi tetewachiopua,
tísia wepipakapua pu'kao, pu'ka yawichio tísia nokitioo katewetaoipu,
erakoka. Nape yawichi Karionia, wa'a noonoikoipua pu'kao ahpo
tetewachi, oowera tetewikapua pu'kao.

Antiokía enasa Paoroa, eenechi o'inenapua ahpo paisa simiyame oira

18 Neipa i'ka wenejitiaiopua Paoroa, muuwaeme taawe itipitiapua
Koorintioo. Pu'ka neipami wa'a mochisaapua Paoroa, pu'ka Koorintio
tiopachi poponiwao, u'matomio tuusaapua wa'asi, Siiria weeechi
uumpatiapua waikao pawekakerachi, Pirisiria yeetoka, Aakira tiame.
Nape Seenkera tewaniachi asisaapua pawekakera chuchupachi, ke'chu
eenechi uumatonioiopua pawekakerachio, ahpo kuupa sikitekapua
waikao, pu'ka kuupao Riosio, ahkasi itapiti Riosiwichio iintosapa
tehpunamio tuuriamekapua. 19 Seenkera puuyasa Eejesio asisaapua
Paoroa, na'pa toisaapua waikao, Aakirao Pirisiriao wa'api uupiraopua
tiame, wa'a napawikarichi e'natiapua waikao. Wa'a napawikarichi
i'isaeri nanapawiachiopua, Paoroa wa'a nayewaka ku'itapio. 20 Aapoeo
taamo itipinuriaipua pehjio, nape Paoroa ka'chi iika itipimio tuukapua.
21 Nape u'matoaiopua wa'ao, cheekapua pu'kao:
—Riosi erasoo, eenechi enamane aamo ne'nemia.
Wa'a cheesoopa Paoroo, u'matotiapua waikao Eejesioo, Sesarea
paonamia siimpatiapua waikao, pawekakerachi. 22 Sesarea
asisaapa pawekakera chuchupachio, wa'a tetekisaapa, Eerusarenite
mo'moenatiapua waikao, Paoro ahjama. Wa'a Eerusareni e'enasaapa,
yooma teepotetiapua wa'ao Eesusichi paparameo. Eerusareni o'iniao,
eenechi Antiokía tetekitiapua waikao. 23 Wa'a Antiokíao, ookapi taawe
mochisaapa, eenechi puuyatiapua wa'ao, eenechi yomachi ohjomia
taamo ohjoriachi, yooma pipiripi mochiwachiami wa'amio, Kaarasia
weewachiopua, Rijia weeechiopua tiame. Yooma wa'a ohjokao, epeche
ku'ipasitiapua masitekao, pewatiame te'teremichiopua Eesusichio,
ahpo paparao.

Aaporoa Eejesio nayewatunapua

24 Wa'a taamo teetoiopua Paoro ahjamao, pu'ka taawechiamio,
aaata eenariaipua Eejesioo, Aaporo tewaniame, Arejantia muuwari
mochiwachi tijoetukame, puuua isaeri tijoe enerepua. Puuu tijoea,
tísia yekiyame enerepua nayewakao, ki teesa penipakame Riosi
nayewaopua Ehkoriami Iyoterichio. 25 Tísia machiyame eneriaipua
Riosichi pooeo; tísia weemuame eneriaipua Eesusichi simiyame

nayewakao, nape oowera neeroie paatoniameche machiyai, Waani
Paatori yooraria, kihta nane'rekamekaipua Eesusie paatoniameo,
Eesusie ahpo Riosiwarie paatoniameo. 26 Aaporoa Eejesioo, kihta
seeweka nayewame enerepua wa'a napawikarichio. Nape Pirisiriaa
Aakira tiamea, tapanarami Eejesio itipikame wa'a taamo u'matopoio,
Aaporo keepusaapua nayewao, ahpo ta'pechi paajuterepua, epeche
kaawe ma'chiame tuuyepuawichiopua, ki ahpo nane'riaopua pehjio,
Eesusie paatoniamechi simiyameopua, ahpo Riosiwari tamochi yasi-
patekaopua, taamo ahjama inisimichioopua. 27 Aaporoa Eejesio
kajusaapa masitekao, Aakaya weeechi siminarepasoopua paonamina,
wa'a Riosichi poponiwaa, kaawe iintarepua tiame. Waikaopua
wa'a Aakaya Eesusichi poponiwaopua, iyosi iyotesa uhjurerepua
pu'kao, Aaporoe, pu'kao kaawe uuka asipumichiopua ahpo mochika-
chio. Waikao, Aaporoa Koorintio muuwari mochiwachi asisaapa
Aakaya weeechio, wa'a Eesusichi paparameo, tísia ku'iparepua pu'kao,
epeche pepenipatekaopua Eesusichi simiyameo, yooma pu'ka Eesu-
sichi oowe e'repakameopua, Riosi cheriwepuawichioopua pu'kao.
28 Aaporoa, tísia utewaeme ihsikame eneriapua wa'ao, pu'ka Aakaya
mochikame i'isaeri ti'tijoechiopua, Eesusiko chaanesika te'ta Riosie
Weratiameopua. Pu'ka wa'a chiiameo, Ehkoriami Iyoterichi ne'netoka
masitesirepua pu'kao, te'ta pichiwa chiiamekoo pu'ka wa'a tiiameo,
yooma inamuachi. Wa'a inisika masitetiaapa, ka'chi iika ka'itame
erakorepua.

19

Paoroa Eejesio ihsiria

1 Aaporoo Koorintio ihsioio, Paoro ahjama nokisinioio tepaniami
kaawiekachiami uumatokao, Eejesio tetekitiapua. Wa'a ajasitioopua,
wa'a mochiriapua ookapi Riosichi paparame. 2 Pu'kao Paoroa
iinatukekapua:

—¿Nane'riamekai eemeapa amochi eenariopua Riosi Riosiwario,
Riosichi aamo papararíachisi o'iniaopua?

Aapoeo chaachapakapua:

—Kiisioi inamuamekai teemea Riosi Riosiwarichi simiyameo.

3 Waikao Paoroa eenechi iinatukekapua:

—¿Aachin chaanetia eeme paatoaio?

Aapoeo chaachapakapua:

—Waani paatoachitia paatotiamekata teemea, aaata Waani Arirea
weeechi paatoriachitia.

4 Wa'a chaachapasoopua, Paoroa chaanekapua waikao:

—Nane'riamenia pu'kao, Waania neeroieche paatoriamekopua
ti'tijoerio, nape Waania cheekamepua tiameo: “Neipa no'o eenamechi
paparakamea, yooma ihta tatakori cheriwepuamepua Riosieo.” Puuu
neipa Waani eenakamea, apoe Eesusi puuua, Riosie Weratiame,
ehpe taamo nane'reka mochitoapua. Puuu Apoe Eesusia, puuu
wa'apikaitepua Waani aamo paatoio, aamo iikachi yasipakamepu
Riosiwarira.

5 Waikaopu Paoroe tuuyeniamea, chaachapakapua:

—¡Naakonakosa, wa'a tiiame puuua naaju? Wa'a teesoo,
¿Waanie taamo paatotioopua neerochio taamo ki ka'karuma nokiwa

toinarekao, Riosia taamo iikachi yachapaterepua ahpo Riosiwario? —
chaachapakapua waikao.
6 Waikao aapoeo, Paoro ahjamao Riosi cheriwema
kianarepakopaopua ahpo weemera simiyame nane'rekapao,
waikao Paoroa ahjachi seekarepakao, Riosi cheriwema ki'yakapua
pu'kawichioo. Waikaopua Riosio apochi yahchariopa Riosi Riosiwario,
tísia kaawe erakokaopua, ahpo naerachi kaawe e'rekapua Riosio.
7 Puuu ti'tijoe kaawe erakoka naewakamea, oosa mariki aampa
ookahka ti'tijoekapua.
8 Wa'a Eejesioo, paika meecha nokitiapua Paoro ahjamao, Paoro
i'isaeri napawikarichi masitioio. Wa'a napawikarichio, kihta seeweka
nayewatuka Paoroa, Riosi ye'kariwachi simiyameopua, utewaeme
oowe erapatioiopua ti'tijoeo ooweruopua tiameo. 9 Nape Paoroa wah-
jachio, kiisi pichikenariopua ahpo masitiao, pu'ka Riosi Kaaweruma
Pooerachi simiyameo, wa'atia toisa puuyatiapua wa'a napawikarichio.
Nape Eesusichi paparakameo, pirenachi i'totiapua waikao, Tiirano
tewaniame masitikarichi; wa'a simitetiapua waikao masitekao. Wa'a
nokitiapua waikao, utewaeme masitekaopua senepi taawechi. 10 Wa'a
Eejesio masitekao, ooka paamupari ahsieme nokitiapua wa'ao. Wa'a
Paoro masiteriaa Eesusichi simiyamea, kai waapisi nane'reretiapua
wa'amio, ahkasi yomachi Aasia weeechiamisi; wa'ami mochikameai,
muuwaeme wa'a e'enakapua Paoro keepumiaopua Eesusichi simiyame
masitia. Puuu wa'a e'enakamea, i'isaeri ti'tijoerikapua, ri'rieko ti'tijoeri
tiamé. 11 Riosiai ki teesa teetoapua Paorochio, itapiti ki maaenari
inisikaopua, tísia peenia tiame ki maaenari inisikaopua. 12 Tísia Riosi
utewarieme e'repakaopua Paoroo, ahkasi ti'tijoeria ahpo wisasori-
waoi upapakao, Paoro wisasoriwachi ihchepatesao, ahpo kokoriame
iinueka sautemia i'topakapua, na'arari tijoeturi pakitekameoi, pukae
ma'chípamia.
13 Ookapi i'isaeri seesenu wa'ami ohjoameai, ahpo puuyachame
teewameopua na'arari tijoeturio, wa'achi noonoimo o'rariaipua, Eesusi
teewarachi te'yaka puuyanamo o'rakaopua na'arario, eee chaachapaka
te'yariaipua:
—Eesusi teewarachi aamo te'yaninia Paoro nayewamechi. Yaapiti
machenasamua pu'ka tijoechio.
14 Puuu wa'a nokayamea oowisani ti'tijoe Eesewa tatanara ene-
riaipua, ne'neseriosio te'ta paamiratuamera. 15 Nape pu'kao wa'a
noonoimo o'roiopua Eesusi teewarachio, puuu na'arari tijoechi kah-
tiamea, chaanerepua pu'kao:
—¿Aatanana eemea wa'a no'o chaanemiao? Eesusikamera machiya-
menia, Paoroopua tiame, nape eemeo, kiisi machiyamenia.
16 Wa'a cheeka puuu na'arari tijoechi ahjachi kahtiamea, nasiwa-
siterepua pu'kao, oowisani ti'tijoechio. Waikao, puuu oowisani ti'tijoea
yooma eeranatetiame ujumarepua, ki wakiraeka poiyame. 17 I'ka
wa'a tiiame inamukapa yomachi Eejesio mochikamea, i'isaeria ri'rieko
ti'tijoeri tiamea, tísia majarepua. Wa'a iika Eesusi utewari iyoriwaa,
ki ku'wichisi mehtarepua yomachi wa'amio.
18 Waikaopu muuwaeme tatakorikamea, Paorochi e'enakapua,
Riosichi tuumia ahpo tatakoririao, wa'a iika Eesusichi paparaka-
pua. 19 Waikaopu riaorósiwa nokayamea, yooma u'pariapua ahpo

ki ka'karuma nokiwa iyotapeopua, pu'kao puuua, yooma na'ichi
ihpapaka kosokapua, yooma taamo tetewachi. Yooma wa'a iyotaperi
kositiame natekaraa, ahkasi ooka weerewa aampa oosa mariki miiri
taawechi yowiwame eneriapua. 20 Wa'a ikisika epeche weeresi
teetoapu Eesusichi paparaniamea.
21 Neipa i'kao Paoroa, Maseronia weeechi siimpuapo erapakapua,
Riosi Riosiwarie i'toniapa wa'ao, wa'a o'iniao Aakaya weeechi, Aakaya
weeechi o'iniao, ahkasi Eerusareni. Paoroa eepi chachaniaipua:
“Eerusareni asisaania, siimachenia weruma Rooma mochiwachio.”
22 Wa'a siimo erapasaapa Paoroa Maseronia weeechio, pahcha uhju-
rakapua ooka ahpo ku'yameopua, Timoteoopua, Eerahtoopua tiame.
Nape teemea pehjio, wa'api Eejesio itipikapua ookapi taawe.

Weeru chaachapari Eejesio weruma mochiwachi

23 Pu'ka taawechiamio Eejesio muuwarichio, ki teesa noonowikapua
wa'ao, Riosichi Kaaweruma Pooe, na'naritokamechiopua. 24 Ihji
weruma noonowitekamea, Reemetio tewaniamekapua, Atemisa
riosiewareniame tiopara tataparasieo, nu'nunti tiopa neteka
tekipanameo, teekora. Ki ookapi yowiyamekapua, Atemisaka tiame
riosiewaeniameeo, ki ookapi netekao, tekipanakiameapua tiamé.
25 Ihji Reemetioa, yooma na'poasapa ahpo tekipanatiameo, ahpo
tekipanatiamechitia itapiti neteka nokayame na'poasaopua tiameo,
chaanekapua ahpo tekipanatiao ahpo na'poariaopua tiame:

—Eeme ti'tijoe, yooma i'ka itapiti tehkichi tekipanamea, nane'reka
mochiwi eemea, i'ka tehkieche yowika taamo ahjaka mochi-
toamekopua. I'ka tehki kiteresoopua, kiteremeri teemea taamo
tísia paarasateka mochitoao. 26 Ihji Paoroa cheeka oiyamepua, ihji
ri'riosichi taamo paparao kihta nateyamekopa puuua, kiisi ahjame
ri'riosi netetiamekapa puuua. Wa'a cheeka oika i'wao, ki ookapi
toiterepua wa'asi taamoe ri'riosiwa netetiachi paparameo, wa'a cheeka
oikamepua ahkasi Aasia weeechiamioi, ahkasi yomatiame wa'aoi.
27 Wa'a inisiopa i'ka tijoeo, taamo tehkiwaa teere wichitoamepua,
taamoo nehjaka yowiyao. Wa'a cheeka oiwamea, ki teesa na'itu
tiiamepua taamo tehkiwawichioo. Simitesoopua i'ka wa'a cheesikao,
taamo tehkiwao wekameripua wa'asio. Wa'a ikitioo, puuu Atemisa
riosirewaai kiisi iyoripuamepua wa'asio waikao; ihji Atemisa tiopara
peenia tiiaai, wekameripua pu'sereniamea tiame, aaata wa'a Atemisa
tiopachi muuwaeme enapaniameeo, Atemisa riosichitia paparani-
ameai wa'asi.
28 Waikaopu i'ka inamukamea, tísia nekakoka Paorochio, weeru
chaachapakapua:

—¡Atemisa Eejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuaa!

29 Waikao wa'a chaachapasikaopua ki kuita rooroikao, ooka Paoro
ahjama ohjoame chapikapua, Maseronia e'enakame ti'tijoe: piiripia
Aakayo tewaniame, piirea Arihtako tewaniame; pu'ka chapisaopua
te'ta nanapawiniachisi panisutoka i'tokapua. 30 Paoroa nane'resapao,
pejana nayewamo o'rakaipua wa'a eenakao, nape Eesusichi paparame
ahjama mochikamea ki toakapua siimichioo. 31 Ookapi wa'a Eejesio
yoorewa neesetoamea, Paoro kaawe e'riamea tiame, utewa chaa-
nenureka uhjureriapua Paoroo, ki pakimichiopua wa'a napawitia-
chio. 32 Wa'a napawiniachio, yooma wewekaka nayewaka puuua.

Ookapi puuua piiripi itapiti chaachapakapua, wahjachia, piirechi itapiti. Kiiya yoomarika wa'a e'enakamea, kiisi nane'reriai aatia tiiachipa, wa'a napawirioio wa'a e'enariapua tiame. 33 Nape ookapi Eesusichi paparame i'isaeri ti'tijoea, Arejanto tewaniame kaawe tuuyewaopua, itaneriaipua Paoro ahjama ohjoameopua, nehpupamichiopua wa'a muuwari napawikamechiopua. Wa'a yoratiapa puuua, sekae teeweteriaipua muuwario nayewemiapa, 34 nape muuwaria, machika isaeri tijoekopa pu'kao, ki toitiapua nehpupamichioo. Waikao puuu wa'a napawikamea, ahkasi ooka keenako ahka siinakokapua, eee chaachapaka:

—¡Atemisa Eejesio riosia, ki nu'uti riosi puuuaaa!

35 Waikao wa'api muuwari yawichi iyoteriraa, ahkasi teewetiai te'tewesoopua pu'ka muuwario, chaanekapua pu'kao:

—Ti'tijoeri Eejesio ohjoeme, ¿ki nane'reniamekosa eemea, teemekamerakopua Atemisa riosi tiopara inatiamerakoo, pu'ka tewekachi o'inia wichikameopua Atemisaka tiiameopua tehté? 36 Aaataai ki ka'itame tiiopua i'kao, ihchi mochipuapua ohso kaawe, kihta noonopuapua kihta kaawe inatasaopua pehjio. 37 Wa'a tiiachio, kihta iintokamewicho upatiame ihji ti'tijoea, kihta ichikokamepua Atemisa tioparachio, kihtaoi a'chitiame nayewakamepua Atemisa taamo riosirewaoi. 38 Puuu Reemetio tijoea, itapiti ki kaawe nokariame iinuesaapua aaatachiopua, peereichi u'paka katewemete puuua. 39 Nape aaata tísia ki kaawe nokitiame katewenariamea, te'ta weruma kateweniachi, i'tomete puuua. 40 Ihji eee ikitiame tamochio, taamo maaporichi teerepamaoipua taamoo. Seenekachioi teemea teemekamera kokosapuamepua, te'ta rooma yawichieo, kihta iinuekapa teemea taamo nehpupaka chaachapamiao.

41 Wa'a chaanesapa ihji Eejesio yawichi iyoteria, nonorapukapua waikao.

20

Paoro Maseroniami oiwa, Reesia weeechi tiame

1 Neipa weeru noonoitiame teewetioopua, Paoroa ahpo kahtiachi paaesapaopua Eesusichi paparameo, kaawe tuuyesapa pu'kao, Maseroniami siimpatiapua waikao. 2 Yooma ohjosaapa Maseronia weeechiami mochiwachio, yooma wa'ami mochikame Eesusichi paparameo, oisa erapatetiapua Eesusichio. Wa'a ikisaapua, Keeresia weeechi e'enatiapua, 3 wa'ao, paika meecha mochitiapua wa'ao. Wa'a o'iniao Siiria weeechi siimpapoio, pawekakerachi mooenoi ahpo chapipuame aaata i'isaerie nane'rekapao, ki pawekakerachi siimpatiapua wa'ao. Waikao Paoroa Maseronia weeechiami nonorapo orapakapua, ohso kaawe. 4 Wa'amio taamo ahjama siimpakapua, Sopate tewaniame tijoe Piiru taanara, Werewe mochiwachi tijoe. Wahjachi taamo ahjama siimpamea, Tesaronika ohjoemekapua, piiripi puuua, Arihtako tewaniame, piirea Seeunto tewaniame. Wa'achi ihtoapua tiame, Kaayo tewaniame, puuua Rerewe mochiwachi tijoekapua; piirechi taamo ahjama ihtoapua tiame, Timoteo tewaniame. Wa'achi taamo ahjamao, naati ihtoapua tiameo: Tikiko tewaniame, Torojimo tewaniame tiame, puuu na'paa, Aasia weeechi ti'tijoekapua. 5 Yooma ihjia Iiripo ajasitioopua, pahcha uumatosaapua wehchio, Toroa tewaniachio taamo

puuyeriapua. 6 Teemea Paoro ahjamao, Iiripo itipika teemea, Paani
Ki Rewaruraeme Koi'wa pahko u'matosoopa, uumatonariapa. Waikao
pu'ka pahko u'matosoopa, pawekakerachi mo'moenasaapua, mariki
taawechi paonatiapua, pahcha uumpakame mochikachiopua, Toroa
tewaniachiopua; wa'ao, oowisani taawe mochitiapua.

Toroa tewaniachi ohjotiame

7 Ehjepamio, pahcha simiyachi oowisani taaweo, Apoe Paamira
Eesusi Aari Ko'karia, yoramia napawitiapua wa'ao. Paoroa pu'ka
kooame ko'kotioiopua, wa'a poponiwa masitesikapua, Eesusichi pa-
parame. Wa'a masitiai Paoroa, pu'ka meere u'matomiapa puuua, ki
ku'itapisi masitesika Paoroa, ahkasi naasipa tukaomi teetoio, itapiti
ikitiapua. 8 Wa'a taamo napawiriachio, kaaria paika raampachikapa
wa'a yooreminao. Wa'a yooreminao, weeru uutapachikapua wa'ao,
weeka ajakachi tahjera. 9 Piiripi temari Eutiko tewaniamea, kahtia-
pua kaari machineporachiopua, Paoro keepuka. Paoroo ki ku'itapi
ihsiopa wa'ao masitekao, ihji temaria, ki waapisi kochipakaopua
wa'ao, tenawika wichikapua wehchisi, wa'a paika kaari raampachi
o'iniaopua. Teere wichisoopua, aaata yahchaka ne'niamea pu'kao,
“mukukamepua wa'asi”, chaachapakapua. 10 Waikao Paoroa tekikao,
chukipaka koomipakao wichikameo, wa'a keepuame Riosichi pa-
parakameo, chaanekapua:

—Ka'te majako eemea. Ahjaitepua pehjio.

11 Waikao Paoroa werisipusaopua pu'kao, eenechi mooenasoopua,
ko'kotiapua waikao. Wa'a ko'kosepatioopa Paoroa, eenechi simiteka-
pua masitekao, ahkasi ma'chirepachisi. Ma'chirepasoopa, puuyatiapua
wa'ao. 12 Puuu temari wichikame i'toamea ta'perachio, ki nu'uti kaawe
erakosiapua eenechi ahjariopua pu'kao.

Toroa o'inia Miireto uumpatiame

13 Paoroa weeechiami u'matomerikapa puuua, pahcha taamo uhju-
rakapua Aasoni mochiwachi, wa'a ahpo puuyenuresapa taamoo.
14 Aasoni mochiwachi taamo natepasaapa teemea Paoro ahjamao,
Mitireneami siimpatiapua waikao, Paoro ahjama pawekakerachi
mo'moenasao. 15 Mitirene o'inia uumatosaapa, pu'ka meereo, Kiio
tewaniachi ma'chiachiami e'enaka teemea. Wa'ami u'matosaapa
teemea, yooma tukawari pawesimika teemea pehji; ahkasi meere
ma'chirepasoopa teemea, Saamo tewaniachi ajasitiapua. Wa'a o'iniao
yooma taawe pawesimikao, Miireto ajasitiapua waikao. 16 Paoroo
ki asinarekapua Eejesioo, ki tehpe eenepanariapapua wa'ao Aasia
weeechio, yaapi asinariapa Eerusarenio, ke'chu Semejenato pahko
asioio, ka'chi ikitioopua pooesiminiachio.

Paoro nayewaria, Eejesio pa'pamuratuamewichio

17 Miireto o'inia Paoroa, Eejesio tiopachi aaata uhjurakapua,
wa'a pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enamichiopua. 18 Pu'ka
pa'pamuratuameo ahpo kahtiachi e'enasoopua, Paoroa o'inekapua
chaanekaopua pu'kao:

—Nee, nane'riame eemea achini teeerio no'oo amochio, no'oo pukeri
eenariachisi Eejesio mochiwachiopua, Aasia weeechio. 19 Neeea
aamo tesiwe e'riapao, tísia o'kewaka yasitokamenia, ihtaoi a'chi
no'o ikiyaopua, aaataeoi ki ka'karuma i'isaeri no'o merinarewaoi.

20 Nape neeea merinareniaio, kiisi toaka simitekamenia aamowichio
Riosichi kaawe enemiao, yooma tetewachi masitekaopua, yooma
ti'tiopachiamio, ahkaoi aamo ta'pechiamiopua tiame. 21 Pu'ka i'isaeri
ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoeriopua tiameo, yooma tuuyekamenia
aachin teeka e'enamichiopua Riosichio, ahpo tatakoririao toinarekao,
Riosichi e'enaka ahpo tuumichiopua, yooma aaataaiopua, Riosichi
itamichiopua ahpo tatakoriwa cheriwepuawichiopua, Eesusichi pa-
paraka. 22 Ehpeonia Riosi Riosiwarieo, Eerusareni simijereniame-
nia, ki nane'reriamenia itapitiwichiojoarepua, aatiaoi no'o teere-
merikopua wa'ao. 23 Neeea naatiche nane'riamepua, Riosi Riosi-
warie nane'reteniapao, ahkaoi oiyaio tísia aiwamerikopua, karichi
no'o yachatioiopua. 24 Nape tísia aiwaio neeea, ka'chi tiiamechitia
tetewamenia pu'kao; no'o ahjarioi ki te'ta nateyame tetewamenia,
noochio te'ta nateyameraa, naatiche puuua: no'o Paamira Eesusi
tehkiwachiche, no'o teetoa ahkasi no'o kajumiachisiopua, Eesusie
no'o kiaretiaopua, yomachi nayewatumichiopua i'ka Riosi taamo te'ta
nakiwarichi simiyame.

25 ’Ehpeo eemea kaawe inamumitiapua i'kao: Aaataai no'o oiriachi
tetewikamea, i'ka Riosichi simiyame ye'kari nayewatukao, ki oosa
aampa no'o tetewimeripua wa'asi. 26 Neeea te'ta ma'chitanariamepua
no'oo, ahkaoi yomachimi no'o oiriameopua Riosichi simiyame
nayewatukáo. Aaata ki Riosie newipatepuame itipikame enesoopua,
kihta no'o toiterio tuuyewari eramania noochio. 27 Yooma ti'tijoeri
tuuyekame neeeapa no'o oiriachiamio, yooma ihta Riosi no'o tu-
uyeriaopua tuuyepuaichioo, ahsepari no'oe chanitiame puuuapa
wa'asi. 28 Wa'a tiiachipao, yooma eeme pa'pamiratuame neesetori
ajawatiameo Riosiwarie, kaawe aamo neesetoka mochitojeraninia,
yooma Riosichi te'tereka mochitoameopua, Eesusichi paparaka.
29 Neeea kaawe nane'riamepua eemechio, no'oo ki aamo ahjama
kahtioopa, sapoorichitia amochi e'enamerikopua aamo po'wachitia
ko'konarekao, yooma aamo Eesusi te'teriameopua, ahkaoi aamo
napawitiamechiopua, tiopachioi ki tiopachioi, ahkasioi yomatiameoi
aamoo, kajuyachisi aamo toinaretepakaopua, Eesusichi paparao.
30 Eemechio, amochi wa'api puuyamitepua, aamo se'wi ikitenari-
ameopua, Eesusichi simiyame masiteniameopua, ahpo masitiakamera
na'naritopuawichiopua. 31 Pukaepa eemea, kaawe aamo inateka
mochitopuapua pu'kao; no'o masiteriakamera na'naritopuapua, no'o
senepi taawechi masiteria, ahkasi paika paamuparisi simiyame, aamo
tesiwa e'riapa masiteka, o'kewasika aiwai.

32 ’Ehpeo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, Riosi neese-
torachi aamo toaninia, pu'ka neesetorae epeche aamo teetomichiopua
Riosichio, Riosio, ahpo katewiachi taawechio, aamo reesisemichiopua
pu'kao, ahpo piipateria mochiwachi mochipuawichiopua. 33 Neeea
Riosiwichio no'o ihsiriao, kihta toomichi ihsikamenia, kihta wisas-
orioi no'o kiapuaichioo. 34 Nane'riame eemea no'oo, no'o sekae
tekipanaka tewisikamekopua, itapiti no'o nakiyawichioo, no'o ahjama
nokisiame ko'kotepuaichiopua tiame. 35 Senepi wa'api cheeka ma-
sitekamenia ti'tijoerio, tekipanaka ku'ipo tuuka, aaata tesiwa te'tereka
mochikameo, itapiti nakiwewachiopua. Taamo Paamira Eesusia, wa'a
tiiame taamo tuuyamepua: “Epeche ta'iria itipiniamepua Riosichio,

aaata kaawe e'raka kiasaa, ki aaatae ahpo kianiachitia.”
36 Neipa i'ka cheesaapa Paoroa, chopokorieka weripaka, Riosichi
nayewekapua, yooma taamo ahjama. 37 Wa'a ikisaopua, yoomahka
yuuwesikao, yoomahka naarakoka ahpo koorepatiapua. 38 Paoro ki
oosa tetewimiapao, itipikamea tísia yuuwesikapua wa'ao, wa'a ikisao,
ahjama siimpatiapua pawekakera chuchukuachisi.

21

Eerusareni simiwa Paoro

1 Wa'a poanatusaapa pu'ka Riosichi poponiwa pa'pamurachio,
pawekakerachi mo'moenaka teemea, wa'a o'inia waikao, seene
siimpaka teemea Kooso mochiwachi pawenasipa. Wa'a o'inia
pu'ka meereo, Roore tewaniachi ajasitiapua pawenasi weeechi, wa'a
Roore o'iniao waikao, Patara tewaniachi e'enaka teemea pawekak-
era chuchupachi. 2 Wa'a Patara tewaniachio, tewaka teeme pi-
iripi pawekakera, Eenisia weeechi simiyame, paonamina pa'wechi.
Pukachi mo'moenasao, pukachi siimpaka teeme wa'apoo. 3 Wa'a
pa'wechi nokisiaiopua, Chipire weeechi pawenasipa, tetewisika
u'matotiapua, Chipire weee pawenasipao, owemina toaka. Wa'a
teetokao teemea, Siiria weeechi ajasitiapua Tiiro mochiwachi, wa'ao
pawekakera chuchupachi pa'wesuwe. Wa'a tetekipuapo tuuopa itapiti
i'toniameo, wa'a tetekika teemea waikao. 4 Wa'a Tiiro tetekisisaapa
teemea, wa'a tewaka teemea taamo i'yatosia Eesusichi paparameo.
Waikao wa'a itipika teeme pu'ka ahjamao, oowisani taawe. Aapoeopua
Paoroo, Riosiwarie ne'netetiapaopua, ki kaawe tiame siimerikopua
Eerusarenio, ki taamo siminurakapua wa'ao. 5 Neipao, oowisani
taawe u'matosoopa, poponiwa mochikachi puuyanioio, muuwaeme
taamo ahjama e'nakapua pa'wesuwechio. Puuu pa'wechisi taamo
ahjama e'enakamea, muuwaemekapua, ooweru, kukuchi tiame. Wa'a
pa'wesuwe chokoporieka ajapakao, Riosichi paparatiapua. 6 Waikao
ahpo koorepaka kaawe teetonuretiapa teemea, teemeai wa'achi
chaanesaopua, pawekakerachi mo'moenaka teemea. Waikaopua wa'a
taamo toisao, nonorakapua ahpo pe'petechiamio.
7 Waikao Tiiro o'inia puuyasao Paoro ahjamao, Toremáira tewani-
achi e'enatiapua waikao. Wa'a teepotesaapua poponiwao, piie taawe
itipitiapua wa'ao. 8 Pu'ka meereo wa'a puuyasaapa, Sesarea ajasitia-
pua. Wa'a Sesareao Paoroa, Eeripe ta'perachi e'natiapua waikao. Puuu
Eeripea, Riosi tuuyewari nayewatoamekapua, piiripi puuu oowisani
ajawatiame, kooame naachutamichioo. Wa'a mochitiapua waikao
ahjama, ookapi taawe. 9 Ihji Eeripea, naao maaraeme eneriapua ki
nenewiame pehji. Yooma naao ihjia, Riosi nayewatuame eneriapua.
10 Wa'a taamo mochikoio, wa'a eenaka piiripi tijoe, Uurea weeechitepa
eenakamekapua, Akausi tewaniame Riosi nayewatura. 11 Puuua
tamochi eenakao, Paoro wahsipurara uusaopua, ahpo tonochi seeka
ahjama purisaopua, cheekapua:
—Ihji wahsipura teekoraa, wa'a yooraka purisa chapipuamepua
Eerusarenio, i'isaeri ti'tijoeeo, ki i'isaeri ti'tijoechi kiapuamepua
chapisao. Wa'a no'o chaanekame Riosi Riosiwaria.
12 Wa'a tiame inamukapa teemea pu'ka Akausi chiiao, i'wa Sesarea
Eesusichi paparamea tiame, utewaeme yoorakai teemea Paoroo,

ki siimpapuawichio Eerusareniteo. 13 Nape Paoroa ohsotia taamo
chaanekapua:
—Ka'te no'o wa'ine eemea naarakokao, no'o wa'a siimichioo. ¿Ki
nane'riame eemea wa'a chaachapakao, epeche tísia no'o yuuwesitioo,
aamoo epeche tesiwa e'repakao? Neeea ka'chi e'raninia Apoe Eesusi-
wichioo, puritiaio, ahkasi meritiaiopua wa'a Eerusarenio.
14 Ka'chi yoramekopa pu'kao, sewina erapamichio chaaneniaio,
wa'atia toitiapua waikao chaanesa:
—Riosichi itama teemea aamowichioo, Apoe e'raria iintomichiopua
amochio.
15 Wa'a chaachapasaapa, yooma ihtakosao, siimpatiapua waikao
Eerusarenio. 16 Ookapi tijoe Eesusichi paparame taamo ahjama
siimpakapua, Sesarea ohjoeme. Ihji ti'tijoea Eerusarenio, Naasoni
ta'perachi taamo i'tokapua, wa'a taamo cheecherepamichioopua. Ihji
Naasoni tewaniamea, ki ku'witapi i'toame eneriapua Eesusichi pa-
parakao, puuua Chipire ohjoekame tijoe.

Paoroo Saantiao ne'nemia eenaria

17 Pu'ka meereo Eerusareni mochikame Riosichi poponiwaa, tísia
kaawe erakokapua taamo e'nariopa. 18 Pu'ka meereo Paoroa,
taamo ahjama siinkapua Saantiao ne'nemia, wa'api Eerusareniopua.
Wa'a Saantiao kahtiachio, wa'a mochiriapua ookapi ti'tijoe, tiopachi
pa'pamiratuame. 19 Neipao Paoroa teepotesaapa pu'kao, yooma ihta
pipiripi tuuyekapua pu'kao, Riosi teetoriaopua apochio, yooma ahpo
oiriachi ikitiameopua tiame, yooma Riosi tehkiwa ahpo iintoriaopua
tiameo, ki i'isaeri ti'tijoechiopua. 20 Aapoea, yooma inamusaapa i'kao,
Riosi iyorikapua, cheriwema ki'yakaopua, Riosio apochi iintoriawi-
chioopua. Wa'a ikisaopua Saantiaoa, chaanekapua Paoroo:
—Eesusichi paparame i'isaeriaa, ki ookapi miiripua miiria, nape
yooma ihjia pehjio, Eesusichi paparameai, Moisetaru nuurari nokisiwa
na'naritoamepua. 21 Nape puuu mi'miria aamo inamukame puuuapa,
wahka seesenu weeechiami aamo masitiachio, aamo wa'inameko
tuuo, pu'ka aamo masitia tatanarao, ki ahpo siichitepuwa nokaka
mochitomichiopua. Wa'a cheekao muuua, pu'ka Moisetaru nuurariao,
sewinatamekata muuua, taamo ehkoriamisi o'inia yooraka mochi-
toao, wa'a ihsikao muuua, kiisi iyoriamekatamua Moise nuurario.
22 ¿Ihtana noonoika aamo nehpupata teeme, i'wa aamo eenario
nane'resoopua Eerusarenio? 23 I'ka aamo yorajerani teemea. I'wa
mochikapu naao ti'tijoe itapiti ahpo iintomo tuuria tísia ku'itiame
Riosieopua, wa'a i'isaeri tiopachio siimpamerikapu tiameo, Riosi tísia
ahpo iintoriawichio itapiti oowewari i'yetomia. 24 Pu'ka naao yeetoka
simipuapua, pu'ka aamo oowewari Riosi kaawe eratewa kiamiao,
Moise nuurari chiiachitia. Wa'a iintosaapa muuua, pu'ka naao
ti'tijoe Riosi oowewariraoi amoe iintokepuapua tiameo, Riosiwichio
ki'yakao wa'a neeseriosio, pu'ka naao ti'tijoewichioopua, tísia kaawe
iintoriopa Riosio. Wa'a aamo iintosoopua aamoo, Moisetaru nu-
urari yooramechitia aamo tetewimapua. 25 Nane'riame muuuapa
taamoo, pu'ka ki i'isaeri ti'tijoe Eesusichi paparakameo, kihta utewa
chaachapakamekopua, siichitepuwa nokipuaoo. Nape i'kache ka'itari
eee chiiame iyotesa uhjuriame teemea pu'ka i'isaeri ti'tijoeri Eesu-
sichi paparakameo: “Kihta suwepori nokaka mochitomitiapua, ka'te

ko'komitiapua ri'riosi oowewetiameoopua, ihtaoi sa'pa eeraemeopua, ihtaoi topepaka meritiameoi.”

Paoro tiopachi chapiwa

26 Waikao Paoroa pu'ka meereo, i'isaeri tioparachi siimparepua waikao, pu'ka naao ti'tijoe i'tokao. Nape ke'chu muiaiopua tiopachio, Paoroa yooma yoorarepua pukeri o'ichachi nokiwameopua, Moisetaru nuurari chiiaopua piipatepuameo, ahpo naao yeetoa ahjamao. Wa'a iintosaapa Paoroa yooremina pakirepua ahpo naao yeetoa ahjama, yooma wa'a tiopachi mochikame ahpo inamuameo chaanerepua: “Oowisani taawe toiyamepapua taamoo Riosi oowewari oowewapuawichioopua, taamo piipariwichio taamo cheriwema ki'yawa Riosio.”
27 Amori asiyoi pu'ka oowisani taawe puuyepuameo, ookapi i'isaeri ti'tijoe Aasia e'nakamea, wa'a tetewakapa Paoroo i'isaeri tiopachio, weeru noonoiteriapua ti'tijoerio, Paoro chapipuawichioopua. 28 Waikaopua ujumasikaopua Paorochio, weeru chaachapasiriapua siinakokao:
—¡I'isaeri ti'tíjoee, taamo ku'isa eemea, chapipuapu ihji tijoeee! Ihjikapu tijoea, yomachi oika sewina tiiame masitiame, pu'ka Moisetaru nuurari chiiao, natepuka naewamekapua pu'kao, pu'ka ti'tijoe Moise nuurari yooreka mochikameo, ki yoorenuriapua pu'kao. Ehpeo ahkasi i'wa taamo napawikarichi eenakamepua, kiisi yooremia i'waoi, rieko ti'tijoe u'pakao.
29 Wa'a chaachapaka weeru noonoitekamea, pu'ka Paoroo rieko ahjama oiyame tetewikapaopua wa'a Eerusarenio, Eejesio eename tijoe, Torojimo tewaniame.
30 Wa'a chaachapakaopua, u'masika panisutoka ma'chipasapua Paoroo, yeeteparepua wa'a tiopachi ko'rera muirachi. Wa'a ikinioiopua, ki ookapi isaeri ti'tijoeri ujumasirepua wa'ao ne'nemia, yomachi Eerusareni ohjoeme. 31 Amori merinioi Paoroo, rooma kapitai tuuyeretiapua, yooma Eerusareni ti'tijoerio, tahpitika nokayo tuuka Paorochio. 32 Waikaopua kapitaia, ikanati na'poasapa ahpo soontarowao, u'masika ne'neriapua wa'ao, piie siento soontaro yeeka. Waikaopu Paoro wepayamea, wa'a nokisiame tetewikapa soontaroo, teewekapua wepakao. 33 Waikaopu kapitai asisaapua, Paoroo u'yesapaopua pu'kao, ooka kaarenae o'yenuretiapua. Wa'a iintosaapua kapitaia, iinatukekapua pu'ka ti'tijoerio: “¿Aatanapu ihji tijoea naaju? ¿Ihtana iintokamepua naaju?” 34 Ookapi ti'tijoeria, piiripi itapiti chaachapapua, wahjachi puuu ti'tijoeria sewina chaachapapua. Kapitaia waikao, kihta nane'reporikopua wa'ao, ahpo soontarokarichi i'tonurekapua waikao. 35 Pu'ka soontarokarichi ajasisaapa, wa'a mo'moenaio ihterachipoteo, mookeka mo'moenatiapua Paoroa, tahpitika nokayopa wepinareka ti'tijoerio, Paoro merinarekao. 36 Puuu muuwari e'nakamea, pukamina nokisika siinakosiapua, chaachapasika:
—¡Merisaa, merisaa!

Paoroa ahpo nehpuka naewani

37 Amori pachaniaipa soontaro karichio, Paoroa chaanekapua kapitaio,
—No'o toimitiao pu'ka ahjama nayewemichioo.

Kapitaia waikao, iinatukekapua Paoroo:

—¿Rieko nayewamekosamu naaju? 38 ¿Ki muuukosapu naaju Eejito tijoe, tapanaramio naao miiri uusaopua nasiwamerio, wakiwechi simikame nasiwamia?

39 Paoroa nehjiakapua pu'kao:

—Ka'i. Isaeri tijoe neeea, Taraso muuwari mochiwachi tijoetukame, puuu mochiwaria, ki nu'uti tiiame, Siirisia weeechi. Nape no'o cheriwamitia muuua, pu'ka ahjama nayewemichioo, kú'witapioi.

40 Reesisetiapa Paoroa, werisika sekae ihchi mochinurakapua ti'tijoerio. I'ka ti'tijoeri te'tewesoopa Paoroa, o'inekapua waikao nayewekao, eureo naerawachi, eee cheeka:

22

1 —Tehtémari poponíi, pa'pámira tiaméé, no'o keepumitiapua ku'itapio pahchu, i'ka no'o nehpuwaka chanimiaopua.

2 Eureo naerachi nayewetiapa puuu muuwaria, epeche yúúweeme itipikapua waikao. Paoroa eee cheeka o'inekapua waikao:

3 —Neeea, Isaeri tijoepua, Taraso tijoetukame Siirisia weeechi; nape neeea, i'wa eenakamepua no'o penitapuawichioo, Amarieri tewaniame te'ta masitarie. Ki se'wika yasitokamekai neeeai, pu'ka taamo ehkoriami yooraka mochitoriao. Ehpeoi Riosichio, tísia weemuamenia, eemechitia wa'achitia. 4 Neeea pukerio na'ariameai neeea, Weemera Riosichi Pooe tewaniame na'naritoameo, ahkasioipua ko'inarekao. Pukaepa pe'pereso mo'wamekainia, ti'tijoeo ooweruopua tiameo. 5 I'wa napawikarichi te'ta neeseriosia, yooma i'wa pa'pamiratuameapua tiameo, pu'ka no'o ihsiriao, tísia nane'riamepua; aapoe wa'api noonoikame puuua, pu'ka wa'a no'o iintomichio reesiseri ki'yakamekapa, Raamahko te'ta neeseriosi i'yetomichioo, yooma pu'ka Riosi Weemera Pooechi te'teriameo, i'wa Eerusareni upapuawichiopua chapisa. Neee wa'api Raamahko simika upapakamenia pu'kao, i'wa pe'pereso karichi moapuawichiopua pu'kao, kokosapuawichioopua.

Paoroa ahpo Eesusichi paparame eneparia
(Nokitiame 9:1-19; 26:12-18)

6 ’Nape wa'a simiaio neeea, amori asiyaipa Raamahkoo, kiiya oowetawe enetoiopa, senawato tisiwa utewaeme tajenakapua, te'pa tewekachio. Nape ihji tajayaa, epeche utewaeme tajayamekapua ki taaachitia, puuua, yooma no'o norikame tahjepakapua. 7 Neeea wa'a ikitiapao, wehchi wichikania. Waikao te'pa o'inia nayewachaniame inamukania, cheechaniame: “Sauroo, Sauroo, ¿achini iikai no'o na'ara yooraka oiyamemua?” 8 Neeea nehjiakapua waikao: “¿Aatanamua Paamira?” Puuu ihkeparia, cheeka no'o nehjiakapua waikao: “Eesusi neeea Nasare tijoe, pukachi aamo nasiwa yasitoa.” 9 No'o ahjama nokisiameai tetewakapua tajayameo, nape no'o nayeweniao, ki inamukapua. 10 Waikaonia, iinatukekania no'o nayewechaniameo: “¿Ihtana no'o yorajeranimua Paamira?” Apoe Paamiraa no'o chaanekapua waikao: “Yaapiti werisisaa, Raamahko siimitia muuua. Wa'a chaanepuamemua ihtana aamo yoramiao.” 11 Waikaonia ki ma'chiriame itipikapaopua pu'ka tajenakameeo, panitotiania waikao, no'o ahjama nokisiameeo, ahkasi Raamahko muuwari mochiwachisio.

12 ’Wa'a Raamahkoo, Anania tewaniame yasariaipua tijoe. Pu-
uua, tísia e'waka kahtiame Moisetaru nuurariopua, yooma wa'a
mochikame isaeri ti'tijoeeo, tísia kaaweruma nayewaniameeo.
13 Puuua wa'a eenakao, no'o chaanekapua yachapatekao: “Sauro
no'o Riosichi pooniwa, ma'chiriame itipisa.” Wa'ache cheesoche,
ma'chirepakania puichio, kawiyame tetewipakania waikao Anania
tewaniameopua. 14 Waikao Ananiaa no'o chaanekapua eee cheekao:
“Puuu taamo ehkoriami Riosiwara, ahpowichio itapiti yorakemichio
aamo uukamepua. Puuu Riosi aamo uukamea, Eesusi wa'api
noonora puuua, aamoo ahpo Taana te'ta machimichiopua, Apoe
Te'ta Kaaweruma tiiameraopua, pu'ka ahpo Taana Eesusiopua, aamo
chaanesia yorasimichiopua, te'ta e'wetoka Eesusiopua. 15 Muuua,
yooma aamo tetewaria Eesusichio, aamo chaaneriaopua tiameo,
nayewamerimua pu'kao, yomatiame aamo oiyachiamiopua, pichi-
wataka. 16 Nape yaapiti naaju. Ihtana puuyenamua naaju Riosichi
aamo tuumiao, yooma aamo Eesusichi na'ara ihsia toinarekao,
Riosiopua aamoo, cheriwemichioo. Aamoo wa'a iintosoo aamo
paatomania, aamoo Riosi cheeria pichiwataka; aamo Riosi tehkiwa
yoramichio weeraka tiame, pu'ka aamo Riosie nuureretiaopua, ehpe
o'inia o'inemichio, weratiame itipimichiopua wa'asi.”

Paoroa tuunapua achini teeka ahpo uhjuratiame ki i'isaeri ti'tijoechiopua

17 ’Waikao ikanati wa'a iintokania. Pukaepa i'wa Eerusareni
enasaania, tiopachi eenakainia Riosi ahjama nayewamiao. Wa'a
tiopachi no'o ihsioio, noochi eenakapua aaata no'o nayewiame,
18 Eesusikapua ahpo no'o tetewitiame. Puuua no'o chaanekapua:
“Paoro, ikanati machenamitiamua i'wa Eerusarenio, i'wa Eerusareni
mochikamea, kiisi aamo pichikemeripua noochi simiyame aamo
nayewioio.” 19 Waikao chaanekania pu'kao: “Paamira, yomachi
nane'reniamenia napawikarichiamio, aachin iintorio no'oo amochi
paparakameo. Neeea amochi paparakameo, yooma wepaka chapika
oikamenia pe'pereso toapuaichiopua wepika. 20 Teiwa merinioio
neeeai, wa'achitia kaawe iintakamenia tiame meripuawichioo, wa'achi
werikame neeeai, Teiwa me'yame wakirara inatekaopua tiameo.”
21 Nape Apoe Eesusi Paamiraa, no'o chaanekapua: “Pe'yachi wa'a
iintokai, ka'chi erapuapua pu'kao, neeea yooma aamo cheriweka-
menia wa'asi pu'kao, aamo ahjama teeremeri neeea, ehpe o'inia
waanamio. Muuua ihtakomitia ohso kaawe, no'oo kai waapi
aamo uhjuramerikopua noochi simiyame nayewatumichioo, seesenu
ti'tijoechi ki i'isaeri ti'tijoerichi.”

Paoroa soontaro nuuramechi

22 Waikao Paoro keepuame ti'tijoeria, ahkasi “seesenu ti'tijorichi ki
i'isaeri ti'tijoerichi” nayewatumio tuukopa Paoroo, kiisi keepunareka-
pua wa'asio. Waikao ti'tijoeria weeru siinakokao, chaachapakapua:

—¡Merisa pu'kao! ¡Merisaa! ¡Pu'kao ki oosa tetewinariame teemea
i'wao! ¡Kiisi ahjame nakiyame puuua!

23 Pu'kao simitiopa siinakokao, ahpo wisasoriwao si'panarepua
nekakokao, we'eo tiame te'pa eekachi ihpapapopao, 24 kapitaia waikao
Paoroo, yooremina i'tonurekapua waikao karisontarochio. Wa'ao,

iinatukeka wepiretiapua, aatia tiiachipa siinakorio ti'tijoeriopua
merinareka. 25 Nape Paoroa, puritiaiopa wa'asi ahpo wepipuawichioo,
chaaneriapua ahpo waapi weeriameopua soontaroo:
—¿Ki se'wi noonoimeri eeme, pu'ka rooma nuurari iyoriwa?
¿Wepipuamekosane rooma tijoekai, kihta kaawe ne'nesa no'o iintoria
tuuwao?
26 Waikao kapitaia, wa'a chiiame inamukapa Paoroo, te'te soontaro
nuuramechi eenakao, chaaneriapua pu'kao:
—Naane e'reka muuua i'ka tijoeo, rooma tijoekaitepua.
27 Waikao soontaro te'ta nuuramea, ikanati werisika Paoro weeriachi
eenakao, iinatukeriapua pu'kao:
—¿Pichiwa rooma tijoekaite muuua?
Waikao Paoroa cheeriapua pu'kao:
—Eje'e, wa'atepua.
28 Kapitaia chaaneriapua waikao:
—¡Naakona! Nape tísia nateyamepu rooma eneniamea. Neeea ki
ookapi natetekamenia rooma enepaniamewichioo.
Paoroa chaaneriapua waikao:
—Nape neeea kihta natetekamepua pu'kawichoo, neeea rooma
naawakamekapa.
29 Pu'kache inamukapa Paoro wepimeria, ikicha ajapariapua. Ahkasi
kapitaiai nane'rekapa rooma tijoekopao, ki teesa majaweriapua kiiya
ahpo iintomiao, te'ta ki kaawe ahpo iintokame e'rakaopua kaarenae
o'yekamekapaopua.

Paoroa te'ta weruma napawiriachi, i'isaeri

30 Waikao te'ta soontaro nuuramea, nane'renariapa pu'kao, aa-
tia tiiachipa i'isaeri ti'tijoe nekamucheniameo, pu'ka meereopua,
yooma i'isaeri neeseriosio, te'ta tuuyewariopua tiameo, napawinure-
riapua pu'kao. Waikao te'ta soontaro nuuramea, Paoroo kaarena
o'yerara puhjesapaopua, wa'a i'tonureriapua te'ta weruma napawiti-
achi. Waikao te'ta soontaro nuuramea, yooma napawiriopao, wa'a
naasipa werapaka Paoroo, iinatukekapua Paoroo yooma napawikame
inamuachio, eee cheeka:
—¿Ihtana chiiamemua aamo wenejiniameo?

23

1 Waikao Paoroa yooma wa'a te'ta napawitiachio, kaawe
ne'nepasaopua pu'kao, chaanekapua pu'kao:
—I'isaeri poponiwa, neeea Eesusichi no'o paparaso wa'anao, kihta
ki kaawe no'o iintorio e'raka yaaatoamenia Riosichio, ahkasi ehpe
taawechiamisi.
2 Waikao Anania apoe te'ta i'isaeri neeseriosi yawichia, wa'api Paoro
chokichi ajakameo piiripio, chu'wachi wewenurekapua Paoroo, seeka
matakae. 3 Waikao Paoroa chaanekapua te'ta neeseriosi yawichio:
—¿Wa'a no'o yoratenamua aamo yoorewa inatetiae no'o wewetekao,
ki Riosikamera ki iyorika ihsiaitemua no'o nanarichi wewetekao? ¿Ki
tísia wa'achi iintotarepu tísia aamo wewekao?
4 Waikao, waapi ajakamea, chaachapakapua Paoroo:
—¿Wa'a teeka te'yani muuua, isaeri ne'neseriosio, te'ta paamiratu-
amerao?
5 Paoroa wa'a chaanetiapao, chaanekapua pu'kao:

—¡Naakonakosapua! No'o poponiwa, no'o cheriwejeraninia pu'ka no'o cheeriao, ki nane'reriapa pu'kao, te'ta aamo neeseriosi paamirakooipua. Nane'resaania, ki wa'a cheemiinia pu'kao, Moise Iyoteri chiio chiiopa: “Ka'te na'ara chanimitiamua aamo yawichio, aaataoi.”

6 Waikao Paoroa nane'rekapao Saruseo ti'tijoekoo paikapi pu'kao, wahjachio parisero ti'tijoekoopapua tiameo, utewaeme nayewaka chaanekapua pu'kao, wa'a napawitiachio:

—Isaeri no'o poponíwa, parisero neeea, parisero tetejimarachi eename neeeai. No'o i'wa upatiamea, mukukai eenechi oijenaniamechi simiyame no'o pichikia, katewemiawichio upatiamenia.

7 Wa'a cheekopa Paoroo, aapoe wa'api ahpo nayewaka chapisikapua, parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoeapua tiame, ki yooma napati pichikiamekapapua eenechi oijenaniameo. 8 Saruseo ti'tijoea, ki pichikiame eneriapua mukukai oijenaniameo, Riosi ku'iwari iintuwaoi, Riosi Riosiwarioi, ihtaoi na'arari tijoeturioi. Nape pa'parisero ti'tijoea yooma pu'kao, iintuameko erakoamekapua pu'kao. 9 Wa'a tiiachipao, yoomahka parisero ti'tijoea saruseo ti'tijoea tiamea, weeru ahpo chaachapakapua nekakokao. Waikao ookapi Moise nuurari ma'masitaria, parisero ti'tijoe chaachapachitia erakoamekapa puuua, ajapakao eee chaachapakapua yooma wa'a napawikameo, Paoro chiia nehpupakao:

—Ihji tijoea kaawerumapua. Kihta ki kaaweruma chiiame inamukame teemea pu'kao, i'wa napawitiachio. Puuu Riosie ahpo machejenetio tuuriaa, ka'chi tiiame puuua, pichiwakooi puuua.

10 Waikao te'ta soontaro nuuramea, ki nu'uti simiyamekopa nekakoniameo wa'ao, ki na'atapuaichiopua Paoroo, ahpo soontarowao ahpo karisontarochi i'tonurekapua pu'kao.

11 Wa'aoi pu'ka tukawarichioi, Apoe Paamiraa Eesusi, eenechi ahpo tetewiterepua Paoroo. Waikaopua chaaneriapua Paoroo:

—Ka'te tesiwa erapamua aamo ikiyao. I'wa Eerusareni aamo nayewariachitia no'oo, wa'achiche cheeka nayewapuapua, Rooma te'ta muuwarichiopua.

Paoro merimia ahpo kateweniame

12 Ma'chirepasoopua meereo i'isaeri ti'tijoe nanaaramea, Paoro merimia ahpo kateweriapua waikao, kiisi ko'komio tuukaopua pehjio, iiweta ki me'yaapua Paoroo. 13 Puuu wa'a chaachapakamea ti'tijoe, u'matoame ooka weerewa eneriapua. 14 Waikao wa'a chaachapasaapua, neeseriosi pa'pamuratuamechi e'enariapua, o'ochetiame tewaniame tu'tuyewachi tiame, pu'kao chaachapariapua:

—Ki teesa pichiwaka chaachapakame teemea, ki ko'komio tuukaopua, iiweta ki me'yaapua Paoroo. 15 Pukaepa teemea kapitaio, wisikueka upajerani teemea Paoroo, epeche kaawe katewemio tuuka. Kapitaie upaninoipua Paoroo, wa'ami ahka puuyeka mochima teemea merimia, ke'chu asiyoiopua.

16 Nape Paoro piinira taanaraa temari, pu'ka nane'rekapaopua, Paoro tuuyeriapua pu'ka noonowinariaopua, karisontarochi simika. 17 Waikao Paoroa, paaesapa aaata kapitaio, chaaneriapua pu'kao:

—I'ka temario, te'ta aamo paamiratuamechi i'tomitiapua, itapiti tuumerikapu puuua pu'kao.

18 Waikao kapitaia pu'ka temariopua, te'ta soontaro nuurarichi
u'pakaopua, chaaneriapua pu'kao:
—Puuu Paoro peereso kahtiamea, i'ka temari aamo
u'yepanurakapua, itapiti aamo tuuyemichiopua.
19 Waikao puuu te'ta nuuraria soontaro, sekachi chapika poanachi
i'toka temario, iinatukeriapua pu'kao:
—¿Ihtana no'o chaanemo o'raimua?
20 Waikao temaria chaaneriapua pu'kao:
—Aaata isaeri ti'tijoea, eenechi aamo wisikueka itanemio tuuka-
pua Paoroo, epeche kaawe katewemio tuukao, eenechi weruma
napawitioopua. 21 Nape ka'te pichikemitiapua pu'kao, oowera wa'a
chaachapamekapu puuua, ohsotia puuua pooechi puuemio tuuyapua,
ke'chu asiyoi merimia. Puuu wa'a chaachapakamea, u'matoame ooka
weerewakapua, kiisi ko'komio tuukapua nerojimiaoi, ki me'yaapua
pehji Paoroo. Aamo e'wesoo, wa'a noonoimerikapu puuua.
22 Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, pu'ka ahpo tuuriao, ki aaata
tuuyenureriapua.

Eeri te'ta yawichichi uhjuraniame Paoro

23 Waikaopu te'ta soontaro nuuraria, ooka kapitai paaesapaopua,
pi'pie si'siento soontaro ye'kameopua pipiripi kapitaia, chaaneriapua
pu'ka ka'kapitaio:
—Ooka siento soontaro wehchi nokisimeri na'poametiapua, paika
weerewa aampa oosa mariki kawachi nokisimeri tiame, wa'a ik-
isa tiameo, ooka siento merijichera makoka nokisimeri. Pu'ka
yooma na'poasao, Sesarea siimpapuapua, ehpe tukao tepetukao.
24 Paorooi kaawai kiasaopua ahjachi yasitomichioo, kaawe neesetop-
uapua pu'kao, aamo nokisiachi siimpachio, ahjakame asimichiopua
Eeri yawichichio.
25 Puuua wa'a cheesaapua, iyosi iyotesa ki'yariapua kapitaio, eee
chiiame:
26 “Neee Kaurio Riisia kuchitewaemea, aamo soontaroa te'ta nuu-
rameraa, aamo te'ta yooreniame yawichio, i'ka iyotesa uhjurenane
aamoo, aamo Eeri tewaniamepua yawichi. Ikachio, wa'a aamo
uhjuriane tiameo, no'o tísia kaawe e'rewa teepotario. 27 Ihji Paoro
wa'a i'toniamea, i'isaeri ti'tijoee chapisitiamekapu i'wa Eerusarenio.
Pu'kaonia, amori meriniopao, nehpupakania pu'kao no'o nuuria soon-
taroeo, i'kao neeea nane'rekapao, rooma tijoekopua. 28 Neeea, te'ta
kaawe nane'renariapa ihtatia ohjoare wenejiniameo, napawinureka-
nia te'ta i'isaeri pa'pamiratuameo, te'ta napawiniachio, wa'a napawiti-
achi chaachapamichiopua ihtanakoopua Paoro iintoriao. 29 Nape
Paoro wenejiniamea, ahpo wa'api i'isaeri nokiwa yoorewa eneriapua,
ki rooma nuurewachitia; puuua, kihta meriwame asiyame eneriapua,
kihta karichi yachaniameóipua. 30 Pukaepa neeea, ookapi i'isaeri
ti'tijoee meripuame inamukapania pu'kao, wa'a aamo uhjurekania
i'kao. Pu'ka Paoro wenejikameo, amochi e'enanurekania pu'kao,
amochi e'enaka katewemichiopua, Paoroo te'ta itapiti ki kaawe iin-
tokame enesoo. Pu'kache no'o aamo tuuya uhjuramenia.”
31 Waikao soontaroa, yooma ahpo nuuretiachitia neesetosiriapua
Paoroo. Waikaopua Paoroa, pu'ka wa'api tukao i'toretiapua. Wa'a

mochiwachi i'totiachio, Aantipati tewaniachi eneriapua. 32 Puuu we-
hchi nokisiamea Paoro neesetokao, tukaoche neesetosapao, Eerusareni
e'enariapua eenechio pu'ka meereo. Ma'chirepasoopua, kawachi
nokisiameche, Sesareami uumparepua, Paoro i'tokao. 33 Sesarea
ajasisaapua, Eeri yawichi kiasapaopua pu'ka iyoterio, wa'a towariapua
Paoroo. 34 Waikao Eeria, pu'ka iyojura iyonasaapa, iinatukeriapua
Paoroo, ihtana weeechi tijoekopua Paoroo. Waikao Paoroa Siirisia
weeechi tijoeko tuusoopua, 35 chaaneria Eeriaa:

—Ehjepa aamo wenejiame e'enasoopa, aamo keepumane aamo
nehpuwao.

Waikao neesetoka yachanurariapua Paoroo, Eerore yayasariachio
ahpo ya'yawichitewa ne'nemia enasaa.

24

Paoroa Eeri yawichichi ahpo nehpupani

1 Neipa mariki taawechio, Anania te'ta neeseriosi paamiraa, Sesarea
eenariapua, ookapi tuuyewari o'ochetiame tewaniame yeeka, naati
u'pariapua tiame ahpo nehpupamerio, Teturo. Puuua Eeri yawichichi
e'enariapua, Paoro wenejiwa chaachapamia. 2 Waikao napawitiachi
upatiopua Paoroo, Eeriaa wenejiameo, naewanurekapua. Waikao
Teturo tewaniamea, o'inekapua cheekao:

—Muuu te'ta kaaweruma yawichíí, aamo iintowachi ta'iria
mochikame teemea, aamokamera te'ta machiwachi epeche kaawe
teetoame teemea, yooma taamo weeechi ohjoemea. 3 Aamo Eeri
te'ta weruma yoorewa tiiamerao, yooma aamo kaawe ihsiao, kaawe
uuka tetewame teemea ahkaoi mochiwachiamio. 4 Nape ki aamo
tehpe eenepajerapao, aamo taamo kaawe e'rewesoo, taamo tesi-
wejerani teemea ku'witapi, taamo wenejia keepukaopua. 5 Ihji
tijoea, tísia kichiwa ihsiamekapu, ahkaoi ahpo pakiyachiamio i'isaeri
ti'tijoerichio. Yooma weeechi i'isaeri ti'tijoerichio, tísia nasiwatiapu
puuua. Ihjikamerakapu te'ta masitaria, Nasare pirenaturichi ma-
sitiamea. 6 Ki yooremo o'rariaipua taamo tiopachio, nape ke'chu
ihta iintoiopua pu'kao, chapika teemea pu'kao. Teemea, taamo
nuurarichitia katewemo o'riapua, 7 nape Eerusareni te'ta soontaro nu-
uraria, puuua Riisia tewaniamea, utewachi taamo u'yesapao, amochi
taamo e'enanurakapua katewemiao. Pukaepa i'wa e'enakame teemea,
amochi katewemia i'ka taamo wenejiao. 8 Amoe iinatukesaapua
muuua, amoe nane'remapua pu'kao, pichiwakopapua, taamo chaacha-
pao.

9 Wahjachi i'isaeri wa'a ajakamea, wa'achi chaachapakapua
tiameo, Teturo chiia pichiwataka. 10 Waikao Eeri yawichia, sekae
nayewenurekapua Paoroo, nayewamichiopua. Waikao Paoroa,
o'inekapua waikao, ahpo nehpupakaopua cheekao:

—Tísia kaawe e'raka cheemania no'o nehpuwao, aamoo ki ehpesi
yawichituamekopua i'ka weeechio, yooma nane'reka yasitoamekopua
aamoo, yooma i'ka weeechi ikiwameo. 11 Muuua iinatukesaa,
nane'remamua no'oo, ki tehpe simiyamekopua no'o Eerusareni eenar-
iao, oosa mariki aampa ooka taawe i'toamekopua no'oo, Riosichi pa-
paramia eenarioiopua Eerusarenio. 12 Ki tetewitiamenia aaata nekaw-
iameo wa'amahkao, aaataoi weeru nokiteniameoi i'isaeri tiopachio,

napawikarichioi, Eerusarenioi wa'amahkaoi. 13 Ihji no'o wenejiamea,
ka'chi iika pichiwatamapua ahpo wenejiao, kiisi pichiwakopa chaacha-
pao. 14 Nape no'o ehkoriami Riosiwa yooreka yasitoaa, pichiwa puuua.
Pu'ka wa'api Riosi Tijoe Tijoetukame masiteka yasitoame neeea, i'ka
Weemera Riosichi Pooe tewaniame, nape pu'kao no'o wenejiamea,
ki kaaweruma masitewa teewanipua. Neeea yooma Ehkoriami
Iyotetiame pichikiamepua, Moisetaru iyoteria, Riosi na'nayewatura
iyoteria tiame. 15 Neeea no'o wenejiamechitia, nane'reka yasitoame-
nia, eenechi taamo oijenatesoopua Riosio, wa'achitia napati taamo
katewemerikopua, ka'karumao ki ka'karumaoi tiame. 16 Pukaepa
neeea, tísia iyorika yasitoamepua Riosichio, kihta a'chi teerenariapa
Riosichio, ti'tijoerioi tísia kaawe e'raka no'o tetewijerapa.

17 ’Neeea mehka oika, ookapi paamusapa eenechi eenakamenia,
ku'iwa u'pakaopua Riosichi poponiwa tooremuamewichioopua, Riosi-
wichioo, itapiti oowewari u'yepaka tiame. 18 Pu'ka Riosi oowewa wa'a
no'o toayoi tiopachio, wa'a no'o tewakapu ookapi i'isaeri ti'tijoeria
Aasia weeechiana e'enakame, no'o Riosi oowewari tooemia simiri-
oiopua, no'o Riosi ahjama kateweriwichioo, i'isaeri ti'tijoeri nokiwari-
chitiaopua. Nape neeea wa'a tiopachio kihta na'ara ihsikame tetewiti-
amenia, aaataoi no'o weeru nokiteriaoio, ti'tijoeriai wa'ao, kiteeriapua
weekao. 19 Puuukamera i'wa e'ename teeeriaipua no'o wenejimiao,
itapiti te'ta ki kaaweruma no'o iintokame enesoo. 20 Nape ki e'nariopua
pu'kao, ihji Eerusareni ti'tijoe i'wa e'enakamera, no'o wenejimeripua,
aapoekamera Eerusareni te'ta weruma napawitiachio, te'ta itapiti
ki kaawe no'o iintokame enesoo, aapoekame inamukamekapapua
wa'a napawitiachio. 21 Nape wa'a te'ta napawitiachio, kihta te'ta
na'ara iintokame tewitiamenia, i'kache no'o cheekopa nenekakamepua
wa'ao: “Eemea mukukai eenechi ahjaniame no'o pichikiopa, no'o
wenejiamepua.”

22 Nape Eeria, kaawe nane'riamekapa pu'ka Weemera Pooe ma-
siteniameo, wa'atia toimo orapariapua pehjio. Pukaepa yooma wa'a
napawikameo, chaaneriapua:

—Apoe yawichi Riisia enasopa, katewemania pu'ka aamo peereirao.

23 Waikao Eeriaa chaaneriapua ahpo kapitaio:

—I'toka i'kao waami yahchaka iinuemiachi, kaawe neesetopuapua
pu'kao. Yooma wa'a ne'nemia enapameo reesisepuapua pu'kao,
itapitie ku'inariameopua wa'a enapakao.

24 Paikapi taawechi neipao, wa'a eenare Eeria ahpo uupi Ru-
usira tewaniame ahjama, isaeri oowitiame. Paoro kahtiachi
e'nasaapua, ahpo mochipariachi paaeriapua Paoroo, keepunariapapua
pu'kao, achini teeka paparaniame Eesusichio, Riosie Weratiamechio.
25 Waikao Paoroa chaaneriapua, te'ta kaawerumache yasitomerikopua,
kiisi newitoteka ahpo ki kaawe yoranarewao, nape pu'ka aaata
ki ka'karuma yoorakameo, kokosapuamekopua Riosieo, katewewa
taawechio. Nape Eeria wa'a tiame inamukapao, seeweparepua. Wa'a
erapakaopua, chaaneriapua Paoroo:

—Wa'asi, wa'asi, no'raka ehpeo aamo kahtiachio. Meeriamahka
aamo keepumane eenechio.

26 Eeria weesa paaeriaipua Paoroo, nape ki pichiwa keepunareka
paaeriaipua, ohsokamera puuua, Paoro toomiwarakamera inatari-
aipua, Paoro peereso kahtia, ma'chipawa nateteniame. 27 Ooka
paamupari u'matoiopua, piirechi yawichi weraretupua Eeri yawichi-
turiachiopua, Poonsio Ehto tewaniame. Nape Eeria, ahpo yawichiwa
toayaiopua, ki ma'chipasa toariaipua Paoroo, kaawe itipinariapa
i'isaeri ti'tijoechiopua, wenejiameo.

25

Paoroa Ehto peereirachi

1 Ehtoa Sesarea mochiwachi enasaapua, wa'a ahpo yawichituwa
yasipamiachio, paika taawe yasisaapa wa'ao, Eerusareni mooenaria-
pua. 2 Wa'a asisoopua i'isaeri ti'tijoea te'ta neeseriosi pa'pamiratuamea
wa'a tiopachio, wahjachi i'isaeri pa'pamiratuameapua tiameo, Ehto
yawichichi e'enariapua Paoro wenejiwa nayewemia. 3 Tesiwa chaacha-
paka itaneriaipua yawichio, Paoroo Eerusareni upajerakaopua eene-
chio, Ehtoo wa'a Eerusareni katewejerakaopua Paoroo. Nape aapoeo,
oowera wa'a chaachariapua pooechi merinariapa. 4 Nape Ehtoa wa'a
chaanetiapao, chaaneriapua:

—Ka'i neeea pu'kao. Paoroo wa'api Sesarea peereso yasimeripua
pehjio, neeeaioopua tiameo, ku'we no'rameripua. 5 Aaata pu'ka
katewenaria Paorochi simiyameo, no'o ahjama siimpapuapua, ookapi
i'isaeri pa'pamiratuamea. Itapiti te'ta ki kaawe iintokame enesoo,
Sesarea wenejipuapua.

6 Ihji Ehtoa, osanao taawe oosa mariki ahka wa'a kahtiaio,
no'rariapua eenechi Sesareao. Sesarea asisaapa pu'ka meereo, ahpo
yawichituwachi yasipasaapua, ahpo kahtiachi upanurakapua Paoroo.
7 Paoro upatioopa yawichi kahtiachio, puuu i'isaeri pa'pamuratuame
Eerusareni e'enakamea, Ehto kahtiachi norikame ajapakaopua, weeka
itapiti na'ara tiiame wenejikapua Paoroo. Nape aaataai kihta ahpo
wenejia pichiwa chaachapakapua Paoroo. 8 Waikao Paoroa Ehto
yawichichi ahpo nehpuwachio, cheekapua:

—Nee, Ehto yawichii. Yooma ihji ti'tijoe chaachapariaa, kiisi
pichiwapua. Neeea kihta na'arakamepua pu'ka i'isaeri ti'tijoerio,
pu'ka iyoriwachioi, pu'ka i'isaeri tioparachi iyoriwachioi, te'ta Seresa
yawichichioi, ihtaoi rooma yoorewarichioi.

9 Waikao Ehtoa, yooma neneku peereiniame inamusaapua, kihta
weruma a'chi tiiamekoipua Paoroo, nape kaawe itipinariapa i'isaeri
pa'pamuratuamechio, oowera iinatukekapua Paoroo:

—¿Eerusareni aamo uhjurajeranimua, wa'a aamo katewepuawi-
chioo?

10 Nape Paoroa wa'a chaanetiaapa, cheeka nehjiakapua:

—Ka'i. I'wa kahtiame neeeapa rooma peereirachi, te'ta yooma
no'o katewepua tiiachikamera. Te'ta nane'riame muuuapa no'oo,
kihta iintokamekonia aaataoi i'isaeri ti'tijoechio. 11 Ki nu'unti
na'ara iintokame enesaania, meripua nakiyame enesaoinia, kihta
chanimiinia meripuaio. Nape kihta na'ara iintokame eenesaane,
aaataai ki reesisemetepua no'oo, nanaarame i'isaeri ti'tijoeri no'o
i'tomichioo. Nape aamoo ka'chi iika kateweme teeresoo, te'ta

Seresa weruma yawichichikamera no'o i'tojeraninia, wa'akamera no'o
katewekepuawichioo.
12 Waikao Ehtoa, ahpo tu'tuyewari ahjama nayewasaapua poana-
chio, eenechi enasaapua chaanekapua Paoroo:
—Wa'a tiiame aamo itayopao, wa'a rooma yawichichi i'topuame
muuua, Seresa te'ta yawichi aamo katewemichiopua.

Ehto Aaripa nayewia, Paoro wenejiwachi simiyame

13 I'ka chaachapatioi ookapi taawe i'toiopua, Aaripa epeche
yawichiai, wa'achi eenakapua Sesarea ahpo uupi Werenise tewaniame
yeeka. Ihji Aaripa yawichia, Ehto yawichi yawichitumia kaawe
e'remia e'enakame eneriaipua wa'ao. 14 Ehtoa ookapi taawe itipikopa
wa'ao, Paorochi simiyame nayeweriapua Aaripa yawichio. Ihjia
chaaneriapua pu'kao:
—I'wa kahtiapu piiripi tijoe Eeri toaria peereso. 15 Eerusareni no'o
oiyoio, wa'a isaeri tiopachi neeseriosi pa'pamiratuamea, o'ochetiame
tewaniame pirenaturi tiamea, no'o itanekaipua Paoroo, ahpo kiapuai-
chiopua puuua, meripuawichioo. 16 Nape neeea rooma ti'tijoerio,
ki wa'a nokiwameko tuukania pu'kao, ki pirena ajawaka te'ta iin-
toria iinatukesaapapua, ki pahcha katewesaopua ahpo nehpupawa
wenejiwao. 17 Pukaepa pu'ka taawechi noochi e'enasoopua Paoro
wenejiameo, ikanati pu'ka meereopua, no'o yawichi yasirachi yasi-
pasaapa, i'noranurakania waikao, pu'ka peeresoo. 18 Nape puuu
wenejiamea, aaataai kihta te'ta tiiame chaachapakapua Paoroo,
no'oo te'ta weruma iintorio maaeriachitiao. 19 Puuu pu'ka wene-
jiamea, aapoeche ahpo yooreka mochiwache eneriapua. Naatiche
wenejikapua Paoroo, aaatache Eesusi tewaniame, pu'kao mukukai
eenechi ahjakameko tuuwame. 20 Neeea ka'chi ikime e'rapania pu'ka
katewemiaio, iinatukekania Paoroo, Eerusareni ahpo i'tojeraopua,
wa'a ahpo katewepuawichioopua. 21 Nape apoe Paoroo, ki Eerusareni
ahpo katewenurekapua. Ohso kaawe te'ta yawichichi ahpo katewe-
jerekapua puuua, Rooma kahtiame te'ta yawichichi. Pukaepa i'wa
yachatoamekania pehjio, ahkasi Rooma no'o uhjurachisi, te'ta weruma
Aukuhto Seresa yawichichi.
22 Waikao Aaripa yawichia, chaaneriapua Ehtoo:
—Keepusa kaawe eramiinia pu'kao.
—Kaawepua —cheeriapua Ehtoa—. Meere aamo keeputemane wa'a
teesoo —cheeriapua.
23 Pu'ka meereo Aaripaa, napawiniachi eenariapua ahpo uupima,
Paoro keepumia. Te'ta weruma teetoka eenakapua ahpo so'sontarowa
ahjama, te'ta weruma te'terewaeme wa'api mochikameai, ahjama
muikapua tiame weeresi yoorekoo. Yooma tísia nateyame wakirae-
mekapua. Waikao wa'a napawitiachio Ehtoa, upanurakapua Paoroo.
24 Ehtoa waikao, cheeka nayewekapua napawitiachio:
—Aaripa yawichii, wahjachi tiame taamo ahjama napawikame, wa'a
weerame eemea i'ka Paoro aamo tetewachio, Eerusareni e'ename
pu'ka wenejiameo, pu'ka iintoria chaachapamia aamo keepumiao.
No'oo puuu i'isaeria, no'o merinuriaipua pu'kao, 25 nape neeea, pu'ka
wenejiwao ki meriwame asiopao, ki me'yakania. Nape apoe wa'api
te'ta yawichichi ahpo katewenurakopao, wa'a tiiachipa wa'a uhuramo
o'rania, te'ta Rooma Aukuhto yawichichi. 26 Nape kihta tewakapa

neeea pu'kao, itapiti te'ta weruma na'ara iintoriao, kihta iinuekane
no'o te'ta yawichi chaanemiao, Rooma kahtiameopua. Pukaepa
i'wa u'pakania napawitiachio, yoomahka iinatukepuaichioopua, nape
muuu te'takamera Aaripa yawichi. Wa'atiao itapiti aamo tewike-
soopua na'ara iintoriao, pu'ka iyotesa uhjuramania waikao, te'ta
weruma Rooma yawichichiopua. 27 Ki kaawe tiame maaenania, aaata
peresoo no'o uhjuraniao, kihta te'ta na'ara iintoria iyotesaopua.

26

Paoroa nayewena Aaripa yawichi ahpo nehpurawa

1 Wa'a chaanetiaapa Aaripaa Ehto yawichieo, chaanekapua Paoroo:
—Muuupechi aamo nehpuo.
Waikao Paoroa, sekae ihchitasaopua wa'a napawikameo, eee cheeka
o'inekapua:
2 —Muuu te'ta Aaripa yawichiii, tísia nateyame e'ramenia,
ehpe aamo tetewachi no'o nehpumiaopua, yooma ihta i'ka
i'isaeri nanaaramee no'o wenejiwao. 3 Neeea noochio epeche
kaawe e'ramepua, aamo tetewachi no'o nehpumiapao, epeche
machiyamekopua i'isaerio, aachin tiiamekopua pu'ka nokiwao, ihta
taamo peereitaoipua tiame i'isaerio. Pukaepa no'o anachaka keepusaa,
tísia kaawe enemiimua.

Paoro ihsika yasitoria, ke'chu Eesusichi paparaio

4 ’Neeea i'isaeri ti'tijoeeo, nu'utikai nane'reniamenia, achini teeka
yasitoriaopua no'o weewachio, neipaoi no'o weripasoopua Eerusare-
nio, achini no'o teereriopua. 5 Aapoeo nane'rekamekopua no'oo,
te'ta pariserokopao, pu'ka pariseroo te'ta Moise nuurari iyorika
mochitoao, no'oo pu'kao te'ta iyorika yasitokamekoopua, pu'ka no'o
ma'chitanariaa ma'chitamapua. 6 Ehpeo i'wa no'o weraniame peere-
ichio, no'o ehkoriami noonoriwa Riosiwarachi paparapa i'wa wera-
niamenia, pu'ka Riosiwara iintomo tuuriachi pichikiapa. Puuu Riosi
iintomo tuuriaa, weemera ahjari taamo kiapuamepua, ahpo ahjama
mochipuame, ki wahjiamesi, nape pahchao taamo oijenatemeripua
mukisoo. 7 ¡Naakonakoo, yawichi Aaripa! Ihji no'o wenejiamea, ki
Riosi iintomo tuuria puuyeka mochitoamepua, nape yooma taamo
oosa mariki aampa ooka tetejimarituriaa, Riosi te'ta iintomo tu-
uriakamera puuyeka mochitoamepua. Pu'kawichio iyorika mochi-
toamepua, ehkoriamisi o'inia, senepi taawechi kiisi toaka wa'api
teetoka. Nape ihji no'o wenejiamea, kihta wa'a te'tiamepua. 8 Waikao
eemea no'o wenejiamea:
—¿Achini iikai eemea kiisi pichikiamepua Riosio, eenechi ahjati-
amekopua mukukoio? —cheekapu Paoroa, ahpo wenejia ne'nepakao.

Paoroa Eesusichi paparame na'arario tuuna

9 ’Nee, Aaripa yawichíí, neeeai pukeri simiyachio, kiisi pichiki-
amekaipua Eesusio Riosichi eenamekoopua. Pukaepa neeea Eesusi
Nasarenichi pichikiameo, na'ara yoramia naanariainia pu'kao, yooma
ko'inareka. 10 Wa'a iintokamenia Eerusarenio. Neeea Eerusare-
nio, muuwaeme Eesusichi paparameo, karichi to'wakamenia, wa'a
neeseriosi pa'pamiratuame nuurarichio. I'ka Eesusichi paparame
ko'iniameo, wa'achi e'rakamepua neeeai. 11 Kiisi seenepi simikame

yomachi napawikarichi oika, utewaeme na'ara yoorakamenia pu'kao,
toimichiopua pu'kao, ahpo Eesusichi paparao. Tísia nekamuchiameai
neeea pu'kao, wa'a tiiapaonia pu'kao, ahkasi seesenu mochiwachi-
amioi naanaritokamenia pu'kao, kiisi ta'iria mochiteka.

Aachin teeka papararia Paoroo Eesusichi
(Nokitiame 9:1-19; 22:6-16)

12 ’Pu'ka eratoka simikamenia Raamahkoo, pu'ka i'isaeri tiopachi
pa'pamiratuamee uhjuratiaio. 13 Nape no'oo pooechi ihtoiopua,
amori oowetawe enetoiopua, tewekachitepa o'inia no'o tahjepakame
tetewakania, nape epeche utewaeme tajayame ki taaachitia, no'o
norikamesio, yooma no'o ahjama nokisiamechio. 14 Wa'a iikapa
teemea, yooma wehchi ruhjikapua. Waikao te'pa o'iniao, cheechania-
pua eureo naerachio: “Sauroo, Sauroo, ¿achinikai noochi nasiwan-
imua? ¿Ki aamo wa'api na'atanimua wa'a ihsikao, oisi ahpo ichera
chejiwa temuyamechitia?” 15 Wa'a chaanetiapa neeea, iinatukekania:
“Paamira, ¿aatana muuua chiia?” —chaanekania waikao. Waikao
no'o chaanekapua: “Eesusi neeea aamo ahjama nasiwao. 16 Werisísaa.
Neeea aamoo, no'o yorakeka yasitomichio aamo machejeniame neeea,
aamoo no'o nayewatuamera enemichiopua, yooma i'ka no'o aamo
tetewiteriao, yooma ihtaoiopua tiameo, no'o aamo tetewitemiaopua
pehjio. 17 Neee Eesusia, ahkaoi no'o aamo uhjurachi, aamo ahjama
ihsimania, i'isaeri ti'tijoechio, ki i'isaeri ti'tijoechioiopua tiameo, aamo
neesetoka. 18 Yooma i'ka nayewejerania ti'tijoerio, nane'reka mo-
chitomichiopua ahpoo, ki kaawe nokaka mochitoamekopua, pu'ka
nane'resaapua, Riosi yooreka mochitomichiopua. Ehpeopua pe-
hjiopua, ki ka'karuma nokaka mochitoamepua tukaparichi noki-
wame, ki mamachiriamechitia te'terewachi. Nape muuu Paoroa,
muuu ihsimeripua puusira wahjonekaopua, ka'karuma nokiwachio.
Wa'a iikame enesaapua waikao, ki Satanasikamera yooreka mochit-
omeripua, Riosikamera yooreka mochitomeripua waikao, ahjachi
paparakao. Noochi paparame enepasoopua Riosia, cheriwemapua
pu'ka tatakoririao. Waikao yooma ahpo piipateria tatakorio, ahpo
Piipateria Mochitiachi, mochitemapua.” Wa'asa no'o chaanekapu
Eesusia.

Paoro tewekachi tetewitiame e'wari

19 ’Wa'asa iikameka neeea, Aaripa yawichi. Waikao o'inia, pu'ka
Eesusi e'waka yasitoame neeea, yooma pu'ka no'o chaaneretia
yorasika, tewekachi o'inia no'o nayewetioio. 20 Pukeri simiyachio,
Raamahko mochiwachi nayewatukania pahchao, neipao Eerusareni
mochiwachi, wa'a ikisa yomatiame Uurea mochiwachiami. Yooma
wa'ami oisaapa, ki i'isaeri ti'tijoechi oisikania, yooma wa'achi
chaanekania tiameo, Riosichi e'enanurekapua pu'kao, ahpo cheri-
wewa itamichiopua tiameo, ahpo tatakoriwa cheriwepuawichioo.
Yooma toinurekania pu'kao, ki ka'karuma yooraka mochikao, ohso
kaawe ka'karumakamera yoranurekaopua pu'kao. Wa'a te'teresaapua,
pichiwa Riosichi paparamechitia ahpo te'terepo tuukania, ti'tijoeeopua
pu'kao, yooma tetewipuawichiopua pu'kao, ahpo Riosichi ka'karuma
eneparioopua. 21 Pukaepa neeea Eerusareni tiopachio, Eesusichi
simiyame naewamekapa, chapitiamenia merinarekao. 22 Nape ahkasi
ehpeoi Riosie no'o neesetotiamekapaopua, wa'apitia simitiamenia,

Eesusichi simiyame nayewatukaopua, yooma ti'tijoewichiochio, te'ta
weeweruma tiiamewichioo, ki weeweruma tiiamewichiooiopua. Kiisi
se'wika i'toame neeea, pu'ka ehkoriami Riosi na'nayewatura chaacha-
pariaopua, Moisetaru iyoteriaopua tiame, yooma pu'ka chaacha-
pariaopua, ahka ihtoriachiopua pehjio, itapiti te'ta aiwameri ikipo
tu'tuitiameopua Riosie Uutiameo, Meesia tewaniameopua. Puuu
Meesiaa, Eesusi puuua, Nasare ohjoekame. 23 Ihji Meesia Riosie
Uutiamea, pu'ka ehkoriami chaachaparia ikirepua mukukao. Ihji
Eesusiai apoe cheekamepua tiameo, apoekopua tuuka ehkoriami
nayewatiameo, eenechi ahjamio tuutiameopua mukukaio, paika taawe
simiyachiopua. Ehkoriamio chaachapariaipua tiameo, ihji Eesu-
sia itapiti tajayameka teeremerikopua, yooma ihta ti'tijoechiopua,
yooma aaata tukapachi mochitoamewichioopua, yoomahka tatakoriria
cheriweka newipatepuaichiopua Riosieo, ihta ti'tijoerioipua, i'isaeri
ti'tijoerio, ki i'isaeri ti'tijoerioipua tiame.

Paoro Aaripa yawichi Eesusichi paparatenaria

24 Wa'a cheeka ahpo nehpoiopa Paoroo, Ehtoa, sisinaka chaanekapua
Paoroo:
—Paoróo, ¿ki rooroikamekosa muuua? Muuua, u'matoame aamo
penitapao, rooroikamekoimua.
25 Nape Paoroa nehjiakao chaanekapua:
—Ka'íí, te'ta yawichi Ehtóó. Kiisi rooroikamekaite neeea. Kihta a'chi
tiiame neeea. Te'ta pichiwa chiiamenia no'o chiiao. 26 Ihji Aaripa
yawichiaa, kaawe machiyamepua i'ka itapiti no'o nehpuka chiiao,
pukaepa ahjachi e'raka nayewiamenia pu'kao. Ki wa'ami ahka noriwi
ikikamepu no'o chiiaa, pukaepa nane'riamecheko e'ramenia Aaripa
yawichio. 27 Aaripa yawichii, ¿pichikiamemua pu'ka ehkoriami
Riosi na'nayewatukame chaachaparia? Eje'e, nane'riamenia aamoo
pichikiamekoo.
28 Waikao Aaripa yawichia cheekapua Paoroo:
—Kiiya no'o Eesusi Riosie Weratiamechi, paparame erapatiamemua.
29 Paoroa chaanekapua waikao:
—Kiiyaoi ahseparioi, noochitia te'ta Eesusi paparame erajeraninia,
nape ki no'ochitia i'ka kaarenae o'yaeka; ki aamoche wa'a e'riamenia,
yooma i'wa napawikame no'o keepuamechiopua tiamé.
30 Waikao Aaripa yawichia werisikaopua ahpo uupima Wereniseo,
Ehto yawichi tiame, yooma na'pa ya'yawichi ahjama e'enakameopua
tiame. 31 Yooma puuua ajasika ma'chi uumpakapua, Paorochi
simiyame ahpo katewemiaopua, aachin teeremiaopua pu'kao. Wa'ao
puuua, ahpo chaachapariapua:
—Kihta iintokame ihji tijoea, meripuameoi ki ahsepamepua, karichi
yachapuameoi ki ahsepamepua.
32 Waikao Aaripa yawichia chaaneriapua Ehtoo:
—Ihji tijoea toipuame eneriaipua, ki te'ta Seresa yawichichi itakame
enesoo, ahpo katewepuameo.

27

Paoro te'ta Rooma weruma mochiwarichi uhjurawa

1 Waikao wa'a napawitiachio, Ehto yawichia Aaripa yawichia tiame,
yooma katewesaapa taamo uhjurapuao, Rooma i'totia teemea waikao

Iitaria weeechi. Waikao Paoroa wa'a siinpaniachio, Uurio tewaniame
kapitai soontarowae neesetotiapua, wahjachi pe'pereso i'toniame
ahjama. Ihji Uurio tewaniamea, te'ta rooma yawichi kapitairakapua,
piie siento soontaro pirenaturi ye'kamekapua, Te'ta Weruma Yawichi
Soontarowara tewaniame, puuua teewaeriaipua tiameo, Aukuhto
pirenaturi. 2 Sesarea o'iniao, Aramiti upatia teemea, pawekakera
chuchupachi. Wa'a o'iniao pawekakerachi mo'moenaka teemea,
amori Aasia weeechi pawesimerichi, puuua simiyaio tetekiwachio
chukipasimerichi. Taamo ahjamao simikapua tiameo, Arihtako Tesa-
ronika ohjoeme, Maseronia weeechi. 3 Wa'a ikisaa pu'ka meereo,
Siironi tewaniachi chukipakapua pawekakeraa. Wa'ao Uurio kapitaia,
kaawe uuka tetewikapua Paoroo, reesisekapua wa'ao, Paoro kaawe
e'ria ne'nemichioopua, Paoro ku'inariameopua itapitieo, reesisetiapua
tiame. 4 Siironi puuyasaapa teemea, Chipire pawenasipa weeechi-
amina uumatokapua, Chipiree nehpupasi eekao, tamomina ekayao.
5 Wa'a o'inia pa'we simikao, Siirisia waapiami uumatotiapua Paajiria
tiame, waikao Miira muuwari mochiwachi ajasitiapua, Riisia weeechi.
6 Wa'a Miira mochiwachio Uurio kapitaia, wa'a tewekapaopua
piiripi pawekakera Arejantia o'inia eenameo, Iitaria simiyamekopua
pu'kao, wa'a mo'moenaputia teemea. Waikao pukachi uumatotiapua
pawesikao. 7 Pukachi pawesikaopua waikao, weeka taawe tehki
nokisikaopua muuwénatio, Kiiniro ma'chiachimi e'enatiapua. Eekao
tamomina puuchiopa pehjio, Saramoni ma'chiachimi e'enatiapua,
ki ekayachiami. Wa'a nokisika Keretami e'enatiapua pawenasipa
weeechi, pu'kao noorika ku'risikao. 8 Wa'a Kereta tetuyachi muue-
nati nokisikaopua, Kakupa Pawekakera Chuchupaniachi tewaniachi,
ajasitiapua waikao, waapi Raasea tewaniachikapua wa'ao.
9 Wa'a nokisinioiopua tísia tehki nokisikaopua eekaeo, ki ku'itapi
wekatetiamekapaapua, tuurawiai amori asiyachikopa wa'asio, tísia
maapori teeremerikapa pa'wesimitiao. Waikao Paoroa, kaaweruma
tuuyaipua pawekakera i'toameopua:
10 —Pa'pamiratuame, maapori teetomeri tetewamenia, i'ka taamo
siimpao. Maapori tiiame tamochio, ki ahjapuameoi te'tiamepua,
yooma taamo i'toaai pawekakerachio, wewekatepuamekopua tiame.
Pukaepa i'wa itipitia kaawe eneriaipua pehjio, ahkasi tuurawi
u'matoachisiopua.
11 Nape soontaro kapitaia, pawekakera i'toamekamera e'wekapua,
ki Paoro chiia. 12 Ohso kaawe uumatopo erapakapapua wa'ao, ki
kakupakopa wa'a itipipuameo pawekakera chuchupachio, ki kaawe
teeremioopa te'ta tuuroi wa'a itipiniamewichioo, uumatotiapua wa'ao.
Ihji kapitaia, Weenise ajasimo o'rakapua ohso kaawe, wa'a pawekak-
era chuchupachio epeche kakupakopua wa'ao tuurawi u'matoachisi
itipiniao, epeche kaawe nehpupawichiokopua wa'ao, ahkaoi eenakoi
weruma eekao. Wa'a Weenise pawekakera chuchupachio, Kereta
weeechi pa'we naasipakaapua.

Weruma yu'ki pa'wechi

13 Waikao ke'chu puuyaniaio, tekiyana o'inia eejekoopua teesa,
ikanati uumatiapua waikao Kereta chokichiami nokisika. 14 Nape wa'a
nokisinioio, senawato cherayachi kawiyanakia ki nu'uti eejekao, ki
muuenati taamo takiputokekapua pawekakerao. 15 Waikao teemea

ka'chi iika ye'katoame tiiapa pawekakerao, taamo toaka teemea
taamo takiputomichiopua eekao. 16 Waikao teemea, Kaura tewaniachi
pawenasipa, pukaminami uumatoka teemea, wa'a pukaminamio ki
te'ta ekayachikopua. Wa'ami nokisiaio, newikakera panitoniameo,
tehki nokaka mooenaputiapua, tísia ekayopa. 17 Mooenapusaapa
pu'kao, weruma pawekakerao, wiitarie wipirinaka puritiapua ki
kahsimichioopua. Waikaopua ekajitora wisasorio, yooma tekiputiapua
tiameo, setechi chaipuameo pawekakerao, siintoka uwatiame panisu-
totiaapua eekaeo. 18 Pu'ka meere ma'chirepasoopua eekaa, epeche
ki muuwenati taamo wewekopa pawekakerao, pa'weoi ki muuwenati
noonotekopa pe'kokao, pawekakera mookecheraa, o'inetiapua waikao
ihpapasikao. 19 Paika taawechi wa'a teetonioipua eekae i'towaeo,
waikaopua, aapoe ahpo ahjae tekipana ihpapakapua waikao, yooma
pawekakerachi ahjae tekipananiameopua tiameo. 20 Wa'a neerochi
nokisikao, muuwaeme taawe ki tetewitia taaa, so'poriai. Epeche
tahpitika iintokopa eekao yu'kiopua tiame tamochi motakao, ki taamo
ahjamio erakoai teemeapa.

21 Tehpe wa'a te'tetonioiopua tísia chorowakao, Paoroa taamo
naasipa weripaka chaachakapua, yooma taamo inamuachio:

—Pa'pamira, no'okamera e'weme teeeriai eemea ke'chu puuyan-
ioi Kereta weeechio. Ki puuyasaa teeme wa'ao, ki wa'a ikimiai
teemea, i'ka tísia maapori ikiwao, itapiti wewekateniameopua tiameo.
22 Nape tísia maapori tiame teetoiopua tamochio, ka'te yuuwesimi-
tia. I'ka pawekakerao yooma pihtukooipua, ki wahjipamerikaite
teemea, aaataai. 23 Pa'a tukaoo, Riosi ku'iwarie nayewetiame neeea,
no'o Riosiwa iyorika kahtia. 24 Puuu Riosi ku'iwari no'o chokichi
weripakao, no'o chaanekapua: “Ka'te mahjamua Paoroo, i'ka aamo
maapori ikiyao, asimeriche muuua, te'ta Seresa yawichichiopua.
Wahjachi aamo ahjama nokisiameai, aamo i'wa ihtopua ahjamao,
newipameripua tiameo.” 25 Wa'a tiiachipa eemea ehpeo, oisa erakomi-
tiapua, neeea tísia ahjachi e'ramenia no'o Riosichio, wa'ache iintoka
itipimerikopua. 26 Naatichepa wekamerapua, ihji pawekakera wahka
weeechi pawenasipa chaika.

27 Kereta puuyatiachi o'iniao, oosa mariki aampa naao taawe
nokisinioio ahkaoi i'toniai eekaeo, Aatiatiko pa'wechiami nokisia
teemea. Naasipa tukaomi ahkaopua, pawekakerachi tekipanamea,
waapi tetewiriapua itapiti we'eka tiiame. 28 Waikao ihtetakapua neeroi
weeruo. Wa'ao neeroia, piire weerewa oosa mariki aampa puhsani
neneku matokasi, enekapua. Epeche waanami ihtetatiaapua eenechio,
piire weerewa aampa oowisani nenekumi matokasi, eneriapua wa'ao.
29 Wa'a kehki ihtekakapa wa'ao, majawekapua waikao pu'ka pawekak-
erao, temosochiami ahka motochipuameo. Waikao, naao ihkonchura
pawechaira ihpapatiapua waikao pukaminatipoo, neerotere chaimi-
chiopua pu'kao. Waikao wa'a noonoisaopua, Riosichi itakapua ku'we
ma'chirepario. 30 Nape pu'ka pawekakera chaiputioiopua wa'asi,
pawekakerachi ku'kuyamea, newikakerachi ujumamo o'rariaipua pe-
hjio. Puuua, pawekakera tawemina ihpapamerichitia pawechairao,
newikakerakamera na'sochariaipua ahjachi puuyanariapua weeechio.
31 Waikao Paoroa, wa'a noonoimeri erapakaopua, yooma inamuachio,
chaanekapua kapitaio:

—Ki aamo wa'inesoo i'ka ti'tijoe ujumanariao, eemeai ki newipamapua waikao.
32 Waikao soontaroa kapitaie nuuretiapao, tehpunekapua newikakera o'yarao, neerochi uumpamichiopua pa'wechio.
33 Amori ma'chirepoiopua, Paoroa yoomahka ko'konurekapua pu'kao. Pu'kao chaanekapua:
—Oosa oowisani taawe i'tonapa teemea, ihtana taamo ikipuame puuyetokaopua, kiisi koaka. 34 Aamo utewa chaaninia ko'komichioo, utewaremichiopua aamoo aamo newipawichioo, i'waopua, aaataai ki wekamerikopua, piiripi kuuparaai.
35 Wa'a cheesaopua Paoroa, piiripi paani uusao, cheriwema kiasaopua Riosio, chi'wanasa ko'kakapua. 36 Waikao yooma oisa erapakao, ko'kosikapua waikao tiame. 37 Wa'a nokisiame pawekakerachio, ooka siento paika weerewa oosa mariki aampa puhsanika teemea. 38 Neipa ahpo aiwachisi ko'kosaapa, neerochi ihpapatiapu tiiriko i'toniamea, ki te'ta peteremichiopua pawekakerao.

Pawekakera piwitewitiame

39 Ma'chirepasoopa pawekakerachi ku'kuyamea, ki machikapua pu'ka weeeo. Nape sihkoraka tiiachikopa wa'ao, wa'ami naasipao ki temosochika tiiopa wa'ao, wa'asi i'toka chuchapamo orapakapua pawekakerao, wa'asi asitepo teeresoopua. 40 Waikao pu'ka pawekakera nerochairao, wa'api tehpunesa toitiapua. Waikao, pawekakera ka'ketora tetekiputiapua ahjae suuwenapuawichiopua wa'a sihkochio. Waikao tiameo, eenechi na'sonetiapu pawekakera ekajitoraai, oowepote panisuka sa'ranatiapua. Waikao eekaa wa'a ikitiopao, muuenati ku'ika takijipaka, suwenapakapua wa'a sihkochio. 41 Nape wa'ate ihtoaiopua taweminao, seete roomosachi chaikapua neeroteereo, wa'asio ki noonokapua. Wa'a iikopa pu'ka pawekakerao, pa'we pe'koniraa ki muuenati wepakao, yooma kahsichapua pukaminarao. 42 Waikao soontaro kapitairaaa, wa'a ikiyopa pawekakerao, ki ka'keka ujumamichiopua pe'peresoo, ko'imo o'raipua pu'kao. 43 Nape pawekakera kapitaia Paoro newipatenariapaopua, ki reesisekapua ko'imichio. Wa'a ikisaapa nuurakapua, yooma pepeniamera ka'kekao, pahcha puuyamichiopua weeechio. 44 Wahjachi ki pepeniameopua ka'kekao, taparasichi chuchutoka puuyanuretiapua ka'kekao, pawekakera chi'wapame uusaopua. Wa'a nokaka puuyatiapua pawekakerachio, ka'karuma e'enatiapua weeechio, wakiyachio.

28

Paoroa Marata weeechi pawenasipa

1 Wa'a weeechi newipatiachio, Marata tewaniachiko tuuyetia teemea. 2 Wa'a weeechi ti'tijoeria, kaawe uuka taamo tetewikapua, kaawe yooraka. Wa'a e'enatioio, tísia tuuropa wa'ao yukuyopao, yooma muuwaemewichio na'yeketia teemea, muuwaeme wekanami, taamo tatapamichioopua. 3 Paoroa, na'ichi toamia paikapi kuuu kairiaipua; nape pu'ka kuuu na'ichi toanioiopua, kuuuchi machenaka sayawea tataeo, Paoro sekachi ni'yepaka ki'kikapua. 4 Waikao wa'a ti'tijoeria, sekachi chuchapakame tetewapa sayaweo, chaachapakapua ahpoo:

—Ihji tijoea tijoe ko'yamekoipu seenekachi. Newikameaipua pa'wechio, Riosia ki ta'iria yahchamepua kokosakao, ahpo tísia tatakoririamekokoiopua.

5 Nape Paoroa na'ichi sasawekaopua sayaweo, na'ichi ipakapua. Paoroa ka'chi iikapua sayawe ki'kitiaio. 6 Puuu Paoro ki'kitiame tetewikamea, mukimeri puuyeka mochikaipua, tísia ahpo a'popakaopua. Nape tehpe puuyenioi ka'chi iikopa pu'kao, sewina erapakapua waikao, “aaata riosikoipu naaju”, chaachapaka.

7 Wa'a waapi i'ka Paoro ikiriachio, wa'a maniriaipua ookapi waasa, wa'a te'ta weruma tiiaeme tijoe wasawara, Puurio tewaniame. Puuua, epeche weruma tiiame eneriaipua wa'ao, wa'a Marata weeechiopua pawenasipao. Puuua tísia kaawe yooraka taamo tetewikapua, paika taawe simiyame taamo ku'ipaka. 8 Puuu Puurio noonoraa, erawitari kokoreriaipua pu'ka taawechiamio, che'eka. Paoroa wa'a tiame inamukapa Puurio noonorao, wa'a siimpatiapua waikao pu'ka ne'nemiao. Paoroa wa'a ajasitioopua, pu'kao aampa seekarepakaopua, Riosichi itanekaopua pu'ka yachapario, yachapatekapua pu'kao. 9 Waikao yoomachi wa'a weeechi ohjoemea, i'ka yachapateriame inamukapao, wahjachi kokoriameapua tiamea, wa'achi e'enariapua tiame, Paoro i'yasikaopua ahpo yachapatepuaichioo. 10 Waikao taamo mochikoio, wa'api mochikamea taamo kaawe e'rekao, taamo pochiwekapua ahpo kaawe yoorarie, yooma taamo wa'a mochika nakisiaopua. Wa'asi taamo u'matomiachiopua neipamio, taamo ku'ika mo'moenapukapua tiameo, yooma itapiti taamo nakimiaopua pawesiniachio.

Paoroa Rooma muuwarichi asina

11 Uumatopuachi asisoopua, paika meecha i'tonioikapua wa'a Marata weeechi pawenasipao, uumatoka teemea waikao, piirechi pawekakerachiopua. Puuu pawekakeraa, wa'achi puuyekame eneriapua tiameo, tuurawi u'matooiopua pehji. Puuu pawekakeraa, Arejantia eenakamekapua tiiriko i'toame. Pu'ka pawekakera mootaminao, ooka wa'achi te'tiame ajawetiamekapua, ri'riosi netetiame. Puuu ooka ri'riosi netetiamea, ahpo poponiemeko tuuyetia teemea, piiripi puuua Kahtori tewaniame, piirea Poorusi tewaniamekapua. 12 Wa'a puuyasaa, Sirakusi ajasitiapua waikao, pawekakera chuchupachi. Wa'a mochitiapua waikao paika taawe. 13 Sirakusi puuyasaapua, Reejio tewaniachi e'enatiapua suwesika teetoka. Pu'ka meereo, tekiyana eejesoopua, Reejio puuyasaapua, eekae panisutotiaapua teemea pawekakerao, piie taawechi ajasitiapua ahkasi Pooteori tewaniachi, pawekakera chuchupachio. 14 Wa'a tewaka teemea ookapi Eesusichi paparame. Puuua waikao, ahpo ta'pechi taamo paajutekapua, wa'a taamo checherepamichiopua oowisani taawe. Neipa Pooteori o'iniao, wehchi pooesimika teemea, ahkasi te'ta weruma Rooma muuwarichisiopua. 15 Wa'a Rooma mochikame Riosichi poponiwaa, waapi taamo nokisiame nane'rekapaopua, waapi Aapio pooechiami itapiti noonoipuame naewaniachi karichio, wa'a taamo natepakapua ookapia, Rooma o'inia taamo taamo natepameria; wahjachi Rooma neipa puuyakame taamo natepameria, pu'ka wa'api Aapio pooechiamio, Paikaná Nawajira tewaniachi waapi taamo natepakapua. Paoroa wa'a ahpo natepatiame tetewapao, oisa erapakapua. Waikao Paoroa kaawe e'rakao, cheriwema ki'yakapua taamo Noono

Riosio. 16 Wa'a uumatosaapa, ahkasi Rooma ajasitiapua waikao,
te'ta muuwarichi. Wa'ao Paoroa, te'ta weruma Rooma muuwarichi
ajasisaopua, piineri ohjoremichio reesisetia Paoroa, piiripi soontaro
neesetoeka.

Paoroa i'isaeri ti'tijoe pa'pamiratuame nayewena Rooma muuwarichi

17 Paoroa paika taawe wa'a kahtiaio, i'isaeri pa'pamiratuame
paaenurekapua, ahpo kahtiachi napawimichio. I'kao ahpo kahtiachi
napawisoopa, eee cheeka chaanekapua pu'kao:

—Poponiwa, i'wa aamo paaenurekania, itapiti Eerusareni no'o ikiria
naewanariapa, pu'kawichio i'wa upatiapa peeresoo. Neeea, i'ka
nane'rejeraninia, neeea ahkaoi no'o oiriachiamio, kihta ki kaawe
ihsikamenia i'isaeri ti'tijoechio, ihtaoi taamo ehkoriami o'inia nokaka
mochitoniameoi. Nape Eerusareni i'isaeri pa'pamiratuamea, rooma
ya'yawichichi no'o nehjakapua wenejikao. 18 Puuu ya'yawichi
rooma yawichituachi ihchiamea, utewaeme no'o iinatukekaio, ki-
hta tewakapa noochio, mukiwame asiyame wenejiwao, no'oopua
waikao, no'o toinariaipua. 19 Nape puuu no'o wenejiame i'isaeri
pa'pamiratuamea, ki nahkekapua pu'kao no'o toimichioo, ohsotia
no'o merinurekapua. Pukaepa i'wa te'ta yawichichi itakania no'o
upapuaichioo, no'o katewepuawichioo, kihta iinuekainia no'o iinto-
ria wenejipuawichioo. Nape wa'a chaachapatiainia merinarekao,
kihta nekamuchiamenia pu'kao, aaataoi no'o tetejimari i'isaeriopua.
20 Pu'kawichio i'wa aamo paaekamenia, aamo tuuyenariapa aatia ti-
iachipa i'wa no'o kahtiaopua kaarenaekao. I'wa eee teeka no'o kahtiaa,
naati tiiachiwichopua: Riosi taamo uhjuremo tuuria taamo puuyeka
mochitoawichiopua, aaata taamo tatakori cho'weka newipatemeri-
wichioo, Riosie Apoe uhjurepo tuutiameopua. I'wa kahtiamenia
kaarenaekaopua o'yetiame tiame, pu'ka aaata taamo newipatemeri
eenariame nayewatuka oiyamekapa.

21 Aapoeo chaachapakapua waikao:

—Teemea, Rooma mochikame i'isaeri pa'pamuratuamea, ki-
hta wenejiwa i'tochetiame u'yepaniame teemea pehjio, aaataeoi
Eerusareni mochikame te'ta pa'pamiratuameeo. I'wa enapameai,
aaataai ki aamo wenejiamepua, itapiti ki kaawe aamo iintorio tuukao.
22 Nape kaawe taamo naewejerani teemea, pu'ka weemera Eesusichi
simiyame paparaniameopua, muuwaeme ti'tijoerio ki kaawerumako
tuuya.

23 Waikaopu i'isaeri pa'pamiratuame napawikamea, piie taawe
yahchakapua eenechi napawipuachio. Pu'ka napawipuachi asisoo,
muuwaeme napawikapua wa'ao, Paoro checherepachio. Paoroa
napawikopao, piari o'inia ahkasi ariwachisi naewekapua pu'kao,
weemera simiyamechiopua Riosi pooechiopua, Riosi ye'karichi ti-
iameopua. Pu'kao aapoeo machiyamekopua Moisetaru Iyoteriopua,
wahjachi Ehkoriami Riosi na'nayewatura Iyoteriaopua tiameo, pu'ka
Iyoteri chiiae Paoroa, oowe eratemo o'rakapua pu'kao, pu'ka aapoe
chaachapaopua aaata enamerikoo, Eesusiko tuukaopua pu'kao. Pu-
uukopua tiameo, taamo kokosapuame newipatemeria, ki kaawe taamo
nokariawichioopua. 24 Waikao ookapi puuua, —¡Naakona! ¿Pu-
uukaitepua? —chaachapakapua—. ¡Puuukaitepua wa'a teesoo Eesusi
enamio tuutiamea?

Nape wahjachia wa'a tiame inamukaio, ki wa'achi erapakapua. 25 Ki
yooma wa'achi erakopa Paoroa, chaanekapua pu'kao, ke'chu no'rapoio:
—Pichiwa machenakame Riosi cheeriaa, Ehkoriami Isaia Iyoterichio,
ahpo chiia taamo noonori chaanemichio uhjurarioiopua. Riosia Isaiao
chaaneriaipua ahpo Riosiwarieo, eee tiiame:
26 Wa'a siimitia pu'ka mochiwachi, pu'kao chaanemia:
Eemea keepuaio, ki nakiyamepua.
Eemea, ma'chiame pichiwa tetewameaipua, ki wa'a eranariamepua.
27 Ihji ti'tijoeria wa'a te'tiamepua, peewame iikaemekapa;
ihji ti'tijoeri nahkaraa, peewamepua pichiwari ahpo inamumiao,
te'ta pichiwariwichioo, kupiyamepua puusiraa;
ki pahteka tetewinariamepua, ahpo puusieo,
ki pahteka inamunariamepua, nahkaeo,
ki pahtenariamepua ahpo iikachio.
Wa'a te'tiapaopua, ki noochi e'enanariamepua ahpo sautepuawi-
chiopua tatakorio.
28 Neeea aamo tuuyenarenia, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewario,
seesenu ti'tijoeri tuuyepuamekopua tiameo, ki i'isaeri ti'tijoerichi.
Puuuape no'o keepumapua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuye-
wariopua, puuua wa'a ikisaapua Eesusichi paparamapua.
29 I'ka cheesaapa Paoroa, wa'asi kajukapua pu'ka napawitiameo.
Waikao puuua wa'a napawikamea no'rapaio, Paoro nayewaria Eesu-
sichi simiyame, ahpo chaachapasiriapua, pooechio.
30 Paoroa pu'ka napawitiachi u'matosoopua pehjio, ooka paamu-
pari yasakapua wa'ao pehji, Rooma weruma muuwari mochiwa-
chiopua. Wa'a yasakaopua, yooma ahpo kahtiachi enapameo, kaawe
e'raka asipukapua pu'kao. 31 Yooma pu'ka ahpo kaawe e'raka
asipuao, ta'iria masitekapua pu'kao, Riosi ye'kariwachi simiyameopua
naawesari, Eesusi Riosie Weratiamechiopua, apoe taamo Paamirachi
simiyameopua tiame. Aaataai ti'tijoeai, kihta a'chi chaachapakapua
ihtaoi itapitio.
I'ka no'o iyotiao, wa'asi kajunania, Eesusi ajawaria nokariao. Cheri-
wema wa'asi.

Paoro Iyojura
Rooma
Mochikamewichio

Teepotari

1 Kúíra Rooma muuwarichi mochikame. Ka'karuma mochikame
enesaa eemea, kaawe enemiipua, yooma eeme Riosichi poponiwao
pipiniwaopua tiame. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua. Neee
Paoroa, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanamea i'wa yasakaoinia i'ka
aamowichio iyotemo erapakania, itapiti Riosichi simiyame naawesari.
Neee Paoroa Riosie Weratiamee poanataka uutiamenia, i'ka Riosichi
simiyame yomatiami weeechi nayewatumichiopua, i'ka ka'karuma
tuuyewari Riosi kokosarichi newipapuame.
2 Ihji Riosi tuuyewaria, ehkoriami Riosi na'nayewatura chaacha-
pariapua, Ehkoriami Iyoterichio, Riosi taamo newipamio tuuria-
pua. 3 Puuu Riosi ka'karuma tuuyewaria, Eesusi Riosie Werati-
ame nayewamepua Ehkoriami Iyoterichio. Ihji Eesusia tijoechitiao,
Raawitaru tetejimarisiwachi naawakamepua. 4 Nape ihji Eesusi
tiiariraa, ahpo Noono Riosi tiiarira naawakamepua, wa'a tiiame
ahpo ma'chitarepua ahpo Noono tiiari Riosiwarie mukukai oijenate-
tiapa, wa'a ikisao, ahpo Noono Taanachitia, ahpo Noono tiiariwachi
eenechi mooenakapa. 5 Puuu Eesusi oijenatetiamee ajawatiame
teemea, ahpo wa'api nayewatumichiopua, yomachi weeechiopua
ahkaoi mochikameo, apochi e'enaka paparamichiopua. 6 Eemea
Rooma mochikamea, muuwaeme wa'aopua uukame puuuapa, taamo
Noono te'pa kahtiame ka'karuma tuuyewario, Riosie paajutetiao, ahpo
Taanachi paparaka mochitomichiopua, pu'ka Taanao apoe weerari-
amechio.
7 Pukaepa Riosia yooma ahpo kaaweruma tuuyewari uukameopua,
ahpo mochiwari iintaparepua tísia ahpo nakiya. Apoe Riosionia,
apoe Paamira Riosie Weratiameopua tiameo, aamo tísia kaaweruma
cherirewa kiajeraninia, aamo iikachiopua tiameo, ta'iria aamo mochit-
omichiopua kihta a'chitiame eina erakoka.

Rooma weeechi siminare Paoro

8 Neeea cheriwema ki'yamenia Riosio, ahpo ijinuwa mochiwari
iintapariopa, ahpo Taana Eesusichi tísia ahjachi papartariopa, yoma-
tiame weeechiopua tiameo, tísia Eesusichi paparaniame inamuapa
tiame. 9 Neeea ki teesa tiame weemupakamenia, i'ka Riosi Taanarachi
simiyame nayewatukao. Apoe Riosia no'o tetewamepua inisiao, ki no'o
naanatakepopua senepi taawechi aamowichio itakao, Riosichi kaawe
te'teretowaopua. 10 Riosio itaniamenia tiameo, a'chitia teekaoi no'o
aamo tetewitemichiopua, aamo mochikachi eenakao, taamo Noono
tewekachi kahtiame wa'a erasoo. 11 Ki ahjame e'ranine wa'asi aamo
tetewinariaa, pu'ka aamo Eesusi Riosie Weratiamechi paparao, epeche
utewaeme ahjachi peewapariopua wa'asi. 12 Wa'achitia eemeai aamo
mochikachi no'o enasoopua, napatika ahpo wa'achitia oisa erapatema
teemea, wa'achitia Eesusichi paparamekapa.

13 No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiame, aamo nane'rejeraninia
no'oo, ki ehpesi o'inia aamo ne'nemia siisiminarerioopua, nape ahkasi
ehpesio ka'chi iika siime teeteriamenia. No'o wa'a Rooma muuwari
siinarewaa, Riosiwichio echimia siminariamenia wa'ao, epeche i'ipari
teerepuawichio Riosiwichioo, epeche Eesusichi paparame, wahjachi
weeechiami no'o iintoriachitia. 14 Wikirieka e'ramenia noochio,
ki yomachi naewamekapa pehjio, Riosi kaaweruma tuuyewariopua
yooma ihta ti'tijoeriopua, weeweruma tiiameoi ki weeweruma ti-
iameoi, te'ta pepenipakameoi, ki te'ta pepenipakameoi. 15 Wa'a e'rapa
neeea, tísia siminariame neeea, wa'a Rooma aamo mochikachio, nooe
aamo naewatunariapa Riosi aamowichio ka'karuma tuuyewariopua.

Kaaweruma Riosi tuuyewari utewarira

16 Neeea kiisi suuwe e'ramenia i'ka Riosi kaaweruma tuuyewari
nayewatukao, Riosia i'ka ahpo tuuyewarieo yooma ahpo Taanachi
paparakameo, ahpoe kokosapuameo, newipatiamekopua, Riosio apoe
wa'api iinuekapaopua, aaataoi tatakoriria cheriwepuaopua. 17 Riosia,
ikachi kaaweruma tuuyewarichi taamo ne'netiamepua, achini teeka
taamo ka'karuma te'teremiaopua apochio, ahpo Taanachiche pa-
parasache. Ihji Ehkoriami Iyoteria wa'achi chiiamepua eee cheekao:
“Taamo te'pa kahtiame Noonoa, yooma aaata ahpo Taana iintori-
achiche paparakameo, te'ta ki wahjiame ahjarikamera kiamerapua.”

Tísia tatakorikamewichioo, Riosie kokosapuame

18 Nape yooma aaata ki'tio erakoamea Riosichi paparaniameo,
apoche ki ka'karuma yoranariamea, ki nu'uti kokosari enameriitepua
pukachio, te'pa tewekachi kahtiameeopua taamo Noonoo. Puuu
ki ka'karumache yooraka mochitonariamea, ki Riosi pichiwarichi
simiyame inataka mochitoamepua. 19 Nape taamo Noono tewekachi
kahtiamea, apoe yahchakame ti'tijoe inatarichiopua ooweru tiame,
te'ta apochi tiiame nane'retewao, te'ta pichiwari apochi tiiameopua,
ahpoo te'ta pichiwa yasitoamekoopua. 20 Taamo te'pa kahtiame
Noonoa tiameo, pukeri naayachisi o'iniao, aaataeoi ki tetewini-
ameaipua pusieo, apoe iintokamepua yooma ihtaoi enepatekao,
pukae chiiamepua ahpoo, aaata kahtiamekoopua. Pukaepa aaataai
teemea, nane'riametepua ki ehpesi yasitoame, tisiwa ki teesa ti-
iame utewarieka. Wa'a tiiachipao, aaataai kihta chaachapamete
Riosio, ki'tio tuukao. 21 Nape aaataa, nane'riamekaipua taamo
Noonoo kahtiamekoo, ki nu'uti iintokamekoipua ahpowichioo, kiisi
iyorika tetewikamepua taamo Noono Riosio, kiisioi ihta cheriwema
ki'yamepua pu'kao, te'ta kaawe iintokameoipua ahpowichioo. Ohso-
tia puuua, ahpo inatari tukaparichi itipikamepua, oowera ihtaoi
itapitichi Riosiepaka, wa'a erakoapaopua. 22 Yooma wa'a tiame
erakoamea, tísia te'ta ahpo machiwarieme maayameai, ohsotia puuua,
te'ta ki ijinatamera puuua. 23 Pukaepa wa'a te'tiamekapa puuua,
ihtaoi riositaka ahjachi paparare puuua, ki itapiti ahjamechi, tijoeka
te'tiame netetiamechi, ihtaoi animarika tiiame neteka, tuchikika
tiiamechioipua netesa, wa'a ikisaopua tiameo, yooma ihta wehchi
rusuwaka ohjoameka tiiame, aapoe wa'api ahpo neteriamechi ahpo
Riosiwachitia paparaweka.

24 Pukaepa Riosia wa'atia toarepua pu'kao, ahpo ki ka'karuma
yooraka mochitoamechi, ahpo suwepori nokiwamechi tiame, ahpo
weerewa kihta nateyamechitia tetewamechi. 25 Riosia toarepua tiame
pu'kao, pu'kao toaka tetewariopa ahpo pichiwari chiiao, wisturikam-
era pichikeriopa, Riosio ki'tiameko tuuwamekamera pichikeriopa,
naatikamera iyoririopua, yooma ihta itapiti Riosie enepatetiameka
tiiamerachi paparakamekopuaa, ki Riosikamera apoe yooma ihta
enepatekamechio.
26 Pukaepa Riosia toarepua pu'kao tiameo, ahpo ki ka'karuma
nokiwarichi weemupariopa, ahpo tísia suwepori nokiwamechi
ruhjikamekopa, ahkasi ooweruai ahpo ahjama kuunachitia
nokayamekopa. 27 Wa'achi noonoikame ti'tijoeai, toaka ahpo
ujupio ahjama nokiwao, ahpochitia ti'tijoe ahjama uupichitia
nokinariapaopua, aapoe wa'api ahpo ikotupakamekopapua.
Aapoe wa'api suwepori nokakaopua, ahpo wa'api kokosarichi
te'terepatemepua. Yooma puuua wa'a tiiame tísia suwepori
nokayapao, aapoe wa'api, Riosie tísia kokosapuame enepakamepua.
28 Pukaepa Riosia ki ahpo nakika tetewinariopao, wa'atia toare-
pua pu'ka ahpo wewekakame nokiwachio, ahpo kajuka nokimi-
chiopua, ahpo ki ijinata nokinariachio. 29 Pochipakame puuuapa
yooma ihta itapiti na'ararieo, ihtaoi ikotuwachio, te'ta na'arari
wewekamepua wa'asi, yokipakame puuuapa pukachio. Mu'ipakame
puuuapa, piirechi ikotuwa uukamepua: aaata iinuekachitia yasitoa
ikotuwa, aaata merinarewa, nasiwanarewa, wihkuenarewa ikotuwa,
aaata ki kaaweruma nayewaniame ikotuwa. 30 Ki kaawe chaacha-
pamepua aaataoi; Riosioio, nekumeka mochikamepua; ahpoche
machiyo erakoamepua; aapoeopua, ahpo oijeramepua; we'wemera
ki ka'karuma na'arariche mehtachamepua; ki ahpo yayawa yoore-
niamechitia; ki inatamechitia inatamepua; 31 ki saayamepua ahpo
inatarichio, aachintiamerakoopua ka'karumao, ki ka'karumaooipua;
ki ahjachi erapoa te'teriamepua; ki nakiyamepua aaataoi; ki tesiwa
e'riameoipua aaataoi; ki eenechi kaawe erapamepua aaata ahjamao.
32 Ma'chiame tetewaipua ki kaawe ahpo nokayao, ahpoo ki teesa kokos-
apuamekopua Riosieo, wa'api nokisirepua ki kaaweruma nokakao,
puuua ahpo ki kaawe nokayakamera pu'sereka tetewarepua.

2

Riosia pichiwarichitia teeka taamo kokosa chaaniame puuua

1 Pukaepa aaataai eemea wahjachi na'ara nokaya ma'majoamea,
ki newimeripua Riosi kokosarichio, aamoe wa'api aamo ma'majoeka
nokayamekopaopua, eeme wa'apiai na'ara nokayamekapaopua.
2 Nape Riosia, ki wihtuka taamo ma'majoamepua, pichiwa ki kaawe
taamo noonowiriopa, taamo ma'majoamepua. 3 Ehsoo aamoo, aaata
na'ara ihsio tuusoo, wa'achi ihsiai muuuai, ¿ki aamo kokosamio
maayamemua Riosio? 4 ¿Kikosa pahtiame eemea Riosio, aamo ki
nahsinepaka anachaka tetewamekopua pu'ka aamo puuyetokaopua,
apochi kaaweruma enepamichioo aamo ki ka'karuma toaka? 5 Nape
eemea peewamekapa iikachio, ki aamo tuunare eemea Riosio, aamo
ki ka'karuma nokayao. Wa'a te'tiapa eemea, epeche epecheche
chuurapame eemea amochio, Riosie aamo kokosapuameopua, te'ta

Riosi nekamiachiopua, ti'tijoeri katewekaopua, kiisi kaawe nokariao.
6 Waika kateweri taawechio, Riosia yomatiame ti'tijoe ooweru tiameo,
yooma pipiripi a'chi tiame ahpo noonowiria yorapuamepua, Riosieo.
7 Yooma ki nahsinapakamea ka'karuma yoorakao, ki nahsinepaka
puuyekamea, Riosie kiapuamepua reesiserio, ahpo tísia peeniatiachi
ohjoremichiopua, ki wahjiamesi. 8 Nape yooma aaata ahpochewi-
chio i'yakameo ahpo ki ka'karuma nokiwa, Riosia ahpo ki'tiameko
maaekameopua pu'kao, ki nu'uti nekarewa teeremeripua pukachio,
nape tahpitika tiiame. 9 Yomatiame ti'tijoeria ooweruria tiame, ki
ka'karuma yooraka mochitoamea, waika taawechio ki nu'uti aiwari
saaemeripua, ki nu'uti yuuwesiri tiame. Ihji te'ta aiwaria, i'isaeri
ti'tijoerikameraa te'ta, ahkasi ki i'isaeri ti'tijoerichioi. 10 Sewina
tiiachiopua, ka'karuma yooraka mochikameopua, Riosia kiamapua
pu'kao, te'ta peeniatiamera mochira, te'ta nateyame teteiwamera
mochira, te'ta ta'iria mochira iikachiopua tiameo. Ihji ka'karuma
enepakame kiapuamea, isaeri ti'tijoerichi o'inepuamepua, ahkasi ki
i'isaeri ti'tijoerichisi tiamé. 11 Wa'a iintomeri Riosia, aaataoi ki epeche
weruma tiiame, tetewamekapa Riosia.
12 Yooma ki ka'karuma yoorakamea, ki Riosi nuurari machikaio,
Riosi nuurari chiiae kokosapuamepua. Yooma Riosi nuurari
machikamekai tatakorikamea, pu'ka wa'api Riosi nuurari chiiae,
kokosapuamepua tiame. 13 Riosi nuurari machiniamechea, kihta
nateyamepua, ki yooreka yasitoniame enesaa. Riosia kaawe tete-
wamepua aaatao, ahpo nuurariche e'weka mochitoame. 14 Nape
aaata ki machiyai Riosi nuurario, nape kaawe iintokamea pu'ka
nuurari chiiachitiao, ahpo iikachi teetoapa Riosi nuurario, wa'a
teetokamepua. 15 Puuu tijoe ooweru tiame wa'a iintokamea,
taamoe wa'api nane'reme tiiameko ma'chitamepua, ihtanakoopua
te'ta kaawerumao, ihtanakoopua ki kaawerumaoi. 16 Pukaepa
iikachi i'toniame nahkipu Riosi nuurari e'wewaa, yooma aaatao
Eesusi Riosie Weratiame katewiachio, yooma aaata iikachi ne'neka
ma'chitapuakopua. Neeea, wa'a tiiame tuuyetuamepua.

I'isaeri ti'tijoeri, Moise nuurarirachi ahjachi erakoa

17 Aaata eeme i'isaeri ti'tijoeria, Riosio aamo pahcha ki'yariopa
ahpo nuurario, aamochewichio weruma erakoamepua. 18 Eemea
amochi iinuekapa Riosi nuurario, tísia aamo pepeniame maayamepua
Riosi nuurari chiiao, nane'riapa eemea, aachin teeka ohjoremiaopua
pu'ka nuurariopua yooreka, yooma ma'chiame tetewika ka'karuma
nokipuameopua, ki ka'karuma nokiwameoipua. 19 Wa'a te'tiamekapa
eemea, kaawe masitemerika erakoamepua aaata tukapachi mochi-
toameopua, aaata ki ma'chiriamechitia ki tetewaka mochitoameopua
Riosio, ki machiyapa pu'kao. 20 Eemea Riosi nuurari iinuekapao,
machiyamekapa Riosi pichiwa chiiao, te'ta ma'masitari erakoamepua,
pu'ka kihta machiyameopua Riosichi simiyameo, nu'unti kukuchichitia
te'tiameo, ahpoo kaawe masitemeriko te'tiame. 21 Eemea yooma
wa'a tiiame te'ta masitari aamo erakoame enesaa, ¿achini iikai ki
yoorame eeme wa'apia, pu'ka aamo wahjachi masitiao? ¿Achini iikai
ki ichikopo tuuyai, ichikoame eemea? 22 Aamoe wa'api ki suwepori
nokipo tuuyameai, ¿eemekamera wa'a nokayamepua? Nekumiameko
tuuyai eemea ri'riosi netetiameo, ¿achini iikai ichikoame eemea naaju,

ki Riosichi paparame ti'tiopachi ajawatiameopua ri'riosi? 23 Eemea
tísia oijeramepua, Riosi nuurari te'ta machiyapa, nape wa'a te'tiai
eemea, kiisi iyoriamepua Riosi nuurario, ki Riosi nuurari yoorame
enesa. 24 Wa'apenatio wa'a chaanipu Ehkoriami Iyoteria: “Yooma ki
i'isaeri ti'tijoeria Riosi na'ariamepua, aamokamera ki kaawe nokay-
opa.” Ehpe taawechioi wa'achi nooka eemeai, ehkoriami nokariachitia.
25 Ehpeo siichitepuwachi simiyame nayewamane. Aamo siichitepu-
niamea, nateyamepua Riosichi kaawe teetoawichioo, nape yoorame
ahsepari yoorame enetiaa, yomatiame pipiripi Riosi nuurario. Nape
piiripioi ki nuurai chiia iintosaamua, yomatiame nuurari ki iy-
orikame enemapua. Wa'a aamo iintosoo, aamo siichiteputiamea kihta
nateka itipimeripua. Wa'a tiiachio muuua, kihta siichiteputiameka
ikiyamemua. 26 Nape ki siichiteputiameai, yooreka mochitoamea
Riosi nuurario, Riosia kaawe uuka tetewimeripua pu'kao, kihta
apochi siichiteputiameoipua. 27 Wa'a tiiachiopua, aaata ki siichiteputi-
ameaipua, nape e'waka mochitoameapua Riosi nuurario, puuukamera
te'ta kaawe uuka tetewipuamepua Riosieo, eemea, amochi iinuekaipua
Riosi nuurario, kiisi yooreka mochitokamekapa apoe Riosi wa'api
aamo ki'yariaopua nuurari. 28 Wa'a teeresoo Riosiwichioo, te'ta
isaeri tijoe eneniamea, ki isaeri tijoe naawakamechekaitepua, aamo
weerewa siichiteputiameoipua, 29 naatikamera puuua, ahpo iikachiche
teetoniame Riosi iyoriwao. Wa'a tiiachipa puuu te'ta siichitepuwa
tiiaa, ki weerewachi ihsiniamepua, Riosikamera taamo iikachi ihsi-
amerapua, ahpo ijinuwa eenepatesaapua, apoe taamo iikachi yasitoka
ahpo Riosiwarieo. Riosi ihsiwae taamo iikachi kaaweruma i'yamea,
Riosichikamera te'terenariame puuua, ki ti'tijoerichi.

3

1 ¿Ihtanawichio kaawe tiiamepu, isaeri ti'tijoeri eneniamewi-
chioo? ¿Te'ta nateyamerakosajoarepu siichitepuniamea? 2 Eje'e
puuua, isaeri tijoeri eneniamewichioo, tísia nateyamepua, Riosio,
taamokamera i'isaeri ti'tijoeriwichioo, Riosia yomatiame ahpo Ehko-
riami Iyoteterichi cheeriaa, taamokamera neesetopuawichio cheeri-
amekapa, taamopua tiameo, pu'ka iyoterichi cheeriao, wahjachitia
neipami ti'tijoeturisiamewichio, kaawe neesetomichiopua pu'kao, tu-
mitaperichi iyotesikao, katewesika. 3 ¿Ihtana iintotare Riosia, pu'ka
muuwaeme i'isaeri ki ahpo iyoteteria yooraka mochitoriopaopua?
Riosia pu'kao ki noonowiriawichioopua wahjachi nayewatukao, ¿ki
iintomerijoarepua wa'a tiiachiopua, yomatiame taamo i'isaeriwichioo
iintomo tuuriao? 4 ¡Ka'i, ki wa'atia itipimeri puuua kii iintokao!
Riosia yomatiame ti'tijoerio tísia wistuamekoipua, iintokache itipimeri
puuua ahpo cheeriao, kiisi wistuamekapa puuua. Ehkoriami Iyoterichi
Raawiaa, eee cheerepua Riosio:

Muuua pichiwa ihsiamemua aamo chiiao;
ahkaoi peereitaniachi ki pichiwari aamo tewaniaiopua,
muuua newitokache machenamepua.

5 Aaata wa'ami ahka chaachapaniarepua: “Riosia kaawe e'raka
tetewiniame enesaa taamo tatakoriria cheriwesaa, ¿achini iikai taamo
kokosamepua?” ¿Ihtana chaachapatare teemea pu'ka wa'a tiiameo?
¿Ki kaawe tiiamekosajuarepua tiiarepua taamo kokosapao? 6 ¡Ka'i,

ki wa'atepua! Riosia, ki kokosame enesaa tatakorikameo, Riosia kihta
katewemeri enemiipua, kajuyachi taawechio, ki kokosamekapa puuua,
tatakorikameo.
7 Nape iiweta aaata ahka iinueme enesaapua ahpo chaachapamiao,
¿achini iikai no'o kokosameri Riosia no'o tatakorisoo, kaawe teeka
itipiame teteiwameaipua, no'o ki kaaweruma iintoriao, ki kaawe
iintotiameko tuuyoiopua? 8 Nape puuu wa'a chaachapamea, se'wi
chaachapamepua. Pu'ka chaachapa taamo na'naritoame enesaa,
epeche epecheche tatakorimia kaawe enemiipua, epeche epecheche
kaawe teeremerikopua Riosio. Ihjia wa'a tiame chaachapao, ki teesa
Riosi kokosarichi ruhjimeripua. Iintuamepua ti'tijoeri, pu'ka wa'a
chaachapame ti'tijoeri inatachitia, no'o masitiameko tuuyamekoo.

Yooma ki kaawe noonowikame teeme

9 Teeme i'isaeri ti'tijoeria, Riosie iyotetiame taamokamera neese-
towetiamekapao, ¿epeche ka'karumachitia tetewipuamekosa er-
akotare teemea? Ka'i puuua. Yomatiame ti'tijoe ooweru tiame
tatakorikame puuua, i'isaeri ti'tijoerikaio, yooma ihta ki i'isaeri
ti'tijoerikaio. Yomatiame ti'tijoeri tatakorikamepua, wa'a tiiameko
aamo tuuyekamenia wa'asi. 10 I'kao ahkasi Ehkoriami Iyoteriai wa'achi
chiiamepua eee cheekao:
Ki'te aaataai kaawerumaa, aaataai piiripioi;
11 ki'te aaataai te'ta machinariame Riosi;
aaataai Riosiche na'naritoniame i'yamea.
12 Yooma ki ka'karuma pooechi uumparepua,
yooma wa'achitia wewekakamepua;
ki'te aaata ka'karumache yooramea, piiripioi.
13 Yooma ki ka'karuma ti'tijoeri chu'waraa,
wahjipame toaniachi wahjoramekatepua chaachapaeo;
Ihjia yeenieo tisiwa wistuamepua.
Puuua ahpo chu'wachio,
sayawe yerowa pi'kara kimutuamepua.
14 Pu'ka chu'wachiopua, pochikame kahtiamepua na'arario;
ihji chaachapaa,
chihpuame wichiyamepua aaatachio.
15 Tísia ye'kamepua tarachio,
ikanatioi ahkaoi eenaka me'yamepua, eerasuteka;
16 ahkaoi ahpo u'matosiachi na'atakao,
tesiwe erakori toisiamepua.
17 Puuu ti'tijoeria, ki machiyamepua ta'iria yasitoniame pooeo.
18 Kiisi seewiamepua Riosio, ki iyoriaipua.
19 Kaawe inataka mochitojerani neeea ikachio, Riosi iyoriwa nuu-
rariao yoomahka wehjoarichi ohjoemeo iyorimichio kiatiamekopua,
aawataai ki ahpo tatakoririo chanimichiopua. 20 Nape puuu nuurari
yomatiame taamo tatakorikame chewipatiamea, ki ahsepame tiiame
puuua, taamo tatakoriria piipatewawichioo, aaataoi ki ahsepame
tiiapua pu'kao, ki ahsieme iyorikamea. Puuu nuurari yomatiame
taamo chewipatiamea, taamo ki kaawe nokario erakomichio yacha-
tiamepu puuu nuuraria, taamo machika tetewimichiopua, aachin
tiamerakoopua kaawerumao, ki kaawerumaraooio.

Newiparia Riosichi papararie eenamepua

21 Nape ehpe taawechiami Eesusi taamowichio pejana neh-
pupaka mukuriopao, Riosia, kihta itapiti oowewawichioo taamo
kaawe teeretiamepua apochio. Riosia i'ka wa'a teerepuame
weemera simiyamechi paparaniameo, ki ehpesi o'inia wa'a tiiame
nayewakamepua, ehkoriamisi o'inia ahpo na'nayewatura wa'a chiiame
iyoteteka. 22 Ihji weemera teetoniamechio, Eesusi Riosie Wera-
tiamechi paparaniamepua, yomatiame ti'tijoewichio ooweruwichio
tiameo, yooma aaataai Riosichi kaawe teereka yasitonariamewichioo
tiameo, aaataai Eesusichi paparaka yasitonariamekooi, aaataoi ihta
ti'tijoeriwichokoikopua, i'isaerikoio ki i'isaérikoioopua. 23 Riosia
wa'a tiiame iintokamepua, yomatiame wehjoarichi mochikame tatako-
ririamekopapua, aaataai yomatiame i'ka wehjoarichio, ki ahsepari
e'wewa teereriapapua Riosi nuurari yahchariao, tísia iyoriwa nu-
urario. 24 Nape ehpeo Eesusichiche paparakakopao, Riosia taamo
tatakoririao, te'ta piipakame taamo tetewamepua, kihta oowewari
kianiaipua, oowera kihta natekachi. 25 Riosia apoe wa'api, ahpo
Taanachi teerepakamepua, yomatiame taamo tatakoriria ahsieme
ch'owepakamepua, pukachi paparakameo. Riosia, Eesusi tatakoriwi-
chio mukumia ne'nepaka, cheriwekamepua tatakoririao ehkoriamisi
o'iniaopua, nape ki ahsieme cho'weka pehji, ahkasi ahpo Taana Eesusi
eenachisi tatakoriwichio mukimiachisi, wa'a teeremichiopua. Pukaepa
Riosia aaataeoi kihta wenejime tiiamepua, Riosio ahpo ehkoriami
iintoriao tísia kaawe iintoriopua. 26 Ehpe taawechiamioi wa'api
tísia kaaweruma ihsiamepua, taamoo ahpo Taana mukuka iintoriachi
ne'nepaka, taamo apochi te'ta kaawe te'terepatemekopa, yooma aaata
Eesusichi paparapameopua.
27 Waikao wa'a tiiachio, ¿achini teeremeripua aaata tatakoriria
cheriwepuawichio itapiti Riosi ooweniamea? Puuua ki'tiamepua
wa'asi yorapuameo, kajukamepua wa'asi. Pukaepa teemea ehpeo,
kihta taamo oijeramete teemea, itapiti te'ta kaawe taamo iintorio
erakoniameo, Riosie taamo tatakoriria cheriwepuawichioo, Eesusi
Weratiamechiche paparakapa, piipatetiame itipitiamekapa Riosieo,
taamo tatakoririao. 28 Wa'a tiiachiopua teemea, Eesusichi paparakache
piipakame tetewiniame teemea, Apoe te'ta taamo Noono tewekachi
kahtiameo, kihta oowewari oowekaipua.
29 ¿Riosia, i'isaeri ti'tijoeche Riosiwara ohjoarepua? ¿Kikosa
Riosiwara ohjoarepua, ki i'isaeri ti'tijoerio? Eje'e, pu'ka Riosiwara-
pua tiameo, 30 piiripi wa'api Riosikapapua, yomatiame wehjoarichi
mochikamewichioo, ihta ti'tijoerioipua, seesenu nayewameoipua.
31 Wa'a teesoo, ¿Riosi nuuraria, kihta nateyamejoarepua? Ka'i, ki
wa'a tiiamepua. Ohsotia Riosi nuuraria, kaawe tiiamepua tamochio,
taamo ki kaawe iintoria tetewitekamepapua, Riosi cheriwewao, Riosi
itamichiopua.

4

Aurani teereria Riosichi paparaka

1 Taamo ehkoriami Aurania, ¿ihtana iintoriare Aurania Riosichi
ahpo kaawe teeremiaopua? 2 ¿Itapiti ahpo iintoriawichio, Riosie
kaawe ahpo tetewiniame maaeriarepua? Wa'a teereniame ene-
soo Auranitaruai, ahpo weruma tiiame eramiipua, nape ki Riosie

ahpo weruma tetewiwae. 3 Nape ¿ihtana chiiame Ehkoriami Iyoteria? Ehkoriami Iyoteria chaanipua: “Aurania Riosichi paparakapa, Riosieo kaaweruma tetewitiamepua, apoe Riosi wa'api piipateriapapua pu'kao.” 4 Aaata piire tekipanasaa, ki oowera kianiamepua natetewao, yowikapa kianiamepua natetewao. 5 Nape taamo te'terewa Riosichio, ki wa'atepua. Taamo kaawe te'teremichio Riosichio, kihta tekipanakekai, oowera Riosichi paparakaiopua. 6 Ehkoriami Raawitaruai ahpo Iyoterichio cheeriaipua, aaata tísia kaawe erakomio tuukamekopua Riosio, Riosichi paparakapa, te'ta ahpo piipakame tetewapa tatakorio. 7 Eee cheeriai Raawitarua:

Yooma aaata ki kaawe ahpo noonowiria cheriwetiamea,
tísia kaawe erakoame puuua, cho'wetiapa puuua tatakoririao.
8 Riosio natakepariaopa aaata tatakoririaopa,
ki teesa kaawe erakoame puuua.

9 Ihji Riosio tísia kaawe erapuame iintoriao, ¿i'isaeri siichitepuiamewichioche ohjoarekosapua? ¿Ki yoomawichiokosa enere puuua? ¿Ehkoriami Iyoterichi chiio chiiamepua Aurani nayewakao, Auranio Riosichi paparakapa kaaweruma tetewitiamekopapua Riosieo? 10 Nape ¿achinitio te'ta kaaweruma tetewikame Riosia Auranio, ke'chu Aurani ahpo siichitepuwanioio, neipakosakooipua? Ka'i, pahcha enerepua, ke'chu siichitepuniaiopua. 11 Ke'chu yahcheniai siichitepuwao, Aurania uutiame eneriame wa'asio Riosieo, Riosichi paparakamekapapua. Neipao Riosia, Auranio ahpo paparakopa kaawerumachitia uusaopua, siichitepuwa iintonurerepua Auranio, ahpo te'ta piipatetiameo, naania teeremichiopua. Ehpeo Aurania, waika o'inia yooma ki siichitepuwa nokayameoi, noonoraka tiiame puuua, Riosichi paparameo. 12 Aurania te'ta noonoraka tiiamepua tiameo, ehpiami i'isaeri ti'tijoeri siichitepuwa nokayamekoiopua, nape Riosichi paparameopua, Aurani Riosichi papararіachitiao, ke'chu ahpo siichitepuwa nuuretioio.

Ahpo cheeria Riosia, ahjachi paparatiapa ikiyamepua

13 Riosia Aurani weemera wehjoari kiamo tuuriaa, yomatiame apochi paparakame naewaka cheerepua, yooma aaata te'ta Auranichi tetejimarichi tetejimarisiwakame, ki Aurani tetejimarichi, tetejimarisiwakame tiame, Riosichi paparakameo. Nape i'ka wa'a tiiame nayewioiopua Auranio, kihta nuurari e'wepuame Riosi yahchoi enerepua, oowera Riosichi paparanioi enerepua pehjio. 14 Aaata Riosi nuurari e'weka Riosie ahpo kiapua uunariamea, nuurarikamera epeche nateyame tetewamepua ki Riosichi paparaniamekamera, ipaka tetewamepua pu'kao. Wa'a tiiachio, kihta enemii Riosie kiapo tuutiamea, aaataai ki ahsieme e'wekame eneriopa Riosi nuurario. 15 Aaata ki ahsieme e'weka Riosi nuurario, kokosapuamepua Riosieo, kihta kiapuame Riosieo, Riosie kiapo tuutiameo. Kiteresoo nuurario, ki'tiame kokosaniamea.

16 Pukaepa pu'ka nuurari e'wewaeo ka'chi iika uupamekopua Riosie kiapuameo, pukaepa Riosia, apochi paparaniachikamerae taamo ki'yamepua taamo kiamo tuuriao, kihta natekachi kihta itapiti yoorariwae. Wa'a tiiachipao, ki i'isaeriche Riosi oowewari nokiwamechiche, uumeripua pu'ka Riosie kiapo tuutiameopua, yomatiame ti'tijoeri Riosichi paparame kiapuamepua, ihtaoi yeenieme naera. Wa'a

tiiachipa Aurania, yomatiame wehjoarichi Riosichi paparameo, noonoraka tiiamepua. 17 Ehkoriami Iyoteria eee chiiamepua, Aurani naewakao: “Ehpe o'inia neeea, ki ookapi tijoeturi aamo noonoepatenania.” Wa'a cheeka naewarepu Riosia pu'ka ahjama nayewaiopua, pu'ka Aurani apochi paparakameopua Riosia. Puuu Aurani naewekamea, Riosi apoe enerepua, wahjipakameopua oijenatiame, kihta iintuameoipua, iintuame enepatiame.

18 Aurania, kihta maaepori tiiaipua, ki ookapi noonora enemiao, pichikerepua Riosio, eee ahpo chaaneretiopa Riosieo: “Ne'nepao tewekachio, wa'a kehki enemerapu aamo tatanaa, aamo tatanasiwachi muuwekamea tetejimari.” 19 Aurania piie siento paamuamekaipua wa'asio, Saaraoi ki tanayamekoipua pu'kao, ki sewina erapaka inamurepua Riosio, ahjachi ahpo paparaopua, amori mukuyaipa Aurania wa'asi oochetupakao. 20 Aurania ahpo oowe e'riao, kiisi wekaterepua Riosichio, ohsotia epeche ahjachi eraparepua Riosichio; Riosichiopua, pukaepa epeche kaawerumache nayewaka ohjoerepua Riosio, 21 oowera kiisi se'wi e'raka Riosi cheeriaopua, yorameche tiiamekopa Riosio, ahpo cheeriao. 22 Wa'a tiiopa Riosia Auranio, te'ta piipakame tetewarepua pu'kao, kihta tatakorieme, oowera apochi papararioche.

23 Nape puuu Aurani kaaweruma tetewitiame ehkoriami iyotetiame chiiaa, ki Auraniche nayewaka cheeriamepua; 24 yooma taamo tiame teeremia naewaka cheeriamepua. Wa'achitia teemeai, Riosichi paparakachepa, piipakame tetewiniame teemeai, taamo tatakoririao apoe Riosie, taamo Paamira Eesusio oijenatekame. 25 Puuu Eesusipua, Apoe Riosio taamo pejana mukiwarichi nehjaria, taamo tatakoriwa cheriwetiame itipimichiopua. Riosia Eesusio, eenechi oijenateriaa, taamo apochi kaawe te'teremichio wa'a iintorepua.

5

Te'ta ta'iria yasitoniame iikachi

1 Teemea, Eesusi Riosie Weratiameo taamowichio iintoria pichikekapao, te'ta piipatetiame tetewiniame teemea Riosieo, pukaepa teemea taamo iikachio, ta'iria mochitoamepua. 2 Riosia, Riosie Weratiamechi taamo papararіopao, apochi taamo enepatekamepua ahpo ijinuwa iintapaka. Pukaepa teemea, tísia kaawe erakoka puuyame teemea Riosio, kiisi se'wika taamo ahjachi e'rao, ahkasi Riosio ahpo tísia peeniatiachi mochipuachi, i'tomichio. 3 Aiwaka puuyai teemea kaawe erakoame teeme Riosichio, pu'ka taamo aiwao, apoe taamo ku'isiamekopua, taamo anachaka machenasimichiopua ihta itapiti tiiame aiwai. 4 Puuu anachaniamea taamo ku'yamepua, taamo epeche kaaweruma enepatekaopua Riosichio. Puuu kaaweruma te'terewa iinuekapa iikachio, tísia oowe e'reka puuyetoame teemea Riosio, ahkasi Riosio taamo ahsieme ki'yachisiopua taamo newipatewao. 5 Nane'rena teemea Riosi taamo kiamiao, tísia peenia erakopuame tiiamekopua, kiisi sewina taamo erapatemioopua, itapiti ki ta'iria erakorio. Teemea ki wa'a erakomeripua, Riosio tísia taamo nakiyamekopua, ahpo Riosiwarieo tamochi yasitokao, wa'a teeka tamochio, tísia pichiwatakaopua taamo ahpo nakiyao.

6 Riosie Weratiamea, te'ta taamo ka'chi ikime e'roi tatakorieo,
taamowichio mukurepua, te'ta Riosi yahchariachitia taamo nehpu-
pamichiopua mukukao. 7 I'ka weeechio aaataai ki mukinariamepua
aaata nehpupariwichioo; seenekachi wa'a iintotare aaataa, nape ki
teesa te'ta nakiyame enesaa; aaata wa'achi iintotariamepua tiameo,
nape aaata tísia kaaweruma enesooipua apochio. 8 Nape Riosia,
kiisi ka'karumakoi taamoopua, tisiwa taamo nakiyamekapaopua, ahpo
Taana mukiwae taamo nehpuparepua apoe Eesusi Riosie Weratiamee,
te'ta natetetiame itipimichiopua taamo tatakoririao, Riosie kokos-
apoiopua. 9 Waikao teemea, ahpo weratiame Eesusi mukuriae neh-
pupatiamekapa tatakorichio, apoe eerara wi'suriopa Eesusi merinioio,
newipakame itipikame teemeapa, Riosi nekarewachio. 10 Riosio ahpo
Taana taamowichio mukiriae apochi kaawe te'terepakame enesaa,
epeche ki nu'uti kaawe taamo nakika tetewimeripua taamo weemera
ahjari kiasaopua, ahpo Taana eenechi oijenaka iintoriaeopua, ahpo ah-
jama mochipuachio ki wahjiamesi, Riosi kokosamiao puhjetiameopua
wa'asi. 11 Epeche kaawe erakoame teemea Riosichio, sa'rukapa teemea
ki kaawe tiiao Riosichio, tísia ta'iria te'teretoapa Riosi ahjamao, yooma
ihta taamowichioo kaawe iintoriaepua Riosio, Eesusie ahpo Weerariae
iintoria, Apoe taamo Paamira.

Aarani tewaniame tijoe, Riosie Weratiamechitia tetewiniame

12 Tatakorichi simiyame nayewamane, aachin teeka mehtakame.
Tatakoria ehkoriamio, piiripi tijoechi o'ineriaipua i'ka weeechio. Wa'a
o'inia yomachi weeechi mehtakame tatakoriniamea, yooma ti'tijoe
ooweru tiame weeechio tatakorisipakapa. Pu'ka tatakori noonoiti-
amee, pukeri naayachi o'inia, o'inekamepua weerewachi wahjipani-
amea, Riosichi te'terewa poanatuniameapua tiameo, ahjakame oiyai,
mukukameka teereniamechitia. 13 Tatakoria, ke'chu Riosi nuurari
yahchoi iintupakamepua, nape ki aaata wenejime teereriaipua pu'kao,
kihta Riosie nuurari yachatiamekopua pehjio, yooreka mochitop-
uawichioo. 14 Nape ki'tioi aaata nuurari iyoripuao, wahjipaniamea
wa'api teeerepua, Aaranichi o'inekaopua, ahkasi Moise yasariachisi.
Puuu pu'ka taawechiami ti'tijoeria, tatakorikapa wahjipatiame ener-
epua, kihta nuurari ki iyorikai. Nape Aarania, Riosi ki e'wekapa
mukukamepua, ki Riosi nuurari iyotetiame, ki e'wekapa. Ehpeo,
neneku simiyame ne'nepuapua, Aaranichi simiyame ikiria, Eesusi
Riosie Weratiamechi simiyame ikiria tiame.

15 Riosi kihta natekachi cheriwewaa, tatakorichi simiyamea tiameo,
ki ahpo wa'achi te'tiamepua ikiniamea. Riosi kihta natekachi cheri-
wewaa, epeche utewaemepua ki tatakorichitia, yooma ihta tatakorio
choapamekopa, ahkasi ki wahjiame tiiachisi. Ihji Riosi kihta natekachi
cheriwewaa, yooma tatakori natatekamepua, pahcha piiripi tijoe
o'inia tatakorisiwachiopua ahkasi Eesusi eenasichi, yooma Riosichi
itakameopua ahpo cheriwepuawichioo. 16 Riosi kihta natekachi cheri-
wewaa kihta wa'achi tiiamepua tatakorio, tatakoria tatakoritiaa Riosie
taamo kokosatiamepua, nape Riosi kihta natekachi cheriwewaa, taamo
nehpupamepua Riosi kokosarichio, te'ta ka'karuma taamo enepateka.
17 Yooma Aarani o'inia tatakorikamea, tatakorichi wahjipakame ener-
epua, piiripi tijoechi wa'api o'ineriachi tatakorikao. Nape piiripi

aaata wa'api tijoe iintoriaechio Riosia, apechunekamepua tatakorichi wahjipaniameo, yooma aaata apochi paparakameopua. Riosia wa'a iintokamepua ahpo Taanachi Eesusio, oowera kihta natekachi cho'wekaopua tatakoritiameo, weemera ahjarikamera ki'yakaopua.

18 Wa'a teererepua, piiripi wa'api Aarani tatakori ihsiriae, o'inia o'inekame tatakoria. Wa'a o'inia wa'anao, yooma aaata tatakorikamea, Riosi kokosaripuametere te'teriamepua. Nape seenepi wa'api Eesusi iintoriae, Riosia puhjerepua ahpo paparameo, pu'ka kokosapuame teeweriaopua, na'sokame itipitekaopua wa'asi. 19 Pukeri tijoe ki Riosichi e'wekame o'iniaopua, yooma ahkasi neipami ti'tijoeri ki Riosi e'wakameapua tiameo, tatakoriame eneparepua, yooma ihta tatakoriniame nokisikaopua. Nape Eesusia Riosi Taanaraa, ahpo Noonoo e'wesoopua, ki ookapi te'ta ahpo piipatewachi toaparepua. Riosia wa'a iintoketiameo Eesusieo, ki tatakoriwaeme tetewamepua pu'kao, te'ta piipatetiame wa'asi Riosieo.

20 Riosia ahpo nuurari iyoripuame ti'tijoeri ki'yariaa, ahpo tísia ki kaawe nokayo erakomichio ki'yariaipua. Nape tatakorio epeche teetoiopua, ti'tijoerio epeche teetoamekopua tatakorikao, Riosiai aaata apochi paparasiameo, epeche teetonioiopua tiameo, cheriwesikao. 21 Taamo tatakoririao wahjiparichi taamo i'tomia utewarerioopua, epeche utewarieme enere Riosia, ahpo taamo tísia nakiyaeo, taamoo weemera ahjarichi taamo teerepakaopua, ahpo te'ta utewarieopua. Wa'a iintokame Riosia, taamo Paamira Eesusie ahpo Weerariaeo.

6

Teeme Eesusichi paparakamea, wahjipakameka tiiamepua tatakoriwichio

1 ¿Ihtana inatata teemea Riosio te'ta taamo nakiyao? ¿Epeche nokisitariare naaju tatakorikao, tísia taamo nakiyopao? 2 ¡Ka'i! Wahjipakamechitia enesaa teeme tatakoriwichio, ¿achini iika eenechi tatakorita teeme? 3 ¿Ki nane'riame eemea aamo papatonioio Eesusichi paparakapao, Riosie Weratiame ahjama mukukame enepariopua, Eesusi mukurioio? 4 Teemea taamo paatotiachio neerochi moropiaio, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ikikame teemea. Nape moropisa machenaio, Riosie Weratiame ahjama oijenakameka ikikame teemea, weemera ahjarichi enepakame teemea, Eesusichitia.

5 Riosie Weratiame ahjama wahjipakameka erasaa teemea, ahjamachi oijenakame eremete teemea. Riosia wa'a iikame taamo tetewamepua, Eesusi ahjamao. 6 Wa'a tiiachipa taamo oochetiame teeeriao, mukukame tetewimete teemeapa pu'kao, ki tamochi teeremichiopua wa'asio, taamo ki kaaweruma iintonaretewaopua, wa'a teekaopu tatakorio, ki taamo teekorachitia teeremichiopua. 7 Aaata mukukameapa, kihta tatakoriame puuupa. 8 Riosie Weratiame ahjama mukukameka erasaa, ahjama weemera ahjarichi mochimerikoche, erakomete teemea, taamoo, ahjama oijenakameka tiiamekapa. 9 Pahteka tetewimete teemea, Riosie Weratiame mukukaio, ki oosa mukimia oijenariopua, mukiniamea ka'chi iika mukitemerikopua wa'asio. 10 Riosie Weratiamea, newitokamepua mukiwameo, taamo tatakoririao ahpoe natetekao. Ehpeo eenechi oijenasaapa, ahpo Noonochi kahtiamepua,

ahpo Noono tewekachi kahtiame taamowichio iintomo e'raria yora-
toka. 11 Wa'achitia eemeai, Riosie Weratiame ahjama mukukameka
e'ramea, wa'achitia mukukameka erakopuapua tatakoriwichioo, Riosi
Weratiame aamowichio iintoriaeopua, Apoe taamo Paamirao.
12 Pukaepa eemea tatakorio mukukamekopa aamowichioo, ka'te
amochi reesisemitiapua pakimichiopu, itapiti ki ka'karuma erani-
ameeopua, kiisi aamo newitomichiopua. 13 Yomatiame eeme Riosichi
aamo nehjipuapua, weemera ahjarichi oijenakamechitia. Ka'te
chi'wapame nehja aamo weerewao, pukae aamo tatakorimichioo.
Ohsokamera Riosikamera kiapuapua aamo weerewao, nape yoma-
tiame aamo weerewao, pukaeo Riosiwichioo, ka'karumache nokiwa
aamo yoramichiopua. 14 Eemea Eesusi paparakameapa, ka'te seeweka
mochitomitia eemea Riosi nuurari yahchario kokosariopua, pu'ka nu-
urari kokosario yooma puhjetiame eemeapa, Eesusie newitepatiapua.
Eemea ehpeo, Riosi kaaweruma cherirewa nakiratere mochitoamepua,
Riosikamera tísia te'pa kahtiamera, yorakeka.

Riosi nakiyache yoratiame

15 Wee ehpeo, ¿ihtana erakotariare teeme i'ka wa'a tiiamekopao?
¿Simitenaretariare tatakorikao, puhjetiamekai teemeapa, nuurari
kokosario tatakoriwichioo? Ka'i puuua. 16 Eenechi ki kaawe noonow-
isaa eemea, aamo ki kaawe nokaya teekorepamapua eenechio. Aaata
aamo teekorepakameo, pu'ka yooreka yasitomerimua. Pu'ka tatakori
teekorepasaamua, pu'kakamera yorakeka yasitomeripua; muuua
waikao pu'ka tatakori aamo teekorepakamea, te'ta wahjipaniachi
i'tomeripua, nape ki teesa se'wi Riosi kahtiachiopua, ki seenampasi.
Nape Riosikamera teekorepasoo, te'ta kaawerumachi Riosi kaawe
e'rewachi mochitomeripua, te'ta kaawerumachi. 17 Neeea aamowi-
chioo, cheriwema ki'yaninia Riosio, pukerio ki ka'karuma yooraio,
ka'karuma enepariopa ehpeo, Eesusi iintoria te'ta pichikeriopa. 18 Wa'a
aamo ijikiriachiopua, Te'ta Ka'karuma Teekorachi enepare eemea, ki
tatakorikamera teekorepaka. 19 Teeko cheekao, tijoe chaachapachitia
naewaka chaaninia, epeche kaawe aamo ku'inariapa pahtewachio.
Eemea, pukeri simiyachi ki ka'karumachi mochikaio, yooma ihta ki
ka'karuma yooraka mochitoriaipua, eiwepuame tiiameche yooraka,
wa'a nokayapao, kominache kominachiche aamo ikiteka. Nape
ehpeo, Riosi kaawerumachi te'terepakemekapao, Riosi kaaweruma
piipari te'terewachiche nokisimeri eemea aamo weerewachio, epeche
epecheche aamo kaawe piipasiwekao.
20 Eemea tatakorie chapitiameka mochikaiopua pehjio, ka'chi iika
ka'karuma mochitome te'tereriapua. 21 Wa'a aamo tatakoriwa
nokayaio, ¿ihtanana kaaweruma tewikamena eemea wa'ao? Nape
ehpeo eemea pu'ka tatakoriniameo, suuwe e'riamepua. Yooma
puuua, te'ta wahjiparichi kajuniamepua, Riosi tísia poanachikam-
era. 22 Nape ehpeo eemea, na'sokamekapapua tatakoriniamechio,
Riosikamera yorakeka mochitoamepua, te'ta Riosiekamera aamo
kaawe yorapuamewichio; i'ka wehjoari kajusoopua eemea, Riosi
ahjama mochimeripua, ahkasi ki wahjiamesi. 23 Tatakoriniame
natetewaa, te'ta mukiwamepua, Riosichi te'ta poanatuniame, ahkasi ki
seena aampasi. Nape Riosi taamo ki'yaa, ki wahjiame ahjaripua kihta

natetewachi, apoeche Eesusi Riosie Weratiameche, apoe iintokamepua
tatakori natetekao, apoekapapua te'ta taamo Paamiraa.

7

Nenewikamechitia tiiame te'terewa

1 Eemea Riosi nuurari yahchari yooraka mochitoamea, ¿ki pahtiame
eemea aaata mukukameopa, puuu nuurario, kihta utewaemekopua
wa'asio, ahpo yoorepuameo? 2 Nuurari yoorewaa aaata oowitiame
neewikameo, pu'kache ahjama yasitonurenapua, ahpo kuuna ahjaka
yasitoopua pehjio, nape ahpo kuuna mukisoopua, sa'rukame itipio
tuuyamepua, ahpo kuunachio. 3 Piirechi ahjama ihsisaapua ahpo
kuunama kahtiaio, suwepori ihsiameko tuuyamepua pu'kao. Nape
ihji kuunara mukisoopa, na'sokame itipio tuunapua ahpo neewiriao.
Waikapa sa'rukame enesaapua ahpo kuuna neewiriao, ka'chi teere-
meripua aaata ahjama neewikaio.
4 Wa'a tiiachiopua eemea, Riosie Weratiame ahjama mukukameka-
paopua, aamo oochetiame te'teretoriaopua, sa'rukame eemea Riosi
nuurarie kokosapuaopua. Wa'a iikapa eemea kihta kokosari teere-
meripua Riosieo, aamo tatakoririawichioo. Aamo tatakoririao, aaata
neewikame kuunara mukukamechitia wa'asi, tatakorichi sa'rukame
itipikame eemea pu'ka kuunara mukuriamechitiao, ehpeo, taamo
Paamira Eesusikamera, taamo Paamirachi enepakamekapa, apoe
taamo Noono Riosio eenechi ahjateriamechi. Ehpeo eemea, aamo oije-
natekame ahjama mochipakapao, ka'karumache yooraka mochimeri
eemea Riosiwichioo.
5 Taamo tatakorinareka mochikoio pehjio, puuu Riosi nuurari
yahchariaa, epeche tatakori nokisinarewa mehtanakamepua. Pukaepa
wa'a teeeriopa nuurario, epeche epecheche teetokame teemea, taamo
kokosapuameopua tatakoriwichio. 6 Nape ehpeo teemeapa, sa'rukame
teemea pu'ka nuurari kokosarichiopa, taamoo chapika teeeriame-
chitiaopua te'ta wahjiparichio. Pu'ka sa'rukapaopua teemea, Riosi
nookeka mochitoame teemea weemera ahjarichio, taamo iikachi
teetokaopua Riosi Riosiwario, pu'ka Riosiwarieo, Riosi nakiya yorasika
mochitoame teemea, ki pukerichitia Riosi yahcharia nuuraritere
mochitoriachitia.

Paorochi kahtia tatakorinarewa

7 Waikao, ¿ihtana erakota teemea pu'ka Riosi nuurario? ¿Ki
kaawerumako erakotariarepua pu'kao? Ka'i puuua. ¿Ki puuu nuurari
taamo masitekamekosapua, ihtanakoopua Riosio tatakoriko tuuyao?
¿Ki pu'ka nuurarie machikamekosa teemea ki kaawerumako Riosi-
wichioo, ikotuniameo? Ki pu'ka nuurari cheesoo: “Ka'te ikotumitia
aaata iinuwarao”, ¿machitamare teemea pu'kao, Riosiwichioo ki
kaawerumakoo? 8 Wa'a chiiame inamukapa nuurario, nane'rekamenia
noochioi, ki ehpesi o'inia no'o tatakoriamekopua, weeka a'chi tiiame
ikotuwa e'rakamekooipua. Kiteresoo nuurario, ki'tiameka teeremi-
ipu tatakoria, Riosiwichioo. 9 Pukeri ke'chu nuurari machiaio, ki
nane'riainia tatakoriameo ki teesa kokosapuamekoopua Riosieo. Nape
pu'ka wa'api nuurarichio, no'o wa'api ihsika tatakorika yasitosoo,
ahkasi te'ta mukiwachi no'o uhjurapuame nane'rekame neeea, oosa
simiyame mukiwamechi, ki wahjiamesi Riosi poanachi teeremiachi.

10 Neeea pukerio, Riosi nuurari yahchariaeche yoorekai, taamo te'ta
kaawe teeremio maayainia Riosichio, Riosiapua waikao wa'a tiiopa
no'oo, no'o kiameriko maayainia weemera ahjario. Nape puuu
nuuraria ki no'o ahsepari e'wekopaopua pu'ka nuurario, ohsotia ki
wahjiamesi mukiniachi no'o ikitekapua, no'o Riosiwachio poanachi.
11 No'o wa'api tatakorinarewae no'o wihkuekamenia, nooe wa'api
iintonariapa pu'ka Riosi nuurari, ki yorajerao. Nooe wa'api Riosi
nuurari ki yorajera no'o iintosoo, no'oo ki wahjiamesi poanachi no'o
uhjuramekapua, ki nu'uti poanachi ki Riosi kahtiachio.

12 Wa'a tiiachio Riosi nuuraria, ki nu'uti kaawerumakaitepua, no'o
ki kaawerumachi wichimichio neesetoamepua. 13 Wa'a tiiachio,
¿Riosi te'ta kaaweruma nuurarikamerakosapu, no'o te'ta mukiwarichi
uhjurakamea? Ka'ipua. Riosi nuuraria kihta iintokamepua taamo
tatakoriwachi ipakao. No'okamera te'ta ki kaawe iintoriakamera, no'o
te'ta mukiwarichi u'pakamepua. Ohso kaawe puuu nuuraria, no'o
tatakori iintoriao, kiisi kaaweruma no'o iintoriachitia, tetewiriopa.

14 Nuuraria kaawerumapua, no'o Riosichi kaawe yasitomia tu-
uyamekopua. Nape noochio, itapiti oochetiame no'o teeeria nasi-
wamepua no'o weemera kaaweruma tiia ahjama, no'o newitonari-
ameopua eenechio. 15 Neeea noochi ikiyao ki pahtiamenia, aatia
tiiachipa wa'a no'o ikiyao. Seenekachio neeea, Riosichi kaawe teere-
toamekainia ehpeo itapiti kaaweruma yoranariainia, ki yooramenia;
seenekachioinia tiameo, itapiti ki kaawerumao, ki yoranariamekainia
pu'kao, yoyoramenia. 16 Nape pu'ka ki kaaweruma ki no'o yoranaria
yorasaania, machika tetewamenia Riosi nuurari noochi yachatiame
e'wepuameo, te'ta kaawerumakopua Riosi nuurario. 17 Wa'a teesoo
ki no'o yoranariakamera ihsinarewaa, ki weemera neeekamera pu-
uua, no'o oochetiame teeeriakamera puuua, no'o tatakorika oioiopua
riaorósie pa'pasuwaeo. 18 Pukachi oochetiame neee tatakoriamechio,
kihta iinuemenia kaaweruma ihsiwao. Kaawerumakamera yoranare-
nia yoranariao, nape ki utewaemenia pu'ka kaaweruma yoranari-
aio. 19 Pukaepa ki utewaekapania noochio, ki yooramenia pu'ka
ka'karuma no'o weemera tiiao yoranarewa, puuu no'o oochetiame
teeeriaopua nakiya, yooramenia. 20 Wa'atiachio neeea, ki kaaweruma
no'o yooraopua, ki no'o weemera neee ihsiamepua pu'kao; piire
neeekamera ihsiamepua, pukeri simiyachio no'o tatakorika yasitoaio
eneria.

21 Wa'a tiiapa neeea noochi, ooka no'o eratiame iinuemenia.
No'o kaaweruma yoranarioiopua, wa'achi mamachenamenia, no'o ki
kaaweruma yoranarewaai. 22 Neee weemera yooreminao, Riosi e'rari
ihsiwakamera, tísia pu'seriamenia, 23 nape no'o piirechi yooreminao,
no'o weemera yooreminawa ahjama nasiwamepua. Puuu piire
yooremina kahtiamea, no'o kaaweruma yooremina e'rario chapisa,
no'o tatakorichi panisunariamepua.

24 ¡Ai neee! ¿Aatana no'o newipatetapua, i'ka ki kaaweruma e'rari
noochi yasipakame ihsiao, te'ta mukiwarichi no'o i'tonariameopua?
25 Neeea nane'riapa aaatakamera no'o newipatemerikoo, kaawe e'raka
cheriwema ki'yamenia Riosio, Eesusi Riosie Weratiamerakamera iin-
tomerikopua no'o newipatekao. Neeea, iiweta pehjio i'ka weerewa

kahtiaio, wa'api teetomania i'ka ooka no'o yooremina, nasiwaniameo,
nape no'o Paamira Eesusi ku'iwae, newitosika.

8

Riosiwari tamochi teetoae yasitoniame

1 Yooma Riosie Weratiamechi paparakamea, ka'chitia taawechi
kokosapuamepua Riosieopua wa'asi. 2 Yooma aaata weemera ahjari
iinuemea Riosie Weratiamechiopua paparaka, pukachi yasitoame
Riosi Riosiwaria, tatakorio chapika panisunarioopua, newipatesika,
te'ta mukiwachi i'tonariopa. 3 Pukaepa Riosia, ka'chi iika teeweme
tiiopa tatakori nokinarewao, nuurari yoorewaeoi ka'chi iika taamo
newipateme tiiopaopua pu'kao, ahpo Taanakamera uhjurakamepua
weeechio, taamo pejana mukimichio nehpupakao. Riosia ahpo
Taanao, tamochitia tijoe naawaterepua pu'kao, tijoe weerewaeka
natetemichiopua, taamo tatakoririaopua wikiria, Riosie kokosapuame.
4 Wa'a yoorare Riosia yooma aaata ahpo Riosiwarichi enepakameo,
ahpo Riosi e'rachitia nokisinariameopua, yooma toinareka ahpo ki
ka'karuma nokayao.

5 Oowera tijoechitia mochitoamea, ahpo tijoeche kaawe
wichiyameche inatamepua, nape Riosi Riosiwarichi mochitoamea,
Riosi nakiyache ahpo yoramia inatamepua. 6 Weeechiche nokiwa
inataka mochitoniamea, te'ta mukiwarichi i'topuamepua, Riosichioo
te'ta poanachi. Nape Riosi Riosiwari nakiya inataka mochitoamea,
taamo ta'iria mochitoamepua, te'ta kaawerumachi te'teretoka.
7 Weeechiche nokiwa inataka mochitoamea, ki nakiyapa Riosi chiiao,
Riosi seepurawapua. Wa'a te'teriamea, ka'chi iika yorameripua
Riosi e'rao. 8 Waikao, aaata ki kaawerumache ahpo e'rari e'weka
mochitoamea, ka'chi iika kaawe eratemapua Riosio.

9 Nape eemea, pichiwa Riosi Riosiwari amochi yahchaka mochi-
toamea, ki i'ka weeechiche nokiwa inatamepua. Nape aaata ki apochi
yachatoamea, Riosie Weratiame Riosiwarirao, kiisi Riosie Weratiame
ijinuwarapua. 10 Nape Riosie Weratiameo, amochi kahtiame ene-
soopua, aamo weerewa yasitoachio, mukukamepua tatakorieo, nape
aamo iikaa ahjamepua pehjio, yooma aamo weerewa tatakoririao, pi-
ipatetiamekopa. 11 Puuu Riosie Weratiame oijenatekameo, amochi ya-
sitoame enesoopua Riosiwarirao, puuu wa'api aamo oijenatemeripua
eenechio, aamo weerewao, weemera ki'yaka.

12 Teemea i'ka taamo weerewa ihtaoi ikotuwao, kihtawichio yooraka
mochitomete teemea pu'kao, ki kaaweruma ikotuwa enesoo, aaataoi
taamo utewaeme yeetoio, ki kaaweruma ikotuwa yoramichioo.
13 Aaata ahpo weerewa ikotuwa ki kaaweruma ihsiwa yooramea, te'ta
wahjiparichi akipameripua. Nape Riosi Riosiwarie toisa eemea pu'ka
ki ka'karuma ikotuwao, Riosi ahjama ohjoemeri eemea, ahkasi ki
wahjiamesi.

14 Yooma puuu Riosi Riosiwari ahpo neesetoniameo, Riosia ahpo
tatanachitia tetewamepua pu'kao. 15 Pukaepa Riosio, ki majaweme
teeremete eemea, puhku ti'tijoerio ahpo teekoekao majawiachitia.
Ohso kaawe Riosia taamoo, ahpo tatanachitia tetewamepua, apoeo
tamochi yasitoapa Riosiwarirao, taamo Noonoo te'pa kahtiamea:
“¡Noonola!”, cheeka ahpo nayewejeranipua, ahpo nayewetioo. 16 Puuu

wa'api Riosi Riosiwari tamochi yahchariaa, taamo ku'ika pichi-
watamepua, teemea Riosi tatanarakoo. 17 Waikao teemea, Riosi tata-
narakapao, uumeri teemea, Riosi taamo nuutekiao. Riosio, yomatiame
kiasoopua ahpo Taana kiamiao, taamo naachutemapua taamo Riosie
taamo nuutekiao. Nape pu'ka nuutewari puuyeka mochitoaapua
pehjio, aiwaka mochitoiopua pu'ka Riosi iintomerichi inataka kaawe
erakomete teemea.
18 Yooma ehpe taamo aiwaka mochitoaa, kihtakaitepua Riosie
taamo kiapuamechiopua, te'ta tísia peeniatiachi mochipuachio, te'ta
Riosi ahjamaopua. 19 Yomatiame itapiti Riosi enepateriaa, tahpi-
tika e'raka tetewinareka puuyewamepua, ihtatia iintopuamejoarepua
Riosi tatanarawichioo, pu'ka ahpo nuutekia ki'yoiopua. 20 Riosia
yooma ahpo enepateriao, aiwaritere teeeriamepua pu'kao pehjio,
ka'chi ikime ahpo erakotere, wa'a teewiamepua pu'kao ahkasi ahpo
aiwaniameo, u'yemiachisi. 21 Pu'ka taawechi asisoopua, yooma
puuu Riosie enepatetiamea, wa'achitia puuuai Riosi tatanarachi-
tia weemerachi enepatepuamepua, yooma ihta aiwaniameopua,
apechuneka. 22 Nane'riame teemea yooma Riosi enepateriao, aiwaka
naarakoamekopua pu'kao, oowitiame sauyamechitia, ahkasi ehpe
taawechiopua pehjio. 23 Wa'achitia teemeai kai waapisi aiwaka
mochitoamepua, Riosi Riosiwari kiatiameai, puuyetoka mochitoame
teemea, ahkasi ahsepari taamo kianiachisiopua, Riosie taamo kia-
puameopua, teemea Riosi tatanarakapa. 24 Yooma Riosichi paparaka
newipatetiamea, puuyeka mochitoame teemea, ki yomatiame taamo
kiania pehji. Yooma kiatiame enesaa, ki puuyetoka mochitomii
teemea. 25 Taamo kiapua puuyemeri enesaa teeme, mooena e'raka
puuyemeri teemea, kiisi nahsinepaka.
26 Wa'achitia tamochi kahtiame Riosi Riosiwariai, ki nahsinepaka
taamo ku'yachitia anachamichioo, itapiti taamo ki nu'uti aiwaio
Riosichi nayewanarioio, ki kakajuame enesoo Riosichi nayewakao,
puuu Riosiwari tamochi yasitoame, taamo ku'ipasiamepua. Puuu
Riosiwari tamochi yasitoaa, taamo pejana Riosichi nayewamepua
taamo Riosichi chaninariao, nape apoe wa'api Riosiwari pahteni-
amechi. 27 Riosi Riosiwaria kaawe wa'a iintosiame puuua, taamo
e'rarichi kahtiamekapa puuua, nane'riamepua taamo saayao. Puuu
Riosiwaria nane'riamekapa Riosi inatao, peeneka itayamepua Riosi-
chio, ihtana yoranariaopua taamowichioo.

Riosi e'raria taamo newitomichio, i'ka wehjoari naayachi o'inia

28 Nane'riame teemea Riosikamerakopua tamochi kaawe ihsiao,
yooma taamo Riosi nakika mochikameo, yooma ahpo nakiyachi-
tia mochimichio, paaekamepua. 29 Pukeri naayachi o'inia Riosia,
nane'riame enerepua aatanakamera ahpo Taanachi paparamerikoo,
pu'ka ahpo Taanachi paparakameo, ahpo Taanachitia te'ta piipatemo
e'rariapaopua. Riosia ahpo Taana Eesusio, yooma pa'chirachitia
teeretemo e'rakamepua, ki ookapi poponiwa pipiniwa tiame ene-
michiopua. 30 Waikao Riosia wa'a tiame iintomo e'rakamekapao,
yooma o'inerepua apochi paajutesikao. Wa'a iintosaapua Riosia,
yooma apochi paparakameopua, yooma pipiripi apochi enapameo,
piipatesikamepua pu'kao; wa'a ikisaopua, pu'ka ahpo piipateria tatako-
ririaopua, ahpo tísia peenia ohjoerachi, i'tomeripua.

31 Wa'a tiame inataria Riosia, ¿ki tísia peenia tiiamekosapua? Riosio
wa'a tiame inatakame enesoo taamowichioo, ¿iintunare aaatapua,
ki taamo Riosie kiapo tuume tiiamea? 32 Ka'ii. Riosia ahkasi ahpo
Taanaoi taamowichio mukiwachi nehjakame enesoo, ¿ki pichiwa
taamo kiatarepua, pu'ka yooma ahpo cheeriao, taamo kiamia tu-
uriao? 33 ¿Aatana chaachapame taamo Riosi apochi uuriao, ki te'ta
piipatetiamekoopua Riosieo? Riosia ki wa'a taamo chaanemapua, apoe
wa'api taamo piipatekamekapapua. 34 ¿Aatana taamo Riosie kokosa-
puameko tuutapua kajuyachi taawechio, taamo tatakoriria ki cheriwe-
tiameko tuukao? Apoe Eesusi Riosie Weratiamea ki wa'a cheemapua,
apoekamerakapapua, taamo tatakoririawichio mukukamea. Puuua
ehpeche epeche pehji iintokamepua taamowichioo, i'wa weeechi
eenechi oijenakaopua. Puuua eenechi oijenasaapua, tewekachi
kahtiamepua taamo Noono ahjama; wa'a o'iniaopua, simitiamepua
pehji taamo nehpusikao, yooma ihta taamo aiwapuachi teeresipa-
niachio. 35 ¿Ihtanakamera taamo toitetamarepua, taamo Riosie
Weratiame taamo nakika mochitoao? ¿Tísia aiwaniame pu'kawichioo?
¿A'chi tiameoi kokosa ikiniame aiwaniameoi? ¿Taamo a'chi yoran-
iokosaoi wepakao? ¿Tooreoi amori mukuyapaoi pu'kawichioo? ¿Ki
wisasoriekapakosaoi taamo chuchamiao? ¿Maapori ikiyakosapaoi?
¿Taamo meripo tuuniokosaoi? Ka'i puuua. 36 Teemea, Ehkoriami
Iyoteri chiiachitia, aiwamepua. I'ka eee tiiame chiiameopua:

Aamowichio tísia aiwame teemea.
Itapiti po'wa ko'ipuachi i'toniamechitia.

37 Nape teemea yooma pu'kao, te'ta newitoka puuyakame teemeapa,
Eesusi tísia taamo nakiya ku'iwae. 38 Neeea noochio tísia oowe
erapakamepua, Riosio taamo te'ta nakika yasitoao, kiisi aaata ki taamo
u'yeme tiiamekopapua, ihtaoi taamo eerina ikiwaoi, ihjichitiaopua:
mukiwaoi, ihtaoi taamo ahjatoka mochitoachi ikiwaoi; tewekachi
ohjoemeai Riosi ku'iwari; aaataoi itapiti tewekachi na'arariai; ihtaoi
ehpiami seeweniameai; ihtaai, meeriamahkao ikipo eraniameai; 39 kai
waapisi te'pa taamo mochiniameai, kai waapisi teeresi mochiniameai,
ihtaoi itapiti, Riosi enepateriaai. Ihtaoi yooma ihjia, kiisi taamo
u'yemeri Riosi taamo te'ta nakika yasitoao, apoe Riosi wa'api taamo
tetewiteriao ahpo Taana Eesusi taamowichio mukuriaeo.

9

Riosi i'isaerio ahpo tehkiwawichio uuria

1 Neeea te'ta Riosie Weratiamechi tiiamekapao, kihta wistuame pu'ka
Riosi Riosiwari noochi yahchapao, no'o iikachi kokosa e'raka yasitoaa,
te'ta pichiwa puuua. 2 Neeea no'o iikachi ki nu'uti kokosa saayaa,
no'o tetejimari i'isaerio, kiisi kaawe te'teriamekopa Riosichio. Puuu
no'o iikachi saayaa, ki nu'uti yuuwesiri puuua, kiisi no'o toaka iikachi
kokoretiame. 3 Neeea no'o e'rao, ahkasioi Riosie Weratiamee no'o
ipatiaio poanatakao, ka'chi eramii neeea, pukae wa'a iintotiamee, no'o
i'isaeri tetejimari ka'karuma enepameriwichio enesoo. 4 Riosia, pu'ka
no'o i'isaeri tetejimariopua, ahpowichio tekipanawichio uukamepua.
Riosia te'ta apochi paparakameopua ahpo tatana iintaparepua. Wa'a
iintosapao Riosia, ahjama yaajatorepua, ahpo te'ta tisiwari peeni-
atiame tetewiteka, ahpo ki nu'uti utewarie ihsia tetewiteka tiame.

Riosia pu'kakamerao, ahpo ahjama kateweri yahcharepua, pu'ka
i'isaeri ti'tijoechiopua, itapiti tísia kaaweruma tiiame iintokemo tuuka.
Pu'kakameraopua tiameo, ahpo nuurari iyoriwa ki'yarepua tiameo.
Riosia pu'kakamera ki'yarepua tiameo, ne'neseriosi ajawapuameo,
itapiti Riosi ijinuwara kateweka neesetomichiopua. Pukaepa wa'a
tiiachipa, te'ta i'isaeri ti'tijoeria, Riosi iintokemo tuuria uumeripua.
5 Pukachi i'isaeri tetejimarichi tiame, puuyakamepu taamo ehkori-
ami noonoriai, Auranichitia. Pukachi wa'api i'isaeri tetejimarichio,
naawakame Riosie Weratiameai, te'ta apoe Riosi yooma aampa ti-
iamea, pu'kawichio yooma teemea, te'ta iyoriwa te'terepuamepua,
ahkasi ki seena aampasi tiiame.

6 Ehpe taawechiamio Riosia Auranio, ahpo iintokemo ki ookapi
muuwepari tuuria i'isaerio, ki ahsepari muuwepamekatepua pehjio.
Nape Riosia wa'a ahpo cheeria muuwepario, ki isaeri ti'tijoeriche
nayewaka cheekai cheekamepua, aaataai ki i'isaeri ti'tijoerio, Riosichi
paparasacheopua, te'ta pichiwa i'isaeri enepamekopua pu'kao. Wa'a
tiiachio, te'ta isaeri ti'tijoeria, aaataai te'ta Riosi chiia pichikekame
puuua. 7 Ehkoriami Auranichi tatanaraai, ki yooma te'ta Aurani
tatanarakaitepua, te'ta Aurani tatanaraa, te'ta Riosichi paparakam-
era puuua, te'ta Aurani papararíachitia, Riosio eee chaaneriopua
Auranio: “Aamo te'ta tatana enemeria, te'ta noochi paparakamera
enemeripua, aamochitia noochi te'ta papararíachitia, Ihsa aamo taana
naawamioiopua.” 8 Riosia wa'a cheeriachio, Riosi te'ta tatanaraa,
te'ta Riosi chiia pichikiamerapua, ki Auranichi ti'tijoetusiwachiche
naawakame. 9 Riosia eee cheeriaipua pukeri Aurani taanaemeriko
tuuyaio: “Piie paaumparichi eenechi no'o eenoio, taanaeme enemeri
Saaraapa, piiripi temari.” Aurania pu'ka Riosi cheeriao, te'ta pichikeka
inamukamepua.

10 Riosia Auranichi o'inesaapua tatanatesikao, Ihsa Aurani taa-
narachi wa'api simiterepua i'isaeri muuwetesiwao, Reeweka tewa-
niame Ihsa ahjama neewiriachiopua. Ihji Reewekaa, ooka pirena
naawakame tatanaerepua. 11 Riosia i'ka ooka naawakameo, ke'chu
saunioio, ke'chu noonowioiopua kaawerumao ki kaawerumaoipua,
piiripi pu'kao uukame eneriame Riosia, i'isaeri ti'tijoeri simitemi-
chioo, muuwepasiwao. 12 Pu'ka wa'a teeremio nayewakao Riosia,
eee teeremio chaanerioi Reewekao: “Ihji aamo tatanaa, pa'chiraa
ahpo poonikamera itapiti yooreka yasitomeripua, i'isaeri te'ta
paamirachitia tetewika.” Riosia, Aakowokamera uurepua poonirakai,
pa'chirachitia teeremichioopua i'isaeri paamirachitiao. 13 Riosia
wa'achi cheekamepua Ehkoriami Iyoterichio, ahpo nayewaturachi eee
chiiame iyotetekamepua, eureo nayewaniachio: “Aakowookamera
uukamenia, Esauo ki uukamenia.” Wa'a cheekao Riosia, Aakowokam-
era uuyo tuurepua, ki Esaukamera, i'isaeri paamira enemichioopua.

14 ¿Ihtana chaachapatare teemea, Riosi wa'a iintoriaopua, poonir-
akamera uukamekapao? ¿Kiisi kaawe iintokamejoarepua? Ka'i.
Riosia, ahpo e'ra ihsiamekapa, wa'a iintokamepua. 15 Ihjia Riosi
Moise cheeriachitia tiamepua, eee cheeria: “Neeea, aaata no'o kaawe
yoranaria kaawe yoramania. Neeea aaata no'owichio yoratenaresaa,
wa'a iintoamenia.” 16 Wa'a tiiachio Riosia, ahpo e'ra ihsiamepua,
ki aaata ahpo utewa yorawae, ihtaoi utewa chaachapaka itani-

ameoi. 17 Pukaepa Ehkoriami Iyoterichio, Riosia chaanerepua Araonio:
“Neee ihsikame aamo yawichi yahchakao, amochi tetewitenariapa
no'o utewario, yomatiame weeechiopua, nane'remichiopua no'oo,
aatanakoopua.” 18 Wa'a teesoo Riosia, aaata ahpo weranaria itapitiwi-
chioo, apoe wa'api wa'a erasaa weeramepua; aaata newitokache kiisi
Riosi nakiya ihsinariameo, Riosia ahpo ki kaaweruma e'ra ihsinariachi
toayamepua.
19 Aaataa no'o iinatuketarepua: “¿Achini iikai Riosia, ki no'o e'rarioi
itapitiwichio no'o weerakamepua, ki kaawe no'o iintosoopua, no'o
te'yamepua pehjio?” 20 Nape ¿aatanana muuua, aamo wa'a chan-
imiaopua Riosio? Sikori netetiamekosaoipua, kaawe iinatuketarepua
ahpo neteriaopua cheeka: “¿Achinikai eee tiame no'o netekamua?”,
cheeka. 21 ¿Naakonakosa sikoritamea, ki ahpo iintonaria iintotare-
pua? ¿Ki ihta ahpo e'ra iintonaria iintotarepua wehchorieo, itapiti
sikori tísia peeniatiame iintonaresaopua, ki te'ta peeniatiameoi iin-
tonaresakoiopua, piiripiopua, ahpo petechi ahjaepuameopua, piireo,
te'ta pahkotanioi ahjaepuamewichioopua? Wa'a tiiachio Riosiai,
apoe ahpo eramia iinuekapaopua, Aakowokamera uukamepua i'isaeri
paamiratumichioopua, ki Esaukamera.
22 Riosiai iinuemepua tiameo, ahpo ki nahsinepaka puuemiao,
ki ka'karuma nokayame ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ahkasi
apochi e'enaka ka'karuma enepachisio, nape ki apochi
paparamia e'enanarekameopua, Riosia pu'kao iinuemepua tiameo,
kokosamiaoiopua. 23 Riosia, ahpo ki nahsineka puuyeriaa, te'ta tísia
ahpo tesiwewa e'ria tetewitenariapa wa'a teereriaipua. Puuu ki
ka'karuma nokayame puuyetiamea, teeme puuua tiameo, Riosia
pukeri ahpo iintomia inatariachi o'iniao, taamo ahpo tesiwewa
uupuame inatakamepua, taamo ka'karuma enepatesaapa, ahpo
ahjama mochipuachi i'tonariapa. 24 Puuu kakupachi i'topuamea,
teemepua te'ta i'isaeri ti'tijoeri, yooma ki i'isaeri ti'tijoeriai, Riosie
paajutetiame. 25 Oosea tewaniamea ehkoriami ahpo iyotaperi chiiao,
Riosi nayewaria puuua Iyoterichio. Riosia pu'ka Oosea tewaniame
iyotaperichio, eee cheerepua:
Ki i'isaeri ti'tijoekoipua, no'o ti'tijoeriwa tewamania;
ki nakiwame ti'tijoerio, nakiwame tewamania pu'kao.
26 Wa'api pu'kao Riosio eee cheeriachio:
“Eemea ki no'o ti'tijoeriwapua”,
Riosi te'ta ahjamea,
ahpo tatana tewameripua.
27 Isaeri ti'tijoeri nayewaniachio, Isaiaa weeru naewakao chaachare-
pua:
Isaeri ti'tijoeria seete pa'wechi kehki muuwepakaipua,
Riosi te'ta kokosarichio,
ookapi wa'api newipameripua;
28 muuwaeme puuu ki Riosichi paparakamea,
Riosi ka'karumara uuka katewiachiopua kajuyachi taawechiopua,
kokosapuamepua Riosieo,
poanachi ki wahjiamesi poanatakaopua ki ahpo kahtiachi.
29 Isaiaa cheeriaipua tiameo ahpo iyoterichio:
Riosi yomatiame te'ta tiiameo, ki taamo tooweriame enesoo tetej-
marisiwao,

Sooroma muuwarika ijikimeriai teemea, ooruchi itipiriamechitia ki ti'tijoerie;
Oomora muuwari mochiriamechitia, ikiriamechitia.

Isaeri ti'tijoe ki nakiyame pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari

30 ¿Ihtana erakotariare teemea Isaeri cheeriao? Ehpe taawechi-
amio, seesenu ki isaeri ti'tijoeria, kiisi i'yaka mochikai ahpo
kaawe Riosichi te'terewao, tewakame puuua aachin teeka ahpo te'ta
kaawe te'terepuaopua Riosichio. ¿Aachin nokaka tewariarepua te'ta
kaawe te'terepuao Riosichio? ¿Ki Riosichi te'ta paparakapa, wa'a
te'terepakamepua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioopua? 31 Nape
ehkoriamisi i'isaeri ti'tijoeria, tísia Riosi oowewari mochitoamekaipua
ahpo tatakoriria cheriwepuawichioopua, ka'chitia kaawe te'tereme
teereriamepua Riosichio. 32 ¿Aatia wa'a teereriarepua? Puuua
kihta Riosichi paparakapa, wa'a te'tereriamepua, oowera nuurari
chiia oowewarika nateteriamekapa. Pukaepa motochikamepua, Riosi
yahcharia tehtechiopua. Puuu tehtea, Riosie Weratiamekai teererepua.
33 Isaiaa eee cheeka iyoteriaipua Riosieo:

Neeea Siioni mochiwachio, Tehte yachamania wa'ao.
Pukachi tehtechio,
muuwaeme motochika ruhjimapua.
Nape pukachi paparakamea,
kiisi kitachi itipirio erakomapua
ahpo papararіao.

10

1 Pukaepa Riosichi poponi pipini tiame Rooma mochikameo, i'ka
aamo tuuyeka iyotiamenia, neeea senepi taawechi no'o tetejima
i'isaeriwichioo, tísia Riosichi itayame neeea, Riosio ku'imichiopua
pu'kao, ki pu'ka tehtechi motochimichiopua, apoe Eesusichio,
ohso kaawe neeea pukachio, tísia ahjachi paparajeraninia,
Eesusie newipatepuawichiopua pu'kao, Riosie te'ta kokosapuameo.
2 Nane'riamenia pu'kao, tísia Riosikamera yooreka mochitonariopua,
nape pu'kachepa, ki Riosi te'ta nakiyachitia nookapua. 3 Ki
machiyapa pehjio aaatana Riosi yahcharia, ahjachi pichikiachi ahpo
tatakoriria cheriwepuameopua, aapoe ahpo i'yamepua aachin teeka
kaawe teerepuameopua Riosichio. Pukaepa ki paparamepua Riosie
Weratiamechio, ahpo newipatepuawichio weratiameo. 4 Pu'ka Riosie
Weratiameopua, ehkoriami Moise nuurari nokisiniameopua wa'asi
werapatiamepua, Eesusio yooma tatakoritiame nateteka mukuriapa
taamowichioo, yooma pukachi paparameo, ahsieme cho'wetiame
itipimichiopua tatakoririao wa'asi.

5 Aaata Riosi nuurari e'wekache kaawe teerenariameopua Riosi-
chio, Moisea chiiamepua pu'kao: “Aaata Riosi nuurari e'wewache
kaawe teerenariamea Riosichio, senepi taawechi ahsepari yooraka,
yasitomeripua nuurari chiiao.” 6 Nape papararichi simiyame kaawe
teereniame Riosichio, neee Paoroa eee yorajera e'ramenia aamoo:
“Ka'te eramitiamua aamo ikachio: ¿Aatanana mooenamepua teweka-
chio mukusao? —wa'a eraniamea, Eesusio mukukaio ki tewekachi
mooenario eraniamepua—; 7 ka'te eramitiamua tiameo aamo iikachio:

¿Aatanana mukukatewechi tekitiaio machenatapua eenechio? —
wa'a eraniamea Eesusi mukurioioopua, kiisiki oijenario eraniamepua.
Nape Eesusia mukukai oijenasaapapua, te'ta pichiwa tewekachi mooe-
nakamepua." 8 Moisea simiteka nayewaka ahpo Iyoterichio, eee
cheeriamepua tiameo: "Riosichi aamo kaawe teerepuaa, kiisi tehki
tiiáitepua. Aamoe chuwae wa'api itapuapua Riosichio, nape te'ta
aamo iikachi machenamee Riosichi oowe e'ráe, aamo tatakoririao
cheriwepuawichioo. Wa'a e'raka Riosichi itasaamua, kiisi tehkikai
teereriopua Riosichi kaawe teereniameo, aamo chokichi wa'api kah-
tiamekai tiiamekopua." Teemea wa'a tiiame masitesiamepua, Moise
cheeriachitia, aachin teeka Riosichi paparaniame. 9 Aamoe chuwae
wa'api cheekame enesaamua, Eesusio apoe aamo Paamirako tuuyame
enesaamua, te'ta aamowichio tatakoriria cheriwepuawichio mukuri-
opa pu'kao, pu'kao Riosie oijenatetiamekopua aamo weemera ahjari ki-
apuawichioo, newipameri muuua Riosie kokosapuamechio. 10 Teemea
taamo iikachio, Eesusi taamowichio iintoria erakoniae, taamo kaawe
te'teriame tetewame Riosia apochio; teemea tiameo, taamo chuwae
chaachapame teemea, Riosie taamo cheriwepua uunarewao, Eesusi
taamowichio iintoria nateyaraeo, taamowichio mukuriaeo.

11 Ehkoriami Iyoterichio, chaanipua tiame: "Aaataai Eesusi
Riosie Weratiamechiche paparamea, kiisi sewina erapameripua ahpo
Riosichi papararíao, kihtawichio kaawe enerio eraniameo." 12 Riosia
ki seenu tetewamepua aaataoi, i'isaeri ti'tijoerioi, ki i'isaeri ti'tijoerioi;
yooma pu'kao napati wa'achitia Riosiwarakapaopua, ki nu'uti cheri-
wewa e'rarie cheriwiamepua, yooma apochi e'enaka paparaka ahpo
cheriwewa itayameopua. 13 Wa'achi chiiame ehkoriami Ooeriai ahpo
iyoterioipua, eee cheerioiopua: "Yoomahka taamo Noono tewekachi
kahtiamechi paparakamea, newipatemeripua, apochi enapameopua,
ahpo tatakoriria cheriwepuawichio itakao." 14 Nape ¿aatana pa-
paratapua pukachio, ki nane'riame enesaapua aatanakoopua pu'kao?
¿Aachin teeka nane'retapua, ki aaatae tuuyetiame enesaapua
aatanakoo? ¿Aatana tuuyetapua pu'kao aatanakoo, kiteresoopua
tuuyemerio? 15 ¿Aachin teeka simitapu aaata tuuyemeria, kitere-
soopua aaata ahpo itapitie ku'ika uhjuramerio? Puuu ehkoriami
Isaiaa ahpo Iyoterichio, i'ka nayewatupuamechi simiyame, nayewaka
cheeriamepua, eee cheeriaopua: "Tísia peenia tiame iintokame aaataa,
Riosi kaaweruma tuuyewari u'pakaopua."

16 Nape i'ka Riosi ka'karuma tuuyewario, ki yoomahka pichikere-
pua. Isaiaai, Ehkoriami Iyoterichio, wa'achi cheeriaipua cheekao:
"Paamira, nape amochi simiyame nayewatuwao, ¿aatanana taamo
pichikiamepua?" 17 Wa'a teesoo te'ta paparaniamea, Eesusi Riosie
Weratiamechi simiyame pichikeka keepukapa, ikiniamepua.

18 Nape isaeri ti'tijoeria, ¿ki inamukamekosapua pehjio pu'kao? Eje'e,
puuuapa pu'kao, inamukame puuuapa wa'asi, ahpo wa'api Ehkoriami
Iyoterichioi, eeechi chiiopa:

Riosi na'nayewatuame Riosi chiia tuuyesika mochitoriaa,
ahkasi yomachi weeechi nane'retiamepua,
ahkaoipua sihkochiamioiopua.

19 Nape chaanine eenechi: ¿Ki pahteka inamukamekosajuarepua
pu'kao, puuu i'isaeri ti'tijoeria? Riosio Ehkoriami Iyoterichio Moise

iyotaperichio cheerioipua:
Aamo isaeri ti'tijoerio, wa'ina erakotemania,
no'o ka'karuma naawesario seesenu ti'tijoeri i'yetoretiopa,
aamoo ipaka tetewiria.
Aamoo nekumechetemania pukachio,
pu'ka aamo ki ijinatame teewarioiopua,
no'o ka'karuma tuuyewario,
kaawe e'raka uukamekopua apochio,
aamoo ki nakika uukamekopa.
20 Riosia Isaiachio iyotetekao, wa'achi cheerepua, eee cheekao:
Ki no'o i'yamekameraa,
no'o tewakamepua;
ki no'o tetewai iinatukekameo,
no'o tetewitekamenia.
21 I'isaeri ti'tijoeri nayewaniachio, Riosia cheekamepua Isaia iyoterichio:
Neeea senepi taawechi oowekamenia,
ahpo wa'inameoipua noochi e'enapuao,
ki no'o e'weka mochitopuameo.

11

Isaeri ti'tijoe te'ta uutiamera

1 Waikao iinatukenania: ¿Aatia wa'a iintoriare Riosia i'isaerio? ¿Ihpapakamejoare naaju Riosia i'isaeri ti'tijoerio? ¿Ki ahpowichio tekipanamichio uukamekosapua naaju? Ka'chitia wa'a tiiame puuua. Ohsotia puuua, ki ehpesi o'inia uukamekopua pu'kao ahpowichio tekipanamichioo. Neeeai isaeri tijoekapao, ipatiame enemii neeeai waikao, ki ahpowichio tekipanamichioopua tiameo. Nape neeea Riosiwichio tekipanamenia, isaeri tijoenia tiameo, Aurani tetejimari neeea, Chaamini ti'tijoeturi neeea. 2 Wa'a tiame tetewapa neeea taamo i'isaerio, ki ihpapatiame maaena neeea, Riosio i'isaerio, ki ehpesi o'inia ahpo tekipanemichioopua uuriamekopua. ¿Ki nane'riame eemea, Eeriaai wa'a chaanerio Riosi ahjama nayewaio, i'isaeri wenejikao? Puuua chaaneriaipua Riosio: 3 “No'o Noono Paamiraa, yoomá ko'iretupa aamo na'nayewaturao, puuu aamo oorona oowewari kokoseretiachioi, yooma ru'minaretupua wa'asi, tepawetetiamea. Neeeche itipiamepa ahjamea, neeeai wa'asio, merinareniamepua tiame.” 4 Nape Riosia, Eeria wa'a chiiopao, ¿ihtana nehjiarepua? Riosia chaanerepua pu'kao: “Iiweta iinuenia oowisani miiri i'isaeri ti'tijoeri ooweruri tiame, ki chopokorieka ajapameopua pehjio, Waaari riositawaopua. Pu'kaonia noochikamera paparaka mochitopao, no'owichio poanatakamenia, noochi simiyame tehki yoramichiopua.” 5 Riosia wa'achitia teetoamepua ehpe taawechiamioi, ki weeka ahpowichio poanatakaoi, ehkoriami ko'itiochitia seesenueo, ahpo kaawe e'rachi nehpupaka newiteriachitiao. 6 Wa'a tiiachi ahpo kaawe e'rachi enesoopua Riosio, ti'tijoeria kihta yoorakamepua ahpo newipapuawichioo. Itapiti yoorakame enesoopua ahpo newipatewawichioo, Riosia ki ahpo kaawe e'rachi iintokame enemiipua. Wa'a teerekame enesoo, ahpo kaawe e'rachi iintotiamea, ki ahpo kaawe e'rachi iintotiame enemiipua.

7 ¿Aachin tiamepu i'isaerichi simiyamea naaju? Isaeri ti'tijoeria,
ki tewakamepua ahpo i'yao, Riosichi kaawe te'terewao, nape Riosie
uutiamea, Riosichi paparakapa tewakamepua pu'ka ahpo kaawe
mochiwaopua Riosichio. Wahjachi ki Riosichi paparakamea, wa'apitia
toiretupua, ahpo ki ka'karuma nokiwachi. 8 Puuu wahjachi toitiamea,
Ehkoriami Iyoteri chiiachitia te'teriamepua, eee cheeka chanitiamea:
Riosia ahpo kokochiwachi toarepua pu'kao,
wa'atia ahpo pusieo ki tetewimichiopua,
ahpo nahkaeoi ki inamumichiopua.
Ahkasi ehpe taawechiamioi wa'a te'teriame puuua.
9 Ehkoriami Raawiai, wa'achitia cheeriaipua tiameo, ki nakika
mochikameopua Riosio, eee chanitiame eee cheekao:
Puuu ki ka'karuma nokaka mochinariamea,
oowera mochika pahkotaka pu'serenariamepua.
Ahpo nokayae wa'api ruhjisaa,
kaawe enemiipua.
Pu'ka ahpo ki ka'karuma nokayae,
motochitesaa kaawe enemiipua,
pu'kao kokosatiaa kaawe enemiipua.
10 Puuua puichi tukapasipasoopua,
kaawe enemiipua,
ki ma'chiremichioopua pu'kao.
Puuua koomorasitepatetiaa,
kaawe enemiipua.

Ki i'isaeri ti'tijoeri newipateniame

11 Waikaonia noochio, e'raninia: “¿Ki oosa werisimeri ohjoare-
pua ahpo motochiria te'terewachiopua? ¿Ki oosa Riosi nookemeri
ohjoarepua wa'asio? ¿Kííkosa ahpowichio nokimichio uukame Riosia
pu'kao?” Eje'e. Pu'kawichio uukamepua. Nape ehpeo pehji Riosia,
ahpo pukeri o'inia uuriao ahpowichio tekipanamichioo, ki kaawe
te'tiopa apochi pu'kao, ki isaeri ti'tijoerichi ihsiamepua ku'ikao,
ahpo tehkiwachiopua. Wa'a iintotioopua Riosio i'isaeri ti'tijoeria,
seenekachi Riosichi e'enanaretareoipua eenechi. 12 Riosia i'isaeri
ti'tijoerio kihta yooraka mochitoriopua ahpo tehkiwachio, ki i'isaeri
ti'tijoeri ajawarepua ahpo tehkiwachio, aapoekamera nakiriopa Riosi
kaaweruma tuuyewari. Wa'a iika tísia muuwere Riosichi paparakame
ki isaeri ti'tijoeri. Nape i'isaeria eenechi Riosichi e'enasoopua Riosichi
paparaka ka'karuma enepakaopua, kaawe tekipananaria enesoo
pu'kawichioo, ¿kehkisa epeche muuwepatarepua Riosichi paparamea,
tísia muuweeka Riosichi tekipanatoopua, pirena nokisika ki isaeri
ti'tijoeri ahjamao?
13 I'ka aamo chaanenania ki i'isaeri ti'tijoerio, neeea aamoo, uhjurati-
amekapa amochi nayewatumichio Riosi tuuyewario, i'ka no'o tehkiwa
amochiopua, tísia nateyame tetewaninia. 14 I'ka no'o inisia amochio,
Riosie Weratiamechi naewatukao, no'o tetejima i'isaerio eenechi
Riosiche e'enanarewa erapatesoo, tísia kaawe enemiipua, amochitia
Riosie newipatetiame enemichiopua. 15 I'isaeri ti'tijoerio ki nakika
tetewariopa te'ta kaaweruma tuuyewariopua Eesusichi simiyame Riosi
Taanarachio, seesenu ki isaeri ti'tijoe ooweru tiame ajaware Riosia,
kaaweruma ahpo tehkiwachi nokisimichioo. Nape pu'ka i'isaeri

ti'tijoerio ki nakiriai ahpo tehkichio, eenechi Riosi tehkichi ajawatiame
enesoopua Riosieo, ¿ki te'ta kaawe erakoame enetare i'isaeria, eenechi
oijenatetiameka te'teriapa i'isaeria? 16 Riosio pukeri o'inia Aurani
ahpo tehkiwachi ihsimia i'ka weeechi kaaweruma machenakame
enesoopua, yomatiame ahpo inataria neipami iintomeriai, ahpo
inataria kuuwepakaoi, kaaweruma machenameripua eneriamepua
tiameo. Puuu Riosi inataria i'ka weeechi ahpo iintomiaa, paatusika
tiiamepua. Paatusia pahcha takaritatiameo, ta'yame machenakame
enesoo, yomatiame kaaweruma paatusia. Puuu Riosi inataria i'ka
weeechi ahpo iintomiaa, kuuuka tiiamepua tiame. Itapiti kuuuai
naawara ahjame enesaapua, yomatiame ahjamepua, atowara, saawara
tiame.
17 Riosia i'isaeri ti'tijoerio, ooriwo kuuuka tiiame tetewanipua
pu'kao, i'isaeri ahpowichio tekipanameo Riosia, pu'ka ooriwo kuuu
atowarachitia tetewamepua. Ookapi i'ka atowa i'isaeri ti'tijoerio
Riosia, ki apochi paparamekopaopua, tehpunarepua pu'ka atowao.
Wa'a ikisaopua Riosia, seesenu kuuu atowara atowatere puuua ahpo
ooriwo kuuuo, ahpo ooriwo naawae ahjaka mochitomichiopua; wa'a
te'tereka mochitoame ahpo ooriwochio, ahpokamerawichio, yooraka
mochitomichiopua. Puuu seesenu atowaa, eeme puuua, ki isaeri
ti'tijoeri Eesusichi paparakame. 18 Nape eemea pu'ka Riosi oori-
wochi atowatetiamekapao, ki epeche erakometepua i'isaerichio, Riosi
ooriwo te'ta atowarawachio. Wa'a e'rame enesaa eemea, pu'ka kuuu
naawarao eemekamera ahjatio erakomiipua, nape ki eemekamerapua,
Riosi ooriwo ahjatiameráa.
19 Ehpeo eemea chaachapaniarepua: “¿Ki epeche tiiame ohjoare
teemea naaju, pu'ka i'isaeri u'yesaopua taamokamera atowateti-
ameopua?” 20 Ka'i puuua. I'isaeri ti'tijoeria tehpunatiamepua atowa-
chitiao, ki Riosichi paparakapa; eemekamera atowachitia ajawateti-
amea, Riosichi paparakapakamera eemea, ki epeche ka'karumakapa.
Wa'a te'tiapa eemea, kihta weruma epeche erakometepua i'isaserichio,
Riosie aamo kaawe yoraretiao. Ohso kaawe eemea, Riosichikam-
era aamo pewatiame te'terio erakopuapua. 21 Riosia i'isaerio ki
nakiyapa ahpowichio tekipanamichioo, pu'kao tehpunakame ene-
soopua, ki apochi paparakopaopua, ¿ki wa'achi iintotarepua amochioi,
ahpo oowarachi ihchiamekoipua, aamo toisoopua apochi paparao?
22 Riosia kaawerumapua kaawerumao, nape aaata apochi se'wika pa-
parakameopua, ki teesa kokosamepua, ki ahpo tehkiwachi tekipanami-
chio. Riosia aamowichioo, tísia tesiwekamepua; ahpo tehkiwachi
mochitomichiopua itapiti ahpowichio nokisikao. Wa'a tiiachipao
eemea, iyorika mochitopuapua pu'kao, ki tehpunapuame eemea
Riosi atowarachitiao. 23 Nape i'isaeri atowara tehpunatiameopua,
ka'karuma enepasoopua Riosichio, Riosia iinuemepua utewari apoc-
hio, eenechi wa'api kuuuchi ahpo atowatemiaopua, i'isaeri ahpowichio
nokisimichioopua eenechi. 24 Riosia aamo ki i'isaeri ti'tijoeri atowarao,
seenu kuuu atowara tehpunatiame, ahpo ooriwo kuuuchi atowaterioo,
¿epeche ki tehkina eramerinapua, ahpo wa'api ooriwo kuuu atowara
tehpunariao, pu'ka wa'apichi ooriwo kuuuchi atowatekao?

Wa'asi kajuyachi newipateniame i'isaeri ti'tijoeri

25 Eeme ki i'isaeri ti'tijoeria, ki aamoeche itipimeri te'ta atowarachi-
tiao. I'ka aamo nane'reka mochitojeraninia, ki aamo te'ta oijerawa
erakomichiopua, i'ka Riosiche apoeche nane'riaopua: Puuu isaeri
ti'tijoeri ehpe taawechiami ki nakikame Riosi tuuyewari ahpo Taana
Eesusichi simiyameo, ki yooma taawechi wa'a teeremiite puuua,
i'isaeri ti'tijoeria. Puuu i'isaeri wa'a te'teremeripua ahkasi yooma
ahseparichisi Riosichi paparameriopua, ki isaeri ti'tijoeeopua. 26 Riosi
nane'ria kehki ahsepasoopua ki i'isaeri Eesusichi paparakameeo,
yomatiame te'ta i'isaeri Riosi kuuurachi atowatepuamepua tiame,
yooma pirena Riosie te'ta newipatetiame itipimeripua wa'asi, Riosie
newipatetiame pirenatupakaopua. Pu'ka nayewaka cheere Riosia,
Ehkoriami Iyoterichio, eee cheekao:

Apoe Newipatemeria, Siioni tewaniachi o'inia enameripua,
Riosi kahtiachi o'inia, yooma Aakowo i'isaeri ti'tijoeri ki ka'karuma te'tiao,
yooma puhjenekemapua pu'kao.

27 Wa'a tiiachio yooma te'ta i'isaeri ti'tijoeri ahjama no'o katewerio,
ki i'isaeri ti'tijoeri na'pepaka ahjamaopua,
ahsieme kuuwepakame enamania pu'ka ahjama no'o kateweri yahchariao,
pu'ka tatakoririao te'ta ahsieme cho'wekamekapaonia wa'asio.

28 Nape iiweta i'isaeri ti'tijoeri ki Eesusi Riosi Taanarachi paparaka
mochitoiopua pehjio, Riosia ahpo tuuyewari newipatiameo, seepu-
rawachitia tetewamepua. Wa'a te'teriopua pu'kao Riosia, aamokamera
ajawarepua pu'ka ahpo newipatiame tuuyewari tehkiwa nokisimi-
chiopua. Aamokamera wa'a yoorakamepua, tísia ahpo Taana Eesu-
sichi papariopao, eemepechi simitemichiopua pu'ka ahpo Taana
Eesusichi simiyame nayewatukao. Nape Riosia ahpo tehki ki'yaria
u'yekameaiopua, ki toaka tetewamekaitepua pu'kao, ki natakepameka-
pao, i'isaeri noonoriwa ahjama ahpo kateweri yahchariaopua.
Pukaepa Riosia wa'a tiiamepua pukachio, nakiyamekapapua pu'kao.
29 Riosia kiisi wa'atia itipiamepua ki iintokao, ahpo iintomo tuuriao,
yooma aaataoi ahpo ijinuwa paajutiaopua. 30 Eeme ki i'isaeri ti'tijoeria,
aamo ehkoriami noonoria pukerio, ki Riosie uutiame eneriaipua ahpo
tehkiwa nokimichioopua, ki Riosichi paparaka mochitoriamekapapua
pehjio; nape ehpe Eesusi taawechiamio, i'isaeri ti'tijoerio ki Riosi
e'weka mochitonareriopao, eeme ki i'isaeri ti'tijoeri ajawatiamepua,
ahpo Taana Eesusichi simiyame nayewatumichiopua. 31 Wa'achitia
puuu i'isaeria ehpe taawechiamioi, ki pichikiamepua Riosi chiiao,
Riosi weeraria Taanachi simiyameoi. Nape Riosia i'isaerio, aamo-
chitia ahpo Taana Eesusichi e'enaka paparakameo, ahpo tehkiwachi
enepatemapua eenechio, pu'ka yooraka nokisimichiopua. 32 Riosia
yoomatiame ti'tijoe ooweru tiame wehjoarichi mochikameo, napati
wa'achitia tatakorikame tetewamepua, pukaepa Riosia, ahpo Taana
Eesusichi paparaka e'enasoopua, ahpo tatakoriria cheriwepuawichio
itakao, napatika wa'achitia cheriwemeripua pu'kao.

33 ¡Teesana tahpitika tiiamepu Riosi inatariraa! ¡Ki nu'uti peeneka
inatamepua, ki nu'utipua tiameo, pahteniamechiopua! Riosi iintonar-
iaa aaataai ki nane'reporitepua, ihtaoi peeneka inataopua. 34 ¿Aatana
ahsepaka inatata Apoe Paamiraopua, inatao? ¿Aatana tuuyeme

tiiarepua Riosi inatao? 35 ¿Aatana itapiti rewetare Riosio, Riosio
ahpo wikirieko tuupuaichiopua? 36 Aaataaiopua. Yooma ihta itapiti
iintuameo, apoekamerache iinuwarakopapua. Wa'a teesoo, apoe
iinuwaraa, apoewichiopua. Teemea, kihta iinuekaitepua, itapiti
kiapuaiopua Riosio, yooma itapitio Riosi iinuwarao, apoe enepateri-
amekopua. Yooma Riosi enepateriaa, apoe ahjaemichiopua. Pukaepa
neeea Riosiwichioo, te'ta weruma nayewajeraninia, ahkasi ki wahji-
ame taawechisi. Wa'a teeresaa kaawe enemapua.

12

Riosiwichioche yasitoniame

1 Pukaepa eeme no'o Riosichi tetejimao, Riosichi aamo oowewachitia
te'terejeraninia, Riosichio aamoo, kaawe eraniamechitia. Puuu wa'a
teeka mochitoniamea, Riosi ki nu'uti iyoriniamekaitepua. 2 Ka'te i'ka
weeechi mochikamechitia inatamitia eemea, ohso kaawe kaawerumara inataka mochitopuapua, Riosikamera kaaweche wichiya. Wa'a
teeka mochitosaa eemea, Riosi e'rachitia mochitomapua. Wa'a teeka
mochitosaa tiameo, te'ta kaaweruma enemeri aamo mochitowaa.

3 Riosio ahpo no'o tesiweka weerariopao, aamo kaawe e'raka
chaaninia, ki aaata epeche erakoka mochitomichioopua. Napati
aamo tetewika mochitopuapua, i'ka Riosi tehkiwa nokisikaopua,
yooma eeme pipiripi ahkao. 4 Yooma eemea, piiripi weerewachitia
te'tiamepua Riosichio, i'ka Riosi weerewachio muuwaeme teemea.
Yooma pipiripi teemea Riosieo, itapiti ye'kari pepenewa kiatiamepua,
taamo ihta ye'kari kiatiameopua pepenewa, pukae taamo nokisimi-
chioopua, ihtaoi Riosichi tehkiwao. 5 Muuwaemekai teemea, Riosie
Weratiame weerewachio, piiripi wa'api weerewakaite teemea. Piiripi
weerewakapa teemea, yooma apochi ihcheka mochitoamekate teemea,
teemea wa'atiao, napati wa'achitia ahpo ku'wipuawichioopua.

6 Wa'a teesoo, yoomahka Riosie kiatiamekapaopua, yooma ihta
ye'kari taamo nokisimichioo, pu'kakamera yooraka mochitotariapua
naaju. Riosi tuuyewarichi simiyame ye'kame enesaamua, peeneka
nayewapuamua Riosichi aamo paparae oowe e'raka, ahkaoi aamo
masitiachio. 7 Wahjachi ku'iwa ye'kame enesaamua, kaawe e'raka
ku'ipuapua pu'kao; masiteniame ye'kame enesaamua, peeneka ma-
sitepuapua; 8 oowe erapatewa ye'kame enesaamua, oowe erapatewa
tekipanapuapua. Ihkokeka pu'seriame enesaamua, kaawe e'raka
ihkokepuapua. Tesiwe e'reniame ye'kame enesaamua, kaawe e'raka
tesiwa e'raka ku'ipuapua.

Riosie Weratiamechi, te'teriamechitia mochitoniame

9 Pichiwaka aamo nakimitia ahpoo. Na'arario, nekuchemitiapua,
kaawerumache chapitoka mochitopuapua. 10 Yooma aamo te'ta
nakika mochitópuapua, Riosichi poponichitia, pipinichitia tiamé.
Te'ta yoorewie teteipuapua ahpoo, epeche kaaweruma e'raka ahpo
piirechio, napati ahpoo wa'achitia.

11 Ihta aamo yoorachioi utewaeme tiiame teetopuapua. Amochioi
tiameo, amochi kahtiame tetewitepuapua Riosi Riosiwari. Riosiche
ihsiweka mochitopuapua, ki aaata wa'asi.

12 Peenia erakoka mochitopuapua, piie taawechi ahkao, te'ta
Paamira ahjama mochimiapa. Aiwaka mochikaio, ka'te yaapi er-
akomitiapua. Riosichi aamo paparaoi, senepi yooraka mochitopuapua
pu'kao, ahjachi itaka.
13 Aaata Riosie piipatetiameo, tesiwa tiiame enesoopua itapiti naki-
wachio, ku'ipuapua pu'kao. Aamo ta'pechi asiyameoi, kaawe e'raka
asipupuapua.
14 Aamo ki kaawe yoorameo, ka'chi chaanepuapua, kaawe yorapua-
pua ohso kaawe.
15 Aaata te'ta peenia erasoo, ahjama peenia erakopuapua; aaata
yuuwesisoo, yuuwesipuapua tiame amochioi.
16 Eemea amochio, kaawe aamo ahpo erakoka uumitiapua. Ka'te
weruma aamo uumitiapua aaatachioi, tesiwa te'tiameo kaawe uuka
nayewepuapua, kihta epeche e'raka.
17 Na'aretiai muuua, ka'te wa'achitia na'are muuuai. Itapiti yoorai,
kaawe aamo neesetoka ihsipuapua, aamoo, kaawe ihsiame teteipuawi-
chiopua. 18 Aamo wahjachi kaawe teerewao, kihta a'chi tiame
ihsika yasitopuapua, aaataoi. 19 Ka'te aamo ki kaawe iintotiameo,
wa'achi yooraka natetetemua, ohso kaawe Riosikamera tooepuapua
pu'kao, apoe Te'pa Kahtiame taamo Noono ihsimichiopua pu'kao,
te'yakao. Wa'a teeremeri eemea, Ehkoriami Iyoterichi Riosio chi-
iamekopua: “Aaata aamo na'ara iintokameo, neee natetetemapua
iintoriao; wa'a chaani Te'ta Paamiraa.” 20 Pirenachi Iyoterichio chaa-
nipua: “Aaata aamo seepurawaoi chorowasoo, ko'kotepuapua; aaataoi
paramusoopua, nerojitepuapua. Wa'a aamo iintosoopua, suuwe
erapatemamua pu'kao, ki nu'uti tataretemamua pukachio.” 21 Ka'te
aamo tooa na'arari aamo yuumpamichioo, ohso kaawe muuukamera
newitopuapua na'arario, aamo kaawerumachee ihsia.

13

1 Ihta ya'yawichituniameo, ihta pa'pamiratuniameopua tiameo,
yooreka mochitoniamepua pu'kao, pu'ka yawichituniameo
paamiratuniaopua tiameo, Riosie wa'a teewetiamekopua pu'kao.
Yooma ya'yawichi ajawatiameo, pa'pamiratuameopua tiameo,
Riosie reesisetiame puuua, e'wewari teereniameopua tiameo.
2 Pukaepa pu'ka e'wawari ki yoorekamea, Riosikamera ki e'wekai
noonoikamepua, wa'a tiiame e'wewa yahcharia Riosia, pu'ka
pa'pamiratuame e'wepuawichio e'raria puuua. Wa'a tiiachiopua
yooma aaata ki yoorekamea pu'ka pa'pamira e'wewario, pu'ka wa'api
e'wewari kokosarira saaemeripua. 3 Aaata kihta ki kaaweruma nokaka
mochikamea, kihta seewemetepua i'ka nuurari neesetoameopua,
aaataoipua, pa'pamiratuameo, ya'yawichituameoipua. Nape ki kaawe
nokaka mochikamea, seewemete puuua i'ka e'wewa iinuemeo,
pu'kaoi iinuemekopapua pu'ka nuurarie kokosamio. Pukaepa
aaata ki majaka yasitonariamea i'ka pa'pamiratuame e'wewario,
e'wekache yasitometepua i'ka e'wewari iinueme pa'pamiratuameo,
kihta ki kaaweruma ihsikaopua. Wa'a teeka yasitosaamua,
kaawerumachitia tetewipuamemua, ya'yawichieopua. 4 Aaata
yoorewi yachatiamea, aamo ta'iria yasimichio yachatiame puuua,
Riosi nakiyachitia yooreka. Aaata ki yooreka mochitoameapua

pu'ka yoorewa neesetoameo, seeweka tetewimetepua pu'kao, pu'ka
aaata yachatiameopua yoorepuawichioo, ki oowera kusiwaeka
yachatiamekopua pu'kao. Ihji aaata yoorepuawichio yachatiamea,
Riosi seekaerachitia ihsiamekopua, ki kaaweruma iintokameo,
wepimichio yachatiamepua. 5 Pukaepa teemea pu'ka e'wewari
neesetoao, yooreka mochitometepua, nape ki taamo kokosapuameche
seewekao, taamoe wa'apioi nane'riapa Riosio, pu'ka e'wewari e'weka
mochitojeriopa. 6 Pukaepa teemea tiameo, yawichi koparoari nateteka
mochitoamepua, pukae natetepuaichiopua yoorewa inatiameo.
7 Yooma ihtawichio yawichi koparoawaa, natetepuamepua,
te'ta ya'yawichiwichio, ki te'ta yawichiwichooi, nu'nunti teesa
ya'yawichiopua tiame. Wa'achitia weruma yooreka tetewipuamepua
tiameo, yooma pipiripi pu'kao. 8 Ka'te ihta aaata wikirieka
yasitomitiamua, naaticheape, aaata aamo nakirewache. Wa'a
teereka yasitoame enesaamua, yooma Riosi nuurari yorajera ihsiame
enemerimua. 9 Riosi nuurari nokipuamea, eee chiiamepua: “Ka'te
suwepori nokimitiapua, ka'te merimitiapua, ka'te ichikomitia, ka'te
ikotu.” Iintusoo pehji ihta yoorepuameo, ihji no'o aamo chaanemiaa,
yooma ahsepari iyoriwa iintoniamepua: “Aamo piirechio, aamochitia
nakimitiapua.” 10 Aaata ahpo piirechi kaaweruma nakika yasitoamea,
kihta na'ara ihsiamepua aaataoi. Wa'a teeka yasitoniamea, kaawe
yooreka yasitoamepua Riosi nuurario.
11 Yooma i'ka no'o cheeriaeo, taamo newipuapuachiche inatapuapua,
ehpe taawechiamiopua wa'asio, pu'ka taamo newipatepuao, epeche
waapi teetoamekopua pu'kao, ki pukeri taamo papararіachitiaopua,
Riosie Weratiamechio. 12 I'ka weeechi tukaparia, u'matona puuuapa,
weemera taajenari asinapua. Pukaepa te'ta toaka mochitomete
teemea, ki kaawe nokiwao, yooma pu'ka tukapachi ki kaaweruma nok-
isiniameo. Ohso kaawe ka'karumachikamera mochitoniachi kaawe
enemiipua, Riosi uutaparichi, taamo Riosi neesetorae wakiraetoka.
13 I'ka Riosi taajenarichio eemea, ka'karumache yooraka mochitop-
uapua, kihta na'arari, kihta nawajika, kihta pahkotawa nawajika,
kihta suwepori nokaka, kihta nekumewa erakoka aaatachioi, kihta
ikotuwa aaata iinueka. 14 Ohso kaawe eemea, Riosie Weratiame
e'rache wakiraeka teetopuapua, ki aamo newitopuawichiopua na'arari
ta'irewaeo.

14

Ka'te ki kaawe chaanemitia aamo Riosichi poponiwao, pipiniwao tiameo

1 Aaata weemera Eesusichi paparakameo pehjio, aamo ta'pechi
asisoo, kaawe e'raka uuka tetewipuapua pu'kao. Ka'karuma Riosichi
pu'serewa nayewepuapua pu'ka ahjamao, kihta nayewepuapua itapiti
iyoriwachi simiyameo, Riosichi kaawe te'terepuawichio nokiwame-
chitia, itapiti kooame aaata Riosichi paparameo, ki ko'iniamechitia.
2 Iintuame teemea Riosichi paparamea, sa'pa koayame ki sa'pa
koayame tiame. Iintuamepua tiameo, yooma ihta kooame pu'seriame
koaka. 3 Yooma ihta kooame koayamea, kihta chaanemetepua ki sa'pa
koayameo. Ki yooma ihta kooame koayameai, kihta chaanemetepua
pu'ka yooma kooame koayameoi, Riosio pu'kao, wa'a te'tereoi pu'kao,
napati uukamekopua. 4 Teeme Riosichi paparamea, kihta na'ara

chaanemetepua aaata tamochitia Riosichi paparameo. Taamo Noono
tewekachi te'ta Paamirakamera chanimetepua aaatao, kaawe ihsiame
enesoo, ki kaawe ihsiame enesoooi.
5 Iintuame aaata Riosichi paparamea erakoame, iintuamekopua
taawe, Riosiwichio iyoripuachi yachatiame. Iinuamepua tiame, ki
yahchame piiripioipua taawe Riosiwichio iyoripuachio, ihta taaweoi
napati tetewamepua wa'achi tiiamekopua. Yooma pipiripi Riosichi
paparamea, iinuemepua ahpo iintome tiiao, ihta taawechi Riosi iy-
oripuachi ahpo yachamiao. 6 Aaata piie taawe poanatakamea, Riosichi
iyorinariapa wa'a iintokamepua; aaata ki ihta taawe poanatakameai,
Riosichi iyoriwa ihsiame puuuai. Wa'achitia aaata yooma kooame
koayameai, Riosi cheriwema ki'yaka koayame enesaapua, Riosi iy-
oriwa ihsiame puuuai. Piire Aaata ki sa'pa koayamea, Riosi iyoriwa
wa'a tiiame enesaa, kaawe tiiamepua puuuai, Riosichio, senepi
ko'komiaoi, Riosi cheriwema ki'yamekapapua.
7 Wa'a tiiachipao yooma teeme Riosichi paparamea, ki aaata
a'chi chaaneka mochitometepua, ohso kaawe kaawe e'reka taamo
ku'imete teemea, aaatawichio tiame inataka, ki taamochewichio.
Wa'a te'teremeri teemea, i'wa weeechi ahjaka mochikaio, wahji-
pakaiopua, te'pa taamo Noono tewekachi kahtiame, te'ta ijin-
uwarakapa. 8 Pukaepa teemea, iiweta ahjaka mochikaapua pehjio,
yooma taamo ihsiwaa, taamo Paamira Eesusiwichio enemeripua.
Teemea wahjipakaio, Riosi ahjama mochimeripua. Wa'a tiiachiopua,
yooma teeme Riosichi te'teriameo, mukukaio, ahjaka mochitoaiopua
pehjio, taamo Paamirakamera ijinuwara teemea. 9 Apoe Eesusi Riosie
Weratiame mukukai eenechi oijenakamekapapua, taamo tewekachi
te'ta Paamirawa enepakamepua, yooma ahjaka mochitoameopua
pukachi paparaka, yooma wahjipakameopua tiameo, pukachi Paamira
paparakameo.
10 Wa'a teeresoo taamo Paamirao, ¿achini iikai te'yamemua aamo
poponio aamo pipinioiopua tiameo? ¿Ki nane'riamekosa eemea,
taamo nekakoka mochitosoo Apoe taamo Paamirakamerakopua taamo
terimeriopua, kajuyachi taawechio Riosi katewiachio, Eesusichi taamo
ki kaawe noonowiria taamo iinatukenioiopua? 11 Ehkoriami Iyoteri-
chio, Apoe taamo Paamiraa eee chiiamepua:
No'o te'ta ahjachitia pichiwario chiiamenia,
yomatiame ti'tijoea ooweru tiamea,
no'o chopokorieka ajapamerikopua,
yooma noochi tuukaopua, ahpoo kiisi kaawe nokariao.
Wa'a noonoikaopua ki nu'uti iyoriwa noonoimapua Riosichio,
te'ta nane'rekapa aatanakoopua no'oo.
12 Waika taawechio teemea, yooma taamo ki ka'karuma nokaka
mochitoriao, yooma tuumeripua pu'kao, taamo Paamira Riosio.

Ka'te ki ka'karumachi motochite aamo Riosichi poponio aamo Riosichi pipinioi

13 Wa'a tiachipao, kihta chaachapamete teemea wa'asi taamo piire-
chio, ihta ki kaawe ihsio tuukaopua. Ohso kaawe aamokamera kaawe
aamo neesetopuapua, ki aaata aamo Riosichi pooniwao piiniwaoi
aamo sewina erapatemichiopua ki Riosichio. Ka'te sewina erapateme
tiame iintomitiamua, wa'achi iintonaremakoipua, wa'a ihsiame aamo

tetewapaopua. 14 Nane'riamenia noochio, ihta kooameoi ka'chi
tiiamekopua Riosiwichioo, puuu kooame Riosiwichio iyoriniamea,
apoe wa'a erakoapa nokayamepua. Nape puuu Riosi iyorika, ki
ko'kopuame e'rameopua ihta kooameo, apoeche ki ko'kome wa'a
e'ramepua. 15 Aaata poponiwa ki sa'pa ki koayame ahjama yasipasaa
ko'komia, ka'chi eramichiopua pu'kao, muuuai ki ko'kometepua sa'pao.
Ko'kosaamua sa'pao waikao, ki Riosi nakiwari iinuemapua. Ohso
kaawe kihta yorapuapua wa'a tiameo, aaata Riosie Weratiamechi
paparario sa'rume tiiameo, pu'ka wa'a tiiame Riosichi pooni piinioi
newipatepuawichio, mukukame Riosie Weratiamea. 16 Pukaepa kaawe
aamo neesetomitiapua, ki aaata aamo Riosichi poponi pipinioi, ki
kaawe aamo ihsio erakomichiopua, aamoopua seenekachio, kaawe ih-
sio e'roio. 17 Taamo Riosi ye'karichi mochipuamea, ki kooame iyoriwae
puuua, ihtaoi iijiwaai. Teemea Riosi ye'karichi taamo mochimiaawi-
chio, Riosi Riosiwarie te'ta piipari te'tereniamepua, taamo iikachio
Riosie ta'iria yasitowa tiame, pukaepa tísia kaawe erakoame teemea.
18 Wa'a teeka ohjoresaa Eesusichio, kaawe tetewipuame teemea
Riosieo, ti'tijoeeopua tiame.
19 Wa'a teeresoo pirena nokisitariapua naaju, te'ta ta'iria mochitowa
i'yasikache, epeche Eesusichi oowe erapasikaopua. 20 Ki na'atamete
teemea taamo kaawe uuka Riosichi pirenaturiao, oowera kooamechi
simiyame, nekakome chaachapakao. Yooma kooamea kaawerumapua,
naatiche ki kaawerumapua, aaata koaya kooame, pu'ka tetewachi
koi'wame. Wa'a aamo ihsisoo, na'atamerikoimua aamo Riosichi
pooniwa Riosichi teerewaopua, aamo pipiniwaoipua Riosichi kaawe
teerewaopua tiame. 21 Ohso kaawe kihta koi'wa kaawepua, Eesusichi
paparaniameo, sa'runame tiiameo, ihtoiopua itapiti iijiwaoi, itapiti
ihsiwaoi, Riosichi kaawe teerewa einatameopua. 22 Aamo kaawe ihsio
e'raopua Riosichio, aamo Riosimache nane'reka yasitometepua pu'kao.
Kaawe teetoka ohjoemea, ahpo inatario kaawe yasito tuuyoo, ta'iria
yasitomeripua. 23 Nape ki kaawe ahpo ihsio e'raka koayamea, Riosi
Riosiwari wa'a eratiamepua pu'kao, wa'a e'raka koayamea, ahpo e'rae
tatakoriamepua. Yooma aaata ki e'wiamea, Riosi Riosiwarie ahpo
inatarichi tuuyeniao, tatakoriniamepua.

15

Aamo piirechikamera kaawe eratemitiamua, ki aamo wa'apikamera

1 Teemea, pewatiame mochikameapa Riosichi paparakao, ki ikanati
taamochitia tiiame, enepatejeramete teemea, pu'ka weemera Eesusichi
paparakameopua. Teesa tiame masitepuapua pu'kao muuenati, ki
ikanati tamochi tiiame enepatenareka. 2 Yooma teemea taamo wah-
jachikamerao, aachin teeka ku'imichio ahpo kaawe teerewa Riosichio,
i'yameri teemea. 3 Riosie Weratiameai, ki ahpo ta'iria wichiya
i'yakamepua, Ehkoriami Iyoterichio wa'a chiiamekopa: “Yooma
aamo na'aretiameo, noochikamera saaetekamenia.” 4 Yooma puuu
Ehkoriami chaachapatiame Iyoterichio, taamowichio iyotetiamepua,
pukachi ne'netoka teetopuawichiopua, pewatiame nokisika Riosichi.
Pu'ka Ehkoriami Iyoterichi chiiai, taamo kaawe erapasimichiopua,
ahkasi asiyachisi Riosie Weratiameo, taamo puuyeka mochitoao.
5 Aamoonia, pu'ka Riosie aamo utewa ki'yaeo, aamo weemuwaeopua

tiameo, aamo ku'ijeraninia aamoo, kaawe ahpo nakika mochitomi-
chiopua, piiripichitia mochitoka Riosie Weratiamechiopua, Eesusikam-
era na'naritokaopua. 6 Wa'atia piiripichitia mochitosaa eemea Riosi-
chio, yoomahka piiripichitia, peenia tiiame nayewame enema eemea
Riosichio, taamo Paamira Eesusi Noonorachiopua.

Riosi kaaweruma tuuwewari ki i'isaeri ti'tijoechi nayewatunia

7 Pukaepa kaawe aamo uuka tetewipuapua, Riosie Weratiame aamo
uuka tetewachitia. Wa'a teeka aamo mochitosoopua, tísia kaawe
eratema eemea Riosio. 8 Eesusi Riosie Weratiamea, i'isaeri ti'tijoeri
tuuyemia eenakamepua, Riosi iintomo tuuria pichiwatamia, Riosi
i'isaeri ehkoriami noonoriwara, iintokemo tuuria. 9 Ihji Riosie Wera-
tiamea ki isaeri ti'tijoerichi eenakamepua tiameo, nane'remichiopua
pu'kaopua tiameo, ahpo tatakoririao cho'wepuamekopua, Eesusichi
paparasoo. Wa'a iintoketiaapua Eesusie Riosi e'rariaeo ki i'isaeri
ti'tijoeria, weruma kaawe e'rewa nayewamapua Riosio. Pukaepa
Eesusia ki i'isaeri ti'tijoeri eenakamepua, ahpo tewekachi kahtiame
Noonochi nayewemiapua, te'ta Ehkoriami Iyoterichio, chiiachitia:
Neeea aamo no'o Noonoo tewekachi kahtiameo,
ki i'isaeri ti'tijoerichio,
tísia kaaweruma aamo nayewamania;
weruma te'ta kaaweruma aamo wikatamania,
ki i'isaeri ti'tijoerichio.
10 Pirenachia Iyoterichio ki i'isaeri naewakaopua tiameo, chaanipua
tiame:
Eemea ki i'isaeri ti'tijoeria tiamea,
i'isaeri te'ta Riosichi paparakame ahjamao, peenia erakomeripua.
11 Pirenachi Iyoterichiopua tiameo, ki i'isaeri nayewakao, chaanipua
tiame:
Yomatiame ti'tijoeturi wehjoarichi mochikamea,
kaawerumako tuuka nayewamitiapua Riosio;
yoomachi weeechi mochikameapua Riosio,
te'ta weruma tiiame nayewamitiapua pu'kao.
12 Sewinachi ihji Ehkoriami Iyoterichiopua tiameo, Isaiatarua
wa'achi cheeriamepua, eee cheekao:
Isai naawaraa uuyameripua,
Isai tewaniame tetejimarisiwachio,
aaata naawameripua,
yomatiame wehjoarichio,
te'ta weruma yawichichitia yasipameri.
Waikao yomatiame weeechi mochikamea,
pukachi paparaka ahpo newipatepuame inatameripua,
ahpo tatakoriria cheriweka cho'wepuawichioopua.
13 Puuu Riosi aamo puuyetoka mochitoame ki'yamisi, aamo pee-
nia eratejeraninia iikachio, ta'iria yasimichiopua, aamo Eesusichi
ahjachi paparaka mochitoiopua. Riosi Riosiwaria i'wa weeechi aamo
mochikoiopua pehjio aamo ku'isiamepua, aamo ahjachi erakoka
puuyetomichiopua ahkasi aamo Noono tewekachi kahtiame ahjama,
aamo ohjoepachisiopua, ahkasi ki wahjiamesi.
14 Neee Paoroa wa'a mochikame no'o poponiwario pipiniwari
tiameo, ahsieme amochi e'ramenia, ka'karumache erakoamekoopa,

tísia machiyamekopua Riosichi simiyameo; eemea aamo wa'api pepe-
niame ahpo tuuyeka mochitopuameopua kaawe te'teretopuameopua
Riosichio, te'ta Riosi nakiyachitiao. 15 Nape neeea aamoo,
wa'a aamo te'teriameko e'raiopua wa'asio, nape ki natakepami-
chiopua aamoo, epeche ma'chiame iyotekamenia i'ka iyojurachio.
16 Neeea aamo ki i'isaeri ti'tijoewichio, Eesusie weratiamenia amochi
u'yepamichiopua Riosie kaaweruma tuuyewari aamo tuuyemichiopua.
Neeea pu'ka tuuyewari yooraka amochi yasitoamepua, pu'ka tuuye-
warichi aamo pichikeriaopua, taamo Noono tewekachi kahtiamechi
ma'chitasimichiopua, itapiti Riosiwichio kaawe e'rewa oowewarichi-
tia, taamo Noono Riosiwarie wa'api piipatetiame.
17 Aamoo Riosie Weratiamechi aamo e'enariopao, tísia kaawe e'rame
neeea, no'o tekipanaka ihsiriaopua amochio, tísia kaawe teereka itip-
imerikopua Riosichio. 18 Ki no'o yoorariakamera oijerawanariamenia,
ohso kaawe Riosie Weratiame iintoriakamera no'oe, oijerawamenia,
yooma pu'ka ki i'isaeri ti'tijoechio no'o iintoriaopua, nayeweriaopua
tiameo, Riosikamera e'wepuawichioo. 19 Neeea Eerusareni o'inia
ahkasi Iiririko weeechisi oikamepua, yooma ahsieme nayewesika
Riosie Weratiamechi simiyameo, yooma wa'amio Riosi Riosiwarie
Eesusichi oowe erapatekao, yooma Riosi chiiao ki maaenarie pichi-
watakao, yooma ihta kokoriame sautesiwae. 20 Wa'a siimo orapakania,
ki aaata naewaturiachi, Eesusichi naewaniameopua pehjio. Neeea
ki siminarekapua Eesusichi simiyame machitiachiopua wa'asio, ki
piirechi tekipanariachi ihsinariapa, eenechi aampachio. 21 No'o wa'a
nayewariaa, Ehkoriami Iyoterichio, eee chiiapua:
Pu'ka aaata ki nane'retiame pehjio, nayewapuamepua;
Pu'kao, ka'chitia taawechi ahpo nayeweretia pukachi simiyameo,
pahtepuamepua pukachi simiyame ahpo nayeweretio.

Paoroa Rooma muuwarichi siimo o'rani

22 Neeea pu'ka aaata Eesusi tewaniame ki machiwachi pehji oiyapa
nayewatukao, ka'chi iika siime teerekamenia aamo ne'nemiao, ki
ehpesi o'inia wa'a siimo e'raka weritoai. 23 Nape ehpeo yooma
kajukapania no'o tehkio, ki nakiwiamekapa wa'asi wahjachi ohjoriachi
naewatupuao, ehpeope siimo o'rane aamo ne'nemiao. 24 Wa'ami
u'matosimo o'rane Ehpanya simiyaio. Wa'a aamo mochikachi no'o
asisoopua, ta'iria naewapuawichiopua paikapi taaweoi, wa'a ikisao
Ehpanyami u'matomo e'ramenia, itapiti aamo ku'iwae. 25 Nape ehpeo-
nia pehjio, Eerusareni simiyamenia, itapiti ku'iwa i'yetoka Eerusareni
mochikame tísia tooremuame, Riosichi poponiwao, pipiniwaopua
tiamé, no'o oiriachi Riosichi poponiwa, toomi na'poaria i'yetoka. 26 Ihji
ku'iwa no'o i'toaa, yooma Eerusareni Eesusichi paparamewichiopua,
poponiwa pipiniwaopua tiame, wa'a Maseroniami Aakayaami tiame
mochikameo, ahpo kaawe e'rachi na'poasa uhjureria. 27 Puuua,
ahpo kaawe e'rachi ihkokekamepua pu'kao, kaawe noonoikamekopua
Eerusareni mochikameo, i'isaeri naewaturaeo, Riosi kaaweruma tu-
uyewari ahpo kipoteriopa, ahpo mochikachiami u'yepakao. 28 Neeea
Eerusareni toowesapa i'ka no'o i'yetoa ku'iwao, wa'a o'iniao Eh-
panyami siimania. Wa'ami simiyaio aamo ohjoekachi asisimania.
29 No'o wa'a Rooma aamo ohjoekachi asisoopa, tísia ahjachi e'ramenia
Riosie Weratiamechio, no'o ku'imerikopua apoeo, aachin cheeka

no'o nayewamichioopua Eerusareni Riosichi paparameo, aamo tísia
kaawe erakoka cheriwema ki'yao, yooma tísia kaawe noonoikamewi-
chioopua, ahpo ku'iwa uhjuretiao.
30 Riosichi poponiwao pipiniraopua tiameo, no'o neesetowa itajere-
nania Riosichio. Aamoo itanenania tiameo, no'o ahjama enepamichio
Riosi tehkiwachio, Riosie Weratiamechi mochitopuawichiopua, Riosi
Riosiwari nakiwarie taamo ki'yae. 31 No'owichioo, Riosichi itapuapua
tiame, pu'ka Uurea mochikame i'isaerio, ki Riosie Weratiame pa-
parameopua, ka'chi no'o yoramichiopua. Itapuapua Riosichio tiameo,
pu'ka ku'iwa no'o i'toao kaawe e'raka uupuaichiopua, Eerusareni
mochikameeo, poponiwao pipiniwaopua tiameo, Eesusichi paparaka
mochitoameo. 32 Itamitia tiame Riosio, kaawe e'raka no'o asimichio
aamo mochikachioi, kaawe e'raka no'o resipumichiopua wa'ao, wa'a
no'o enasoopua, kaawe erakoka pu'seriapuaichiopua wa'ao. 33 Ta'iria
mochijeraninia aamo iikachio, Riosichi kaawe erakokaopua aamo
tatakoriria cheriwekamekoopua. Wa'a teeresa naaju.

16

Pipiripi tuuwika teepoteniame

1 Aaata ooitiame Eewe tewaniamea, ku'we siminariamepua wa'a
aamo mochikachio. Puuu oowitiamea, kaaweruma piinirapua Riosi-
chio, tísia kaawe teeka tekipanakame, Senkeréa tiopachio. 2 Kaawe
uuka asitepuapua pu'kao, aamo mochikachi asisoo, te'ta Riosie Wer-
atiamechi paparamechitia. Kaawe ku'ipuapua pu'kao yooma ihta
nakiyae, ki ookapi ku'ikamekopua pu'kao, ahkasi no'ooiopua tiame.
3 No'o teepotekemitia wa'a mochikameo, Aakira, Pirihkaopua tiame
Aakira uupira wa'api, puuu na'paa, no'o ahjama tekipanakamepua,
no'oo Eesusi Riosie Weratiamechi simiyame masitioio. 4 Puuu
ookaa, tísia ahpo maaporichi te'teretokamepua no'owichioo. Pu'ka
noonoiria no'owichioo, cheriwema ki'yaninia pu'kao, yooma wa'ami
ki i'isaeri ti'tiopachi mochikameopua tiame, cheriwema ki'yamenia
tiame pu'kao. 5 No'o teepotekemitia tiame, Aakira, Pirihka ta'perachi
nanapawiame, Eesusichi paparame. Epeneto tewaniame teepotemi-
tia tiame, Aasia weeechi ohjoeme, puuupua pahchakamera pa-
parakame Eesusichio. 6 Maaria teepotemitia tiame, aamowichioo tísia
tekipanakame. 7 Teepotemitia tiame Aanroniko, Uunia tewaniame
tiame, puuu na'pa no'o perekarichi kahtioio, no'o ahjama mochiriame.
Puuua, weeweruma ti'tijoepua Riosie Weratiamechio, ke'chu no'o
Eesusichi paparoio, Eesusichi paparakame.
8 Naati teepotemitiapua tiameo, Aampiasi tewaniame, no'o Paamira
Eesusichio, ki teesa nakiwame. 9 Uruwano teepotemitia tiame, puuua
taamo ahjamao, Eesusi Riosie Weratiamechi tekipanakame. Ehtaki
tewaniame teepotemitia tiamée, no'o aaata tísia kaawe e'ria. 10 Aapere
teepotemitia tiame, tísia oowe e'riame tetewiniame Riosie Werati-
amechio. Teepotepuapua tiameo, Arihtóuro ta'perachi mochikame.
11 No'o teepotekemitia Erorioni tiame, no'o weewachi ohjoeme ti-
joe. Teepotepuapua tiameo, Naasiso ta'perachi tetejimara, Eesusi
Paamirachi paparame tiame. 12 Naati teepotemitia tiame, Tirijena
tewaniame, wa'a ikisa Tirijosa, na'pa puuua, Riosie Weratiamechi
tekipanakame. Teepotemitia tiame Peresira, piirechi ooitiame tísia

tekipanakame Eesusi Riosie Weratiame Paamirachio. 13 Teepotemitia
tiame Ruujo, weruma paparame Riosie Weratiamechi. Pu'ka Ruujo
yeeyeraoi teepotemitia tiame, pu'kaonia no'o yeeyechitia tetewa.
14 Yooma i'ka teepotepuapua tiame: Asinkirito, Perekoni, Erema,
Paratowa, Ereme, yooma Eesusichi poponiwa tiame, wa'a ahjama
mochikame. 15 Yooma i'ka teepotemitia tiame: Iiroroko, Uuria, Neereo
tiame piinirama, wa'a ikisa Oorimpa, yooma wa'a mochikame tiame
ahjama, Eesusichi paparakame.

16 Teepotaio, kaawe ahpo uuka teepotepuapua. Yoomahka i'wa
tiopachi Eesusichi paparameai, yooma aamo teepotenapua tiame.

17 Kaawe aamo inatepuapua, ki aaata sewina aamo erapatemi-
chiopua no'o aamo masiteriao. Ka'te keepumitia pu'kao, seesenu
masitiamepua ki ka'karuma. 18 Puuua ahpoche ikotua nokayamepua,
ki Riosie Weratiamechi nayewaniame. Ki te'ta pepeniameopua
Eesusichi simiyameo, peenia chaachapaka masiteka wihkuiamepua.
19 Aamo Riosichi kaawe te'tereka mochitoao, ahkaoi yomachiami
nane'reniame eemea. Wa'a aamo te'teriopa neeea tísia kaawe
e'ramepua. Neeea aamoo, wa'api aamo te'teretojerame neeea, tísia
aamo kaawe inatetoka ki aamo ruhjipuawichiopua ki ka'karumachio.
20 Wa'a aamo te'teretosoopua Riosichio, Riosia Satanasio, aamo taarae
tekeka weripateka, newitotemapua. Yooma aamoo, Apoe Riosie
Weratiame aamo ku'ijeraninia, aamo ta'iria mochitomichiopua.

21 Wa'ami teepotenapua tiameo, Timoteo no'o ahjama tekipaname.
Aamo teepotenapua tiameo, wahjachi no'o weewachi ti'tijoe: Ruusio,
Aasoni, Sosipate tewaniame tiame.

22 Teresio tewaniameai, i'ka iyojura no'o iyoteteriaai, taamo Paamira
Eesusie aamo teepotenapua.

23 Aamo teepotenachi Aakayoai, pu'ka ta'perachi kahtiamekane
ehpeo, ahpo ta'perachi asikoame che'repatiamekapu puuua, aaata
Riosichi paparame i'wa asipuameo. Aamo teepotena tiame Eerahto,
i'wa mochiwachi toomi koparoari katewetoame. Aamo teepotenapua
tiame Kuarató, Riosichiopua, taamo pooniwachitia tiiáme.

24 Ehpeonia taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameoo, ki nu'uti
kaawerumari aamo teewejeraninia.

Riosi kaawerumataka nayeweniame

25 Neeea taamo Noono tewekachi kahtiameo, tísia kaawe
e'riamepua, aamoo utewaeme aamo teetotiopua Eesusi Riosie
Weratiamechi simiyame masiteniamechio; pu'ka Eesusichi simiyameo,
ehkoriami mochiriameopua, ki tetewiriaopua pehjio, 26 pu'ka
ehkoriami mochiriame ki tetewiriao, taamoo ehpiami taawechi
tetewika mochitoao, Riosie taamo tetewitetiapa. Ehpeo puuu Riosi
ki wahjika kahtiamea, ahpo Taanachi paparamichio paajutenapua,
yomatiame wehjoarichi mochikameopua. Wa'a cheekame taamo
Noono tewekachi kahtiamea ahpo ehkoriami na'nayewaturachi
nayewaka iyotetekao ahpo Ehkoriami Iyotaperichio.

27 Pu'ka taamo Noono tewekachi kahtiameo, ahpoche te'ta pee-
newariekameo, yomatiame i'ka wa'a iintokamekopapua ahpo Taana
Eesusi Riosie Weratiamechio, ki nu'uti iyoriwa teerepuamepua, ahkasi
ki wahjiamesi wa'a te'teretoka.

Wa'asi kajuyamenia i'ka iyotaperio. Cheriwema ehpeo no'o keepuri-awichioo.

Pahcha Simiyame
Koorintio
Iyojura

Teepotari

1 Kúíraa, aamo Koorintio mochikame Riosichi poponiwa pipiniwa
tiame. Paoro neeea yooma aamo teepotiamea, wa'a Koorintio
tiopachi te'teretoameopua. Ka'karuma mochikare eemea. Teemea
yooma i'wa mochikamea, ka'karuma mochiwipua. Neee Paoroa,
te'pa kahtiame No'no e'rarie, weratiame neeea, Eesusi ahpo Taanachi
simiyame nayewamichiopua. 2 Pukaepa neeea, Sohtene iyoteraeo, i'ka
iyotesa aamo uhjuramepua yooma aamo Koorintio mochikameopua
wa'a tiopachio, te'ta Riosie Weratiame iintoriae piipakameo, Riosia
aamo ahpo mochiwari iintapariao, ka'karuma apochi mochimichio
paaekamepua, yooma aaata wahjachi mochiwarioiopua tiame, ahpo
Taana Eesusichi paparakameopua. 3 Neeea yooma amochio, taamo
Noono tewekachi kahtiameo, Eesusi apoe Weerariaopua tiameo, tísia
te'ta kaawerumari amochi teerejeraninia.

Ka'karuma te'terewa Riosichi

4 Neeea tísia cheriwema ki'yaka yasitoamenia Riosio, Apoe taamo
Noonoo tísia kaawe iintoriopua amochio, aamoo tísia papararíopa
Riosi Taanachiopua, Riosie Weratiamechiopua. 5 Pukaepa taamo
Noono tewekachi kahtiamea, tísia pahtewa ki'yakamepua amochio,
ma'chiame masitemichiopua ahpo tuuyewario, muuwaeme aamo
aaataopua, ye'kari aamo ki'yakamepua tiameo, aamoe wa'api ahjae
pepenika ahpo ku'itopuawichiopua tiopachio, tiopachi te'teriameo.
6 Puuu Riosie aamo kiaretia no'o aamo masiteria Eesusichi simiyamea,
amochi ikikamepua. 7 Wa'a te'teretosa eemea yooma ihta aamo
ku'isiwaopua nakiwaeo, ahsieme teeretoma eemea aamo yekiyao,
Eesusi enamia puuyeka mochitokaopua, apoe Riosie Weratiameopua.
8 Wa'a teetoka aamo mochitoipua Riosia, aamo piipateka neesetomeri
puuua, aamo ka'karuma piipakame mochitomichiopua, ki aaata aamo
ki kaawe iintorio tuumichiopua, Eesusi Riosie Weratiame enasoopua
i'ka weeechio. 9 Riosia pichiwa neesetomeri puuua, Riosia kiisi wa'atia
itipiamepua ahpo chiiao, apoe iintokamekapaopua aamo paaekao,
pirena mochitopuawichiopua ahpo Taanachio, Riosie Weratiame
taamo Paamirachio.

Tiopachio poanatuniame

10 Neeea aamo no'o Riosichi poponiwa pipiniwaopua tiameo, neeea
Riosie Weratiamee naewamea, pirena piiripichitia aamo inataka
mochitojeraninia, kihta amochi nekakoka. Ohso kaawe pirena,
Riosichiche kaawe inataka mochitopuapua, kaawe ahpo uuka, napati
wa'achitia Eesusichi paparakaopua. Ka'te aamo pirenatuka poanatu-
mitiapua, ki napati aamo ahpo wa'achitia inatakao. 11 Neeea Kooe
tewaniame ta'perachi mochikameeo, aamo nekakoka mochitoameko
tuuyetiamenia, ki napati wa'achitia inataka mochitoamekoo. 12 Eemea
poanatunariao, chaachapatapua: “Neeea, Paoro na'naritoamenia”;

ookapi wahjachia chaachapatapua: “Aaporokamera na'naritoamenia”;
wahjachia chaachapatapua tiameo: “Seeja na'naritoamenia”; aaata
wahjachia chaachapatapua tiame: “Neeea Eesusi Riosie Weratiame-
rakamera na'naritoamenia.” 13 ¿Te'ta Riosie Weratiame weere-
waa, chi'wapamekonapua? ¿Paorokosanapu kurusichi mukukamea
aamowichioo? ¿Paorochi paparakapa paatotiamekosa eemea naaju?
14 Kaawechupena neeea aamoo, ki aamo paatokamepua aaataoi.
Neeea naatiche paatokamepua, Kirihpo tewaniameche, wa'a ikisa
Kaayo tewaniameche tiame. 15 Pu'kache paatokame neeea, ki aaata
noochi paparopa paatorio tuupuaichiopua. 16 Pichiwa paatokamenia
tiameo, nape Ehtejana ta'perachiche. Wa'asi waanamio, ki aaata
nane'renane no'o paatoriao. 17 Apoe Riosie Weratiamea, ki no'o
paatomichio uhjurakamepua. Neeea, Riosi ka'karumache nayewa-
tumiache uhjuratiamenia, nape ma'chiame nayewaka ki te'ta peeni-
amechitia, ki te'ta machiwari iinuemechitiaopua tiame, ma'chiame
pahtemichiopua ti'tijoerio, Riosie Weratiame kurusichi mukuriao,
ahpo newipatepuawichio mukuriamekopua.

Riosi te'ta peenewari ahpo Taanachi tetewiteria

18 Eesusi kurusichi mukukame nayewatuwa ki pichikiamea,
a'achepori tiame tetewamea pu'kao, kiisi kaawe te'teriamepua Riosi-
chio. Wa'a te'tiamekapa puuua, Riosi te'ta kokosarichi ruhjimeri
puuua. Nape teemea taamowichio Eesusi iintorio erakoameopua, Riosi
utewarie newipatepuamepua, apoeche iinuekapapua ahpo utewari
wa'a iintomiaopua. 19 Riosia Ehkoriami Iyoterichio cheekamepua:
Pepeniwari ti'tijoeriopua,
kihta nateyame iintamania pu'kao, pu'ka pepeniwarirao.
Ti'tijoeri te'ta pahtewaopua,
kihtawichio kaawekame iintamania pu'kao,
ki ahjae noochi kaawe te'terepuawichiopua.
20 Wa'a teesoo ti'tijoeri te'ta pepeniwariraa, ¿ihtana nateka itip-
itanapua? Aaata te'ta pahtiameai, ¿ihtanana nateka itipitanapua
Riosiwichioo, ahpo te'ta pahtewarieopua? Riosia pu'ka ti'tijoeri te'ta
pepenewario, pahtewariopua tiameo, ki ijinatarichitia tetewamepua
pu'kao, pu'kao kihta nateyamekopua pukaeo, pu'ka ti'tijoeri tatakoriria
cheriwepuawichioo. 21 Riosia te'ta inatamekapaopua, ki toarepua
pu'ka ti'tijoeri apochi kaawe te'terepuawichioo, ahpo erakorieopua.
Ohso kaawe ahpo kaaweruma tuuyewarie kaawe te'terejerakamepua
ti'tijoerio, kihta nateyachipua, apochiche pichikesochepua Riosichio.
Nape ki ookapi ti'tijoeria, ki inatamechitia tetewarepua pu'ka Riosi
e'rariao, Riosi Taanarachi simiyameopua, Eesusichi.
22 Uurio ti'tijoeria, Riosi peenia ihsiwache tetewinariamepua, pukae
ahpo pichiwatamichiopua Eesusio, pichiwa Riosichi eenakamekopua.
Ri'rieko ti'tijoeria ahpo te'ta pepenewachi nane'renariamepua Eesusio,
pichiwa Riosichi o'inia eenakamekoopua. 23 Nape teemea Eesusi
Riosie Weratiameo, te'ta Riosichi eenameko tuuyamepua, pu'ka Eesu-
sio taamo nehpupariwichio kurusichi mukukamekoopapua pu'kao.
Muuwaeme i'isaeri ti'tijoeria, ahpo tísia na'aretiachitia tetewamepua
Eesusi kurusichi meritiameo, ki pahteriamekapapua ehkoriami iy-
oterio mukimio Riosie Weratiameo. Muuwaeme ri'rieko ti'tijoeria
Eesusi iintoriao, itapiti ki inataka inataniamechitia tetewamepua

pu'kao. 24 Nape aaata isaeri ti'tijoeria, rieko ti'tijoeria tiameo,
Riosi paajutewa apochi uukamea, Eesusi iintoriae ahpo tatako-
riria cheriwepuae, te'ta utewarieme tetewakamepua Riosio, pu'kao
tiameo, te'ta tísia peenewari iinuekamekopua pu'kao. 25 Ti'tijoeri
ki inatarichitia tetewaniamea Riosi iintoriao, ohsotia epeche tísia
peeneka iintotiame machenakame puuua, ki yomatiame ti'tijoeri
pepenewarichitiao; Riosio ki maaewari e'reniame utewario, epeche
tísia utewariekaitepua, ki ti'tijoeri utewarichitia. 26 Wa'a tiiachipao
eemea, ka'chi erakomitiapua, kihta pepeniamekaiopua, kihta te'ta
machiwari iinuekaio, kihta weruma teerewaemekaio, ki weruma
te'tereka ti'tijoetukamekai. Riosi paaewachi enaniamea, kihta
nakiyamepua yooma wa'a tiiameo. 27 Riosia taamo ahjachi pichik-
erioiopua, ki taamo weruma te'terewa ne'neka uukamepua, a'chi
tiiameoi taamo uukamepua, kihta machiyameoi. Riosia wa'a iin-
torepua taamo uukao, te'ta machiyame ti'tijoeriopua suuwe erapami-
chiopua, pu'ka aapoe ahpo inatarieo, kihtawichio kaawe eneriopua
ahpo Riosie uupuameopua. Pu'ka te'ta weruma te'tiame suuwe
erapamichioopua, ki weruma te'tiameraa uurepua, apochi ahjachi
pichikekameopua, wa'a teekaopua weeweruma te'tiameopua, kihta
nateyame ahpo nane'remichiopua ahpo Riosie uupuameo. 28 Riosia
ihpapaka tetewiniakamera apochi uukamepua, kihta nateyamechitia
tetewiniame ti'tijoeri, pu'ka te'ta nateyamechitia ti'tijoerio, kihta
nateyame enepamichio, apochi uupuameopua. 29 Wa'a tiiachio
aaataai ki enamete Riosichio, ahpo kaaweruma tiiae kaawe eratemia
Riosio, ahpo kaawe uupuawichioopua. 30 Riosia aamoo, te'ta ahpo
peenewae ahpo Taanachi iintapakamepua, ahpo Taana Weerariachi
taamo te'teremichiopua, pukae taamoo, te'ta piipakame itipimichiopua
tatakoririao, ahpowichio taamo poanatakapapua, taamo pejana
natetekao. 31 Pukaepa: “Aaata ahpo oijeranariamea, Riosichikamera
aamo oijerapuapua, pu'ka Riosi iintoriawichioopua aamowichioo”,
wa'a chiiame Ehkoriami Iyoterichio.

2

Riosie Weratiame kurusichi meritiame nayewatuwa

1 Pukeri amochi eenakai neeea, kihta te'ta machiyamechitia aamo
nayeweka eenakamenia Riosi tuuyewario, ki aamo eerina erakomi-
chiopua aamo no'o pahtemichioo, Riosio te'ta ahpo peenewae iintomia
inatariaopua. 2 Neeea ohso kaawe, tesiwa teeka aamo nayewekame
neeea, kiisi tehki e'raka pahtemichiopua aamoo, i'ka Riosie Werati-
amechi simiyameopua. Neeea i'ka Eesusiche aamo pejana meriretia
kurusichi, nayewakame neeea, kihta seenu itapiti nayewakamenia
pehjio. 3 Neeea ki nu'uti chachapia ihsika aamo nayewekamepua,
majawia e'raka. 4 Aamo Riosichi e'enamichio nayewekaio, ki te'ta
peeneka machiyamechitia aamo nayewekamenia, aamo oowe era-
pamichioopua, Riosichi e'enapuao. 5 Wa'a iintokame neeea, pu'ka
aamo Riosichi ahjachi erakoao, ki ti'tijoeri pepeniwari machiwarachi
eenakame enemichiopua, pu'ka peenewario, ohso kaawe Riosi ute-
warichikamera eenakame enemichiopua.

Riosia Riosiwarie ahpo machitenapua

6 Nape epeche machiyameopua Riosichi simiyameo, wa'achitia
epeche machiwamee, nayewiame teemea pu'kao, nape ki ti'tijoeri
ma'machiwarichi eename, ki aaata machiwari i'ka weeechi te'ta
ya'yawichichi eenameoiopua, ki yooma taawechi yawichituka mochi-
toamechiopua. 7 Taamo te'ta pepenewa machiwari nayewaa, Riosichi
eenamepua, apoe Riosikamera taamo masiteria, apoe taamo Noono.
Puuu te'ta machiwaria, taamo Noono iintomo e'raria nayewame
teemea, ahkasi ehpesiamiopua noriwi teereria, taamowichio iinto-
miaopua tisiwá peenia tiiame. 8 Nape aaataai ki pahterepua Riosi
iintomiao, waika taawechiami pa'pamiratuamea, pu'ka Riosi iinto-
mia pahtekame enesaa, ki merimiipua taamo te'ta weruma tiiame
Paamirao, te'ta peenia tiiame teerewaemeopua. 9 Ehkoriami Iyoteria
chiiamepua:
Riosia yooma ahpokamera nakika mochikameopua,
aaataai ki nane'riamepua Riosio,
ihtanakoopua ahpowichio iintomia katewetiame iinuekao,
aaataeoi ki inamuniamepua,
Riosi iintomo e'rariao,
teesaoi ki inatamepua aaataai,
Riosi iintomo e'rariao.
10 Pu'ka Riosi noriwi teereriachi simiyame, pu'ka taamo tetewiteme
Riosia ahpo Riosiwarieo, taamoo aamo masitemichiopua. Puuu Riosi
Riosiwarikamera nane'riamekapao, ahkasi yooma Riosi inatao.
11 ¿Aatanakamera taamo nane'retapu inatao, ki teemeche wa'api?
Wa'achi tiame Riosiai apochio, apoeche nane'riamepua apochio,
apoeche ahpo Riosiwarira. 12 Teemea, Riosi Riosiwari kiatiamepua, ki
i'ka weeechi mochikame inatachitia. Riosia tamochi yahchakamepua
ahpo Riosiwario, yooma pu'ka itapiti taamo ki'yariaopua pukae
nane'remichiopua, kaawe taamo teetopuao, apoe taamo e'reriachitia.
13 Ki taamoe wa'api taamo inatae aamo nayewiame teemea, Riosi
Riosiwari ku'iwa inatarie aamo nayewiame teemea, Riosichi simiyame
masiteka, Riosi Riosiwarichi machename naera.
14 Nape ki Riosi Riosiwari apochi yahchamea, ki te'ta pahteka
inamuamepua ihtaoi Riosichi simiyameo, ki inataniame maayameka-
papua pu'kao. Ki kajuyamepua Riosichi simiyame pahtekao, Riosi
Riosiwari ku'iwa nakiyamekapapua, te'ta kaawe pahtemichioopua
pu'kao. 15 Riosi Riosiwari iinuemea apochio, pukae iinuemepua
apochio ahjae i'yemiaopua pahtewario, ahkasi tísia tehkitiameoipua
newitoka Riosichi simiyame; ¿aatanana ki kaawe tiio tuutarepua te'ta
Riosi Riosiwario? 16 ¿“Aatanana ahsepari pahtetapua Riosi inatao?
¿Aatana masitetapua Riosio”?, wa'a cheeka iinatukiame Ehkoriami
Iyoterichio. Nape wa'a tiioi teemea, tamochi iinueme teemea, Riosi
Riosiwari inatariopua, Riosie Weratiame inatao.

3

Paoro Riosie Weratiamechi tehkira

1 Neeea poponi pipini tiame, wa'ami u'matoaionia, ki aamo
Riosi Riosiwari iinuemechitia naewekamenia aamoo, aamoo oow-
era tijoechitia inatamekopua pehjio. Ohso kaawe nu'nuntichitia
aamo masitekamenia Riosi Weratiamechi simiyameo. 2 Neeea
aamo masitekao, kohja koaya koi'tekameka iintokamenia, aamoo

ki ko'kome tiiamekopaopua, pa'pamura koayao, we'wemerakapa pe-
hjio eemea Riosichio. 3 Waika taawechio aamoo ikotuwa erakoka
mochikoio, aamo ahpo nekumeka mochikoiopua tiameo, ki Riosi
Riosiwarira iinuemekapa wa'a nokariame eemea, oowera ki Riosichi
te'teriamechitia te'tereriai eemea. 4 Iiweta aaata eemea, chaachapaka
mochisaa: “Paorokamera na'naritoame neeea”, piirea cheesaa: “Aa-
poro na'naritoame neeea”, ¿ki oowera ti'tijoerichitia chaachapanikosa
eemea?

5 ¿Aatanana neee Paoroa? ¿Aatanana Aaporoaio? Teemea, oowera
Riosie ajawatiamepua, pu'ka aaatae Eesusichi aamo papararіachie,
Apoe Paamirachi. 6 Neeea Riosi naawesario, oowera echakamepua
pu'kao; Aaporoa no'o echariao, neerotoekamepua pu'kao, nape
weripatekao, Riosi iintokamepua pu'kao. 7 Wa'atiachio echayamea,
nerotowiamea tiameo, ki te'ta ihsiame puuua, Riosikamera te'ta
ihsiamepua yaupatekao, weripatekaopua tiameo. 8 Echayamea neero-
toyamea tiame, ahpo wa'achitia nateyatamepua Riosichio, Riosi tehki-
wachi tekipanamekapa. Yooma aaata tekipanamea, yooma pipiripi
natetepuamepua Riosieo, ahpo kehkisa tekipanariao. 9 Teemea Riosi
tekipanakiamepua, Riosi tehki yoorame; eeme Riosi keepuamea,
waasapua, taamoo Riosi chiia echayachi.

Eeme Riosi chiia uukamea tiameo, Riosi kariwara enepakamepua,
ki pusie teteiwame. 10 Neeea pu'ka kaario, Riosie uhjura-
tiamenia, pu'ka kaari nawatera o'inemichiopua. Aaata wah-
jachi tekipanamea, pu'ka Riosi kaari nawatera no'o o'ineriachi,
nokayamepua werisipukao. Nape pu'kachepa, puuu no'o nawateriachi
simitiamea Riosi karitekewachio, te'ta kaawe inataka simitemetepua,
ki sewina tiiame iintopuawichiopua, aachin tiame Riosi weranare-
riaopua. 11 Puuu Riosi kaari nawaterachi no'o yahchariaopua,
aaataai ki ko'rinametepua pu'kao, piirechi epeche kaaweruma nawa-
tera o'inemiaopua wa'ao, ki'tiopa epeche kaaweruma nawateraopua
wa'asio, ki Riosie Weratiamechitiaopua. 12 Aaata pu'ka Riosi kaari
nawaterachi karitakamea, naatieoi karitakamea, apoche o'roeoi,
apoche tataparasieoiopua, te'ta tehte tísia nateyameeoipua peenia
tiame, yooma puuua, anachameripua ahpo kosipuachi taawechio.
Nape itapiti ki tehpe e'ramee Riosi kaarira karitekamea, itapiti
ma'reeoi, tahku saawara chuhcheka mo'enekaoipua, oowera paaaoi
chuhcheka mo'yejoyekaoi, kiisi kaawe siimeripua Riosie ahpo katewe-
niachiopua taawechio, yooma tajenamerikapa puuua, Riosie katewe-
richio, na'ie tajenakamechitia. 13 Puuua Riosi kateweri taawechio, yoom-
ahka chaachapameripua, aachin noonowiria ahpo tekipanariaopua
Riosi tioparachio, ihtanae teetoka werasiriaepua pu'kao. Puuu itae
Riosi tiopara ahjae neteniamea, taamo Riosichi simiyame taamo
masiteniamepua, ti'tijoeopua ooweruopua tiamé. Yooma taamo
masiteriaa, Riosi katewia na'ichi, u'matokameka ikimeripua, Riosio
wa'a iintoka ne'nemerikopua, aachin tiamera tehpe e'ramekopua.
14 Wa'a na'ichi u'matoka ki tajakame ahpo Riosiwichio iintoriao,
kaawe iintokame tewapuamepua Riosieo, te'ta yorapuame puuua
Riosieo. 15 Nape ki kaaweruma machenasoopua ahpo iintoriaopua
Riosiwichioo, kiisi kaawe yorapuamepua Riosieo, yooma wekatemeri
puuua ahpo kaawe yorapuao. Nape puuua kihta kiatiaio ahpo kiapo

tuutiameopua, Riosi ahjama yasimeripua, nape ki yooma ahpo kiapo
tuutiame teereweka.
16 ¿Ki nane'riame eemea aamoo, Riosi kariwaraka te'teriamekopua,
amochi kahtiamekoopua Riosio, ahpo Riosiwarie? 17 Riosi kariwara-
chio, ki nu'uti iyoriniamepua. Pukaepa aaataoi Riosi kariwao, kiisi
iyoriniame iintosoopua, tísia kokosa saaetemeri Riosia.
18 Ka'te aamo wisikuemua, noriwi aamo ki aaata tetewachi na'ara
ihsikao, ki aamo na'ara ikimio e'rakaopua. Wa'a erakoame ti'tijoeria,
ki Riosichi ahjama te'tiamepua, wa'a iintonaresaa aaataa, ahpo wa'api
wisikuamepua. Te'ta peenewa machiyame enenariamea, toimetepua
wa'a eraniameo. 19 Puuu wa'a eraniame machiwaria, ki inatani-
amepua Riosiwichioo. Wa'a teeka inataka naewaniameo, Ehkoriami
Iyoterichio chaanipua: “Riosia te'ta ahpo pepenia erakoameo, noriwi
ki kaawe nokaka Riosie ki ahpo kokosapuame erakoameo, ahpo
wa'api wipicharichi ruhjitiai nokayamepua.” 20 Pirenachi Iyoterichio,
chaanipua tiameo: “Apoe te'ta Paamiraa, nane'riamepua yooma
ti'tijoeri inatao, yooma pu'ka oowera ti'tijoerichitia inatao, ki iji-
natari tetewamekopua pu'kao.” 21 Pukachipa ki aaata ahpo oisa
e'remetepua, aaata paikapi apochi poanataka i'tonarekaopua, wa'a
tiiame inataniamea, ti'tijoeche inata puuua, ki Riosi. Yoomahka teeme
Riosichi simiyame nayewatuamea, napati teeme wa'achitia kekechuma
tiiaremichio ajawatiamepua Riosieo, napati taamo ku'itomichiopua
aamo masitekao, yooma Riosi chiiao, kaawe pahteka inamumi-
chiopua. 22 Yooma teemea no'ochitiao, Aaporochitiao, Peerochitiaopua
tiameo, wa'achitia i'ka wa'a chiiame, nayewiamepua: i'ka wehjoarichi
simiyame ikiniameo, ahjarichi simiyame nayewaniameo, wahji-
paniamechi simiyame nayewaniameo, ehpe taawechi teetoamechi
simiyame nayewaniame, wahka ihtoriachi ikipuamechi simiyame
nayewaniame tiame. Yooma ikachi simiyame taamo aamo nayewesiaa,
aamowichio kaawe teeremichio puuua. 23 Pu'ka wa'a teetoame neeea
amochio, aamoo Riosie Weratiamechi enepariopa. Ehpeo eemea,
Riosie Weratiame ijinuwarapua, Riosie Weratiamea, Riosichi eename.

4

Eesusie ajawatiame tehkiwara

1 Pukaepa eeme Koorintio mochikamea, oowera Riosie Weratiame
ku'yamechitia, taamo tetewimete eemea, i'ka ehkoriami Riosi iintomo
e'raria, taamo masiteka nokisiameo, pu'ka Riosi noriwi teerewe-
riaopua pukeri o'iniao i'ka weee yasipoio. 2 Aaata ihtaoi neesetowe-
tiamea, iyorika neesetometepua ahpo neesetoretiao, kiisi se'wi teetoka.
3 Nape aaata no'o tehkiwa ki kaawe no'o neesetoame teewasoo, kihta
a'chi e'ramenia wa'a chaanetiaio. Nooeoi ki nooe wa'api no'o kaawe-
tame tiiapaopua, no'o tehki yoorariaopua Riosiwichioo. 4 Neeea no'o
tehkiwa kaawe neesetoa e'raio, seenekachioi ki kaawe teetokameoinia
itachioo. Nape Riosi cheemapua ki kaawe no'o iintorioo. 5 Pukaepa
eemea ki ikanati na'ara chaachapamete aaataoio, puuyepuapua pehjio
ohso kaaweo, ahkasi Apoe Paamira Eesusi eenachisiopua, yooma aaata
tijoe noriwi teereriaopua ma'chitapuachiopua. Waika ihtori taawechi
Eesusia, yooma ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ma'chitamapua pu'kao,
ka'karuma inatari yoorarioopua ki ka'karuma inatari yoorariaoiopua.

Waikao Riosia pu'ka ihta inataria taamo ne'nesapaopua, taamo pipiripichio, apoe chanimapua waikao taamoo, kaawe iintorioo ki kaawe taamo iintoriooiopua.

6 Pukaepa eemea no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, pu'ka aamo no'o masitewakamera na'naritonareriao, Aaporo masitewaoi na'naritonareriao, kiisi kaaweko aamo tuuyamenia Riosiwichioo. Taamo Noono tewekachi kahtiame chiia na'naritopuapua ohso kaawe, pu'kakamera masitia pepenipasika, Apoe tewekachi taamo Noono cheeria, Ehkoriami Iyoterichio. Apoe taamo Noono tewekachi kahtiamea, aaataoi ki ipaka tetewijeranipua, aaatao te'ta kaawerumachitia tetewikao. 7 ¿Aatanana muuua ki aaatae aamo masitetiame eramichioo? ¿Ihtanakosa te'ta penipakamemua ki aaata masitetiameeo? Aaatae kiatiame enesaamua aamo penipario, ¿achini iikai aamo oisa e'ramemua, amoe wa'api ki aaatae penipakamechitia?

8 Muuwaeme eeme Koorintioa, yooma aamo nakiyaeopua, pochipakame eemeapa wa'asio, paarasateka mochikame eemeapa wa'asio. Ehpeo eemea te'ta yawichika te'teriapao, kihta nakiyame eemea taamoeo, Riosichi simiyame nayewaniameopua. Puuu aamo te'ta yawichika te'terewao, ¡tísia kaawe enemiipua, te'pa tewekachi Riosi ye'karichi enesoo, wa'achi mochimii teemeai waikao aamo ahjamao, Riosi ye'karichio! 9 Teeme Riosie ajawatiamea, te'ta aiwarichi taamo toatiame maaenania, wahjiparichi uhjuratiameka teeka, ki aamochitia ta'iria mochikamechitia. Teemea yooma ti'tijoerio, tamochi ne'niame saaena teemea, ahkasioi Riosi ku'iwarioiopua tiame, tewekachio. 10 Teemea Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuamekapao, ki ijinatamechitia tetewiniame Koorintio mochikame ki Riosichi paparameeo, nape aamoo tísia paarasarichi inataka mochitoameo, tísia peenewari machiyamechitia tetewiniamepua pukaeo. Teemea kihta paarasariekapao, kihta pepeniamechitia tetewiniame teemea paarasari na'poamichioo, nape eemea tísia pepeniamechitia tetewiniamepua pu'kawichioo. Teemea ipaka tetewiniamepua, aamoo tísia iyorika tetewinioiopua. 11 Teemea ahkasi ehpeoi wa'api teetoame teemea tísia aiwakao, toore aiwasikaopua, parae aiwasikaopua tiame, wa'wakiraoi ka'karame wakiraeka, taamo wepiwa aiwasikaopua tiame, kaarioi ki iinueme teemea. 12 Taamo ko'komiao, tamoe tekipanaka koayamepua tiameo. Na'aretiai teemea, ka'karuma nayewaka nehjiame teemea. Na'ara yoojoratiaio, oowera anachame teemea, kihta iintoka. 13 Taamo aaata ki kaawe chaanesooio, kaaweruma nayeweka nehjiame teemea pu'kao, kaawe e'reka kateweka pu'ka ahjamao. Teemea, kasarachitia tetewiniamepua. Teemea, ti'tijoeri ohchorewachitia teeweniamepua, kihta kaawewichiokamechitia. Wa'a teeka tetewiniame teemea, ahkasi ehpe taawechiamisio.

14 Neeea i'ka aamo cheeka iyotiao, ki no'o tesiwe e'repuawichio chaaninia, ohso kaawe aamo tuuyeka chaaninia, no'oo aamoo, no'o tatanachitia nakiyapa. 15 Eemea wa'a Koorintio mochikamea, ahkasioi piire miiri ma'masitari iinueme enetariareoipua, nape te'ta aamo noonoka e'rame masitaria, neeechepua. Neeea, aamo noonoka iintokamepua, Riosi newiparichi u'pakao, Riosie Weratiamechi simiyame

amochi i'yetokaopua aamo masitemia, Eesusichi paparame enepamichiopua. 16 Pukaepa neeea aamoo, no'o teetoachitia mochijeraninia.
17 Pukaepa wa'ami aamo uhjurekania Timoteoo, taamo Paamirachi te'terewachiopua pu'kao, no'o taanachitia tetewame, te'ta tísia nakiyamekapania pu'kao. Puuu ihsimapua eenechi aamo inatepatekaopua, no'oo aachin teetoamekopua Riosichio, Eesusichi te'ta paparapa neeea, yooma ti'tiopachiami masitesikaopua. 18 Aaata wa'a aamo mochikachi mochikamea, aapoeche te'ta masitari ahpo maayamekatapua, ahpokamera weruma erakokaopua Puuu wa'a erakoamea, ki wa'a no'o enamio maayamepua terimiao, 19 nape neeea wa'a eranioio, ku'we wa'a enamitepua, no'o Noono te'pa kahtiame wa'a erasoo. Waika wa'a enasaonia, iinatukemania pu'kao, ahpo weruma erakoameopua, ihtana utewarichi wa'a nokayamekopua, pu'ka kiisi kaawe nokiwame masitekaopua. 20 Nape aaata te'ta Riosi ye'karichi te'teretoamea, ka'chitia wa'a tiame masitemii puuua, ohso kaawe Riosi te'ta nakiya aamo masitemii puuua, aamo te'teretojeraopua Riosi ku'iwarieopua utewarie. 21 ¿Aachin teeremia no'o enajerame eemea wa'ao, aamo kaawe e'reka no'o asiwa, aamokosa no'oo, te'ta utewaeme aamo terimia?

5

Suwepori nokiwa peereitari

1 Wa'a eemeai pichiwa ki nu'uti suwepori ihsiame aaata inamukame neeea, ahkasioi ahpo noono uupirao, uupiemekatapua. Pu'ka wa'a tiameo, aaataai Riosi ki iyoriameai, ki nu'unti suweporika tiiame tetewamepua pu'kao, aaataoi aapoeo wa'a tiameo, kiisi nokiwamekopua. 2 Eemea wa'a nokiwameo, yuuwesimetepua pu'kao, ma'chipamete eemea pu'kao, wa'a tiopachio. 3 Neeea, ki wa'a kahtiameainia, wa'a kahtiaitenia no'o inatarieo. Neeea wa'a kahtiamee no'o inatarieo, e'rakame neeeapa ihtana yorapuameopua pu'ka tísia suwepori iintokameo. No'o wa'a e'rariaa, no'o Paamirae Eesusi wa'a e'rakamenia. 4 Neeea wa'a aamo napawiriachio, wa'a kahtiaitenia no'o inatarieo, wa'a kahtiaitepua tiameo, Eesusi Riosi utewariraai, pu'ka suwepori iintokame katewepuawichioopua. 5 Wa'a teesoo eemea, pu'ka suwepori iintokameo, yoomahka napawinasapa wa'a tiopachio, ma'chipapuapua pu'kao wa'a aamo tiopachio, saupuaichiopua wa'ao, wa'a tiopachi ki kaawe nokiwameopua. Satanasichi uhjurapuapua pu'kao, kokosa aiwamichiopua ahpo iintoriawichioo.
6 Eemea weruma aamo erakoio kiisi wa'a noonoimeriko chaachapaio, ¿achini iikai amochi reesiseka eemea pu'ka ki nu'uti suwepori noonoiwao? Puuu wa'a aamo noonowiriaa, kiisi kaaweruma puuua. ¿Kiisi nane'riamekosa eemea naaju: “Rewarurao, teesa yahchetiamekoipua paatusichio, yomatiame a'potiamekopua pu'kao”? 7 Wa'a teesoo pu'ka ki kaaweruma rewarurao, ma'chipapuapua pu'kao, ki nu'uti mehtaka amochi na'atamerikopua. Aamo ma'chipasoopua pu'kao, piipakame itipima eemea waikao, weemera paatusie ki rewarurae takaritaniamechitia, Semejenato pahkochi koi'wameopua. Eemea takari ki rewaruraemekatepua, Riosie Weratiame aamo pejana mukuriopua aamo tatakoriria piipatekao. Puuu Eesusi Riosie Weratiame meritiamea, po'wa enekamepua Semejenato pahkokoiopua, pu'ka

iintoria inatepasiwa nokisiame teemea, ahkasi ehpe taawechiami
ihtoriwa, teetoachiopua. 8 Pu'kao teemea Semejenato pahko ko'ioio,
Eesusi iintoria taamowichio inataka nokimete teemea, Eesusio te'ta
pichiwa taamo tatakoriria piipateria erakokaopua, po'wachitia taamo
tatakoriria pejana meritiamekopua pu'kao. Teemea Eesusi iintoriaeo
takari ki rewaruraeme itipikameka tiiame teemea waikapao, yooma
puhjetiapa teemea Eesusieo, ki kaaweruma rewaruraopua.
9 Piirechi iyojura aamo uhjureriachiopua chaaninia, ki pirena aamo
te'teremichiopua, te'ta suwepori ki ka'karuma nokayame ahjamaopua.
10 Wa'a cheekaonia iyojurachio, ki aamo ki nayewemichio cheekame-
nia ki ka'karuma nokayameo, pukaeeo norikame mochiniamekapa
teemea, naatichitia nokiwamepua: ki ka'karuma ikotuwa erakoni-
amechiopua, ichikoniamechioi, ri'riosiwachi paparaniamechioiopua.
Yooma pu'ka ti'tijoerichio poanatunariame enesaa teemea, puuyame-
riai teemea i'ka wehjoarichio. 11 Naatiche aamo poanatumichio
chaanekamenia aamoo, aaata Riosichi poponiwako tuuyameoio pip-
iniwako tuuyameoiopua tiame, ki ka'karuma nokayamechi, i'kachitia:
suwepori nokayame ti'tijoechi ooweru tiame, te'ta ahpochiche er-
akoame ti'tijoechi, te'ta itapiti ri'riosiwa paparamechi, na'ara chaacha-
parichi, na'nawajiamechi, i'ichikoamechi tiame. Aaataai ki ahjama
te'terepuapua pu'ka wa'a nokayame ahjamaopua, kiisioi ahjama
ko'kopuaoipua. 12 Nape ki Riosichi paparameopua pehjio, kihta
chaaninia pu'kao, aamo napawiriachi enapoio. Pu'kao aamo nayewe-
sopa Eesusichi simiyameo, Riosi apoe iikachi nayewemeripua pu'kao,
kaawerumachi enepamichiopua pu'kao. 13 Aamo wa'api naanapawia-
chio, aaata ki kaawe iintosoopua wa'ao, eeme wa'api ma'chipapuapua
pu'kao.

6

Riosichi paparame, aapoe wa'api ahpo nekakoria

1 Aaata eeme aamo Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, itapiti
ki kaawe iintotiame katewenariaa, ¿achini iikai ki Riosichi pa-
paraka mochitoame peereirachi uumpame eemea aamo katewemiao,
aamoe Riosichi mochitoame wa'api, kateweme tiiai pu'kao? 2 ¿Ki
nane'rena eemea wahka ihtoriachio, Riosie piipatetiameo, i'ka we-
hjoarichi mochikame katewemerikopua? Wa'a teeremeri enesaa
eemea, ¿ki'tiarekosa eemea amochio, aaata aamoe wa'apio ahpo
katewemiao, teesa ki kaawe nokitiameoipua? 3 ¿Ki nane'rena eemea
taamo Riosichi paparamea, ahkasi Riosi ku'iwarioi ki kaawe iintorioo,
katewemerikopua? Wa'a teeresoo, ¿ki epeche tiiame ohjoare eeme
wa'api aamo katewemiaopua, i'ka weeechi mochikaiopua pehjio?
4 Waikao, ¿aatia seesenuchi siimpata eeme aamo katewemiao, kihta
katewepua iinuemeopua aamo tiopachio? 5 ¿Ki suuwe erakona eemea
wa'a nokaka? ¿Ki'tekosa naaju amochio piiripioi, amochi ki kaawe
nokakameopua katewemeri? 6 Nape eemea wa'a te'tiamekatepua,
sewinachi i'topapua aamo katewepuawichioo.
7 Puuu aamo wa'api Riosichi poponiwa pipiniwaoiopua tiameo, ahpo
wenejika mochiwamea, kiisi kaawe tiiamepua Riosichio. Puuu ahpo
wenejika mochikamea, te'ta ki kaawerumachi komina teetoamepua,
kihtawichio kaawekamepua. ¿Achinikai ki anachame eemea ohso

kaawe: aamo ki kaawe yoratioiopua, itapiti wisikueka ichikone
tiiaiopua? 8 Ohsotia eemea wa'achi iintoamepua na'ara yoorakao,
ichikuame eemeai pu'kao, wisikuekao, aamo poponikooipua wa'apio,
aamo pipinioi.

9 ¿Ki nane'riame eemea, aaata ki toakamekoopua ahpo suwepori
nokayao, kiisi Riosi ahjama mochimerikoopua pu'kao? Riosi ki
nakiyaa nokipuaichioo, ihjipua: kuunara ahpo uupio, ki piirechi
oowitiame ahjama suwepori nokawa, uupiraoi ahpo kuunao ki piirechi
tijoe ahjama suwepori nokiwa; itapitichioipua ahpo riosietaniameoi;
aaata oowitiame ahpochitia oowitiame suwepori nokiwameoi; aaataoi
tijoeai, ahpochitia tijoe ahjama suwepori nokiwameoi; 10 aaata
ichikoka pu'seriameoi; ahpoche iinuepua weemuameoi; aaata nawa-
jika pu'seriameoi; tísia na'ara chaachapameoi aaatao; ki ahpo wene-
jipuawichio nateteniameoi. Yooma i'ka wa'a tiiame nokayamea, ki
uupuamepua Riosieo, ahpo ye'karichi mochimichioopua. 11 Aaata
eemea, wa'achi nokayame eneriaipua pukerio, nape Riosie Werati-
ame aamo tatakoririawichio pejana mukuriopao, eemea papakotiame
itipikamepua tatakoririao, piipakame wa'asi. Riosia aamoo, ahpowi-
chio poanatakamepua. Puuu ki iyoriria amochi petereriamea, yooma
cho'wetiame itipiame eemea, Riosi Riosiwarieo.

Piipari eenepaniame weerewachi

12 Aaata eemea chaachapamepua: “Neeea no'o iintonariao, ahkasi
no'o iintonaria iinueme neeea no'o iintomia iintonaresaa.” Wa'a
tiiamepua tiiao, nape ki yooma taamo yoranarewa, kaawerumakaite
puuua. Pukaepa kaawe taamo inateka ihsimete teemea itapiti taamo
iintonariao. 13 Taamo weerewaa, ihtaoi taamo itaniamepua, nape ki
yooma taamo weerewa itaniae, nokisimetepua. Wa'a nokiniamea,
ahpo weerewa e'rarie wa'api ye'kaniamepua, ki Riosi nakiyachi-
tia teetoniame. 14 Teemea mukukaio tewekachi taamo Noonoeo,
Eesusi taamo Paamira ahjateriachitia, wa'achitia taamo ahjatemapua
taamooi.

15 ¿Ki nane'riame eemea aamo weerewao, Riosie Weratiame weere-
warakopapua tiameo? Wa'a tiiame enesaania Riosie Weratiamechio,
¿iinuemenane no'o suwepori iintomia ooweru ahjamao? Ka'íí,
ka'chitia. 16 ¿Ki nane'rena eemea, oowerua ahjama suwepori iin-
tokamea, piiripi weerewa wa'api enepamekopua? Wa'a chiiame
Ehkoriami Iyoteria, eee cheekao: “Ooka weerewakaipua, piiripi
weerewa wa'api enepamepua.” 17 Wa'achitia taamo iikaai taamo
Paamirachi enepakao, wa'achitia piiripi wa'api iikachi enepamepua,
Riosi Riosiwarichio, Riosi Riosiwarieo wa'api.

18 Ikicha enepamitia eemea suwepori nokiwamechio. Ihta tatako-
riniamea aaataeo, ma'chi ahpo weerewachi iintoniamepua, nape
suwepori iintokamea, ahpo wa'api weerewa na'atamepua, ki ahpo
wa'api iyoriapapua, ahpo wa'api weerewao. 19 ¿Ki nane'riamemua
aamo weerewao, Riosi Riosiwari ohjoerachikoopua, Riosie aamo kiati-
ame weerewachi? Aamo weerewaa, ki aamo piineriwichio weerewara
puuua, 20 natekachi taritiamekapa muuua Riosi Taanaraeo. Pu'ka
Riosi ahpo Taanara iintoriawichio aamowichioo, iyorika mochitomeri
eemea Riosio, yomatiame aamo weerewa ihsiwae.

7

Nenewiwachi simiyame tuuyewari

1 Ehpeo eeme no'o iinatukeria iyoteka, nehjiamane. Pu'ka
aamo te'teria no'o iinatukeriao, ki nenewinia nahki eemea ohso
kaawe. 2 Nape tijoe ki anachame enesaa ooweruwichioo, ooweruoi
ti'tijoewichiooi wa'achitia, ki suwepori nokipuaichioopua, ohso kaawe
nenewiwa kaawepua. Epeche kaawepua tijoea, ahpo uupiche ah-
jama yasiwaa, ki piirechi oowitiame ahjama tiame; oowitiameai
wa'achitiao, piiripi wa'api kuunaeka yasimeripua. 3 Uupiraa, ki ahpo
wa'inametepua ahpo kuunachio, wa'achitia kuunaraai ahpo kiame-
tepua ahpo uupichio, 4 uupira weerewaraa kuunara iinuwarakapa,
kuunaraai ahpo weerewao, ahpo uupi iinuwarakopapua. 5 Itapiti
weruma simiyame Riosi ahjama nayewameri enesaa, weeka taawe ih-
simeri enesaa Riosi ahjama naewakao, toipuapua pehji aamo uupichi
ihsiao kuunachitia. Neipa kajusapa aamo Riosichi nayewao, eenechi
nokisipuapua pu'kao seenekachi riaorósia, ki aamo anachatekao, ki
kaawe aamo iintotemaoipua.

6 Ihji no'o cheemiaa, nooe e'rejerapua, ki Riosie yachatiame nuurari.
7 No'ochitia ki neewikame enesaa, kaawe enemii eemea, tísia aiwa-
niachi teetoniamekopapua taamoo, ehpe taawechimio. Nape Riosia
ki yooma taamo wa'achi te'teremichio ki'yamepua. Aaata teemea
neewimichio kiatiamepua, aaata piireo ka'i.

8 Ki neewikameo pehjio, kunamukukameoipua tiameo, uupira
mukukameoipua tiame, ki nenewisaapua epeche kaawe enemiipua
noochitia. 9 Nape ki anachame enesaa neewinariao, neewinia
nahkipua ohso kaawe, ki neewinarewae suwepori iintomichiopua.

10 Nenewikameo chaanenania, nape ki nooe e'rachi, Paamira
e'rachi chaanenania pu'kao. Uupiraa ki toimetepua ahpo kuunao,
kuunaraai ki toimetepua ahpo uupio. 11 Ahpo kuuna toakamea,
piineri yasimeripua; ki piineri yasinariaa, eenechi ahpo kuunama
yasimeripua.

12 Wahjachi nenewikameo no'o chiiaa, ki taamo Paamirachi
eenamepua. Aaata uupira ki Riosichi paparame enesoopua, nape
ta'iria kahtiame enesoopua ahpo ahjamao, ki toimeri kuunaraa
pu'kao. 13 Uupiraai ahpo kuuna ki Riosichi paparame enesoo, nape
ta'iria kahtiame enesoopua ahpo kuuna ahjamao, ki toimetepua
ahpo kuunaoi. 14 Aaata nenewikaio neipao, Eesusichi pichikesoopua
kuunarao ooitiameo ka'i, nape ooitiameo ta'iria kahtiame enesoopua
ahpo kuunamao, ki toimete kuunaraa ahpo uupio. Wa'achitia
ooitiameai, ki Riosichi paparame enesoopua ahpo kuunao, nape
ta'iria kahtiame enesoopua ahpo ahjamao, ki toimetepua tiameo ahpo
kuunao. 15 Nape aaata neewikame ki Riosichi paparameo ahpo ne-
newiwao sa'runanaresoopua, Riosichi paparameo, reesisepuamepua
sa'rupuawichioo ahpo nenewiretiao. Aaata Riosichi paparame
ahpo reesisesoo poanatupuaichioo, kihta ki kaaweruma iintokame
tetewipuamepua Riosieo. Pu'ka wa'a tiameo, Riosia reesisiamepua
pu'kao, ki nasiwaka mochitopuawichioopua. 16 Puuu uupira Riosichi
paparamea, ki toimetepua ahpo kuunao ki paparamekopaopua Riosi-
chio, pu'kao seenekachio paparamerikooipua Riosichio, ahpo uupie
ku'itiaopua. Wa'achitia kuunaraai Riosichi paparame enesaa, ki

toimetepua ahpo uupio ki Riosichi paparopao, seenekachi kuunarae
ku'itiaopua ooitiamea, paparamaoipua Riosichio.
17 A'chi tiiachioi aamo nenewikame teerewachio, kaawe teetoka mo-
chitopuapua, Riosie ku'iwarieo, a'chi teeka kaaweruma aamo yasitori-
aiopua ke'chu aamo paaenioi Riosieo, wa'api te'teretoka mochitopua-
pua Riosichio. Pu'ka masiteka teetoamenia yomachi ti'tiopachiopua.
18 Aaata siichitepuwetiame enesaa Riosie paaetiaio, kihta ki kaawe
tiiame puuua Riosichio. Ki siichitepuwetiame enesaa Riosie paaetiaio,
wa'a tiiaimua kaawepua, kii siichiteputiamekai. 19 Riosiwichioo,
aaata siichitepuniameo, ki siichitepuniameoi, kihta nateyamepua Riosi
kaawe te'terepuao, Riosiwichioo te'ta nateyameraa, ahpo nuurari
chiiakamera e'weniamerapua. 20 Yooma aamo te'tereria ke'chu
paaeniai Riosieo, ka'chi tiiamepua Riosichiwichioo. 21 Tijoea ooweru
tiamea, puhkuchitia mochikame enesaa Riosie aamo paaetiaio, ka'chi
tiiame puuua Riosiwichiooi. Aaata puhkuchitia mochikamekoio ki
puhkuchitia mochikoio, puhkuchitia yasinaresaa Riosichio, kaawepua,
nape sa'rukame yasinaresaa ki puhkuchitia mochiwao, kaawechipua
tiame. 22 Puuu puhkuchitia Riosie paaetiapao, sa'runatiame itipi-
amepua tatakorio, puuua waikao, Riosie Weratiamekamera ihsika
yasitomerikapaopua, wa'apitia puhkuchitia yasitoaiopua. Puuu
ki puhkuchitia yasitoaiopua, Riosie paaetiapaopua, ki puhkuchitia
oiaiopua, Riosie Weratiamechi puhkuka tiiamekaitepua, Riosi yooreka
yasitomerikapapua wa'asi. 23 Apoe Paamirao taamo taripariopao,
apoe Paamiratere mochitomeri teemea, pu'kachewichio yorakeka, ki
tijoeekamera taritiamekapa. 24 Waikao poponiwa pipiniwaa tiame
wa'a teeresoo, ta'iria mochitopuapua Riosichio, ki se'wika ahjachio,
puuu pukeri aamo teeeriao, ka'chi tiiamepua Riosichio.
25 Ehpeo, ki nenewiame pehjichi simiyame nayewamane. Ki
nenewiamewichioopua pehjio, kihta eeetiame tuuyeniamenia no'o
Paamirae Eesusieo, nape no'o e'rachitiao chanimania. 26 No'o
e'rachitiao, yooma aaata oowerua ti'tijoeai, wa'apitia ki nenewika itip-
isaa kaawe enemiipua, ki teesa kokosa tiiame simiyame teetoamekopa
ehpe taawechiamio. 27 Pukaepao uupieme enesaa, ka'te toimitiapua.
Ki uupieme enesaa, wa'atia itipipuapua. 28 Aaata ki neewiai neewisaa,
ki tatakori puuua. Nape aaata neewikame mochikamea pu'ka aiwari
eenoio, tísia kokosa teeremeripua. Pu'kao ki tísia aiwamichioo wa'a
e'ramenia, ki nenewikame mochisaa epeche kaawe enemiopua.
29 Poponiwa pipiniwa tiame, kiisi mehka toio tuuka chaaninia
tísia kokosa aiwapuameo. Ehpe waanamio uupiemea, ki uupieme-
chitia mochisaa kaawe enemiipua. 30 Puuu tísia naarakomeria,
ki naarakosaa kaawe enemiipua. Puuu kaawe erakoamea ehpe
taawechio, ki kaawe erakoamechitia te'teresaa kaawe enemiipua.
Puuu itapiti tarakamea, ki tarakamechitia teeresaa kaawe enemi-
ipua. 31 Aaata i'ka weeechi paarasarika yasitoamea, kihta ahpo
paarasatiachitia, ahpo tetewisaa kaawe enemiipua. Wa'a erakoka
mochitomete teemea, ehpe taawechiamio tísia aiwaniachikopaopua.
Wa'a te'teretoka ohjoemete teemea, yooma i'ka wehjoarichi paarasate-
tiameopua, kiisi mehka teetoamekoopua kihta itipimerikopua kajuka.
32 Wa'a aamo chaaniame neeea ka'chi teeremichiopua aamoo, wa'a
ikiwame taawechiopua. Tijoe ki neewikamea, ahpoche inateka

yasitomeripua, Riosikamera kaawe eratepuawichioopua. 33 Tijoe
neewikamea, ahpoche ahpo uupima neesetowa teetomeripua, itapiti
nakiya i'yesika. Riosi kaawe eratewache teetomeri puuua, ahpo uupi
tiame. 34 Oowitiame ki neewikamea, Eesusi Paamirachiche simiyame
neesetomeri puuua, Riosikamera kaawe erateka. Nape aaata ooitiame
neewisaapa, ki Eesusi Paamirache kaawe eratemeripua, ahpo kuuna
tiame kaawe eratemeripua.
35 Ihji no'o chiiaa ki teesa kaawe teeremichiopua amochio, ki ute-
waeme aamo nuureka chiiamenia i'kao, ki te'ta tehki aamo teetomichio
chiiamenia aamo Riosi tehkiwachi nokisiachiopua, ahkasi tísia aiwari
taawechi asiyachisiopua.
36 Aaata ki anachame ahpo neewimiao, aaataoi ahpo u'matoame
erasaoipua ahpo neewimiao, neewimeripua neewinariaa, ka'chitepua
neewikaio, ki tatakorikopa. 37 Aaata ki neewika pu'seriame, piineriche
ohjoenariamea, kaawepua wa'a e'rai. 38 Wa'a teesoo taamo aiwamiachi
teetoachio ehpe taawechiamio, aaata neewinaresaa kaawepua, nape ki
neewinaresaa epeche kaawepua.
39 Nenewiniamechi tiiameo i'ka chanimane. Uupira Riosichi pa-
paramea, ahpo kuunachi ihcheka yasimetepua, ahkasi ahpo kuuna
mukuyachisi. Ahpo kuuna mukisoopa puuua, na'sokame itipiamepua
ahpo kuunachio, kaawe neewimeripua piirechi ahjamao neewinare-
saa, nape Riosichi paparame ahjamache tijoe. 40 Nape noochio
e'ramenia pu'kao, ki eenechi neewisaapua, epeche ta'iria yasimeripua,
Riosioi wa'achi e'rameko e'ramenia noochitia.

8

Kooame ri'riosi oowetiame

1 Ehpeo itapiti ri'riosiwati kohseka ooweniame nayewamane.
Yomarika teeme te'ta machiwarieka mochitoamepua, pu'ka ri'riosi
oowewewachi simiyameo. Nape aaata te'ta Riosi nakira machika
yasitoamea, ki ahpo weruma e'raka yasitometepua, pu'ka oowe-
warichi simiyame ahpo machiyao. Pu'ka oowewarichi simiyame
nayewiaio, kaawe aamo uuka, nayewapuapua pukachi simiyameo.
2 Aaata ahpo te'ta siinto machiyame maayamea, seenekachioi kihta
te'ta machiyamekoipu puuua. 3 Nape aaata ahpo kaawe e'reka
katewiameopua itapitio, kaawe iintokame teteiwamepua, taamo
Noono te'pa kahtiameeopua. Nape kaawe ahpo nakika mochitoamea,
ka'karuma nokaka mochitoame teteiwamepua Riosieo.
4 Puuu ahpo riosiwachitia uuka manakeniamea, oowera wa'a
nokiwame puuua kihtawichio. Nape teeme taamo Noono Riosichi
paparamea, yoomahka nane'riame teemea, puuu ri'riosiwaa, ki-
hta kaaweruma iintoamekopua taamowichioo, tísia manakeniaipua
pu'kawichioo. Teemea taamowichioo, piiripi wa'api Riosipua, kihta
muuwaemekamera ri'riosi. 5 Muuwaeme ti'tijoeria, ki ookapi iintu-
amekotipua ri'riosio i'wa weeechio tewekachiopua tiameo, utewari iin-
uemea. 6 Nape teemea ki wa'a chaachapamepua, piiripi wa'apikotipua
taamo Noono Riosio, puuu apoea, yooma ihta itapiti iintokamepua
weeechi iintuameo, tewekachi iintuameopua tiame. Weeechioi,
piiripi wa'api te'ta Paamiraeme teemea, Apoe Riosie Weratiame, Apoe
Eesusikamera te'ta iyoriniamera.

7 Nape ki yooma Eesusichi paparame nane'riamepua, ri'riosi manaketiame sa'pa koi'wameo, ka'chi tiiamekopua Riosiwichioo pu'ka sa'pa manaketiame ko'kotioiopua Riosichi paparameo. We'wemera Eesusichi paparakamea, pukerio ri'riosi manakeka mochitoriamea, kiisi konariamepua ri'riosi sa'pa manaketiameo, pu'ka koayaioopua, pu'ka ri'riosikamera iyoriameka erakoamekapa. Pukaepa ki ko'kome erakoamepua pu'kao, ki na'atapuawichiopua ahpo Riosichi iyoriwao.
8 Nape te'ta pichiwaa ihjipua, kihta kooame koi'wae taamo kaawe teeretiame Riosia, apochio. Wa'a tiiachiopua, ri'riosi manaketiame sa'pa koi'wamea, ki epeche kaawe taamo tetewiniame Riosieo, ohsooi ki kaawe taamo tetewiniame Riosieoi. 9 Nape pu'ka kooameo ka'chi aamo ikitio e'raipua Riosichio, ka'chi eramichiopua weemera Riosichi eenakameo, ki ko'kopuapua ri'riosi oowetiame, aaata pu'ka tetewachiopua, ki aaata aamo ki kaawe eramichiopua. 10 Aaata aamo ri'riosi oowetiame sa'pa koayame tetewisaa, pu'ka ri'riosi oowetiame ko'komo orapasaapa tiame, ko'komapua koayao, nape Riosi nekamio e'raka. 11 Wa'a iintosaamua, tatakoritemamua aamo Riosichi pooniwao piiniwaoio, apoe Riosie Weratiame pu'kawichio mukukameopua tiame. 12 Wa'a teesoo wa'a iintokamea, na'atamepua ahpo poonio, kaaweruma inataopua Riosichio. Wa'a teekao muuuai, kiisi kaawe itipiamemua Eesusichioi, Riosie Weratiamechio. Wa'a iintosaamua, te'ta tatakorieme muuua. 13 Wa'a teeresoo pu'ka kooameo, tatakorichi wichitiame enesoopua poonio, ohso kaawe neeeai kiisi ko'komapua pu'kao, ki seenampa.

9

Eesusie weratiameo ihtana ahpo iintomia reesiseri iinuewa

1 No'o chaachapania nayewamania ehpeo, aaata wa'amahkao chaachapatapua, ki Eesusie weratiamekopua no'oo. Nape neeea chaanenapua pu'kao, pichiwa Apoe Eesusie no'o weratiamekopua, nooe tetewikapapua Eesusio, neipa meritioio, eenechi oijenakame mukukaio. Apoe wa'api no'o chaanekamekopapua, amochi upamichiopua ahpo no'o aamo tuuyenurario, puuupua no'oe aamoe inamuriao, no'o nayewatusiao. ¿Ki pu'ka Eesusichi simiyame no'o aamo nayeweria pichikekamekosa eemea? 2 Wahjachio ki no'o Eesusie weratiameko erakoiopua, eemea ki wa'achi erakometepua, wahjachitiao. Eeme wa'api no'o u'paria Eesusi chiia pichikekame enesaa, eeme wa'api no'o Eesusie weratiame uukamekai ikikamekapa. ¿Ki wa'akosa erakoame eemea?

3 Ihji no'o nehpupaka chiiao, ki no'o Eesusie weratiameko erakoamerawichiopua, no'o masitiao kihta nateyo tuuyamekopua. 4 Pu'kao chaaniamenia, apoe Eesusiko tuuyamenia wa'a tiame masitekaopua kooamechi simiyameo. Apoe Eesusia cheekamepua, ihtaoi kooame enesaa, kihta ki iyoriwa tiiamekopua Riosiwichioo, ihta iijiniameoi. Wa'a te'teriame enesaa teemea Eesusichio, iinue teemea taamo ku'ipuao, ihtaoieo taamo nakisiao, kooameeoi, neeroioi taamo ooweniame taamo paramoo. 5 Teemeai Eesusichi simiyame nayewatiamea, iinuemepua tiameo, taamo yeetoka ohjomiaopua taamo uupio uupiemeraa, Peerochitiaopua, wahjachi Eesusi ajawariaopua, Eesusi ahpo yeeyechi poponiwaopua tiame. 6 Neeea Wenawe tiameo, ki

ujupiekapa teemea, ¿ki iinuemejuare teemea, taamo ihkokeniame
ko'komiao? 7 ¿Aatana soontaro ahpo mochiwawichio nasiwaio,
ki iinuetarepua ahpo ko'kotepuao? ¿Aatana itapiti echakai, ki
ko'kotapua taakeriao? ¿Aatana chiiwa neesetoameaio, ki iijitarepua
mu'ira ihpaketiameopua? 8 I'ka no'o chiiao, ki nooechi eenameche
maaepuapua. I'ka wa'a tiameo, wa'achi chiiame Moiseai Ehkoriami
Iyoterichio. 9 Wa'a cheekame Moisea, eee cheekao: “Oisio ka'te
to'pemitiapua chu'wachio, tekeka okayaio, ko'komichioo.” ¿Oisi
nayewaka cheeriamenapu wa'a cheekao? 10 Ka'ii. Taamo nayewaka
cheerepua Riosichi tekipaname. Aaata yoomoka echayamea, aaata
okitiame ekasuamea tiame, na'pa puuua, ahpo echaria taakeria, ahpo
naachutemeri puuua. 11 Teemea amochi echakameai tiamea, Riosi
kaaweruma tuuyewario, ¿ki kaawe e'raka taamo ku'ipuame maaena
eemea taamo ko'komiao? 12 Aaata ki Riosi tekipaname nateteniame
enesoo, ¿ki epeche iinueme ohjoare teemea, taamo natetepuameopua,
Riosichi tekipanamekapaopua?

Nape wa'a tiiai teemea, kihta koparowa inataka nokisiame teemea
i'ka Riosi tehkiwachio, ki aaata taamo koparoame tewamichiopua,
Riosie Weratiame nayewatuwaopua. 13 ¿Ki nane'rena eemea wa'a
tiopachi tekipanameo, wa'api tiopachi iintuame kianiamekopua
kooameo? ¿Ki nane'renakoi eemea, puuu tiopachi paamiratuamea,
wa'api Riosi tepaweterachi toatiame, koayamekopua? 14 Wa'achi
chiiame Riosiai Iyoterichio, aaata Riosichi newipari nayewatuamea,
kiapuamekopua ko'kometio. 15 Nape neeea, seenepioi ki itakamepua
no'o kiapua teerewiao. Ki itaka chiiamenia aamoo, i'ka iyoterichi
no'o chiiao. Neeea wa'a iintonaresaa, mukimania ohso kaawe, ki
wa'atia wekamichiopua no'o wa'atia kaawe e'rewaopua, no'o nooe
i'yaka koi'sika tekipanakaopua.

16 Neeea, ki no'o weruma eratewawichio ihsiame neeea, Riosi tehki
yoorakaopua tuuyesikao. Neeea, utewachi no'o yoramio e'raninia
i'ka tehkio, ki yorasaania ki nu'unti yuuwesimiinia. 17 Nape i'ka
tehkio, nooe no'o kaawe e'rachie ihsiame enesaania, no'o natetepuame
tiiame neeea. Nape i'ka tehki no'o yoorao, ki nooe e'rachi ihsiamenia,
Apoe Riosie Weratiame no'o nuurekamekopa i'kao. 18 Wa'a tiiachipao
neeea i'ka tehkio, ¿ihtanakamerajoarepu no'o natetewaa? Puuu no'o
natetewaa ihjipua: Tísia no'o pu'seriapua naewatukao, Eesusi no'o
nuureria nayewatumichioopua pu'kao, i'ka tísia te'ta Riosi kaaweruma
tuuyewarikopapua, nape pu'kao, kiisi kihta natekachi, aaataoi kihta
itanesikaopua ku'iwao, ihtaoi no'o ku'iniameoipua, iinuekai neeéa,
no'o natetepuawao, Riosichi tekipanamekapao.

19 Ki aaata puhkukainia, yoomawichio puhkuchitia tekipanamenia,
epeche muuwaeme oowe erapatenariapa ti'tijoe oowerua tiameo,
Eesusichi paparamichioo. 20 I'isaeri ti'tijoeriekachi enasaania, isaeri
tijoechitia no'o uuyamenia wa'ao, epeche muuwaeme oowe erapatenariapa taamo Paamira Eesusichio, yooma napati ti'tijoe ooweru
tiame. Moise nuurari nokiwachi enasaoio, Moise nuurari nokiwatere iijisiamenia, epeche ti'tijoeri oowe erapatenariapa no'o Paamira
Eesusichioo. Neeea wa'a oiyaio, ki Moise nokiwatere tiiamekaitenia.
21 Seesenu nokiwachi eenakainia ki Moise nuurewa nokiwachio, pu'ka
seesenu nokayachitia no'o uuyamenia, epeche tewinariapa pu'ka

ti'tijoerichio, no'o Paamira Eesusichi paparamerio, ti'tijoe ooweruopua
tiameo. Nape pu'ka ki Moise nuurarichi mochitoamechitia ihsiaio,
Riosie Weratiame yasitoamenia, Riosi nuurariterechitia. 22 Neeea
weemera te'teriame Paamirachi eenakaio, pukeri o'iniamechitia
nayewiamenia pu'kao, Riosichi simiyameo, epeche tewinariapua puka-
chio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparamichioo, ti'tijoe ooweruopua
tiameo. A'chikoitia no'o uuka ihsiamenia, a'chikoitia iintoka tewinar-
iapa, Paamirawichioopua ti'tioeo. 23 Yooma pu'ka ihsiamenia, epeche
mehtamichiopua Riosi kaaweruma tuuyewario, epeche muuepari
teerepuawichiopua Paamirachio, no'oo epeche tísia kaawe e'rewa
eramichiopua tiaméo.

24 Nane'riame eemeapa, aaata u'masiwa te'ewa newitoniameo,
piiripi wa'api newitoamepua ahpo natetepuawichioo. Ujumasa naaju,
Riosichi newitoka kaawe teetokaopua, itapiti Riosi kaawe e'rewa aamo
kiapuaichiopua aamoo. 25 Yooma aaata newitoa te'yamea, kaawe ahpo
neesetoamepua weerewachio, oowera raureri kuhsisawa mosokitewa
yowitai, kiisioi tehpe e'rame; nape teemea Riosichi tekipanawao, kiisi
wahjiame kiapuamewichio te'yameka nokayámepua. 26 Neeea no'o
teetoao Riosiwichio tehkio tísia no'o kaawe neesetoamepua, ki no'o
se'wi teetowichioopua ihta itapitieopua, ki no'o kajuteme tiiaopua
Riosichi tehkiwao. Neeea ki eekachi wepayamechitia ihsiamepua,
aaatachi ahpo nasiwamiapa ahpo penitiamechitiao. Neeea no'o Riosie
kiapuamekamera, te'ta inatatoka teetoame neeea, i'ka Riosichi tehki-
wao. 27 Pu'kawichiokamera neeea, tísia kaawe neesetoamenia no'o
weerewao, kiisi no'o so'mipamichiopua ki kaawerumachi wichipuao.
Neeea wa'a tiiame teetoamenia, Riosio kateweniachi taawechio, kihta
no'o ki kiapua teerepuawichiopua Riosie nuutewa no'o kiapuao,
weeechi kahtiaio tísia kaawe masitekamekaiopua.

10

Ri'riosichi paparaniame wa'inewa

1 Riosichi poponiwa pipiniwa tiame ki natakepajeraninia, yooma
taamo ehkoriami mochiriamekoo, Riosio toomaritere neesetoti-
amekopua siimpachio; yooma pirena uumatokame Riosi wahjoneri-
achi pa'weo, Eejito soontarochi newipamichioo. 2 Wa'a tiiachiopua,
Riosie toomaritere nokisitiamee wakiwechiami nokisiaiopua, Pa'we
Sehtanamechi wanamika paaterepua, pukae wa'a paatetiamee paa-
totiameka tiiame itipirepua Moise ahjamao, Riosi neesetowatere
pirenatuka itipikaopua. 3 Yooma puuu ti'tijoea oowerua tiame, waki-
wechiami nokisikamea, tewekachi eename kooame ko'kakamepua,
Riosie ahpo kiaretia. 4 Ehkoriami wakiwechi nokisiameapua tiameo,
yoomahka e'pechi pajenakame nerojikamepua tiameo. Puuu e'pea
ehpiamio, Apoe Riosie Weratiamekaitepua, pukachi nerojiame teemea,
nape puuua neeroi taamo nerojiaa, ki wahjiamesi ahjari teereni-
amepua. 5 Nape Riosia, muuwaeme ki apochi paparaai nerojikameo
pu'ka e'pechi pajenakame neeroio, kiisi kaawe e'reka tetewarepua
pu'kao. Pukaepa yooma wahjiparepua, wakiwechiami nokisinioio.

6 Yooma puuu ehkoriami ikitiameo, pu'ka ne'netoka seeweka,
taamo Riosichi iyorika mochitomichio ikitiame puuua, ki pu'ka

te'tereria teerepuawichiopua. 7 Pukaepa eemea, ka'te ri'riosichi pa-
paramitiapua ehkoriami nokisiriame ookapio nokisiriachitiao. Pu'ka
noonowiria naewaka chiiame Ehkoriami Iyoteria, eee cheekao:
“Ti'tijoeria weesero netetiame, pahkoterepua ahpo riosichitiao, nawa-
jika yaawekaopua tiameo.” 8 Ka'te wa'a nokimitia eemea suwe-
pori nokiwao. Wa'a nokisaa eemea yooma wahjipamaoi eemeai,
pu'ka ehkoriami piire weerewa paika miiri wahjipakamechitia,
piie taawechi wa'apiopua. 9 Ka'te aatiatamua, te'ta aamo Paami-
raopua, ehkoriami mochiriamea wa'a nokaka wahjipakamepua, si-
inoie ki'kiretiao. 10 Ka'te Riosi we'sapapuame chanimitiamua, ehko-
riami mochiriamea wa'a chaachapaka Riosio, wahjipakamepua.

11 Pu'ka taawechiami ikitiame seeweka nokisimete teemea, Riosi
iyorikao. Pu'kawichio iyotetiame Ehkoriami Iyoterichi chiiao, pu'ka
wa'a ikitiame ne'neka pepenipamichiopua taamoo, Riosio iyorini-
akopua pu'kao. Wa'a teetomeri teemea ehpe taawechiami Riosichi
mochitoamea. 12 Pukaepa aamo ahpo inateka mochitopuapua, amochi
pewatiame tiio e'roio ki tatakorichi wichitepuameo, senawato wa'a
e'rai tatakorichi wichimakoipua muuuai. 13 Yooma ihta tatakori
iintonarewaa, wa'api teerekamepua ehkoriami o'iniao. Nape piiripikoi
puuua, ki iinuemepua ki newitowao. Aaata pu'ka tatakori ahpo
pa'panisusoopua, Riosi waapi kahtiamepua, aamo ku'ipaka newitop-
uawichioopua pu'ka tatakori aamo pa'panisuwao.

14 Wa'a teesoo, kaawe aamo neesetoka mochitopuapua amochio,
kihta tatakori aamo panisutomichiopua apochio, ri'riosiwachi pa-
paramichioo. 15 Nane'riamenia aamoo, ahsepari ijinatamekopua, no'o
aamo chaaniao, aamoe ne'nemichiopua te'ta kaawerumakoopua ki
kaawerumakooiopua. 16 Teemea taamo Paamira Aari Koi'wa koayaio,
iijipasochi iijiwa iijinioiopua, yoomahka pirena Riosichi cheriwema
ki'yame teemea, Riosie Weratiame taamo pejanawaka wi'suriopua
ahpo eerarao, kurusichi meritiaio. Pu'ka paani koi'wao, Riosie Werati-
ame taamo pejana mukuria inatepaka, nokayame teemea. Pu'ka Eesusi
Aari Koi'wame paani ko'kosaa, yoomahka piiripi inatari enepame
teemea, Eesusi Riosie Weratiame weerewachio. 17 Muuwaemekai
teemea, piiripi wa'api enepame teemea, piiripi paanichi wa'api
koayamekapa.

18 Wa'achi piiripi enepaniame erakoka nokariaipua tiameo, ehko-
riami i'isaeriai ahpo Riosi manaweria sa'pa koayaiopua. 19 Puuu ki
Riosichi pichikiameai wa'achi piiripi enepaniame erakoka koayaipua
tiame, pu'ka ahpo ri'riosiwa manakeriaopua. Nape wa'achi
nokayaiopua kihta nateyame enerepua tatakori puhjepuao, kihtaoi,
itapitiwichio yoratiaio. Pukaepa Eesusi Aari Koi'wa piiripichitia
enepaniame ko'kakamea, toimete puuua ahpo ri'riosiwa manakiao.
20 Pu'ka ri'riosi netetiame manakiamea, Satanasi ku'iwarikamera
iyoriamepua, ki Riosikamera. Pukaepa neeea pu'ka ahjama, kihta
ahjama te'terejeraninia. 21 Ka'chi iika iyoriniame ooka teekoo, Satanasi
iyorisikao taamo Paamira Eesusi iyorisikaopua tiame. 22 ¿Ihtana
erakoame eemea wa'a nokayapao? ¿Nekatetariame eemea naaju
taamo Paamira Eesusio? ¿Ki ehkoriami mochiriamechitia i'isaeri
nokayamekosa eemea, wa'a nokakaopua nekamuchepatekamepua
Riosio? ¿Newitomerikosa erakoame eemea Riosio?

Ahpo nakika ki o'yaeka, te'terewa mochiwa Riosie Weratiamechi

23 Riosia yooma ihta taamo nokimiao, taamo toanipua toayao, nape
ki yooma taamo nokaya kaawe tiiame, aaatachioi taamo piirechioi ki
kaawe wichiyamepua, taamoo, kaawe te'tepuao aaata ahjamao taamo
piirechichio. 24 Aaataai ka'te aamo kaawe teerewache i'yapuapua, ohso
kaawe wichiyame nokipuapua aamo wahjachioi.
25 Muuua sa'pa tarayaio kihta ahka eename iinatukeka taripuapua.
Aaata aamochitia Riosichi paparame inamusaa, pu'ka sa'pao ri'riosi
manaketiamekoopua, ki kaawe tiio erapamaoipua amochio weemera
paparame enesaa Riosichio, puuu inamukamea ki koi'wameko e'rapa
ri'riosi manaketiameo. 26 Ohso kaawe pu'ka sa'pa tarayaio, ka'te
iinatukemitiamua ahka eenameo, ki aaata a'chi e'remichiopua aamoo,
aaataai weemera Riosichi paparamea.
27 Aaata ki Paamirachi paparamee paajutetiaapua ko'komichioo, sim-
inariaa siimpuapua. Ihta itapiti kooame weeretiaa, kihta iinatukeka
ko'kopuapua pu'ka sa'pao, ahka eenamekoopua. Aaata aamochi-
tia Riosichi paparakame inamukamea, ri'riosi manaketiamekoopua
pu'ka sa'pao aamo ko'komiao, ki kaawe aamo ihsio erapamapua, ki
koayamekapa puuua pu'ka sa'pa ri'riosi manaketiameo, aamoopua
te'ta Riosichi paparame nane'riame enesaa. 28 Nape aaata ri'riosi
manawetiame tuusoopua, ohso kaawe ki ko'kopuapua pu'kao, ki aaata
aamo ki kaawe erakomichioopua. 29 Muuua nane'riamekai ka'chi
tiiamekopua Riosiwichioo ko'kotioio, ohso kaawe ki ko'kopuapua
pu'kao, ka'chi eratepuawichiopua aamo piirechio.
Aaata ahka no'o iinatuketariareoipua: “¿Aatia a'chi chaanetariania
no'oo aaataeo ki noochitia e'rameeopua? 30 No'oo ihta kooame
ko'komiaio, Riosi cheriwema ki'yaka koayame no'o enesoo, ¿aatia
ki kaawe ihsio tuutarepua aaataa pu'ka no'o koayao, ki wa'a no'o
chaaneme tiiaio?” Wa'atepua tiiao, nape teemea iwapakamea Riosichi
simiyameo, taamo inatemetepua ohso kaaweo, ki aaata ki kaawe
erakomichiopua tamochio. 31 Ohso kaawe yooma taamo nokayao,
Riosikamera kaawe eratewa nokisinia kaawepua, apoeopua, taamo
tetewamekopua, ihtaoi taamo nokayaopua, koi'wamechi simiyameo,
itapiti taamo iijiaoiopua. 32 Ka'te nokimitia eemea, aaata tatako-
richi wichipuatepua tiiameo, isaeri ti'tijoerioi, ki isaeri ti'tijoerioi,
aaataoiopua Riosichi paparameoio, Riosi tioparachi ki pusie tetei-
wamechi mochitoameo. 33 Neeea wa'a teetoamepua, yooma aaata-
chioi kaawe teetokaopua. Wa'a teetoame neeea, ki no'owichioche
inisiamekapa inatatokao; wahjachi aaataoichi inataka wa'a inisiame
neeea, pu'kao, newipari ahsepamichiopua tiameo, taamo Noono te'pa
kahtiamechiopua.

11

1 No'o teetoachitia teetopuapua, no'oo no'o Paamira Eesusi teetoria-
chitia teetoao.

Aachin te'teremia oowerua napawitiachio

2 Kaawechupena kaawe noonoire eemea, ki no'o natakepaka
no'o aamo masiteriaopua, yooma kaawe teetokaopua, te'ta no'o
aamo masiteriachitiaopua. 3 Ehpeo mo'oratuamechi simiyame aamo
nayewemane, ehpe taawechiami te'teretopuame. Aaata ahpo uupi

mo'oratuamea, kuunarapua. Aaata kuunara mo'oratuamea, Riosie
Weratiamepua. Taamo Paamira Riosie Weratiame mo'oratuamea,
Apoe taamo Noono Riosipua, tewekachi kahtiame. 4 Aaata tijoe
Riosichi nayewamea, aaata ti'tijoeri Riosie tuuyewa masiteka ih-
siamea, mo'kori pujisá ihsimetepua. Ki mo'kori pujisa ihsiamea,
ki iyoriamepua Riosie Weratiameo, ahpo mo'orachitia teeretoameo.
5 Aaata oowitiamea, mokoraeka ihsimeripua Riosichi nayewaio,
aaataoi Riosichi simiyame nayewiaiopua. Ki mokoraeka ihsisaapua,
ki ahpo mo'oechitia yooriame enemapua ahpo kuunao. Ki mokoraeka
ihsisaapua ooitiamea, sikika tehpunatiameka tiiamepua kuuparao,
ahpo kuunachitia mo'oratuame. 6 Ki yoorenariameopua mokoraeka
ihsiwao, sikinia nahkipua kuuparao. Nape suuwe e'rame enesaapua
ahpo kuupara sikiwao, mokoratamapua Riosi nayewiaio. 7 Tijoea,
pujisa ihsimetepua mo'korio, Riosi mo'oratuwa tetewitekapua i'ka
weeechi ti'tijoerio. Oowerua, ti'tijoe mo'oratuwa tetewitame puuua.
8 Wa'ate ihjia, pukeri o'icharichio tijoea, ki oowitiamechi enepatetia-
mekapa puuua, oowitiamekamera tijoechi ma'chipaka netetiameka-
papua. 9 Ki tijoekamera, oowitiamewichio enepatetiamepua, oowiti-
amekamera, tijoewichio enepatetiamepua. 10 Pukaepa oowerua, moko-
raeka nokimeripua Riosi paparaka nayewamia napawitiachiopua.
Puuu ooweru mokoraraa, ahpo kuunae neesetoniame ne'netiamepua,
Riosi ku'iwari te'teriachitia tewekachi Riosichio. 11 Nape Riosichi
te'tereniamea, napati ahpo tetewiniamepua kuunaraai uupiraai tiame,
nenekutia ahpo nakirewaemekapapua. Wa'a tiiapa puuua, aaataai ki
ohjoemepua, ki ahpo nenekuti ku'iwaeo, pe'yachi ooweru ku'iwaeoi
ti'tijoeo, ti'tijoeoi ku'iwaoi ooweruo, napati ahpo ku'iniamepua.
12 Pukeri o'iniao oowitiameo, tijoechi o'inia enepatetiamekapao, wa'a
o'inia ti'tijoea, ahpo ooitiame yeeyechi naawamepua.
13 Pu'ka ooweru mo'o mo'porawachi simiyameo, ¿ihtana inatame
eemea pu'kao, Riosichi nayewamia napawitiachio? 14 Wee, i'ka
no'o aamo chaaniao kaawe inatamitiamua: ti'tijoea ehpe taawechi-
amio, sikitiame ohjoamepua kuupao, 15 oowerua tepekuma ku-
upaeka ohjoamepua ehpe taawechiamio; wa'atiame kiatiamekapa
oowitiame enepatetiachisi o'inia, pu'ka kuuparaeo ahpo mokoraeka
teeremichiopua. 16 Wa'a tiiachio neeea, te'ta iyoriwa Riosi ahjama
nayewamiaopua napawitiachio, ihtaoi Riosie ahpo nane'retetiame
napawitiachi mochikame nayewenariaoi, aaata oowitiame mokorae-
jeraninia itapitie pahchao. Aaata i'ka no'o nokiwajera ki wa'a e'ramea,
nane'remeri aaataai teeme i'wa mochiwachi napawiniachio, wa'ami
ahka napawiniachioi, piirechi nokiwa iinueme.

Eesusi Aari Ko'karia inatepari, ki kaawe nokisiwa

17 I'ka ehpe aamo no'o nayewemiachio, ki peenia tiame aamo
nayewamania, aamo Koorintio mochitoameopua tiopachi. Eemea wa'a
tiopachi aamo nanapawichio, epeche epecheche ki kaawerumachi
teetoamekatepua. 18 Pahcha simiyamechio i'ka cheemane, ki napati
yooma eeme, aamo wa'achitia inatakamekatapua. Pichikiamenia
pu'ka wa'a tiio tuuwameo, nape ki yooma. 19 Neeea pu'ka ki
amochitia Eesusichi te'ta paparameo, poanatapuapua pu'kao amochio,
kaawe aamo nokisipuawichiopua waikao pu'ka Eesusi Aari Ko'karia
inatepariopua. 20 Eemea pu'ka poanatukameo, amochi itipisoopua

Eesusi Aari Ko'karia inateparia, ki Eesusi Aari Ko'kari enemii puuua, ki
kaawe nokimekapapua wa'ao. 21 Puuu amochi poanatamiaa, pahcha
koayamekatapua ke'chu yoomahka mochipanioipua ko'komiao, kihta
tooeka neipa e'enameri ko'komiaopua. Wahjachi puuua tiameo,
tísia nawajiamekatapua wa'ao. 22 Puuua wa'a nokayamea, ahpo
petechi ko'kosa e'enametepua. Puuu ki ko'kosa e'enakamea wa'ao,
suuwe erapo nokayamepua wa'ao, pu'ka wa'a nokayopa wa'ao, ma'chi
ki Riosichi paparamea, na'areka tetewimapua wa'a tiopachi te'ta
Riosichi paparameopua. Puuu neipa e'enakameaipua, te'ta Eesusichi
paparameaipua, kiisi kaawe erakomaoi puuua, kihta kitereriopua
ko'kometio. ¿Kaawekosa no'o eramio maayame eemea, pu'ka wa'a
aamo nokayao? Ka'iii. Ka'chitia.

Paamira Eesusi Aari Ko'kari
(Maateo 26:26-29; Marako 14:22-25; Ruuka 22:14-20)

23 Neeea eenechi aamo chaanemania, taamo Paamira Eesusi Aari
Ko'karichi simiyameo. Taamo Paamira Eesusia, kooame yoranu-
rariaipua Semejenato pahkokoi ko'kopuameo, ahpo ajawaria ah-
jama ko'kopuameopua ariwatopio, pu'ka wa'api tukawarichi, noriwi
nehjiretiame Eesusi Uurási tewaniameeo, 24 ko'kosepatioopao Se-
mejenato pahkokoi koi'wameo, Eesusia waikao, piiripi paani uusa
chi'wanasaopua, cheriwema kiasapapua Riosio, yooma ahpo ajawaria
naachuterepua cheekao: “Ihji paania no'o weerewapua, no'o aamowi-
chio pejanaka kiamía. Ko'komitiapua i'kao. I'ka no'o iintoao,
yooraka mochitopuapua, i'ka yooraio no'o inatepaka mochitopuawi-
chioo, ihjia, ehpe wa'api aamo tatakoriawichioo, aamo pejanaka no'o
iintomiaopua.” 25 Wa'a cheesaopua tiameo, iijipasoo to'wame uusaa-
pua cheerepua: “Ihji paasochi iijiwaa, no'o eerapua wi'sumeri, no'o
weemera kateweri yomatiame ti'tijoeriwichio ooweruriwichioopua
tiame, pichiwatakaopua. I'ka no'o iintoaoiopua tiameo, yooraka
mochitopuapua. Senepi i'ka yooraio eemea, no'o aamowichio iin-
toria inatepaka mochitopuapua.” 26 Pukaepa pu'ka taawechi o'inia,
senepi yooraiopua i'ka Paamira ko'kariaopua paani, iijiriaopua tiame,
Paamira iintoria inatepaka nokayame teemea. Ahkasi Eesusi Riosie
Weratiame eenachisi, wa'a teetoka nokisimeri teemea.

Achini e'raka uupuame, i'ka Paamira Aari Ko'kari inatepasiwa

27 Puuu ki paparamea Eesusichio, ki ko'komeripua i'ka Paamira
paanio, paasochi iijiwaoiopua, ka'i. Aaata ki Eesusichi paparai iijisaa-
pua, ki iyoriamepua Eesusi iintoriaopua, ahpo weerewaeo. 28 Puuua,
ke'chu koayaiopua iijiaiopua pu'kao, ahpo ne'nesa iintometepua ahpo
iikachio, kaawe ohjoarepua ki kaawe ohjoarekoi. 29 Taamo Paamira
Aari Ko'kari ihsiaio koaka, ki Eesusi taamowichio iintoria inataka
ko'kakamea, kokosapuame puuua Riosieo. 30 Pukaepa ki Eesusi
ahpowichio iintorio inataka ko'kakamea pu'kao, a'chikoi ikikamepua
kokorepakao, aaataa ahkasioi wahjipakamepua. 31 Nape teemea
kaawe taamo ne'nekameo yooreminao, kihta seewemetepua Riosi
kokosario, kihta a'chi tiiamekapapua tamochio. 32 Nape Riosie itapiti
iintoriawichio taamo teritiaa, ahpo iyoripua pepenipamichio ihsi-
amepua, nape taamo ki te'ta kokosarie, kii ki Riosichi pichikiamechitia.

33 Poponiwa pipiniwa tiame, Eesusi Paamira aari koi'ra inatepari
ko'komia napawisaa, pu'ka piiripi paani chi'wanasa naachutetiaio,

puuyepuapua pu'ka naachutakame ko'komioio, yoomahka pirena
ko'kopuawichiopua. 34 Yooma aaata wa'a napawiniachi e'enameria,
ahpo petechi ko'kosa e'enapuapua, ki chorowapuawichiopua wa'a
napawitiachio. Wahjachi itapiti katewepuameo, wa'a enasa katewe-
mania pu'kao.

12

Riosi Riosiwari aachin teeka taamo ki'ya

1 Ehpeo no'o Riosichi poponiwa pipiniwaopua tiame, Riosi Riosiwari
ku'iwarichi simiyame aamo nayewemane, ki wa'atia itipimichiopua
aamoo, ki pahtekao, Riosi Riosiwari ku'yao.
2 Nane'riame eemea aamoo, ke'chu taamo Noono Riosichi paparoio
Eesusieo, Satanasia ki mamachiriamechitia aamo panisutoriopua,
ri'riosi netetiamekamera paparatekaopua, pu'ka ri'riosi netetiameo,
kiisioi nayewamechiopua. 3 Puuu wa'a iintokamea, ki Riosi Riosiwari
yahchamepua, aaata Riosi Riosiwarira yahchamea, ki wa'a iintomiipua
Eesusi na'arekao. Ki Riosi Riosiwari yahchamea, ka'chitia pichiwa
paparamepua Eesusio ahpo te'ta Paamirawako tuukao.
4 Teemea weeka a'chitiame taamo ye'kari iinuekao, piiripi Riosi
Riosiwarie wa'api kiatiamepua. 5 Teemea tiameo, weeka ka'karuma
a'chitiame yoramichio ajawatiamepua, puuu yooma ajawatiamea,
apoe Paamirawichio nookemichio ajawatiamepua. 6 Teeme taamo
ti'tiopachio, weeka tiiame tehki iinuemepua, yooma puuu tehkia,
Riosiwichio taamo kaawe teerepuawichiopua. 7 Riosia yooma
apochi paparameo, yooma nane'retiamepua ahpo Riosiwarichi
simiyameopua, pukachi yasitoamekapapua Riosiwarirao iikachi, Riosi-
wichioo kaaweruma yoranarewa erateka. 8 Piiripi puuu muuwari
ye'kari taamo ki'yaa ihjipua: te'ta peeneka naewaniame Riosichi
simiyameo; piirea, tísia peeneka kaaweruma tuuyeniame, yooma
pu'kao, te'ta Riosi Riosiwari ihsiamepua, pu'ka wa'a tiiame taamo
yoratekao. 9 Aaataopua tiameo, Riosichi te'pa kahtiamechi paparatemi-
chio, kiatiamepua; aaata wahjachi Riosichi paparame Riosi Riosi-
warie kianiamea, kokoriame yachapatewa ihsimichio kiatiamepua;
10 aaata epeche wahjachiopua tiameo, Riosi peenia ihsiwa nokimichio
kiatiamepua; wahjachi pehjiopua tiameo, Riosi chiia aaata chaacha-
pamichio kiatiamepua; wahjachia, itapiti se'wi masitia machika
tetewimichio kiatiamepua; wahjachia, seesenu nayewa pepenipami-
chio kiatiamepua; wahjachiopua tiameo, aaata seesenu nayewa, taamo
nayewachi ma'chitamichio, kiatiamepua. 11 Yooma i'ka ye'kario,
piiripi wa'api Riosi ihsikamepua, ahpo Riosiwarie ki'yakao, yoomahka
pipiripio, ahpo e'raria nokisimichiopua.

Riosichi paparamea, yoomahka piiripi weerewachitia te'tereniame teemea

12 Teemea Riosieo weeka itapiti chuhchetiamekaipua taamo
weerewachio, piiripi wa'api weerewakaite teemea. Wa'achitia teemea
ki ookapikai Riosie Weratiamechi paparamea, yooma teeme Riosie
Weratiamechi ihchiamepua, piiripi weerewachitia. 13 Wa'a tiiapa
teemea, yooma Riosi Riosiwari yachatoameapua tamochio, Riosie
Weratiamechio, piiripi weerewa wa'api enepakamechitia, pe'yachi
isaeri ti'tijoekai, aaataai Riosichi paparameopua, seesenu ti'tijoekai,

pe'yachi puhku ti'tijoekai ki puhku ti'tijoekai, aaata tekipanameai, ki
tekipanameai.
14 Taamo weerewaa, ki ookapi itapitie netetiamepua, ki piiripie.
15 Pukaepa taamo taaraai cheesaa: “Ki seekarakapa neeea ki
weerewachi ihchiamepua”, nape wa'a chiiaipua, ¿ki ihchiamenakos-
apua weerewachio? 16 Nahkaai cheesaapua: “Ki puusikapa neeea, ki
weerewachi ihchiamenia”, nape wa'a chiiaipua, ¿ki ihchiamekosapua
weerewachio? 17 Weerewaa puusiemeche enesaapua ki nahkaeme,
¿achini iika inamutamarepua puuua? Weerewaoi, nahkache iinueme
enesaa ki yahkaeme, ¿ihtanae saaetamariame teeme? 18 Pukaepa
Riosia taamo weerewao, muuwaeme itapitieme neterepua, nane'riapa
Riosia, yooma pu'ka taamo nakiriameekopua. 19 Piiripi wa'api itapitie
netetiame enesaa teemea, ki weerewa ahsepari enemiipua. 20 Teemea
ki ookapi itapitie netetiamekaiopua, piiripi wa'api weerewakaitepua.
21 Wa'a tiiapa taamo puusia, kihta chaanemetepua seekao: “Neeeche
piineriai soparamepua”, chaachapaniameo. Taamo mo'oai ki
cheemetepua taamo taaraoi: “Neeeche piineriai soparamepua chani-
wameo.” 22 Ohsotia ki te'ta ahjaepuameka tiiaio, epeche tísia ah-
jaeniamekaitepua. 23 Teemea taamo weerewachi yooremina noriwi
tiiamea, ki te'ta natewameka tiiaipua, epeche tísia nateyai tiiamepua.
Teemea kihtawichio teteipuachi teetopuameo, mo'poraka ohjoamepua
wisasorieo, 24 ki wahjachia taamo weerewachi i'toachitiaopua, yooma
teteiwachio. Taamo tetewiniachi i'toaa, naatipua: taamo nanari,
taamo taaraa, taamo seekaopua tiame. Riosia taamo weerewachi
iintoriaa, itapiti ki nateyameka tiiamekoio, te'ta tísia nateyame iinto-
riakaitepua taamo weerewachio, tísia tehkiemekopua pu'kao, taamo
weerewachio. 25 Wa'a tiiamekapa teemea taamo weerewachio, yooma
taamo itapitiwa taamo weerewachio yooma pirena ahpo tísia ku'isika
teetoamekaitepua teemea, taamo weerewachio. 26 Wa'a tiiachipa
ihtaoi taamo weerewachi kokosa ikisoo, yooma taamo weerewachi
itapitiraa, kokosa ikiwame saayamepua. Ahkaoi taamo weerewachi
kokosa ikiria sautetiaa, yooma taamo weerewa itapitira ta'iria itipi-
amepua.
27 Wée, yooma teeme Riosie Weratiamechi te'teriamea, Riosie Wera-
tiame weerewarachi ki teteiwamechi itapitira teemea, yooma pipiripi
ahka. 28 Riosia Riosie Weratiame weerewara ki teteiwame itapiti-
rao, yooma ihta ye'kari ki'yakamepua, yoomahka pipiripi ooweru
tiame. Puuu yoomahka pipiripio, yomatiame wehjoarichi tiopachi
ku'imichio kiatiamepua, i'ka eee tiiame nokisipuame: paikapio Eesusie
ajawatiame enemichio kiatiamepua, wahjachi puuu ki teteiwame
weerewachi itapitirao, Riosi kaaweruma tuuyewari tuuyemichio ki-
atiamepua ye'kari, wahjachi tiameopua, masiteri ye'kaniame kia-
tiamepua; aaata puuua tiameo, itapiti peenia ihsiwa ki maaepori
yoramichio kiatiamepua; wahjachi aaata puuua tiameo, kokoriame
sautemichio kiatiamepua; wahjachi puuua tiameo, aaata peeneka
ku'imichio kiatiamepua; wahjachi puuua tiameo, peeneka nuuremi-
chio kiatiamepua; wahjachi tiameopua, seesenu naera penipamichio,
kiatiamepua. 29 ¿Naakonakosa yoomahka Eesusi ajawatiame en-
emichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka, Riosi tuuyewari
enemichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka Riosichi simiyame

masitemichio, kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka Riosi ki maaepori peenia ihsimichio, kiatiamepua? 30 ¿Naakonakosa yoomahka, kokoriame sautemichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa seesenu naera penipamichio kiatiamepua? ¿Naakonakosa yoomahka aaata pejana seesenu naera ma'chitamichio, kiatiamepua? Ka'ipua, kiisi wa'a teeremeripua. 31 Eemea ohso kaawe enemiipua, aachin teeka aamo nokisipuame i'yame enesaa, itapiti Riosi ye'kari aamo ki'yariaopua.

Ehpeo aamo ne'netemania aachin teeka epeche ta'iria amochi mochitopuameopua.

13

Nakiwarichi simiyame nayewaniame

1 Neeea weeka seesenu naera nayewaka machiaio, ahkasi Riosi ku'iwari naera nayewamekaipua, kihta tísia nakirewaka nayewiame enesaania, kihta nateyame enemiinia no'o chiiao, oowera te'ochaniameka teeremiipua, oote ka'rame choniwamechitia. 2 Yooma peeniamekainia Riosichi simiyame nayewakao, yooma ye'kainia tísia tehki tiiame pahtekao, ki nu'uti paparainia Riosichio, ahkasi kaawioi noonoteme tiiaio, wa'a tiiame enesaania, aaata kihta nakiyame enesaoinia, kihta nateyame enemiinia, Riosichi te'ta paparainia. 3 No'o iinuekaoi yooma aaata tesiwa tiiame ihko nehjakainia, no'o weerewaoi Riosiwichio kosoka manarikainia, kihtawichio nateyame enemii no'o iintoriaa, kiisi iinueme enesaania aaata nakirewaopua noochio.

4 Pichiwa nakiwari tiiamea, eee tiiamepua: ki yaapi e'riamepua aaatao; kaawe e'rewaka ihsiame aaataoi; ka'chi e'rame aaata epeche tiiamekoipua ki ahpochitia; ki ikotuwa e'ramepua aaata epeche itapiti iinuekoio; ki ahpo oijeraka yasitoamepua; ki ahpo weruma tiiameko e'rameoipua; 5 ki iinya chaaniame aaatao; ki iinya ihsiame aaataoi; apoeche peeneka yasitonariamepua; ki nekatuame aaatachioi; ki nekumeka itipiame; 6 ki peenia e'riame aaata wenejitiameeopua, nape wenejiwa wihtuki machenasoopua, peenia erapame. 7 Aaata pichiwa nakiwari iinuemea Riosiwichioo, eee tiiamepua: kiisi we'sapamepua ahpo Riosichi paparao; Riosi iintomo tuuria ahpowichioo, iintokache itipimeriko e'ramepua; ihtaoi aiwaka yasitoaio, wa'api teeka yasitoamepua ahpo Riosichi oowe e'riao.

8 Nakiwaria wa'api teeremeri puuua, kiisi wahjiamesi. Piie taawechi wahka ihtoriachio, Riosichi simiyame nayewatuwaa kajumeriitepua wa'asi. Riosichi simiyame seesenu naewarichi nayewatuniameai, kajumeriitepua. Kiisi nakipuamepua wa'asio, yooma Riosi iintomo tuuriao, yomatiame tetewamekapa pu'kao, Riosi iintomo tuuriao. 9 Ehpiami yooma Riosi iintomo e'rariao, teesa ta'wesame nane'reka mochitoame teemea, pukaepa teemea ki te'ta ahsieme machiyaiopua taamo kajuyachisi pahtekao, aamo masitesiame teemea aamo tuuyewao. 10 Nape pu'ka teesa ta'wesame nane'reka taamo mochitoao, u'matosoopa wahka ihtoriachi kajuyachio, yooma te'ta ahsieme nane'repuaitepua, ma'chiáme.

11 Neeea nu'utikaio, nu'utichitia nayewakamenia, nu'utichitia inatakamenia, nu'utichitia e'rakamenia tiameo. Nape weripasaapa

neeea, pu'ka no'o nu'utichitia teereriao, yooma u'matokamenia noochio. 12 Ehpe taawechiamiopua pehjio Riosichi simiyameo, teesa
ta'wesame tetewame teemea pu'kaopua pehjio, itapiti nanarichari ki
ma'chiame ta'wesame taamo tetewitamechitia. Nape yooma kawiyame
nane'repori asisoopua, yooma ma'chiame tetewipuaitepua, waapi
taamo nanarichi ne'niamechitia. Ehpe taawechiamio, paikapi wa'api
nane'reka mochitoniamepua pehjio, nape waika taawechio, yooma
ahsepari nane'repuaitepua, yooma Riosi taamo nane'rejeriaopua.
13 I'wa wehjoarichi taamo mochikoiopua pehjio, paika itapiti yooraka
mochitomeri teemea, puuu paikaa ihjipua: taamo Eesusichi pa-
parapuamepua; piirea, Riosiche taamowichio iintomo tuuria, oowe
e'reka mochitopuamepua; piirea tiameo, taamo te'ta nakiwari iinue-
wapua ahpoo, Riosichi tiame. Nape te'ta nateyamera i'ka paikachi
simiyameaa, taamo te'ta ahpo nakiwarikamerapua, taamo Noono
tewekachi kahtiame nakiniameopua tiame.

14

Seesenu naewari nayewaniame

1 Wa'a teeresoo, Riosichi ahpo kaawe te'terewa tetewitenariaa,
kaawe aamo neesetoka ihsiwamepua kaawe nakika nayeweni-
ame aaatao. I'yaka mochitopuapua amochio, aachin teeka nok-
isipuameopua, pu'ka Riosie aamo kiaretia ye'kario; nape te'ta Riosichi
simiyamekamera tetewiteka, ahpo kaawe e'reka kipoteka Riosichi
simiyameo nayewaniamepu napawitiame mochikachio, pu'ka na-
pawitiachi mochikameo, wa'api naerachi nayeweka. 2 Nape aaata
wa'a eenakame enesoo, ki wa'api naerachi nayewasisoo, aaataai wa'a
napawikamea kihta pahtemapua pu'kao seenukopa ahpo nayewao.
Apoeche nane'remapua ahpo inatarichio, ahpo chiiaopua, nape
napawikamea ka'i. 3 Nape aaata wa'a napawitiachi naerachi
nayewamea, ma'chiame nayewiamepua napawikameo, te'ta Riosi
chaanenariaopua pu'kao, ihtaoiwichiopua kaawe erapatepuawichiooi,
oisa erapatepuameoipua Riosichi te'ta te'teretoaopua. 4 Aaata ahpo
seenu naerachi nayewiameapua wahka napawitiachio, apoeche ahpo
te'ta teerepamepua Riosichio, nape puuua napawikame naerachi
nayewesaapua, itapiti Riosichi simiyame kaawerumaopua, yooma
ahpo keepuria tiame Riosichi te'ta te'teriame enepatiamepua, ki
ahpoche piineri.

5 Yooma eeme Koorintio tiopachi mochikamea, kaawe ene-
mii seesenu mochiwachiami naera pepenipakame enesaa, pu'ka
seesenu nayewameo, seesenu naewachi kipotepuawichio itapiti Riosi
ka'karuma tuuyewario. Nape epeche kaawe e'riamenia aamo wa'api
mochikachikamera aamo te'ta naerachi te'ta ye'kaka nayewani-
ameopua, aamo ahpo kipotekaopua, itapiti te'ta Riosie ka'karuma
tuuyewari aamo tetewiteriaopua aamo pahterichiopua, wa'atiao
yoomahka aamo napawiriachio, te'ta ma'chiame pahtemichiopua.
Nape aaata seenu nayewame asisoopua wa'a aamo napawiriachio,
aaata wa'a aamo napawiriachi nayewaniame machiyame uusaa,
pukachi nayewama puuua ahpo seenu naerao. Wa'atiao yoomahka
pahtemeripua wa'a napawitiachio, pu'ka seenu eenakame u'paria
chaanenariaopua. 6 Wa'a tiiachipa tiameo, No'ooi piirechi mochiwachi

seenu naewaniame amochi eenaka nayewesoo, kiisi no'o pahtemiipua.
Nape no'o aamo wa'api naerachi nayewesoopua aamo napawiriachio,
ihtaoi te'ta nane'repori masitemichio Riosie no'o kiaretia amochi
upamichioopua, tísia ma'chiame no'o pahtemeri eemea.

7 Te'ta kawiyame nayewaniame simiyame nayewakao, i'ka aamo
chaaniamenia. Ihta itapiti cheeteniameai, machika inamupuawichio
netetiamepua tiameo, ahpo iiyena ihkepariopua. Itapiti cheeteni-
ame pakapuchera a'rapaoiopua, ki machipuame ihkepame netetiame
enesaopua ahpo iiyenao, ki aaata pahteme teeremiipua cheeteniao.
8 So'sontaroai nasiwapuachio, ki ma'chiame turupuchatioopua nasi-
wapuame o'inepuawichioo, ki nane'remiipua nasiwari o'inepuachio.
9 Wa'achitia teemeai aaatao, ki machipori tiame taamo ihkepasoopua
aaataoi ahpo naerachio, ¿taamo pahtemanapu aaataa? ¡Oowera
nayewatiame enemiipua eekachi! 10 I'ka wehjoarichio, ki ookapi
naera yeenieniamepua, yooma puuua pahtewari tiiaemepua. 11 Nape
ki pahtiame enesaania no'o aaatae nayeweniameo, seenu enemiinia
pu'ka aaata nayewao, puuu aaataai seenu enemiipua no'o nayewaoi.
12 Eeme tísia ku'inariamea aamo Riosichi te'teretoachio, aamo Riosie
kiaretia ye'karie ku'ipuapua, aaata ku'iwa nakiyameo. Nape te'ta
Riosi ye'kari aamo kiaretiae teetopuapua, epeche Riosichi paparame
enepamichiopua.

13 Aaata aamo napawiniachi seenu mochiwachi eename enesoo,
ki aamo napawiriachi naera naewame enesoopua pu'kao, wa'a
ohjoepaka enesoopua, wa'api napawiniachi nayewaniame penipa-
nurepuapua pu'kao, Riosichi ahpo ku'iwa itakao. Teesaoi peni-
pasaopua aamo napawiniachi naerao, teesaoi ma'chiame iiyena-
nariaopua ahpo chaninaria aamo naerachio, kaawe enemapua.
14 Aaata wa'a aamo napawiriachio, ahpo naerachi paparaka nayewe-
soopua Riosio, apoe wa'api ahpo pahtewachichewichio nayewame
enemiipua Riosichio, ki wa'a napawikame pahtewachiwichio. 15 Wa'a
tiiachio, ¿ihtana noonowita teemea? Aaata taamo napawitiachi
Riosichi nayewesaapua, ahpo naerachi e'raka nayewametepua Riosi-
chio, nape wa'api napawikame naerachi paparaka Riosichio, yoom-
ahka wa'a napawikameo, ma'chiame pahtemichiopua. Taamo nana-
pawiachi wikataniamea tiameo, taamo iikachi o'inia pajename e'rarie,
wikatamete teemea, yooma pirena Riosichi wikataio, nape wa'api
napawikame naerachi, yoomahka ma'chiame pahtepuawichiopua.
16 Wa'a aamo nanapawiachio, aaata ahpo naerachiche pahtia Riosichi
nayewasoo, ¿aachin teeka pu'ka ahjama Riosichi paparatapu na-
pawikamea, ki ahpo naerachi nayewetiame enesoopua, Riosichio?
Puuu napawikamea kiisi pahtemiipua pu'ka aaata chiiao, ihtaoi
pu'kao, Riosichi cheeriao. 17 Puuu aaata Riosichi papararíaa, tísia
kaaweruma enetarepua eneyao, nape aaata ahjama Riosichi pa-
paramea, kihta kaawe teeremiipua Riosichi kaawe te'tereniameopua.
18 Cheriwema ki'yaninia Riosio, epeche seesenu mochiwachiami
naerao, epeche ye'kamekapa nayewakaopua ki aamochitia. 19 Nape
wa'atiai neeea ti'tiopachiamio, ohso kaawe marikioi wa'api napawiti-
achi pahteniame nayewanariamenia, ma'chiame pahtemichiopua na-
pawikameo, ki oosa mariki miiri ahka no'o seesenu naerachi nayewa-
niameopua, kihta pahteme tiiamekoopua.

20 Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamea, aamo nanapaw-
iachiopua, aamo ahjaewa i'ka seesenu mochiwachiami nayewani-
ameo, pa'pamura inatachitia kaawe inatapuapua, ki kukuchi nu'nunti
inatari inatachitia. Nape aamo Riosichi te'terewachiope, kukuchi
nu'nuntichitia teeremete eemea, ki itapiti tatakorichi inatame tiiame-
chitia pehji. 21 Puuu seesenu mochiwachi nayewaniame ahjaeni-
amechi simiyameo, taamo Paamira Riosia ehkoriamio, i'ka cheeka
cheekame eneriaipua i'ka Iyoterichio: “Neeea i'ka ti'tijoerio, seesenu
ti'tijoeri naerachie nayewemania, aaata piirechi ku'iwae, nape aaatae
ahpo naerachi nayewetiaio, kiisi no'o e'wemeripua.” 22 Wa'a teesoo
seesenu naera pepeneniamea kaawe tiiamepua, ahkaoi seesenu
nayewaniachi eenakaiopua, ki Riosichi paparaniachiopua pehjio,
wa'api mochiwachi naerachi masitepuawichiopua, itapiti Riosichi
simiyameo. Neipao wa'api nanapawiniachi mochiwachi ohjoemea,
te'ta Eesusichi paparame enepasapaopua, aapoe wa'api ahpo naerachi
nokisimeripua masitekao, Riosie apochi enatesiaopua masitepuao.
23 Nape wa'a aamo Koorintio tiopachio, ki ookapi Riosichi paparame
seesenu nayewame aamo tiopachi enasoo, pu'kao ahpo seesenu
naerachi Riosichi simiyame naewasisoo, aaata wa'a aamo tiopachi
eenakame Riosichi simiyame penipanariamea, pu'kao ahpo seesenu
naerachi naewachaniame inamukapaopua, rooroikame maaepama-
pua pu'kao. 24 Nape wa'a napawitiachio ahpo naerachi yoomahka
pu'serenioipua Riosichi paparaniameo, aaata wa'a eenakamea ahpo
naerachi naewaniame inamukamea, ki Riosichi paparamekaipua
pehjio, tísia kaawe ihsiame nayewaniame inamukapaopua Riosio,
Riosichi paparamo erapamaoipua tiameo, ahpoo ki kaawe ihsio,
yooma toinarepakaopua. 25 Wa'a erapasaapua ahpo iikachio, chopoko-
rieka weripaka ahpo ma'chitamapua Riosichio, yooma ihta ahpo
noriwi iintoriaopua. Waikaopua, wa'a tiopachio, Eesusichi paparami-
chio paaetiai tiiamekapaopua Riosieo, chanimapua: “Pichiwa Riosia
i'wa tiopachi ihsiamepua, aamo tiopachi napawiniachiopua.”

Aachin te'terepuame ti'tiopachio

26 Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame aamo ti'tiopachiamio,
eee te'terejeramenia. Ahkaoi aamo tiopachiami napawiniachi ena-
pameo, kaawe e'raka teepotaka asitejeraninia pu'kao. Wa'a napaw-
itioopua, Riosichi simiyame nayewajeraninia wa'ao, i'ka eee tiiame-
chitia: wikataka pepeniamea, Riosiwichio chaniwame wikatamapua,
yoomahka pirena, o'okaoi Riosiwichio wikataka; aaatao wa'a napawiti-
achio, itapiti Riosi ahpo pahtewari tetewiteria, masitemapua; aaata
seenu mochiwachiami nayewaniame nayewanaresaa, aaata wa'api
naeraeme uusaa, pukae nayewamapua. Wa'atiao yoomahka pirena
pahtemapua pu'ka wa'a asikame cheeriao, ma'chiame nayewatiopua
ahpo naerachi. 27 Nape seesenu naewamea wa'a napawitiachio
e'enasoo, ookaoi paikaoiche wa'asi muika nayewajeraninia pu'kao,
nape aaata wa'api napawitiachi naera nayewame uusa, wa'a tiiao
yooma wa'a napawikame ma'chiame pahtepuawichioo. 28 Nape
ki iinuemea ahpo nayewa ma'chitamerio, wa'atia itipimeripua ki-
hta naewaka wa'a napawitiachio. Ohso kaawe teesaoi pahtiame
enesaopua wa'a napawiniachi nayewaniameo, apochiche inataka
keepumapua Riosichi simiyame. 29 Wa'a mochiwachitia naeraemea,

ookapioi ti'tijoeri Riosichi simiyame nayewamia werisika nayewakooi,
kaawe enemapua. Wahjachi wa'a napawitiachi keepuamea, oowera
ahpo inatarichiche kaawetame enemapua, pu'ka muikame chaacha-
pariaopua, kaawe tiiame enesoopua apochio. 30 Aaata keepuameai,
itapiti Riosie ahpo ku'itiame ahpo inateparia nayewanaresoo pu'kao,
reesisepuapua, nape nayewaka ihsiamea teewemapua pahchuo.
31 Wa'atiao aaataai iinuemapua itapiti ahpo chanimiao, wa'a na-
pawitiachio. Wa'atiao yoomahka ahpo pirena nokisimapua Riosichi
simiyame pepenipachiopua, yoomahka ahpo weemuteka. 32 Yooma
aaata wa'a aamo napawitiachio nayewanariamea, ku'witapi wa'api
nayewametepua, ahsepamichiopua piirechiwichioo nayewamichioo,
itapiti ahpo cheenariao. 33 Wa'a aamo te'teretosoo kaawe te'teretoma
eemea aamo napawitiachio, ki wekapuwa te'teretoka aamo napawi-
wachio.
Ehpe taawechiami taamo te'terewaa taamo Riosichi te'teretoame
nanapawiachio, 34 ki reesiseniame oowerua napawitiachi naewami-
chioo. Oowerua ahpo kuunache neesetotere mochitomeri puuua,
ehkoriami Riosi nuurario, wa'a chiiamekopa. 35 Oowitiamea itapiti
epeche nane'renaresaa wa'a napawitiachi masitetiameo, petechi enasa
iinatukemapua ahpo kuunao. Wa'a nokisijeraninia, taamo Riosichi
te'tereka mochitoniameopua napawiniachio, ki kaawe tiiamekopa,
napawitiachi ooweru werisika nayewaniameo.
36 Eemea kaawe neesetoka mochitomitiapua, i'ka Riosi ka'karuma
tuuyewari Eesusichi simiyameopua no'oe aamo masiteriao. Ihji
Riosi kaaweruma tuuyewario, ki aaata aamoe mehtanakamekopua,
ki aamoche u'yepatiamekopua amochi uumichioo. 37 Aaata piire
wa'a aamo napawitiachio, yooma Riosichi simiyame ahpo penipakame
maayamea, ahpo te'ta Riosi ahjama yasito e'rameoiopua, ma'chiame
nane'remete puuua, i'ka no'o aamowichio iyoteka chiiao, Apoe
Paamira te'ta eenamekopua pu'kao. 38 Puuu ki uuka tetewisaa i'ka
Eesusichi eename no'o masitiao, ka'te reesisemitia pu'kao, wa'a aamo
nanapawiachio, masitemichioo.
39 Ehpeo neeea, i'ka te'ta aamo chaaneka kajunarenia. Wa'a
aamo napawiniachio, aamo wa'api naerachiche nayeweka masitepua-
pua, ihtaoi itapiti Riosie aamo penipatetiao. Ka'te wa'inemitia
aaata ahpo naerachi nayewamichioopua, wa'a aamo napawiriachio,
40 no'oeche aamo tuuyeriatiachiche te'teretopuapua, ki wekapuri
teeretomichiopua wa'a aamo nanapawiachio.

15

Riosie Weratiame eenechi ahjaria

1 Ehpeo neeea, Riosichi simiyame eenechi aamo inatepatenarene,
Riosi ka'karuma tuuyewari no'o aamo nayeweria, pu'kao aamo uuka
mochitoameopua wa'asi. 2 Pu'ka Riosi tuuyewarichi ki se'wika
mochitokamea, pukae newipakame eemea aamo tatakoririao, nape
ki oosa aampa Riosichi paparamia toisaapua ahpo Riosichi paparao,
kihtachi itipima puuua waikao, ahpo Riosichi papararіao.
3 Pu'ka tísia nateyamera tuuyewari aamo masitekamenia, pu'kao
Eesusie wa'api no'o masiteretia. Neeea Eesusi Riosie Weratiameo
taamowichio pejana mukukamekopua, aamo masitekamenia, te'ta

Ehkoriami Iyoterichi chanitiamechitia. 4 Ehkoriami Iyoteria cheeri-
aipua tiameo, Eesusi Riosie Weratiameo, mukukai katewetiaiopua,
paika taawechi ahjamerikopua eenechio. 5 Puuu Eesusi eenechi
oijenasaapua neipao, Peero machejenerepua pahchao, Seeja tee-
wataniameopua tiameo. Pu'ka meeriamio waikao, ahpo ajawaria
machejenerepua tiameo, ahpo oosa mariki piiripi ajawaria. 6 Epeche
meeriamio, u'matoame mariki siento mochikame machejenerepua
tiame, ahpo Riosichio poponiwa pipiniwaopua tiame. Puuu Riosichi
poponiwaa pipiniwaa tiame, u'matoame naasipasi mochitoamepua
pehjio, wahjachia wahjipakamepua puuuapa. 7 Pu'ka meeriami
neipao, Saantiao machejenerepua waikao, epeche neipao, eenechi
pu'ka ajawaria machejenerepua waikao, yooma pu'ka oosa mariki
aampa piiripi ahpo ajawaria.

8 Wa'asi weeka taawechi neipamiopua, no'okamera machejenaka-
pua waikao, wa'asi kuwachi ahpo weeraria enemichiopua, aaata
kuita ahpo naawamiachi, u'matotekamechitia. 9 Neeea Eesusie no'o
weratiameo, ki te'ta no'o weruma tiiamerako e'ramenia, kiisikoi,
Eesusie weratiame no'o tewapuame maayamenia, pukeri o'iniaopua
neeea, na'ara yoramia naanarika oikamekapa Eesusichi paparameo,
ahkaoi ti'tiopachiamio. 10 Nape wa'a teerekameai neeeapa pu'kao,
Riosieo cheriwetiameniapa pu'kao. Riosie no'o cheriweriaa, ki wa'atia
kihtachi itipikamepua, Riosi no'o tesiweria ku'iriaeo, no'oo epeche
tehki yoorakamekopua, ki wahja Eesusi ajawatiame pahcha yoorari-
achitia. 11 Riosie Weratiamechi aamo nayewetiamea, aaata enekoipua
aamo nayewekameo, ka'chitepua, Eesusi ajawatiame enerioio, no'oeoi.
Yooma teeme Eesusie ajawatiamea, pu'ka Eesusi chaachapame teemea,
nayewatukao.

Wahjipakameopua eenechi kiapuamepua ahjari

12 Taamoo pu'ka Eesusio ma'chiame oijenako chaachapoio, nape
eemea aaatao, ki taamo pichikiamepua. ¿Achini iikai ki taamo pichiki-
amepua, teemea Eesusio ahjakame tetewikamekoipua? ¿Achini iikai
wa'a tiioio, ki'tio tuuna eemea, eenechi ahjaniameo? 13 Kiteresoopua
eenechi ahjaniameo, waikao Eesusiai, ki oijenakame enemiipua.
14 Eesusio ki oijenakame enesoopua, kihtawichio enemii taamo
nokariaa, Eesusi oijenaria nayewatutiamea. Wa'a teeresoo, aamo
Eesusichi papararіaio, kihtachi itipimiipua. 15 Waikao wahjipakameo,
kiteresoopua oijenaniameo, teemeai waikao wihtuki chaachapariame
enemiipua, Riosi ahpo Taana Eesusio, Apoe oijenaterio tuutiameo.
Wa'a teeresoopua, Riosio ki oijenaterioopua ahpo Taanao, pichiwa
ki'tiame enemii oijenaniamea. 16 Eenechi chaaninia, eenechi ahja-
niameo kiteresoo, waikao Eesusiai, kiisi oijenakamepua wa'a teesoo.
17 Riosie Weratiameo ki oijenakame enesoo, taamo ahjachi papararі-
aai, kihtawichio kaawe ikitiame enemeriipua; taamo tatakoririaai
tiame, kihta cheriwetiame itipikame enemiipua; teemeai tamochio,
ki iinuemii teemea, weemera ahjario. 18 Ki teemeche ki weemera
ahjari iinueka itipimiipua, waikao wahjipakameai Riosi Taanarachi pa-
parakao, wa'achitia itipimiipua tamochitia, kihta weemera ahjari iin-
ueka. 19 Taamo Riosie Weratiamechi papararіaa, i'wa wehjoarichiche
nateyame enesoo, ki nu'uti wihtuki aiwameri teemea tesiwa iikao.

20 Nape Eesusi Riosie Weratiamea, te'ta pichiwa oijenakamepua,
ke'chu aaata oijenaoi, ki wahjiamechi ahjarichio. Eesusi oije-
nasoo tewekachi apechunatiamea ahpo Noonoe, pukeri pahcha
simiyame i'ipari, apechunatiameka tiiamepua weemera ki wahjiame
ahjarichiopua. 21 Wahjipaniamea, piiripi tijoe wa'api ki iyoririo-
pa, o'inesikamepua. Wa'achitia eenechi ahjaniameai weemera ah-
jarichi ki wahjiniameo, piiripi tijoee wa'apichi o'inesikamepua tiame.
22 Yooma Aaranichitia tatakorikamea, wahjipameripua, ki iyorika
mochitoriapapua Riosichio. Nape yooma Eesusichi paparakamea,
eenechi ahjatepuamepua Riosieo, weemera ahjarichio. 23 Nape
pu'kachepa puuu weemera ahjarichi ahjatepuamea, eee teerekapua:
pahchao, Riosie Weratiame ahjatetiamepua ahpo tewekachi Noo-
noeopua tewekachi kahtiamee apechunatiapa, puuua itapiti pukeri
i'ipari apechunakameka iintokamepua; neipao teeme yooma Eesusi
ijinuwaraa, weemera ahjarichi oijenatepuamepua tiameo, Eesusi te'ta
enasoopua, i'ka wehjoari kajuyachiopua wa'asi. 24 Waika kajuyachi
taawechio, Eesusi Riosie Weratiamea, wa'a yomatiame newitosaapa
ahpo seepurawaopua wa'asio, yooma itapiti ahpo newitoriaopua,
ahpo Noonochi upamapua, Apoe Te'ta taamo Noonochi, tewekachi
kahtiamechi. 25 Nape ke'chu ahpo Noonochi upatioiopua ahpo newito-
riao, Eesusia yawichitumeripua pehjio, ahkasi ahpo Noonoo ahpo
taaratere toapachisiopua, yooma ahpo seepurawaopua. Wa'a teere-
meri Riosie Weratiamea, wa'a chiiopa Ehkoriami Iyoterichio. 26 Wa'a
ikitioopa wa'asio, mukiwarioopua ahpo seepurawao, kiterepatekame
enemapua wa'asio, taamoo ki wahjipame enemichiopua wa'asio, ki
seena aampasi ki wahjiamesi. 27 Eesusio, ihji Ehkoriami Iyoterichi
yomatiame ahpo taaratere toapapuame chanitiamea, ki Apoe Noono-
rakamera taaratere toapuameko tuutiamepua. Apoe Noonorakamera
iintomerikopua ahpo Taana taaratere toapakao, yomatiame ahpo
Taana seepurawao. 28 Waikao Riosi Taanaraa wa'apio ahpo Noonoo,
neipa yooma ihtaoi ahpo taaratere eenepatesoopua newitotekao,
yooma ahpo newitoriaopua ahpo Noono kiameripua, ahpo Noono
Apoe Riosiopua, yomatiame aampa teereka yasitomichiopua.

29 Ki'tiame enesoo eenechi ahjaniameo, ¿achinikai aaata tijoea,
aatia ahpo paatoamepua aaata mukukamewichio pu'ka mukukameo
newipatepuawichioo? Kiteresoopua oijenaniameo, ¿achinikai wa'a
nokayamepua erakokao? Ki teeresoo eenechi ahjatepuameo, ¿wa'ana
nokimii puuua?

30 Kiteresoo oijenaniameo, ¿no'o maaporichina teeretotamarenia
senepi taawechio, yooma taamo Eesusi ajawariaa? 31 Kiisi wa'a
e'ramenia noochio, senepi taawechi mukime teetoamekaipua, Riosie
Weratiame nayewatoapaopua, Riosie Weratiameopua eenechi ahjario
tuuyapao. Neeea oijenaniameo, pichiwa te'ta wa'a teeremio e'rame
neeea. Neeea noochio kaawe e'ramepua aamoo tiameo wa'achi er-
akoamekopa. Aamoo noochitia erakoamekoopua, Riosie Weratiamea
amochi inisiamepua aamo kaaweruma teetotesikao. 32 Kiteresoo
oijenario no'o puuu oorichi no'o nasiwaria Eejesioo, ¿ihtana yowika
machenatania, pu'ka wa'a no'o iintoriao? Kihta kiteresoo eenechi
weemera ahjario, ¿ohso kaawe a'chikoi nokitariarepua naaju, ki-
hta inatakache koakao, oowera itapiti tísia taamo pu'serewaoiopua

nokaka, ahkasi wa'a nokakaopua wahjipakao?
33 ¡Ka'íí! Ka'te aamo wisikuete eemea. Ka'te wa'a erako eemea, ki'tio
erakokaopua eenechi ahjaniameo, pukae wa'a erakotetiame enesaa,
yooma eemea wa'achi erakotepuamepua pukaeo. 34 Aamo wa'a tiiame
Koorintio tiopachi masitiame, aamoo chaaniamenia: “Teewemitia
eemeapa wa'a tiiame tatakorikao, wa'a tiiame masiteniameopua.
Wa'a aamo chaaniame neeea, aamoo suuwe erapamichiopua. Aaata
eeme wa'a tiiame masitiamea, teesaoi kihta machiyamepua Riosichi
simiyame.”

Achini teeka ahjameri eenechi wahjipakameo

35 Aaata eemea chaachapaniarepua: “¿Achini iika ahjatariapua
eenechio, wahjipakamea? ¿Aachin tiame enetapu weerewaraa?”
36 Puuu wa'atiame inataniamea, ki inatame inatarirapua. Itapiti
iimoria yaupamiaa, mukuyamekatepua pahchao, esorapaka aaperao.
37 Pukeri echiwaa, pahchirachepua. Yaupasaopua, sewina tiame yau-
pamepua, ihta pahchirakai, tiirikooi, suunuooi. 38 Wa'a ikiyame puuua,
Riosi ihsiamekopua weerewa ki'yakao, aachin tiame enemerikopua
oowarao, yooma ihta echitiameopua. 39 Yooma ihta weerewaa, ki
ahpo wa'achi te'tiamepua. Weerewaa iintunapua: tijoe weerewa,
animari weerewara, tuchiki weerewara, so'chi weerewara tiame.
40 Yooma tewekachi iintuameai, seesenu tiiame weerewaemepua,
yooma itapitia, ki i'wa weeechio te'tiamechitia. 41 Taaa piiripi tiiae-
mepua, meechaai piirechi tiiaemepua, so'poriai piirechi tiiaemepua;
so'poriai, ahpo wa'apio seesenu te'tiamekaitepua tiame. 42 Wa'achitia
teemeai, eenechi oijenasaa, seenu weerewa te'teremeripua. I'wa
weeechi weerewa taamo mukiso wetemajiniamea, ki tehpe e'ramepua,
pikayamepua esoratupakao; nape eenechi ahjaniame weerewaa, ki
wahjiamesi enemeri puuua, kiisi esoratukao. 43 Taamo weerewa
wetemajisa itipiniamea, yooma ihta itapiti iinyatiame taamo ikiriao,
pujaka toiniamepua. Taamo eenechi ahjatiame weerewaa, kihta itapiti
iinya tiiame iinuemeri puuua. Taamo weerewa mukusa wetepasa
toitiamea, i'ka weeechi echisa toitiamekate puuua, weemera ahjarichi
tewekachi naawamiapa, weemera weerewakamera uuka, yooma
teeme, ooweruai. Puuu weerewa wehtere toitiamea, o'ochetupaka
esoratupamepua. Nape taamo weemera weerewa eenechi taamo
ahjatetiamea, kihta ka'chi ikiwame enemeripua, kokorepaniameo
o'ochetupaniameoi, ya'watupaniameoi. 44 I'ka weeechi weerewao echi-
wamechitepua, tewekachi weerewa enepamiaapapua. Wa'a teesoo
teemea, ki i'kache weerewa teeremerikaite teemea. Piiripi weerewaa,
weeechiwichio taamo ohjoremichio weerewatetiamepua; piire taamo
weerewaa, tewekachi taamo ohjoremichio weerewatepuamepua.
45 Ehkoriami Iyoterichio chiiamepua: “Pukeri pahchi Aaranio Riosia,
i'wa weeechi ohjoremichio ahjari yahcherepua.” Neipa Aarani Eesusi
tewaniamea, Apoe taamo Paamira Eesusi puuua. Puuu Eesusia, Riosi
tiiarie tijoetutetiamekapaopua i'wa wehjoarichio, tewekachi ahjari
tiiaeme puuua. Wa'a tiiapa puuua, tewekachi tiiame ahjari taamo
ki'yame puuua, ahpo Eesusi ahjama ohjorepuaichiopua. 46 Nape
pahchao weeechi ahjaniame kiatiame teemea, neipao tewekachi
ahjaniame. 47 Pukeri naayachi Aarani tijoe, we'ee netetiamepua,
i'ka wehjoarichi ohjoemichio. Neipa simiyame Aarania Eesusi,

tewekachi o'inia eenaka naawakamepua, tijoe enepaka, nape Riosi
tiiari yahchame. 48 Yooma weeechi tijoetukamea, naayachi o'inia
netetiame weerewa iinuemepua, i'wa weeechiche ohjoepuame. Yooma
weemera ahjari kiatiamea, tewekachi ohjorepuame ahjari kiati-
amepua. 49 Yooma i'wa weeechi ohjoemea, pukeri Aaranichitia
weerewaemepua. Yooma tewekachi ohjoemeria, Riosie Weratiameka
tiiame weerewaemeripua.
50 No'o Riosichi poponiwa pipiniwaa tiame, tísia kaawe inataka
no'o keepumitia i'kao, i'ka aamo chaanemiao: Iiweta i'ka weerewa
eeraemechi ahjaapua pehjio, ka'chi iika ohjoremeri teemea teweka-
chio, Riosi ohjoekachiopua. Taamo weerewa esoratupamea, ka'chi
iika tewekachi i'topuamepua, ki tehpesi e'ramekapapua. 51 Ehpeo,
kaawe keepumitia i'kao. Itapiti ki yoomae nane'reniame pehji, aamo
tuuyemane. Riosichi paparakamea, ki yoomahka wahjipamerikaite
puuua. Wa'atia puuua ki mukukaio, sewina ijikimeripua weere-
wao. 52 Puuu wa'a ikiniamea, seenepi kupipari ikiwachi ikimeripua,
turupuchari kajuyachi chaachamiachiopua. Pu'ka wa'api turuwari
chaachachio wahjipakamea, ki wahjipakameaiopua pehjio, weemera
weerewapameripua. 53 Puuu weerewa na'ituamea, ki na'ituame
weerewachi enepatepuamepua. Mukiwame weerewaa, ki mukiwame
weerewachi enepatepuamepua. 54 Puuu weerewa na'ituamea, ki
na'ituame weerewachi enepatetioopua, pu'ka weerewa mukiwameo,
ki mukiwame weerewachi enepatetioopua, kiteremeri wa'asi wahji-
paniamea, ehkoriami iyoterio te'ta chiiachitia, Riosio ehkoriamio eee
cheeriopa:
Mukiwamea, newitowae ko'kotiamepua wa'asi,
kitereparepua wa'asi.
55 Aa muuu wahjipaniamea,
¿achini iikamemua aamo newitoriraa?
Ai muuu wahjipame toaniachio,
¿akana akiparu muuua tísia kokosa yoorameai?
56 Mukiwari taamo ikitiamea, tatakori puuua. Tatakoria taamo
poanatamepua Riosichio te'ta mukukamechitia Riosiwichioo, Riosi
nuurario wa'a tiiame ma'chitamekopapua. 57 Nape Riosia, taamo
newitori ki'yariopaopua tatakorichio, taamo cheriwemeripua yooma
ihta taamo tatakoririao, ahpo Taana Eesusi iintoriaeopua, pu'ka Apoe
taamo Eesusi Paamirao, apoe Riosi weerakamekapapua pu'kao.
58 Pukaepa tísia no'o nakiya poponiwaa; pipiniwaa tiame, pewa-
tiame mochitopuapua Riosichio, ki ikicha paparaka taamo Eesusi
Paamirachio, taamo Paamira Eesusi tehkirachiche yorasika, epeche
epecheche nokisika Riosi tehkiwachio. Nane'riame eemea aamoo,
Eesusi Paamirawichio aamo nokariao, kiisi wa'atia kihtachi itip-
imerikopapua pu'kao.

16

Riosichi paparamewichio ku'ipua na'poatiame

1 Ehpeo neeea aamo no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua
tiame, toomi na'poaniamechi simiyame aamo nayewamane, wahjachi
Riosichi paparame ku'iwa nakiyamewichio, te'ta Kaarasia tiopachi
mochikame no'o masiteriachitia. 2 I'kao eemea, senepi pahcha

weeriame oowisari taawechio, yooma pipiripi eeme na'poasipuapua
toomio, wa'a no'o eenoio ki pukeri na'poaka nokipuawichiopua.
3 Wa'a asisaapa neeea, aamoe uutiame uhjuramania Eerusarenio,
iyojura i'tochekaopua, yooma eeme pirena uhjuro tuuka, pu'ka toomi
na'poatiameo. 4 No'o simiwa nakiwame enesoo wa'a Eerusarenio,
pirena siimpama teemea waikao.

Paoro asisimo e'rachiami nayewari

5 Maseronia weeechiami u'matoaio, aamo mochiwachi enamania,
Maseronia weeechiami oisimo o'ranepu pahchao. 6 Seenekachi aamo
ahjama itipimane ku'itapi, seenekachi ahkasi tuurawio u'matoachisi.
Wa'atiao eemea no'o ku'inaresao, no'o ku'ipamapua ahka no'o simiy-
achiwichioo. 7 Ki ikanati u'matonarenia wa'ao, nape pu'ka no'o wa'a
e'rao, Apoe no'o Paamira cheemapua, tewekachi kahtiame. Itapiti no'o
yoramia iinuesoopua wa'ao, tepepi itipimania waikao. 8 Nape i'wa
Eejesio muuwari mochiwachio, i'ipari pahko u'matoachisi itipimania
i'wao, Peentekote pahko tewaniamechi. 9 I'wa itipimane pehjio, Riosio
ki ookapi tehki no'o wahjoneriopa, i'wa ti'tijoerio pu'sereme tiame,
wahjachi muuwaeme i'wao, ki no'o nakioipua no'o masitewao, eerina
chaachapakao.
10 Timoteoo wa'amahka oiaio aamo mochikachi asisoo, kaawe
uuka teteipuapua pu'kao, kaaweruma tehki yooramekopapua, taamo
Paamira Eesusiwichioopua no'owichioopua tiame. 11 Pukaepa Timoteo
wa'a asisoo, aaataai wa'a aamo mochikachio, ki ipaka tetewipuapua
pu'kao. Wa'a asisoopua pu'kao, kaawe ku'ipuapua, no'o kahtiachi
enamerieopua, i'wao neeea no'o ahjama mochikameapua tiameo,
puuyeka mochikamepua.
12 Taamo pooniwa Aaporoo, utewa yoorakainia siimichioo, wahjachi
poponiwa ahjamaopua aamo ne'nemia, nape puuua ki siinarekapua
pehjio, itapiti yoramerikapapua pehjio. Neipa siimotiapua wa'ao, ahpo
yekiwa iinuesaapa.

Kajuwachi wa'asi teepotari

13 Aamo Riosichi paparaka mochitoao, kaawe aamo neesetoka
mochitopuapua, pewatiame mochitoka aamo te'ta Eesusichi paparao.
Oisa te'teretopuapua pukachio, ki ikanati aamoo, sewina erapatepuai-
chio. 14 Aaatawichio yooraka ihsiaioo, kaawe e'raka ihsipuapua
pu'kao.
15 Ehpeo eeme no'o poponiwa tiiaa pipiniwa tiame, nane'riame
eemea yooma Ehtejana ta'pechio mochikameo Aakaya weeechio, pu-
uukopua wa'ao o'inekameo, pahcha Eesusichi paparakao. Puuukopua
tiameo, pahcha o'inekamekopua ku'isikao yooma wa'a mochikame
Riosie Piipatetiameopua, yooma ihta itapiti ku'iwa nakisiwaeopua.
16 Aamoo neeea, yooreka tetewijerani neeea pu'kao, pu'ka ti'tijoeri
wa'a teeka ku'yameo, yooma pu'kachitia, Riosi tehkiwa nokisiameo.
17 Neeea tísia kaawe erapakamepua, i'wa eenakopa Ehtejanasiopua
Otunato yeekao, Aakaikoopua tiame. Puuua i'wa e'enakao, tísia
no'o ku'ikamepua, aamoo, ka'chi iika no'o ku'imia teereriao, ki no'o
ahjama mochikamekapa eemea. 18 Aapoe nokakapua no'o oisa
erapatekaopua Riosichio, aamo oisa erapateriachitiaopua, aamochi

Koorintio e'enariaiopua. Wa'a nokayame tijoeopua, kaawe e'raka
tetewiniamepua.
19 Aasia weeechi ti'tiopachi mochikamea, aamo uhjurenapua
teepotari, ehpeo i'wa no'o ahjama mochikamea. Aakiraa, Pirisiriaapua
tiamea, ahpo ta'pechi nanapawitiamea, aamo teepotenapuapua tiame,
te'ta tísia Paamirachi tiiame teepotarie. 20 Yooma Eesusichi poponiwa
pipiniwa tiame no'o ahjama mochikamea, aamo teepotenachipua
tiame. Aamoo eemea, aamo napawimiachi asikoaiopua, kaawe e'raka
aamo teepotepuapua, Riosichi te'teriamechitia.
21 I'ka teepotario, nooe Paoro sekae iyotesa aamo uhjuriamepua.
22 Yooma aaata ki nakika tetewikame taamo Eesusi Paamirao, Riosi
kokosarichi ruhjimeripua.
“Aa muuu taamo Paamira Eesusi, aamo eenakame tetewinare
neeeapa tamochio.”
23 Yooma aamo Koorintio mochikame Eesusichi paparameo, yooma
Eesusi kaaweruma cherirewao, amochi teerepajeraninia pu'kao.
24 Neeea yooma aamo Koorintio mochikameo, te'ta Eesusi Riosie
Weratiamechi paparameo, ki nu'uti no'o iikae aamo nakiyao, i'ka
iyosichi iyotesa, aamo uhjurenania. I'kao neeea i'ka iyojurachio, i'wasi
kajuyamenia iyotekao. Cheriwema wa'asi.

Paoroe Ooka Simiyame
Koorintio
Paoro Iyojurewa

Teepotari

1 Kúíra. Paoro neeea, Riosi e'rarie Eesusie weratiame, Apoe
Riosie Weratiamee. Neeea Timoteo iyotetekao, i'ka iyojura iyotesa
uhjurenania, Koorintio mochikameopua tiopachi, yooma Aakaya wee-
warachiami mochikameopua tiameo, yooma wa'ami mochikameopua,
Riosie piipatetiameo. 2 Neeea taamo Noono Riosio, Apoe Eesusi Riosie
Weratiameopua tiameo, aamo iikachio, ta'iria mochijera kiajerenania.

Paoro kokosa tiiame aiwaka yasitoa

3 Apoe Eesusi Noonora Riosio, taamo Paamira Weerakameopua,
kaawe e'rewa chaachapapuamepua pu'kao, apoekopua taamoo, taamo
tesiwe e'reka kaawe erapatesiameo. 4 Riosia, taamo kaawe erapate-
siamepua, itapiti taamo a'chitiame aiwasiameopua. Wa'a tiachipa
teemeai, wa'achitia kaawe erapatesimeripua tiame, aaata itapiti
aiwaka mochitoameopua. 5 Teemea, Riosie Weratiamechi paparapa,
aiwame teemea. Taamoo, Riosie Weratiame aiwaria tamochi pochi-
wisusiamechitia, wa'achitia Eesusichi machenamepua taamo kaawe
erapatesiwaai, puuu wa'api Eesusi kaawe erapatesiwaa, wahjachi
Eesusichi paparamechi inisiamepua tiameo, yooma ihta kokosa ai-
waniamechiopua. 6 Wa'a teesoo puuu a'chitiame taamo aiwariaa,
aamo kaawe erapatesipuaichio puuua, pu'ka aamo Eesusiwichio aamo
aiwaopua, aamo iika yachapasimichiopua amochio. Pukaechi tiameo,
pukae kaawe erapasiwae anachasimeri eemea, ihtaoi aamo kokosa
tiiame aiwasiao, wa'achitia taamooi, kokosa tiiame aiwasiachitia.
7 Aamo oowe erakona teemea, ki sewina erapamerikopua Eesusichio,
tísia aiwaiopua pu'kawichioo, tamochitia aiwaiopua pu'kawichioo,
pu'ka wa'api taamo kaawe erapatesiwae, kaawe erapatesipuame
eemeai, Eesusi taamo ki'yae.

8 Riosichi poponiwa pipiniwa tiameo, ki wa'atia aamo itipijerani
teemea ki nane'rekao, pu'ka itapiti tísia taamo aiwariaopua, Aasia
weeechi ohjoaiopua. Tahpitika iikame teeme wa'ao, itapiti maapori
tiame, oowera mukime iikame teemea wa'ao, teemea taamoo, ahkasi
ki ahjameri maayaipua, kiisi anachai teemeapa wa'asio. 9 Wa'asa
iika teemea wa'ao, mukiwachi uhjurawatiameka erakoai teemeapa.
Wa'a taamo ahjakame puuyariaa, Riosi apoe iintokamepua, ki teeme.
Wa'a pepenipakame teemea, Riosiche taamo newipatemiao, ki taamo
wa'api u'warie, Riosikamera ihsiamepua, ahkasi wahjipakameoi oi-
jenatiamepua. 10 Apoe iintokamepua taamo newipatekaopua, pu'ka
taamo wahjipamia teereriachio. Puuua, ki nu'uti taamo eey-
owachi ma'chipakamepua. Teemea pukachio, te'ta oowe e'rewa
enepakamepua, yooma taamo maapori teeretoachio, Apoe Eesusi
taamo ma'chipasimerikopao. 11 Aamoo aamo napawitiachio, senepi

Riosichi aamo papasoopua taamowichio, epeche enema eeme cheriwema ki'yameopua Riosichio, Riosio taamoo, tísia kaawe iintorio tuuopua.

Paoro aatia tiiachipa ki simiyopa Koorintio muuwari

12 Teemea tamochio kaawe erakoamepua, taamoo kihta a'chi tiame taamo nokario erakoamekapa, kihtaoipua ki ka'karumao, ki kaawe tiame inataniameo, epeche wa'a aamo mochikachi ohjoaio, tísia suwepori nokiwachio. Nape yooma puuu wa'a taamo kaawe te'teretoriaa, apoe Riosichi eenakame puuua, ki taamoechi wa'api. 13 Taamo iyotiaa, ki wihtuki puuua taamo nokisiao. Kaawe enemii eemea taamo pichikesaa. 14 Aaata wa'a ki oowe e'riame enesaapua pehjio, tamochi oowe e'repaka ahjachi erapasaapua, kaawe enemiipua. Wa'a ikisaa eemea, ki nu'uti kaawe e'remeripua taamoo, i'ka taamo amochi nokayaopua. Teemeai, tísia kaawe erakomapua, Eesusi eenechi eenoiopua ahka taawechio, aamoopua tiameo, Eesusichi papararіopa. 15 Wa'a tiame taamo nokaya oowe e'repameri erapakaopua, oosa wa'a u'matosimo o'raninia, wa'a aamo mochikachi, wa'atiaopua oosa epeche pepenipamichiopua no'o masitiao. Maseronia siinyaio, eenechi no'raionia, eenechi asisimo o'rainia aamo mochikachi, wa'atiaopua, oosa enemichiopua no'oo, wa'ami no'o u'matoachiopua masiteka, neipaopua waikao, no'o ku'imichiopua aamoo, Uurea weeechi simiwachiwichioopua. 16 Wa'a tiame inataka neeea, Maseronia simiyaio, aamo mochikachi asisika tetewisinariapa. Maseronia no'rasaapua, eenechi wa'ami u'matoka tetewinariapa. Aamo mochikachi o'iniao, Uurea weeechi siminarekamenia, aamo no'o ku'iwaeopua ku'inariae. 17 Ihji aamo no'o ne'nemia inatariaa, kaawe inatasa eratiamepua. Ki aaata chaachapameka tiiame ihjia, itapiti cheesaopua, ikanati sewina cheesiamechitiaopua eenechio. 18 Taamo aamo masiteniameoi Eesusichi simiyameo, ki sewina chaachapasiame teemea, piiripi tiame cheesaa piiripi tiiame puuua, ki eenechi sewina cheesiamepua, pu'ka Riosichi simiyame taamo masitiao, taamo masitiao Riosichi eenamekopua. Taamo Noono Riosia ahpo chiiao, kiisiki eenechi sewina chiiamepua. 19 No'o Timoteo ahjama nayewaturiaa Siriwano ahjamaopua tiameo, yooma taamo masiteria Riosi Taanarachi simiyameopua, Riosie Weratiame Eesusi tewaniamechio, ki teesa pichiwari puuua. Ki taamo ehpe masiteriao, meereo eenechi sewina chaachapasikame teemea. 20 Riosi yooma ihta taamowichio iintomo tuuyaa, Eesusichi iintoamepua ahpo Taanachi. Pukaepa teemea, Apoe Riosi ihsiamekopua Eesusichio, Eesusichi taamo paparao, ahjachi erakoame teemea, kihta seeweka. Wa'a erakoka, cheriwema ki'yame teemea Riosio. 21 Riosia, apoe ihsiamepua taamoo, apochi kaawe teeretekao, ahpo Taana Eesusichi paparameopua. Apoepua tiameo, taamoo, ahpo ijinuwa uuyameo ahpowichio. 22 Apoe ihsiamepua tiameo, taamo iikachi yahchakao ahpo iinuwatario, tamochi erateka ahpo Riosiwarieopua, ahpokamera ijinuwarakopua taamoo. Ihji wa'a taamo eratewaa, Riosi Riosiwaripua, taamo nuutekia Riosiopua, o'ichari ki'ya.

23 Eenechi inatepaka eenechi aamo mochikachi enamia, Riosi nane'renapua no'oo, ki te'ta aamo terinariapa, ki eenechi eenariopua wa'ao. 24 Ki aamo paamiratuamechitia eratoame neeea. Ohso kaawe

aamochitia, Riosichi tekipaname e'rame neeea, oowera wa'a eenakamenia aamo mochikachio, epeche kaawe erakomichiopua Eesusichio.

2

1 Pukachipa ki siimo orapakania wa'a aamo mochikachio, ki taamo
iiyana erapuapuawichiopua iikachio. 2 Wa'a mahka eenaka iiyana
eratesaania aamoo, ki aaata no'o kaawe erapatemerikopua no'oo,
eemechekopua no'o kaawe erapatiamea, no'oo iiyana erapasoopua.
3 Pukaepa wa'a cheeka iyotekamenia pukachi iyojurachio, wa'a
asisaapa, ki iiyana erapanariapa eenechio yuuwesika, eemeo, ohso
kaawe no'o kaawe eratemerioipua. Neeea aamoo, oowe e'rakania,
kaawe e'raka aamo ahpo katewemiaopua, aamo a'chi tiiame iiyana er-
apori tiiaopua, wa'a ikitioopua, neeeai kaawe erapanariapa. 4 Ki nu'uti
iiyana e'rapa wa'a tiiame aamo iyotekania pu'ka oosa iyoterichio,
ahkasi naarakaoi iyotekamenia pu'kao. Ki aamo iiyana erakomichio
aamo iyotekania pu'kao, ohso kaawe pukachi iyoterichio, no'o te'ta
aamo nakiyakamera, tetewimichio iyotekamenia wa'ao, no'o chiiao.

Paoroo ahpo na'arekame cheriweria

5 Aaata puuu iiyana iintokamea, ki no'oche iiyana eratekamepua,
yooma aamo iiyana erapatekamepua tiameo. Neeea teesa tiame
chaaninia pu'kao, ki tahpitika tiiame aamo erapuapuawichiopua
pu'kao. 6 Puuu yomarika aaata ki kaawe iintorio wenejiriaopua,
soparani puuuapa, aamo aiwateka yahchao. 7 Epeche kaawepua
cheriwetiaa, kaawe erapatetiaopua tiameo, ki te'ta pehtiame yuuwes-
imichiopua pu'kao. Kaawe enemiipua pu'ka pehtiao, puhjetiaopua
cheriwekao, ohso kaawe naewetia kaawepua kaawe e'reka, kaawe
erapamichiopua pu'kao, ki a'chi ikimichiopua ahpo iikachio, yuuwe-
sikaopua te'ta. 8 Pu'kao, ki kaawe iintorioipua pu'kao, nakiwameko
tuuyejeraninia pu'kao. 9 Pu'ka wa'a tiiame aamo iyotekameainia,
aamoo no'o cheeriachitia katewetariarepua e'rakaopua, wa'a aamo
a'chi te'tereriaopua. 10 Aamo cheriwesoopua pu'kao, no'oeoi cheri-
wetiame itipiamepua. Aaataoi aamo cheriwesiao, cheriwetiame
itipitemeripua no'oeoi, Eesusi Riosie Weratiame tetewachio. Wa'a
iintosima neeea, kaawe te'tereka mochitomichiopua Eesusichio, ta'iria
mochitowa. 11 Wa'a taamo te'teresoopua riaorósia, ka'chi iika na'ara
ihsimeripua tamochio.

Paoro Torowa tewaniachi ki ta'iria yasaria

12 Torowa muuwarichi no'o asisoopua, kihta eina teeeriapua wa'ao,
Riosie Weratiamechi simiyame no'o masitiachio. 13 Naatiche yuuwe-
sika yasakania wa'ao, ki tewakapa Tiitoo, no'o Riosichi pooniwao.
Wa'ao neeea: “U'matona neeeapa”, cheesache u'matokania wa'a
o'iniao, Maseronia weeechiamio.

Riosie Weratiamee newitowa

14 Wa'a e'raka kahtiaichenia wa'ao yuuwesikao, ki tewakapa wa'a
Tiitoo, ki piineri no'o kahtio erapakaopua wa'ao, Riosi no'o ahjama
kahtiame erapakania, itapiti seewajuyame eejekayamechitia noochi.
Riosia, ihta taamo aioioopua, taamo newitoka ma'chipasiamepua
taamoo, tamochi enatesika ahpo peeniajuyao, yomachi ti'tijoechiopua
ahpo peeniajuyao, yomachi yasipasimichiopua tiameo ti'tijoerichio,

ahkaoi taamo ohjoiopua. 15 Teemepua, pu'ka Riosie Weratiame seewa-
chitia peeniajuwa i'toamea, aaatachi e'wamekopua pu'kao, Riosichi
e'enatekaopua. Pu'ka peeniajuwae Eesusichi e'enatetiameo, Riosie
cheriweka piipatesiamepua pu'kao, tatakoririao. Ki peenia e'raka
saayamea pu'ka Riosie Weratiame peeniajuwao, wa'api itipiamepua
ahpo tatakoriwachio, ki piipatetiapa puuua Riosieo. 16 Aaata Riosie
Weratiame peeniakame pu'serekamea, Riosie piipatetiameaapua, pu-
uua mukukaipua i'ka ahjarichio, piirechi weemera ahjarichi ah-
jameripua. Nape puuu ki pu'serekamea Riosie Weratiame peenia-
juwao, ki Riosie piipatetiamea, i'ka weeechi ahjari mukusaapua, ki
oosa ahjameripua eenechio, piirechi weemera ahjarichiopua. Pu-
uua poanachi mochimeripua ki Riosi ahjama, wahjipakameka teere-
meripua Riosichio. Nape i'ka Riosichi tehkichio, ¿aatanakamera
ohjoarepua, i'ka Riosichi tehki te'ta kiapuame tiiameraa, tisiwa iyori-
waemeopua? 17 Ki'tepua aaataai wahjachia, ki iyorika tetewameka-
papua i'ka Riosichi tehkio, kiisi kaaweruma inataka nokisiamepua,
toomichiche inataka masitiame, ahpo se'wi masitiao toomichi nehjapa.
Nape teemea kaaweruma inataka nokisiamepua i'ka Riosi tuuyewario,
iyorika teetoka i'ka kaaweruma tuuyewario, te'ta Riosie taamo nuure-
niachitia, te'ta Eesusi Riosie Weratiame, seekarewarachitia.

3

Weemera katewewari tuuyetowa

1 Nape teemea Riosie uhjuratiameko taamo chaachapaa, ki
taamokamera epeche weruma tiiame tetewipuawichio, chaacha-
pamepua. Taamo chaachapaa ki weeechi ti'tijoee nuuretiamepua.
Pukaepa ki nakiyame teemea ihta iyosi iyotetiameo, ahkaoi taamo
asiyachio kaawe e'raka asipupuawichioo, wa'aoi aamo mochika-
chioi; aamoe taamo kiapuameoi, sewinachi taamo siimpamiawichioo.
2 Taamo ahkaoi kaawe uuka tetewimeria, eeme wa'apipua Koorintio
mochikame, yoomachi nane'reniamekopa, Riosi amochi iintoriaopua
aamo Eesusichi papararioiopua. 3 Aamo Eesusichi papararioopaa,
taamo Eesusichi simiyame aachin teeka pichikeria, Riosie Werati-
ame wa'api aamo i'ikarachi iyotekapua ahpo kaaweruma ihsiao.
Puuu aamochi kaaweruma iintoriaa, itapiti iyosichi iyotetiamechitia
tiiamepua. Pukaepa teemea pukae ahkaoi taamo ajasiachiamio,
pukae nayewatusimapua, aachin teeka aamo Riosie Weratiamechi
papararioamekoopua. Wa'a tiiame taamo nayewatuka nokisiamekopao,
kaawe tetewisipuame teeme ti'tijoerieo.

4 Wa'a tiiamepua tiiao nape te'ta tamochi iintokamea, te'ta te'pa
kahtiamera puuua, te'ta Apoe Riosi. Pukaepa teeme Eesusie ajawa-
tiamea, Riosichi paparamepua, Apoe Riosi iintoriopua amochio, ahpo
Taanaeo, yooma taamowichioo kaawe iintokaopua. 5 Teeme Eesusie
ajawatiamea, kihta nokayame teemea te'ta Riosichitiao, teemea oow-
era Riosi tehkiwache nokisiameopua. Ki Riosi ihsiwa tamochi tee-
tosoopua ku'ikao, ki te'ta kaawe teetomii teemea, i'ka Riosi kaaweruma
tuuyewario, ti'tijoeekachiami i'tokao. 6 Apoe iintokamepua tiameo,
i'ka Riosi tuuyewari yahchakaopua, weemera te'terewa yorakeka
mochitopuawichioopua, apochikamera kaawe te'teretokao, ki ahpo
ehkoriami te'teretopuame, yahchariachitia. Ihji weemera teerewaa,

Riosi Riosiwari yasipaniamepua tamochio, Riosi Taanarachi pichiketioopa tuuyewarirao. Piire oochetiame nuurari te'terepua teereriaa, taamo wahjiparichi ihpapaniame teereriaipua, ki ahsepari iyoritiaapua, pu'ka nuurario ka'chi iika yorame tiiamekopa ahsepario. Nape ihji weemera Riosichi te'terewaa, weemera ahjari taamo kianiamepua ahkasi ki wahjiamesi, Riosi Taanarachi taamo paparatioopa. Apoe Riosia ahpo Taanachi paparatioopua, tamochi yahchamepua ahpo Riosiwario.

7 Moiseo Sinai kaawichi ihsiai o'inia tekikoiopua, Riosi nuurari u'pakaopua ti'tijoeriwichioo, ti'tijoeria pu'kao, kiisi ne'neme erakorepua nanarichio, tísia utewaeme tajitopa nanarichio. Nape Moisea wa'a teetoka tekiaiopua, puuu nanarichi tísia tajitoaa, saipatorepua. Puuu Riosi nuurari Moise kiaretiaa tísia majapori tiiame cheeka kiaretiamepua, tísia Riosi utewarieme tiiame, ki nu'nunti ki ku'kuita te'teoka chiiame, ki e'wetiaapua pu'ka ahpo tisiwa iyoriwa nuurario, wahjipaniamee kokosamerikoopua. 8 Nape puuu nuuraria tísia eeyowa tiiame kiatiamekaiopua Riosieo, kihtakaitepua taamo Riosi Riosiwarie taamo tísia kaaweruma tuuyewari taamo iikachi nayewiao, pu'kao pirenataka ne'neniaoopua, epeche ki nu'uti tisiwa peenia tiiame Riosiwari taamo iikachi nayewiaa. 9 Puuu ehkoriami Riosi nuurari taamo ki e'wetiaapua taamo Riosi kokosarichi ihpapamea, tahpitika cheeka tísia maapori tiiame kiatiamepua; nape ehpiami Riosi kaaweruma tuuyewari nayewiaa, epeche tisiwa tahpitika tiiame peenia tiiamepua, ki ehkoriami nuurari Riosie tísia eeyowaeme chanitiamechitiaopua, i'ka ehpiami Riosi kaaweruma tuuyewario, taamo nehpupamekopua taamo Riosi kokosarichi wichipuameo, taamo Riosi Taanara papasoopua, pu'ka tuuyewari tamochi uusoopua. 10 Pu'ka oochetiame nuurari tísia eeyowa tiiaeme ne'newachio, kihtakaite puuu eeyowaa, Riosi te'ta kaaweruma tuuyewari te'ta tísia tahpitika peenia tiiariwa ne'nepatiao. 11 Puuu ehkoriami nuurari Moise Riosie kiatiamea, ki tehpewichio eratiame eneriamepua Riosieo, pukaepa ki tehpesi nateyamechitia teererepua. Nape ihji weemera ahjari Riosi taamo ki'ya ahpo Taana Eesusichi papararichio, ki wahjiamesi e'ramerapua.

12 Pukaepa teemea pu'ka weemera ahjari ki wahjiamesi enemerikoopua, yomatiame ahjachi e'rarie nayewatiamepua, te'ta ma'chiame nayewatuka, ti'tijoeopua ooweruopua tiamé, ahkaoi taamo asisiachiamio. 13 Teemea, ki Moiseka te'teretoamepua, Moiseo ahpo to'pekamechitiaopua nanarichio, ki tetewipuawichiopua apochio, Riosi tisiwarirao ahpo nanarichi teteiwameo, saipachisi. Teemea i'ka tísia tisiwari Riosi ka'kaweruma tuuyewario, kihta tamochi to'penaka nayewatusiamepua ti'tijoerio, pu'ka ti'tijoerio teemea, weemera ki wahjiamesi ahjari iinuejeramekapapua pu'kao, pu'kao Riosichi itanesoopua. 14 Ti'tijoeria ki pahteka tetewirepua Moisechi tetewitiameopua Riosi iyoriwa tisiwariopua, pu'ka saipao, ihtana ikiwamekoopua. Riosi nuurari Moise kiaretiaa, oowera ti'tijoeri na'ara iintotiame tetewipuawichio enerepua. Aaataoi ki cheriwiame Riosia tatakoririao, Riosi nuurari e'wekache mochitoniameeo. Ahkasi ehpe taawechiamioi wa'api erakoka mochitoamepua, pu'ka oochetiame nuurari e'weka mochitoamea. Wa'a tiiame inataka mochitoapa puuua,

Riosi nuurarichi simiyameo, itapitie to'peniamekatepua inatarichio.
Pu'ka inatarichi eina tiiame puhjeniamea, te'ta Riosie Weratiame
iintoria ahpowichio, te'ta pahtetiache wichima puuua. 15 Ahkasi
ehpiamioi wa'api te'teriamepua, ki pahtekao, pu'ka Riosi nuurarichi
simiyameo. 16 Nape aaata te'ta ne'nepasaapua Riosi chiia ahpo
Taanachi simiyameo, te'ta pahteka tetewikamepua, ihtanawichio
ki'yariopua Riosia, ahpo nuurario. 17 Puuu taamo Noono tewekachi
kahtiamea, Apoe Riosiwari ihsiamepua, taamo inatarichi pahtemi-
chioopua. Pukaepa aaatachioi apochi pakimichio reesisetiaapua,
puuu Riosi Riosiwari ihsiamepua, taamo inatarichi to'piao, puh-
jekao. 18 Pukae puhjetiapa teemea taamo inatarichi to'piao, epeche
ma'chiame teerepame teemea ti'tijoerichio, te'ta kaaweruma ihsiaopua
Riosiopua, pu'kawichioo. Wa'a te'terepakamea Riosi Riosiwarieo,
enepatesikaopua, epeche epecheche Eesusika te'teriame, enepame
teemea. Puuu wa'a tiiame taamo enepatiamea, Apoe te'ta te'pa
kahtiame taamo Noono ihsiamepua, Apoekamera te'ta Riosiwari.

4

1 Pukaepa Apoe te'ta Riosiwari tamochi yasitopao, ki nahsinapame
teemea i'ka tehkichio, apoe taamo teetotiamekopapua i'ka tehkichio.
2 Itapiti aaata wihkuepuao, toakame teemea pu'kaopua, yooma
ihta Riosichi simiyame ki noriwi nokisiamekapapua pu'kao, kihta
e'rakaopua, noriwi yoranarewao. Teemea Riosi chiia pichiwario,
ma'chiame apoe cheeriachitia teetoame teemea, tuuyepasika Riosi
ne'niachiopua, ti'tijoeriopua tiame tetewachio. 3 Aaata tukapame
tetewame enesoo i'ka Riosi tuuyewari taamo nayewatuao, wahji-
parichi uumpameri puuua, te'ta kominarichi te'teretoamekapa pu-
uua wekaparichi. 4 Puuu ti'tijoeria kiisi pichikenariapa Eesusichi
simiyame taamo nayewatuao, i'wa weeechi riosirewa Satanasia, ki
ma'chiretiamepua inatarichio, kiisi pahteka tetewimichiopua Eesu-
sichi simiyame taamo nayewatuao, Eesusio, Riosi wa'api nanari-
rakoioo. Wa'a teereniapapua puichio, kiisi Eesusichi tetewame puuua,
Riosi nanarirao. 5 Teemea ki taamo weruma e'repuawichio nayewatu-
amepua, oowera Riosichewichio yooraka mochitoame teemea, aamoo
te'ta taamo pahtemichiopua, te'ta taamo Paamira Riosie Weratiameo,
apoekopua te'ta Riosio, apoe te'ta Riosi, te'pa tewekachi kahtiame
taamo Noono. 6 Puuu wa'api Riosi naayachiopua cheekame: “Uutapasa
tukapachio”, puuu wa'api wa'a cheekame tamochi tajayamepua pahte-
wario, taamoopua Riosia, Eesusichi tetewitekaopua ahpo nanarirao,
ahpoo aachin tiamekopua.

Eesusichiche paparaka mochitoniame

7 Pu'ka tísia nateyame Eesusichi simiyame pahtewariopua, tamochi
i'toame teemea, i'ka weerewa sikori kahsimerika tiiamechi. Teemea
i'ka weerewa kahsime tiiamechio, tísia aiwaka nokisiame teemea
Eesusichi simiyame nayewatukao. Nape teemea pu'ka aiwarichio,
ma'chiame tetewame teemea, Riosi ihsiamekopua tamochi utewa-
tekao, te'ta anachaka nokisimichioopua. 8 Nape a'chi tiame ai-
wari anachaka mochitoaipua, ki yuumpaniame teemea kahsinakao,
Riosie ku'iniapa utewariraeo. Seenekachio, ka'chi ikime erakoai
teemea, kiisi so'mipamepua, Riosie ku'isiwapa taamo erakoao, nape

kiisi sewina erapame teemea, taamoo, kaawe teeka puuyamiaopua.
9 Tísia na'ara yorasiwaaipua, ki taamo ooyepiko erakosiame teemea,
nane'riamekapa teemea Riosio, taamo ahjama inisiamekopua. Teemea
ahkasi puipatiaai nanaarameeo, Riosi ahpo utewarie taamo werisitesi-
amepua, senepi taamo wa'a ikitioiopua. 10 Teemea Eesusi inatakaopua,
ahkasi mukiwachisi aiwarioopua taamowichioo, ka'chi erakoka nokisi-
ame teemea taamo aiwao, tísia teetonariapa teemea, pu'ka weemera
ahjari tamochi tiiao, wahjachi tuuyenarewaopua tiameo, apoe Eesusi
taamo ki'yariao. 11 Teemea, pe'yachi Eesusiwichioo eepi meripuame
ikisiameaipua, kihta ka'chi erasiame teeme pu'kao, wa'a teeka tamochi
tetewitetiapapua wahjachio, apoe Eesusi weemera ahjario, tamochi ya-
sitoamekopua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesiopua, taamo mukukoiopua
i'wa weeechio. 12 Wa'a tiiachio, taamo eepi wahjipame teetowachi
teetoiopua, Eesusichi simiyame aamo nayewatukao, eeme Eesusichi
paparasiamea, Riosie kiasiniamepua weemera ahjario, ki seenampasi
ahjapuameopua.

13 Ehkoriami aaataa cheerepua: “Ahjachi paparapa, naewaka-
nia.” Wa'achitia teemeai, Eesusichi chaniwame pichikekapa, pu'ka
nayewatusiame teemea taamo asiyachio. 14 Pu'ka nokisiame teemea,
pichiwa eenechi taamo ahjamerikopua, erakoapa, wa'achitia Eesusi-
chitia, eenechi oijenatiachitia, Riosieo. Eenechi taamo ahjatesaopua,
yooma taamo aamo ahjamapua tiameo, Riosi tetewachi ajapuatepuai-
chiopua. 15 Yooma Riosi ihsiaa, yooma taamo nokisiaapua tiameo,
aamowichio kaawe teerewawichiopua, yooma wahjachiwichioopua
tiame Eesusichi paparasiameo, Riosichio, epeche epecheche weeka
enemichiopua, Riosichi cheriwema ki'yameopua, ki nu'uti kaaweruma
iintorioopua ahpowichioo.

16 Pukachi wa'a tiiachipa teemea, anachaka nokisiame teemea,
i'ka tehkichio. Teemea, epeche epecheche oochetupai aampamio,
yooreminao teemea taamo iikachio, epeche epecheche weemera
enepasiamepua. 17 Pukaepa ehpe taamo aiwaka te'teretoao, ki-
htakaitepua, pu'ka epeche nateyame weemera ahjarichio, taamo
mochitomerichiopua ki wahjiamesi. 18 Wa'a teeremerichiopua teemea,
i'ka weeechi taamo pusie tetewaopua, ki tehpe e'ramekopua pu'kao,
kihtachitia tetewame teemea pu'kao, te'ta Riosi taamo kiamerichiopua,
pu'ka taamo kiamiao, ki tamoe tetewamekoopua pehjio.

5

1 I'ka weeechi weerewaa, weeechi taamo kariwaka tiiame puuua, ki-
isi tehpe e'rame. I'ka karichi mukisaapa teemea, weemera weerewachi
akipamepua teemea, tewekachi weerewachi. Puuu weerewaa, taamo
kariwa weerewa enemeripua, apoe te'ta Riosi taamo kiameri, ki
weeechi weerewachitia. Ihji weerewa kaaria, ki ku'witapisi e'rame
enemeri puuua, ki wahjiamesi. 2 Teemea i'ka weeechi mochikaiopua
pehjio, ki ahjame e'raka mochitoame teemea pehjio, te'ta taamo
kariwachi mochinariapaopua tewekachio, te'ta tehpe e'rame weerewa-
chiopua, tewekachi weerewaeniameopua. 3 Teemea, tewekachi weere-
wao, tisiwa iinuenariame teemea. I'wa weeechi mukisaapa teemea,
taamo iikara apechusaapa teemea, kihta weerewaeka apechumeri

teemea. Wa'a ikisaapa teemea iikaraa, poiyame itipimeri teemea pe-
hjio ki weerewaeme, kihta wisasori chuhchamechitia tamochio, ahkasi
taamoo, weemera weerewa uuyachisi. 4 Pu'ka weerewa weemerachi
inatakaopua, tahpitika erakoame teemea pu'ka puuyekao pehji, kái
waapisi iwikao chaachapaka: “Ai puuua, yaapiti enesaa kaawe enemi-
ipua.” Wa'a erakoame teemea, i'ka karichi weeechi weerewaeniamechi
puuyeka mochitokao, yaapi erakoka pu'ka weemera weerewa karichi
mochitonariapa. Puuu yaapi eraniameo, ki ikanati taamo muki-
nario chaachapame teemea, i'ka weerewa oochetiame toakao, nape
teemea tísia weemera weerewa mochinariamepua. Taamo weemera
weerewachi mochipatioopa, taamo weerewa wahjipaniameo, ki wahji-
paniame enepamepua. 5 Riosia naayachi o'iniao, pukeri enepatiaipua
tijoeo, ahjari ki wahjiame kiamo o'raka iintoriaipua, ki wahjiame
ahjari teeremichiopua ti'tijoerio. Riosia ahpo Riosiwario, pukachi
inataka taamochi yahchamepua pu'kao. Puuu Riosiwaria, Riosi
pichiwatamepua, taamo weemera ahjari kiamiaopua, ki wahjiamesi.
6 Pukaepa teemea Riosichi paparamepua, pichiwa taamo
kiamerikopapua, pu'ka ki wahjiame ahjariopua, tamochi
inatariaopua. Nape i'ka weerewachi mochikaapa pehji, pu'ka
puuyeka te'tereniamepua, yooma Riosichi pichikeka paparamea.
7 Teeme Riosichi te'teretoamea, itapiti ki ikiya puuyeka mochitoame
teemea pehji, pu'ka iintomeri puuyetoka Riosichi paparame teemea.
Pu'kaopua teemea, mehka ihtoriachi, ne'netoka mochitoapapua,
ki ehpechi simiyame. 8 Riosi iintomia puuyekao, i'ka weerewachi
mochitoaio pehji, kaawe erakona teeme erakoao, nape epeche
kaawe eneriaipua toitiaa i'ka weerewao, te'ta Paamira kahtiachi
mochipuawichiopua wa'asi. 9 Nape teemea pehjio, utewaeme
kaawe teerenareka mochitomeripua, kaawe erateka Eesusiopua
Apoe Paamirao, ahkaoi ohjoaio, mehka taamo ta'pechi ohjoaio, ki
mehka ohjoaio, taamo petechio. 10 Wa'a te'teremeri teemea, kaawe
eratekao Eesusio, taamoo, Riosie Weratiamechi e'namerikapa, apoe
ne'niachi ajapamia, pu'ka Eesusio, itapiti taamo kiamerikopua, yooma
ihta taamo noonowiriawichioo, ka'karumaoi, ki ka'karumaoio.

Ta'iria mochitopua tuuyewari

11 Nane'riame teemea, taamo Paamira Eesusio, ki nu'unti iyorini-
amekopapua pu'kao, pukaepa teemea Eesusichi simiyameo, te'ta
iyoriwa masitiamepua ti'tijoeo ooweruopua tiame, Eesusichi oowe
erapatekaopua. Riosia nane'renapua taamoo, i'ka taamo oowe
erapatewa nokayao, kaaweruma taamo erakoka nokayo, ki taamo
weruma erakoka, Riosi tehkiwachi nokayapao. Pu'ka erakosaa
eemea, kaawe enemiipua. 12 Ki taamo wa'api kaawe nayewaka
chaachapani teemea pu'kao, aamoe aamokamera, kaaweruma taamo
tetewachi, chaachapajerani teemea. Wa'a te'teresaa eeme, kaawe
taamo nehpupaka nayewama eemea, ki kaaweruma e'raka taamo
nokayame chaachapamioopua. 13 Nape pe'yachi wa'a chaachapama-
pua, taamo rooroikame teewakao, ki rooroikameoi, te'ta taamo nok-
isiaa, Riosi tehkiwarapua, Riosiwichio nokiwa, eemewichioo, kaawe
teeremeripua. 14 Teemea tísia kaawe e'raka nokisiame i'ka tehkichio,
Riosie Weratiameo, ki nu'unti iintoriakopua taamowichioo, taamoo
ki teesa nakiriopua tiameo. I'ka Riosie Weratiameo, taamo mukimia

mukukame enesoo, pu'ka ahjama mukukamekate teemeai. 15 Yooma
teeme ahjachi wahjipakameka teeresaa, ki taamoechewichio piineri
nokisimeri teemea, taamowichio mukukamerachiwichio te'teremeri
teemeai, apoeopua tiameo, taamowichio kiamiapa weemera ahjario,
oijenakamepua. 16 Pukaepa teemea ehpeo, nane'riapa teeme iin-
tuameko weemera ahjaniameo, aaataoi ti'tijoeopua nateyame tete-
wame teemea, Riosiwichioo, ki aaata piirechi wahjachitiao, taamo
wahjipasao, kihta iintumeriko erakoamechitiaopua. Pukerio teemeai,
ke'chu oijenoi Eesusio, wa'a erakoameai teemeai, pu'ka mukisoo
ki eenechi ahjameri maaewao. Nape ehpeo nane'riame teemea
pu'kao, iintuamekopua eenechi ahjaniameo, Eesusio eenechi ahjakopa.
17 Pukaepa aaata Riosie Weratiamechi enepakamea, weemera ahjari
kiapuame puuua Riosieo. Puuu oochetiame ahjaria, u'matokamepua
wa'asi; weemera ahjarikamera, yasitoamepua ehpeo.
18 Yooma i'ka ikiniameo, Apoe Riosikamera ihsiamepua, yooma aaata
ahpo Taanachi paparameopua Eesusichio, ta'iria mochitomichiopua
apochio, kihta kokosapuame Riosieo. Taamoo Riosia pu'kawichio
taamo ajawakamepua, ti'tijoeri ku'ipuawichiopua apochi ta'iria mo-
chitomichiopua, puhjepuawichiopua pu'kao, Riosie kokosapua tiiao.
19 Waikao Riosia, ahpo Taanachi paparakameo, cheriwesiamepua,
tatakoriria puhjekao, wa'a inisika puipakame Riosia, ahpo apochi eina
teereriaopua. Taamoo, pu'kawichio ki'yamepua tehkio. 20 Teemea,
Riosie Weratiame utewaeme chiia aamo u'yepakame teemea. Pukaepa
teemea Eesusi cheeriachitia, utewa chaachapame teemea, apoe Eesusie
eee chiiame aamo uhjurekapua: Toimitapua pu'ka ki kaawe aamo
nokayao, ohso kaawe aamo cheriwepua itanemetiapua Riosio, aamo
puhjemichiopua aamo kokosapuao, ta'iria mochitopuawichio Riosi-
chio, kihta kokosapuame te'tereka Riosieo. 21 Apoe Riosie Weratiamea,
kihta iintokamepua ki kaawerumao, nape Riosia pukachi, taamo
piipatekamepua tatakorirao, pu'ka taamo tatakoriwao, Eesusikamera
te'ta tatakoririamechitia. Riosia, wa'a iintokamepua Eesusichio,
taamoo, te'ta piipakame tetewinariapa, Eesusichitiao, te'ta piiparieme.

6

1 Pu'ka Riosi wa'a iintoria nayewatuame teemea. Pukaepa teemea,
Riosi chiia ku'ika chaachapakao, utewaeme aamo chaachapani teemea,
ki wehchi ipanurakaopua, i'ka Riosi chiiao. 2 Riosia ehkoriami Isaia
iyoteriachio, cheeriaipua:
Aamo cheriwewa itayoio, aamo inamukamenia;
aamo tatakori kokosari newipari itayoio,
aamo inamukamenia.
Ehpeoi Riosia, pu'ka newipari aamo kianariamepua, yooma aamo
tatakoririawichio kokosapuameo, newipateka. Pu'ka newipari inata-
puapua Riosichio.
3 Teemea pu'ka tehki taamo teetoao, kaaweruma te'teretoka
nokisiame teemea, ka'karuma inatapuawichiopua Riosichi taamo
nokayao, kihta eerina teewetoka ti'tijoechiopua, Eesusichi pa-
parapuaméo. 4 Wa'a te'teretoame teemea, ahkaoi taamo asiya-
chio. Teemea taamo asiyachiamio, ka'karuma Riosi ku'iwarichitia
te'teretonariamepua. Teemea wa'a teetokao, tísia taamo na'arewa
anachatoka te'teretoamepua; tísia taamo a'chi ikiya anachatoka; tísia

taamo ka'chi ikime e'ra, aiwatoka; yooma ihta tísia maaporichi
tiiameo, anachatoka; 5 naatichitia tiame anachaka, taamo wepiwa;
taamo karichi yeetepawa anachasika; muuwaeme tamochi nasioio
anachatoka; tísia resipaka tekipanaio, anachasika; kiisi kochika
ma'chirepasiniame, anachatoka; tísia toore aiwari, anachasika. Wa'a
tiiame aiwasiame teemea, senepi taawechio; pu'ka yooma taamo
aiwariae te'ta utewaeme taamo nokisiwa Riosi tetewiteka. 6 Yooma
pu'ka wa'a tiiame aiwarieo taamo ka'karuma taamo tetewiwatiame
teemea, Riosi te'ta seekaerewachitia nokiwa. Pu'ka taamo Riosi
seekaerewachitiaeo, i'ka eeetiame taamo tetewitiame teeméa: kihta
ki piipariwa ikotuwa nokisika; ki yaapi e'rewae aaatao, aaata ki
te'ta machiyame pehjio, i'ka Riosi kaaweruma tuuyewarichio; kaawe
yoraniame aaata; Riosi Riosiwari tamochi yahchamechitia taamo tete-
witewa; kaaweruma nakiwaeme ti'tijoeri; 7 naatichitia tiame, pichiwa
tiiae taamo nayewae; Riosi utewari tamochi kahtiame tetewitewae;
taamo utewaeme nehpusiwaeopua, taamo Riosichi paparao; 8 naatie
tiame, kaawe nayewaniaio, ki kaawe nayewaniaio, wa'api te'teretowae
teemea, kaawe e'rewaeo; aaataoi ki kaaweruma taamo wenejioiopua,
kaawerumaoi taamo chaachapaoio, wa'api te'teretoka kaawe e'raka
tetewiniamee; taamo ki pichiwa chaachapame tewaniaio, tísia ai-
wasiaio; 9 wa'a ikisao tiameo, ki taamo machiyamechitia teteiwa
aiwaniame; amori mukuyamesi toitiai, werisisiwa; mukiwachisi
kokosatiai, oijenasika; 10 teemea tiameo tísia yuuwesiaio, Riosie
kaawe erapatesiniame teemea; teemea i'wa weeechi ti'tijoerio, kihta
paarasatiamekaio, teemea Riosieo ki ookapi tísia paarasatiamepua;
teemea kihta iinuekaio i'wa weeechio, teemea Riosichio tísia paarasa-
tiamekaitepua.
11 Teemea aamoo, taamo iikachi machenamee kaawe e'reka
nayewekamepua. 12 Taamoo yomatiame taamo kaawe e'rarie aamo
chaanekoio, eemea tamochio, ki wa'achi erakoamepua. 13 Aamo wa'a
te'tiopao, no'o tatana tuuyemechitia, chaaninia aamoo, aamoo teemea,
aamo iikachi machenamee, taamo tísia kaawe e'riameko tuusoo, tísia
kaawe erakomii teemea.

Riosi ahjame tiopara teemea

14 Neeea ehpeo poponiwa pipiniwa tiameo, Riosichi te'terepua
aamo nayewemania, ihtana te'terepuamekoopua. Ka'te pirena te'tere
eemea ki Riosichi paparame ahjamaopua, kiisi kaawe te'teriameopua,
Riosichio. Wa'a te'teresaa eemea, ooka animari yoomuwame ki
wa'achi ahpo te'teriameka te'teremapua. Aaata Riosi te'ta teere-
tonariamea, ¿aatia ahpo pirenatutapua, ki Riosi te'teretonariame
ahjamao? Uutapachi oiyamea, ¿aachin teeka ta'iria yasitotaria,
tukapachi oiyame ahjamao? 15 ¿Wa'achi erakotarekosa ahpo kaawe
erakowaopua, Riosie Weratiamea, Satanasi ahpo seepurawa ahjamao,
Weeriari tewaniáme? ¿Ihtanachi ahpo wa'achi te'tiamepua, Eesusichi
paparamea, ki Eesusichi paparamechitiao? 16 ¿Ihtatia kaawe teereta
ri'riosi netetiamea, Riosi tiopachio? ¿Ki nane'reka mochikame eemea
aamoo, te'ta Riosi ahjamekamera tioparakoo? 17 Riosia cheerepua
tiameo:
Puuyasa eemea wa'ao; poanatusa eeme pukachio;
ka'te noonote eemea wa'ao,
ihtaoi aamoo, ki kaaweruma iintapamechio,

18 pu'ka no'o tuuya ikisoo,
kaawe uuka aamo tetewimania waikao.
Aamo Noonochitia teeremania waikao,
eemea, no'o tatanachitia te'teremapua,
wa'a chiiame apoe Paamiraa,
yooma ihta itapitichi utewaemea.

7

1 Wa'a taamo iintomo tuuyopa Riosio, pu'kakamera inatakao, toitia kaawepua yooma ihta ki ka'karuma nokiwameo, yomatiame epeche epecheche taamo piipasika, taamo weerewachio yooreminao ma'chiopua tiame, yooma tamochio ki kaaweruma tiia. Taamo Noono iyoriwao kaawe neesetoka mochitotia kaawepua, weruma iyoripuapua naaju, taamo Noonochi tewekachi kahtiameopua.

Koorintio mochikame Riosichi enepaniame

2 Eemea taamo nokisiao, kaaweruma taamo tetewijeranipua, taamoo kihta na'ara nokisikamekopua, aaataoi. Aaataoi ki wisikuame teemea, taamo masitiaeopua. Aaataoi kihta u'yekame teemea wisikuekao. 3 I'ka no'o chiiao neeea, kihta nekaka aamo chaaniame neeea, ohsotia neeea, tísia aamo nakiyapa aamo kaaweruma tuuyeka chiiamenia. Teemea aamowichioo, ahkasi mukiwachisi maapori tiiachioi nokisikamepua. 4 Neeea, oisa e'riamepua amochio, aamo kaawe te'teretopa Riosichio. Neeea wa'a e'rapao, weeka itapiti ki kaawe tiiame simiyoiopua i'wao, tahpitika e'ramenia aamo kaawe e'rakao, aamo kaawe te'teretoame inamukapao, Riosichio.

5 Pukeri ajasisaapua teeme i'wa Maseroniao, tísia taamo na'araniame natepakame teemea i'wao, yomachi i'wa Maseroniao, ahkasioi, kiisi ta'iria taamo resiputiapua, na'arakao. Ma'chi tamochiopua na'araai aiwatiapua, yooreminao, majawi seewewa. 6 Nape Riosia, yuuwesirichi wichikame kaawe erapatiamekapao, taamo kaawe erapatekapua Tiito asiraeo. 7 Nape ki Tiito asiraeche te'ta kaawe erapakamenia, epeche tísia kaawe erapakamenia, Tiito aamo erakoa no'o u'yepariawichio, tísia no'o tetewinario chaachaparia, aamoopua no'owichioo, tísia yuuwesirio tuuyopua no'oo, weeka itapiti no'o aiwaka yasitoaopua i'wao.

8 Ehpeo neeea, pu'ka tapanarami aamo uhjureria iyojurao, aamo ki kaawe eratekainia ku'itapio, kaawe no'o iintorio e'raninia pu'kao. 9 Ehpeonia kaawe e'raninia noochio, pu'ka uhjurariae, aamo yuuwesiteriai ku'itapio, kaaweruma machenariopa aamo ki kaaweruma te'tereriaa. Puuu aamo yuuwesiteriaopua ku'itapio, kaawechupena no'o kaawe erakonapua, pu'ka aamo ki kaawe nokariaoipua, toinarepaka, iiyana e'repakaopua ki kaawe nokiwao. Wa'a tiiame nakiyame Riosia. 10 Riosie ikiwa yuuwesiwaa, taamo ki kaawe ihsika yasario eraniamepua, Riosie taamo cheriwejera eraniamepua, kiisi ta'iria kahtiapa ahpoo, ki kaawe iintoriao. Riosia wa'a e'rameopua, cheriwiamepua pu'kao, ahkasi ki wahjiamesi piipatekaopua pu'ka tatakorirao. Nape aaataa aaata ihtaoi ki kaaweruma yoorakapua pu'kao, ahpo ki kaaweruma iintoria nane'retiamechi yuuwesiamea, Riosichi cheriwema itakaiopua, kiisi cheriwepuamepua Riosieo, nane'riamekapapua Riosieo, wistuka ahpo cheriwepua itayamekopua

Riosichio. Puuu aaata wa'a tiiamea, kiisi Riosi ahjama yasimeripua,
seena aampasio, mukukame tiiapa Riosiwichioo. 11 Ai, ¿tetewaru
eemea aamoo e'wesoopua Riosio, tísia kaawe iintoriopua amo-
chio? Puuu wa'a aamo ikiriaa, Riosi e'wekapa aamo toinareka
ki kaaweruma, kaawe ikitiamepua Riosieo, puuu tísia aamo yaapi
e'rariaa. ¿Ki tísia iinyatiame tetewikapa ki kaawe nokiwa wa'a
ikitiamepua Riosieo? ¿Ki Riosichi tísia iyorinariapa toitiamewichio ki
kaawe nokiwao, Riosia tísia kaawe iintorepua amochio? Wa'a tiame
aamo inatakopa Riosia, aamo cheriwerepua, yooma aamo ki kaawe
iintoriao, puhjeka. 12 Neeea pukeri simiyame aamowichio iyotepariaa,
ki pu'ka te'ta iinyatiame suwepori iintotiamekaipua aamo eenechi
inatepamichioopua wa'a aamo tiopawachio, ohso kaawe puuua, taamo
tesiwa e'reria inatapamichiokakai puuua, taamo aamo katewewa
iyoteri uhjurerioiopua iyojurachio. 13 Pukaepa wa'a te'tereka mochito-
riopa tamochio, tisiwa kaawe erakoame teemea amochio.

Teemea tiameo, tísia kaawe erakonapua, Tiitoopua tiame wa'achitia
amochio, tísia kaawe e'reka kahtiamekopa i'wao, tísia kaawe
e'reka inatepamepua, aamo tísia kaawe yooraka yasiteriopa aamo
mochikachi ahjama kahtioio. 14 Ke'chu wa'a te'terenioio, tísia aamo
kaawe nayewakamekainia Tiitoo, ehpeonia pichiwa wa'a tiiame
machinariopao, ki nu'uti kaawe e'ramenia noochio, kihta suuwe
erapariamekapa no'o wa'a cheeriao. 15 Tiitoa, tísia kaawe e'ranipua
tiameo, pu'ka no'o aamo chaaneka iyoteka uhjureriaopua, kaawe
e'raka aamo uuriopua pu'kao, ahpoo, weruma kaawe yooraka tete-
witiapapua wa'ao, wa'a aamo mochikachi asikoiopua. 16 Neeeai tísia
kaawe e'ranipua amochio, aamo kaawe te'teretopa wa'asio, aamoe
wa'api te'teretomiao.

8

Tesiwatia ijinuekai weeka ihkoretiame

1 Ehpeo aamo Koorintio tiopachi mochikameo, aamo tuuyenarenia,
achini teetoriokamekopua Riosio, Maseronia weeechiami mochikame-
chiopua ti'tiopachio. 2 Aapoeo tísia aiwaka mochitoamekaipua,
kiisi weeka tomiwaeka mochikaio, pu'ka Eerusareni Riosie Werati-
amechi paparameo, tísia kaawe e'raka ku'inarekamekopua, ihtawi-
chiooipua nakiwiamewichiooiopua toomi. 3 Nane'riamenia Maseronia
Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, ahkasi ahpo ku'imetiachisi,
ku'iriamekoopua ahpo kaawe erakoariachisi. 4 Aapoeo, aapoe wa'api
yaapi no'o chaachapakamepua ahpooi reesisepuaichiopua ku'inareka
ku'ipuawichioopua, pu'ka Eerusareni mochikame ahpochitia Eesusichi
paparamewichioo. 5 Nape Maseronia ti'tiopachiami mochikamea,
ehpe noonoikamepua ki maaeriachitia taamoo; puuu aapoea Riosichi
paparame eenepasaapapua, tísia taamo ku'ikame puuua, te'ta Riosi
Riosiwari ahpo erateriachitiao. 6 Waikao aamo Koorintio mochikameo,
wa'a uhjuramo o'ra teeme Tiitoo, i'noramichiopua aamo ku'iriao, Tiito
wa'a kahtioi o'inetiameopua na'poakao. 7 Eemea, Riosie Weratiame-
chio, kaawe te'teretoamepua wa'asio, aamo wahjachi nayewiaopua
tiameo, pepeneka nayewiamepua pu'kao, Eesusichi simiyame aamo
nane'reka mochikaopua, taamooipua kaawe uuka tetewamepua. Wa'a

te'tiapa eemea, kaaweruma erakoka kajupuapua pu'ka ku'iwa aamo
na'poao.
8 Ki aamo nuureka chiiamenia chiiao, nape kaawe erakoka aamo
kuuwepame tetewinarenia, aamo ku'inariao, aamo o'ineriachitia
wa'achitia. 9 Nane'riame teemea pu'kao, tewekachio tísia paarasatiaio,
kihta iinuemechitia i'wa weeechi eenakamekopua, taamoo, ahpo
paarasarichi te'teretamia, taamoo weemera ahjari ki'yakaopua, ahpo
ahjama mochipuameopua, ki wahjiamesi.
10 Ihpi ki'yao, eemekamerakaipua pahcha ku'imio erapakamea
Eerusareni mochikameo, tísia tooremuka mochikamekopa Eesusichi
paparameo. 11 Ehpeopua pu'ka ku'iwao, aamo ajasepa ku'yae, kaawe
e'raka kajupuapua wa'asi, pu'ka aamoo, pukeri aamo o'ineriachitia.
12 Riosiwichioo, te'ta kianarewakamera nateyamepua, kihta iinuekaio,
paarasatiaio.
13 Ihji taamo wahjachi ku'yaa, ki taamo tooremuka itipipuawichio
puuua, ohso kaawe napati taamo Eesusichi mochitoame, teerepuawi-
chiopua. 14 Ehpeo eemea, iinuekapa ku'yamepua aamo wahjachio,
nape meeriami ahkao, aamo wa'achi te'teresoopua tooremukao,
aapoekamera aamo ku'imeripua tiameo. Wa'a te'teriame enesaa
eeme, napati ahpo ku'yame enemapua, 15 Ehkoriami Iyoterichi chiia-
chitia: “Weeka i'ipakamea, ki u'matoame soparatiaitepua; ki weeka
i'ipakameai, ki toorewika itipimerikaitepua.”

Tiito ahpo ahjama nokisiame tiame

16 Cheriwema ki'yaninia Riosio, no'ochitia erateriopua Tiitoo,
pu'ka ku'iwa aamo na'poakemeriopua, kaaweruma neesetoteka.
17 Tiitoa, apoe wa'api siinarekapua wa'ao, pu'ka ku'iwa na'poaniameo,
wa'achitia yaapi e'rapapua pu'kao tamochitia.
18 Tiito ahjamao, wa'achi uhjurena teemea piirechi Riosichi pooni,
tísia machiwame ti'tiopachio, puuua tísia kaawe masitiame Riosi
tuuyewario. 19 Puuu wa'api uutiamepua tiameo, yooma ti'tiopachi
mochikameea, taamo ahjama siimichiopua Eerusarenio uhjurarepua,
pu'ka ku'iwa i'yetokao, taamo siimpoiopua. Puuu Eerusareni taamo
i'toa ku'iwao, taamo Noono Riosi kaawe ihsiame tetewipuawichiopua,
taamoopua tiameo, kaawe e'raka na'poariopua, taamo wa'api kaawe
e'rachi. 20 Ihji yooma ti'tiopae uutiamea, taamo ahjama siimerika-
pua Eerusarenio, ki aaata taamo a'chi chaanemichiopua, i'ka ki
ookapi toomi taamo i'tomeriopua, kaawe neesetokao. 21 Wa'a teeka
inatesimeri teemea, pu'ka ku'iwa neesetokao, wa'a teekao yooma
ti'tijoeria taamoo, Riosi tetewachiopua tiameo, te'ta iyoriamechitia
tetewimichiopua.
22 Aamo Koorintio mochikameo, Tiito ahjamao piirechi uhjuraninia
tiameo, taamoo pu'kao, tísia pu'sereka tekipaname no'o tetewiria
Riosi tehkiwachio, ehpeo epeche pu'serepakamepua Riosi tehki-
wao, aamoopua, tísia kaaweruma teetoame inamukapa Riosichio.
23 Aaata Tiito oowe e'repuame iinatukesoo, oowe e'repuameko tu-
upuapua pu'kao, no'o ahjama tekipanamekopua aamowichioo. Wah-
jachi Riosichi poponiwa wa'a Tiito ahjama siimpameo, yoomahka
ka'karumapua, Riosie Weratiame nayewatuame, ahkaoi tiopachi-
amiopua. 24 Wa'a ajasisoopua pu'kao, pu'ka wa'a weruma
ku'iwa na'poaniameopua, kuuwepapuapua pu'kao, i'ka Maseronia

ti'tiopachiami e'enakameo, aamo tetewimichiopua pu'ka ku'iwao, pichiwa na'poatiamekopua pu'kao, yooma Eerusareni mochikame poponiwa pipiniwa tiameo, ku'ipuawichiowichiokoopua. Wa'a aamo noonowiriaopua tiameo, taamo aamo kaawe chaachapariaopua tiameo, pichiwa enemichiopua.

9

Riosichi poponiwakame pipiniwakame tiamewichio, toomi na'poaniame

1 Pu'ka toomi ku'iwa na'poapuamechi simiyameo, ki nakiyame eemeapa aamo tuuyepuameo, 2 nane'riamenia aamoo, weekaeoi aamo tísia ku'inariamekopua. Neeea Maseroniami ohjoemeo, eepi chiiamenia, eeme Aakaya weeechi mochikameo, ki'ya o'inia tísia aaata ku'inareka mochikamekopua, aamo wahjachi Riosichi paparameopua. Wa'a aamo erakoamekopua aamoo tísia ku'inarekao, wa'achi erapakamepua tiameo, wa'a Maseronia weeechiami mochikameai. 3 Ki wa'a siinariapa pehjio, pu'ka uhjurania wa'ao, pu'ka aamo ku'iwa na'poaopua, kajumichiopua wa'asi, pu'ka aamo ku'iwao, i'wa Maseronia mochikameo, no'o nayeweriaopua wa'asi. 4 Ki siminarekamenia pehjio, ki suuwe erapuapuawichiopua aamoo, pu'ka ku'iwa na'poaniameopua, ki aamo kuuwepakame tewisoo. Wa'a tiiame no'o tewisoopua aamoo, tísia suuwe erapamii eemea. Puuu i'wa Maseronia o'inia no'o yeetoaai, wa'achi ijikimiipua, tísia suuwe erapakao, pu'ka aamo ku'iwa na'poao, kajukame tewipo tuuriopa. 5 Pukaepa pu'ka poponiwa pahcha uhjuramo orapakane, aamo ku'ika kajutepuaichiopua, aamo ku'iwa na'poao, pu'ka weruma ku'iwa ihkokewao, kajutiame manimichiopua wa'asi no'o asioio. Wa'a noonoisaa ke'chu no'o asiyoio, aamo kaawe e'rachi noonowitiame enemapua, ki no'o aamo nuurewachi.

6 Nane'reka mochimitia i'kao: Aaata ku'ichi echakamea, paikapi i'ipamerikatepua; weere echakamea, weeka i'ipamerika tiiamepua. 7 Aaata ku'iwa ihkokiamea, echayamekatepua. Paikapie ku'ikame enesaa, paikapi tooremuamewichio ahsepamapua ku'iriaa, weeka ku'iwa ihkokekamea, weeka tooremuamewichio ahsepameripua ku'iwaa. Yooma aaata ku'iwa ihkokenariamea, kehkisa ahpo ihkokenaria e'raria, ihkokepuapua; Riosia aamo ku'iwao, kaawe e'raka ihkokejeranipua. 8 Apoe Riosia aaata tesiwa tiiame ku'yameo, ki nu'uti ku'imeripua pu'kao yooma ihta nakiwiaopua, epeche ku'yamepua tiameo, ahjae iinuepuawichiopua aaata tooremuame ku'ipuawichioopua, yooma ihta nakiwia tesiwa te'tereka mochitoao. 9 Ehkoriami Iyoterichio chiiachitia:

Taamo Noonoa, yomachi echakamepua ahpo tesiwewao,
aaata ki apochi paparameopua pehjio,
pukae ku'ipuaichiopua,
aaata pu'ka tesiwewa nakiyameopua,
apochi papapuawichioo,
aaata pu'ka Riosi tesiwewa uukameo,
ki wahjiamesi ahjameripua.

10 Riosia, aaata echimichioo, Riosi ihsiamepua iimori ki'yakao, pu'ka echisaopua tísia paarasatemichiopua taakeriao, u'matoame

soparame aamo iinuemichiopua ko'kometio. Waikao puuu soparame
u'matoame iinuemea, soparame iinuemichiopua ahjae ku'ipuao, aaata
ahpo wahjachi tísia tooremuameo. 11 Puuu Riosie aamo nok-
isiriawichio ku'inarekao, Riosia amochio, epeche epecheche aamo
ku'itenaremapua, aaataoipua, wa'a erapakaopua aamoo, Riosia aamo
wa'a tiiopao, epeche epecheche aamo kaawe teerepamapua apochio.
Wa'a tiiaopua eemea, i'ka aamo ku'iwa i'toaopua Eerusarenio, ki
ookapi enemeripua, cheriwema Riosi kiameria. 12 Wa'a teekao, pu'ka
ku'iwa i'topuameo, ki kooameche i'toai teerepuawichiopua. 13 Puuu
aamo ku'iriaopua wahjawichioo, ma'chiame aamo tetewipamepua,
te'ta Riosie Weratiamechi paparamekopua, aamoopua, Riosichikam-
era iyorika mochitoamekopua. Puuu Eerusareni pichikiameo wah-
jachiopua tiameo, aamo weruma ku'irae ku'itiamea, muuwaeme
weruma cheriwema kiameripua Riosio, aamo Riosichi ka'karuma
paparameo, aamo tísia kaawe noonowiriaopa. 14 Puuu yooma
aamo ku'iwa kiatiamea tiameo, Riosi ahjama naewaiopua, tísia aamo
kaawe e'reka nayewemapua Riosichio, Riosio tísia kaawe iintoriopua
aamoeo. 15 Taamo Noono Riosio, cheriwema kiataria naaju, yooma ihta
taamowichio iintorioopua, yooma aachin teeka eenariawichioopua
i'ka weeechiopua, Riosikai tamochi ti'tijoechi tijoetuka. Pu'ka iintoriao
teemea, ahkasi kiisi ahsepari iinueme teemea, aachin teeka taamo
te'ta tísia cheriwema kiamiao, ahkasi ki nu'unti tiiame iintoriopaopua
Riosio, taamowichioo.

10

Paoro Riosie weratiamekapa ahpo iintomia

1 Ehpeo neeea, no'o nayewaniame chanimane. Aaata wa'a
mochikamea, no'oo suuwe e'raka nayewame teewameopua, wa'a aamo
mochikachi kahtiaiopua tiopachio, nape no'o iyoteka nayewachio, kiisi
suuwe e'raka nayewamekata neeea, tísia utewaeme nayewamekata
neeea. Nape ehpeo neeea, Riosie Weratiamechitia aamo nayewema-
nia, tesiwa aamo e'reka nayewaka, kihta utewa yoojorawa cheeka.
2 Puuu no'o wa'a chaachapamea, kaawe enemiipua wa'a no'o asisoo, ki
no'o nekame tiiame no'o chaanesaa, seenekachio wa'a tiiame chaane-
tiaania, tahpitika yoojoramaoinia chaanewaeo, pu'ka wa'a tiame
nakiyame puuua. 3 Nape teemea, ki wa'a chaachapaka katewiamepua,
ki i'ka weeechi eenamekopua taamo eratiaa. 4 Teemea riaorósi
utewarirao, Riosi Riosiwarie nehpupaka taamo newipuame teemea,
Riosi pichiwarie nayewaka, ki i'ka weeechi kateweniachitia. 5 Teemea
pu'ka Riosi pichiwari te'ta kaawe teeremerie, puipame teemea taamo
seepurawaopua, oowera ahpo ki waapisi inatame maayameopua,
oowera maaewachiopua, yooma ihta Riosichi simiyameo, inatasaapua.
Yooma taamo ahjae nehpupasiwaa, Riosie Weratiame taamo masiti-
amechee, taamo nehpupanare teemea. 6 Neeea wa'a asisaa, yooma
kiatiamekapa na'poatiameo, aamo Riosi e'weka noonowiriao, yooma
katewemania waikao, yooma ihta a'chi teereniameopua Riosichio, ki
e'wewa.

7 Aaata eemea, itapiti aampache tetewaka maayame eemea aaata
tiiarao, ki aaata ahpo yooremina tiia tetewai. Aaataai te'ta ahpo Riosie
Weratiamechi kaawe te'terio erakoamea, wa'achi taamo te'tereko

erakoame enemeriipua. 8 Neeea taamoo, te'ta Riosie Weratiamee
ajawatiameko tuuyaio, kihta suuwe erapame neeea pu'ka cheekao,
taamoo, aamo kaawe yoramiakamera ajawatiamekapa teemea, kihta
Riosichi aamo eerina teeremichio uhjuratiame teemea, wepira mako-
toka aamo wewemerichitiaopua. 9 Neeea no'o iyoterichio, ki aaata
ahpo mamajochaniame, e'rejeraninia. 10 Aaata wa'a chaachapamea,
tísia no'o pehtiame nayewameko tuuyamea no'o iyoterichio, nape wa'a
kahtiapao aamo ahjamao, kihta tahpitika chiiame tuuwamekoio, no'o
nayewiaio kihta nateyameko tuuwaio, 11 nape wa'a enasaa neeea,
amochitia teerema neeeai, tahpitika yoojorawa naewakao, ki maae-
niai neeea. Puuu aaata wa'a chaachapamea nane'remetepua, no'o
iyoterichi cheeriachitia, wa'api no'o teeremerikopua pu'ka ahjamao,
no'o ahjama wa'a e'enakameo, wa'achi te'teremerikopua puai.
12 Teemea ki wa'achi te'tiamepua, puuu ahpo wa'api kaawe
nayewamechitiakoo. Puuua, epeche weruma enenariamepua ki
piirechi te'teriachitia; puuu wa'a eraniamea, ki ijinatame nokayapua.
13 Teemea ki wa'achi erakoamepua, aaata epeche weruma eraniameo,
i'ka Riosiwichio tehkiwachiopua, Apoe Riosi ihsiriamekopua i'ka
tehki taamo ki'yakaopua, ahkaoi taamo teetotekaopua, ahkasi aamo
Koorintio mochikachiami i'yetokaopua, i'ka te'ta kaaweruma Riosi
tuuyewariopua. 14 Teemea taamo amochi e'enariaa, ki se'wi e'enakame
teemea Riosi taamo teetojerachio, Riosikamera iintokamepua eenechi
wa'a u'pakao, pukeri o'inia pahcha simiyachi, wa'ami taamo u'poiopua,
i'ka te'ta Riosi kaaweruma tuuyewari Eesusichi simiyame, nayewatuni-
ameopua. 15 Teemea piirechi tekipanariao, ki teeme nokario chaacha-
panariamepua. Ohso kaawe teemea, aamo muuwepakame enesoo
Eesusichi paparameo, aamo ku'inariame teemea aamo waapiami
sewinachiami waminakaopua, i'ka Riosie taamo teetoa Riosi te'ta
kaaweruma tuuyewario, Eesusichi simiyame nayewatuniameopua,
nape oowera ku'ikache. 16 Wa'a aamo wa'a tiiame ku'isacheopua,
epeche waanami siimpanariame teemea, i'ka Eesusichi simiyameopua
newipatewa, nape sewinachi ki piirechi nayewaturiachi, ki raampata
teeremichiopua aaata nayewaturiachiopua pahcha.
17 Aaata werumatanariamea, Riosikamera werumatametepua, Rio-
sio tísia iintoriopua ahpowichioo, ahpo Taana Eesusieo. 18 Taamoe
wa'api kaawe iintorio tuuniamea, Riosiwichioo, kiisi nateyamepua;
nape apoe Riosikamera taamo kaawe iintorio tuusoo, ki teesa
nateyamekaitepua.

11

Eesusichi simiyame ki pichiwaka na'nayewatuame

1 Ehpeo, ehpeche ku'itapi no'o anachasaa kaawe enemii eemea, i'ka
ki inatachitia iiweta no'o nayeoiopua. Nane'renania nane'riao, no'o
anachaka keepuamekoo, nape ehpeche ku'itapioi, no'o anachaka keep-
upuapua. 2 Neeea aamo wa'ina e'ramenia, aamo wa'api kaawerumawi-
chio, aaata noonora ahpo maara ki aaata tijoe ahjama neewijerachitia
pehji wa'inamechitia. Neeea aamoo, ka'karuma ne'netenariamenia
Riosie Weratiameo, kihta a'chitiame ki kaawe te'teriame. 3 Neeea
aamoo wa'inamepua, aamo Eesusi Riosie Weratiamechi iyoriao,
aamo sewina erapatepuame seewiapa. Neeea aamoo majawenania

wiskueniameo, ehkoriami Satanasio, siinoiye wisikueriachitia ehkoriami Eewa tewaniameopua oowitiame; neeea aaata wa'ao, Eesusichi simiyame masitiameo, se'wi teeka aamo masitio e'ramenia, kiisi pichiwaka chaachapame. 4 Eemea wisikueeka mochitoniamepua, aaata wa'amahka enasoopua peenia cheeka masitekao, sewina tiame masitioiopua ki no'o aamo masiteriachitia Eesusichi simiyameo, ikanati pichikiamekopua aaataoi peenia cheeka masitiopao. Eemea ikanati uuyamepua tiameo, se'wi masiteniameoipua, ki Riosi Riosiwarichi simiyame. Eemea wa'achitia tiame ikanati uuyamepua, sewina teeka ahpo newipuapuameopua tatakorichio, ki taamo te'ta aamo masiteriachitia. 5 Neeea pu'ka se'wi ma'masitiamechio, ki no'o epeche nu'utiko e'ramenia, ohsotia neeea epeche no'o e'ramenia ki pu'ka te'te ahpo peenewarieme erakoachitia, te'ta Riosichi simiyameopua. 6 Neeea, ki te'ta ye'kamejuarenia nayewakao, nape no'o Riosichi simiyame machiyao, te'ta penipakamenia. Eemea ma'chiame nane'riamepua pu'kao, taamoo a'chitiaoi machenasiriopua, ma'chiame aamo nayewesikao.

7 ¿Ki kaawe iintokamekosa neeea, ki uunarekapa aamo no'o ihkokiao, Riosie newitoniamechi simiyame aamo mochikachi nayewatuaio? ¿Ki kaawe iintokamekosa neeea, aamokamera epeche kaawe tetewika masitekapa yooma itapiti Eesusichi simiyameo, aamoo, epeche kaawe teetopamichiooiopua Riosichio? 8 Neeea pirenachi ti'tiopachiami ko'kometikamerae, no'o ku'itiae aamo masitekamenia. 9 Wa'a Koorintio ihsiainia masitekao, itapiti nakiyainia Riosichi tehkiwa teetopuawichioo, kihta aaata itanekamenia, Maseronia o'inia e'enakame poponiwa, ahpo kaawe e'rachi no'o ku'ikamepua, yooma ihta no'o nakiyaopua, i'ka tehkichi no'o teetoachio. Neeea, nooe no'o neesetokamepua, kihta itanariapa amochio, neeea no'o tiiao, wa'api teetomeripua. 10 Neeea, puuu no'o wa'a teetomia yomachi Aakaya weeechi kihta itakao, te'ta pichiwapua, no'oo te'ta pichiwa Riosie Weratiamechi teetoachitia. 11 ¿Aatia wa'a teeretotarenia, kihta ku'iwa itanesikao? ¿Ki aamo nakiyapa ki no'o ku'ijeramenia? Ki puuupua. Nane'riame Riosia no'oo, tísia aamo nakiyamekopua.

12 Neeea no'o teetoao, wa'api teetonariame neeea, pu'ka taamochitia nokisiame erakoameopua Riosichio, ki ihta iinuemichiopua taamoo, ki kaawe nokayo tuukao, i'ka Riosichi masitiao, taamo toomitunario nokayo tuukao. 13 Wa'a nokayame ti'tijoea, ki pichiwari Riosiwichio tekipanamepua, wiskuamepua, ki pichiwa chaachapame. Puuu ti'tijoea, Riosie Weratiamee ahpo ajawatiameko erakoowiamepua. 14 Puuu wa'a te'tiaa, ki sewina nokayamepua Satanasi ihsiao, Satanasio, wa'a ihsiamekopua, tamochi enasaapua, kaawerumaka chiiamepua. 15 Satanasiwichio tekipanameai, ki sewinatiame nokayamepua Satanasichitiao. Puuua, Riosi ka'karuma chiia, masitiameka chaachapamepua. Nape kajuyachi taawechiopua, ahpo i'ya tewimapua, Riosi kokosarieo.

Paoro aiwa Apoe Eesusie weratiamechitia

16 Neeea, Riosie Weratiamee weratiamepua, kiisi aaata ki inatame neeea. Nape no'o ki inatame erakonioipua, anachaka no'o keepupuapua ku'witapioi, ki inatameka cheeka nayewachio. 17 Ihji no'o naewamiaa, oowera ki inatamechitia nayewamane pu'kao, Apoe

no'o Paamiraa, ki wa'a cheemiipua. 18 Muuwaeme ahpo wa'api
aiwamechitia, wa'achitia no'o aiwiameka cheema neeeai, nape oowera
ki inatamechitia. 19 Eemea, ¡tísia machiyamekapao, aaataoi ki
ijinatame pichikeka keepuame eemea!, 20 ahkasioi tísia ki kaaweruma
aamo masitioiopua pu'kao, ahkasioi tiameo tísia yooreka keep-
uamepua pu'kao. Puuu wa'a nokayamea, ahpokamera utewachi
natetepuawichio, tekipanamepua. Puuua ahkasi aamooiopua, weweka
ichikokiamepua itapiti aamo iinuekao. Wa'a nokakaopua tiameo,
tísia ujuwatiame nuuramepua, aamoo ahpo ijinuwarachitia, tísia
utewaeme nayewaka aamo nuuriamepua. 21 ¿Teemeai, wa'akosa
te'teremepua, epeche kaawekosajoarepua naaju, pu'ka te'ta na'ara
nokayamechitia? Ka'ipua.

Pu'ka wa'a nokayameo, ki suuwe e'rame enesoopua ahpo oisa
e'rekao, wa'achi ki suuwe e'ramechitia nayewama neeeai, oowera ki
inatamechitia. 22 Eureo ti'tijoeko chaachapasoo, ¿ki eureo neeeai?
Isaeri ti'tijoeriko chaachapasoo, ¿ki isaeri neeeai? Aurani o'inia
ti'tijoesirio chaachapasoo, ¿ki Auranichi eenakame neeeai, tijoe-
tusiwachio? 23 Puuua Riosie Weratiame nookiameko tuusoo, ¿ki
epeche iintokamekosania Riosie Weratiamewichioo, no'o oijerameka
chiiamekai? Nape ki no'o aiwiamenia, wa'a tiiaio. Neeea, epeche
tekipanamenia Eesusichio; karichioi, epeche yachatiamenia; wepi-
waoi, epeche wepitiamenia; ki ookapisa amori meritiai, ahjakamenia.
24 Isaeri ti'tijoeeo, marikisa simiyame wepitiamenia, ooka weerewachi
wewepuameo, piiripi toiteka. 25 Paisa simikameo, weruma kuhsie
wepitiamenia; seenepi simikameopua tiameo, tehtee papaka tísia
aiwatetiamenia; paisa maapori tiiachi no'o tetewikamenia pa'wechioi,
pawekakera motasoopua, piwiteme ikitiameeo, wa'a ikitioio, piie
taawe piie tukawari anachamenia neerochio, pa'wechi; 26 Neeea,
eepi ahkaoi oikamenia, ki ookapi maapori tiiame aiwaka, i'ka eee
tiiamechitia: aakichi paatewa maaporichi; ichikoamee maaporichi;
no'o tetejimarichi maapori ikiwame; seesenu ti'tijoechioi maapori
ikiniame; muuwari mochiwachi, maapori; ooruchiami oiwa maa-
pori; pa'wechiami oiwa maapori; ki pichiwari poponiwachi maapori.
27 Tísia utewaeme tekipanakamenia, seenekachiopua, kiisi kochika
maapori tiiopa; neeea tísia toorewioi, machikamenia, paramuniaoi
tísia aiwakamenia; eepi chorowaio, ki teeweka tekipanakamenia;
tuurawioi tísia aiwakamenia; ki wisasoriekapao, tísia aiwakamenia.

28 Wa'a ikiyainia tiameo, ti'tiopachiami Riosichi paparakameopua,
tísia utewa e'rakamenia aachin, no'o neesetomiaopua pu'kao.
29 ¿Aatanakosa epeche aiwakamepua, ki kajume tiameoipua tehkio,
ki neeéche? ¿Aatanakamerapu epeche na'aretiameaa, aatanakam-
erapu epeche nekamutetiamepua ki neeé? 30 Yooma ihji no'o
nayewariaa, aaata ki inatamechitia nayewariao, kii ki inatamechitia
tetewipuawichio cheekamenia, ki no'okamera epeche ye'kamechitia
tetewipuawichiooi, e'raka nayewakamenia. No'okamera kaawe
nayewaniachio nooeo, ki nooekamera epeche kaawe ye'kameko tuuka-
menia. Ohso kaawe neeea, Riosi noochi inisiameko e'ramania, noochi
ye'katesikaopua no'o masitesiao. 31 I'ka no'o chiiao, yooma no'o tete-
wakame Riosia, te'ta pichiwakopua pu'kao. Apoe Eesusi taamo Paami-
rakamera Noonoraa, apoekamerapua, te'ta kaawe nayewapuamea,

ahkasi ki kajuyame taawechisi. 32 Seenepi simikameo neeea, chapipuai
newikamenia, nape ki no'o ye'karie. No'o Raamahko ihsioio, wa'a
muuwarichi yawichia, Aareta tewaniame te'ta yawichie weratiamea,
ahpo soontaroe no'o inatiaipua wa'a mochiwachi puuyaniachio, no'o
chapisa karichi yachamichioopua. 33 Nape aaata wa'a ko're sa'michi
kariwaemea, weruma waarichi no'o yahchaka ma'chipakapua, sa'mi
yeewachipo ma'chisio, wa'a iintoa wanamina no'o tekipukapua ma'chi.
Wa'asa yooraka newipatetiania wa'ao. Puuu wa'a mochiwachi no'o
ikitiamea, Riosikamera iintokamepua, ki nooe ye'karichikamera.

12

Itapiti teteitewa ne'netetiame

1 Simitekaonia, no'o kaawe nayewaniachio, kihta kaawekoi
no'o wa'api kaawe nayewaniameo, itapiti Riosie no'o tetewitere-
tia kochirewachi, nayewamane. 2 Neeea ki'yamio, oosa mariki
aampa naao paaumpari i'toachiopa, ahkasi paika tiiachi tewekachi
i'totiamekania, no'o weerewama i'totiameo ki nane'riamenia, ki no'o
weerewama i'totiameoi, pu'kao apoeche Riosikamera nane'riamepua
pu'kao. 3 Nape pichiwa wa'a i'totiamenia, weerewamao ki weerewa-
maoi, ki nane'riamenia. Pu'kao, Riosiche nane'renapua. 4 Wa'a no'o
i'totiachio, Riosi taamowichio kateweriachikapua, ki teesa peeniatiame
tiiachi, wa'ao inamukane itapiti naawesari, nape pu'ka naawesario ki
aaata chaninuretiane. 5 Neeea, pu'ka kochirewachi no'o tetewariao,
kaawe nayewamania, no'oo ki aaatakoio, Riosio wa'a ahpo tísia
peeniatiwachi no'o i'toriopua; nape neeea, ki no'o kochirewachio, no'o
ki ye'kameche uuka nayewamania. 6 Nape no'o wa'api kaaweruma
nayewakainia, ki aaata ki inatamechitia nayewame enemiinia, no'o
nayewaopua pichiwakopa. Nape ki no'o weruma uuka nayewamenia,
ki aaata no'o werumachitia tetewijerapa.
7 Pukaepa neeea, ki weruma no'o uumichiopua, pu'ka no'o
kochirewachi tetewitetiameo, Satanasi reesisetiamenia, itapiti ki
kaawe yorapuaichiopua no'oo, weerewachio. 8 Neeea no'o Paamirao,
paisa simiyame itaniame neeeapa, i'ka no'o weerewachi aiwaka ya-
sitoao, no'o puhjemichiopua, 9 nape Apoe Eesusia senepi no'o itanioio,
chaachaniamepua: “Neeea amochio soparame teewiamenia aamo
ku'imiao, kihta eerina teeremichiopua, aamo noochi tekipanao; wa'a
teekao amochi no'o tetewipuawichiopua, no'o te'ta utewario, a'chitiaoi
ki eerina teetoka simitiamekopua no'o tehkiwao.” 10 Wa'a teetoame
enesoo no'o Paamirao noochi, kaawe e'raka teetoamenia, yooma
ihta a'chi tiame tesiwa ikiyaio, naatichitia, no'o na'ara chaanewa,
ka'chi ikime eraniame, yooma ihta a'chikoi yoraniame tísia aiwatekao,
yooma ihta no'o tehki tiiame ikiwame. Yooma pu'ka aiwari no'o
ikiyoiopua, te'ta Apoe Paamira utewariraa, noochi enesiamepua
ku'ipasika.

Paoro ki Eesusie weratiameko chaachapawa

11 Neeea, ki inatameka chaaninia chiiao, nape eemepua ki
no'o kaawe chaachapaka wa'a no'o chanitiamepua. Nape neeea
ki nooe no'o kaawe nayewametepua, eemekamera puuua, no'o
kaawe nayewame te'teriamea. No'oo kihtakoio, neeea ki epeche

nu'utikaitenia pu'ka te'ta ahpo Eesusie ajawatiamekoo, chaachapameo.
12 Neeea eepi naaniatiame inisikamenia noochio, no'oo pichiwa
Riosie weratiamekoo, naati no'o iintoriachitiaopua: ki ku'itapisi no'o
tekipanaka ihsia Eesusichio, amochiopua kaawe te'teremichiopua,
Eesusie no'o kiasiwaopua, kokoriame yachapatesika ki maaenari
peenia ihsiwa. 13 Wahjachi tiopachiamio Riosichi paparakamea, aapoe
ahpo wa'api kaawe erakowachi no'o ku'ikamepua, nape neeea aamoo,
no'o ku'inarioio ki no'o ku'ijerakamenia, ki amochi petenariapa itapiti
no'o tesiwatia ki no'o iinuekao. Neeea ki no'o ku'ijerariawichioo,
no'o cheriwejeraninia. Neeea aamo tiopachi mochikameo, ki epeche
wichipa tetewamenia aamoo, wahjachi ti'tiopachi mochikamechio.
14 Ehpe aamo tuuyamenia, no'oo wa'a siimeri kahtiamekopua
wa'asi, amori yooma katewesa. Ihji no'o wa'a simiyaa, paisa
enemeripua wa'asi, neeea ki peterenariapa amochio, ki uunari-
amenia no'o ku'iwao, nooekamera aamo ku'inariamepua, itapiti
Riosichi simiyameeopua. Aaata tatanaraa, ki aapoekamera i'yamepua
ko'kometio, ahpo noonowichioo; noonorakamera ihsiamepua ahpo
tatanawichioo, ko'kometi i'yanekao. 15 Pukaepa neeea aamo noono-
chitiao, neeekamera resipanariamepua aamowichioo, ahkasioi muki-
wachisio, kihta no'o ku'ijerapao. Nape epeche no'o ihsioio aamowi-
chioo, ¿epeche no'o nakiyame enetare eemea?
16 Nape a'chitioi no'o eranioipua, kihta ku'iwa petereka yasitoka-
menia amochio. ¡Naakonakosaoi, ki no'o nakiriopa aamo ku'iwao,
no'o aamo wiskuiame maaena eemea? 17 Ka'íí, ki wa'atepua.
¡Naakonakosa no'o uhjurariaa wa'a, aamo wisikuaka itanekamepua
itapitikosa? 18 Tiitooi piirechi ahjama no'o uhjurariaa, ¿wisikuekosa
aamo itanekamepua ku'iwa?
19 ¿Taamo aamo wihkuekame maaenakosa eemea, neipa epeche
weeka itanariapa? Kiisi wa'a e'rame teemea. Yooma taamo
nokariaopua, chaachapariaopua tiameo, yooma Apoe Riosi ne'niachi
ikitiamepua, te'ta Riosie Weratiamechi, te'teriamechitia. Yooma
taamo yoorariaa, aamokamera epeche aamo Riosichi utewarepami-
chio, noonowitiame puuua. 20 Nape seewenania wa'a no'o
eenoio, seenekachioi ki yoomahka kaawe te'tereniaopua, no'o aamo
te'terejeriachitiaopua. Seewiame neeea aamoo, tísia no'o aamo
yoojoramia amochi eenameko, erakomiao. Seenekachio eemea wa'a
erakomapua, weeka itapiti ahpo wenejiniame te'teriapa, i'kachitia:
ahpo aamo nekamucheniame aaata itapiti epeche tiiopua wa'achi teer-
enarewa, ahpo nekakoniame, ahpochiche inataniame, ki kaaweruma
naewaniame aaatachio, ki kaawe iintorio tuuwame, ahpo weruma
uuyame, wa'a tiopachio ki Riosi nakiyachitia tahpitika nokiwame.
21 Seewenania tiame aamoo, pu'ka ki'yami o'inia kiisi kaawe aamo
nokaka mochitoriao, ki yoomahka aamo katewetiame teimiaopua
Riosichio. Wa'a te'teriame aamo tewisaania, tísia suuwe aamo
erapamania Riosichio, neeea tísia kaawe aamo nayewakamekapa no'o
oiriachiamio. Soparame tehpe iinueme eemeapa aamo ka'karuma
enepamiaopua, yooma iinya aamo nokayaopua toaká, ki ka'karuma
pahkotaka nawajiwaopua, ihtaoi suwepori nokiwameoioopua tiamé.

13

Paoro kajuyachi tuuyewa teepotari tiame

1 Ihji wa'a no'o enamiachio, paisa simiyamechipua. Peerei
katewiamechitia, paika nakiyame pichiwatameo, wa'achitia teere-
merikate neeeai, wa'a asisaa. 2 Wa'a aamo cheekame neeeapa, oosa
oiyaiopua wa'ao, eenechi wa'a eenaio, ki teesa utewaeme terimeriko.
Ehpeoi, eenechi wa'a chiiamenia, yooma pu'ka pukeri o'inia iinya
noonoikame tatakorikao, yooma pu'ka neipa tatakorikameoi tiameo,
ki nu'uti terimania pu'kao. 3 Waikapa noochi tetewimeri eemea,
no'oo te'ta Eesusi Riosie Weratiamee weratiamekopua, wa'a tiiapa
neeea, Riosie Weratiamechitia, aamo utewaeme terimania, pu'ka
Riosie Weratiame ahpo terimiao, noochi kahtiamekopa. 4 Eesusia
wiroriameka teerekameaipua meriniaio, te'ta ki nu'uti utewariemeai
wa'a teerekamepua. Pukaepa pukae te'ta utewarie eenechi ahjakame
Eesusia, ahpo wa'api te'ta Riosi utewarie. Wa'achitia teeme Eesusie
ajawatiamea, weeka itapiti aiwaka nokisiameai, te'ta Riosi utewarie
ku'isiniame teemea, anachaka nokisimichiopua Riosi Taanarachi
simiyame aamo masitekao.

5 Kaawe ne'nepuapua amochio, aatia tiiarepua amochio, pichiwa
Eesusichi paparamekoopua aamoo. ¿Ki nane'riame eemea Riosie
Weratiameo, amochi yasitoamekopua, te'ta pichiwa Eesusichi pa-
parame enetioopua? 6 Taamooi eemea ka'karuma taamo tetewisaa,
kaawe enemiipua, te'ta pichiwa Eesusichi paparamekoopua. 7 Teemea
eepi aamowichio itayamepua Riosichio, ki tatakorichi ruhjimichiopua
aamoo. Teemea kiisi taamokamera ka'karuma te'ta tetewijeramepua,
Riosi kaaweruma tuuyewari Eesusichi simiyame taamo aamo ma-
sitekamekapao, ohso kaawe aamokamera, te'ta ka'karuma tetewijer-
ame teemea Riosichi te'teretowao, pe'yachi aaata wahjachio taamoo,
taamo wiskuameko teewamekoi. 8 Wa'a chaachapamea ki pichiwai
wa'a chaachapamepua, taamoo, te'ta Riosi pichiwarichi chiia, mo-
chitoamekopapua. Wa'a te'tiame teemea, ka'chitia aaata wihkueme
te'tiame teemea, ki teesa Riosichi iyoriamekapa. 9 Wa'a te'tiapa
teemea kaawe erakoame tamochio, aaata wahjachio no'o nanarichi
tiiao, tesiwe e'reka no'o tetewamekoio, teeme aamo masiteriao epeche
pewatiame enepariopua Riosichio, tísia pukachi aamo paparaopua.
Wa'a aamo te'terepamichioopua teemea, senepi taawechi epeche
epecheche Riosichi itakame teemea Riosichio. 10 Pukaepa ki wa'a kah-
tiaionia pehjio, utewaeme cheeka aamowichio iyotenania, wa'atiaonia,
wa'a no'o enasoopua, kihta no'o cheemichiopua itapiti utewaemeo.
Neeea no'o Paamira Eesusieo, aamo Riosichi te'terewakamera te'ta
pepenitemichio, weratiamenia, ki aaata aamo pihtunamichioopua,
itapitiahka amochi eina teeretekao, aamo Eesusichi kaawe te'terepuao.

11 No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiame, i'ka no'o kajuyachiopua
iyotiao, kaawe eratojeraninia aamoo, ahkasi ahsepari ka'karuma
enepachiopua Riosichio, epeche epecheche pewatiame enepaka. No'o
aamo tuuyeriachiche inatatopuapua, kaawe aamo, ahpo nakika mo-
chitoka, napatika tiiame. Ta'iria mochitomitia eemea, kihta a'chi
erakoka iikachio. Wa'a teeka mochitosaa eemea, Riosi nakiyachitia,
amochi teetomeri eemea, ta'iria yasiwa iikachiopua tiame. 12 Ahkaoi
aamo teepotiaio Riosichi te'teriamea, aamo koorepaka teepotepua-
pua ti'tijoea, ooweru enesaa ahpo chuchukaoi. 13 Yooma Riosichi

piipakame no'o ahjama mochikamea, aamo teepotenapua tiame,
yooma aamoopua, Riosichi poponiwaopua pipiniwaopua tiame. Wa'a
te'terepuapua naaju.
14 Neeea amochio, Eesusi Riosie Weratiameo, ahpo te'ta kaawerumari teerejerenania amochio. Eemeopua tiame taamo Noono Riosi
nakira, amochi teetoka, ohjoejeraninia, amochi teeretokapua tiameo,
Riosi Riosiwario. Wa'a te'teretosa eemea, tísia kaawe enema eemea.
Wa'asi kajuyamenia i'ka no'o iyotiao. Weruma cheriwema naaju
wa'asio.

Paoro Karata Iyotepawa

Teepotari

1 Kúíra ti'tijoe ooweru tiame, Karata ti'tiopachiami mochikame.
Neee Paoroa, weratiame neeea weratio, nape ki aaata ti'tijoee,
aaataeoi ki uhjuratiamenia ti'tijoeeo; aaata no'o weerakao Apoe Riosie
Weratiame iintokamepua, Apoe Eesusi Noonora tiame, Apoe Eesusi
oijenatekame. 2 Neeea yooma no'o ahjama Riosichi poponichitia
mochikameo, pipinichitia tiame, i'ka iyosi iyotesa aamo uhjuriamenia,
yooma Kaarasia weeechiami mochikameopua ti'tiopachi. 3 Neeea
taamo Noono Riosio, Apoe Riosie Weratiameopua tiameo, ta'iria
aamo erakoa mochitejeraninia iikachio. 4 Apoe Riosie Weratiamea,
taamowichio pejana mukukame puuua, taamo tatakoririao natetetiame itipimichiopua, yooma i'ka weeechi ki ka'karuma nokiwachio,
newipapuawichiopua; wa'a e'rakame taamo Noono Riosia, yooma
taamowichioo. 5 Riosio wa'a e'rariopa taamowichioo, te'ta ki nu'uti
iyoriwa te'teremete teemea, kiisi ki wahjiamesi ki nu'uti tiiamee.
Taamo Noonochi wa'a te'teresaa teemea, tísia kaawe enemapua.

Ki'tiame piirechi tuuyewaria, taamo newipateme tiiamea

6 ¡Ai eeme! Kiisi pichikeme e'ramenia pu'ka aamo te'teriao. ¿Kiisi
tehpekosa toayame eemea, pu'ka Riosie aamo paajutetiao, aamoo
Riosie Weratiamechi paparamichioo? ¿Kiisi tehpe toakamekosa
eemea, te'ta aamowichio kaawe iintokameo? ¿Eemea ki tehpe
sewina iikamepua, aamo kaaweruma tuuyewarikamera na'naritoaio?
7 Piirechi tuuyewari newipaniamea, ki'tiamepua. Puuu sewina
tiame aamo masitiamea, oowera pichiwameka chaachapamepua, eina
nokaka Riosie Weratiame tuuyewario, sewina aamo ijikimichiopua
pukachio. 8 Nape aaataoi sewina tiame masitesoopua ki taamo
aamo masiteriachitia, taamooio enesoo, Riosi ku'iwarikooi tewekachi
eenakamekooipua, pu'ka se'wi masitiamechio neeea, te'ta Riosi
kokosari ahjachi wichisaa, tísia kaawe enemiipua. 9 Wa'a cheekamekai
eenechi wa'a aamo tuuyamenia, aaata se'wi masitiame enesoo, ohso
kaawe Riosie kokosatiaa, kaawe enemiipua. 10 ¿Aatana kaawe
eramichio no'o ihsiame maaena eemea, ti'tijoeriwichio, Riosikamerawichiokosa? Ti'tijoeri kaawe eramichio ihsiame enesaania, ki Riosie
Weratiamewichio ihsiame enemiinia.

Aatia tiiachipa weratiame Paoroo

11 No'o nayewatuaa, Riosi inatarichi o'iniakamera ihsiamenia, ki
aaata ti'tijoeri inatarichi eenamekamera, Riosie newipaniamechi
simiyamekamera. 12 Ihji no'o nayewatuaa, Apoe Eesusi Riosie Weratiame kiatiamenia, kiisi aaata tijoee, puuu Riosie Weratiame i'ka
wa'a tiame no'o inatapatekao, kihta aaata ti'tijoee, masitetiamenia.
13 Eemea nane'rekamepa no'oo, pukeri simiyachio achini ihsika no'o
yasitoriopua i'isaerichio, neeea pariserokaio pehjío. Neeea i'isaeri
ti'tijoerichio, tísia i'isaeri nokiwa yoorewa, iyoriamekainia. Pu'ka

taawechiamio neeea, naanariamekai neeea Riosichi paparaka mochitoameo, sa'runanareka ahpo Riosichi paparao. 14 No'o wa'api isaerichiopua, epeche tiiamekai neeea, no'o noonorie ehkoriami iyoriwa nokariame neesetowachiopua, epeche ki no'o kekechuma tehtemarichitia. 15 Nape neeea wa'a tiiamekaio, ke'chu naawai Riosie uutiame eneriamepua. Riosia no'o weripasoopua, ahpo Taanae no'o paaekamepua, apochi paparamichiopua. 16 Waikao Riosia apoe wa'api no'o weerakamepua, ki isaeri ti'tijoerichi no'o nayewatumichiopua, ahpo kaaweruma tuuyewariopua, ahpo Taanachi simiyame nayewatumichiopua tiame, taamo tatakoriria newipatewa iintoriaopua. I'ka wa'a tiiame no'o wa'a iintotiameo, ki aaata tuuyekamenia. 17 Wa'a o'iniao neeea seenepi Aarawia weeechi simikania, ki aaata tuuyesaopua pehjio Eerusareni simikao Eesusi ajawariachio, ke'chu Eesusi no'o weeroi Eesusie ajawatiame. Aarawia o'iniao waikao, Raamahko eenakania eenechio, no'o o'inia simiriachio. 18 Paika paamuparichi neipao, Eerusareni mooenakania waikao Peero machimia Seepa tewaniameopua tiame, wa'a yasakania waikao oosa mariki aampa mariki taawe, ahjama nayewaka Eesusichi simiyameo aachin te'tewa. 19 Wahjachi Eesusi ajawatiameo, ki tetewikania pu'kao; Saantiaoche machikania wa'ao, pu'kao Aakowo teewaemeopua tiame, Apoe Eesusi Paamira poonira. 20 Ihji no'o aamowichio iyotiaa, Riosi tetewachio, te'ta pichiwa puuua. 21 Eerusareni o'iniao, Siiria weeechi simikania waikao, wa'a o'inia u'matosao, Siirisia weeechiami eenaka, wa'ami oikania waikao. 22 Wa'a no'o oioio Uurea weeechiami mochikamea, ki no'o machiyamea weemera enepakame Eesusichi paparameo, 23 oowera eee chaachapaniame no'o inamuka mochitoriaipua: “Nee, puuu pukeri taamo Eesusichi paparameo ko'inariameaio, apoepechi o'ineriatapua ehpeo, Eesusichi simiyame paparaniame masitekao, pu'ka Eesusichi paparaniameo pukerio, sa'runanariaio.” 24 Wa'a tiiame no'o inamukapaopua, tísia kaawe erakoka Riosichio, ki nu'uti cheriwema ki'yarepua, Riosi iintoriawichioopua noochio.

2

Wahjachi Eesusi ajawaria Paoro uuna

1 Neipamionia, oosa mariki aampa naao paamupari u'matosoopua, wa'ami mehka weeechiami masiteka yaajatoaio, eenechi Eerusareni eenakania, wa'a eenaiopa neeea, Wenawe yeeka oiyamekania, Tiito tiame. 2 Wa'a Eerusareni no'o simiriao, Riosie wa'a erapatetiapa wa'a simikania. Wa'a Eerusareni asisapaonia, wa'a tiopachi pa'pamiratoame ne'nemia simikania, no'o ki i'isaeri ti'tijoerichi no'o nayewaturia tuuyemia. Pu'ka pa'pamiratoameo yeetaeka mochiwaka tuuyekania wa'ao, aachin teeka masiterio no'oo, Eesusichi paparatekao, pu'ka tatakoririao, Riosie cheriwepuawichioopua newipateka. Wa'a tiiame tuuyekania pu'ka pa'pamiratoameo, nane'renariapa neeea aatia chaachapamerikoopua, ki kaawe e'retiaapa, ki kihtawichio itipimichiopua ookapi ahka pu'ka pa'pamiratuamewichioo, no'o nayewaturiao. 3 Wa'ao neeea, utewa taamo yorapuame maaeyainia siichitepuwachi simiyame taamo masitemichioo, taamoo Riosichi kaawe teerepuawichioo. Nape pu'ka wa'a tiiameo, kihta no'o chaachapakapua. Tiitoai, Rieko tijoekaiopua ki

isaeri, kihta noonotetiapua pu'kao, siichitepupuawichioo. 4 Naatiche
utewa chaachapakaipua Tiito siichitepupuawichioo, wahjachi ki
paaetiai wa'achi muikame no'o pa'pamiratuame ahjama nayeoio.
Puuua, taamo chaachapamia keepumia e'nakamekaipua, no'oo Eesusi
Riosie Weratiamechi simiyame nayewamia. Puuukamera siichitepuwa
simiyamekamera taamo masitemichio utewa chaachapaipua, taamo
eenechi Moise nuurari nokiwaetere nokisimichiopua. 5 Nape neeea
no'o ahjama e'enakame tiamea, kiisi e'rakapua siichitepuwachi
simiyameo, pu'ka Riosi tuuyewari aamo masitetiameo, wa'apitia
itipimichiopua aamo masiteretiachitia, kihta sewinatatiame, Riosichi
simiyame te'ta pichiwariraopua. 6 Nape puuu Eesusichi ajawaria
epeche yoorewachitia tetewiniameaipua, kihta aampachi sewina
chaachapakapua no'o nayewaturiao. Noochio, puuu epeche yoorewa
tetewiniameo, ki epeche weruma tiiame tetewikania noochio,
taamoo Riosio, wa'achitia napati taamo te'terio tuuyopa. 7 Ohsotia
puuua wa'atia kaawetakapua no'o naewaturiao, aapoeo nare'rekapa
Riosi wa'api iintoriopua taamo na'pa ajawakao, no'oo ki i'isaeri
ti'tijoerichi simitemichio uhjurakapua naewatumichioo, Peeroo,
siichiteputiame ti'tijoerichi uhjurakapua nayewatumichioo. 8 Wa'a
tiiachipa puuu wa'api Riosi ihsiriopua taamo na'pa ajawakao, Peeroo,
siichitepuwa nokiwamechi uhjurakapua pu'kao, no'oo, ki siichitepuwa
nokiwamechi ti'tijoerichi uhjuratiania. 9 Wa'a e'erakosaapa, puuu te'ta
pa'pamuratuamea tiopachio, Saantiaoa, Peeroa, Waania tiame, taamo
ahjamina sekachi chapika no'oo Wenaweo tiameo, taamoo ki i'isaerichi
uhjurakapua wa'ami nayewatumichioo, wa'a ikisaopua, taamo kaawe
teetonurekapua. Aapoe puuu pa'pamiratuamea, wa'api itipikapua
waikao, i'isaeri ti'tijoerichi nayewatumia tiame. 10 Naatiche taamo
te'ta ki natekepamichio chaanekapua, tísia tooremuame ti'tijoeri
ku'ipua, nape neeea pu'ka ku'inarewachi simiyameo, tísia wa'api
tiiamekania ku'inarekao.

Paoroe Peero teriwa

11 Neipami Antiokía mochikaiopua, Peeroo wa'achi enasoopua, ki
kaawe iintoriopua pu'kao, te'yakania pu'kao. 12 Ihji Peeroa, ki i'isaeri
ti'tijoeri nokayame ahjama koayamekai pukeri eenaio, toakamepua
pu'kao, pu'ka Saantiao na'naritoame wa'a e'enakame seewiapapua
pu'kao, pu'ka ti'tijoeopua, tísia weemuamekopua pu'kao, siichitepuwa
nokiwameo. 13 Wa'a iintokopa Peeroo, wa'achi noonowisire wah-
jachiai, ookapi i'isaeri Eesusichi paparameai, ahkasi Wenaweai
wa'achi iintosiriapua tiame, ki ahpo Eesusichi teerewakamera iintoka.
14 Wa'a noonoikaopua pu'kao, se'wi ikikapua Riosi ka'karuma tuuye-
warichio, neeea wa'a noonoikopua pu'kao, yooma wa'a inamuachio,
chaanekania Peeroo: “Nee, muuúa, uurio tijoekaiomua, ki uurio
tijoechitia aamo uuyamepua, pu'ka aamo siichitepuwa nokiwameo,
kihta nateyamechitia tetewapao. ¿Achinikai muuua ki nateyame
tetewaimua siichitepuwao, ki uurio ti'tijoe amochitia Eesusichi pa-
parakameo, siichitepunuranimua uurio ti'tijoe nokayachitia ohjoremi-
chioopuá?

I'isaeri ti'tijoeria yoomahka wa'achitia, newipatetiame ahpo Eesusichi paparae

15 ’Muuua neee tiamea, isaeri ti'tijoe na'nawakamepua, pukaepa
teemea isaeri ti'tijoepua. Pukaepa te'ta nane'reka mochitoame teemea,
aachin teeka taamo Riosie cheriweniameo taamo tatakoririao, ki
seesenu ti'tijoerichitia, ki i'isaeri ti'tijoeri. 16 Teemeai wa'a ahkasi
ehpe taawechiami nane'rekamepua, pu'ka Moise nuurario, ki piipa-
tiamekopua tatakorio, pu'ka nuurari yooraka mochitoniameo. Eh-
peo nane'riame teemea, Eesusichikamera taamo paparakopa, piipa-
tiamekopua taamo tatakoririao, kihta puuu ehkoriami Moise nuurari
nokiwae. Puuu ehkoriami nokitiamea, aaataoi ki te'ta piipatekamepua
tatakoririao. 17 Nape teemea Riosie Weratiamekamerachi paparawae
i'yamekapa taamo tatakoriria te'ta piipatetiame, ¿te'ta piipakame itip-
iame ohjoare teemea taamo tatakoririao, ki siichitepuwa tiiamekapa
pehjio? Wa'a tiiame enesoo, ¿ki kaawejoare wa'a teesoo Eesu-
sichi taamo paparaa? Ka'ii, kiisi wa'a tiiame puuua. 18 Neeea
toakamekai oochetiame nokiwao Riosichi kaaweruma te'terewachi
enepakao, wa'a iintokamekai eenechi oochetiame nokiwamechi oowe
erapasaonia, neeekamera ki kaawe iintokame enemiinia. 19 Neeea
Riosie Weratiamechi paparaeo, me'yakamenia oochetiame nokiwame
noochi teereriao. Puuu wa'api Riosi nuurari chiiaa, kiisi no'o
ahsepari e'wewa teerekopao apochio, no'o mukukamechitia ikiteka,
Riosichi no'o poanatakamepua. Nape ehpeo neeea Riosie Wer-
atiamechi paparapao, pu'ka oochetiame nuurari ki no'o ahsepari
e'weriawichioo, kihta kokosapuame neeea Riosieo, Riosie Weratiame
ahjama mukukameka tiiapao. Wa'a tiiachio neeea, Eesusi ahjama
mukukame enesaa, Eesusi ahjama oijenakamenia tiame, weemera ah-
jari iinuepakaopua, Riosikamera yorakeka yasitomiapaopua. 20 Ehpeo
neeea Eesusi ahjama mukukaio Eesusichi oijenakapao, no'o weemera
ahjari Eesusichi ahjariaa, Eesusie teetoamenia, apoe Eesusikamera
noochi yasitoamekopua. Wa'a tiiachipa no'o weerewao ki nooe
teetoamepua, Riosie Weratiamekamera no'o teetoamepua, apoeo tísia
no'o nakiyapa, no'owichio mukuriopa. 21 Wa'a iintokao neeea, kiisi
wehchi ipaka tetewikamenia, Riosi no'owichio iintoriao; aaata Riosi
nuurari e'weka newipaniame enesoo, kihtawichio mukukame enemii,
Riosie Weratiamea.”

3

Riosichi kaawe te'terewa nayewaniame

1 ¡Ai eeme Karata ti'tijoeri, kiisi ijinatame eemea! ¿Aatana ih-
sikame aamoo wa'a ikitekao? ¿Ki ma'chiamekosa aamo chaacha-
pakame teemea, Eesusi Riosie Weratiameo kurusichi meritiamekopua
pu'kao, yooma tetewachi meritiamekoo, aamokamera kaawewichio
meritiamekoo? 2 Ehsoo aamo iinatuketaone: ¿Achini teeka amochi
uukame eemea Riosi Riosiwario, ehkoriami Riosi nuurari nokiwari-
chio, naatichikosaoipua, weemera Riosi kaaweruma tuuyewarichi
paparakopakosa? 3 ¿Rooroikamekosa eemea naaju? ¿Eemea ehko-
riami nuurari nokiwa na'pepakosa epeche aamo kaawe teeremio
maayame eemea Riosichio? ¿Ki Riosi Riosiwariekamera o'inekame
eemea, Riosichikamera aamo kaawe aamo te'terepuawichioo? Wa'a
teesoo, Riosi Riosiwarie aamo o'ineriaekamera te'teretomeriaipua,
ohso kaawe. 4 Ihtanawichio kaawe enekamepu, yooma ki ookapi
itapitia, Riosi Riosiwarie aamo ku'iretiaa, ¿kihtawichiokosa kaawe

enekamepua, seenekachio pu'kao, kihtawichio kaawe eneka itipikame
enesoo? 5 ¿Naakonakosa Riosia, aamo ehkoriami yoorariokopa,
aamo ki'yakamepua ahpo Riosiwario? ¿Ki Riosi tuuyewarichikosa
pichikekopa, aamo ki'yakamepua, ahpo Riosiwario? 6 Wa'achitia Au-
rani ehkoriamiai, Riosi paparakapa, kaawerumachitia tetewitiamepua
Riosieo. 7 Wa'a teesoo, te'ta Riosichi paparaka mochikamerapua,
te'ta Aurani tatanarachitia tiiamera, ma'chiame wa'a tiiame puuua.
8 Ehkoriamio Riosia cheeriaipua Ehkoriami Iyoterichio ki i'isaeri
ti'tijoerioiopua tiameo, apochiche paparakopa, piipakame tetewimo
tuurepua tatakoririao. Riosia Ehkoriami Iyoterichio eee cheeka nayew-
erepua Auranio: “Neeea aamo tetejimarisiwachi aaata iintomiaeo,
yomatiame wehjoarichi ti'tijoerioopua ooweruopua tiaméo, amochitia
te'ta noochi paparakameopua, cheriwemania tatakoririao.” 9 Wa'a
teeresoo yooma puuu Riosichi paparamea, Auranichitia papariaopua,
kaawe yorapuame puuua Riosieo, tatakori cheriwekao. 10 Yooma
puuu Riosie Moise kiaretia nuurari ahsieme e'weka ahsepanariamea-
pua Riosi cheriwewao, Riosi kokosaritere itipimerapua, ki yooma
ahsepakapa yooraka Riosi nuurario. Wa'atiame iyotetiamepua Ehko-
riami Iyoterichio, eee cheeka naewakaopua: “Yooma ki ahsepaka
yoorakame Riosi nuurariopua, Riosi kokosaritere itipimeriche puuua.”
11 Ma'chiame taamo chaaneniamepua, nuurari chiia yoorarichio,
aaataai ki piipakame tetewipuakopua Riosieo. Wa'achi chiiopa Ehko-
riami Iyoterichiopua tiameo, eee cheekao: “Aaata Riosie kaaweruma
enepatetiamea, te'ta piipatetiamea ahpo tatakoririao, weemera ahjari
kiapuamepua ki wahjiamesi, Riosichicheo, paparakache.” 12 Nuurari
chiia nokiwamea, kihta tiiamepua Riosi papararichiopua; puuu
nuurari chiiaa, oowera ahseparika e'wepuameche nayewamepua,
eee chiiapapua: “Riosi nuuraritere yasitonariamea pu'ka e'weka
nokiwa yasitokao, wa'api teetomeripua piiripioi ki se'wiche yorasika,
Riosi nuurario.” 13 Riosie Weratiamea, ahpo taamowichio kuru-
sichi mukuriae taamo newipatekamepua, pu'ka nuurari chiia taamo
Riosie kokosapuameo, cho'wepaka; i'ka eee tiiame Eesusi ikimiao,
Ehkoriami Iyoterichi, eee chiiamekopa: “Kurusichi meriwamea, tísia
na'aramechitia meritiamepua.” 14 Ihji Riosie Weratiame iintoriaa, Riosi
Aurani tísia kaawe iintokemo tuuria puuua, Aurani tetejimarisiwachi
naawakamee. Eesusi Riosie Weratiamea kurusichi taamowichio
mukuriaa, Riosi Aurani iintokemo tuuria puuua, yomatiame weeechi
mochikamewichiopua, ki i'isaeri ti'tijoerichewichio. Ehpeo yooma
aaata Eesusi iintoria ahpo pejanawachitia uukamea, Riosi Riosiwarira
apochi yasitoamepua, te'ta Riosi cheeriachitia ehkoriami o'iniao,
iintomo tuukao.

Riosi nuurari ki Riosi Aurani iintokemo tuuriachitia tiiame

15 Ehpeo neeea wa'achitarichi aamo nayewemania, itapiti aaata
toowenarewa mukusao: Wee, aaata tijoea oowitiameai, aaata tooenar-
iame mukisaa ihtoi ahpo iinuekao, iyosichi iyotesa tooweniamepua.
Pu'ka iyoterichi tooeka tooetiameo, aaataeoi, kiisi sewinatapuamepua,
epechetakaoi ki epechetakaoi. 16 Wa'a iintokame Riosia, ehkoriami
taawechio, ti'tijoeri tatakoriria ahsieme cho'wepuo tuukao, ooka aaata
iintokemo tuuriaio. Piiripi puuua Aurani enerepua, piirea aaata
Aurani tetejimariwachi naawameri, neipa wahka ihtoriachio. Aurani

iintokemo tuuriaeopua, aaata Aurani tetejimarasiwachi, naawameri nayewaka cheerepua. Ki muuwaeme Aurani tetejimarisimiachi naewaka cheerepua, aaata weeka maaepoiopua, piiripi wa'apiche naewaka cheerepua pu'kao. Puuu piiripi aaata Riosi cheeriaa, Riosie Weratiame puuua, apoe enameri eenakamepa. 17 Pukachi simiyame no'o ma'chitanariaa, ihjipua: Riosia Aurani ahjama katewiaio, ahpo iintokemo tuuriao, te'ta pichiwa wa'a iintomo tuurepua, kiisi wehchi wichiteka. Pukaepa Riosi Aurani cheeriaa, ka'chitia taawechi sewinatatiamepua Riosi nuurarieoi, naao siento piire weerewa aampa oosa mariki paaumpari neipami, eenakameaipua nuurari, Moise Riosie kiaretiaa. 18 Wa'a tiiachiopua, Riosi nuurari Moise kiaretiae yooreka, cho'wepuame enesoo taamo tatakoririao, kihtawichio nateriame enemii, Riosi Aurani apochiche papararіae, tatakoriria cheriwio tuuriaa, kihta itapiti yoorari natekachiopua. 19 Wa'a teesoo, ¿ihtanawichio yachatiame enerepu Moise kiatiame nuuraria? Puuu Riosi nuurari Moise ki'yariaa, Riosie ahjae wenenejimichio enerepua, ki kaawe noonoitiame ti'tijoerieo. Nape Riosie kiatiameapua nuurari, animari kosoka ahpo cheriwepuawichio tatakoririao, aaata Aurani tetejimarisi teetowachi eenachisi wa'a teeremeri eneriamepua. Puuu wa'a tiiame teeretoniamea, ahkasi Aurani tetejimarisiwachi naawachisi wa'a teeremeri eneriamepua, pu'ka Aurani tetejimarisiwachi enamerichio Riosia pu'kao, tísia kaawe iintomeriko tuuriamepua, yooma pukachi papararіao, tatakoriria cho'weneka. Riosia pukeri ahpo nuurari ki'yaiopua ti'tijoerio, pahchao Moise ki'yakamepua pu'kao ahpo tewekachi ku'kuiwáeo, neipao Moisea, ti'tijoeri u'yeparepua pu'ka nuurario, yooreka mochitomichiopua. 20 Nape Riosia ahpo iintomo tuuyaio, aaata Aurani tetejimarisiwachi naawamerichio, ki aaata piirechie chaanepua nakiriamepua. Riosia pu'ka aaata cheeka nayewariao, ahpo Taana i'ka weeechi tijoe tijoetumerio, apoeko tuuka cheeriamepua; ka'chitia ooka tiiamekapa Riosia.

Aatia tiiachipa Riosi nuurari yachatiame

21 ¿Riosi nuurari e'weniamea, Riosi iintomo tuuriachitia tiame, wa'achi tiiame ohjoarepua, Riosichi kaawe te'terepuamewichioo? Ka'i kiisi wa'achi ahpo te'tiamepua. Wa'achi tiiame enesoo, Moise nuurari e'weka mochitoio Riosia, taamo weemera ahjari kiamiipua, taamo apochi kaawe te'tereka mochitopao. 22 Nape Riosia Ehkoriami Iyoterichio, yooma taamo tatakorieme teewamepua, ki ahsepari taamo e'wiamekopao, ahpo nuurario. Wa'a tiiachipa Riosia, ahpo Taana taamo uhjurerepua, pukachi paparaka taamo piipamichiopua taamo tatakoririao, pukachi paparaka tiameo, taamo teimichiopua weemera ahjario, te'ta apoe Riosio wa'a iintokemo tuuriao. 23 Ke'chu eenoi Riosie Weratiameo taamo ahjachi paparamerio, Moise nuurari chiiaa, taamo chapika yasitoame eneriaipua pehjio, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame eenachisi, pu'ka nuurarie taamo kokosapuameo, ahpo mukiwae taamo pejana cho'wepuachisi. 24 Puuu oosa mariki aampa ooka nuurari chiiaa, puuu animari ko'yaka Riosichi oowewaa, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo, ahpo masitewatere taamo teeretokamepua, kukuchi nu'nunti masitiamechitia, taamo ki kaawe iintosoo pu'ka nuurari ki e'wesoo, Riosi taamo kokosamerikopua. Wa'a teetokame teemea pu'ka Riosi nuurari Moise kiatiamechi teetoka mochitokame teemea,

ahkasi Riosie Weratiameo tamochi eenariachisi. Ehpeo Riosia weeechi
tekisaopa tijoechitia tijoetukao, ahpo Taana Eesusi weerewachi
enepakaopua, pukachi iintokamepua yomatiame ti'tijoeri apochi pa-
parameo, ahsieme ti'tijoe tatakoriria cho'wewaopua ooweruoopua
tiame. Puuua, ahpo kurusichi mukiwae natetekamepua pu'kao,
ehkoriami animari Riosi oowewarichitia ko'yéka. 25 Ehpeo teemea
wa'asio, taamo Noono ahpo Taana Eesusichi wa'a tiiame taamowichio
iintoriopao, ki Moise nuurari masitewatere mochitoamepua, Riosi ma-
sitewatere mochitoamepua, apoe te'ta inisiamepua taamo neesetokao,
apoe tewekachi kahtiame taamo Noono. 26 Eesusi Riosie Weratiamechi
paparopao, Riosi taamo Noono tewekachi kahtiamea ahpo tatana
taamo enepatekamepua. 27 Eemea Riosie Weratiamechi paparapao,
Riosie Weratiame ahjama pirenatukamepua, Eesusi Riosi Riosiwarie
paatotiamekapa, pu'ka Riosiwari wakiraeka aamo neesetoame eemea.
28 Wa'a taamo iintokapa Riosia, ahpo te'ta tatanachitia taamo tete-
wamepua, yooma taamo apochi paparameo, wa'achitia napati tete-
waka, pe'yachi isaeri ti'tijoetukamekoipua, rieko ti'tijoeturikooiopua,
teekoemekooi, ki teekoemekooiopua, tijoekooiopua, oowitiamekooi.
Yooma wa'a te'tiapaopua teemea, Riosie Weratiamechi pirenatu-
pakamekapao, piiripi wa'api enepakame teemea, Riosichio. 29 Yooma
Riosie Weratiamechi te'tiamea, Aurani tetejimarika tiiame enepakame
teemea, Aurani tetejimari enepakapao, yoomahka iinueme teemea
kiapuao, Aurani Riosie kiapo tuutiameo.

4

1 Nape neeea, pu'ka nuutewachi simiyameo, kaawe aamo
ma'chitanarenia neeea. Aaataai pukeri weweripaio, ki sewina
te'tiame eneriai teemea, aaataoi ta'pechi tekipanameopua, yooma
ahpo iinuwakoi, ahpo noono tooeriaopua. 2 Ihjia, aaata neese-
torichi yasitoamepua pehjio, ahkasi ahpo noono cheeriachisiopua,
kiapuameopua ahpo iinuwa tooeretiao. 3 Wa'a te'tereriai teeme i'isaeri
ti'tijoeria, Moise taawechisi wa'anao, kukuchi nu'nuntika te'tereriai
teemea, pu'ka oochetiame nuuraritere nokiwao, ti'tijoeri tatakoririao
cheriwewa teewesiwachiopua, ki nateteniameopua pehjio. 4 Wa'a
te'tereniame teemea ahkasi Riosi e'raria taawechisi, waika asisoopua,
apoe wa'api oowitiamechi naawarepua weeechi tijoerichitiao, wa'a
iintosaapua ahpo wa'apio, apoe wa'apikaioopua, ahpo Taana teewa-
repua; wa'a ikisaopua pu'ka ahpo Taana teewariao, ti'tijoeekachimi
uhjurarepua, ahpo tísia kaaweruma tuuyewari nayewatumichioo.
Riosia pu'ka taawechiami ahpo Taana ti'tijoeekachiami uhjuroio,
teemea Moise nuurari nokaka mochitoriaipua pehjio. 5 Nape Riosia
ahpo Taanachitia eenakaopua, wa'asi weraparepua, Moise nuuraritere
nokiwameo. Riosia pu'ka Moise nuuraritere nokiwa wa'asi werapasaa-
pua, ahpo mukiwae yooma taamo tatakoriria ahsieme natetesaopua,
ahpo tatana iintapakamepua taamoo. 6 Ehpeo Riosia, aamoo ki i'isaeri
ti'tijoerikoio, te'ta ahpo tatana iintapakapao ahpo Taana Riosiwarira,
aamo iikachi yasipaterepua. Wa'a te'terepatiaapa eemea Riosieo, aamo
Noono nayewiaio, Riosi kukuchiwarachitiao: “¡No'no, no'o No'nola!”,
chaachapamepua Riosio. 7 Wa'a ikitiapa muuua ki seenu muuua Riosi
tetejimarichio. Muuua te'ta Riosi taanarakapao, Riosi aamo Noonoe

kiapuamepua, yooma ihta ahpo taana kianiameopua, yooma ihta Riosie aamo kiapuame nuutekiao.

Paoroe Eesusichi paparame inataniame

8 Eemea, pukeri ke'chu Riosi machiyaiopua pehjio, itapiti aamo ri'riosiwatae, chapitiame mochitoriaipua, pu'kakamera aamo riositewa e'weka. 9 Nape ehpeo eemea, Riosichi mochikai eemea, ohsotiao Riosikamera amochi kahtioiopua, ¿achini iikai eenechi pu'ka aamo chapitiametere mochitonare eemea, pu'kao kihta aamo ki'yamekoipua aamo Riosichi kaawe te'terepuao? 10 Eemea pehjio, aamo kaawe te'teremichio Riosichio, ihtaoi taawechioi iyoriweka pahkotamepua, ihtaoi paaumpari paamuniachioipua, ihta mechachioi iyoriweka pahkotiamepua, ihta taawechioi iyoriweka pahkotamepua. 11 Tísia seewenania amochio, no'o tehkio amochio, kihtawichio kaawe eneriameko e'rakao. 12 No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiameo, neeea aamoo utewaeme aamo chaanenania, eenechi noochitia utewaeme paparaka mochitomichiopua Eesusi Riosie Weratiamechio. Neeea amochitiao toakamenia no'o pukeri o'inia teereriao, Moise nuuraritere nokiwameopua. Eemea aamo no'o masitia toayaio, ki no'okamera ki kaawe ikitiamepua, eemekamera ki kaawe ikiyamepua wa'a nokakao. 13 Nane'riame eemea, pukeri wa'a aamo no'o nayewaturioiopua Riosi tuuyewario, no'o kokoriame oiriopua, waika taawechiamio. 14 Wa'a tiiapa neeea, tísia tehki teeretoka aamo masitekamepua wa'ao, nape neeea amochio kaawe e'ramenia, kiisi no'o nahsineka tetewikamekopua, kihta no'o ipaka. Ohsokamera kaawe no'o uuka tetewikame eemea, no'oo Riosie aamo tuuyemichio uhjuratiamechitia, no'oo Eesusichitia tetewika, apoe Riosie Weratiamechitia uuka. 15 ¿Ihtana ijikikame eemea pu'ka no'o aamo masiteria pu'sereriao, no'o Riosichi simiyame kaaweruma aamo masiteriao? Wa'a no'o ihsioio no'o masitekao, tisiwa kaawe erakoameai eemea, ahkasioi aamo puusioi ma'chipasa, no'o yahcheme erakokameai no'o tísia aiwame tetewapa no'o kokoriopao. ¿Ihtana ijikikame eemea naaju? ¿Achini iikai wa'a noonokame eemea? 16 Neeea aamoo, aamo toayame inamukame neeea, aamo ka'karuma tuuyewari Eesusichi simiyame nooe aamo masiteriao. ¿Kikosa eemea no'o aamo masiteria ipaka tetewapao, aamo seepurawachitia no'o tetewamepua, no'oo, te'ta pichiwari Eesusichi simiyame aamo masitekamekaiopuá? 17 Puuu wihkueka aamo masitiamea, tísia kaawe aamo yorakio chaachapamepua chaachapao, nape ahpo iikachio, kiisi kaaweruma erakoai chaachapamepua. Puuua oowera wa'a aamo chaachapamepua, taamo poanatupuawichiopua, apochikamera te'terepuawichioopua. 18 Wahjachi kaawe nayeweniamea, kaawerumapua kaawerumao, nape kaaweruma inataka chaachapatiame enesoo. Neeea mehka kahtiaio, senepi taawechi wa'a tiiame kaawe e'raka aamo nayewenariamenia nayewiao, nape ka'chi ikime wa'a e'rio, tísia iikachi kokoreka inamuamekapa pu'ka aamo nokayao. 19 Eeme no'o noonolawaka te'teriame Riosichio, tísia kokorenania wa'a aamo nokayopao, ahkasioi saumerichitia kokosa tiiame saayamenia noochio. Ahkasi wa'a teeremeri neeea iikachi kokorewa aiwakao, ahkasi eenechi Riosichi aamo kaawe teerepachisiopua. 20 Ehpe wa'api aamo

mochikachi yasisaa tísia kaawe eramiinia, tísia kaawe e'raka no'o
aamo nayewemiaoopua; nape mehka kahtiapa neeea, ka'chi ikime
e'raninia wa'a e'raio.

Aachin teereria Aurani ooka tatanarachi

21 Eeme wisikuari masitiamechi uumpanariamea, ¿nane'riamena
eemea Ehkoriami Iyoteri chiiao pu'ka masitia Moise nuuraritere
mochitoniameo? 22 Wee, Aurani ooka tatanarachi teerekame, pu'ka
wa'achitarichi aamo kaawe tuuyemania aachin teereriae pukachio.
Ihjia eee teereriaipua: Piiripi puuu Aurani taanaraa, Aakari tewani-
ame oowitiamechi taanatatiame eneriaipua, puuu oowitiamea Aurani
ta'perachi puhkuchitia yasakame. Piire Aurani taanaraa, Aurani te'ta
uupirachi naawakame puuua, ki puhku oowitiamechi. 23 Puuu puhku-
chitia kahtiamechi naawakamea, aaataoi taanataniamechitia, tanati-
amepua. Nape ki oowitiame puhkuchitia yasitoamechi naawakamea,
Riosie taanaepo tuutiapa, taanaetiamepua. 24 Ihji ooka Aurani tatanara
te'teriaa, ooka Riosi kateweri iintotiamepua, Riosie ti'tijoerichi katewe-
tiamechi simiyameo. Piiripi ihji ooka kateweria, Riosie sinai kaawichi
Moise kiatiamepua. Puuu kateweria, Aakari oowitiamekaitepua,
Aurani ta'perachi puhkuchitia yasakame. Yooma pu'ka Moise kiare-
tia yooraka mochitoamea, Aakari tatanarachitia te'tereniamepua,
pu'ka e'wewatere mochitoapa, pukae chapitiame. 25 Ehpe taawechi
Eerusareni mochiwaria, Sinai kaawika tiiamepua Aarawia weeechi
weeriame. Ihji i'ka weeechi Eerusareni i'isaeri mochikamea, iiweta
simitiamepua pehjio, Riosie Moise kiaretia nokaka mochitopuame,
pu'ka nokiwame puhkurachitia te'teriamepua pehjio, pukae chapiti-
ame te'teriapua pehjio ehkoriami Aakarichitia. Yooma ihji i'isaeri
pu'ka nokiwa masitiamea, yooma puuua aaata masitiao, pu'ka Moisee
nokisitewa puhkuchitia enepatiamepua, apochitia te'teria. 26 Nape
Aurani uupira Saara teewaeriamea, tewekachi Eerusarenikaite puuua,
te'ta weemera Eerusareni, ki pusie tetewiniame pehjii. Puuu Saara
Riosie tuutiame taanaremioo, taamo yeeyekaitepua Riosichio. Yooma
pu'ka Saara Riosichi tatanaraka te'teriamea, tewekachi Eerusareni
taamo mochiwaripua. Wa'a tiiachio yooma teemea, pu'ka Saara
tatanaraka te'tiame teemea, Riosie iintomo tuuria pichikekapa ahpo
Taana Eesusichi iintomo tuuriao. 27 Ehkoriami iyoterio pu'ka Saara
ooitiame nayewakao, eee chaanekamepua pu'kao:

Peenia erapa muuua, muuu ki taanatamea,
kaawe e'raka sisinamitiamua,
muuu ki sauka kokosa aiwakamea.
Muuua ki tatanatameai,
epeche tatanaemeri muuua,
ki aaata oowitiame tatanatamechitiapa.

28 Ehpeo no'o Riosichi poponiwaka te'tiamea pipiniwaka
te'tiamekaapua tiame, Ihsa teereriaka te'teriame teemea, Ihsaa,
Riosi iintomio tuurewachi naawakamekapa. Ehpeo teemea Ihsa
Riosi iintomo tuurewachi naawakamechitiao, Saara tatanara teemea,
Riosi taamo iintokemo tuuriachi paparakapa mochitoamekapapua,
Auranichitia. 29 Puuu Aakari taanara Ihmaéri tewaniamea,
oowera tijoe naawachitia naawakamepua, nape Ihsaa Riosi
Riosiwari taanaretewachi naawakamepua, Riosia Auranio, Saara
iintokemo tuuriachitia. Wa'achitia waika taawechiamio, Ihmaéria

na'arerio Ihsao, wa'achitia teemea Riosi Riosiwarie naawakamea,
na'areniame teemea, ki apochi ijinuemeeopua Riosi Riosiwario.
30 Ne'nemitiaopua Ehkoriami Iyoterichio, aachin tiiamekopua i'ka ooka
tatanareniachiopua: “Saaraa chaanerepua Auranio: U'mapumitia
muuua, i'ka oowitiame puhkuchitia taamo ta'pechi ohjoemeo, taanara
tiame. Puuu oowitiame taanaraa, kihta kipotepuamepua aamo taana
tooemiameopua aamo iinuwario.” 31 Wa'a teeresoo teemea, ki pu'ka
oowitiame puhkuchitia yasakame tatanaraka te'teriame teemea,
Saarakamera tatanarakameka te'teriame teemea, Riosi Riosiwarie
weemera naawakamekapapua, Riosichio.

5

Puhjetiame mochiwa oochetiame nokiwao

1 Teemea Riosie Weratiameeo, puhjetiame teemeapa oochetiame
nokiwameo, pu'ka Riosie Moise nuuretiao, utewachi ki ookapi taamo
e'wepua nuurewaopua. Ehpeo kaawe aamo inateka mochitopuapua,
ka'te eenechi pu'ka oochetiame nokiwatere mochitomitia eemea,
aamoo itapiti utewachi nokitiameopua, itapiti oisi yoomuame ku-
tamochi puritiame tekitoamechitia. 2 Kaawe keepumitia eemea
i'ka aamo chaaneniao. Neee Paoroa, aamo tuuyeka chaaniame
neeea, eenechi pu'ka siichitepuwa nokisisaa eemea, Riosie Wera-
tiame iintoriaa, kihta nateyame enemapua aamowichioo. Riosie
Weratiame aamowichio pejana iintoriaa, kitachi kaawewichio itip-
imapua tiameo. 3 Pichiwa aamo chaanenania i'kachi simiyameo,
aaata siichitepuwa ihsinariamea ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo,
yooma ahsepari e'wewa yorametepua Moise nuurari nokiwaopua.
4 Eemea pu'ka Moise nokiwatere mochitonaresaa Riosichi kaawe
te'terepuawichioo, poanatukame eemea, Riosie Weratiamechio, wa'a
te'teriapao eemea, kiisi uuka mochimeri eemea Riosie aamo te'ta
nakiwao. 5 Nape teemea uukamekaopua Riosi taamo nakiyao,
Riosi Riosiwarieo kaawe e'raka mochitoame teemea, yooma Riosie
taamowichio iintomo tuuriao, ahjachi erakokaopua Riosie taamo kia-
puamekoo. 6 Riosie Weratiamechi ahjama enepatioopua taamoo, puuu
siichitepuwa nokiwamea, kihtawichio nateyamepua taamowichioo,
pe'yachi ki siichitepuwa nokiwaio. Riosie Weratiamechio, paparani-
akamera, te'ta nateyamepua, Apoekamera te'ta taamo nakika pejana
mukukamekopa, teemea Eesusio ahpo taamo nakiyachitia, wa'achitia
taamo nakika mochitomichiopua i'ka weeechio. 7 ¿Achini ijikiru
eemea, aamo kaawe te'teretoaio? ¿Aatana aamo sewina erapatekame
aamoo, ki e'waka mochitomichioopua, te'ta pichiwari chiiameo? 8 Ihji
sewina aamo ijikiriaa, ki Riosichi eenamepua, Riosio ahpo Taanachiche
paparamichio aamo paaekamekopua. 9 Nane'reka mochitopuapua,
pu'ka aamo se'wi erapatiamechiopua, puuu ki kaaweruma aamo
erapateniamea, rewaruraka ihsiamepua amochi muipakao, ti'tijoerio
eee chaachapawachitia: “Ku'ita rewarurakaio, yomatiame paatusichi
mu'ipamepua.” Pukaepa tísia kaawe aamo neesetomitia eemea
pu'ka ti'tijoerichio, ki rewarurachitia amochi ikimichiopua, pu'ka
ki kaaweruma masitiao ki amochi mu'ipamichiopua mehtapakao.
10 Nape neeea Riosichio ahjachi e'ramenia, ki amochi mehtamichiopua
pu'kao, aamo sewina erapatekao; puuu aamo sewina erapatiamea

aaataai, ki wa'atia itipimeripua Riosi kokosarieo, pe'yachi aaataai
enema. 11 No'oo siichitepuwachi simiyame no'o masitiame enesoopua
pukeri no'o o'ineriachi o'inia, ti'tijoeri Riosie kaawe tetewipuawi-
choo, ki no'o nekamuchemii i'isaeri ti'tijoeria; pu'ka siichitepuwachi
simiyame no'o masitiame enesoo, puuu Riosie Weratiame taamowichio
mukuriamechi simiyame no'o masitiaa, ki eina teeremiipua i'isaeri
siichitepuwachi simiyame masitiamewichioo. 12 Puuu aamo sewina
erapatiameopua Riosichio, aamo siichitepuwa nokiwa nokijeramea,
¡te'ta yomatiame ahpo tehpunasaapua, kaawe enemiipua ohso kaawe!
13 Eeme Riosi ijinuwa enemichio paaetiamea, poanatupuapua pu'ka
ehkoriami nokariamechiopua, Moise nuurarichio. Poanatupuapua
tiameo yooma ihta ki ka'karuma erakowaopua, ka'karumakamera
erakoka mochitopuapua ohso kaawe, kaawe aamo nakika tetewipua-
pua, te'ta aamo nakirae. 14 Puuu Riosi nuurari chiiaa, piiripi naawe-
sarichi ahsieme chiiamepua nokipuao, puuua ihjipua: yomatiame
Riosi yooreniamea, piiripi naawesarichi ahsieme nuurari puuua, eee
chiiame: “Aamo wa'api aamo nakirewachitia, wa'achitia nakipuapua
aamo piirechioio.” 15 Pukaepa kaawe aamo inateka mochitopuapua,
aamoe wa'api aamo na'ara nokaka mochitosaa eemea, aamoe wa'api
aamo soopameripua.

Taamo ki kaaweruma ikotuwa

16 Pukaepa eemea, ohso kaawe Riosi Riosiwari nakiyachitia mochi-
topuapua, ki aamo a'chi tiame erakoa nokaka. 17 Ki kaaweruma iko-
tuwaa, tijoeriopua oowitiamechiopua tiameo, Riosiwari kaaweruma
e'rawachi nasiwamepua; Riosiwari kaaweruma e'raria, ti'tijoe ooweru
tiame ki ka'karuma erakowa ikotuachi, nasiwamepua. Puuu ki
kaaweruma ikotuwaa, kaaweruma ikotuwachiche nasiwakache ya-
sitoamepua. Pukaepa aamo inatarichio, tehki e'rame eemea, aamo
kaaweruma uumia yorapuao. 18 Eemea Riosi itanemetepua ku'iwao,
Riosi Riosiwarie aamo ma'chiame tetewitemichiopua, ki kaawerु-
makopua pu'ka ki ka'karuma masitia na'naritoniameo, Moise nu-
uraritere mochiniameopua ehkoriamisi nokiwameopua. 19 Puuu
ti'tijoeri ki kaaweruma ikotuwaa, ma'chiame tetewiniamepua ihsi-
amekoo, ihjichitia: suwepori nokinarewa, ewipuame nokinarewa,
ki kaawe nokinarewa siintoka, 20 itapiti netetiamechi riosien-
aretewa, siporewa nokinarewa, nekumekache mochitonarewa, ki
kaawe erakoa mehtakache mochinarewa, wa'inakache mochinarewa,
nekakokache mochinarewa, ki ihkokeka mochinarewa, seepurewa-
tekache mochinarewa, naasipasi poanatunarewa, pirenachi pirena-
turichi enepanarewa, 21 piirechi iinuekachitia ikotuka yasinarewa,
nawajinarewa, siinto pahkochi oinarewa, yooma ihtaoipua wa'a
te'tiameo. Aamo inateka mochinurakai pu'ka wa'a tiiame ikotuwao,
eenechi aamo chaaniamenia, kaawe aamo inatepuapua. Yooma wa'a
tiiame nokayamea ki reesisepuamepua, Riosi ye'karichi mochipuawi-
chioo. 22 Riosi Riosiwaria, iikachikamera taamo ku'yamepua taakekao:
nakiwari, peenia erakori, ta'iria yasira e'rari, mooena tiioi kaawe
e'rewa, kaawe e'raka ku'iwa, kaaweruma eneniame ti'tijoe ooweru
tiame, ahpo iyorimiache ihsiame, 23 tesiwe e'raka tetewiniame, ahpo
na'ara ihsinarewao wa'iname. Yooma i'ka iyorika yasitoamea, kihta
tiiamepua ahpo ki kaawe iintorio chaaneniameo, ihta nuurarioi

iyoriwaopua. 24 Riosie Weratiame ijinuwaraa, me'yakamepua ahpo
ki kaaweruma eratiao, te'ta ikotuwa eratiamerao. 25 Teemea taamo
weemera ahjarichio, Riosi Riosiwarie ku'iwae mochitoame enesaa,
Riosi Riosiwarie taamo neesetoka panitotomete teemea. 26 Kiteremete
teemea tamochio, epeche weruma ahpo erakoniameo, ihtaoi ki
iintomete teemea taamo ahpochi nenekaniameo; aaataoi ki ahpo
ikotukemete teemea wa'achi teerenarekao, ihtaoi itapiti wa'achitia
iinuenarekao.

6

Ahpo ku'ika mochitopuame

1 Eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamea, aaata pooniwa pi-
iniwaoi eenechi ki kaawerumachi wichikame enesoo, muuu kaawe
oiyameapa Riosichio, kaawe e'reka ku'ipuapua pu'kao, sosopatiame
nayeweka, eenechi kaaweruma pooechi enepatepuapua. Nape pu'ka
tuuyeka ihsiaio muuua, kaawe aamo inateka ihsipuapua, seenekachi
wa'achi iintotare muuuai, se'wi wichikaopua ki kaawerumachio.
2 Pukaepa eemea, kaawe aamo neesetoka mochitopuapua, ki itapiti
ki kaawerumachi aamo ruhjipuawichioopua. Kaawe aamo neesetoka
mochitosaa eemea, Riosie Weratiame nakiya yoorame enemapua,
aaata ku'ipuawichioopua. 3 Aaata te'ta ki ahpo ki kaawerumachi
wichimio e'ramea, wa'a e'ramea, ahpo wa'api wisikuamepua. Aaata
kihta ahpo tuuyepo maayamea, iinuekaitepua aaatae ahpo tuuyeka
chaanepuao, wa'a e'raka ahpo wa'api wihkuamekapao. 4 Aaata ahpo
piirechi ku'inariame enesaa, ahpo wa'api Riosichi kaawe tiiakamera
ne'nemetepua pahchao, aaata piirechi ku'ipuawichioopua. Kaawe
ahpo teeresoopua Riosichio, kaawe erametepua aaata piirechi ku'ime
tiiapao. Nape puuua aaata ku'ikaiopua, ki ahpokamera epeche
werumako erametepua aaatachio. 5 Yooma aaata pipiripi teeme, ahpo
Riosichi kaawe teereme tiia, yorameripua, ki aaata piirechi ku'iwa
iintoria wa'achi iintonareka.
6 Ehpeo te'ta aamo inatepajeraninia i'ka: Yooma aaata Riosi
kaaweruma tuuyewari masitiameraa, ahpo masiterae ku'ipuamepua,
ihta kooameeo, ihta nakiwaeoi.
7 Piirechi tuuyewari aamo kiamania tiameo, puuua ihjipua:
Ka'te wihkuenaremitia eemea Riosio. Riosi wihkuenariamea, ahpo
wa'apikamera wihkuiamepua. Eemea ihta aamo echaria, pu'ka
echitiame i'ipameripua. 8 Ahpoche ki kaaweruma ikotuwa teerewa
echakamea, ahpo ki kaaweruma ikotuwa taakeriache i'ipamapua.
Puuu echakame waikao, te'ta poanatukame enemeripua Riosi-
chio, mukukamechitia Riosiwichioo. Nape Riosi Riosiwari pu'seria
echakamea, kaaweruma ahpo iintoria i'ipamapua, Riosikamera
pu'seria. Puuu Riosi pu'seriakamera echakamea, ki wahjiamera
ahjari i'ipameripua. 9 Wa'a teeresoo, ki nahsinapamete teemea,
aaata taamo kaawe yoorao. Wa'a taamo te'teretosoopua, i'ipapuame
asisoopua, taamoo uumerikopua Riosie taamo kiapuameopua, Riosie
taamowichio nuuteniameo. 10 Wa'a teesoo waikao, senepi aaata ku'ime
teeresaa, ku'ipuapua, aaataoi, nape te'ta Riosichi paparameo.

Kajuyachi wa'asi tuuyewari

11 Nee, no'o cheriwepuapua no'o weeweruma iyoterioipua, no'o
wa'api sekaeo. 12 Puuu aamo eina nokayamea, aamo si-
ichitepuwaka mochijeramea, oowera i'isaeri ti'tijoeriwachi kaawe
itipinaria nokayamepua puuua, oowera Moise nuurarichi aamo
kaawe te'teretomichio chaachapamepua, ki ahpo wepipuawichiopua
i'isaeri ahpo siichitepuwa nokayameopua. Puuua ki masitenari-
amepua Eesusi Riosie Weratiamechi simiyamepua, ki ahpo kokosa
tiiame aiwatepuawichiopua. 13 Nape yooma puuu ahpo siichitepuwa
nokayameai, ki ahsieme yooreka mochikamekaipua, Moise nuurario.
Aapoea oowera aamo utewa yoorame puuua, aamoo siichitepuwa
nokisisoopua, ahpo aiwenariapa aamoo utewachi ahpo nokiwa
nokayame, enepateriapa. 14 Nape neeea noochi wa'apio, kihta oisa
e'ramenia ihtoiopua, Riosie Weratiame iintoriakamera oisa e'ramenia,
no'owichio kurusichi mukukamekopa. Yooma i'ka wehjoarichi ki
ka'karuma nokinarewaa, mukukame puuuapa noochio; i'ka weeechi
ki ka'karuma nokiwameonia, ki pu'seriamenia, mukukamepua wa'asi
no'o pu'serepuawichioo. 15 Teemea Riosie Weratiamechi kaawe
te'teriamea, siichitepuwa nokiwamea ki siichitepuwa nokiwameopua
tiameo, kihta nateyamepua wa'asio, taamowichioo; taamowichio te'ta
nateyameraa, weemera ahjarikamera puuua, te'ta ka'karumakamera
taamo eneparia Riosichio.
16 Ehpeo neeea yooma no'o tiiachitia te'teriameopua Riosichio, taamo
Noono tewekachi kahtiameo amochi teewejeramenia, yooma amochi
ta'iria mochiwa, tísia kaawe aamo yoorawa iintowa. Wa'a aamoo
yorajeriamenia Riosio, te'ta pichiwa Riosi mochiwarirakopa. 17 Neeea
ehpe waanamio, ki aaatae a'chi chaaneme tiiamenia, se'wi no'o masitio
tuuwaopua, Riosie Weratiamechi simiyameo, neeea no'o weerewachio,
naania tiiamekopapua no'o wepiretiachio, pu'ka wepiretiae no'o
kokosa saaeriao. Puuu te'ta saaeriaa te'ta no'o ma'chitamepua, no'oo
te'ta Eesusichi simiyame pichiwari masitiamekóo.
18 Yooma eeme no'o Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo,
Apoe Eesusi Riosie Weratiame Paamiraopua, amochi yahchejerani
neeea, ahpo kaaweruma tesiwewaopua amochio, yooma aamo pipiripi
iikachiopua. Wa'a ikisaa tísia kaawe enemapua. Cheriwema ehpeo,
yooma i'ka no'o iyoteria keepuameo.

Paoro
Eejesio
Iyotepawa

Teepotari

1 Kúíra Eejesio tiopachi mochikame. Neee Paoroa Riosie Weratiame
Eesusie weratiamepua, Riosi e'rarieo. Neeea i'ka iyojura aamo
uhjuriaa, Eejesio mochikame ti'tijoewichiopua ooweru tiame, Riosie
piipatetiamechitia mochikamewichioo, aamo Eesusi Riosie Werati-
amechio, ki se'wika paparaka mochitoamewichio. 2 Neeea, Apoe
taamo Noonoo, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, wa'api
teetojeraninia aamo kiasikaopua ahpo cherirewao, aamo iikachiopua
ta'iria mochitomichiopua pukaeo.

Riosi Riosiwarieo kaawe ikiwame

3 Teemea taamo Noono tewekachi kahtiameo, kaaweruma
nayewataria naaju, Apoe Eesusi Riosie Weratiame taamo
Paamiraopua, Noonora. Teemea tewekachi kahtiame taamo Noonoo,
kaaweruma nayewemepua, taamowichio ki teesa kaaweruma
tiiame iintoriopua, taamoo ahpo Taana Eesusichi papararíopa.
Puuu Eesusi Noonoraa, ahpo ye'karichi tewekachi o'iniao, tísia
kaawe ihsiamepua, yooma ihta itapiti tísia kaawe taamo ikiwa
kiasikaopua, i'ka wehjoarichi apochi paparakameopua. 4 Ihji
Noonoraa, ahpo Taana Eesusichi tísia paparame taamo tetewikapa
naayachisi o'iniao, taamo ahpowichio poanatakame, kihta tatakorieme
enepamichiopua apochio, ahpo tetewachio. 5 Tewekachi taamo
Noonoa, tísia taamo nakiyapa puuua, ke'chu naayachikoiopua
pehjio, paa puuuapa taamoo, ahpo tatanachitia tetewiriamepua,
ahpo Taana Eesusichi paparamerikoo. Wa'a tiiame inatakame
taamo Noonoa, tewekachi kahtiamea. Ke'chu Riosi yooma ihtaoi
itapiti neteyoiopua naatichitiao: taaao, meechao, yomatiame
muuwari so'porioio, wehjoarioiopua, Riosiapa taamo tetewame
eneriamepua, aatanakamera apochi paparamerio. 6 Pukachipa
wa'a tiiachipa kaaweruma naewame teemea Riosio, ahpo tísia
peeniatiwari kaawerumari tamochi iintoriopa, taamoo ahpo Taana,
tísia nakiyamerachi iintapariopa. 7 Ahpo Taanachi iintokame
puuua, yooma taamo tatakoriria nateteniameo, ahpo Taana eerara
wi'suwarie, pu'ka mukiwaeo. Puuua wa'a iintokao, ki nu'uti taamo
tesiwewa iintokamepua. 8 Puuua wa'a iintokaopua, ahpo ki nu'uti
nakirewa taamo ne'netekamepua, taamoo ki'yakaopua tiameo,
yooma ihta peenewariopua, yooma ihta pahtewariopua tiame, pu'ka
naayachisi o'inia taamowichio inatariaopua, 9 yooma ihta ahpo noriwi
teereriaopua pehjio, ehpiami wahka ihtoriachi ahpo iintomiaopua.
10 Riosia i'ka ihta taawechi asisoopa ahpo ikitemiachio, yooma
ihta iintuameo pirenatumeripua, Riosie Weratiame ye'karitereopua,
tewekachi iintuameopua, weeechi iintuameopua tiame. 11 Apoe Riosia
ahpo Taana Eesusichi taamo paparamio ne'netokao, pukachi inataka
ahpo ijinuwa iintaparepua, waika o'inia. Pukaepa wa'a iintokame

Riosia, wa'a iintonareriamekapa, puuua, ahpo iintonariaa ki wa'atia itipiamepua ahpo iintonareriao. 12 Pu'ka ahpo iintonareriaa Riosia, tamochi iintokamepua pahchao, i'isaerichio, teeme pukeri pahcha Riosie Weratiamechi paparakameopua, Riosi te'ta weruma nakirewara tamochi te'tereka mochitomichio. 13 Ehpeo eemea ki i'isaeri ti'tijoea oowerua tiame, Riosie newipatewa pichikekamekapao, ahpo Taana Weeraria ahjama enepatekamepua, tamochítia. Wa'a iintokaopua Riosia, te'ta ahpo ijinuwa iintapakamepua, ahpo Riosiwarie ahjachi yasipateka, apoe Riosia, iintomo cheeriachitia. 14 Ihji Riosi Riosiwari te'ta kaawerumariaa, puuua te'ta Riosie taamo nuutewa kiapua, pichiwatamepua, wahka ihtoriachi Eesusi ahpo Taana tamochi enasoopua, iintopuame. I'ka Riosie Weratiameo taamo apechunamia enasoopua, i'ka weeechi nanaarame mochikameo, taamo puhjekaopua wa'asi, tewekachi ahpo kahtiachi apechunakao. Teemea waikao, wa'a iintoriokamepua pu'kao, ki nu'unti tísia kaaweruma nayewame teemea, taamo tewekachi kahtiame Noonóo, ki nu'uti cheriwema ki'yaka.

Paoroa peenewari itaniame Riosio, Eesusichi paparakamewichioo

15 Pukaepa neeea, Apoe Paamira Eesusichi aamo ahjachi erakoame inamukapao, aamoo yooma Riosichi piipakameo, kaawe ahpo nakika mochiko tuuopao, 16 senepi Riosichi nayewaio, tísia cheriwema ki'yamenia pu'kao, amochi kaawe teetoachiopua, amochi yasitoamekopua Riosio. 17 Neeea tewekachi taamo Noono tísia tisiwariemeopua, taamo Paamira Eesusi Noonoraoo, pu'ka peenewari tísia pahtewari tiame itaniamenia, pu'ka ahpo Taanachi simiyame aamo ma'chiteria, tísia kaawe peeneka pahtemichiopua. 18 Neeea Riosio itaniamepua tiameo, ma'chiame aamo pahtetemichiopua, ihtanakoopua Riosichi aamo puuyetoka mochitoao, pu'ka nane'remichio aamo paajuteriao, yooma ahpo ijinuwa iintapariao. 19 Riosio itaniamenia tiameo, aamo ku'imichiopua pahtetekao, aachin tiiame ki nu'utikopua ahpo utewario, pu'ka ahpo utewari ahjae taamo newipaterio, yooma taamoo, Riosichi paparakameo. 20 Riosia pukae wa'api tísia weruma utewarie, oijenatekamepua ahpo Taana Eesusioiopua, wa'a iintosaopua tewekachio, te'ta weruma tiiamera yasira ki'yakamepua Eesusio, pu'kao ahpo ahjamina yasimichioopua. 21 Ihji Eesusi yawichituniamea, yomatiame wehjoarichi ya'yawichi aampa tiiamepua, yooma ihta te'ta tiiame utewari yoorewiniameeopua, yomatiame aampa tiiameopua, ahkaoi weeechio, ahkaoi tewekachioiopua tiameo, ihta taawechioi ehpe taawechiamiopua tiameo, ahkasi wahka ihtoriachi taawechiopua tiame. 22 Riosia yooma ihta iintuameopua, yooma ahpo Taana Weerariatere iintapakamepua, puuua ahpo Taana Weerariao, mo'orawa iintapakamepua yomatiame ihta iintuameopua. Riosia ahpo pirenatura ijinuwaopua, ahpo Taana weerarepua mo'oratumichioo, yomatiame ahpo tiopa ki pusie teteiwameoipua. 23 Puuu Riosi tiopawa ki pusie teteiwamea, Eesusi Riosie Weratiame weerewarakaitepua, Eesusi Riosie Weratiame Riosiwario, pukachi pochikame kahtiamekopua. Puuu Riosie Weratiame Riosiwari tisiwa tiiariraeopua, yomatiame ihta itapitichioiopua, pochikame kahtiaitepua.

2

Riosi nakiwae newipateniame taamo tatakoririao

1 Pukerio eemea mukukameka te'tereriaipua, tatakorika mochi-
toamekapa pehjio, 2 ki ka'karuma nokiwame na'naritoamekapa, i'ka
weeechi nokiwame, na'arari noonora e'rárira, eekachi oiyame Sa-
tanasi tewaniame, kiisi pusie tetewiniame. Puuua ti'tijoe iikara-
chio ooweru iikarachiopua tiameo, ahpo e'rakamera nokitiame,
kiisi Riosichi paparanariameopua. 3 Yooma teemeai pukeri ki
Riosichi papararíaiopua pehjio, wa'achi nokaka mochitokamepua,
taamo wa'api eraniamera nokaka, ki Riosikamera e'rarira nokaka.
Wa'a te'teriapa teemea, Riosi kokosarichikamera uhjurapo teereriai
teemea, yooma aaataai, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, kiisi Riosi
e'weka mochitonariameo. 4 Nape Riosia pu'kao, ki ahpo ahjama
mochime te'tererioipua, pu'kao tísia tatakorikamekoiopua, ki nu'uti
nakiwari iinuemekapapua taamo ti'tijoerichio, ki nu'uti taamo tesiwa
e'rekamepua, ti'tijoeo ooweruopua tiameo. 5 Riosia, wa'a tiiame ki
nu'uti taamo nakiyamekapao, taamo apochi uukamepua, Eesusi Riosie
Weratiame taamowichio iintoria pichikeriopua. Tatakorichi ohjoapa
teemea pehjio, mukukamekate teemea, nape taamoo cheriwesoopua
Riosio, eenechi ahjakameka enepame teemea, Riosio weemera ah-
jari taamo ki'yamekopa, Apoe Riosie Weratiameo taamo tewiteria,
eenechi oijenaka. Wa'a teesoo Riosi cherirewachiche newipateni-
ame eemea aamo tatakoririao. 6 Riosia taamoo ahpo Taanachi
paparakame enepakopao, pu'ka ahjama mukuka oijenakame taamo
tetewame puuua, Eesusi oijenateriaiopua. Waika o'inia Riosia,
Riosie Weratiame ahjama taamo mochikame tetewamepua, te'pa
tewekáchio. 7 Riosia wa'a tiiame tetewimeripua tiameo, yooma
aaata ti'tijoe ooweru tiameo, ahpo Taana Eesusichi paparasiameopua,
ahpo tísia nakiya nane'repatesinariapapua, ahpo kaaweruma tu-
uyewari pichikesiameopua, pu'ka ti'tijoeri tatakoriria cheriwesiwa-
chiopua. 8 Wa'a tiiachipa yooma tamochitia Riosie cherirewachiche
newipatiamepua, yooma aaata ahpo Taana Eesusichiche paparari-
aecheopua, kihta natekachi, kihta yoorariawichiooi. 9 Wa'a tiiame
inatakame Riosia, kihta taamo iintoriae newipatekáo, ki aaata ahpo
oisa eramichiopua, ahpo iintoriae newipatetiameko e'rakao. 10 Riosia
enepatiame teemea, itapiti tísia nateyame netetiamechitia. Wa'a
tiiame taamo netekamepua, taamoo ahpo tísia nateyame ka'karuma
yoratoka ohjoretomichiopua, taamo wahjachio, Riosichi eename tísia
ka'karumari tetewitemichiopua, ahpoo pukeri naayachi o'inia ahpo
inatária.

Riosie Weratiamechi paparapa, ta'iria mochiwame iikachi

11 Nane'riame eemea ke'chu Riosie Weratiamechi paparaio, kihta
eneriai eemea Riosichio, oowera seesenuchitia te'tereriaipua Riosichio,
kihta machiyamekapa Riosi tiiao. Eemea ki i'isaerioi eneriamepua,
pukaepa i'isaeria aamo seesenuchitia tetewariaipua. Aamoo i'isaeria
ki aamo siichitepuwaka ohjoekopao, ki siichitepuwatiame aamo
teewariaipua. 12 Eemea pu'ka taawechiamio, kihta te'tereriaiopua
tiameo, Riosie Weratiamechio, i'isaeri ti'tijoechioi, kihta te'tereriai
eemea. Wa'a te'teriapa eemea, kihta machika ohjoeriaipua Riosichi

simiyameo, Riosi kateweria i'isaeri ti'tijoeri ahjamaopua, Riosioi
i'isaeri iintokemo tuuriao. Pukaepa eemea, kihta puuyetoka mochi-
toriaipua Riosio, yomatiame wehjoarichi ti'tijoeri iintokemo tuuriao.
13 Nape ehpeo eemea, Riosi ahpo Taanachi aamowichio iintoria
pichikekapao, Riosichi kaawe te'teriamepua; eemea pukerio, mehka
mochikameka teereriaiopua Riosichio, Riosichi te'terepatetiamepua,
Riosie Weratiame iintoria, pichikekapa. 14 Apoe Riosie Weratiamea,
apoe iintokamepua puhjekao, aamo seesenuchitia mochitowa tetewi-
wao, yooma ihta aamo pejana teereriaopua, i'isaeri ti'tijoechiopua ki
i'isaeri ti'tijoechiopua, yooma aamo ihta, Riosichi kaawe te'terepua,
eerina teereriaopua. Wa'a iintoka Riosia, i'isaerio eeme ki i'isaeriopua
tiameo, piipiri wa'api ahpo mochiwari iintapakamepua, na'pa eeme
aamo seesenu mochiwari, ahpo Taanachi papararіopa. 15 Wa'a iintoka
Riosia ahpo Taana mukiwaeeo, wa'asi werapakamepua, ehkoriami
o'inia Moise nuurari, Riosie kiaretiatere mochitoniameo, ki ookapi
e'wewa ki ahsepame tiiametere mochitoniameo, ahpo tatakoriria
cheriwepuawichioo; nape pu'ka Moise nokiwao ki ahsieme natete-
niame ahpo Riosie kokosapuame wikiriao. Nape Riosie Werati-
amea, ahpo mukiwae te'ta ahsieme natetekopa taamo tatakoriria
Riosie kokosapuameo, i'isaeri ki i'isaeri wa'achitia, aaataai ti'tijoeri
tatakoririao, ahsieme cho'weniamepua Riosieo, ahpo Taanarachiche
paparasoche. Wa'a tiiachipao Riosia, apoe wa'api iintokamepua ahpo
Taanaeo, pu'ka ooka ti'tijoeturi mochitowao, piiripi wa'api weemera
Riosi mochiwari iintapakao. 16 Riosie Weratiamea apoe mukuka
wa'asi weraparepua, na'pa mochiwari ahpo seesenu eneniameopua,
Riosichikamera kaawe te'terepuawichiopua. Wa'a tiiachipao Eesu-
sia, isaeri ti'tijoerio ki isaeri ti'tijoerikooiopua tiameo, ahpo iinto-
riaeopua kurusichi mukukao, kaaweruma te'terewari enepaterepua
Riosichi pirenapatakao, piiripi wa'api ahpo weerewachi pirenatukame
enepatekao, ahpo weerewa ki pusie teteiwamechiopua. 17 Riosie Wera-
tiame eenakao, amochi nayewaturepua Riosi kaaweruma tuuyewario,
aamo kaaweruma te'teremichiopua Riosichio, ki isaeri ti'tijoeriopua,
aamoopua, mehka te'tereriameopua Riosichio pehji, i'isaeri ti'tijoerio
ki Riosichi mehka te'tereriameopua tiame. 18 Ehpeo tamochi iinuekapa
teemea pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewario, yooma teeme i'isaeria
ki i'isaeria tiameo, kaawe te'teriame teemea pu'ka Riosi kaaweruma
tuuyewarichi taamo paparasoopua, Riosi ahpo Riosiwarie tamochi
yasitoniameopua. 19 Wa'a tiiachiopua ehpeo eemea, ki seesenu eemea
Riosi ijinuwara mochiwarichio, eemea ehpeo Riosi ohjirachikamera
ohjoemepua. 20 Ehpeo eemea tiameo, Riosi ahjae karitaniamepua,
Riosio ahpo kariwa ahjae karita, itapitichi tísia pewatiame nawateka.
Puuu tísia pewatiame nawateka karitaniamea, Riosie Weratiame
ajawariapua, ehkoriami Riosi na'nayewatura tiame, waika o'inia ma-
sitesiria Riosichi simiyameo, ahkasi ehpesiami tiame, Eesusi ajawaria
masitesia. Nape Apoe Riosie Weratiamea, te'ta nateyamera tehtepua,
kaari te'ta pewatiame nawaterachi yachatiame, pukeri kaari nawatera
o'icharichi te'ta yachatiame. 21 Pukachi te'ta nateyamera tehtechio
Riosia, ahpo kariwa werisipuamepua, taamoo yoomahkae pu'ka Riosi
kaari ki teteiwame, sa'mitewarachi to'wesiamechitia, ahkasi ahsepari
kajuyachisi Riosi kaarira weraniameo, yooma taamo Riosiwichio

piipatetiameeo. 22 Eeme ki i'isaeri ti'tijoea ooweruaiopua tiame, Riosi
kaarira enepakame eemea, amochi yasitoamekopa Riosi Riosiwario.

3

*Paoro weraretia, Riosi kaaweruma tuuyewari, ki i'isaeri mochikachi-
ami nayewatumichio*

1 Neee Paoro Riosie weratiamea, i'wa perekarichi no'o kah-
tiaa, Eesusi Riosie Weratiame kaaweruma nayewari, nayewatu-
apa i'wa yachatiamenia, yooma aamo ki i'isaerio, Riosichi kaawe
te'teremichiopua. 2 Nane'riame eemeapa Riosio, aachin teeka no'o
tesiweriopua weerakao, aamo ahpo kaaweruma tuuyewari nayewa-
tumichioo, yooma aamo ki i'isaeri ti'tijoeo, ooweru tiame. 3 Puuu
Riosi kaaweruma tuuyewario, ahkasi ehpiamisio noriwi teereriaipua
pehjio, puuupua apoe Riosia, noochi ma'chitaka, pahteteriao, pu'ka
teesa ma'chiteka aamowichio iyotiamenia. 4 I'ka aamowichio no'o
iyotia aamo uhjurewesoopua, nane'remapua eemea no'o aamowichio
iyoteria iyonasaapa, Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo, aachin
tiiame no'o pahteria Riosio. 5 Ihji Eesusichi simiyamea noriwi Riosie
teereretiaopua pehjio, pukeri ehkoriami Riosi na'nayewaturachisi
o'iniao, Riosia Eesusi ajawaria ma'chitekamepua no'oeo, yooma Eesu-
sichi simiyame na'nayewaturaopua tiameo, Riosi Riosiwari pukachi
yasitoka ku'isikaopua. 6 Puuu ehkoriami mochiriame ki pahteteka
mochitetiamea, ahkasi ehpiamisio ihji puuua: Riosia ahpo Taana Eesu-
sichi iintoriaeo, Eesusichi piiripi pirenaturi iintaparepua, yooma ihta
ti'tijoeriopua, pukachi paparakameo, i'isaeri ti'tijoerio ki i'isaeriopua
tiamé. Na'pa puuu ooka ti'tijoeturi Eesusichi Riosie piiripi pirenaturi
iintapatiamea, Riosie Weratiame ki pusie tetewiniame weerewarachi
te'tereniamepua, wa'a te'teriame enepakapaopua, kiapuamepua Riosie
nuutewa kiamo tuuriao, yomatiame ahpo Taana Eesusichi pa-
parakameo. 7 Neeea, kihta kaaweruma enekamekaio, Riosia no'o tesi-
wekamepua, ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio weerakao,
no'oo ahpo te'ta utewarie noochi yahchaka, no'o ku'itomichioopua.
8 Neeea Riosichi te'ta te'teriamechio, ki epeche no'o tiiameko e'ramenia,
ohsotia neeea noochio no'oo, epeche nu'utirako no'o e'ramenia puka-
chio; nape wa'a no'o e'roipua noochio, Riosia no'okamera uukamepua,
ki i'isaeri mochikachiami nayewatumichioo, i'ka ki nu'uti nateyame
ahpo kaaweruma tuuyewari nayewatumichio, ahpo Taana Eesusichi
simiyameopua. 9 Riosie weratiamenia tiameo, yooma ti'tijoe ooweru
tiame ma'chitemichiopua, i'ka Riosi iintomo e'rariaopua, ahkasi
naayachi o'iniaopua, ahpo noriwi iinueriaopua pehjio ki ma'chitaka.
Wa'asa iintomo e'rariaopua, yooma ihta itapiti enepatekamea i'ka
wehjoarichio. 10 Yooma Riosie iintomo e'rariaa, tewekachi ahpo
te'ta peenewari tetewipuawichio iintokamepua, tewekachio yooma
ihta yawichituwa te'terewachiopua. Puuu tewekachi ohjoemea,
aapoe tetewamepua Riosio, achini ihsiamepua i'ka wehjoarichio, ahpo
te'ta peenewarieopua, ahpo ki ookapi iintomo e'rariaopua. Piiripi
tísia peenewari Riosi iintoriaa, ooka i'ka wehjoarichi ti'tijoeturi
pirenatutiame puuua, i'isaeri ti'tíjoeri ki i'isaeri ti'tijoeri, pu'kao
Riosia, na'pa ti'tijoeturi mochitowario, ahpo tiopa ki pusie teteiwame
netetiame. 11 Yooma i'ka Riosi iintomo e'rariaa, naayachisi o'inia

inatariamepua, iintonarewaa, taamo Paamira Riosie Weratiamechi,
Eesusi ahpo Taanachi. 12 Pukaepa teemea ehpeo, taamoe wa'api iin-
ueme teemea Riosi ahjama taamo nayewamiao, ahjachi oowe erakoka,
kihta seeweka tiame, Riosi ahpo Taanarachi iintoriopa, Riosi Taanarao
ki nu'uti taamowichio iintoriopua pu'kao, taamowichio mukuriopa
taamo tatakoriria ahsieme cho'wepuawichioo, taamo apochi papara-
soopua. 13 Wa'a tiachipa itaniame neeea aamoo, ka'chi erakomi-
chiopua, aamo mochikachi Eesusichi simiyame nayewatukapa, no'o
peereso yachatiamekoopua. Ohso kaawe eemea kaawe erakopuapua,
Riosie no'o wa'a uhjuratiamekopua, ahpo kaaweruma tuuyewari aamo
nayewemichio, ahpo Taana Eesusichi simiyame.

Riosie Weratiame, yomatiame ti'tijoeturi nakiya

14 Pukaepa neeea, yooma Riosi ahpo te'ta machiwarie iintomo
e'raria inatapasaapa, chopokorieka weweripamenia Riosie Weratiame
Noonora te'ta iyoriwa ki'yakao, 15 apoeopua yooma ahpo Taanachi
paparame enepakopao, taamo ahpo tatana iintapariopua, i'ka we-
hjoari taamo mochikameopua pehjio, te'pa tewekachi ahpo i'toriaopua
tiameo, pu'ka wahjipakameopua wa'asi. 16 Neeea Riosio, ahpo
tísia peeniatiame paarasarichi uuka, utewari anachaniame aamo
kiajeraninia, aamo iikachi teeretomichiopua ahpo Riosiwarie ku'ikao.
17 Neeea Riosio itaniamenia tiameo, Riosie Weratiameopua epeche
epecheche amochi aamo ahjama teeretomichiopua, aamoo Riosie Wer-
atiamechio, te'ta aamo oowe erapachisi pukachio. Neeea aamo Riosi
nakirawachio, ki e'nekuma teeresi nawatajeramenia, 18 aamo kajume
eramichiopua pahtekao, yooma wahjachi Riosie piipatetiame ahjama,
Riosie Weratiame nakirao, ki nu'uti tiiamekopua aamochio: ahkasi
tewekachi keenako nakirao, ahkasi kawiyanako ki wahjiamesi, ahkasi
tetuyanasio ki wahjiamesi, ahkasi cherayachisi ki wahjiamesi, ahkasi
ariyachisiopua tiame ki wahjiamesi tiame. 19 Ki nu'uti pichiwa amochi
teerejeraninia, pu'ka Riosie Weratiameo, ki nu'uti tiiamekopua amochi
nakirao, kiisi ahsepame tiiamekopua chanikao, kiisi ahsepame tiiame
pahtekaoi; wa'a teerejeraninia amochio, wahjachi aamo tetewameo,
Riosie amochi pochikame yasitoame tetewimichiopua. 20 Ehpeo
neeea Riosio, tisiwa peenia tiiame chaachapajeraninia pu'kao, pu'ka
Riosio ahpo utewarieo, epeche iintome tiiamekopua, ahkasi epeche
ki nu'uti taamo itayachitia, ahkasioi taamoo ki ahsepame tiiame
inatakao. 21 Ehpeo teemea, taamo tewekachi Noono ki pusie teteiwame
tioparachi mochitoamea, te'ta pichiwari Eesusi Riosie Weratiamechi
paparakamea, ahkasi tewekachi asiyame ki nu'uti iyoriwa ki'yame
teemea, ahkasi ki wahjiamesi teetowame.

4

Riosi Riosiwarie pirena nokisiniame

1 Neee Riosie Weratiamechi simiyame nayewatuapao, karichi yacha-
tiamenia, aamoo neeea, Riosi te'ta mochiwarichitia mochitojerapa,
Riosio aamoo, ahpo ijinuwa teewariopa. 2 Eemea aamoo, ka'te weruma
aamo uuka mochitomitiapua; ohso kaawe kaawe aamo uuka ku'ika
mochitopuapua. Ka'te ikanati ki kaawe chaachanimitiapua aaataoi;
ohso kaawe eemea, kaawe aamo nakika ku'ipapuapua. 3 Kaawe

aamo neesetoka mochitopuapua, ki a'chi tiame teeremichiopua aamo
apochio, aamoo Riosi Riosiwarie, aamo pirenatutiameo. 4 Teemea
piiripi wa'api weerewachi pirenatutiamepua; teemeai tamochio, pi-
iripi wa'api Riosiwari iinuemepua; teemea tiameo, piiripi wa'api
paajutetiamepua, itapiti tísia peenia tiiame uumichiopua, taamo
Noono tewekachi kahtiamee, taamo nuutekeniameo. 5 Teeme piiripi
wa'api Paamira iinuemepua, tewekachi o'inia taamo ne'neka ya-
sitoame; teemea piiripi wa'apichi paparamepua, apoe Paamira Riosie
Weratiamechi; teemea piiripi wa'api paatoniame iinuemepua, Riosi
Riosiwariche taamo iikachi paatoniameche, Riosi Taanara Eesusichi
taamo paparasoo. 6 Teemea piiripi wa'api Riosiemepua, puuupua apoe
te'ta taamo Noonoa, yooma taamo Riosi Taanarachi paparakameo. Pu-
uupua tamochi tiiameo, yooma tamochi neesetowao. Puuua apoepua
tamochi noonosiamea, ahpo erasia iintonariaa, taamo weerewachi
yasitoamekapa puuua. 7 Taamo Noono tewekachi kahtiamea tiameo,
taamoo muuwaeme itapiti ye'kari taamo ki'yakamepua pipiripichio,
yoomahka teeme pipiripio, ahjae taamo nokisimichiopua pu'ka ahpo
ijinuwachio, yooma ihta itapiti Riosie Weratiame yorajerasichiopua.
8 Riosia ahpo Taana Riosie Weratiamechi simiyame nayewakao, ehko-
riami Raawi ahpo nayewatura iyotetiaio, eee cheerepua:

Puuu Riosie Weratiamea,
muuwaeme tatakorie chapitiame,
na'sonatiame i'toka eenechi tewekachi mooenasaopua;
yooma weeechi mochikame pehji ahpo ijinuwa piipateriao,
muuwaeme ye'kari ihkokewa ki'yakamepua,
ahpo ijinuwa ti'tijoe ooweruopua tiameo,
ahpo weerewa tiopachi ki pusie teteiwamechi te'teriameo,
pukae ku'isimichiopua wahjachi apochitia piipatetiameo.

9 “Eenechi tewekachi mooenasaopua”, chanitiamea, “tewekachi
o'inia tekisa eenechi mooenario”, tuuniamea, i'ka wehjoari kiisi
weruma tiiariemechi. 10 Puuu tewekachi o'inia tekikamea, puuu
wa'api eenechi mooenakamepua tewekachio, wa'a mooenasaopua
wa'a yasipakamepua yawichitumiao, yomatiame ahpo enepateria
yawichitumia, pusie teteiwame ahkasi yomatiame ki wahjiamesi ki
puusie teteiwamesi, yooma ihta ahpo enepateriachisi pochikame
yasaka. 11 Ihji wa'api Eesusi mooenakame iintokamepua weeechi
mochikame ki'yakao, aachin teeka ahpo ku'ika mochitomichiopua
apochi paparakameo, i'ka pepeniwari ye'kaniamechitia: Riosie Wer-
atiame aaata ajawariachitia; wahjachi pepeniwarichitia, Riosi tuuye-
wari ma'masitari; wahjachi pepeniwari kiatiamea, ahkaoi mochi-
wachiami Riosi kaaweruma tuuyewari tuusimichio; wahjachi pepe-
newari kiatiamea, ti'tiopachi paamiratumichio; wahjachi tiameo
pepenewari kiatiamea, nanapawiniame kaawe ma'chiame tuuyeka
masitemeri, Riosichi simiyame tuuyewario. 12 Riosie Weratiamea,
wa'a teeka katewekamepua ahpo ijinuwao, ihta ahpo tehkiwao,
kaawe pepeneka yooraka mochitopuawichiopua, wa'a teekao, epeche
epeche kaawe te'teretopuawichiopua taamo Noono Riosichio, Riosie
Weratiame weerewarachio, yoomahka teeme pirena nokisika. 13 Wa'a
te'teretomete teemea, taamo pirena wa'achitia erakowa teeremi-
chiopua, taamo Noono Riosi Taanarachi paparaniameo. Wa'achi

erakoame te'terepasaapa teemea Eesusichi paparaniameo, iwapakame
enema teemeapa, Riosie Weratiame tiiarichi simiyameo. 14 Riosie
Weratiame tiiarichi iwapakame enesaapua teemea, ka'chi iika ika-
nati sewina erapatepuame teemea, ihtaoi sewina weemera tiiame
masitewarieopua, aaata taamo wihkuemia enakameeopua. Teemea
Riosie Weratiame tiiarichi iwapakamekapao, ki kukuchi nu'nuntichitia
ikanati pichiketepuamepua, aaatae itapiti ahpo chaanetiaeo; ki aaatae
i'ka wehjoarichi ohjoeme taamo apochi eejepume tiiame teemeapa.
15 Pu'ka wa'a nokayame taamo wihkuenarioo, ohso kaawe Riosi
pichiwari inatakache itipipuapua, kihta nekamuwa chaaneka. Epeche
epecheche pepenipaka mochitomete teemea Riosie Weratiamechi
te'teretowaopua, Riosie Weratiame weerewarachi itapitirachitiaopua,
Eesusio taamo mo'orachitia te'teretoeka. 16 Riosie Weratiame taamo
mo'orachitia te'teretoame enesaa teeme, kaawe te'teretoame enema
teemea Eesusichio, Eesusi weerewarachi itapitirachitia te'teretokao,
yooma pipiripi teeme ahpo yoramia kaawe teeretowa yorasika. Yooma
teeme pipiripi Eesusi weerewarachi itapitira kaawe nokisiame enesaa,
kaawe ahpo wa'achitia ku'itoka nokisiame enema teemea, kaawe ahpo
wa'achitia nakitoka.

Weemera te'tereka ohjoeniame Riosie Weratiamechi

17 Pukaepa i'ka aamo chaaniamenia Eesusi Apoe Paamirae wer-
atiamechitia, ka'te ki Riosichi paparamechitia nokimitia eemea,
aapoe wa'api ahpo erakoa nokayamechitia, pu'kao kihtawichio
kaawekame. 18 Puuu ahpo wa'api erakoakamera nokayamea, tuka-
pachi te'teriamepua ahpo inatario, ki Riosi uutapari inatarichi. Pu-
uua, kiisi uunareka mochitoamepua, Riosi weemera ahjario ahpo
kianarewao, peewamekapapua ahpo iikachio, kiisi sewina erapanari-
amepua ka'karumachio, kiisi toinariapa ahpo ki ka'karuma nokiwao.
19 Puuua kihta suuwe erakoamepua ahpo ki ka'karuma nokiwachi
yokipakamekapapua, yooma ihta eiwepua tiiame, pu'serewa noki-
wachi. 20 Eemea Eesusi Riosie Weratiame tuuyewari pepenipaio,
pu'ka wa'a nokiwameo, kiisi kaaweko tiiame pepenipakamepua.
21 Wa'a tiiachiopua eemea, Riosie Weratiamechi pepenipakapa, kiisi
kaawe tiiamekopua wa'a nokiwao, 22 yomatiame pu'ka ki kaawe
nokiwao, toipuapua wa'asi. Puuu ke'chu Riosie Weratiamechi paparai
nokariaa, ahsieme ki ka'karuma nokiwamechi wekaniamepua, aamo
iinya tiiame yooraka mochitonareriaa. 23 Eemea ehpeo yomatiame
aamo weemera te'terewachi enemetepua, ahsieme kaawerumachiche
inatatoame, kihta inatapuawichio wa'asi aamo ki kaawe nokinarewao.
24 Eemea, aamo weemera ahjariwa tiia tetewitepuapua, weemera
Riosi tiiariwa enepatetiamekapa Riosieo, aamo weemera Riosi tiiariwa
te'teriame tetewimichiopua wahjachio, te'ta Riosi ka'karumari aamo
nokayame tetewiteka, kihta suwepori ihsiwa tetewitiame. 25 Wa'a
te'tiamekapa eemea, kihta wistuame enemitiapua; ohso kaawekam-
era aamo ahpoo te'ta pichiwaka nayewepuapua, yoomahka teeme
pirenao, piiripikai tiiamekapa, Riosie Weratiame weerewachio, ki
pusie teteiwame weerewachio. 26 Ka'te aamo newitote nekarewaeo,
aaata aamo na'ra iintokoio, itapiti aamo nekame tiiame chaanekoio,
nekarewae aamo newitotesaamua, tatakori iintoame muuua. Aaata

ahjama nekasaamu, ikanati aamo katewepuapua pu'ka ahjamao, pu'ka
wa'api taawechioio, 27 riaorósio ki amochi iintomichio nasiwatekao.
28 Pukerio ichikoame enekaio, kihta inatepuapua aamo ichikomiao;
ohso kaawe tekipanaka yowipuapua aamo nakiwiao, soparame iin-
uemichiopua aamo ko'komiao, ahkasi aamo aaata ihkokemiaoi, tesiwa
te'tiamekoopua kihta ko'kometieo.
29 Eemea aamo chu'wachio, ka'te chiiame enemitiapua, itapiti
nekame tiiameo, ihtaoi ki kaaweruma chaniwao; ohso kaawe kaawe
e'reka nayewiame enepuapua aamo wahjachio, kaawe wichiyame
inamuniame teerewaeme.
30 Ka'te yuuwesitemitia eemea Riosi Riosiwario, ki kaaweruma
aamo noonowisoo tísia yuuwesiamepua, tewekachi taamo Noonoa,
ahpo Riosiwari amochi yasitopatekamepua, aamo tuuyesimichiopua
aamo eeyowa teeresoopua ki kaawerumachi aamo wichipuao. Riosia
ahpo Riosiwario, ahpo ijinuwa iintapariache ki'yamepua, pukae kaku-
pachiche aamo teetomichiopua, ahkasi wahjiame taawechisi Eesusi
Riosie Weratiameo, eenechi tekiyachisi tamochio, ahsepari taamo
newipatemiaopua.
31 Eemea ihpapamitia wa'asio, pu'ka aamo chipurewa tiiameo, aaata
aamo nekamuchewa erakoao, aaata ahjama nekakoniameo, siinto
e'raka chaniwame nayewakao, aaata na'arewa nokiwame, wa'a ikisa
yooma ihta kiisi kaawe nokiwameo. 32 Kaaweruma enemitia muuua
naaju amochio, tesiwe e'reka nayewiame enepuapua aaatao, tesiwe
e'riame enepuapua aaatao. Eemea aamo ahpo wa'achitia cheriwiame
enepuapua, aamo ki kaawe yooraretiaio, Riosi iintoriachitia aamo
cheriwekao, aamoo, Riosie Weratiamechi aamo papararіopa.

5

Achini teeka ohjoeme tiia Riosi tatanaraa

1 Wa'apenatio Riosi nakiya tatanarakapa eemea, kaawe aamo
nakika ohjoepuapua, Riosi aamo nakika yasitoachitia. 2 Wa'a
teeka ohjoremitia eemea, Riosie Weratiame taamo te'ta nakiriachitia,
Apoeopua taamo te'ta nakiyapao, ahpokamera ki'yariopua meripuawi-
chioo, ahpo pejana po'wachitia Riosi oowepakao, taamo tatakoriria
Riosie piipatepuawichioo, Riosia ahpo Taana meritiameo, peeniakame
saaekamepua. 3 Riosi tatanara enepatetiamekapa eemea, kihta suwe-
pori nokiwame amochi tetewitemeripua, a'chi tiiamekoiopua, suwe-
pori nokiwameo, ihtaoi ki kaaweruma simiyame aamo weemuwario.
4 Ka'te nayewamitia eemea, iinya tiiame chaachapaniameopua, itapiti
kiisi inatari nayewaniameo. Ka'te tamojeramitia eemea, aaata iinya
tiame chaanekaoi. Kiisi kihta nayewamete eemea wa'a tiiameo. Ohso
kaawe eemea, cheriwema kiapuapua Riosio, apoe iintokamekopua,
kaaweruma aamo iintapakao, aamoo ki iinya tiiame nayewamichiop-
uao. 5 I'ka no'o cheemiao, inataka inamumitiapua: Aawataai ki ahpo
uupimache uupitaniame nokiwamea, ooweruai ki ahpo kuunamache
kuunaniameaio, ki reesisepuamepua Riosie Weratiame ye'karichi
mochipuawichioopua, Riosi wa'api ye'kariwachio; aawataai puuua,
ahpo weerewa ikotuwache i'yamea, eiwepua tiiameche nokayamepua.
Aaata tahpitika e'ramea toomichioio, ihtaoi itapitichi ki kaawerumachi
weemuameo, ki reesisemeri Riosia ahpo ahjama ohjoemichiopua

pu'kao ahpo ye'karichio, pu'kao, ahpo toomichiche riosiwakamekopa.
6 Ka'te aamo tooa aaata aamo wihkuemichio ahpo wistukieo, puuu
aamo wihkueniamea, oowera aamo wistukiamepua. Puuu wa'a
tiiame nokayamea, apochi wichitemiitepua, Riosi kokosari nekare-
wao, ki Riosi chiiamekamera, ma'masitiamekopua pu'kao. 7 Wa'a
tiiachipa eemea pu'kao, ka'te pichikemitia pu'kao. Pu'ka masitia
pichikesaa eemea, ahjama te'teriame enema eemea; wa'a aamo
te'teresoo Riosia, aamo kokosamapua. 8 Pukerio eemea tukapachi
ohjoereriaipua, ki machiyapa Riosichi te'tereniameo, nape ehpeo
eemea Apoe Riosie Weratiamechi te'terepakamekapao, Riosi uuta-
parichi ohjoemepua, Riosi te'ta kaaweruma tuuyewari taajenarichi.
Eemea te'ta Riosi uutaparichi mochitoamechitia, aamo tetewitepua-
pua. 9 Pu'ka Riosi kaaweruma taajenarichi ohjoetoamea, kaaweruma
e'rarie ihsiame enemapua ahpo piirechio, ki se'wika Riosi nakiy-
achitia, puuua pichiwakache nayewamapua. 10 Eemea te'ta Riosi
pu'seriachitia, mochitonareka ohjoepuapua. 11 Eemea tukapachi
simiyameo, ka'te wa'achi nokisimitiapua, puuu tukapachi nokiwamea,
kihta kaaweruma machenamepua; ohso kaawe eemea pu'kao, terika
tuuyepuapua pu'kao, ahpo tukapachi nokayao, kiisi kaaweruma
nokiwameko tuukaopua pu'kao. 12 Utewaeme teripuapua pu'kao,
pu'ka noriwi nokayao, ki nu'uti suwepori nokayameko tuuyeka,
kiisi chanime tiiame iinya tiiame. 13 Nape yooma itapiti taamo
nokiwao, Riosi tuuyewari taajenarichi ma'chipa tiiaapa, ma'chiame
tetewipuamepua, kaawerumakoo ki kaawerumakooiopua. 14 Pukaepa
chaachapaniamepua: Pusasa muuuapa, kochika tiiamea. Werisisa
muuuapa, wahjiparichi tiiamea, Riosie Weratiameo, aamo tahjepami-
chiopua. 15 Eemea amochio, kaawe amochi ne'nemitiamua aamo
nokayao. Aamo pusakame yasitopuapua inatarichio. Ka'te kihta
peenewari machiyame enemitiamua; ohso kaawe eemea, te'ta pee-
newari tiiame enemitiapua, Riosi nakiyamera kaaweruma teetowara.
16 Senepi taawechi aamo teetoachio, kaaweruma pooe ne'neteka mo-
chitopuapua aamo wahjachio, tísia tehki tiiame teetoamekopua ehpe
taawechiamio, i'ka wehjoarichio tísia muuwaemekopa nanaarameo.
17 Ka'te natakepaka mochitomitiapua, Riosikamera kaawe eratepua
nokipuameo. 18 Aamo kaaweruma Riosichi tetewipuawichioo, ka'te
nawajimitia ihtaoi paatarieo, puuu paatario taamo ki inatepame
enepatiamekopao, ihtaoi a'chi tiiame ikiniameo; ohso kaawe ihtaoi
itapiti a'chi tiiame amochi ikisaa, aamo Noono tewekachi kahti-
ame paparaka, itanepuapua aamo ku'ika katewepuawichioo, waikao
apoeopua, aamo ku'ika katewemapua ahpo Riosiwarieo. 19 Eeme
Riosie Weratiamerachi paparamea, wa'amahka ta'pechi napawisaa,
a'chitiaoi aamo peeniachitia nayewepuapua tewekachi Noonoo, Apoe
Eesusiopua tiameo, ihtaoi Riosi iyotaperichi chiia iyonaio tiameo,
ihtaoi Riosiwichio kaawe e'rewa wikatapuapua, nape te'ta aamo
iikachi machename e'rewae. 20 Senepi Riosichi nayewaio, ihtaoi itapiti
nayewiaio, ka'te natekepamitia eemea, cheriwema kiamiao, Eesusi
Riosie Weratiameo, pu'ka aamowichio iintoriopa.

Aachin teeka mochiniame nenewikameo

21 Eeme nenewikamea, nenekuti ahpo yoorewatere te'tereka mochi-
topuapua, wa'a tiiame yachatiamekopua Riosie Weratiameo. 22 Eeme

ujupiraa aamo kuunao, mo'orachitia teetoame tetewimitiapua, aamo
kuuna neesetowatere mochitoka, 23 taamo Paamira Eesusio, yooma
ahpo weerewa ki pusie teteiwamechi taamo te'teretoameo, apoe
mo'orachitia teetoamekopa tamochio. Puuu Eesusi weerewa ki
pusie teteiwamea, Riosi tioparakaitepua tiameo, pu'ka tiopa ki
pusie teteiwamechi mochikamewichioo, Riosie Weratiamea ahpo ah-
jari nehjakamepua, pu'ka newipamichio, pu'ka tatakoriria ahsieme
cho'wepuawichioo. 24 Wa'achitia teemeai Riosie Weratiame ki pusie
teteiwame tioparachi enepakamea, taamo Paamira Eesusio taamo
mo'oratuamechitia tetewachitiao, wa'achitia eeme uupiraai aamo
kuunao, wa'achitia aamo mo'oratuamechitia tetewimetepua, yooma
itachioi, yooretoka. 25 Eeme kuunaraai, tísia kaawe nakika mochitomi-
tiapua aamo uupio, Riosie Weratiamechitiao yooma ahpo tiopa ki pusie
teteiwameo, nakika yasitoamechitia, pu'kao te'ta taamo nakiyapao,
taamowichio ahpo mukiwarichi ki'yariopa. 26 Wa'a iintokame puuua
ahpo mukiwachisi ki'yakao, taamo te'ta papakotiame itipimichiopua
taamo tatakoririao, te'ta ahsieme piipakame, ahpowichio taamo
poanatakamekapapua. Wa'a iintokame Eesusi Riosie Weratiamea,
taamo tatakoriria cheriwepuawichio itanetiapao, taamoo neeroie paa-
tonioiopua. 27 Wa'a tiiame iintokame Eesusi Riosie Weratiamea tamo-
chio, te'ta ahsieme piipakame ne'netenariapapua, ahpo wa'apiopua.
Puuu te'ta taamo piipateriaapua, ki teesa tiiame tatapara tiiamepua
piipario, teesaoi ki ohchoparieme, teesaoi kihta chu'ruame. 28 Eeme
aamo uupi kuunaraa, aamo tísia weerewa nakiyachitia, wa'achitia
nakipuapua aamo uupioi. Aaataai ahpo uupi te'ta tísia nakiyamea,
ahpo wa'api nakiyamekai teereniamepua, 29 aaataai ahpo weere-
wao, ki'tiamekopua ahpo weerewa wa'api nekamuchiameo, wa'a
tiiamekapa puuua ahpo weerewao, tísia kaawe ahpo neesetoamepua,
tísia kaawe koi'teka. Riosie Weratiamea wa'achi ihsika taamo neese-
toamepua ahpo tiopawao, puuu tiopa ki pusie teteiwamea, apoe wa'api
weerewakapapua, weerewa ki pusie teteiwame. 30 Teemea pu'ka
weerewa ki pusie tetewiniamechi te'teriamepua, pu'ka weerewachi
piiripikame teemea, piiripi wa'api pirenaturichi. 31 Wa'achitia Riosiai
nenewikameo, piiripi weerewachitia pirenatukame tetewamepua,
Ehkoriami Iyoterio, te'ta eee chiiachitiao: “Aaata tijoea toimeripua
ahpo noonoo yeeyeopua tiame, ahpo uupimao piiripichitia enepami-
apa pirenatukao.” 32 Ihji pirenatuniame piiripi weerewachitiao, tísia
tehki tiiamepua pahtepuawichioo, puuu piiripi weerewachitia pirena-
turi enepaniameo, ki pusie teteiwamekapa. Wa'a te'teriame teemea,
piiripi pirenaturi enepakamekapa, Eesusi Riosie Weratiamechío, ki
pusie tetewíniamechi. 33 I'kao cheeriamekainia wa'asio, eenechi
aamo chaaniamenia: Eeme kuunaraa, aamo wa'api aamo nakiyachitia,
nakika yasitopuapua aamo uupio; eeme uupiraa, yooreka yasitopua-
pua aamo kuunao.

6

Tatanara nayewaniame, yayawara tiame

1 Eeme kukuchia, yooreka mochitomitia aamo yayawao. Puuu
aamo yayawa yooreniamea, kaawerumapua, wa'a tiiame nakiyame
taamo Noono tewekachi kahtiamea. 2 Iintuame piiripi nuurari

Moisetaru Riosie kiatiame, ti'tijoeo ooweruopua tiameo, e'weka mochitomichiopua. Riosia ahpo nuurari Moise ki'yaiopua tiameo, pu'ka nuurari yooreka yasitokameo, tísia kaawe ikitemo tuukamepua. Puuu nuuraria eee chiiamepua: “Yooremitia aamo noonoo, aamo yeeyeopua tiame.” 3 Puuu Riosie iintomo tuuriaa, eee cheeriopao: “Aamo noonoo aamo yeeyeo tiame yooreka yasitosaa, tehpe weritomerimua ahjatokao.”
4 Eeme noonoraa, ka'te nekaka tuuyemitia aamo tatanao; ohso kaawe kaawe e'reka tuuyepuapua masitekao, kaaweruma weripamichiopua pu'kao, yooreka yasitoame. Ki aamo e'wenaresoopua aamo tatanao, utewachi yooretepuapua pu'kao, a'chitiaoi aamo ye'kachitia masiteka, nape tísia nakika, kiisi nekaka; wa'a tiiame nakiyame taamo Noono tewekachi kahtiamea.
5 Eeme aaata aamo teeko tekipanakiamea, yooreka tekipanapuapua aamo teekochio, iyorika yorapuapua aamo tehkio, kihta inasoame enepuapua, tijoeai oowitiameai, aamoo Riosie Weratiame tekipanakiamechitia iyorika. 6 Aamo teekoe ki tetewiniachi ihsiaio, wa'api tiiame enepuapua, ki aamo teekochiche kaawe aamo itipinarewaeoi, Riosie Weratiamechiopua tiamé, wa'a tiiame kaawe e'riame Riosia. 7 Wa'a tiiachio aamo teekochi tekipanaio, Riosie Weratiamewichio, tekipanameka erapuapua, ki aaata ti'tijoe teekowichio, ooweruoi teekowichiooi. 8 Nane'remitia eemea, puhku tekipanameo ki puhkuchitia tekipanameopua tiameo, wa'achitia kaawe yorapuamekopua Riosieo, yooma aaata ahkasi kaawe ahpo tekipanariachitiao.
9 Eeme tekipaname teekoraai, aamo tekipanamechitia te'terepuapua, aamo yooreka tekipanakiamechitia, ka'te e'raka yooraka tetewimitiapua pu'kao, kaawe nane'riamekapa eemeapa, tewekachi kahtiamekopua te'ta aamo Teekorao, aamoopua aamo tekipanateka iintuamea. Puuu aamo te'ta Teekoa, apoe Eesusi Riosie Weratiame puuua. Puuu Eesusi Riosie Weratiame aamo Teekoa, ki epeche weruma tiiame tetewamepua aamoo, aamo tekipanakiamechio.

Ihtanae taamo nehpupameriko riaorósi na'ararichio

10 Ehpeo neeea, no'o iyotewachi kajuyachiopua, aamo riaorósichio, ihtanae aamo nehpupamia, nayewemane. Eemea, riaorósi wihkuarichi aamo nehpupapuawichioo, Riosie Weratiame itanepuapua aamo te'ta ahpo utewarie ku'imichioo. 11 Eemea Riosie aawewiame enepuapua, ahjae aamo neesepuame riaorósi wihkuario. 12 Apoe Riosi enemeri taamo ahjae nehpupameria, ki aaata ti'tijoechi nasiwaniamekopua, apoe te'ta Satanasikoopua taamo seepurawao, kihta sa'paeme ki eeraemeoipua tiame. Taamo ahjachi nasiwaa, eekachi ohjoame ahjaripua, Satanasi ku'yamera ahjari, tísia nanaarame ti'tijoerichio. Puuu Satanasi ku'yamea, i'ka wehjoari tukaparichi tekipanamepua, te'ta Satanasie kiatiame, te'ta utewari kiatiame i'ka wehjoarichi nokisimichioo. 13 Pukachipa Satanasi ki pusie teteiwamechi nasiwaniamekopao, yomatiame Riosie aamo nehpupari amochi teeretopuapua, ahjae aamo aawemichiopua, Satanasi aamo wihkuewarichiopua. Wa'atiaomua kiisi yuumpatiame enesaamua Satanasi wihkuarie nanaarameeopua, ma'chiame teteipuame enemamua Riosie Weratiamechi te'ta tiiamekopua aamo paparao. 14 Pukaepa eemea, pusakame mochitopuapua, kaawe

aamo inateka. Satanasi aamo wihkuenaresoo, te'ta pichiwari Riosi
chiiae, nehjiaka aamo nehpupapuapua, pukae aamo nehpupamichio
ki'yakame Riosia. Satanasia aamo chaanenaresoo: “Kiisi kaawe tiiame
muuua Riosichio, tísia wihtuka chiiame muuua”, chaanepuapua
pu'kao, “no'oo tísia kaawe tiiamekopua Riosichio, no'o Riosichi
paparakopa no'o cheriwekopa.” 15 Kaawe katewetiame mochipuapua,
aamo wahjachi nayewemia Riosi kaaweruma tuuyewario, Riosie
aamo iikachi ta'iria yasitowa eraniameo, Riosie taamo kianiameopua.
16 Riaorósio aamo sewina erapatenarioo, ki aamo ahjama tiiopa
Riosio aamo ku'ikao, aamo Riosichi paparae aamo nehpupapuapua,
pukae aamo pejanaweka, choipatepuapua riaorósi ataporirao, taamo
ki kaaweruma iintojeraopua, tajenarieme. 17 Pu'ka Riaorósio
aamo sewina erapatenarioo: “Ki Riosie aamo newipatetiameko”,
chaanesoo, peeneka aamo nehpupapuapua, tísia wihtuameko tuuka
pu'kao. Puuu tísia peeneka aamo inatawae nehpupawaa, soontaro
kajewa mo'koritoniameka tiiamepua. Riaorósi wa'a mahka amochi
eenaka itapiti ki kaaweruma Riosiwichio, aamo weemupanaresoo
iintojerakao, Riosi Iyoterichi chiiae aamo nehpupapuapua, Riosi
Riosiwarie ku'iwao. 18 Senepi kukuwe Riosichi itaka mochitopuapua
aamo ku'iwao, apoe aamo chaanesimichiopua, pukae aachin
teeka aamo nehpupasimichiopua, Satanasi na'ararichio. Wa'achi
cheeka nehpupapuapua yooma aamo wahjachiwichio itakao, Riosi
Riosiwarichio. 19 No'owichioopua tiame itapuapua Riosio, ma'chiame
ki seeweka no'o masitemichiopua, ahpo Taana Eesusi simiyameo,
yooma pu'ka kaaweruma Riosi tuuyewario, ki ma'chitaniame pehji,
ehpe taawechiamio noriwi teereniame pehjí. 20 Neeea pu'ka tuuyewari
nayewatuapa, i'wa yachatiamenia peereso, Riosi no'o chaanesiwa
nayewatuamekapa. Te'ta itaka mochitomitiapua no'owichio ehpe
i'wa no'o kahtioiopua peereso, Riosio no'o ku'imichiopua, no'o
oisatia nayewamichiopua, te'ta kaawe no'o teetomichiopua, Riosi
nakiyachitia.

Kajuyachi teepotari

21 Ehpeo neee Paoroa wa'a Eejesio tiopachi mochikameo, wa'a aamo
uhjurenane Tikikoo, taamoo Riosichio pooniwaka tiiame, puuua tísia
yokipakame puuuapa Riosie Weratiamechio, puuua tísia kaawe no'o
ku'ikamepua tiameo, Riosi tehkiwa nokiwachio. Tikikoeo neeea, wa'a
aamo i'tochenania, yooma aachin teetoa tamochio i'wa, puuua aamo
mochikachi asisaapa, puuu ihsimapua yooma aamo tuuyekao, aachin
teeka taamo mochikaopua i'wa, 22 aamoo kaawe erakomichiopua,
taamo kaawe te'terio tuuyetiopa Tikikoeo. 23 Yooma eeme Riosichi
poponiwa pipiniwaopua tiame, Riosi ihsijeraninia amochio, ta'iria
mochitekaopua aamo iikachio, Riosio amochi teerejeraninia tiameo,
te'ta aamo ahpo nakika mochitoniame; aamo ku'imichiopua tiameo,
ki se'wika aamo teetowetekao, aamo te'ta paparawaopua, ahpo
Taana Eesusichío. 24 Yooma aamo taamo Paamira Eesusichi tísia ki
wahjiamesi nakika ahjachi paparaka mochitoameo, Riosio neeea, te'ta
kaaweruma ikiwame amochi teewejeraninia, ahkasi ki wahjiamesi.

Wa'asi kajuyamenia i'ka no'o aamo uhjuriaa, i'ka tuuyewari aamowi-
chio iyotiao. Kaawe erakosa naajúu, cheriwema wa'asi.

Paoro
Eeripo
Iyotepawa

Teepotari

1 Kúíra Iiripo tiopachi mochikame, Riosichi poponiwa pipiniwa
tiame. Neee Paoro Timoteo ahjamao, Eesusi Riosie Weratiame
yorakeka mochitoamea, i'ka iyotesa aamo uhjurena teemea, yooma
pu'ka Iiripo mochikameopua, Eesusi Riosie Weratiamechi te'teriameo,
yooma wa'a tiopachi pa'pamuratuameopua tiameo, wa'a ikisa wa'a
pa'pamuratuame ku'kuyameopua tiamé. 2 Teemea aamoo, Taamo
Noono Riosiopua, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, aamo
tísia kaawe iintojerani teemea, aamo iikachiopua, tísia ta'iria mo-
chitekao.

Paoro Eesusichi pichikiamewichio, Riosichi itanewa

3 Neeea senepi amochi inatepaio, cheriwema ki'yamenia te'pa
tewekachi kahtiameopua Riosio, 4 tísia kaawe e'rapa noochio, 5 pu'ka
aamo no'o tísia ku'ika mochitoriawichioo, yooma i'ka ka'karuma
Riosi tuuyewari no'o nayewa tuuoiopua, pukeri o'inia i'ka ka'karuma
naawesari aamo inamuriachisio, ahkasi ehpe taawechiamisi. 6 Neeea
i'ka Riosi iintomia amochio, tísia ahjachi e'rame neeea: Puuu tísia
kaaweruma itapiti iintokame aamo iikachio, puuu wa'api amochi
o'inekame, amochi simitemeripua wa'apitia tísia kaaweruma inisikao,
ahkasi Riosie Weratiameo, eenechi eenachisio. 7 Neeea Riosio amo-
chio, tísia kaawe iintomeriko e'ramenia, wa'a e'ramenia aamo tísia
nakiyamekapao, aamoopua tiameo, tísia no'o ku'ika mochitoriopapua,
i'ka Riosi no'o ki'yaria yoramichio tehkichio, aamoopua tiameo noochi
kiatiamekopua Riosie kaaweruma teetowao, pe'yachi no'o peereso
yachatiaio, pe'yachi yawichichi no'o weranioi Riosi kaaweruma tu-
uyewari nehpupakao, te'ta pichiwako tuukaopua pu'kao. 8 No'o
Noono tewekachi kahtiamea, nane'riamepua achini e'raka no'o kah-
tiamekoopua iikachio, aachin teeka no'o tísia aamo tetewinareka
yasitoo, ki nu'unti aamo kuchichewaka nakiyapa Apoe Riosie Wer-
atiameo aamo kuchicheka tetewachitia. 9 Neeea Riosio, napatika
aamo nakika mochitomichio itaniamenia, epeche machika mochit-
omichioopua Riosichi tiiameo, epeche kaawe nokisikao Riosichio,
10 aamo peeneka uumichiopua epeche te'ta kaawerumara ne'nekao.
Wa'a te'tereka mochitosaa eemea, kihta a'chi tiiame te'tereka mo-
chitomeripua i'wa wehjoarichio, ahkasi Apoe Riosie Weratiame
eenechi eenachisi, aamo tewekachi apechunamiao. 11 Wa'atiao aamo
kaaweruma teerewa nokariao, kaaweruma i'ipari enemeripua Riosie
Weratiamee ku'itiame, wa'a ikitiapa eemea, kaaweruma nayewaka
cheriwema kiama eemea Riosio, Riosie Weratiame Noonoraopua.

No'owichioo te'ta nateyamea, Riosie Weratiamechiche teetoniamepua

12 Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, aamo nane'rejeraninia
i'wa peereso yachatiameo, ohso kaawe teetomichio eneriopua Riosi

kaaweruma tuuyewario, epeche muuwaeme machimichiopua i'ka tu-
uyewari tuuyesiwaopua. 13 Yooma i'wa yawichikarichi so'sontaroa, ki
so'sontaroaapua tiame, nane'riamepua i'wa no'o peereso kahtiaoopua,
Riosie Weratiame naewatuapa i'wa yachatiamekoopua. 14 Wa'achitia
ki ookapi Riosichi poponiraai pipiniraai ma'chi mochitoamea, i'wa
peereso kahtio tuuopa no'oo, aapoepechi tísia oisa erapaka, tísia
oowe erapaka taamo Paamira Riosie Weratiamechiopua tiameo, tísia
nayewatunareka mochitoamepua, i'ka tuuyewari Eesusichi simiyame
tísia ka'karumaopua.

15 Aaata ti'tijoeria Riosie Weratiameo, naewatuamepua naewao,
nape ahpokamera kaawe e'repuawichio, ki aaatae ahpo iimepuawi-
chiokamera; nape aaata wahjachia Riosie Weratiameo, kaaweruma
erakoka nayewatuamepua pu'kao. 16 Ihji ki ka'karuma nae-
watuamea Eesusi Riosie Weratiameo, no'o kokosa eratenariapa
wa'a nokayamepua ki pichiwarikamera aamo nayewatuka Eesusichi
simiyameopua. 17 Puuu pichiwaka nayewatuame Eesusichi simiyame
Riosi ka'karuma tuuyewario, no'o nakika mochitoamepua. Puuua
nane'riamepua tiameo, Riosi chiia nehpupapa i'wa peereso no'o yacha-
tiamekopa, no'o Riosi kaaweruma tuuyewari nayewatuapa. 18 Nape
pe'yachi ki kaaweruma iikaeka kaaweruma iikaeka nokayoio ka'chi
no'o yoramepua, a'chitiaoi puuua, Riosie Weratiamechi simiyame
nayewatuamepua. Wa'a teerewachio, kaawe e'ramenia. Wa'apitia
epeche kaawe eratomania, 19 Riosie neesetoniamekapa i'wao, ku'we
no'o ma'chipapuameko e'rapa i'wa perekarichio, aamo Riosichi
no'owichio itarewae ku'iwa, Riosie Weratiame Riosiwarie ku'iniapa
tiameo. 20 Neeea ahkaoi oiyaio, tísia kaawe nayewanariamenia Eesu-
sichi simiyame, kihta suuwe e'reka aaataoi. Neeea no'o nayewaturaeo,
Riosie Weratiameo ki nu'uti tiiameko nane'rejeramenia, pu'ka wa'a
tiiameo noochi epeche, epecheche tetewitoka, ahkasi no'o ahjaka
yasitoachisi, ahkasi no'o mukuyachisio. 21 No'owichioo ahjaka yasito-
niamea, Riosie Weratiamewichio yorakeka yasitoniame puuua, nape
mukisaooinia, tísia kaawe enemeripua noochio. 22 Pu'ka na'pa kaawe
tiiame no'o uumia ne'newakao, ki tewayamenia aachin tiiamekamera
no'o uumiao. Ahjaka yasitosaania, Riosikamera yorakeka yasitomania,
Riosiwichio epeche taakiamechitia itipipuawichio. 23 Mukisaania,
Riosie Weratiamechi ahjama yasimerinia, pu'kakamera uusania kaawe
enemiinia. 24 Nape wa'a tiame no'o inatoio, amochi inataniachio, aamo
ahjama itipiniakameraa, epeche kaawepua. 25 Wa'a teesoo Riosichi
paparapa no'o ahjamiaopua pehjio, aamo ku'ika yasitonariamenia
ohso kaawe, pu'ka aamo Riosichi paparawao, aamo waminasinariapa,
epeche kaawe aamo teetomichiopua Eesusichio, ta'iria mochitoka
Riosie Weratiamechio. 26 Wa'atiao eenechi amochi no'o iinuetare
eeméa, peereso no'o kahtioio, ma'chipatioiopua, wa'a aamo ahjama
no'o kahtioopua, tísia kaaweruma nayewapuawichiopua Riosie Wera-
tiamechi simiyameo.

27 Neeea aamoo, i'kache aamo te'tereka mochitojeramepua: kaawe
aamo e'reka mochitowa, kaawe aamo nakika mochitowa, yooma
aamoo Eesusi Riosie Weratiameo, taamo mochijerachitia. Wa'a
te'tereka mochitopuapua, wa'a aamo mochikachi no'o eenachisioio,
ki no'o wa'a eenakooio, eemea wa'api te'teretopuapua. Nape

ki wa'a simikaionia, kaawe aamo nayewaniame inamunariamenia,
kaawe aamo uuka mochitowa tuuwame, ki se'wika nokisio tu-
uwame, Riosi tehkiwachi nokisiwao, wa'a tiiao, muuwaeme ti'tijoe
ooweru tiameo, Eesusichi paparamichiopua. 28 Ka'te seewemitia
eemea aamo seepurawao, a'chikoi aamo yoramio tuuka mamajo-
choio; ohsotia oisa te'teretopuapua, kiisi suuwe erapaka nayewasikao,
Riosi kaaweruma tuuyewario. Puuu aamo seepurawaa aamo mo-
mojochamea, aapoekamera kokosapuai wa'a chaachapamepua, ki
uukamekapa puuua Riosi chiiao, Riosie Weratiamechi simiyame
aamo nayewatuao. Nape eemea Riosi kaaweruma tuuyewari
uukamekapao, newipameripua Riosi kokosarichio. 29 Eemea Riosie
newipatepuamekapaopua, kaawe e'raka nokisipuapua yooma a'chi
tiame aiwasiaiopua Eesusiwichio nokisiwachio. 30 Wa'a tiiachiopua
teemea, Riosi soontarora teemea, Riosi ahjama Satanasi puipanareka
nasiwaniachio. Eemea tetewikamepapua no'oo, aachin teeka no'o
tísia utewaeme tekipanamekopua Riosi tehkiwachio, ehpeoi wa'apitia
no'o utewaeme teetome, inamuamepua, neeea no'oo i'wa peereso
kahtiaiopua, kiisi toaka simitekaopua, Eesusichi simiyame masitekao.

2

Eesusi ahpo wa'api tesiwataria; wa'a ikisa te'ta weruma teeremichio weratiame

1 ¿Ihtana erakoame eemea Riosie Weratiameeo, oisa erapame eemea
pukaeo? ¿Aamo Riosie Weratiame aamo nakiyao, kaawe aamo
erapatiameko erakoame eemea iikachio itapiti ihta aiwaio? ¿Amochi
ku'ika yasitoameko erakoame eemea Riosie Weratiame Riosiwarirao?
¿Pichiwari tísia nakika tesiwewa erakoame eemea, aaataoi aamo
piirechio? 2 Wa'a te'teriame enesaa eemea, no'o ahsieme kaawe
eratepuapua, yooma pu'ka yooraka, yooma pu'ka wa'a tiiame erakoka
mochitoka, kaawe aamo ahpo nakika mochitoka, piiripi wa'api
erakowari nokisika, Riosie Weratiameche yorakesikache. 3 Eemea
ka'te yoramitiapua ihtaoio, aamo epeche weruma tiiame eraniameo,
aamochewichio yorapua eraniameo; ohso kaawe eemea aamo piire-
chio, epeche weruma tiiamechitia teteipuapua, ki amochitia. 4 Aaataai
eemea ki aamoche kaawe e'rewa i'yapuapua, ohso kaawe aamo
piirechiopua, kaawe e'rewa yasitowa i'yepuapua, kaaweche yorakewa
teetoka.
5 Eemea, Eesusi Riosie Weratiame te'ta inatariachitia, inataka
mochitopuapua. 6 Puuu Eesusia, ke'chu tijoe tijoetuaio, ki ah-
pochewichio inatariamepua, ohsotia puuua, taamowichiokamera
inatariamepua tiamé. 7 Pukaepa ki ahpo wa'inarepua ahpo tisiwari
Riosiwarichi itipimiao, ohsotiakamera puuua ahpo tisiwarichi ku'itapi
poanatukao, tijoekamera tijoetumio eraparepua, i'wa weeechio tijoe
weerewaraeme enepaka, tomochitiao puuua, tijoe naawaka. 8 Neipao
tijoetusaapa puuua, epeche nu'uti tiiame ahpo iintaparepua pehjio,
ahkasi ahpo mukiwachisi tesiwatakao, tísia suwepori tiiame ahpo
yorapuawichio ikitewakao. 9 Wa'a iintoriawichioo ahpo Taanao, apoe
Eesusi Noonora tewekachi kahtiame te'ta Riosia, yooma te'ta weruma
iyoriwa teerepaka weerarepua, yomatiame tatakoriniame newipater-
achitia weeraka, pu'kao Newipateri teewaka, puuua Eesusi cheeka

chaniwame. 10 Pukaepa ihji teewaraa ki nu'uti iyoriwa tiiamepua,
yomatiame ahjakamea te'ta yoorewa teerepuame tiiarieme, ahkasi
yomatiame tewekachi ahjario, ahkasi yomatiame weeechi ohjoeme
ahjariopua tiame, wa'a ikisaopua tiameo, wehtere ohjoeme ahjariopua
tiame. 11 Wa'a iintokame Riosia Eesusichio, yomatiame Riosio ah-
jakame enepateriao, Eesusikamera te'ta weruma iyorimichiopua, te'ta
ahpo ki nu'uti Paamirachitia tetewaka. Wa'a tiiachio puuu Eesusi te'ta
iyoriniameo, te'ta taamo Noono Riosi, iyoriniame enemichiopua tiame.

Riosie Weratiamechi paparamea, tajayamechitia mochitoamepua

12 Wa'a teetoachipa aamo tísia no'o nakika yasitoaa, e'waka mo-
chitoameraa Riosi tuuyewario, wa'api teetoka mochitopuapua, aamo
ahjama no'o kahtioio, ki aamo ahjama no'o kahtioiopua; nape ki aamo
ahjama no'o kahtioo, epeche iyorika mochitopuapua no'o e'wejerao.
Eemea ka'te weruma aamo erakoka mochitomitiapua, eemea eeyowa
e'reka aamo mochitopuapua aamo ki ka'karumachi ruhjipuao, Riosia
aamoo, wa'a teeka aamo neesetomichio newipatekamepua. 13 Riosio,
amochi teetoamekopa ahpo Riosiwarie ku'isikao, puuua a'chitiaoi ahpo
yorajera aamo yomachioopua.
14 Ka'te nekamuchiameche enemitiapua, ihtaoi aamo yoorao; ka'teoi
aamoche kaawe tiiameche eramitiapua. 15 Wa'a te'tiame enesaa
eemea, kaaweruma aamo te'teretowame tetewitemamua aamo wah-
jachio, wa'a te'teriame aamo enesoo, ki aaata aamo ki kaawe te'terio
chaachapamapua. Eemea so'pori tajayamechitia mochitomeripua,
ki ka'karuma mochikachi tukaparichiopua, aamo te'ta ka'karuma
te'teriaéo. 16 Riosi kaaweruma tuuyewari weemera ahjari nae-
wae, uutapasipatepapua pu'ka ki ka'karuma ti'tijoerichio, tukaparichi
te'tereka ohjoemeopua pehjio, ma'chiame tetewimichiopua, weemera
ahjarichi pooeo. Wa'a aamo te'teresoo, Riosie Weratiame eenoio,
kihtawichio no'o tehkiwa amochi iintorio eramania. 17 Nape i'ka
amochio kaaweruma Riosi tuuyewariwichio meripuaio i'wao, Riosi
oowewarichitia meritiaa, kaawe e'ramenia pu'kawichio meritiao,
nane'riapa aamo no'o nayewaturiao, kaaweruma machenariopa Riosi-
chio, aamoopua ka'karuma tekipaname eneriopa tiame Riosichio.
Wa'a aamo te'tereriopa aamoo, tísia kaawe e'ramiinia amochio, pu'ka
amochi no'o kaawe e'ra, noonowiriopa. 18 Wa'achitia no'oo amochi
kaawe e'riachitiao, wa'achitia eemeai, kaawe erakoka te'teretoka mo-
chitopuapua Riosi tehkiwachio, ka'karuma aamo tekipaname erakoka
amochio.

Timoteo, Eepajorito tiame nayewaniame

19 Ahjachi e'raninia no'o Paamira Eesusichio ku'we no'o aamo
mochikachi uhjuremiaopua Timoteoo. Timoteo wa'a no'rasa eenechi
enasoopua, tísia kaawe eramania aamo nane'riapa, aachin te'tereka
aamo mochikoo. 20 Ki aaata piirechi iinuemenia piiripioi, te'ta
noochitia inatameo, aaatae aamo aachin teeka mochika nane'retemiao.
21 Aaataai wahjachia, ahpoche kaawe teerewawichio i'yamepua, ki
Riosie Weratiamechitia erakoamepua, Eesusi Riosi Taanarachitiao.
22 Nape Timoteoo nane'riame eemeapa no'oo, tísia no'o ku'ika ya-
sitoriamekopua, pu'kao neeea no'o taanachitia tetewamepua, pu-
uua te'ta kaawerumache yooraka yasitoamekopapua. 23 Wa'a ti-
iachipa Timoteoo neeea, aamo uhjuremo orapakania, nape neeea

pehjio, puuyemania aachin teeremio no'o peereso kahtiao, no'o
ku'we ma'chipapuamekooio, tehpesi no'o teerepuamekooipua peere-
soo. 24 A'chitiaoi neeea, ahjachi e'ramenia Riosichio, ku'we no'o
ma'chipapuamekopua i'wa no'o peereso kahtiaio, wa'a tiiachionia,
ma'chipatiaapa neeea i'wa peereso kahtiaio, nooe wa'a siimania aamo
ne'nemiao.
25 Nape wa'atioi, Eepajoritoo ku'we wa'a aamo uhjurekemo o'rania,
aamo mochikachio eenechi no'rapuka. Puuua te'ta ihsikamepua
no'o tehkiwachi ku'ikao, pu'kao no'o seekarewachitia yasitomichiopua
no'o ku'ikao, yooma ihta no'o nakiya ihsikao, pu'kao aamoe wa'api
no'o uhjureria no'o ku'ika yasitomichioopua i'wao. 26 Apoe puuu
Eepajoritoa ki ahjame e'ramepua aamo tetewinariao, yooma aamoo
pu'ka tísia kokorio tuuwa inamukapao, tísia yuuwesiriopa weeka
inataka. 27 Pichiwa tísia kokorekamepua kokoriao ahkasi kiiya
mukiwachisi, nape ehpeo yachapakamepua Riosieo, Riosie tesiwa
e'repariopa pu'kao. Wa'a iintokao Riosia, ahkasi no'ooi yuuwesiao,
kaawe no'o erapatekamepua tesiwekao, kihta no'o epeche no'o yu-
uwesimichiopua wa'asi, i'wa no'o peereso aiwaka kahtioio. 28 Pukaepa
yaapiti aamo uhjuremo o'rania Eepajoritoo, aamoo eenechi tetewapao,
kaawe erakomichiopua wa'asi. Aamoo kaawe erakoka mochikopa
saukame eenariopa Eepajoritoo, neeeai kihta yuuwesimapua waikao,
aamo tísia yuuwesia e'rakaopua, Eepajorito kokoreriao. 29 Wa'a
aamo mochikachi enasopa, kaawe e'reka asipupuapua pu'kao, taamo
poonichitia tetewika, kaaweruma Riosichi tekipanamekopua. Pu'ka
wa'a te'tiameo, aaataai ti'tijoeo ooweruoi tiameo, kaawe e'raka
uuka tetewipuapua; 30 ihji Eepajoritoa ahpo kokorewaeo, kiiya
mukukamekopapua, Riosie Weratiamewichio tekipanakao. Ihjia
no'owichio ihsikao, tísia tesiwa ihsikamepua no'o ku'isikao, ahpo
ahjario tísia maaporichi teeretokao, eemeo ka'chi iika ki aamoe no'o
ku'imia teereriaopua, mehka mochikamekapa eemea.

3

Kehkisa ki nu'uti nateyame Eesusichi paparaniameo

1 Ehpeo Eesusichi simiyame aamo nayewemania, aachin teeka ki
nu'uti nateyamekopua Eesusichi paparaniameo. Eeme no'o Riosichi
poponiwaa pipiniwaa tiame, te'ta taamo Teekora Eesusichio, peenia
erakoka mochitomitiapua. No'owichioo ka'chi tiio e'ramenia eenechi
wa'api aamo chaaneka aamo iyotepainia, no'oo wa'api cheeka iy-
oteriaiopua wa'asio; ohsotiaonia i'kao, kaawe teeremeriko e'raninia
amochio, ki natakepa mochitomichiopua no'o aamo chaaneriaopa
wa'asi, i'kao tísia kaawe tiiamekopua amochio. 2 Kaawe aamo
neesetoka mochitomitia eemea, pu'ka sapoorika erakoamekoopua
aamo ko'konariao, puuu nanaarame se'wi aamo masitiamea, aamo
tahpitika erakoamepua aamo ko'konariao, ahpo ki ka'karuma se'wi
masitiaeo. Puuua utewa aamo yooramepua aamo siichitepuwa
nokimichioo, aamoo Riosichio, kaawe te'teriame tetewipuawichio
tuukao. 3 Puuu weerewachi siichitepuwa ahpo nokiwamea, ehpi-
amio kihta nateyamepua Riosichi kaawe te'terepuawichioo. Teemea
ki taamo weerewachi siichitepuwaio, teemekamera te'ta pichiwari

siichitepuwatiameraka tiiamepua, puuu siichitepuwao te'ta Riosi Riosi-
warikamera taamo iikachi tehpuchaniamekamerapua taamo tatako-
ririao, ahpo Taana Eesusichiche taamo paparatioiche. Teemea kiisi
ahjachi erakoamepua ihtaoi itapitichio, taamo tewekachi kahtiame
Noonochi kaawe te'terepuawichioo, ki pu'ka Taanarachi papara-
niameo, Riosie Weratiamechiche. 4 Aaata isaeri tijoekapao, te'ta
ahpokamera epeche kaawe tetewiniame e'rame enesoopua Riosieo,
neeea epeche tiiamekaitenia wa'a tiiachio; 5 neeea te'ta isaerikaitenia,
osanao taawe i'toai no'o naawariachio, siichiteputetiamekapapua;
neeea tiamekoo, Chaamini ojochiwarachi naawakamekapao, te'ta
isaeri tijoekaitenia tiame, isaerikopua no'o yayawao eureo nayewame.
Neeeai Moise nuurari nokiwa yooreniawachio, tísia iyoriwa ti-
iame enekame neeea, ahkasi no'oo parisero masitari enepachisi.
6 Pariserochitia enepasaapa neeea, tísia weemuka yasitokamenia
nooe wa'apioi, Eesusichi paparame tísia na'arewa ihsiwachio, ki
kaaweruma maaeka Eesusichi simiyame masiteniameo, ki iyoriameko
e'rapaopua Moise nuurário. Waika taawechiamio neeea, Moise nuu-
rari e'wewa nokiwachio, aaataai kihta no'o terime tiiamekainia. 7 Nape
ehpeo neeea Riosie Weratiamechi paparamekapao, pu'ka Riosie Wera-
tiameo no'o tatakoriria piipamichio mukuriopua pu'kao, pu'kakamera
kaawerumako e'ramenia ehpeo. Pukaepa ehpeo neeea, yooma
pu'ka pukeri no'o ihsiriao, Moise nuurari nokiwachi simiyameo,
pu'ka yoorewae yooraka no'o kaawe teeremio e'rariaopua Riosichio,
pu'kao neeea ehpeo, ipaka tetewamenia pu'kao, kihta nateyamekopa
pu'kao. 8 Ehpeo neeea no'o te'ta Eesusi Paamirachio, ihtaoi ki epeche
nateyame tetewamenia, ki Eesusichi paparaniamechio. Pukaepa
neeea, yomatiame pu'ka te'ta nateyamechitia no'o tetewaria pukerio,
yomatiame ipakame neeeapa pu'kao wa'asi, kasarachitia, te'ta Riosie
Weratiamechikamera paparamiapa. 9 Ehpeo neeea, Riosie Werati-
amechikamera enepakapao, tewekachi kahtiamee Riosi no'o Noonoe,
kaaweruma tetewiniamenia, ki pukerichitia no'o maaeria, Moise
nuurari nokiwa iyoriniame yoorariwae. Wa'a teeresoo, taamo te'ta
kaaweruma tetewiniame Riosieo, Riosie Weratiamechikamera papara-
niamekamera puuua, kihta itapiti taamo wa'api kaawe ihsiwaepua.
10 Pukaepa neeea ehpeo, te'ta pewatiame no'o naawaemeko eranari-
amenia, no'o Eesusichi te'ta paparawao, pu'ka Riosie Weratiameo
no'owichio iintoriao, te'ta pichiwa wa'a iintorio eranariamenia noo-
chio, pu'kao kurusichi mukuria no'o piipamichioo, mukukai eenechi
oijenariao. Neeea Riosie Weratiamechio, ahjama mukukameka
eranariamenia, pu'kao te'ta kokosa aiwariaopua mukukao, te'ta
no'owichio aiwario inatakache yasitonariamenia noochio. 11 Wa'a
no'o e'raeopua, ahkasi Riosi wahjipakame oijenatemiachisi puuyeka
yasitonariame neeea, waika oijenatewachio, no'oo eenechi ahjatemi-
chiopua tiameo.

Ahkasi Riosie kiapuame puuyetoka mochitowa

12 Wa'a cheeka nayewaionia, ki no'o sewina erapateniameko cheeka
chiiamenia, ki no'o seenekachi itapiti ki kaawe tiiameko yoorameko
cheeka chiiamenia. Nape wa'a tiiai neeea, utewaeme teetoame
neeea, yooma Eesusi Riosie Weratiamee, kiatiame yoramichioo, ahkasi
ahsieme no'o ahsepatiachisi. 13 Neeea no'o Riosichi poponiwa pipiniwa

tiamée, ki no'o sewina erapameko chiiamenia no'o Eesusichi paparaniamechio; nape yomatiame te'ta natakepakache yasitoaonia, no'o pukeri o'iniao ki kaaweruma ihsiriao, utewaeme teetoka yasitoamenia yorasikao, 14 Riosie Weratiame ki'yaria yoramichioo, ahkasi no'o ahsepachisi no'o Riosie kiapuao, no'o kiamiawichio nuuteka kahtiao, yomatiame taamo ahpo Taana Eesusichi paparaka mochitoame kiapuamewichioo.

15 Yomatiame teeme iwapakamea Riosie Weratiamechi paparawachio, wa'a tiiame erakoka mochitomete teemea. Nape aaata eemea seenekachio, noochitia se'wi erapaka yasitoame enesaa Eesusichi aamo paparao, Riosi wa'api ahpo Riosiwarie amochi ma'chiame erapatemapua, aachin teeka aamo peewanamerikopua, aamo Riosie Weratiamechi paparao, eenechi aamo kaawe teetomichiopua Riosichio. 16 Pukaepa i'wa weeechi mochikaapa pehjio, Riosi Riosiwari taamo tuuyesiachiche, taamo se'wi wichiyame tuuyesoo, taamo Eesusichi pewatiame te'tereto paparao.

17 No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, no'ochitia teetoka yasitoachitiao, wa'achitia teetoka mochitojeraninia, wahjachi no'ochitia teetoka mochitoameo, ne'netokaopua tiame. 18 Neeea weesa aamo chaaniamenia wa'asiopua aamoo, wa'a aamo mochikachio muuwaeme wa'a mochikamea, ki ahpowichio mukukame erakoamepua Eesusio, ahpowichio ihsiwa, kurusichi mukukamekoiopua pu'kao. Pukaepania ehpeo, o'kewataka aamo chaaniamenia eenechio, Eesusi Riosie Weratiameo, ki ookapi seepurawa iinuemekopua ahkaoi. 19 Neeea Eesusi seepurawaka te'teriameo, tesiwa e'riamenia pu'kao, Riosieo ki teesa kokosa yorapuamekopua pu'kao. Pukaepa naaraka yasitome e'ramenia pu'ka wa'a ikimiopao. Puuu Riosie kokosapuamea, wa'a yorapuamepua, ahpo suwepori nokiwarichikamera ahpo riosiepariopaopua, pu'ka ahpo suwepori nokayaeopua, tísia ahpo oijeramepua, tísia ahpo te'ta suuwe eramitioiopua. Puuua pu'kache ki kaaweruma inataka mochitonariamepua, i'wa wehjoarichi nokiwameche pu'sereka. 20 Teemea ki pu'ka ti'tijoechitia inataka mochitoamepua, i'wa weeechiche pu'sereniameo, ohsokamera teemea, tewekachi taamo ohjoremiakamera inataka mochitoamepua, wa'a o'inia enameri puuyeka mochitokaopua, Apoe taamo Paamiraopua, Eesusi Riosie Weratiameo. 21 Puuu Eesusia enasaapa, Apoe iintomeripua sewinatakao, i'ka ehpe taamo weerewa mukuka pikayameopua, ahpo weerewaka tiiamekamera iintapaka, weerewa ka'chitia taawechi mukuyamera. Wa'a taamo iintomeripua te'ta ahpo utewarieo, yomatiame ahpo utewarie ahpo ye'katere teerepateniameeopua, Apoeo te'ta enasáa.

4

Senepi taawechi peenia erakoniame taamo Paamirachi

1 Wa'a taamo iintomerikopua Eesusi Riosie Weratiameo. Eeme no'o tísia nakiya Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, ka'te se'wika mochitomitia eemea aamo Eesusichi paparao, Apoe te'ta taamo Paamirachio. I'ka aamo chaaniame neeea, tísia aamo tetewínariapa, eemekamerakopua no'oo, no'o te'ta kaawe erapatiameo, pu'ka no'o amochi masiteriao, kaawe e'raka amochi uukamekopapua.

2 Neeea i'wa o'iniao, aamo Euoriao, Siintike tewaniameopua
tiameopua wa'a tiopachi mochikameopua ooka ooweruo, Riosichi
kaawe erapajerani neeea, Eesusi Riosie Weratiamechi, ahpo pip-
iniemechitia mochitomichiopua. 3 Muuu wa'a tiopachi paamiratu-
amea, i'ka Riosi tehkiwachi no'o ahjama anachatokameopua, aamo
ku'ijeraninia i'ka ooka ooweruo, puuua Keremete ahjamao, yooma
wahjachi Riosichi tekipaname ahjamaopua tiameo, tísia kaawe no'o
ku'ikamekopaopua pu'kao, Eesusichi simiyame tuuyewari tuuyetokao;
puuu yoomahkao, Riosi iyotaperichi iyopuka toatiame puuuapa tee-
warao, Riosi Ahjari Iyotaperichiopua.
4 Yooma eeme wa'a Iiripo tiopachi mochitoamea, peenia erakomi-
tiapua eemea, taamo Paamirachio, wa'apiche te'teretoka eeméa.
Eenechi wa'api aamo chaaniamenia, taamo Paamira Eesusichío,
peenia erakokache mochitopuapua pukachio. 5 Eemea aamo wahjachi
kaawe e'reka tetewao, aamo tesiweka tetewameko tetewitepuapua
pu'kao, aamo wahjachioo, Apoe taamo Paamira tewekachi kahtiameo,
ma'chiame aamo tetewamekopapua pu'ka aamo wahjachi kaawe
ihsiao, pu'ka Apoe Eesusi Riosie Weratiameo tewekakameo, waapi
teetoamekoopua ahpo enamiao, epeche epecheche. 6 Ka'te weeka
inataka mochitomitia eemea, itapiti ka'chi ikime tiiachi, ka'chi iika
machename tiiaio, pu'kawichio kahtiame taamo tewekachi Noonoa,
aamo ku'ika machenatemichiopua, pu'ka tewekachi kahtiame taamo
Noono, itanepuapua aamo ku'ipapuawichioo, pu'kao yooma ihta
aamo tesiweka ku'iriopao, cheriwema kiapuapua pu'kao. 7 Wa'a
aamo te'teretosoo Riosia, ta'iria aamo mochitowa aamo kiama Riosia
iikachio, puuu ta'iria aamo mochitowaa, ki nu'uti tiiame puuua,
epeche tiiame ki taamo maayachitia. Puuu taamo iikachi ta'iria
mochitoniame Riosie taamo kianiamea, puuu tamochi ihsiamepua, ki
taamo toitenaretekaopua Riosie Weratiameo, Apoe Eesusio. Pukae
kaawe erakoame teemea taamo iikachio, Riosie Weratiamechi taamo
te'teretoaopua, pirena kaawe eratoka pukachio.

Ka'karumache inataka mochitoniame

8 Kajuyachiopa i'ka no'o naewao, yooma aamo neeea, chaani-
amepua: Eemea pichiwarichiche inataka mochitopuapua; ihtaoi
yoorewa nakiwiameo yoorekache mochitopuapua; te'ta ki ikicha
tiiamerache, kaawerumache inataka mochitopuapua; ka'te suwepori
tiiame inataka mochitomitiapua; te'ta peenia tiiameche inataka mochi-
topuapua; eemea tiameo, kaawe wichiyamechiche inatapuapua; aaata
kaawe iintokameo, kaaweruma iintorioche chaachapapuapua.
9 Eemea no'o aamo masiteriache, nokisipuapua, yooma aamo no'o
ihsia tetewariache yooraka, yooma aamoo no'o cheeria inamuria.
Wa'a aamo te'teriame enesoo, Apoe Riosi aamo te'ta ta'iria yasiwa
ki'yameraa, aamo ahjama yasitomeripua.

Paoro Iiripo tiopachi mochikame ku'iria

10 Neeea no'o Paamirachio tísia peenia e'ramenia, aamoo eenechi
noochi inatepariopa. Neeea ki no'o natakepatiameko cheeka chi-
iamenia, kaawechupena eemea noochi inatepariopa, no'oo, ku'iwa
uhjurekaopua, ki ehpesi o'inia wa'a e'raka mochitoaiopua, nape ka'chi
iika no'o ku'ime tiiapao, ki no'o ku'iriameo. 11 Nape eemea, ka'chi
erakopuapua ahkasi ehpe no'o ku'ikaio, nane'riame neeea aamoo,

ka'chi ikime e'rapa wa'a te'tererioo. 12 Neeea penipakamepua, kihta
iinueka yasitowao, paarasateka yasitoawaoiopua. Yooma a'chitiaoi
no'o ye'kakamenia ohjoewao: posakame yasiwao, chorowaka yasi-
waoi, u'matoame soparame iinueka yasitowaoi, tesiwa teereka ya-
sitowameoi, itapiti no'o nakiwiaoio. 13 Ihtaoi kaawe anachamenia
Riosie Weratiame utewarieo, puuupua yooma ihta no'o nakiwia ki-
asiao, no'o ahjaka weritomichioo. 14 Nape wa'a no'o tiioio, tísia kaawe
noonowikame eemea no'o ku'ikao, no'oo te'ta kihta no'o iinuekoio, no'o
uhjurakaopua aamo no'o tesiwiao.
15 Neeea aamo Iiripo mochikameo, nane'riamenia eemeche no'o
ku'iriamekopua, Maseronia o'inia no'o machenoiopua, wahjachi
mochiwachiami no'o nayewatumia simirioio, i'ka Riosichi simiyame
kaaweruma tuuyewario. Waikami taawechio ki'tiainia aaata
tiopae ku'iniameo. 16 Tesaronika no'o kahtioio tiameo, kiisi no'o
toakame eemea no'oo ku'ipakao, weesa no'o u'yepakame eemea no'o
ku'iwao, ihtaoieo no'o nakiya. 17 Neeea ki no'okamera te'ta kaawe
ku'ijeramepua, neeea Riosieo, ohso kaawe aamokamera te'ta kaawe
ku'ijeramepua, i'ka no'owichio tísia kaawe noonowiriaopua. 18 Ehpe
aamo no'o uhjureriaeo, soparame iinuemenia no'o Riosi tehkiwachi
teetomiao. Puuu eemea no'o uhjureriaa Riosiwichioo, tísia peenia
tiiame puuua, itapiti peeniajuwa e'onichitia. 19 Puuu wa'api Riosi no'o
neesetoamea, ahpo te'ta paarasarichi ma'chipaka aamo ku'isimeripua,
yooma ihtaoi aamo nakiwiasichioopua, napati taamoo, Eesusi Riosie
Weratiamechi paparaka mochitoameo. 20 Pukaepa teemea yoomahka,
te'ta kaawe nayewametepua Riosio, te'pa taamo Noono tewekachi
kahtiameo, ahkasi ki wahjiamesi tiiameo.

Iyojura kajuyachi teepotari

21 Teepotemitia eemea, yooma pu'ka Riosie Weratiame Eesusichi,
paparaka mochitoame. I'wa no'o Riosichi poponiwachitia pip-
iniwachitia mochitoameapua tiamea, aamo teepotenapua tiameo.
22 Wa'achitia aamo teepotenapua tiameo, wahjachi i'wa Rooma mochi-
wachi mochikame, wa'achitia Eesusi Riosie Weratiamechi paparame,
ookapi puuua, i'wa Rooma yawichikarichi tekipanamea, aamo teepote-
napua tiame.
23 Neeea nooeo, Apoe taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameo, te'ta
kaaweruma amochi teerejeraninia. I'wasi ihji no'o naawesari iyotiaa.
Kaawe erakoka mochitomitia.

Paoro Koorosa Iyotepawa

Teepotari

1 Kúíra Koorosa tiopachi mochikame. Neee Paoroa, Riosi e'rarichi
Eesusi Riosie Weratiamee weratiamepua, Eesusi wa'api taamowi-
chio iintoria nayewamichio. Pukaepa i'ka iyojura iyotesa aamo
uhjurenania, no'o Riosichi pooniwa Timoteo ahjama, 2 yooma aamo
Koorosa mochikameo, Riosie Weratiamechi te'te iyorika mochikameo,
yooma wa'a Riosichi piipakameopua poponiwa pipiniwaoopua tiame.
Teemea yooma aamoopua tiameo, Riosi taamo Noonoopua, tísia kaawe
teeretojeranipua amochio, iika yachapari kiamichiopua, ta'iria aamo
mochiwari kiamichiopua tiame.

Paoro Riosichi nayewa, Eesusichi paparamewichio cheriwema ki'yaka

3 Senepi aamo kaawerumawichio itayaiopua Riosichio, cheriwema
ki'yame teemea taamo Riosio, Riosie Weratiame Noonorao, 4 aamo
wa'a Koorosa mochikameo, tísia aamo paparame inamuamekapa,
Riosie Weratiamechi Eesusichio. Teemea tiameo cheriwema
ki'yamepua Riosio, aamoo tísia nakika mochitoamekopao, Riosichi
ahpo ijinuwaka mochitoameopua wa'ao. 5 Wa'a te'teretoame eemea,
te'pa tewekachi nuutewa inataka mochitoamekapa, aamowichio en-
emerikopua, Riosie aamo kiapuameopua nuutewao. Eemea pu'ka
nuutewa puuyeka mochitoamepua, pukeri aamo o'ineriachisi Riosi
pichiwari tuuyewarichi paparakapao, i'ka Riosi Taanarachi simiyame,
aamo tatakoriria newipari aamo nayewaretiachi. 6 Ihji wa'api pichi-
wari kaaweruma tuuyewari amochi tuuyetiamea, ahkasi yomatiame
wehjoarichi mehtakamepua, epeche epecheche muuwepari teetoka,
Eesusi Riosie Weratiamechi paparasiameo. Wa'achitia ikiyame eemeai
wa'a aamo mochikachio, Riosi pichiwari tuuyewarichi inamukapao,
epeche epecheche muuwepaka Eesusichi paparasiameo, nane'rekapa
eemea Riosio, ki nu'uti aamo nakiyai teereriopa, aamo tatakoriria
cheriwemio erapariopa tiameo. 7 I'ka tuuyewari aamo u'yetokamea,
Epajarasi iintokamepua, puuu taamo ahjama tekipanakame, taamoeo
tísia nakiya. Puuua aamo mochikachi kahtiaio, kiisi se'wika aamo ma-
sitekamepua, Riosie Weratiamechi simiyameo. 8 Apoe i'wa enasaopua,
yooma taamo tuuyekamepua, aachin teeka aamo mochikao, tísia
kaawe aamo nakika mochika.
9 Pu'ka taamo nane'retewa u'yepatiachisi wa'anao, ki toayame
teemea Riosichi itaka aamowichioo, Riosio ahpo Riosiwarieo, ahpo
e'ra aamo nane'retemichiopua, yooma ihta pahtewari machiwari aamo
kiamichiopua, apochi simiyameo. 10 Wa'a tiiame amochi iintosoopua
Riosio, Riosi nakiyachitia mochitoame enemapua; wa'a nokisikame
eemea tiameo, kaaweruma taakeri noonowikame enemapua, Riosi
kaawe eratewakamera, yooma ihta machipakamekapapua Riosichi
simiyameo. 11 Teemea Riosio itaniamepua tiameo, ahpo te'ta pee-
nia tiiame utewarieo, aamo utewatesimichiopua, aamoo pu'sereka

te'teretomichiopua, anachasika aamo a'chikoi tiame ikiyaiopua.
12 Teemea taamo Noono tewekachi kahtiameo, cheriwema ki'yamepua
pu'kao, pu'ka itapiti aamowichio katewiamekopua tiame itapiti nu-
utewao, ahpo ahjama te'ta kaaweruma mochiwarichi mochipuame,
te'ta tajayame piiparichi mochiwarichi. 13 Riosia taamo tukapachi
mochikoi tatakorikao, taamo puuyanakamepua, ahpo Taana te'ta
nakiya ye'karirachi enepatekamepua, 14 ahpo Taanao taamo pejana
mukuriopa taamo tatakoriria cheriwepuawichioo, Riosia te'ta ahsieme
taamo piipatekamepua.

Ihtanako Riosie Weratiamea, Riosi tiiarichi

15 Riosie Weratiamea, tewekachi taamo Noonokaitepua ki pusie tetei-
wame. Puuu tewekachi taamo Noonoa, i'ka wehjoarichi eenakamepua,
ahpo Taanachitia naawaka. Pukaepa Riosie Weratiamea, ke'chu
naayachisi o'inia ahjaka yasitoame tuuyamepua. 16 Wa'a tiiachiopa
yooma ihta tewekachi iintuameopua weeechi iintuameopua tiameo,
apoe Riosie Weratiame iintoriakaitepua enepatekao, Riosie Werati-
ameo apoe taamo Noono tewekachi kahtiamekai tiiámekapa, apoe
taamo Noono ki pusie teteíwame. Apoe wa'api iintokamekaitepua
tiameo, yooma ihta teteiwame, yooma ihta ki teteiwame tiaméo,
yooma ihta ye'kariwaoi, yooma ihta ya'yawichiwaoi, yooma ihta
pa'pamiratuwaoio, yooma pu'kao ahpowichio enejérameo. 17 Ihji
Riosi Taanara Eesusi tewaniamea, ke'chu kihta ki'tioi ki tetewitiame
ahpo Noonochi yasitoniamekaitepapua, Apoe ihsikamepua yooma ihta
itapiti iintuame enepatekao, puuua tiameo yooma ahpo enepateriao,
kiisi ikicha iintokamepua kaawerumachio, yooma ahpo enepateriao
te'ta kaawerumachiche teeretomichiopua. 18 Puuu Eesusi wa'apiapua,
yooma apochi paparaka pirenatukameo, ahpo kiisi pusie weerewa
tetewiniameka, tiiame te'teriame tetewamepua, Apoeo pukachio,
mo'oraka teetowachitia tetewiniame. Puuu Eesusi ki pusie weere-
warachi pirenatutiamea, Riosi tioparakaitepua, ki pusie tetewini-
amera. Apoe Eesusia tiameo, apoekamera ihsiamepua mukukai
eenechi ahjaniameo, ki'tiamepua aaataai wa'asi wa'a tiiamea, pukaepa
puuu Eesusia, yomatiame ihtaoi ahpo enepateria, te'ta aampa ti-
iamepua. 19 Riosia ahpo te'ta kaawe e'rachi, yomatiame ahpo
Riosichitia tiiao, ahpo Taana Eesusichi yasipakamepua. 20 Riosia
tiameo yomatiame ahpo tewekachi iinuekaopua, weeechi iinuekaopua
tiame, ahpo Taanachi taamo ahsieme piipatenarekamepua, taamo
ahsieme cho'wekaopua taamo tatakoririao, taamoo te'ta kaawe
te'teremichiopua apochio. Wa'a tiiame iintore Riosia ahpo Taana
taamowichio iintoriaeo, taamo tatakoria Riosie kokosapuame, pe-
janaka kurusichi mukuriaeo.

21 Eemea pukerio, seesenuka te'tereriaipua Riosichio seepurawara-
chitia, itapiti ki ka'karuma yooraka ohjoekapao. 22 Nape ehpeo
Riosia, ahpo Taanara aamowichio ahpo weerewachi aiwariaeo, aamoo
kaawe te'terepaterepua Riosichio. Wa'a iintokame Riosi Taanaraa
amochio, ka'karuma aamo ne'netenariapapua ahpo Noonochio, kihta
a'chi tiiameopua ohchopario, te'ta piipákame, aaataeoi kihta aamo
chaanepo tiiaemeopua. 23 Nape ahpo Noonochio, wa'a tiiame aamo
tetewitepuamewichioopua Eesusieo, kiisi se'wika Eesusichi paparani-
ame nakiyamepua, kiisi toaka yasitomeripua Riosi ka'karuma aamo

tuuyewari nayewetiameopua, itapiti Riosie aamo kiapo tuuriache inataka yasitomerimua. Puuu wa'a tiame Riosi cheeriaa, yomatiame wehjoarichi nayewatupo tuutiamepua, Riosi Taanara Eesusieo. Neee Paoroa tiameo, pu'ka nayewatuka ku'ika yasitoamenia.

Paoroe Riosi tioparawichio tekipanawa, ki pusie teteiwame

24 Neee Paoroa, ahkaoi aamo mochiwachiami Eesusichi simiyame nayewatuka aiwakamekaio, a'chitiaoi aiwaka yasitoainia, ta'iria itipiame neeea, puuu Eesusi i'wa weeechi oiyame enesaapua pehjio nayewatukao, i'ka no'o aiwa nayewatuka aiwamii puuua, pu'ka aiwari aiwameri teereria, aiwatoka aiwame neeea, Eesusichi simiyameo. Pu'ka yooraka aiwaka yasitoame neeea, Riosi tioparawichio tekipanaka, pu'kao ki pusie teteíwame, Eesusi weerewara tewaniame. 25 Neeea pu'ka Eesusi weerewarachi te'teriameo, te'ta ma'chiame simiyame masitemichio weratiamenia, Eesusichi simiyameo. 26 I'ka Eesusichi simiyameo Riosia, ehkoriami o'inia noriwi teewereriaipua pehjio, nape ehpe waanamio Riosia ahpo ijinuwa enepatesiao, ma'chiáme tuuyesiamepua pu'kao. 27 Riosia wa'a iintoamepua yooma ahpo piipateria ijinuwachio, te'ta nane'reka mochitomichiopua i'ka te'ta peenia tiiame yooma ihta Eesusichi tiameopua, pu'ka taamo Noono Riosio yomatiame ti'tijoeriwichioopua ahpo tiia ma'chitameo, isaeri ti'tijoeriopua ki isaeri ti'tijoeriopua tiamé. Puuu Riosi ma'chitaa ihjipua: Eesusi Riosie Weratiame amochi yasitoamepua ahpo Riosiwarieo, pu'ka tísia peeniatiame ahpo mochiwarichi mochipuame, aamo inatapatesiamepua. Ihjipua te'ta taamo Noonoo, te'ta ahpo pichiwataa.

28 Teemea, yooma Riosi na'nayewaturaa, i'ka Riosie Weratiamechi simiyame nayewatusiamepua ti'tijoerio, ahkaoi mochiwachiami tuuyesikao, kiisi wehchi ipaka tetewimichiopua i'ka tewekachi kahtiame taamo Noono taamo masitetiao. Teemea i'kao, te'ta peenewari machiwarichi teetoka masitiame teemea, pu'ka taamo masitiao tísia kaawe pahtepuawichiopua, yooma ihta Eesusichi simiyameo. Teeme pu'ka wa'a tiiame masitekao, tísia kaawe te'teremichiopua Riosie Weratiamechio. 29 Pu'kawichio neeea utewaeme tekipanamenia Riosie Weratiamechio, yomatiame te'ta utewarie no'o teeretotiao.

2

1 Neeea no'oo aamo nane'reka mochitojeraninia, aachin teeka tísia utewaeme tekipanakamekopua wa'a kahtiaio, aamo Koorosa mochikamewichioo, yooma wa'a Raoriséa mochikamewichioopua tiameo, yooma wahjachi no'o oiyachiamio ki no'o tetewamewichioopua tiameo. 2 Wa'a tiiame tekipaname neeea, yooma aamowichioo, aamo iikachi oisa erapamichiopua, napati eeme aamo kaawe nakika mochitoka. Wa'a teetoamenia tiameo, epeche ahsieme aamo pahtiame enepamichiopua, pu'ka Riosi ki ehpesi o'inia noriwi teereriameopua pehjio, pu'kao yooma Apoe Riosie Weratiamechi simiyameo. 3 Ikachi simiyame te'ta nane'reka mochitosaa eemea, te'ta pahtewari paarasatiame enemeripua, te'ta peenewari machiwarie nokisika. 4 Neeea i'ka aamo chaaniamenia, i'ka wa'a aamo teeresoo, aaataai peenia cheeka aamo wihkuenarioio, ka'chi iika aamo wihkuepuawichiopua. 5 Neeea, ki nooe wa'a kahtiainia, aamo

ahjama wa'a kahtiaitenia no'o inatarieo. Peenia e'rame neeea Riosi nakiyachitia te'tereto tuuopa, te'ta pewatiame mochito tuuopa Riosie Weratiamechio, pukachi ahjachi te'ta paparameko tuuopa.

Weemera teerewa mochipuame Riosie Weratiamechi

6 Wa'apitia pukeri o'inia aamo Riosie Weratiamechi papararіachitiao, Apoe Eesusi aamo Paamira uuriachitiao, pu'kache e'weka mochitopuapua, pukachiche ahjachi paparatoka. 7 Pukachio eemea teeresi naawaeka mochitopuapua, pewatiame naawaeka Eesusichi aamo paparario, Apoe Eesusi te'ta aamo masiteretiachitia. Eemea aamo Noono tewekachi Riosio, cheriwema ki'yakache mochitopuapua, apoe iintoriopua aamowichio tísia kaawe iintokao, ahpo Taana Eesusichi iintokaopua.

8 Ka'te aamo toimitia aaata aamo ko'komichioo, aaata aamo ki pichiwaka nayewesoopua Eesusichi simiyameeo, aamo wihkueka nayewenaresoopua. Puuua oowera i'ka weeechi ti'tijoeri nokiwameche inatamepua, ki ehpesi o'inia wa'a nokiwame. Puuu chaachapaa rooroikame masitewa puuua, kiisi Riosie Weratiame masitia, uuka chaachapame.

9 Puuu aaata wa'a chaachapaka aamo wihkuenariamea, ki nane'rekamepua ihji Riosie Weratiame weeechi oikameo, pukachi weerewachi yasitoriamekopua, te'ta tisiwari Riosi tiiarirao. 10 Eemea te'ta Riosie Weratiamechi te'teriapao, amochi teerepuame eemea Riosie nehpupari ku'iwario, ka'chi iika aamo wihkuepuawichioopua. Puuu Apoe Riosie Weratiamea, puuu wa'api tisiwarikai tiiapaopua, yomatiame ihta ki ka'karuma tiiariopua, aampa te'ta utewari tiiaemepua, yomatiame ki ka'karuma nokiwari noonoraopua, ahpotere tiiamepua pu'kao, yomatiame aampa tiiamepua yomatiame pu'ka utewarira tiiarirao. 11 Eemea Riosie Weratiameeo, iikachikamera tehpunetiamepua, yooma ihta amochi ki ka'karuma te'tereriao, ki ma'chikamera weerewachi siichitepuwekao. 12 Eemea paatoniaio, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ijikikamepua, ahjama wetemajitiamechitia; wa'a tiiachio, neerochi o'inia puuyapaio, eenechi ahjakameka ijikikamepua weemera ahjarichi, Eesusi ahjameo. Wa'a ijikikame aamo tetewame Riosia, Riosi te'ta utewarirachi paparakamekapa, ahpo Taana oijenateriae, te'ta ahpo utewarirae. 13 Eemea pukerio, poanachi te'tereriaipua Riosichio, aaata wahjipakamechitia Riosie tetewiwachio, aamo iikachio pehjio eemea, ki Riosie tehpuneniaiopua pehjio aamo tatakoririao. Nape ehpeo eemea, yooma tehpunetiamekapaopua ki kaawe aamo te'tereriao, weemera ahjari kiatiamepua, yomatiame aamo cheriwekekaopua aamo ki kaawe noonowiriao. 14 Riosia yooma ihta ahpo nuurari taamo wenejiao, yooma wa'asi werapakamepua pu'kao, taamo tatakoriria wenejiwa wikirieriaopua, kurusichi raositepakaopua pu'kao, ahpo Taana Eesusi mukiwarieo, ahsieme kajuka netetepakao. 15 Riosie Weratiamea yomatiame tamochi ki ka'karuma chaachapaka wenejitiameo, ahsieme kihta nateyame enepaterepua pu'kao, yooma ti'tijoeri tetewachi kurusichi meritiameo. Wa'a iintoka Apoe Riosi Taanaraa, pu'ka Satanasi ku'kuiwari taamo na'areka Riosichi wenejika mochitokameopua, tísia suuwe erapatekamepua pu'kao, te'ta newitoka

chapisa pe'pereso i'tokaopua, yooma ti'tijoeri tetewáchi suuwe erapateka newitokamechitiao.

Ki i'ka wehjoarichi inataka mochitoamechitia inataniame

16 Pukaepa eemea i'ka wehjoarichi mochikaiopua pehjio, ka'te aamo tooa wenejimichioo, aaata i'ka wehjoarichi iyoriniame nokayameeo, i'ka eee tiiame iyoriniamechitiao: ihta kooame iyoriniameoi, ihta itapiti iijirewa iyoriniame, ihta yoorewa teeweniameoipua pahkochio, meecha weemerachi simiyame iyoriniameoi, Riosi resipuniame taawechi iyoriniameoi. 17 Yooma puuu itapiti iyoriniamea, kihta nateyamepua Riosichi ka'karuma te'terepuawichioo, se'wi iyoriwakapapua. Te'ta Riosiwichio iyoriniame nateyameraa, ihjipua: Riosi ahpo Taana Weerariakamera iyoriniame. 18 Ka'te aamo tooa aamo wenejimichio, Riosi tewekachi ku'kuiwari tísia yoorewari te'terewameeopua, aaata ahpo tísia tesiwa te'teriame, e'retiameeopua. Pu'ka wa'a tiiame nokiwa inatamea, apoe wa'api ahpo oisataka chaachapamepua, ahpokamera tísia machiyameko erakoka. Yooma puuu wa'a ahpo oisataka masitiamea, kihta Riosi pichiwari tiiamepua, teesaoi ki Riosi inatá, oowera weeechi ti'tijoerichitia inatamepua. 19 Puuua ki nakiyamepua Riosie Weratiameo, ahpo mo'orachitia teetomichioopua, puuua kihta Eesusi weerewara itapitira enepanariamekapapua, te'ta taamo Noono tewekachi kahtiame e'rariachitiaopua, ahpo Taanakamera mo'orachitia teetomichiopua, ahpo Taana weerewachi ki pusie teteiwamechiopu.

20 Nape eemea, Riosie Weratiame ahjama mukukameka ijikikamepua, ki i'ka wehjoarichi mochikamechitia inatamiapapua wa'asi. Nape wa'a ijikikamekaai eemea, ¿achini iikai eemea wa'api te'teretoamepua eenechio, ke'chu aamo Eesusichi paparoi te'tereriachitiao, aamo ki ka'karuma yooraria yooraka mochitoao? ¿Achini iikai i'ka wehjoarichi nokiwame yoorewatere mochitonariame eemea, i'ka eee tiame nuurari yachatiamechitiao: 21 “Ka'te ihchepa pukachio, ka'te ko'ka pu'kao, ka'te ahjae ihsi pu'kao”? 22 Yooma puuu nuurari ka'tetaniamea, i'ka wehjoarichi mochikameche nuurari iyoriniame puuua, puuua Riosichi kaawe te'terepuawichioo, kihta nateyame puuua. Puuu i'ka wehjoarichi nuurari yachatiame wa'inewa iyoriniamea, kajumiite puuua wa'asi, taamoo tewekachi Riosi ahjama mochipatetiopaopua. 23 Puuu i'ka wehjoarichi itapiti iyoriwa nokayamea, tísia Riosichi iyoriameka nokayamepua, tísia ahpo weerewachi kokosa yooramekapaopua, te'ta Riosichi iyoriame ahpo eratekaopua ti'tijoerio. Nape puuu weerewachi ahpo kokosaniamea, kiisi taamo ku'yamepua ki ka'karuma nokipuawichioo, itapiti ki ka'karuma nokiwa weemuniameopua.

3

1 Eemea Riosie Weratiamechi paparakapaopua, weemera ahjarichi oijenakameka iikamepua Eesusi Riosie Weratiame ahjamao, Eesusi mukukoi eenechi oijenatetioiopua. Pukaepa eemea wa'a ijikikamekapao, aamo tewekachi mochikameka erakópuapua wa'asi, Riosie Weratiame yawichituachi ahjama mochikameka erakoka, Eesusi ahpo Noono yawichiturachi kahtiachi, ahjamina ahjama ya'yawichituka. 2 Pu'kache epeche te'ta nateyamechi inataka

mochitopuapua, tewekachi mochipuameche, ki i'ka weeechi aamo
mochikamechitia erakoka. 3 Eemea ehpeo, i'ka wehjoarichi iintuame
aamo ki ka'karuma weemuka mochitoriao, mukukameka ikikame
puuuapa amochio, weemera ahjarikamera uukamekapa eemea, Riosie
aamo kiatiamekamera, Riosie Weratiamechi paparakamekapapua.
4 Riosie Weratiamea pu'ka weemera ahjari taamo ki'yakamepua, pukae
taamo ahpo tísia peeniatiame mochiwarichi mochime te'teriame
enemichiopua, eenechi enasaopua taamo apechunamiao, ahpo ahjama
mochiwamiachiopua.

Ke'chu Eesusichi paparai te'teretotiame; Eesusichi paparaka te'teretoniame tiame

5 Pukaepa eemea i'wa wehjoarichi mochikaiopua pehjio, yooma
toipuapua wa'asio, mukukamechitia tetewipuapua pu'kao, yooma
pu'ka ki Eesusichi paparaniame nokiwameopua, i'ka eee tiaméchitia:
ihtaoi suwepori nokiwame, ki ka'karuma ikotuwa nokiwame, aaata
iinuekopao wa'achi teerenarewa, ihtaoi itapitichi riosiwataniameoi.
6 Yooma aaata i'kaka tiiame ki kaawe nokayamea, Riosi nekarewae
kokosapuamepua, kiisi e'weka mochitoamekapapua, tewekachi kah-
tiameopua Riosio. 7 Eemeai wa'achi nokaka mochiriaipua, ke'chu
taamo Paamira Eesusichi paparaio. 8 Nape ehpeo eemea, ki oosa
wa'a nokaka mochitopuapua, i'ka eee nokiwamechitiao: aaata tísia
nekakapa merinarewa, aaata na'ara yorapuaichio na'ara ihsiwa,
na'ara chaachapawa aaata na'arepuawichio, iinyatiame suwepori
nayewaniame. 9 Ehpeo eemea ka'te aamo ahpo wistuka mo-
chitomitiapua, yooma toakamekapa eemeapao, aamo ki ka'karuma
nokariaopa, ke'chu Riosie Weratiamechi aamo paparai nokari-
ameo. 10 Ehpeo eemea Riosieo, weemera ti'tijoe enepakamepua,
ooweru tiameo, wa'achitia. Amochio eemea senepi epecheche tee-
topamepua yooma ihta Riosichi simiyame machiwari, Riosi tiiameka
teerepakamekapapua amochio, weemera te'terewachio. 11 Wa'a
tiiame iintokame Riosia aaataoi tamochio, yooma Eesusichi paparame-
chiopua, pe'yachi ki i'isaeri ti'tijoerikoio, pe'yachioi siichitepuwa-
tiamekooi ki siichitepuwatiamekoiopua, pe'yachioi aaata Siintiani
weeechi ti'tijoerikooi, pe'yachi simaroni ti'tijoerikooiopua, pe'yachi
teekoemekooi ki teekoemekooiopua. Te'ta nateyameraa, Eesusi Riosie
Weratiame yomatiame wehjoarichi mochikame iintoriakamerawichio
puuua; puuua yooma aaata ti'tijoerichi apochi paparakamechio,
pukachi yasitonariame eneriame puuua, ahpo Riosiwarieo.

12 Riosia aaata ahpo Taana Eesusichi paparakameo, ahpo ijinuwa
iintapakamepua, tísia nakiyamekapapua aamoo. Pukaepa eemea
amochio, ka'karumache tiiame tetewitetopuapua, eee tiiamechitia:
aamo ahpo tesiwe erakoniame, kaawe e'raka ihkokeniame, kihta
aamo weruma uuniame teerewa, ki e'raka cheeka nayewaniame,
ki aaata nahsinepaniame. 13 Aamo ahpo anachiame enepuapua;
aaatae aamo wenejitiaeo, cheriwepuapua pu'kao. Eemea taamo
Paamira Eesusi aamo cheriweriachitia, wa'achitia aamo ahpo cheri-
weka mochitopuapua. 14 Te'ta nateyameraa amochio, te'ta kaawe
aamo nakika mochitoniamerapua. Te'ta aamo nakika mochitosaa
eemea, te'ta kaawe nokaka mochitomeri eemea amochio, taamo
nakika mochitoniamekopapua, taamo piiripi pirenaturi iintapamepua,

Riosie Weratiame weerewarachiopua, Riosie Weratiame weerewara
ki pusie teteiwamechio. 15 Ta'iria mochitopuapua aamo iikachio,
kaawe aamo te'terio erakokaopua, taamo Noono tewekachi kahti-
amechio, pu'kawichio apochi aamo paajutekame Riosia, piiripichi-
tia enepamichiopua, ahpo Taana Eesusi weerewachio, ahpo Taana
Eesusi weerewara ki pusie teteiwamechio. Riosi amochi iintoriao,
kaawe e'rekache mochitopuapua, eepi cheriwema ki'yakache, aamo
ahpooiopua tiameo, cheriwema kiapuapua aaataeoi aamo kaawe
yoratiao.
16 Eemea amochio, amochi pochikameche te'terepuapua Riosie
Weratiamee aamo masiteretiao. Aamo nanapawiachi napawisaapua
Riosi iyorimiao, Riosie Weratiame te'ta machiwari masiteriachiche
teetowa masitepuapua. Ahkaoi aamo nanapawiachiamio, ihtaoi Riosi
nayewame wikatapuapua, yoomahka pirena kaawe chaachapaniame
Riosio, pirena aamo iikachi kaawe erakoka, cheriwema ki'yaka Riosio.
17 Ihtaoi aamo chaachapaopua, ihtaoi aamo nokayaoipua tiameo, aamo
Paamira Eesusichi te'ta aamo te'teria inataka nokisipuapua, ahkaoi
aamo nokisiachiamiopua. Ka'te natakepamitia eemea tiameo, aamo
cheriwema kiamia Riosichio, Eesusi te'ta kaawe iintoriawichiopua
aamowichioo.

Ta'pechi mochikamewichio tuuyewari

18 Eeme kukunara ujupiraa, aamo kukunawa neesetowatere
te'teretopuapua. Wa'a te'tereka mochitojereniame Eesusi Apoe Paami-
raa, ooweru apochi paparameopua. 19 Eeme ujupira kukunaraai,
kaawe nakika mochitopuapua aamo uupio. Ka'te e'raka ihsiwa
ihsimitiapua aamo uupichio. 20 Eeme kukuchiwaraa, ka'te toaka
mochimitiapua aamo yayawa e'wewao, wa'a aamo te'terejeramekopua
Apoe aamo Paamira Eesusia. 21 Eeme yayawaai, ka'te ki taisa
erapatemitiapua aamo tatanao, tísia nekaweka tuuyewaeopua pu'kao,
utewaeme e'raka yoorawa chaanewaeo. 22 Eeme ahpo teeko seekaraka
teeka mochitoameai, kaawe e'waka mochitopuapua aamo teekoo.
Nape pichiwarie e'weka mochitopuapua pu'kao, taamo Paamira Eesu-
sio aamo kaawe nokayame e'remichiopua aamo wa'a te'teretoopaopua.
Eemea wa'a te'teremeripua, ki aamo teekoe tetewiniaiopua. 23 Yooma
eeme Eesusichi paparamea, yooma ihta aamo yooraopua tiameo,
kaawe e'raka kaawe yorapuapua, aamo Paamira Eesusiwichioo, kaawe
e'raka yorakiamechitia. 24 Wa'a erakoka mochitomete eemea, aamoo
Riosio itapiti aamowichio nuutia kiamerikopapua. Pukaepa yooma
ihta aaatawichio aamo yooraioopua, Eesusi Riosie Weratiamewichio
yoraniameko erakopuapua, puuu Eesusikamerakopua te'ta aamo
Teekorao. 25 Nape aaata ki kaawe nokakamea, ahpo ki kaawe
nokariawichioo, kokosari aiwatepuamepua Riosieo, ki aaata epeche
weruma tiiame tetewamekopua.

4

1 Eeme tetekoraai, kaawe uuka mochitopuapua aamo seekarewa-
chitia mochitiao. Ka'karuma eenepuapua pu'ka ahjamao, kaawe
e'erakoka kiapuapua pu'kao, yooma itapitio ihtaoi nakiyao, nane'reka
mochitoamekapa eemea, te'ta aamo Teekoo, te'pa tewekachi kahti-
amekoopua.

2 Eeme Eesusichi paparamea, senepitia Riosi nayeweka mochitopuapua. Ihtawichiooi nayewiaiopua Riosio, aamo e'ra nayewepuapua pu'kao, ki ni'oka nayewepuapua Riosio. Riosio eemea, ka'te natakepamitia aamo cheriwema kiamiao. 3 Riosio itanepuapua taamowichio, kaaweruma tiiame tamochi teetomichiopua, wahjachi mochiwachiami taamo masitemichioo, ahpo kaaweruma tuuyewari taamo ki'yaria taamo nayewatumichio. Ihji Riosi Taanarachi simiyame no'o nayewatuaa, Riosi noriwi teereriapua, ehpiamio taamoeo, yomachiami mochiwachiami ma'chitapuawichiopua. Neeea pukachi simiyame nayewatuamekapao, i'wa peereso yachatiamenia. 4 Riosichio no'o ku'iwa itaka mochitopuapua tiameo, no'o ahpo kaaweruma tuuyewario, ma'chiame no'o masitemichiopua, ahkaoi mochiwachiami no'o masitesiachio, yooma ihta Riosie Weratiamechi simiyame no'o nayewatuachiopua, te'ta Riosi no'o yorajerachitiaopua.
5 Eemea Riosie Weratiamechi simiyame masitiaiopua, aaata ki Eesusichi paparakameopua pehjio, kaawe peeneka nayewepuapua pu'kao, kaawe e'reweka teeka masiteka, kihta kokosa erapuaichiopua aaatachio, aaata masiteme tiioo, ka'te wa'atia u'matotemitiapua. 6 Muuua aaata nayewiaio, kaawe e'raka nayewepuapua pu'kao, kaawe e'raka itipimichiopua pu'kao; itapiti aamo iinatukesoo, peeneka nehjiapuapua pu'kao.

Kajurachi teepotari

7 Wa'a aamo uhjurenane aaata tijoe Tikiko tewaniame, apoe aamo tuuyemichiopua te'ta achini teeka taamo mochika i'wao, aachin teeka taamo simitia Riosichi tehkio. Puuua Riosi tehkiwachio, tísia kaawe taamo ku'ikamepua, pukaepa teemea pu'kao Riosichio, taamo poonichitia tetewamepua. 8 I'ka Tikiko wa'a aamo uhjurekania aamo tuuyemichioo, aachin teereka taamo mochikao, aamo taamo nane'resaapa wa'ao, kaawe erakomichiopua. 9 Wa'a uhjuramenia tiame Tikiko ahjamao, Oonesimo tewaniame. Puuua, wa'a aamo mochiwachi ohjoemepua, taamoo pu'kao, Riosichi poonichitia tetewa, puuu ooka chaachapamapua aachin teeka taamo mochikaoopua i'wao.
10 Arihtako tewaniameai no'o ahjama peereso kahtiamea, aamo teepotenapua tiame. Marako tewaniame tiameai, aamo teepotenapua, puuua Wenawe pa'chira taanara. Nane'riame eemeapa aachin teeka no'o tetewamekopua Marakoo; wa'amahka aamo mochikachi enasoopua piie taawechiami ahkao, kaawe uuka tetewipuapua pu'kao. 11 Eesusi Uhto teewataniameai, aamo teepotenapua tiame. Ihjichepua paika i'isaeri Eesusichi paparakamea, no'o ahjama tekipanamea Riosiwichioo, ti'tijoeri paajutekao Riosi ye'karichi e'enamichioo. Ihji paikaa, no'o tísia yuuwesioio, no'o kaawe erapateka mochitokamepua. 12 Aamo teepotena tiame Epajarasi tewaniame, aamo ohjoekachi o'inia eenakame tiame. Ihjiai Eesusi Riosie Weratiamewichioo, tísia tekipanaka yasitoamepua. Ihjia aamowichioo, tísia itaka yasitoamepua Riosichio, aamoopua Riosichio, epeche kaawe te'teretoka mochitomichiopua, yooma ihta Riosi te'ta nakiyachitia, yooma wahjachi aamo yorakeka mochitowachio. 13 Epajarasio nooe wa'api tetewakamepua pu'kao, tísia utewaeme tekipanaka yasitokamekopua aamowichioo, Raoriséa mochikamewichioopua tiameo, Eerapori mochikamewichioopua wa'achi. 14 Ruuka merikoai tísia kaawe

nakiwamea, piirechi tijoe Reema tewaniameapua tiame, na'pahka
aamo teepotenapua wa'achi, yooma aamoo.
15 Eemea no'o teepotekemitiapua, Riosichi poponiwa pipiniwa tiame
Raoriséa tiopachi nanapawiame. Niinja tewaniame oowitiameopua,
no'o teepotekepuapua tiame wa'achitia, yooma Riosichi paparame,
ahpo ta'perachi naanapawitiame. 16 Eemea yooma i'ka iyojura chiia
iyonaka nane'resaopua, Raoriséa tiopachi mochikame i'yetopuapua
i'kao, Raoriséa tiopachi mochikame iyonamichiopua tiameo, i'ka
no'o iyojurao. Wa'a i'yetosapa i'ka no'o iyojurao, Raoriséa no'o
uhjureria iyojura Koorosa tiopachi upapuapua, wa'a Koorosa tiopachi
iyonapuawichiopua tiameo. 17 Aakipo tewaniameo chaanepuapua
eee chanikao: “Ahseparika kaawe teetopuapua, aamo Paamira Eesusi
ki'yaria tehkichio, ahpowichio aamo yoramichio ki'yariachio.”
18 Neee Paoroa, nooe sekae iyoteka chiiamenia i'ka no'o aamo
chaaniao: Ka'te no'o natakepamitia eemea Riosichi itamiao, no'o
i'wa peereso kahtioio, kaawe no'o neesetoka yasitomichioo. Neeea
i'ka aamowichio iyotewachiopua wa'asio, taamo Noono tewekachi
kahtiameo, aamo tísia kaawe ikiniame ikijeraninia. Wa'a ikisaa kaawe
enemapua. Cheriwema wa'asi.

Paoroe Seenepi Simiyame
Tesaronika
Iyojurewa

Teepotari

1 Kúíra Tesaronika tiopachi mochikame Riosichi poponiwaa, pipiniwa tiame. Ka'karuma mochikare eemea, teemea i'wao ka'karuma mochikamepua. Ka'karuma mochisaa eemea teemechitia, tísia kaawe enemiipua. Wee, i'wa aamo uhjurenane itapiti aamo no'o nayewiao. Neee Paoroa, Siriwano ahjamao Timoteo tiameo, yooma wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, taamo Noonochi te'tereka mochitoameo, i'ka iyosi iyotesa aamo uhjurenania, yooma wa'a tiopachio, Eesusi Riosie Weratiamechi paparaka mochitoameo. Yooma wa'a Riosi tuuyewarichi te'teretoameo, aamo iikachio neeea, ta'iria mochitojeraninia, amochiopua tiameo, taamo Noono tewekachi kahtiameo, taamo Paamira Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo, tísia ta'iria mochitojeraninia, aamo tísia ka'karuma neesetori, teewetokeka.

Tesaronika tiopachi mochikame, tísia Riosichi paparame

2 Teemea aamowichioo, senepi taawechi Riosi ahjama nayewaio, tísia cheriwema ki'yamepua Riosio. 3 Teemea Riosichi nayewaio ki natakepame teemea, aamo tísia kaawe te'teretoaopua, Eesusi Riosie Weratiame tehkiwachio, aamo iikachio tísia kaawe erakoamekapapua, tísia paparamekapa eemea Eesusichio, tísia puuyetoka mochitoamekopua tiame, Eesusi tewekachi o'inia eenechi enamiaopua weeechio. 4 Aamo taamo Riosichi poponiwao, taamo pipiniwaopua tiameo, nane'rena teemea Riosio, tísia aamo nakiyamekopua, aamoo tísia apochi papararíopa. Nane'riame teemea aamoo wa'a te'teriopao, ahpo ijinuwa iintapariopua Riosio. 5 Teemea aamoo, Riosi ka'karuma chiia aamo neyewiaio, te'ta pichiwari Riosi chiia aamo nayewiamepua, Riosi Riosiwario tamochi yasitopa, puuua ki taamoe wa'api inatariaepua. Eemea amochi e'enarioiopua, nane'riame eemeapa aachin teeka taamo amochi kaawe te'tereka mochiriopua, kaawe teeremichiopua amochio.

6 Kaawechupena eemea taamo Riosi kaaweruma tuuyewari chaachaparia, peenia erakoka ahjachi pichikerepua, tísia aiwaka mochitoaiopua, Riosie Weratiamechi paparapao. Puuu aamo aiwaka mochitoaa, Eesusi aiwariaka tiiame puuua i'wa weeechi oiyai nayewatukao, teemeai wa'achitia aiwaka nokisiamepua, Riosie Weratiame nayewatuaio. Nape Riosia yooma amochi aiwatoachiopua, wa'achi ihtoame Riosiai amochi yasitoaite ahpo Riosiwarie amochi yasitoko, yooma amochi pipiripichiopua. 7 Eemea wa'a te'teretoaa aiwaka anachakao, yomachiami Riosichi paparakamea nane'rekamepua wa'asi, yooma Maseronia weeechiami mochikame, Aakaya weeechiami mochikame tiame. 8 Eemea i'ka Riosie Weratiame naawesario, eeme wa'api amochi uuriaa, yomachi i'toriame eemeapa, Maseronia weeechiamio, Aakaya weeechiamiopua tiame. Eemea, ki wa'amisiche i'tokame eemea Riosi tuuyewario, ahkasi epeche waanamisi i'tokamepua

pu'kao. Pukaepa teemea, ki nayewatumeri teemea wa'a aamo ohjo-
riachiopua, aamoopua wa'amiopua wa'asio, nayewaturiopa wa'asi.
9 Puuua aamo ahpo mehkamisi i'yetoriopua i'ka Eesusi ka'karuma
tuuyewario, aapoeo wa'api tísia kaawe erakoa aamo nayewamepua
Tesaronika mochikameo. Puuu mehkami tuuyewari aamo i'yetoriaa,
aamoo kaawe nayewamepua tiameo, taamo aamo Eesusichi simiyame
i'yetoriao, tísia kaawe aamo noonowiriopa ahjachi tísia paparakao,
tísia aamo Eesusichi paparapao, ahkasioi aamo itapiti ri'riosiwa
ri'riosiereria ki ahjameo towariopa pu'kao, te'ta Riosi ahjamerachi pa-
paramiapa, pu'kakamera yorakeka mochitonariapa, ki waapisi i'toka
Riosi kaaweruma tuuyewario. 10 Aapoeopua tiameo amochitiao, tísia
puuyeka mochitoamepua Eesusi Riosie Weratiame eenechi enamerio,
wa'a tiiame tuuyetiamenia pukaeo. Puuu eenechi enameria, apoe
Eesusi puuua apoe Riosikamera Taanara i'wa weeechi tijoetukame,
Riosio pu'kao, mukukoi eenechi oijenateria, puuupua te'ta apoeo,
taamo newipatiamea, Riosie tísia iinya tiiame kokosariepuachio.

2

Paoro Tesaronika mochiwachi tekipanaria

1 Eeme wa'api no'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamea,
nane'riamepapua taamo amochi tekipanariao, ki oowera kihtachi
itipiriopua. 2 Eemea nane'riamechi taamoo, Iiripo mochiwachi
ajasirioiopua pehjio, tísia taamo na'aretiamekopua wa'ao, ke'chu
aamo mochiwachi e'enoiopua. Nape teemea tísia wa'ineka na'aretiai
Iiripo mochiwachio, Riosia taamo ku'ikamepua kihta seeweka
amochi e'enamichioopua, wa'a Tesaronika mochiwachio. Wa'a aamo
mochiwachio, tísia tehkikoi Eesusichi simiyame nayewatupuawichio
pukeri taamo ajasirioio, kaawe nayewatukame teemea wa'ao,
Riosie ku'ipatiapa wa'ao, oisa erapatekao. 3 Teemea waikao oisa
erakoka nayewatukamepua wa'ao, taamo Eesusichi simiyame
nayewatuao, te'ta pichiwari chaachapamekapapua. Teemea ki
aaata wisikuiamekapaopua, te'ta Riosi pichiwari chiia pichiwaka
masitekamepua aamoo. 4 Ihji Riosi newipari tuuyewaria, Riosie
e'retiame teemea amochi upamichiopua, amochi nayewamichiopua.
Teemea i'ka taamo nayewatuao, ki ti'tijoeri ahpo pu'seriakamera
kaawe erakomichiopua, Riosi pu'seriakamera taamo erakomichiopua,
Apoekopua taamo tewekachi kahtiame Noonoo, taamo inata
tetewaka ne'niamea. Pukaepa puuua nane'riamepua, taamo
masitia ti'tijoerikamera pu'serewawichio enesoo, apoekamera
pu'serewawichiooio. 5 Teemea aaataoi ki peenia chaaneka
u'yekamepua toomioi; ihtaoi taamo ku'ipuawichiooi, kiamo itanekame
teemea, Apoe Riosiai, nane'riamepua pu'kao, pichiwa no'o chiiamekoo.
6 Teemea amochio aaatachioio, ki taamokamera iyoripuawichio
i'yakamepua, 7 iinuekai teemea wa'a tiiame taamo noonoimiao, Riosie
Weratiamee ajawatiamekapa. Ohsotia teemea, kaawe e'reka aamo
neesetokamepua, kukuchi yeeyerachitia ahpo tatana inatiamechitia.
8 Teemea ki nu'uti aamo nakika mochitoamepua, Pukaepa teemea
aamo mochikachi ohjoaio, ki i'ka Riosi kaaweruma tuuyewariche
aamo kianarekamepua, epeche tiiame aamo kianarekamepua pehjio,
ahkasi aamowichio mukiwameoiopua, wa'a tiiame nakiwewiame

enesoo. 9 Nane'riame eemea wa'a taamo mochikoio, i'ka Riosi
kaaweruma tuuyewari aamo nayewiaio, te'ta utewaeme tekipanaka
i'yariamekopua taamo ko'komiao, kihta peterenariapa teemea
amochio.
10 Teemea wa'a aamo mochikachi mochikaio, ka'karuma enekame
teemea amochio, taamo te'ta piipakame ti'tijoechitia tetewitekaopua
wa'a aamo mochikachio, kihta a'chi tiiame taamo nayewapuawi-
chiopua, aaataeoi. Pu'kao eemea aamoe wa'api tetewikamepua.
11 Nane'riame eemea tiameo, taamoo Riosichi tatanachitia aamo uuka
tetewiriopua, aamo itapitiwichio yuuwesirioiopua, kaawe e'raka aamo
kaawe erapatesiriopa, aamoopua Riosichio, te'ta oisa erapatesika.
12 Teemea aamoo tiameo, kaawe e'reka aamo tuuyekamepua, te'ta Riosi
tatanarachitia aamo mochijerawao, Apoe Riosi wa'api aamo paajuteri-
opa, ahpo ahjama mochipuawichiopua, ahpo te'ta tísia peenia tiiame
ye'karichio.
13 Eemea Riosi aamo paajuteria nakikamekapa, ahpo tísia peenia
tiiame mochiwarichi mochimeripua, Riosi te'ta ye'karichi. Riosio aamo
ku'iriopa pahtekao taamo amochi nayewatuao apochi eenamekoopua
ki taamochi wa'api, cheriwema ki'yamepua Riosio, senepi taawechi.
Pukaepa ihji Riosi kaaweruma tuuyewari pichiwa Riosichi eenameka-
paopua, aamo iikachio yooma itapiti kaaweruma inisiamepua,
yooma aamo pipiripichio, Eesusichi paparakamechio. 14 Eeme Tesa-
ronika mochikame Eesusichi paparamea, Uurea weeechi tiopachi
mochikamechitia ikitiamepua. Puuu Uurea tiopachi mochikamea,
ahpo wa'api weeechi mochikame i'isaerie, tísia aiwetetiame pu-
uua, wa'achitia eemeai aamo wa'api weeechi mochikameeo, tísia
aiwatetiamepua. 15 Ihji ehpiami i'isaeri pa'pamuratuamea, Eesusi
Riosie Weratiame me'yakamepua, te'ta ahpo ehkoriami mochiri-
amechitia noonowiriachitia, Riosi na'nayewatura ko'yakamechitia.
Ihji pa'pamiratuame Riosie Weratiame me'yakamea, kiisi kaawe
e'retiamepua Riosieo, taamo wa'ineriamekopua pu'kao, ti'tijoeri ki
taamo nayewemichioopua Eesusichi simiyameo. Pukaepa, wa'a
nokaka wa'inamekapao, ahkasi ahkaoi taamo muioipua Eesusichi
simiyame nayewatumiao, taamo ma'chi uhjurakame puuua, ki
taamo nahkeka nayewatumichio ahpo mochiwachio. 16 Puuua wa'a
nokaka taamo wa'inarewaeo, kiisi taamo toakapua, i'isaeri ti'tijoerichi
taamo nayewetumichioopua, Riosie ahpo newipatepuawichioo. Wa'a
nokakaopua ahpoo, epeche epecheche tatakoripamepua. Pukaepa
Riosia tísia nekakaopua pukachio, ki nu'uti kokosameripua pu'kao.

Paoro eenechi, Tesaronika tiopachi siminarewa

17 Aamo taamo Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiameo, neipami
aamo mochikachi puuyasaapa teemea, aamo eenechi tetewinareka
mochitokamepua, aamo ijinatepaka mochitoamekapa. 18 Teemea
weesa wa'a siimpanarekamepua aamo ne'nemiao, nape neee Paoro
epeche, nape Satanasia senepi wa'a taamo siisimpanarioiopua, eepi
taamo pejana weeweripakamepua, ki siimpapuawichiopua wa'ao.
19 Ehpe taawechiamioi teemea tísia aamo tetewinareka mochi-
toamepua, eemekamerakopapua taamo te'ta peenia erakotiameo, ki
aaata ki'tiamekopua wa'asi te'ta taamo kaawe eratemeriopua. Eemea
tiameo tísia taamo kaawe eratemeripua, Eesusi eenechi enasoiopua

pu'ka ahjama mochikoio. 20 Eje'e amochio, wa'a erakoame teemea,
te'ta pichikekamekopapua, taamo aamo nayewaturiao, Eesusi Riosie
Weratiamechi simiyameo.

3

1 Pukaepa wa'a tiiachipa tísia aamo tetewinariapa teemea, tísia
aamo nane'renariapa tiameo, achini aamo te'teretoaopua Eesu-
sichi aamo paparao, ki anachapakaopua wa'asio, Timoteo aamo
uhjurekame teemea tapanaramio, teemea Aatena mochiwachi itipika-
pua waikao, pu'kao wa'a no'ramioio. 2 Timoteo aamo uhjurekame
teemea, pukachi aamo nane'renariapa aachin teetoamekopua aamoo,
Eesusi Riosie Weratiamechi aamo paparao. Ihji Timoteoa, kaaweruma
tijoe puuua, taamo ahjama tekipanakame Riosichio, Eesusichi
simiyame tuuyewatukao. Timoteoo amochi uhjurekame teemea,
aamo pewatiame mochitonureka ku'imichiopua Eesusichi aamo pa-
parao, aamo oisa erapatemichiopua Riosichio, 3 kiisi nahsinepaka,
anachaka mochitomichiopua ihtaoi Riosiwichio aamo aiwaka mochi-
toaio. Eeme wa'apiai nane'riamepua wa'a tiiame aiwaniamekopua,
Eesusichi paparameo. 4 Aamo ahjama mochikaio, wa'a tiame aamo
nayewakame teemea, aamo kokosa tiiame aiwamiaopua, yooma teeme
Eesusichi paparameo. Wa'a tiiame taamo ikisipo tuuriaa, kiisi wehchi
wichikamepua, pichiwa wa'a teetoniamepua amochio. 5 Pu'kawichio
aamo uhjurekamekai teemea Timoteoo, nane'renariapa neeea, achini
aamo te'teretoaopua, Eesusichi aamo paparao. Neeea ke'chu wa'a
uhjurai Timoteoo, majawiameai neeea Satanasie, aamo sewina era-
patepuameopua, aamo wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, Eesu-
sichi paparameo. 6 Nape ehpe wa'a no'rariopa Timoteoo, kaawe
erapakame neeea, kaawe aamo te'tereto tuuyopa Eesusichio, kaawe
aamo ahpo nakika mochito tuuopaopua tiameo. Aamoo tísia taamo
ijinatepaka mochito tuuopao taamo tetewinarekao, wa'achi erakoame
teemeai aamo tetewinariao. 7 Teemea i'wao tísia aiwaio, tísia kaawe
erapakamepua, wa'a aamo mochikachio tísia aiwaka mochitoaiopua,
pewatiame aamo mochito tuuyetiapa Riosie Weratiamechio, ahjachi
paparakao. 8 Wa'a tiiame inamukapa teemea aamochio, tísia oisa
erapakame teemea, Riosi tehkiwarachi taamo mochitomiao, eenechi
oijenakamechitia. 9 ¿Teemea soparamena cheriwema kiamerina
teemea Riosio, aamoo tísia kaawe yoratiamewichioo, tísia kaawe
erakowa taamo eraterioopua tiameo, aamoo taamo nayewaturiachi
paparakamekopao? 10 Teemea Riosichi nayewaio, senepi itaniamepua
pu'kao, taamo ku'imichiopua eenechi ahpo tetewimichioo, aamo toitia
masitepuawichio pehjio, aamo ahsepari nane'reka mochitomichiopua,
Eesusichi simiyameo.

11 Pukaepa teemea, Apoe taamo Noono Riosio, Apoe Eesusi Paami-
raopua tiameo, taamo ku'ijeraninia wa'a siimpaka aamo tetewipuawi-
chioo. 12 Apoe Paamirao aamo ku'ijerani teemea, epeche aamo nakika
mochitomichiopua ahpoo, aamo wa'achi te'teremichiopua wahjachioi,
te'ta taamo aamo nakiyachitia. 13 Neeea taamo Paamira Eesusio
itaniamepua, aamo ku'ika Riosichi pewatiame mochitotemichiopua,

kiisi se'wimichiopua aamo Riosichi paparao, no'oo aamo te'ta pi-
ipakame tetewitemichiopua no'o Noono tewekachio, no'o Noono te'ta
katewiachi taawechio, no'o eenechi i'ka wehjoarichi tekinioiopa.

4

Aachin nokaka kaawe eratepuame Riosi

1 Ehpeo utewaeme aamo chaaniame teemea, Riosi kaawe er-
atewache aamo nokisimichio, te'ta taamo aamo masiteriachitia, nape
utewaeme taamo te'ta Paamira Eesusi ijinuwarachitia.
2 Machiyame eemeapa no'o aamo tuuyeriao, aachin teeka aamo
mochinuraria taamo Paamira Eesusichio, Apoe no'o weerakame-
chiopua, Apochi simiyame no'o nayewatumichiopua. 3 Riosi nakiyaa
ihjipua: Riosiche nakiya yooraka mochitopuame; kiisi suwepori
nokipuame, 4 yoomahka eeme nenewikameaio, yoomahka pipiripi
ahpo yooreka mochitomeripua; kuunaraa ahpo uupi yooremeripua,
uupiraa wa'achitia ahpo kuunachio, 5 ki aaata ki Riosi machiyame-
chitia te'teretoka, ki aaataoi uupiraoi kuunaraoi ikotukeka. 6 Aaataai
eemea, ki wa'a nokaka mochitometepua, yooma i'ka wa'a tiiame
suwepori nokiwao, piiripioiopua wisikueniameo. Suwepori nokaka
mochitoameopua Riosia, ki teesa kokosamapua pu'kao. Yooma
pu'kao, aamo tuuyekame neeeapa, amochi masitiaio. 7 Riosia ki
iinya tiiame taamo nokimichio taamo paajutekamepua, ohso kaawe
Riosia, kaawerumarache taamo nokimichio apochi paaekamepua,
ahpoche peenia e'ria nokisimichiopua. 8 Wa'a tiiachipao aaata ki
e'wiamea i'ka no'o chiiao, ki tijoekamera ki e'wiaitepua, Riosikamera
ki e'wiai tiiamepua, Apoekamera ahpo Riosiwari taamo ki'yaa, taamo
neesetomichio kiatiamepua, ki itapiti suwepori tiiamechi, taamo
ruhjimichiopua.
9 Neeea, ahpo nakika mochipuamechi simiyameo, kihta chanime-
tenia wa'asi pu'kao, apoe Riosi wa'api iintokamepua pu'kao, ahpo
Riosiwarie wa'api wa'a erapateka. 10 Kaawe nane'reniamenia
aamoo, Riosichi poponiwao pipiniwao tiameopua, Maseronia weeechi
mochikameo, taamo te'pa kahtiame Noono nakiyachitia mochi-
toamekopua, yooma aamo ahpo kaawe e'reka mochitoamekopua.
Nape teemea i'ka aamo nakika mochitoniameo, epeche aamo epeche
epechechi teetojeramepua. 11 Eemea kaawe aamo neesetoka mochitop-
uapua, ki aaata aamo eina chaachapamichiopua aamo ku'ipuawichioo;
ohso kaawe, aamoe tekipanaka i'yapuapua aamo ko'komiao, te'ta
aamo no'o tuuyeriachitiaopua aamo masitekao. 12 Eemea wa'a
te'tereka mochitometepua, ki Riosichi paparameo, kihta aamo chaane-
michiopua. Aamoe wa'api i'yaka ku'yame enesaa, kihta tooremumeri
eemea.

Eesusi Apoe Paamira eenechi enameri

13 Ehpeo neeea, aamo Eesusichi paparame poponiwao pipini-
waopua tiame, aaata eeme mukisoo ihtana aamo ikimio nayewamane.
Ma'chiame aamo tuuyenarenia pukachi simiyameo, ki te'ta aamo
yuuwesimichiopua aaata Riosichi paparame mukukoio, kiisi eenechi
ahpo tetewipuameko maaeka. Ihji no'o nayewamiaa, mukukai eenechi
ahjaniamepua, ki Riosichi paparamea ki pichikiamepua i'kao, wa'a
te'tiapa puuua i'kao, kihta inataka mochitoamepua, i'ka mukukai

eenechi ahjaniame. 14 Teemea Apoe Eesusio pichiwa mukukai eenechi
oijenario erakoapao, teemeai mukukaio, pichiwa eenechi taamo
ahjamio erakoamepua. Wa'achitia Riosio, Eesusi oijenateriachitia,
wa'achitia taamo oijenatemio erakoamepua, yooma taamo Eesusichi
paparameopua.
15 Wa'a tiiachiopua Eesusia, yooma taamo ahpo ijinuwao, apechu-
namia enasaapua, wahjipakame pahcha oijenatesa apechunameripua
taamoo, yoomatiame ti'tijoe ooweru tiame apochi paparakameo.
16 Pu'ka taawechi ikipuamea, tewekachi o'inia ki ku'ita sisiname
inamupuame Eesusia, te'ta Riosi ku'iwariai, ki ku'ita turuwachameri
puuuai, ahpo turupuchaeo. Pu'ka turupucharie sisinamutioopua,
tewekachi o'inia toomarichi weritoka, enameri tekika, Eesusi Riosie
Weratiamea. Puuua te'pa toomarichi werikao, yooma apochi pa-
paraka wahjipakameo, wa'a o'inia apechunamapua pu'ka pahcha.
17 Pu'ka yooma mo'moenapusaopua toomarichi ahpo weeriachio,
taamopechi apochi apechunameripua waikao, yooma taamo Eesu-
sichi paparameo, ahjaka mochikameo. Kajusaapa taamo ahjakame
weeechi mochikame apechunakao, ahpo oijenateria ahjama taamo
enepatemeripua, pahcha ahpo apechunaria ahjama. Wa'a o'iniao
teemea, Eesusi ahjama mochipuachi i'topuamepua, wa'ao teemea,
ahkasi ki wahjiamesi mochipuamepua. 18 Wa'a ikipuamekopa taamoo,
kaawe erakopuapua, aamo ahpo wa'achi teerenarewa erapateka, Riosi
ye'karichi mochipuameo.

5

1 No'o Riosichi tetejima, te'ta taawechi Eesusi enamiachio, ka'chi
iika iyotepuamepua achini keenakoo, aaataai kiisi nane'riamekopua
pu'kao. 2 Nane'riame eemeapa Eesusi enamioio, ichikoamechitia
enamerikopua, tukaomi ahka senawato, wa'a tiiame te'ta aamo
masitekame teemea. 3 Pu'ka taawechiamio ti'tijoerio, natakia ta'iria
mochikoiopua, senawato enameripua, ti'tijoerio chaachapoiopua: “Eh-
piamio kihta a'chi tiiame naanewa tiiamepua, yuuweeme po'yamepua
i'wao.” Nape wa'a chaachapaka mochikoiopua, pukachio Riosi
kokosaria senawato ahjachi enamiitepua, oowitiame saumerichitia
senawato kokorepamechitia. 4 Nape eeme ki tukapachi mochi-
toamea, pu'ka taawechi Eesusi enamiachio, ki senawato natakia
mochikame chapipuamepua, 5 eemea uutapachi mochitoamekapapua,
Riosi uutaparichi ohjoamekapapua, ki tukapachi. Pukaepa ma'chiame
tetewika mochitoame eemea, itapiti ikiniameopua enamerikopua.
6 Riosi taajenarichi mochitoamekapao teemea, ki kochika mochit-
ometepua, ki natakia mochikame, tewimichio Eesusio, eenechi
eenaiopua. 7 Aaata Eesusi enamia natakia mochikamea, tukao natakia
kokochiamekatepua, aaata nawajika mukipakamechitia. 8 Nape
teemea senawato enamiopa Eesusio, ki kochika mochitoamepua,
taamo Eesusie apechunapuame puuyeka mochitoamekapa. Teemea
tiameo, taamo Eesusichi paparae taamo neesetoamepua, weruma
nakiwarieopua tiame, Eesusichi taamo iinuekaeopua. Teemea
pukae papararieo Eesusichi nakiraeopua tiameo, kajewakiraemeka
te'teriamepua muripao, soontaro nasiwamerika tiiamechitia. Eesusi
taamo newipatemia enamio inatatoka mochitoao, taamo nehpupari
kajemokorikachitia teetoame teemea tamochio. 9 Wa'a te'teretoka

taamo neesetoame teemea, Riosio taamoo, ki taamo kokosapuawi-
chiopua ahpo kokosarieo, apochi iintapariopa, ohso kaawe taamo
newipamichiopua, ahpo Taana Eesusichiopua, pukachi te'ta pa-
parakapa. 10 Apoe Eesusia, taamowichio mukukamepua, ahpo ah-
jama mochipuawichiopua, taamo apechunamia enasoopua wa'asi,
taamoo ahjakame mochikameo, taamo wahjipariameoiopua wa'asi.
11 Wa'a tiiachipa eemea, utewaeme te'teretopuapua, kiisi nahsinepaka
puuyekaopua, ahkasi Eesusi eenachisi anachaka. Ka'te kochika
mochitomitia, ohso kaawe, aamo ku'ika oisa erepatepuapua, aamo
utewaeme te'teretoachitiapa wa'asi.

Paoroe tuuyewa Riosichi te'tereniame

12 No'o Riosichi tetejimaa, yooreka mochitomitia eemea, aaata Riosi
tuuyewari masitario, aaata aamo ki kaawerumachi weritosoopua,
aamo kakupachi iintapasiameopua, puuu aaataa aamoo, kaawe aamo
neesetoka mochitojeriameopua, ki aamo tatakorichi ruhjimichiopua.
13 Eemea kaawe e'reka tetewipuapua pu'kao, Riosi tehkiwachi
yooramekopua aamowichioo, Riosichi aamo kaawe teeremichiopua.
Neeea aamoo amochio ta'iria aamo mochitojeramepua, kihta amochio
nasiwaka.
14 Aamo no'o Riosichi tetejimario, aamo terijeraninia aaata nanasi-
nameo, ki i'yaka mochitoame, itapiti ahpo ta'pechi nakiwiao. Aaata
ki Riosie ahpo nakiwameko e'raka yuuwesiameo, kaawe erapatepua-
pua pu'kao, Riosieo, tísia nakiniameko tiio, tuuyeka. Aaata ki
te'ta utewaeme tiiameopua Eesusichi ahpo paparao, kaawe e'reka
ku'ipuapua pu'kao, kihta nahsinapa aamo pu'ka ku'imiao, oisa erapaka
utewapamichiopua Eesusichi ahpo paparao.
15 Kaawe aamo neesetopuapua, aaata aamo na'araka ki kaawe
iintosoo, ki wa'achitia na'ara yooraka natetetepuapua. Ohso
kaawe kaaweruma nayewaka katewepuapua pu'ka ahjamao. Wa'a
te'teremete eemea amochio, Riosichi paparaka mochitoamea, aaata-
chioipua, ki Riosichi paparamechioi.
16 Eeme Eesusichi paparamea, ka'te yuuwesika mochitomitia, ohso
kaawe kaawe erakoka mochitopuapua aamo iikachio. 17 Ihta itapiti ki
kaawe ikiwame aamo teetosoopua aamo pipiripichio, Riosi itapuapua
aamo ku'ipuawichioo, a'chitia keenakooi ki kaawe ikiyaio. 18 Ihta
a'chi tiiame ikiwachioi, cheriwema kiapuapua Riosio, kaaweruma
ikiyaio ki kaaweruma ikiyaio. Itapiti ki kaaweruma aamo ikiwame
enesaa, cheriwema kiapuapua aamo tewekachi kahtiame Noonoo,
aamo chokichi kahtiamekopua pu'kao, aamo ku'ipuamewichioo. Wa'a
tiiame aamo te'teretojerame Riosia, yooma ahpo Taana Weerariamechi
paparaka mochitoameo.
19 Ka'te choipamitia eemea Riosi aamo tuuyenariao, ihtaoi aamo
tuuyenariao, ahpo Riosiwarieo. 20 Ka'te ke'chu aamo kaawe ne'niai
Riosi tuuyewari iyotetiameo, ipaka tetewimitiapua, aaataoi Riosie
eratetiame masitiame tuuyoio. 21 Yooma aamo masiteka tuuyao,
kaawe wa'achitaka ne'nesa Riosi Iyoterichi chiiao, kaawerumarache
uusa amochi teetopuapua. 22 Yooma aaata se'wi masitiame enesoo,
poanatupuapua pukachio.
23 Neeea Riosio, aamo te'ta cheriweka piipatekameo, wa'api te'tiame
piipatetiame aamo te'teretojeraninia Riosio, ahkasi Riosie Weratiame

eenachisiopua, kihta ki kaaweruma aamo te'teretomichiopua aamo iikachio, yomatiame aamo weerewachioi, yomatiame aamo inatari-chiopua tiame. 24 Neeea Riosio, yooma aamowichio no'o itaneriao, yoorakache itipiamekopua pu'kao, tísia ikikache itipimeriko e'ramenia pu'kao, pu'kawichio aamoo, ahpo tatana iintapakamekopua pu'kao, pu'kawichio aamo apochi paaekamepua.

Kajuyachi teepotari

25 I'wasi ihji no'o aamowichio iyotiaa. Taamochewichio itajeraninia Riosichio, taamo kaawe teetomichiopua Riosichio.

26 Teepotemitiachepua wa'ao, yooma taamo Riosichi tetejimao, kaaweruma aamo e'rewakaopua.

27 Neeea Riosie Weratiamee weratiamea, tísia aamo iyonajeraninia i'ka aamowichio iyoteriao, yooma wa'ao, wa'a Tesaronika tiopachi mochikameo, yooma wa'a mochikame Riosichi tetejimao, poponiwao pipiniwaopua tiameo.

28 Apoe taamo Paamira Riosie Weratiameo, yooma ihta Riosi kaawerumario, amochi yachajeraninia. Wa'a no'o aamo e'ria ikisaa, tísia kaawe enema Riosia.

Cheriwema, kajurunia wa'asi.

Paoroe Ooka Simiyame
Tesaronika
Iyojurewa

Teepotari

1 Kúíra, Tesaronika tiopachi mochikame. Ka'karuma mochisaa
eemea kaawe enemiipua. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua.
Neee Paoroa Siriwano ahjamao Timoteo tiameo, i'ka aamowichio
iyoteria uhjuriamepua, yooma aamo Tesaronika tiopachi mochikame,
taamo Noono Riosichi te'teriameo, Apoe taamo Paamira Riosie Werati-
amechi te'teriameo. 2 Neeea yooma aamo taamo Noono te'pa kahtiame
Riosio, taamo Paamira Eesusio tiameo, te'ta kaawerumari amochi
teerejeraninia, te'ta ta'iria mochiwa amochi teeretetoka.

Paoro kaaweruma te'terewata Tesaronika Eesusichi paparame

3 Teemea senepi taamo Noonochi naewaio, tísia kaawe tiio er-
akoamepua cheriwema kiapuao, tísia kaawe aamo teetopa taamo
Noonochio, te'ta utewaeme teetoka Eesusichi aamo paparao, amochi
nakiraopua tiameo, tísia kaawe te'teretopa. 4 Teemea ahkaoi ti'tiopachi
asiyaio, kaaweruma aamo nayewame teemea, aamo Eesusichi pa-
paraopua, kiisi se'wika teetoamekopua aamoopua pukachio, ki ookapi
a'chi tiiame na'arari yoraniame aiwaio, anachaka nokisiaio. 5 Nape
Riosia yooma aamo ehpiami Eesusiwichio aiwaka mochitoao, ka-
juyachi taawechi ahpo katewiachiopua wa'asio, tísia kaawe aamo
erapatemeripua, tísia kaawe iintoka aamowichioo, ahpo ye'karichi
mochipatekao. Wa'a iintoka Riosia, tísia kaawe ahpo iintuameko,
tetewitemapua. 6 Nape aamo na'areka aiwatekameo, ki ahpo ye'karichi
reesisemapua ohjoremichioo, ohsotia puuua, tísia kokosarichi aiwani-
achikamera uhjurameripua pu'kao. Wa'a iintokao Riosia, te'ta ahpo
kaaweruma tiia tetewitemeripua, wa'a yoraniame nakiriamekopua
nanaarameo. 7 Wa'a iintosoopua Riosi waanamio, kiteremeri eemea
ihtaoi aamo aiwaniameo, wa'achitia tiame taamooi. Wa'a teere-
meripua, te'ta Riosie Weratiame enasoopua, ahpo tewekachi ku'kuiwa
ahjama eenoiopua, Apoe te'ta ahpo utewari teetoka eenoiopua. 8 Pu'ka
taawechi eenaio Eesusia, tahpitika teetoka enameripua na'ietoka,
pukae na'ie ma'chitamiaopua kiisi kaawe nokitiameopua. Wa'a
iintosaapua kiisi kaawe noonoikameopua, yooma ki Riosichi pa-
paranarekameo, taamo Paamira Eesusichi simiyame tuuyewari ki
nakiriameoiopua, ki nu'uti kokosameripua pu'kao. 9 Ihji kokosaria, ki
nu'uti teeremeripua, ahkasi ki seenampasi tiiame. Puuua, kai waapi
mehka ihpapapuamepua Riosichio, ki Riosi te'ta peenia tiiachikam-
era, Riosi utewarioi kihta teewewiachi. Puuu ki ka'karumaa wa'a
itipimeripua wa'asi, ahkasi ki wahjiamesi seenampa. 10 Nape eemea
pu'ka taawechi Eesusi enasoopua, yooma wahjachi tiame Eesusichi
paparakame ahjamao, tísia kaawe erakowa wiikemapua Eesusio. Wa'a
noonoimeri eemea wiikekao, yooma eeme Eesusichi paparakamea,
taamo Eesusichi simiyame aamo nayewaturia pichikeka inamukamea.
11 Pukaepa teemea, ehpe taawechiamio, Riosichi itasiame teemea

aamo ku'ipuaichioo, Riosichi te'ta aamo kaawe te'teretopuawichio,
pu'kawichio apochi aamo paaekamekopapua. Teemea Riosichio
itaniamepua tiameo, aamo ku'isimichiopua ahpo utewarieo, yooma
aamo itapiti Riosichi paparawa nokisinarekewachiopua. 12 Pu'ka
wa'a aamo nokisisoo, yooma aaata aamo Eesusichi simiyame aamo
masiteria pichikekamea, pu'ka aamo noonowiriae, ki nu'uti iyoriwa
chaachapameripua Eesusichio. Aamoo kaawe noonowiriopa tiameo,
Eesusia pu'kawichioo, ki nu'uti kaawe aamo iintomeripua. Wa'a
iintokaopua Riosia Riosie Weratiamea tiamea, ki nu'uti aamo nakiya
tetewitemapua.

2

Ki pichiwa masitiame eenechi enaniame Eesusichi simiyameo

1 Ehpeo aamo no'o Riosichi tetejimao, Eesusi enamerichi simiyame
aamo nayewemania, aachin teeremerikopua wahka ihtoriachiopua,
Eesusi ahjama taamo mochipamioiopua, Eesusi enasoopua, ahpo
ye'karichi i'tomiao. 2 Nee, ka'te ikanati aamo sewina erapamitia
aaataeoiopua, taamo Paamira Eesusi enamiachio asikameko wa'asi,
aamo chaachapanioiopua, pe'yachi ahpo masitiao, Riosi Riosiwarie
ahpo masitiameko tuuyoio, pe'yachi taamo masitia iyojurachi uhjure-
ria masitiameko tuuyoiopua. Kiisi pichikepuapua wa'a chaachapoio.
3 A'chikoitia yoraniao ka'te aamo toimitia eemea aamo wisikuepawi-
chioo. Yooma wa'a aamo chaachapamea, aamo wihkuame ene-
meripua. Ke'chu Apoe Eesusi eenoio i'ka weeechi yawichitumiao,
aaata Te'ta Tatakori Ihsiamera machenameripua ti'tijoechio, ki teesa
tiiame na'arari iintomia. 4 Puuu Na'araria machenasacheopua i'wa
weeechio, ki nu'nuti mehtanameripua ti'tijoechio, yooma ihta eerina
teereniame Riosichi simiyameo, Riosichi paparaniameopua. Puuua
yooma u'yemapua ihtaoi Riosichi iyoriniameo, ahkasioi Eerusarenio,
Riosi te'ta tioparachioi yasipamapua, apoekamerako tuuka te'ta Riosio.
5 Neeea i'ka wa'a tiame ikipuameo, aamo tuuyekame neeeapa aamo
mochikachi ihsiriaio. Pukaepa nane'riame eemeapa wahka ihtoriachi
wa'a ikipuameopua. 6 Pukaepa nane'riame eemeapa tiameo, ihtana
eerina tiiopua pehjio, pu'ka na'arari tijoe ki machenamichioo, pu'ka
aamo nayewekame neeea, Eesusichi paparakame apechunapuame
aamo nayewiaio. Puuu te'ta na'arari tijoe ki machenameri puuua
ke'chu reesiseri kianioiopua Riosieo. 7 Puuu na'arari tijoea ki
machenaiopua pehjio, o'inekame puuuapa ahpo na'arari ihsiaeopua
i'ka wehjoarichio, ahkasi yooma apechunaniachisi i'ka wehjoarichi
ahpo Riosie eina teereweniao. 8 Pu'ka ahpo eina teerewa apechunati-
aapapua, waika machenameripua te'ta na'arari tijoeturia, ti'tijoerichi
na'ara iintomiao. Nape Eesusi Riosie Weratiamea tepepi neipamiopua,
apoe ki nu'uti utewari teetoka enasaopua, kiisi tehki e'raka newit-
omapua pu'ka tísia na'arameo, itapiti puupuchekamechitia. Wa'a
iintokaopua, yooma u'yemapua pu'ka tísia utewarirao. 9 Nape ke'chu
Eesusie newitoniaiopua na'araria, ihji machejenasaapua ti'tijoerichio,
yooma ihta utewari peenia ihsiwa inisimapua, Satanasie ahpo ki-
atia, pukae wihkuesimapua ti'tijoeo ooweruopua tiame, ki Riosi
te'ta pichiwari tuuyewarikamera, pichikemichiopua. 10 Yomatiame

ti'tijoerio, pu'ka peenia ihsiwa wihkuaeopua, apochikamera paparapatemapua, apochikamera iyoritekaopua pu'kao. Nape Riosia, pu'ka Satanasie wihkuetiameopua, tísia kokosamapua pu'kao, kai waapi uhjurakaopua ki apochíi, ki ahpokamera pichikeriopa ahpo pichiwari chiiao, ahpo Taana Eesusichi simiyameopua ahpo ahjae newipatepuao. 11 Riosia ki ahpo Taanachi simiyame pichikenareriopao, na'ararichi toimeripua, wihkuarichi. 12 Riosia ki ahpo pichiwarikamera pichikeriopao, pu'ka na'arari wihtukikamera pichikeriopao, ki reesisemeripua pu'kao, ahpo Taana Eesusi ye'karichi mochimichioopua, pu'kao tísia pu'sereriopaopua kiisi kaawe ahpo nokiwao.

Riosie newipamichio paaeniame

13 Teemea senepi Riosichi nayewaio, aamowichio cheriwema ki'yame teemea Riosio, eemekamerakopua pahcha Eesusichi paparakameopua wa'ao, taamo aamo mochikachi nokayoiopua Eesusichi simiyame nayewatukao, Riosio ahpo Riosiwarieo, apochi aamo paajutioiopua newipatemiao. Riosia ahpo ijinuwa iintapakamepua, ki aamo aiwamichiopua ahpo kokosario. 14 Riosia ahpo kaaweruma tuuyewari taamoe aamo nayewioiopua, ahpo Taana Eesusi tísia peeniatiame ye'karichi, mochimichio aamo paaekamepua. 15 Wa'a tiiachipa eemea, wa'api te'teretopuapua aamo Riosichi paparaka nokisiao, kaawe inatatoka wa'a taamo masiteriaopua, neipami taamo aamo masiteriaopua tiame iyojurae. 16 Ehpeo taamo Riosichi tetejimao, aamo inatepajerani neeea, taamo Noono tewekachi kahtiameo, tísia taamo nakika yasitoamekopua pu'kao, Apoe Eesusi tiameopua, taamo Noonoe Weratiamea. Wa'a tiiame yasitoamekapa puuua tamochio, ki wahjiamesi taamo ki'yakamepua kaawe erapario, ki nu'uti kaawe e'raka taamo puuyeka mochitomichiopua, ahpo ki teesa peenia tiiamechi taamo mochipuame, Riosi taamo mochiwamio tuuriachi. 17 Neeea taamo Noono Riosio, taamo Paamira Eesusi tewekamepua tiameo, aamo utewaeme ku'imichio itaniamenia pu'kao, aamo pewatiame mochitomichiopua Riosichi paparao, kiisi se'wi nokaka ki kaawerumachio, ihtaoi se'wi ki kaaweruma nayewaniamechio.

3

Taamowichio itamitia Riosichio

1 I'ka iyojura kuwatewachio, no'o Riosichi tetejimao, taamowichio Riosichi itajerani teemea, taamo ku'isimichiopua pu'kao, ikanati yomachiami i'topuawichiopua, i'ka Eesusichi simiyame ka'karuma tuuyewario. Riosichi itamitiapua tiameo, yomachiami ti'tijoe ooweru tiameo, i'ka Riosi tuuyewari inamukameo, kaawe e'raka apochi uumichiopua pu'kao, amochitia pu'sereka uuriachitia. 2 Taamo Noono te'pa kahtiamechio, taamo neesetowa itapuapua tiameo, taamo kaawe inatemichio tísia nanaarame ti'tijoechio, kiisi taamo keepunariameopua i'ka ka'karuma tuuyewari Eesusichi simiyameo, taamoo nayewesiao. 3 Nape wa'atiaoi ki ookapi nanaarameo ki Eesusichi paparanariamekoipua, ahjachi erakoame teemea taamo Noonochio, Apoe inisimerikopua, aamo Riosichi paparakame inatetokao, aamo Eesusichi paparakameo pewatiame mochitomichiopua. 4 Riosichio teemea kaawe erakoamepua, aamoo kaawe teetoamekopua taamo masiteria nokisikao, ahjachi erakoame teemea Riosio, aamo

ku'isimerikopua pu'ka aamo nokisiwachi masitekao. 5 Neee Paoroa
taamo Noonoo, aamo ku'ijeraninia pahtemichioo, ihtana keenakosi
tísia aamo nakiyamekoopua, tewekachi taamo Noonoo. Neeea
taamo Noonoo aamo ku'ijeramenia tiameo, Riosie Weratiamee aamo
anachasimichiopua, yooma ihta aiwari aamo ikisiaopua.

Ki nanasiname enepuame

6 Ehpeo taamo te'pa Noonochi poponiwao pipiniwaopua tiameo,
neeea Eesusie weratiamechitiao, i'ka aamo utewa chaaniamepua.
Poanatumitia eemea wa'a mochikame nanasinamechio, kiisi
tekipanaka mochinariamechio, kiisi i'yaka mochikamechiopua ahpo
ko'kometio. Puuu wa'a nokayamea, kihta yooraka mochitoamepua
Riosi nuurario, Riosioio, kiisi iyoriamepua. 7 Eemea nane'riamepua
taamoo, te'ta taamo teeretomechitia teetoriopua, kihta nanasinaka
taamo nokisiriopua wa'ao, taamo ihtaoi nakiwiao tekipanaka
i'yasiriopua. 8 Teemea wa'a mochikaio, tekipanakache i'yakamepua
taamo ko'komiao. Teemea aaataoi ki ko'konekamepua ki tarakao,
ohsotia teemea tarakache ko'kakamepua, ki peterenariapa amochio,
tekipanakache koaka. 9 Aamo ihkorewa itaka koaka mochitokame
enesaoi teemea, ka'chi teeremii teemea, Eesusie ajawatiamekapa
teemea, ahpo tehkiwachio. Nape ki wa'a teerekame teemea
aamoekamera taamo ko'kotepuaoi, aamoo taamo ki nanasiname
tetewapa, tamochitia ki nanasiname enemichioopua. 10 Wa'a
mochikaio teemea, utewaeme eee aamo chaanekamenia: “Aaata
ki tekipananariameo, kiisi kianurekamenia kooameo.” 11 Wa'a aamo
chaaniamenia i'kao, wa'a aamo mochikachio aaata ti'tijoe ooweruopua
tiame, oowera ki tekipanaka ko'konariameko tuuwamekopa, oowera
ta'pechimiache ohjokache ihkorikache konariamekopua. 12 Pu'ka
nanasiname ti'tijoeo ooweruoiopua tiameo, utewaeme chaaneka
tekipananuriamenia, Riosie Weratiame tuuyachitia pu'kao, tekipanaka
yowika ko'konuriachitia pu'kao, ki aaata kichiwa nokaka wa'ami
ahkao, aaata ta'pechiamio. 13 Eeme wahjachi no'o Riosichi tetejimao,
ki nanasinapaka mochitojeraninia, ihtaoi te'ta ka'karuma aamo aaata
yorasikiaopua. 14 Wa'a aamo tiopachio, kaawe ne'nepuapua wa'ao,
aatanakamerakopua, ki yooreka mochitonariameo i'ka iyojurachi
no'o chaaniao. Ka'te ahjama teeremitiapua pu'kao, ohso kaawe
ipaka teteipuapua pu'kao, suuwe erapamichiopua pu'kao, ahpo
ki kaawe nokayao. 15 Nape wa'a te'tioi pu'ka nanasinameo, ka'te
aamo seepurawachitia tetewimitiapua, ohso kaawe aamo Riosichi
tetejimachitia uupuapua, kaawe e'raka utewaeme tuuyeka, pu'ka
ahpo ki kaawe nokayao, kiisi kaawe e'raka tetewamekopua Riosio.

Kajuyachi teepotari

16 Ehpeonia Apoe taamo Paamiraonia, yooma ihta aamo ta'iria
yasitia, amochi teerepajeraninia pu'kao, ahkasi aamo weritoachi
taawechisi, aamo ahjama oijeraninia taamo Paamirao.

17 Kajukamenia neeeapa no'o chanimiao. I'wa iyopumane
no'o teewa, aamo nane'remichiopua i'ka iyojurao, noochi o'inia
eenamekopua. Wa'a teeka no'o teewa iyopusa uhjuramenia, yooma
no'o iyojura uhjurasiopua. 18 Ehpeo Apoe Paamira Eesusi Apoe Riosie

Weratiameo, yooma amochi Tesaronika tiopachi mochikamechio, te'ta ta'iria mochiniame teewejeraninia amochio.

Wa'asi ihjia. Wa'a aamo teewesaa Riosia, tísia kaawe enemapua.

Paoro
Timoteo
Seenepi Iyotepawa

Paoroe Timoteowichio iyotepawa

1 Kúíraa Timoteo. Neee Paoro Riosie e'rariaeo, Riosie Weratiamee
weratiamea, i'ka iyojura aamo uhjurenania. Pu'ka Eesusi Riosie Wer-
atiame enamio puuyeka mochitoame teemea, puuu iintomichiopua
taamo ki'yakao, itapiti Riosie taamo kiapo tuutiameo. 2 Neeea
aamo Timoteo Riosichi no'o taanachitia tetewao, Apoe taamo Noono
tewekachi kahtiameo, Apoe Eesusi Riosie Weratiameopua tiameo,
aamo ta'iria yasira kiajeraninia pu'kao aamo iikachio, te'ta kaawer-
umari amochi teeréwari.

Paoroe inatenura ki pichiwaka masitiamechi

3 Neeea aamo Timoteoo, Maseronia simiyaionia, wa'a Eejesio aamo
itipinurakamenia, ki ka'karuma ma'masitariopua terimíchio, pu'kao
kiisi pichiwaka masitiamekopa wa'ao. 4 Pu'kao teripuapua, kiisi
masitenuraka ihtaoi ehkoriami ki pichiwarichi simiyame naawesario,
ki mehkasi mehtanamichiopua pu'kao, oowera pu'serepuawichio
nayewaniameo. Ka'te tehpe wekatenuremitiapua tiameo, ehko-
riami o'inia ahpo tijoetusiriachi nayewaniame nayewakao, puuua
pu'kakamera aamo nane'rejerekao, sewinatamepua te'ta nateyam-
era Riosichi simiyameo. Puuu wa'a tiiamea, itapiti nekakoni-
ameche mehtachamepua, kihta taamo ku'yame Riosichi taamo pa-
paramiaopua, taamo Riosi nakiyachitiaopua.

5 I'ka no'o aamo terinuriaa wa'a Eejesio mochikameo, aamoo neeea,
te'ta Riosichi e'enaniame aamo masitenuramichio cheekamenia, pu'ka
Riosichi e'enaniame pu'sereka keepukekameo, kaawe e'raka Riosichi
e'enamichiopua. Wa'a tiiao Riosi nakirewa uukamea, pu'ka nakirewae
wa'achitia ahpo kaawe nakika mochitomichiopua, te'ta pichiwa Riosie
ahpo piipatetiameko erakoka, te'ta ahpo Noono tewekachi kahtiamechi
paparakamekapa. 6 Ookapi wa'a mochikame ma'masitaria, kihta
pichiwari te'teriamepua Riosichi simiyame ahpo masitiao, tisiwa se'wi
wewekakamepua, Riosikamera te'ta ahpo nokijeratowaopua. 7 Puuua
Riosi nuurarichi simiyame masitari enenariamepua enenariaa, nape
oowera ahpo pichiwariko erakoa, maaewache masitiamepua, kiisi
nane'riamepua Riosi pichiwarirachi simiyameo, te'ta Riosi pichiwari
masitio tuuyai.

8 Riosi nuurari ehkoriami Moise kiaretiaa kaawerumapua
kaawerumao, nape ki aampachi pehji epeche nuurarieme yahcheti-
amea taamo Noono tewekachi kahtiameche yahcharia, nuurarira
na'naritoniameche enesaa. 9 Ihtaoi yoorewa nuuraria, ki aaata
ka'karuma nokayamerawichio kokosapuawichio yachatiamepua, ki
ka'karuma nokayamechewichio yachatiamepua. Wa'achitia Riosi
nuurari yahchariai, ki Riosi nuurari yooreka mochitoakamera,
kokosamichio yachatiamepua, i'ka noonoikamechitia: tewekachi
taamo Noono ki iyorikamechitia; aaataoi tewekachi taamo Noonochi
paparameo kiisi yooreka tetewikamechitia; ti'tijoeri ko'yamechitia;

aaata ahkasi ahpo yayawaoi ko'yamechitia; 10 yooma aaata suwepori
nokayamechitia, ti'tijoe ooweruchitia ahpo uuyamechitia, ooweru
ti'tijoechitia ahpo uuyamechitia; aaata ti'tijoeri ichikoka chapisa
toomichi nehjame; wistuka mochitoniame pu'serewa tiiamechitia;
kihta iintokoi wenejiamechitia; wistuki te'ta ahpo pichiwarichitia
tuuyamechitia. Yooma ihta wa'a tiiame nokiwamea, ki Riosi
nuurarikamera e'weniamepua, ihtaoi kaawerumachi simiyame
masitewachio. 11 Ihji kaaweruma no'o masitiaa, Riosi kaaweruma
masiterachi o'inia eenamepua, Riosi kaaweruma tuuyewari no'o
ki'yaria, yomatiame ti'tijoerichi no'o masitemichiopua. Ihji te'ta tísia
nateyame tuuyewaria, Riosi kokosarichi simiyame newipapuamepua.

Paoro cheriwema ki'ya, Riosie ahpo tesiwetiamewichio

12 Neeea Riosie Weratiame no'o Paamirao, tísia kaawe e'raka
cheriwema ki'yamenia pu'kao, no'oo ki no'okamera werame ti-
ioio, no'oo oowe e'reka weerariopua pu'kao, apochi simiyame no'o
nayewatumichioopua. 13 Riosia wa'a iintoriopua noochio, no'oo
pukerio kiisi kaaweruma inatakamekoipua Riosie Weratiamechio,
tísia a'chikoi chaanekamekoipua ki kaawerumao, no'oo Eesusichi
paparameo tísia na'ara yoorakamekoipua ko'inareka naanarikáo, wa'a
no'o iintokamepua. Riosia tísia kaaweruma iintokamepua noochio,
tísia no'o cheriwekaopua no'o pukerio kiisi kaawe no'o iintoriao, no'oo
pukerio ki nane'riapa, wa'a iintokamekopua, Eesusi Riosi Taanarao
aatanakoopua. 14 Pukaepa neeea, ki nu'uti noochi kaawe iintowa
tetewamenia, i'ka tehki apochi simiyame kaaweruma nayewamichio
no'o weerariopua, yomatiame ti'tijoeri Eesusichi paparamichiopua,
te'ta Riosi Taanarakamera nakika mochitomichiopua, Eesusi tewani-
ameopua.

15 Eesusi Riosie Weratiamea, te'ta tatakorikame newipatemiawichio
naawariaa, te'ta tísia pichiwa puuua, pu'kawichio naawakameo, yoma-
tiame teeme ti'tijoeri, te'ta pichikemetepua pu'kao, ti'tijoea, ooweru
tiame. Yoomahka Eesusie newipatetiamea, neeepua te'ta tísia tatako-
ririo e'ramea. 16 Nape Riosia tísia no'o na'ara ihsioio pukerio, wa'a no'o
teewetorepua ahkasi ahpo Taana Eesusichi no'o paparasichi, ki nu'uti
no'o tatakoririao, ki nu'uti cheriweniame tetewitenariapua noochio,
pu'ka wa'atiame noochi tetewikameo, ki nu'uti tatakoritiameoiopua,
cheriweniamekopua Riosieo, wa'a iintosaapua, ki wahjiamesi ahjari
kiamiapa. 17 Pukaepa wa'a iintoriopa Riosio, ahpo Taana Eesusieo, ki
nu'uti te'ta iyoriwa teewemete teemea, Te'ta Yawichi ki wahjiamesi
yasitoamekopua pu'kao, apoechekopua ki wahjiamesi ahjamekopua
Riosio, apoekai Riosikai tiiopa pu'kao, ki pusie tetewiniame, kiisi
teteipua tiiamekopapua, puuu Apoechepua, te'ta peenewari tiiameraa.
Wa'a teeresa naaju.

18 Pukaepa neeea aamo Timoteo no'o taanachitia tetewao, i'ka aamo
chaaniamenia: Utewaeme aamo teetomitiamua Riosi tehkíwachio,
te'ta ahjachi erasika Riosichio, Riosi Riosiwari amochi chiiae e'wekache
teetoka, te'ta aamoo nuureretiachitia, i'ka tehki yoramichio wera-
tioio. 19 Aaata ki apochi teetokamea Riosi Riosiwari chiiao, ahpo
na'ituamepua, Riosichi ahpo kaawe te'teriao, ipakame puuua ahpo
Riosichi papararíao. 20 Ihji Iimeneo tewaniamea, Arejanto tewaniamea
tiamea, wa'a noonoika ipakamepua ahpo Riosichi papararíao. Wa'a

noonoikopania pu'kao, Satanasi aiwarichi toakamenia, wa'a ahpo inatapamichiopua Riosi na'areriao, wa'a inatapasaopua, Riosichikamera eenepamichiopua eenechio.

2

Aachin teeka nayewapuame Riosichi paparaka

1 Neeea aamo Timoteoo, i'ka aamo chaanejeramenia wa'a Eejesio mochikameo, Riosichi iyorimia nanapawiameopua, pu'kaonia Riosichi ku'iwa itanejeraninia, yomatiame weeechi mochikame ti'tijoeriwichioo, Riosichi e'enamichiopua paparamiao. Pu'ka wa'a Eejesio nanapawiameopua tiameo, aamoo chaanenuriamenia pu'kao, aaataoi ahkaoi Riosichi paparakameo, Riosichi ku'iwa itanemichiopua pu'kaoi, ihtaoi ahpo tesiwa te'teria nakiweka mochitoao, iinuemichiopua. Ka'te natekepanuremitiapua pu'kaoio, ahpo cheriwema kiamiaopua Riosio, itapiti ahpo tesiweretiawichioopua. 2 Wa'achitia yooma ya'yawichiwichiooi, kaaweruma yawichituniame itanenurapuapua Riosichio, ahkaoi yawichitutere mochitoameo, ta'iria mochitomichiopua pu'kao, kihta eeyowa erakoka. Wa'a te'tereka mochitosaapua, ta'iria yooreka mochitomapua Riosio, wa'achitia ahpo wa'apioi puuua, kaawe erakoka ahpo yooreka mochitomapua. 3 Wa'a tiiame Riosichi itayamea, kaawe e'reka tetewipuamepua tewekachi kahtiame Riosieo, Apoe te'ta taamo Newipatiameéo. 4 Puuu Riosi Apoe Newipatiameraa, yooma aaataoi ahpo pichiwari tuuyewari pichikekameo, yoomahka apochi e'enaka newipajeramepua. 5 Yomatiame te'ta utewari Noonoraa, piiripi wa'apiche puuua. Aaata pukachi kaawe taamo teerepatiameai, piiripiche puuuai, puuua, Riosi tiiari i'ka wehjoarichi eenaka tijoetukamepua, Apoe te'ta Eesusi Riosie Weratiame. 6 Puuu Eesusia, taamo pejana ahpo ahjari mukiwachi nehjakamepua, kurusichi mukuka taamo tatakoriria wikiria natetekao. Wa'a iintokame Eesusia, te'ta Riosi yahcharia taawechi iintopuawichioo. 7 Neee Paoroa Apoe Eesusi wa'apie weratiamepua, apoe wa'api iintoria pichiwataka tuuyepamichiopua, yomachiami oika, ki i'isaeri ti'tijoerichío. Ihji no'o tuuyesika oiyaa, te'ta pichiwari puuua, kiisi wihtuki.

8 Eeme ehpe taawechiami Riosichi paparamea, kaawe erakoka ahpo nayewejeraninia, kihta siinto weeru chaachapaka ahpo nayeweka, kihta nekakome chaachápaniame. Ohso kaawe eemea Riosichi te'teriamechitia te'terepuapua, itapiti ki kaawe tiiame amochi teeresoo, Riosichi itapuapua ku'iwao, kaawe teerepamichiopua amochio. 9 Eeme ooweru Riosichi paparamea, ehpe taawechiamio pehjio, Riosichi te'teriamechitia sipichatajeriamenia, ki siintoka peeniatatiame, ki aaatae ikotupua teerepuawichiopua; itapiti o'roe netetiame tísia nateyameo, ki siintoka chuchatopuapua pu'kao, aamo peeniataniachitiao; aamo kuupaoi ki siintoka peeniatatiame itichitiame tetewiteréjaninia. 10 Ohso kaawe eeme oowerua, aamo Riosiwawichio peenia te'terewaa, aamo ka'karuma nokiwakamera puuua, aamo wahjachi tetewachio; wa'a te'teremete oowerua, te'ta Riosichikamera te'te iyorika mochitoamea. 11 Eeme oowerua tiameo, tiopachi Riosichi simiyame masitioi tijoeo, ihchi mochika kaawe keepupuapua pu'kao, te'ta iyorika Riosichi simiyame aamo keepuao. 12 Neeea ooweruo ehpe taawechimio tiameo, ki masitemeriko e'ramenia tiopachio, ti'tijoechioi

ki aaata paamiratuame enejeramenia, tijoekamera ahpo paamiratuamechitia tetewijeramenia. 13 Wa'a tiiame e'ramenia ooweruchio,
Riosio, tijoekamera neteriopa pahchao, Aarani tewaniame, ki oowitiamekamera pahcha, Eewa tewaniáme. 14 Aarania tiameo, ki puuukamera wihkuetiamepua Satanasieo, Eewakamerapua Satanasie wihkuetiamepua, wa'a iika tatakorikamepua pukeri o'iniachiopua naayachio.
15 Nape pahcha netetiame ooitiame tísia tatakorikamekaipua Riosichio,
yooma oowitiame Eewa tewaniame Riosi neteriachisi wa'anao, Riosie
cheriwepuamepua tatakoririao, kokosapuamechi newipatekao, Riosi
Taanarachi paparasoo, oowitiamechi naawakameo. Puuu oowitiame
Riosi Taanarachi paparamea, eee tiiame enepamapua: kaawerumachi
ihsiwa inatame; ki siintoka ahpo tísia peeniatapua e'rame.

3

Riosichi paparame pa'pamiratuame, aachin te'teretomeri

1 Aaata Riosichi paparame paamiratuame enenariamea, tísia kaawe
wa'a tiiame inataniamea. 2 Nape puuua i'kache tísia kaawe teere-
merichepua: Kihta ahpo teripuame teerewaeme; ahpo uupiche
ahjama ohjoeka yasitomeripua; kaaweruma teetoameche enemeripua
tijoe; tísia kaawe inatasa iintoame; ki a'chikoi ihsiame ki inataniameo;
kaawerumache nayewaniame aaataeoi; ahpo ta'pechi enapameoiopua,
kaawe uuka tetewame; masiteniamechio, kaawe peeneka masitiame
enemeripua; 3 ki nawajiame enemeripua; tesiwe e'reka tetewame ene-
meripua aaataoi, ki e'raka ihsiwa yoorame; sosopatiame ihsiwaeme
eneméripua, aaatachioi; ki nasiwame enemeripua, naawesarichioi;
toomichioi, ki weemuame enemeripua. 4 Aaata Riosichi paparame
paamiratuamea, ahpo ta'pechio, kaaweruma yooretewa masitiame
enemeripua ahpo tatanao; 5 puuu ki peeneka yoorewatiameopua ahpo
ta'pechio, ka'chi iika paamiratumeripua, ka'chi iika neesetomerikapa
Riosichi paparameo. 6 Puuu paamiratumeria, ki pukeri weemera
Riosichi paparakame enemeri puuua, weemera paparakamea, riaorósi
wichichairachi wichitepuamekoi puuua, riaorósia pu'kao, weruma
ahpo erakotemakoipua. 7 Puuua tiameo, kaawe teteiwame enemeripua
ki Riosichi paparameeopua, kihta ki kaawe tiiame ahpo nayewa-
puawichioo. Ki kaawe teeretoame enesoopua ki Riosichi paparameo,
riaorósia ti'tijoerio, na'ara chaanetemapua pu'ka paamiratuameo.

Tiopachi neesetoka ti'tijoe ku'kuyameopua, ooweru ku'kuyameopua tiame, aachin teeretopuame

8 Tiopachi ku'kuyame ti'tijoe ooweruopua tiameo, kihta ahpo teripua
tiiame enemeri puuua; piiripi tiiame cheesaa, ki eenechi sewina
cheesiame enemeripua; nawajikaoi ki pu'seriame enemeripua; toomi-
chioi ki tahpitika siinto e'rame enemeripua. 9 Puuua yooma pu'ka
Riosie Weratiamechi simiyameo, te'ta pichikiame enemeripua, pu'kao
taamoo, te'ta nateyamechitia taamo neesetoa. Kihta itapiti a'chitiame
apochi noriwi tiiame inatame enemeripua; puuua, itapiti ki ahpo
Riosichi tuuka katewiaopua pehjio, ahpo katewekame enemeripua;
ahpo inatarichio, itapiti ki kaawe ahpo iintoriopua aaatachio, ahpo
katewekame enemeripua Riosichio. 10 Ke'chu weraniaiopua, aatiata-
tiame enemeripua; ti'tijoeeo, kaawe tiiame tetewiniame enemeripua.

Yooma ahpo aatiatawachio, kihta ki kaaweruma tiiame machenakame
enesoo, oowe e'reka werapuamepua pu'kao. 11 Ooweruai tiopachi
ku'kuyameai, wa'achitia yooreka tetewipuame enemeri puuuai; kaawe
inataka ihsiame ihtaoi ahpo yoorao aaatawichioo; ki tísia na'arari
naawesarieme enemeripua; yoorakache itipiame ahpo iintomo tu-
uriao; oowe e'repua tiiame enemeripua apochio. 12 Puuu ti'tijoe
tiopachi ku'kuyameai, ahpoche uupiche ahjama mochitoame enemeri
puuuai; ahpo ta'pechioi, kaaweruma yooretewa masitiame ene-
meripua ahpo tatanao, ki ahpo tatanaoipua tiamé. 13 Puuu ku'kuyame
wa'a te'teriamea ahpo ta'pechio, puuukamera kaawe neesetoame en-
emeripua tiopachio. Pu'kao wahjachia, te'ta ka'kaweruma te'teriame
tetewapa pu'kao wa'a tiopachio, puuua tísia oowe e'remapua pu'ka
wa'a tiopachi ku'kuyameo, puuua wa'a iikao epeche ahjachi erapama-
pua, Riosie Weratiamechi ahpo paparao, Eesusi tewaniamechio.

Taamo Eesusichi paparawa pichiwari

14 Ku'we wa'a enamo o'rane aamo kahtiachi, nape ke'chu wa'a no'o
eenoio, i'ka tuuyewari aamo uhjuremo erapakane pahchao. 15 Ihji
aamo no'o uhjuriaa, aachin teeka aamo mochitojerapua wa'a tiopa-
chio, seenekachi no'o tehpe enepamio e'rapa. Eeme Riosichi paparame
wa'a tiopachi nanapawiamea, Riosi tioparachi ki pusie teteiwamechi
te'teriamepua, pu'ka tiopa ki pusie teteiwame tewekachio, Apoe Riosi
wa'a kahtiamepua neesetokao, ahpo te'ta pichiwarie nehpupakao.
16 Ihji Riosi pichiwarira taamo pichikeka mochitoaa, ki nu'uti tísia te'ta
kaawe tiiame iintatiamepua, taamo Noono tewekachi kahtiameeopua.
Puuu tísia pichiwari taamo pichikeka mochitoaa, ihjipua:
Apoe taamo Noonoo,
apoe tijoetuka tamochi eenakamepua;
puuu Riosi Riosiwariraa tamochio,
te'ta tísia Kaawerumako taamo tuuyamepua Riosio;
Apoe Riosi Tijoetumioio,
ki ookapi Riosi tewekachi ku'iwarie tetewitiamepua,
aapoe chaachapakamepua akana naawario Eesusio kohjakoio.
Yomatiame wehjoarichi ahjachi pichiketiamepua,
Apoe wa'api Riosichi simiyame aachin tiiameko apochio Eesusi
nayewatuka oirioio;
Puuua weeechi oisoopua,
ahpo te'ta Noonoe apechunatiamepua tewekachio,
ahpo Noono te'ta Riosi kahtiachiopua.

4

Eesusichi ahpo papara toimeri wahka ihtoriachio

1 Riosi Riosiwaria ma'chiame no'o tetewitiamepua, i'ka weee
kajuyachi teetowachi ikimeriopua, muuwaeme ti'tijoeri Riosichi
ahpo paparao, toaka mochitomerikopua. Puuu ti'tijoea oowerua
tiame, ohsokamera reemoni na'ararichikamera uumpamapua Satanasi
riaorósi, tisiwa wihtuka masitiamerakachi, na'naritoka. 2 Puuu
ahpo Riosichi paparawa toakamea, wihkuame ma'masitarikamera
na'naritomapua, ma'masitari kiisi suuwe erapamechi wistuki ma-
sitiai, puuu ma'masitaria ahpo inatarichio na'ie tajaka choo-
chokamekatepua, puuu inatarichio wewekakamekapao. Puuua,

pichiwaka chaachapameka nayewamepua Riosichi simiyameo, nape
kiisi pahtiaiopua ahpo inatarichio. 3 Puuu ti'tijoeri wistuki ma-
sitiamea, nenewiwao kiisi kaawe tiiameko chaachapamepua, nape
Riosia ki wa'a chiiamepua. Puuu wa'a chaachapamea tiameo, ihta
kooameoi taamo wa'inamepua ko'kopuawichioo iyoripua tuukao.
Nape teeme Riosi chiia machiyamea, nane'riame teemea kihta iy-
oripuamekopua ihta kooamekoio, yooma kooameo Riosi apoe iin-
toriopua taamo ki'yakao, yooma kaaweruma kooame, yooma ihta
kooame pukeri naayachi enepatiaio. Pukaepa teemea, ihta kooame
Riosie kiatiameo, kihta iyorika koayamepua, cheriwema kiasache
Riosio, kaawe ko'kopuamepua. 4 Riosia yooma ihta ahpo enepa-
teriao, kaawe tiiameko tetewikamepua. Pukaepa Riosi iintoria
kooame taamo ko'komiawichioo, kaaweruma puuua, aaataai ki ahpo
wa'inametepua ko'kopuao. Pukaepa Riosi taamo ki'yaria kooameo,
ta'iria ko'kometepua pu'kao, cheriwema ki'yakache Riosio. 5 Riosi
cheriwema kiasaa teeme, ihta kooame ko'komiaoio, Riosi apoe
kaawerutamepua aamo ko'komiao.

Paoro Timoteo kaawe tuuyewa, Riosie Weratiame tehkiwachi kaawe teetowa

6 Yooma wa'a tiiame aamo masitesoo wa'a tiopachi Riosichi pa-
parameo, kaaweruma ihsiame enemamua Eesusi Riosie Werati-
amewichioo. Muuua tiameo piirechi masiteka ihsiaio, aamo wa'api
penitamamua, aamo Riosie Weratiamechi papararіachitia, aaatae
aamo masitetiaio Eesusi Riosie Weratiamechi simiyameo. 7 Nape
Riosie Weratiamechi simiyame masitiaio, ka'te na'roemitiapua ki-
hta nateyame ehkoriami nayewaniame pu'serewaeo; ohso kaawe
muuua, te'ta aamo Riosichi kaawe teeretoniameche, pewatiame
teetopuachepua masitekao. Muuua tiameo, te'ta aamo Riosichi
simiyame penipawa i'yasipuapua. 8 Taamo weerewa wi'rochaniamea,
kaawe wichiyamepua weerewawichioo, nape Riosichi epeche kaawe
teerepuawichio i'yasiamea, pu'ka aaatawichio epeche nateyamepua,
ki ehpechewichio natemerikapa, ahkasi wahka ihtoriachisi nate-
merikapapua, te'ta Riosi taamo ahjama mochikoiopua. 9 Yooma
ihjia tuuyewari no'o aamo chaaniaa, te'ta pichiwari puuua, i'kao
yomatiame ti'tijoeri pichikémetepua, ti'tijoe ooweru tiame wa'áchitia.
10 Pu'kakamera Eesusi pichiwarirakachi simiyame, pichikémichiopua
taamo keepuameo, utewaeme tekipanakame teemea, tísia taamo
na'ara chaanewa aiwatoriaopua. Wa'a te'teretoame teemea masitekao,
taamo tatakoriria newipatewa oowe e'riapa, pu'ka Riosi Ahjame-
chiopua, puuu Riosi ahjamea yooma newipatiamepua, nape ahpo
Taana Eesusichi paparakameo.

11 Muuu Timoteoa, yooma i'ka aamo no'o masitenuriao, yooma wa'a
tiiame masitemitiamua aamo masitiao, kaawe pepenipanurekapua
pu'kao, ahkaoi aamo oiyachiamio. 12 Aamoo temarikapa a'chi chaane-
niao, ka'te a'chi eramitiamua; ohso kaawe muuua, aamo Riosichiche
kaawe teetoame enepuapua, pu'ka aamo kaawe teetowao amochi
tetewiteka, aamo wahjachi Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame,
aamo ihsiwa na'naritoka wa'achi nokisimichiopua, yoomá i'káchitia:
kaawe e'reka nayeweniame; kaaweruma ihsiwa teereniame; kaawe

e'raka yorakeniame aaatawichioo; te'ta paparawa tetewitewa Riosichio; ti'tijoe ooweruchio, yooreka ahpo tetewitewa, kihta suwepori ahpo nokiwa; ooweruai ti'tijoechio, yooreka ahpo tetewitewa, ihtaoi suwepori ki kaawe nokiwá. 13 Nape ke'chu ki wa'a no'o simioio pehjio, iiweta simitepuapua iyonakao, Riosi Iyotaperichi chiia, yooma inamuachi wa'a tiopachio, pu'ka chiia masiteka. Pu'kao kaawe tuuyepuapua kiisi nahsinepaka teetowaopua Riosi chiiá. 14 Muuu Timoteoa, ka'te natakepamitiamua amochi seekarepaka weraretiao, wa'a tiopachi pa'pamiratuameeo, Riosi Riosiwarie erapateretia aamo werapuawichioo. Muuua paikapieoi Riosi ye'kari aamo kiatiameeo, ku'ika yasitopuapua wa'a Eejesio tiopachi mochikameo, ihtaoi ku'iwa yorakekaopua pu'kao, ihtaoi Riosichi simiyame kaawe masitekaopua pu'kao.

15 Kaawe teeremio iintasa inisipuapua aamo tehkiwa, kaaweruma epechetoame tetewipuawichiopua amochio, aamo paamiratuachi yooraopua. 16 Kaawe aamo neesetomitiapua pewatiame yasitoka, wa'a tiopachi aamo masiteka ihsiachiopua. Wa'a teetosaamua Timoteoa, wa'achitia Riosie aamo tatakoriria cheriweka newipateretiachitia, wa'a tiiao ki ookapi aamo keepunariamea tiame, Riosie newipatemapua pu'kao, ahpo Taana Eesusichi paparasoo.

5

Paoro tuuyerewa Timoteoo, Riosichi paparamechi simiyameo

1 Neee Paoroa aamo Timoteoo, aamo chaanenania, yooreka aamo tuuyenurenania o'ochetiameo, kihta te'ya cheeka, kaawe e'reka tuuyepuapua ohso kaawe, aamo noono itapiti nane'remichio tuuyamechitia. 2 Ooweru pa'pamiraopua, aamo yeeye yooreka nayewiamechitia, tuuyepuapua pu'kao. Ooweru kuteweopua pehjio, aamo pipinichitia yooreka tuuyepuapua pu'kao, kihta ahjama kochiwa erakoka.

3 Aaata ooweru ahpo kuuna mukipatekameopua, kaawe e'raka ku'ipuapua pu'kao, itapitichi tísia tesiwa teeresoopua pu'kao. 4 Nape tatanaesoopua ahpo ku'ime te'teriame, pu'ka tatanarao, kaawe ku'inurepuapua ahpo yeeyeo. Iinuesoopua susuwarao, kakawarao tiameo, kaawe ku'inurepuapua pu'kaoi ahpo su'suo ahpo ka'kaoi. Riosia wa'a te'tereka mochitoniameo, tísia kaawe e'reka tetewamepua, neeeai wa'achi e'raka tetewamepua. 5 Aaata kunamukukamea, te'ta Riosichi paparame enesaa, Riosichiche paparaka yasitoamepua ahpo ku'ipuao, senepi taawechi Riosichi paparaka itaka, ihtaoi itapiti ahpo nakiwiao. 6 Nape aaata kunamukukame ki Riosichi paparaka yasitoamea, oowera ahpochewichio ta'irewa yooraka yasitoamepua. Puuu kunamukukamea, mukukamekatepua Riosiwichioo, ahjáka yasitoamekai. 7 I'ka aamo kaaweruma teerenurewa, masitepuapua tiame wa'a tiopachi mochikameo, kihta ki kaawe ihsio tuupuaichiopua, aaataeoi. 8 Aaata ka'chi erakoamea ahpo tetejima tísia tesiwa te'tereka mochikoio, ihtaoi itapiti nakiwekao, ahpo ta'pechioi epeche te'ta tesiwa teewenioio kiisi ku'yamea, kiisi Riosichi teerepuame inataka yasitoamepua; wa'a tiiamea, ohso kiisi kaawe tiiamepua Riosichio, ki aaatachitia ki Riosichi paparamechitiao.

9 Puuu ooweru kunamukukamea, ahpo ku'ipua teerepuawichioo tiopachi mochitoameeo, eee tiiame enemetepua: paika weerewa oosa

mariki u'matoame paamuame; piiripi wa'api kuunaeka yasitokame,
ahpo kuuna ahjaka yasitoiopua. 10 Puuua tiameo, ahpo yooraka
yasitoriao, ka'karuma yooraka yasitokame, tetewitiame enemeripua;
ahpo tatanaopua tiameo, ka'karumache tuuyewa tuuyeka yasitokame;
ahpo ta'pechi asikoameoiopua, kaawe uuka asipukame; aaata Riosichi
paparameo, ki weruma ahpo uuka yorakekame enemeripua; aaata
itapiti aiwaka mochitoameo, ku'ikache yasitokame enemeripua; ihta
itapitioi, kaaweruma ihsika yasitokame.
11 Puuu ooweruo ki ahsepame paamuameopua paika weerewa oosa
mariki paaumpario, ki iyopupuapua pu'kao ku'iwa kiapuawichoo,
seenekachioi neewinaremerikopua pehjio. 12 Neewisaapua, ka'chi
iika tekipanamaoipua tiopachio, ahpo yooraka yasitomia chaachapa-
tiameopua. 13 Puuua tiameo ku'iwa kiatiaopua, nanasiname enepa-
maoipua, oowera wa'ami ahka ohjonaremapua ta'pechiamikoio, ki
ka'karuma i'topakaopua naawesari, itapiti naawesaniachiopua pey-
achi papakika, itapiti kichiweme tiiame chanika, pu'ka wa'a tiiameche
nokaka mochitomapua, kihta yooraka wekateka. 14 Pukaepania
pu'kao, nenewijeraninia ohso kaawe, tatanatasaopua mooena yasimi-
chiopua, ahpo tatanakamera inateka. Pu'ka wa'a teeka ya-
sitosoopua pu'kao, Na'arari Noonoraa, ka'chi iika aaata na'aretemapua
pu'kao. 15 Nape ookapi ooweru kunamukukame ki te'ta paamuame
ki nenewikameopua, seewiamenia pu'kao, se'wikamekopua Riosi
kaaweruma pooerachio, Satanasikamera ahpo eratiakamera nok-
isikamepua, ahkaoi ta'pechiami ta'ratoka, kiisi kaawe te'tereniame
nokisíka.
16 Aaata Riosichi paparame kunamukukame tetejimaeme enesaa,
pu'ka tetejimarao, ku'inurepuapua pu'kao, kihta pehtiame teeremi-
chiopua tiopachi mochikamewichioo, pu'ka kunamukukame ku'ipuao.
Pu'ka ahpo tejima kunamukukame ku'ika yasitosoopua, yooma
tiopachi ku'iwaa, ahsepamapua waikao, tiopachi kunamukukame
mochikame ku'iwaa, te'ta tesiwa te'tiamerawichioo.
17 Ehpeo neeea aamo Timoteoo, tiopachi pa'pamiratuame ajawa-
niame aamo nayewemane. Yooma tiopachi pa'pamiratuame kaawe
yoorameopua ahpo tekipanao, epeche kaawe e'reka teteipuamepua
pu'kao, Riosi tuuyewa masitiame enesoo osopena, tuumika ki'yaka
itapiti kianiame ku'iwao. 18 Wa'a tiiame aamo chaaniamenia,
Riosia Ehkoriami Iyoterichio, eee cheeka iyoteteriamekopua: “Ka'te
yakajipuremitiamua oisio, aamo tiirikoa tekejokiteka oitioiopua.”
Sewinachi Iyoterichioiopua tiameo, eee chiiamepua: “Tekipanamea
nateténiamepua.”
19 Aaata tiopachi paamiratuame aamo weerariao, aaata ki kaawe ih-
siameko tuusoopua pu'kao, nape ki u'pakame enesoo aaata tetewikame
ookao paikaoiopua, ka'te pichikemitiamua pu'kao, apoe piineri chiiao,
kihta nateyamekopua. 20 Aaata tiopachi paamiratuame ki kaawe
iintokame tewitiameopua, ooka paikaoi tetewikame enesoopua pichi-
watame, yooma tetewachi weeraka tísia teripuapua pu'kao, wa'a
yoratioopua pu'kao, yooma tetewikameo seewepakaopua, ki wa'achi
nokinaremichiopua. 21 I'ka no'o aamo pa'pamiratuame ajawanureriao,
neeea Riosi tetewachio, Riosie Weratiame tetewachio, Riosi tewekachi
ku'iwari tetewachio, tísia kaawe aamo neesetojeraninia pu'kao, napati
aamo tetewikapua aaataoi, ki aaata epeche teereweka. 22 Ka'te

aaata ajawamitiapua, ki ne'nesaopua pahchao, ihtana tiiameopua
pu'kao, ki aaata aamo ki kaawe iintorio tuumichiopua, ki kaaweruma
machenasoopua aamo weerariao.
23 Ihji no'o chiiaa, aaata ti'tijoeri chaachapamechitia tiiamepua:
“Ka'te neeroiche nerojimitiamua, aamo eepi topachi kokoresaa, wiino
iijipuapua ku'ita.” Pukaepa muuua, ke'chu aaata weeraiomua wa'a
tiopachio, kaawe ne'nesa ihtana kaawe ihsiameko tijoe, werapuapua.
24 Aaata ki ka'karuma nokiwaa, ma'chiame tetewiniamepua ke'chu
ahjachi i'yaiopua itapiti ki kaawe iintoriao, nape iintuamepua tiameo,
itapiti ki kaawe iintotiameo ki ikanati ma'chiame tetewiniameo, ahkasi
te'ta i'yawesaape ahjachio. Pukaepa te'ta kaawe tiia ahjachi i'yewesa
werapuapua, aaata tiopachi paamiratumerio, seenekachi neipa ki
kaawe ihsiamera enemaoipua weratiameo. 25 Seenekachioiopua aaata
kaawe ihsiwaa, ki ikanati tetewiniamepua, puuyeniame nakiyamepua
aaata ku'we nane'repua kaawe ihsiamekoo, pu'kao kaaweruma tiiao.

6

1 Ehpeo aaata ahpo teekorachi te'tereniame nayewamane. Aaata
teekoemea Riosichi paparame enesaa, yooreka tetewame enepuapua
ahpo teekoo, kihta ki iyoriwa masitio tuupuaichiopua Riosio ahpo
paparawiao, aaataeo wahjachi ti'tijoerieopua, ki na'arepuawichiopua
tiaméo, taamoo aamo teekoeka mochikameo, Riosichi paparaniame
aamo masitiao.
2 Aaata Riosichi paparame teekoemea, wa'apitia teekochitia
yooreka tetewimetepua pu'kao, Riosichi paparamekoipua pu'kao
ahpochitia. Riosichi paparamekopua ahpo teekoo, epeche te'ta
yooreka tetewimeripua pu'kao, pu'kao Riosichio, ahpo pa'chichitia
tiiamekoopua pu'kao. Pu'kawichioo epeche kaawe yorakeka yoram-
etepua pu'ka tekipanakiao, na'pa Riosichi te'teriamekapaopua. Yooma
i'ka no'o aamo masitenuriao, utewaeme wa'a tiiame masitepuapua,
yooma wa'ami ahkaoi aamo asiyachio.

Te'ta pichiwari paarasari

3 Aaata seenu te'terewa masitiamea, i'ka Eesusi Riosie Wera-
tiamechi simiyame ka'karumara tuuyewario, pu'ka tuuyewarichi
taamo paparaka mochitoao, 4 ahpokamera tísia weruma uukao,
ahpokamera tísia machiyame maaekoamepua. Puuua ahpo Riosichi
simiyame seesenu te'terepuame masitiamechio, tísia ahpo weruma
erakoniame tiiamechipua wa'ao, tísia ahpo machiyamera erako-
niamechi, tísia nekakoniame mehtáchaniachi, tísia nasiwaniame
mehtachaniachi, tísia aaata na'arewachi, tísia nekamucheniachi aaata,
tísia aaata ikotukewachi. 5 Senepi taawechi wa'apitia nekakoka
ma'chirepaniachipua wa'ao, ki ijinatarichi wewekaniachikapapua
wa'ao, kiisi machiniamekapa wa'ao, Riosichi eename pichiwario.
Puuua, kihta machiyamepua, te'ta Riosi pichiwariraopua, te'ta Riosi
iintoriaopua ahpo Taanaeo. Puuua oowera seenu Riosichi simiyame
masiteka, tomiwaremio erakoamepua. Nape muuu Timoteoa, ka'te
pu'ka te'teria ahjama, teeremitiamua. 6 Teemea Riosichi te'ta pa-
paramea, paarasatiamepua paarasatiao, nape taamo Riosichi paarasa-
tiaa ki toomipua. Ihji paarasaria, te'ta Riosie te'ta taamo ta'iria
mochitowa puuua, Apoe te'ta taamo Riosi kiasiaeo, ihtaoi taamo

nakiwiao. 7 I'wa weeechi naawaio, kihta iinueka naawakame teemea;
wa'achitia mukisaoi, kihta i'tomeripua. 8 Wa'a teeremeri enesoo
mukiniamechio, kihta te'ta weemumete teemea i'ka wehjoarichi
iintuameo, kooameche wisasoriche iinuekaio, kaawe erakomete
teemea. 9 Yooma u'matoka ohso e'rameopua paarasarichio, pu'ka ki
kaaweruma tísia weemuwa paarasari ihsumarachi, wichiyamepua.
Puuu ki ka'karuma weemuniamea, taamo ki ka'karuma nokiwa
ihsitiamepua, kiisi ijinata nokiwame, na'ara nokiwame aaata tiame.
Yooma ihji ki ka'karuma nokiwamea, kominarichi simiwamepua,
ahkasi yooma si'riwachi ki ka'karumachi wichiwachi, ahpoo pihtuka
kajuyachisi. 10 Siintoka weemuniame toomichio, yooma ihta ki
ka'karuma naawarapua. Muuwaeme siintoka u'matoka toomichi
weemupakamea, poanatukamepua Riosichio, Riosichi ahpo paparao;
wa'a iikapa puuua, tísia yuuwesi mochitoamepua, epeche tísia tomi-
waereka mochinarewae aiwaka.

Aachin teeka ahpo inateniame Riosichi paparaniamewichioo

11 Nape muuu Timoteo Riosiwichio tekipanamekapao, yooma wa'a
tiiame weemuwachio, ikicha enepapuapua, kaawe aamo neesetoka,
ki wa'a tiamechi aamo wichipuawichiopua. Ohso kaawe muuua,
kaawerumache ihsiame enepuapua, pewatiame yasitoame Riosichio,
aamo Riosichi paparawa yasitoao, aamo tesiwa tiiame uuyame iika-
chio, kihta nahsinepaka tetewame aamo Riosichi poponíwao, pipiniwa
tiaméo. 12 Utewaeme teetopuapua aamo Riosichi paparaniame neh-
puwarichio; pewatiame chapika yasitomitiamua, aamo ki wahjiame
ahjari Riosie aamo kiaretiao, Riosie aamo uumichio paajutetiao.
Muuua pu'ka ki wahjiame ahjari aamo Riosie kiaretiao, ki ookapi
tuuyekame muuua, Eesusi Riosi Taanarachi paparakapa kiatiameko
tuuka. 13 I'ka no'o aamo tísia neesetotiao, kiisi toaka aamo teeto-
jeraninia pu'kao, kaawe teetokache kihta se'wikao, Riosi yooma ihta
ahjari ki'yamera tetewachio, Eesusi Riosie Weratiame tetewachiopua
tiameo, puuua Poonsio Piiratochio, ahpo ma'chitakame aatanakoo,
Piiratoe ahpo iinatukenioio. 14 Neeea i'ka no'o aamo neesetotiao,
tísia aamo neesetojeraninia, ahkasi Eesusi Riosie Weratiame taamo
Paamira eenachisi, kihta aamo ki kaawe chaachapapuaichiopua,
aaataeo. 15 Ihji Eesusi enameria, Riosi te'ta yomari aampa tiiamera
e'rariapua, ihta taawechi yachatiamechio, tekitepuame; ihji Eesusi
Riosie tekimichio eratiamea, te'ta weeweruma ya'yawichio, te'ta
yomatiame aampa werumara tiiamepua, te'ta pa'pamiratuameopua,
te'ta aampa Paamiratuamepua tiameo. 16 Puuu Eesusi Noonoraa, apoe
eenechi tekitemeria Eesusio ka'chitia taawechi mukuyamepua; puuua
te'ta ki teesa taajenachi kahtiamerapua; aaataai pu'kao, kiisi ahseme
tiiachi kahtiachio; pu'kao aaataeoi ki teteiwamepua ahpo pusieo, ka'chi
iika tetewime tiiameopua pu'kao.

¡Pu'kakamera te'ta weruma iyoriwa kiapuamepua taamoeo, te'ta
weruma utewari iinuewa e'rewa tiame! Wa'a tiiame e'rejeremitiapua
naajúu.

17 Pu'ka ti'tijoe ooweru tiame tísia paarasateka mochitoameo,
chaanepuapua pu'kao, pu'ka ahpo iinueka mochikao, Riosi wa'a tiiame
teewewiopa, wa'a te'terio tuuyepuapua pu'kao, pukaeo wa'a tiiae
ta'iria mochitomichiopua, nape kihta weruma ahpo erakoka, tísia

paarasatiapao. Pu'kao chaanepuapua tiameo, pu'ka weeechi iintuame
ahpo paarasatiao, kihtawichio kaaweko tuuyepuapua, Riosichi kaawe
te'terepuao, pu'ka paarasario kihta tehpe e'ramekopapua. Wa'a
tiiachipao, ohso kaawe Riosichikamera paparaka mochitonurepua-
pua pu'kao, apoe te'ta Riosi ahjamerakamerachi, pukachikamera
te'ta oowe erakoka, taamoo chuurame wi'suame taamo nakiwia
ki'yamechi. 18 Pu'ka paarasatiameo chaanepuapua tiameo, pu'ka
paarasario, ahpo iinuekaeopua paarasatiao, ihkokewa erakoka mochi-
tojerepuapua pu'kao, tísia tesiwa te'tereka tooremuachiopua. Wa'a
nokaka mochitosoopua ihkokekao, te'ta pichiwari paarasari iinuemio
tuuyepuapua pu'kao, Riosi ahjama mochiwachiopua, Riosi ye'karichi.
19 Puuu wa'a te'tereka mochitosaapua ahpo paarasari tooremuame
ihkokeka mochitokamea, te'pa tewekachikamera paarasari muuwepa-
tiame enemapua waikao, te'ta Riosi ahjama ahpo mochimiachiopua
tewekachio, ahkasi ki wahjiamesio.

Paoro kajuyachi Timoteo neesetotewa

20 Muuu Timoteoa no'o aamo uhjurariao, yoorakache itipipuapua
wa'a ti'tiopachiamio. Ka'te e'waka keepumitia ki ijinatame nayewao.
Puuu ti'tijoea tamochio, ki ookapi itapiti, tísia Riosichi simiyame pee-
newari machiwari teewaka masitiamepua, nape oowera wa'a chaacha-
paka nayewamepua, kihta machiyai Riosichi simiyameo. 21 Ookapi
Riosichi paparame ti'tijoea ooweru tiamea, pu'ka ti'tijoe wihkuari
masitiakamera na'naritoamepua wa'asi, ikicha simiyamera ki Riosichi
paparaniamera, ipaka tetewamepua Eesusichi ahpo paparao, Riosie
Weratiameo. Yooma aamo kahtiachi mochikamewichioo, Riosichi
itayamenia pu'kao, ahpo te'ta kaawerumari kiasimichioo.

I'wasi ihjia, kaawe erakoka ehpeo. Wa'a ikisaa tísia kaawe
enemapua.

Paoro
Timoteo
Oosa Iyotepawa

Teepotari

1 Neee Paoro Riosie Weratiame weratiamea, i'ka weemera ahjarichi
simiyame nayewemichio Riosi e'rarie uhjuratiamenia, yomatiame
ahkaoi ti'tijoeri no'o nayewemichiopua, i'ka weemera ahjario aaataoi
ahpo Taanachi Eesusi paparasoo kiamo tuuyame. 2 I'ka iyojura
iyotiamenia aamowichio Timoteoo, no'o taanachitia Riosichi tiiameo.
Aamoo neeea, taamo Noono tewekachi kahtiameo, Apoe Eesusi Riosie
Weratiameopua tiameo, ahpo aamo tesiwa e'rewaeo, aamo iikachio
ta'iria yasirewa kiajeraninia.

Riosie Weratiame chiia pichiwataniame

3 Neee Paoroa, senepi taawechi aamowichio nayewiainia Riosio,
cheriwema ki'yamenia pu'kao, aamoo kaawe teetotiamekopua, aamo
Riosichi teetowa tehkiwachiopua. Neeea Riosieo ahsieme cheri-
wetiameko no'o tatakoririao e'raka yorakiamenia, no'o ehkoriami
noonoriwa te'ta Riosi iyoririachitia inisitoka. 4 Senepi aamo iiji-
natepaio, aamo nanararia iijinatepamenia aamo mochikachi o'inia
machenarioio. Wa'a tiiame iijinatepakaopua, eenechi tísia aamo
tetewinariapame neeea, eenechi aamo ahjama tísia kaawe er-
anarekaopua. 5 Neeea aamo tetewinareka yasitoamepua tiameo,
tísia aamo iijinatepapaopua, Eesusi Riosie Weratiamechi aamo pa-
paramekoo, ki'yami Roira tewaniame aamo su'su Eesusichi papararia-
chitiaopua, aamo yeeye Eunise tewaniame Eesusichi papararia chi-
tiaopua tiame. Ehpeo neeea aamooi, wa'achitia tetewamepua, tísia
Eesusi Riosie Weratiamechi paparáme.

6 Pukaepa neeea, amochi oijenatejeraninia tahjewachitia amochi
teetomichiopua, Riosi ye'kari amochi yahchariaopua, no'o amochi
seekarepaka uhjurioiopua Riosi kaaweruma tuuyewari kihta
seeweka nayewatumichioo, 7 Riosio taamoo, kihta majawewa
ki'yakamekopapua, aaataoi kihta seewewa. Riosia apoeekamera
taamo utewataniame erakotiamepua. Riosia tamochi yahchakamepua
tiameo, taamo ahpo nakika mochitopua erakoniame, pu'ka
nakiwarie taamo nokisimichiopua aaatachioi, kihta ki kaawe
teerepuame aamo teerepuawichio aaata aamo masitiachio.
8 Wa'a teeka ku'itoniamekapamua Riosieo, ka'te suuwe e'raka
nayewamitiamua aaataoiomua, i'ka Eesusi taamo Paamirachi
simiyame nayewaiopua; peereso aamo yachapo tuuwai, noochitia
Eesusi taamo Paamirachi simiyame nayewatuapaopua. Ohsotiamua,
tísia wa'a chaaneniaiopua, tísia aiwatoaimua taamo Paamira Eesusichi
simiyame nayewatuapao, erasika anachatopuapua pu'kao, no'oo
te'ta teetoriachitia. 9 Riosia kihta yoorarie natetewachi taamo
newipatekamepua, taamo apochiche teetoka taamo ahjatomichiopua,
Riosia wa'a tiiame inatakamekapapua, naayachisi o'inia, ahpo
tísia taamo nakiwari, taamo ne'netenariapapua, yooma ihta Eesusi

taamowichio iintoriaeopua. Wa'a iintokame Riosia tamochio, yooma
ahpo Taana Eesusichi paparakamewichio inatakao. Wa'a tiiame
inatakame Riosia, ke'chu kihta i'ka wehjoarikoio. 10 Pu'ka ke'chu
naayachi ahpo e'raria taamo tetewitiamepua ehpe taawechiamio,
ahpo Taana Eesusi naawateriachi tetewitekamepua. Puuu ahpo
naawateria iintokamekopua taamo newipatekao, wahjipari utewarira
newitosaapapua. Puuu Riosi naawateria iintokamepua tiameo,
taamo ma'chiame pahtetekaopua, ahpo kaaweruma tuuyewarichi
simiyameo, aachin teeka taamo teimeri weemera ahjariopua, ahkasi
ki wahjiamesi ahjaniameo.

11 Riosia no'oo, apoe wa'api weerakamepua ki i'isaeri nayewatu-
michioopua, ahpo naawateria Eesusi tewaniame taamowichio iin-
toria nayewemichioopua, yooma ti'tijoeopua ooweruoiopua tiame.
12 Pu'ka yoorapa i'wa kahtiamenia peereso aiwakao. Nape wa'a
teereniainia i'wao, kiisi tesiwa erapame neeea, ki teesa ahjachi oowe
e'riamekapaopua, aatanachi no'o papararіao, pukachi te'ta ahjachi er-
apame neeea. Pukaepa kiisiki se'wi erapamenia, apoeopua tísia ahpo
utewarie no'o ku'isiamekopaopua, i'ka tehki ki teeweka no'o simitemi-
chio no'o ki'yariachiopua, te'ta utewaeme kaawe neesetokaopua,
ahkasi yomatiame no'o yoorachisi i'ka tehki no'o nuureriaopua, ahkasi
Eesusi eenechi eenachisi teeretopuameo.

13 Wa'a tiiachio muuu Timoteoa, te'ta no'o masiteria inamuriachitia
masitepuapua, aaataoi aamo masitiaopua, pu'ka te'ta kaaweruma
Eesusie tuuyewario, kiisi se'wi ikika masiteka. Muuua tiameo, kiisi
se'wi teetopuapua Riosie Weratiamechi aamo paparaopua, Riosie Wer-
atiame nakirewarachi yasitokaopua. 14 Te'ta Kaaweruma Riosiwari
ku'iwarie tamochi yasitoameopua, te'ta kaawe neesetopuapua, i'ka
pichiwarichi simiyameo, Riosio aamo te'ta masitemichio ki'yariao.

15 Nane'riame muuuapa, yooma Aasia weeechiami no'o kahtiachi
e'enakameopua, yooma eenechi nonowakamekopapua; ooka puuua
wa'asi Aasia nonowakamea, Iijero tewaniame, piirea Eremojene
tewaniame enekamepua. 16 Onesijoro tewaniame ta'perachio, Riosio
te'ta kaawe teewejeraninia pu'kao, pu'ka Onesijorokamera tísia kaawe
iintoriopua weesa no'o ku'iwa u'yepakao, i'wa peereso no'o yachati-
achio, kihta suuwe erapaka, no'o peereso yachatioiopua. 17 Ohsotia
puuua i'wa Rooma weruma muuwarichi asisaopua, no'o yaapi e'raka
i'yariapua ahkasi no'o tewayachisi. 18 Tísia kaawe enemiipua pu'kao,
Apoe taamo Paamira Eesusi eenechi enasaa, itapiti tísia kaaweruma
tiiame ikitesaa. Muuu Timoteoa nane'riame muuuapa, Eejesio aamo
ahjama taamo mochikoio, tísia kaawe taamo ku'iriopua Onesijoroa.

2

Riosie Weratiame kaaweruma soontarowara eneniame

1 Pukaepa muuu Timoteo no'o Riosichi taanachitia yasitoamea, ka'te
wirorepamitiamua aamo Riosichi teetowao; ohsotia utewaeme tee-
topuapua aamo Riosi tehkiwachio, yooma Riosie Weratiame utewari
aamo kiasiaeo. 2 Muuua no'oo muuwaeme ti'tijoeri no'o masiteria
tetewiriachitia inamuriachitia tiame, pu'ka masitenurapuapua aamo
ajawasiao, ahkaoi mochiwachiami enapaio.

3 Pu'ka aamo tehkiwachi ahkaoi aamo ihtoachio, te'ta Riosie Weratiame soontarowachitia teeretopuapua, ihtaoi aamo aiwasiaio muuua, anachatopuapua. 4 Muuu Timoteoa ka'te papakimitiamua itapiti ki Eesusi Riosie Weratiamee aamo nuuretiachio, aaataai kaaweruma soontarochitia enenariaa, kiisi se'wi ihsiamepua ahpo te'ta kapitai nuureretiao, seesenu nokiwachi papakikaopua, ahpoche nuureretia iyorika teeretoamechepua. 5 Wa'achitia newitowa te'ewa nokayameai, te'ta kaawe te'epua yachatiameche na'naritomerichepua; ki pu'ka kaawe te'epua ki na'naritosaa, kiisi newitomeripua. Pukaepa muuuai Timoteoa, tísia kaawe teetoka i'tomerichemua, Riosichi aamo tehkiwao; wa'a aamo teetoame enesoopua Riosia, tísia kaawe aamo iintorio tuumapua. 6 Aaata ahpo echaria tísia kaawe neesetokamea, tísia paarasatemeripua ahpo echariao. Wa'achitia muuu Timoteoai, tísia paarasatemeri muuua Riosiwichio aamo ihsika teeretoriao. 7 Naakoo, kaawe ne'nemitiakoomua i'ka no'o aamo chiiao, Apoe tewekachi kahtiame taamo Noono, ihsisimeripua aamo te'ta pahtetekao, aachin tiiamekoopua no'o aamo chiiao.

8 Ka'te natakepamitiamua aamo masitia tuuyemiao, yooma Eesusichi simiyame eee teereriame: Eesusia ehkoriami Raawitaru tetejimarisiwachi o'inia tijoetutetiamepua Riosieo, Riosi Taanarachitia naawakao; neipami taamo tatakoriria cho'weka mukisaapua, eenechi oijenasaapua, tewekachi mooenakamepua ahpo Noono kahtiachi. Puuupua no'o te'ta kaaweruma tuuyetoaa, aachin teeka taamo tatakorireka mochitowachi newipatetiamea. 9 Pu'ka Riosie Weratiame tuuyewarira tuuyesika yasitoapao, káátisia aiwari anachaka yositoamenia, ahkasi kaarenaeoi o'oyaekaopua i'wao, káátisia aaata ko'yamechitia. Nape neeea kaarenae o'yaeka yachanioio, Riosi kaaweruma tuuyewaria, kihta o'yetiamepua, aaataai kaawe ahjachi pichikeme tiiamepua. 10 Neeea wa'a tiiachipao, kiisi toaka simitiamenia Riosi kaaweruma tuuyewario nayewatukao, tísia aiwaka yasitoai i'wao. Neeea ihtaoi kokosa yoraniaio anachaka yasitonariamenia, Riosio yomatiame ahpo Taanachi paparakameopua, ahpowichio uumichiopua, ahpo tatanachitia iintapaka, pu'kao ahpo tatakoriria newipateriaopua, ki wahjiamesi ahjari kiamichiopua.

11 Ihji no'o chanimia Riosie Weratiamechi simiyamea, pichiwari puuua:

Teeme Riosie Weratiame ahjama mukukameka erakoame enesaa,
pu'ka ahjamakamera mochimia eenechi oijenakameko erakometepua,
tewekachi Riosie Weratiame ye'karichi.
12 Eesusiwichio kokosari anachaka mochitokamekai teemea i'wa weeechio,
Riosie Weratiamee apochi uupuamepua,
ahpo ahjamakamera mochipuawichiopua,
ahpo tewekachi ye'karichío.
Taamo Eesusi ahjama te'terewa ka'itasoo,
Apoe Eesusia tiameo, wa'achitia taamo ka'itamapua,
ahpo taamo ahjama teerewao,
wahka ihtoriachi te'ta kateweri taawechio.
13 Teemea Eesusichi paparai ki kaawe noonoikoio,
Apoeo kiisi taamo toayamepua ahpo nakiraeo;

ka'chitia wa'a iintomeri tiiamekapaopua,
ahpo Riosi nakiwariwae tisiwa taamo nakiyamekapaopua.

Piiripi Eesusiwichio tekipaname kaawe iintoria nayewaniame

14 Muuu Timoteoa, pu'ka aamo ajawaria masitemichioo, yooma i'ka
aamo no'o iyoteparia, inatepateka masitenurapuapua pu'kao. Pu'ka
aamo ajawaria masitemia keepumeriopua tiameo, Riosi tetewachi
chaanenurapuapua, kihta naawesari chaachapanurepuapua pu'kao,
kihtawichio kaawekameopua, nekakome chaachapaniame nayewani-
ameoi, kihtawichio kaawekameopua; wa'a tiiame naawesaria, kaawe
erakoka keepuamekaiopua Riosi kaaweruma tuuyewario, nahsina-
patemeripua keepuameoi. 15 Muuu Timoteoa Riosi tetewachio,
utewaeme tekipaname enepuapua Riosi tehkiwachio, tísia kaawe
teetoame Riosi kaaweruma tuuyewari masiteniamechio. Wa'a tee-
toka masitiame enesaamua, kihta suuwe erapamerimua itachioi
itapitichi aamo yoorao. Kihta nekakome cheeka masitiame ene-
saamua, kihta Riosie teripuame teeremerimua aamo masitewachio,
te'ta kaawe tiiame teetoka masitiamekapaomua, te'ta pichiwarichi
simiyameopua, Riosi naera. 16 Itapiti Riosichi simiyame aamo
nayeoiopua aaatao, ka'te aaatae aamo se'wi ikimitiamua, aaata pey-
achí ki Riosichi simiyame nayewanariameeopua; wa'a tiiame peyachi
papakiwachiopua nayewamiao, oowera se'wi ikiniame ikitiamepua.
17 Puuu wa'a te'tiame naawesari kihtawichio kaawekamea, taamo
wa'api soopamapua, ko'koame ka'chi iika yachapaniame ikiniame-
chitia ikiwamepua. Wa'a ikikameka te'teriame Iimeneoa, Iireto
tewaniameopua tiameo, 18 Riosi pichiwari masitewaopua, se'wi ma-
sitiamekapa wa'a ijikikame puuua. Puuu wa'a iikame ti'tijoea, pu'ka
ti'tijoeri mukukoi eenechi oijenaniameo, ikikamekopa chaachapaka
masitiamekapa. Puuu aapoea pu'ka eenechi oijenaniameo, taamo
iikachiche wa'a erakoniameko tuuyamepua, Riosio ki taamo oijenate-
merikopua, eenechi weemera weerewa taamo ki'yakaopua. Yooma i'ka
inamukamea, wekamupakamepua ookapiopa, Riosichi paparameo.
19 Nape Riosia, se'wi masitiameopua ahpo pichiwarichi simiyame
tuuyewario, tetewaka yasitoamepua aatanakamerakoopua ki ahpo
ijinuwao. Riosi pichiwariraa, kaari nawateraka tiiamepua, pukachi
nawaterachi eee cheeka iyotetiame: “Apoe taamo tewekachi kahtiame
Noonoa, te'ta machika tetewamerapua ahpo ijinuwao.” Piirechi Riosi
pichiwari wa'achi nawaterachi iyoteriaapua tiameo, eee chiiámepua:
“Yooma Riosie Weratiamechi te'teriamea, te'ta Riosi pichiwarira ma-
sitiamerapua, puuua te'ta pichiwa poanatukame enemetepua, ihtaoi
ki ka'karuma nokiwamechio.”

20 Aaata tísia paarasatiame ta'perawachio, ki ookapi itapiti iin-
uemepua tísia nateyame, itapiti pehtori o'roe netetiame, tataparasi
meetarieoi netetiame, puuu oropetoria, tataparasi pehtoria tiame
te'ta pahkotaniachiche ahjachi koi'wamepua. Nape wa'achi ta'pechioi
iinueniamepua tiameo, senepi ko'komia ahjachi koi'wame, puuua
wehchorie pehtoritatiamepua, kuuu oowarae netetiamekoio. 21 Muuu
Timoteoa, o'ro pehtorika tiiame enemitia muuua, Riosi ahjae tekipana-
naria enenariaa ahpo tehkiwachio. Wa'a tiiame ahjaera enenariaa

Riosiwichioo, yomatiame aamo se'wimetechemua ki ka'karuma nokiwameopua. Wa'a teeresaamua, yooma ihta Riosiwichio yoraniamewichio, ahsepari kaawe tiiame enemerimua.
22 Ikicha enepamitiamua pu'ka tehtemari ki kaaweruma erakoka mochitoaopua, ihtaoi ki kaaweruma ikotuwaoi, Riosichiche paparame ahjama teeremitiamua, kaawerumache inatatoka, i'ka eee tiiamechitia: Riosichi paparaniame teetowa, nakirewa teetowa, ta'iria yasirewa teetoka tiame. 23 Ka'te nehjiamitiamua, ki inatari tiiame iinatukewao. Puuu ki inatari iinatukewaa, oowera nekakowa chaachapaniameche mehtachamepua, ahkasioi nasiwaniame. 24 Aaata Riosi yorakiamea, kiisi papakimetepua nekakowa chaachapaniachio; ohso kaawe muuua, kaawerumakamera enemitiamua aaatachioi, ki ikanati nekayame; ye'kame enemitiamua aamo masitiachio; kaawe e'reka nayewepuapua aaataoi, kihta yaapi e'raka nahsinepaka. 25 Aaata aamo masitia na'ara chaachapasoo, ka'te nekamitiapua pukachio, ohso kaawe te'ta kaawe erapua tiiame nayewepuapua, tísia ma'chiame tuuyeka aamo masitiao, ihtana achini tiiamekopua aamo masitiao. Wa'a tiiame aamo masitesoopua pu'kao, seenekachioi puuua, aamo chiiao oowe erapamapua, aamo masitiao tísia pichiwariko nane'rekapa. 26 Wa'a iikapaopua te'ta aamo kaawe chiiame pahtepaopua, riaorósi wisikuewachi ahpo ruhjikameko erapamapua, riaorósikamera masitia pichikeka mochitoriamekopua.

3

Achini teeremeri ti'tijoeri, kajuyachi taawechi

1 Wa'a tiiachipao muuu Timoteoo, aamo nane'rejeraninia ehpiami kiisi kaawe nokiwamea, tísia epeche epecheche teetomerikopua, ahkasi kajuyachi taawechiopua, eee te'tereniame: 2 waika taawechiamio ti'tijoeria, ahpochewichio erakoame enemeripua; toomichiche weemuame; ahpo oijerame ihta ahpo iinuekae; ahpo tiiao ki nu'nuntiko erakoame; ihtaoi Riosichi simiyameo tísia na'ariame; kiisi ewakoame ahpo yayawao; kihta kaawe e'reka itipiame, itapiti tísia kaawe ikitetiaipua; puuua kiisi ka'karuma ti'tijoeri enemeripua; 3 kihta ahpo katewenariame apochio aaataoi ahjamao, kiisi aaata tesiwa e'riame enemapua; ti'tijoea ooweruapua tiameo, ka'chi iika ahpo teeweteme erakoame, ahpo ki kaaweruma nokiwa ikotuwao; tísia na'ara chaachapame aaataoi; tísia na'ra yoorame ahpo na'ara chaachapae; aaataoi oorichitia ni'epanarewa erakoame; yooma ihta kaaweruma nokiwameo, seepurawaeme; 4 aaataoi ahpo kaawe uuyameo, pukamina na'ara nokayame; aaataoi eeyowachi werapame; ki nu'uti ahpo erakoame; ahpo pu'serewache i'yaka mochitoamea, Riosikamera pu'serewa i'yaka mochitometepua; 5 Riosi iyoriameka nokayamea kiisi wa'a erakoaiopua, Riosi utewari ka'karuma enepatiameo, wehchi ipaka tetewamepua pu'kao.

Yooma pu'ka wa'a te'teriame ahjamao, kiisi ahjama teeremitiamua. 6 Puuu wa'a te'teriame ti'tijoea, ahpo wihkuari na'ararieopua ta'pechiami asikokaopua ooweru piineri mochikachio, suwepori nokayamepua pu'ka ahjamao, kiisi ahpo wa'inameopua wa'a nokiwao, wa'a pu'seriamekapa. Puuu wa'a nokiwame pu'seriame oowerua, Riosi pichiwari eepi keepuka yasitoamekaio, kiisi iyorika inamuamepua,

7 ahpo ki ka'karuma ikotuwa pu'serewae, panisutoniamekapa. 8 Puuu
wihkuari ti'tijoea, ehkoriami Aanesika te'teriamepua Amperesi tewani-
amekoopua tiame, puuu ookaa ehkoriamio, Moiseo ahpo kaaweruma
Riosichi simiyame masitenarioiopua, ahpo wa'ínekame. Puuu ti'tijoe
aamo masitia na'arekamea, te'ta wewekakamepua ahpo kaaweruma
inatariwao, pukaepa kiisikoi inatamepua Riosi kaaweruma pichi-
wari chiiao. Puuua ahsieme na'arachi wewekakamepua, Riosichi
paparawachi simiyameo. 9 Nape puuua, kiisi mehkasi mehtamitepua
ahpo wistuki masitiaeo, yooma ti'tijoerie nane'riamekopua pu'kao,
kiisi ijinatamekopua. Wa'achi te'tereriame puuu ookaai ehkoriamio,
Moisee ahpo wa'inekameopua ahpo masitepuawichioo.

Paoro Timoteo tuuyewari ki'ya

10 Muuu Timoteoa, kaawe machikamepua no'o masitewao, no'o
aachin teeka yasitoriaopua tiameo, ihtana ne'netoka no'o tee-
toamekopua no'o masitewaeo. Nane'riame muuuapa tiameo, no'oo
Riosichi te'ta oowe e'reka yasitoamekopua, aachin teeka ki yaapi
e'raka itapiti aiwaka anachaio, aachin teeka no'o nakika teetori-
opua Riosichio, yooma ihta ti'tijoerichiopua tiame, kiisi toaka ma-
siteka yasitokaopua, Riosi tehkiwachio. 11 Nane'riamemua aachin
teeka no'o na'ara yoraretioopua tiameo, aachin teeka no'o aiwari-
opua Antiokía kahtiaiopua weruma mochiwachio, Iikonio muuwari
mochiwachiopua tiame, wa'a ikisa Rihtirá tewaniachi weruma
muuwari mochiwachiopua tiame, aachin teeka no'o anachaka ya-
sitorio, tísia no'o na'ara yoranioiopua ti'tijoeri nanaarameeo. Nape
te'ta taamo Paamira tewekachi kahtiamea, yooma i'ka no'o na'ara
yoranioio, no'o newipatekamepua wa'a na'ara no'o yoraniachio.
12 Wa'atepua, aaata Riosi nakiyachitia yasitonariamea, Riosie Wer-
atiamechi te'teriamewichioo, wa'a ahpo yoraniame na'ara yorani-
ame aiwameripua, nanaarameeo. 13 Wa'a teerenioipua, puuu ki
ka'karumaa, epeche epecheche teetomeripua ahpo na'ara nokiwao,
puuu wistuki ma'masitiamea tiamea, epeche epechechi teetomeripua
ahpo wisikueka masitiaeo, epeche muuwepateka ahpo wihkuarieo.

14 Nape aamo Timoteoo neeea, aamo penipariakamera te'ta yora-
jeraninia, aamo te'ta kaawe tiio e'riamera, kiisi se'wika teetoka
nane'riamekapa muuua, aatanakamera iintoriopua aamo masitekao,
15 pukeri o'inia aamo nu'utikoi masitenioio. Aamo su'suwa aamo
yeeyewa tiame masitekamepua Ehkoriami Iyoterichi chiiao. Pu'ka
Ehkoriami Iyoterichi nane'rekame Eesusichi simiyame, wa'a iika
Eesusichi paparakamemua Eesusichi newipamiapa, yooma ihta aamo
tatakoririao. 16 Yomatiame Tumipirichi Iyoteriaa, taamo Noono
tewekachi kahtiamee eratesiwae iyotetiamepua, ehkoriami Riosi
na'nayewaturaeo. Pukaepa tísia kaaweruma tiiame puuua, taamo
ahjae masitepuawichioo; taamo kaawe iintosoo, pukae Iyoterichi
Riosi chiiae, kaawe taamo iintorio tuupuame teemea; ki kaawe
taamo iintosoo, pukae ahpo Iyotaperichi chiiae, taamo terimapua;
tísia kaawe ihsiamepua tiameo, te'ta kaaweruma teeretoka taamo
ohjoremichioopua, yooma ihta Riosie kaawerumachi simiyameo,
17 ahsepari taamo ye'kari penipatiamepua enepatiamepua, yooma
ihtaoi kaawerumachi simiyame yorapuamewichioo.

4

1 Pukaepa neeea aamo Timoteoo, taamo Noono tewekachi kahtiame
tetewachi, taamo Paamira Eesusi tetewachiopua tiameo, ahsieme Riosi
kaaweruma tuuyewari aamo nayewatumichio weeramenia. Muuua
aamo tuuyewarichio, Yooma aaata ti'tijoeri tuuyepuapua i'ka Eesusi
ihta wahka ihtoriachi taawechio, eenechi enamerikopua yomatiame
ti'tijoe ooweruopua tiame katewemia, yomatiame ihta ahpo ki kaawe
nokariao, ahjaka mochitoameopua pehjio, wahjipakameopua tiameo
eenechi oijenatesaopua. Neipa ti'tijoeri katewesaapapua, yawichi yasi-
pameripua, ahpo ye'karichio yasipamiaopua yawichitumia. 2 Muuu
Timoteoa utewaeme aamo nayewatujeraninia i'ka Riosi kaaweruma
tuuyewario, nape a'chitia keenako aamo nayewatumia tiioio, ki
tiioioi. Aaata ki oowe e'riameopua pehjio Riosi kaaweruma tu-
uyewarichio, oowe erapatepuapua pu'kao. Aaata ki kaawe tiiame
iintosoo, terika tuuyepuapua pu'kao. Aaata ki ikanati pepenipame
masitiaomua, ka'te nahsinepamitiamua, ohso kaawe kaawe tuuyeka
pahtetepuapua pu'kao. 3 Wa'a yooraka aamo masitejeraninia, ehpe
waanami taawechiopua, epeche epecheche kihta inamunareka mo-
chitomerikopua ti'tijoerio, Riosichi simiyameo. Oowera ahpo ina-
munariache keepumapua, ahpoche pu'seria keepuka mochitonarema-
pua. Wa'a te'teriapapua, ahpo pu'seria masitiame ma'masitarikamera,
i'yaka mochitonaremapua. 4 Wa'a te'teriapaopua, ipaka tetewaka mo-
chitoame enemeripua, pu'ka te'ta Riosi kaaweruma tuuyewario ahpo
keepuka mochitoriao. Naatikamera inamunareka mochitomapua,
oowera maaewarichi simiyame ehkoriami ahka nayewatiame, pu'kao
kihtawichio kaawekame. 5 Nape wa'a teeremioi muuu Timoteoa,
pewatiame teetomitiapua amochio, kiisi sewina erapakaopua, pe'yachi
wa'a teeremerikoio, ka'te sewina erapamitiamua. Wa'api teetoka
masitepuapua, Riosichi eename newipatewaopua, ahkasi aamo ahsep-
atiachisi aamo yoramichio weratiao.

6 No'o Riosiwichio tehkiwa i'wa weeechio, amori kajuyamenia, ki
tehpe no'o yasitomeriko e'rame neeeapa; no'o ahjario neeea Riosiwi-
chioo, no'o Noono tewekachi kahtiamewichio, no'o oowewariameko
e'ramenia. 7 Neeea Riosiwichio kaaweruma nasiwari iintokameka
e'ramenia, no'oo ahsepari no'o iintokamekoopua pu'kao. Neeea
u'masiwa te'etiame newitokameka e'ramenia. Neeea Eesusichi no'o
papararíasichi wa'anaopua, kiisi toaka yasitoamenia Eesusichi no'o pa-
parao. 8 Pukaepa pu'ka te'ta kateweri taawechi enasoopua, Apoe te'ta
Paamira Eesusia te'ta kaawe katewiamekapaopua peereichitiao, no'oo
te'ta kaaweruma tetewikapaopua no'o kaaweruma iintoriawichioo,
no'o te'ta kaaweruma tiiari mo'koritemapua, yawichi o'ro mo'kori no'o
mo'koritiamechítia, o'roe cheenkeritetiame, no'oo te'ta Paamirachio,
kiisi se'wika no'o ahjachi te'ta paparaka yasitóriopa. Nape Eesusia
ki no'ochekamera wa'a yorameripua, yomatiame aaata apochi tísia
inataka puuyetoka mochitokameopua tiaméo, ahkasi ahpo eenechi
eenariachisiopua, wa'a iintomeripua.

Paoro Timoteo nuurewa iintojerawa wa'asi

9 Timoteo, kú'we enapuapua no'o ne'nemiao, amori neeeche
itipiame i'waopua wa'asio, amori ki'tiamepua aaata no'o ku'imeri
i'wao. 10 Reema tewaniamea, no'o toaka Tesaronika muuwarichi

akipakamepua, epeche pu'serekamekapapua i'ka wehjoarichi iintu-
ameo. Keresente tewaniamea, Kaarasia weeechi akiparupua, Tiitoa
Raamasia weeerachi akipakapua. 11 Ruukache itipiamepua i'wao, no'o
ahjamao. Muuua wa'ana enamiao, Marako i'yasa no'o u'yepapuapua,
pu'kao no'o ku'imichioo, tísia nakiyamekane i'wao. 12 Tikikoo neeea,
Eejesio uhjurakamenia pu'kao weruma muuwárichi, itapiti no'owichio
yoramichiopua wa'ao. 13 Muuua wa'ana eenaio, no'o kemajipora
u'yepamitiapua, Karapo tewaniame ta'perachi no'o towaria. Wa'a no'o
toakamenia tiame ookapi iyoteri pi'pirinatiame, ookapi iyosi iyote-
tiame ahjama, paapiroe iyosi netetiamechi; pu'kakamera epeche ki
natakepaka no'o u'yepamitiapua, pu'kao tísia no'o nakiyamekopapua.
14 Arejanto tewaniamea, sisioki tahtame chonaka tekipanamea,
kiisi kaaweruma iintokamepua i'wa noochio. Nape pu'kao, Apoe
taamo Paamirakamera nane'riamepua pu'kao, aachin teeka ahpo
katewemiaopua pu'kao. 15 Enasaapa muuua, kaawe aamo inatepuapua
pu'kao, ki nu'uti no'o wa'inekamekapu puuua, i'ka Eesusichi simiyame
taamo i'toa nayewatukao.
16 Pukeri peereichi no'o i'totioi no'o nehpupaka ihsioio, aaataai
Riosichi paparame, ki no'o ku'ika nehpupakapua. Nape wa'a
te'terekoi pu'kao, kihta nekajeraninia Riosio pukachio. 17 Nape
Apoe Eesusi no'o Paamirache no'o ahjama ihsikapua wa'a peereira-
chio, noochi yasitoamekapapua, no'o ku'ika simitetotekapua pu'ka
Riosi newiparichi simiyame tuuyewario, ahkasi yomatiame ki
isaeri ti'tijoeri no'o nayewatumichioopua. Apoe Eesusi iintokapua
no'o ku'ika newitotekáo, pu'ka tahpitika erakoamechi no'o wene-
jikao, ma'mawiyachitia no'o konariamechio. 18 Pukaepa tísia te'ta
no'o Paamirachi paparamepua, tísia oowe e'riamenia pu'kao, no'o
newipatesimerikopua ihtaoi kiisi kaawe tiiame no'o natepasiachio,
Apoeo ahpo tewekachi ye'karichi ahpo ahjama yasimichio neese-
tomeriko tísia ahjachi e'ramenia. Pukaepa ki wahjiamesi cheriwema
ki'yaka yasitoamenia. Wa'a ikijeraninia Eesusio, tewekachi kahti-
ameopua.

Kajuyachi teepotari; kaawe ikijera tiame

19 Neeea yooma Riosichi te'teriame no'ochitiao, teepotari uhjure-
nania: Pirihkawichioo, Aakirawichioo, yooma Onesijoro ohjoer-
achi mochikamewichioopua tiame. 20 Eerahto teepotepuapua tiame
tetewisaa, puuua Koorintio muuwarichi itipikameo, wa'ami taamo
u'matoiopua. Tójimo tewaniameoi no'o teepotio tuuyepuapua pu'kaoi,
tetewisaa, Meerito muuwari mochiwachi no'o toariaopua, kokoriopao.
21 Muuu Timoteoa, ke'chu tuuroi i'yapuapua aamo enamiao. Yooma
ihjia aamo teepotiamepua tiame: Euwuro tewaniame, Puurente,
Riino, Kauria, yooma wahjachi Riosichi poponiwachitia mochitoame
pipiniwachitia tiamé.
22 I'wasi kajunane i'ka iyojurachi nayewakaopua. Aamo ahjama
yasitojera e'riamenia, Apoe taamo Paamira Eesusio. Yooma Riosichi
poponiwa pipiniwa tiameo, amochi tísia kaawe teewejeraninia Riosio.
Wa'asi ihjia. Kaawe ikisa naaju.

Paoro Tiito Iyotepawa

Teepotari

1 Kúíra Tiitoo. Neee Paoroa Riosi yorakiamenia, apoe Eesusi Riosie
Weratiamee weratiame. Neeea i'ka iyojurachio, papararichi simiyame
aamo nayewemania, yooma Riosi ahpo ijinuwa enemichio uuriao,
pu'kao ahpo Taanachi Eesusichi paparakameo. Ihji ikachi iyojurachi
no'o aamo iyotepaa, epeche ma'chiame chiiame aamo iyotepama-
nia, Riosi te'ta pichiwarichi simiyameo, yooma aaata Eesusi Riosie
Weratiamechi paparamewichioo, epeche kaawe te'teretomichiopua
Riosichio, wa'ami ti'tiopachiami mochikameo, pu'kao epeche kaawe
tetewipuawichiopua Riosieo. 2 Aamo iyotepaninia tiameo, pu'ka
Eesusi Riosie Weratiamechi paparameo nane'remichiopua tiameo,
pichiwa enemerikopua ahpo puuyeka mochitoa ki wahjiamesi ah-
japuameo, pu'kao Riosia, ke'chu weee yasipoi o'iniao aamo kiamo
e'raria. Riosia wa'a ahpo e'rariaa, kiisi wistukipua, Riosia te'ta
pichiwa wa'a iintomeripua, kiisi wistuamekapa. 3 Ihji Riosi ke'chu
naayachi o'inia iintomo e'rariaa, ehpe taawechiami ma'chitaniamepua
ahpo nayewatuameéo. Neeeai apoe taamo Newipatiame Riosie
uhjuratiamenia, ahpo e'raria ma'chitamichiopua ehpe taawechiamio.
4 Aamo Tiitoo, no'o poonichitia tetewameoopua Riosichio, wa'achitia
te'tiamekapa teemea Riosichi paparawao, i'ka iyojura aamo iyotiame-
nia aamowichioo, Riosichi taamo oowe e'ria. Neeea taamo Noono
tewekachi kahtiameo, Eesusi taamo Newipatiameopua tiameo, amochi
teerepajeraninia aamo iikachi tísia ta'iria yasirao, aamo kaaweruma
tesiwewaopua.

Tiito tekipanaria Kereta, neronasipa weeechi ohjoewachi

5 No'oo aamo Kereta pawenasipa weeechi toakoioo, itapiti katewemi-
chio wa'a aamo toakamenia, wa'a ikisa aaata pa'pamiratumeri
ajawamichio, yooma pipiripi ti'tiopachiamiopua ahkaoi mochiwachi-
amio, te'ta no'oo aamo chaaneriachitia. 6 Puuu pa'pamiratuame
aamo ajawamiaa, ka'karuma tiiaeme enemeripua, kihta a'chi tiiame
apochio, ihta itapiti a'chitiame ki kaawerumaopua; piiripi wa'api
uupieme enemeri puuua; tatanaraai, Riosichi paparame enemeripua,
kihta a'chitiame iintowa wenejitiame, kihta iinueme enemeripua,
newitokache itapiti ki kaaweruma iintonarewao. 7 Tiopachi te'ta
paamiratumeria, te'ta Riosi iyoriwa tetewiniame enemeripua, puuua
Riosi itapitiwara te'ta neesetoamerakapapua; ki e'raka ihsiame ene-
meripua ahpo ku'kuiwachio; ki utewachi newitoka iintomeripua ahpo
e'rarikameraopua; kiisi nawajiame enemeripua tiameo; kiisi nasi-
wame enemerikoipua; itapiti yooraka yowiwameoi, kihta na'ara ihsika
yowinariame enemeripua. 8 Ohso kaawe puuua, te'ta kaaweruma tijoe
enemeripua, te'ta kaaweruma inatame; aaata ki ahka che'repame ti-
iameo, ki'yame enemeri puuua ahpo ta'pechi che'repamichioo; puuua
kaaweruma e'rari iinueme enemeripua Riosichio, tísia ahpo kaawe

neesetoame, ki kaawerumachi ahpo wichipuameo; ki nahsiname
enemerioipua, ahpo Riosiwichio ihsiwao. 9 Puuu pa'pamiratuamea,
kihta se'wi ikiyame kaawerumachi enemeripua; puuua Riosichewichio
ihsiwache, ahpo teerewaeme; kaaweruma inataniame peenewarieme,
enemeripua. Ahpo masitiaopua, kaawe machiyame enemeripua ahpo
masiteretiao, peeneka pu'seretiame aaataoi ahpo wahjachio, pu'ka
ahpo kaaweruma masitiaeo kipoteka. Wa'atiaopua, kaawe ahpo
nehpupamichioopua, itapiti ahpo ki kaaweruma chaanetiao,
10 muuwaeme mochikamekopua ti'tijoeri, kiisi kaawe erakoame
taamo masitiao. Puuu ti'tijoeria wahjachio, epeche utewa erakoame
siichitepuwa nokiwameo, pu'ka ki ijinatari ahpo masitewaeo, pukae
se'wichamepua Riosie kaawerumara masitewao. 11 Nape pu'kao
muuu Tiitoa, to'pepuapua chu'waraopua pu'kao, utewaeme terikaopua
pu'kao, wa'ineka pu'ka chaachapao, wa'asi aamo werapamichiopua
pu'kao, pu'ka wihkuariwarao. Puuua ta'pechiami enapaka wihkuekao,
yooma petechiami mochikame se'wichamepua ki Riosikamera pichi-
warichi masitewachio, toomi koparoaka masitekaopua. Wa'a nokaka
yowiyamepua, ki pichiwari chaachaparíe.
12 Piie taawechi wa'a Kereta no'o kahtioiopua pehjio, aaata
Kereta wa'api ohjoemea, wa'a mochikameo machikamekapapua
ihtana nokaka mochikamekopua pu'kao, no'o tuuyekapua eee
cheekao: “I'wa Kereta mochikamea, kiiya yoomahka wihkuiamepua,
oorika te'teriame puuua, tísia nanasiname, oowera u'matoka koaka
pu'seriame posakamekaipua.” 13 Ihji tijoe wa'a tiiame no'o tu-
uyekamea, pichiwa cheekamepua wa'a te'teriao. Pukaepa muuua
Eesusichi paparameo, utewaeme tuuyepuapua pu'kao, ki wa'achi
nokimichiopua pu'kao, ohso kaawe pewatiame mochitonurepuapua
pu'kao, ki se'wi nuureka ahpo Eesusichi paparao. 14 Wa'a aamo
chaanesoopua pu'kao, kaawe chiiame aamo inamukamea, ki e'weka
mochitomapua waikao, siichitepuwa nokiwameo, pukae ahpo wihkue-
niameopua, ki Riosi pichiwarichi simiyameo, ukana ajatoameopua
Riosi pichiwario.
15 Aaata kaaweruma inatariemea, kihta inatanariamepua ki
kaawerumao kihtawichio kaawekameo, oowera pu'serewapuawichio
nayewaniameo. Nape aaata kihtawichio ki ka'karumache inatamea,
puuua ahpo iikachio, pochikame kahtiamepua na'arario, ki nakika
mochitoamekapapua Riosi te'ta pichiwarirao, te'ta kaaweruma tuuye-
wario. 16 Puuua wihkuari ma'masitaripua, Riosi te'ta ma'masitariko tu-
uyaiopua, ahpo wa'api wihkuari nokayaeo, ahpo wa'api wihkuchame
tetewitamepua. Puuu ti'tijoeria, kichiwa nokayamepua, kiisi e'weka
mochitoamekapaopua Riosio, newitokache ki ka'karumara nokisi-
amepua, kihta noonoeme tiiamepua, ihtaoi kaawerumao.

2

Kaaweruma masitewa ki se'wi simiyame

1 Muuu Tiitoa, kaawerumache nokiwame masitepuapua.
2 O'ochetiameo, apochi neesetoka mochitonurepuapua ki kaaweruma
yoraniameo, se'wi ahpo nokimiaopua ki kaawerumachio, ahpoo
puuua, yooreka tetewipuawichiopua. Iwapakame enenurapuapua
pu'kao, ahpo Noono tewekachi kahtiamechio, te'pa tewekachi

kahtiame Noonoo, pichiwa nakiyameko tetewiteka, ahpo
wahjachioiopua tiameo, pichiwa nakika tetewameko tetewiteka,
ahpo wahjachioi ki kaawe nokayoio, ki ikanati nahsinenurapuapua.
3 Ooweru yayawatiameopua tiameo, tuuyepuapua, taamo Noono
tewekachi kahtiamekamera pichiwa te'ta nakika mochitoamechitia,
ahpo tetewiteka mochitonurepuapua. Ki aaata na'araka tísia
naawesarieme enenurepuapua; paatarioi kiisi nawajiame
enenurepuapua, ihtaoi wiino iijiwa nawajiwaopua. Ohso kaawe
puuua wahjachi ooweru kuteweopua pehjio, te'ta kaawerumache
ahpo nokiwa tetewitenurapuapua. 4 Wa'a tiiame enesaapu
ooweru yayawatiamea, wahjachi ooweruo ki yayawatiameopua
pehjio, kaaweruma tiiame masitemapua pu'kao, kaawe nakika
yasitomichiopua ahpo kuunao, ahpo kukuchiwa nakiwaopua
tiame. 5 Pu'ka yayawatiameo masitenurapuapua tiameo, pu'ka ki
yayawatiame pehjio, kaawe ahpo neesetomichio ki kaawe ahpo
nokimiao, itapiti yoranariaa, kaawe inatasa iintonurepuapua.
Pu'ka yayawatiameo chaanenurapuapua tiameo, pu'ka ooweru
nenewikameopua wa'asio, ki ikotuwachitia mochitonurewa, ihtaoi
ahpo peeniatawaeo; kaawe ahpo neesetoka mochitonurenurepuapua
aaata ta'pechi mochikameo; ohso kaawe itapiti ka'karuma
te'teriamekamera, yooraka mochitonurenurepuapua; ahpo
kukunaopua tiameo, yooreka mochitonurenurepuapua. Pu'ka
yayawatiameo, wa'a tiiame tuuyenurepuapua pu'ka nenewikameo, ki
aaata na'ara chaachapapuaichiopua pu'kao, taamo Riosichi simiyame
masiteriao.
6 Muuu Tiitoai wa'achi tiiame tuuyepuapua tehtemarioi, kaawe ahpo
neesetonurapuapua ahpo ikotuka eraniameo, kihta iintomichiopua
wa'a tiiameo. 7 Muuu Tiitoa yomatiame aamo wahjachio, amochi tete-
witiame enemitiamua, aamo kaawerumache ihsiao, aamo kaaweruma
ihsiwachitia nokisimichiopua tiame; nape te'ta pichiwa wa'a tiiame
e'raka, aaataeoi ki aamo wistuame maaepuawichio. 8 Muuua kaawe
neesetoka masitemerimua aamo chiiao, ka'chi aamo chaachapapuai-
chiopua, apochi ki kaawe erakoameopua Riosi chiia aamo nayewao.
Wa'a tiiame masitepuapua, aaata ki kaawe erakoaipua taamo Noono
tewekachi kahtiame chiia aamo masitiao, suuwe erapamichiopua
pu'kao, te'ta pichiwa kaaweruma tiiame aamo nayewamekoopua.
9 Pu'ka ahpo teeko seekarachitia tekipanakiameopua, e'weka mo-
chitoniame teteiwa masitepuapua pu'kao, yooma ihta ahpo teeko
nuurewachio, kihta nahsinepawa nehjiakaopua. 10 Ka'karuma teerewa
masitepuapua pu'kao, kihta noriwi ki kaawe ihsiwa ahpo teekoo, wa'a
tiiaopua ahpo teekoeo, ahpo oowe e'repua tiiame tetewipuawichioo.
Wa'a tiiame enesoopua wahjachi ti'tijoeriaiopua tiameo, pu'ka tísia
peenia tiiame taamo Newipatiame Riosichi eename masitewae, tísia
kaawe teeka ohjoemeko erakomapua.
11 Taamo Noono tewekachi kahtiamea, tesiwewa oowepakamepua
taamoo, apoe wa'api ahpo Taana enepakaopua, apoe wa'api
taamo mochikachi masitenariapa puuua, yomatiame i'ka wehjoarichi
ahpo newipatemiaopua, 12 yomatiame i'ka wehjoarichi ohjoemeo,
kaaweruma inataka mochitomichiopua, pu'kao yomatiame ahpo
tatakoriniameo, ipaka mochitomichiopua, ihtaoi ki kaaweruma iko-
tuwa tiiameo, te'ta taamo Noono tewekachi kahtiakamera, iyorika

mochitomichiopua. 13 Wa'a te'tereka mochitomeri teemea i'ka we-
hjoarichi mochikaapua pehjio, ahkasi tísia peenia tiiame tisiwari
taawechisi, taamo Noono Newipateri Eesusi Riosie Weratiamechitia
tewekachi mooenakameo, eenechi weeechi tekiyachisi, pu'kao taamo
puuyeka mochitoa. 14 Puuu apoe enameria, apoe kaawe e'rachi
iintokamepua, ahpo mukiwarichi taamo pejana nehjakaopua, yooma
taamo tatakoririawichio Riosie kokosapuameo, taamo newipami-
chiopua, yomatiame taamo tatakoriria piipatekaopua, ahpo ijin-
uwakamera enepamichiopua, te'ta kaawerumarakamera tísia noki-
nariame enepamichiopua.
15 Yooma i'ka eee tiiame no'o aamo nayeweria nayewemitiapua,
ahkaoi aamo oiyachiamio. Ahkaoi kahtiaiomua, kaawe e'raka
paajutesimitiamua taamo Noono tewekachi kahtiamechio, pukachi
paparaka mochitomichiopua aamo masitesiao. Nape wistuka taamo
Noonochi paparameko tuuyameo, ki taamo Noono chiia yooraka
mochitoameo, teripuapua pu'kao, kiisi e'waka mochitonariamekopa
pu'kao. Aaata utewaeme terisaamua, taamo Noono tewekachi kahti-
ame utewarirae teripuapua pu'kao, aaataoi kihta suuwe erapakaopua,
na'areniaiomua temarikopao.

3

Riosichi paparaka mochikamea, ihtana yooraka mochitomeri

1 Muuu Tiitoa wa'a ti'tiopachi naanapawiameo, e'waka mochitonure-
puapua pu'kao, aaataoi wa'a yawichichitia te'teriameopua, aaataoi
te'ta weruma te'teriameoi. E'waka mochitonurepuapua pu'kao, ihta
kaaweruma itapiti ahpo yorakejerasoopua, ahpo wa'api mochiwariwi-
chio tekipananuresoo. 2 Pu'ka tiopachi te'teretoameopua, aaataoi kihta
na'arenurepuapua. Ohso kaawe ta'iria mochinurepuapua pu'kao,
kihta nasiwaniame mehtachaka, kaawe ahpo e'reka tetewika, aaataai
kihta ahpo weruma uuká.
3 Teemea pukerio tiameo, wa'achitia ki ijinatamechitia
nokayamekaipua, ki e'weka mochitoamekapa Riosio. Teemea
wihkuarie chapitiame eneriaipua, ki ka'karuma ti'tijoerie wihkuarieo,
pu'ka ki ka'karuma yoranarewae chapitiame eneriai teemea, ki
ka'karuma ikotuwa pu'serewa. Teemea pukerio ki kaawerumachi
te'tereka ohjoeriaipua; piirechi iinueka ikotuchewachio, tahpitika
erakoamekai teemea. Nekumeka tetewamekai teemea wahjachio,
epeche iinuwaemekopaopua ki tamochitia. 4 Nape taamo Noono
te'pa tewekachi kahtiamea, wa'a taamo te'terioiopua, tísia taamo
nakiyamekapaopua, tísia taamo tesiwa e'repakamepua, pu'ka
taamo ki ka'karuma nokiwachiopua puuyanakao. 5 Riosia wa'a
iintokaopua tamochio, ki nu'uti kaawe iintokamepua tamochio, taamo
tísia tatakoririao, apoe wa'apie taamo kokosapuame newipatekao.
Puuu wa'a iintoriaa, kihta taamo iintowa natekachi iintokamepua,
oowera tísia ki nu'uti taamo nakiyamekapapua, pukaepa ahpo
Riosiwarieopua, yomatiame ahsieme taamo piipatekamepua,
weemera ahjarikamera tamochi enepateka. 6 Taamo Noono
tewekachi kahtiamea, ahpo Taana Eesusichi iintoriaeopua, tamochi
yahchepakamepua ahpo Riosiwario, ahkasi pochikame wi'suamesi.
7 Ehpeo teemea weemera ahjari iinuekapaopua, ahpo taamo ki nu'uti

tesiwewae taamo cheriweriopaopua, puuyeka mochitoamepua, ki wahjiamesi Riosi ahjama mochipuameo.
8 Yooma ihji aamo no'o tuuyeriaa, tisiwa ahjachi oowe e'repuame tiiamepua, pichiwa simiyame. I'ka no'o cheeriachi simiyameo, eepi utewaeme chaanesipuapua pu'kao, yooma taamo te'pa kahtiame Noonochi paparameopua, pukae ahpo ne'nesetoka mochitomichiopua pu'kao, ka'karumache yoorakao. Ihji no'o chiiaa, tísia kaaweruma tiiamepua, yoomawichioopua, tísia nateyame. 9 Ka'te tehpe eenepamitiamua, ki inatame iinatukewa nehjiakaopua, kihta kaawewichio iinatukeme tiiameopua. Ka'te ehkoriami ahpo noonorichi o'inia e'enawa nayewaka, tehpe eenepamitiamua, pukachi simiyame chaachapakao, kihtawichio kaawe tiiameopua. Ka'te nekakowa mehtanamitiamua, Moise nuurari yoratewachi simiyame nayewakao, puuua kihta nateyame puuuapa. Yooma pukachi simiyamea, kihtawichio chaachapapuamepua wa'asio, puuua, kihta kaawerumachi taamo i'toamekopao.
10 Aaata wahka taamo Noono ti'tioparachiami ahka napawitiachio, se'wika masiteka ahpo nasiwatiame enesoopua, seenepioi oosaoi utewaeme terika tuuyepuapua pu'kao. Ki aamo e'wesoopua tísia tuuyetiaio, ka'te uuka tetewimitiapua pu'kao wa'ási. 11 Puuu aaata aamo kaaweruma tuuyewari tísia utewaeme tuuyetiaio ipaka tetewikamea, ahsieme wekakameko tetewimamua pu'ka wa'api ahpo nokayaeo, ahpo wa'api ki kaawe nokayaeo, ahpo wa'api Riosi kokosarichi ahpo ihpapakamepua, taamo Noono te'pa kahtiameeo, ahpo kokosapuamechi.

Paoro Tiito tuuyewa yoramichio

12 Wee muuu Tiitoa, no'oo Atemasi tewaniame aamo uhjuresoo, Tikikooi no'o aamo uhjuresooio, a'chitiaoi Niikopori no'o tetewijeraninia, wa'a yasimo o'ranepu tuuroi u'matoachisio. 13 Nehpupari tekipaname Seenasio, Aaporo tewaniameoi tiameopua, a'chitia aamo ku'imetiae ku'ipuapua pu'kao, iinuetomichiopua itapiti ahpo nakiwiao, wahka ahpo siimpachiopua. 14 Wa'a aamo iintosoopua, pu'ka aamo iintoriaeo, wa'achi nokipua pepenitemamua wahjachioi, ahpo ku'ika mochitopuameopua, ahpo tesiwewa nokiwame ku'iniameo, taamoo ti'tijoeri masitiaeo. Wa'a te'teriame enesaapua ahpo ahjaka ajatowachio, nateyamerakamera nokayame enemeripua, taamo Noono tewekamechi te'teretokaopua.

Kajuyachi teepotari; Paoroe kaaweruma e'rewari tiame

15 I'ka aamowichio no'o iyotewa kajuyachio, eee chiiame aamo uhjuriamenia: Yooma i'wa no'o ahjama mochikaa, yooma aamo teepotiamepua wa'a aamo kahtiachi mochikameo. Yooma wahja tamochitia Eesusichi paparameopua tiamé, teepotemitiapua tiame.
I'wasi kajuyamenia i'ka iyojurao. Kaaweruma e'rewa e'riamenia wa'a aamo kahtiachi mochikámeo, taamo Noono tewekachi kahtiame e'rewaeo.
Cheriwema i'wasio.

Paoro Iremoni Iyotepawa

Paoroe teepotewa Iremoni

1 Kúíraa Iremoni. Paoro neeea, Eesusi Riosie Weratiamechi
simiyame nayewatuamekapao, i'wao peeresochitia yachatiame. Neeea
Timoteo ku'iraeo, i'ka iyoteri aamo uhjurenane. Aamo Iremo-
nio teemea, tísia aamo nakika mochitoamepua, aamoo tamochitia
Riosichi tekipanaka yasitoamekopa. 2 Ihji iyoteri taamo uhjuriaapua
tiameo, yooma aamo ta'pechi nanapawiamewichiopua tiame, Riosichi
paparame ti'tijoewichio ooweruwichiopua tiame. I'ka iyojuraopua
tiameo, Aapia tewaniamewichiopua tiame, pu'kao taamoo Riosichi
piinichitia tetewa. Arakipo tewaniamewichioopua tiameo, teepotari
uhjuriame teemea, tamochitia Riosiwichio utewaeme tekipanaka wer-
itoamekopa. 3 Taamo Noono Riosio, apoe Eesusi Riosie Weratiameopua
tiameo, yooma amochio kaawerumari yahchejeraninia, aamoo ta'iria
mochitomichiopua, kihta a'chi erakoka aamo iikachio.

Iremoni Eesusi Riosie Weratiamechi nakirewa, pukachi paparawa tiame

4 Neeea aamowichioo Iremonio, senepi Riosi ahjama nayewaio-
nia, aamowichio cheriwema ki'yamenia Riosio, 5 aamoopua ina-
mukapao, tísia nakiweka paparamekopua taamo Paamira Eesusi-
chio, aamoopua tiameo, yooma Riosie piipatetiameopua, yooma
tísia nakika yasitoameko tuuwame. 6 Nane'riame neeea aamoo
Riosie Weratiamechio, tísia oowe e'raka yasitoamekoopua, tamochi-
tia. Simitiamenia Riosichi itakao, epeche machika aamo yasito-
michiopua, Riosie aamo kaawerumari kiasiwaopua, yooma Riosichi
aamo ahjama te'teriameopua tiame, tamochitia Riosie Weratiamechi
paparakameopua. 7 Tísia kaawe e'raka yasitoamenia amochio, tísia
nakika yasitoamekopua aamoo, yooma wahjachi aamo ta'pechi nana-
pawiameo Eesusichi paparamiao, ahpo iika yachapateriopua iikachio,
itapiti ahpo a'chi erakoao.

Paoroa tesiwe e'rewa itanipua Oonesimowichioo

8 Ehpeo aamo Iremoni itanemania, itapiti no'owichio yorajer-
awa. Muuua, ki se'wika na'naritoamekopa Eesusi Riosie Werati-
amechio, wa'a tiiopa aamoo, itapiti no'o yorakemichio aamo itane-
soo, tísia oowe e'riamenia amochio, yoramerichekopua. 9 Neeea
aamo utewa yorame tiiaipua no'o yorajekewao, ki wa'a iintonar-
iapaopua, ohso kaawe aamo kaawe e'rachi yorajeraninia, teemea
ahpoo, tísia kaawe e'raka tetewamekopa. 10 Wa'a taamo te'teriopao,
no'o kaawe iintojeraninia Oonesimochio, pu'kao neeea Riosichio
no'o taanachitia enepateriopapua, pu'kao noochitia, tísia Eesusichi
paparamepakamekopapua, i'wa no'o ahjama kahtiaiopua perekari-
chio. 11 Ihji Oonesimoa amochi kahtiaiopua puhkuchitiao, ki
kaawe ihsiame eneriaipua waikamio, nape ehpeo puuua, kaaweruma
enepakamepua, Eesusi Riosie Weratiamechi paparakapao. Pukaepa

kaawe ihsiamekapapua ehpeo, kaawe ihsiame enemeripua amochio,
noochitiaopua tiame. 12 I'kao neeea ehpeo, kaaweruma enepakame
no'rapuamenia amochio, naarame e'rainia noochio, ki no'o ahjama
yasimerikopua wa'asio. Pukaepa neeea pu'kao, kaawe e'raka asipu-
jeraninia aamo ta'pechio, kaawe e'raka uuká. 13 Pu'kao neeea
tísia kaawe eramiipua, i'wa no'o ahjama itipisoo, i'wa karichi no'o
kahtioiopua pehjio, no'o ku'ika yasitomeriaipua, Riosi kaaweruma
tuuyewariwichioo. 14 Nape aamo iinatukenare neeea i'ka Oones-
imo amochi uhjuremiao, ki nooe aamo uhjurenariapa ki aamo
reesiserieo, ohso kaawe aamo reesisewachikamera amochi uhjure-
nariamenia. 15 Seenekachi Oonesimo ku'itapi amochi poanaturiaa,
Riosichi kaaweruma enepamichiokoi enerepua, no'oopua amochio,
kaaweruma enepakame no'rapumichiopua, eenechi aamo ahjama
yasimichiopua wa'asi. 16 Eenechi aamo kaawe uusoopua Oonesimoo,
epeche kaawe ihsika yasitomapua amochio, nape ki puhkuchitia,
puuua amochio Riosichi poonika teeremerikopua. Neeea pu'kao,
tísia kaawe nakika yasitokamenia, nape muuua ehpeo epeche kaawe
nakimakoi, Riosichi aamo poonika teeremerikapapua, ki aaata puhku-
chitia. 17 Muuua Riosichio, no'oo aamo poonichitia tetewame enesaa,
wa'achitia Riosichi poonichitia teteipuapua pu'kaoi, kaawe uuka.
18 I'ka Oonesimo ki kaawe iintokame enesoopua amochio, itapiti
aamo wikirieme enesooio, no'okamera koparoapuapua wikiriarao.
19 Neee Paoroa no'o aamo natetemo tuukao, nooe iyoteka aamo
chaaniamenia, kiisi wa'atia itipimerinia pu'kao, ki natetekao. 20 Eje'e,
pichiwa wa'a iintomania pu'kao. Pu'ka Oonesimoo, kaawe uuka aamo
tetewisoo, tísia kaawe e'raka yasitomania, iika yachapakame noochio
waikao. Wa'atiao teemea, nenekuti tísia kaawe itipimeri teemea
Riosichio, Eesusi Riosie Weratiamechiopua tiame. 21 Nee, neeea aamo
Iremonio, amochi tísia oowe e'reka itanekamenia iyotekao, i'ka no'o
aamo itaniao, yoramerichekoopua i'kao, epeche tísia kaawe iintomio
oowe e'riamenia Oonesimochio, ki no'o aamo te'ta itaneriachitia.
22 No'oopua tiameo, katewetiame iinuejeraninia no'o che'repamiachioi,
ookapi taaweoi yasimo o'rachi wa'a enasaa. Wa'a ikimania i'wa
no'o perekarichi ma'chipatiaapua, aamo no'owichio Riosichi itaya
inamutioopua.

Kajuyachi teepotari

23 Yooma i'wao, Riosie Weratiamechi simiyame no'o ku'ika mochi-
toamea, aamo teepotenapua puuua ihjipua: Epajarasi tewaniamepua
piiripia, puuua i'wa no'o ahjama perekarichi yachatiamea, Eesusichi
simiyame nayewatuamekapaopua tiame; 24 wahjachi aamo teepoti-
ameapua tiameo, Marako tewaniamepua, Arihtako tewaniame tiamé,
Reemasi tewaniame, Ruuka tewaniame tiame.

25 No'o chiiaapua wa'asio, puuuchepua. Taamo Paamira Eesusi
Riosie Weratiamecheo, tísia kaawe iintojeraninia amochi.

Wa'a ikisaapua, tísia kaawe enemapua. Cheriwema wa'asi Iremoni.

Eureo
Ti'tijoeriwichio Iyojura

Riosia ahpo Taanachi nayewakamepua, ahpo Tijoe Tijoetukame

1 Kúíra, yomatiame i'ka wehjoarichi mochikame. Neeea no'o
cheriwejaraninia, ki no'o teewara tuuka aamo nayewiaopua. I'ka
no'o iyotiachio aamo nayewemania, Apoe taamo Noono tewekachi
kahtiamechi simiyameo, achini teereriopua pu'kao, i'ka wehjoarichi
mochikamechio. Wee, i'wa o'inemane pu'ka wa'a teeretiame nae-
wakao.
Kai waapisi ehkoriami o'inia taamo Noono Riosia, ki ookapisa a'chi
teeka nayeweriaipua, taamo ehkoriami noonorio, ahpo ehkoriamisi
o'inia ahpo na'nayewatura ajawasiriachio. Pu'ka na'nayewaturachi
nayewao, taamowichio iyotenurasikamepua pu'kao; 2 nape ehpe
taawechiami wa'asichiopua Riosia, Apoekamera taamo nayewenar-
iapaopua, apoe wa'api ahpo Taanachitia tijoetukamepua, i'ka we-
hjoarichi naawakao. Ihji Riosi Tijoetukamea, yooma Riosi wa'api
tiiariwa iinuekapaopua, yooma Riosi iinuekao, ahpo Taanawichio
nuuteka yasitokamepua. Ihji Riosi Taanaraa, apoe Noonorakai tiia-
paopua, apoe iintokamepua yooma ihta iintuame enepateka weeechio,
ahkasi yooma ihta tewekachi iintuameopua tiameo, wa'asa tiiame
inatakamekapua. 3 Ihji Riosi Taanaraa, yomatiame ahpo Noono
tiiariwa, enepakamepua. Ihji Riosi wa'api Taanara nanariraa, apoe
Riosi tiia nanarira puuua. I'ka Riosi Taanachi simiyame nayewania-
chio, yomatiame Riosi ahpo utewari teerepakamepua pukachio, ahpo
Riosiwarieopua, yomatiame ahpo enepateriao ahpo utewari naerae
te'ta teerewiamepua teetotewachio.
Puuu wa'api Riosi Taanarachitiaopua, yooma taamo tatakoriria
papakosaapua, eenechi mooenarepua tewekachi kurusichi mukusao,
ahpo te'ta yawichitumia yasitomiachiopua, ahpo Noonoo ahjama
ahjaminao.

Riosi Taanaraa, epeche tiiamepua ki tewekachi mochikame Riosi ku'iwarichitia

4 Ihji apoe wa'api Riosi Taanarachitia tiiaio, Riosia tewekachi
ohjoeme ahpo tewekachi ohjoeme ku'kuiwario, epeche tísia weruma
tiiamepua pukachio. Riosia ahpo Taana Tijoetukameo, yooma ahpo
iinuwa kiamerapua pu'kao, ahpo Taanakamera tooepaka. 5 ¿Aatana
chaanekame Riosia ahpo tewekachi ku'iwario:
Muuua no'o Taanapua?
¿Aatana pu'kao chaanekame:
Ehpiamio neeea, aamo tijoetutekamepua?
¿Achinitio wa'a chaanekamepua, aaata ahpo tewekachi ku'iwario?
Riosi tewekachi kahtiamea, ka'chitia taawechi cheekamekoipua, aaata
ahpo tewekachi ahpo ku'iwario:
Neee enema aamo Noonoraa, cheekao,
muuua no'o Taanara enemapua,
cheekaoi.

6 Ohsotia Riosia, ahpo wa'api weeechi tijoetutesaapua, ahpo Taana teewarepua, ahpo piiripi wa'api Taanao. Wa'a iintosaapua chaanerepua ahpo tewekachi ku'kuiwario:
Yoomahka eemea,
i'ka no'o Taanachi paparamitiapua.
7 Nape Riosia, ahpo tewekachi ku'kuiwarichi simiyame nayewakao, eee cheerepua:
Eeme no'o tewekachi ku'kuiwaa,
eekaka te'teriamepua,
ki teteiwame.
Eeme no'o uhjurawa tu'tuiwaa tiameo,
na'i tajenariraka te'teriamepua.
8 Nape Riosia Ehkoriami Iyoterichio, ahpo Taana nayewekao, chiiamepua:
Aa muuu te'ta Riosia,
aamo ye'kari yasiraa,
ki wahjiamesi teeremeri puuua;
muuua aamo yawichituwachiopua,
tísia kaawerumache teetomerimua.
9 Muuua kaawerumache nakiyamekapao,
nekumiamemua ki kaawerumao.
Pukaepa neee Riosia aamo Riosiwaa,
aamokamera uukamepua,
epeche kaawe kaaweruma e'rari amochi yahchepakaopua,
ki aaataoipua wahjachio, wa'achitiao.
10 Pirenachi iyoterichiopua tiameo, piiripi Riosi nayewatura aaataa, cheeriopua Riosiwichio nayewaka, mehka ihtoriachi Riosi ikipuame ne'nekao, cheeriaipua ahpo Taana tijoetutemiao:
Aa muuu te'ta Paamiraa,
muuu iintokamepua i'ka wehjoari enepatekao,
muuua iintokamepua tiameo,
yooma te'pa tewekachi tetewiniameo iintuametio.
11 Yooma aamo i'ka wehjoarichi enepateriaa,
yooma wehjoari tewekachi tiameo,
yooma kihta itipimeripua,
nape Muuua wa'api teeremeripua enetokao.
Yooma puuua oochetupameripua, itapiti wisasorichitia ka'rapaka.
12 Yooma pu'kao itapiti aamo iintoria netekao,
wisasori tuuminaka iintomerimua, muuu no'o tijoetuteriaa.
Yooma pu'kao sewina ikitemeri muuua,
aaata weemera wakiratetekamechitia;
nape Muuua wa'api teeremeripua,
kiisi sewina iika.
Aamo ahjaa, wa'api teetomerimua,
ki seena aampasi.
13 ¿Aatana seenepi ahka Riosia,
cheekamepua ahpo ku'iwario:
“No'o ahjamina yasipamitia muuua,
ahkasi no'o aamo seepurawao,
aamo tarachisi koomorepatiachisi”?

¿Ki ahpo Taanache wa'a cheekamepua, ahpo ahjamina yasipamio
tuuka? 14 Wa'a tiiachio Riosi Taanaraa, epeche kai nu'uti puuua, ki
Riosi tewekachi ku'iwarichitia. Riosi tewekachi ku'iwaria, oowera
Riosi ku'iwaripua, oowera nuurewariche. Puuu Riosi tewekachi
ku'kuiwariaa, Riosi ahpo newipateria ti'tijoeri ku'imichio nuure-
wariemechepua, i'ka weeechi taamo mochitoachiopua pehjio, ahkasi
ahsieme taamo kiamiachitia Riosie newipatewao.

2

Ki sewina ne'nepa i'ka Riosi newipariopua

1 Wa'a tiiachipa teemea tísia e'waka mochitomete teemea, Riosi
Taanarachi simiyameopua, yooma pu'ka ka'karuma tuuyewari taamo
inamuriaopua tiame, kiisi taamo neipumichiopua pu'kao. Ki wa'a
teeretosaa teemea, mekache enetoma teemea Riosichio. 2 Taamo ehko-
riami yayawa Riosie kokosatiamepua, ki e'wekamekapa puuua, Riosi
tewekachi ku'kuiwarie, uhjuratiame Riosie tuuyewariopua. 3 Pu'kao
ki e'wekapa kokosariopao, ¿kehkisa epeche taamo kokosatapua ki
iyorisoopua taamo Paamira Eesusi chiiao, tísia taamo newipatenareka
chiiaopua, taamo tatakoriria cheriwenareka chiiao? Ihji Riosi Tijoe-
tukamea i'wa weeechi kahtiaiopua pehjio, yoomatiame tuuyekamepua
ti'tijoeo ooweruopua tiameo, ahpo newipatewachi simiyameo; neipao,
puuu Eesusi chiia inamukamea, puuu nokakamepua tamochi tu-
uyepakao, Eesusi cheeriao, te'ta pichiwako tuuka. 4 Riosiai apoe
ku'ipakamepua tiameo pichiwatakao, pu'ka Eesusi cheeriaopua, itapiti
peenia ihsiwaeopua, itapiti ki maaenarieopua tiame, yooma ti'tijoeri
tetewachi wa'a iintokamepua, yooma ihta kokoriameopua yacha-
pateka. Yooma apochi pichikekameopua Riosia, yooma pukachi
yasipaterepua ahpo Riosiwario, ahpo te'ta e'rariachitiaopua.

Eesusi Riosie Weratiame, weeechi tijoechitia tijoetutetiame

5 Riosia ahpo tewekachi ku'kuiwario, ki ki'yakamepua pu'kao,
aapoe yawichitumichioo, weemera wehjoarichi taamo nayewa, taamo
mochimiachiopua. 6 Ehkoriami Iyoterichi aaataa iinatukeriaipua
Riosio:

¿Ihtana tiiachipa tísia nateyamepu weeechi ti'tijoeria aamowichioo,
pukachio aamoo,
tísia inataka yasitoamekoopua?
¿Ihtana tiiame weeechi ti'tijoeria,
tísia nateyamechitia tetewarioopua,
tísia neesetokao?
7 Muuua ku'itapio ti'tijoerio,
ki aamo ku'kuiwarichitia weruma tetewikamekaimua pu'kao,
epeche kai nu'uti tiiame tetewikamemua pu'kao;
wa'a iintokaomua yooma aamo tísia weruma tiiariwa
ki'yakamemua pu'kao,
yooma ki nu'uti aamo iyoripuame tiamé;
muuua pu'kao, yomatiame ki'yakamemua pu'kao,
yomatiame ihtaoi aamo enepateriao,
ahpo ye'karitere teeremichiopua.
8 Yoomátiame pu'ka aamo enepateria wehjoarichío,
pu'kátere teerepakámemua.

Wa'a tiiachiopua Riosia, kiisi kihta toaka yasitoamekaitepua ahpo inatariaopua ti'tijoeriopua ahpo ye'karitere teerepuao. Nape wa'a teeremeri yooma ihta ahpotere te'ta e'weka mochitoniameo, ahkasi ehpiamioio ti'tijoerieo, ki tetewiniamepua pehjio. 9 Nape teemea Eesusi Riosie Weratiameo tetewakamepa teemea, pu'ka Eesusio Riosia, weeechi weerewaeme tijoetutekamepua pu'kao, ki tewekachi ahpo ku'kuiwa weerewaemechitia. Riosia weeechi tijoe weerewaeme tijoetutekamepua ku'itapiwichioo, pu'ka Eesusio weeechi weerewaekapa mukuyame enemichiopua, pu'kao taamowichio mukuka, taamo natetekemichiopua tatakoririao, Riosie taamo kokosapua nehpupamichiopua. Wa'a iintokame Riosia ahpo Taanachio, tísia taamo nakiyámekapa. Riosia ahpo Taana Eesusio, taamo tatakoriria pejanaka mukuriopao, tísia kaawe e'reka tetewamepua pu'káo. Wa'a iintokopa pu'kao, ki nu'uti iyoriwa ki'yakamepua pu'káo.

10 Yomatiame i'ka wehjoarichi iintuamea, Riosie enepatetiamepua ahpo iinuwa enemichio. Yooma Riosi ahpo Taanachi iintoriaopua taamowichiooi, taamo ahpo tatana iintapanariapa wa'a iintokamepua, wa'atiao, yooma taamoo ahpo ahjama ahpo tisiwa peeniatiwachi, mochimichiopua, apoekamerakapapua te'ta apoe teekoraa. Nape wa'a iintonariapa Riosia, tísia kokosa tiiame aiwari saaetekamepua ahpo Taanao, ahkasi mukiwachisio, taamo tatakoriria Riosie kokosapuame newipatekao. 11 Teeme te'ta piipatetiamea Eesusieo, Eesusi wa'api Noonora noonoeme teemeai, te'ta taamo piipatekamechi. Pukaepa Eesusia, kihta suuwe e'ramepua taamoo, ahpo poponiwa pipinioi teewakao. 12 Ehkoriami Iyoterichio Riosia, ahpo wa'api tijoe tijoetuteria ne'nekao, cheekamepua:

Neee Tijoe Tijoetutetiamea,
amochi simiyame nayewamapua No'no,
yooma no'o poponiwaopua,
yooma no'o poponi pipini tiame,
ahkaoi nanapawiachiami asikaopua,
kaaweruma amochi nayewaniame, wikatamania.

13 Pirenachi Ehkoriami Iyoterichio, chiiamepua tiame:

Neeea no'o oowe e'riao,
no'o Noono Riosichikamera teeremapua.

Pirenachi Iyoterichiopua tiameo, Riosi ahpo Taanachitia tijoe tijoetusaapa, chaanipua:

I'wa kahti neeea,
no'o Noono Riosi tatanara ahjama,
no'o poponiwa pipiniwa tiame enepateriachi.

Pirenachia Iyoterichio, chaanichipua tiameo:

I'wa kahtinia no'o poponichi,
pipinichi Riosi tatanara ahjama,
apoe no'o No'noo,
no'o ki'yariachi poponi pipini tiame.

14 Aaata ta'pechio, ahpo wa'achi te'teriamepua weerewao. Pukaepa Eesusia weeechi tijoe weerewaeme tijoetutetiamepua, Eesusio tijoe weerewaekapa mukimichiopua taamowichio. Wa'a iintoka Eesusia u'yekamepua riaorósio, te'ta utewari iinuekaopua ahpo mukitemiao, pukachi mukitewachio Riosichi poanataopua. 15 Wa'a

iintokaopua sa'runakamepua, pu'ka mukiwame tísia majaniame
ti'tijoeeopua, ahkasi ahjaniachi o'inia, majaka mochiniaopua.
16 Eesusia, taamo weerewachitia weerewapakamepua, ki tewekachi
Riosi ku'kuiwarichitia weerewa, taamochitiakamera weerewaeme
ku'imerikapa tamochi weeechi eenakao, yooma aaataoipua,
Auranichitia Riosichi paparakameo. 17 Ihji Eesusia, yomatiame
weeechi ti'tijoeri mochikamewichioo, te'ta tesiwe e'riame neeseriosi
enenariapaopua, tijoechitia te'ta naawanariame eneriamepua;
tijoe enepasaapa, ahpo weerewao Riosiwichio kurusichi mukukao,
oowewarichitia kianariapa Riosio, yomatiame ti'tijoe ooweru tiame
tatakorika wikiriatariao, natetépaka. 18 Riosia, tijoechitiakapaopua
Eesusichio, kokosa aiwame eneparepua, tijoechitia kokosa saayame,
wa'achitia tijoechitia tísia na'ara yoraniame aiwakamepua tiame,
wa'a ikisa riaorósie aatiatawa, tísia na'arari aiwatetiame tiame.
Wa'a tiiame enepakapaopua, kaawe taamo ku'imerikapaopua, ihtaoi
taamo na'arewa anachasiwachiopua, yooma taamo riaorósie na'arari
aiwaniachio, riaorósie taamo pa'pasuniamechio.

3

Eesusi epeche werumachitia tetewipuame ki Moisechitia

1 Pukaepa eeme no'o poponiwa pipiniwa piipatetiameapa, kaawe
keepuka no'o inamumitiapua i'ka no'o aamo chaanemia Eesusichi
simiyameo, yooma eeme Riosichi paaewa uukamea, Riosiwichioo
ahpo ijinuwa enemichiopua. Ihji Eesusia, Riosie te'ta weratiamepua,
Riosichi simiyame taamo masitemichiopua, Apoepua tiame taamowi-
chioo, te'ta neeseriosia Riosichio. 2 Eesusia ahpo weerariao, tísia
iyorika yasitokamepua pu'kao, Moisechitia tísia iyorika yasitoriachitia
Riosichio, yooma ihta yorakeka Riosi ijinuea mochiwarichiopua,
Riosio ahpo kariwarachitia te'teriamechio. 3 Nape nenekuti wa'achi
te'terioipua pu'kao, Moiseo Eesusiopua tiameo, Eesusikamera te'ta
yoorepuamepua, ki Moisechitia, aaata te'ta Riosi kariwarakamera
netekamechi, te'ta kaaweruma nayewapuawichiopua, ki kaarikam-
era netetiame. 4 Ihta kaario, aaatae neteniamepua, nape itapiti
ahjae karitaniameo, Riosie enepatetiamepua, yooma ihta itapiti
ahjae netetiamea, Riosio yomatiame iintuame iintokamekopapua,
enepatekao. 5 Moisea, Riosi ta'perachio yorakiameche enerepua,
itapiti Riosi cheesia tuusikamera, wahka ihtoriachi epeche ma'chiame
nayewapuame. 6 Eesusia Riosi Taanakapaopua, epeche te'ta iyorika
tetewipuame puuua, te'ta Riosi ta'pera karitamerakapa. Teemea itapiti
puuua, Eesusi ahjae karita, ki wahjiame Eesusichi paparame enesaa,
ahkasi taamo ahjachisio.

Riosie piipatetiamewichio resipuniame

7 Pukaepa neeea aamo chaaniamepua, e'weka mochitopuapua Riosi
Riosiwari aamo nayewesoo, Riosia eee cheeriachitia ehkoriamio:
No'o Riosiwarie chiiame inamusaa,
8 ka'te peewame enemitia eemea aamo iikachio,
aamo resipuwa iinuemichiopua aamo iikachi.
Ka'te aamo ehkoriami mochiriamechitia,
erapamitiapua,
wahka wakiwechi nokisinioio,

ki no'o e'weriachitia.
9 Ihji aamo ehkoriami noonoriwaa,
ooka weerewa paamupari no'o peenia ihsiawa tetewikameaipua,
ki noochi paparakamepua.
Nape wa'a te'tiai puuua,
oowera ahpo neesetojeraipua.
10 Pukaepa neeea nekaka pu'ka ehkoriami ti'tijoerichio,
erapakania:
“Ihji ti'tijoeria wekakache mochitonarepua ahpo iikachio,
ki no'o e'wenareka,
kaaweruma pooechi mochitopuao.”
11 Waikao nekakao erapakania:
“Ka'chitia ajasitemania i'kao,
no'o i'towa resipupua weeechi chaaneriachio.”
12 Eeme no'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamea, kaawe aamo inateka mochitopuapua, ki ka'karuma nokiwamechi ruhjipuao kiisi kaawe tiiame tetewamechiopua Riosio, aamo Riosichi paparáo, toaka. 13 Ohso kaawe eemea kaawe aamo neesetoka mochitopuapua, senepi taawechi wa'api te'teretoka Riosichi paparakao, kihta peewanapaka iikachio, kihta aamo wisikuepuawichiopua, tatakorieo. 14 Teemea pewatiame mochitosaapua Riosie Weratiamechi paparakao, ahkasi taamo o'ineriachi o'iniopua, kiapuame teemea yomatiame Riosi kianareka yasitoao, Eesusio taamowichio iintoriopaopua.
15 Pukaepa ki wehchi ipaka keepupuapua Riosi Riosiwari aamo nayewesoo, pu'ka Ehkoriami Iyoterichi cheeriachitia Raawitaruo, eee cheeka nayewaio:
Ehpiamio eemea, no'o aamo nayewesoopua Riosiwario,
ka'te peewame enemitiapua aamo iikachio,
aamo ehkoriami mochiriamechitia
wahka wakiwechi nokisinioio,
ki noochi erakoka paparakameopua,
oowera ahpo neesetojerakameo.
16 ¿Aatana eneriarepua, wa'a chiiame inamukamea Riosi Riosiwario? ¿Kikosa Moise Eejito puuyanaria, chaanerepua? 17 ¿Aatanakosa ahjama nekakame Riosia, ooka weerewa paaumpari nokisinioi wakiwechio, kiisi e'weniapa pukaeo? ¿Ki puuukosapu tatakorika wahjipakame wakiwechio? 18 ¿Aatanakamerakosa ki asitemo tuukame Riosia, ahpo i'toachi resipuwa weeechio? ¿Kikosa ki e'wekamera enerepua? 19 Wa'a teesoo, ¿ki paparaniamerapu te'ta nateyamerapua, kii ki paparapa ki asikamepua ahpo resipumia i'toniachio?

4

1 Pukaepa teemea, pu'ka Riosi cheeria taamo iikachi nayewekao, ii-weta pehji taamo ooweniame enesoopua taamo iikachi resipuniameo, e'waka uupuapua, seenekachi eeme aaata ki e'weka uukamea, wa'atia ki resipuwa iinueka itipimapua ahpo iikachio. 2 Ehpe taawechiamio, puuua wa'api Riosi tuuyewari taamo tuuyeniapua, puuu ehkoriami chaaneretiaa, nape pu'kao ki pichikeria ahpo chaanetiao, wa'a ti-iachipa ki ajasirepua Riosie resipuwachio. Puuua ki pichikekapa ahpo Riosie chaanetiaopua Moisechi, kitachi itipire ahpo inamuriaa. 3 Nape

teemea ki wa'a noonowikamepua taamo ehkoriamechitiao. Teemea, Riosi chiiao, pichiwa pichikekamepua pu'kao, pukaepa uukame teemea Riosie resipuwao, ta'iria mochitoniameopua iikachio. Pukaepa ki wa'achi te'teriame teemea, Riosio ki muitemio tuuriopaopua ahpo kiamio tuuriachiopua Kaanani weeechio. Wa'a teesoo Riosi cheeriao muipuachio, iintuaitepua waikao piirechi resipupuachio. Puuu Riosi resipuwaa, Riosi yahchariapua ehkoriami taamowichio, i'ka weee yahchaiopua kajusa. 4 Nane'riame teemea Riosio taawe resipuniachi yahchariamekoo, pirenapi Iyoterichio eee chiiamekopapua:

Riosia yooma ihta netesaopua, oowisani taawechi resipurepua.

5 Nane'riame teemea iintumerikoo, piirechi resipupuachi mochiwachi taamowichio tiameo, pirenachi Ehkoriami Riosi Iyoterichio, Riosio, ahpo ki e'wiame ti'tijoeri naewakao, eee cheeriamekopua:

Kiisi muitemania no'o ahjama te'ta resipupuachio.

Pu'ka “piirechi resupupuachi” cheeriao, wahka ihtoriachi enemeri tuuka, cheeriamepua. 6 Wa'a teesoo iiweta toiyoopua resipupuachio, iintuamepua pehjio muipuameo. Puuu ehkoriami ki e'wakamea Riosi tuuyewario, ki muimeripua. 7 Wa'a teesoo, Riosi resipupuachi muipuaa, ahpo Riosie paajutetiaa, inamusache ehpe wa'api enaniamepua Riosichio. Ihji “ehpe wa'api” Riosie chanitiamepua ehkoriami o'iniao, eee cheeka:

Ehpe wa'api no'o Riosiwari inamusaa,
ka'te peewanamitia aamo iikachio,
cheeka chanitiamepua.

Wa'achi cheeriame taamo ehkoriami Raawiai ahpo Iyoterichio, ki ku'itapi neipa, Kaanani muitioio, Osuwee. 8 Wa'a teesoo, Kaanani muitiamea Riosie i'toniaio Eejito o'iniao, puuu resipuwaa, ki wahka ihtoriachi resipupua enerepua, te'ta resipupuachiopua wa'asio, Riosi ahjamaopua tewekachio. Puuu Osuwe i'toteka Kaanani resiputiamea, te'ta resipupuachi enesoo, ki piirechi resipuwa nayewamii Raawia, neipami taawechiamiopua, wahka ihtoriachio. 9 Wa'a teesoo te'ta Riosichi paparakamewichioo, iinuemepua pehjio ihta resipuwa taawechi, yooma pu'kawichioo ahpo iikachi resipuwa uukamekoopua, Riosi Riosiwarie ahpo paajutetioio. 10 Pu'ka mochipuachi taamo asisoopua tewekachi resipupuachio, kajumeripua wa'asio, taamo Riosiwichio tekipanakiaa. Wa'a mochipasaa teemea, pu'ka ahjama resipumiachio, resipumeri teemea wa'asi, Riosi yooma kajusaapa yooma ihta enepatekao, resipuriachitia. 11 Pukaepa teeme Riosichi paparamea, utewame taamo kaawe neesetoka mochitoamepua, ki taamo ehkoriami mochiriamechitia, ki e'weka Riosio, ki taamo ka'itepuawichiopua Riosi resipuwachi muipuao, Riosi ahjama resipupuachio.

12 Riosia wa'a taamo resipupuachi ajasipuawichioo, ahpo tuuyesiwae taamo ku'ipamepua ka'karuma asipuawichiopua wa'a ahpo kahtiachio, ahjama resipupuachio. Riosia te'ta ahjae taamo ku'ipaeo, ahpo Riosiwarie puuua, pukae taamo iikachi nayewiaeo. Riosia tiameo, ahpo nayewaturae iyoteteriae taamo nayewesiamepua, ku'ipasikaopua taamo nokisiwachio. Puuu Riosi naeraa ahjamekaitepua, tamochi yasitoka neesetoame, a'chitia keenakooi kakupachi panitoka. Puuu Riosi naeraa, te'ta nane'riamepua taamo ki

kaawe nokisoo. Puuu Riosi naeraa, ahkasi tísia noriwi taamo tiiachisi pakiyamepua, taamo erakoaopua tetewipaka, taamo inataopua tiame, puuua, itapiti nasimachetaka ihsiamepua, neneku tísia yoorame chupatetiame, puuua ahkasioi owachisioi pakime tiiame, ma'chiame tetewipaka aaataoi noriwi tiiao. Puuu Riosi naeraa tamochi yasipakao, ahkasioi taamo inataoi taamo ma'chitamepua Riosichio, ihtaoi taamo iintonariaopua. 13 Kihta ki'tiame Riosiwichioo, itapiti ki tetewipua tiamea. Yooma teemea Riosi tetewachi te'teriamekaitepua, kihta ichipume tiame teemea, Riosi tetewachio, yooma kawiyame ma'chiamepua. Pukaepa ka'chi iika wihtume tiiame teemea, Riosi te'ta katewiachi taawechio kajuyachiopua wa'asi.

Eesusia Apoe te'ta neeseriosipua

14 Wa'a teeremiopa waika kajuyachi taawechio, Riosia taamo neeseriosi weererepua, aaata Riosichi taamo pejana nayewesimeri, ihtaoi taamo tatakoriria cheriwepuawichioo. Puuu te'ta neeseriosi Riosi weratiamea, apoe Eesusi puuua, te'ta Riosie Tijoetutetiame, Riosio ahpo Taana teewaria. Pukaepa utewaeme pukachichi te'teretomete teemea, utewaeme pukachiche paparatoka. 15 Puuu Eesusi taamo te'ta neeseriosia, tamochi oikamekapaopua tamochitia aiwasikaopua, yooma ihta taamo kokosa ikiyachitia saaekapaopua, machikamepua taamo tesiwa erakoao. Pukaepa kaawe taamo pejanameri tiiame enepakamepua, puuukamera taamowichio ahpo Noonochi tuuyesimeri tiiame, taamo tesiwa chaachapaopua, taamo te'ta aiwasiaopua. Puuu Eesusi neeseriosi tiameo, weesa pa'pasutiamepua tiame riaorósieo, taamochitia tatakorijerakaopua, nape Eesusia kiisi e'werepua, wa'a chiioi tatakorijerakao. 16 Wa'a teesoo teemea, kihta seeweka itanemetepua, ihtaoi itapiti taamo cheriwepuaopua, ahseka te'ta kahtiachi, apoeo, taamo puuyeka kahtiamepua wa'asi, tísia tesiwenareka taamoo, a'chitia keenakooi a'chitia taawechioi apochi enapameopua ihtaoi itanemiao.

5

1 Yooma weeechi te'ta neeseriosia, ti'tijoerichi uutiamepua, ti'tijoeri animari Riosiwichio meritiame, eerarao Riosichi oowesimichiopua, ti'tijoe tatakoriria cheriwepuawichio oowewawichiopua, ooweruwichioopua tiamé; naatiopua tiame, itapiti ti'tijoeri Riosiwichio ihkorewara, oowesimichiopua Riosiwichio kaawe e'rewao. 2 Puuu te'ta neeseriosi weratiameai, tatakorichi wichipuame eeyowa tiiamekapaopua ti'tijoerichitiao, machiyame puuua aaata tesiwe e'repuao. 3 Puuu te'ta neeseriosiai, wa'achitia tatakoriamekapapua tiameo, animari merisa eerara, Riosi oowemeripua ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo, wa'a iintosaopua ahpowichioo, animari me'yaria Riosiwichio, pu'ka animari eerara Riosichi oowemeripua, ti'tijoe ooweru tiame tatakoriria cheriwepuawichioo.

4 Puuu te'ta neeseriosi enepariao, ki apoe ahpo e'rachi, te'ta neeseriosi enepakameko erametepua. Riosikamera ihsikamekopua pu'ka weerakao, ehkoriami Aaroni weerariachitiaopua, pukeri simiyachiopua. 5 Apoe Riosie Weratiameai, ki apoe wa'api te'ta neeseriosi enepakamepua. Pu'ka weerakao, Apoe Riosi iintokamekopua, eee cheekao:

Neee aamo tijoe tijoetutekamepua,

pukaepa no'o Taana muuua.
6 Sewinachi Ehkoriami Iyoterichio chaanipua tiame:
Muuupua weeechi mochikame te'ta neeseriosia,
ki wahjiamesi teeremeriopua,
i'ka weee kajuyachisio,
Merekiserechitia teereria.
7 I'wa weeechi kahtiai Riosie Weratiamea, weesa tísia tesiwa cheeka nayewakamepua ahpo Noonochio, ki ahpo neesetopuawichiopua pehjio ahpo meripuao, ahpo Noonochiopua te'te ahpo newipateme tiiamechiopua. Pu'kao apoe Nooraraa, wa'a teerekamepua keepukapao, te'ta iyoriamekopua ahpo Noonoo. 8 Apoe Eesusia, Riosi Tijoekai, ahpo Noono e'wawatere yasitorepua, tijoe aiwachitia saaeka. 9 Yooma ahsepari iintokapaopua tatakoriria natetekaopua, ti'tijoewichioopua ooweruoopua tiame, taamo ki wahjiame ahjaniame newipatiame eneparepua, yooma aaatawichioopua, apochi paparakameopua. 10 Pu'ka wa'apichi tiameo, apoe Noonoraa, te'ta neeseriosichitia yasipatekamepua pu'kao, Merekisere neeseriosi teereriachitia, ki wahjiamesi i'ka weeechio.

Ahpo Riosichi paparao, eeyowa tiiame ahpo toimia

11 Ehpeche nayewamiinia i'kao, nape eemea pehjio, ki te'ta pu'sereka inamunariamepua no'o masitiao, tísia tehki tiiamekopua i'kao, kaawe pahtepuameo. 12 Aamo tehpesi masiteniameopua wa'asio, masitari eneme teeeriai eemeapa, nape eemea ohsotia eenechi masiteniame nakiyamepua, kukuchi masiteniamechitia, yooma ahkasi ki eerina tiiamekoiopua. Kohjaka te'teriame eemea iiwetao, ka'chi iika ko'kome tiiame, pa'pamira koayao. 13 Eeme kohja koaya koayameapua pehjio, kihta inatamepua ihtanakamera kaawerumakoo, ki kaawerumarakooiopua. 14 Weeweruma koaya koayamekamera inatamepua, puuukamera nane'riamepua aachintiamera kaawerumakoo, aachintiamera ki kaawerumakooio.

6

1 Nape eemea weweripakameapa wa'asi Riosichio, toitia kaawe pukeri simiyachi aamo masiteretiaopua, ohso kaawe ki aamo masiteniakamera pehji, pepenipapuapua. Ki wa'api chaachapamete teemea eenechio, taamo kaawe masiteriaopua wa'asio, ihji eee tiiame masitetiamechitiaopua: ki kaaweruma nokiwa toinarewa, Riosichi mochitoamekapa; itapiti yoorewa kihtawichio teerepuame, Riosichi kaawe teerepuameo; naatioipua itapiti iintoka Riosichi paparaniameoi; 2 paatoniamechi simiyame nayewaniameoipua; aaatachi seekarepaka weraniameoipua, aaata itapiti yoramichioopua; eenechi ahjaniamechi simiyameoipua; Riosi kajuyachi katewepuameooipua. Yooma ihjia masitetiamepua wa'asio, ki masitenia nakiyamepua wa'asio. 3 Riosi wa'a erasoo, wa'a noonoima teemea, pu'ka pahcha masiteriao toaka, piirechi itapitichi simitema teemea masitekao.
4 Aaata puuu pahteka inamukaipua, Riosi ahpo taana enemichio paaewao, Riosi Riosiwari ahpo iikachi ta'irekaipua, 5 Riosi kaaweruma tuuyewari tísia penipakapa pu'serekamekaipua, aachin ihsika ohjoemeripua weemera ahjarichi te'teretopuao, 6 wehchi ipaka tetewikamea yooma ahpo Riosie masitetiao, kihta ki'tiamepua wa'asio, epeche

ahpo masitepuao, ahpo kaaweruma enepamiaechi simiyameo. Puuua
Riosi Taanarao, eenechi ahpowichio mukijerakameka noonoikame
puuua, eenechi ahpo tatakoriwa cheriwejerachitia. Puuu wa'a
tiiame iintokamea, tísia na'arari iintokamepua Riosi Taanarachio,
ki uunariamekapapua, Riosi ahpowichio kaawe iintoriao. 7 Puuu
wa'a te'terekamea, waasaka te'teriamepua, kaawe yukisoo kaawe
taakemeriai, kiisi taakekamechitia kaawerumachio, Riosieopua apoc-
hio, ahpo kaawerumari teerepuawichioopua. 8 Puuu Riosi masiteria
wehchi ipaka tetewikamea, waasa apoche tahjichuri taakekameka
tiiamepua. Puuu wa'a teerekamea, tehpunasa kosipuamepua, kihtawi-
chio kaawekamekapaopua.

Taamo Riosi iintomo tuuriaa, pewatiame inataka mochitotewa

9 Nape neeea wa'a tiame nayewaio, ki wa'a aamo noonowirio
tuuka chiiamenia. Ohsotia neeea aamoo Riosio, iyorika mochikameko
e'ramenia, wa'a te'tiapao eemea, newipatepuamepua Riosieo. 10 Riosia
ki se'wi e'ramepua kaawerumachio, Apoeo ki natakepamepua ahpo
ku'iretiao, aamo wahjachi ku'iriaopua kaawe erakokao, aamo wah-
jachio, aamochitia apochi paparameo, yooma pu'kawichio aamo
nokisiaoiopua pehjio. 11 Teemea pu'kao, wa'api teetojeramepua
yooma pipiripi eemea, aamo wahjachi poponiwachio, pipiniwa-
chiopua tiame. Nape utewaeme aamo teetopuapua pukachio, ahkasi
aamo weritoachisi, yooma aaataoi aamo tetewimichiopua, aamo
utewaeme te'teretoame Riosiwichioo, te'ta ahjachi erakokao. Wa'a
te'teretosaa eemea, aamo Riosiwichio nokinareria tetewima eemea,
ahsieme noonowitiamekopua aamo inatariao. 12 Wa'a te'teretoame
enesaa eemea, ki nanasiname enemeri eemea, wahjachi Riosichi pa-
paramechitia te'teretoamekapa, Riosie aamo kiapo tuutia puuyetoka,
Riosiwichio tekipanaiopua pehjio.

13 Riosia, Aurani pukeri iintokemo Aurani nayewiaio, apochi wa'api
pichiwataka nayewakamepua, ki'tiopa aaata ahpo epeche weruma
tiiariemeopua. 14 Riosia eee cheeriapua Aurani iintomo tuuyaio: “Te'ta
aamo pichiwa chiiame neeea, ihji aamo kaawe iintokemo tuuyao,
tisiwá kaawe iintomerinia amochio; neeea, aamo tetejimarisiwao, ki
ookapi aamo muuwetekemania.” 15 Waikao Aurania, mooena teereka,
oowe e'reka puuyerepua ahkasi ahpo iintokiachisiopua Riosio, pukeri
pahcha simiyameopua ahpo taana taanatariachisi, o'iniachisi ahpo
tetejimarisiwa muuwemeriopua. Wa'a iintoka o'inere Riosia, Aurani
iintokemo tuuriaopua, ahpo muuwetewao. 16 Ti'tijoeria ihta itapiti
pichiwatanariaa, aaata ahpo epeche pa'pamira ajawaka pichiwatame
puuua, wa'a teekao ki aaatae ahpo a'chi chaanepuawichiopua, ki
pichiwako tuukao. 17 Waikao Riosia ahpo iintomo tuuriao, ah-
jachi erakomichioopua ti'tijoerio, ki nu'uti apochi pichiwatariamepua,
apochi wa'api. 18 I'ka Riosi iintomo tuuriaopua, ooka itapiti kiisi
sewina ikiwamechi ahpo pichiwatakamepua. Puuu ooka naatipua:
puuu piiripia, te'ta ahpo iintomo tuuriapua, piirea, ahpo wa'apie
pichiwatatiamepua, piiripioi i'ka ookao, ka'chitia wihtukipua, apoeo
te'ta Riosikapa. Pukaepa ahjachi paparaka mochitoame teemea, oowe
e'reka taamo iintomerichiopua, kaawe erakoka puuyetoka. 19 I'ka Riosi
taamo iintokemo tuuria puuyetoka mochitoamea, puuupua taamo

Riosichi paparawa pewatiame te'teretiao, pewatiame naawaemechi-
tia kiisi wichipame teereka. Ihji taamo pewatiame naawaerewaa,
tewekachi te'ta Riosi iyoriwachi naawaerewaeme teemea, wisasori
te'ta iyoriwachi to'peraekachi yooreminaopua, pu'ka Riosi tioparachi
ki pusie tetewiniamechio. 20 Wa'a te'ta tewekachi Riosi iyoriwachio,
Eesusia, wa'a yasimia akipakamepua. Wa'ao puuua taamo te'ta
neeseriosichitia pakikamepua, wa'a o'iniaopua weeechi mochikame
ti'tijoeriwichioo, te'ta neeseriosiwaraa, Merekisere neeseriosichitia
tiiamepua, ki ku'itapisi neeseriosika yasitokamekapa.

7

Eesusia, Merekiserechitia neeseriosi

1 ¿Aatanajuare ihji Merekiserea? Ihji Merekiserea, Saaremi
muuwari yawichira eneriaipua, te'ta Riosi neeseriosi enekame tiameo,
Aurani taawechiamio. Ihjia Saaremi yawichituaio, Aurani nasiwarichi
o'inia eenoiopua, machenaka natepakame puuua, kaawerumari yah-
chemia Auranichio. 2 Aurania wa'a ikitiaapua Merekisere neeseriosieo,
piie si'sientochio, yooma ahpo yowiriaopua nasiwarichiopua, o'osa
ma'mariki uuyesa ki'yarepua Merekisereo. Merekisere teewaraa,
Kaawerumari Yawichi, chaniwamepua. Saaremi tewaniachi yawichi-
tuwaa, Ta'iria Mochiniame Yawichituwa, chaniwame puuua. 3 Ihji
noonoraa kihta nane'reniamepua, yeeyeraai, aaata pu'ka ehkoriami
mochiriameai. Ihjia naawariachioi ki nane'reniamepua, ahkaoi
mukuriachioiopua. Wa'a tiiachipa puuua, Riosi Tijoetukameka ti-
iamepua, ki wahjiame neeseriosichitia tetewiniame.

4 Ne'nemitiao i'kao, achipu tiame yooreniaeme eneriaipua,
Merekiserea. Aurania i'isaeri paamiratuamekaipua, Merekisere
ki'yarepua o'osa ma'mariki u'yesa pipiripi si'sientochiopua, yooma
nasiwariachi newitosa u'yeriaopua. 5 Neipami Moise taawechiamio,
puuu Reewi ne'neseriosia reesisetiame eneriaipua, yooma ti'tijoeri
koparoamichioopua Moise nuurarieo, o'osa ma'mariki u'yeka pipiripi
si'sientochiopua yooma a'chi ahpo iinuekao. Wa'a yoorarepua
pu'kao ahpo Aurani tetejimarisiwachi ti'tijoekoiopua, Reewitaai tiame
tetejimarikai, Auranichi o'iniao. 6 Nape ihji Merekiserea, seenukaiopua
Reewi tetejimario, Aurani koparoarepua, pu'ka o'osa ma'mariki
u'yekaopua, pipiripi si'sientochiopua ahpo nasiwarichi o'inia
u'pariaopua. Merekiserea tiame Auranio, Riosie muuwetetiameko
tuutiamekoipua Aurani o'inia tetejimarisiwao, Riosi kaaweruwari
yahcherepua pu'kao. 7 Yooma aaatae nane'reniamepua, kaawerumari
yahcheniameo aaata weruma teereniamee yahcheniamekopua ki
weruma teerewaemeopua. 8 Moise ajawaria ne'neseriosia, pu'ka
o'osa ma'mariki si'sientochio u'yeka koparoakamea, wahjipasikame
puuua. Nape ihji Merekiserea, ki mukukamekoopua, iiweta
ahjame kahtiamekatia tiiamekotipu Ehkoriami Iyoteria. 9 Neeea
kaawe chanimeteoipua, ahkasi Reewi ti'tijoe neeseriosiai, ki aapoe
wa'api ki'yakamekaipua pu'ka o'osa ma'marikiwa ahpo oowewao,
Merekisere koparoario, Aurani iintoria noonoikameka tiiame puuuai,
Auranikamera wa'a iintokamekooiopua pu'kao. 10 Wa'a erakoame
teemea, Reewi ne'neseriosio Aurani weerewachi te'tereriopua pehji

ki na'nawakame pehji, iiweta Merekisereo, Aurani natepoiopua
pooechio.

Weemera te'ta neeseriosi nakiretiame

11 I'isaeri ti'tijoeria ahpo Moise nuurewarichi nokisimichioo,
Reewi ne'neseriosie uukamepua, waika o'inia oowewari nokisimi-
chio yoorakao, ti'tijoe ooweru tiame tatakoriria cheriweniamewi-
chioopua. Puuu Reewi ne'neseriosia Aaroni tijoechi o'inia tetej-
marisikame puuua. Reewi ne'neseriosi nokariao, te'ta piipatiame
enekame enesoopua tatakorio, ¿aatia tiiachipa seenu neeseriosi
nakiretupua, ki Aaroni neeseriosi tiiachitia tiiameo, aaatakamera
weeraka Merekiserechitia tiiameo? 12 Weemera neeseriosi weraniame nakiretupua ki mukuyame, puuua, weemera Riosichi te'terewa
mochitoniame kateweri yachamerikopua pu'kao. 13 Ihji weemera
neeseriosi taamo weereketiamea, Eesusi Apoe puuua, weeechi Tijoe
Tijoetukame Riosi; ihjiai seenu tetejimarisiwachi eenariamepua, ki
Reewi tetejimarisiwachi eenakame; pu'ka seenu tetejimarichi eenar-
iameo, aaataai ki neeseriosi machenariamekaipua wa'ao. 14 Ihji
weemera Eesusi neeseriosia, ma'chiame tetewame teemea, ki Reewi
tetejimarisiwachi o'inia eenakamekopua, ihji weemera neeseriosio
Uura tetejimarisiwachikamera eenamekopua pu'kao, pu'ka Uura tete-
jimarisichio Moisea, ka'chitia taawechi neeseriosi, machenakameko
tuuyamepua, aaataai pukachio.

Eesusia Merekiserechitia tetewiniame

15 Wa'a tiiachipao ihji Eesusi neeseriosia, epeche ma'chiame taamo
nane'retiamepua ki Reewi ti'tijoechi o'inia eenamekopua, seenukopua
pu'kao, Merekiserekameraka tiiamekopua pu'kao. 16 Ihji Eesusi
neeseriosiwaa, ki aaata ti'tijoeekamera neeseriosi weratiame puuua,
aaata tetejimarichi uukaopua, ohsotia ihji Eesusi neeseriosi teereni-
amea Apoe tewekachi Noonorae weratiame puuua, Apoe te'ta Riosie.
Weeechi ne'neseriosia, naapi weemera ajawasiniame nakiyame ener-
iai puuua, aaata neeseriosi mukisoo. Nape ihji weemera Eesusi neese-
riosia, ki'tiamepua piirechi neeseriosi weraniameo, ka'chitia taawechi
mukimerikopua pu'kao, pu'kao mukiwario, newitokamekopua wa'asi.
Pukaepa Eesusi neeseriosiwaa ki wahjiamesi teeremeripua ahkasi
ki wahjiamesi i'ka weeechi kajuyachisio, Merekisere ki wahjiamesi
neeseriosi tetewitiamechitia i'ka weeechio. 17 Ehkoriami Iyoterichio,
Riosia Eesusi inataka cheerepua eee cheekao:

Aamo neeseriosiwaa,
wa'api teetomeripua ki wahjiamesi,
Merekiserechitia, ahkasi i'ka weeechi kajuyachisi.

18 I'ka weemera Eesusi neeseriosi yasipakopao, Moise ne'neseriosi
ajawasika o'ineriaa, ikicha ipatiame puuuapa wa'asi, ka'chi iika
ahsieme cho'wakamekopapua tatakoritiameo. 19 Puuu Moise an-
imari me'yaka te'teretoria tatakoritiamewichioo, kihta natetiame
enerepua, te'ta piipateniamewichioo, naatikamera natetekamepua,
weemera te'ta neeseriosi Riosie weratiame, Apoe Eesusi. Pukae
teemea iinuemepua tamochio, Riosichi e'enaka taamo itamiaopua
cheriwepuao, ihtaoi taamo tatakori iintoriao, pu'ka taamo tatakoriria
kokosapuameopua Riosieo, ahsieme natetetiame itipiriopua Eesusieo,
apoe taamo tatakoriria nateteka mukuriopa.

20 Ihji Eesusi weemera neeseriosia, Riosie apoe wa'api apochi pichi-
wataka weratiamepua. 21 Wahjachi ehkoriami neeseriosia, oowera
ti'tijoechi uuka ajawatiamepua, kihta ki aaatachi pichiwataka. Nape
ihji Eesusi neeseriosiwachi simiyame, Riosia, te'ta apochi pichiwataka
weerakamepua pu'kao, eee cheeka:
Muuua, ki wahjiamesi no'o neeseriosiwa enemeripua,
ahkasi i'ka weeechi kajuyachisi,
Merekisere tetewiretiachitia.
22 Wa'a tiiachipao Eesusia, epeche ma'chiame pichiwatamepua, Riosi
weemera kateweria, weeechi mochikame ti'tijoeri ahjamaopua, aachin
teeka te'ta cho'wetiame itipimerikopua taamoo, taamo tatakoririao.
23 Ehkoriami ne'neseriosia, ki ookapi ne'neseriosi eneriaipua, wahjipa-
siopa ajawasitiamekapaopua. 24 Nape i'ka Eesusio ki mukuyamekopao,
ihji neeseriosiwaa ka'chitia taawechi piirechi neeseriosi, werasiwa
nakimeripua, ahkasi i'ka weee kajuyachisiopua. 25 Wa'a tiiachipao, ihji
Eesusia yooma aaata ahpo Noonochi e'enakameopua, ahpo tatakoriria
cheriwepuawichio itakao, newipateka yasitomeripua pu'kao, ahkasi
i'ka wehjoari kajuyachisi. Wa'a inisimeripua pu'kawichioo, senepi
taawechi ahpo Noonochi utewaeme itasikao, wa'apitia yasitomerika-
papua neeseriosichitiao, ka'chitia taawechi ki mukuyamekapa.
26 Wa'a tiiamekasa te'ta neeseriosi nakiyamekaisa teemea, i'ka
Eesusika tiiame: kihta a'chi tiiame ki kaawerumao, kihta iintokame
ki kaawerumao, i'ka weeechi tatakoriniachio poanatukao, tewekachisi
apechunatiame, ahkasi kai waapisi te'pa. 27 Ihji taamo te'ta neese-
riosi Eesusia, ki ehkoriami te'ta ne'neseriosi nokaka mochitoriachitia
ihsiamepua, senepi taawechi animari ko'yaka Riosi oowewari nokari-
achitiao, ahpo tatakoriria cheriweka piipatepuawichioopua, ti'tijoeri
ooweruriwichioopua tiameo. Ihji Eesusi taamo te'ta neeseriosia ahpo
Noonochio, seenepi wa'api ahpo oowepakamepua ahpo weerewa
meritiameo, yomatiame i'ka wehjoarichi mochikameo, ahsieme natete-
tiame itipimichiopua tatakoririao, ahsieme cho'wetiame. 28 Moise
taawechiami o'inia ahkasi ehpesiamio, yooma te'ta ne'neseriosi
ajawatiamea, tatakoririame enerepua, aaataai ti'tijoechitia. Riosia
pu'ka ehkoriami o'inia te'ta ne'neseriosi nokisiriaopua kajumi-
chioopua, yooma pu'ka ehkoriami pukeri o'inia ne'neseriosio, yooma
aaataoichitia tatakoriamekopua pu'kao, wa'asi teewetekamepua wa'a
te'teretotiameo, ahpo Taanakamera te'ta neeseriosi weerakamepua,
ahpo wa'apichie pichiwatakao. Ihji Riosi Taanaraa, kiisi iintokamepua
ihtaoi tatakoriniameo, puuupua ehpeo, taamo te'ta neeseriosia ahkasi
ki wahjiamesio, ahkasi wahka ihtoriachisi i'ka wehjoari kajuyachisio.

8

Eesusi Te'ta Pichiwa Neeseriosi

1 Te'ta nateyame nooe aamo nayeweriaa, ihjipua: Te'ta Pichiwa
Neeseriosi iinueme teemea, te'pa kahtiame Riosi ahjamina, epeche te'ta
yooreniamera te'ta iyoriwachi tewekachio. Ihji te'ta neeseriosia, Eesusi
Apoe taamo Paamira puuua. 2 Puuua wa'a yasaka tewekachio, te'ta
iyoriwachi neesetonapua, apoe Riosi weeraria iyoriwachi, puuu wa'a
te'ta iyoriwao, ki aaata ti'tijoeri neteriachipua. 3 Yooma te'ta neeseriosi
ajawatiamea, ti'tijoewichio Riosi oowemeripua itapitio, itapiti Riosi

ihkorewa, naati tiame, itapiti animari kokoniame tiame. Pukaepa
ihji weemera neeseriosiai, nakiyamepua tiameo, itapiti Riosi ahpo
oowemiao. 4 Ihji Eesusi taamo weemera tewekachi neeseriosia,
i'wa weeechi yasisaapua pehji, ki te'ta neeseriosi enemiipua wa'ao,
ahpo tewekachi neeseriosiwao ki weeechi ne'neseriosi nokiwa ih-
siamekapapua. I'wa weeechio iinuemepua pehjio aaata neeseriosi,
Moisee ajawatiamechitia nuurari nokayame. 5 I'wa weeechi neeseriosi
nokariaa, Eesusi tewekachi ihsiwia ekawira puuua. Wa'a tiiame
nane'riame teemea, Moise Riosi te'ta iyoriwachi netemioio, eee
chaaneriopua Moiseo: “Te'ta te'pa kaawichi no'o aamo cheeriachitia
netepuapua.”

Weemera kateweri ti'tijoeri ahjama

6 Ehpeo ihji Eesusi weemera neeseriosia, te'ta weruma iyoriwachi
ihsiamepua tewekachio, te'ta kaawerumara neeseriosiwa teetoka.
Ihji Eesusia wa'a tewekachiopua tiameo, apoepechi yasipakamepua
Riosi weemera kateweri weeechi ti'tijoeriwichio inisiwaopua. Puuu
weemera kateweri yooraa, tísia epeche kaaweruma tiiamepua
taamowichioo, epeche kaaweruma Riosi taamowichio iintomo tuu-
riokopa. Puuu Riosi taamowichio iintomo tuuriaa, ihji eee cheeriapua:
“Aaataai no'o Taana Eesusichi paparakamea, nooe cheriwetiame
itipitiameripua tatakoririaa, te'ta ahsieme cho'wetiamepua wa'asi.”
7 Pahcha simiyame Riosi katewerio, ahsepari tiiame enesoopua ki
sewinapuameo, ki nakimii puuua, weemera kateweri yachaniameo.
8 Nape Riosia pu'ka ti'tijoerio, pu'ka katewerio kiisi ahsepame tiiopa iy-
orikao, pukaepa weemera kateweri yahcharepua. Riosia ehkoriamio,
eee cheeriaipua Eremia iyoterichio:
Enamiitepua no'oo piie taawechio,
weemera kateweri no'o yachamiachiopua,
yooma i'isaeri ti'tijoerichiopua,
Uura mochikame ti'tijoerichiopua tiame.
9 Nape ihji weemera kateweri no'o yachamiaa ti'tijoerichio,
ki aamo ehkoriami mochiriame no'o kateweri
yahcheriachitia, teeremeripua,
pu'kao Eejito no'o puuyanarioiopua panitokao.
Pu'ka kateweri nuurario,
ki yooreka mochitopua ti'tijoerio,
ki no'o tatanachitia uukania pu'kao.
10 Nape neipami pu'ka weemera kateweri no'o yahchariachio,
yooma noochi e'enaka paparakameopua no'o tatana iinta-
pasaopua,
eee iintomiaa, cheere Riosia:
yomachiami i'isaeri noochi paparakamechio, yomatiame noochi
paparaka te'ta i'isaeri enepakamechiopua tiameo,
no'o nuurari iyoripuameo,
pu'ka inatarichi teerepamania,
i'ka ti'tijoeri iikarachiopua tiameo,
wa'a iyotepa tiame iintapamania no'o nuurariopua tiame.
Pu'kao neeea, Riosiwaraa enemapua, aapoeo no'o mochiwaria enema-
pua.
11 Puuu wa'a no'o mochiwarichi mochikamea,
aaataai kihta aaata masitemapua noochi simiyameo,

ahpo poonioi, aaata ahpo ahjama oiyameoi,
yoomahka pu'kao,
te'ta no'o machika mochikamekopaopua wa'asi,
nu'nuntiraai ahkasi weewerumaai.
12 Wa'a teeremeri puuua,
no'oo pu'ka weeechi mochikoiopua pehjio,
yooma no'o cheriweriopua na'ara nokariao,
kiisi inatepapuawichiopua wa'asio,
pu'ka tatakoririao.
13 Riosi weemera kateweri nayewasaopua, pahcha kateweri yachatiameopua oochetupario tuukapua wa'asi, pu'kao kihta itipimio tuukapua wa'asio.

9

Weeechi Riosi iyoriwachi; tewekachi Riosi iyoriwachi tiame

1 Ehpeo pu'ka ooka Riosi kateweri aamo nayewemane. Pukeri Riosi ti'tijoeri ahjama ahpo kateweri yahchariaio, aachin teeremeri eneriaipua Riosichi iyoripuao; puuu pukeri simiyamechi Riosichi iyoripuaa, i'wa weeechiche mochikamewichio iyoripuawichio enerepua. Puuu Riosi iyoriniamea, Riosi kariterachi yooremina eneriaipua. 2 Ihji Riosi karitera wakiwechiami i'toka siimpatiamea senepi resipumia werasitiamea, eee teereriaipua yooreminao: pahcha yooreminao teesa iyoriwachi eneriaipua, wisasori to'pera chuhkuachiopua; wa'ao, piiripi kanterero weririaipua; wa'ao werirepua tiame piiripi tepatetiame, paani to'wame neeseriosiche koaya. 3 Epeche yooreminaopua, piirechi wisasorie to'perachio, te'ta iyoriwachi enerepua wa'ao; 4 wa'ao, tepawetiachio, moorera cho'i sewajuyame yahchame werirepua, puuua ahjae kokosa mooriniame enerepua, yooma puuu tepawea mooreraapua tiame, yomatiame puuua, o'ro tahpeteka netetiame enerepua. Wa'achi yooreminaopua tiameo, kaaja poirepua piiripi. Puuua Riosi kateweri yahchame enerepua, ehkoriami ti'tijoeri ahjama katewetiame. Puuu kaaja kateweri yahchamea, yomatiame o'ro apoche tahpeteka chuhchetiame enerepua tiame. Pu'ka kaajachi yooreminaopua, wa'a werirepua piiripi sikorijari apoche o'roe netetiame, pukachi yooreminao Riosi maanara to'wame enerepua. Pukachi kaajachi yooreminaopua tiameo, Aaroni teesorara poirepua tiame, puuua seenepi simikameo uuyakame. Wa'achi kaajachio manirepua tiameo, ooka tehte rarapename, pukachi iyotetiame manirepua Riosi nuurari chiiaopua, Riosi ti'tijoeri ahjama katewetiameo. 5 Pu'ka kaajachi neneku kuachio aampao, ooka itapiti aanaeme ajarepua, o'roe chuhcheka netetiame. Puuua, Riosi ku'iwarika te'tiame enerepua, Keruwine tewaniame. Ihji na'pa ahpo aanaraeo, mo'poraka teeka ajarepua wa'a Riosi te'ta iyoriwachi yooreminariwachio, Riosi kaaja to'perachi aampao, wa'ao, te'ta piipateniachi eneriamepua Riosieo, ti'tijoe ooweru tiame tatakoririameo. Nape ehpeonia, ki yooma cheemania, Riosi kariterachi simiyameopua pehjio.

6 Yooma weratiachiopua Riosi kariterao, wa'a pahcha iyoriniachi yooreminao, ne'neseriosiche muiwachi enerepua wa'ao, ahpo ne'neseriosi ihsiwa yoramia. 7 Nape te'ta tísia iyoriwachio ookachi simiyame epeche yooreminao, piiripi wa'api te'ta neeseriosi pakiyachi

enerepua wa'ao, te'ta neeseriosiche. Puuu piiripi te'ta neeseriosia,
piie paaumparichio, seenepi wa'api pakiyachi eneriamepua wa'ao,
nape animari eerara oowatokaopua, ahpo tatakoriria Riosie cheri-
wepuawichioopua, ti'tijoe tatakoriria cheriwepuawichioopua tiame,
ooweru tiamé, ihtaoi tatakori ikitiameopua, ahkasi ki nane'reka
tatakori tiameoiopua. 8 Waikao yooma wa'a nokitiame ne'nekaopua,
Riosi Riosiwaria, i'ka taamo inatatenapua, iiweta pahcha weriri-
amera nokiwachi weerioio, aaataai ki ahsieme natetekame eneri-
aipua tatakorio, ahpo oowewari i'yetoaieopua Riosichio. Aaataoi
ki tetewitetiame eneriaipua aachin teeka muipuameopua, te'ta Riosi
iyoriwachio, ihtanaeoipua, te'ta ahjae natetepuameopua tatakorio,
epeche te'ta nateyamera Riosi oowewari, nakiwame eneriopa. 9 Yooma
puuu ehkoriami Riosiwichio oowewaka nokitiamea, itapiti Riosiwichio
oowetiamea, animarioiopua Riosiwichio meritiameapua tiame, kihta
tatakori piipatiame enerepua, ahkasi taamo tatakori inatariaopua.
Yooma puuu nokitiamea, oowera ekawirara enerepua, Riosi te'ta
iintomiaopua neipao. 10 Puuu muuwaeme itapiti nokaka mochitiamea,
kooamechi simiyameopua, itapiti iijiniameopua tiameo, itapiti ahpo
papakoniameopua tiameoi, ahpo weerewachiche aampa papakoniame
enerepua, ahkasi Riosi sewina tiame teerepachisi, ahpo weemera
kateweri te'teretowa ki'yachisiopua.

11 Nape ehpeo apoe Eesusi Riosie Weratiamea, taamo te'ta neese-
riosi weratiamekapapua Riosie, Riosi weemera katewerichi, ihsika
yasitoamepua, ahpo Noono Riosichiopua taamowichioo. Pukaepa
Riosia ahpo Tijoetuteria te'ta neeseriosi werasaopua tewekachio,
ahpo weemera katewerichi yorasimichio weerakamepua. Puuu
Eesusi te'ta neeseriosi weratiamea, tewekachio ahpo Noono te'ta
iyoriwachi pakikamepua, ahpo mukuria oowewarichitia i'toka, ahpo
te'ta nateyamera eerachitia, ahpo Noonochio oowepamia, pukaeo,
yooma taamo tatakoririaopua, ahsieme te'ta natetetiame itipimi-
chiopua wa'asi. 12 Ihji Eesusi apoe neeseriosia, ki itapiti animari
eerara i'toka pakikamepua wa'ao, naatichitiaopua, weesero eerara,
chiwajowira eeraraoipua, ihjia ahpo kurusichi meritiamekamera
i'toka pakirepua wa'ao, pukae taamo taripakamepua ki wahjiamesi
mochipuao. 13 Puuu ehkoriami mochiriamea, ahpo tatakoriria cheri-
wepuawichioo, chiwajowira eerarae wakajowira eerarae nokariaipua
pu'kawichioo, aaata ahpo tatakoriria cheriwejara itasoo, pu'ka eera
ahjachi chi'poneka, wakasi taanara ye'ira kosisaopua tiameo, pu'ka
napisoraeo wa'achi yooraka ahjachi ipaserepua pukachio. Pu'ka wa'a
nokitiame tatakoriria cheriwekao, inasokache nokitiame enesoopua
tatakoritiame natetewao, 14 Eesusia epeche tísia ki nu'uti nateyame
iintokamepua, pu'kao ahsieme taamo cho'wekamekopapua taamo
tatakoririao. Ihji Eesusi Riosie Weratiame te'ta neeseriosi enepate-
tiamea, Riosi Riosiwarichitia ahkasi ki wahjiamesi ahjamekapapua,
te'pa tewekachi te'ta Riosi iyoriwachi eenakaopua, ahpo wa'api
oowewarichitia ooweparepua ahpo Noonochio, puuu oowewaria,
taamo tatakoriria nehpuari enemichiopua, ahkasi yooma taawechisi.
Ihji Eesusia, ahpo taamowichio mukuriae, ahsieme taamo iikachi
piipatiamepua, taamo te'ta ahjame Riosi, yorakeka mochitomichiopua.

15 Wa'a iintoka Riosie Weratiamea, ahpo mukiwaeo taamo pejana

teerepakamepua Riosi kokosario, ki taamo kokosapuawichiopua. Wa'a
iintokaopua Riosichio, taamo pejanawa enepakamepua weemera Riosi
katewerichio. Ihji Eesusi mukuriae weemera Riosi katewerichio,
ahkasioi pu'ka ti'tijoeri oochetiame kateweritere nokitiameoipua, ahpo
tatakori cheriwepua itatiameopua Riosichio, ahkasi pu'kawichiooi
ahsieme natatekamepua tatakoririao. Wa'a iintore Riosie Werati-
amea, yooma uukame Riosie paaetiao, kiapuaichiopua tiameo, pu'ka
kiapuame nuutewa ki wahjiamesi ahpo iinuepuao. 16 Nape i'wa
weeechio, aaataai mukisa ahpo iinueka aaata tooemo tuukamea,
ahkasi pu'ka aaata tooemeri, pichiwa mukisopa naachutaniamepua.
17 Ke'chu mukuyoio pu'ka tooewari iinuemeo, kiisi naachutaniamepua
pehjio, kihta natemerikopua puuua, pu'ka tooemio tuuka kateweti-
ameo. 18 Pukaepa ehkoriami kateweriopua tiameo, meritiame eerara
nakiriamepua, pu'ka ehkoriami kateweri chiia nokisipuawichiopua.
19 Pukaepa Moise Sinai kaawichi tekisaiopua, Riosi yahcharia nuurari
yooma ti'tijoeri tuuyaiopua, chiiwa me'yarepua weesero tiame, pu'ka
eerara uunariapa. Waikaopua, pu'ka eerao neeroi na'pesaopua,
poasiki saampatesa ahjae chi'ponerepua Riosi nuurario, tehte rara-
penamechi iyotetimeo. Wa'a iintosaapua, iisopo kuhsisawa uusa
eerachi saampatesaapua tiameo, ahjae chi'ponerepua ti'tijoechiopua
chaaneka: 20 “Ihji eeraa, Riosi aamo ahjama kateweria pichi-
watamepua, aamoo pu'ka kateweri chiia, yooraka mochitomichiopua.”
21 Wa'achitia eera chi'ponerepua tiameo, yomatiame itapiti wa'a
pahcha yooreminari Riosi iyoriwachio, yomatiame pu'ka itapiti
ne'neseriosi ahjae yoorao. 22 Ehkoriami Moise nokitiamea, ahkasi
kiiya yooma itapiti Riosi ahjae yooreniamea, eerae piipatetiameopua,
aaataoipua tiameo, ki cheriwetiamepua ahpo tatakoririao, ki animari
eerarae chi'ponekao, Riosio ki cheriwiamekopa tatakoritiao, ki aaata
eerarae chi'ponekamechitia iintosoopua aaatachio.

Riosie Weratiamea, ahpo mukuriae cho'wakamepua tatakoririao

23 Pukaepa Riosia weeechi mochikameo, ahpo iyorikarichiopua,
animari eerarae yooma piipatenurarepua, tewekachi Riosi te'ta iy-
oriwachio ekawirakopapua pu'kao. Nape yooma tewekachi iintuame
Riosi iyoriwachi piipatemichioo, epeche kaaweruma tiiame oowewari
eerae nakiriamepua, ki pu'ka weeechi eerae iyoriwachitia, nape
te'ta Eesusi eerarae, te'ta tisiwa kaawerumarae. 24 Pukaepa Apoe
Eesusi Riosie Weratiame tewekachi mooenasaapua, te'ta iyoriwachi
pakisaapua, ahpo wa'api mukuria eerara oowerewachitia ahpo Noono
ne'netekamepua, wa'a yasakaopua, pukae ahpo mukuria eerae Noono
ne'neteriae taamo nehpupaka yasitomichiopua wa'ao. 25 Nape ihji
Eesusia ahpo mukuria eeraeo, seenepi wa'api wa'a iintomia eenakame
puuua, taamo tatakoriria cheriweka ahsieme cho'wepuawichioopua,
ki weeechi te'ta neeseriosi seenepi wa'api pakiriachitia te'ta Riosi
iyoriwachio, senepi paaumparichiopua, nape animari eerarakamer-
aepua, ki ahpo eerarae. 26 Riosie Weratiamea weeechi mochikame-
chitia ihsiame enesaapua, senepi paaumpari tatakoritiame cheri-
wepuame asisoopua senepi mukimeri eneriaipua ahpo mukiwa eerara
oowepuawichiopua, yomatiame Riosi mochiwari tatakoriria cheri-
wepuawichioopua, ahkasi i'ka wehjoari naayasichisi o'inia. Nape Eesu-
sia i'ka oochetiame kateweri kajumiachiopua, seenepi wa'api mukimia

eenakamepua, yomatiame i'ka wehjoarichi ti'tijoeri tatakoriria, cheri-
waka ahsieme cho'wepuawichioopua. 27 Ti'tijoeria, seenepi wa'api
mukiwamechitia, neipao ahpo katewepuamechitia Riosie, 28 wa'achitia
Riosie Weratiameai seenepi wa'api taamowichio mukukame puuua.
Neipao ihji Eesusia wahka ihtoriachio, oosa simiyachi enamerika-
papua, nape ki taamo tatakoriria natetemia, ohso kaawe puuua, taamo
apechunamiakamera enameripua wa'asio, taamo tewekachi mochimi-
chiopua wa'asio, ahpo ahjamaopua wa'asi. Wa'a teeremeripua, yooma
aaata wa'a tiiame puuyetoka mochikamechio.

10

1 Yooma puuu pahcha oochetiame katewerichi nokitiamea,
tewekachi weemera teeremia ekawira nokaka te'tererepua. Pukaepa
senepi taawechi animari me'yeka mochitotiamea, ahpo tatakoriria
cheriwepuawichioo. Yooma puuu wa'a tiiame nokitiamea, tewekachi
teeremia taamo tetewitetiame puuua, achini teeremia wa'a tewekachi
te'ta Riosi iyoriwachio. Puuu animari meritiame ka'chitia taawechi
ahsieme cho'wakamepua tatakoritiameo. 2 Puuu senepi paaumpari
animari meritiame nokitiameo, te'ta pichiwa ahsieme cho'wiame
enerioopua tatakoritiame Riosie kokosapuameo, ¿wa'ana nokimiipua
simitekao? Ka'i, ki wa'a nokimiipua. Pu'ka ahpo tatakoriria
cheriwetiameo, te'ta cho'wetiame enesoopua, natakepasimiipua
ahpo tatakoririao, kihta apochi petereka pehji ahpo cheriwetia
tatakoririao. 3 Puuu te'ta neeseriosi te'ta Riosi iyoriwachi seenepi
wa'api pakiniameopua senepi paaumparichi, animari eerara
owatokaopua ti'tijoeri tatakoriria cheriwepuawichio, naatiopua tiame
inatepatepuawichioopua, yooma paaumpari ahpo tatakoriria. 4 Puuu
tooro eeraa, chiiwa eeraraaiopua tiame, kihta ahsieme cho'weme
teerekamepua tatakoritiameo, pu'ka tatakori te'ta cho'weniameo, tijoe
eerarakamera nakiriamekopua.

5 Pukaepa Eesusi Riosie Weratiame i'wa weeechi naawakamea,
chaanerepua ahpo Noono tewekachi kahtiameo:

No'noo, muuua ki nakikamepua animari aamowichio eepi me'yeniameo,
ihta itapitioi aamo ooweniameoipua,
tatakoritiame nateteniamewichioo.
Pu'kawichioo, no'okamera tijoetutekamemua,
no'o weerewa aamo oowewari enemichiopua.
6 Yooma itapiti aamo me'yeniameo,
ihtaoi aaatae aamo ooweniameoi,
kihta ihsiame tetewame muuua tatakori cho'weniameo.
7 Waikao neeea no'o Noonoo, chaanekania: “Née No'nóo, i'wa weeriame neeeapa wa'asi, yooma iintomiapa aamo ehkoriami iintomo e'raria,
te'ta Ehkoriami Pi'rinatiame Iyoterichi aamo cheeriáchitia.”

8 Pahchao Eesusia chaanekamepua ahpo Noonoo: “Ki
nakiyamemua ihta oowewario animari me'yeniameoi, tatakoritiame
cho'wepuamewichioo”, pukeri o'inia Riosia, wa'a tiiame nuurakameai.
9 Neipao Eesusia cheekamepua ahpo Noonoo: “I'wa eenakamenia
aamo e'raria iintomia.”

Ihji ooka chanitiame Eesusieo, oochetiame te'teretoka animari
me'yaka oowetiameo, wa'asi teeweteniamepua Riosieo, piirechi tiiame
oowewarichitia yachapamia, ahpo wa'api Taanara weerewarakam-
era oowewarichitia. 10 Riosia ahsieme taamo tatakoriria nateteka
cho'warepua, ahpo Taanaopua, ahpo weerewa ooweriopua, nape
seenepi wa'api oowewaka taamo pejanao. Wa'a tiiame inatakame
Riosia, pukeri naayachi o'iniao.
11 Yooma uurio ne'neseriosia, senepi taawechi ahpo neeseriosiwa
yooramepua, weesa wa'api nokaka, animari ko'yewa eerarae Riosi-
wichio oowepuawichio, tatakoritiame cheriwepuawichio, wa'a noki-
wameo kihtawichio kaawekoipua, tatakoritiame te'ta cho'wewao.
12 Nape ihji Eesusia ahpo weerewakamera, seenepi wa'api oowe-
parepua Riosiwichio, tatakoritiameo ahsieme cho'wemichio. Wa'a
iintosaapa puuua, ahpo Noonomina ahjamina yasiparepua, te'ta
iyoriwa yasirachiopua, ahpo Noono yawichituwa apoepechi yawichi-
tumia. 13 Wa'ao yasaka puuyemeri Eesusia, ahkasi ahpo Noonoo,
ahpo taaratere toapachisi ahpo seepurawao. 14 Puuu Eesusi Riosie
Weratiamea, piiripi wa'api oowewarie, ahpo wa'api weerewa eerarae,
te'ta ahsepari cho'werepua taamo tatakoririao, yooma aaata ahpo
Noonowichio piipatesikame. 15 Eremiaa, Riosi Riosiwarieo, Riosi
pichiwatarepua, i'ka weemera katewerichi simiyameopua, eee cheeka
iyotekaopua:
16 Waika taawechiamio,
neipa i'ka no'o weemera kateweri uutiame weeechi mochikame-
chio,
eee tiiame iintomania pukachio, cheekame Riosia:
No'o nuurario ti'tijoerichio,
iikachi yahchemania pu'kao,
i'ka inatarichi moochiopua,
pukachi iyotemania tiameo,
no'o nuurario.
17 Wa'a iintosaapua,
ki oosa inatepamania aamo tatakoriao,
kihtaoi aamoo, ki kaawe nokariaoi.
18 Wa'a iintosoopua Riosia, te'ta ahsepari cho'wetioopua tatakoririao,
ki nakimapua waikao wa'asio, itapiti ahpo tatakoriria cheriwewawi-
chio Riosi ooweniameo, ihtaoi itapiti animari me'yeniameo.

Riosio, naaepaniame nahkipua

19 Pukaepa ehpeo poponíwa pipiníwa tiame, i'wa weeechi mochikaa-
pua teemea pehjio, kihta seeweka ahsemetepua Riosio, te'ta iy-
oriwachi kahtiachiopua, ihtaoi itanemiaopua taamoe nayewekao.
20 Puuu Eesusi Riosie Weratiamepua, ahpo wa'api weerewa mukiwa
eerarae, ahpo Noonochi ne'neteka taamo reesiseparetiopua, ahpo
Noono te'ta iyoriwachi ahseka itanepuawichioopua, taamo tatakoriria
cheriwepuawichioo; wa'a taamo iintosoo, weemera ahjari taamo
kiapuawichiopua. 21 Ehpeo teemea Riosie Weratiameo, tewekachi
kahtiamekopao te'ta Riosi iyoriwachio, wa'a kahtiame taamowichio
ihsikaopua. 22 Pukaepa teemea yooma taamo weerewachi ki kaawe
te'teria papakotiamekapaopua, kihta tamochi na'ara tiiame tamochi
pehtiamekopao, kihta seeweka ahjachi erakoka e'enamete teemea

Riosichio, ihtaoi itanemiaopua epeche kaawe yorakepuawichioopua
Riosio, wa'achitia tamochitia wahjachi Riosichi poponiwaai pipini-
waai tiame. 23 Pukaepa teemea pukachi taamo paparao, pewa-
tiame mochitomete teemea, Riosio ki wa'atia itipiamekopua ahpo
cheeriao. 24 Teemea kaawe ahpo ku'ika mochimetepua, ka'karuma
nokaka taamo piirechio, ka'karuma naewekaopua pu'kao, kaawe
ahpo nakikaopua tiame. 25 Teemea ka'te toaka mochitotaria naaju,
pu'ka taamo napawika mochitoao, aaata pu'ka napawiniame toaka
mochitoachitiao. Teemea ohso kaawe taamo oowe erapatesika, epeche
weeka napawisimetepua, epeche epecheche waapi teetoamekopua,
i'ka wehjoari kajumiachiopua wa'asi, Apoe taamo Paamira Eesusi
enamiachiopua eenechi.

26 Aaata Riosi kaaweruma chiia pahtekaio, ki kaaweruma ihsiwa
simitesaapua, kiteremeripua wa'asi ahpo newipamiao, ki'tiopa wa'asi
sewina tiameo newipapuameo, ki'tiopa wa'asi piirechi aaataoi, ahpo
pejana mukimeriopua, ahpo tatakoriria nateteka cho'wepuawichioo.
27 Aaata ki nakikamea Riosie Weratiame iintoriaoopua ahpowichioo,
ki nu'uti kokosari saaemeripua yooma Riosi seepurawara ahjama,
Riosio tahpitika yooraka kokosoiopua na'íeo. 28 Aaata pu'ka Moise
nuurario ki iyorikamea, meriwame eneriaipua, ookaoi paikaoi tetewa-
chiopua pichiwatameo. 29 Wa'a yoratiame enesoo, ¿ki epeche kokosa
iintotare Riosia, tekesetiaapua ahpo Taana iintoriao, ti'tijoewichio
nateteriaopua tatakoririao? Riosia ki e'wakameo ahpo Riosiwarie
paaewao, wa'a yoramapua kokosakao. 30 Nane'rena teemea eee
cheeriao Riosio:

Neee iintoma puuua,
aaata tatakoririawichioo,
kokosakao.

Nane'riamechi teemea cheeriao tiame:

Neee Apoe Paamiraa nooe ihsimapua,
no'o mochiwari katewekao.

31 ¡Riosi ahjame kokosarichi wichiniamea, tísia majapori tiiamepua,
tísia iinya tiiamekopua pu'kao!

32 Inatepamitia eemea, aamo pukeri o'inerioiopua Riosi kaaweruma
tuuyewarichi pichikekao, tísia kokosa tiiame aamo aiwariokopua,
itapiti a'chikoi tiamechi motasiamekapapua. 33 Aaata eemea seeneka-
chiopua, yooma tetewachi na'areka wepitiamepua, seenekachiopua
tiameo, aaatawichio aamo ta'omoi wepitiame. Wa'a ikisaopua,
yooma itapiti kokosa ikitiameopua tiame, Riosie Weratiamechi pa-
parakamekapa. 34 Eemea, tesiwa e'reka tetewikamepua karichi
pe'pereso mochikameopua. Eemea tiameo, yooma aamo iinueka
u'yetiaipua, ka'chi chaachapakamepua pu'kao, ohsotia eemea kaawe
e'raka anachakamepua, nane'riapa eemea aamoo, te'pa tewekachio,
epeche nateyame iinuemerikapa. Puuu itapiti Riosio aamo kiamiaa, ki
aaata aamo u'yeme tiiamepua. 35 Pukaepa eemea Riosi aamo paparao,
ka'te ipaka tetewimitiapua, pukachi aamo ahjachi paparao, Riosieo, ki
teesa tiame aamo kiamerikopua. 36 Eemea Riosie aamo kiapuamewi-
chioo, tísia anachaniame nahkipua, te'ta Riosi nakiyachitia teetowa.
37 Riosia Ehkoriami Iyoterichio, cheeriaipua:

Puuu aaata enameria,
tísia ku'we enamíítepua,

kiisi mehka teetoachipa.
38 Aaata no'o kaawerumachitia uuriao,
te'ta ahjarikamera kiamania pu'kao,
pu'kao, aaata te'ta enamerichi paparamekopapua.
Nape pu'ka aaata enamerichi paparai toisoo pu'kao,
kiisi kaawe eramania pukachio.
39 Nape teemea ki wa'achi te'tiamepua, Riosichi paparakai toiniameo, Riosi kokosarikamera aiwapuawichioo. Ohsotia teemea, ahkasi taamo newipamiachisi Riosichi te'teretomeripua, taamo iikachio kaawe neesetoka.

11

¿Ihtanawichio kaawekamepu paparaniamea?

1 Ehpeo, te'ta paparaniamechi simiyame aamo nayewemane. Te'ta paparaniamea ihjipua: Pichiwa ikimache puuua eraniamepua, itapiti ki ikiyameopua pehji, ikikameche tetewiniame puuua. 2 Taamo ehkoriami mochiriame noonoria, te'ta paparakamepua Riosichio, pukaepa kaawe tetewitiamepua, te'pa tewekachi kahtiameeopua taamo Noono.
3 Taamo pichiwa ahjachi oowe e'rarieopua, Riosi iintorio erakoame teemea, i'ka wehjoari yahchakaopua. Taamo Noonoa oowera chaachache, ihtaoi ki tetewiniameoipua, tetewiniame iintapakamepua, yooma ihta ahjachi iintuame enepatekaopua, yooma ihta taamo pusie teteiwame.
4 Naayachi pukeri pahcha tijoe Aarani tewaniame neterioiopua, Aarani taanara Aaweritaru tewaniamea, ahpo Riosichi te'ta ahjachi paparakao, epeche kaaweruma oowewari ooweriamepua Riosiwichioo, ki Kaainikamerachitia ahpo pooni. Pukaepa Riosia, Aawerikamera kaawe e'reka tetewarepua, kihta a'chi tiiamekopua ahpo iikachio. Aaweria mukurepua mukuyao, nape Aaweri Riosichi papararia, tamochi naewaka teeretoamepua pehjio, ahkasi ehpesiamio, aachin teeka Riosichi paparapuameo.
5 Ehkoriami Eenoko tewaniameai Riosichi te'ta paparamekapapua tiame, puuua Riosieo, ahjakame apechunatiamepua tewekachio. I'yaretupua i'yao, nape ki tewiretupua ahkaoi, apoe Riosie i'toretiopua pu'kao. Ihji Eenoko tewaniamea, ke'chu apechunaniaipua Riosie tewekachio, kaawe e'raeka tetewiniame eneriaipua Riosieo. 6 Aaataai ki kaawe e'reniame Riosieo, ki te'ta paparameopua Riosichio. Aaata Riosi ahjama teerenariamea, Riosio, pichiwa kahtiameko erametepua pahchao; wa'a erasa Riosichi enamiapa, kaawe e'raka ahpo nehjiapo erametepua; wa'a teereka enakamea Riosichio, kaawe ahpo teeremeripua Riosichio, Riosieopua tiame wa'achitia.
7 Ehkoriami Nooeai, tísia oowe e'rakamekapapua Riosichio, yooma yoorare puuua, Riosie ahpo nuureretiao, itapiti ki nu'uti ikimeriko tuuyetiapa, te'ta weruma si'ripuame, te'ta wawasora yu'kie. Wa'a tiiachipa Nooea, Riosi chiia te'ta pichikekapaopua, ki nu'uti pawekakera neterepua, yooma ahpo ta'pechi ohjoemeo, newipamichiopua. Nape Nooea, wahjachi ki pichikekameopua Riosi chaaneria ki nu'uti ikipo tuuyeriao, toarepua wa'asi pu'ka ti'tijoerio, Riosie kokosapuawichiopua wa'asi. Wa'a tiiachipa Riosia, kaaweruma apochi tiiame tetewarepua Nooeo.

8 Wa'achitia ehkoriami Auraniai, Riosichi te'ta oowe e'rekapa,
machenakamepua ahpo ohjoekachio, Riosikamera e'wekaopua, te'ta
itapiti kaaweruma kiapo tuutiaopua Riosieo. Waikao Aurania, ki
nane'riaipua ahpo i'toniachio, oowera e'weka simirepua, kihta yu-
uwesika ahpo toayao. 9 Riosichi ahjachi e'rapa ahpo i'toniachi
asisaapua, seenuchitia ohjoerepua wa'a weeechio. Oowera teesa
kaarichi netesa yaajatorepua ohjoekao. Wa'achitia ohjoere neipamio,
Aurani ti'tijoetukameai, Ihsa tewaniameai, Aakowo tewaniameaipua,
puuua tiameo Aurani Riosie kiapo tuutiame kiapuamepua tiame.
10 Aurania, ki weeechi simiyame tetewitoka yasitoai teetorepua, te'ta
Riosi ahjama mochipuamera tetewitoka yasitokamepua, tewekachi
Riosi ahjame mochipuame.

11 Aurania Riosi te'ta ahjachi e'reriai, Saaraai kiaretupua tiame
Riosieo, peteteremichiopua, kiisi tanayamekoipua Saara tewani-
ameopua, u'matoka werakamekoipua pu'kao, Auranioi tísia oochetia-
me. Wa'a te'teriamekai puuua tísia oowe e'rekapa Riosi iintomiao,
taanaere Aurani uupiraa. 12 Wa'a tiiachipao Aurania, ki tatanaemerika
tiiamekaipua, ki ookapi tatanaremiai teererepua, kiisi ahsepame
tiiame ihtetakao, so'porichitia, ahkasi pa'we seeterachitia kehki.

13 Yooma puuua, Riosi iintomia te'ta ahjachi erakoka, wahji-
pakame puuua, ke'chu ahpo uuyoiopua pehjio, i'ka Riosi ah-
powichio iintomo tuuriao. Ihjia i'ka weeechi mochikaiopua
pehjio, pooesimiachitia mochiriamepua i'wao, nane'riapa puuua,
ki i'wa weeechikopua te'ta Riosi ahjama ahpo mochitemiachio,
te'pakamerakopua pu'kao, te'ta tewekachi. Yooma ehkoriami mochiri-
ame Riosichi paparakamea, mehka tetewamekaipua pu'ka wa'a
teeremerio, pukachi Riosi wa'a teeremerichiche, mochitoriamepua.
Puuua ki i'ka weeechi ahpo ohjoepuameo, kaawe e'raka teteware-
pua. 14 Wa'a erakoamea, ma'chiame ahpo tetewamepua, iiweta
i'wa weeechi nokisiniame, ahpo te'ta Riosi ahjama mochipamiachi,
siimpaniamekopua. 15 Puuu ehkoriami ti'tijoeri mochitokamea, ki
tewekachi mochipuame inatakame enesoopua, ahpo noonori puuyari-
achi nane'rekame enesaapua, wa'a nonoramikoipua eenechio. 16 Nape
puuu poorosimiwaa, ehpe taawechiamisi teetoniamepua pehjio, pu'ka
tewekachi mochipuamechi inatatoka, te'ta Riosi kahtiachiopua, te'ta
kaaweruma mochirachi. Pukaepa Riosia, ki suuwe e'ramepua pu'ka
ti'tijoerio, pu'ka Riosiwara tewaniai. Pukaepa Riosia katewiamepua
pu'kawichioo, te'ta ahpo ahjama mochimiachiopua.

17 Aurania Riosie ahpo aatiatiaopua, ahpo taanakamera itaneti-
aiopua merisa ahpowichio oowepuawichioo, yoramoche e'rariaipua.
Waikao Aurania weeka inataka ahpo katewerepua, ahpo taana
Ihsa meripuao, Riosio eee ahpo chaanerioiopua: 18 “Aurani, neeea
aamo taana Ihsa tewaniamechio, tísia muuwepatemania aamo tete-
jimarisiwachio.” 19 Wa'a cheeriopa Riosio, Aurania ahpo taana
me'yakoio, eenechi oijenatemio e'rarepua, Riosichio Aurania, ki nu'uti
paparamekapapua. Nape Riosie ta'omatiaipua ahpo taana Ihsa
meripuameo, Aurania eenechi ahjatetiame kiatiameka iikamepua
ahpo taanao.

20 Puuu wa'api ehkoriami Ihsa iintokamepua, te'ta ki nu'uti Riosichi
paparaka, Riosi kaawerumari ahpo tatana yahchekamepua, Aakowoo,

Esauopua tiame. Ihsaa, pu'ka Riosi kaawerumari yahchaiopua ahpo
tatanachio, tísia Riosichi oowe e'reka cheekamepua, Riosio, te'ta
iintomerichekopua pu'kao. 21 Aakowoai Eejito ohjoekai mukimi-
aiopua, wa'achitia Riosichi te'ta oowe e'raka iintokamepua, ahpo
ojochiwa Oose tatanarachi Riosi kaawerumari yahchiaiopua. Wa'a
iintosapua Riosi ahjama nayewarepua iyorikao, ahpo teesorae iiweta
werisisaapua. 22 Ooseai tísia Riosichi paparapa i'isaeri Eejito weeechi
puuyanamo tuurioi, ahpo weerewa mukuria o'wara i'tonurerepua.

23 Moise yayawaraai, Riosichi ki nu'uti paparakapa, paika
meecha inasorepua Moiseo kohjakoio, yooma kukuchi tehtemari
ko'inurerioiopua te'ta Araoni yawichio, Eejito te'ta yawichikoiopua.
Puuu yayawaraa Araonio ki seewerepua, Riosichi te'ta paparakameka-
pua, ahpo taana tísia peeniatiameo, Riosi ihsimerikopua te'ta neese-
tokao.

24 Puuu wa'api Moiseai weripasaapa, Riosichi paparamekapapua
ahpo wa'inarepua, Araoni maarara ahpo yeeyetewaopua. 25 Puuu
Moisea ohso kaawe ahpo tetejimarichikamera yasimo o'rarepua ai-
wakao, Riosichikamera paparaka mochitoamechi. Araoni ta'perachio,
na'ara nokiwa tatakori pu'seriopua wa'ao, kiisi yasinarerepua wa'ao
ehpeche ku'itapioi. 26 Moisea ohso kaawe ahpo i'isaeri tetejimeri
ahjama aiwamio e'rarepua, iiweta pehji puuyeka mochitonioiopua
aaata Riosie enameri tuutiame Meesíao, ki Eejito weeechi te'ta
ahpo paarasateniamekamera uumo erapakamepua, Araoni Eejito
te'ta yawichi, maarara taanarachitiaopua. Moisea ahpo inatarichio,
Riosikamerachi te'ta ahpo kaawe teeremia inatakamepua. 27 Ihji
Moisea tiame, Riosichi ki nu'uti paparamekapa, kihta seeweka Araoni
nekarewa, machenakameepua Eejitoo, wa'a o'inia Riosimina teetore-
pua, Riosio, ki ahpo pusie tetewamekaipua.

28 Moisea tiameo, Riosichi ki nu'uti paparamekapa, Eejito mochikai
pehjio, animari eerara chuhchenurerepua yooma kaari yeetara-
chiopua Riosichi paparameopua. Wa'a tiiame nuurekamepua yooma
Riosichi te'teriameopua, ki wa'a pakika ko'inekemichiopua Riosi
ku'iwario, tehtemari pahcha naawakameopua. Waikao puuu Riosi
ku'kuiwaria, yeetarachi chuhchetiame tetewakaopua eerarao, seme-
jenatorepua ki ko'yesika wa'ao. Wa'a o'inia o'inetiame Semejenato
pahkotawaa. 29 Waikamiopua tiameo, Eejito puuyasaiopua i'isaeria,
Riosichi oowe e'reka paparakapa, wakiyachi uumatore i'isaeria pa'we
sehtanachi paonakaopua. Waikao wa'a u'matopoi i'isaerio, Eejito
soontaroa na'narika paatioiopua, yooma si'rika wahjiparepua, pa'wee
mo'porepatiapaopua.

30 Neipamioipua tiameo, Kaanani weeechi muipuaiopua wa'asio,
Eriko mochiwarichi noriyameai sa'mi ko'rea, ti'tijoeri Riosichi pa-
parariae, ru'mikamepua wehchi yasipakao, te'ta oowisanisa norikame
nokisika ku'ritioipua, te'ta Riosi cheeriachitiaopua. 31 Raaja
tewaniame oowitiame pukerio suwepori tekipanameai, Riosichi
te'ta paparakamekapa, ku'ikamepua ahpo mochiwarichi ihpuemia
e'enakameo, i'isaeri ti'tijoerio. Riosichi paparameka ki meritiamepua
yooma ahpo mochiwachi ko'itioiopua, yooma puuu ki Riosichi pa-
paranarekameopua.

32 ¿Kehkisa epeche chanimerikoinia Riosichi ahjachi paparani-
ameopua? Nape ki iinuenia tehpesio, Kereoni tewaniame no'o
nayewamiaopua, Waarakioi, Saansonioi, aaata Ejete tewaniameoipua,
Raawioi, Saamuerioi, yooma Riosi na'nayewaturaoiopua. 33 Yooma
puuua, Riosichi te'ta ahjachi paparapa ku'itiameopua Riosieo, yooma
i'kaeo: Riosie ahpo kiapo tuutiame weee uutiame, weruma nasi-
warichi newitoniame; ooriai ki oojasipamepua ko'komiao; 34 weeresi
tajenakamekooi kajuteme tiiamepua cho'wetekao; nasiwari machetae
ko'ipoai newipatiame; ki u'wamekai, newitotiame ahpo seepurawao;
nasiwarichioipua, ki nu'uti utewarieme te'teretiame; ahpo seepurawa
soontaroo, newitoka ujumaputiame. 35 Ooweruai te'ta Riosichi pa-
paramekapao, ahpo tetejima wahjipakameoio, eenechi ahjatetiame.

Nape wahjachia, ti'tijoea oowerua tiame, ki e'wakamea, ahpo
Riosichi te'ta papara toinureniaiopua, ohso kaawe ahpo meripuakam-
era e'rakamepua, nane'riapa puuua epeche kaawe enemiopa ah-
powichioo, Riosio apochi paparakame oijenatioio, eenechi ahpo
ahjatepuamekopapua. 36 Wahjachia ahpo Riosichi ahjachi pa-
paramea, na'araretupua wepiretupua tiame, wahjachia tiame ahkasi
kaarenaeoi o'yeretupua peresokarichi yahchaka. 37 Epeche wah-
jachia tiameo, pasipuka ko'iretupua tiame; wahjachia, seeruchoe
naasipa tehpunaka ko'iretupua; wahjachia ki toinariamea ahpo Riosi-
wachi te'ta paparao, merimachetae ko'iretupua; wahjachi tiameopua
ki wisasori chuhchaka ohjoerepua, oowera po'wa wi'chira ahpo
wakiraekachitia chuhchaka ohjorepua, chiiwa wi'chiraoi. Puuua
oowera ohjorepua tiameo, ihpapatiamechitia tísia aiwaka, na'ara
yooraka tetewiniapa. 38 Yooma puuu wa'a tiiame yoratiamea, tísia
ka'karumakapaopua, epeche kaaweruma te'tereniachi mochimetepua,
ki i'ka wehjoarichi na'araniachi. Yooma puuua, ooruchi weeechiami
ohjokamepua, kaawichiami ohjoeka, teesochiamiopua tiame, ahka-
sioi weee yeewachiamioi. 39 Yooma pu'ka Riosichi te'ta paparaka
mo'mochitokameo, ahkasi ehkoriamisi o'iniao, Riosia pu'kao tísia
kaawe e'raka tetewamepua, pu'kao ki uukamekoipua pehjio, Riosie
ahpo kiapo tuutiao. 40 Ki uuyamepua Riosie kiapuameopua pehjio,
Riosio pukeri Aurani ahjama nayewakaio, taamo wahka ihtoriachi
teeremeri inatariopua Riosio, taamo kiatioi kiapuawichiopua tiameo,
taamo ahjama.

12

Eesusichi ne'nepatariapua naaju

1 Teemea taamo nokikameo, ki ookapi taamo tetewame iinue-
mepua, taamo tetewaka mochitoame aachin teeka taamo ohjoe-
mekopua Riosichi paparakao, ehkoriamisi o'inia mochitoriame, i'wa
weeechi taamo norikame mochikame tiame. Pukaepa se'wi toimete
teemea yooma pu'ka taamo eerina tiiameopua, yooma taamoo, te'ta
taamo ki kaawerumachi wichipateme tiiameopua. Mochitomete
teemea, pewatiame teetoka tamochiopua taamo kaaweruma teetowao.
2 Teemea Eesusio, kurusichi mukuka taamo tatakoriria nateteria taamo
inatarichi tetewitoka mochitometepua. Eesusia ki suuwe e'rakamepua
tísia suuwe erapori teeka kurusichi mukuyaipua taamo tatakoriria
natetekao, tísia kaawe eramiapa neipao, ahpo tísia kaaweruma

iintorio e'rapaopua. Ehpeopua tewekachio, Riosi ahjama kahtiamepua,
Riosi ahjamina seekarachitia ihsika, ahpo Noono yawichituwachio.
3 Nahsina erasaapua amochio, toinarekaopua Riosichi inisiao, Eesusi
iintoria inatapuapua ohso kaawe, te'ta aiwariaopua aamowichioo,
tísia na'ara yoraretia ti'tijoerieopua, yooma wa'a yoratiameopua
tísia aiwaka anachariachi. 4 Eemea ki anachamepua pehji ahkasi
mukiwachisio, aamo ki tatakorichi ruhjipuao. 5 ¿Natakepakamekosa
eemea, Riosie aamo tuuyeretiao pukeri simiyachio? Riosia eee
chiiamepua Ehkoriami Iyoterichio:
No'o kuitawa,
ka'te ipaka tetewimitiamua,
Riosi aamo tuuyao;
ka'te nehkamua,
Riosi aamo te'yoipua ki kaawe iintoriao.
Ka'te ki oowe erapaoimua Riosichi aamo teetoao.
6 Apoe Paamiraa,
ikicha teetosoopua ahpo nakiyao,
kakupa teerewachi iintapasiamepua;
Riosia, yooma ahpo tatanachitia uuriaopua,
te'yamepua pu'kao.
7 Riosi aamo te'yaa, aamo ahpo taanachitia tetewapa te'yamepua.
¿Aaatana kaaweruma noonoa, ki terika tuuyamepua ahpo taana ki
kaawe iintosoo? 8 Taamo Noono tewekachi kahtiamea, wa'a tiiame
puuua. Ki teriwame enesaa eemea pukaeo, ki Riosi tatanaraka
te'teriamepua, oowera seesenu tatanaraka te'teriamepua, ki Riosichi
paparame. 9 Taamo weeechi noonoa taamo nu'utikoio, taamo ki
kaawe noonoiso te'yoio, yooreka e'wekame teemea. Taamo Noono
tewekachi kahtiameo, ¿ki nu'uti yooriniameopua, ki epeche yooreka
tetewitariarepua, ki kaawe taamo iintoso terisoo? Wa'a teereniamepua
pukachio, apoe tewekachi taamo Noonoo, ki wahjiame taamo neese-
toamekopua, ki wahjiamera ahjari taamo uumichiopua. 10 Taamo
noonowa weeechio, ahpo peeniachitia teetorepua taamo tuuyesikao,
ka'karuma taamo enemichioopua; nape taamo Noono tewekachi
kahtiamea, taamo te'ta peeneka tuuyepasiamepua, te'ta taamo piipa-
tiamepua ahkasi yooreminasiopua iikachio, te'ta yomatiame taamo
enepamichioopua, taamoo kiisi kihtaoi a'chi tiiaeme enepamichiopua,
ahpóchitia. 11 Teemea ki kaawe noonowisa teritiaa, pukerio ki
pu'sereka inamuame teemea, ko'koamekopua terika tuuyewao; nape
pahtesaapa teemea taamo terika tuuyetiao, kaawerumakopaopua
pu'kao, kaawe e'raka kaaweruma enepamepua, wa'a ikisao tísia ta'iria
ohjoeniamepua.

Riosi chiia ki e'wewa maapori teerewa

12 Pukaepa utewa teetopua eemea, aamo te'ta kaawerumachi teetop-
uapua, 13 ki se'wi ihtesikaopua rojowi oiyamechitia.
14 Kaawe ahpo uuka mochitopuapua, te'ta kaaweruma teereka
mochitoka. Ki te'ta ka'karuma te'terepakamea, aaataai ki ahpo
tetewimeripua, ahpo Riosi kahtiachi kahtiameopua. 15 Kaawe aamo
neesetopuapua Riosie aamo cheriweretiao, kihta a'chitiame ihsika ki
kaawe teeremeri tiiao, Riosi te'ta kaaweruma amochi iintoriaopua;

ka'te itapiti chihpuameka teeremua aamo aaatachioi, Riosichi mochitoameo. 16 Kaawe aamo inateka mochitopuapua, Riosichi aamo iyorika mochitoaopua, ki aamo wekatemichiopua Riosichi aamo iyorika yasitoao, ki aaata kuunachitia aamo teeremichiopua ki iyorikamechitia ahpo uupiewao, puuua tísia suwepori nokiwamepua. Ka'te Esauchitia iintomitia muuua, ahpo pa'chirachitia teereria iinuekao, itapiti kooame ahpo ko'konariawichioo, nehjakamechitia. Aamo Eesusichi papara toisaamua, Esauka iintokameka teeremamua, pukae papararie iinuemerikapamua ki wahjiamesi ahjario. 17 Nane'riame eemea, Esau tísia naaracherioipua ahpo noonoo, Aakowochi yahcheria ahpo kaawerumari apochi no'rapumichioo, ka'chi iika no'rapume teereriopua Esauchio.

18 Nape ki aamo wa'a noonoikameko e'raka chaaninia, ki aamo Riosichi kaawe te'terewa wehchi ipaniamechitia. Eemea ki aamo ehkoriami noonori ahjama mochiriameopua, pu'ka Riosi Sinai kaawichi tekiriaoiopua na'i tajenarichio, wa'ao tísia tukapachi eneriaipua, oorosi weeriachi tukawari, tísia yukiterechiopua. 19 Ki inamukame eemea wa'ao tiame, ki nu'uti Riosi turupuchatiameopua. Ki inamukame eemea tiame, ki ku'ita ki anachame tiiame Riosi nayewachaniameoipua, ahkasi ti'tijoerio Riosio, ki ahpo nayewajerarioopua wa'asi. 20 Puuu wa'a mochikamea ki inamunarerepua Riosio, kiisi anachame tiiopa Riosi chiia iyoripuameo, eee chiiopa Riosio: “Aaata i'ka kaawi kajenariemechi ihtepakamea, tetee pasaka meripuamepua, merijicheraeoi checheka; ihta animari wa'a mooenameoipua, wa'achi yorapuamepua.” 21 Ki teesa tahpitika tiiame maapori teeerepua wa'ao, ahkasi Moiseai cheerepua: “Ki teesa majaya e'rani neeeai, neeeai chachapi ihsinapua majakao”, cheerepua.

22 Nape Riosia pu'ka ehkoriami nokiwa teewekamekapapua wa'asio, piirechi kaawichi e'enameri eemea tewekachi weeriame, puuua Siioni tewaniamechi. Puuu tewekachi Siioni kaawia, Riosi tewekachi te'ta muuwari mochirachi puuua, puuu wa'a Riosi mochiwaria, Weemera Eerusareni tewaniachipua, nape te'pa tewekachi ki i'wa weeechi. Wa'a tewekachi Siioni mochiwarichio, kii ookapi Riosi ku'iwari mochikachipua, mi'miri miiri. 23 Wa'a Siioni Riosi mochirachio, wa'a mochiwipu Riosi ahpo iyotaperichi iyoputiamea tiamea, Riosie ahpo tatana enepatetiamea, Riosie kiapo tuutia kiatiameaapa wa'asi. Wa'achi kahtiame tiame Eesusia, te'ta Apoe Peereiraa, te'ta yooma ti'tijoewichio katewiameraa. Wa'achi mochiwipua tiameo, yooma ti'tijoe ooweruai tiame iikara, Riosie te'ta cheriwetiamea tatakoririao. 24 Wa'achi kahti Eesusiai, weemera katewerichi taamo nehpupameai, ahpo eerae iintokameapua taamo piipatekao, te'ta kaawerumara ahpo eera nehjakamea, ki Aaweri eerarachitia, ahpo Riosichi wenejiame ahpo pa'chi, Kaaini tewaniame.

25 Wa'a tiiachipa i'ka weemera Riosichi teerewa taamo yachatiamechio, aamo seeweka mochitopuapua, ipaka tetewiniameopua Riosi aamo tuuyeka chiiao, apoe Riosi Riosiwari chiia aamo nayewekapua. Ka'te aamo ehkoriami nokariamechitia te'teremitia, ki Moise e'wepame Riosi ahpo nayewiao. Yooma puuua, Riosi ki yooreka ipaka tetewikameopua, yooma ko'iretupua Riosieo. Riosio wa'a te'terekameo, ki teesa kokosaka ko'yakame enesoopua pu'kao, ¿ki

epeche kokosatarepua apoe Riosi Riosiwari taamo iikachi nayewioi
ki e'wetioopua? 26 Riosia wa'a Sinai kaawichi o'inia ti'tijoeri nayew-
erioio, ahkasi weeeai noonorepua, nape ehpeopua Riosia chaanipua:
“Eenechi wahka ihtoriachi no'o noonotesoopua weeeo, ki weeeche
noonotemania, ahkasi tewekachi iintuameoi, sasaweka noonotema-
nia.”
27 “Ki weeechiche noonotemania” cheeriaa Riosi, yomatiame ahpo
enepateriao, sewinatamio tuuka chanitiamepua, yooma sewinata-
pua, naatiche itipimeripua, ki sewinatame tiiamerache. 28 Puuu
ki sewinatame tiiamea, taamo Riosichi paparaniamepua, taamo ki-
amo tuuria, te'ta Riosi ahjama mochipuamepua, ahpo ye'karichi
mochipua, ki seena aampasi. Pukaepa wa'a iintomerikopua Riosio,
ki nu'uti tahpitika tiiame, kaawe erakomete teemea pukachio, ki
nu'uti iyoriwae nayeweka. 29 Wa'a teeremete teemea taamo Noono
Tewekachi kahtiamechio, tisiwa ki nu'uti iyoriwa tiiamekopua pu'kao,
ki nu'uti utewarieme, ki nu'uti na'ika tiiame puuua, yooma ihta ahpo
seepurawao, saipatiameopua wa'a erasacheo.

13

Achini teeka kaawe eratewa Riosio

1 Ka'te toaka mochito eemea, aamo ahpo kaawe e'reka nakika
mochitoao. 2 Aamo ta'pechi asikameoi ahpo che'repamiachi i'yakao,
reesisepuapua aamo ta'pechi che'repamichioo, seenekachi aaata Riosi
ku'iwari, che'repateka ihsimaoimua, tewekachi o'inia eename.
3 Ka'te natakepaka mochitomitiapua pe'pereso iinueniameoi, pu'ka
wa'a karichi mochika aiwari saayao, wa'achitia amochi saaeka moch-
itopuapua tiameo. Tesiwa e'reka tetewipuapua, aaataoi tesiwa teereka
aiwameopua, eemeai wa'achitia saayamekopua ihtaoi kokosa ikisaa.
4 Aamo kaawe neesetoka yasipuapua aamo neewiriao, ki suwepori
ihsika wa'amahka piirechi ooitiame ahjamao; uupiraai wa'achitia
yooreka yasitometepua ahpo neewiriao. Aaata nenewikai suwepori
nokaka mochitoameo, Riosia, kokosa yoramapua pu'kao.
5 Ka'te yooma ihta itapiti weemuame enemitiamua, toomichioi ka'te
u'matoka tahpitika e'rame, itapiti epeche aamo iinueka yasinariao.
Soparame kaawe e'raka yasitopuapua aamo iinuekae, aamo Noono
tewekachi kahtiameo, eee cheeriopa: “Kiisi toima neeea aamo neese-
tokao, piinerioi kiisi aamo toimania.”
6 Pukaepa kaawe chaachapamete teemea, taamo ehkoriami Raawi
cheeriachitia ahpo Ehkoriami Iyoterichio:
No'o ku'yamea,
no'o Paamira Riosipua;
kihta seewiame neeea,
aaatae no'o na'ara yorapuao.
7 Aamo Riosi naera aamo masiteriachitia nokisipuapua. Pu'ka
Riosichi oowe erakoriachitia, wa'achi nokisipuapua eemeai.
8 Riosie Weratiamechi simiyame masiteniamea, ka'chitia taawechi
sewina ikiyamepua, tapanamioi, ehpiamioi, meremiamioi, wa'api
teeremeripua. 9 Pukaepa eemea kaawe inataka keepupuapua aaata
ma'masitiao, seenekachioi seesenu masitiamekoipu. Ka'te aamo toimi-
tiapua, aamo oowe erapatemichioopua pukaeo, ki pichiwa Eesusichi
simiyame masitewae. Taamo Riosichi ka'karuma te'terepuaa, Riosie

ahpo te'ta nakirarachi eenamepua taamowichioo eenamepua, ki ihta
itapiti kooame iyoriwa nokiwae Riosichi kaawe te'terepuao. Yooma
pu'ka kooame iyoriwae, kaawe te'terepo tuuyameopua Riosichio,
ka'te pichikemitia pu'kao, puuua, kihta nateyamepua Riosichi kaawe
te'terepuao. 10 Ehkoriami i'isaeri ne'neseriosia, animari merisa Riosi-
wichioo, wahseka oowewariaipua, ti'tijoe ooweru tiame tatakoriria
cheriwepuawichioo. Wa'a noonoisaa puuu ne'neseriosia, pu'ka Riosi-
wichio oowetiameopua sa'pa wahsetiameo, aapoe wa'api kokowari-
aipua. Nape puuu ehkoriami ne'neseriosia, ka'chi iika ko'komeripua
taamo tatakoririawichio pejana oowewariopua, pukae taamo tatako-
riria cheriwepuawichio itayao, apoe taamo Paamira weerewa puuua,
apoe wa'api ahpo Noono ooweparia tewekachio, kihta ihta animari
ko'kopua tiiame. 11 Puuu ehkoriami te'ta neeseriosia, ne'neseriosi
nokariaa, senepi paamuparichi piiripi chiiwa meriniameo, wa'a ik-
isaopua, eerara puhjesao te'ta Riosi iyoriwachi i'toka oojoweriaipua,
ti'tijoeri tatakoriria cheriwepuawichioo. Nape puuu animari ko'ika
eerara u'yeniamea, ma'chi mochiwachi ko'isa uujupaniame enerepua.
12 Puuu animari ma'chi mochiwachi ko'iniamea, Eesusi ma'chi moch-
wachi i'toka meripuame tetewipua eneriamepua. Pukaepa wa'achitia
apoe Riosi Tijoetukame Eesusiai, ma'chi mochiwachi i'toka meriti-
amepua tiameo, ahpo wa'api mukiwa eerarae, ahsieme cho'wetiame
itipimichiopua taamo tatakoririao. 13 Wa'a teesoo tísia aiwariopua
taamowichioo, puuyataria teemeai naaju, ma'chiami aiwasimia, Eesusi
taamowichio iintoria nayewatuwachio, a'chikoitiame suuwe erapari
tiiame aiwasimia, taamo Paamira Eesusi na'areretiachitia. 14 Teemea
i'wa weeechio, ki yooma taawechi mochimerikapaopua, pooechi
nokisiameka te'teretoame teemea, piirechi ta'pechi inataka taamo
ohjoemiachio. Ihji taamo ohjoemiachio, te'pa tewekachi puuua.
15 Wa'a iintoriopua Riosio taamowichio Eesusichio, te'ta kaaweruma
nayewamete teemea Riosio, senepi taawechi cheriwema ki'yakaopua
pu'kao, itapiti tísia kaaweruma oowewari ki'yamechitia. 16 Eemea
kaaweruma yooraka mochitoio, ka'te natakepamitiapua, aamo piirechi
ku'imiao, kipoteka nokisikapua pu'kao aamo teesa iinuwaekaiopua,
tesiwa te'tiameopua kihta iinueka. Riosia, wa'a te'tereka mochitoni-
ameo, kaawe e'reka tetewamepua, kaaweruma ahpo ooweniamechitia
tetewika.

17 Pu'ka aamo neesetoka masiteka tuuyameo, kaawe e'raka keep-
upuapua pu'kao, pu'ka chiiao kaawerumakopua aamowichioo. Puuua
ahpo masitiao, kaawe neesotoamepua, nane'riamekapa puuua, Riosi
tetewachi ahpo nokisiamekopua. Ka'te aamo itapitie ki kaawe
tiiamee eerina teewemitiapua pu'ka ka'karuma aamo masitario. Wa'a
te'teresaa eemea yuuwesipatemaoi eemea pu'kao, aamo wa'a teeresoo,
kihta kaawe teeremapua aamowichioo.

18 I'wa taamo mochikawichioo, kaaweruma itapuapua Riosichio.
Teemea, a'chikoi chaaneniaipua, kihta ki kaaweruma taamo iintorio
erakoamepua, te'ta kaawerumache nokisiamekapa. 19 Eemea Riosi
ahjama nayewaio, utewaeme itapuapua Riosichio, ku'we no'o aamo
mochikachi tetewipuawichio.

Kaaweruma e'rewa; kajurachi teepotewa tiame

20 Ehpeo itaniamenia taamo Noono Riosio, aamochi yasitomichiopua
pu'kao, yooma aamo pipiripichio, puuukopua taamo iikachio, taamo
ta'iria yasira ki'yamea. Puuua apoe iintokamepua Eesusio, mukukoi
eenechi oijenatekamea. Ihji Eesusia, taamo te'ta Inatiame puuua,
po'wa tepuyamechitia, yooma taamoo, ki se'wi te'teretomichiopua
Riosichio. Ihji Eesusia tiameo, ahpo mukuriae eerarae pichi-
watamepua, Riosi weemera katewerichio, taamo tatakoriria cheri-
wepuawichioopua, te'ta ahsieme choatiame itipimichiopua, ahkasi
ki wahjiamesi. 21 Itanenania tiame taamo Noono Riosio, aamo
ku'imichiopua pu'kao, yooma ahpo e'rachitia teetopuamichio, ahpowi-
chio kaawe wichiyache nokisika. Yooma no'o itayaa, Eesusi Riosie Wer-
atiame iintoriae itayamenia, pu'kawichioopua, te'ta weruma iyoriwa
e'reka, ahkasi ki wahjiamesi.
22 No'o Riosichi poponii pipiniwa tiame, kaawe e'raka inamu-
jeraninia i'ka paikapioi aamowichio iyoteria, aamo iikachio yacha-
pari, kaawe erapari tiame. 23 Aamo nane'rejeranine tiameo, taamo
Riosichi pooniwa Timoteoo, ma'chiparetiopua perekarichiopua wa'asi;
ku'we enasoopua no'o kahtiachio, yeetoma neeea aamo ne'nemia
simiyaiopua aamo mochikachio.
24 Yooma pu'ka aamo masiteka mochitoameo, teepotemitiapua,
yooma wa'a taamo Riosichi poponiwao, pipiniwaopua tiame. Aamo
teepotenapua tiame, Iitaria o'inia e'enakame.
25 I'kache cheeka kajuyamenia amochi uhjuraopua iyojura. Riosio,
amochi yahchejeraninia ahpo kaaweruma cheriwewao. Wa'a ikisaa
tísia kaawe enemapua.

Saantiao
Iyojura

Saantiao iyojura, i'isaeri chi'rika mochikamewichio

1 Kúíraaa, yomachiami i'isaeri mochikame. Ka'karuma mochisaa
eemea, kaawe enemiipua. Teemea i'wao, ka'karuma mochikamepua.
Neee Saantiaoa Riosiwichio tekipanamepua, Eesusi Riosie Werati-
amewichio tiame. Yooma aamo oosa mariki aampa ooka i'isaeri tete-
jimario, wekanami chi'rika mochikamewichioo, i'ka iyojura teepotari
aamo uhjurenania.

Riosichi o'inia eename machiwari

2 Aamo no'o Riosichi poponiwao pipiniwao tiame, i'ka no'o iyotia-
chio, itapiti aamo tuuyewa chaanemania, achini teeka taamo mochit-
omerikopua Riosichio. No'o poponiwa no'o pipiniwa tiamée, ka'chi
erakomitia eemea ihta itapiti a'chitiame aiwaio, ohso kaawe kaawe
erakomitiapua pu'kao, epeche pewatiame aamo enepamichioko pu-
uua, aamo Riosichi paparawao. 3 Wa'a te'teresa eemea, Riosi ku'iraeo,
ihtaoi te'ta aiwaiopua, epeche kaawe anachaka mochitomapua. 4 Puuu
aamo aiwari anachaka te'teretoaa, epeche epecheche aamo utewaeme
enepatemichio puuua, te'ta aamo oowe e'rewachiopua Riosichio. Wa'a
iikao eemea, soparame u'matoame iinuemapua utewari, ihtaoi aiwari
aamo ahjae anachapuameo.

5 Nape ka'chi ikime erasaamua itapiti a'chitiame aamo aiwaka
ikiyao, Riosi itanepuapua aamo ku'ipuaichioo, apoe tísia kaawe e'raka
aamo ku'ipamapua kiisi kihta aamo nahsineka, soparame u'matoame
aamo ku'iwae, aamoo iikachio, iika yachapamichiopua, pu'ka ihtaoi
aamo aiwaka yasitoao. 6 Nape te'ta ahjachi paparaka te'ta ahjachi
oowe e'reka tiame, itanepuapua Riosio, kiisi sewina e'raka, ki pukeri
ahjachi paparasikaopua, ki eenechi pukachi paparasikaopua Riosichio.
Puuu wa'a nokaka paparamea Riosichio, pa'we eekae pe'koteniameka
nokayamepua, seenekachi eejesoopua pe'koame, ki eejesoopua ki
pe'koame. 7 Puuu aaata wa'a nokayamea, kiisi inatametepua Riosie
ahpo ku'ipua itanewao. 8 Ooka e'rarichi naasipa yasitoamea, Riosichi
paparaiopua piirechi inatarichi erapasiameapua tiameo, ka'chitia
piiripi tiiame inatamete puuua.

9 Aaata tesiwa teerewaeme Riosichi paparakamea, tísia kaawe
erametepua Riosichio, Riosio ahpoo, tísia nateyamechitia tetewiriopa,
ahkasioiopua Riosio, ahpo taanachitia uuka tetewiriopa. 10 Aaata
tísia paarastiame Riosichi paparamea, wa'achitia tísia kaawe er-
ametepua Riosichio, Riosio apochi papararíopa ahpo tatakoriria
cheriweriopua, ki ahpo te'ta paarasari iinuekamekopua. Ihta
paarasario kihtawichio nateyamekopua Riosichi kaawe teerepuameo,
pu'ka paarasario kiisi tehpe e'ramekopa, pu'ka paarasario to'iwe
seewarachitia, ikanati waaropaka wakipamekopa. 11 Oowera puuu
to'iwe seewaraa, taaa machenasoche, ki teesa taipasochepua wakipaka
wehchi wichiyamekopua, ahpo tísia peenia tiiao wekateka. Wa'achitia
tísia paarasatiameai, ahpo paarasarichikamera paparamea, ahpo

paarasarichi saipameripua, ki Riosie cheriwetiaopua ahpo tatakoririao.

Riosichi taamo paparawa taamo toitetewa

12 Riosia ki nu'uti kaawe e'raka tetewamepua, aaata apochi iyoriwao, kiisi toayameo, weeka ihta aiwari aiwaka yasitoaiopua. Wa'a teereka yasitokamea, yooma ahpo aiwatoa newitoka machenakameo, Riosia pu'kao, ki wahjiamesi ahjari kiameripua, itapiti u'masiwa te'eri newitotiame, yowitiamechitia. Wa'a iintomeri Riosia, yooma ahpo te'ta nakiyao, aapoeo wa'a iintokemo tuukamekapa pu'kawichioo.

13 Aaata itapiti ki kaaweruma ahka, tísia ki ka'karuma yoramichio pa'pasuniame enesaa, ka'te Riosi aamo aatiatawa maaemitiapua, Riosia ka'chitia taawechi wa'a tiiame aamo eratemeripua, Riosio, ka'chitia taawechi wa'a tiiame inatamekopua, tatakorinarewao. 14 Puuu ki ka'karuma taamo yoranarewaa, taamo wa'api ki kaaweruma ikotuwa eratewae taamo panisuniamepua, taamoo ki kaaweruma iintomichioo. 15 Pu'ka ikotuwa ki kaaweruma eratewa panisuwae newipatotiaapa muuua, tatakoriamemua. Pu'ka tatakorichi yasitosisaamua, Riosi kokosapuamemua, Riosie poanatuniachi ki wahjiamesi seenampa, mukukamechita Riosiwichioo.

16 Pukaepa ka'te aamo wa'api wihkuemua, tatakorio kihta aamo a'chi ikiyame maaekaopua. 17 Yooma kaawerumachi mochipuawichio ku'iwaa, te'pa taamo Noonochi o'inia eenamerapua, tamochi eenaka ku'yamepua, ki tatakorichi taamo wichimichio. Puuu tewekachi taamo Noonoa, puuu wa'api iintokamepua yooma tewekachi tajayame netetiamepua, i'wa wehjoarichio taamo tahjemichiopua. Puuu tewekachi tajayame ekawiraa, sewina ikiyamepua, nape Riosi ku'iwa ki taamo tatakoriwachi wichipuawichioo, ka'chitia taawechi sewina ikiyamepua. 18 Riosia epeche te'ta nateyame taamo tetewinariapao ki yooma ihta itapiti ahpo neteriachitiao, tísia taamo cheriwenariame puuua, yooma taamo tatakoririao, taamo weemera ahjari ki wahjiame kianariapapua, yooma taamoo, te'ta ahpo pichiwarichi simiyamechi papararіopa.

Te'ta Riosi pichiwarichi te'terewa

19 Waikao Riosio ahpo tatanachitia tetewame enesoo, no'o kaawe e'rewa poponia, kaawe ahpo uuka mochitopuapua, kaawe ahpo nakika tiame. Aaata piirechi aamo ki kaawe nayewioio, kaawe uuka keepusapa nehjiapuapua pu'kao, ki ikanati nekaya chaachaka. 20 Taamo piirechichi nekaka mochitoame enesaa teeme, ki Riosi kaawe e'rachitia mochitoame teemea. 21 Pukaepa eeme ki uuyamea pehjio pu'ka i'ka Riosi pichiwa chiiao, yooma toipuapua ki ka'karuma nokiwameo, ihtaoi suwepori ki ka'karumaopua tiameo, pu'kao yomachi wehjoarichi pochikame kahtiameo. Ohso kaawe eemea, pu'ka Riosi kaaweruma tuuyewari amochi teewia, teewetopuapua, wa'a aamo ohjoekachiami tuuyeka nayewatutiameopua. Puuu naawesarikamera aamo newipatemeripua, itapiti ki ka'karuma nokiwamechiopua, aamoo Riosieo, weemera ahjari kiapuawichiopua.

22 Nape pu'ka Riosi tuuyewari amochi tuuyesiwao, yoorakache mochitopuapua pu'kao, ki oowera keepukache. Oowera keepukache soparaniame maaesaa eemea, aamoe wa'api wihkuiamepua. 23 Puuu

ki yooramea ahpo kaaweruma tuuyeniameo, ahpo nanari nee-
rochi tetewitekameka tiiamepua, 24 wa'a neerochi se'wi akipasaa-
pua, ahpo neerochi nanariraa ki naania ikiyamepua. Wa'achitia
ki naania ikiyame Riosi kaaweruma tuuyewari keepukai toakamea
natakepakao, ki yooraka yasitoakamekapapua pu'kao. 25 Nape Riosi
te'ta kaawerumara tuuyewari ahpo keepuria yooraka yasitoamea,
yooma toinarepakaopua ahpo ki kaaweruma ihsiwao, yooma cheri-
wepuamepua Riosieo, ihtaoi ahpo ki kaawe ihsiriaopua. Wa'a
iintosaapa Riosia, ahpo Taana Eesusichi papararíopao, tísia kaawe
yorameripua pu'kao, ahsieme piipakame enepatekaopua.
26 Aaata Riosichi te'ta paparameka e'ramekai, nape wa'a e'rameaio
a'chikoi ki kaawe tiiame chiiame enesaapua ahpo yeenieo, wistu-
amepua ahpo te'te Riosichi papara e'raopua. Kiisi te'ta paparai
chiiamepua. 27 Te'ta pichiwa Riosichi paparamea, eee te'tiamepua:
kaawe uuka tetewamepua aaataoi; aaata kunamukukameo, kaawe
e'raka ku'yamepua tiameo, ihtaoi itapiti nakiwawachio; kukuchi ki
yayawaemeoipua, tesiwe e'reka ku'yamepua pu'kao, ihkokekao. Te'ta
pichiwa Riosichi chiia teetoamea, tísia kaawe ahpo neesetoamepua,
i'ka weeechi ki ka'karuma nokiwao, ki ahpo chuhkemichiopua.

2

Ki epeche nateyame tetewiniame aaataoi

1 No'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, eeme te'ta iyoriwame
enepakame Eesusi Riosie Weratiamechio, te'ta kaawe aamo neese-
topuapua eemea, ki aaata epeche nateyame aamo tetewimia aaat-
achiopua. 2 Oowera naewakao chanimakosao neeea: Wa'amahka
aamo napawiriachi enatarekoiopua aaatao, aaata tísia tomiwaeme
tísia nateyame wikiraemeopua, sutuchiopua tiameo, o'ro sutuchuchari
chuchatoameoiopua, pu'kaomua epeche nateyame uuka eee chaane-
saomua: “I'wa yasipamua te'ta kaaweruma yasirachi”, 3 nape pi-
irechi wa'a asisoopua tísia ka'rame wakiraemeo, pu'kaomua kihta
neteyamechitia tetewakaopua eee chaanesaamua: “Waami werim-
itiamua ikicha, i'waoi yasimitiamua nape wehchi”, 4 ¿ki aaata
epeche ki nateyame uuyamemua? Wa'a iintosaamua ¿napatinakona
uuyamemua aaatao?
5 No'o poponiwa pipiniwa tiamea, no'o keepumitiaomua i'kao: Nape
Riosia ki amochitia inatamepua. Riosia te'ta ki paarasatiameopua,
te'ta paarasatiamechitia tetewamepua, apochi papararie te'ta paarasa-
tiame enepatemerikapapua, ahpo tatanachitia ahpo te'ta ye'kariwachi
mochipatesaapapua. Wa'a iintomo tuukame Riosia, yooma aaata
ahpokamera te'ta nakika mochitoameo. 6 Nape eemea te'ta paarasa-
tiamera ehpe nateyamechitia tetewakao, tesiwa yooramepua tesiwa
te'tiameopua ki paarasariekao. ¿Ki puuukamerapu ki Riosichi pa-
paramera te'ta paarasatiame, a'chikoitia wisikuaka aamo wenejika,
peereirachi aamo panisutoka aamo iijitoamea? 7 ¿Ki puuupu tiame
Eesusi na'ariamea, pu'ka Eesusi aamo tísia iyorika mochitopao, aamo
Eesusi teewarachi Riosichi aamo itapiti itayopao?
8 Eemea te'ta nane'riamepua, Riosi te'ta iyoriwa nuurario, eee
chiiamekopua pu'kao: “Aamo wa'api nakiyachitia nakipuapua aamo
piirechio.” Wa'a te'tereka mochitosaa eemea, kaawe nokayamepua.

9 Nape eemea, aamo wa'api nakiyachitia ki napati uuyame enesaamua
aamo wahjachio, tatakoriamemua, kiisi kaawe iintoamemua Riosi
nuurariwao. Puuu wa'a iintoniamea, Riosi kokosapuachi wichini-
amepua. 10 Muuua yooma yooramekai Riosi iyoriwa nuurarirao,
piipiri wa'apichioi se'wi ikisaomua, yomatiame Riosi nuurari ki
e'wekamekaitemua. 11 Puuu wa'api Riosi nuurari: “Ka'te suwepori
ihsi”, chiiamea: “Ka'te me'ya”, chiiameapua tiame, Riosi nuurari
wa'apikaitepua tiame. Pukaepa ki suwepori iintokaiomua, nape aaata
merisaamua, yomatiame Riosi nuurarichi na'itutiamemua, ki ahsieme
e'wekamekapapua Riosi nuurario. 12 Pukaepa taamo neesetoka mo-
chitomete teemea, ki ahsepari e'weka mochitoniame Riosi nuurario,
Riosi kokosarichi wichiniamekopapua. Puuu Riosi oosa nuuraria,
taamo ku'ika ki se'witomeri enerepua, taamo ka'karumara e'wewa tee-
tomichiopua Riosi pooerachio. 13 Ki aaata tesiwe e'reka mochitokamea
ahpo piirechio, wa'achitia ki tesiwe e'reka kokosapuamepua Riosieo,
ahpo nuurari chiiae. Nape aaata tesiwe e'reka mochitokamea ahpo
piirechio, newitoka puuyameripua pu'ka Riosi kokosarichio, te'ta Riosi
wa'asi, ti'tijoeri katewiachiopua.

*Riosia ahpo nuurario yorajeramechepua, ki oowera yoramo tuuni-
ameche*

14 Nee, eeme poponiwaa pipiniwaa tiamee, ¿ihtatia kaawe ene-
tariapua, te'ta iyoriameko tuuyaipua Riosichio, kiisi yooraka ya-
sitoamekaipua Riosi chiiao? ¿Nehpupapuame ohjoarepua Riosi
kokosarichio, wa'a ahpo tiiameko tuuyamekocheeo? 15 Oowera wa'a
teeretakao cheemania. Aaataoiopua aamo piirechio, itapiti wisasori-
wichio tesiwa tiiamekoiopua, kooamechioiopua tiameo, 16 pu'kaomua
oowera wa'atia: “E'esa kaawe teetoka naaju, kaawe aamo neesetoka
tuurawio, kaawe ko'komitia aamo ta'pechi asisaa.” Nape kihta wisas-
ori ki'yakai wa'a cheesaamua, wisasorioi kooameoi, keemaoi ahjae
kemitopuao, ¿ihtatiana kaaweruma enetapu, aamo kaawe chaaneka
no'rapuriaa? Kihta. 17 Wa'achi tiiame aamo Riosichi papararіai.
Kihta nateyame aamo Riosichi tísia paparameko tuuyaa, ki amochi
tetewitiame enesaamua, aaata tísia itapitichi tesiwa tiiame tísia kaawe
e'raka ku'ikao.

18 Muuua no'o chaanemakoiomua: “Neeea tísia paparameko tu-
umanekoipua Riosichio, muuua tísia aaataoi ku'ika yasitoameko
tuumaoipua aaatao.” Wee, wa'a teesoo no'o ne'netemitiamua, aamo
Riosichi paparao, nape kihtae ku'yai aamo piirechio. Neeea aaata
ku'ika aamo ne'netemania no'o te'ta Riosichi paparao. Wa'a teesoo ki
noochitia aaata ku'isaamua, ka'chi iika aamo ne'netemamua Riosichi
paparao. 19 Muuua piiripi Riosi wa'api iintuameko erasaamua, pichiwa
wa'a tiio e'ramemua; riaorósi re'remoniai nane'riamepua tiame,
piiripi wa'apikoopua Riosio, Riosio tísia utewaeme kokosamekopapua
pu'kao, chachapia nokayamepua majakoamepua Riosio, tísia kokos-
apuamekapapua ahpoo. 20 Ka'te kii ijinatame enemitia eemea,
se'wi erakokao. ¿Kiisi pahtiame eemea, kihta yooraka mochitosa
eemea Riosiwichioo, kihta Riosichi paparari aamo tetewitiamekoopua?
21 Ne'nepamitiao eemea, aamo ehkoriami Aurani iintoriao. ¿Ki ahpo
Riosichi paparari ma'chitariarepua Auraniai, ahpo taana Riosiwichio
oowemo o'rarioiopua, Riosie ahpo chaaneretiachitiao? Eje'e, wa'a

iintokaopua, Riosichi paparari ahpo tetewiterepua. Riosia Auranio,
apochi paparapa wa'a iintomerikoopua, ka'teparepua ahpo merim-
ioiopua ahpowichio oowepakao. Pukaepa Riosia Auranio, te'ta apochi
paparamekopa uukamepua, te'ta tísia kaawerumachitia tijoe, ahsieme
piipakame tiiamechitia. 22 Aaí, Aurania ahpo iintoriae te'ta ahpo
paparari tetewiterepua Riosichio. Wa'a chiiame Ehkoriami Iyoteria,
Auranichi simiyame nayewakao. 23 Wa'a teesoo Ehkoriami Iyoteri
chiiaa, tísia pichiwa chiiamepua, eee chiiachiopua: “Aurania ki nu'uti
pichiwa oowe e'rekamepua Riosio, pukaepa te'ta tísia kaawerumachi-
tia uutiamepua Riosieo. Wa'a iintowachi Aurania, ahsieme piipakame
tetewitiamepua, Riosieo. Waika o'inia Riosia Auranio, tísia kaawe ahpo
e'riameko tuukamepua.”
24 Aaí, wa'a tiiachipua, Aurani wa'a iintoriae ma'chiame
nane'reniame teemea, ki oowera taamo Riosichi papariariche
te'ta tamochi kaaweruma tetewiniamekopua, taamo Riosiwichio
yoorakache tiame. 25 Ehkoriami Iyoterichio tiame, Raaja tewaniame
oowitiame nayewamepua tiameo, suwepori tehkiwa toakame
oowitiame. Puuuaiopua, ahpo iintoriae tetewitekamepua, Riosichi
ahpo paparario. Pu'kao Riosia kaawerumachitia tetewikamepua,
Erikoo, isaeri ti'tijoe ihpuemia e'enakameo, ahpo ta'pechio, ichipupaka
nehpupateriopa, sewinachi pooechiami newiteka. 26 Wa'a tiiachio,
aaata Riosichi ahpo paparameko tuuyamea, ki itapiti kaawe
iintoka ahpo paparari tetewitiamea, puuua Riosichi ahpo paparao
ki'tiamepua, aaata weerewa mukukameo, ki iikaemechitia.

3

Ahpo yeeni na'ara cheemia inatewa

1 Eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, ki yooma
tu'tuyewari enemeripua, ahpo kaawe mochitopuawichio tuuyeme-
ria, pu'ka yooraka mochitoamea tu'tuyewari, teesa sewina iikaipua
ahpo tuuyewarichio, na'arepuamekopua, kiisi kaawe cheerio tuukaa.
2 Yooma teeme se'wi chaachapamaoipua seenekachio, nape aaata
kaawe ahpo neesetoka ahpo nayewamea, peeniamepua ye'kaka ahpo
yeenio, iwapakamekapa puuua ahpo yeeni chanimia ye'kakao, puuu
wa'a tiiamea, ahkasi yomatiame ahpo weerewaoi, ye'kamepua ki
na'ara iintomichioo. 3 Teemea kaawaioi chu'wachi yakajipurekacheoi,
yooma weerewama cheewame teemea ye'kakao. 4 Pawekakeraai
ki nu'utikoipua tiameo, kiisi werumakoipua ahjae ye'kaniameo, ki-
isi pehtiame ku'richaniamepua ki muuenati ekayoio, ahka ahpo
i'tonariachiamiopua. 5 Wa'achitia taamo yeeniai, kiisi werumakaipua
taamo weerewachiopua, pukae yeenieo, ki nu'uti oijerari chaacha-
pame teemea. Na'iai teesa tajenakaio, ki ku'ichisi kosoyamepua
tajenakao. 6 Taamo weerewachio taamo yeenia, na'ika ihsiamepua,
taamo nayewasoopua, ki nu'uti nekarewa tajenatiame taamo aaat-
achiopua. Taamo ki kaaweruma nayewaa, taamo na'itutiamepua,
taamo wahjachichi kaawe te'teriao. Wa'a te'teriame enesaa teemea,
Satanasi e'rarikamera nokayamepua, ki Riosi e'rarikamera. 7 Yooma
ihta animaria kaawe kajuniamepua e'wetekao, tuchikichitia, siinoioi,
ihta pa'wechi ohjoemeoi, 8 nape aaataai ahpo yeeni na'ara chiiao,
ka'chi iika teeweteme e'ramepua. Puuu yeeni na'ariraa, yerowaka

ihsiamepua, taamo kaawe te'terewa Riosichio, taamo aaatachi kaawe te'terewa tiame, aaatachi taamo kaawe te'terewao, na'itutiamekapa. 9 Teemea taamo yeenie wa'api, kaawe chaachapamepua tewekachi taamo Paamirao, pu'ka taamo yeenieo wa'api tiameo, na'ariame teemea aaatao, napatika ti'tijoeo ooweruopua tiame, teeme ti'tijoeria. Riosi e'rachitia erakoamekapapua. 10 Wa'api taamo yeenieo tiameo, ka'karuma nayewame teemea, ki ka'karuma tiame. Nape teeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, ki na'arari chanimetepua taamo yeeniewao, ohso kaawe taamo yeenieo teemea, kaawe taamo neesetometepua, taamo na'ara chanimiao, taamoo ki itapiti ki kaawerumachi wichipuawichioo. 11 Naakooko eemea, wahka paichio inataka ne'nemitiao: ¿Naakonakosa ookasa tiiame pajename wa'ao, ki onachari neeroi pajenamekai, onacharieme neeroi pajenatarepua? 12 Ka'i, ka'chitiapua. Nee, naakoo no'o poponiwa pipiniwaopua tiame, chuunaai ki ooriwo taakewa taakiamepua; panijuwariai ki chuuna taakiamepua. Pukaepa ihta onachari pajename paichiai, ka'chitia pajenamapua neeroi ta'yameo.

Te'ta pichiwari peenewari

13 Aaata aamo mochikachio, te'ta peenewari ahpo penipakame erasaa, iintoka ahpo ne'netemapua, kaaweruma inisika ti'tijoerichio, kaawe e'raka aaatachiopua tiameo, kiisi weruma ahpo e'raka. 14 Nape aaata ikotuwae pochikapa ahpo iikachio, aaata chipuweka nekumiame enesaa, kihta te'ta peenewari, ahpo machiyame ne'netiamepua. Aaata wa'a e'ramea, kihta e'ramepua Riosi nakiyao, aaata wa'a tiiamea, ki nu'uti ahpo wa'api wihkuiamepua. 15 Puuu wa'a tiiame peenewaria, ki te'pa taamo Noonochi o'inia eenamepua, i'wache weeechi peenewari inataniamepua, Satanasikamera inatarira. 16 Ikotuwa iintoniamea, ahpo nekamucheniameapua tiameo, yooma ihta na'arari mehtachame puuua, a'chikoi nokiwame kiisi ka'karuma. 17 Nape taamo Noonochi peenewari eename iinuemea, eee teeka mochitoamepua: pahcha simiyameo, te'ta piipakame puuua ahpo inatarichio, ahpo nayewaopua tiame; wa'a tiiamea, ki aaata nasiwateniame mehtachamepua; kaawe e'raka ihkokeniame aaatao; ki e'raka ihsiamepua aaatachioi; puuua tesiwa e'riamepua aaataoi; aaataoi puuua, napati tetewamepua wa'achitia; puuua ahpo e'rao, pichiwa chaniwamepua; ki wihtuwa chiiame; kaawe ihsiwa nokiwame. 18 Yooma i'ka ta'ireka te'teretoamea, ta'iria mochipuame echayamepua, ta'irewa taakerewa teetoamepua, ti'tijoerichio.

4

Ki Riosichi te'tereniame nokiwa

1 ¿Akana machenamepu aamo ahpo aaatachi nekakoniamea, nasiwaniamea tiame? ¿Ki aamo ki kaaweruma ikotuwachi machenamepua, itapiti tísia aamo pu'seria iinuwenariapa? 2 Eemea itapiti tísia iinuenariamepua, wa'a erakoamekapa eemea, ahkasioi nasiwamepua iinuenariapao, ahkasioi aaata me'yakao. Nape wa'a nokaka iinuepaniamea, kiisi kaaweruma puuua, ohso kaawe eemea Riosikamera itanepuapua, itapiti iinuenariaa. 3 Nape ki kaaweruma

inataka itanesaamua Riosio, ki kiapuamemua, ki kaaweruma ihsi-
nariapao, aamoo, ki kaaweruma pu'serewachi na'ataka soopanari-
opao. 4 ¡Ai eeme kiisi iyoriame Riosichio! ¿Kiisi inatapame
eemea, aaata ahpochewichio ihsiwa i'yamea i'wa wehjoarichi ya-
sitoaio, Riosi seepurawa enepamekoo? Aaata ki Riosichi paparaka
yasitonariamea, Riosi seepurawa puuuapa. 5 Pukaepa eee chiiame
Riosia, Ehkoriami Iyoterichio: “No'o Riosiwari amochi yahchario, ki
i'tojeramenia ki kaawerumachio. Ki nu'uti yuuwesimerinia, wa'a
aamo i'tosoopua.” 6 Nape aaata Riosiwari apochi yahchatiamekai, ki
kaawerumachi wichisoo, wa'a iikaio eenechi Riosichi enanaresoopua,
Riosia, cheriweka tetewimapua pu'kao, Ehkoriami Iyoterichio eee
chiiachitia: “Riosia, aaata ahpo aiweka ki toinareka yasitonari-
ameopua, ki ka'karuma yooraka ahpo yasitoao, wa'iniamepua pu'kao,
ki yooraka yasitomichiopua ki ka'karumao; nape aaata tesiwa era-
paka toakameopua ahpo ki kaaweruma ihsiao, Riosia kaawe e'raka
uuyamepua pu'kao.” 7 Pukaepa eemea, kaawe te'tereka mochitopua-
pua Riosichio. Satanasio, aamo ki kaawerumachi wichitenarioopua,
aamo wa'inepuapua pu'kao, aamo tísia utewari e'rae wa'inesoopua
pu'kao, aamo toimapua. 8 Satanasio ki kaaweruma aamo eratenaresoo,
Riosi chokichikamera enepapuapua aamo iikachio, Riosi amochi
enamichio aamo ku'ipamiao, Satanasio ki aamo newitomichiopua,
ahpokamera ihsia, ki kaaweruma yorasimichioo. Eeme Riosichi
mochitoai, Satanasi aamo ki kaawerumachi eratewachi wichisaa, Riosi
nayewepuapua waikao, apoe taamo Noono Riosio, aamo cheriwemi-
chiopua aamo ki kaawerumachi wichiriaopua. 9 Eemea, naaracheka
itanepuapua aamo Noono Riosio, nape pichiwa amochi e'raka: “Kiisi
kaawe iintokame neeea”, chaaneka. Nape pichiwa amochi yuuwesiri
e'rapa, chaanepuapua, aamo pukerio, aamo kaawe e'rachi ki kaawe
iintoriapa. 10 Tesiwa cheeka itanepuapua Riosio, aamo kiisi kaawe iin-
toriaopua cheriwemichio, waikaopua apoeo, aamo ki kaawe iintoriao,
puhjesa kakupachi iintapamapua.

Ki na'ara chaniwame ahpo piirechio

11 No'o poponíwaa pipiniwaa tiame, ka'te na'ara chaanemitia-
pua aamo aaatao. Aaata ki kaaweruma iintosoo, Riosikamera
katewemeripua pu'kao, ki muuu. Aaata ki kaawe iintokame amoe
katewenaresaamua pu'kao, kiisi kaawe iintomerimua Riosi nuurari-
chio. Wa'a iintosaamua, amoe wa'api ki kaawe iintomerimua Riosi
nuurarichio, amoekamera nuurario, e'wemeriaipua. 12 Muuua kihta
iintomerimua Riosi nuurarieo, aaatachi ki kaawe iintokamechio, te'ta
Riosichekopua ahpo nuurari taamo yoramichio yahchakamea, wa'a
tiiachiopua, apoechepua, ahpo nuurarie katewemeria. Wa'a tiiachio
muuua, ¿aatanakana muuua, Riosi nuurarie aamo aaata ki kaawe
iintoria aamo katewemerioopua?

Ki pichiwataniame ahpo iintomia, ki nane'riamekai meeriamahka ikipuao

13 Ehpeo eemea kaawe keepumitiaopua i'kao. Eemea chaacha-
pamepua: “Meereo ihta mochiwachi siimpama teemea. Wa'a mochika
tekipanakao piie paaumpari, weeka yowimeri teemea toomi.” 14 Nape
¿aachin teeka wa'a chaachapata eemea, kiisi nane'riai meeriamahka

aamo ikimiao? ¿Ki nane'riamekosa eemea aamo ahjario paawika
ikiyamekoopua, ahjaniamea ku'witapi ahjasaopua, ikanati ki naania
ikiwamekoopua? 15 Pukaepa eemea ohso kaaweo, eee chaachapamete
eemea: “Taamo Noono tewekachi kahtiameo, no'o ahjari e'resoo,
yoramania waikao no'o iintonariao.” 16 Nape eemea kihta apochi
Riosi e'rewa itakao, amochiche machename e'rakao, chaachapamepua:
“Siimache neeea no'o siinariachio.” Yooma wa'a tiiame chaacha-
paniamea, ahpo aiweniamepua, puuu wa'a chaachapaniamea, kiisi
kaawe tiiamepua Riosiwichioo. 17 Aaata Riosi nakiya nane'riamekai
ki yoraniamea, tatakoriniamepua Riosiwichioo.

5

Tísia totomiwaeme naane e'reka mochitonurawa

1 Eeme paarasatiamea toomichio, no'o keepumitiapua pahchuo.
Eeme totomiwaeme ki Riosi e'weka mochitoamea, naarakomete
eemeapa, aamoo tísia kokosapuamekopapua, aamo ki kaawe
noonowiriawichioo. 2 Ne'nemitiao eemea aamo paarasario, wahka
ihtoriachiopua ihtana ikiyamekopua. Aamo paarasariaa, yooma eso-
ratupakame maaniamepua wahka ihtoriachio; aamo te'ta nateyame
wisasoriaa, yooma ka'rapakame puuua wahka ihtoriachio, wehta-
pachie ko'kotiame puuua. 3 Aamo paarasatia o'ro toomia, tata-
parasi toomia tiameo, yooma nanaepakame maaniamepua wahka
ihtoriachio. Yooma puuu toomi nanaepariraa, aamo i'ka we-
hjoarichi ki kaawe noonowiria puuua, te'ta aamo wenejimeripua,
wahka kajuyachi taawechio, Riosieo tísia aamo kokosapuawi-
chioopua. Yooma ihta aamo paarasatiaa, na'ie kosipuaitepua,
yooma i'ka wehjoarichi paarasari na'poatiameopua. 4 ¡Inamukao
eemea! Puuu aamo ki nateteka tekipanatetiamea, aamo echaria
i'ipaka tekipanaria ki natetetiamea tiame, Riosichi sisinatiame pu-
uuapa tekipanakameeo, Riosi yomatiame te'ta aampa utewariemea
keepukame puuuapa pu'kao. 5 Eemea i'ka wehjoarichio, ta'iria koaka
wiipakamepua, wakasi wiipateniamechitia, tísia peenia te'tiame itapiti
iinueka mochitokame eemeapa. Nape eemea wa'a te'tiaio, amori
asiyamekaite eemeapa wiipakame ko'ipuachio wakasi wiiyachatiame-
chitia, ko'kopuawichioopua. 6 Wa'a yorapuame eemea, pu'ka ti'tijoeri
kihta na'ara aamo yoorakameo, tesiwa yooraka ko'yakapa.

Ki yaapi eraniame; Riosichi paparaka nayeweniame tiame

7 Eeme no'o poponiwachitia pipiniwachitia mochitoamea tiame,
ka'te nahsinapa eemea aamo puuyeka mochitoao, ahkasi taamo
Paamira Eesusi eenachisio, epeche epecheche wapiche teetoame.
Eemea, aaata echayamechitia te'terepuapua, pu'ka echitiamechi
yukuyoipua kiisi yaapi e'raka momochiachitia, ahkasi i'ipaniame
asiyachisi. 8 Wa'achi te'teremete eemea, ahkasi taamo Paamira
Eesusi eenachisi, kiisi nahsinepaka puuyeka, puuu Riosie Weratiame
enamiachio, epeche epechechi waapi teetoaitepua. 9 Eemea Riosichi
mochitoamea, ka'te aamo apochi nasiwaka mochitomitia, apoe Riosi
Riosie Weratiamechi eenaiopua, kihta na'ara aamo nokayame teimi-
chiopua, pu'ka enamerio, aamo petechi muirachi weeriameka, ti-
iamekopua wa'asi. 10 Eeme Riosichi no'o poponiwaa pipiniwaa tiame,
ehkoriami Riosi nayewaturachitia mochitopuapua, aiwaka mochitoaio,

ki nahsinepaka Riosie ahpo chaanesiwaopua, nayewatukao. 11 Teemea
pu'ka ehkoriami na'nayewatura, anachaka mochitoriaopua ahpo ai-
wao, yooreka tetewame teemea pu'kao. Nane'riame eemea, pu'ka
Oou tewaniameopua ehkoriamio ki teesa aiwaiopua puuua, tísia
anachariamekoo puuua, pu'kao Riosia tísia anachariopao, aachin
iintoka ki nu'unti tesiweriopua pu'káo, tísia kaawe yoorakaopua
neipamio. Riosia wa'a iintokamepua Oou tewaniameo, tísia tesiwa
e'rewa ihsiamekapapua aaataoi, apochi te'ta paparaka yasitoamekoo,
tisiwa iyorikaopua apochio.
12 Nape neeea te'ta aamo chaanenariao, ihjipua: Ka'te aamo
pichiwata muuua cheekao: “Ki no'o iintosoo, no'o meripuapua.”
Ihta itapitichioi, ka'te aamo pichiwata muuua, itapiti tewekachi
iintuamechioi, ihta weeechi iintuameeoi. Muuua: “Eje'e” cheesaa,
eje'e enepuapua; “Ka'i” aamo cheesoo, ka'i enepuapua. Wa'a tiiame
enepuapua, ki aamo kokosamichiopua Riosio, wistuamekoopua.
13 Aaata itapiti kiisi taisa e'rame enesaa, Riosichi itapuapua kaawe
erapario. Aaata Riosichi tísia peenia e'ramea, Riosiwichio kaawe e'rari
wikatapuapua. 14 Aaata ka'chi ikime e'rame enesaa, tísia yuuwe-
siri aiwame enesaapua ahpo tatakoririaeo, tiopachi pa'pamiratuame
paaepuapua, pirena Riosichi paparaka itanepuawichiopua Riosio,
pu'ka iikachi aiwamewichioo, yachapatepuawichiopua. Ahpo pirena
Riosichi paparanioiopua, itapiti nerosowieoi pechichipuapua, Riosie
yachapateniame tetewipuawichiopua pu'kao. 15 Te'ta Riosichi pa-
paraka itatiao, pu'ka tísia yuuwesiri aiwameo, yachapatemapua
pu'kao, pu'ka tísia tatakoririao, cheriweka. 16 Eeme tiame Riosichi pa-
parakameapa, aaata ki kaawe aamo yoorariao, aamo na'ara yooraria
aamo cheriwepua itaka katewepuapua, pirena Riosichi itaka ahpoo,
kaawe te'terepuawichiopua. Riosichio te'ta pichiwa e'raka itatiamea,
kaawerumache ikiwamechepua te'ta Riosi utewarieo. 17 Wa'achi
iintokame ehkoriamio Eeriataruai, ki yukijera Riosi itanerioiopua,
ahkasi Eeria eenechi yukijererioipua Riosi itanekao. Waikao wa'a
teerekamepua ahkasi paika paamuparichisi u'matoame. 18 Neipamio
ahkasi Eeria eenechi Riosi itaneriachi yukijerakao, eenechi yukurepua,
yooma ihta echitiamekoo, taaketeka.
19 I'ka no'o aamo iyotepa kajuyachiopua, i'ka no'o aamo chaanemiao,
tísia kaawe inataka keepujeraninia. Aaata Riosi paparame sewina
erapaka se'wikame Riosi pooerachio, eenechi Riosichi e'enamichio
oowe erapatekamea, 20 ka'te natakepamitia eemea, Riosie kokosa-
puameoi newipatekamekopua, yooma tatakoririaopua cheriweteka, ki
ookapikoipua tatakoririao.
I'wasi ku'yamenia wa'asi i'ka no'o aamo iyotepao. Cheriwema wa'asi.

Pahcha Simiyame
Peero
Iyojura

Teepotewa

1 Kúíra, yooma aamoo seesenu weeechiami mochikame, aamo
taamo tewekachi kahtiame Noonoeo, ahpowichio iintapatiame.
Neee Peero Eesusi Riosie Weratiamee weratiamea, i'ka iyojura iy-
otesa aamo uhjurenania, yooma aamo seesenuchitia ohjoemeopua:
Poonto weeechiami, Kaarasia weeechiami, Kaparosia weeechiami,
Aasia weeechiami, Wiitinia weeechiami tiame. 2 Eeme Riosie
ahpo ijinuwa u'uwitiamea, ahpo ehkoriamisi o'inia wa'a tiame
ahpo iintomia inataria puuua. Riosia aaataoi waika o'inia ah-
sieme piipatemo e'rakamepua tatakoririameo, ahpo Weeraria Eesu-
sichi te'ta paparakameopua, Eesusi ahpo Taana meripua eerara
ne'netokaopua, taamowichio mukimerikopua pu'kao. Riosia ahpo
e'rarichio e'rariaipua tiameo, tamochi yasitomerikopua ahpo Riosi-
warie taamo ku'isinariapapua, ahpo nuuresiachitia nokisimichiopua.
Neeea Riosio amochio, ahpo te'ta kaawerumari teetotejeraninia,
yooma pipiripichi amochio, te'ta ta'iria aamo mochitomichiopua
iikachio.

Ki wahjiamesi ahjaniame Riosichi erakoa

3 Teemea kaaweruma nayewataria naaju Riosio, te'ta weruma
iyoriwa teeweka taamo Paamira Eesusi Riosíwarachio, Apoe Eesusi
Noonórawachi. Wa'a tiiame ki nu'uti iyoriwa kiajeraninia te'ta Eesusi
Noonorao, taamoopua pu'kao, ki nu'uti taamo tesiweriopa, pu'kaopua
taamoo, weemera ahjariwa taamo ki'yamekopapua, ahpo Taana
taamowichio mukukamekoio, eenechi ahjateriaeopua, taamo ahjachi
papararíopáopua. Ehpeo teemea weemera ahjari ijinuekapaopua,
kaawe erakoka puuyetoka mochitoame teemea, 4 itapiti Riosi taamo
nuutekeka kahtiaopua tewekachio, wahka ihtorichi taawechi taamo ki-
amiaopua. Puuu itapiti nuutewa taamo kiapuamea, ka'chitia taawechi
esoratupamepua, kiisioi nanaepamepua kiisioi ka'rapamepua, pu-
uua ohsotiao, ki wahjiamesi e'ramepua. 5 Teemea te'ta iyorika
paparamekopua Eesusichio, Riosia taamo neesetoka yasitoamepua,
ahkasi taamo ki'yachisi ahpo taamo nuutekiaopua, i'ka weeechi
tatakoriniameo, taamo newipatekaopua te'ta kajuyachi taawechiopua.

6 Wa'a tiiachipa eemea pu'ka newipari kiapuamekapaopua, kaawe
erakoka mochitoamepua i'ka wehjoarichio, yooma ihta a'chi tiame
aiwaka mochitoaio, ehpiamiopua pehjio. 7 Aamo Eesusichi paparaka
mochitoaa, epeche nateyamepua ki o'rochitia. Aamo Eesusichi
paparaka mochitoaa, aamo aiwarie aatiataka ne'neniamepua te'ta
paparari pichiwarirao, o'roo na'ie kosoka, kaawerutaniamechitia.
Wa'achitia eemeai, yooma ihta aiwarichi newitoka kaawerupakamea
pu'ka na'iechitiao, kiapuame eemea Riosieo, Riosi aamowichio nu-
uteka kahtiao, te'ta kajuyachi Riosi katewiachi taawechiopua, Eesusi

eenechi enasoopua i'ka wehjoarichio. Waikao yooma tewekachi
mochikameaipua tiame, aamo kaawe e'raka uuka tetewimeripua.
8 Eemea ki aamo puusie tetewikameai Eesusio, tísia aamo nakika
uukamepua. Ki tetewikai eemea, tísia oowe e'reka ahjachi pa-
parakamepua, ki nu'unti kaawe erakoka, kiisi ahsepame tiame
chanikao. 9 Ehpeo eemea tísia kaawe erakoka mochitoamepua,
nane'reka mochitoapa Riosie kokosapuao, Eesusichi paparaka newipa-
niamekopua.
10 Yooma ehkoriami Riosi nayewaturaa, i'yeka kiisi pahtekaipua,
Riosie ahpo chaanetiache iyoterepua, i'ka tatakoriwachi simiyame,
Riosie newipaniameopua. Puuu ehkoriami Riosi na'nayewatura
ahpo taawechiami ti'tijoeturi nayewaturiaa, ehpe aamo taawechiami
ikipuame chaachapariamepua. Riosia ehkoriami o'iniao ki nu'uti
amochi iintomo inatakamepua aamo taawechiamio. 11 Ihji Riosie
Weratiame Riosiwariraa, ke'chu i'ka weeechi naawaiopua pehjio,
apoe iintokamekaitepua ehkoriami Riosi na'nayewatura tuuyekaopua,
aaata Riosie uupuame enameriko tuukao; pu'kao ehkoriami Riosi
na'nayewaturaa, aiwatepuameko tuukamepua, nape neipa te'ta ahpo
aiwasoopua, tísia peenia tiiame teeremerikopua, pu'ka aaata tísia
aiwariaeo, ahsieme natetetiame itipiriopa, tatakoritiameo. Pukaepa
ehkoriami Riosi na'nayewaturaa, te'ta kaawe ne'neka i'yeriaipua pu'ka
aaatao, aatanakamera enemerikopua Riosi Riosiwari ahpo chaaneriao,
achinitio wahka ihtoriachi enamerikopua tiameo.
12 Nape Riosi Riosiwaria, ehkoriami na'nayewatura ahpo iyoteteriao,
ki ahpo taawechiami enemeriko erapaterepua pu'kao, ahpo Riosie
iyotenureteriao, taamokamera wahka ihtoriachi taawechiwichio, en-
emerikopua pu'kao. Yooma ihji ehkoriami Riosi na'nayewatura
chaachapatiamea, ihji Eesusi ikiriamepua taamo taawechiamío,
Eesusie tísia peeniatiame iintotiame tiame. Pu'ka Eesusichi
simiyame ehkoriami Riosi na'nayewaturae iyotetiamea, puuupua,
ehpe taawechiami aamo mochikachiami nayewatuniamea, Riosie
newipaniame tatakoriaio, tepoona eename Riosi Riosiwarie ku'iwarie,
nokisiniame. I'ka Eesusi ikitiame ke'chu ikinioiopua pehjio, ahkasi
Riosi ku'iwari tewekachi mochikameai, tísia tetewinareka mochitori-
aiopua tiame, i'ka Eesusichi ikitiameopua.

Riosi ka'karumache yorajera

13 Pukaepa eeme tewekachi Noono kahtiachi ahjama ohjoemerika-
paopua, kaawe neesetoka aamo mochitopuapua, aamo ki ka'karuma
nokiwameopua, ka'karumache yooraka mochitoka. Riosie aamo
kaawe yorapuameche puuyeka mochitopuapua, Apoe Eesusi Riosie
Weratiame eenechi eenachisisopua. 14 Eemea Riosi te'ta tatanarachitia
tísia e'weka mochitopuapua, kihta nokisika ki ka'karumao, ke'chu
Eesusichi aamo te'tererioio, nokaka mochitoriachitiaopua tatako-
rikao. 15 Toipuapua tatakoriniameo ohso kaawe, ohso kaawe te'ta
piipakame mochitopuapua, ka'karumache nokiwa te'teretoka, Apoe
taamo Noono tewekachi kahtiameo, wa'a tiiamekopua pu'kao. 16 Wa'a
te'teretoka mochitomeri eemea, Ehkoriami Iyoterichio Riosia, wa'a
taamo chaaneka, iyoteriachitia:
Neeea te'ta aamo Noono tewekachi kahtiamea,
aamo chaaniamenia:

“Ka'te tatakorika mochitomitia eemea;
ohso kaawe noochitia,
kaawe piipakame enemitiapua,
no'oo tísia piipariemekopaopua.”

17 Wa'a teeresoo, Riosio aamo Noono teewame enesaa, te'ta tísia
iyorika mochitopuapua pu'kao, te'ta e'weka tiame. Wa'a te'teremeri
eemea, iiweta i'ka wehjoarichi mochikaiopua pehjio, Riosi katewiachi
taawechisiopua, pu'ka katewiachi taawechio, ki aamo kokosapuawi-
chiopua Riosieo, napati aamo wa'achitia katewiachiopua. 18 Ka'te
natakepamitia eemea, aamo te'ta ki ka'karuma nokiwachi puuyana-
tiamekoo, kihtawichio kaawekamechi, aamoo, ehkoriami noonoriwa
nokaka mochitoriachitia. Nane'riame eemea tiameo, aamo kihtawi-
chio nokiwachi puuyanaretiaa, tísia natekachi natetetiamekopaopua,
epeche ki o'rochitia nateyamee natetetiamekopapua, epeche ki tata-
parasi toomi nateyachitiaoi, puuu meetari toomia, i'ka wehjoariche
nateyamepua. 19 Eemea aamo tatakoririawichio natetetiamea, te'ta
Eesusi mukiwarie natetetiamepua, te'ta ki nu'uti nateyameraae, Apoe
te'ta Riosie Weratiame eerarae. Ihji Riosie Weratiame Eesusia, te'ta
Riosi oowewa enekamepua, po'wa meritiame Riosi oowewachitia,
nape taamo tatakoririao ahsieme natetepuawichiopua, ki ehkoriami
nokiwa oowewachitia, animari merisa ooweniame Riosio, ahpo tatako-
riria oowera cheriwepuawichioopua pehjio. Puuu animari eeraraa ki
natetiame enerepua tatakoritiameo, kihta ahsieme cho'wiamekapapua
tatakoritiameo. Ihji Eesusi mukiwae oowewaria, te'ta kaawerumara
piiparieme enekamepua, kiisi ihta a'chi tiiaeme, kiisi ehkoriami
Riosiwichio animari meriwa Riosi ooweweniamechitia, te'ta kaaweru-
mara animari uusa Riosiwichio me'retiaio. 20 Ihji Eesusia, ke'chu
i'ka weee yasipoio pehji, taamo tatakoriria natetemichio inatatiame
enerepua Riosieo, Riosia i'kao, ki ma'chiame tetewipukame eneriaipua
pehjio, ahkasi taamo taawechiami tetewipuawichioopua. Yooma ihji
Riosie inatatiamea, yooma aamo kaawe teeremichio enekamepua,
apoe Riosi Eesusichi iintoriae, yooma aamo newipatepuawichiopua
tatakoririao. 21 Ehpeo eemea Riosi wa'a iintoriopa Eesusichio, Riosichi
oowe e'reka mochitoamepua, Riosio Eesusio mukukoio apoe wa'api
eenechi oijenateriopua. Wa'a tiiachipa eeme Eesusichi paparaka
mochitoamea, pukachi puuyetoka mochitoame eemea, itapiti tísia
peeniatiame kiapuameopua aamowichioo, Eesusi eenechi wehjoarichi
enasoopua tepoona o'iniao.

22 Pu'ka Eesusichi simiyame kaaweruma tuuyewari e'waka
mochikamekapao, piipatetiame eemeapa, kaawe aamo nakika
mochitopuawichioopua. Wa'a teesoo wa'a te'teretopuapua, nape te'ta
aamo iikachi utewaeme aamo erakowae. 23 Eemea wa'a erakoka
aamo nakika mochitoamepua, weemera enepakamekapa aamo
iikachio, eenechi naawakamechitia aamo yoreminao. Ihji weemera
naawaniamea, ki weeechi noonorewachi naawaniamepua; ihjia
tewekachi kahtiame Noonorepaka, eenechi tijoetuka naawakameka
ikiniamepua, te'ta Riosi Riosiwarirae, puuu weemera ahjaria,
wahjiamesi ahjaniamepua. 24 I'wa wehjoarichi ahjaniamea,
wahjipaniamepua, Riosi cheeriachitia Ehkoriami Iyoterichio. Puuua
cheeriaipua:

Yooma i'ka wehjoarichi mochikamea,

to'iwe seewaraka te'teriamepua,
ki tehpe e'rame;
Ihta ti'tijoeria,
yooma itapiti tísia peeniatiame noonowiriaopua,
yooma kiisi naania ikiyamepua,
itapiti to'iwe seewarachitiao,
wakipaka wichiyame.
To'iwe seewaraa,
wichika wakipamepua,
kiisi tehpe e'raka;
25 nape Riosi chiiaa wa'api teeremeripua,
ka'chitia taawechi sewina ikika.
Puuu Riosi kaaweruma tuuyewari aamo nayewetiamea, Riosi chiia puuua, kiisi sewina ikiyamera.

2

1 Wa'a tiiachiopua eemea, yooma ihta itapiti ki ka'karuma nokiwameopua, yooma toaka mochitomitiapua pu'kao, i'kachitia: wihkueniamechitia, wistuai pichiwameka chaachapaniame, ikotuchewa, noriwi na'ara chaniwame aaata. 2 Eemea Riosichi simiyame te'ta kaawerumakamera masitewario, kohjachitia erakometepua, ahpo yeeye mu'ira paramuamechitia, tísia paramuka eepi i'iyame. Wa'a te'teriame enesaa eemea, kaawe te'teretoame enema eemea Riosichio, aamo Riosichi weweripatokaopua, aamo Riosi newipatemerichiopua. 3 Pu'ka ta'irepasaa eemea, tísia kaawe erakoma eemea taamo Noono tewekachi kahtiamechio, tísia kaawerumakoopua pu'kao.

Eesusia tehte ahjamechitia nayewaniame

4 Ehpeo eemea wa'a erakokamea, tehte ahjameka te'teriamepua, Riosi ahpo tiopa ahjae weraniame, nape tiopa ki pusie teteiwame. Eesusia te'ta Riosi tioparachi nawatewachi yachaniamepua, aamoo pukachi tehtechi toasika sa'miteka weraniame Riosi tioparao. Yooma aaata ti'tijoeturi ki Eesusi paparakamea, ipaka tetewikamepua Eesusio, ki kaaweruma tehtechitia ahjae karitapuameo. Nape Riosia ki ipaka tetewikamepua Eesusio, ohso kaawepua pu'kao, ki nu'uti nateyame tetewikamepua pu'kao. 5 Aamoopua tiameo ahpo ahjae neteyameopua pu'ka tiopa ki pusie tetewiniamechio, ne'neseriosichitia tetewamepua wa'ao, wa'a yooreminao Riosi yorakeka mochitoame. Eeme Eesusichi paparakamea, aamo kaawerumache yooraka mochitoaa, Riosi oowewarikai tiiamepua ki pusie tetewiwame, apoe taamo Noono tewekachi kahtiameeo, tísia kaawe e'raka uuniame. 6 I'ka Tehte Ahjame taamo chaachapaa, Ehkoriami Riosi eee cheeriapua Iyoterichio:
¡Nee! Neee Riosia no'o mochiwarichi Siioni tewaniachio,
te'ta nateyamera Tehte yahcheka o'inemania,
wa'a ohjorepasimichiopua no'o piipatesiao.
I'ka Tehte Ahjame tísia nateyamechi paparamea,
ka'chitia taawechi suuwe erapamapua.
7 Aamo tísia paparame pu'ka Tehte Ahjamechio, puuu Tehte Ahjamea, tísia nateyamechitia tetewamepua; nape ki pu'ka Tehte Ahjamechi paparamea, tísia ipaka tetewamepua pu'kao, Ehkoriami Iyoterichio eee cheeriachitia:

Riosia pu'ka Tehte Ahjameo, aaata ahpo ahjae karitamia ipaka tetewiriao,
Riosia te'ta tísia nateyame iintaparepua, ahpo tiopachi nawatewachi yachaniamechitia.
8 Sewinachi Ehkoriami Iyoterichiopua tiameo, Riosie Weratiame naewakaopua, eee cheekamepua tiameo:
Wahka ihtoriachi i'ka wehjoarichio,
iintumeri aaata ahjachi motochipuachi,
puuua tehteka teeremeripua aaata ti'tijoeturi nanaarame,
motochika ruhjiniachi.
Yooma puuu ki Riosi Taanarachi paparaka nakika tetewikamea, ki pichikekamea tiame Riosi chiiao, pukachi Riosi Taanara Tehtechi, motochika ruhjimeripua Riosi kokosarichio, ahpo tatakoriwachi itipikaopua.

Aaata Riosi ijinuwara

9 Nape eemeapao ki wa'achi kokosarichi ruhjimeripua, eemeapa weemera ka'karuma mochiwarikapapua, Riosiekamera uutiamekapa Riosichi tetejimari. Eemea ehpeo, weemera Riosi ye'karichi mochitoamepua. Eemea tiameo, we'wemera Riosi ne'neseriosi enepakamepua, weemera Riosi tioparachi ki pusie teteiwamechi. Eemea wa'a weemera mochiwarichi mochikamepapua, apoche te'ta piipakame, Riosikamera ijinuwara. Wa'a iikapa eemea, yooma napatika siimpaka tuuyetomeri eemea, ahkaoi mochiwachiamiopua, pu'ka peenia tiame Riosi iintoria amochio, aamo tukaparichi oiyameoi ma'chiparia, aamoo kaaweruma uutapachi iintapaka, te'ta kakupachi. 10 Ke'chu aamo tukapachi puuyachaniaio, kihta mochiwari eneriai eemea Riosichio, nape ehpeo eemea, Riosi te'ta mochiwari enepakamepua; Riosia ke'chu apochi paparoio, aaataai ki aamo cheriweka tetewiriaipua, aamo ki ka'karumachi tesiwa te'terioio, nape ehpeo Riosia aamo te'ta tesiwa e'rekapaopua, aamo cheriweka puuyanakamepua aamo ki ka'karuma tukapachi mochitoriachio.

Ahpo kaawerumache mochitowa tetewitewa

11 Aamo Riosichi poponiwao pipiniwaopua tiame tísia no'o nakiyao, wa'a weeechiami seesenuka te'tereka mochikameo, aamo inateka mochitojeraninia ki ka'karumachi ruhjipuao; itapiti ikotuawa ki kaawe ikitiame iikachi. 12 Kaawerumache aamo yoorame tetewitepuapua, ki Riosi machika mochitoameopua pehjio. Puuua ehpiamio aamo na'areka tetewameaipua, wa'a te'tiai puuua Eesusichi paparapasaapa, Riosi katewiachi asisoopua taawechio, ka'karuma nayewamiitepua Riosio, yooma ahpo ki kaawe nokaria tatakorio, Riosie cheriwetiamekapapua.

13 Ahkaoi seesenu yawichituwachi mochikaio, yooreka mochitopuapua ya'yawichituameo, weruma yawichikoi ki weruma yawichikoio, aaataoi ti'tijoeri ajawatiameo. Wa'a aamo te'terejerani Eesusi taamo Paamiratuamea. 14 Yooma mochiwari ya'yawichia, mochiwari kaawe teeretomichio ajawatiame puuua, ahkaoi mochiwachiamio yoorewa neesetomichiopua, ki kaawe nokayameo kokosamichiopua, kaawe nokayameo ku'imichiopua pu'kao, kaawe te'teremichioo. 15 Riosia kaawe aamo nokayame tetewitejerame puuua; wa'a aamo te'teresoo,

puuu ki ijinatame aamo na'ariamea, ki machiyapa Riosichi simiyameo,
ki iinuemichiopua aamo ki kaawe chaachapamiao, ihchi mochimi-
chiopua pu'kao.
16 Eemea riaorósi puhkurachitia tekipanaio, puhjetiame eemeapa
Riosieo, ki pu'kakamera e'weka mochitomichiopua wa'asi. Nape
puuu riaorósichi aamo puhjetiamea, ki aamo na'ara nokimichio
puhjetiamepua, ihtaoi ki kaaweruma aamo yoranarewao; ohso kaawe
eemea, Riosikamera tekipanakewa yoramichio puhjetiamepua, Riosi
nakiyache yooraka nokisiwa. Wa'a aamo te'teretosoo, yoorewa
ne'nesetoamea, kihta aamo terimapua waikao. 17 Aaataoi yoore-
puameo, yooreka teteipuapua, nape epeche aamo Riosichi poponiwao
pipiniwaopua tiameo, te'ta kaawe e'reka tetewipuapua. Te'ta taamo
Noono Riosio, te'ta ki nu'uti iyoriwa teewepuapua pu'kao. Aamo te'ta
weruma weeechi yawichituameo, yooreka yasitopuapua pu'kao.

Aaata teekoraemea, aachin teereka Riosie Weratiame nakiyachitia mochitopuame

18 Aaata ahpo teeko tekipanakiamea, yooreka mochitopuapua
pu'kao, e'weka tiame, kaawe e'reka aamo nayewiameoi, e'raka cheeka
aamo nayewiameoi. 19 Aamoo Riosia, apochi kaawe te'teriapa
na'arewa aiwamekoo, anachamekoopua pu'kao, Riosia aamo kaawe
te'teretoame tetewamepua. 20 Nape ahpo na'ara iintoriawichio
na'ara yoorariao, Riosia kiisi kaawe iintokame tetewamepua pu'kao.
Nape kaaweruma yooraka aiwameopua, Riosia pu'kao, tísia kaawe
e'raka tetewamepua pu'kao. 21 Riosia apochi aamo paajutiaiopua,
nane'riame enere puuua, wa'a tiame aamo aiwamerikoopua, ahpo
Taana Eesusichi te'teriapaopua. Teemea Eesusio taamowichio te'ta
aiwariopao, ka'chi eramete teemea Eesusichi taamo te'teriapa ai-
waniameo. 22 Isaiaa ahpo Ehkoriami Iyoterichio, i'ka Eesusi iin-
tomeri taamowichio naewakao, cheeriamepua, eee cheekao: “Puuua
kihta tatakorikamepua, kihta wihkuakamepua aaataoi. 23 Te'ta
na'areniaipua, kihta nekaweka na'areka nehjiakamepua. Tísia aiwa-
teniaiopua ahpoo, kihta wa'achi iintomo tuukamepua, ohsotia ahpo
na'ara yoraniameo, Riosikamera toowekapua pu'kao katewemichioo.
24 Puuua tiameo, ahpo weerewachi i'toka mukurepua kurusichio,
yooma taamo ki kaawe nokaka tatakoriria, natetetiame itipimichiopua.
Wa'a tiiachiopua teemea, taamo weerewa tatakorikameopua, pu'ka
ahjama mukuyamechitia, taamo ikiyameko tuuyamepua, weemera
weerewachi enepakamechitia, ka'karumache yooraka mochitopuame.
Wa'a tiiame enepateka sautetiame teemea, taamo tatakorika mo-
chitonarewao.” 25 Eemea pukerio tatakorika mochitoaio, po'wa
wewekakameka te'tereriaipua. Nape ehpeo eemea wewekakaio,
tewitiameka ijikamepua Eesusichi paparakamekapa, Eesusi poako-
rechi upatiamechitia, Eesusi neesetotere mochitoamekapapua. Ehpeo
eemea Eesusieo, po'wa tepuniameka te'teriamepua.

3

Achini teeka ohjorepuame nenewikamea

1 Ehpeo nenewikamewichio nayewemane aamoo, aachin teeka
ohjorepuame ahpo ta'pechio. Wa'achitia taamo Eesusi neesetotere

te'tetoachitia, wa'achitia eemeai ujupiraa, aamo kuuna neesetoratere
te'teremeripua, aamo kukunao aamo ta'pechio, mo'orachitia tetewika,
wa'a tiame yachatiamekopua Riosieo, aamo ta'pechi te'teretopuameo.
Muuu uupiraa, Riosi nakiyachitia aamo neesetoka yasitomeripua,
pu'ka aamo kuunao ki Riosichi paparemekoiopua, aamo Riosichi
kaaweruma teetowa tetewitepapua aamo kuunao, amochitia Riosichi
paparame, enepanaremichioopua pu'kaoi. 2 Wa'a ikisaa aamo kuu-
naa, aamo ihsitoa ne'netoka Riosichi paparanarepakame enemapua;
oowera aamo Riosichi iyoriwa tetewaka, kihta masiteka nayeweti-
aipua Riosichi simiyameo, paparakame enemapua. 3 Eeme ujupiraa,
aamo te'ta peenia tiiame enenariamea, ki aamo ma'chi iintoame
te'ta peenia tiiamee enemeripua, itapiti naatichitiaeopua: o'roe
chuhchaka aamo peeniataniameeopua, siintoka peeniataka itichinare-
waoi, wisasorioi siintoka te'ta nateyame chuchanarewaoi. 4 Eemea
aamo iikachi yooreminakamera peenia tiiame enemeripua ki ma'chi
aamo weerewachikamera, ki itapiti o'ro peenia tiame chuchani-
amee, kiisi tehpe e'ramee. Eemea amochi peenia te'tereniameaa,
aamo wahjachi kaawe e'reka nayeweniamera puuua, aamo ta'iria
yasitoame tetewiniame, wa'a te'teriame ooweruo Riosia, peenia e'reka
tetewamepua pu'kao. 5 Wa'a te'tereka ohjoeme eneriai oowerua,
ehkoriami Riosichi paparaka mochitoriamea, ahpo iikachi yooremina
kaaweruma te'teriae, peenia te'tiame enerepua Riosie teteiwachio.
Puuua Riosi oowe e'reka, ahpo kuuna neesetowatere, mochitoame ene-
riaipua tiameo. 6 Piiripi puuu oowitiame te'ta wa'a teereka yasitokame
Riosichio, ahpo kuunachiopua tiame, Saara tewaniame enerepua,
ehkoriami Aurani uupira. Puuua ahpo kuuna Auranio, ahpo petechio
mo'orachitia tetewame eneriaipua, ahpo kuunao yooreka tetewame.
Eemea Saarachitia te'tereka mochitosaa, kihta aaata aamo a'chi
chaanewa seewemeripua, kaaweruma aamo nokisiwa te'teriamekapa,
aamo wahjachi ooweruo tetewakao, wa'achi nokisimichiopua.
7 Eemea oowitiame kukunaraa, kaawe uuka teteipuapua aamo
uupio, kaawe e'raka keepupuapua aamo uupio, itapiti aamo tuuye-
narioo. Ka'te natakepamitia aamo uupio, ki amochitia utewaemekoo,
ki Riosichi paparamekoiopua pehjio, nape Riosia ahpo Taana Eesu-
sichi paparasoopua, amochitia wa'achitia kiapuamepua ki wahjiamesi
weemera ahjario, Riosia tísia tesiwa e'riamekapa pu'kao. Wa'a
te'teretosaa eemea aamo nenewiria mochitoniamechio, kihta a'chi
tiiame teerema eemea, Riosi ahjama aamo nayewamiao.

Kaaweruma yoorapa aiwaniame

8 Ehpeonia yooma aamo Riosichi paparameo, i'ka aamo chaanema-
nia: Aamo tesiwaka e'reka mochitopuapua, aamo Riosichi poponi-
waopua pipiniwaopua tiame, yoomahka aamo, yooma aamo ahpo
napati nakika, kiisi weruma aamo erakoka. 9 Aaatae na'aretiaeo, ka'te
wa'achi iintonaremitia muuua, na'arekao. Ohso kaawe ka'karuma
nehjiapuapua pu'kao, kihta nekaweka. Wa'a aamo te'teresoo,
kaawe e'reka aamo tetewimapu Riosia, aamo itaeoi kaawe yooraka.
10 Ehkoriami Iyoterichio eee cheeka nayewamepua:

Tehpe ta'iria ohjoenariamea,
ahpo inateka yasimachepua yeeniwao,
ki na'somichiopua itapiti ki kaawe tiiame nayewakao;

kihta aamo chu'wachi machenamichiopua wistukio.
11 Poanatupuapua aamo ki kaawe nokiwao,
ukana weripakapua pu'kao.
Ta'iria yasitowa i'yapuapua aamo wahjachioipua,
kihta ki kaawe teerepuawichio aaatachio.
12 Apoe taamo Paamiraa,
taamo tetewaka yasitoamepua taamo nokaka mochitoao,
ahpo nahkaeopua tiame inamuka,
taamo inamumia teereka kahtiamepua,
ihtaoi itapiti taamoe ahpo itanetioopua,
ikanati taamo keepunariapao.
Nape na'ara nokayameopua,
kiisi kaawe e'reka ukana weripamepua pu'kao.
13 Aamoo utewaeme kaawerumache yooraka yasitonariame enesoo,
¿aatana aamo uumpatapua aamo itapiti ki kaaweruma yoranarewa
erapatekao? 14 Nape kaawerumache yoranariame enesoo, a'chikoi
aamo chaanenia aiwaiopua ki kaaweruma enepamichioo, newitoka
machenamerimua, waikao ta'iria yasitomamua. Yooma pu'ka a'chikoi
aamo chaaneniaio, kiisi majawemamua. 15 Pukaepa yooma eeme
Riosie Weratiamechi paparaka mochitoamea, kaawerumache te'tereka
mochitopuapua, Apoe Eesusi aamo te'ta Paamira nakiyachitia. Aaata
aamo utewa yooroo ki kaaweruma iintomichioo, ohso kaawe kaawe
e'reka tuuyepuapua pu'kao, achini tiiachipa ki na'ara ihsinari-
amekopua aamoo, itapiti Riosi aamo kiamia puuyeka yasitoapa,
Riosi Eesusichi iintomo tuuria. 16 Nape sosopatiame nayeweka
chaanepuapua, kaaweruma inataka, kihta aamo weruma uuka.
Eemea, ka'karumache yooraka mochitopuapua, te'ta Riosie Weratiame
ijinuwarachitia, aaata aamo na'ara chaachapameo, suuwe erakomi-
chiopua aamo na'arenariaio. 17 Epeche kaawe kaawerumawichio
aiwaniamea, Riosio wa'a tiiame reesiserioipua, ki taamo ki kaawe
nokayapa aiwaniamechitiao.
18 Eesusia taamo kaawe teerepuawichio aiwaka mukukamepua,
kihta ki kaaweruma iintokameai. Apoe wa'api ahpo kaawe e'rachi
ahpo mukiwachi nehjakamepua, taamo tatakoririao, seenepi mukuka
ahsieme taamo cho'wepuawichiopua. Puuua wa'a iintokamepua
taamowichioo, ahpo Noonochi mochipuawichio i'tomiapa. Eesusia
meriretupua me'yao nape weerewarache, nape Riosiwariraa ka'i,
ahjamepua pehji; Eesusia ahpo Noonoe oijenatetiaapa, tewekachi
weerewaeme enepakamepua. 19 Eesusia meritiai mukisao, ehko-
riami naayachi mochiriame, wahjipakame mochikachi nayewemia
tekikamepua ahpo Riosiwarieo. 20 Yooma puuu wahjipakamea, ehko-
riami Nooe taawechiami, kiisi e'weka mochitokamepua Riosio. Riosia
pu'ka taawechiami ti'tijoeri wahjipakameo, ki ku'itapisi puuyekame
eneriaipua, apochi e'enaka paparamichioopua, teewekaopua kiisi
ka'karuma ahpo nokayao, Nooeo, pawekakera o'ineriachisi netekao,
ahkasi kajuyachisi pu'kao. Nape Riosia ki wa'a noonowiriopao,
osanao wa'api newipaterepua pu'ka Nooe pawekakera neteriachiopua,
pu'kao te'ta tisiwa Riosichikamera paparakamekopapua. 21 Puuu
neeroichi newipatiamea Riosichi paparakapao, ehpe taawechiami
taamo tatakoriria toinareka neerochi paatoniamekaitepua, Eesusi

taamowichio iintorio erakoapa, cheriweniame teemea taamo tatakoririao. Puuu neerochi paatoniamea, ki taamo aampa weerewachikamera piipatiamera puuua, taamo yooreminakamera piipatiamepua, te'ta taamo iikachi eraniamee, Eesusi te'ta taamowichio mukuka eenechi oijenakamekopua. 22 Wa'a ikisao Eesusia, tewekachi moenarepua ahpo Noono Riosi kahtiachi, wa'aopua ahpo Noono kahtiachi yasirachi yasiparepua ahjamina, ahpo Noono seekarewachitia, i'wa wehjoarichi ya'yawichio, seekarewachitia. Wa'a yasakao Eesusia, yooma ahpo Noono utewarieo, yooma ihtaoi aaata te'ta ku'kuiwari tewekachio, ihtaoi tewekachi te'ta utewariopua tiameo, ahpo teeretere te'tere tiiamepua, ahpo tisiwari te'ta utewarieopua.

4

Riosi nakiyachitia ohjoeniame

1 Eemea aamo tatakoriwichio mukuriopua Eesusio, ahjama mukukamechitia erakomete eemea, ki simitenareka aamo tatakorinarewaopua wa'asi, aaata wahjipakameopua wa'asi, ki tatakoriamekopua wa'asi. 2 Aaata Eesusi ahjama mukukameka e'ramea, kihta tatakorinareka yasitomeri puuua, ahpo ahjaka weritoachiopua pehjio, ka'karumache yooraka yasitomapua, te'ta taamo Noono nakiyachitia, te'pa tewekachi kahtiameo. 3 Aamo ki ka'karuma yooraka mochitoriao, pu'ka ti'tijoeri ki Riosichi paparame pu'sereka nokayao, kiisi wa'a nokaka mochitopua eemea pu'kao, ka'chitia taawechi, i'ka eee tiameo: ki teesa suwepori ihsiwame; ki ka'karuma e'rari ikotuwao; nawajiwa nokiwameopua; weeru chaachapaniame pahkotakaopua; itapiti ri'riosi neteniamechi paparaniameoi, ki taamo Noono Riosichikamera paparaniame. 4 Puuu ki Riosichi paparamekapaopua, u'matoka ki ka'karuma enepakamepua wa'asi, ahkasioi aamo iinsa te'tiameko e'riamepua, ki ahpochitia nokisinariopao ahjama. 5 Nape puuua wa'a nokayaiopua, Riosi te'ta katewiachiopua taawechio, iinatuketiao ahpo noonowiriao, yooma tuumii nookapua Riosio, ahpo ki ka'karuma nokaria i'ka wehjoarichio. Wa'a teeremiitepua yooma ahjaka mochikamewichioo, yooma wahjipakamewichioopua tiame. 6 Pukaepa Eesusia i'ka weeechi oiyaiopua, Riosi ka'karuma tuuyewari tuuyerepua, yooma aaata tatakorichi wahjipakameka te'teriameo, ahpo Noonochi e'enamichiopua, pu'ka ki kaawe noonowiriao, cheriwepuawichioopua, ahpo weemera ahjari kiapuawichioopua tiame, Riosi Riosiwarichi te'tereka mochitomichiopua, i'ka wehjoarichi mochikaiopua pehjio.

7 Epeche epecheche waapi teetoamekopa Riosi te'ta katewemiachiopua taawechio, kaawe aamo inateka mochitopuapua aamo ki ka'karumachi ruhjiniameopua, Riosichiche itaka mochitopuapua aamo ku'ipuao, ki wa'a aamo ruhjipuawichioopua, nape te'ta pichiwa Riosichi paparaka. 8 Aamo nakika mochitoniameo, epeche teeremitiapua pukachio, puuu aamo nakika mochitoniamea, ki ookapi ki kaawe teereniame, katewiamepua amochio, ahpo kaawe erapatekaopua amochio. 9 Kaawe aamo e'reka tetewame enepuapua ahpoo, aaata aamo ta'pechi che'repaniame nakiwiame enesoo, kaawe e'raka reesisepuapua, chorowame enesoo, ihkokepuapua kooameoi, kihta kichiwewa erakoka. 10 Yooma aaata iinuekaitepua Riosi ye'kario, Riosichi

eename ku'iwao, ahjae a'chitiaoi ku'ipuameopua aaatao. Pukae
ihsipuapua ahkaoi aamo kahtiachio, Riosie kaawe ikipuameopua
ahkaoi, amochie asimichiopua aamo wahjachioi. 11 Peeneka nae-
wame enesaamua, peeneka ma'chiame tuuyemerimua aaatao, Riosichi
simiyameo. Peeneka ku'yame enesaamua, peeneka ku'ipuapua aaatao,
Riosie aamo ye'kari ki'yariachitiaopua. Aamo aaata ku'inarewaa,
Riosichi eenamepua Eesusi Riosie Weratiamechi paparakopa, pu'kao
te'ta utewari tiiameopua, pu'kao teemea, te'ta iyoriwa kiameripua,
ahkasi ki seena aampasi. Pu'kawichioo, wa'a teerewaopua naaju.

Riosie Weratiamechi paparapa aiwaniame

12 No'o te'ta nakika tetewa poponia pipinia tiame, ka'te aamoche tísia
aiwameko erakomitiapua. Yooma aaata teeme Eesusichi paparamea,
yooma wa'a tiame aiwamekaite teemea, taamo toiteme tiiame Eesu-
sichi paparaniameo. 13 Pu'ka aiwaniameo, ohsotia kaawe e'raka
aiwapuapua, pu'ka Riosie Weratiameo, wa'a tiiame aiwakamekopua
aamowichioo. Wa'a te'tiame enesaa eemea, apoe enasoopua Riosie
Weratiameo, epeche tísia kaawe erakomeri eemea, ki aamo aiwari-
achitia. 14 Riosie Weratiamechi te'teriapa na'aretiaa, ohso kaawe tísia
kaawe erakopuapua, Riosi Riosiwari aamo ku'yamekapa wa'a aamo
eratekaopua, aamo aiwaopua anachateka. 15 Aaata Eesusi Riosie
Weratiamechi paparapa aiwamea, ka'chitia aaata meritiamewichio
enemeripua, ichikoniamewichiooi, ihtaoi einasika ikitiamewichiooi.
Wa'a noonoikameo na'araka, kiisi kaawe e'raka tetewame Riosia.
16 Riosie Weratiamechi mochitoapa na'arewaa, kihta suuwe erapoa
tiiame puuua. Pukaepa eemea ohsotia tísia kaawe erakomete eemea,
te'ta Eesusichikamera te'teriamekapa eemea, Riosieoiopua tísia kaawe
e'raka aamo tetewiniamekopapua.
17 Ehpe taawechiami te'ta aiwaniamechio, tísia kaawe tamochi
yooremina ne'nepamete teemea, te'ta pichiwa taamo Riosichi te'ta
iyorika mochikao. Teemea taamoe wa'api taamo katewia tísia taamo
suuwe e'riame enesoopua, ¿kehkinasa epeche te'ta kokosa tiiame ene-
tapu te'ta kajuyachi taawechiopua, te'ta Riosi ti'tijoeri katewiachiopua
taawechio, kiisi Riosi Taanarachi paparakamewichioo? 18 Ehkoriami
Saromonia cheeriaipua Ehkoriami Riosie Iyoteriachio:
Riosie cheriwetiameo,
tísia tehki e'rario enesoopua Riosichi ahpo paparamia enanare-
waopua,
¿epeche kehkisa tísia tehkisa ohjorepua,
kihta iinuemekopaopua Riosichi ahpo e'enanarewaopua pa-
paramia,
puuua tísia pu'seriamekapaopua,
te'ta tatakorikao?
19 Wa'a tiiachipa eemea, Eesusichi paparakamekapaopua, itapiti ai-
wasaapua Eesusichi te'teretowawichioo, ka'te aamo einawa tetewimi-
tiapua pu'kao, ohso kaawe pu'ka aamo eerina tiiao, Riosikamera
tooepuapua pu'kao aamo katewekemichioo; ohso kaawe eemea, kaawe
erakokache simitepuapua aamo kaawerumache nokisiao.

5

Eesusichi paparame, kaawe nokipuame tuuyewa

1 Ehpeo neeea, wa'a aamo mochikachiami napawiniachi
pa'pamiratuameo, aamo chaanemania aamoo. Neeea eemechitia
paamiratoamekapao, neeea yooma tetewikamekapa Eesusi meritioio
kurusichio, neeeapua tiameo, wa'achitia kiapuamekapa Riosie taamo
kiapua ki taamo tetewiteniameopua pehjio, i'ka aamo tuuyenarenia:
2 Kaawe neesetomitia eemea, wa'a Riosichi paparaka mochitoameo,
aaata po'wa tepuyameka te'teriameo, nape aamoe kaawe e'rawae,
ki aaata nuurewachi, kihta erakoka aamo toomi natetewao. 3 Pu'ka
aamo neesetoka mochitoao, ka'te e'raka yoramitiapua pu'kao, aaata
teeko ahpo puhkuchitia tetewameopua, ahpo tekipanatiao; ohso
kaawe eemea pu'ka aamo neesetoao, ka'karuma aamo te'terewa
nokayame, tetewitepuapua pu'ka aamo neesetoka teetoao. 4 Wa'a
aamo te'teretosoopua, aamoo po'wa tepuyamechitia neesetokao,
aamo Te'ta Neesetoame enasaapua Apoe Eesusia, tísia kaawe
aamo yoramapua, itapiti tísia peenia tiiame aamo ki'yakaopua, ki
wahjiamesi e'rame.

5 Ehpeo neeea aamo tehtemario, aamo chaanenania. Eeme
tehtemaria, yooreka tetewipuapua aaata te'ta paamuriemeopua,
pe'yachi tijoe enema, pe'yachi ooweruoi. Eemea amochioi, ka'te
weruma erakoka mochitomitiapua apochioi.

Yooma ahpo weruma tetewameopua Riosia,
kiisi kaawe e'raka tetewamepua pu'kao,
nape tesiwa teeka ahpo uuyameo,
tísia kaawe e'raka tetewamepua pu'kao,
tesiwa e'reweka.

Wa'a chiiame ehkoriami Saromonia pu'ka iyoteriachio. 6 Pukaepa
eemea, Riosi neesetotereche mochitopuapua tesiwa te'teretoka, Riosio
ahpo te'ta utewarie aamo neesetomichiopua, Riosio te'ta aamowichio
iintomiachi asisoopua, te'ta weruma kaawe e'rari aamo teeremi-
chiopua, ahpo ahjama mochipuachi aamo ki'yoiopua, te'ta tísia
peenia tiiachi mochiwarichiopua. 7 Yooma ihta aamo a'chi erakoao,
Riosichi paparapuapua pu'kao, aamo katewekepuawichioopua, Apoe
aamo Noono tewekachi kahtiameo, wa'ache tiiame aamo e'reka
yasitoamekopaopua, aamo ku'inarewakao.

8 Che'maka mochitopuapua eemea riaorósichio, puuu riaorósi
aamo seepurawao, mawiyáchitia ma'uchaka oiyamekopapua, aaata
konarekao. 9 Pu'ka riaorósi amochi enasoopua ki kaaweruma
ihsimichio eratekao, utewaeme aamo wa'inepuapua pu'kao: “Ka'i,
kiisi wa'a iintomania”, chaaneka, aamo Riosichi paparakaopua.
Amochio inatepapuapua, ki muuuche wa'a tiiame ikiyamekopua,
yomachi weeechi aamo poponia pipiniai, wa'achi tiiame ikiyamekopua
pu'kao, riaorosiéo. 10 Nape Riosia neipao, ku'itapi aamo wa'a
te'terioiopua aamo riaorósi ahjama nasiwakao aamo wa'ineka, Riosia
amochi enamiitepua te'ta na'sonemiao, aamo riaorósichi o'yaekachitia
te'teriao. Nape i'wa wehjoarichi aamo aiwaka mochitoiopua pehjio,
aamo utewari kiamapua, aamo anachaka mochitomichiopua riaorósi
aamo na'areka yasitoao, pu'ka utewari aamo ku'iwae newitomi-
chiopua riaorósio. Wa'a iintomeri Riosia, apoe aamo paaekamea, tísia
peenia tiiachi ahpo ye'karichi mochimichioo, yooma ahpo Taanachi
paparakameopua, Eesusichio. 11 Wa'a iintomerikopua Riosio, tísia

cheriwema ki'yamenia pu'kao, te'ta ki nu'uti utewari tiiameraopua, ahkasi ki wahjiamesi simiyame wa'a teerejeraka.

Kajuyachi teepotari

12 I'ka iyojura no'o aamo uhjuriaa, paikapioi naawesaripua, no'o ku'iwa Siriwano ahjama iyotetiamepua, pu'kao no'oo poonichitia tetewa. I'ka iyoterichi no'o chiiaa, Riosi te'ta taamo tesiweria nayewamepua, te'ta pichiwarichi simiyame, aamoo Riosichio, te'ta pewatiame mochitojerawa, Riosichi aamo paparawao.

13 I'wa Wawironia tiopachi mochikamea, puuua Riosie ahpowichio uutiamea amochitia, aamo teepotewa uhjurenapua. Marakoai no'o taanachitia tetewao, aamo teepotenapua tiame. 14 Eemea Riosichi te'teriamea, ahkaoi aamo natepaio, yoorewae koomorepaka teepotepuapua.

Yooma aamo Riosie Weratiamechi paparameo, ta'iria mochitojerame neeea. Wa'a aamo te'teresoo tísia kaawe eramania. Cheriwema wa'asi.

Ooka Simiyame
Peero
Iyojura

Teepotewa

1 Kúíra, yomatiame tamochitia Eesusichi paparame. Neeea Siimoni
Peeropua, piiripi Eesusi Riosie Weratiame ajawaria, ti'tijoeekachiami
uhjuratiame, Riosi ka'karuma tuuyewari tuuyemichioopua. Aamoo
pu'ka tuuyewari pichikeka Eesusichi paparakamewichio i'ka iyotesa
uhjuriamenia, aamo tatakoririao Eesusi iintoriae piipatetiameopua,
puuua Apoe te'ta taamo Riosiwara, Apoe te'ta taamo Newipatekame.
2 Neeea Riosieo, tísia kaaweruma amochi teetojeraninia, aamo Riosichi
simiyameo epeche epecheche pahteniameeo, aamo te'ta Paamira
Eesusichi simiyameo, epeche epecheche nane'rerewae.

Riosi Weratiamechi aachin teeka mochitopuame

3 Riosia epeche kaawe taamo pahtesoopua Eesusichi simiyameo,
ahpo tísia utewarie taamo kaawe mochitotesimapua, ahpo te'ta
nakiyachitia. Riosia apoe taamo Noonoa, ahpo Taanachi iintoka taamo
ta'iria mochiwa iintapakamepua. 4 Riosia ahpo Taana Eesusi iintoriae
taamowichioo, ahpo tísia peenia tiiame iintomo tuuria taamowichio
iintokamepua, taamo i'ka wehjoarichi kiisi kaaweruma nokiwachi
puuyanakao, apochi newipatekao. Wa'a tiiamechi taamo puuyanaka-
paopua, ahpo kihta a'chi tiiame Riosiwarichi taamo kipotepamepua.
5 Pukaepa neeea aamo chaanenapua, aamo Riosichi paparaka mochi-
toaio, i'ka naati itapiti yorapuapua tiameo: te'ta kaaweruma eneniame;
epeche epecheche Riosichi simiyame pepenipaka mochitoka; 6 pu'ka
aamo ki ka'karumachi wichiniameo, kaawe aamo neesetopuapua;
aamo pewatiame te'terewaopua Riosichio wa'api pewatiame teeremi-
tiamua, kiisi toaka pu'kao; aamo Riosichi iyoriwao epeche epecheche
teerepuapua; 7 amochitia Riosichi paparameo, te'ta kaawe e'raka
tetewipuapua pu'kao; wa'a ikisa tiameo, aamo ahpo nakika mochi-
towao, epeche epecheche teetopuapua. 8 Yooma i'ka yooraka mo-
chitosaa eemea, te'ta Riosie Weratiame nakiyachitia mochitomapua,
itapiti kaaweruma yoorame enemapua, aamo mochiwachi taaketiame.
9 Nape yooma i'ka teereniame toinariamea, ki tetewamepua Riosie
ahpo kaawe yorapuameopua meere taawechio, puuua ahpo tesiweka
tatakoriwa piipatetiameo, natakepakame puuua pu'kao. 10 Pukaepa
eeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, Riosie paaetiamekapa ahpo
tatanachitia enemichiopua ahpo ta'pechio, pewatiame amochi chapika
mochitopuapua Riosichi aamo paparawao. Yooma i'ka yooraka
mochitoame enesaa, kiisi so'mimeri eemea ki kaawerumachio. 11 Wa'a
te'tereka aamo mochitosoopua Riosia, kaawe e'raka aamo uumapua
weemera wehjoarichio, ahpo Taana aamo newipatekame ye'kaka
yasimiachiopua, ki wahjiamesi.

Pichiwarikamera masitewa e'wewa

12 Wa'a tiiachipa neeea, kiisi toimania i'ka aamo tuuyesiaopua, kiisi
natakepaka mochitomichiopua aamoo, i'ka no'o aamo masitiao, aamoo

nane'reka mochitoamekoiopua pu'kao, pichiwarikoopua. 13 Neeea
ahjaka kahtiaapua pehjio, kaawe no'o ihsiame maayamenia i'ka aamo
no'o iyotepao, i'ka aamo pusatewa inatepasiwaopua, yooma aamo no'o
chaaneriaopua masitekao. 14 Nane'riame neeea i'ka no'o weerewaeka
kahtiao, amori kiteremerikopapua, wa'a tiame ne'netetiame neeea
no'o Paamiraeo, apoe Weratiameeopua Eesusi. 15 Nape iiweta ahjaka
yasitoaone pehjio, yooma a'chikoi iintoma neeea, i'ka no'o aamo
masiteriaopua, no'o ki'tioiopua masitekao, wa'api teetomichiopua no'o
masiteriao.

Eesusi ajawaria Eesusichi simiyame pichiwataria

16 Teeme Eesusi ajawaria masitiaa, ki taamoe erakoa chaacha-
pakameopua teemea aamo masiteriao, yooma ihta Eesusi Weratiame
utewarira taamo aamo nayeweriaopua, pu'kao wahka taawechi enam-
erichi simiyame taamo aamo nayeweriaopua tiame. Yooma puuua
te'ta pichiwaripua, teeme wa'apiai tetewikamepua Eesusio, ki nu'uti
tiiame utewariemekopua pu'kao. 17 Pu'kao tiame teemea, nane'riame
teemea ki teesa tiiame werumakoopua, pu'ka Eesusi te'ta Noonorao,
Eesusichi simiyame inamukamekapapua, eee cheekamekoopua ki
nu'uti tahpitika tiiame nayewakao: "Ihjia no'o Taanápua, te'ta ki
nu'uti nakika yasitoamerao, tisiwa ki nu'uti kaawe e'riamenia pu'káo."
18 Pu'ka wa'a chiiame taamo inamoio Noonorao, kaawichi taamo
yeetokoikapua, sewina tiiame enepariamekoio. 19 Ihji wa'a taamo
inamuria sewina ikiriachio, te'ta pichiwa puuua. Yooma ehkoriami
Riosi na'nayewatura Eesusichi simiyame iyotekaopua, te'ta pichiwa
puuuai tiameo. Pukaepa eemea te'ta pichiwa chaachapario tetewika
mochitopuapuaa, yooma pu'ka Ehkoriami o'inia Riosi na'nayewatura
Iyoterichi chaachapariao, yooma puuua pichiwa machenamerikopua.
Yooma i'ka chaachapatiame ikisiwa teteiwachio, amochi tahjeraka
teeretoniamepua, aamo te'ta pahtepuamechio ku'isimichiopua, ahkasi
aamo ma'chirepachisiopua te'ta aamo pehterepachisio, aatanakamera
nayewaka chaachapariamekopua Eesusichi simiyame iyoteriaopua.
20 I'ka ehkoriami Riosi na'nayewatura chaachapariao, aaataai ki
sewina tiiame chaachapametepua ahpo masitiachio, aapoeche wa'api
machename kaawe chaachapaniameo. Aapoe ehkoriami Riosi
na'nayewaturaai, ki aapoe ahpo inatarichi e'ra chaachapatiame puuua,
21 Riosi apoekamera ahpo Riosiwarie wa'a cheeka iyoteteriopa, ki
aapoe Riosi na'nayewatura erakoachi iyoteriapa. Pukaepa ihji Riosi
na'nayewatura chaachapaka iyoteriaa, ki nu'uti iyoriwa tiiaitepua.

2

Ma'masitari wistuki masitiame
(Uurasi 4-13)

1 Ehkoriami isaeri ti'tijoeturichioio, iinturiaipua tiame ti'tijoeri,
Riosichi simiyameo tísia wistuka nayewame; wa'achitia ehpe
taawechiamioi amochio, iintumeripua tiame aaata wistuka nae-
wameopua Riosichi simiyameo. Puuua ki maaeteka nayewaka aaataoi
wihkuemeripua, ihtaoi aamo sewina ikimichiopua ahpo masitewaeo,
pukachi ki nane'retoka wichimichiopua, ahkasioi Eesusi aamowichio
mukuria aamo tatakoria natetekao, ki pichiwako chaachapamamua.

2 Muuwaeme ti'tijoeria, pu'ka ki pichiwa chaachapaniamera noki-
sisimeripua, pu'ka yooma ihta suwepori tiiame nokisika, itapiti ki
ka'karuma. Wa'a te'teretopua pu'kao Riosi pooechi nokisiameai, kiisi
kaawe chaachapapuamepua. 3 Ihji ki ka'karuma masitaria, tahpi-
tika e'ramekapapua toomichio, wihkueka toomitumapua ti'tijoerichio.
Nape pu'ka wa'a nokayamewichio Riosia, ki ehpesi o'inia, ki nu'uti
kokosamo e'ramepua, ka'chitia taawechi puuyame tiamechi kokosari.
4 Riosia tewekachi ahpo ku'iwaoi, kiisi cheriwerepua pu'kaoio tatako-
rikameo, yooma ahpo seepurawachikamera enepakameo, pu'kao
Riosia pehjio puuyeka mochitenapua pehjio wahka oorosi tukapachio
kaarenae o'yaekáo, ahkasi wahka ihtoriachio ahpoo te'ta katewemi-
achi taawéchio. 5 Riosia ehkoriami Nooe taawechiamioi ki ka'karuma
ti'tijoerio, ki ahpo iyorika mochitoriopa pu'kao, yomatiame si'ripuka
kokosariamepua pu'kao, kiisi cheriweka tatakoriraopua pu'kao, kiisi
ahpo cheriwejereriopa. Riosia wa'a iintoaio, Nooeche newipateri-
amepua, oowisani ahpo ta'pechi ohjoemeche ahjama, Nooeche waika
taawechiami ti'tijoerio, Riosi kaaweruma tuuyewari nayeweka yasito-
riopa. 6 Riosia ehkoriami Aurani taawechiamioi, Sooroma tewaniachio
Oomora tewaniachiopua tiameo, tísia tatakorika mochiriopua pu'kao,
na'ie tísia kokosarepua pu'kao, napiso yachapateka. 7 Riosia wa'a
Sooromao, Rooti tewaniameche newipateriamepua pu'kao, kaawerु-
makoopua pu'kao, i'kao tísia aiwaka kahtiamekopua wa'ao, wahjachi
wa'a ohjoeme tísia na'ara yoraniaeo. 8 Ihji Rooti tewaniamea, tísia
aiwaka yasariaipua wa'ao, yooma ihta kiisi kaawe tiiame nokiopa
wa'ao, yooma a'chi tiame ki kaaweruma inamukaopua, kiisi kaawe
nokiwame tetewapaopua tiameo, kiisi wahjiame senepi taawechi.
9 I'ka Riosi wa'a iintoria tetewitoka teemea, te'ta ki ka'karuma yooraka
mochitoameopua, ki teesa kokosari aiwatemeri Riosia pu'kao. Nape
te'ta ka'karumache yooraka mochitoameo, kaawe e'raka tetewamepua
pu'kao, kaawe e'raka ma'chipasiamepua, ihta itapiti a'chi tiame
aiwasiachiopua. Puuu te'ta ki kaawe noonoikame te'ta kokosapuachio,
Riosi ki nu'uti kokosamiachio, Riosi te'ta katewemiachi taawechi
enemeripua. 10 Ihji nuuteniame kokosaria, naatiwichiopua: te'ta suwe-
pori nokayamewichio, Riosi kaaweruma tuuyepuawichio wa'iname,
kiisi yooreka yasitoame aaata tísia yoorepua tiiariemeoi. Ihjia, te'ta
iyoriniameoi kiisi suuwe erapaka na'ara chaachapame, ahkasioi te'pa
kahtiame Riosi ku'iwa na'arekaiopua, kiisi suuwe erapame. 11 Nape
puuu Riosi tewekachi ku'kuiwaria, epeche tísia utewari iinuekaipua
tewekachi taamo Noonoeo, kihta teriwa chaachapamepua pu'kao,
Riosi tetewachio. 12 Ihji ma'masitari kiisi ka'karuma masitiamea,
oowera animarika te'tiamepua chapisa ko'iniame. Ihjia kiisi iji-
natamepua, ahpoche erasia nokisiamepua; ihji ti'tijoeria, kiisi ihta
kaawe pahtiaiopua, aaata na'ariamepua. 13 Yooma ihji aiwateka
nokisiame Riosichi te'teriameo, ki teesa kokosapuaite puuua Riosieo,
yooma pu'ka aaata tetewachioi suwepori nokayameopua, pahkotaka,
a'chitia keenakooi. Ihjia, aamo koayachi koaka mochikaoiopua
tiameo, tísia iinya nokayamepua amochio, aamo ka'karuma tiia
ohchopatekao. 14 Ihji ti'tijoea aaata oowitiame ne'niaiopua ahpo
puichio, ki nu'uti ikotuka tetewamepua, tahpitika e'raka ki aiwa-
niamesi; ihjia tiameo kiisi teeweka tatakoriamepua. Ihjia tiameo,

tahpitika e'ramepua ahpo ikotuwachio, tísia pepeniamekapa aaataoi
oowe erapatekaopua, ihjia aaataoi oowe erapatiamepua, ki pepeni-
ameopua ahpo wa'inakao. Nape pu'ka wa'a nokayameo, kiisi wa'atia
itipimeri puuua Riosi kokosarieo. 15 Puuua, toakamekapa puuua
kaaweruma pooeo, ki teesa wewekakame puuua na'ararichio. Ihji
ti'tijoeria, Waarami tewaniame tijoechitia nokisiamepua, ehkoriami
yasakame. Ihji Waaramia Weeori taanara eneriaipua, toomi iko-
tuwawichio, sewina iintokame ahpo Riosichi iyoriao, ahpo ki kaawe
iintomiawichioopua, toomi uunarekame. 16 Nape ihjia, i'ka ki kaawe
iintomia simiaio, teriretupua ahpo uuruwa yaasetoaeo, ka'chitiame
taawechi nayewameoi, i'ka uuruchi ihtoio, ki u'matonarerioi. Uurua
wa'a iintoka ki iintoterepua Waaramio, ahpo ki kaaweruma iintomia
erasiao. 17 Puuu wistuki ma'masitiamea tiameai, neeroi kaaweruma
pajename wakipakameka te'teriamepua, pukachio kihta ka'karuma
pajenamekopua wa'asi. Ihji ti'tijoeri ki ka'karuma masitiamea,
pa'wichurichitia i'toniamepua eekaeo, ku'witapiche nokisa toomitusa
sewinachiami uumatosiame. Ihjia wa'a nokayaio na'arakao, ki
teesa tiiame Riosi kokosamiachi i'topuaitepua, ki teesa iinya tiiame
tukapachi ahpo uhjurachi, ahkasi ki wahjiamesi ki teesa tiiame
aiwamiachi. 18 Ihjia tísia peenia tiame nayeweka oowe orapati-
amepua, wa'a chaachapakaopua aaata ki pewatiame te'teriameopua
Riosichio, sewina erapatekaopua pu'kao, ahpochitia nokisimichio ki
ka'karumachio, kihta nateyamechi, aamo ka'karuma enepanariapao,
ki ka'karuma yooraka mochitoai puuyariachi. 19 Puuu aamo se'wi
tiiame ma'masitiamea, ahpo ahjamao nokisisoopua, sa'rumio tu-
uyamepua itapiti nuurari iyorika mochitoniameopua aamo o'yaeka
te'teretiao. Pu'ka nuurari aamo o'yaeka te'teriachi na'sosaapua, ihtaoi
aamo nakiya yoranariachiopua, kihta eerina teeremio tuuyamepua.
Nape puuua aapoekamera o'yaeka mochitoai chaachapamepua, ahpo
tísia tatakoriwachi chapitiamekapa, yooma ahpo ihta ki ka'karuma
ikotuwachi. 20 Aaata taamo Apoe Paamira Eesusichi paparakapa
i'ka weeechi ki kaaweruma nokiwa newipatetiameaipua, ki wa'achi
nokisimichio, eenechi ki ka'karuma yooraka yasitosaapua, epeche
ki kaaweruma teerewa tiiame, enepamepua Riosichio, ki pukeri
ahpo teereriachitiaopua. 21 Aaata wa'a iintokame enesaa, epeche
kaawe eneriaipua ki machisaa Riosi kaaweruma pooeo, ki epeche
ikimichiopua pu'kao, ahpo ki kaaweruma teereriachitiaopua pukeri
o'icharichio, i'ka Riosi kaaweruma machikaiopua. 22 Waikaopua puuu
wa'a iintokamea, eee chaachapaniameka iintoamepua: “Chuhchuria,
eenechi ahpo yo'yoria ko'komia eenakamepua”; piirechi chaniwamea,
eee chaniwamechitia tiiamepua tiameo: “Koowia kaawe papakoka
uupetiaioo, eenechi wehsarachi eenaka wehsarapamepua.”

3

Taamo Paamira Eesusia eenechi enameri

1 Aamo no'o te'ta nakiya poponiwa pipiniwa tiame, ihji no'o
aamo iyotepaapa, oosa simiyamepua. Neeea i'ka oosa simiyame
iyojurachio, te'ta aamo inatajeramenia, kai waapisi tiiame inataka
Riosichi simiyame, yooma te'ta tísia ka'karuma Riosi tuuyewari-
chiopua. 2 Ki natakepajerani neeea, pu'ka ehkoriami Riosi

nayewatura iyoteka chaachapariaopua, Riosie piiparieme. Yooma
pu'ka chaachapariache yooraka mochitojeraninia, yooma Eesusi
ajawaria aamo masiteriaopua tiame, Eesusie taamo Paamirae Apoe
taamo newipatekameopua tiame, nayewatumichio uhjuraria. 3 Ke'chu
ihta chiiainia aamoo, i'ka pahcha aamo nane'rejeraninia: kajuyachi
taawechiamio, e'enameripua aaata ti'tijoeri, ahpochewichio erakoa
inatame. 4 Puuua aamoo na'ara erakokao, iinatukemeripua chaacha-
paka: “Nee, ¿enamerijoarepua, ki ku'itapisikoipua Eesusi ahpo ku'we
enamio tuurioio? Ihji weeeai wa'api teetoamepua naayachi o'inia
enepatetiao, kihta sewina ikiyamepua ahkasi ehpiami taawechisio.
Taamo ehkoriami noonoriai wahjipakameai, wa'achi chaachapani-
ame puuyetoka mochitoriaipua Eesusi enamerio, nape ahkasi eh-
pesioi, kiisi eenamepua. ¿Achinitio enameripua naaju?” 5 Wa'a
chaachapamea, kiisi pichikiamepua Riosi iintomo tuuyaa kiisi wehchi
wichiyameopua ahkasi ahsieme ikiyachisi. Ki pichikiame puuua
i'ka weeeo, ke'chu i'ka yachanioiopua pehjio, Riosio chaachakache
wakiyachi iintapariopua i'ka weeeo, pa'wetere tiioipua i'ka weeeo,
pa'weo norikame manipateka. 6 Ihji nanaarame masitaria, kiisioi
nane'riamepua tiame ehkoriamio, Riosi cheeriachichee yomatiame
si'ripurioopua weeeo, yomatiame nanaarame wehjoarichi si'ripuka.
7 Nape i'ka weee kajuyachio Riosia, te'ta ahpo utewarieo, chaachasache
tajenatemeripua yomatiame i'ka weeeo, ahkasi tewekaopua tiame.
Wa'a iintomeri Riosia, te'ta ahpo katewiachi taawechiopua, yooma
nanaarame katewesa kokosaiopua. 8 Pukaepa eeme no'o Riosichi po-
poniwaa pipiniwaa tiame, ka'te wa'a yaapi erakoka mochitomitiapua,
nanaaraka chaachapamechitiao, taamowichioo piie miiri paamupario,
Riosia piie taawechitia tetewamekopa; Riosio piie taawechitia tetewao,
taamowichio piie miiri paaumparipua. 9 Wa'a teeka tetewiniachiopua,
taamo Paamira Eesusia waikao, kiisi ariwapaitepua ahpo te'ta enam-
iachio, aaata wa'ami ahka tísia ariwapamekoo Eesusio chaachapan-
ioioo; nape ihji taamo Eesusi Paamiraa, ki aaata epeche tatakorichi
wewekamichiopua puuyeka tiiamepua pehjio, tehpe teewepamepua
ahpo enamiao, epeche weeka apochi e'enapuawichioopua, ahpo
tatakoriniameopua wa'asio, toakaopua wa'ási. 10 Nape taamo Paami-
raa enamachepua, ihji eenaiopua senawato asimitepua ichikoame-
chitia. Pu'ka taawechio, ihji tewekaa, kiterepamitepua waikao, ki
nu'uti tiame te'teoka. Yooma aaata taamo itapiti ahjae neteniameai,
yooma saipameri puuuai na'ieo, kihta enepaka wa'asi. Weeechioi,
yooma ihta netetiameai, wa'achitia saipameripua tiameo, weee taje-
narieo. 11 Yooma i'ka weeeo saipaka kajupuamekoopua, i'ka weee
tewekara tiameo, ¿ki te'ta ka'karumachi yooraka mochitomerijoare
eemea te'ta aamo iyoriwa te'terekaopua Riosichio, 12 yaapi erakoka
Apoe Eesusi tekimichioopua, aamo newipatemiao, i'ka weee kajuy-
achi tajenamerichio? 13 Teemea, yooma wa'a i'ka weeeo tajenaka
kajumerikoiopua, yooma tewekaoiopua ki naania ikimerikoopua
tiame, yooma ahjachi iintuameopua ki naania ikimerikopua tiameo,
weemera wehjoari taamo mochimiachi, puuyeka mochitoame teemea,
weemera teweka iinueme, Apoe taamo Paamira Riosio, iintomo
tuuriachitia. Wa'a weemera taamo mochikachio, kiteremeripua ki
ka'karumao, apoche ka'karumache ohjorepuachi wa'ao. 14 Pukachipa

eeme no'o tísia nakiwaa, ka'karumache yooraka mochitopuapua
pewatiame mochitoka Riosichio, wa'a aamo te'teresoo Eesusi eenaio
aamo katewemiao, ka'karuma te'teriame aamo tewimichiopua, ki-
hta a'chitiame tatakorieme. 15 Puuu tepepi teeweniamea Eesusieo,
epeche weeka muuwepamichiopua apochi newipamerio; wa'a teeka
tetewimete teemea, pu'ka Eesusi tehpe puuyewa teewiao. Taamoo
Paoroa taamo pa'chichitia tetewaa, wa'achi cheeka aamo iyotepekame
puai i'ka tehpe eenepaniame Eesusieo, i'ka Riosie ahpo kiaretia
ti'tijoeri tuuyewarichiopua. 16 Yooma ahkaoi ahpo iyotepariachiopua,
wa'achi cheeka iyoteparepua i'ka tehpe eenepaniame Eesusieo. I'ka
Paoro iyoteparichi tísia tehki tiiame masitiamekopao, ki kaawe
pahtekameapua, se'wikamepua pu'kao, te'ta Paoro masiteriachitia
masitepuao. Pukaepa, ki te'ta machiyame Riosichi simiyameo,
se'wichi ruhjiamepua ki kaawerumachi. Ihji ma'masitari ki ahsieme
pepenipakame Paoro masiteriao, se'wi chaachapaka masitiamepua,
wahjachi Riosi iyotaperichi chiiao. Puuu se'wi masitiamea, kiisi kaawe
nokayamepua Riosi te'ta pichiwari chiiao, wa'a te'tiapa puuua, ahpo
wa'api na'atamepua. 17 Pukaepa eeme no'o poponichitia kaawe e'riaa,
pu'ka se'wi masitiamechio, kaawe aamo inateka mochitopuapua,
ki aamo apochi panisutomichiopua ahpo tísia wihkuewae, aamo
kaawe Riosichi te'terewao, ruhjipateka. 18 Pukaepa eemea, kaawe
machipakame mochitopuapua Eesusi masitiao, te'ta taamo Paamira
Eesusi nakiyachitia, Apoe Eesusi Riosie Weratiameo, taamo te'ta
newipatemichio weratiame. Pukaepania i'ka iyotepe kajuyachiopua,
i'ka Eesusi Riosie Weratiamewichioo, weruma iyoriwa teerejeraninia
pu'kawichioo, ahkasi ki wahjiamesi.

Wa'a te'teresaa kaawe enemiipua. Cheriwema wa'asi.

Seenepichi Waani Iyoteria

Riosi Naera

1 Kúíra yomatiame i'ka wehjoarichi mochikáme. I'ka no'o iyotewa-
chio, aaatachi simiyame itapiti aamo nayewemane, kihta ki'tioi i'ka
wehjoario, ahjaka yasitokameopua wa'asi, ke'chu naayachisi o'ínia.
Puuu aaataa ihji aaatapua: taamo wa'api pusie tetewaria, taamoo
pu'kao keepuka ohjoria; taamoo pu'kao, taamo sekae ahjachi ihchep-
aria. Ihji te'ta aaataa, Eesusi Riosie Weratiame puuua; puuua, Apoe
te'ta Riosi Naera puuua, Riosia pukae ahpo Naeraeo, te'ta kaaweruma
ahjarikamera taamo ki'yamepua, weemerakamera ahjari. 2 Ihji wa'api
Riosi Naeraa, i'wa wehjoarichi eenaka tijoetukamepua, taamoo taamo
pusie tetewiriamepua; pukachi wa'a tiiachipa teemea, pichiwako
tuuyámepua, i'wa wehjoarichi eenário. Pu'ka Naera Tijoetukamechi
simiyame, aamo nayewatuna teemea. Puuu Naera Tijoetukamea ki
wahjiamesi ahjari tiiamepua, puuua taamo Noono Riosi tiiarichi o'inia
tekikamepua, pu'ka tiiarichi o'inia tekika weeechi eenaka, taamo ahpo
tetewitekame. 3 Pu'ka te'ta taamo tetewaria, pu'ka te'ta taamo ina-
muria tiame, aamo nayewatuame teemea, aamóo, wa'achitia tamochi-
tia taamo Noono tewekachi kahtiamechi te'tereka mochitomichiopua,
wa'achitia Riosi Taanarachi taamo te'tereka mochitoachitia, wa'achi
te'tereka mochitomichiopua, Eesusi Riosie te'ta Weratiamechio. 4 Wa'a
tiiame aamo tuuyepame teemea i'ka iyotewachio, pu'ka aamo Riosichi
peenia erakoao, epeche ahsepari teerepuawichiopua.

Riosia piipari tahjewari puuua

5 Eesusi Riosie Weratiame taamo aamo masitenureriaa, ihji
kaaweruma weemera tuuyewari puuua: Riosia piipari tahjew-
ari, ki'tiameoipua tiameo, ihtaoi ki kaaweruma tiiameo, kiisi
oiyameoiopua tiameo, tukaparichio; ihjia te'ta kaawerumache ihsiwa
tiiamepua. 6 Pu'ka Riosi ahjama kaawe te'tio tuusaa teeme, nape wa'a
chaachapaio ki ka'karuma yooraka ohjosaa teeme, wistuame teeme
taamo chaachapariao, ki taamo chaachapariachitia ohjoekapa teeme.
7 Nape uutapachi ohjoresaa teeme kaawe ahpo uukao, Riosichitia
uutapachi te'tereka mochitoame teemea, kaawe erakoka mochitoka
taamo wahjachi ahjamaoi, Riosi Taanara Eesusio taamo tatakoriria
te'ta taamo piipateriopao, tísia kokosa aiwaka, ahkasi kurusichi
mukukao.

8 Ki tatakoriwaeme taamo teewasaa teeme, taamo wa'api taamo
wihkuiámepua, kihta ki'tiame teemea waikao, taamo pichiwari-
wao. 9 Nape teemea Riosio taamo tatakoririo tuusaa, tísia kaawe
erakometepua taamo tatakoritiao taamo cheriwemerikopua, pu'kao
tamochio, te'ta kaawerumache ihsiamekopapua, yomatiame taamo
kiisi kaawe nokariaopua, piipáteka. 10 Nape ki tatakoriwaeme taamo
tewasaa teeme, Riosikamera wihtuchame teeme waikáo, ki pichiwaka

uuyamekapa teeme pu'ka cheeriao, Apoe Riosio cheeriopa taamoo, yomatiame teeme tatakoririameko tuuka.

2

Eesusi Riosie Weratiame taamo nehpupari

1 No'o Riosichi kukuchiwa, i'ka itapiti aamowichio iyotiamenia, kaawe aamo inateka mochitomichio itapiti ki ka'karumachi wichipuameo. Nape seenekachi aawata piire tatakorichi wichisoo, ijinueme teeme aaata taamo nehpupamerio, riaorósi taamo wenejia taamo Noono tewekachi kahtiamechio. Puuu Eesusi Riosie Weratiamea, wa'a iintomeripua taamo nehpupakao, puuu Apoea, te'ta tísia kaawerumakapa puuua, taamowichioo kaaweruma wichiyameche, ihsiamekapapua. 2 Pu'ka Eesusio taamowichio mukiwarichi ahpo nehjariopaopua, yooma taamo tatakorika wikiriataria natetetiame itipikamepua, ki ehpe taawechiami taamochewichiopua, ahkasi yomatiame i'ka wehjoarichi mochikamewichiopua, Eesusichi paparakameo.
3 E'waka mochisaapu teeme pu'ka Riosi nuurario, pukachi nane'repuame teemea, pichiwa kaawe te'tereka mochitoamekopua Riosichio. 4 Nape aaata ahka cheesoo: “Tísia kaawe teereka yasitoamenia Riosichio”, nape wa'a chiiaio, ki yorame enesaapua Riosi nuurario, kihta Riosichi kaawe teereka yasitoamepua, oowera tísia wistuamepua, kihta pichiwari tiiamepua apochio. 5 Sewina chaniwachio, aaata e'waka yoorameapua Riosi nuurario, pukae e'wewa ihsiwae tetewitiame Riosio, tísia ahpo nakiyaopua Riosio. Pukachi wa'a taamo tiiachi, taamo nane'riame teemea, taamo kaawe tiiamekopua Riosichio. 6 Aaata ahpo Riosichi kaawe teereka yasitoameko tuuyamea, Riosi Taanara Eesusi i'wa weeechi yasariachitia, yasitómetepua.

Weemera nuurari

7 No'o Riosichi nakiwaa, ihji nuurari aamo no'o iyotepiaa, ki weemera simiyame puuua, puuu wa'apikai tiiapaopua ehkoriami o'inia simiyame, puuu wa'api puuua, ehpiami taamo nayewatuaa, pu'kaopa aamoo inamuriapa wa'ási. 8 Nape wa'a tiiaipua, Riosie Weratiameo ahsieme e'wewa iintoriopa, yomatiame Riosi nuurari e'wepakaopua i'wa weeechi oirioio, weemera tiiame Riosi nuurari e'wewa, enepakamepua. Ehpeo eemeai Riosieo, yomatiame ahpo Taana Eesusichi paparameo, ahsepari e'wekame taamo tetewamepua ahpo nuurario. Pukaepa ehkoriami tukapari Riosi nuurarichi nokisitiamea, puuua saipatoamepua, ehpeo taamoo Riosi Taanara tahjewarachi mochitoamekopa, Eesusichi paparakao. Ehpeo eemea Eesusi tahjewarachi mochitoamea, kaawe ahpo nakika mochitoamepua.
9 Aaata piire ahka Eesusi tahjewarachi yasitoame teewasoo, wa'achiaipua nekumesaa ahpo piirechio, tukapachi yasitoamekai chiiamepua pehjio. 10 Nape puuu ahpo piire nakika yasitoamea, Eesusi tahjerawachi kaawe teeretoka yasitoame puuua, aaataai kihta tatakorichi wichiteme tiiamepua. 11 Nape aaata ahpo piirechi nekumeka yasitoamea, wa'a ahpo ma'chitamepua tukaparichi yasitoamekoo, ki ma'chiriameka tiiamepua, tukapachi oiyamechitia kiisi ma'chiriachi.
12 Neeea Riosichi kukuchiwalao, i'ka no'o iyoterichio eee chiiame ka'karuma tuuyewa iyotiamenia aamowichioo, Riosichi aamo te'terepariopa aamoo, Riosio aamoo cheriweriopa tatakoririao, Eesusi

Riosie Weratiameo aamowichio iintóriae. 13 Eeme kukuchi yayawarao,
i'ka aamo iyotiamene aamowichioo, tísia nane'reka mochitoamekopa
Riosie Weratiamechi simiyameo, pu'kao ke'chu naayachisi o'iniasi
ahjaka yasitoame.

Aamo tehtemario, i'ka kaawe e'rewa aamowichio iyotiamenia, tísia
aiwaio anachaka newitoriopua riaorósio, tísia na'ara aamo yoranare-
riameo.

Aamo kukuchio, i'ka kaawe e'rewa aamowichio iyotiamenia tiameo,
aamoo tísia nu'nuntikoiopua pehjio, aamo Riosichi paparamekopua.

14 Eeme yayawaraa, kaawechupena tísia paparakame eemea Riosie
Weratiamechio, ke'chu naayachi o'inia ahjaka yasitoamechio.

Eeme tehtemariaio, kaawechupena eemeai newitokamepua
riaorósio, tísia anachatoaipua riaorósi na'arario, amochi tísia na'ara
yoranarewa, Riosi kaaweruma tuuyewarichikamera enepakaopua,
tísia utewaeme enepakaopua amochio, riaorósi aamo tísia na'arewa
nehpupariwichioo.

15 Wa'a tiiachipao neeea yooma aamoo, chaaniamenia, ka'te
pu'sereka mochitomitia eemea, itapiti ki ka'karuma nokiwame i'ka
wehjoarichio, ikotukaoi ihtaoi itapiti i'ka wehjoarichi iintuameo.
Aaata i'ka wehjoarichi iintuame ikotuka yasitoamea, kiisi nakika
yasitoamepua tewekachi taamo Noonoo. 16 Wa'a tiiamepua, yooma ki
ka'karumaa i'ka wehjoarichie taamo ooweniamea, ki taamo tewekachi
Noonoe ooweniamepua, ihjichitia weeechi iintuameaa: yooma ihta
taamo tetewao, ki ka'karuma yoranarewa; yooma taamo erakoa
ki ka'karuma yoranarewa; tísia paarasarieka yasitonarewa. 17 Ihji
weeea ahpo kajumite puuua, yooma apochi mochikame ti'tijoeri kiisi
ki ka'karuma ikotuame ahjama; nape sewina tiiachio, puuu Riosi
nakiyachitia mochitoamea, ki wahjiamesi ahjameripua Riosi ahjamao.

*Napapuka ne'newa, aachintiamera te'ta pichiwarikoo ki pichi-
warikooio*

18 No'o Riosichi kukuchiwala, waapi teetoamekaitepua epeche
epecheche, Riosi ihsiwa kajumiachiopua i'ka wehjoarichio. Ina-
mukame ohjoare eemeapa, aaata iintumio tuuwao, aaata Riosie
Weratiame te'ta weruma Seepurawarao. Wee, weeka puuyapamepua
wa'asio Riosie Weratiame seepurawao, te'ta Riosie Weratiame Seepu-
rawa ijinuwarao. Wa'a tiiachipa epeche epecheche, waapi teetoameko
erakoame teemea, Riosi i'ka wehjoarichi ihsia, kajumiachiopua.
19 Puuu Riosie Weratiame seepurawaa, ahkasioi taamo ti'tiopachiamioi
e'enariameaipua ookapio, ki pichiwa taamo Paamira Eesusichi pa-
parame. Puuua ki taamo ijinuwara eneriamepua taamo Riosichi
poponiwachio pipiniwachiopua tiameo, poanatukamekapapua, tamo-
chitia pichiwa Riosichi paparame enesaapua, taamo ahjama itipimeri-
aipua. Nape wa'a noonoitiamea, taamo ma'chiame tetewimichio iintu-
amekopua taamo ti'tiopachioi Eesusi seepurawa, nape ki yoomahka.

20 Nape eemea ki poanatuamepua taamo Riosichi paparamechio,
eemea amochi uukamekapa te'ta Kaaweruma tiiamera Riosi Riosi-
wario, Riosi aamo ki'yariao, pukaepa machika mochitoame eemea,
taamo Paamira Eesusi pichiwari tiiao. 21 Pukaepa aamo iyotepamenia,
aamo machiyamekopa Eesusichi simiyame pichiwarirao, kii ki aamo
machiyamekopa. Eeme wa'api nane'riamepu, wistukio ka'chitia

pichiwarichi eenamekopua. 22 ¿Aatana ohjoarepu te'ta wistuamea?
Naati puuua, ki Riosie Weratiameko tuuyame Eesusio, ki Riosi tiiarichi
eenameko tuuyame. Puuupua, te'ta Riosie Weratiame seepurawaraa,
ki uuka tetewamekamera Eesusi Riosi Taanarao, apoe te'ta Eesusi
Noonoraoi. 23 Aawataai ki Riosichi eenameko tuuyamea Eesusio, ki
apochi iniwaeka yasitoamepua te'ta Eesusi Noonoraoi; nape, Riosichi
eenameko tuuyamea Eesusio, apochi iinueka yasitoamepua te'ta Eesusi
Noonorao.
24 Pukaepa kaawe neesetomitiamua, pu'ka Riosichi simiyame tu-
uyewario, pukeri o'inetiachisi aamo inamuriao. Wa'a te'teretoka
neesetosaa eeme, pukachi Riosi Taanarachiche te'tereriame enemapu
eemea, Eesusi Noonorachi te'teretokameche tiame. 25 Teemea wa'a
te'teretokamea, kiapuame teemea waikao, Riosie Weratiame taamo
kiapo tuutiameopua, kiisi wahjiamesi ahjaniameopua weemera ahjari.
26 Pu'ka wa'a tiiame aamo iyotepamenia, kaawe aamo neesetoka
mochitomichiopua aamo wihkuenariameo. 27 Eemea tísia machika
mochitoamekapaopua Eesusi Riosie Weratiame pichiwarirao, ki aaatae
aamo epeche masitepuamepua, Riosi Riosiwarikamera aamo masiti-
amekopua, amochi yasitokao. Puuu Riosi Riosiwarikamera inisi-
amepua aamo te'ta masitekao, ihtáoi Riosichi simiyameo. Puuu
Riosiwari masitiaa, te'ta pichiwarikamera puuua, kiisi wistúki. Wa'a
tiiachipa eemea, pu'ka Riosiwari amochi yasitoa masitia, e'weka
mochitopuapua, pu'ka Eesusi Riosie Weratiamechiche, Riosiwarichi
teetoka.
28 Ehpeo no'o Riosichi kukuchiwala, peewatiame mochitomitia
eemea Riosie Weratiamechio, ki aamo suuwe erapatepuaichio aamo
te'teretoriao, pu'ka Riosie Weratiame enasoopua te'ta taawechio;
epeche kaawe ahjachi erakoka mochitoniamea, pu'ka taawechi
te'ta enameriwichioo. 29 Eemea nane'riame enesaa Riosie Wera-
tiameo, kaawerumache ihsiamekoopua pu'kao, nane'remete eemea
tiameo, yooma aaata kaawerumache nokayameo, Riosi tatanarachitia
te'teriamekopua, Riosi Taanara Eesusichi enepakamekopua.

3

Riosi te'ta tatanara

1 Eemea i'ka no'o chiiao, inataka ne'nemitiapua: Nee, taamo
Noono Riosia, ki teesa taamo nakiyamepua, ahkasioi puuua taamoo,
ahpo tatana taamo teewamepuá; pichiwa wa'a te'tiamekate teeméa.
Nape wahjachia, ki Riosichi paparaka mochitoamekapaopua, ki
taamo Riosi tatanarachitia tetewamepua, kihta tewekachi kahtiame
Noonochi te'teriapa. 2 No'o Riosichi poponiwa pipiniwaa tiame,
¡Riosi tatanarapa teeméa! Teemea ki te'ta kaawe nane'riamepua
taamo weerewa te'teremiao, nape wahka ihtoriachio Eesusi eenechi
tewekachi o'inia tekisoo, Eesusi weerewaeka eenaria tetewapao, pu'ka
weerewa taamo weerewaemeriko erakoame teemea. 3 Yooma pu'ka
puuyetoka mochikamea, Eesusi ye'karichi ahjama mochipuameo, tísia
piipari tiiame ahpo neesetoka mochimetepua, iiweta i'wa wehjoarichi
mochitoaiopua pehjio, te'ta Eesusi piipari tiiachitia.
4 Ki ahpo piipari neesetoka mochitoamea, ki iyorika mochitoamepua
Riosi nuurario, puuu ki iyorika mochikamea pu'ka nuurario, tatako-
riame puuua. 5 Eemea nane'riamepua Eesusi Riosie Weratiameo,

apoeopua kiisi ihta tatakorikameo, i'wa wehjoarichi eenariopua taamo
tatakoriria kokosapuame, ahsieme cho'wemiao. 6 Aaata te'ta Riosie
Weratiamechi kaawe teeretoamea, kiisi oiyamepua tatakoriwachio;
tatakoriwachi oika pu'seriamea, kihta Riosie Weratiamechi teere-
toamepua, puuua Riosie Weratiameo, kiisi machiyameka teeretoka
yasitoamepua. 7 No'o Riosichi kukuchíwaa, ka'te aamo toimitia
wihkuemichioo aaataoi; aaata kaawerumache yooramea, kaaweruma
puuua, Riosie Weratiameka tiiamepua, ahpo kaaweruma tiiao. 8 Nape
tatakorika pu'seriamea, riaorósikamerachi tiiame puuua, riaorósi
iinuwara. Riaorósia, tatakorika pu'seriamepua, Riosichio, ahpo
poanaturiachisi wa'ana, ki nane'reniachi wahkasi ehkoriami o'iniao.
Nape Eesusi Riosi Taanaraa, riaorósi taamo ahpo ijinuwa eenepate-
nariopa, wa'inemia eenakamepua, riaorósio, ki taamo Riosi tatanara
enejeriopa.
9 Aaataai te'ta Riosi taanarachitia yasitoamea, kiisi tatakorika
yasitonariamepua, weemera ahjari iinuekapapua Riosichio Riosie
ahpo kiatiame. Pukaepa ki itipiamepua tatakorika simitewachio,
eenechi naawakameka tiiame enepatetiapaopua, Riosieo. Puuua
ahpo yooreminaopua iikachio, Riosi taanara enepakame puuuapa.
10 Nane'repori tiiame teemea, Riosi tatanara aatanakoo, riaorósi
ijinuwarao aatanakoiopua, ahpo nokiwamechi ma'chiame tetewini-
amepua, aatanakamerakoo. Aawataai ki kaaweruma yooraka ya-
sitoamea, kiisioi nakika yasitoame enesaa ahpo piirechio, ki Riosichi
tatanarachitia te'teriamepua, riaorósikamera ijinuwarapua.

Napatika ahpo nakika mochitotaria naaju, aaatachioipua

11 Ki'yamisi o'inia taamo tuuyesiwa inamutiamepua, puuu wa'api
ihjia: taamo ahpo nakika mochitopuamepua. 12 Teemea ki Kaaini-
taru ohjoériachitia ohjoétometepua, ehkoriami naayachikoio pehjio,
ohjoeriachitiao. Puuu Kaainia, riaorósi iinuwara enekamepuáa, ahpo
pooni me'yakamekapa. ¿Ihtatia tiiachipa wa'a iintoriarepua ahpo
pooni me'yakao? Wee, puuu Kaainia, na'arari inataka yasitoriamekapa
wa'a iintokamepua, pu'ka poonira Aaweri tewaniamea, kaawerु-
mache yooraka yasitoamekopa, wa'a yoratiamepua.
13 Wa'a tiiachipa eeme no'o Riosichi kukuchiwaa, aamo nekumeka
teteiwai i'ka wehjoarichi mochikameeo, ka'te iinsa tiiameko er-
akoka mochitomitiapua. Puuu aamo ku'kume e'raka tetewamea,
ehkoriami naayachi Kaaini teereriachitia, te'tereka mochitoamepua.
14 Nape teemea Eesusichi paparamea, taamo kaawe nakika mochi-
toamepua, aaataoi kaawe e'raka nayeweka. Wa'a te'teriapa teemea,
nane'riamepua taamoo, ki aiwamerikopua oosa simiyamechi muki-
wario, teemea weemera ahjarichi teetoapa, taamo Noono tewekachi
kahtiame ki'yaria. Aaataai ki ahpo piirechi nakika yasitoamea,
ahjaka oiaiopua mukukameka tiiamepua. Puuua wa'apitia itipisaa,
puuua eeyowa tiiamepua oosa mukiwachi wichipuameo. 15 Aaataai
ahpo piirechi nekumeka yasitoamea, tijoe ko'yameka tiiamepua;
eeme wa'apiai nane'riamepua pu'kao, aaataai tijoe ko'yameo, kiisi
kiapuamekopua, ki wahjiamesi ahjario. 16 Teemea Eesusi Riosie Wer-
atiame iintoriaeo, te'ta pichiwarikamera nakiwari machiyamepua, ki
teesa taamo nakiyapao, kurusichi mukuriopa, ki nu'uti kokosa tiiame
aiwaka taamowichioo, apoe ahpo kaawe e'rachi wa'api. Wa'achitia

teemeai taamo poponi pipiniwa Riosichi paparamewichioo, ihtaoi aiwari aiwaiopua pu'kawichioo, kaawe erakometepua, wa'a teeka tetewiteniamepua tamochio, te'ta kaaweruma Riosichi eename nakiniameo. 17 Aaata ahka soparame iinuekai yasitoameapua ahpowichioo, wa'a tiiaiopua ahpo piirechio, itapitichi tísia tooremuka yasitoame tetewaiopua kihta ihkorewae ku'isaopua pu'kao, ¿ihtatiana, te'ta kaaweruma nakiwari Riosichi eename iinuetapua? 18 No'o kukuchiwaa, taamo aaata nakiwaria, tamoe iintokache tetewiteniamepua, ki oowera chanikache.

Pichiwa cheriwetiameko tatakoririao

19 Wa'a teeresoo taamo iintowachi tetewima teemea, taamo te'ta Riosi pichiwarichi te'teriamekopua. Wa'a te'teriapa teemea, te'ta pichiwa ki kokosapo erakoame teemea, Riosi te'ta taawechi ti'tijoeri katewiachio. 20 Tahpitika e'roiopua taamoo, ki nu'utiko taamo tatakoririao, te'ta taamo pichiwari e'raka cheriwejeraka itasoo Riosichio, cheriwepuameche teemea Riosieo, apoeo ma'chiame tetewamekapa taamo iikachio, tahpitika e'raka taamo itaya cheriwejerao. Wa'a iintomeri Riosia, yomatiame tiiamekapa nane'rewao. 21 Nape kihta weruma tatakori tamochi pehtiamekoio Riosia, taamo cheriwemeripua tiameo, 22 ahkasioi tísia nu'utikoi taamo tatakoririáo. Wa'a iintoame taamo Noono Riosia, ahpo mochijerachitia mochitoameo, ahpo nuurariwa e'weka. 23 Taamo Noono Riosi nuuraria ihjipua: ahpo Taana Eesusichiche paparaka mochitoniame, te'ta pichiwari taamowichio iintorio erakoniame Eesúsio, te'ta kaawe taamo ahpo nakika mochitoniame, te'ta apoeo, taamo nuureriachitia. 24 Yooma aaata pu'ka tewekachi taamo Noono nuurarira e'weka mochitoamea, taamo Noono tewekachi kahtiamechi te'tereka mochitoamepua; Apoe taamo Noono tewekachi kahtiameai pukachi. Teemea tamochi kahtiameko nane'riamepua Riosio, tamochi yasitoamekopua Riosiwarirao.

4

Riosi Riosiwarira nayewaniame; riaorósi riaorósiwarira tiame

1 Aamo tísia no'o nakiyaa, ka'te yooma Riosichi simiyame masitio tuuyame pichikemitia. Nane'reka uumitia pu'kao, kaawe inataka, seenekachi ki Riosichi eenamekoi enema puuua; i'ka weeechio ki ookapi ohjoamepua ma'masiteri, puuua ki pichiwaka masitiame. 2 Aaata ma'masitari Riosi Riosiwari apochi yachatoamea, eee cheeka ahpo masitewachi ma'chitamapua: “Riosi tijoe tijoetukameo, Eesusi Riosie Weratiameko”, tuumapua. 3 Ki Riosiko tuuyamea Eesusi Riosie Weratiameo, wa'a chiiachi nane'rema teemea ki pichiwa chiiamekoo, pu'kao teesaoi ki apochi tiiamekoo Riosi Riosiwario; puuua, riaorósi riaorósiwarikamera yachatoamepua, Riosie Weratiame te'ta seepurawa. Inamuriare eemeapa, aaata enamerikoo, Riosie Weratiame te'ta seepurawa. Weh, neeea pu'kaopao, eenariameko tuuyamenia, puuu Riosie Weratiame seepurawa riaorósiwarirao, i'wa wehjoarichi tetewiniamekopa ihsiaopua wa'ási.

4 Eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, Riosi tatanarakamera eemeapa, pukaepa eemeapa newitokamepua, pu'ka ma'masitari wihtuka masitiameo. Eemea ki yuumpatiamepua pukaeo, pu'ka Riosi Riosiwario amochi yasitoameo, tísia utewaemekopa, ki pu'ka

riaorósi riaorósiwarichitia i'ka wehjoarichio, ihsitoameo. 5 Puuu
ma'masitari wistukia, riaorósi riaorósiwarirae ahpo eratewakamera
masitiamepua, ki Riosichi tiiakamera. Pukaepa ki Riosichi papara-
nariamea, pu'ka riaorósi riaorósiwarie eratetiamee masitiamekamera
tísia pu'sereka keepuamepua. 6 Sewina te'terewachio, teemea Riosi
ijinuwarapua. Puuu Riosi nakiyamea, taamo ahjama nayewaka
pu'seriamepua Riosichi simiyameo; nape ki nakika mochitoamea
Riosio, kiisi pu'seriamepua taamo ahjama nayewakao. Wa'a teeka
nane'remeri teemea, aatanakamera pichiwaka nakiyamekopua Riosio,
aatanakamerakopua tiameo, ki pichiwaka nakiyamekopua Riosio,
oowera wihkuaka nayewamekopua.

Ahpo nakika mochitopua

7 Eeme no'o poponiwa pipiniwa tiamea, tísia no'oe nakika moch-
toamea, teeme Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame taamo kaawe
nakika mochitometepua, ahkasi taamo wahjachioi, pu'ka nakiwario
Riosichi eenamekopao. Aaata nakika uuyamea aaatao, kaawe ti-
iamepua Riosichio, Riosi taanarachitia. 8 Aaata ki nakika tetewamea
ahpo wahjachio, kihta iinuemepua Riosi nakiwariopua apochio, Riosia
apoe te'ta pichiwari nakiwarikapapua, yomatiame aaataoi nakiyame.
9 Riosia tísia taamo ahpo nakiya tetewitenariapaopua, ahpo Taana
tijoetutesa uhjurekamepua i'ka wehjoarichio, taamo weemera ahjari
kiapuawichioopua, pu'ka ahpo piiripi wa'api Taana iintóriae. 10 Te'ta
ki nu'uti nakiwaria, Riosie taamo tetewitetiamepua, ki tamoekam-
era Riosio, apoe Riosio ahpo Taanakamera uhjurakamekopua, ahpo
Taanakamera iintoriawichio, taamo cheriweriopa taamo tatakoririao,
yomatiame ahsieme natetekaopua.

11 Wa'a teesoo eeme no'o Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiamé, Riosio
ki teesa taamo nakiyame enesoo, wa'achitia teemeai tísia kaawe taamo
ahpo nakika mochitometepua. 12 Riosia seenepioi, ki aaatae tetewini-
amepua; nape ahpo kaawe nakika mochitoniachi, tetewiniamepua
pukachio, te'ta kaaweruma Riosichi eename nakiwariaa, puuu Riosi
nakirewaa, kaawe ahpo nakika mochitoamerakachi, epeche epecheche
tamochi teetopasiamepua.

13 Teemea taamoo, ki taamo ahpo nakiwariche nane'riame teemea,
taamoo Riosichio kaawe te'teriamekoo, apoekamerakopua Riosio,
ahpo Riosiwarie tamochi yasitoamekopua, ahpo Riosiwarieopua
taamo inatarichio chaanesika, taamo tísia kaawe tiiamekopua apo-
chio. 14 Teemea tiameo, Riosi Taanarao, tamoe wa'api pusie
tetewikamepua pu'kao, pukaepa teemea Eesusi Noonorao, apoe wa'api
tamochi uhjurario pichiwatamepua, yooma taamo i'ka wehjoarichi
mochikameo, newipatemichiopua. 15 Riosia aaatachioi Eesusio Riosi
wa'apichi eenameko tuusoo, Riosie wa'api tijoetutetiameko tuusoo,
Riosia pukachi pakiyamepua iikarachio, pukachi ohjoretomiaopua;
puuu wa'a ikitiamea Riosieo tijoea oowitiameaio, tísia kaaweruma
te'teretoamepua Riosichio, Riosia tiameo pukachio.

16 Naakona wa'a tiiaitepua, ma'chiame pahtiame teemea ehpeo,
achini tiiameko Riosi nakiwariopua tamochio; eje'e pichiwa wa'a
tiiame puuua, pukaepa wa'a tiiachipa pukachio, te'ta pichiwariko
erakoame teemea pu'kao. Riosio te'ta nakiwarikopaopua pu'kao, aaata

ahpo wahjachi tiame nakika yasitoamea, Riosichi ahpo teereka yasitoamepua; Riosiai pukachi teereka kahtiamepua. 17 Wa'a te'teretosaa teemea taamo wahjachi kaawe nakika mochitoniameo, kihta taamo seeweka mochitomete teemea, wahka ihtoriachi ti'tijoeri ki kaawe noonoikame, te'ta Riosi katewemerichio, te'ta Riosie Weratiame nakika yasitoriachitia, mochitoamekapa. 18 Aaataai te'ta Riosi nakiyachitia ahpo nakika mochitoniachio, ki'tiamepua Riosi kokosari majaniamea, wahka ihtori taawechiopua ti'tijoeri te'ta katewemiachio. Ohsotia puuu majaniamea, ahpo pujayamepua tamochio, Riosi nakiyachitia taamo te'ta ahpo nakika mochitosoo. Nape Riosi kokosari majaka yasitoamea, ki Riosi nakika yasitojerachitia, yasitoamekapa, wa'a e'ramepua.

19 Teemea ahpo nakika mochitoniameo, Riosie pepenipakamepua, ahpo Taana Eesusichi taamo tetewiterie, kurusichi taamowichio mukiwarie. 20 Aaata piire ahka cheesaa: “Nakiyamenia Riosio”, nape wa'a chiiaiopua, nekumesaa ahpo piirechio, wistuame puuúa. Aaata ki nakiyamea ahpo piirechio pusie teteiwameoipua pu'kao, ¿osopenana nakitarepua Riosio ki ahpo pusie tetewao? Nakiniamea ki naawesarieche tetewiteniamepua, yoorakache tetewiteniamepua. 21 I'ka nuurari taamo ki'yarepu Eesusi Riosie Weratiamea: ki Riosiche nakika mochitomete teemea, teemea ohso kaawe taamo piirechio, nakika mochitometepua tiaméo.

5

Ki kaaweruma weemuwao, newitoniame

1 Aaata piire Eesusiko e'rame Riosie Weratiameo, pu'kao Riosi tiiarachi o'inia eenamekoopua, puuua Riosi taanaraka tiiame puuuapa. Aaata tewekachi kahtiame Noonora nakiyamea, wa'achitia nakiyamepua tiameo, pu'ka tatanarao. 2 Riosi nakiyame enesaa teemea, e'waka mochisaa tiame pu'ka nuurariwaoio, pukachi nane'reka mochitoma teemea, Riosi tatanarao, nakika mochitopuameo. 3 Teemea Riosiwichio te'ta pichiwari nakiwaria, Riosi nuurariwa e'weka yasitoniamepua; puuua e'weniamea kihta pehtiamekaitepua, ewanarewawichioo. 4 Taamo Eesusichi paparaniamechi o'inia, eename taamo Riosi nuurariwa e'waka yasinarewaa; pukae newitoame teemea ki ka'karuma yoranarewa weemuwao. 5 Newitoka machenasiamea pu'ka ki ka'karuma yoranarewao, Eesusi utewarira apochi yachatoamekapa wa'a tiiamepua, Riosi tiiarichi eenameko e'ramakopua Riosie Weratiameo, Riosi Taanarakopua naawakameo.

Eesusi Riosie Weratiame naania tiiame aatanakoo

6 Teemea nane'riamepua Eesusi Riosie Weratiameo, Riosi Taanarakoopua, neerochi paatotioi machenoio, tewekachi kahtiame taamo Noono tewekachi kahtiamee ma'chitatiamekopua pu'kao, ahpo Taana teewakao. Piirechi akana o'inia eenameko taamo nane'riaa, kurusichi mukuyai tewekachi kahtiame taamo Noono nayeweriapua, ahpo Noono teewakao. Taamo nane'riaa tiameo, Riosi Riosiwari puuua, tamochi iikachi yasitoka, pichiwa Riosi Taanarako taamo tuuyamekopua pu'kao, te'ta Riosi tiiarichi o'inia naawakame. 7 Wa'a tiiachipa paikapua tewekachio, te'ta Eesusi pichiwatamea aatanakoo: piiripia, taamo Noono Riosi tewekachi kahtiamepua, piirea Apoe

Riosi Naerapua, piirechia tiameo, Apoe taamo Noono Riosiwarirapua, tewekachi kahtiame; ihji paikaa piiripikaitepua. 8 I'wa wehjoarichi taamowichioo, te'ta Eesusi Riosie Weratiame aatanataa, ihji paikapua: piiripia Riosi Riosiwaripua, taamo iikachi tuuyame; piirea, Eesusi paatotioi neerochi machenoipua, ahpo Noonoe tewekachi kahtiamee nayewetiame, ahpo Taana teewakao; piirea, Eesusi kurusichi mukuyai taamowichio erawisukao, ahpo Noono nayewariapua tewekachi kahtiameo, ahpo Noono teewakao. 9 Weh, pichikiame enesaa teeme ti'tijoeri chaachapao, epeche pichikemetepu teeme Riosi chiiao, epeche ki teesa nateyakamera. Pukaepa te'ta pichikemete teemea Riosi chiiao, yomatiame Riosi Taanarachi simiyameo. 10 Riosi Taanarachi paparakamea, ahpo wa'apichi i'toamepua Riosi Riosiwari chiiao. Ki pichikiamea Riosi chiiao, wistuchamepua Riosi chiiao, ki pichikiamekapapua Riosi Taanarachi simiyameo, apoe Riosi cheeriao. 11 Riosi taamowichio te'ta ma'chitaa, ihji iintoriapua: ki wahjiamesi ahjari taamo ki'yaria, yooma aaata taamoo, ahpo Taanachi paparakameo, pu'ka Eesusi iintoriao, taamowichio iintorio erakoamekoo. 12 Aaata ahpo nehpuwarichitia iniwaemea pu'ka Riosi Taanarao, pu'kakamera ki'yakame Riosia, ki wahjiamesi weemera ahjario. Nape ki ahpo nehpuwarichitia apochi teetoameo, Riosi Taanarao, kiisi kiatiamepua Riosieo, pu'ka weemera ahjari ki wahjiameo.

Kajuyachi kuwateka tuuyewari

13 Neee Waania i'ka aamo iyojurachio, te'ta pichiwako nane'remichio iyotiamenia pukachio, amochi iinuemekoopua wa'asi, pu'ka weemera ahjario, te'ta Riosi Taanarachi paparakamekapao.

14 Pukaepa tísia ahjachi erakoame teemea, yooma ihtaoi taamo tatakoriria cheriwepua inatetioo, taamo inamumerikopua puuua, wa'a e'raka kahtiamekapaopua wa'asi. 15 Wa'a teesoo Riosia, ki wa'atia itipimeripua, ki taamo inamukaopua. Nane'riame enesaa teeme taamoo keepuamekoopua pu'kao, nane'riame enemeriai teeme waikao, taamo tatakoriria cheriwemichio itanesoo, taamo cheriwemerikochepua.

16 Aaata na'ara ihsiame tetewisaapua ahpo Riosichi pooniwao piiniwaoiopua, pu'ka wa'a ihsiwamewichioo Riosichi itamete muuua ku'iwao, pu'kao ahpo katewemichiopua, weemera te'teremichiopua. Nape taamo Riosichi Taanarachi paparameo, itapiti ki kaawe tiiame tatakorisoo, pu'ka tatakoririawichio Riosia taamoo, ki taamo ipaka tetewimapua ki apochio, oosa simiyame mukiwachiopua. Nape ki ahpo Taanachi paparameopua Riosia, pu'ka tatakoririawichio Riosia, ki nakika teteimapua apochio, ipaka tetewimapua pu'kao, ki wahjiamesi ki ahpo ahjama mochimichiopua, puuu wa'a tiiame Riosie ipaniamea, oosa mukiwa tiiamera puuua. Pu'ka ki Riosichi te'teriame tatakoririawichioo, ki aamo itapo tuuyamenia Riosie cheriwepuao; aapoe wa'api Riosi itanemerikopua pu'kao, ahpo tatakoriria cheriwepuawichioo. 17 Yooma ihta ki kaawe nokiwamea tatakoripua; nape iintuaitepua tiame ki kaawe iintotiamea, pu'kawichioo ki oosa simiyame mukiwarichi taamo i'toamea, Riosi ijinuwarakamera enepatetiamekápa.

18 Nane'reka mochitoame teemea, aaata Riosi Noonoeka yasitoame, ki tatakorika yasitonariamekopua, ahpo neesetoka yasitoamekopua pu'kao tatakoriniameo; Riosi Taanara Eesusieopua

apochi inateka yasitoniamekapa, apoe Riosiwarieo. Pukaepa
Satanasia ka'chi iika yuumpame tiiamepua pu'kao, ahpokamera
tatakoriniame na'naritomichioo. 19 Teemea Riosi ijinuwarakai,
nane'riame teemea i'wa taamo ohjoekachio, Satanasi ye'karitere
taamo mochikamekoopua; pukaepa taamo kaawe neesetoka mochit-
ometepua. 20 Nane'riame teemea tiameo, Riosio ahpo Taanachi
i'ka wehjoarichi tekikamekoopua taamo mochikachio, apoe taamo
machitanariapa, aatanakoopua te'ta pichiwari Riosio. Wa'a tiiachipa
teemea pukachi te'ta pichiwa Riosichi, pirena mochitoamepua, pu'ka
Riosi Taanarachi te'téretoka, pu'ka Eesusi Riosie Weratiamechi. Wa'a
teesoo ihji Eesusi Riosie Weratiamea, Apoepua te'ta Riosi pichiwaria,
te'ta ki wahjiamesi ahjamea. Wa'a tiiachipao apoepua taamoo, te'ta
ki'yameraa ki wahjiamesi ahjário.
21 No'o Riosichi kukuchiwaa, ka'te paparamitia eemea itapiti riosita-
niamechio.
Wee, wa'asi ihji no'o aamo tuuyeka iyotiaa. Wa'a te'teremitiapua
naaju.

Oosachi Waani Iyoteria

Pichiwariwa nayewaniame, nakiwariwa tiame

1 Neee i'wa te'ta tiopachi paamiratuamea, Oochetiame tewaniamea, i'ka iyojura iyotiamenia, yomatiame pu'ka Riosi taanarachi paparameopua, yomatiame ti'tiopachi mochitoameopua, Oowitiame Riosie uutiame tewaniamechiopua, yooma pipiripi pu'ka Oowitiame tiopa tatanarawichioopua tiame. Pu'kao neeea tísia kaawe e'reka yasitoamepua, tísia kaawe e'raka mochitoamekopa Riosi tísia kaaweruma tuuyewarichiopua, ki neeechepua, yooma wahja i'wa mochikame tiamépua. 2 Teemea tísia aamo nakika mochitoame, tísia papaka mochitoamekapa te'ta pichiwari Riosi tuuyewario, puuua, ki wahjiamesi yasitomeripua tamochio. 3 Pukaepa neeea taamo Noono tewekachi kahtiamechi o'inia eenameopua kaawerumario, amochi te'ta teeretojerani neeea, amochi tísia tesiwewa e'rewaopua, aamo tísia ta'iria mochiwa iikachiopua tiame, yooma pu'kaopua tiaméo, Riosi Taanarachi o'inia eenamekoopua, apoe taamo Paamira Eesusichi o'iniaopua. Wa'a tiiame itayamenia Riosichio, yooma aamowichio Riosi te'ta pichiwarira uukameo, pu'ka te'ta nakiwarira uukameopua tiameo.

4 Neee tísia kaawe erapakamepua, aaata ookapi aamo tatana tetewikapaopua, pu'kao tísia kaawe te'teretoamekopaopua, Riosi te'ta pichiwarirachi paparaniameopua, te'ta taamo Noono tewekachi kahtiame nuurariachitia. 5 Ehpeopu aamo Riosi tiopa Oowitiame tewaniameo, aamo utewaeme nokisijeraninia, ahpo nakika mochitoniameopua. Ki weemera nuurari simiyamechitia tetewijeraninia, i'ka no'o aamowichio iyotiao, ohsotiaonia pu'kao, ehkoriami o'inia wa'a teetoniameko tetewijeraninia. 6 Ihji Riosi nakiwari aamo iyotekiaa, Riosi nuurari uuka, yooraka yasitoniamepua. Ihji nuuraria ahpo nakika mochiwamepua, kiisi ehpesi o'inia aamo inamuriachitia.

Wihkuame ti'tijoeri

7 Ki ookapi ohjoamepu i'ka wehjoarichio, wihkuaka masitiame, puuu wa'a nokayamea, kiisi uukamepua te'ta Riosi nakiwarirao; puuua ki pichiwarichitia tetewamekoipua, Eesusi Riosie Weratiameo, Riosi tiiarichi o'inia weeechi tijoe tijoetukamekoo. Puuu wa'a erakoamea, tísia se'wi te'teriamepua te'ta pichiwari Eesusichi simiyameo; wa'a te'teriapa puuua Riosie Weratiameo, seepurawara puuua, Pukaepa te'ta Eesusichi simiyameo, wihkuaka masitiamepua. 8 Wa'a tiiachipa pukachio eemea, tísia aamo neesetoka mochitopuapua, ki wa'atia wekatepuawichioopua, pu'ka taamo aamo masiteriaopua, Riosie Weratiame taamo aaatatariaopua amochio, aamoo ahsieme uumichiopua taamo nokariaeo, Riosie aamo ihkokepuaopua, weemera ahjari ki wahjiameo.

9 Aaata se'wi masitiame na'naritoamea, ki Eesusi Riosie Weratiamekamera masiteriao, te'ta ahpo aatanakoopua chaanekao, kihta

Riosichi teereka yachatoamepua. Nape aaata te'ta Eesusi masitiakam-
era teetoamea, apochi iinuepua tewekachi kahtiame taamo Noonoo,
pu'ka Taanaraoiopua tiamé, Eesusio. 10 Pukaepa aaata wa'ami ahka
aamo nanapawiachi enasoo, aamo itapiti masitenarioopua, pu'kao ki
i'tosoo i'ka Eesusichi simiyame pichiwari masitiao, ka'te kaawe uuka
reesisemitiapua aamo napawiriachio; pu'kaoio ka'te kaawe cheeka
paajutemitiamua aamo petechio, pu'ka ki kaaweruma masitiaomua,
kaawe iintákao; ka'te Riosi kaawerurae teepotemitiakoiopua pu'kao,
wahka pooechiamiahka natepakaiopua. 11 Wa'a nokisaa eeme,
pu'kachi yoorame enemapu eemeaipua waikao, pu'ka ki ka'karuma
masiteniame nehpupaka.

Kuatera naawesari

12 Weeka iinuene pehji aamo no'o chaanemia, nape ki yoranarene
iyojurachio, siimo o'rapa wa'a aamo ti'tiopachiami ne'nemiao, nooe
aamo nayewemia pu'kao. Epeche kaawe eneriai no'o wa'a ikisoopua,
epeche kaawe erakopuawichio nenekuti.

13 I'wa no'o kahtiachio, aamo ko'chi tiopa tatanaraa, yooma aamo
teepotenapua tiame. Puuua Riosie uutiamepua aamochitia, ahpo
ijinuwa enemichiopua.

Wa'asi ihjia ehpeo.

Paisachi Waani Iyoteria

Kaayo tewaniame kaaweruma nayewaniame

1 Neee i'wa tiopachi Riosichi paparamewichioo, Te'ta Oochetiame
tewaniame paamiratuamea, i'ka iyoteri iyotiamenia Kaayowichioo,
pu'kao Riosi te'ta pichiwarichio, tísia no'o nakiya.
2 Aamoo, tísia no'o kaawe e'riaopua Riosichi poonio, tísia
kaaweruma yasitowa aamo kiajeraninia Riosio, yooma ihta aamo
yoorao kaawe tiiame machenasiwa, ta'iria yasitoniame kihta kokoreka,
nane'riamenia aamoo, tísia kaawe teetoamekopua Riosichi simiyameo.
3 Tísia kaawe erapakane aamo kaawe tiio tuuyetiaapa, ookapi wa'a
o'inia e'enakamee poponiwaeo, puuua aamoo, ki se'wika teeto no'o
tuuyekopa, pu'ka aamo Riosi pichiwarichi teetoa tehkiwachio. 4 Kihta
epeche kaawe erapamenia noochio, ki i'kachitiao: yooma Riosichi
kukuchiwao, Riosie Weratiamechi kaawe ohjoameko tuutiameo, Eesu-
sichi simiyame te'ta pichiwarichio.
5 Muuu no'o tísia kaawe e'ria Riosichi poonia, muuua tísia
kaawe teetoamepua wa'a Riosi tiopachio, poponiwachio pipiniwaopua
tiameo, senepi ku'ika yasitoamekapaomua, wa'a Eesusichi paparameo,
epeche pehjiomua, ahkaoi o'inia enapameo, Eesusichi simiyame
ma'masitiameo. 6 Puuu ahkaoi ohjoka nayewatukamea, wa'a chaacha-
pakamepua i'wa tiopachi e'enasaopua yooma inamuachio, kehkisi
aamoo ki nu'uti nakika ahpo ku'itiamekopua. Muuua wa'a aamo
tiopachi mochikamee ku'yame enesaamua wa'ami u'matopame Eesu-
sichi simiyame masitiameo, ihtaeoi oowewiame enesaamua pu'kao
pooechi nakipuameo, no'o kaawe itipiwa ihsimeri muuua, Riosio
te'ta pu'ka yorajera ihsiame enemerimua. 7 Pu'kao, aamochiche
Riosichi paparamechiche uumeripua ku'iwao, pu'ka Eesusi Riosie
Weratiame tehkiwachi ahpo nokisimiaopua, kihta aaata ki Riosichi
paparame ku'iwa uusika nokisiamekopapua. 8 Pukaepa teemekamera
Riosichi paparamea ku'itomeripua pu'kao, iinuemichiopua pu'kao, ihta
ahpo ahjae nokisipuameopua, pu'ka te'ta Riosichi simiyame pichiwari
nayewatusiwachiopua.

Riioteje kiisi kaawe ihsiame

9 Neeea iyotepakamepa seenepio, pu'ka Riioteje tioparachi nanapaw-
iamechiopua, nape Riiotejea kiisi taamo nahkekapua wa'ao, taamo
Riosichi eename tuuyewario, wa'ami u'matopameopua ku'inarekao,
Riosichi simiyame masitiameo, apoeche e'ramekapapua te'ta ahpo
paamiratuameo. 10 Pukaepa neeea wa'a Riioteje tioparachi simisaopa-
nia, yooma tuuyemenia wa'a tiopachi nanapawiameopua, aachin
cheeka tísia taamo na'ariamekoopua Riiotejeopua, yooma ihta wihtuki
cheeka oiyaopua tamochio. Puuua ki soparachitia ahpo cheeka
oiyaeo, wa'inamepua wa'a ahpo tiopachi asipuawichioo, Eesusichi
simiyame masitiameopua Riosichi poponio; wa'api ahpo tiopachi
nanapawiameoi tísia wa'iniamepua asipumichioo pu'ka Riosichi

simiyame ma'masitario. Yooma aaata wa'a tiopachi mochikameo,
ahpo ta'pechi asipunariameopua Eesusichi simiyame nayewatuameo,
ujumapuamepua wa'ao, ahpo tiopachio, ki ahpo tiopachi mochitomi-
chioopua.
11 Muuu no'o te'ta nakiya poonia, ka'te wa'achi ihsimitia muuua,
ihtaoi aaata ki ka'karuma nokayao; te'ta kaawerumarache ihsipuapua
ohso kaaweo. Kaaweruma ihsiamea, kaawe tiiamepua Riosichio, nape
ki kaawe ihsiamea, kiisi kaawe tiiamepua Riosichio.

Reemetio nayewaniame

12 Nape Reemetio tewaniamea, tísia kaawe tiiame nayewaniamepua.
Yooma pu'ka te'ta machiyamea, te'ta pichiwako tuuyamepua, Reemetio
wa'a chaachapaniameo. Teemeai wa'achi chaachapamepua, te'ta
pichiwako tuukao, Reemetio wa'a chaachapaniameo; muuu wa'apiai
te'ta nane'riamepua pu'kao, te'ta pichiwakopua taamo chaachapao.

Kujuyachi chaniwa wa'asi

13 Ki ookapi iinuenia aamo chaanemiao, nape ki iyoterichi aamo
cheenariamenia pu'kao. 14 Ku'we wa'a siimo o'rapa, nooe aamo
nayewenariapa wa'a enasapao.
15 Wa'asi ihjiapa no'o aamo tuuyaa. Kaawe e'raka yasitojeramechenia aamo iikachio. I'wa no'o ahjama mochikamea aamo kaawe
e'riame, aamo teepotenapua. Muuua tiameo, teepotaka kiamitiapua,
yooma pu'ka taamo kaawe e'reka mochikameopua wa'ao. Wa'a ikisa
naaju.

Uurasi Iyojura

Uurasi teepotewari

1 ¡Kúíraa yomatiame Riosie Weratiamechiwikame, yomatiame pukachi paparame! Neeea Uurasi tewaniamenia, Riosie Weratiamechi tekipaname, Saantiao yeeyerachi naawakame tiame. I'ka iyojura iyotesa uhjurenania, yooma aamoo tewekachi kahtiame Noonoe paajutetiameo, ahpo ijinuwa enemichioo, yooma aamo taamo Noonoe tísia neesetoniame ahpo ijinuwa enepateriopaopua, ahpo Taana Eesusichi tísia paparakopaopua. 2 Yooma aamoo neeea pukaeo, ki nu'uti kaaweruma tiiame teerejeraninia amochio, tísia ta'iria erakoka mochitomichiopua aamo iikachio. Aamo ku'ijeraninia tiameo, aamo tísia nakika mochitonemichiopua aamo wahjachioi.

Wistuki ma'masitiame
(2 Peero 2:1-17)

3 No'o Riosichi poponiwa pipiniwa tiamée, taamo newiparichi simiyame tísia aamo nayewemo o'rainia, nape ohso kaawe papararichi simiyamekamera aamo nayewemania, pu'kakamera tísia nakiwiamekopua nehpupuapuao. Pu'kakamera aamo utewaeme chaaniamenia, aamo pu'kakamera utewaeme teetomichiopua pu'ka nehpupakao, Riosi te'ta kaaweruma tuuyewari pichiwarikámera. Riosia i'ka pichiwari ki seenampa sewina ikiyame, ki'yakamepua ahpo ijinuwao. 4 I'ka aamo chaaniame neeea, muuwaeme weeechi siikuarichitia amochi muipariopao, Riosi te'ta pichiwarichi simiyame se'wika masitiameo. Puuua, ka'chi ikiniameko tuuyamepua ihtaoi ki kaaweruma iintotiaio, Riosieopua taamo cheriweniamekopao, ihta tatakori iintotioiopua. Puuua ki masitiamepua Riosie te'ta newipaniameo, Riosichi te'ta paparaniameoi. Puuua tísia iinya tiiame nokakao, ukana ajatoamepua taamo te'ta Paamirakamera taamo Teekoo, apoe te'ta taamo Paamira Eesusio, Riosie Weratiameo. Nape pu'ka wa'a nokayameo, ki ehpesi ehkoriami o'inia Riosia Iyoterichio, ki nu'uti kokosamio tuuyamepua.

5 Aamo nane'reka mochikoiopua i'kao, aamo chaanemania eenechio. Taamo Noono tewekachi kahtiameo, ehkoriami taamo noonori Eejito mochikame puuyanakoio, yomatiame apochi paparakamekooio, neipamiopua yooma pu'kao, toakamekopua pu'kao apochi paparao, wahjipaterepua pu'kao. 6 Riosia ahkasi ahpo tewekachi mochikame ki kaawe noonokame ahpo ku'iwarioi, ahpo ki iyorikameopua, tukapachi kaarenae purisa iinuemepua pehjio, ahkasi asiyachisi pu'ka ahpo te'ta kokosamia taawechio. 7 Naati ma'masitari Riosi te'ta pichiwarichi simiyame sewinatamea, puuua wa'a nokayaio Riosie tísia kokosapuaitepua, ehkoriami Sooroma mochiwari kokosaretiachitia, Oomora mochiwari kokosaretiachitia tiame, wahjachi yooma norikame mochiwari mochikamechitia ahjamachitia tiamé, itapiti tísia iinyatiame yooraka mochiriamekopaopua, kiisioi nokime tiiame nokaka mochitoriopa. Pukaepa wa'a noonoikapa puuua, ki nu'uti kokosari na'ie aiwatetiamepua Riosieo. Puuu wa'a iintoka kokosatiame

Riosieo, Ehkoriami Iyoterichi iyotetiamea, taamo Riosichi iyoriwa te'ta neesetoka mochitomichio ikitiamepua, ki wa'achitia na'ie taamo kosoka kokosapuawichiopua, ki wahjiame kokosarichio.

8 Puuu ma'masitari Riosi te'ta pichiwarichi simiyame se'wika masitiamea, nane'riamekai na'ie kokosatiameopua kiisi iyoriameopua Riosichio, wa'api teetoamepua ahpo weerewachi tísia iinya tiame ahpo na'ataka nokisikao, itapiti iinyatiamée suweporitiameoi yorasika. Puuua kiisi aaata yooreka mochitoamepua, ihtaoi te'ta iyoriwa yoorewaopua, ahkasi te'ta Riosi iyoriwaoiopua na'areka tetewamepua, ahkasi Riosie tewekachi ku'kuiwari utewariraoiopua tísia na'areka kiisi iyoriamepua, ahkasioi Satanasioi na'areka. 9 Nape Apoe Mihkeai, Riosi te'ta ku'iwarikaipua, ki te'yarepua Satanasio, ki reesiseriemekapaopua Riosieo, Moise weerewa iintoriarekooichi simiyame chaachapanioio, wahka ihtoriachi ehkoriamio, Mihkea oowera eee chaanerechepua pu'kao: “Aamoo Riosikamera apoe aamo terimeripua, neeea ka'i.” 10 Ihji ma'masitari te'ta Riosi pichiwari se'witaka mochitoamea, ihtaoi itapiti ki pahtiaio, na'areka naewamepua, kihta machiaipua pu'kao. Nape puuua ahpo tísia weerewachi ikotuwae erakoawaeopua, animarichitia nokayamechitia nokayamepua, a'chikoi nokaka suwepori, ahpo weerewa na'atamepua, ahpochitia tijoechi kunapakao uuwasari chewipakao, ooweruchioi uupitaka uuwasari chewipakaopua.

11 Nape ai puuu wa'a iintokameapua, tísia iinya tiiame ko'koame yekika wahjipameripua. Puuua tísia na'ara nokayamepua ahpo piirechio, ehkoriami Kaaini ahpo pooni me'yariamechitia. Puuua ehkoriami Waarami iintoriachitia nokayaepua tiameo, puuua tahpitika erakoamekapapua toomichio, noriwi ku'ipamo e'rakame i'isaeri seepurawakamera newitomichioo. Puuu ma'masitari Riosi te'ta pichiwarira se'wichamea, ehkoriami Koorea ikiriachitia ijikimeripua, Riosieo, puuua Moise paamiratuwa wa'inekamekapaopua wenejikao, weee wahjorae rupitutetiameopua, Riosieo. 12 Ihji ma'masitaria, iinya nokayamepua aamo Eesusichi iyoriwa ko'kopoi napawiriachi e'énapakao, tahpitika erakoka eejenapamekopapua, tísia posakache ko'konarekaopua. Puuu ki ka'karuma ma'masitaria, ki ka'karuma tepuyameka te'teriamepua, puuua sapoori ahpo tepuya ko'konaresoopua, ahpo tepuyao toisa uujumapamepua, ahpochekamerache kaawe neesetopaka. Puuua toomarika te'teriamepua tiameo, kihta neeroi iinueme eekae i'toniame. Puuua tiameo, itapiti oowara taakiame ki taakiameka te'teriamepua. Puuuapa, itapiti oowara wakipaka oosa wahjipakameka te'teriamepua, yomatiame nawapuka ko'rinatiame. 13 Puuua tiameo, pa'weka nokayamepua, ahpo tahpitika ihsika pe'konieo, ahpo toonewatae ahpo tísia maapori ihsiwa tetewitiame. Ihjia so'pori wewekakamepua, ki nu'uti tukaparichi uumpakame. Puuu ki kaawe wa'a nokayamea, ahkasi ki wahjiamesi tukaparichi mochimichio, kokosatiamepua aiwamichioo.

14 Eenoko ehkoriamiai, Aarani oowisani neipa tijoeturichi naawakameai, i'ka na'ara nokayame ti'tijoerio, cheeka nayewariaipua: “No'o Riosi Paamirao tetewakania, kíí ookapi mi'miri ti'tijoeri piipakame yeetoka eename, 15 Apoe Paamirao yooma ti'tijoeri katewemia eename, yooma pu'ka ti'tijoeri ki kaawe noonoikame,

yooma na'ara nokaka tatakorikame, yooma pu'ka ti'tijoeri weeechi
ohjoriameo, taamo Paamira Eesusi na'arekameo.” 16 Ihji ti'tijoeriai
ehpe taawechiamioi, wa'achi chaachapamepua, yooma ihtaoi
Riosichi simiyame ki kaawe chaachapakao, tísia na'arekaopua
tiame. Yooma ihtaoi ki ta'iria mochiko tuuyamepua; ahpoche erakoa
ikotuka i'yamepua; ahpo oisa e'reka, weeru nayewame; peenia
chaachapemepua aaatao, oowera ahpo yoramichio ahpo nakiyao.

Kaaweruma tuuyewari

17 Pukaepa eeme tísia no'o nakiyaa, ka'te natakepamitia eemea,
pu'ka Eesusi ajawariae aamo masiteretiao. Puuu ajawaria aamo
masiterepua, itapiti simiyameo ikimeripua, ke'chu ikimiachiopua.
18 Aapoeo aamo chaaneka nayeweriaipua, kajuyachi taawechi-
amiopua, e'enamio tuuka, Riosi nanaarameopua, ahpoche weemua,
na'ara nokayame. 19 Ihjipu ti'tijoea oowerua tiame, aamo poana-
tumichio nokayamea, oowera i'ka weeechi iintuame pu'serewache
inatamepua, kihta yasitoamepua apochio, Riosichi eenameopua Riosi-
wario.
20 Nape eeme tísia no'o nakiyaa, utewaeme Riosichi mochitomitia-
pua, epeche epecheche ahjachi erakoka, Riosichiopua. Eemea Riosichi
nayewiaiopua, Riosi Riosiwari amochi e'raka, nayewepuapua. 21 Nape
eeme Riosi Riosiwari amochi yachatoamea, Riosi nakiwarichiche tee-
toka mochitopuapua, puuyetoka ahkasi pu'ka Eesusi Riosie Weratiame
eenechi eenachisio, aamo ki wahjiame ahjari aamo kiamiachisio,
pu'kao Riosio, aamo tesiwa e'riamekapa aamo kiamiao.
22 Aaata i'ka weemera ahjari ki apochi tiiame erakoameopua, oowera
erapuatepuapua pu'kao, pichiwa Eesusichi paparame enesoo ahpo
tatakoriria cheriwepuawichioo, pichiwa iinuemeriko tuuyepuapua,
Riosie ahpo kiapuameopua weemera ahjario. 23 Aaata eeyowati
mochikameopua Riosie ahpo kokosapuameo, tesiwa e'reka ku'ipuapua
pu'kao, Riosi kokosari na'irachi puuyanamechitiaopua, tísia kaawe tu-
uyeka pu'kao, te'ta Eesusichi paparasache newipatepuamekopua Riosi
kokosapuachio. Wahjachi tísia iinyatiame tatakorichi nokayameoi,
tesiwa e'reka ku'ipuapua pu'kaoi, nape aamo inateka naaju ki wa'achi
nokiwamechi wichitarekoi muuuai. Eiweka tetewipuapua pu'ka tísia
iinya tiiame nokayao, aamo kaawe inateka ki amochi chuhkepamichio
pu'kao.

Kaawe e'reka kaaweruma nayewaniame Riosiwichio

24 Ehpeo kajuyachionia, Riosi ahjama nayewamania: “Muuu te'pa
kahtiame taamo Noono Riosia, muuuchepua. Muuuchepua tiameo,
te'ta taamo neesetoamea, taamoo muuua, ki ruhjimichiopua tatako-
richio. Muuuchepua tiameo, taamo ki nohpieme i'tomeri tiamea,
te'ta aamo kahtiachiopua tewekachio, aamo kahtiachiopua tísia peenia
tiiachiopua, wa'a ajasisaopua tísia peenia erapuachio. 25 Muuuche
puuua, te'ta machiwari machiyamea. Muuuche puuua tiameo,
te'ta taamo newipatiamea, Eesusie taamo Paamiraeo, muuua apoe
amoe Weerariaeo. Pukachipa teemea, pu'ka yooma ki nu'uti aamo
iintoriowichioopua taamowichioo, wa'api tiiame aamo te'ta weruma
iyoriniame, enejeriame teemea, ki nu'uti te'ta weruma utewarieme,
ahkasi ki wahjiamesi tiiame.”

I'wasi ihji no'o iyotepawaapa. Wa'a teeresa naaju.

Eesusie Waani Tetewiteretia

Waani teepotari

1 Kúíraa Riosichi paparame, ahkaoi ti'tiopachiami mochikame. Waani neeea, piiripi Eesusi Riosie Weratiame ajawaria. Ihji no'o cheemiachi simiyamea, Apoe Eesusi Riosie Weratiame no'o tetewiteriapua, apoe Riosi wa'api ne'neteriapua Eesusio, no'oo tetewitepuaichio. Ihji Eesusia eeetiame no'o tetewitekapua ahpo tewekachi eenamee ku'iwarieopua, no'oo ahpo seekaerewachitia tiiameopua, yomatiame wehjoarichi mochikame nane'retemichiopua, i'ka itapitio yomatiame wehjoarichi ikipuameo, ikikache itipimerikoopua. Ihji itapiti i'ka wehjoarichi ikipuamea, ihta taawechi o'inesaopua, kiisi tehpe simiyamechi kajumeripua, yomatiame i'ka wehjoarichi ikimeriopua, ikika. 2 I'kao neee Waania, yooma no'o tetewiriaopua, yooma no'o inamuteretiaopua tiameo, Riosi te'ta apoe iintokamepua i'kao, Eesusie no'o tetewitepuawichiopua.

3 Neee Waani Eesusie weratiamea, yooma Eesusie no'o tetewiteretiaopua, te'ta ki nu'uti iyorika iyonameopua i'kao, tísia kaawe e'riamenia pu'kao, yomachiami ti'tiopachiami wa'a te'teriameopua tiame, ihji no'o tetewiteretiaopua, waapiche teetoamekopapua pu'kao.

Waani oowisani ti'tiopachi iyojura uhjurari

4 Neee Waania, i'ka iyotesa uhjuraninia pu'ka ti'tijoeo ooweru tiameo, oowisani ti'tiopachiami mochikame, Aasia weeechiami wekanami ti'tiopachi. Ta'iria mochisaa kaawe enemii eemea, aamo iikachio mooena e'rari erakoka, Apoe Riosieopua aamo kianiae. Ihji Riosia, ke'chu naayachi o'inia ahjaka yasitoriamepua, ahkasi ehpe taawechiamichisi, ahkasi wahka ihtoriachisiopua ki wahjiamesi. Riosi Riosiwari oowisani puusieka tetewameai, yooma ihtaoi noriwi tiame tetewamea, aamo iikachi ta'iria mochirewa ki'yamepua tiame, puuua Riosi yasirachi, norikame ajakamerapua. 5 Neeea yooma i'ka kaawerumari aamo e'rejerao, Apoe Riosie Weratiame tiame aamo kiajeraninia. Puuu Eesusi Riosie Weratiamea, yooma no'o tetewitekamepua, Riosi ahpo Noono no'o tetewitenureriaopua, no'oo pu'ka cheeka no'o iyotesimichiopua. Puuu Eesusi Riosie Weratiamea, apoe iintokamepua tiame, pukeri pahcha simiyame oijenaniameopua, te'ta wahjipaniame tewitokaopua. Puuua tiameo, Apoe Te'ta Yawichipua, yooma i'ka wehjoarichi ya'yawichio, yooma te'ta aampa teerekaopua. Riosie Weratiamea, tísia taamo nakiyamekapapua, ahpo mukiwae taamo piipatekamepua tatakoririao, ahpo eera wi'sukaopua taamowichioo. 6 Wa'a iintokaopua taamoo, ne'neseriosi enepatekamepua, taamoo ahpo Noono Riosi ku'ika nokisimichiopua, ti'tijoeopua ooweruopua tiame, tuuyepakaopua ahpo Noono tísia kaaweruma tuuyewario, pu'ka ahpo Noono Riosi keepukameo, pukachi paparamichiopua. Neipa weemera wehjoarichio, ahpo ahjama ya'yawichitumeri enepatekamepua taamoo, tiame. Pukaepa Eesusi Riosie Weratiamea, ¡te'ta ki nu'uti yooreniame nakiyamepua,

ki nu'uti nuurewari ye'kame, ahkasi ki wahjiamesi simiyame yawichituwa! Wa'a teeremitia naaju pu'kawichioo.

7 Waika taawechio, chaachapapuaitepua: “¡Nee! ¡Wa'a ihtonapua wa'asi! ¡Toomarichi weritoka ihtonapua!” Waikao, yooma weeechi mochikamea, ahpo pusie aapoe tetewimeripua pu'kao, ahkasi puuu merijicherae chechekameai tetewimeripua tiame. Yooma ki ka'karuma noonoikamea, naarakomeripua pu'ka taawechio, pu'ka Eesusio wa'a ihtoame tetewapaopua, ahpoo tísia kokosamia. E'esa naaju, wa'a teerepuapua.

8 Apoe Te'ta Paamiraa, Apoe te'ta yomatiame utewari iinuemea, eee chiiamepua: “Neee apoepua, ki o'ineraemea; neeepua tiameo, ki kajuyaeme tiiameraa”, wa'a chiiame Apoe ehpiami ahjaka yasitoamea, Apoepua ki wahjiamesi o'inia yasitoamea, Apoepua tiameo, ki seena aampasi yasitomeria, Apoepua tiameo eenechi i'ka wehjoarichi tekimeria.

Riosie Weratiame tahpitika tiiame, Waanie tetewitiame

9 Neee Waania, Eesusichi teereka kahtiamekaapa, aamo poonichitia tiiame neeea. Neeea aamochitia iinueme teemea, Riosi ye'kariwachi pirena ohjorepuao, piie taawechiami ahkao. Nape i'ka weeechi tísia aiwaka nokisiaiopua pehjio, Riosi ku'iwarie anachasiame teemea, te'ta Riosi utewarie. Neeeai ehpiamio aiwaka yasitoamepua, i'wa pawenasipa Pahmo tewaniachi peereso yachatiapa. I'wa peereso yachatiame neeea, Riosi kaaweruma tuuyewari naewatuamekapa, i'kao Eesusia ahpo mukiwarie pichiwa tiiame machenakame. 10 Piie taawe Toomikochio, taamo Paamira Taawe tewaniachioopua, no'o yuuweeme kahtioio no'o Noono te'pa kahtiamechi tísia inatakao, ki ku'wita nayewachaniame inamukania no'o pukaminao. 11 Puuua cheechaniamekapua:

—I'ka no'o aamo tetewitemiao, yooma iyotesa uhjuramitiapua, oowisani ti'tiopachiami, Aasia weeechiami ajakamechiopua: Eejesio tewaniachiopua, Ehmirinapua, Peerekamo, Tiatira, Saarisi, Irarejia, Raoriséa tewaniachi tiame.

12 Waikao, no'o ku'rika ne'nioiopua aatanakoo no'o nayewiao, naatiche ajakapua wa'ao, oowisani kaantera ahjachi ajawaniame, o'ro netetiame. 13 Wa'a naasipa pu'ka ajakachio, tijoeka tiiame weeriapua, tarachisi wakiraeme, norikame muripao, o'ro apoche wahsipuameapua, 14 moochiopua, tohsanameapua kuuparao. Ihjia, tajenakameapua puichio. 15 Ihji taararaa, oronse meetarika tiamekapua, na'ie kosoka taapasitatiamechitia. Ihji iiyenaria, ki ku'ita neeroi wichiyameka chiiapua. 16 Ihjia ahpo ahjamina sekachio, oowisani so'pori makoka weeriapua. I'ka chu'wachiopua, tepekuma machenameapua nasimacheta, neneku tehpuchame. Ihji nanariraa, ki teesa kokosatiame tajayamekapua, taaachitia.

17 Pu'kao wa'atiame tetewakapania, mukipakame wichikania, chokichi ne'niachi. Nape Apoeo no'o chaanekapua, noochi seekarepakaopua, ahjamina:

—Ka'te mahja muuua, neeepua aamo machiyaa, aamo Riosiwa neeea; neeepua ki o'ineriemea, ahkasi ki kajuyamea tiameo. 18 Ahjame neeea; mukukaiopua eenechi ahjakame, ki seena aampasi ahjaka

yasitomeri neeea; neeepua, te'ta wahjochari iinuemea, pu'ka wahji-
pakame mochikachio, ahjae yeetapuniameopua yeetarao. Neeepua
tiameo, pu'ka mukiwariopua ye'kameo, aampa tiiame utewariemenia
pu'kao. 19 Yooma iyotemitiamua, i'ka aamo no'o tetewitiaopua; ehpe
taawechi simiyame puuua, wahka ihtoriachi ikimeripua tiameo. 20 Ihji
oowisani so'pori no'o ahjamina sekachi makoka weririaa, oowisani
tuuyetori puuua, kaaweruma tuuyewari i'toame, oowisani tiopachi
mochikame. Puuu oowisani kaantera ahjachi ajawaniamea, o'ro
netetiamea, oowisani tiopapua.

2

Eejesio tiopachi nayewatuamee tuuyepori

1 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria, no'o chaanekapua
tiameo:
—Eejesio kahtiameopua Riosichi simiyame masitekao, i'ka iyotesa
uhjuremitiapua pu'kao:
"Ihji naaweseria, Apoe oowisani so'pori makoka weeriamechi o'inia
eenamepua, ahjamina sekachi makoka weririame. Puuua, i'ka o'ro
oowisani kanterero naasipa oiyamepua, puuua, oowisani ti'tiopachi
puuua. Puuua eee aamo chaaniamepua: 2 Neeepua, te'ta machiyam-
eraapua aamo yooraka mochikao, aamo aachin teeka anachaopua
tiameo, itapiti a'chi yoraniaopua, mooena e'raka. Nane'riamenia
aamoo, ki anachaka tetewamekopua ki kaawe nokiwao. Muuua
iintoteka ne'nekamepua, pu'ka no'o ajawaria ahpo teewameopua
pichiwatakao. Nane'rekame muuua pu'kao, kiisi pichiwa chaacha-
pamekopua pu'kao. 3 Nane'renania aamoo ki naanaso e'ramekopua,
kiisi nahsinepaka tekipanakapua no'owichioo, anachakapua eemea,
aiwakapua tiameo. 4 Nape wa'a chiiainia amochio, itapiti iinuenia
amochio. Eemea toarepua pu'kao, pukeri o'iniao, aamo peenia e'raka
no'o yorakeka mochiriao. 5 Inatepamitiaopua eemea, pukeri o'iniao,
itapiti a'chi teeeriaopua no'o ahjamao, sewina erapamitiapua eemea,
eenechi wa'api teeremitiapua, pukeri o'iniaopua aamo teeeriachitia.
Ki wa'a aamo noonoisoo, wa'a eenaka aamo u'yemania, pu'ka aamo
kantererowaopua. 6 Nape wa'a te'tiai eemea, itapiti iinue eemea
noochitia, aamoopua, nekumiamekopua, Nikorai nokayaopua ti'tijoeri,
noochitiaopua. 7 E'waka mochitonariamea, inataka keepupuapua
i'ka Riosi Riosiwari chiiao, yooma eeme ti'tiopachio. Yooma e'waka
mochitokamea i'kao, newitoka puuyakameopua ki ka'karumachio,
neeeai reesiseri kiamania pu'kao, kaawe ko'komichioopua, pu'ka kuuu
ahjarichi taakiameopua, ki wahjiame ahjaniame taakiameopua, pu'ka
Riosi eechichi, paarasarichi naasipa weeriameopua."

Ehmirina tiopachi nayewatuamee tuuyepori

8 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukeri o'iniao, eee no'o
chaanekapua:
—Ehmirina tiopachi mochikameo, pu'ka Riosichi simiyame wa'a
nayewatuameo, i'ka no'o cheemia iyotesa, uhjurepuapua: "Ihji i'ka
naawesari chiiamea, aaata ki o'inerewa iinuemepua, kajuwaoiopua;
ihjia mukukamekaiopua, eenechi ahjakamepua. 9 Puuua eee aamo
chaaniamepua: Neeea aamo Ehmirina mochikameo, nane'riamenia
aamo tísia aiwaka mochikaopua, nane'riamenia aamoopua tiameo,

kihta iinuekopua paarasario. Nape eemea wa'a te'tiaio, te'ta
tísia paarasariemekaitepua. Nane'reka yasitoamenia pu'ka ahpo
i'isaeri ti'tijoeri teewameo, aamoo a'chikoi chaaniakopua na'arekao;
yooma puuua, Satanasi napawikarichi mochitoamekapa wa'a chaacha-
pamepua. 10 Nape eemea ka'chi eramitia tísia aiwateniaeopua pukaeo.
Neeea Satanasio, wa'a tiiame reesisemerinia pu'kao aamo aiwatemi-
chioo, aamoo ne'nenariapaopua, akatiasi noochi paparamekoopua.
Néé, Satanasia, aamo amori o'iniame puuuapa, aamo karichiami
to'towatowaopua, ahpo ku'iwarieopua aamo na'ara yoratekao. Wa'a
teeremeripua oosa mariki taawe Riosi inatarichi tiiao. No'o iyorieme
enepuapua naaju. Aamoo noochi paparario, ahkasi mukiwarichioi ki
wekatiame enesoo, neeea aamoo waikao, te'ta ahjari aamo kiamania,
te'ta ki wahjiame ahjarirakamera, te'ta ki teesa nateyamera ahjari.
11 No'o keepuka mochitonariamea, no'o e'weka mochitopuapua, no'o
keepuka i'ka Riosi Riosiwari chiiaopua, yoomahka wa'a Ehmirina
tiopachiopua, yomachi ti'tiopachiopua tiameo, wa'amio. Yoomahka
Satanasie na'arari aiwatewa newitokamea, kiisi aiwameri puuua, oosa
mukiwarichi simiyameopua wa'asio, te'ta ki Riosi ahjama mochi-
wameopua."

Peerekamo tiopachi nayewatuamee tuuyepori

12 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukerio, no'o
chaanekapua tiameo, Riosichi simiyame tuuyetoameopua, Peerekamo
tiopachiopua, i'ka iyotesa uhjurepuapua pu'kao:

"Ihji naawesari chiiamea, maacheta neneku yoorame chu'wachi iin-
uemerapua, ahpo chiiaa ki teesa tiame mu'ipamera. Puuua Eesusi pu-
uupua, eee aamo chaaniamepua: 13 Nane'renania wa'a aamo ohjoeka-
chio, Satanasi ye'kachikopua. Nape eemea Satanasi ye'karichikoipua
wa'ao, no'okamera iyorika mochitokame eemea. Aantipasi taawechi
meritioiopua aamo tetewachi wa'a tiopachio, muuua no'okamera
te'ta kaaweruma naewakamepua, káátisia aiwaniamekoipua wa'a
tiopachio, no'okamera paparakame eemea. 14 Kaawepua aamo
noonowiria, nape pu'kachepa, itapiti iinuekane amochio ookapi.
Eemea Waarami masitewachi mochitoaio, kiisi toinareka eemea pu'ka
ki kaaweruma masitiao. Aamoo wa'a te'tiopao, Waaramia Waaraki
nuurerepua, pu'kao ahpo i'isaeri ti'tijoerioo masitemichio, ka'chi tiio
ri'riosi manaketiame ko'kotiaio, suwepori nokitioiopua, ka'chi ikinio
tuuyemichioopua. 15 Ahkasi nikoráita nokaya na'naritona eemea,
ookapia, ka'chi ikipo chaachapaka suuwe erapori nokayaio. 16 Sewina
erapasa naaju eemea. Ki aamo sewina erapasoo, wa'a enamane
nasiwari maachetaeka, pu'ka maacheta no'o chu'wachi iinuekaeopua,
nasiwari mehtanamania. 17 E'waka mochitonariamea, inataka keep-
upuapua i'ka no'o Riosiwari iyoterichi chiiao, yomachiami ti'tiopachi
mochikamea. Yooma e'waka newitoka puuyakameo ki ka'karumao,
no'o Noonochi te'pa eenamee, koi'temania, puuu apoechi eename,
ki teteiwamepua pusieo. Aamoo, tehte tohsaname kiamane tiameo,
aamo weemera teewarao ahjachi iyotetiame. Pu'kao aawataoi ki
nane'remapua, muuuche nane'remapua kiatiamerachi."

Tiatira tiopachi nayewatuamee tuuyepori

18 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukerio, no'o
chaanekapua tiameo, Tiatira tiopachi mochikameo, Riosichi simiyame
wa'a naewatuameopua, i'ka iyotesa uhjuremitiapua:
"Ikachi nayewamea, Apoe Riosi Taanara puuua, ahpo puichio na'ika
tiame tajenarieme, ahpo tarachiopua oronse meetarika tiamepua,
kosoka apochetatiame. Puuua eee aamo chaaniamepua: 19 Neeea
aamo yoorao yooma tetewamepua, aamo nakira iinuekaopua tiame
noochio, aamo noochi paparaopua tiame, aamoo Riosiwichio yorakeka
mochika, aamoo ki nahsinepaka te'teretoa, aamo tísia aiwatoai
anachatoameko. Yooma aamo ehpe yooraka mochiraa, yooma
epeche kaawe teetoamepua, epeche ki pukerichitia, aamoo pukeri
noochi pichikerioio. 20 Nape i'kachepa ki kaawe tiiame eemea,
pu'ka Esaweri oowitiameo aamo reesisiamekopao, no'o ti'tijoeriwao
wisikuemichioo. Puuu oowitiamea, suwepori nokiwa masitiamepua
no'o ti'tijoerio, no'o ti'tijoeriopua tiameo, ri'riosi oowewatiame kooame
konuriamepua, ka'chi ikipo tuuka Riosichi kaawe te'tereniameo,
ko'kakaiopua pu'kao. 21 Neeea pu'ka oowitiameo, tehpe ki'yakame
neeeapa, ahpo suwepori ihsiao toimichiopua, nape puuu oowitiamea,
ahpo wa'inanipua pu'kao. 22 Pukaepa wa'api inisinariopa pu'kao, tísia
aiwatemania, yooma pu'ka ahjamao, suwepori nokayameo. Pu'ka
Esaweri tatanaraopua tiameo, ki kakupachi enepasoopua, 23 yooma
ko'imania. Waikao yooma ti'tiopachio, nane'remapua no'oo, ahkasi kai
waapisi no'o nane'riamekopua aaata inataopua, ti'tijoe ooweruoiopua
tiameo. Pukaepa neeea, yooma pipiripi pu'kaonia, ahkasi nokaria
kiamania pu'kao, no'o teewiaopua kiapuameo. 24 Nape wahjachi
aamo Tiatira mochikameo, ki pu'ka masitewa nokaka mochikameo, ki
pu'kachi wahjachi pepenipaka mochitoameo, pu'ka kai waapisi noriwi
tiameopua Satanasichio, ka'chi chaaninia aamoo. 25 Wa'api teekache
mochijeraninia aamoo, noochiche paparaniame neesetoka, ahkasi no'o
eenachisi eenechi. 26 Yooma newitoka machenakame yomatiame
na'arewao, no'oche e'ra iintokaopua ahkasi kajuyachisio, neeea pu'kao
yomatiame i'ka wehjoarichi ti'tijoerichiopua, kiamania yawichitumi-
chioo. 27 Puuua waikao, sisioki wepirae makoka nuuremapua, ki
kaaweruma tiiario, sikorichitia kahsinamapua te'ta ahpo utewarie,
no'oopua ki'yariae. 28 Pu'ka kiatiame neeeapa wa'a iintomeria, te'ta
Apoe cheeriachitia no'o Noono. Pu'kao kiamania tiameo weemera
cheisopori, weemera wehjoarichio weemera ma'chirepari, te'ta peenia
tiiamera. 29 E'waka mochitonariamea, inataka keepupuapua i'ka no'o
Riosiwari iyoterichi chiiao, yomachiami ti'tiopachi mochikamea."

3

Saarisi tiopachi nayewatuamee tuuyepori

1 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaaneka-
pua tiameo, Saarisi tiopachi Riosichi simiyame wa'a naewatuameopua,
i'ka eee chiiame iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:
"Puuu Apoe oowisani Riosiwari iinuemea, oowisani so'pori sekachi
iinuemea tiame, aamo chaaniamepua: Aamo tetewaninia wa'ao
ihtana aamo ihsio. Tísia kaaweruma naewaniame muuua, nape
mukukameka tiiaite muuua, ki ahjamekate muuua, kiisi kaawe tiiapa
noochio. 2 ¡Pusasa muuuapa! ¡Yaapiti muuua! Oijenate pu'ka

amochi tiiaopua, teesa amori mukuyame wa'asi itipiameopua amochio. Kihta tetewamenia amochio, no'o Noonowichio kaawe ihsiwao.
3 Inatepasa naaju, pu'ka pukeri oi'inia aamo masiteretia. Pu'kakamera
na'naritopuapua. Aamo Riosikamerachi ku'ripuapua ohso kaawe.
Naane e'reka moochi. Ka'karumache yooraka ahkasi no'o eenachisi, ki
nane'riapa eemea, achini keenako no'o enamiao. Seenekachi ki kaawe
teeretare eemea, senawato no'o enasoopua, ichikoamechitia tukaoo.
4 Wa'a Saarisi tiopachio, mochiwipua pehji ookapi ki nohpikameopua
apochio. Puuua no'o ahjama mochimeripua tohsaname wakiraeka,
Riosie piipatetiamekapaopua tatakoririao, Te'ta apoe no'o Noonoeopua
cheriweka. 5 Yooma ne'newitoka puuyakamea ki ka'karumachio,
totosaname wakiratepuame puuua. Yooma pu'kaonia no'o ahjari
iyotaperichio, ki cho'wemania teewaraopua pu'kao. Yooma pu'ka tee-
warao, ka'karumachitia ne'netemania no'o Noonoopua wa'a tewekachio, yooma no'o Noono ku'kuira tetewachiopua tiame. 6 E'waka
mochitonariamea, no'o Riosi Riosiwarie chiia keepupuapua, i'ka iyoteri
chiia iyonanioipua ahkaoi ti'tiopachio.”

Irarejia tiopachi nayewatuamee tuuyepori

7 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Irarejia tiopachi nayewatuameo, wa'a mochikameopua
tiameo, i'ka eee chiiame iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

“Ihji eee chiiamea neeepua, apoche te'ta kaawerumaemera, apoe
te'ta pichiwakamera chiiame; neeea apoe Raawitaru yeetapura te'ta
iinuemerapua; neeea yeetepapurae no'o iinuekao, ihtaoi pukae no'o
yeeteparіao, ka'chi iika wahjonameripua aaataai; pukae no'o yeetapuriaoio, aaataai ka'chi iika yeetepameripua. 8 Tetewaninia aamo
kaawe nokayao. ¡Néé! Neee apoea no'o Noono ye'karichi muimichio
aamo wahjonekamepua, wa'a aamo muimiao aaataai kihta aamo
wa'inameripua. Nane'riamenia aamoo aiwaka tesiwa teetoka nokisiriopua, kihta sewina erapaka noochio, ohsokamera eemea noochikamera epeche kaawe teetoka. 9 ¡Néé! Neeea pu'ka Satanasi ijinuwaraopua ti'tijoerioopua, ahpo pichiwa i'isaeri ti'tijoeriko tuuyoiopua
wihtukao, yooma pu'kaonia kajuyachi taawechio, yooma aamo chokichi tetewachi chopokorieka ajatetemania, pu'ka Satanasi ijinuwara
wistuameo, aamokamera te'ta no'o nakiyameko tetewimichiopua,
pu'ka chopokorieka aamo ajatekameo ka'i. 10 Aamoopua, ahsepari
noonowiriopa, i'ka aamo no'o nuureriao nayewatukao, ki toaka neesetoriopa aamoo, wa'achitia neeeai kiisi chewitema neeea, pu'ka ki teesa
tiame aiwariopua, yomachi i'ka tijoerichi enameriopua, pu'ka kajuyachi taawechiopua, yomatiame teeremeriopua i'ka wehjoarichiopua.
11 Senawato enameri neeea. Pukaepa kaawe neesetoka mochitomitia
eemea noochi paparao, ki aaata aamo sewina erapatemichiopua ki
aamo kiapuao, itapiti tísia nateyameopua aamo kiapuao. 12 Newitoka
puuyakameopua ki ka'karumachio, ki ku'witapisi mochira kiamania
pu'kao, no'o Noono kariwachiopua tewekachi, wa'a aamo mochimapua ki wahjiamesi, wa'a nawapakame mochimichiopua. Pukachio
no'o Noono Riosi teewara iyotemania, pu'ka mochikachi mochiwari
teewara tiamé, no'o Noono Riosi ijinuwarako tetewipuawichiopua,
weemera Eerusareni tewekachio. 13 E'waka mochitonariamea, i'ka

no'o Riosi Riosiwari chiia keepupuapua, i'ka iyoteri iyonanioipua, ahkaoi ti'tiopachio.”

Raoriséa tiopachi nayewatuamee tuuyepori

14 Waikao puuu tijoeka tiiame no'o nayeweria pukerio, no'o chaanekapua tiameo, Raoriséa tiopachi naewatuameo, wa'a mochikameopua tiameo, i'ka iyotesa uhjuremitiapua pu'kao:

“I'ka naawesari chiiamea neeepua, Apoe ahjachi erapua tiamerachi; Apoe te'ta pichiwatame ahpo Noonoo; Apoeopua Riosichitiao, pukeri o'inia yooma ihta itapiti iintokameopua netekao. 15 Aamo tetewaninia aamo te'ta nokayao, ki te'ta ma'chiame te'tiamekopua noochio, aaata piirechioi. Ki tahtame eemea noochioi aaatachioi; ki tuurameoi eemea, noochioi, aaatachioi. Piiripi wa'api tiiame enesaa, kaawe enemii eemea; tahtamechekoi, tuuramechekoi. 16 Aamo noochi te'terewao, teesa tataposoriamekopa noochio, yo'yomania aamoo, ki noochi poanatuwaka. 17 Eemea chaachapanipua chaachapao: Ki teesa paarasakame teemea, yooma itapitichio, toomichioipua tiame, kiisi tesiwa erakona teemea, chaachapawa. Nape ki nane'riame eemea, ki nu'uti yuuwesiriekai amochio, kihta iinuekapa eemea aamo te'ta paarasario. Eemea tesiwa te'teriaitepua, kiisi pahtiame eemea aamo inatachio, poiyame mochikamekate eemea aamo naawariachitia. Wa'a te'tiame eemea noochio, aamo paarasarichikamera papararíapa. 18 Pukaepa neeea, noochi aamo paayamepua, noochi iintuame o'ro te'ta nateyame, amochi paarasatemichiopua, o'ro na'ie te'ta piipatetiame. No'okamera itanepuapua, aamo poiyame mochikao ahjae to'pepuameo, wisasori tohsaname piipatetiameo. No'okamera itanepuapua tiameo, aamo puichi i'yowapuaopua aamo kaawe ma'chiremichiopua, ki kaawe aamo tiia puichio. 19 Yooma no'o nakika kahtiao, kokosa yooraka kakupachi iintapame neeea, aaata ki kaawe noonoisoo. Ka'te ki kaawe nokimitia naaju. Ikanati iiyana erapamitia eemea naaju, pu'ka ki kaawe aamo nokayao. Ohso kaawe noochi e'enamitiapua, aamo sewina erapakapua kaawerumachi. 20 ¡Nee! Amochi asiru neeeapa, muuuche toinapua reesisemichio, aamo iikachi pakimichioo. Aaata piire ahpo iikachi no'o paajutesoo, ahjachi enamania iikachio, wa'a yasitomiaopua ahjama, ta'iria mochitopuaichiopua pirena, kaawe e'raka. 21 Neeea wa'achitia neipa mukiwari newitoka machenakapao tatakori natetekao, no'o Noono ye'kachi yasipakame neeea, no'o Noono ye'kari yasirachiopua ahjama; wa'achitia neeeai, yooma pu'ka ki ka'karuma newitoka puuyakameo, no'o yawichika kahtiachi mochimichio kiamania pu'kao, no'o ahjama mochitomichiopua. 22 E'waka mochitonariamea, i'ka no'o Riosi Riosiwari chiia keepupuapua, i'ka iyoteri iyonanioipua ahkaoi ti'tiopachiamio.”

4

Riosichi paparaniame inamutiame tewekachi

1 Neipa i'kao neee Waania, te'pa ne'nepakania tewekachi, wa'a tewekachionia, piiripi yeeta wahjokame tetewikania. Wa'a yeetaputiachi o'iniao, no'o paaechaniapua. Puuu wa'a no'o paaechaniamea, puuu wa'api enechaniamekapua, puuu pukeri no'o paaekame. Puuu wa'a no'o paaechaniamea, kokotiame cheechaniapua te'onichitia:

—Waaníii, mooenasa wa'atikiáaa. Aamo ne'netenariame neeea, itapiti achini teeremeriko neipá itapiti no'o aamo tetewitemichio.

2 Wa'a cheesoopua neeea, ikanati uutiapa Riosiwarieo, te'pa no'o tetewikania, no'o paaekame weeriachi. Wa'a mooenasaapa no'o mooenaputiachio, yawichi yasira weeriapua wa'ao. Pukachi yasirao, wa'a kahtiapua aaata. 3 Puuu wa'a kahtiamea, tehteka tiiamekapua, tisiwa peeniatiame tehte. Puuu tehtea, asape tewaniame tehte tiiamekapua, konarina tehteoika tiiame. Wa'a ikisao ye'ka yasirachio, kenora weeriapua wa'ao aampao. Puuu kenoraa, esmeráta tehteka tiiamekapua, káátisia peeniatiame. 4 Wa'achi norikame ye'ka yasirachioi, wa'achi ahjakapua piire weerewa aampa naao ya'yawichi yasira, pukachi pipiripichio mochikapua, piire weerewa aampa naao ti'tijoe o'ochetiame. Puuua, apoche totosaname wakiraemekapua, puuua moochio apoche o'ro yawichi mo'korira mo'koriemekapua, ya'yawichichitia. 5 Nape te'ta yawichi yasirachi o'iniao, kuhjipari puuyapapua wa'ao, rurusura chiiapua tiameo, wa'a ikisa te'oni. Tawemina ye'kari yasirachio, oowisani tahjera ajakapua wa'ao, puuua oowisani Riosiwarikapua. 6 Wa'a te'ta yawichi yasirachi taweminaopua tiameo, pa'weka tiiame po'yapua wa'amio, kawiyame akipame, kaawirachitia.

Wa'a yawichi yasirachi norikameo, wa'a ajakapua tiame, naao itapiti ahjakame, pochikame puusiemekapua taweminao, pukaminaopua wa'achitia. 7 Piiripi puuu ahjakamea, mawiyaka tiamekapua; piire ahjakamea, oisika tiamekapua; paikachi simiyamea, tijoekapua nanarirao; naaochi simiyamea, wa'weka tiamekapua, anasawiapua poojachuka simiyamechitia. 8 Yooma puuu naao ahjakamea, puhsani aanaemekapua pipiripichi. Aanatereopua, aampaopua tiameo, puusi apochekapua, puuua. Puuu naao ahjakamea, kiisi tewiapua kusuka chaachapakao, yooma taaweoi, yooma tukaooi. Puuua ahpo wiikachio, chaachapapua:

Te'ta piipari, te'ta piipari, te'ta piipari,
    wa'a tiiame taamo Paamiraa,
    wa'a tiiame taamo Noonoa.
Wa'a tiiame Noonoa,
ki teesa tiiame Utewariemeraa,
    puuua yasariameraapa,
    puuua ehpiami yasitoameraapua tiame,
    apoeopua ahkasi ki seena aampasi yasitomeri,
kiisi nane'rewa wahka ihtori taawechisi.

9 Senepi ihji ahjakame wikataiopua, cheriwema kiasiapua yoorewi nookeka tiame pu'ka yawichi ki wahjiamesi ahjameopua. 10 Puuu piire weerewa naao pa'pamiratuamea, chopokorieka ajapakaopua taweminao, ahpo yawichi mo'kori pujisaopua, pu'ka te'ta yawichi tawemina to'towesiapua. Wa'a nokisikaopua tiameo, wiikesiapua tiameo chaachapasika:

11 Tisiwa weruma muuua, yooma ihta enepatekapa
    tisiwa yooreniame muuua,
ki teesa cheeka nuurariemekapao,
yooma itapiti iintuameopua muuua,
amoe e'rae iintupatekamepua,
    amoe e'rae netetiamepua,

amoe e'rarichi enepakamepua.

5

Pi'rinatiame iyotetiame, Po'wa teewataniame tiame

1 Waikao puuu ye'kari yasirachi kahtiamea, ahjamina sekachio,
piiripi iyosi pi'rinatiame makoyamekapua, neneku iyotetiame, oow-
isanisi ikichetiame, ma'chi o'inia ahkasi kajuyachisi yooremina.
2 Waikaonia pu'ka tetewisaapa, piiripi Riosi ku'iwari tetewakania, ki
teesa u'wame. Waikao puuua, ki ku'ita sisinakao, chaachakapua:

—¡Aatanakamera ikichapume tiiamejuarepu, i'ka pi'rinati iyoteti-
ameooo? ¡Aatanajuarepu i'ka iyosi pi'rinatiameo sa'runasa iyoname-
riaaa, itapiti iyotetiame yooremina iinuekaooo?

3 Nape kiisi nehjiakapua aawataai. Yuuuwéeme tiiaapua wa'ao.
Aawataai ki'tiapua wa'ao, i'ka iyoteri ikichera wahjopume tiiameopua,
ahkaoiopua, tewekachioi, weeechioi, wehtereoi. Aaataai ki ne'neme
tiiariemekapua pu'ka iyoterio. 4 Neee Waania waikao, naarapua,
ki tewiniopa aaataoiopua, pu'ka iyoteri wahjonameri tiiameopua;
aawataai ki'tiapua wa'ao, pu'ka iyoteri yooremina ne'nemeri ahsepari
tiiariemeopua. 5 Waikao, piiripi puuu wa'a mochikame paamiratu-
amea, no'o chaanekapua:

—Ka'te naara muuua, iintuaitepua i'wao aaata ikichapumeria. Nee,
naati iintomeripua pu'ka ikichapukao, Apoe Mawiya teewataniamera,
Apoeo yooma ihta itapitichio, newitokame. Puuu Apoe Mawiyaa
teewataniamea, naatikapua, Uura tetejimarichi machenakame, puuua
Raawitaru ojochiwarachi naawakame. Puuukapua, pu'ka pi'rinatiame
iyoteri oowisani ikichera ikichapumeria. Puuukamerapua te'ta ikicha-
pume tiiariemea.

6 Wa'a te'ta ye'kari yasirachi weeriachi norikameo, pa'pamiratuame
ajakapua, pu'ka pukaminao naao ahjari ahjakame ajakapua
norikameo. Yooma pu'ka norikame ajakachi naasipao, Po'waka
tiiame chuhkuapua wa'ao, tijoekai tiiameka puuua. Puuu Po'waka
tiiamea tijoekai tiiamea, meriretiamekai tiiamekapua tiiao, nape
wa'a chuhkuapua ahjakame. Puuu chuhkuamea, oowisani
aawaemekapua oowisani puusieme tiame. Puuu Po'wa oowisani
puusiraa, oowisani Riosi Riosiwarikapua, yomachi wehjoarichi
uhjuratiame. 7 Waikao puuu Po'waka tiiame tijoekai tiiamea, eenaka
uukapua pu'ka pi'rinatiame iyotetiameo, yawichi yasirachi kahtiameo,
ahjamina sekachi makoka kahtiao. 8 I'kao uusoopua pu'ka wipiri
iyoterio, puuu naao ahjari ajakamea, puuu piire weerewa naao
pa'pamiratuameapua tiamea, chopokorieka ajapakapua pu'ka Po'wa
teewataniame taweminaopua. Yooma puuua a'rapa iinuekapua,
moorera makoyameapua tiame, apoche o'roe netetiame, cho'ie
pochiwetiame. Puuu cho'ia, Riosi ahjae mooriniamekapua, yooma
Riosichi mochiwariopua, ahjae Riosi taaenari itaneniame, ihtaoi
itapiti. 9 Ihjia wa'ao, weemera wiika wikatakapua, ki wikataniame
pehji. Ihjia i'ka wiikachio chaachapapua:

Muuuchepua i'ka pi'rinatiame iyotetiame iyoname tiiameraa,
ikichapume tiiameraa tiameo,
yooma pu'ka oowisani ikicheraopua.
Muuuchepua aamo mukuriae tarakamea ti'tijoerio,

Riosiwichio enemichioopua,
yomatiame ihta ti'tijoerioi,
yooma ihta nayewameoi,
yooma ihta tetejimari iintuameoi,
yooma pirenatakamemua taamoo,
10 piiripi wa'api ye'karichi iintapaka,
piiripi wa'api mochiwarichi yomatiame paamiratuame iintapaka,
aamo yawichi ye'karichi ku'ipuawichioopua,
ahkasi yomatiame weeechi wehjoarichiopua.
11 Neipa eenechi no'o ne'nepoio, muuwaeme ajakapua Riosi ku'iwari,
nape kíí ookapi miiyoni, epeche epechesi simiyame miiyoni, ahkasi
epeche mi'miyoni, kiisioipua ihtetakao, ahsepame tiiame, 12 puuua,
weeru siinakoapua, chaachapapua:
Puuu Po'wa teewataniame taamowichio meritiamea,
puuupua te'ta yomatiame paarasari uume tiiariemea,
yooma ihta ye'kariopua,
yooma ihta machiwariopua tiame,
ki teesa u'wariopua tiame,
weruma te'ta tísia yoorewiwa tiiameopua tiame,
yooma apochi kaaweruma chaachapari.
13 Pu'ka tetewisaapua inamukania, yooma ihta ahjatetiameopua,
tewekachi ohjoemeopua, weeechi ohjoemeopua tiame, wehtere ohjoe-
meopua, pa'wechi ohjoemeopua tiame, yooma ihjia chaachapachania-
pua:
Te'ta ye'karichi kahtiameopua,
Apoe Po'wa teewataniameopua tiameo,
pu'kakamera te'ta kaawerumari chaachapari chaachapapua pu'kao,
te'ta weruma yoorewi e'repuapua tiamé,
te'ta weruma utewari u'waeniame,
ahkasi ki wahjiamesi.
14 Puuu naao ahjakame te'ta yawichi nooreka ajakamea, chaacha-
pakapua waikaopua tiame:
—¡Wa'a ikimitiapua! ¡Wa'a teeremitia!
Puuu piire weerewa naao pa'pamiratuamea, chopokorieka ajapakao,
weruma yooreka iyorekapua.

6

Po'wa teewataniame Tijoe oowisani ikichapura wahjonaria

1 Wa'a ikisaopu Po'wa teewataniamea, piiripichi simiyame oowisani
ikichapura, ikichapukapua. I'kao ikichapoiopua, piiripi puuu naao
ahjari wa'a ajakamea, no'o chaanechaniapua:
—¡Yaapiii, u'masika ne'nesaoopua! —nape kokotiame nayewacha-
niame, ki ku'ita te'teokachitia.
2 Waikaonia wa'a u'masika ne'nepakania. Wa'a no'o ne'nioio, kaawai
chukitoapua wa'ao tohsaname. Pu'ka kaawai yaasetoamea, atapori
makotoamekapua, ahjae nasiwapuame. Puuua ke'chu nasiwasiaio,
yawichi mo'kori kiatiapua. Puuua nasiwamiao newitomiache akipaka-
pua.
3 Waikao ooka simiyame ikichera ikichapoiopua, puuu naaochi
simiyame ahjariaipua, no'o chaanekapua:
—¡Yaapi u'masika ne'nésaaa!

4 Waikao piirechi kaawai machenakapua sehtaname. I'ka
yaasetoamea, weruma maacheta nasiwari kiatiapua, ta'iria
mochikameopua, nasiwari mehtanamichiopua, aapoe ahpo ko'imichio.
5 Paikachi simiyame ikichari ikichapunioiopua:
—¡Yaapi u'masio ne'nesaaa! —no'o chaanechaniame inamukania,
pu'ka paikachi simiyame ahjariopua.
Waikao no'o ne'nepoio, kaawai ohchoname machenakapua. Ihji
yaasetoaa, sekachi makotoamekapua, pehtewari ahjae ihtetaniame.
6 Pu'ka machenoiopua, naasipa pu'ka naao ahjari ajakachiopua,
cheechaniapua:
—Piiripi peteri ihtetatiame kiapuamepua tiirikoo, piie taawechi
tekipanaka yowiwameopua. Nape seewara tewaniame enesoopua
tiirikoo, paika peteri ihtetatiame wa'asi kiapuapua pu'kao, piie taawe
tekipanaka yowiwamewichioo. Iinuesaa itapiti ihkomerao itapiti
nerosowioi, itapiti wiinooi, inateka nuutetopuapua pu'kao. Ka'te
na'atamitiapua pu'kao, soopatioo kiteremerikopua pu'kao wa'asi.
7 Naaochi simiyame ikichera ikichapunioiopua Po'wa teewataniame
ti'tijoeeo, puuu naaochi simiyame ahjaria, no'o chaanekapua:
—¡Yaapiti eenaka ne'nesa!
8 Waikao, kaawai saawaeme machenakapua. Pu'ka yaaseka ya-
sitoamea, Mukiwari tewaniamekapua, pu'kapu pukaminao, Wahji-
pari Noonora ihtoapua. Puuua kiatiapua, piie naasipa naasipasi
ko'imichiopua ti'tijoerio, yomatiame weeechio, yooma ihta itapitie,
nasiwarie, toorewie, ko'koamee, oorieoi ko'koniamee.
9 Pu'ka Po'wataniame Tijoeo, marikichi simiyame ikichera ikicha-
putiopua, waikao tatakori piipateniamechi teere ajakame tetewakania,
Riosi tuuyewari iyorika mochitokamekapua, ko'itiame. 10 Puuua, ki
ku'ita siinakoapua chaachapaka:
—Yomari aampa tiaméee, apoche te'ta kaawerumáaa, te'ta pichi-
wariemeráaa, ¿ahkasi achinitio katewetamua Riosíii, aamowichio
te'teretopa, taamo ko'yakameopua weeechi mochikameo?
11 Waikao wisasori totosaname kiatiapua, wakiratamichioopua,
yoomá pipiripi puuua, yooma ahsieme piipatetiameopua Riosieo.
Pu'kao Riosia puuyenurekapua pehjio, yooma kokosaniamepua
weeechi nanaarameo, ahkasi ahsepachisiopua tiameo, Riosichi poponi-
wao, kehkisa enemerikoopua, Riosie Weratiamewichio nokaka wahji-
pakameopua, ko'ipuame toiyameopua pehjio, wisasori totosaname
kiapuawichiopua tiame.
12 Waikao Po'wataniame Tijoeo puhsanichi simiyame ikichera ikicha-
pusoopua, ki nu'uti ahpo sasawekame tetewikania weeeo, taaaai
ohchonasipakapua waikao, itapiti tunakamee mo'poretiamechitia.
Waikao meechaa, eeraka tiiame eenepakapua. 13 Waikao itapiti
so'porika te'tiame wehchisi ruhjikapua, itapiti taakeri eekae ki muue-
nati sasawetiapa ruhjikamechitia. 14 Te'pa tiiame tewekaai, pi'ripaka
apechuka kiisi naania iikapua. Kaawiai i'ka weeechio, yooma sewina
ajapakapua ahpo ajakachio. Neronasipa weeeai, wa'achi noonoikapua
tiame, sewinachi ajapakaopua. 15 Waikao i'ka weeechi ya'yawichia
kapitaia tiame, yooma ahpo soontaro ahjamaopua, yooma te'ta totomi-
waeme ahjamaopua tiame, ahpo puhkuchitia tekipaname ahjamaopua
tiame, wahjachio oowera tekipanakame ahjamaopua tiame, yooma

kaawichiami ujumakapua, teesochiami ichipumia. 16 Waikao wa'a
kaawi teesochi mochikaopua, chaachapapua:
—¡Áii, áii! ¡Yaapiti tamochi ru'misa kaawíii, taamo ichipupapua-
puaaa! ¡Ka'te taamo tetewite pu'ka yawichi yasirachi kahtiameooo,
pu'ka tamochi nekakameopua! ¡Taamo ichipupamitiaaa, pu'ka Po'wa
Tijoe nekarewachiooo! 17 ¡Asirupa Riosi ki nu'uti nekarewaaa, kiisi
anachame tiiameaaa, tísia aiwari tiiameaaa!

7

Machipori yahchetiame i'isaeri tetejimarichi ti'tijoeri

1 Neipa i'kao neee Waania tetewakania, naomina i'ka weee-
chio, naao Riosi ku'iwari ajakame. Puuua, naomina i'ka weee-
chio, eeka to'piamekapua ki weeechi eejemichio, pa'wechiamioi,
uumawechiamioi; wa'a teereniopa eekaa, yomatiame yuuwéeme
itipikapua. 2 Wa'a te'tioipua ajakao, cherayachitepa eenakapua
piirechi Riosi ku'iwari, puuua ahjae machitapuame i'toamekapua,
Riosi Ahjamechi paparameopua. Ihjia sisinamukapua pu'ka naao
Riosi ku'iwari ajakameopua, yooma na'atamichiopua kiatiameopua,
weeeopua pa'weopua tiame. 3 I'kao chaanekapua:
—¡Ka'te pehjíii! Ka'te na'ata aaataoi pehjíii, weeeoi,
pa'weoi, uumaweoi. Puuyemitiapua pehjío, ahkasi pu'ka Riosi
tekipanakekameo, yooma yahcheniasichiopua pehjio, Riosi
machitewaraopua koata.
4 Puuu machitewari yahchepuamea, kehki enemeri inamukania.
Puuua, piire siento ooka weerewa aampa naao miirikapua. 5 Yooma
puuua, oosa mariki aampa ooka tetejimari, apoche isaeri ti'tijoeri,
waika o'inia ehpe taawechiamisi, mochitoame ti'tijoetusika. Pu'ka
oosa mariki ooka tetejimarichio, oosa mariki aampa ooka mi'miri
uutiapua, yooma pipiripi tetejimarichiopua: piiripia naatikapua, Uura
tetejimari, piirea Ruuweni tetejimari, wa'a ikisa Kaati tetejimari,
6 Aasere tetejimari tiame, wa'a ikisao tiame, Nehtari tetejimari,
Manase tetejimari, 7 Simeoni tetejimari tiame, Reewi tetejimari, Isaka
tetejimari, 8 Sauroni tetejimari, Oose tetejimari, kuachiopua wa'asio,
Chaamini tetejimari.

Totosaname wakiraeme muuwaeme

9 Neipa i'kao i'ka ne'netetiania. Waikao yawichi yasirachi tawem-
inao, i'ka Po'wataniame Tijoe kahtiachi taweminaopua tiame, ki
ookapi ajakapua ti'tijoeri, nape ki ookapikapua, kiisi ahsepame tiiame
ihtetaka. Ihji ti'tijoea oowerua tiame, yooma ihta ti'tijoeturikapua,
yomatiame weeechi ohjoeme, yooma ihta naera yeenieme. Yooma
puuua, wisasori totosaname chuhchaemekapua, ahpo sekachio, tahku
saawara makoyáme. 10 Ihji ti'tijoea oowerua tiame, weeru siinakoapua
chaachapakao:
Cheriwema Riosíii,
yawichi yasirachi kahtiámeooo,
cheriwema tiame Po'wa teewataniame tiaméee,
yooma taamoo, te'ta newipateriawichiooo!
11 Neipao tetewakania, pu'ka yawichi yasirachio, pu'ka naao ahjari
ajakameopua tiameo, pu'ka o'ochetiame pa'pamuratuameopua tiameo,

yooma puuu Riosi ku'iwaria, norikame ajapakapua pu'kao. Waikao
ihjia, wehchisi koomorasipakao, 12 chaachapapua:
¡Wa'a teeremitiaaa!
¡Wa'a teeremitiaaa!
¡Cheriwema pu'kawichiooo! ¡Kaaweruma chaachapari
pu'kawichiooo!
¡Ki nu'uti yoorewa pu'kawichiooo!
¡Ki nu'uti iyoriwa pu'kawichiooo!
¡Ki nu'uti machirewa pu'kawichiooo!
¡Ki nu'uti ye'kari pu'kawichiooo, ki wahjiamesi simiyame
pu'kawichiooo!
13 Waikao piiripi puuu piire weerewa naao pa'pamuratuamea, no'o
iinatukekapua:
—¿Aatanaju ihji totosaname wakiraemea? ¿Ki machiyamemua? ¿Ki
nane'riamemu akana o'inia e'enakamekopua?
14 —Ka'i. Ki nane'riamenia. Muuupua nane'riameraa —chaanekania
pu'kao.
Waikaopua no'o chaanekapua:
—Naati ihjia, te'ta aiwari enekachi o'inia e'enakame. Ihji puuupua,
ahpo wisasoriwa piipatekamea, Apoe Po'wataniame Tijoe eerarae.
Puuu ti'tijoepua, Apoe Po'wataniame Tijoeeo, totosaname enepate-
tiame wakirarao. 15 Pukaepa i'wa nokayamepua Riosi tetewachi,
Riosi kahtiachi tekipanamepua, yooma taawe yooma tukawariopua
tiame. Pu'kao Apoe Yawichi yasirachi kahtiame neesetomeripua
pu'kao, ahpo ahjama ohjoekopapua. 16 Puuua Te'ta Yawichi ahjamao,
kiisi cho'chorowaemeripua, kiisioi paramuka mochitomeripua, taaaeoi
ki aiwaka mochitomeripua, taajenari tataeoi, ki aiwameripua. 17 Wa'a
te'teremeri puuua, Apoe Po'wa teewataniamee neesetopuamekapapua,
Apoe te'ta yawichie yasirachi kahtiamee. Puuu Po'wataniamea, neeroi
ahjamechi paichi maaniamechi nerojiteka mochitemeripua. Wa'ao,
ki iintumerichipua naarakoniameopua wa'asio, Riosio kiterepateriopa
o'kewaniameo, wa'asi werapakao.

8

Oowisani ikicherachi simiyame naewaniame; o'ro moorerachi nayewaniame tiame

1 Pu'ka Po'wa teewataniameo, oowisani ikichera ikichapusoopua,
yuuweeme itipikapua, tepepi. 2 Waikaopua pu'ka oowisani Riosi
ku'iwari Riosi ne'niachi ajakameo, oowisani kusupuchari kiatiapua.
3 Waikao, piirechi Riosi ku'iwari wa'a eenakao Riosi o'ro tepawechi
weripakapua chokichi. Puuua, weeru yahchetiapua moorerachio,
cho'wi. Puuu cho'wia, Riosi tepawerachi, moomorepuamekapua,
Apoe Riosio, saaemichiopua pu'kao, pukachi Riosie yooma piipate-
tiameo, pukachi moorechi asimichiopua, ahpo nayewiaopua Riosi-
chio. 4 Puuu moorewaa, yooma paparatiame ahjamao, sekachi o'inia
moomokaopua, Riosichi asikapua saaetekao. 5 Waikao Riosi ku'iwaria,
pu'ka Riosi o'ro tepawechio, pu'ka moorerao, ihsawi tajenakame
pochiwasaopua, weeechitipo wi'sunakapua. Wa'a ikitioopua puuu
ihsawia, yooma puuua tahpitika chaachapakapua tataka. Tahpitika

nokayapua kuhjipaka, ki ku'wita te'teosika. Weeeai kai muuenati noonokapua waikao.

Kusupuchari turuwaniame

6 Waikaopu puuu kusupuchari kiatiamea, oowisani Riosi ku'iwaria, kaawe ahpo ajapapua, o'inemia nokayapua wa'asio, puupuchekaopua ahpo kusupuchario.

7 Piiripichi simiyame Riosi ku'iwari kusutesoopua ahpo kusupuchewao, waikao tehje wi'sunetiapua weeechio, na'i, wa'a ikisa eera tiame. Waikaopu wi'suwetiamea, kiiyá naasipasi kosokapua weeechio, yooma uumaweopua, yooma to'iweopua tiame.

8 Okarichi simiyame Riosi ku'iwario, kusutesoopua ahpo kusupuchario, pa'wechio, itapiti ipasetiapua na'i tajenakame. Puuua ki nu'utikapua, kaawi kehchuma. Pa'wea waikao, kiiya naasipasi eeraeme enepakapua. 9 Pa'wechi ahjameai, kiiya naasipasi wahjipakapua. Pa'wechi pawekakera nasiwaniamechiai, kiiya naasipasi kosotiapua.

10 Paikaríchi simiyame Riosi ku'iwari, kusutesoopua ahpo kusupuchewao, tewekachi o'iniao, ki nu'uti wichiyapua so'pori tajenakame. Weeechio puuua, akichiamisi wichikapua, paichiamisi tiame. 11 Puuu so'pori tajenariraa, Chihpuame tewaniamekapua, yerowakapa puuua. Puuua, kiiya naasipasi neeroi nerojiniame, chihpunakapua yeroweeteka. Waikao pukaeo, ti'tijoeria, tahpitika iikapua wahjipaka.

12 Waikao, naaorichi simiyame Riosi ku'iwario, puupuchesoopua ahpo kusupuchewao, taaaa kiiya naasipasi tajayao, tukapasipakapua waikao. Meechaai kiiya naasipasi choipakapua tiameo. So'poriai tewekachio, kiiya naasipasi choipakapua, tiame.

13 Ehjepaoo, wa'weka tiiame tetewakania tewekachio, te'pa oiyapua eekachio cheeka:

—¡Áiii, áiii, áiii, eeme weeechi mochikamea, tahpitika ikimera eeméaaa, pu'ka wahja paika Riosi ku'iwari ahpo kusupuchari kusupuchamioiopua!

9

1 Waikao marikichi simiyame Riosi ku'iwaria, kusutekapua ahpo kusupuchewao. Waikao aaata so'porika tiiame wichikame tetewakania weeechio. Puuua ahjae wahjochaniame kiatiapua, ki wahjiamesi yeewachi to'perao, wahjonamichio. 2 I'kao mo'porapusoopua, ki ku'ita moomokapua wa'atikia. Ooronakapua puuua, nape kai nu'uti. Puuu moorewaraa mooenakao, yomatiame weeechi tukapame ekatatupatekapua, ki naania ikitekaopua, taaaoi. 3 Pu'ka moroyachio, itapiti ohchika te'teriame puuyakapua. Puuua, machiri nokaya utewari kokosamichio kiatiapua. 4 Puuua chaanetiapua:

—Ka'te na'atamitia to'iweo, kuuu siionameoipua. Ti'tijoeche na'atapuapua, ki koata yahchetiameopua Riosi machitewarao. 5 Ki reesisetiapua ko'imichioo, oowera aiwatenuretiapua. Mariki meecha nokinuretiapua pu'kao. Puuu kokosa aiwateniamea, machiri ki'kitiameka, eraniamekapua. 6 Pu'ka taawechiamio ti'tijoeria, wahjipame e'raipua aiwakao, ka'chi ikime erameripua, mukinariai.

7 Ihji ohchika tiamea, kaawairakapua, ahjachi nasiwaniame. Ihjia
moochio, o'ro apoche mosokiratoapua ya'yawichi mo'koriraka tiame.
Nanariraa, tijoe nanariraka te'tiamekapua. 8 Kuuparaa, oowitiamechi-
tia kuupaemekapua. Taameraa ihjia, mawiyaka tiamekapua. 9 Ihji
weerewaraa, sisioki wakiratetiamekatiapua, ahpo neesetoachitiao.
Ihji ma'saraa, ki ookapi kaareta nasiwari kaawaiye panisutoamechi-
tia, cheetoamekapua, nasiwasimia ujumasikamechitia. 10 Ihji wasi-
chiopua, machirika te'tiamekapua, ahjae inikia. Pukae ki'kitiaa, mariki
meecha kokosa aiwaniamekapua. 11 Yooma i'ka ohchi ye'kamea,
ki wahjiame wichiwachi ohjoemekapua, apoe wahjipari noonora;
eureo naewarichio, Awaroni tewaniamekapua, rieko naewaniachio,
Aporioni tewaniamekapua, na'atarika pihtuchari noonora cheeka
chaniwame.

12 Wa'asipua, piiripichi simiyamea te'ta iinyatiame aiwaria. Puuu
pahcha simiyame aiwaria, u'matokapua u'matoao, toiyapua pehji,
ooka simiyame.

13 Waikao, puhsanichi simiyame Riosi ku'iwaria, puupuchekapua
ahpo kusupuchario. Waikaopua, wa'a Riosi taweminao, o'ro apoche
tepawetiame weeriapua. Waikao, wa'a naasipa pu'ka aawa naomina
ajakameopua pu'ka Riosi tepawechio, chaanechaniapua, pu'ka puh-
sanichi simiyame ku'iwariopua, kusupuchari iinuemeo:

14 —Muuua puhjesa ehpeo, pu'ka naao Riosi ku'iwario, Eurate
weruma akichi o'yaemeopua.

15 Waikaopu naao Riosi ku'iwaria, puhjetiapua. Ihji naao puhje-
tiamea, yooma ti'tijoe ooweru tiame ko'imerikapua, kiiya naasipasi
weeechi ohjoerio. Te'ta i'ka taawechiwichio, nuutetiame eneriapua.
16 Ihji naao soontaroraa, kawachi nokisiapua, ooka siento miiyoni
kehkikapua. Wa'a kehkiko tuuwame, inamukania.

17 Ihji no'o tetewitetiamea, eee te'tiamekapua, yaasetoamea, kaawaia
tiame. Kawachi nokisiamea, muripa i'toapua ahpo neesetowao, paika
tiiamekapua. Piiripi tiiaria, sehtanamekapua, tajenarichitia. Piire
tiiaria, siionamekapua, tewekachitia. Paikachi simiyameopua tiiaa,
saawaemekapua. Puuu kaawai mo'oraa, mawiyaka te'tiamekapua.
Ihjia chu'wachio, na'i puuchiamekapua aasujere tísia tahtame
apochi, moroyamekapua tiameo. 18 I'ka paika na'atarieopua, pu'ka
ka'kawai chu'wachi machenameeopua, kiiya naasipasi wahjipateka-
pua ti'tijoerio, i'ka wehjoarichiopua. 19 Puuu ka'kawai na'atari ute-
wariraa, chu'wachi yasitoamekapua, wahsirachi tiame. Ihji wahsiraa,
siinoika te'tiame mo'oekapua. Ihjia, ahpo mo'oe na'atapua.

20 Nape puuu ti'tijoeri ki wahjipaka itipikamea, pu'ka yerowa
ipasetiaio, kiisi ka'karuma enepakapua ahpo ki ka'karuma nokayao.
Ohsotia simitekachekapua pu'ka kiisi kaaweruma ahpo nokayao,
reemokamera na'naritoamekapua. Ihji ti'tijoeria ooweruria tiame,
wa'api te'teretoapua, ahpo ri'riosiwachi paparakaopua, itapitie netети-
amechiopua, miina meetarie, tehtee netetiamechi, kuuue netetiamechi
tiame, yooma puuu ahjachi paparaa, kiisikoi tetewame puuua, kiisikoi
inamuamekoiopua, kiisikoi ohjoamepua ahjameo. 21 Ihji ti'tijoeria,
kiisikoi toayapua ahpo ko'yaoi. Kiisiki toayapua ahpo sipoyaoi, ahpo
suwepori nokayaoi, ichikokaoi naapi simitiapua.

10

Te'ta Riosie uhjuratiame iyoteri pi'rinatiame makoyame

1 Waikao neee Waania, aaata Riosie uhjuratiame tetewakania, puuua ki nu'uti tiiariemekapapua. Ihjia, tewekachi o'inia tekiyapua, toomarichi yooremina weritoka. Mo'oraa, kenora naasipa weritoapua. Nanariraa, taaa tajayameka tiamekapua, tísia uutapatoapua. Toonoraapua, na'i tajayameka teetoapua. 2 Sekachio ihjia, nu'uti iyosi pi'rinatiame makotoamekapua. Ahjamina taararaopua, pa'wechi ihteka weripakapua, owenamina taararaa, weeechi ihteka weripakapua. 3 Wa'a weripakao, ki ku'ita sisinakapua, mawiyaka chaachaka. I'ka sisinasoopua, oowisanisa te'teoka nayewakapua. 4 Oowisanisa te'teosoopua i'ka te'teoni chiiao, o'inemo o'rai neeeapa iyotekao, nape tewekachi o'iniao no'o chaanechaniapua:

—I'ka oowisani te'teoni chanitiameo, ka'te iyote pu'kao. Amochi inatarichiche neesetopuapua pu'kao, puuua noriwi teeremerikopua pehjio.

5 Puuu ki nu'uti weruma tiiariemea, pa'wechi ihteka weripakapua weeechi tiame. Waikao, te'pa apechunaka ahpo ahjamina seekao, 6 Riosi tetewachi ahpo pichiwatakapua, yooma ahpo cheemiaopua. Ihji chanimiaa te'ta pichiwakapua, Apoe ki wahjiame ahjamerachi eenamekapua; Apoe te'ta teweka enepatekamerachi eenamekapua, apoe yooma tewekachi iintuame enepatekamechi; Apoe te'ta wehjoari enepatekamepua, yooma ihta ahjachi iintuame tiame; Apoe te'ta pa'we enepatekame, yooma pa'wechi iintuame enepatekame tiame. Puuu aaata te'ta weruma Riosie uhjuratiamea, eee cheeka sisinakapua:

—Pichiwa Apoe Riosi e'raria ikipuameo, kiisi kihta toiyamepua wa'asi. 7 Pu'ka oowisanichi simiyame Riosi ku'iwario, ahpo kusupuchari chaachatesoopua, asikame enemapua ikipuameo wa'asio, Riosio, yooma ahpo nayewaturachi cheeriaopua ehkoriamio.

8 Waikao te'pa tewekachi no'o nayewachaniamea, eenechi no'o nayewechaniapua:

—Waaniii, waami enasa pahchu weruma tiiarieme weeriachi, pa'wechi ihteka weeriamechi, weeechi tiame. Itanemitiapua pu'kao, pu'ka nu'uti iyoteri pi'risarutiame makoka weeria.

9 Waikao, wa'a eenaka itanekania pu'ka iyoteri pi'rinatiame makoyao. Puuua pu'ka iyoteri pi'rinatiame no'o ki'yaiopua, no'o chaanekapua:

—Íya, rupitupuapua i'kao. Ko'kopuapua. Kakaremapua chu'wachio, se'orichitia kahkame, nape aamo topachio, tisiwa chipuremapua.

10 Waikao uusapania pu'kao, rupitukania. No'o chuwachio, kahkamekapua se'orichitia, nape no'o rupitusoopua topachio, chihpuamekapua. 11 Waikaopu te'ta weruma tiiarieme no'o chaanekapua:

—Muuua eenechi simitemerikaitepua nayewatukao, i'ka Riosi chiiao, ki ookapi ti'tijoerichi ikipuame tuuyesiwa, seesenu ti'tijoerichi, seesenu na'nayewaniachi, seesenu ya'yawichichi tiame.

11

Ooka pichiwatame ti'tijoe

1 Waikaopu te'ta weruma tiiariemea paaka ahjae ihtetaniame no'o
ki'yakapua. Wa'a ikisaopua no'o chaanekapua:

—Werisika ihtetamitiamua Riosi tiopao. Ihtetamitiapua tiameo, wa'a
yooremina weeriame iyoriwachio, o'ro netetiame tepaweoi. Wa'a
ikisaopua, ihtetapuapua tiame kehkinajuarepu wa'a Riosi tioparachio,
Riosichi paparameo. 2 Nape ma'chi tiopachi ta'perachio, ka'te ihte-
tamitiapua wa'ao, wa'ao seesenu ti'tijoeri kiatiamekopua pehjio. Puuu
seesenu ti'tijoeria, yooma nanaarame tekisomerichipua wa'ao, Riosi pi-
ipari muuwarichiopua mochiwari. Wa'a teeremerikapua ahkasi ooka
weerewa aampa ooka meechachisi. 3 Neeea, ooka ti'tijoe ajawamania
no'o chiia ikipuame tuuyemeri, sosotiame wakiraeme. Puuua, piire
miiri ooka siento, aampa paika weerewa taawe, nokimeripua. Pu'ka
ooka no'o ajawamiaopua, utewari yahchesa yomatiame wehjoarichi
uhjuramania, pukae utewarie pu'kao, ahpo ku'isimichiopua.

4 Waikaopu te'ta weruma tiiariemea, no'o simiteka tuuyekao, eee
cheekapua:

—Ihji ooka no'oe uhjurapuamea, ooka ti'tijoekaitepua, Riosieo
ooka ooriwo kuuuchitia tetewiniame, Riosi tawemina ajakame; puuu
wa'api ti'tijoekaitepua ooka kaantera ahjachi ajawaniamechitia Riosie
tetewiniame, Riosi tawemina ajakame, te'ta yomatiame wehjoarichi
Paamiratuame. 5 Aaata na'ara yoranaresoopua i'ka ooka Riosi ajawaria
pichiwatameo, na'ie kosimapua ahpo chu'wachi machenamee. Aaata
pu'ka na'ara yoorakamea, choochotepuapua kosokao, mukimapua.
6 Ihji ooka pichiwari tu'tuwaria, iinuepua ahpo ku'iwa utewario,
yu'kioi ki ahpo yukitemiaopua, iiweta Riosi ahpo nayeoiopua; pu'ka
ahpo utewarieopua tiameo, neeroioi puuua, eera ahpo enepatemia;
puuua pu'ka ahpo utewarieopua tiameo, iinuepua ahpo iintomiao,
ihtaoi itapiti te'ta aiwaniame ahpo mehtanamiao, kehkisaoi ahpo
e'rachisiopua. 7 I'kao kajusoopua, Riosichi simiyame nayewatukao,
puuu maapori tiiame ahjakamea, ki wahjika wichiwachi o'inia
mooenakaopua, nasiwasimapua pu'ka ooka ahjamao. Nape ihji
ookaa, newitopuamepua. Puuu maapori tiiamea pu'ka ookao,
ko'imapua. 8 Ihji weerewaraa wahjipakamea, oowera wa'a maaniame
tetewipuamepua, wehchi, wa'a weruma mochiwarichiopua, pooer-
achi. Wa'ao, Eerusareni tewaniachi enemeripua, taamo Paamira
Eesusio, kurusichi merinuratiachi. (Wa'a Eerusareni ikipuachio,
Sooroma teewataniachipua, Eejito teewataniachi tiame.) 9 Waikao
ko'itiaapua, paika taawe aampa naasipasi, ahkaoi mochikame ena-
pameripua ne'nemiao, seesenu ti'tijoeri seesenu nayewame. Yooma
wa'a e'enakamea ne'nemiao, oowera tetewimapua wa'a po'yame.
Pu'kao, aawataai ki toipuamepua wetemajimichioopua. 10 Waikao,
i'ka wehjoarichi mochikamea, kaawe erakomapua pu'kao, meritiopa.
Ahpo ihkokemapua pahkotakao, tisiwa peenia erakomapua, ki ta'iria
mochitetiamekapa. 11 Paika taawe aampa naasipasi manisaopua
wa'ao, puuua iwira kiatiapaopua Riosieo, ajasikapua oisikao. I'kao
wa'a ikisoopua, tísia majakapu ti'tijoeria.

12 Waikao i'ka oijenakameo, te'pa o'inia tewekachio, paaechaniapua
pu'kao. Puuua cheechaniapua:

—Mo'moena wa'atikiáaa.

Waikao puuua, yooma ahpo seepurawa tetewachio, toomarichi
mo'moenakapua tewekachio. 13 I'ka mo'moenasocheopua, ki muenati
noonokapu weeea. Pukae ahpo sasaweriae weeeo, muuwaeme
kaari ru'rumikapua, ki ookapi ko'yaka. Wahjipakamea, oowisani
miirikapua. Waikao, ki wahjipakamea, ki nu'uti majariapua Riosio.
Wa'a ikisaopua, sewina erapakaopua kaawerumachi paparasikapua,
Riosi tewekachi kahtiamerachi.
14 Wa'a iikaopua, ookachi simiyame kokosari u'matokapua, tisiwa
aiwaniamea. Nape piirechi toiyapua pehjio, kiisi tehpe simiyachi
ikimeri.

Oowisani kusupuchari chaachatetiame

15 Waikaopua, oowisanichi simiyame Riosi ku'iwari, kusutekapua
ahpo kusupuchario. Waikao, te'pa tewekachi o'iniao, ki ku'ita
chaachapachaniapua:
Weeechi ye'kariwaaa,
taamo Noono Paamira iinuwara puuúaa,
taamo Paamira Riosie Weratiame iinuwara tiaméee.
Ki seena aampasi yawichitumeri puuúaa, ahkasi ki wahjiámesiii.
16 Puuu piire weerewa aampa naao pa'pamuratuamea, Riosi yasir-
achi ne'niachi mochikamea, chopokorieka ajapakaopua, wehchisi
koomorasipaka. Puuua, chaachapakapua Riosi iyorikao:
17 Aamoo Paamira Riosiii,
aamoo tísia te'ta utewariemeooo,
aamoo senepitia kahtiameooo,
aamoo senepitia yasakameooo.
Aamopua ehpeopua,
te'ta utewari uukameooo,
Aamoopua ehpeo,
te'ta yawichi yasipakame;
weruma ye'kaka yasimeriooo,
te'ta weruma cheriwema ki'yame teemea aamoo,
muuukamera o'ineriopa yawichitukao.
18 Yomatiame wehjoarichi ti'tijoeturia,
nekakokamepua amochío,
nape muuua asikamepamua,
aamo te'ta kokosamiachiopua pu'kaooo,
wahjipakameoiopua aamo katewemiachiopua.
Asikamepua tiameo,
aamo nuutewa kiamiachiopua,
aamoo yooreka mochiriameopua,
aamoopua, nayewatuka mochiriameopua tiameo,
ahpo iikachio piipatetiameopua,
pu'ka aamo iyorika tetewameopua.
Yooma katewemeri muuua,
pe'yachi aaata weeweruma teerewaeme enemaaa,
pe'yachi aaata ki weruma te'terewaeme enemaaa.
Asikamemua taawechio, aamoopua pihtunamiachiopua,
i'ka weeechi na'atameopua.
19 Waikao tewekachio, Riosi tiopachio tetewakania wahjokame.
Wa'a yooreminao po'yamekapua kaaja, Riosi Riosiwari yasitoriachio,
pukachi yooreminaopua tiameo, wa'a maaniamekapua Riosi i'isaeri

ti'tijoeri ahjama kateweriaa. Waikao tahpitika iintokapua kuhjipakao, ki ku'ita te'teokaopua tewekachio. Turuwaka itipiapua, ku'itapio. Weeeai, ki nu'uti ahpo sasawekapua. Tehjeai, ki nu'unti yukukapua.

12

Oowitiame taaa sipichaeme; itapiti ahjakame tísia iinya tiiame tiame

1 Ehjepao tewekachio, itapiti uurapari tetewakania. Puuu uuraparia oowitiamekapua. Ihji oowitiamea, taaa wakiraemekapua sipicha tiame. Taararaa, meechachi ihtiamekapua. Ihji oowitiamea moochio, yawichi mo'korira mo'koriemekapua. Pu'ka yawichi mo'korichiopua, oosa mariki aampa ooka so'pori nachutetiamekapua. 2 Ihji oowitiamea peteterepakamekapua amori sauyame. Ihji oowitiamea kokorepakapua, saumiapa wa'asi. 3 Wa'a o'iniao, piirechi uurapari machenakapua te'pa tewekachio. Puuua, raakoni iinyatikapua, sehtaname, puuua oowisani mo'oemekapua. Ihji mo'orachi pipiripichio, yawichi mo'kori mo'koriemekapua. Aawaraa, oosa marikikapua. 4 Ihjia ahpo wahsieo tewekachio, kiiya naasipasi karuwakapua so'porio. Pu'kao waikaopua, weeechi ihpapakapua. Waikao wa'a iintosaopua, puuu raakonia, weeechi tekikao oowitiame kahtiachi chukipakapua; pu'ka oowitiame sausoopua taanarao, ko'konariame enemerikapua. 5 Ihji oowitiamea ehjepamio saukapua, piiripi temari. Ihji temaria, yawichitumerikapua, yomatiame weeechi ti'tijoeturichiopua, tísia utewaerieme nuurarieme enemerikapua, sisioki wepijuarae. Nape ihji taanaraa, apechunatiapua Riosieo, ahpo ye'kaka kahtiachi yasirachi i'tokapua. 6 Waikao oowitiamea mehka newipakapua, Riosi kateweriachi newipamichioo, Riosi neesetowatere ahpo yasitomiachi. Wa'ao ooruchi kahtioio, piire miiri ooka siento, aampa paika weerewa taawechi, Riosie ko'kotetiapua wa'ao.

7 Waikao eenechi pu'ka oowitiame taanara apechunatiame nayewaniachio, waikao tewekachio, weruma nasiwaniame simikapua wa'ao. Mihkea, te'ta Riosi ku'iwaria wa'a tewekachio, ahpo ku'iwari ahjamaopua, raakonichi nasiwasikapua ahpo ku'iwari ahjama. 8 Nape ihji raakonia newitotiapua Mihkeeo. Waikao puuu raakonia newitotiaapa wa'asiopua, ka'chi iika tewekachi yasimerikapua wa'asio. 9 Wa'a iika tewekachio raakonia, ipatiame itipikapua Riosieo, yooma ahpo ku'iwari ahjamaopua. Puuu raakonia, ehkoriami Siinoikapua, Satanasi tewaniame, riaorósi teewaeme tiame. Ihjia, puuukaitepua, yomatiame weeechi mochikame wisikuiamea.

10 Puuu raakonia weeechi ipatiamekapua yooma ahpo ku'iwari ahjamapua, Eesusio weeechi o'inia tewekachi eenariopapua, yooma natetewaopua tatakori tiiameo. Waikao tewekachi o'inia inamukane chiiameo:

—Natetetiame itipikame yooma tatakoritiameapa, asikame i'waopa Riosi newipariaapa, yooma aaata Riosichi paparakamewichioo. Riosie Weratiamea, yawichitumia yasipakame puuuapa i'wa tewekachio, weeechi ipatiamekopua Satanasio, tísia wenejika yasitoriameopua Riosichio, yooma taawechiopua tukawariopua tiameo, yooma weeechi mochikame Riosichi paparameopua, poponiwaopua pipiniwaopua tiame. 11 Taamo Riosichi poponiwaa pipiniwaa tiame, pu'ka iinyati ahjakameo, Riosi Po'wa teewataniamee newitoriopapua pu'kao, ahpoo

nehpupaka pejana mukuriamekopua pu'kao. Wa'a iintokamekopapua
pu'kao, ahpo tatakoriria cho'wekaopua. Puuua, tísia paparameka-
papua Po'wataniame Tijoechio, ki se'wika mochitorepua, te'ta aiwaka
mochitoaiopua, ahkasi mukiwachisioi anachasika. 12 Pukaepa eeme
Po'wataniame Tijoe newipatetiamea, kaawe erakomitiapua, tewekachi
mochikamekapa wa'asi pu'ka ahjama. Nape áiii eemea, weeechi
mochikamea pehjio, pa'wechi ohjoameopua tiame tekipanakao. Wa'a
akipa riaorósia weeechi ki teesa nekakame, nane'riapa puuua, waapi
toiyopua ahpo te'ta newitopuachiopua wa'asio.

13 Waikao tewekachio, puuu raakonia, weeechi enasaapua no'o
tetewitewachio, pu'ka naawakame yeeyerao, te'ta yorasikapua pu'kao
merinareka. 14 Nape waikao, puuu oowitiamea, ooka wa'we aana
kiatiapua, mehka ki ti'tijoeekachi akipamichiopua, pu'ka siinoi nekare-
wao ki ahsepame tiiachi. Wa'a akipasaapa pohjachuka anasawekao,
wa'ao paika paaumpari aampa naasipasi yasariapua wa'ao, Riosi
inatewachi koaka. 15 Waikao puuu iinyati siinoia, neeroie puupuchekapua
ahpo chuwachi machename, aaki eenepakao, ru'rupumichiopua
pu'ka oowitiameo. 16 Nape we'ea, ku'ipakapua oowitiameo. Puuua,
chu'wachitia wahjokaopua, yooma nerojikapua pu'ka iinyati siinoi
pupucheriaopua neeroi. 17 Waikao raakonia, káátisia nekakapua
oowitiamechio. Wa'a iikapa puuua, simikapua waikao oowitiame
tetejimarachi nasiwamiaopua, ko'imiaopua pu'kao. Ihji tetejimaraa,
Riosi yooreka mochitoamerakapua, Eesusi pichiwari tuuyewari, ki
se'wika iyorika mochitokame.

13

Ooka iinyati ahjakame

1 Ehjepamio, pa'we suuwerachi weripakainia setechi. Pa'wechio
waikao, kai nu'uti iinyati pawesinoi, werisiame tetewakania. Puuua
oowisani mo'oemekapua, aawaraa oosa marikikapua. Yooma pipiripi
awachiopua, yawichi mo'kori yahchamekapua. Yooma pipiripi moo-
chioipua, itapiti teewara to'wetiamekapua, Riosi na'arewa. 2 Ihji iinyati
pa'wechi machenakamea, oori korowameka tiiamekapua. Taararaa,
ooji taararaka tiiamekapua. Chu'waraa, mawiya chu'waraka ti-
iamekapua. Waikaopu raakonia, ki nu'uti utewari tiiaemea, i'ka
pawesinoi iinyati, weruma utewari ki'yakapua pu'kao, ahpo ihsika
yasitoachitia teetomichiopua. 3 Piiripi puuu iinyati pawesinoi mo'oraa,
mukukai ahjakamekapua. Naania tiiamekapua moochio, meritiai
saukachio. Wa'a iikamekopua pu'kao, yooma ti'tijoeria, ki nu'uti
ikiriame erakoewa e'riamekapua pu'kao. 4 Waikao raakonio yooma
ti'tijoea oowerua tiame, weruma paparawekapua pu'kao, raakonio, ki
nu'uti utewari ki'yariopua iinyati pawesinoio. Wa'a ikitiopua iinyati
pawesinoio, ti'tijoeria chaachapakapua, oisa e'rekao:

—¿Iintunare aaata i'kachitiao? ¿Aatana newitonaretapua aaata
i'kaka tiiameo?

5 Puuu iinyati pawesinoia, ooka weerewa aampa ooka meecha
reesisetiapua, na'areka oimichiopua Riosio, ahpokamera weruma ti-
iameko tuuka. 6 Wa'a iintokapua waikao. Riosio tísia na'arekapua i'ka
kaariraopua tewekachio, yooma ahjama mochikameopua tiame. 7 I'ka

weeechio puuu iinyati pawesinoia, nasiwari mehtanamichio reesise-
tiapua, Riosi piipateria ti'tijoechi nasiwamichiopua, yooma pu'kao
newitomichiopua. Ihjia kiatiapua tiameo, yomatiame ti'tijoeri ah-
powichio iintamichiopua, yooma ahpo utewarieo, yoomachi weeechi
ti'tijoeturiopua, yooma ihta ti'tijoeturiopua, yooma ihta nayewa yee-
niemeopua. 8 Yooma ki Po'wa teewataniame iyotaperirachi iyotetiame
teewaraa naayachisi o'iniao, pu'ka pawesinoichi paparakapua. Puuu
Po'wa teewataniame iyotaperirachi maaniame teewaraa, ke'chu we'e
yasipoi Riosia, wa'a to'wakamepua teewarao, ahpo Taana Po'wa
teewataniamechi, paparamerikopua, pu'ka Po'wa teewataniameo,
yomatiame wehjoarichi mochikamewichioo, meritioopua.

9 I'ka no'o cheemiao nahkaemea, pahtemitiapua pu'kao. 10 Pu'ka
taawechiamio, Riosie karichi yachapuame tetewitiamea, karichi
yachapuamepua. Riosie ko'ipuame tetewiriaa, ko'ipuamepua. Wa'a
teeremirikopaopua pu'ka kajuyachi taawechiamiopua, eeme Riosichi
te'ta paparamea, kaawe aamo neesetomitiapua ki kaawe nokiwao,
pu'ka taawechiami tísia aiwapuachio, ki aamo wekatemichiopua te'ta
Riosichi aamo paparao.

11 Wa'a tiiame tetewisaapania, piirechi iinyati ahjari tetewikania.
Puuua, wehtere o'inia werisiapua. Puuua ooka aawaemekapua
po'wachitia, nape raakonichitia nayewamekapua. 12 Ihji puuu we-
htejuri iinyatia, wa'achitia ahpo nuuramia utewari iinuemekapua,
iinyati pawesinoi kiatiamechitia. Ihji iinyati wehtejuria, pu'ka iinyati
pawesinoi moochi saukamerachi, paparatekapua, yooma weeechi
ti'tijoerio. 13 Ihjia waikao, yooma tetewimichiopua ahpoo, wa'achi
ihsiamekopua ahpoo, na'i ruhjitekapua tewekachitepaopua, pu'ka
pawesinoi po'yachiopua. Ihjia yooma ihta peenia ihsiwa ihsiamekapua
tiame. 14 Ihjia, pukae ahpo peenia ihsiwaeopua, yooma tijoeri
wisikuekaopua, pawesinoikamera paparatekapua, pu'ka pawesinoi
itapitichi netesa, siinoika tiiame. 15 Ihji wehtejuria, nayewatekapua
ahjateka, pu'ka pawesinoi itapitie netetiameopua, pu'ka utewari,
pawesinoie ahpo kiaretiaeopua. Ihji wehtejuria, ko'imichio reesise-
tiamekapua tiame, ki yooriameopua, pu'ka itapitie netetiameopua
pawesinoio, chopokorieka ajapekaopua. 16 Ihjia tiameo, yooma ihta
ti'tijoe ooweruopua tiame weeechi mochikameo, pu'ka pawesinoi
ma'chitame yahchenurakapua koatao, sekachiopua tiame. Wa'a tiiame
yahchenurakapua ahkasi yomatiame wehjoarichi mochikameopua,
yooma ihta ya'yawichiopua ki ya'yawichioi, totomiwaemeopua ki
totomiwaemeoipua tiame, puhkuchitia mochikameopua ki puhkuchi-
tia mochikameopua tiame, oowera tekipanameoipua tiame. 17 Ki
koata yachatoameopua sekachioi, pu'ka pawesinoi teewaraopua, pu'ka
teewara chiiameoiopua ihtetari, ka'chi iika tarimerikapua ahkaoi,
ka'chi iika nehjimerikapua ihtaoi. 18 Ihji ihtetaria, weeechi ohjoeme
ahjae ihtetaniamekapua; ihji ihtetaria, puhsani siento paika weerewa
aampa puhsanipua. Nape pu'ka ihtetari pahtenariamea, te'ta inatari
nakiyame puuua, nane'renaria ihtana chiiamekoopua pu'kao.

14

Piie siento ooka weerewa naao miiri, wikatari

1 Pu'kachi neipao neeea, Apoe Po'wa teewataniame tetewakania,
Siioni roomosachi weeriame. Puuua, piie siento ooka weerewa
aampa naao miiri, ahjama weeriapua, ti'tijoe ooweru tiamé. Yooma
pu'ka ahjama ajakamea, pu'ka Po'wa teewataniame teewara, koata
iyotetiamekapua, pu'ka Po'wataniame Noonora teewaraopua tiame.
2 Waikao, te'pa tewekachi eename inamukania, kai ku'ita a'rapachitia
cheetechaniame, tahpitika cheechaniapua, ki ookapika nokichaniame,
kai ku'ita wawasora chiiame, neeroi kai ku'ita wichiyamechitia.
Kai ku'ita te'onichitia chiiapua. 3 Puuu weeka ahjama ajakamea,
weemera wiika wikatapua. Riosi yasirachi wiikiapua pu'ka itapiti naao
ahjakame ajakachi, pu'ka piire weerewa naao pa'pamiratuameopua,
naasipa. Pu'ka wiikao, aaataai ki pepenipame tiiapua, naaticheape,
piie siento ooka weerewa naao miiriche. Puuua, ahpo tatakoriwa
natetetiame iikamekapua, weeechio o'inia e'enakame. 4 Puuua ah-
sieme iyorikamekapua Riosio, yooma ki kaaweruma ihtaopua, piipate-
tiame, Riosieo. Ihji ti'tijoea, Riosichewichio mochiriamekapua, kiisioi
nenewikame. Puuua, ahkaoi simiyoipua, pu'ka Apoe Po'wataniame
Tijoeo, na'naritoamepua. Ihjipua tiameo, Riosiwichioopua, Apoe
Po'wataniame Tijoewichiopua tiameo, pahcha simiyame taakerichitia,
i'ipatiamea. 5 Ahpo chu'wachioipua, kihta chaachakamepua, ihta
itapiti wihtukiopua, kihta a'chi tiiamekapua apochio.

Paika Riosi ku'iwari tu'tuiwisari

6 Eenechio neee Waania, piirechi Riosi ku'iwari tetewakania. Puuua
te'pa poojachuka simiyapua eekáchi, itapiti cheesiapua ki wahjiamesi
teetopuame, yooma ti'tijoeriwichioapua, ihta ti'tijoeturiwichiooi, ihta
naeraemeoipuawichioo. 7 Puuua ki ku'ita sisinewasikaopua, cheesia-
pua:

—¡Tewekachi kahtiame te'ta Noonorao, seeweka tetewimitiapua
pu'kao, asikamekopua pu'ka apoe te'tao, ti'tijoeri te'ta katewemerio!
Pukaepa eemea pu'kao, te'ta iyorika mochitopuapua, pu'kao Apoe
iintokamekopua teweka enepatekao, weeeoio, pa'weopua tiamé, wa'a
ikisa yooma ihta pa'paichiopua tiamé.

8 Pu'ka wa'apichio tiame, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua,
ookachi simiyamekapua. Puuua cheesiapua:

—¡Wichiparupa! ¡Wichiparupaaa, te'ta weruma tiiame Wawiro-
niaapa, yomatiame wehjoarichio, yomatiame ti'tijoeturi teeku-
patekamea, ahpo tísia ki kaaweruma suweporichi ikotutekamea.

9 Waikao piirechi Riosi ku'iwari machejenakapua, puuua paikachi
simiyamekapua. Puuua no'o tetewachi weripaka sisinakapua, eee
cheeka:

—Aaata piire ahkao, pu'ka wehtejurichi paparakamea, ahpo koataoi
ahjamina sekachioi ahpo toisoopua pu'ka wehtejuri machitewarao
ahpo yahchepuawichioopua, 10 te'ta saaemerichepua Riosi kokosario,
kiisi anachame tiiameopua. Puuu ki teesa aiwaria, na'ie kosoka
saaetepuamepua, aasujeree tisiwa tahtamee tiame. Wa'a yorapuame
ihjia Riosi ku'iwari ne'niachi, Apoe Po'wa teewataniame tetewa-
chiopua tiame. 11 Ihji aiwaka moroyaopua tajakao, ki wahjika
moromapua apechuka, ahkasi ki seena aampasi. Kiisi resipuni-
achipua wa'ao, yooma taawechioipua, yooma tukaooiopua tiame,
yooma pu'ka wehtejurichi paparakamewichiopua, wehtejurika tiame

netetiameopua tiame paparakamewichioo, pu'ka teewara machitewara uukamewichioopua tiame. 12 Wa'a ikipuaoopua, anachari nakiwamepua Riosi ijinuwaraa, Riosi nuurari apochi neesetoameopua, Eesusichi paparamea.
13 Waikao tewekachio, chiiame inamukania:
—Iyoteo i'ka: “Ehpe o'inia Paamirachi wahjipakamea, ki teesa kaawe ikitepuamepua. Tisiwa kaawe siimeria, pichiwa puuua.” Eje'e, wa'atepua, wa'a no'o chaanena Riosiwaria, resipumeri puuua, kaawe noonoikapa tekipanaka weeechio Apoe te'ta Paamirawichioo.

Weeechi i'ipaniame

14 Waikao neee Waania, toomari tohsaname tetewakania, pu'ka toomarichio, tijoeka tiiame kahtiapua wa'ao. Moochiopua, yawichi mo'korira mo'koriekapua o'roe netetiame, sekachio puuua, ohsa makoyamekapua, tísia yoorame. 15 Tewekachi tiopachio, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua. Puuua weeru sisinakaopua, chaaniapua pu'ka toomarichi kahtiameopua:
—O'inesa muuuapa, tehpuchaka pu'ka weeechi taakekameopua, ahsepare puuuapa i'ipapuachio. Iwapare puuuapa wa'asi —wa'asa chiiapua.
16 Waikao, puuu toomarichi kahtiamea, o'inekapua karuwaka tehpunakapua weeechio, wa'a o'iniao. Waikao weeechio, i'ipatiame itipikapua.
17 Pu'ka wa'a ikisoopua, te'pa tewekachi tiopaopua, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua wa'ao, puuua ohsachi makotoamekapua sekachio, ki teesa yoorame. 18 I'ka machenasoopua, wa'api tewekachi tiopachiopua, wa'a tepatetiachio, piirechi Riosi ku'iwari machenakapua. Puuua, pu'ka tísia yoorame ohsa makotoameopua, utewaeme sisinamukao chaanekapua:
—¡Yaapiti o'inesa tehpunaka pu'ka panijuwari yo'piameóopua! ¡Iwakame puuuapáaa, i'ipapuawichioopuáaa!
19 Waikao puuu Riosi ku'iwari ohsa makoyamea, weeechi u'matotekaopua pu'ka ohsao, yooma tehpunakapua pu'ka panijuwari yo'piameo, i'ipaka. Wa'a ikisaopua, Riosi iinuwara tekesowachi ihpoporowachi ihpapakapua pu'ka yo'pio. Puuu tekesoni ihpoporowaa, Riosi nekarewakapua. 20 Ihji tekesoni ihpoporowaa, ma'chi weeriamekapua muuwari mochiwachio, wa'a sahtuchaniachiapua panijuwa iwapakamea. Waikao pu'ka panijuwa sahtuchaniachiopua, eera machenakapua wa'ao, nape kai ku'witakapua, ahkasi kaawaio yakachisi manitoame, ahkasi norikameo, puhsani taawe pooesiniamekapua, weeresi. Puuu eeraa tijoe eerarakapua.

15

Riosi ku'iwari kajuyachi wa'asio; oowisani te'ta aiwari tuuyeriwa

1 Waikao pu'ka tetewisaania, itapiti tetewakania tewekachio, itapiti ikipuame uurapame. Puuua weruma itapitikapua, tahpitika tiiame. Pukachi teteiwachio, oowisani Riosi ku'iwari ajakapua, puuua kajuyachi oowisani aiwapuame iinuemekapua. Riosia pukae oowisani tísia aiwarieo, kajumerikapua wa'asi ahpo tísia nekarewao.

2 Waikao wa'ao, naati tiame tetewakania, pa'we po'yapua kaawiraka
tiiame, i'ka aampao, na'ichitia tajayapua. I'ka pa'we ikichaminao,
yooma ihji wehtejuri newitokamea, wa'a ajakapua. Yooma puuu
ajakamea, ki wehtejurika tiame netetiamechi paparakamekapua,
yooma puuua tiameo, ki apochi toakamekapua yahchepuawichio
wehtejuri machitewarao. Yooma ihjia wa'a pa'wesuwe ajakapua ahpo
a'rapama, Riosie ahpo kiatiamee. 3 Ihjia, Moise wiikara wikatapua,
Riosi ihsiweka yasakame. Naati wiikiapua tiameo, Apoe Po'wataniame
paparawa. Puuua wiikekao chaachapapua:
¡Muuu te'ta weruma tiiarieme Riosia, ki nu'uti peenia tiiame iin-
tokamemua taamowichioo!
¡Muuua, taamo te'ta Paamira Riosia,
yooma ihta itachi aampa simiyame utewariememua!
¡Aamo ti'tijoerichio te'ta kaawerumara ahjachi teerewaememua,
te'ta pichiwarichi tiameraopua!
4 Aamo Apoe Paamirao, ¿aatana ki aamo seewetarepua?
¿Aatana amochio, ki kaaweruma aamo nayewanaretapua, amochi
paparakaopua?
Ki'tepua wa'asio, epeche iyoriniameopua ki amochitiao.
Yomatiame ti'tijoeturi wehjoarichio, amochi paparamia e'enameripua,
pu'ka aamo iintoriao, tísia kaaweruma iintoria tetewikapao.
5 Neipa i'kao tewekachio, te'ta Riosi iyoriwachi tiopachio wahjoame
weeriame tetewakania, wa'a yooreminao, wa'a ajakapua tehte rara-
penamea, ahjachi iyotetiamea, oosa mariki Riosi nuuraria. 6 Wa'a
iyoriwachi o'iniao, oowisani Riosi ku'iwari puuyakapua. Ihjia oow-
isani aiwari i'toamekapua, kiisi nohpieme riino wisasori wakiraeme
tísia tatapara ihsiame, ihta itapiti ki kaawerumaopua; muripami
norikameo, o'ro apoche teekeraemeapua, wahsipurachitia. 7 Puuu
piiripi naao ahjari no'o tetewariaa, pu'ka Riosi ku'iwari oowisaniopua,
oowisani oropetori ki'yakapua pu'kao, yooma pipiripi. Ihji oropetoria,
apoche Riosi nekarewae, popochiamekapua puuua, Apoe ki wahjika
ahjamera Riosi. 8 Waikao wa'ao, Riosi iyoriwa tiopachio, moorewa
pochikapua wa'ao, puuua moorewaa Riosi utewarikapua, te'ta Riosi
tiiarichi eename. Waikao wa'ao, aawataai ki pakimerikapua wa'ao,
ahkasi ki kajuyachisiopua, pu'ka oowisani Riosi ku'iwario, itapiti te'ta
aiwari ihpapakao.

16

Iijipaso Riosi kokosari ijinueme

1 Waikao neee Waania, wa'a Riosi tiopara te'ta iyoriwachio, cheecha-
niame inamukania, pu'ka oowisani Riosi ku'iwario:
—Ehpeo weeechi siimpamitia eemea. Wa'a siimpaka
wi'sunamitiapua, pu'ka aamo oowisani oropetorichi iinuekao, Riosi
te'ta kokosari aiwariopua.
2 Waikao puuua pu'ka pahcha simiyame Riosi ku'iwario, weeechi
wi'sunesoopua pu'ka Riosi te'ta kokosari aiwario, yomatiame ti'tijoea
oowerua tiame, tisiwa na'arari ikiwa ehcha puuyatekapua, tisiwa
iinya te'tiame. Yooma puuu ehchapakamea, wehtejuri teewara
yahchetiamekapua ahpo koatao, wehtejurika tiiamechi netetiame
paparakamera.

3 Ookachi simiyame Riosi ku'iwario, pa'wechi wi'sunesoopua, ahpo
oropetori toatoao Riosi kokosari te'ta aiwariopua, waikao pa'wechi
neeroia, eeraeme enepakapua, tijoe meritiamechitia eerarae. I'ka wa'a
ikisoopua, yooma pa'wechi ahjamea, wahjipakapua.
4 Waikao paikachi simiyame Riosi ku'iwario pu'ka Riosi kokosari te'ta
aiwari, akichiami wi'sunesoopua ahpo i'toao, yooma paichiamiopua
tiameo, yooma eeraeme enepakapua. 5 Waikao puuu Riosi ku'iwari
neerochi wi'sunekamea, chaanechaniapua Riosio:
—Aa Muuua Riosia, Te'ta Kaawerumachekameraa, tísia kaawe
iintokamemua pu'ka nanaarame tísia kokosakao, 6 wa'a yoraniame
nakiyamekaipua, pu'ka aamo na'nayewatura piipateriaopua tiameo,
eerara wi'suteriopa ko'yakao. Pukaepa muuuai, wa'achitia tísia aiwari
saaetekamemua pu'kaoi, ko'yakao.
7 Waikao Riosi iyoriwa tepawetiachi o'iniao, inamukania cheechani-
ameo:
—Aa muuua, Apoe te'ta yooma Paamiraa, ki teesa kaawe iintokame
muuua, Aamo iintoriao tísia pichiwarikopaaa, kiisi se'wi kaaweru-
machiche teetokaopuaaa.
8 Naaochi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwari
ahpo oropetorichi i'toao taaachi wi'sunesoopua, waikaoo, weeechi
mochikame ti'tijoeria, taaa tahtarae tajakapua. 9 Nape ki teesa tajaka
aiwakai puuua, kiisi sewina erapakapua ahpo ki kaawe nokayao. Ihjia,
Riosikamera seewemetioipua iyorikao, ohsotiakamera nekawekapua
Riosio.
10 Marikisachi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwari
ahpo i'toao, wehtejuri ye'kari yasirachi wi'sunesoopua, waikao we-
htejuri yawichituachio, tukapachi enepakapua wa'ao. Waikao puuu
wehtejuri weeechi paparakamea, kiisi anachame erakoapua Riosie
tísia aiwariopua, ahkasioi ahpo yeenioi ki'puchapua, káátisia kokosari
aiwapapua. 11 Nape tisiwa aiwakaipua ehchapakao, kiisi toinarekapua
ahpo na'ara nokayao ohsotia wa'a yoratiapa Riosieo, Riosikamera
tísia na'arekapua tewekachi kahtiameo, tísia iinya chaachapakaopua
Riosio.
12 Puhsanisachi simiyame Riosi ku'iwario Riosi kokosari te'ta ai-
wario, Eurate akichi wi'sunesoopua pu'ka ahpo oropetorichi i'toao,
aakia wakipakapua, pu'ka cherayachi ohjoeme ya'yawichiwichioo,
katewetiame itipikapua, ahka ahpo siimpachi nasiwamia paateka
uumatomichiopua.
13 Waikao tetewakania raakoni chu'wachio, iinyati pawesinoi
chu'wachiopua tiameo, ki pichiwari Riosi nayewaturachi
chu'wachiopua tiameo, teemo puuyakapua pukachi pipiripichio.
Puuu ki pichiwari Riosi nayewaturaa, wa'api iinyati wehtejurikai
tiiapua. 14 Ihji paika teemo nanaarari reemoniwaria, ahpo utewarie
ki'yaka pu'ka iinyati pawesinoio, pu'ka iinyati wehtejuriopua
tiame, itapiti ki maaepori peeniatiame nokisimichiopua. Puuu
pawesinoia wehtejuria tiame, puuu ookaa, yomachi puuyakapua
weeechio, yooma ya'yawichiami paajutemiaopua, pu'ka ya'yawichio
pirenatumichiopua, yooma pirena nasiwapuawichiopua Riosi te'ta
puipanariapa nasiwarichioo, Apoe Po'wa teewataniame Riosieo,
pu'kao ki yawichi yasipamichiopua i'ka weeechi enasaapa. 15 Waikao
neee Waania, Po'wa teewataniameo chiiame tetewakania taamoo:

“¡Nee, neeea senawato enameripua, ichikoamechitia! Eeme no'o Noonoe piipakatetiamea, pusakame mochipuapua. Ki se'wika mochitosaapua noochi aamo paparao, tísia kaawe erakoma eemea, wa'a no'o enasoopa, kihta suuwe erapakapaopua aamo ki kaawe te'tereriaopua noochio.”

16 Waikao tetewakania, weeechio yooma ya'yawichia, Amakeróni tewaniachi napawiriapua, yooma ahpo soontaroma. Amakeróni tewaniachikapua wa'ao, eureo naewaniachio.

17 Oowisanisachi simiyame Riosi ku'iwario, Riosi kokosari te'ta aiwario, te'pa eekachi wi'sunesoopua ahpo oropetorichi i'toao, tewekachi tiopachi o'iniao, nayewachaniame inamukania. Puuua cheechaniapua:

—¡Riosi nekarewaa, o'inepuameche toiyame puuuapa!

18 Waikao, tahpitika iintoka kuhjipakao, ki nu'uti tatakao, tahpitika chaachakapa te'teokao. We'eai, tahpitika iintokapua ahpo sasawekao, ahkasi ki tetewiniachitiaopua, ti'tijoeri ohjoekoiopua weeechio. 19 Waikao, puuu te'ta ki kaaweruma mochiwaria, paikana ta'pakapua. Waikaopua tiameo, yomachi muuwari mochiwari ka'kariwaraa, wehchi e'enakapua ru'mika. Wa'asa iintoka Riosia. Riosia yooma weeechi mochikame ki ka'karuma Wawironiao, kiisi kaawe nokaya inatepakaopua, ahpo tahpitika ihsiwa nekarewa saaetekapua. 20 Yooma pawenasipa we'e, ki naania iikapua pa'wetere noripakaopua; kaawiai, ki naania ijikikapua ru'mikao. 21 Waikao tewekachi o'iniao, ki ookapi kai nu'nunti tehje ruhjikapua, ti'tijoerikachiopua. Ihji ki nu'nunti tehjea, ooka weerewa u'matoame kiiro pehtiamekapua. Ihji tehje ruhjikamea, tisiwa eeyowa iintokapua ti'tijoerichio, wa'a iintotiapa ti'tijoea ooweru tiamea, tisiwa na'araka chaachapakapua Riosio.

17

Te'ta suwepori ihsiame oowitiame kokosari aiwatepuame Riosie

1 Piiripi puuu oowisani Riosi ku'iwaria, oowisani o'ro pehtori iinueriamea sekachio, noochi eenakapua chaaneka:

—Nahpeomua. Aamo ne'netemaneopua, aaata oowitiame te'ta suwepori ihsiameopua, ihjia ahpo kuunachi poanatukao, piirechi ahjama akipamechitia. Puuua naatika iintokame puuua, yooma aaata Riosichi papararaio poanatukame, Satanasichikamera eenepaka. Aaataai ki iyorika mochikameapua Riosichio, suwepori noonoikamepua Riosichio, pu'ka oowitiame suwepori iintokamekatepua, Riosi toakao Satanasikamerachi e'enepakao. Aamo tuuyemania Riosi kokosario, achini yoojoramiopua, yooma pu'ka oowitiamechitia nokaka mochitoamekoo. 2 Pu'ka oowitiame ahjamao, yomatiame weeechi mochikame ya'yawichia, tísia suwepori noonowiriamekatepua. Yooma aaata ti'tijoe ooweru tiamea, ki ookapi i'ka weeechi iintuame itapiti ikotuka ohjoemea, yooma ya'yawichi pu'ka oowitiame ahjama suwepori noonowiriae, tetekupatetiameka ijikitiamepua.

3 Waikao puuu Riosi ku'iwaria, poanachi no'o i'tokapua, ki tijoeekachi. Wa'ao, oowitiame no'o tetewitekapua, weruma itapiti iinyati ahjakamechi kahtiame, te'ta tajayame sehtanamechi. Ihji itapiti

iinyatia, pochikame to'wamekapua teewao, Riosiwichio tísia nekame tiiame. Ihji oowitiame yasitoachio, oowisani mo'oemekapua; aawara mo'oraa, oosa marikikapua yooma ahkao. 4 Oowitiame wisasoriwaa, iimuri taakara iwakameka tiiame sehtamurame pa'wisetiamekapua, wa'a ikisa naapo iwakameka tiiame sehtaname pa'wisetiamekapua tiameo. Ihji peeniatetiamea, o'ro apoche chuhchetiamekapua; yooma ihta tehte peenia te'tiame chuhchetiameapua; puuu tehtea tísia nateyamekapua, pa'wechi uutiame. Ihji oowitiamea, sekachio o'ro iijipaso makoyameapua. Pu'kachi paasochio, pochikame yahchamekapua, itapiti tísia iinya tiameopua na'arari, itapiti tatakori eiwepua tiame. 5 Ihji oowitiamea, ahpo koataopua itapiti teewa iyotetiame i'toka oiyamekapua, tesiwa eerina tiame pahtepuao. Puuu chiiame iyotetiamea, eee chiiamekapua: “Te'ta Weruma Tiiamera Wawironia, Apoe Te'ta Suwepori Nokayamera Yeeyera, Apoe Te'ta Ki Ka'karuma Mehtatiamera Yomachi Weeechi Mochikameopua Ti'tijoerio.” 6 Ihji oowitiamea, Riosi piipateria ahpo ko'yaria eerarae, teekupakamekapua, Eesusi nehpupaka nayewamekapa ko'itiame. Neeea, pu'ka oowitiame tetewakaopua, tajinachukania, tahpitika tiiamekoopua pu'kao. 7 Nape Riosi ku'iwaria, noomina eenakao, no'o chaanekapua:

—¿Achini iikai tahpitika erapanimua, pu'ka tahpitika iintoriaeo? Aamo tuuyemania aatia tiiachipa wa'a tiiopua pu'kao, ihtanakoopua puuu oowitiame tiiaa, ihtanakoopua tiame puuu oowitiame ahjachi yasitoaa, ihtanakoopua tiame pu'ka oowitiame ahjachi yasitoa oowisani mo'oraa, ihtanakoopua tiameo, pu'ka yaasetoa oosa mariki aawaraopua. 8 Puuu ahjari, itapiti tísia iinyatiame aamo tetewariaa, ki'yami yawichitukame puuua, ehpeo newitotiamepua newitotiao, nape eenechi machenamiite puuua yawichitumiao, ki wahjiamesi wichiwachi o'inia mooenasao, wa'a ikisao eenechi enasaopua, kajuka pihtunapuamepua wa'asio. Puuu weeechi mochikamea, ki naayachi o'inia Riosi iyotaperichi toatiameopua teewaraa, tahpitika erakomapua, pu'ka ki'yami yawichitukameo mukukaio, eenechi ahjaka ahpo mochiwachi yawichituamekopua pu'kao, kiisi maaepori tiiaipua.

9 ’Ihji pahteniamea, te'ta inatari machiniame nahkipua. Puuu oowisani mo'oa, oowisani kaawipua, ihji oowitiame ahjachi kahtia, 10 puuu kaawia oowisani ya'yawichikaitepua; mariki ihji yawichituwaa, newitotia ruhjikamepua wa'asi; piiripi ihjia, ehpe taawechiami yawichituamepua pehjio; piirechi yawichitumeria pehjio, ki eenamepua pehjio; puuu yawichitumia enameria, ku'itapi yawichitumeripua wa'asi, enasaapa. 11 Puuu yawichituwa ki'yami enekamea, ki'tiameapua ehpeo, nape eenechi enepasaapua yawichituwao, osanao yawichituwa enemeripua, puuu osanao yawichituame enameria, piiripi puuu oowisanichi yawichi yawichitukame enemeripua. Nape puuu wa'apia waikao, ki tehpesi yawichitumapua.

12 ’Puuu oosa mariki aawa aamo tetewariaa, oosa mariki ya'yawichi puuua, puuua ki yawichitumia mochipamepua pehji. Ku'itapi yawichitumichio kiapuamepua iinyatiame ahjari ahjama yawichitumichiopua. 13 Ihji oosa mariki ya'yawichia, yooma ahka pirena, ahpo kaawe iintameripua ahpo ku'ipakao, pu'ka iinyatiame ahjari yawichituachiopua. 14 Yooma ahka nasiwasimapua, pu'ka Po'wachitia uutiamechiopua Riosieo, nape Apoe Po'wa teewataniamea, yooma newitomeripua

pu'kao, apoeopua, Apoe puuukapa puuua, te'ta pa'pamiraopua epeche te'ta Paamirarakapapua; te'ta ya'yawichiopua, epeche Te'ta Werumara Yawichirakapapua; puuu Po'wa tewaniame ahjama te'tiamea, aapoe kaawe e'rekamepua ikae Po'wataniamee ahpo paajuteretiao; ihji Po'wataniamea ahpo paaeriao, ahpo ijinuwachitia uuriamepua Riosichio; ihji paajutetiamea, yoorewa iyoriwa tewaniamekapua.
15 ’Neeroi ne'neroi aamo tetewariaa, pu'ka oowitiame suwepori ihsiame ahjachi yasariaa, yooma weeechi ti'tijoeripua; ki ookapi ti'tijoeri, yooma ihta naeri ye'yenieme, yooma ye'kari ti'tijoeri. 16 Puuu oosa mariki aawa aamo tetewariaa iinyati ahjarichio, nekumemeripua pu'ka oowitiamechio, suwepori ihsiameo. Pu'ka oowitiame na'ara yoramapua ahkasi piineri toaka, poiyáme; pu'ka sa'parao ko'komeripua; pu'ka sa'para itipikameo, kosimeripua. 17 Riosia, pu'ka oosa mariki pawesinoi iinyati aawara ya'yawichio, wa'atiame noonoitekame enemapua, pu'ka ya'yawichio ahpo katewesaopua, te'ta utewari kiamichiopua pu'ka iinyati pawesinoio, ahkasi yooma ikiyachisiopua pu'ka ahpo iintomia no'o tetewiteriao. 18 Puuu oowitiame aamo tetewariaa, ki nu'uti mochiwari puuua, yomachiami paanieka kahtiame ihcheka, yomachi chuhkeka kahtiame ahpo tísia ki kaaweruma ihsiao, yomachi ya'yawichituniachiamiopua, yomatiame wehjoarichiopua.

18

Wawironia muuwari wichiparia

1 Neipa i'kao neee Waania, piirechi Riosi ku'iwari tetewakania, tewekachi o'inia tekiyame. Puuua ki teesa tiiame iinuemekapua ahpo nuuramiao; oowera tisiwa tajitoapua uutapatoka, weeeai pukaeo, kawiyame uutapasipakapua. 2 Weeechi tekisaopua, weeru sisinakao chaachakapua:

—¡Wichiparu tisiwa weruma Wawironiáapa! ¡Wichiparu tisiwa weruma Wawironiáaapa! ¡Puuu weruma Wawironiaaa, re'remo ohjirachi enepare puuuapáaa, yooma ihta ki ka'karuma naayuri ohjirachi eneparepuaaa, oonori kaarira enepare puuuapáaa, yooma ihta oonorioipua tiaméee! 3 Wa'a ijikire ihjia, pu'ka suwepori oowitiame paatari iijikapapua, puuua pu'ka oowitiame erateriae, tetekupakapaopua, yomachiami weeechi mochikame ya'yawichi, yoomachi ihta ye'kari yawichituka mochitoameopua. Yooma chuhkewepakame puuua, pu'ka oowitiame suwepori mehtanariaeopua, yooma ihta ki ka'karuma a'chi tiame nokiwaeeo. Puuu yomachi weeechi mochikameaipua yooma itapiti nehjameai, tísia totomiwaeme enepare puuua, pu'ka itapiti tarinariapaopua, na'ataka toomi, tahpitika erakoapa puuua, yooma itapiti iinuenariapa, Riosikamera kaawe e'remitiooipua.

4 Piirechi sisinachachapua te'pao, puuua cheechaniapua:

—Pukaepa eemea no'o ijinuwaa, puuyamitiapua pukachio, ki aamo chewipamichiopua, pu'ka ki ka'karuma nokiwaopua, tatakori nokiwaopua, pu'ka ihta a'chi tiame tísia aiwariopua, ki amochi wichimichiopua. 5 Pu'ka suwepori oowitiamewichioo, ki teesa teeremerapua pu'kawichioo, Riosi te'ta kokosariopua. Ihjia, ki waapisi tatakorikame puuuapa, ahkasi tewekachi asina puuuapa,

chuurawi tatakoririaopua. Apoe Riosia, tetewakamepua pu'kaopua.
6 Puuu oowitiamea, epeche yoraniame nahkipua puuua, apoekamera
epeche kianiameopua paatario, epeche te'ta utewaeme paatari, epeche
te'ta oosa simiyame utewaeme, tuumika epeche yorapuapua pu'kao.
7 Wa'achita aiwatepuapua pu'kao, pu'kao ahpo iintoriachitia. Ahpo
ki ku'ita paarasateka yasariachitia, wa'achitia aiwatepuapua pu'kao,
kehkisa. Ihji oowitiamea e'raka kahtipua: “Yawichi oowitiame
neeea, ki aiwame neeea, kuunara mukukamechitiaopua. Ka'chitia
taawechi yuuwesiameai neeea.” 8 Pukaepa pukachi oowitiamechio,
seenepi simikame yooma ihta kokosari enamapua ahjachio. Ahjachi
enamapua toore aiwari, naarakowa, yoomá ihta aiwaniame tiame.
Ihjia wa'a ikisaa, kosipuamepua. Wa'a iintoma Riosia, Apoekapa
puuua, te'ta Paamiraa, yooma aampa tiiamekapa puuua, utewariraa.

9 Yooma ya'yawichi ki iyorika mochikamea Riosio, pu'ka suwepori
oowitiame te'terewa nokakamea, “Áiii” chaachapama puuua, ki teesa
yuuwesika, naarakomapua. “Tísia kaawe te'tiai teemea”, chaacha-
pamapua ahpoo, pu'ka oowitiame tajenaria moorewara ne'nekaopua.
10 Ihji ya'yawichia waikao, eeyowa e'erapakaopua pu'ka na'i taje-
nario, mehkache enetoma puuua, ki chewinariapaopua pu'ka na'ieo.
Chaachapamapua:

—¡Áiii, áiii, muuua te'ta werumakaimua mochiwari! ¡Tahpitika
ikina muuua Wawironi! ¡Tahpitika tiiamekaimua natekarirao! ¡Ika-
nati saipani muuua! 11 Yooma ihta nehjame tariwachio, tísia yu-
uwesimapua ehpeo, naarakomapua ki'tiopa aaata tarimerio, 12 itapiti
o'roo, parata o'roo, tehte nateyameopua, perera peeniatiwaopua,
riino wisasorioi, pupura pa'wisame wisasorioi, pupura pa'wisame
wisasorioi, sehtaname wisasorioi, seera wisasori, yooma ihta ma're
taparasi peeniajutiameoi, marajiri o'rooi, yooma ihta netetiame kuuu
nateyamee, oronse meetarioi, sisiokioi, maramo e'peoi, 13 kaaneraoi ih-
tapaniameo, yooma ihta kooame yahcheniameoi ujurewao, moomori
cho'ioi, miira sewajuyaoi, ihtaoi peeniajuwa sewajuyaoi, wiinooi,
soowioi, aarinaoi, tiirikooi, wakasioi, po'waoi, kaawaioi, kaarooi,
ti'tijoeri nehjiwameoi. 14 Puuu ne'neka ajakamea, chaachapatarepua
pu'ka tísia weruma muuwario:

—¡Muuua, yooma wewekakamemua itapiti te'ta ta'yame taakeriao,
aamoo tisiwa aamo pu'sereriao, pukaeomua tisiwa peenia e'raka
yasariao! Yooma itapiti nateyameopua aamo pu'sereriaa, yoomá
wewekare puuua. ¡Ki seena aampa teteipuame muuua, pu'ka aamo
paarasariaa!

15 Yooma i'ka itapiti nehjiwari yooramea, pu'ka oowitiamechi te'ta
toomituri enepakamea, mehka ajaka itipima puuua, pu'ka aiwa
majakaopua. Naarakoma puuua, ki teesa ka'chi ikime erakoapa.
16 Puuua chaachapamapua naarakokao:

—¡Áiii muuua mochiwari! Te'ta nateyame tiiai muuua, tisiwa
peeniatiamekai muuua, wisasoriwao muuua, apoche riinokai muuua,
pupura apochekai muuua, apoche sehtanamee yo'kiwa, o'ro apoche
peenia tiame teeweekai muuua, yooma tehte peenia te'tiameeo pee-
niatatiameai, perera o'ro peeniatatiamekai, yooma saiparu muuua.
17 ¡Yooma aamo ki teesa paarasateriaa, ikanati kihta itipiru muuua!

Yooma pawekakerachi kapitairaa, yooma pawekakerachi e'enakamea, yooma pawekakerachi tekipanamea tiame, mehka o'inia ne'nekao, 18 pu'ka Wawironi weruma mochiwario, moorewatere po'yamekopua pu'kao tajenakao, chaachapakapua ki ku'ita siinakokao:

—¿Iintukame ohjoare i'ka wehjoarichio, i'ka te'ta weruma mochiwarichitiaopua, epeche tísia weruma paarasari teerekamea?

19 Wa'a chaachapakaopua, tísia yuuwesikao, weeee ahpo mosowiapua naarakokao, eee chaachapapua:

—¡Áiii, áiii, weruma mochiwariaaa! Tesiwa ikina puuua. Yooma pawekakera puhkuemeo, ki teesa toomitupariachiopua, ¡ikanati wehchi yasipanipua saipakao!

20 Waikao Riosi ku'iwaria chiiapua:

—¡Eemea tewekachi mochikamea, kaawe erakoka eemea! ¡Weeechi mochikamea tiamea, peenia erakomitia eemea, yooma Riosi ijinuwarakapao, Eesusi ajawariaa tiame, yooma ehkoriami Riosi nayewatukamea tiame, peenia erakoka eemea, i'ka Riosi iintoriao, aamowichio iintoriopapua, i'ka werumari muuwario, te'ta weruma kokosari saaeteka kokosariopa!

21 Waikao, piirechi Riosi ku'iwari tísia u'wamea, weruma tehte apechunakaopua moorino matasuraka tiiameo, neerochi ipakapua pu'kao. Wa'a iintosaopua chiiapua:

—Wa'a yooraka ipapuame, te'ta werumara Wawironiaai, tísia e'raka yoojoraka, kai waapisi akipamichiopua pa'wechi piwitewikaopua, ki oosa teteipuawichiopua pu'kao, wa'asio.

22 Pu'ka cheesaapua, chaanekapua Wawironiao:

—Muuu Wawironiaa, kiisi inamupuame muuuapa amochio, a'rapa cheeteniameopua, pakapuchera cheeteniameoipua, kusupucha turuwa cheeteniameoi, ihtaoi cheeteniame sooniai; aaataoi ihta neteyameoipua; ahjachi tusuniameoi ki inamupuamepua wa'asi, seenampa. 23 Ta'pe tahjeraai, ki uutapamapua wa'asi amochio; nenewiwaai ki iintumeripua amochio wa'asi. Wa'a teeremeri muuu Wawironiaa, te'ta weeweruma nehjame aamo wisikueriopa, aamo te'ta tomiwaetameopua.

24 Puuu Riosi ku'iwari tísia u'wamea, cheekapua tiameo:

—Wa'a ikimeripua puuu weruma Wawironia mochiwaria, pukachi wa'a ko'itiamekopapua, te'ta weeweruma nayewaturaopua, yooma wahjachi tiame Riosi ijinuwarao, wahjachi ti'tijoeri yomatiame i'ka wehjoarichio, ko'iretiamewichioopua tiame.

19

1 Neipa i'kao, ki ookapi ahka chaachapaniame tewekachio. Puuua chaachapachaniapua:

¡Aamoo taamo Riosio, cheriwema aamo ki'yame teemea,
aamoo taamo newipatekamewichioopua;
Aamoopua taamo Riosio, ki teesa tiame tisiwari iinuemeopua;
Aamoopua taamo Riosio, tísia utewariemeopua!

2 Kaaweruma chaachapame teemea pukachio,
kaawe iintoriopua Riosia,
pu'ka te'ta oowitiame suwepori iintokame kokosariopapua,

pu'ka oowitiameo, yomatiame weeechi mochikame ahpo suwepori
ihsiriae na'atariopa.
Riosia, wa'a yooraka nateteterepua pu'ka oowitiameo,
kokosakao, ahpo na'nayewatura ko'yariopa,
ahpo te'ta ka'karuma tuuyewari nayewaturaopua.
3 Tewekachi o'iniao eenechi siinakokao, chaachapachaniapua:
—¡Cheriwema, tisiwa kaawerumari Riosi! Weruma Wawironia mochiwaria, puuu apoe suwepori ihsikame oowitiamea, morika itipiamepua wa'ao, ahkasi ki wahjiame taawechisi, wa'a teeremeripua morokao.
4 Puuu piire weerewa aampa naao o'ochetiamea, puuu naao ahjaria tiamea, Riosi yasirachi norikame chopokorieka ajapakapua, chaachapaka:
—¡Eje'e muuua, kaawe iintore muuua! ¡Cheriwema ehpeo, pu'ka aamo iintoriawichio!
5 Ehjepao, Riosi yasirachi o'iniao, aaata te'ta Riosi ku'iwaria, eee cheechaniapua yomatiame wa'a chaachapachaniameo:
Ehpeo eemea, ka'karuma nayewamitiapua,
te'ta taamo Riosio, yooma eeme Riosiwichio nokisiameraa;
yooma eeme, weeweruma te'tereka teereka mochitoamea,
yooma eeme ki weeweruma te'tereka mochitoamea tiame,
yooma te'ta weruma iyoriwa ijinuwaemeapua Riosichio.

Po'wa teewataniame neewiwa pahko

6 Waikao inamukane, tahpitika chaachapaniame ti'tijoeri, kai ku'ita chiiame chaachapachaniapua, kai ku'ita wichiyamechitia neeroi, kai muenati te'ochaniamechitia toomari. Puuuaio Riosi yasirachi kahtiameo, kai ku'ita eee chaachapachaniapua:
¡Tísia kaawe erakotaria pukachio,
Riosi taamo te'ta Paamirawachioo,
ehpeo pu'kao, apoechekamera te'ta yawichikopapua,
yomatiame pu'ka Apoeo te'ta aampa utewarie tiiamekopapuao!
7 ¡Kaawe erakoka kaaweruma nayewetariapua pu'kao,
kaawe eratekaopua pu'ka Apoeoo,
pu'ka Po'wachitia uuniame
tewekachi kahtiame taamo Noono Riosieo,
asikopa pu'kao ahpo neewiwachitia taawechio,
yomatiame apochi paparakamechio!
¡Yomatiame Eesusichi paparamea, tísia peeniatatiame kahtiame puuuapa,
aaata oowitiame neewimerichitiao!
8 Puuu yomatiame Eesusi ahjama neewimerichitia te'teriamea,
apoche riino wisasori tísia nateyame reesisetiame, chuhchetiame mochikame puuuapa.
Puuu wisasori tohsanamea, Riosi piipateria puuua, ahpo ka'karuma yorakeka mochitoria.
9 Waikao Riosi ku'iwaria no'o chaanekapua:
—Iyotemitia i'kao: “Pu'ka Po'wa teewataniame neewiachi paajutetiamea, tísia ta'iria nokimeripua wa'a kaawe erakowa pahkotaniachiopua, ahpo pirena mochitopua katewetiameopua ahkasi ki wahjiame taawechisi.”
Wa'a cheesaapa, no'o chaanekapua:

—Ihji naawesari Riosi chiiaa, ki teesa pichiwari puuua.
10 Waikao neeea, chopokorieka weripekai neeea Riosi ku'iwario.
Nape puuua, no'o chaanekapua:
—Ka'i no'oo, ka'te wa'a iintomua; amochika tiame neeeai Riosi-
wichio. Pu'ka ihsiweka kahtiame neeeai, wahjachitia tiame, aamo
poponichitia, Eesusi nayewaria pichikekamechitia. Riosiche chopoko-
rieka weripepapua.
Eesusi cheeriaa, Riosi Riosiwarichi eename puuua, ahpo ehkoriami
nayewaturiachi, nayewaria.

Kaawai tohsaname yaasetoame

11 Waikao tewekachio, kawipakapua te'pao wahjokamechitia. Wa'a
kawipakachio, kaawai tohsaname chuhkuapua, yaaseka kahtiamea
pukachio, Ki Se'wika Ihsiame tewaniamekapua teewaraa, Pichi-
wari tewaniamekapua tiame; nasiwamia machenasaapua, riisaka
simiyame nasiwamekapua. 12 Ihji puusiraa, na'i tajenakameka ti-
iamekapua; moochio, ki ookapi yachatoamekapua, yawichi mosokira.
Ihjia, ahpo tiiara iyotetiame i'toapua tiame, teewatewarachitia,
aawataai ki machiya pu'kao, Apoeche. 13 Ihji ampawakiraraa,
eerae saampatetiamekapua. Ihji teewaraa, Riosi Naera, tewatiam-
erakapua. 14 Tewekachi so'sontarowa ahjama nokisiamea, pukam-
ina nokisiapua, riino wisasori ampawakira chuchatoamekapua, ki
teesa totosáname piipakame, puuua ahjachi nokisiao, kaawai to-
tosánamechikapua. 15 Kawachi yaaseka kahtiamea, tepekuma
machenamekapua chu'wachio, nasiwari maacheta, tisiwa yoorame,
ahjae nasiwamerika puuua. Ahpo seepurawao, ahpo teeretere
teeremerikapua pu'kao, sisioki kuhsie iintomerikapua, tisiwa aiwari
saaetekapua pu'kao; ahpo seepurawao, maaji sonaka yoojoramiapua
pu'kao, pihtunakao, maaji ihpoporowamechitiaopua, pu'ka te'ta Riosi
utewariemeopua, nekarewa ahjachi iintokaopua. 16 Ampawakirachi
kaichio, iyotetiamekapua, “Ya'yawichio, Te'ta Yawichi; pa'pamirao,
Te'ta Paamira”, chiiamekapua.
17 Waikao aaata Riosi ku'iwari tetewakania, taaachi weeriame.
Wa'a werikaopua sisinakao, yooma paaekapua oonorio, te'pa kunuri-
ameopua eekachi, eee cheeka:
—E'ena eemea, te'ta weruma Riosie ko'kotewa, ko'kopuachi,
18 yooma ihta wahjipakame sa'para ko'komichioopua: ya'yawichi
sa'para, kapitai sa'para, ti'tijoe tísia natekari te'teriame sa'para, kaawai
sa'para, kaawai ya'yaseto sa'para, yooma ihta ti'tijoeri sa'para tiame:
weeweruma teere te'teriame, nu'nunti teerewa te'teriame tiame, tehki
pa'pamiratoameopua sa'para, wa'a ikisaopua tiameo, tekipanatewa
tiame sa'para.
19 Waikao tetewakane, pu'ka wehtere o'inia machenakameopua
wehtejurio. Waikao yooma weeechi ya'yawichia, ahpo soontaro
ahjamaopua, wehtejuri ahjama, pirenatukapua nasiwamia. Ihjia,
pirena nasiwamerikapua, pu'ka kaawai tohsanamechi kahtiame
puipamerikapua, nasiwaka. 20 Waikao, puuu kaawai tohsanamechi
yasitoamea, pu'ka wehtejuriopua, pu'ka wihtuki naewatuameopua
tiameo, chapikapua pu'kao. I'ka wihtuki naewatuameopua, Apoe
iintoriopua pu'kao, pu'ka wehtejuri utewarie peenia ihsikaopua,
puuua pukae peenia ihsiwae, ti'tijoeri wisikuekaopua. Ihji ihsiriopa

tiameo, ahpo wehtejuri machitewara ti'tijoechi yahchekaopua, wehtejurika tiame netetetiamechi, paparatekaopua tiame. Pukaepa ihji ookaa, na'i pa'wechi ihpapatiapua waikao, tisiwa tahtamechi, aasujere tajenarichiopua. 21 Ihji soontarowaraa, yooma ko'itiapua, kaawaichi yasitoameeopua, ahpo chu'wachi merimachetaeopua. Waikaopua, yooma ihta oonoria, poposakapua pu'ka, wahjipakame sa'paraeopua.

20

Piie miiri paamupari

1 Pu'ka tetewisaapania, piirechi Riosi ku'iwari tekiyapua tewekachitepao. Sekachio kaarena makotoapua, piiripi ikichapura tiame, ki wahjiamesi wichiwachi yeetara, ahjae yeetapuniame. 2 Ihji Riosi ku'iwaria, pu'ka raakoniopua, eee kehki teewaemeo, ehkoriami Siinoio, riaorósio, Satanasi teewaemeopua tiameo, chapika purisa, kai waapi ki wahjiamesi wichiwachi ipakapua. Ihji raakoni wa'a ipatiamea, piie miiri paaumpari wa'a yasimerikapua, kaarenae o'yetiame. 3 Waikao, ikicheka yeetepakapua pu'kao, ki machenamichioopua wa'ao, aaataoi wehjoarichi mochikameo wisikuemia, ahkasi piie miiri paamuparisi u'matoachisi. Wa'ao piire miiri paamutesaopua o'yaekao, puhjemerikapua eenechio ku'itapio, Riosi ku'itapi.

4 Waikao, ya'yawichi mo'mochira tetewakania. Wa'a pukachio, wa'a mochikapua yooma kiatiameapua, aaata katewemichioopua. Pu'ka tetewisaa, wahjipakame tetewakania waikao. Puuua, Riosie Weratiame pichiwatakameapua, Apoeo, Riosi Naerako tuukamekapua. Ihjia, ki pawesinoi iinyatichi paparakamekapua, naatichioi, pu'ka iinyati pawesinoi tiiamechi netetiamechioi; iinyati pawesinoi machitewaraoi, ki ahpo toakamekapua, ahpo yahchepuawichioo, ahpo koataopua sekachioi. Ihjia eenechi oijenakamea, piie miiri paaumpari mochimiapua, Riosie Weratiame ahjamaopua. 5 Ihji oijenawaa, pahcha simiyamekapua, oijenaniame. Wahjachi ki Riosichi wahjipakamea, ki oijenamiapua pehjio. Neipa oijenamiapua eenechio, ahkasi piie miiri paamupari u'matosopa. 6 ¿Achipusa peenia tiiamejuarepu, pahcha simiyame oijenapuachi oijenaniameapua, yooma tatakori piipatetiame kaawe erakoameopua, kihta seewiapa teemea taamo poanachi uhjurapuaopua Riosieo, oosa simiyamechi mukiyamechitia? Teemea tísia kaawe erakomeripua Riosichi, Riosi neesetowatere mochitoamekapa Riosie Weratiametere tiame; pu'ka ahjama nokisikaopua yawichitukao, piie miiri paaumpari simiyame, pu'kao pu'kache yorakeka ku'isika.

7 Piie miiri paaumpariopua u'matosoopua waanamio, eenechi puhjepuameapua Satanasia, ku'itapio. 8 Eenechi puhjetiaapua, eenechi machenamerikapua waikao, yooma wisikuemiaopua, yoomá weeechi ti'tijoeri. Yooma puuu Satanasi wisikueria, yomatiame i'ka weeechi e'enameripua, i'ka weee Koojo kawiyanachisi yomatiame, ahkasi i'ka weee Maakojo tetuyachisi. Pu'kao Satanasia, ahpo nasiwamiawichio, soontarotameripua, nape yomatiame weeechi ki ookápi enemeripua, pa'wé seeterachitia kehki. 9 I'kao tetewakania, yomatiame weeechi weerechisi nokiriameopua. Puuua, norikame noorepakapua pu'ka, muuwari Riosi te'ta nakiyaopua, mochiwario; nape na'ia i'kao, tewekachi o'inia eenakaopua, yooma ko'yakapua pu'kao, kosoka.

10 Puuu Satanasi wisikuekamea noonoimichioo, na'ichi ipatiapua
waikao tiame, pu'ka wiwisituri nayewaturao, pu'ka iinyati ahjariopua
tiame, ihpapatiachiopua, na'i pa'we tajayachiopua. Wa'a yasimiapua
wa'asi, yooma taawechi aiwaniachiopua, tukaoopua, taawechiopua
tiame. Ki seenáá aampasi aiwaka yasitomiapa wa'asi.

Weruma te'ta kateweri, te'ta tohsaname yasirachi

11 Waikao, wéruma yawichi yasira tetewakania, tohsáname, wa'a
yasirachi yasipame tetewakania aaata. I'ka tetewakaopua, yoomá
ujumakapua, weeechi ohjoemea, tewekachi ohjoemea tiame, ki wa'a
mochime tiiamekapa puuua, pu'ka tetewachio. 12 Wa'a ikisaopua,
puuu weeechi wahjipakamea, pu'ka yawichi ne'niachi, ajakapua,
yooma weeweruma te'terewaemeapua, nu'nunti te'terewaemeapua
tiame. Waikao, ooka i'iyotape wahjonatiapua, piiripi puuu ooka
iyotapea Ahjaniame Iyotapekapua, yooma ki wahjiamesi ahjameri
toatiachi teewara. Piire iyotapechio, yooma wa'a toatiame maa-
niapua teewaraa, ki wahjiamesi ahjari uumeria. Yooma aaataai
wahjipakamea, pu'ka ooka i'iyotapechi chiiae ihta noonowiria, pukae
katewetiapua Riosieo. 13 Yooma pa'wechi wahjipakamea, weeechi
wahjipakamea tiame, pirena katewetiapua Riosie, ihtana kaawe
noonowiriaeopua ahpo kaaweruma tuuyewarieopua. 14 Waikao
wahjiparia, wahjipakame mochiriachiopua tiame, na'ie kosotiapua
Riosieo, na'i pa'we tajenarichi. Puuu pa'we na'ichi ihpapaniamea,
oosa simiyame mukiwamekapua wa'asi, ki oosa aampa Riosi ahjama
yasipuame. 15 Yooma aaata pu'ka ahjari iyotaperichi ki'tiameopua
teewarao, wa'achi ihpapatiapua tiame, pu'ka na'i pa'we tajayamechi,
ki wahjiamesi ki Riosi ahjama mochimerikapua.

21

Teweka weemera; weemera weee tiame

1 Yooma pu'ka ikitiame u'matosóópua, weemera teweka tetewakania
waikao, weemera weee tiame; puuu pahcha simiyame tewekaa, puuu
pahcha simiyame weeeapua tiamea, wa'a ikisa puuu pa'we pahcha
simiyameapua tiamea, ki'tiapua wa'asi; yoomá pahcha simiyame iintu-
amea, u'matokapua wa'asi. 2 Waikao wa'a weemera tewekachio, Te'ta
Piipakame Muuwari, tetewakania waikao, Weemera Eerusareni. Puuu
Weemera Eerusarenia, tewekachi o'inia tekiyapua, Riosi kahtiachi
o'inia. Tisiwa peenia teetoapua, oowitiame neewimerichitia. 3 Waikao
inamukania wa'ao, ki ku'ita siinachaniame, pu'ka Riosi yasirachi
o'iniaopua:

—Riosia, yomatiame weeechi ti'tijoeekachi kahtiame puuuapa
wa'asi. Ti'tijoeria Riosi mochiwari enemeripua, Apoe Riosia pu'ka
ti'tijoeri mochiwari, Riosiwara enemeripua. 4 Nape Riosia, ke'chuo
muioi ahjama mochipuachio, wakipatemapua o'kewarao, pu'ka
ti'tijoerio, kiteremiopua wa'ao, yuuwesirio, naarakorioi, kokosa saae-
niameoi, wahjipaniameoi; wa'a ikisa yooma ihta iintukame oochetia-
ame ahjarichio, pu'kao yoomá u'matoriopua wa'asio.

5 Waikao, yawichi yasirachi kahtiamea, Riosi Apoea, chaachakapua:

—Nee, yooma weemera netekame neeea.

Chiiapua tiame:

—Iyotepuapua i'kao, pichiwari simiyame ihjia, ki se'wi wichiyame.

6 No'o chaanekapua tiame:

—Yooma kuuweparu neeeapa. Neeepua, o'icharia, kajuyachiopua tiaméo, aapini o'inia yu'usisio. Weeechi mochikameo, pa'paramuameo, ki natekachi nerojitemania, ahjaniame paichi neeroie. 7 Aaata ka'karumachi newitokamea, no'o taana enemapua; neeea, noonora enemapua pu'kao, Apoe Riosi. 8 Nape ki ahpo pujime erakoamea ki ka'karuma nokiwao, ki ahjachi erakoamea noochi ahpo Riosichio, te'ta ki kaawerumachio enepakamea, tijoe ko'yamea, suwepori yooramea, susukituamea, ihtaoi riosiemea, wi'wisitua, yooma puuua, na'i pa'wechi ihpapapuame puuua, pa'we tajenarieme po'yachi. Puuu pa'wechi ihpapaniamea, puuukamera “te'ta mukiwamera” tewaniamekapua, ki wahjiamesi se'wi mochiniamekapapua Riosichio.

Weemera Eerusareni

9 Waikao wa'a eenakapua, piiripi puuu oowisani Riosi ku'iwaria, pehtorichi oowaka ajakamea, pukachiopua, aiwari iinueriamea. Puuua no'o chaanekapua:

—Eenakóómua wa'ana. Aamo ne'netemane, pu'ka oowitiame Po'wa teewataniame ahjama neewikameo.

10 Waikaopu Riosi ku'iwaria, kai waapi weeriame kaawichi no'o i'tokapua. Wa'a o'inia no'o ne'netiaopua, Riosi piipateria muuwarikapua, weemera Eerusareni tewaniame. Puuu weemera Eerusarenia, tewekachi o'inia tekiyapua, Riosi kahtiachi o'inia, 11 tahpitika teetoapua tajitokao, Riosi tisiwarieopua, tiiari. Ihji muuwari mochiwaria, tatapara teetoapua, tísia nateyame tehtee peeniatatiameopua. Ihji mochiwaria, kawiyamekapua, kiisi kihta a'chi tiiaeme, tehte ahpe kawiyamechitaopua. 12 Puuu muuwari mochiwariopua, kai waapisi weeriame, ko'raemekapua norikameo, oosa mariki aampa ooka muiraemekapua. Wa'a mu'muirachio, oosa mariki aampa ooka ajakapua Riosi ku'iwari, yooma pipiripi muirachiopua. Yooma pipiripi muirachiopua, wa'a iyotetiamekapua, yooma pipiripi puuu oosa mariki aampa ooka i'isaeri tetejimari teewaraopua. 13 Cherayachiminao, paikakapua muira; kawiyamina wehjoarichiopua tiameo, paika muirakapua; wehjoari tekiyaminao, paikachikapua wa'aoi muiwachio; ariyatuminao, paikachikapua wa'a muiraa. 14 Puuu muuwari mochiwari ko'reraa, oosa mariki aampa ooka chokitetiamekapua; pu'ka chohkirachi pipiripichio, wa'a iyotetiamekapua teewarao, puuu oosa mariki aampa ooka Po'wa teewataniame ajawariaa.

15 Puuu no'o ne'neteka naewekamea, o'ro kuhsi makotoapua, ahjae ihtetamiapua mochiwario, yooma muirachiopua tiame, yooma sa'mi ko'reopua tiameo. 16 Puuu muuwari mochiwaria, naao ihkiamekapua, wa'achi kekenuame. Pu'ka muuwari mochiwario, ooka miiri aampa ooka siento matoka, ihtetakapua kenekumao; wa'achitia ihtetakapua weereo, oowepoteopua tiame. 17 Ihji ko'reraa, paika weerewa aampa mariki matoka puuyakapua, te'pasi weeriameopua, Riosi ku'iwari i'toaopua ihtetaeo, wa'achi kehki ihtetameapua, tijoe ihtetaeo.

18 Puuu ko'rea, ahpe tehte nateyamee netetiamekapua; puuu muuwari mochiwaria, apoche o'roapua, kiisi a'chitiame iinuwaeme, ihtao. 19 Yooma puuu ko're maaniame nawateraa, yooma ihta tehte peenia te'tiamee, peeniatatiamekapua: piiripichi simiyamea, ahpe tehte; ookachi simiyamea, saajiro; paikachi simiyamea, ákata

tehte; naaochi simiyamea, esmeráta; 20 marikichi simiyamea, onise
tehte; puhsanichi simiyamea, konarina; oowisanichi simiyamea,
kirisorito; osanaochi simiyamea, weeriro; watanichi simiyamea,
toopasio; oosa marikichi simiyamea, kirisopasa; oosa mariki aampa
piiripichi simiyamea, aasinto; oosa marikichi ookachi simiyamea,
amatihta. 21 Yooma puuu oosa mariki aampa ooka muiraa, o'ro perera
netetiamekapua; yooma pipiripi muiraa, pipiripi perera iinuekapua.
Te'ta muirachi pooea, apoche o'roapua, kiisikioiopua a'chitiameo.

22 Tiopaa, Riosi iyoriwachio, ki'tiamekapua wa'ao, Apoe yooma
Paamirao wa'a kahtiopa, wa'achi kahtiamekoopua tiameo, puuu
Paamira Po'wa teewataniameopua. 23 Wa'a muuwari mochiwaria,
ki nakiyachikapua taaa tajenariopua, meechaoipua, Apoe Riosi
tisiwarira taajenamerikapua wa'ao; Po'wa teewataniamea, ahjachi
tahjeraapua ahjae tahjeniame. 24 Yomatiame pu'ka wehjoarichio,
yooma ihta ti'tijoerio, pu'ka tahjeraechi ohjomeripua. Ihjia, yooma
ya'yawichiraa, Riosi kahtiachi e'enamapua, ahpo weruma iintowa,
te'tereparia Riosio, i'yetokaopua, ahpo iyoriwaopua Riosio, Riosi
kaawe e'remiaopua, cheriwema kiamiaopua tiameo. 25 Wa'a yomachi
mu'muirachio, wahjoame werimeripua a'chi keenakooipua taawe;
tukawaria kiteremeripua wa'ao. 26 Yomatiame wehjoarichi ohjoemea,
yooma ihta ti'tijoeri tijoetukameai, wa'a e'enamapua Riosi kahtiachio
te'ta muuwarichio, ahpo ka'karuma erakoa, chaachapamia Riosio,
Riosi iintoriaopua. 27 Nape aaata a'chitiamea ki ka'karumao, ki
muimeripua wa'ao, aaata te'ta na'ara nokayamea; aaataai, oowera
Riosi pichikiameka nokayamea. Wa'ao, Po'wa teewataniame ahpo
ahjari iyotaperichiche to'waria teewara, muimeripua wa'ao.

22

1 Yooma pu'ka no'o tetewitesaopua, naati no'o tetewitekapua waikao,
piiripi aaki. Ihji aakia, kawiyame neeroikapua, ki teesa kawiyame. Ihji
aakia, Riosi yasirachi o'inia pajenamekapua, wa'a Po'wa teewataniame
kahtiachi tiame. 2 Ihji aakia, te'ta Riosi muuwari mochiwachi,
naasipami po'yapua, te'ta naasipa pooechiami yeenapua. Pu'ka
aakichiopua, nenekuo, kuuu ahjari ajakapua, senepi mechachi taaki-
ame. Ihji kuuu saawaraa, yooma mochiwari ka'karuma mochipuami-
chio i'yowapuamekapua. 3 Ihtaoi kiteremerapua wa'ao a'chitiamea,
Riosiche yasimapua wa'ao, Apoe Po'wa teewataniameopua tiame.
Riosi tekipaneka mochikamea, ahjachi paparaka mochimeripua iy-
orikao. 4 Riosio puuua, nanarira tetewika mochimeripua, ahpo
koata yachatomerapua, Riosi teewarao. 5 Kiterema tukawaria wa'ao;
wa'a mochikamea, ki tesiwa erakomapua tahjerawichioopua, taaa
taajenarioipua, Apoe Paamira enemapua, taajenaria. Ihji ahjamao,
ahkasi ki seena aampasi ahjaka, mochimerapua.

Eesusi Riosie Weratiame eenaria, waapi teetonapa

6 Waikao Riosi ku'iwaria no'o chaanekapua:

—Ihji naawesaria te'ta pichiwari simiyamepua, te'ta ahjachi er-
akopuame tiiame. Apoe Paamiraa, Apoe ihsikamekapua, ahpo
naewaturachi nayewakaopua, Apoe uhjurakamepua tiameo, i'ka ahpo
ku'iwarioi ahpo yorakeka mochikameopua, aamo tetewitemichioopua.

7 Neee Eesusi tewekachi o'inia no'o ku'iwari aamo uhjuriamea,
yooma weeechi mochikameo, chaanenania:
—Ku'we enamiite neeea, wa'a weeechi aamo mochikachio. I'ka
iyotaperi chiia e'weka yasitokamea, tísia kaawe siimeripua, tísia
kaawe erameripua.
8 Yooma i'ka tetewikamea, inamukamea tiameo, neeepua Waani.
Waikaonia, chopokorieka weripakainia, yoorewewa iintokaopua
pu'kao. 9 Nape ihjia no'o chaanekapua:
—Ka'te yoorewi no'oo, Riosiwichio ihsiwiame neeeai aamochitia,
aamo poponichitiaopua, Riosi naewatukame, yooma i'ka iyoteri neese-
toka mochitoamechitia tiame. Riosikamera chopokorieka weripapua-
pua.
10 No'o chaanekapua tiame:
—Ka'te oowera iinuemitiapua i'ka iyoteri chiiaopua, ohso kaawe
nayewemitiapua aaata. Ihji chiia, ki mehka teetoamepua ikimiachio.
11 Nape pahtekai ki nakikameopua i'ka iyoteri chiiao, wa'atia toipua-
pua pu'kao, ahpo ki ka'karuma yoorachiopua, ahpo ki kaaweruma
tiia, na'naritomichiopua. Ka'karuma yooramea, ka'karumache ahpo
yoora simitema puuua. Aaata te'ta iyoriamea Riosi, wa'apitia teetomeri
puuua Riosi iyorikao.
12 Waikaonia eenechi Eesusi naewame inamukania, puuua eee
cheechaniapua:
—Ku'we enamiitene wa'ao, yooma Riosichi te'teriameo, Riosichi
te'teremia nuutewa i'toka, yooma pipiripiwichióópua, ahpo ihta
kehkisa noonowiria kiapuameopua. 13 Neeepua, pahcha o'inia kah-
tiamea; neeepua tiame, neipa yasimeriapua pehji. Neeepua ke'chu
ihtaoi ki'tioi, yasariameapa; kihta iintumerioipua wa'asio, wa'apitia
iiweta yasitomeri neeea. Neeepua o'icharia, kajuraapua tiame; kihta
kiterekame no'o pahchao, no'o neipaoi, kihta kiteremeripua.
14 Tísia kaawe siimerapua aaataa, aaata ahpo wisasori
wichonarekamea, tísia kaawe siimerapua, puuua, reesisepuameka-
papua, pu'ka ahjari kuuura taakewa, ko'komichioopua;
reesisepuamepua tiameo, Riosi muuwarichi pakimichióópua.
15 Yooma na'araria Riosi muuwarichio, ma'chi itipimerapua itapiti
yoorakamekapa, tukapachi ohjowa nokiwame, ihtaoi riosichitia
uuyamea, suwepori nokayamea, tijoe ko'yamea, yooma puuu
wisikuari yooraka pu'seriamea.
16 —Neee Eesusia, no'o uhjurawa uhjurakamenia, yooma ti'tiopachi
ma'chitamichiopua, no'o tetewiteriao. Neeea apoe naatipua, ke'chu
Raawitarukooi ahjaka yasitokame, nape wa'a tiiai neeea, te'ta Raawi
tetejimarisiwachi, naawakamenia tijoetukao. Neeea, cheisoporika
tiiame neeea amochio.
17 Riosi Riosiwari iinuemea, wa'api Po'wa teewataniamechi ne-
newikamechi te'teriamea, chaachapamepua pu'ka Po'wa teewatani-
ameo:
—¡Yaapiti enamitia muuuapa, muuua Apoe taamo Paamiraaa!
Apoe yooma weeechi taamo Paamiraa, taamo chaanenapua weeechi
mochikameo:
—Aaata paramusaa, noochi enapuapua, ahjaniame neeroi noochi
pajename nerojimia. Neeea aamoo, kihta natekachi aamo nerojitema-
pua.

18 Neeea Waania te'ta pichiwa Riosie tetewitetiameapua i'kao, aamo
chaanenane: I'ka iyotaperichi chiiao, ka'te epeche chanimitiapua
aampachio; wa'a iintosaamua, epeche tisiwa aiwatepuame muuua,
i'wa iyoterichio, wa'a chiiamekopua Riosio. 19 Aamo u'yesoo i'ka
iyotaperichi chiiao, Riosiaipua aamo u'yemapua aamo ahpo ah-
jama yasipua nuuteka teewiaopua, ahpo ahjama mochipuachi taakia
ko'kopuameopua, te'ta kuuu ahjari taakewaraopua; wa'ao, ka'chitia
taawechi pakime teeremeri muuua, Riosi te'ta muuwari mochiwari
piiparichiopua.
20 Ihji i'ka pichiwako tuuyamea, Apoe te'ta Riosie Weratiamepua, eee
chaanipua:
—Eje'e. Enamache neeea wa'ao, ku'we simiyachio.
Wee, wa'a ikimitia naaju, Apoe taamo Paamira Eesusia.
21 Amochi Riosie piipatetiameo, Apoe taamo Paamira Eesusio, apoe
Riosie Weratiameopua, amochi teetojeraninia ahpo kaawerumari
tiiariwaopua. Wa'a teerejerame neeea.
I'wasi kajuyamenia cheekao, yomatiame Riosie Weratiamee no'o
tetewitetiamea. Cheriwema, wa'asipua.